הספריה הלאומית
S 2015 A 1758
סידור הגר"א :
C.1
3770749-20
SHI
2 020000 048572 0200

ספריה וויעליפאלי
נ...ה ע"י נכדו הרה"צ וכו'
הר"ר משה ליפשיץ שליט"א
אדמו"ר מפילדלפיא
וע"י בנו הרב
ר' חיים אורי ליפשיץ שליט"א

אסור להוציא שום ספר
מכותלי הישיבה
בלי רשות הגבאים

אוצר הספרים
שע"י
ישיבת לפלגות ראובן
ירושלים תובב"א

הרב חיים אורי ליפשיץ
RABBI
CHAIM U.
LIPSCHITZ
BROOKLYN N. Y.

S2015A1758

סידור הגר"א

יכיל בתוכו שני חלקים

חלק ב׳	חלק א׳
ע"ד	ע"ד
נסתר	נגלה
סידור כ"י לרבינו הגר"א ולקוטי הגר"א	ספר מעשה רב ולקוטי דינים והלכות מהגר"א

כל אלה מפניני רבני הגדול והקדוש הגאון החסיד מאיר ישראל רשכבה"ג

רבינו **אליהו מווילנא** זיע"א

עם ביאורים לס׳ מעשה רב. ושני ביאורים על חלק הנסתר

ספר **שער נפתלי**. וספר **אמרי שפר**

מעשיהם ותעלתם מבואר בהקדמה כל אשר חנן ה׳ ית"ש לזעירא דמן חבריא

נפתלי הערץ הלוי רב בעיה"ק יפו ת"ו.

עוד נוסף אחד מספר הגר"א נוסף פה. והוא ספר **שנות אליהו** מרבינו הגר"א ז"ל על משניות מס׳ **שבת** כתב יד אשר לא נדפס עדנה.

הופיע לאור ע"י יד כהה

אליהו כה"ר **אלעזר לאנדא** נכד **הגר"א** זצלל"ה

בהוצאת בית מסחר ספרים ירושלמי

בעיה"ק **ירושלם** תובב"א

חלק א׳

הספריה הלאומית
S 2015 A 1758

סידור הגר"א :
C.1

3770749-20
GGI

הקדמה

באור החיבור הזה נראה אור בהיר הוא בשחקים והוא **כוונת התפלה** לפי מנהג **אשכנז** לפי מה שהאיר לנו רבינו הגדול רבן של כל בני הגולה הגאון החסיד רבינו **הגר"א** ז"ל בחיבוריו הנוראים מכי"ק ומהנדפסים עד כה כפי מה שחננני ה' י"ת להקן ולסדר וללקט מדבריו הק' כפי המבואר הנה מעשה החיבור ותכונתו.

החיבור הזה כולל בו שלשה חלקים. החלק הא' הוא חלק **הנגלה** מרבינו הגדול והקדוש זיע"א.

החלק הב' הוא חלק **הנסתר** מרבינו הנ"ל.

החלק הג' **ביאורים** על שני החלקים מאשר חנני האל ית"ש.

החלק הא' כולל בו שני שריגים. השריג האחד הוא הספר **מעשה רב** כולל בו מנהגי רבינו **הגר"א** ז"ל כל אחד על מקומו.

השריג הב' הוא **לקוטי דינים מהגר"א** ז"ל אשר לקטתי מחיבוריו הקדושים על הש"ע במקום שכ' רבינו שכן נראה לו עיקר להלכה ובתבתי מקור כל הדינים לפי מה שביארם רבינו בש"ע בהוספת נופך ליתר ביאור.

החלק הב' חלק הנסתר כולל בו ג"כ שני שריגים. השריג הא' הוא **סידור כ"י** שנמצא מהעתק **הגרד"ל**. והוא נמצא תחת יד הרב הגדול מ' **שמואל מאלצאן** ז"ל בעה"מ ספר **ברק השחר** ואמונה והשגחה ומסרם לידי בנו הרב הגדול מ' **יצחק** נ"י ועל הכ"י הנ"ל נמצא הסכמות מגאוני הזמן מה שקבלם הרב הגדול **מהר"ש** הנ"ל.

השריג הב' הוא **לקוטי הגר"א** על פי סוד מה שלקטתי מביאוריו בכ"י ובדפוס כפי אשר חנני האל ית"ש. ובתוכם **ליקוט אחד** אשר נמצא בהעתק הרד"ל על שמ"ע. ונזכר בהסכמות הגאונים הנ"ל.

החלק הג' הם הביאורים שחנני ה' ית"ש על שני החלקים הנ"ל ויש בו שלשה שריגים השריג הא' ביאורים על **מעשה רב** להראות מקור כל הדברים כפי מה שעלה במצודתי בעזה"י.

השריג הב' הם שני ביאורים על חלק הנסתר. הביאור האחד נקרא בשם **שער נפתלי** והוא ביאור על דברי רבינו לפי הבנתם הפשוט על פי דרכי קבלת האריז"ל. רבים מאשר מצאתי מביאורו בנו של רבינו הגאון ר' אברהם ז"ל ובמקומות רבים השגתי עליו להראות ב"ה הביאור היותר פשוט בדברי רבינו והאמת יורה דרכם בעה"י, ופעמים רבות הראיתי מקור לדברי רבינו מדברי האריז"ל.

הביאור

הקדמה

הביאור השני נקרא בשם **אמרי שפר**. והוא ביאור הכוונות הנ"ל להראות הדרך הישר בהבנת העניינים על פי חקירה האמיתית מובן לשכל האנושי מיוסדים כולם על אדני פז כפי המקובל לנו ממקורות נאמנים הן המה. רבינו הגדול **הגר"א** ז"ל בפנינים המפוזרים בדבריו אחת הנה ואחת הנה בחיבוריו המסולאים בפז, ורבינו הגדול ר' **מה"ל** ז"ל בחיבוריו הנפלאים ורבינו הגדול **מהר"ח** מוואלזין ז"ל מכולם שאבתי מבור מים חיים וזר לא יעבור בתוכם. וכולם על אדני אמת הטבעו בעה"י ובה' בטחתי כי כל אשר ירצה להביט אל האור בעינא פקיחא ימצא בו טוב טעם ודעת ב"ה. ואני תפלה לאל ית"ש שיהי' נא אמרי לרצון לפני ארון כל ולפני אנשים יראי ה' וחושבי שמו. ובהקדמה הקטנה הזאת יצאתי ידי חובתי לומר כל דבר בשם אומרו ויקויים בנו מאמר רז"ל כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם ונזכה כולנו לביאת משיח צדקינו כעתירת כל ישראל ובתוכם גם אנכי

הצעיר **נפתלי הירץ הלוי**

(בעת אב"ד בעה"ק **יפו** ת"ו.)

מכתבי הגאונים

כבר שבחוהו רבנן להרב המופלג וכו' מו"ה **שמואל** ש"י **מסלוצק** באשר נתן נפשו להגות בכ"י גאון עוזינו **הגר"א** זצלל"ה להגיהם ולמהרם ולהוציאם לאור עולם וכבר הצליח ה' מעשיהו במדרש רות ופניני אמרות טהורות אשר קראם **ברק השחר** ועתה הנה זה בא להביא לבית הדפוס כ"י להגר"א ז"ל על סדר **תפלה** נוסח **אשכנז** אשר לנו למורשה ונאמן הוא כי על פסוקי דזמרה נמסרו לידו העתקות משני חכמי ישראל נ"נ ז"ע ועל י"ח ברכות מכי"ג **הגר"א** בעצמו על **אגדות** מס' מגילה הנזכר בתעודת הרב הגאון המקובל **מוהרא"ש** ז"ל **מאמציסלאוו** המשובצים פניני אורות חכמת האמת והנני בל"נ לקבל מאתו סידר א' בצאתו ממכבש הדפוס בכסף מלא בטחתי כי כן נדיבי עמינו יקבלוהו בספ"י בכל מקום בואו לתמכו ולסעדו להוציא מחשבתו הטהורה לפועל ולקבל ס' ברוח נדיבה. הכו"ח יום ג' ט' אייר תרכ"ז לפ"ק פ"ק **שקלאוו** יע"א.

דברי **יהושע יהודה ליב** בהגאון מהו' **בנימין** זללה"ה:

לפני השרידים אשר ה' קורא ומצלי ע"פ כונת **האר"י ז"ל**. והיה להם לאור עולם אשר האיר והופיע רבינו הג' **הגר"א** ז"ל גם על סדר נוסח **אשכנז** עפ"י כונות **האר"י** ז"ל הנמצא בין ליקוטי כתי"ק של רב האי גאון בעה"מ ס' **בנין עולם** ז"ל והרה"ג **מורד"ל** ז"ל עתה הרב המופלג וכו' מו"ה **שמואל מסלוצק** אחז דרכו בקודש להוציא ליקוטי כ' האלו לאור, ובכדי להיות מהמסייעים לדבר מצוה ע"כ אקבל ס' א' מהרב המדפיס במחיר אשר יושת ובאתי עה"ח יום ה' ח"י אייר תרכ"ז פק"ק **מאהילאוו**.

נאום **מאיר ברלין** מו"צ פ"ק הנ"ל:

הן מה נכבד היום בהגלות נגלות האי נהורא דעלמא כולא דהואי גניזא וטמירא מעידנא טובא, וברוך הפותח לנו שערי אורה להאיר עיני חמחכים לראות בהאור הגנוז מאז ובהיר הוא בשחקים, ולהציל מבין החרכים חיכו ממתקים וכולו מחמדים. זה פירוש **סידור התפלה** וסתרין ורזין עילאין דאיתגלאין לנא על ידי אליהו זכור לטוב הוא ניהו מרן הגאון רשכבה"ג עיר וקדיש מן שמיא רבינו הגדול והקדוש **הגר"א** זצוקללה"ה מווילנא אשר נמצא בין כי"ק פי' על סידור ונוסח התפלה שלנו הוא נוסח אשכנז על דרך הסוד ג"כ ע"פ דרך הקודש אשר כבר נדפס מכתבי **האר"י** הקדוש זצ"ל על נוסח תפילת ספרד ג"כ, וכמ"ש הגאון **מהר"ם סופר** ז"ל בתשובותו שבלא ספק אשר גם נוסח התפלה שלנו בני אשכנז נתקן ע"ד הסוד ג"כ רק **שהאר"י** ז"ל שהיה מילידי ק"ק ספרדים כנודע כתב הסודות מההפילה על נוסח ספרדים לבד ואלו היה נמצא גם אצל האשכנזים גדול בחכמת הקבלה **כהאר"י** זצ"ל הי' מגלה אלינו כל הסודות הקדושים ורזין דעלמין עילאין כולהון על נוסח הפילת אשכנזים ג"כ בלא ספק

ועתה

מכתבי הגאונים

ועתה הן עלינו להודות לה' כי טוב על אשר זכינו בדור האחרון הזה להאור הקדוש הזה המאיר לארץ ולדרים בדברים העומדים ברומו של עולם מקדוש עליון מרן הקדוש **הגר"א** זצ"ל אשר העלה ברוח קדשו כל הסודות הקדושים על סדר כל העולמות כולם על נוסח הפילת אשכנז ג"כ וגם חידושי דינים בהלכות ק"ש ותפלה והנהגות מכל השנה המסודרים מאז מרבינו **הגר"א** זצ"ל ג"כ עם עוד הוספות ודברי תוכחות מוסר בעבדות ה' הקדושה ויראתו הטהורה, כל אלה חוברו יחד כעת ע"י האי טהור גברא הרב המופלג בתורה וביראה ה' הטהורה חרד על דבר ה' ולתורתו הקדושה כש"ת מו"ה **שמואל** נ"י מק"ק **סלוצק** יצ"ו אשר כבר זיכה את הרבים מישראל בחבורים הק' כברקים באמונה והשגחה אשר מאפסי ארץ הקים והוציא לאורה את המדרש הנעלם על רות ביאורים רבים עם הגהות **הגר"א** ז"ל על המדרש הנעלם הנ"ל. והגהות רבות ג"כ על ספר הקדוש אדרת אליהו **להגר"א** ז"ל אשר שבעתים המה מזוקקים. וכבר תמכו ידי הרב **מהר"ש** נ"י הנ"ל הגאונים הגדולים נ"נ ז"ל הגאון הגדול מו"ה **יוסף** ז"ל **מסלוצק** והגאון הגדול מו"ה **אברהם שמחה** ז"ל. אשר מיד קדשים ז"ל היתה זאת מאז אל כבוד הרב **מוהר"ש** הנ"ל למסור לו הרבה מכי"ק **הגר"א** ז"ל כאשר איזו מהם היו גם למראה עיני הכהן כעת ונודע כי כל דרכו בקודש של רבינו **הגר"א** ז"ל וכי"ק שע"ד הסוד והקבלה המה ע"פ האמת ודרך הפשט האמיתי בסודות התורה כפי' רש"י ז"ל בגמרא וכל המקובלים זולתו ז"ל המה הולכים רק ע"ד הפלפול לבד גם בדרך הסוד והקבלה כנודע. ואין אתנו יודע עד מה וה' יתן חכמה, וע"פ דרך הסוד והקבלה של רבינו **הגר"א** ז"ל פשוט ומובן לכל כן נראה מפי' הק' על התיקונים הנדפס כעת ונודע להגאונים ז"ל הנ"ל כי הרב **מוהר"ש** הנ"ל ראוי הוא למסור לו דברים הללו שנתנו בלחישה ממרן **הגר"א** ז"ל ואין לחוש עליו להאיסור הנודע על כל כ"ק של **הרג"א** ז"ל, וע"כ ראוי הוא להיות נא בעזרו בזה למען יוכל לבצע מעשהו, ד' המעתיר

בצלאל בר' **ישראל משה** נ"י הכהן מווילנא:

מַה־טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל: וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ: יְהוָה אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ: וַאֲנִי אֶשְׁתַּחֲוֶה וְאֶכְרָעָה אֶבְרְכָה לִפְנֵי־יְהוָה עֹשִׂי: וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ | יְהוָה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ. בְּטֶרֶם כָּל־יְצִיר נִבְרָא: לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל. אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא: וְאַחֲרֵי

ככלות

השמטה לאמרי שפר על תפלה למשה

מ"ש כי משה רבינו ע"ה הוא בעלה דשכינתא וזהו משה איש האלקים פי' בעל השכינה שנקראת אלקים. והענין ידוע כי משה מדרגתו הוא הדעת. והדעת כולל כל הז"ס כידוע שהן ז"א בעלה דשכינתא. והענין כי מש"ה גי' קפ"ד קס"א כמ"ש האריז"ל שהן אחוריים דע"ב כזה יו"ד יו"ד ה"י יו"ד ה"י וי"ו יו"ד ה"י וי"ו ה"י גי' קפ"ד ואהי' דיודין כזה אל"ף ה"י יו"ד ה"י גי' קס"א שהם יסודות דאו"א שהם חיצוניות ואחורי יסוד אבא אחורי ע"ב תוך פנימית יסוד אמא קס"א. ושניהם בגי' מש"ה כמ"ש האריז"ל. והנה ידוע כי או"א. אבא הוא המחשבה הראשונה שצריך הנהגת שכר ועונש. ואימא היא הגבלת ההנהגה הזאת איך וכמה ומתי. והנה ידוע כי הז"א הוא הוי"ה דמ"ה גי' אדם שכולל תרי"ג איברים תרי"ג מצות ולכן הוא כלל הנהגת שכר ועונש. והנה אהי' פי' אנא זמין למיהוי. פי' שהבינה אימא מזמין להוי"ה שהוא הנהגת שכר ועונש בסוד ההגבלה שמגבלת ומסדרת אותו כראוי. ואבא הוא השרש עצם הכח והרצון שרצה ה' ית' שיתנהג בהנ.גה הזאת לפי הטעם המוסרם למעלה שצריך להנהגה הזאת. והנה מקום התחברות שני הכחות האלה דהיינו המחשבה וההגבלה. הוא המקום שאנו מבחינים כי אי אפשר לכח ההגבלה לעשות אם לא שיכלול בתוכו כחות המחשבה. דאל"כ מה יגביל. וכן המחשבה יש לה הכח להכלל בתוך כח ההגבלה דאל"כ לא היתה נכללת. כמובן לכל משכיל. והנה שני הענינים נקראים יסודות או"א והבן זה היטב. והנה אופן ההתכללות הזה הוא באופן זה. כי הנה לכאורה כיון שהמחשבה בעצמה איננה מוגבלת. והמופת לזה דהא צריך כח אחר שיגבילה. וא"כ איך תוכל להכלל תוך הגבול. אבל הענין כי הוא אינו נכנס בתוך הגבול אלא באופן שיתבאר. כי נכנס להכלל בגבול ומסתלק תיכף ואח"כ נכנס עוד ומסתלק וכן כמה פעמים ונמצא כי כניסתו הוא בדרך הסתלקות ועי"ז תוכל להגבילו כי נכנס כמו שאינו רוצה לכנס ועי"ז תקבל כח ההגבלה רק מעט מהמחשבה ועי"ז תוכל להגבילהו כי מה שהוא יותר מן הגבול מסתלק בכל פעם. ועל זה מורה השם ע"ב באחוריים שפירושו שנכנס רק בדרך הסתלקות שהאור והמחשבה הנכנסת מסתלק תכף למעלה כמו בשמות הנ"ל. כי כל אות משם הויה. אות האחרון תמיד אינו רוצה להתפרד וליכנס למטה כולו אלא תמיד מחובר לאות שלמעלה כזה יו"ד. יו"ד ה"י. יו"ד ה"י יא"ו. יו"ד ה"י וי"ו ה"י. וזה מובן לכל משכיל. ועתה מבואר לנו ענין חיבור שתי היסודות דאו"א אחורי יסוד אבא. בפנימיות יסוד אי' שהם שני השמות הנ"ל קפ"ד קס"ה גי' מש"ה. והם המכינים את ההנהגה של שכר ועונש. שכולל תרי"ג מצות כנ"ל.

והנה

בִּכְלוֹת הַכֹּל. לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נוֹרָא: וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה.
וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה: וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי. לְהַמְשִׁיל לוֹ
לְהַחְבִּירָה: בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית. וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה:
וְהוּא אֵלִי וְחַי גֹּאֲלִי. וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה: וְהוּא נִסִּי
וּמָנוֹס לִי. מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא: בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי.
בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה: וְעִם־רוּחִי גְּוִיָּתִי. יְהוָה לִי וְלֹא
אִירָא:

השמטה לאמרי שפר על תפלה למשה

והנה המצות בעצם הן בשכינה. בסוד מחצדי חקלא. כי באמת השכינה היא המדה המתקשרת עם התחתונים ומעשה התחתונים נרשמים בה. כי בה נעשה השפע לתחתונים. לפי הנהגת שכר ועונש שלמטה. ובמדה הזאת נמשכת ההנהגה מלמעלה מראשית השורש של הנהגת שכר ועונש עד סוף ההנהגה דהיינו שכולם מסכימים שיותן שפע להמדה המתקשרת עם התחתונים שהוא המלכות ועיקר השפע בא מבחינת מש"ה הנ"ל יסודות דאו"א כנ"ל והוא בעלה דשכינה איש האלקים כנ"ל. ולכן למטה כשבא לתת תורה לישראל אז השכינה שרתה על בני ישראל כי בתוכם ה' והוא השכינה שורש נשמת ישראל שבה המצות ולכן נצטוו על המצות. ומשה שעל ידו ניתן התורה הי' צריך שישרה עליו כח אלוק משורש הנהגת שכר ועונש שהם אחורי יסוד אבא ופנימית יסוד אימא כנ"ל שהשמות שלהם ג' משה כנ"ל:

מפתחות לשיר של יום לדעת הגר"א ז"ל *)

ב' ימים דראש השנה.	פא	הושענא רבה.	פב	א' דחוה"מ.	פ
יום כפור.	לב	שמיני עצרת.	יב	ב' דחוה"מ.	קה
א' דסוכות.	עו	שמחת תורה.	ח	ג' דחוה"מ.	קלה
ב' דסוכות.	מב	ח' ימי חנוכה.	ל	ד' דחוה"מ.	סו
א' דחוה"מ.	כט	פורים.	כב	ז' של פסח.	יח
ב' דחוה"מ.	נ	שני ימים דר"ח.	קד	אחרון של פסח.	קלו
ג' דחוה"מ.	צד	א' דפסח.	קיד	א' דשבועות.	יט
ד' דחוה"מ.	פא	ב' דפסח.	עח	ב' דשבועות.	סח

מזמורים שאומרים בליל שמיני עצרת כפי מנהג הגר"א

ח. יב. יט. כד. כז. כט. לג. לד. סו. צ. קד. קו. קיא. קיב.
קיז. קכב. קכו. קלד. קלו. קמח. קנ:

---

*) א"א ב' מזמורים ביום א'. שיר של ר"ח דוחה של שבת ושל חנוכה. שיר של שבת דוחה של חנוכה ושל יו"ט ושל חוה"מ. כיצד אם שבת בא' מימי חוה"מ נדחה שיר של חוה"מ מפני שיר של שבת ולמחר מתחילים משיר שפסק ואומרים בכל יום כסדר ושיר יום האחרון של חוה"מ נדחה:

סדר קימה

מעשה רב

א) **לקום** בחצות. ב) ולעשות תקון חצות:

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** כמעש"ר לקום בחצות ולעשות תקון חצות. הם שני דינים. א' לקום בהתגברות כארי. ובירושלמי פ"ק דברכות. לא הוה שחרא אתיא ומשכח לדוד דמיך. הוא שאמר דוד. עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר כו'. אנא הוינא מעורר שחרא לא הוה מעורר לי והיה יצרו מקטרגו ולכן צריך להתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו כמו שנאמר הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא (ועמ"ש רבינו בסי' א' ס"ק ב' ג') והקימה בחצות הוא ג"כ כמו מעשה דוד כמאחז"ל בבבלי ברכות ג' ב' כנור הי' תלוי למעלה ממטתו של דוד כיון שהגיע חצות לילה בא רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו ומיד היה עומד ועוסק בתורה. ועי"ש בגמ' עד חצות לילה הי' עוסק בד"ת מכאן ואילך בשירות ותשבחות והם שני אוקימתות בגמ' ע"ש. — ב) לעשות תקון חצות. כי הקב"ה זוכר בג' משמרות את החורבן כמאחז"ל שם ג' א'. ג' משמרות הוי הלילה ועל כל משמר יושב הקב"ה ושואג כארי. ואומר אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי וכו' ואמרו שם כי חשוב אמצעית דאמצעיתא וכבר כ' רבינו בביאורו לאגדות (וכן ראיתי בכ"י על הדושי הלכות) כי גם לאב"א אית ליה אמצפית דאמצעותא והא דקאמר כולהו סוף משמרות קא חשיב היינו ראשונה ואחרונה אבל באמצעותא מודה דאמצפית דאמצעותא קחשיב דהיינו חצות וכ' הרא"ש כי ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג באותה שעה ולשפוך תחנונים על חורבן הבית המקדש כמו שנאמר קומי רוני בלילה לראש אשמורות:

ג) **בשכבו** על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב כמאחז"ל שבת קי"ח בר' יוסי שהיה מסתכל בצניעות במשכבו כמ"ש מימי לא ראו קורות ביתי אמרי חלוקי וכן קמחית אמרה רפ"ה דיומא מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי:

דין נטילת ידים.

מעשה רב

א) **מי** שניעור כל הלילה נוטל ידיו ומברך:

ב) **עיקר** נטילת ידים להתפלה נתקן ולכן יש ליטול ולברך לכל תפלה. ויקפיד לכתחילה לטול בכלי כמו לאכילה. ובשחרית יש לסמוך ברכת ענט"י להתפלה. ולא יאמר אותו תיכף כשקם כשאין דעתו להתפלל מיד. ובלבד שלא ישכח:

ג) **נט"י** לסעודה וכן בשחרית יד ימין תחילה:

ד) **בשחרית** מערה ד' פעמים. ג' פעמים להעביר רוח רעה ופעם ד' לטהר המים שנטמאו:

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** במעש"ר דמי שניעור כל הלילה נוטל ידיו ומברך היינו כשדעתו להתפלל מיד כמ"ש לקמן. — ואע"ג דבש"ע מספקא לי' אם צריך ליטול ידיו. והרמ"א כ' דיטלם בלא ברכה. מ"מ פסק כאן דצריך לברך. דעיקר הספק. אם טעם הנטילה דשמא נגע במקום המטונף א"כ כשנעור א"צ ליטול ידיו ואפילו אם הטעם כהרשב"א ככהן המקדש ידיו לשרת אך א"כ הי' צריך לכל תפלה נט"י אלא דמ"מ לא תקנו רק בשחר משום דנעשה כבריה חדשה כמ"ש הרשב"א וא"כ כשניעור ג"כ א"צ לברך דהא לא נעשה בריה חדשה. אך הספק הוא די"ל דלא פליג רבנן כיון דתקנה קבועה הוא לפי' הרשב"א כמ"ש הב"י (ע' מ"ש רבינו סי' ד' ס"ק י"ד) אבל במעשה רב דפסק לקמן דיש ליטול ולברך לכל תפלה והוא כדעת הרמב"ם והטור סי' צ"ב דידים של היסח הדעת צריך נטילה לתפלה אפילו במנחה וערבית וצריך לברך ע"ש בב"י (ועי' מ"ש רבינו בסי' צ"ב ס"ק י"ג) וא"כ א"צ לטעם דבריה חדשה. וא"כ ה"ה בניעור כל הלילה צריך נט"י וברכה. ועכ"פ ידים דהיסח הדעת איכא:

ב) **ומ"ש** דיקפיד לכתהילה לטול בכלי כמו לאכילה ע' בסי' ד' ס"ז אע"ג דהרמ"א כ' מיהו אינו מעכב לא כלי כבר כ' רבינו שם דהיינו בדיעבד אבל לכתהילה צריך להקפיד בכל הדברים המעכבי' לנט"י לסעודה. כמ"ש הרשב"א דמדאמרינן נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה. מדקאמר שחרית משמע באותה נטילה שנוטל לתפלה בה מתנה לנט"י לסעודה אלמא נוטל כדין נטילה. וכן בכל מקום אמרו לשון נטילה ולא אמרו רוחץ אלמא נטילה כדינה בעינן והטעם ככהן המקדש לשרת (ולפ"ז הטעם נראה דהיינו דוקא אותה נטילה שהוא לתפלה אבל אם עדיין לא יתפלל ונוטל רק להעביר הרו"ר אין להקפיד כלל):

ג) **ומ"ש** בנט"י יד ימין תהילה גמ' שבת ס"א א' כשהוא רוחץ רוחץ של ימין תהילה:

ד) **כדי** לקיים שני מאמרי הזוהר א' בפ' מקן קנ"ה ב' דבעי לבר נש לנטלא ימינא בשמאלא ובה"ב קנ"ד ב'

אמר

דיני נטילת ידים

אמר מאן דנטיל מיא בידא ימינא במאנא קדמאה לארקא מיא בשמאלא. ויראה שמים יצא ידי שניהם כמ"ש הב"י דנוטל הכלי של מים ביד ימינו ונותנו ליד שמאלו כדי שיריק מים על ימינו תחילה נמצא מקיים שניהם. הכלי נותן מימין לשמאל והמים משמאל לימין (סי' ד' ס"ק י' ע"ש):

ה) **אלו** דברים צריכין נטילה במים ולא במידי דמנקי. הקם מהמטה כמארז"ל במס' שבת ק"ט בת חורין היא כו' ובזוהר משמע דישן אפי' ביום צריך נטילה. והיוצא מביה"כ ומבית המרחץ (מלישנא משמע היוצא מביהכ"ס אפילו לא עביד צרכיו. וצ"ל להביא ראי' מגמ' דסוכה מ"ו דרבא בבוקר הוי עייל לביהכ"ס ונפיק ומשי ידי' וכי אצטריך תו זמנא אחריתא הוי עייל לביהכ"ס ונפיק ומשי ידו. דהאי וכי איצטריך תו זמנא אחריתי מיותר כי הל"ל ותו זמנא אחריתי. ונראה דכוונת הש"ס על ב' אופנים. אם משום דדוקא כי איצטריך לעשות צרכיו אז צריך להלוך אבל משום כניסה לחוד א"צ להלוך (וע' סי' מ"ג ס' ה'). או נאמר דכוונתם דדוקא כי איצטריך לעשות צרכיו צריך נט"י אבל משום כניסה א"צ נט"י. והנה המ"א הוכיח בסי' מ"ג ס"ק ט' דלכ"ע אסור לכנוס לביהכ"ס בתפילין שלא להשתין וא"כ ע"כ צריך לפרש כונת הש"ס בהא דכי אצטריך לומר דבכניסה לחוד א"צ נט"י. ואפשר שזהו כונת רבינו בסי' ד' ס"ק כ"ב שציין בתחילה גמ' דב"ק סוף פ"א ומשם אין הכרע לענין כניסה לחוד ואח"כ ציין גמ' דסוכה הנ"ל לכונה הנזכרת). והנוטל צפרניו כמארז"ל פסחים קי"ב דשקיל טופריה ולא משי ידו מפחיד הד יומא. והחולץ מנעליו כמו שמצינו בברכת כהנים שנוטלין לידים מפני שחולצין מנעלים לפי דעת הרמב"ם ודלא כב"י סי' קכ"ח שמפרש דעת הרמב"ם שלא נטל שחרית אלא טומאת ידים של הרמב"ם היינו שנגע במנעליו (ולפי"ז דוקא הולך מנעליו בידיו כמג"א ולא כפמ"ג). והמשמש מטתו כמארז"ל בסוכה כ"ו דמי שמשמש מטתו אסור לאחוז בתפילין ורצועה עד שיטול ידיו. והנוגע בכנה והנוגע בגופו וברגליו ובכל מקום הטנופות (המפלא כליו. הכל בכלל מארז"ל ידים עסקניות הן. ולהכי תיקנו נטילה בשחרית לדעת הרא"ש. וכן בתרומה (ע' רש"י שבת י"ד א' ד"ה עסקניות הן) ואחז"ל דמי שעשה אחת מכל אלו ולא נטל אם ת"ח הוא תלמודו משתכח ואם אינו ת"ח יוצא מדעתו (סי' ד' ס"ק כ' כ"א כ"ב כ"ג כ"ד כ"ו כ"ז כ"ח):

ו) **ולכן** תיכף כשקם מהמטה יטול ידיו בלא ברכה כי הברכה הוא בשביל תפלה אם לא כשרוצה תיכף להתפלל (ע"ש ס"ק כ'):

ז) **יטול** ידיו עד פרק הזרוע (ובשדה"י כ' שא"צ ליטול רק עד האצבעות ונראה דתליא בפלוגתא דאם טעם הנטילה משום רו"ר או נקיות שגי עד האצבעות דהוי כמו לחולין. ואם הטעם ככהן המקדש ידיו מן הכיור לעבודה שם דוקא עד הזרוע כמ"ש בחולין בפ' כל הבשר):

דיני הנהגת ביהכ"ס.

ליקוטי הגר"א

א) **אסור** לפנות בין מזרח למערב מפני שהשכינה במערב וכמלא פירוש שלפניו או שלאחריו לצד מערב. אבל להשתין מים שרי לכל צד רק לצד מערב אסור (סי' ג' ס"ק י"א) [ונראה דאם יש מחילה לצד מערב לחוד שרי דהאיסור שוא רק משום צד מערב כנ"ל וע' במ"א שם ס"ק ס']:

ליקוטי דינים וביאורים

א) **ארז"ל** ברכות ט"ו א' הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה. יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל וזו היא מלכות שמים שלמה. ולכן צריך לבדוק נקביו בשחרית (סי' ד' ס"ק א'):

ב) **ארז"ל** שם ס"ב א' לעולם ינהיג אדם את עצמו שחרית וערבית כדי שלא יהא צריך להתרחק וכן אמרו במס' תמיד כ"ז א"ל רב הונא לרבה ברי השוך תקין נפשך קדום תקין נפשך כי היכי דלא תרחק ואע"ג דזה דוקא לדידהו שהי' להם ביהכ"ס בשדות. והיו צריכין להתרחק. מ"מ גם לדידן ירגיל אדם את עצמו לפנות בקר וערב שהוא זריזות ונקיות (סי' ב' ס"ק ז' ה'):

ג) **לא** יגלה עצמו כי אם לאחריו טפח ולפניו טפחיים. ואשה מאחריה טפח ומלפניה ולא כלום (ברכות כ"ג ב'):

ד) **לא** ישב במהרה ובחוזק ולא יאנוס לדחוק עצמו יותר מדאי שלא ינתק שיני הכרכשתא (שבת פ"ב).

ה) **לא** יקנח ביד ימין (ברכות ס"ב) וכ' המג"א בשם השל"ה שלא יקנח באצבע אמצעי דשמאל שכורך עליה רצועה דתפילין:

ו) **יפנה** בצניעות בלילה כמו ביום (ברכות שם) אבל להתרחק א"צ בלילה ויכול לפנות ברחוב אם אין שם אדם כמארז"ל שם חזי מאן דאיכא אחורי בית הבריא דבעינא למיפני. וכ' המ"א דלהשתין מותר אפי' ביום אפי' ברבים אם צריך לכך והוא מסוגיא דבכורות מ"ד דמר בר רב אשי דאמר אפילו באודנה משום דאיכא סכנה:

ז) **לא** יפתין מעומד מפני ניצוצות הניתזין על רגליו ויאמרו עליו שהוא כרות שפכה ויוציאו לעז על בניו (ולפי"ז נראה דמי שאין לו בנים מותר. ואפשר דלא פלוג) ואם עומד במקום גבוה. או שיפתין לתוך עפר תיחוח מותר אפי' מעומד מפני שאין ניצוצות ניתזין כמבואר ברכות מ' א':

ח) **בנדה** י"ג א' תניא ר"א אומר כל האוחז באמה ומשתין כאלו מביא מבול לעולם. והלכתא כוותי' כמ"ש התוס' ביומא ל' א' ד"ה מלוה ע"ש. ומעטרה ולמטה מותר. כ"א מהתירוצים דמשני שם ארב יהודה. ולא פליגי אהדדי (ביאורו לסי' ג' ס"ק כ' כ"א):

ט) **המשהה** נקביו עובר משום בל תשקצו (מכות ט"ז) וכ' הט"ז ובקטנים משום בל תשקצו ומשום שלא יהי' עקר כמארז"ל במס' יבמות דהנהו שבי מיעקרו מפרקי' דרב הונא:

י) **אחר** שבדק נקביו אם רוצה להתפלל תיכף יברך שנט"י ואשר יצר כנ"ל. ואם אינו רוצה להתפלל תיכף יברך אשר יצר לבד:

לקוטי דינים וביאורים

א) **כתב** הרא"ש בתשובה ריש כלל ד' המשכים ללמוד קודם עלות השחר יברך ענט"י ואשר יצר ואלהי נשמה. וכל סדר הברכות עד ברכת התורה וברכת התורה בכלל ופרשת התמיד לא יקרא עד שיאור היום שהיא במקום הקרבת תמיד שאין זמנו אלא ביום. כן הביא הטור בשמו בסי' מ"ז ובש"ע שם סעי' י"ג ומ"ש שם וכן ברכת הנותן לשכוי בינה לא יברך אלא ביום. כבר כ' המ"א בשם הכתבים שיוכל לומר ברכת הנותן מיד אחר חצות לילה. וכ' המ"א דווקא אם שמע קול תרנגיל וכוונתו לתרץ דברי הרא"ש דאע"ג דהר"ש ס' דיכול לברך ברכת הנותן אפי' לא שמע קול תרנגיל (הביאו הב"י סי' מ"ו) מ"מ כ' כאן דלא יברך הנותן קודם היום. והטעם דברכת הנותן אינו רק על כח ההבחנה בין יום ללילה. והוא על שני אופנים. או שהאדם מבחין בראייתו או שמבחין ע"י קריאת התרנגול אפי' כשהוא בבית אפל. ולכן כששמע קול תרנגול יכול לברך אפי' בלילה על שברא כל צרכינו להבחין על ידי השכוי שהיא התרנגול ואם לא שמע קול תרנגול יברך בבקר כשיבחין ע"י ראי'. ויהי' פי' שכוי לב שהוא מבחין כמ"ש הרא"ש זהו תוכן כוונת המ"א. אבל מדברי המעשה. רב משמע אפי' בלילה ואפי' לא שמע קול תרנגיל ג"כ מברך. דהברכה הוא על מנהג העולם:

מעשה רב

א) **כל** הברכות אשר נתן כו' עד וידבר יאמר תיכף כשקם ממטתו אפי' קודם שיאור היום, וידבר ימתין עד שיאור היום.

דיני ברכת אשר יצר ואלהי נשמה ושאר ברכות.

ליקוטי הגר"א

א) **כוונת** שם הוי"ה בכל מקום הוא כפי הקריאה לבד שהוא אדון הכל. אכן בק"ש בפסוק ראשון צריך לכוון כפי הכתיבה והקריאה שהוא היה והוה ויהיה ואדון הכל. ואם ירצה לחשוב בשאר מקומות גם פי' כתיבתו. יחשוב שהוא נמצא קיים שהוא פי' הכתיבה. ופי' הקריאה אדון הכל (ביאורו סי' ה' ס"ק ג'):

ב) **אם** יפתח צ"ל קודם אם יסתם (שם ס"ק ו'):

מעשה רב

א) **ברכת** אלהי נשמה סמוכה לברכת אשר יצר:

ב) **דיוקים** בנוסח בה"ש. אשר נתן לשכוי כו'. שעשה לי כל צרכי. המכין מצעדי גבר. ואומרים פעמים בכל יום שמע ישראל אתה הוא. או פעמים בכל יום ה' אלהינו ה' אחד אתה הוא כו'. בא"י המקדש שמו ברבים:

ג) **העיקר** כגירסא שלנו דליתא לתיבות אלו אפי' שעה אחת ומ"ש בברכה שאם יפתח כו' הוא מענין עשיית צרכיו. שאם הי' פתוח ולא הי' כח המחזיק עד שיוצא מהנקבים א"א להתקיים (שם ס"ק ז'):

ד) **משמע** דגרסתו שעשני ישראל (ביאור סי' מ"ו ס"ק ח') [אבל מסידור כ"י משמע דגרסתו היתה שלא עשני גוי *) כמבואר בתוספתא סוף ברכות ע"ש בס"ק הנ"ל]:

---

*) **בברכת** אוזר ישראל ועוטר ישראל יזכרו ישראל בהם מצווין על כך (סי' מ"ו ס"ק ב'):

אלהי

דיני ברכת אשר יצר ואלהי נשמה ושאר ברכות

ה) **אלהי** נשמה סמוכה לא"י. וברכת התורה קודם פ' התמיד (שם ס"ק י"ז):

ו) **בק"ש** דקרבנות אינו נכון לצאת בלא ברכות וגם מחמת זה לא יסמוך גאולה לתפלה (שם ס"ק י"ט):

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** במעש"ר ברכת אלהי נשמה סמוכה לברכת אשר יצר. כ' רבינו בסי' ד' ס"ק ג' ג'. בשם הרשב"א כי נתקן אשר יצר בשחרית מפני שנעשה כבריה חדשה כמ"ש במדרש. ותקנו על הנשמה אלהי נשמה. ואשר יצר על הגוף. ולכן נוסחת כל הראשונים אלהי נשמה תיכף אחר אשר יצר:

ב) **דיוקים** בנוסח בה"ש צריך לומר אשר נתן. נוסחא דידן בגמ' אשר נתן. והרמב"ם וטור וש"ע גרסתם הנותן. וגי' רבינו כגי' גמ' דילן (ונ"ל טעם רבינו בזה כי בכל ברכה שאנו מברכין על פעולה אחת שאינה רק הכנה לפעולה אחרת ומכ"ש כשנגמרה בידי אדם אז מברכין אשר. וכן כאן אנו מברכין על הבחנת האדם או התרנגול. כי הקב"ה נתן להם כח ההבנה ועל ידם האדם מבחין. וכן אשר קדשנו במצותיו עיקר הברכה הוא על עשיית האדם המצות שהוא בסוף הברכה. מצות ציצית או תפילין. ומברכין להקב"ה שקדשנו במצותיו וצונו ועי"ז אנו עושין מצות. וכן אשר בחר בנו מכל העמים. עיקר הברכה על שנתן לנו את תורתו. ומ"ש אשר בחר בנו הוא הכנה אל נתינת התורה. וכן אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכינו. ע' בטור סי' קל"ט כי עיקר הברכה על תורה שבעל פה. כי אחר הקריאה בתורה שבכתב צריך אח"כ ללמוד פירושה בתורה שבעל פה שהוא חיי עולם נטע בתוכינו. שהת"ח הם ברוה"ק השורה בתוכם הם מעתיקי התורה וכפי שיפסקו למטה כן מסכימים למעלה. ופי' הברכה אשר נתן לנו תורת אמת תורה שבכתב וחיי עולם נטע בתוכינו תורה שבעל פה. נמצא אשר נתן הוא הכנה לוחיי עולם נטע כנ"ל. והטעם כי אשר הוא תיבה המתחברת לתיבה שלאחריה. וכן בכ"מ:

ג) **שעשה** לי כל צרכי. המכין מצעדי גבר. ע' מ"א סי' מ"ו ס"ק ב' אע"ג דהב"ח כ' שעתידין ליתן את הדין ששינו את הסדר שבגמ' כבר כ' המ"א טעם על זה. ובברכת המכין מצעדי גבר כתב המ"א שנוהגין באגודה לברך אשר הכין. אבל גי' דילן בגמ' המכין. והרי"ף והרא"ש והטור וש"ע כתבו ג"כ המכין. ולפי הטעם שכתבתי בס"ק הקודם י"ל דפליגי בפי' הכין אם הוא מלשון הכנה. שנותן להם כח שיוכלו לצעוד. א"כ הוא הכנה על מצעדי גבר וצריך לברך אשר הכין. ואם נפרש הכין מלשון כן ובשים כדכתיב מה' מצעדי גבר כוננו. אז צריך לברך המכין:

ד) **בברכת** גומל חסדים טובים יש נוסחאות שונות. הרי"ף והרמב"ם לא גרסי לעמו ישראל אבל הרא"ש והטור מסיימים גומל חסדים טובים לעמו ישראל וכ"ה נוסחא שלנו (וע' בדברי רבינו סי' מ"ו ס"ק ג') בסידור כ"י איתא הגומל חסדים טובים וכן הוא בדברי רבינו בביאוריו סי' מ"ו ס"ק י"ז בסופו. ובשנות אליהו כ' רבינו והוכיח שצ"ל גומל וז"ל בפ"ו דברכות מ"א בד"ה שעל הפת. ירושלמי אתפלגון ר"נ ורבנן. ר"נ אמר המוציא כו'. ורבנן אמרי מוציא כו' ע"ד דר"נ אומר הבורא פה"ג. ע"ד דרבנן אמר בורא כו' ר"י בריך קומי ר"ז המוציא להם מן הארץ וקלסי'. מה כרבי נחמיה. שלא לערב ראשי אותיות. מכאן שה"ל לברך הגומל חסדים אלא גומל וכן בכל ברכה עכ"ל. וע"ש בש"ס דידן (ושם איתא להיפך פלוגתא דר"נ ורבנן) דבמוציא כ"ע ל"פ דלשעבר משמע והברכה בעינן לשעבר שהרי כבר הוציא הלחם הזה. כ"פ בהמוציא אם משמע לשעבר ומסיק דהלכתא המוציא וכתבו התוס' דאע"ג דמוציא כ"ע ל"פ דאפיק משמע ובירושלמי מפרש טעמא כדי שלא לערב האותיות כגון העולם מוציא עכ"ל. והגיהו שצ"ל בתוס' בירושלמי מפרש ולא ובירושלמי דמשמע שהוא מלתא באנפי נפשי' אלא היא תירוץ על ואע"ג שכתבו קודם זה ולפ"ז משמע דהירושלמי והש"ס דידן ל"פ אבל באמת א"צ להגיה וצ"ל ובירושלמי מפרש שהוא מלתא באנפי נפשי. וכוונתם לפרש דהא דפסק הש"ס והלכתא המוציא אע"ג דבלא"ה ר"נ ורבנן הלכה כרבנן אלא אשמעינן דאע"ג דבמוציא כ"ע ל"פ דאפיק משמע מ"מ הלכתא כרבנן והטעם כמו שאמר הש"ס לעיל אי אמר המוציא אשמעינן טעמא ואשמעינן דהלכתא כרבנן. ואח"כ כ' דבירושלמי מפ' טעם אחר כדי שלא לערב האותיות. וא"כ לפי טעם הבבלי הנ"ל צריך לברך בכל הברכות בה' הבורא פה"ג וכדומה ולפי הירושלמי צריך לברך בורא במקום שלא יש עירוב האותיות וה"ה בברכת הגומל חסדים טובים צריך לברך לפי ש"ס בבלי הגומל אלא שצריך לדקדק למה מברכין בפה"ג ולא הבורא ע' מ"ש רבינו בפ' אלו דברים בשנות אלי' על מתני' בורא מאורי אש ע"ש ואין כאן מקום להאריך ויתבאר במקומו בעה"י. (ואולי כיון רבינו בשנות אלי' על ברכת הגומל של הודאה כד' הצריכין להודות וגם איכא פלוגתא בין הרי"ף והרמב"ם כמ"ש רבינו בסי' רי"ט ס"ק ב' ומ"ש בלשונו הגומל חסדים דבגמרות הישנים הגי' בברכת הודאה הגומל חסדים. ודוק):

ה) **מ"ש** במעשה רב של"ל בק"ש דקרבנות רק שמע ישראל לבד או ה' אלהינו ה' אחד ולא שמע ישראל. הנה הדעה הזאת הביא הב"י בסי' מ"ו בשם הרא"ה משום דטפי עדיף לציבורא למימר ברכת ק"ש אק"ש דאורייתא (אבל אם יאמר ק"ש דקרבנות א"כ נפקי בה ידי ק"ש דאורייתא וקרי בלא ברכות. ואח"כ קרי ק"ש דרבנן בברכות) הלכך הכי מבעי לי' למימר ומיחדים את שמך פעמים באהבה ואומרים ה' אלקינו ה' אחד וכן קבלתי מפי מורי רבינו עכ"ל הרא"ה וכ"כ באוהל מועד בשם הרמב"ן:

ו) **בענין** ברכת המקדש שמו ברבים יש מחלוקת אם צריך לברך בשם או לא וכ' הט"ז בסי' מ"ו ס"ק ט' בשם רש"ל ועוד אני אומר דברכה שלאחרי' מקדש כו' וכתב עליו הט"ז וז"ל משמע מדבריו של"ל מקדש את שמך ברבים דרך ברכה דהיינו בהזכרת השם ולומר בא"י מקדש כו' וכן מוכח בב"י כו' וכן הסמ"ג כו' וכ"ה בתוס' פ' ע"פ דף כ"ד והוא תימא דלא הוזכרה בתלמוד ומ"ש ממודים דרבנן שלמד בב"י בסי' קכ"ז מברכת בורא נפשות שאין לחתום בה בשם כיון שאינה בגמ' שלנו אלא בירוש' עכ"ל והנה לפי דעת רבינו לסיים גם בבורא נפשות ובמודים דרבנן בשם ע"פ הירושלמי א"כ פשיטא שצריך לחתום בכאן בשם:

ז) **בענין** לעולם יהא אדם כתב רבינו בסי' מ"ו ס"ק י"ז שהוא ע"פ מ"ש בתנא דבי אלי' העטופים ברעב ברעב בראש כל חוצות אין רעב אלא מד"ת שנא' לא רעב ללחם ועל אותו דור הוא אומר לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר כו' וכתב שבולי לקט והנהגו קדמונינו לומר אותה בכל יום קודם התפלה ועיקרו נתקן משום דורו של שמד וזהו שאמר ירא שמים בסתר וזהו שאמר ואומרים שמע ישראל כו' כי גזרו שלא לקרות ק"ש ולכן אומרים ג"כ אתה הוא ומקדש את שמך ברבים והוזכרה בתוס' ברכות מ"ו א' ובפסחים דף ק"ד ב' עכ"ל:

סידור כ"י **תפלת שחרית** לקוטי הגר"א

ברוך אימא מקור הברכות מקורא דחיי. בנקודת ציון שבה. בהתחבר עמה משביל העליון. ונכלל בברוך כל הד' ראשונות

ב"ר

במלת **ברוך** נתברכו חג"ת בג' תיבות אתה ה' אלקינו והי' מתברכות בסוד אימא (ביאורו לרעיא מהימנא ריש פ' עקב ד"ה פקודא דא): ברוך הוא מקורא והוא לשון נסתר (כוונתו כי בינה עלמא דאתכסיא משא"כ מחסד ולמטה מתחיל להתגלות) (שם רע"א א'): ברוך הוא חכמה. דחכמה הוא מעין שהוא בריכה. והכתר הוא מקור למעין וכמו שהמקור נעלם ואינו מושג אלא ממעין (שכיון שיש מעין) ע"כ יש מקור למעין.

כן

שער נפתלי

ז"ל הרח"ו (בשער ו' מח' שערים והוא שער הכוונות) ונבאר עתה כוונת ברכת המצות והנהנין. ודע כי כל ברוך הוא ביסוד וצריך לכוין כי זה הברוך הוא ביסוד העליון של חכמה הנק' שביל ותכוין להמשיך בו השפע ולחברו אח"כ עם היסוד של בינה הנק' נתיב. והנה השביל נק' ברוך והנתיב נק' ברכה כו' גם ברוך וברכה עה"כ הם רכ"ח. ואם תוסיף עליהם ד' אותיות כו' בגי' רל"ב והם בגי' ד' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן וארבעתן נמשכין אל השביל העליון הנק' ברוך עכ"ל. עוד ביאר שם כי גם ביסוד הבינה נרמז רל"ב הנ"ל שהוא גי' ברכה עה"כ ועם ד' אותיות כי ביסוד הבינה שם יש אהי"ה דההי"ן כזה אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה ושם זה גי' רל"ב בציורו. כיצד כל ה' יש לה ג' ציורין ד"ו ד"י ג' ווין כזה ה ה ה וג' ציורים אלו גי' מ"ב נמצא כל ה'

מ"ב

אמרי שפר

כבר כתבנו במ"א כי ז"א הוא הנהגתו של ה' ית' שמנהיג את העולם ומחיה אותם ומקיימם והם ע"י ג' מדות חסד דין רחמים. והם חג"ת דז"א. והנה המדות האלו בפשוטם אין אנו יכולים לקבל בעוה"ז כמו שארז"ל השפעת עליהם רוב טובה אינם יכולים לקבל כו'. וצריך שיתמזגו המדות. וכדי שיהיה הבחירה צריך שאדרבא יהיה נראה להיפך. הצדיקים שמעוררים הטוב נראה ח"ו להיפך. והרשעים להיפך. כמ"ש טוב כעס משחוק טוב כעס שכועס הקב"ה על הצדיקים בעוה"ז משחוק שמשחק הקב"ה על הרשעים בעוה"ז. והנה התמזגות המדות הם נו"ה. וע' מ"ש רבינו בסוד הצמצום שלו. והיסוד היא מדה אחת ממדותיו של הקב"ה שבה מכין ההנהגה שלו שתתנהג באופן שיקבלו השינוי ע"י מעשה התחתונים והכנתם. והיא המדה המובלת ההנהגה ממצב למצב דהיינו ממצב ההנהגה לפי מה שהיא שאין בה גשם

כלל

כן הכתר נעלם והיינו מושג אלא מכח החכמה דחכמה מאין תמצא. ולכן בתיבת ברוך שהוא חכמה מרומז הכתר שהוא ר"ת **ב**רכה **ר**אש **ו**מקור **כ**ל. ברכה הוא חכמה. ראש ומקור אימא בהתחבר בה השביל העליון מחכמה

ב"ר חו"ב. ו' דעת. כ' כתר. ומכלם יוצאים הברכות להתברך אבהן. ובכללות הוא בינ־ כנז'
כל הוא כתר (וי"ל דהיינו כמ"ש בפנים שהוא שכן תרין ריעין דלא מתפרשין) (ביאורי לתיקוני' קי"ט

אמרי שפר

כלל ולא שייך בה שינוי כלל אלא מצד הנהגה אחרת שבכחה להתגשם ולהשתנות בכל עת לפי מעשה התחתוני' והנהגתם והיא המל' נוק' דז"א. ובאמת המל' היא כח אחד ממדותיו ית' שבה נתציירו כביכול כל מעשה התחתונים לפי מה שהם. וכן כל הנהגותיו של ה' ית' ומדותיו נתציירו שם בדרך מראה הנבואיי והיא כח א' מכחותיו שסגולתו כך וע' בקל"ח פתחי חכמה וצריך כל זה הציור כל מעשה התחתונים. שכך רצה כביכול שלפי מה שיצטיירו מעשה התחתונים בציור המל'. ככה תהי' הנהגת הז"א אם לשבט או לחסד. נמצא משתנה הנהגת הז"א בכל זמן ועדן לפי מעשה התחתוני'. והנה באמת כל דעביד רחמנא לטב. ואפי' העונשים והפורעניות הבאים לעולם ח"ו הכל היא לטובה. שבאותו העת ממש שמראה לכאורה שאינו טובה יש להבין שהיא טובה ממש. ולא עוד אלא שאצלו ית"ש אין שינוי מזמן לזמן והכל פועל רק לטובה. ומה שאנו רואים דין ועונש ר"ל. הוא הכל לפי השגתינו עתה. אבל לעת"ל נכיר הנהגה יותר עליונה ואז נראה בעליל איך הכל היה רק טוב מוחלט. נמצא אנו מבחינים אצלו כביכול שני הנהגות. הנהגה א' והיא רק טוב. והוא נק' א"א. הנהגה ב' פעמים לשבט פעמים לחסד ונק' ז"א. אבל לעת"ל יתבטל הנהגת ז"א ויהי' הכל א"א וזרז"ל (פסחים נ' א') לא כהעוה"ז העוה"ב. בעוה"ז על בשורות טובות כו' על בשורות כו' העוה"ב כולו הטוב והמטיב אך עתה נעלמת הנהגת א"א ונתגלה הנהגת ז"א. והנה כוונת המחשבה שלו כביכול בחשב להעלים הנהגת א"א ולהתנהג בהנהגה חדשה שנק' ז"א המחשבה הזאת נק' חכמה. והוא אבא שהמחשבה הזאת הוא אב ועיקר להנהגת ז"א וראשיתו וה"ס ראשית חכמה. והכח שבו התבונן כביכול בעצמו הגבול והקצבה איך וכמה יהיה הנהגת ז"א היא הנקר' בינה והיא הנקראת אמא כמו האם שמעמדת כל איברי הבן על גבולו ותכונתו ומקבלת זרע האב ומגבלת כל אבר ואבר בצירתו ותבנותו. כן הבינה מקבלת המחשבה שחשב בחכמתו ומגבלת אותו בגבול הראוי. והנה הז"א כל הנהגתו והשתנותו לפי מעשה בני האדם תלוי הכל לפי הגבול שנותנת לו הבינה. ד"מ אם זכו בני אדם גורמים שתתבונן הבינה להגדיל הנהגת ז"א בהרחבה רבה ושפע טובה. והוא בא מא"א שמעט מהנהגתו מתגלה בז"א והבן כל זה היטב ויתבאר במקומו בעה"י. וזהו ענין כל הברכות שאנו מתפללין בהז"א יהי' ברוך וע"י הברכה שלנו מתברך הז"א דהיינו שישתתף עמו ויתגלה בתוכו מעט מהנהגת א"א ע"י אימא כנ"ל. נמצא בתיבת ברוך אנו רוצים לעורר את אימא מקור הברכות כנ"ל. ומבואר הכל. ונקודת ציון ושביל הם יסודות או"א. והענין כי מאחר שהבינה היא המתבוננת ומגבלת כל מה שבחכמה. א"כ בודאי צריך בתחלה שהבינה תקיף בבינתה את החכמה ותכלול את החכמה בתוכה ואח"כ תגבילהו. וזה נקרא שצריך שהבינה תקבל מהחכמה. והוא נק' יסוד דבינה. מקום הקבלה נקודת ציון שבה. והבן זה. ובה יתחבר שביל העליון יסוד החכמה. והוא כי מאחר שהחכמה אינו

שער נפתלי

מ"ב ובשם הנ"ל יש ד' ההין ד"פ מ"ב גי' קס"ח. יו"ד גי' כ'. ואם נצייר הד' ב' ווין כזה ך שהם גי' י"ב ונוסיף על הכ' יהי' היו"ד גי' ל"ב. קס"ח ול"ב גי' ר'. אות א' נצייר בציור יו"ד כזה א נמצא א' הוא יו"ד ויו"ד גי' ל"ב כנ"ל ואם נצרף לר' הנ"ל יהי' גי' רל"ב. ונשאר אותיות ל"ף ממילוי א' ואם תצרפו לא' יהי' פלא והוא השביל הדקיק הנק' פלא ושם באו"א הוא זיווג תדירו דלא פסיק לכן זה השביל הנק' פלא הוא מתעלם ונגנז תוך היסוד דבינה הנק' אל"ף של אהי"ה דההין. ע"כ תוכן דבריו: עוד כתב שם וז"ל הקדמה אחת רבת התועלת כו' וזו היא כוונת ברכת הנהנין והמצות. במלת ברוך תכוין אל ההוא שביל דקיק המחבר חכמה עם בינה. וע"י אנו מורידין שפע אל ז"א כדי שיוכל לעלות למעלה, וביאור ענין זה הוא כי שני מיני שפע הם הא' הוא לקבל בתחילה בחי' שפע לשיהיו ראויים ומוכנים לעלות. ואחר שכבר עלו אז הם מקבלים השפע האמיתי הנכון והנאות להם. ולכן בתחילה צריך להוריד שפע עליון ע"י ברוך הנז' אל אתה שהוא החסד. ואח"כ אל הוי"ה שהוא הת"ת. ואח"כ אל אלהינו שהוא הגבורה ועי"ז השפע יכולים לעלות אל הבינה ואז בעלותם אל הבינה נק' היא מלך, כי אין מלך בלתי חיילות אשר הוא מולך עליהם, וגם היא נק' העולם. ואז לוקחים השפע האמיתי הראוי להם. וזהו אשר קדשנו כו'. פי' אשר הוא בבינה. וקדשנו בת"ת. במצותיו הם נו"ה וצונו יסוד. ואח"כ תשלום הברכה כמו בורא פרי העץ או בורא

כנו' לעיל: **אתה** חסד: **ה'** ת"ת: **אלהינו** גבורה: ובכל א' נכלל כל המרכבה. א"ת כולל חג"ת

ק"ע ב' ד"ה ברוך): **אתה** חסד ואתה כהן כו'. כי חסד משמש לבינה. ונק' אתה לנוכח שכאן התחיל להתגלות עולם חסד יבנה

(ביאורו לרע"מ רע"א א'): **ה'** ת"ת: **אלהינו** גבורה שמאלא נכלל בימינא. כי אל שבאלקינו

שער נפתלי

בורא פרי הגפן וכיוצא הכל הוא במלכות. והענין הנז' להשפיע שני מיני שפע הוא צודק בכל התפלות והעבודות וזכור ואל תשכח עכ"ל: (וע' בפע"ח פ"ב משער הברכות). עוד דע כי אהי"ה דההי"ן בציור הנ"ל עם הל"ף גי' שמ"ב גי' שביל. ועה"כ גש"ם. והוא רל"ב דד' הויו"ת ואל"ף דאהי"ה וע"ש בשער הכוונות ובפע"ח. והנה בינה ה' של השם. ובהתחבר עם ה' אהי"ה דההי"ן שביסוד שלה גי' יוסף. ציון. והוא נקודת ציון שבה. וכאשר תחבר עם ציון ע"ב של ד' הויו"ת שבשביל הנ"ל יהי' גי' רכ"ח כמנין ברוך וז"ש בנקודת ציון שבה. ציון דייקא. בהתחבר עמה משביל העליון פי' ע"ב של השביל אז יהי' גי' ברוך. או יאמר כי בנקודת ציון יש שם אהי"ה דההין שהוא גי' רל"ב כנ"ל כמנין ברוך עם ד' אותיות. ונשאר משם אהי"ה ל"ף כנ"ל שהוא פלא. שביל העליון כנ"ל. וז"ש בהתחבר עמה משביל העליון. ועיקר הענין הוא השפע שמקבלים חג"ת שיהיו יכולים לעלות. כי הוא מקורא דחיי והבן זה:

ועתה נבא לבאר תיבת **אתה** שהוא חסד ונכלל בו חג"ת עם מל' שהוא כ"ב אותיות התורה עם ה' כפולות. וגם יתבאר אותיות של ברוך כמבואר בפנים. ע' בפע"ח פ"ב בשער הברכות. בשם מורינו האר"י זלה"ה. וז"ל. נמצא שברוך הוא ביסוד מל' דבינה הרומזת בב' וסוד החכמה הרומזת בר' דהיינו ראשית חכמה וסוד הדעת הנרמז בו' עילאה, וסוד כתר הנרמז בך' פשוטה. כי נתיב לא ידעו עיט הוא בסוד שער הנ'. והוא כתר עליון הנרמז בתיקונים דף י"ט לפי שממנה נמשך כו'. אתה הוא חסד. כי אחר שהתחיל לירד השפע מבינה ע"י חכמה ונתגלה במקום גבוה אז נתגלה יותר בחסד כי שם תחילת מקום הגילוי. ולפיכך נק' אתה כמד"א

אמרי שפר

אינו אלא שרש ומהות ההנהגה והבינה צריך שתגבילהו. א"כ בודאי צריך שהחכמה תכנס בתוך גבול הבינה שתוכל להגבילהו. והנה הכח הזה שתוכל החכמה לכנס בגבול הבינה זה נק' יסוד החכמה שביל העליון. ונשאר לנו לבאר ענין דעת. והוא שאחר שכבר הגבילה הבינה כבר ידוע הדרך איך להנהיג בהנהגת הז"א. ובעת עשות הז"א הפעולות וההנהגות. באותו העת בעצמה יעשה הפעולות לפי מה שידע וירגיש מה שהוסכם כבר בבינה. והידיעה הזאת מתפשטת בז"א שידע היך להתנהג לפי ההסכם שבבינה. וזה נק' שדעת מתפשט ומתלבש בתוך ז"א. והוא ו' שמורה על התפשטות. והבן כל זה. וכן התחברות יסוד החכמה והבינה נק' ג"כ דעת והוא דעת עליון והיינו שהחכמה יודע ומרגיש הגבול שתגבילהו הבינה. והבן היטב:

ועתה נבא לבאר תיבת **אתה**. וצריך שתדע ענין הה' והג' הנז' בכל מקום. דע כי כל א' מהמדות חג"ת נה"י הנהגתם בהגבלה. פי' כל א' יש לו כח מיוחד כנ"ל. אע"פ שבעצמותם אין שום שינוי בין מדה למדה (וזה דבר ידוע כי באלקות אין שייך שום שינוי וכחות מחולפות) מ"מ מתנהגים בהנהגה מוגבלת כל א' כפי רצונו ית"ש. וזה מבואר לכל משכיל ונמצא אנו מבחינים בכל א' מהספי' בני בחי'. א' כחות הספי' בעצמם. שהם רצונות ה' ויכולתו לפעול פעולות. ב'. כח ההגבלה שמגביל כל ספי' להתנהג בדרך המיוחד לו. והנה לפ"ז באמת הם ה' כחות הספי' בעצמם וה' כחות ההגבלה. והם ה' חסדים וה' גבורות. והענין כי בספי' כחות המיוחדות והנהגות מיוחדות אינם רק חמש. והם הג"ח כ"ה. כי חג"ת הם הד"ר פשוטים כנ"ל. ונו"ה הם המדות ממוזגות כנ"ל. והתמזגות המדות צריך במדות חסד ודין שאין העולם יכול לקבלם פשוטים כנ"ל אבל רחמים אינו צריך להתמזגות (כי ההבדל שבין חסד לרחמים כי חסד הוא מצד התעוררת הנותן א"כ הוא בלי שיעור. אבל רחמים היא מצד התעוררות שהדבר הצריך רחמים מעוררו שלא להפסידו. א"כ בודאי יתן כפי שיעור יכולה הדבר ההוא לקבל הן בעוה"ז הן בעוה"ב). נמצא הם ג' מדות פשוטים וב' ממוזגים. אך היסוד אינו רק כללות כל החמש מדות הקודמים שצריך שיתכללו יחד בכלל א' דהיינו שע"י הכלל הזה יוכלו אח"כ להכלל בתוך המלכות המוציאה הפעולות מכח אל הפועל. והמציירת אותם בדרך מראה הנבואיי. וכבר ביארנו ענינם לעיל. נמצא דרך כלל הם ה' כחות ההשפעה והם ה"ח. וה' כחות ההגבלה והם ה"ג. אמנם צורך ה' כחות ההגבלה הנ"ל. הוא בשביל המלכות. כי כיון שהיא צריכה להוציאם מכח אל הפועל כדי שישיגו התחתונים אותם. והתחתונים כיון שהם מוגבלים א"א להם להשיג הנהגתו ית' רק בגבול ולכן יש צורך להגבלת המדות כדי שהמלכות תוכל להראותם אל התחתונים במראה הנבואה. ולכן בנין הנוק' הוא מה"ג. והנה הה"ג הנ"ל הם ה' אותיות מנצפ"ך הכפולים שהם בנוק'. שהם רומזים על ההגבלה כמו שהם עומדים בסוף התיבה כידוע מנצפ"ך (כגון" ספירותיך" שולטים" אף" בארץ

שבאלקינו הוא חסד שבו שם אל (ביאורו שם ריש ע"ב

חג"ת כמ"ש בזוהר (ח"א ט"ז א') ה' מל' בסוד מנצפ"ך. הוי"ה מרכבה שלמה כידוע. א"ל דאלקינו חסד. ה"י גבורה. ה"י דאלקים בסוד שלהבת י"ה. נ' במלכות ו' ת"ת ומתברכין כולן

אמרי שפר

בארץ") כן כח ההגבלה נותן גבול וקצבה וסוף להנהגה. ואכמ"ל. ולכן מנצפ"ך הם בנין המל'. שהם ה"ג כנ"ל. אמנם אותיות א"ב בעצמם הם עיקר ההנהגה וכחותיהם. כי א"א לכל פעולה לצאת מכח אל הפועל. אם לא שיתקשרו תחלה תחת קשרי הרכבת אותיות א"ב (וכבר ביארתי במקום אחר סדר הרכבותיהם וקשריהם) שבהם מסתכל הקב"ה כביכול ומסדר הנהגותיו לפי סדר חלקי וקשרי האותיות ד"מ כשהקב"ה מסתכל באות **א**. אז מסדר הנהגתו לפי סדר האות הזה. דהיינו כי ג' חלקי א' ימין ושמאל ואמצע מורים על ג' חלקי ההנהגה חסד דין רחמים שהם ג"כ ימין ושמאל ואמצע כידוע. וכפי הסדר שנסדרים באות א'. ככה מסדר הנהגתו כביכול. כי בימין ושמאל מקמץ הנהגתו בלי התפשטות כמו היודין ימין ושמאל שהם נקודות בלתי מתפשטות. והיינו במדת חסד ודין ימין ושמאל. אבל האמצע שהוא רחמים מתפשט הנהגתו הרבה כמו הקו שבאמצע אות א' שהוא מתפשט כמ"ש כל זה הגאון רמח"ל ז"ל בספרו פתחי חכמה. וכיוצא בהם בשאר האותיות ואכמ"ל. נמצא אותיות א"ב עד ת' מורים על סדר ענין ההנהגה שהוא חג"ת דז"א חד"ר. וה' אותיות מנצפ"ך מורים על ה"ג הבונים את הנוק' מל'ן. וכל זה נכלל בא"ת ה' מא' עד ת' וה' מנצפ"ך הכפולים:

והנה אמרו רז"ל בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים חזר ושתף במדת הרחמים שנא' ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים וידוע כי שמים וארץ הם זו"נ והבא אומר ואמא עושה אותם. שבמחשבה אתכלילו ואח"כ הבינה מגבלת ומעמדת אותם על עמדם. והנה שני מיני הנהגות יש. א' הנהגת החסד שלא יש שם דין כלל. וא' הנהגת חד"ר. והנה הנהגת החסד הוא הנהגת א"א. והנהגת חד"ר הוא ז"א. כנ"ל. והנה או"א הם המחשבה לחדש הנהגת החד"ר וכיון שבא"א היה חסד א"כ עיקר המחשבה דאבא שחשב לחדש הנהגה הוא הנהגת הדין (והוא לתכלית א"א שגם הדין שבז"א מתהפך בתוכו לחסד שזהו א' מכחות א"א ואם לא יהי' דין איך יתהפך לחסד) וז"ש שבמחשבה (אבא) עלה לברוא במדת הדין אלא שאין העולם יכול להתקיים בדין. ולכן הבינה שתפה במדת הרחמים. וז"ש בראשית שהוא אבא ראשית חכמה מחשבה ברא אלקים במדת הדין את השמים ואת הארץ שמים תחלה ואח"כ ארץ כידוע בסוד מילוי היוד של חכמה ו' ד' תחלה ו' ואח"כ ד'. אבל ביום עשות שהוא אמא שעושת הכל כנ"ל אז ה' אלקים שתף מדת הרחמים ועשה ארץ ושמים ארץ תחלה ואח"כ שמים כידוע בסוד **ה** של הבינה ד' על ו'. והנה הזכיר בכאן רק מדת הדין והרחמים אבל לא הזכיר מדת החסד שזה לא נתחדש בז"א שהוא ג"כ הנהגת א"א (אלא שבא"א הוא חסד השולל את הדין אבל בז"א החסד אינו שולל את הדין והבן זה) אמנם כתיב עולם חסד יבנה פי' שהבנין והתיקון הוא מחסד (כי בנין הוא חיבור שמים וארץ כי שמי"ם הוא י"ה פעמים הוי"ה שהוא מוחי או"א י"ה בז"א הוי"ה. [וכן גי' יצחק יעקב שהוא גבורות יצחק בשמים יעקב שהם מדת הדין גוברת] ארץ הוא מילוי אלקי"ם באלפי"ן. וחיבורם יחד בפשוטן הוא הוי"ה אלקי"ם בגי' יב"ק בני"ן) והנה החסד הוא עיקר הבנין שהוא מתקן שיזדווגו זו"נ. והענין כי פי' זיווג בכל מקום הוא. כי ידוע כי המלכות היא הכח של הקב"ה שמוביל הנהגתו אל העולמות ומציירת אותם בציור הגשמי. ולכן צריך שהנהגת הז"א יבא ויוכלל תוך הנהגת הנוק' וזה נק' זיווג. וזה נק' בנין כמו שארז"ל (יבמות ס"ב) בלא חומה. וכתיב ואבנה גם אנכי ממנה. נמצא דרך כלל ג' מדות חד"ר. עיקרם של זו"נ הוא דין ורחמים וחסד בא מא"א והוא המזווגם לזו"נ בסוד חסד דאתגלי בפום אמה. נמצא מדת החסד הוא המוביל השפעת הז"א לנוק' ומשם לכל העולמות. ולכן עיקר השגחתינו בהנהגתו הוא ע"י מדת החסד. ולכן מה שאנו יכולין לדבר עמו בלשון נוכח אתה הוא מצד מדת החסד: ומ"ש ה' ת"ת. ידוע כי ת"ת מדת הרחמים הוי"ה. ואלהינו גבורה דין אלקים כידוע. ומ"ש הוי"ה מרכבה שלמה הוא כמ"ש רבינו ברים ס"ד כי המלכות יש לה ג' מקימות אצל יסוד ות"ת ודעת. בסוד חולם שורק חיריק ובכל הג' מקומות היא

שער נפתלי

כמד"א אתה כהן לעולם כנזכר בזוהר פ' עקב דף רע"ד. ומשם יורד השפע לת"ת הנק' יקו"ק. ואח"כ אלהינו שהוא סוד גבורה שהוא כלול בימין וימין בו. דכד אשתתפו רזא דתרין סטרין אז הוא קרוא אלהינו ואין זה דומה לאלהים. כי הוא בתרין סטרין ימין ושמאל. ימין א"ל הי"ם משמאל. ולפיכך הוא דין. אבל כאן יש אותיות נ"ו והנ' מצד השמאל מצד הדין רזא דסיהרא. ו' מצד תת"ת. ונמצא שמתחלה בזה שם א"ל שהוא רחמים ימין. נכלל בסוד ה"י שהוא דין ושמאל. וסוד נ' שהוא דין ושמאל נכלל בסוד ו' שהוא רחמים ימין. הרי סטרא דשמאלא דכליל בימינא וימינא בי' כנז' בפ' עקב דרע"א

כולן ממקור הברכות: ובתיבת מלך העולם עולים אל הבינה לקבל ברכות חדשות **מלך** הוא בינה. **העולם** חג"ת כידוע. וה' דהעולם שרבוקה תמיד עמם. וע"כ הוא עלייתן. וע"כ מתברכין בתיבת **אשר קדשנו**. אשר זיווג

ע"ב): **מלך העולם** בבינה: **אשר קדשנו במצותיו וצונו**. באשר קדשנו

אסתלקו

נתיב

שער נפתלי

דרע"א בר"מ. והנה ע"כ סוד השפע היורד מלמעלה להתברך כנ"ל לצורך עצמן ולא להשפיע לאחרים ולפיכך אין מגיע השפע הזה רק עד הזרועות עכ"ל. וע' בשער הכוונות בענין כוונת העמידה דרוש א' שכ' וז"ל גם צריך שתדע כי ז"א נעשה ע"י כ"ב אותיות האלפא ביתא כנודע. והנה מתחלקות לג' חלוקות בג' קוין שלו ז' אותיות הראשונות בקו ימינו. וז' אותיות שניות בקו שמאלו. וח' אותיות הנשארות בקו האמצעי שלו. וכן נזכר בזוהר פ' בראשית די"ו ע"ב. וז"ס אבגדהו"ז בחסד. חטיכלמ"נ בגבורה. סעפ"צ קרש"ת בת"ת כו', ואלו הי"ש עולמות הם הכ"ב אותיות עצמם אשר הם בבינה וכולם מתחלקות בז"א. האמנם עיקרם הם למעלה בג"ר דז"א אבל הארתם יוצאת ונגלת להוין במקום שנגמר ונשלם היסוד דאימא שהוא בחזה דז"א כנודע ואז משם ואילך הם מתחלקים לג' קוים ונמצא שעיקר הארתם הם בחג"ת דז"א כו'. ועוד נשארים מאלפא ביתא ה' אותיות אחרות הכפולות הנק' מנצפ"ך וכבר הודעתיך כי אלו ה"ס הה"ג הנז' בזוהר כו' והיותם אותיות כפולות לפי שיש בדעת דז"א ה"ח וה"ג כו' ונחלקים כל הכ"ב אתוון בחג"ת דז"א וגם הכ' עטרין ניתנים הה"ג עצמן אל הנקבה והה"ח בו"ק דז"א כנודע עכ"ל. עוד כ' שם בכוונת אתה וז"ל. וזה נרמז בשתי אותיות א"ת של מלת אתה והם כ"ב אותיות מן אלף עד הי"ו וכיוצא בזה פי' בזוהר פ' בראשית על מלת את שר"ל כללות האלפא ביתא מן א' עד ת' שסימנם א"ת. גם עתה נכנסין הה"ג עצמן כו' ויורדין אל המל' וזה נרמז באות ה' של אתה שה"ס ה"ג. וה"ס ה' אותיות מנצפ"ך היתירות על כ"ב אותיות הנרמזות במלת אתה באותיות את מן אתה עכ"ל:

ז"ל שער המצות פ' עקב בענין ברכת המוציא וז"ל ותכוין כי ברו"ך הוא בגי' קכ"ו וק"ב. פי' כי ע"י ג' המלויים דג' הויות ע"ב ס"ג מ"ה שבחג"ת שהם מ"ו ל"ז י"ט הם בגי' ק"ב כנז'. וגם ע"י ג"פ מ"ב שבג' הויות הנז' שהם מ"ב אותיות שיש בפשוט ומלוי ומילוי המלוי דע"ב. וכן בס"ג וכן במ"ה. וג"פ מ"ב עולים קכ"ו. וע"י זה הקכ"ו והק"ב שהם גי' ברוך אנו מעלים את חג"ת דז"א אל הבינה. ונמצא כי ברוך הוא הארות הנז' שעל ידם עולין חג"ת הנק' אתה ה' אלקינו ועמהם המל' הנק' מלך העולם אל הבינה הנק' גם היא מלך

העולם

אמרי שפר

היא אות רביעית ומשלמת לון כמנא יה"ו חב"ד וה' בתראה מל' והיא לאה. וכן בחג"ת עם מל'. וכן בנה"י עם מל'. ע"ש בספד"ל בשם י"ב. ומ"ש בשם אלקינו ידוע כי שם אל הוא בחסד וע' רש"י בפי' חומש פ' כי תשא בפי' מדת אל וע' ר"ה י"ז ע"ב בתוס' בהג"ה. הי' דאלקינו הוא נוק' דין כמבואר בתיקונים תי' כ"ה עש"ה. נ"ו נ' הוא נוקבא נ' שערי בינה וכן במל' כידוע. ו' הוא דכורא ו"ק כידוע. נמצא בשם אלקינו יש המתקה מימין ומשמאל. והענין כי מדת הדין ראשית הכוונה הוא לעשות חסד. כי אם ישמרו מצותיו יקבלו שכר כי א"א לקבל שכר ועונש רק מצד הדין. שהדין נותן ליתן שכר למקיימי מצותיו ולהעניש לעוברי מצותיו. וא"א ליתן שכר למקיימי המצות אם לא שיהי' במדה הזאת גם להעניש לעוברי מצותיו. דאל"ה נמצא מדת הדין לוקה. אלא הדין נותן להעניש ולהשכיר. נמצא עיקר הכוונה הוא השכר. כי הקב"ה רוצה שיקבלו בריותיו אלקותו עליהם ויקבלו שכר. ואם רואה שאינם רוצים לקבל אלקותו עליהם. אז מעניש אותם עד שישובו לעבדו ואז יקבלו גם המה שכר. והנה שם אלקים מורה על אלקותו בעצמותו. ולזה מרמז שמתחיל באותיות אל שהוא חסד על הכוונה הנ"ל. שרוצה לגלות אלקותו על הבריות ליתן להם שכר וזהו ראשית כוונתו אשר לזה מרמז אותיות אל בבראשית שם אלקים אך לבסוף כשאינם רוצים לקבל אלקותו הוא מענישם ולכן אלקים מורה על מדת הדין. וכל זה טרם שקבלו הבריות עליהם אלקותו. שעל זה מורה שם אלקים שאינו נרמז בו קבלת מלכות שמים על הבריות. משא"כ בשם אלקינו שנכלל בו קבלת אלקותו עלינו. ואז כשכבר קבלנו עלינו אלקותו אז אדרבא גם בסוף נותן להם שכר ואז הראשית והסוף הכל טוב שהוא השכר אלא שבאמצע טרם הגיעו אל הסוף אז מענישים כדי שיקבלו עליהם עול מלכותו וכשמקבלים אז מגיעים אל הסוף ויקבלו שכר. וכן בצדיקים גמורים שמקבלים שכר ג"כ האמצעי לזה הוא מדת הדין שגורם לקיבול שכר. ולזה מורה שם אלקינו שפי' שאנחנו קבלנו אותו לאלוק. ואז הראשית והסוף הכל להטיב. ולכן נרמז בשם אלקינו. בתחלה אל שראשית הכוונה הוא חסד. וגם בסוף ו' שהוא התפשטות אלקותו על בריותיו ונתינת שכר להם:

ובתיבת **מלך העולם** עולים אל הבינה לקבל ברכות חדשות והענין כי

חג"ת הם עיקר ההנהגה כנ"ל שהם הד"ר וכשהם עולים אל הבינה היינו כי ההנהגה מתעלמת ואינה

רק

אסתלקו חג"ת (למעלה מאימא בחכמה) בסוד קדושה. ונתוסף קדושה בנה"י שהן באין בתוספ' כידוע (שנה"י לבר מגופא) וזהו תוספת קדושה. ושם. במצותיו נו"ה. וצונו יסוד: (ר"מ ריש פ' עקב ע"ר ע"ב): אשר דא אימא. אשר אקי"ה. קדשנו בצדיק. וצונו בעד"א. דעד"א איהו בעה"ב המצוה (על המצות שבמל') ומעשה דפקודא

נתיב עם השביל בסוד אשר אהי' כמ"ש בפ' א"מ (ס"ה ב'). קדשנו כולם בכלל כל החג"ת שהם כולם א' בעלייתן. וז"ס אבהן דעאלו במחשבה עלמא דאתי ויוצאין עכשיו בתוספת ברכה. שמתחלה היו בברכה ועכשיו בקדושה מדרגא דחכמה בחיבורא. שמתחלה לא היה רק בבינה והחכמה נכלל בה. ועתה בהיפוך. ועכשיו מתברכין גם נה"י בפרטות. **במצותיו** נו"ה. **וצונו** ביסוד. והמצוה בפרטותיה סיום הברכה במל' שהיא מצוה וכל המצוה ולפי שנה"י

הן

אמרי שפר

רק במחשבה והנהגת המחשבה ושידורה. והוא לתועלת הבחירה כי עי"ז ניתן לנו הבחירה לקיים מצותיו. כי בעת שאנחנו מקיימים פקודיו צריכין אנו לחשוב שאנחנו פועלים המצוה הזאת מכחינו. ולא הוא כביכול. „כי זה דבר הנעלם מאתנו איך כביכול הוא עושה עמנו ביחד את המצות". ולכן צריך שהקב"ה יעלים הנהגתו בעת עשיית המצות כדי שיהי' לנו הבחירה. והוא עליית זו"נ תוך הבינה. פי' שההנהגה הזאת שהוא מנהיג את העולם גם בעת עשיית המצות אינו נגלה רק במחשבה ודרכי הנהגת המחשבה שהיא אימא בינה. והנה אחר עלות זו"נ אל הבינה כנ"ל אז יתעוררו אבא ואימא לעשות הנהגה חדשה שהזו"א ישפיע קדושה לבני אדם כאשר יתבאר. והוא ע"י התעוררת עליית זו"נ אל הבינה והכל בשביל מעשה המצות של בני אדם כנ"ל. עי"ז מתעורר החכמה „שהוא ראשית המחשבה של כל ההנהגות" והוא מעורר ונותן כח לזו"א שישפיע שפע קדושה לבני אדם מדה כנגד מדה. וכן הן הברכות של חג"ת שמתברכין בעלייתן דהיינו שמתעורר הרצון וכחם להרבות שפע קדושה לבני אדם והוא הקדוש' של הג"ת:

שער נפתלי

העולם כו'. ברוך הם הארות של קכ"ו וק"ב הנמשכות לחג"ת הנק' אתה ה' אלקינו כי אתה הוא בחסד בסוד אברהם שנאמר לו אתה כהן לעולם כנז' בסבא דמשפטים. והרי זה קו הימין ואחריו קו האמצעי הסמוך לו והוא הת"ת הנק' ה' כנודע. ואחריו קו השמאלי גבורה הנק' אלקינו כנודע ועמהם מתחברת המלכות הנק' מלך העולם אשר למטה מכנה כנודע וארבעתם עולים אל הבינה הנק' גם היא מלך העולם אשר הם ו"ק אשר תחתי'. ונמצא כי במלך תכוין שתי כוונות במלכות ובבינה. והנה אחר שעלו כולם שם אז לוקחים פרנסת אכילתם משם כדמיון (יונק התינוק) [תינוק היונק] משדי אמו כו' והרי במלת מלך העולם נרמז יניקת בן ובת הנקראים העולם מן אימא עילאה מלך גדול עליהם עכ"ל:

וז"ל

והנה ענין שפע הקדושה הנשפע על בני אדם הוא זה:

ידוע כי באצילות יש אורות וכלים. והענין כבר ביאר לנו רבינו (בליקוטיו שבסוף ס"ד הנדפס מחדש בווילנא) שהם רצון. ויכולת. דהיינו כי בכל פעולה יש רצון קודם לה. וגם יש יכולת דהיינו כי יכולתו למלאות ולהשלים רצונו. והנה רצונו הוא האור. ויכולתו הוא הכלי. והנה פעולת בני האדם נחלקים לשני סוגים. סוג א' הן דברים הנוגעים אל הבחירה. סוג ב' הן דברים שאין לבחירה שייכות להם. והנה בסוג א' יש ג"כ ב' חלקים. החלק א' בעשותו המצות. החלק הב' בעברו על א' מהן ח"ו. וכאן נדבר רק על חלק זה שהוא בעת עשיית המצות. כי אז בודאי רצון ה' הוא בעשיית המצוות. אבל היכולת שהם הכלים כנ"ל כביכול אין ביכולתו לעשות המצוות (אחרי שהוא בעצמו המצוה) ויכולתו כביכול ניתן לנו (ומזה נמשך שגם תיקוני הפעולות התלויים בהמצות היכולת ג"כ בידינו שניתן לנו כביכול יכולתו) נמצא בעת עשיית המצות אנחנו כביכול כליו של הקב"ה. ורצונו כביכול שורה על כליו. ואנחנו בידו כגרזן ביד החוצב בו. ונמצא שעל ידי הכנתינו לעשות את המצוות אז צריך שהקב"ה ירכוב עלינו כביכול ואנחנו נעשים מרכבה אליו (כי א"א לעשות פעולה בעולם בלתי ה'. וא"כ ע"כ בעשותינו המצות ע"כ גם ה' יעשה עמנו. והוא כנ"ל שרצונו שורה עלינו ואנחנו כליו). וכל זה בסוג הא' שהם ענינים הנוגעי' לבחירה. אבל בסוג הב' שהם עניני עוה"ז וכל הדברים שאינם נוגעים לבחירה הכל בידו של הקב"ה (כי הרצון והיכולת שהם אורות וכלים הם הכל אלקות גמור כידוע כי באצילות גם אלו הכלים הם אלקות). משא"כ בענינים הנוגעים לבחירה אז המחשבה והרצון הם של אלקות שרוצה בו כנ"ל. והכלים דהיינו היכולת ניתן לאדם ונראה כביכול כאלו אין ביכולתו לעשות פעולת המצוה היא רק ע"י כלי האדם.

וז"ס

הן דרגין שלה כידוע. לכן נקראין במצותיו וצונו. ויציאת נה"י וברכותן הן מחכמה והן בסוד תוספת. ולכן דווקא בברכת מצות שהן מתקרשין מחכמה. משא"כ בברכת הנהנין שאין בהן תוספת הקרושה אין בהן אלא ברכת המל' מאבהן כשעלו למעלה. וסיום הברכה ג"כ במלכות. וסיום של ברכה מטבע ארוך. הואיל וכבר נבללו ונכלל שמאל

בימין

דפקודא הוא קדשנו והוא בצדיק והוא אורח. עושה פרי (ביאורו לת"ז ע"ז א' ות' ל"ט): ומסט' דעד"א וצדיק קדשנו דא אימא. וצונו דא אבא דעד"א וכן צדיק מצווין מסטרא דאבא דאיהו רא"ש כמו הראש המצוה על כל דבר. ומסטר' דאימא עושין דאיהו אשר קדשנו. ועד"א וצדיק מצווין ועושין מתרווייהו מאו"א על מאן על שכינתא תתאה. והוא סיום הברכה (כגון) על נטילת לולב שהוא המצוה עלמה הוא במלכות. וכן בכל מצוה. (ביאורו שם): על בגי' מאה. והוא כי על דכל ברכה אקב"ו על מצות ציצית וכן בכל מצוה וכן בכל ברכה הוא חושבן מאה. והוא יו"ד דאדנ"י במי' אחרונה שבה שנק' ברכה. ומסט' דא מאה ברכות. כי י' פעמים י' מאה. והוא יו"ד דאפריון שהוא במקום ס"מ דאפרסמון כמ"ש בריש פ' תרומה ע"ש. והוא כי

ס"מ

שער נפתלי

וז"ל שער הכוונות בענין ברכת השחר. ז"ל ונחזור לבאר מלת אתה כו' הנה עתה במלת אתה נתחברו שניהם יחד (פי' שני יסודות דאו"א) ביסוד שלה. ועתה נק' היסוד שלה אשר כנז' בתיקונים תי' ל' דף מ"א ע"ב כי הזכר נק' ראש והנקבה נק' אשר עכ"ל:

ז"ל

אמרי שפר

וז"ש הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ידי דייקא. והבן זאת ואכמ"ל. נמצא לפי הנ"ל בעשות האדם המצות הוא במקום כלי הז"א. וזהו הקדושה הנשפע על האדם שירכב עליו כחות ה' ויכולתו לעשות המצוה ההיא וזהו אשר קדשנו במצותיו:

ומ"ש כי אשר הוא זיווג נתיב עם שביל בסוד אשר אהיה. הענין כי הבינה נקרא אהיה אנא זמין למיהוי פי' שהמחשבה שהיא הבינה עדיין אין בה כחות ההנהגה בעצם שהם חד"ר. רק שמסדרת איך שיהיה ההנהגה וזה נק' אהיה שאהי' בבחי' הוי"ה שהוא ההנהגה. וזה אנא זמין. פי' אנא מכין ומזמין. למיהוי. שיוכל להיות בחי' הוי"ה. נמצא שהמחשבה שהיא הבינה נק' אהיה דהיינו שמתבוננת איך שיהי' ההנהגה. אמנם אם לא שהמחשבה תחשוב בתחלה לעשית ההנהגה אין להבינה מה להתבונן. ולכן ההכנה מה שמכין את הבינה שתוכל להתבונן. הוא מה שהחכמה תחשוב לעשות הנהגה וא"כ תתנהו בגבול הבינה דהיינו שהיא תגבילהו איך ומה לעשות הפעולה ההיא. וזה נקרא חיבור היסודות דאו"א שביל ונתיב כאשר ביארנו לעיל במאמר בביאור מלת ברוך ע"ש. והנה החיבור הזה נק' אשר. והוא כי תיבת אשר הוא מתקשר תמיד אל התיבה הבא אחריו. ולכן אשר אהיה. אשר היא הכנה לאהיה. והיינו חיבור היסודות הנ"ל שהוא הכנה להבינה שתוכל להתבונן כנ"ל. ובזה מבואר דברי רבינו כי אשר הוא זיווג נתיב עם שביל:

ומ"ש בתיבת קדשנו נתקדשו הג"ת בתוספת ברכה. כי בתחלה בתיבת ברוך נתברכו בבינה. ועכשיו בקדושה מדרגא דחכמה בחיבורא שנק' קדש. וגם נה"י מתברכין בפרטות ויציאת נה"י וברכתן הן מחכמה. הענין הוא כנ"ל כי בעת עשות האדם מצות ה' אז שורה עליו הרצון אלקי שהם נקראים אורות דאצילות. והרצון האלוק נכלל בו כל חלקי ההנהגה שהם חג"ת שהם חד"ר. והנה הנהגה הזאת שתוכל לשרות על האדם ובכל זאת יעשה האדם בבחירתו את המצות. זהו ענין קדושה וכח יתר שמקבלין מהכמה. והוא כי על ידי זה שמקבלים כח הנ"ל מתברכים גם הנה"י על ידם. ועל ידי הנה"י יכולין לשרות על האדם העושה המצות כאשר כתבנו למעלה. כי החג"ת הם החד"ר בפשוטם שההנהגה הזאת א"א רק בעוה"ב. אבל בעוה"ז השפעת עליהם רוב טובה כו'. וצריך הנהגה אחרת ממוזגת והוא הנהגת הנה"י שהם ג"כ הנהגת הד"ר בעולם הזה ולכן על ידי ברכת הנה"י הנהגת עולם הזה יכולים לשרות על האדם בעולם הזה בעת עשותו מצות ה' כנ"ל. והנה"י הנ"ל נרמזים בתיבת במצותיו וצונו כמבואר בפנים ויתבאר בעז"ה להלן:

ומ"ש כי המצוה בפרטות סיום הברכה במל' שהיא מצוה. הענין כי ידוע כי ז"א נק' הוי"ה ומל' אדני. והיינו כי שם הוי"ה מורה שהוא מהוה הכל והוא הוה בכל מקום ופועל הכל. אמנם לפי הנהגה הזאת לא שייך שום בחירה ושום מצוה לכן נעלמת הנהגה זאת ג"כ ואינו מתגלה רק מעט מהנהגה

זאת

זאת. והטעם הוא בחי' שם אדני שפי' אדון הכל כמו אדון המושל על הכל. ומ"מ עבדיו פועלים רק שהוא מושל עליהם ועושים רצונו. ולכן בהנהגה זאת שאינו מתגלה רק ממשלתו שייך אז מצוות. וז"ש לא כשאני נכתב אני נקרא כו'. כי הקריאה פי' ענין המתגלה כמו הקריאה שעל ידו מתגלה מה שנכתב. והכוונה כנ"ל כי אינו מתגלה ממנו רק הנהגת הממשלה שהוא שם אדנ"י שם הנקרא. ובשם הזה שייך מצוות כנ"ל ולכן המל' שהוא שם אדני נק' מצוה. ועוד כי עיקר המצוות הוא בעבור המלכות. וכל רושמי המצוות והמעשים טובים נרשמים הכל במלכות. שהיא המתקשרת עם התחתונים ומקבלת ציור המעשים לפי מה שהם. והנה המל' מה שהוא מקבלת ציור המעשים ובה נרשמים רושמי המעשים הוא בשביל שהמלכות מתפשטות בתוך הנבראים ומחיה אותם ונעלמת בתוכם. ועל ידי מעשה המצוות נתגלה שליטת המל' בתוכם והבן זה. גם דע כי כמו שאמרנו בעשות האדם המצוות שורה עליו רוח אלוק. ורצונו שורה עליו. והוא האדם נעשה כלי אליו כביכול. כן בהמצוה הנפעלת. ד"מ בחוטי הציצית ג"כ שורה עליו מעשה המצוה ורוח אלוק. אלא שבאדם שהוא הפועל של המצוה מתגלה ושורה עליו כחות הפועלים של אלקות דהיינו מבחי' ו"ק חג"ת נה"י שהם הפועלים והמנהיגים כנ"ל. ועל מעשה המצוה בעצמה שורה עליהם כח המל' שמתגלה עליהם כח המל' המתלבש בתוכם ומזה עצמו בנין המל'. והבן זה היטב. והנה בעת שבא שפע קודש לעושה המצוות מתגדל הנה"י והם מתברכן כנ"ל כי נה"י הם הנהגת הז"א לפי ענין המל' המתקשרת בעולם הזה. ומדותיו שם אינם מתגלין כי הגלה אע"פ שהוא ימין עושה דין. ולהיפך ההוד שהוא שמאל עושה חסד בחסיד צדיק ורע לו רשע וטוב לו כמ"ש רבינו. והמלכות מתלבש בה נה"י כידוע והיא מעלמת אותם ומכסית עליהם כידוע ולכן עצם הנהגת הז"א חג"ת אינם מתגלים בעוה"ז מקום הבחירה רק נה"י שהם שייכים לעוה"ז כנ"ל. לכן הם ג"כ נקראים בשמות המצוה ולכן נרמזים בתיבת במצותיו וצונו:

ומ"ש כי בברכת הנהנין אין בהם תוספת קדושה רק ברכת המל' מתתקן כשעלו למעלה.

הענין כי גם בברכת הנהנין צריכים זו"נ לעלות למעלה והענין כי הנה אמרו רז"ל כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה מעל כו'. כתיב לה' הארץ כו' וכתיב השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. ל"ק כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה. והענין כי גם בברכת הנהנין עולין זו"נ למעלה והטעם כי הלא כל הנהנין הם מדצ"ח. והאדם באכילתו מבטלם ומעלם ממדרגה של דצ"ח למדרגת האדם. נמצא כי כחות ה' ית' השופע בדצ"ח אלו משתנים כעת לכחות ה' שפועלים ושופעים באדם. ואיך יוכל האדם לעשות זאת. אבל הוא ע"י שמתעלמים זו"נ שהם הפועלים בעולם. וכחותם אלו

ז"ל הזוהר שם קצ"ג ב'. פתח ר' אלעזר ואמר. ה' אלהי אתה ארוממך כו'. ה' רזא עילאה שירותא כו'. ופי' המקדש מלך חכמה אבא. ור"ל אבא שהוא חכמה דאצילות. אלקי רזא כו' שירותא דקיימא לשאלא כו', ופי' שם. בינה (ופי' שהבינה נק' מי דקיימא לשאלא כידוע): אתה דא ימינא כו' והוא כהן עילאה כד"א אתה כהן לעולם. ופי' שם חסד דזעיר: ארוממך כולא כחדא. ופי' שם פי' כל הספי' כולם: אודה שמך כו'. והאי שם ידיע. ופי' שם פי' מל' הנק' שם: כי עשית פלא כסויא ולבושא לאתלבשא נהורא סתימא עתיקא טמירא בכסויא דנהורא אחרא. וע' במקדש מלך שם. ול"נ דהכוונה על שני בחינות הכתר. עתיק וא"א. שהם נקראים במופלא ובמכוסה כמ"ש רבינו בתיקונים בכ"מ. כי עתיק יומין נק' מכוסה שהוא מתלבש ונכסה תוך א"א וא"א נק' פלא, מופלא שא"א להשיגו אפי' שאינו מכוסה. וז"ש בזוהר שם נהורא סתימא עתיקא „שהוא ע"י" טמיר' בכסויא דנהורא אחרא. פי' שע"י הנ"ל מכוסה תוך א"א שהוא נהורא אחרא הנ"ל: עצות מרחוק מאי ניהו תרי בדי ערבות. ופי' בס' הנ"ל תרי בדי ערבות פי' הם נו"ה. והם נק' עצות (פי' שהם תרין כוליין פירקין הראשונים שלהם. וכליות יועצות) ופי' מרחוק מאבא הנק' רחוק משם מקבלים הארה. א"נ בינה נק' רחוק בהשאלה. ונ"ה משם בסוד ומבינה נביאים: אמונה אומן תרין דאינון חד נהר וגן. דא נפיק מעדן ודא אשתקי מינה. ופי' בס' הנ"ל ור"ל גן זה היא מל'. ונהר הוא יסוד שיוצא מהמוח הנק' עדן. והיינו אמונה אומן דקרא. כי אמונה היא מל'. ואומן הוא יסוד. עכ"ל:

וז"ל זו"ח ריש פ' בלק. ואוליפנא האי מאן דאיתער בליליא בשעתא דקוב"ה עאל בגינא לאשתעשעא בצדיקייא. בעי למימר פסוקא דא (ר"ל פסוק ה' אלקי הנ"ל דקאי שם על הזוהר קצ"ג הנ"ל) ברעותא דלבאי ולכוונא רעותא בי' (פי' לכוון בי' כוונות הנז' בזוהר הנ"ל) ובתר כן יאמר אודך על כי נוראות נפליתי נפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאד. לבתר ונהר יוצא מעדן וגו' כו' והיינו שבחא דחסידי קדמאי כי מתערי בפלגות ליליא עכ"ל: הרי לך כי זמן אמירת הפסוקים אלו הוא כד מיתער בלילה בחצות. וענין הפסוק אודך על כי נוראות כו' נ"ל כי ענינו על הזיווג כי הת"ת נק' נורא והיסוד נק' אות. אות ברית. וזהו נוראות נורא אות. ופי' נפליתי כי קבלתי נ' פלאות מהבינה ע"י נורא אות ת"ת ויסוד. ועי"כ נפלאים מעשיך שגם המל' שנק' עשיה עושה נ' פלאות כידוע בסוד מים. ונפשי יודעת מאד. יודעת הוא לשון זיווג כמו וידע אדם. פי' ונפשי המל' שנקראת נפש יודעת ומזדווגת עם מאד שהוא ז"א

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדָיִם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת־הָאָדָם בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִסֵּא

כבודך

בימין ועלו למעלה א״צ להזכיר שמאל כי נכללת בב״מ בימינא: (איתא בז״ח בלק מ״ב ב׳ לומר פסוקים אלו בכוונה זו. וכזוהר שם ד׳ קנ״ג ב׳ [ישעי׳ כ״ה] ה׳ [חכמה] אלהי [בינה] אתה [חסד] ארוממך [גולא כהדא] אודה שמך [מלכות] כי עשית פלא [כתר ע״י כסיא לאתלבשא] עצות מרחוק [נו״ה] אמונה אומן [יסוד ומלכות]. אודך על כי נוראות נפליתי נפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאד: ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו׳ וכז״ה נח (כ״ב ע״א) כד קם בצפרא יאמר. יהי רצון מלפניך ה׳ שיהא לבי נכון ומסור בידיך שלא אשבחך): על נטילם ידים בכתר דעשיה: אשר יצר בחכמה:

אלהי

ליקוטי הגר״א

ס״מ דאפרסמון הוא יו״ד מלא דאתכליל ו״ד ביו״ד וכמש״ש. שתין לקבל בית סטרין כו׳ ארבעין לקבל ד׳ סטרי עלמא והן ו״ד שמים וארץ שמים שית סטרין וארץ ד׳ סטרין מארבע כנפות הארץ: (ביאורו לתיקונים קל״א ע״א בד״ה ועטרה דאיהו יו״ד):
אשר יצר בסוד יוצר אור. וברא כו׳ בורא חשך. אימא דבלבושא כו׳. גלוי וידוע בדעת ולפי שבו ב׳ דרגין. טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת וזהו גלוי וידוע:

שאם

שער נפתלי

שם מ״ה אדם, ואח״כ אומר ונהר יוצא מעדן על הדעת ז״ת דבינה הנק׳ נהר שהוא יוצא מעדן חכמה ומשקה את הגן. ג״ן סדרי דאורייתא. דהיינו שמתפשט בפנימיות ז״א ויוצא משם למל׳ נוק׳ שנק׳ גן והוא אמונה אומן הנז׳ בזוהר הנ״ל:

ומ״ש בענין ברכת נט״י ואשר יצר ואלהי נשמה. ז״ל שער הכוונות בדרושי תפלת השחר דרוש א׳. ונבאר עתה כללות שיש בסוד תיקון תפלת השחר. דע כי כן תחלת התפלה עד ברוך שאמר הוא עולם העשיה. ומברוך שאמר עד יוצר אור הוא עולם היצירה. ומן יוצר אור עד סוף ברכת אבות הוא עולם הבריאה. ושאר כל העמידה הוא

עולם

אמרי שפר

שמשפיעים בדל״ח מתעלמים ועולים למדריגת הבינה כנ״ל. שאינם פועלים רק מתבוננים על פעולת האדם איך יעשה בבחירתו. ואז האדם יבטל את הדל״ח למדריגתו ע״י אכילתו. וע״י הברכה שבירך התעורר הבינה ותתן כח באדם להעלות הדל״ח אליו. וכ״ז ע״י הברכה אבל האוכל בלא ברכה ה״ו אז הוא להיפך. כי כחות הדל״ח עומדים במקומם רק שהאדם יורד מדרגתו להולין מפני שפנה מה׳ וע״י אכילתו מחבר כחות הדל״ח שהם קדשים אל כחותיו שהם עכשיו חולין ולכן מעל. ונמצא כי קודם הברכה כחות הדל״ח הם לה׳ וזהו לה׳ הארץ ומלואה. אבל אחר הברכה ניתנו כחות אלו לאדם שיוא יעלם למדרגתו. ואז והארץ נתן לבני אדם שמדרגת דל״ח שבארץ נתעלה למדרגת בני אדם. אבל תוספת קדושה אין בהם כי אינם רק עלייה ממדרגת דל״ח למדרגת האדם. אבל לא שיהי׳ האדם כליו של הקב״ה. שזה שייך רק במצות והבן זה:

ומ״ש בברכה של מטבע ארוך הוא פשוט. שבסוף הברכה מסיים ג״כ בברוך ושם אינו אומר רק ברוך אתה ה׳ לבד. והטעם מפני שכבר נכללו בבינה בתחילת הברכה. ולכן אינו אומר מלך העולם. וכן אלהינו שהוא גבורה דינא שהיא שמאל כבר נכלל בימינא בתחלת הברכה. ולכן אין צריך להזכירו עוד הפעם:

ומ״ש בענין נט״י ואשר יצר ואלהי נשמה. דע כי ד׳ עולמות הם אצילות בריאה יצירה עשיה. ובכל א׳ ע״ס. וענינם כי באצילות הוא מה שאנו מתארים מדותיו של הקב״ה לפי השגתינו ודמיוננו שאנו מתארים ומדמים שיש בו בעצמו כביכול מדות אלו כאשר ביארנו לעיל מעט מזעיר. ומה שיש לו רצון ויכולת בהם אורות וכלים כנ״ל מבא״כ בע״ס דבי״ע בהם מה שידוע בודאי כי הוא פועל ושובה בכל מדותיו בכל העולמות לפי מה בהם. ובעולם הבריאה שם ברא הנשמות שהם השכליים והשגות בין למעלה בין למטה

בכל

כְּבוֹדֶךָ שֶׁאִם יִפָּתֵחַ אֶחָד מֵהֶם אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם אִי אֶפְשַׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה רוֹפֵא כָל־בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת:

אלקי נשמה. בבינה. וע"כ אין להפסיק ביניהם כמנהג הקדמונים. ומכאן ואילך בזו"ן דעשיה: אשר

אֱלֹהַי. נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי טְהוֹרָה הִיא אַתָּה בְרָאתָהּ אַתָּה יְצַרְתָּהּ אַתָּה נְפַחְתָּהּ בִּי וְאַתָּה מְשַׁמְּרָהּ בְּקִרְבִּי וְאַתָּה עָתִיד לִטְּלָהּ מִמֶּנִּי

ולהחזירה

ליקוטי הגר"א

שאם יפתח כו' או יסתם הן ב' דרגין אחרו' פתוחין וסתומין. רופא היא בחינה בה"ג וא'. ומפליא בפליאות חכמה בכ"ב. דפלא אלף שהוא מופלא כללן ולכן המרגלא היא יה"ו כ"א. וקולו דבי' הוא מופלא נתיב העליון פלא כידוע עכ"ל (ביאורו לאגדות ברכות בפ' הרואה): אשר יצר את האדם בחכמה שהוא אדם דיצירה שעליו נאמר וייצר ה' אלקים את האדם. וברא בו נקבים נקבים כי נקודות בחכמה. וט' נקודות הן והן כפולין ט' מלמעלה למטה וט' מלמטה למעלה בסוד ח"י עלמין. וט' נקודין אלו הן י"ו (י"ד נקודין וב' קוין דקמץ ופתח) והן ל"ב ב"פ י"ו כפולין כנ"ל. ולכן נחלקו אח"כ בשיניים י"ו למעלה י"ו למטה. ושם עשרה נקודות כחושבן נקב וב"פ י"ו הנ"ל הן ב"פ נקב. וזהו אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים ב"פ. וכל נקב א"א להשיג מהותה כמו החכמה. ונקב הוא בחכמה כנ"ל. שהוא משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים שבגוף: (ביאורו לתז"ח ל' א' בד"ה רשימין אינון ובד"ה בי' מלטיירין):

כד מתער כו' אלהי נשמה כו'. הוא ויפח באפיו כו': אתה בראתה כו' מג' עלמין ג' נר"נ. ונפש אדם נוצר בקרב אמו כידוע. וז"ש אתה נפחתה כו': ואתה משמרה בקרבי משמרה בלבושה כימי אלוה ישמרני בבגדו בה. בקרבי כתנות אור דמט"ט בשם שד"י [נ"ב. ואתה עתיד כו' בעשיה אילנא כו' כי ג"ר בכסא ששם מקננן ג"ר נר"נ וכתנות

אור

אמרי שפר

שכל ההשגות גשמיות ורוחניות ונביאיית בכל המדרגות הכל ע"י כחות אלו שהם הנשמות שברא ה' ית'. וכחותיו של הקב"ה שבהם ברא השכליים האלה ועומדים תמיד עליהם ומנהיגים אותם ומקיימים אותם. הם עשר ספירות דבריאה. והכחות האלה עומדים על הנשמות ועושים אותם בכל רגע ומחיים ומקיימים אותם. ובעולם היצירה שם הוא כליו של הקב"ה שעושים פעולות הגשמיות. והם שלוחיו של מקום והם הם המלאכים ומרכבו ארגמ"ן כידוע. וכחותיו של הקב"ה שבהם יצר המלאכים והכלים האלה. ועומדים תמיד עליהם ומקיימים ומנהיגים אותם הם עשר ספירות דיצירה. ובעולם העשיה שם הם הפעולות בעצמם שפעלם ועשאם הבורא והיוצר והעושה ית"ש. וכחותיו של הקב"ה שבהם עשה ועושה הפעולות והמעשים האלו שאנו רואים. הם הם עשר ספירות דעשיה. והנה אמרו

בזוהר

שער נפתלי

עולם האצילות כו'. והנה בהיותו בסדר העשיה שהוא מתחלת התפלה עד ברוך שאמר כנ"ל יכוון לעלות כל הנפשות אשר שם אל עולם היצירה. ובסדר היצירה יכוון לעלות כל הרוחין אשר שם אל הבריאה. ובסדר הבריאה יכוון לעלות כל הנשמות אשר שם אל עולם האצילות. ואז מלכות עילאה נכללת מכל אלו הנפשין ורוחין ונשמתין ועי"כ נעשים בה בחי' מ"ן. וצריך לשתף גם את עצמו בכל חלקיו דהיינו להעלות נפשו עם הנפשות דעשיה. ורוחו עם הרוחין דיצירה. ונשמתו עם נשמתין דבריאה כו' עכ"ל. וז"ל פע"ח שער הברכות פ"ג. ברכת על נט"י כנגד א"א שבעשי' כו' וברכת אשר יצר כנגד אבא דעשי'. וברכת אלקי נשמה היא אמא דעשיה כמו שיתבאר ג' ברכות אלו במקומן עכ"ל:

עוד

וּלְהַחֲזִירָהּ בִּי לֶעָתִיד לָבֹא. כָּל־זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְקִרְבִּי מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי רִבּוֹן כָּל־הַמַּעֲשִׂים אֲדוֹן כָּל־הַנְּשָׁמוֹת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּחֲזִיר נְשָׁמוֹת לִפְגָרִים מֵתִים:

ברוך

ליקוטי הגר״א

אור ועור הן דדו״נ. ועור צריך להפשיט. ולע״ל תהיה מתוקנת ואור הלבנה כו׳ ויהיו חיים וקיימים. והן ה׳ דרגין דכללין כולא ומ״מ ג״ר מלך בינה עלמה דכלילא מג׳ ונשמה טהורה היא דל״ל לבוש חיה והיא טהורה. ואלהי הוא סוד יחידה]. מודה אני לפניך כו׳ בדרגא עילאה. רבון (כל העולמים) הן העולמות באילונות. אדון. הנשמות דבהון ולכן זה בלה״ק וזה בתרגום. לפגרים הוא הגוף שהוא בטל והנפש הוא מת מהרוח החיה שבתוכה: (ביאורו לאגדת ברכות פ׳ הרואה):

שער נפתלי

עוד כתב שם בפע״ח וז״ל וזהו כוונת הברכה של ענט״י תחלה תכוון שהוא בא״א דעשיה כנ״ל. וע״כ יש בה י״ג תיבות כנגד י״ג ת״ד דא״א דעשיה כו׳ אח״כ תכוין אל ג׳ תיבות של על נטילת ידים שר״ת שלהם ענ״י שהוא מעשי׳ שהוא כנגד המל׳ הנקראת עניה ודלה. ואתה מעלה אותה למעלה ע״י שם בן מ״ב שביצירה שהם ג״פ י״ד. והם יד הגדולה מימין. ה׳ אלקינו ה׳. ויד חזקה משמאל חילוף ג׳ שמות הנ״ל כו׳. ויד רמה באמצעיתה ת״ת והוא ד׳ אותיות הוי״ה כפשוטו וי׳ אותיות של מילוי שלה באלפין. כי שם זה הוא ביצירה כנודע ובכח ג׳ ידים אלו שהם שם מ״ב אנו מעלין ואוחזין בעשי׳ כדי להעלותה ביצירה והם בחי׳ חג״ת. וזה הכונה ענט״י כלו׳ הגבהתן כמו וינטלם וינשאם שהוא הגבהתה אל היצירה ע״י ג׳ ידים הנ״ל כי כן דרך ידים לאחוז ולהעלות עכ״ל:

עוד כתב שם בפרק ד׳ וז״ל והנה ענין הברכות אשר יצר כבר ביארנו שהוא כנגד אבא אשר בעשיה ולכן יש בברכה זו מ״ה תיבות כמנין אדם שהוא החכמה בסוד כ״ח מ״ה וזהו הענין אֲשר יצר את האדם בחכמה כי מבחי׳ החכמה העליונה נוצר האדם הזה שנרמז בו. ולפי שיצירה קודמת אל העשיה לזה אמר אשר יצר את האדם כי ע״י יציר׳ נעשי׳ העשיה. ואמנם לפי שהבריאה היא בחי׳ ב׳ ספי׳ עילאין ואדם שהוא החכמה הוא א׳ מהם ולזה אמרו וברא בו. כי הוא מבחי׳ הבריאה דעשיה וזהו בו ר״ל בעצמו כי הוא האדם עצמו הוא בחי׳ הבריאה שבעשיה כי כל א׳ מעולמות אבי״ע כלול מכולם. ג״ר בריאה. ו״ק ז״א שהוא יצירה. והעשירי׳ מל׳ שהיא עשיה והנה נקבים אלו הם סוד ז׳ נקבים שיש בראש כו׳ והם בראש האדם שהוא אבא והם בחי׳ ז׳ דגולגלתא הידועים והם עינים

כי

אמרי שפר

בזוהר כי בינה מקננא בכסא שהוא עולם הבריאה וז״א מקנן ביצירה. ונוק׳ מל׳ מקננא באופן. שהוא עשיה. והענין כי המלאכים נראים שהם עושים כל הפעולות ויש כאן הפועל והנפעל שהם יצירה ועשיה. והנפעל שהוא עשיה מתפעלת לפי מעשה הפועל שביצירה. והיינו כי הנפעל הוכן כבר בטבע זאת שיתפעלו חלקיו וישתנו לפי מעשה הפועל. והמלאך הפועל בודאי פועל וחושב בתחלה על פעולותיו איך לעשות. והמחשבה הזאת הוא מעולם הבריאה שכח המחשבה מקבל המלאך משם. כי שם כל השכליות כנ״ל. נמצא בכל פעולה כלולים ג׳ עולמות. מחשבת הפועל מעולם הבריאה. והפועל מעולם היצירה. והנפעל מעולם עשיה. והנה כל ג׳ אלו באמת אינם יכולים לפעול כלל. ולא לחשוב על הפעולה. ולא להתפעל מהפעולה. רק הכל מאתו ית׳ שהוא החושב והוא הפועל והוא המתפעל מהפעולה והבן זה מאוד. ונמצא שהוא כביכול רוכב על המלאך הפועל. ומחשבתו ית׳ רוכב על מחשבת המלאך שבאמת הוא ית׳ החושב. וכן כחותיו ית׳ לפעול רוכב על כחות המלאך הפועל שבאמת הוא ית׳ פועל הכל. וכן הרגשת הפעולות כביכול הוא מרגיש אותם. ורוכב על הנפעל שיוכל להרגיש ולהתפעל מהפעולות. והנה ג׳ בחי׳ אלו הם בינה ז״א ונוק׳. כי בינה הוא מחשבתו ית׳. וז״א הוא כחותיו ית׳. ונוק׳ הוא מה שהוא מרגיש פעולות העולמות. ונמצא כי בינה רוכב על מחשבת העולמות שהוא בריאה. וז״א רוכב על כחות העולמות שהוא יצירה. ונוק׳ רוכבת על הרגש והתפעלות הנפעל שהוא עשיה. והנה בעשיה שם עיקר מעשה המצות וכל הפעולות. וכן הנוק׳ נק׳ מצוה כאשר ביארנו לעיל ולכן כל הברכות של המצות והפעולות הם הכל בעשיה. ומ״ש כי ברכת על נט״י בכתר דעשיה ואשר יצר בחכמה ואלקי נשמה בבינה כבר כתבנו (בשער נפתלי

נפתלי) שכן מבואר בפע"ח. ומובא שם כי ע"י ברכת ענט"י אנו מעלים ע"י ידים דיצירה את העשיה לעלות למעלה ליצירה. וידוע כי עיקר העליה וההתחברות הוא על ידי הכתר כי הכתר בכל מקום הוא התחברות שני מדריגות משני מיני הנהגות הנהגה עליונה והנהגה תחתונה ממנה. בסוד כתר מלכות. ובסוד נעוץ סופן בתחילתן (כמו הכתר שמקיף את הראש דהיינו שהמוח שהוא מקום המחשבה מוקף מהכתר שחושב תמיד על תכלית של המדינה שנתנו לו הכתר. כן מחשבת הנהגה התחתונה מוקפת מכתר שחושבת תמיד להוציא מכח אל הפועל התכלית של הנהגה העליונה שממנה בא הכתר והבן זה מאד) וזהו סוד נטילת ידים להעלות מדרגות הנהגה התחתונה. וידוע שכלל ההנהגה נכללת בחג"ת הד"ר. ג' ידים כמ"ש האריז"ל והם עולים ע"י הכתר למדרגת ההנהגה העליונה ע"י ג' ידים דהנהגה עליונה. והנה אשר יצר הוא בחכמה כמ"ש אשר יצר את האדם בחכמה. ואלקי נשמה בבינה כידוע כי נשמה מבריאה שהיא נגד בינה כנ"ל:

והנה ביאור הברכות דאשר יצר ואלקי נשמה מבואר הוא בלקוטי הגר"א ז"ל וראיתי להעתיק כאן מ"ש עליו בנו הגאון ר' אברהם ז"ל ולהעיר עליו בעה"י וז"ל: אשר יצר בסוד יוצר אור וכו'. פי' בא לפרש נוסח הברכה. שלא תאמר אשר יצר הוא בבינה כי היא המציירת. אמר שהוא בחכמה כמ"ש אשר יצר את האדם בחכמה בסוד יוצר אור הוא אור השכל שבו ראה אדם מסוף עולם ועד סופו. וברא בו נקבים הוא בסוד בינה כמ"ש ובורא חשך אימא דבלבושה בו'. שהחשך הוא כלי לקבל את האור. וכן בינה מקננת כו' וכן באדם הנקבים כגון עין ואזן ופה (ע' בפע"ח שהבאתי בשער נפתלי) וכן אהבה ויראה יראת ה' היא האוצר לקבל האהבה שהיא מסותרת ביראה. כמ"ש יראת [ה'] היא אוצרו עכ"ל ולפי מה שהעתקתי מביאורו

עינים וחוטם ואוזן ופה כו'. ולפי שנודע כי בחי' מציאות הדינין הם לתועלת לעולם כדי שיוכלו לקבל האור העליון ע"י מדה הקצובה הניתנת לה ע"י הדינין שהם הנותנים קצבה ומדה להאורות כו' זה הענין הוא בכל העולמות מכ"ש בעולם העשיה כו' ולכן אם יפתחו ז' נקבי הראש יותר מדאי ויאירו אור הרחמים בעשיה דרך הנקבים ההם בהיותם פתוחים יותר מדאי יתבטלו הדינים שבעשיה ואין קיום אל העולם כלל ויתבטלו וכן אם יסתמו אותן הנקבים יותר מדאי ויהיו דינין בלתי מיתוק רחמים ג"כ א"א להתקיים כו' ולכן הוא רופא כל בשר שהם הדינין הנקראים בשר בסוד בשרא סומקא והוא בעשיה כי משם סוד הבשר. והוא רופא כל בשר ע"י מיתוק הדין ע"י הרחמים. ולכן הוא מפליא לעשות. ר"ל ממשיך אור הנתיב העליון הנקרא פלא כנ"ל עד העשיה למתקם וזהו ומפליא לעשות, ומ"ש גלוי וידוע וכו' ר"ל כי מאותן נקבים העליונים של האצילות הנקרא לפני כסא כבודך כי הבריאה הוא הכסא עצמה והאצילות הוא לפנים מן הכסא ומשם הם גלוים וידועים אלו הנקבים למתקם משם ע"י הנקבים ההם של האצילות הנקרא לפני כסא כבודך הנ"ל וקודם אליו עכ"ל:

עוד כ' שם בפרק ה' בענין ברכת אלקי נשמה וז"ל כבר נת' שהוא כנגד אמא דעשי' ולכן הוא ברכה הסמו' לחברתה שהיא בינה עם חכמה דלא פסקי בינייהו כו' ואמר טהורה כנגד הנשמה לנשמה שהוא מן האצילות ואתה בראת נגד נשמת הבריאה ואתה יצרת נגד רוח היצירה ואתה נפחת נגד נפש העשיה נמצא כי באומרו נשמה אשר נתת בי היא כוללת ד' בחי' הנ"ל אשר כללות כולן נקרא נשמה סתם. והנה המלכות נוטלת הנשמה לבחינה מ"נ בלילה ואח"כ בבוקר היא מחזרת בסוד חדשים לבקרים וגם לעתיד יהיה כן וזהו ואתה עתיד ליטלה ממנו בסוד מ"נ ולהחזירה בי בסוד חדשים לבקרים ונודע כי ואתה הוא במלכות עכ"ל:
ז"ל

לתיקונים נ"ל דברא בו פי' כמו עמו פי' שבינה ברא עם החכמה. פי' ע"י החכמה את הנקבים שהם מחכמה (פ' בפע"ח שם) ומ"ש כי האדם הוא אדם דיצירה נ"ל כי הכוונה על יצירה דעשיה (כמ"ש בפע"ח שם) כי בכל א' מד' עולמות יש אבי"ע (ומ"ש חלולים ע' בטור ואפשר דקאי ג"כ על נקבים אלא שהנקבים הם אור הנשמה יוצא ובוקע ועושה הנקבים. והחלולים הם האיברים הנקובים בעצמם. והאברים הם בגלגולת עצמה שהיא בינה שהם היי המלך (אדם דיצירה) מוחין דז"א ולכן חלל גי' חיים. וגי' בינה ע"ה) וג"ל כי ז' תיקוני גולגלתא מתלבשים בהם ז"ת דפרצוף העליון ולפי מ"ש רבינו בס"ד מתלבש יסוד דפרצוף העליון בחוטם דפרצוף התחתון. ושני נקבים שבחוטם הם כנגד שני נקבי היסוד ע"ש היטב. ולכן בברכת אשר יצר על נקבים התחתונים שייך הכוונות והברכה של נקבים נקבים על ז' נקבי גולגלתא כמבואר בדברי האריז"ל. וז"ש רבינו ומרמז כי הנקודין הם בחכמה ובחי' עלמין לרמז כי התחתונים של העליון מתלבשין בעליונים שבתחתון והיסוד הוא צורת י"ו יסוד ועטרה והוא צורת ז' י' על ו' וכמו כן ז' תיקוני גולגלתא וכן י' שבחכמה עם ו' שבחוטמא ולזה מרמזים הי"ו נקודות שלמעלה והי"ו נקודות שלמטה. והם בגי' נקב. כי הי"ו נקודות הם י"ד נקודות בגי' ק"מ וב' קוין של פתח וקמץ י"ב. סך הכל נק"ב. וב"פ י"ו נקודות הם ב"פ נקב ולזה אמר נקבים נקבים ב"פ. ומרמז ג"כ כי מתלבשים נקבים בנקבים. ד"מ נקבי היסוד בנקבי החוטם כנ"ל

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה:

ברוך

אשר נתן לשכוי בבינה דנוק'. והכל ממטה למעל' כידוע שבה סוד השם בהיפך. לשכוי גבריאל דאהדר מרגלוי דתרנגולא לתרין טלפין (ע' זוהר שלח קע"ב ובהיכלות פקודי רנ"ד ב') וסודם ידוע במעשה מרכבה וזהו להבחין כו':

שלא

ליקוטי הגר"א

כי שמע כו' דאהדר לשני טלפין והוא רוח לפון והוא רוח בינה. ושכוי הוא שם מלא בגילופין והוא גבר העליון. ויום ולילה הוא מ' וס' גן גל. ויו"ד שביניהן מעין חתום שכולל שניהן והן ע"ג. ואח"כ ו"ה ו' באמצע ה' בסוף כמו לדיק לדקה איש אשה. ודרגין

עילאין

אמרי שפר

כנ"ל. עוד כתב שם כנו של רבינו וז"ל: גלוי וידוע בדעת שהיא מחברת וכוללה שניהם כלל ופרט גלוי ונסתר. ולפי שבו ב' דרגין טובה תוכחת מגולה מאהבה מכותרת הגילוי של דכורא שהיא בסיומא דנוק' טובה ממנו שהיא רק כלי לקבלו עכ"ל. ול"נ כי דעת כולל חו"ג. והגבורות כולם מתגלים. אך החסדים קליים מגולים והליים מכוסים ביסוד אימא וזהו טובה תוכחת מגולה כו' כמ"ש האריז"ל. עוד כתב שם הגאון ר' אברהם הנ"ל: וז"ל שאם יפתח כו' או יסתם הן ב' דרגין האחרונים. פי' יסוד ומלכות. פתוחין וסתומין יסוד פתוח להשפיע. ומל' סתום לקבל והם במלאכים פתחון וסגרון (ונ"ל כי המל' נק' גן נעול מעין התום והיסוד נק' מפתחא דכליל שית כידוע). רופא הוא באימא בה"ג וא'. פי' כי ה"ג הם מנצפ"ך שעולה פ"ר. ורפ"א הוא פ"ר וא' שהוא בסיומא דכ"ז אתוון המשלים לכ"ח. (נ"ל כי עם הא' של רפא הם א' הוא אלף אם כן הם אלף ומאתים ושמונים. והנה ידוע כי יש ש"ך דינים דכורים עשר פ' ל"ב נתיבות החכמה. גי' ש"ך וה"פ דין גי' ג"כ ש"ך כי ע"י ש"ך דדכורא נעשו ג"כ בנוק' וכלולים שניהם זה בזה ונעשה בה שני פעמים ש"ך גי' תמ"ר ובדכורא ג"כ ב"פ ש"ך גי' שמ"ם כמבואר בדברי האריז"ל. ואלף מאתים ושמונים גי' שמ"ם ותמ"ר והוא המתקת דיני נוק' בדינים של דכורא. והוא ר"פ א' ועוד מתמתקים הר"פ בעצמם כי בתחלה היו בבחי' מנצפ"ך בנין הנוק' דינים. ואח"כ מתמתקים ע"י א' שהוא רחמים כי א' צורתו יו"י גי' הוי"ה רחמים ועוד גי' א' כזה א ל"ב. ואז נעשה הפ"ר ג"כ רחמים כי רח"ם ול"ב גי' פ"ר ולזה מרמז א' של רפ"א) ומפליא הוא בפליאות חכמה שהם חסדין בכ"ב אותיות דפל"א אל"ף שהוא מופלא כללן של הכ"ב אתוון עכ"ל:

שער נפתלי

ז"ל שער הכוונות בענין ברכות השחר. ברכת הנותן לשכוי בינה כו' כבר הודעתיך כי ליל נק' קודם חצות הלילה ולילה הוא אחר חצות הלילה ועל כן אנו מברכין ברכה זו אחר חצות לילה ואילך ושכוי הוא גבריאל סוד הגבורה ובחצי הלילה נמשכת הארת הבינה על הגבורה וזה מ"ש הנותן לשכוי בינה ואז היא מתמתקת בסוד משה"כ ויבא

לו

עוד כ' שם בענין ברכת חלקי נשמה על דברי הגר"א ז"ל וז"ל. רצונו לפרש הנוסחא לפי חלקי הנשמה שהם חמשה והן על הסדר אלהי הוא סוד יחידה. נשמה שנתת בי טהורה היא. היא הנקראת חיה שהיא טהורה דלית לה לבוש והיא טהורה. אתה בראתה קאי על הנשמה שהיא מבריאה. אתה יצרתה קאי על הרוח שהיא מיצירה. אתה נפחתה בי קאי על הנפש שנאמר ויפח באפיו והוא נוצר בקרב אמו ולכן אמר נפחתה בי. ואתה משמרה בקרבי. פי' משמר את הרוח שלא יצא משמרה בלבושה כמ"ש כימי אלוה ישמרני והוא נקרא בגד ולבוש כידוע (פי' שם אלו"ה הוא עושה לה הלבוש) ואמר בקרבי שהוא כתנות אור דמט"ט לבוש של אור. בשם שד"י הוא שם של מט"ט כי שמי בקרבו שמו כשם רבו. מלת בקרבי עולה כמנין שד"י. ואתה עתיד ליטלה בעשיה. והוא אילנא דמותא. כי ג"ר בכסא. פי' נשמה חיה יחידה

הם

לו יין וישת בסוד יין המשמח והוא סוד היום. אבל הגבורה בעצמה היא יין המשכר והוא סוד הלילה. וזמש"ה להבחין בין יום ובין לילה שהוא ע"י יין המשמח הנמשך מבינה והיא המבחין בין יום ובין לילה עכ"ל: כאן משמע שמפרש על בינה דז"א וכן הוא להדיא בפע"ח וז"ל בפ"ג ואח"כ ח"י ברכאן שיש מן הנותן לשכוי בינה עד סוף ברכת התורה הם כנגד ז"א דעשיה שהוא ח"י ברכאן דנפקין מן ט"ט דמטטרו"ן עכ"ל. אמנם רבינו מפרש על בינה דנוק' דעשי' וז"ל בנו הגאון ר' אברהם בפי' על ביאורי אגדות ברכות שם. דאהדר לשני טלפין. כי השכוי נקרא גבר ועל צבאו ממונה גבריאל. וכל המלאכין להם רגל אחת ואין להם קפיצה אבל גבריאל בשתים שהוא נוק' לה מנה אחת אפים. (עיין מ"ש באמרי שפר בעה"י) והוא ממונה על כל דברים הנעשים בחצות הלילה שהוא מחלק עליהם הלילה וז"ש דאהדר לשני טלפין. והוא רוח צפון רוח בינה. כי בחצות לילה איתער רוח צפונה שהוא בינה בשמאלא: ושכוי הוא שם מלא בגילופין. פי' ה' אלהים במילוי אלפין (פי' מ"ה ואר"ץ) עולה של"ו כמנין שכו"י כי חצות לילה מחבר דין ורחמים ב' שמות אלו וכן י"ה במלת לילה: והוא גבר

הם בבינה שהיא מקננת בכסא. מודה אני לפניך ה' אלהי. בדרגא עילאה באצילות. רבון עולמים אדון כל הנשמות. רבון הוא תרגום של אדון. כי העולמים הם החיצוניות של העולמות לכן אמר רבון לשון תרגום. ונשמות הן פנימיות של העולמות לכן אמר בהם אדון עכ"ל. ונ"ל ההבדל שבין תרגום ללה"ק הוא כי הטעם שהיו מתרגמין הפסוקים הוא מפני שהעם לא הבינו לשון הקודש ותרגמו אותו בלשון המובן ומורגל בפי הכל באותו הזמן. נמצא מה שנעלם בפסוק ואינו מובן לעם מפרשו התרגום ומגלה אותו. ולכן הפסוקים נקראים נעלמים והתרגום נקרא מפורש ונגלה. וכמו כן בעולמות ג"כ יש פנימיות וחיצוניות. החיצוניות הוא כמו הגוף נגלה שהוא נגד מדרגת תרגום, והנשמה הפנימיות הוא נעלם שא"א להשיגה והוא כנגד לשון הקודש שהוא נעלם כנ"ל. וכן בעולמות התרגום בעולם הנגלה ולשון הקודש בעולם הנעלם. וכן גילוי ממשלתו של הקב"ה בעולם הזה עולם העשיה אינו מושג רק בשכל והאמונה התלוי בפנימיות אבל בחוש אינו מושג וכל התגלות ממשלתו בעוה"ז הוא אינו הולך בדרך ישר אלא בהסבא. ואינו הולך בדרך יסוד המוסד שהוסדה הבריאה עליו רק בדרכים אחרים וזהו ענין אדון ורבון. כי אדון הוא לשון הקודש והעולם נברא בלה"ק. והוא דרך הישר להתגלות אדנותו וממשלתו כפי שהוסדה הבריאה. וזה אינו רק בפנימיות העולמות. שם אפשר להתגלות הדרך הישר הזה. אבל בחיצוניות העולמות שהוא המושג הגשמי שם אינו מתגלה אדנותו רק שלא כדרך הכבושה. וזהו רבון בלשון תרגום שמתגלה ממשלתו בדרך שאינו כבושה שלא נברא העולם באופן התגלות כזה. כמו שלא נברא העולם בלשון תרגום רק בלה"ק. והבן זה מאוד:

ומ"ש רבינו כי עד כה הי' בהו"כ דעשיה ומכאן ואילך בזו"כ דעשיה. הענין הוא. דע כי בעולם עשיה עיקר האדם הוא נשמתו. וגופו אינו אלא לבוש עליו (כמ"ש רח"ו ז"ל בשערי קדושה) ואיברי הגוף אינם אלא כלי הנשמה שהנשמה עושה בהם כגרזן ביד החוצב בו כידוע. כי ע"י הגוף יוכל לעשות פעולות הגשמיות. וא"כ עיקר האדם הוא ההשכלה וההשגה שכליית שהוא הנשמה. ולכן בעשיה החכמה והבינה פעלה את האדם. אכן מעשה האדם ותחבולותיו הגשמיים נפעלים ע"י זו"כ דעשיה. והבן זה: והנה אשר נתן לשכוי הוא בבינה כמו שמסיים לשכוי בינה. אך הוא בבינה דנוק' דעשיה וע' בדברי רבינו בהיכלות שם שכ' כי בלילה שמרמז לשליטת הגבורות והדינים אז פרודים אצבעות רגלין ועי"ז יש אחיזה לקליפות. אבל בבוקר חוט של חסד משוך עליו ואתהדרו ואתחברו אצבעות הפרודים ונעשו ככף רגל עגל שהוא כף א' אלא שמ"מ יש אחיזה שם מעט ורושם בו קו א' החולק את הכף ונעשה תרין טלפין עכ"ד. והענין כי כבר אמרנו המלאכים הם כליו של ה' ית' לע"ס דיליה וכשהקב"ה רוצה לעשות דין בעולם הכלי שלו הוא גבריאל המלאך והנה סוף הדינין הוא הפורעניות ח"ו להעניש ח"ו את החייבים רצועה בישא לאלקאה חייביא. והם הם הקליפות. והם נאחזים בסוף הדינין והיינו ע"כ בעוקבא דגבריאל וסופו. והוא בסוף רגלין שלו באצבעין דיליה. כי רגלין דילי' פי' הכחות שיש לו להעתיק את עצמו ממקומו למקום אחר. והיינו כי לפעמים יורד ח"ו למקום הקליפות ונותן להם כח לאלקאה חייביא. והאצבעות שלו חמשה רומז לזה כי פעולותיו מתפרדין ח"ו. כי כשהקליפות מלקים את הרשע אינם הולכים לכוונה א' של הבורא את הכל שרוצה להחזיר הכל לטוב. רק כוונתם לפי טבעם להרע וכל א' עושה לכוונת עצמו הנ"ל. ונמצא פעולת כל א' וא' פעולה מיוחדת שאינם הולכים לתכלית אחד רק כל א' כפי תכליתו שהוא רצונו. וכלל פעולותיהם הם חמשה פעולות לכל א' טבע בפני עצמו וכוונה מיוחדת והוא כנגד חמשה מדות שבקדושה שהם הג"ת נ"ה. כי כבר ביארנו כי כל א' הוא פעולה והנהגה אחת. וכנגדם בקליפות ג"כ חמש מדות כי את זה לעומת זה עשה כו' והם חמש פעולות נפרדות כנ"ל. ולכן בגבריאל בעת שאצבעות רגליו פרודות רמז שהקליפות נאחזים בו ח"ו. והם פעולות נפרדות חמש כמו חמש אצבעות רגליו. כי אצבע פי' פעולה כמו אצבע אלהים

היא

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד׃

ברוך

שלא עשני גוי בחסר. ששם שירותא דמהימנותא: **שלא עשני עבד** בגבורה בסוד פני האדון ה'. מי שאין לו אדון אלא אחד. (ירושלמי הובא בס' שנות אליהו ברכות פ"ג מ"ב) ושם

ידוע

ליקוטי הגר"א

עילאין כולל שניהן אלא שבינה נחלקת לשנים ובחכמה אין שינוי דלא אתחלף לעלמין כידוע (עכ"ל באגדות ברכות פ' הרואה):

כי

אמרי שפר

היא. כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך. אמנם כשהוש של חסד משוך עליו דהיינו שמדת הדין אינו נעשה רק לתכלית להטיב לו באחריתו אז נעשו כל המדות אחד והחסד ממתק את הדין ואז אין כל כך אחיזה לקליפות. והנה שני זמנים אלו הם יום ולילה. כי לילה הכוונה על זמן שליטת הדינים בלי המתקה. ויום רומז על זמן שליטת החסד שמתמתקין הדינין. וזהו להבחין בין יום ובין לילה. והענין כמ"ש רבינו הבאתי בליקוטי הגר"א. כי יום ולילה בשניהן יש י' שהוא המקור. ואח"כ יש ב' הבדלים ביניהם. ביום הוא ו' ובלילה ה'. ועוד ביום הוא מ' ובלילה ב' למדין גי' ס'. והוא ידוע כי ו' דכורא הוא ו"ק. ה' נוק'. וכן מ' וס' עיגולא וריבועא. ריבוע דכורא ועיגולא נוקב' בסוד נקבה תסובב גבר. ולכן לילה הוא שליטת הנוק' דין. ויום שליטת הדכורא חסד. והבדל וההבחנה של יום ולילה הכל ניכר בגבריאל שהוא שר הדינין אם לא נתמתק ח"ו או אם נתמתק. וזהו להבחין שאלו יכולין להבחין. ומ"ש אשר נתן לשכוי בינה. כי הבינה דנוק' נותנת בינה לגבריאל שהוא שכוי. והיינו שנותנת לו כח להתנהג כמו הבינה והוא ע"י כח א' מהבינה המתלבש בו והיינו כי הבינה היא עצמה חסד אלא שממנה דיני' מתערין ע"י מה שנוהגת גבול. וכמו כן נותנת כחה לגבריאל שהדינין שלו יהיו יוצאים מהחסד הכל לכוונה א' להיטיב כנ"ל. וזהו אשר נתן לשכוי בינה שנתן לו כח ודרכי הבינה:

ובמ"ש שלא עשני גוי בחסד דנוק' כי שם שוריתא דמהימנותא. היינו כי הנוק' נק' מהימנותא דישראל והסד הוא התחלה ושירותא של הנוק' הנק' מהימנותא. והענין כי הנוק' נק' אמונת ישראל. והיינו כי כבר ידענו כי הכח של דבקות ה' לעולמות הוא המל'. ולכן המל' נק' אמונת ישראל. שאנו דבקים בה' ע"י כח זה. בסוד ואתם הדבקים בה' אלקיכם דייקא דהיינו המל' שנק' אלקיכם על ידה אנו יכולין לדבק בה' (דהיינו הדבק בת"ח שהם נו"ה בנין המל'). ולכן הסד דנוק' נק' שירותא דמהימנותא. כי הסד הוא התחלת כלי המעשה שלה כי כח"ב הם במחשבה של אותו פרצוף. ולכן שם הברכה שלא עשני גוי כי שם בחסד דנוק' שירותא דמהימנותא דישראל:

ברכת שלא עשני עבד בגבורה דנוק' כי שם היכל זכות וכנגדו בס"א היכל חובה. והוא כי ע"י המצות שאדם עושה נמצא האדון שלו הוא ה'. ומקיים מצותיו ודיניו ופקודיו. ואז במדת הגבורה דאדני שם כל התפנוקין והעדונין ע"י מצותיו שקיים. והדין נותן שיתעדן בטוב והוא היכל זכות. משא"כ כשח"ו עובר עבירה אז האדם קונה אדון אחר לעצמו והוא הילה"ר שמושל עליו ומגביר כח הס"א ח"ו והוא

היכל

שער נפתלי

גבר העליון. שהוא מלאך גבריאל עולה כמספר שכוי: ויום ולילה הוא מ"ם וסמ"ך. כי בינה היא ה' ויוצא ממילוי של יו"ד כי ו' נכנס ונעשה ה' והריבוע של יו"ד עם ו' עולה ס' הוא עיגולא ונקרא גל וריבוע של י' עם ד' עולה מ"ם והוא ריבוע ונקרא ג"ן נעול מד' רוחותיו. והוא סוד יום ולילה. כי יום יש בו י' והריבוע שלו עם הד' שעולה מ"ם. ולילה ב' למדין שעולין ס' הוא הריבוע של י' עם ו'. ויוד של השם באמצעיתא ו"ה של השם ו' באמצע מלת יום ה' בסוף מלת לילה. ויוד שביניהם שביום ולילה הוא מעין חתום הוא מקור לשני תיבות אלו כמו המעין שבגן. וגן וגל עול' אלהים ניקוד של בינה: כמו צדיק צדקה איש אשה. פי' בכל דוכרא ונוק' בא אות לסימן דכורא באמצע התיבה ושל נוק' בסוף: ודרגין עילאין. הם חו"ב כולל שניהן יום ולילה והם באות יו"ד ומילואו כי יו"ד דוכרא ומילואו הוא ה' נוק'. אלא שבינה נחלקת לשנים במילוי של יו"ד ובחכמה אין שינוי כי היא י' עצמו דלא אתחלק לעלמין כי נקודה א"א לחלקה עב"ל: ונ"ל כי ג"ן וג"ל הם מם וסמך. כי הם

בבינה

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה:

(נשים מברכות) בא"י אמ"ה שֶׁעָשַׂנִי כִּרְצוֹנוֹ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם פּוֹקֵחַ עִוְרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים:

ברוך

ידוע שלטנותי' בסוד החיה הרביעי' דדניאל: **שלא עשני אשה** בתפאר' ששם סוד איש: **מלביש ערומים** בנצח ששם סוד הלבושין ערכתי נר למשיחי: **פוקח עורים** ביסוד ששם הראיה וראיתיה לזכור ברית עולם. ראיה בגוונין. דאצטביעו

גוונין

ליקוטי הגר"א

כי פתח עיניה כו'. ד' נגד ד'. ד' כוללין הגוף. והן עיניה ויתיב וזקיף ומסגי. וד' בלבושי'. פריס סודרא ולביש ואסר המייניה וסייס מסאניה. והן נגד ב' שמות הידועין.

ד'

שער נפתלי

בבינה ובהצטרף עליהם ז' תחתונות אז נשלם מ' וס' כי ג"ן עם ז' גי' ס'. גל עם ז' גי' מ' והם בסוד בינה ותבונה והוא חיבור עיגולא וריבועא. כי גן הוא ריבוע כנ"ל ובהתחברו עם ז' נעשה ס' עיגולא. וכמו כן גל עיגולא גלגל ועם ז' נעש' מ' ריבועא. כי עיגולא וריבועא הם שניהם פרצוף א' בינה ותבונה: בסידור האריז"ל כתב וז"ל בפע"ח שער הברכות פ"ה שכוי ע"ה גי' מלאך גבריאל והוא המקבל הארה מגבורות יסוד דנוק' כו' שכוי גי' עם ד' אותיותיו יהו"ה שד"י זו"נ מדת יום ומדת לילה עכ"ל:

ז"ל ס' משנת חסידים (מסכת חצות פרק ג' מתני' ד'). אח"כ פוקח עורים יכוון עיני ז"א: מתי"ר. מוחין דז"א אשר הם אסורי"ם מבטן אימא: זוקף כפופים. שז"א נתגדל ונעשה מי"ם עכ"ל. וז"ל פע"ח שער הברכות בברכת מלביש ערומים הנה בעוה"ז אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ואז אם החטא ההוא גדול הוא גורם שיתפשט מעליו לבוש הקדושה אשר לו ומלבישים אותו לבוש קליפות הנחש דוגמת ויתנצלו בני ישראל את עדים כו' ואם אין החטא גדול נחלש כח הלבוש אשר בו כו' וכאשר האדם מפקיד נשמתו בפסוק בידך אפקיד רוחי קודם שישן ביד המלכות אז היא מחדשת אותם. ומי שאין לו לבוש כלל נותנת לו לבוש מחדש ומי שיש לו לבוש אלא שתש כחו היא מחזקת אותו ונותנת בו כח. וכ"ז הוא בעת הבוקר בד"א חדשים לבקרים וכו' וחידוש זה נעשה אז

בבוקר

אמרי שפר

היכל זוכה דס"א. וגמלא האדם מסטרא דעבדא בישא שמושל עליו ח"ו וזהו שלא עשני עבד רק בשט' דזכות. ומ"ש בסוד חיה הרביעית ע' בהיכל הד' דבראשית ופקודי:

ומ"ש שלא עשני אשה בתפארת. הענין הוא כי ידוע בסדר הפרצופים כי נוק' רחל מתחלת כתרה בחזה דז"א שהוא בת"ת. ושם מתחיל להתגלות החסדים והגבורות. וההבדל שבין איש לאשה כי הגבורו' שבדכורא הם ממותקים עם הח"ח. אבל הנוק' אינה מקבלת רק ה"ג לבד. ולכן אינם כ"כ במיתוק. וזהו ההבדל שבין איש לאשה כי בשניהם יש א"ש שהוא דין רק שבאיש היו"ד מפסיק את האש ומרמז על החסדים שנכנסים בין הגבורות וממתיקים אותם משא"כ באשה. וכיון ששם בתפארת מתחיל פרצופה ושם ניכר בין איש לאשה ולכן ברכת שלא עשני אשה בת"ת. ואכמ"ל ויתבאר במקומו אם יגמור הא-ל בעדי:

ומ"ש מלביש ערומים בנצח ששם סוד הלבושין. הענין הוא בסוד שמלה ממשרקה כי שמלה לשון שמלה וכמ"ש רבינו בפ"ק דס"ד. והענין כי מלבו' גי' חשמל והחשמל הוא עתים חשות עתים ממללות. והוא בסוד מה שאמרו רז"ל משל לבת מלך שבריחה ליקי קדרה תאמר יש לה גנאי לא תאמר יש לה נער התחילו עבדיה והביאו לה בחשאי. והוא כי ליקי קדרה הם הניצוצות הקדושות המובלעים בתוך הקליפות. והם נשמות קדושות. דהיינו השגות שכליות שברא ה' שיכולים להשיג אלקותו. והם מובלעים בתוך הקליפות. דהיינו בההשגות האלה הם השגות גדולות בחקירות עמוקות. וטרם ישיגו השגות האמיתיות יוכלו ליפול ח"ו בטעות גדול היפך השגת האלקות. וההשגות האלו ישיגו שנוכל ח"ו לומר היפך האמת. אך ישיגו תיכף ג"כ את האמת. ויבינו כי ה' הוא המשגיח ומנהיג את הכל ולו נתכנו עלילות. וה' הוא האלקים. אלא שכעת ההשגות האלה האמיתיים מובלעים בתוך

הסגת

השגת השקר ונסתרים בהם ושוקטים ונחים. ואינם מגלים לפונותיהם עד בא עת דברו. ונמצא דרך כלל הניצוצות האלו הם השגות נפלאים שמשיגים אלקותו גם מתוך חשך הקליפות. אלא שהקליפות אינם משיגים השגה הזאת שיש מסך מבדיל בין הקליפות אל הניצוצות שבתוכם. והמסך הזה הוא רצון ה' ויכולתו שרצה להעלים השגת הניצוצות האלו מן הקליפות. ולכן צריך שכח מהשכינה ילבישם לניצוצות האלו ותגין עליהם לבל יעשקום זרים והוא החשמל והבן זה מאוד. ונראה הוא לומר ולהעלות מ"נ בשביל הניצוצות האלו המונחים בתוך הצואה ואשפה של הקליפות שהוא ענין קדרה כידוע מאמר רז"ל עד דרתחא קדרך שפוך. ועיקר העלאת מ"נ שהוא ההרגש שירגיש כביכול שיש נבראים הצריכים השפעה אינו אלא בשביל הצדיקים. ומ"מ גם בעד ניצוצות אלו תקבל השפעה. אלא שהוא בהסתר. והוא שבתחילו עבדיה להביא בהסתר שהם עולמין דילה. ואכמ"ל. והבן כל זה מאוד. והוא סוד חשמל חשות וממללות. והבן זה. והנה המסך הנ"ל חשמ"ל הוא סוד מלבוש המכסה על הניצוצות כנ"ל. וה"ס נ"ה דנוק' שיורדין למטה בסוד רגליה יורדות כו'. והיא מלבשת בהם את הנשמות דאזלין ערטילאין. וה"ס ברכת מלביש ערומים. ועיקר הלבושין בנצח שהוא מסטרא דחסד. ואין שם אחיזה לחיצונים ויכול להגן. משא"כ בהוד סטרא דדינא. ושם נאחזים החיצונים כנ"ל. ולכן עיקר הלבושין בנצח. ושם בנצח אחיזת המשיחין. משב"י ומשב"ד. ועיין בס"ד בפ"ק בענין המלכים וסוד ערכתי נר למשיחי הוא הנ'שמה והר'וח הנוסף למשיח והוא ע"י העלאת הניצוצין בסוד החשמ"ל כנ"ל. והנה לקמן אבאר בעה"י כי עיקר המעלה הניצוצין הוא הנצח והוא המתקן הכל:

בבוקר ע"י שם א"ל שהוא חסד המתעורר בבוקר בו' והנה מלבוש הוא בגי' שע"ח והוא סוד שע"ח נהירין עילאין שיש בפנים העליונים כו' כי בכל פן א' יש שם א"ל והוא במילוי גי' קפ"ה וכן בפן הב' וב"פ קפ"ה גי' ש"ע. וח' אותיות היינו אל פשוט ובמילוי הם שע"ח. וז"ס ג"כ אור פניא"ל בגי' מלבוש כי נמשך מן אור פניאל כנז' וז"ש בסבא משפטים כי לבוש הנשמה הוא אלו"ה כו' פי' הדברי' כי הלבוש שהוא מן שם א"ל הנמשך אל זו"נ הנק' ו"ה שבשם הוי"ה. ופי' זה נת' אצלינו שמות הג' כלים שיש בספי' חסד דזעיר ושם ביארנו כי שם הכלי האמצעי שבו הוא נק' אלו"ה ומשם נעשה לבוש אל הנשמה כו' ונודע מ"ש בזוהר פ' ויחי כי הלבוש נעשה ע"י מצות עשה של האדם והם רמ"ח כנודע. וב' אותיות ראשונות של אלו"ה הוא בחי' אל כפול הנז' שהוא במילואם בגי' שע"ו עם ו' אותיות המילוי וכן עולה עשה ע"ה וב' אותיות ו"ה שבשם אלו"ה הוא ענין מה שארז"ל ו"ה עם זכרי רמ"ח מצות עשה. והבן זה היטב. גם זה ענין חשמ"ל שהוא גי' מלבוש והוא לבוש הבינה המלבוש לזו"נ הנז' ע"ש אלו"ה שפירושו א"ל ו"ה וכאשר תברך מלביש ערומים תכוין אל זה המלבוש כנ"ל למי שנפשט מעליו מלבושו לגמרי. וכנגד מי שיש לו לבוש אלא שנחלש ומחדשין ומחזיקין אותו אנו אומרים ברכת הנותן ליעף כח. עכ"ל:

וז"ל הגאון ר' אברהם בנו של רבינו על מאמר שהעתקתי ד' נגד ד' הם ד' בגדי לבן וד' בגדי זהב ב' שמות הידועים: ובאמת ה' נגד ה' שחשב כאן עשרה ברכות, לשכוי בינה בראש

ורוקע

ומ"ש פוקח עורים ביסוד דנוק'. הענין הוא כי עיקר התעוררות ההשפעה הוא על ידי הראיה וההשגחה. שרואה כביכול את מדת המלכות שהוא הכח שבה נצטיירו מעשה התחתונים. וכשרואה שם מעשים טובים. ורואה שהתחתונים צריכים לשפע (שזה נקרא יסוד דנוק'. פי' מקום קבלת השפע) על ידי זה מתעורר כביכול להשפיע אל היסוד להשפיע לעולמות. כי התכללות מדותיו במדת המל' הוא מדה א' כלל. הנק' יסוד שהוא כח הכללי מכל המדות בענין זה שיכולים להתכלל במל'. והבן זה. והיסוד נקרא ברית עולם והטעם כי ברית פירושו דבר המחבר שני נפרדים ששניהם כורתים ברית זה עם זה. וכמו כן היסוד מחבר מדות ההנהגה של ז"א עם מדת המלכות ולכן נקרא ברית עולם פי' הברית שמחבר כביכול את ה' ית' עם עולמו. וזה סוד וראיתיה לזכור ברית עולם. פי' שע"י מה שרואה כביכול שהתחתונים ראויים לקבל שפע (שהוא יסוד דנוק' מקום קבלת השפע דהיינו שיש מקום והתעוררת והכנה לקבל שפע) על ידי זה הוא זוכר יסוד דדכורא הנק' ברית עולם כנ"ל שהוא זוכר את הכח המשפיע ומגביר את כחו להשפיע. והנה הגוונין הם מורים כל אחד על כח והנהגה מיוחדת. כגון לבן הוא חסד. אדום דין. ירוק רחמים. וכאשר כל ההנהגות מסכימים להשפיע שפע טוב לתחתונים לפי הגוונין של המראה שנתעוררה המלכות בציורין כי היא יד נביאים שבה כל המראות וכל הגוונין. משא"כ ביסוד דקליפה הוא ענין עִוֵּר שאין בו גוונין נהורין כי אם גוונין חשוכין והוא עִוֵּר ואינו רואה כי אין שם השפעה כלל. ואכמ"ל:

(**והנה** אע"ג שמסדר כ"י נראה שהיה מסדר תחלה ברכת מלביש ערומים ואח"כ פוקח עורים. בכל זאת סדרתי בפנים כמו שהוא בכל סדורי אשכנז וספרד פוקח עורים תחלה ואח"כ מלביש ערומים וכן הוא בגמרא. ובאמת היסוד לפעמים נחשב קודם לנצח הוד. ואכמ"ל):

מתיר

גוונין. וכנגדן בס"א תניניעור (הוא יסוד דקליפה): **מתיר אסורים** בהוד. דדא בלא דא לא אזלא: **זוקף כפופים** במלכות. והכל בנוקבא: **רוקע הארץ** במלכות דז"א: **שעשה** [לי] **כ"צ.** ביסוד שהוא כל ומשם נתברכו אבות

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַתִּיר אֲסוּרִים׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹקֵף כְּפוּפִים׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה לִי כָּל צָרְכִּי׃

ברוך

לקוטי הגר"א

ד' נגד ד' ובאמת ה' נגד ה' עם כללן בקרקע כידוע. והוא בשמים ממעל **הנותן** כו'. ובארץ מתחת **רוקע הארץ** והן י' ברכות וה' ברכות המצות כי מעטף בציצית כו' כי משי

שער נפתלי

ורוקע הארץ בסוף הם נגד ב' קוצין של ב' שמות הנ"ל, והוא בשמים ממעל הוא קוץ יו"ד של הוי"ה. ובארץ מתחת הוא יו"ד של אדני בסוף והוא רוקע הארץ עכ"ל:

עוד כתב שם וז"ל. והוא אי"ה פי' ג' ראשונות כח"ב עכ"ל ז"ל משנת חסידים שם רוקע הארץ. לאה. על המים ה' מים כי ה"פ מים מספרם דכו"ת, ודמות זה היא לאה. המכין מצעדי גבר'. נה"י דז"א המתתקנין ע"י מוחין דיניקה. שעשה לי כל צרכי. כי הוא סוד החשמל המלבישו תחת רגליו כאמור בכוונת המלבוש עכ"ל, וז"ל פע"ח שער הברכות פ"ד. והנה עתה יש פחד מן החיצונים שלא יאחזו באו"פ של הנוק' כו' ולכן הבינה הלבישה אותה בכנפי' הנק' חשמ"ל כנ"ל. וביאור לבוש זה הוא כי נודע כי הנה"י של אימא הכלים שלהם הם מלבישים את המוחין דז"א ונכנסים תוך רישא דז"א כנודע ואמנם הלבוש היותר חיצון שבכל לבושי נה"י דאימא אינם נכנסים עם המוחין תוך רישא דז"א אבל נשאר כנגדו מבחוץ של זו"נ ונעשה להם בחי' לבוש וזה הלבוש הוא בחי' החשמ"ל

אמרי שפר

מתיר אסורים בהוד. כי בהוד נאחזים הקליפות והוא יורד שם. והנצח מעלהו (כסוד מעלה ומטה) שהם תרין רגלין. ואחד לא יוכל לילך בלא חבירו. וה"ס החשמל כנ"ל. והנצח הוא הפודה ויגל"ה פ'דיון ז'רע ק'דושים שבתוך הקליפות. ע"י כ"ח ההוד היורד שם מעורב עם כח הנצח ומגין עליהם. והוא מתיר אסורים. דהיינו שהנשמות שהם אסורים בקליפות ר"ל כנ"ל. ההוד יורד עליהם והופך ומושך עמו כח הנצח שהוא החשמל ומגין עליהם ובהגיע תור פדיונם הוא מתיר אסורים הללו. ומעלה אותם למעלה. והבן כל זה:

זוקף כפופים במלכות. בסוד סומך ה' לכל הנופלים. כי המל' דנוק' היא נכפפת תחת כחות אחרים ר"ל. והם נראים כפועלים ברצונם. אבל ה' זוקף כפופים שהוא זוקף ומגביה את המל'. ונראה לכל איך הוא השולט בכל העולמות:

רוקע הארץ על המים. הוא במלכות דז"א עטרה של היסוד דז"א. והענין כי ביסוד יש שני חלקים יסוד ועטרה. והיינו כי הרגשת ה' ית' את מעשה בני אדם ותחבולותיהם הוא הכל במדת המלכות שעל ידה הוא מתקשר בעולמות כנ"ל. והנהגתו ית' והשפעתו לעולמות צריך הכל לבא אל מדת המלכות אשר על ידה תלבש ההשפעה צורה הראוי' לעולמות שלמטה. ולכן צריך היסוד שהוא כח הכולל כל ההנהגות וכל ההשפעות באופן זה. דהיינו בכח התכללותם אל המל' כנ"ל. נמצא היסוד יש בו כח זה להמשיך כל ההשפעות אליו באופן זה לכנס אל המל'. והוא עד העטרה כידוע. אמנם אח"כ כבר מוכן ההשפעה לכנס אל המל' ולקבל הצורה שם נמצא זה כמו שינוי בשפע דהיינו מדרגה ממוצעת בין השפע כמו שהוא לבין הצורה שבמלכות והוא הכח השני שהוא בעטרה. והוא הכנה לצורה והוא בסוד אור מים רקיע כי בתחלה הוא בסוד אור שאין להם כח המשכה לכנס למל'. ואח"כ בסוד מים שיש לשפע כח ההמשכה לכנס ביסוד לכנס אח"כ במל'. ואח"כ בסוד רקיע התחלת הצורה כנ"ל וז"ס רוקע הארץ בסוד רקיע שבעטרה הנק' ארץ על המים שקודם הרקיע כנ"ל. ובברכת **שעשה לי** כל צרכי ידוע כי היסוד נקרא כל כנ"ל שכל המדות נכללין בתוכו. והנה רז"ל

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמֵּכִין מִצְעֲדֵי גָבֶר׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָה׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל בְּתִפְאָרָה׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ׃

ברוך

אבות בכל מכל כל. ג' גווני קשת: **המכין**. בנו"ה כאחד. כי בדכורא הן תרי פלגי גופא כידוע: **אוזר** כו'. בגבורה: **עוטר** כו' **בתפארה** בת"ת: **הנותן ליעף כח**. בחסד: כי הוא המחדש בטובו ובו חדשים לבקרים כו' כידוע. כל חדש בחסד

שיר

לקוטי הגר"א

מפי אפי' שחייב אדם כו' לכבוד קונו כו' ומתפלל אחר שרוחץ עיניו שלא יסתכלו לדבר עבירה רק בתורה כי הן שרשורא כו' ואלהי נשמה הוא ממקור עליון. והוא אי"ה. ומתפלל כאן ו' בקשות בתורה ומלות ברית הלשון ומעור שהן ב' כללים אלו כידוע והן הבריח התיכון

מכת"ס

אמרי שפר

רז"ל אמרו דכד סיים מאני' יברך ברכה זאת. וכ"ל כי הוא בסוד מט"ט וסנד"ל כי מט"ט הוא היסוד בכל עולם ועולם וסנד"ל נוק' וכשמתחבר מט"ט וסנד"ל יסוד ונוק' אז מתעוררין ברכאין כי היסוד עולה עד המוחין שמעורר המחשבה להשפיע. ועי"ז מתברכין אבהן בסוד בכל מכל כל:

המכין מצעדי גבר הם נו"ה שנק' רגלין והם מצעדי גבר שהוא ז"א דכורא. כי בדכורא הן כאחד. משא"כ בנוק' כי הוד יורד למטה בסוד רגליה יורדת כו' ונצח למעלה. כי עיקר התחברותו לעולמות הוא על ידי המלכות. בסוד יחוד בשכמל"ו. שמתייחדים כל העולמות בה, משא"כ בדכורא:

אוזר כו' בגבורה כמו שמסיים בגבורה:

עוטר כו' בתפארה הוא בתפארת. זה פשוט:

הנותן ליעף כח בחסד כידוע. מ"ש בשם הארי"ל בשער נפתלי כי יש מי שהלבושין שלו מבינה נתקלקלו וצריך לתקנו ולחזקו ובכל בקר מתחזק כחו בסוד חדשים לבקרים. וזהו הנותן ליעף כח וכבר ביארנו לעיל בברכת מלביש ערומים ענין החשמל והמלבוש כי הוא המתרת השגת הנשמות והגילולות שבתוך הקליפות מן הקליפות. ופי' כך כי ענין קליפה הוא רק לכפור בהשגחת ה' והשכלים שהם אומרים על כל פעולות ה' הן בטבעיות הן בנסיות אומרים ח"ו שהכל מצד אחד מטבע בלא השגחה או באופן אחר. השכליות האלה הם הם הקליפות. והנשמות והגילולות הם ההשגות שמשיגים הוכחות ובירורים היפך

הקליפות

שער נפתלי

החשמ"ל העליון של הבינה. ועי"ז אין כח בחיצונים לינק כי הוא עב מאד. וחיצונים אינם יכולים [לינק] לא ברוב עביות ולא ברוב דקות וזכות כו' ודע כי החשמ"ל הזה הוא מלביש אותם לגמרי מכל הצדדים אפי' תחת רגליהם, והבחי' אשר למטה תחת רגליהם הם בחי' מנעלים והבחי' אשר בצדדי הגוף הם המלבושים כנ"ל בברכת מלביש ערומים שהם בחי' החשמ"ל כנז' עכ"ל. עוד כ' שם, ודע כי זה הנעל הוא המסך המפסיק בין עולם אצי' לברי' כו' ודרך מסך הזה עוברים כל אורות האצי' לבריאה כו' והחשמ"ל הזה אליו רמזו בתיקוני' כי אמא מקננת בכורסיי' עכ"ל, וז"ל בפ"ז:

אוזר ישראל בגבורה היינו הנו"ק שיצאה במקום המתניים שלו מקום אחורי האיזור דהיינו הת"ת שלו מאחוריו וזהו אוזר ישראל דהיינו הזעיר בגבורה היינו שנוטלת הגבורות מסטרא דלבא בינה:

עוטר ישראל בתפארה הכתר שלו ידוע שהוא מת"ת דאימא וזהו בתפאר ה' דהיינו ת"ת ה' וזהו שלא אמר בתפארת אלא תפארה עכ"ל. ברכת הנותן ליעף כח כבר העתקתי לשון פע"ח בברכת מלביש ערומים. והנה ההבדל שיש בין סדר האריז"ל ובין סדר רבינו הגר"א ז"ל אלו ואלו דברי אלהים חיים. וכל אחד לפי סדר נשמתו כבה סדר הכוונת שלו כמ"ש רבינו האריז"ל והכל לפי סדר שינויי הרל"א שערים שמשתנים בכל עת כמ"ש רבינו הגר"א ז"ל:

ז"ל

שיר חדש: המעביר שינה כו'. בבינה כי המעביר דורמיטא מז"א בינה. שהוא המוחין דילי'. ומשם

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה מֵעֵינָי וּתְנוּמָה מֵעַפְעַפָּי:

ויהי

שער נפתלי

ז"ל פע"ח שער הברכות פ"ה ברכת המעביר שינה מעיני כו' תכוון היפך מכל מה אשר נתכוונת אליו בברכת המפיל חבלי שנה על עיני כי כל אותן הפרטים הנה הם עתה להיפך עכ"ל. וכן הוא בשער הכוונות. וז"ל פע"ח בשער ק"ש שעל המטה פ"ג נמצא כי בהיותה אב"א היא קטנה ממנו ויונקת ממנו והוא פותח עיניו ומביט בה כנגד חדוי דילי' ואז אור עיניו נקיב מאחוריו ומאיר בה כפי מה שהי' באצי' עצמו והנה בהיות הוא מביט בה גם א"א הוא מביט בו כנז' באדרא ובסבא ע"ש. אז רצה המאציל העליון להביא פב"פ כדי שיהי' היחוד פב"פ כו' לכן מה עשה אפיל דורמיטא על ז"א ולא אשתאר בי' אלא קוסטא דחיותא פי' מדת החיים של הז"א שהוא ו"ק. והכוונה כי חזר ת"ת להיות כבראשונה כמדתו בו"ק לבד כו' והביאור הוא כי כשאינו אלא ו"ק אין בו חיות רק אותו חלק י' של חיות שהי' לו שהוא מגיע למל'. ואז נחלק אותו החיות חלק הי' ונחלק לו"ק עם המל' שבו. וזהו ביאור קוסטא דחיותא. ואז נסתמו עפעפיו בתנומה שלא הי' יכול להביט במל' להאיר. וגם שינה העליונה בעיניו שהוא הבטת עיני א"א בו. ותנומה על עפעפיו הוא הסרון הבטת ז"א בנו"ק בסתימת עפעפיו כו' ואז ננסרה ועלתה למעלה מצד פני הז"א כו' ובנאה בנין שלם כו' ואח"כ חזרה הבינה להאציל בז"א כבתחילה עכ"ל. וז"ל בפ"ד שם. והענין כי הלא סוד הארה העליונה והסתכלות העליון נמשך משם מילוי יודי"ן אל מילוי ס"ג ומשם אל מילוי מ"ה ומשם אל מילוי ההי"ן וכ"ז סוד מדת יום כי השפע נמשך דרך זכר הגובר. אמנם בלילה מדת לילה גוברת ונמשך השפע ממילוי יודי"ן עצמן למילוי ההי"ן דרך ישר ואז מתמלא הוי"ה זו של ההי"ן ונעשית מילוי יודי"ן ולכן צריך שיוסר הארה מב' שמות האחרים שהם ס"ג מ"ה וזהו המפיל חבלי שינה על עיני שהם סוד ס"ג שיש בו ג' יודין הנקרא עינים וגם תנומה על עפעפי הוא מילוי, אלפי"ן שהם כדמות עפעפים ממש כי כן בב' יודי"ן של א' הם דמות עפעפים וגם כי מילוי אלפי"ן הוא כמו עפעפים אל מילוי ס"ג הנסתם. ונסתם בתוכו יודי"ן באלפי"ן עכ"ל. וז"ל סידור האריז"ל על ברכת המעביר שינה. הנה ביום האיר מאיר ביושר מע"ב לס"ג שהוא צורת יודי וזהו מעביר שינה מעיני כי

העיינין

אמרי שפר

הקליפות הנ"ל והחשמ"ל מגין שלא ישיגו הקליפות את ההשגות האלו פי' שאם ישיגו ח"ו יהי' פי' שהקליפות הגיעו לשם דהיינו כי יכולים להכחיש ח"ו גם ההשגות והבירורים הנ"ל ולכן החשמ"ל מגין שלא ישיגו דהיינו שלא יוכלו להכחיש. והיינו שהנשמות הנ"ל לא יעלה על מחשבתם שום הכחשה והבן זה היטב. ועיקר ענין החשמל הוא נטועת האמונה בלב האדם למטה עד שלא יאבה לחקור כלל ובמשקל ראשון יהיה הכל נטיעת האמת בקרב לבו כמו שלא יאבה לחקור על האור שהוא ביום וחשך שהוא בלילה. ודוגמתם. והנה מי שכבר שלחו הקליפות אלם בו והתחיל לפקפק על אמונתו ח"ו ולחקור. נקרא שנתקלקל הלבוש שלו ונחלש כחו. והקב"ה ברחמיו בכל בוקר מחדש כחו אולי לא ישיב לכסלה עוד. בסוד חדשים לבקרים וזהו הנותן ליעף כח. והנה כל הנ"ל הוא הכל ע"י חסדו של הקב"ה. ועיקר הענין הוא גילוי הנהגתו עי"ז מתבטלים כל הקליפות. והכל ע"י גילוי חסדו שביסו' והוא אור הגנוז. והיסוד נק' טוב והוא המחדש בטובו. והענין כי חסד הוא דאזיל בכלהו יומין. כי הוא מתפשט בכל מדותיו והיינו כי אלמלא חסדו שרצה להטיב לברואי עולמו' ולהנהיגם לא הי' משתמש בשאר מדותיו. והוא מחדש בטובו בכל יום. ונק' מחדש בסוד אור חדש על ציון תאיר חסד דאיתגלי בפום אמה. והוא כי החסד מתפשט ומתגלה באמה ביסוד. ובה מבסם לנוק' שהיא דינין. והיסוד נק' טוב בסוד כי טוב כי לעולם חסדו כי הנוק' נק' עולם כידוע. והנה החסד הזה שגנוז ביסוד הוא אור שנברא ביום הראשון. שהוא חסד ונגנז לצדיק שהוא יסוד והאור חדש שיתגלה הוא האור הזה והעיקר הוא גילוי פנימית התורה וסודותיה שניתנה בימין שהוא חסד כמ"ש רבינו הגר"א במ"א. וזהו עיקר חידוש העולמות שיהי' מצד החסד גילוי התורה. וזהו אין כל חדש תחת השמש אבל בתורה שהיא למעלה מן השמש יש חידוש כמו שארז"ל. והוא כי השמש הוא ת"ת ולמעלה ממנו התורה שנתנו בימין חסד וכשמתלבש החסד הזה שהוא אור הגנוז בשמש. מחדש ג"כ בכל יום מעשה בראשית. והענין כי בכל יום שולח הקב"ה השגות שכליות למטה והם פוגעים באיזה נקודות באויר הראוים ומוכנים לקבל הארה הלזו „ע"י מעשה בני אדם הטובים שנעשו מיום אתמול" והנקודות האלה משיגים השגה עליונה למעלה ממדרגתם. ובעת השגתם יאירו פניהם כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו. ויתגדל תשוקתם להתקרב למקום השגתם. ועי"ז יתבטלו ממציאותם מרוב החשק והתשוקה. ומזה יוצא אורה לעולם מאותם

הנקודות

וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּרְגִּילֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְאַל תְּבִיאֵנוּ לֹא לִידֵי חֵטְא וְלֹא לִידֵי עֲבֵרָה וְעָוֹן וְלֹא לִידֵי נִסָּיוֹן וְלֹא לִידֵי בִזָּיוֹן וְאַל תַּשְׁלֶט בָּנוּ יֵצֶר הָרָע וְהַרְחִיקֵנוּ מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר רָע וְדַבְּקֵנוּ בְּיֵצֶר הַטּוֹב וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד־לָךְ וּתְנֵנוּ הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים

בעיניך

ומשם **ויהי רצון**. כי בה רצון העליון י"ג תיקונין כמ"ש בספר"צ בסוד תדשא כו'. ומשם **שתרגילנו בתורתיך** כו'.

הגומל

ליקוטי הגר"א

מכת"ס. ואח"כ נגד ד' רגלי המרכבה מתפלל **ואל תביאני** כו' ואח"כ לג"ר שהן כ א' אומר **ותננו היום** כו' **לחן** כו' שהן אלו ג'. והוא ש"ע. וה"ן חת"ך וכל הדרגין הכלולין

כהן

אמרי שפר

הנקודות הנ"ל. וההשגה שסולה ממרום הוא החמה האמיתית ועליה דברו חז"ל בפסחים בפ' מי שהי'. והשמש שאנו רואים אינו אלא נרתק שלה. ואכמ"ל ועי' כמה שנכתוב לקמן בעה"י בענין הקרבנות. והוא אור חדש שנגלה בכל יום. וכאשר יתקבלו כל ההשגות והתיקונים שכבר השיגו והגיעו למדרגתם ויתקבלו הכל לציון שהוא מקום קבוץ כל הכחות מכל העולמות כידוע. אז יתגלה אור הגנוז לצדיקים וזהו אור חדש על ציון תאיר. וכן הוא ענין המלאכים המתחדשים בכל יום ואומרים שירה ונשרפים תיכף הוא דוגמת הנילוצות הנ"ל. ונשרפים תיכף מגד רוב תשוקתם למדרגה עליונה. וידוע כי שיר הוא בא מכח התשוקה. ומחמת כי בעוה"ז עדיין א"א להתגלות מדרגה עליונה ולכן נשרפים ומתבטלים אחרי השירה והתשוקה אבל מ"מ יש תועלת מכל זה. כי בהגיע תור קבוץ כל השירות והתשוקות אז יתגלה אור הגנוז ונשיר שיר חדש והוא הכל מן החסד כנ"ל שהוא גילוי התורה ברזיה העליונים שנעלם עתה ולעת"ל יתגלה ב"ב:

שער נפתלי

העיינין צורת יודין. גם מעביר תנומה מעפעפי שהוא הארת מ"ה רומז לעפעפי ביושר לשם ב"ן וזהו היפך הלילה שהי' נמשך מע"ב לב"ן. גם חזרו להסתכל עיני א"א [בז"א] ועיני ז"א בנוק' עכ"ל. והנה אעפ"י שמדברי האריז"ל נראה כי

הפלת

המעביר שינה בבינה בסוד הדורמיטא. והענין כי סוד השינה והדורמיטא שאימא מפלת על ז"א בעת הנסירה הוא הסתלקות מוחין דילי'. והיינו שמסתלק ממנו הבינה שהיא כלל המוחין. והוא כי כל פעולותיו בעת הזאת אינו מביט על הפעולה הזאת ותכליתה רק שהוא פועל כביכול בלי התבוננות. כמו האדם הישן שאינו פועל באיבריו ע"י בינתו רק ע"י השכל המופף עליו מלמעלה ולא ע"פ דעתו המתפשט באבריו. כן כביכול. יעשה פעולותיו לא ע"פ דרכיו ועניניו של ז"א בעצמו רק ע"פ עניני האימא דהיינו שאין כוונתו לפעולה שהוא עושה לתכלית פעולה ההיא. רק לתכלית אחר. והוא לתכלית אימא והוא כאיש חולם חלום שעושה פעולות ואין כוונתו לפעולה ההיא והבן כל זה. והנה העושה פעולה וכוונתו לתכלית. הכוונה הזאת נקראת הבטה וראיה שבעשותו הפעולות הוא מביט ורואה את התכלית. והנה התכלית הוא במלכות שהם הפעולה ותכליתה: ״ לפי העולמות התחתונים וכשאינו מביט אל התכלית נקרא זה שחסר ההבטה מז"א אל המלכות. וזהו התנומה על עפעפים כמ"ש האריז"ל. וכשחסר התכלית התחתון יחסר ג"כ התכלית העליון שהוא התכלית שקודם הפעולה שבשבילו נתעורר לעשות הפעול' ושני התכליתים קשורין זה בזה וכשחסר התכלית התחתון יחסר התכלית העליון שלא יסתכל על מעשה התחתון ואכמ"ל. והוא חסרון הסתכלות עיני א"א על ז"א והוא הפלת שינה על עינינו כמ"ש האריז"ל ואכמ"ל. והנה העברת הדורמיטא הוא שמעתה יתנהג באופן אחר שבעשותו פעולות יתכוון לתכלית הפעולה ההיא. וממילא גם התכלית העליון יביט אל מעשיו שילכו לפי התכלית העליון וזה נקרא העברת שינה מעיניו דהיינו שאריך שהוא התכלית העליון יסתכל בעיניו. וגם ז"א יסתכל לתכלית שבנו"ק. וזהו העברת תנומה מעפעפיו. וממילא דרך כלל העברת השינה הוא מה שניתן בו הבינה כנ"ל:

וכן ג"כ יהי רצון היא ג"כ באימא כי אימא נכללת במזלא ומקבלת י"ג תיקונין מא"א. שהוא רצון

העליון

הא

הגומל חסדים. ה"ח. **ויהי רצון** השני מס"ט דה"ג שהן שומרין מכל רע. מעייני הישועה ה' עלין תקיפין כו':

לעולם

בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל־רוֹאֵינוּ וְתִגְמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גּוֹמֵל*) חֲסָדִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּצִּילֵנִי הַיּוֹם וּבְכָל־יוֹם מֵעַזֵּי פָנִים

*) נ"א הגומל

ומעזות

ליקוטי הגר"א

בכן ידוע. **ותגמלנו** כו' היא אמנו הגומלת כו' ובה חותמין ומברכין: (אגדות ברכות פ"ט שם): רבי בתר כו' **שתצילני מעזי פנים** כו' נגד שני דרגין שבפנים והוא שם

התואר

שער נפתלי

הפלת הדורמוטא הוא מא"א מ"מ כ' רבינו כי המעביר דורמוטא מז"א הוא הבינה ובן כ' ג"כ האריז"ל העתקנו לשונו לעיל. שב' ואח"כ חזרה הבינה להאציל בז"א כבתחילה עכ"ל:

ד"ל הגאון ר' אברהם בנו של רבינו הגר"א ז"ל בביאורו על אגדות ברכות פ' הרואה ומתפלל כאן ו' בקשות. שתרגילנו בתורתיך ודבקנו במצותיך הוא תורה ומצוה. שהוא ברית הלשון בתורה והמעור במצוה כי ברי"ת כולל כל תרי"ג

מצות

אמרי שפר

העליון. ומשם ירית ז"א ט' תיקונין כמ"ש רבינו בפ"ב דס"ד בפסוק תדשא ע"ש. והענין כי י"ג תיקוני דיקנא הן בא"א. ובהן תרין מזלות והן תיקון ח' וי"ג. ומהן יונקין אבא ואימא והן שערות הדיקנא שיורדין למטה עד הטבור. ומתחלקין לשנים אותו החלק שלנגד חוץ הוא תיקון ח' ואותו החלק לנגד הגוף הוא תיקון י"ג. והוא כי שערות הדיקנא הן מותרי המוח כידוע כי כל שערות באין ממותרי המוח. אלא שערות הראש הם ממותרי המוח העליון ושערות הדיקנא מהתפשטות המוח בחיך וגרון וכד' חושים ראי' שמיעה. ריח דבור.

והנה המוח הוא המחשבה ומה שחשב א"א לפי הנהגתו שהוא חסד גמור בכל מדותיו זהו המוח. ומה שחשב ג"כ הנהגה אחרת שיש בה דין ודחה והעביר אותה ממחשבתו זהו מותרי המוח. ומזה בא שערות הראש. ונמצא מחשבת ז"א שיש בה דין תלוי בשערות הראש של א"א. והבן זה. נמצא בשערות הראש תלוי מדת הדין באופן שכבר הוחזר וקרוב למדת א"א שהוא החסד האמתי. אמנם שערות הדיקנא אינו כן כי שם לא ים המוח בעלם רק התפשטות בהחושים. והנה החושים הם כך. כי אחר שכבר חשב א"א על ענייניו איך לפעול אותם. ודעתו מתפשט בכל איבריו שהם כחותיו ומדותיו. אז אחד מנימוסיו ג"כ היא שישגיח על הנהגתו של זולתו שהיא היפך ממנו. דהיינו שמשגיח ומתפעל מהנהגת הדין שבז"א. והם ד' חושים ראי' והשגחה על זולתו שמיעה מזולתו הצטרכותו ועניניו. מריח את זולתו שמקבל נחת רוח ממנו. מדבר לזולתו איך להתנהג. ואין כאן מקום ביאור דברים אלו. רק דרך כלל אנו יודעים שמשגיח לזולתו. והנה הדיקנא הוא מותרי ההשגחה. כי ההשגחה הוא בהנהגת הז"א לפי ענייני שיתנהג עתה כמו שהוא אך תכליתו הוא שיחזור הכל לחסד גמור כמו א"א אלא שזה יהי' בהמשך הזמן לפי מעשה התחתונים באופן שהעולמות יהי' להם אז היכולת להתקיים בהנהגה הזאת של א"א. והנה המחשבה הזאת להחזיר הכל לחסד גמור של א"א. זה הי' יכול להיות ברגע אחד. אלא שההשגחה של א"א על ז"א דוחה זאת ומוגעת רק לאט לאט. והנה הדחיה הזאת של ההשגחה זה נקרא מותרי ההשגה' ומהם באה הדיקנא. נמצא הדיקנא בדרך כלל הם ב' ענינים. א' הכח של א"א שז"א לא יפעול רק לפי ענין זה שסוף סוף יחזור לחסד גמור. ב' ההזרה בעצמה שסב הכל לחסדי א"א. וזהו מזל ח' נוצר חסד שנוצר את ז"א שיחזור הכל לחסד א"א. ומזל י"ג ונקה. שהוא מנקה לשבים. והוא שסב הכל להנהגה העליונה. ומהם יונקים או"א. שענין או"א ג"כ מענין זה. ששומרי' תמיד הנהגת ז"א. שיהי' לפי מה שיוחזר הכל לחסד גמור והם משתתפים ממש בהנהגת הז"א ומסייעים אותו כביכול שיהי' שני ההנהגות כלולים ביחד בנסתר ונגלה ואכמ"ל: ואימא נקראת תשובה בסוד ונקה הנ"ל ולכן היא מקבלת הי"ג תיקוני מדיקנא דא"א כנ"ל. ובה נכלל הרצון העליון רעוא דרעוין חסד גמור ואכמ"ל: ומבינה נתנה התורה ולכן נדרשת בי"ג מדות וזהו שתרגילנו בתורתיך:

הגומל חסדים. ה' חסדים ויהי רצון השני ה' גבורות. והענין כי כבר ידענו כי הדעת הוא התפשטות הבינה בתוך הז"א. דהיינו מה שהז"א בעת שעושה פעולתיו הוא עושה הכל לפי השכם שכלו ובינתו. נמצא בכל חלקי פעולותיו מתפשט בתוכם הדעת. והנה ה' מדות הם הג"ת

נ"ה

וּמֵעַזּוּת פָּנִים מֵאָדָם רַע וּמֵחָבֵר רַע וּמִשָּׁכֵן רַע וּמִפֶּגַע רַע וּמִשָּׂטָן הַמַּשְׁחִית מִדִּין קָשֶׁה וּמִבַּעַל דִּין קָשֶׁה בֵּין שֶׁהוּא בֶן־בְּרִית וּבֵין שֶׁאֵינוֹ בֶן־בְּרִית:

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם יְרֵא שָׁמַיִם בְּסֵתֶר (וּבַגָּלוּי) וּמוֹדֶה עַל־הָאֱמֶת וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ וְיַשְׁכֵּם וְיֹאמַר:

רִבּוֹן כָּל־הָעוֹלָמִים לֹא עַל־צִדְקוֹתֵינוּ

אנחנו

לעולם יהא אדם כו'. עד ברכת התורה (זהו לפי שיטתו בשו"ע סי' מ"ו ס"ק י"ז שצ"ל ברכת התורה קודם פ' התמיד) בחכמה. והכל דז"א. וז"ש **ירא שמים**. כי היראה ביו"ד חכמה כידוע. וז"ש **מה**

אנו

ליקוטי הגר"א

התואר ושם המקרה זו"כ. כי ג' שמות הם כלל שם העצם ושם המקרה ושם התאר: **מאדם רע** כו' חמשה. והן נג"ע ר"ע. כמ"ש לא תאונה כו'. והן נגד ה"פ טוב דכלילן בברית הלשון ובברית המעור. **משטן המשחית**. נגד מדורא דשחת: **מדין קשה ומבעל דין קשה**. נגד בחינה ראשונה ואחרונה: (ביאורו לאגדות ברכות פרק ב'):

ומותר

שער נפתלי

מצות: והם הברית התיכון כת"ר תפארת מלכות: ואח"כ מתפלל נגד ד' רגלי המרכבה. ואל תביאנו לא לידי חטא ועון. חטא במ"ע ועון בל"ת שהם ימינא ושמאלא: ולא לידי נסיון ובזיון הם קדם ואחור. כי מקדם הוא נסיון ואח"כ כשאינו עומד בנסיונו הוא בזיון והוא אחור. וכן אמר אחור וקדם צרתני. ותשת עלי כפכה הם ב' זרועין ימינא ושמאלא: ואח"כ לג"ר שהן כאחד אומר ותתנו היום לחן ולחסד ולרחמים שהן ג"ר כנ"ל: והוא ש"ע כו'. פי' כי חסד ורחמים עולה ש"ע נהורין: ועם ח"ן עולה חת"ך וכל הדרגין הכלולין בהן ידוע, פי' כי ב"פ רו"ח עולה חת"ך והוא רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה. וכן חכמה בינה חסד גבורה עולה חת"ך. וז"ש מלאך הממונה על הפרנסה חת"ך שמו שלכן תקנו ורמזו בבהמ"ז הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים שמרומז בשלשה תיבות אלו עכ"ל:

עוד כ' על צלותי' דרבי בפ' שני דברכות וז"ל. כי ג' שמות אהי"ה הוי"ה אדנ"י. אהי"ה שם העצם. הוי"ה שם התואר שמהוה כל הויות. אדנ"י שם המקרה דל"ל מגרמה: והן נגע רע: ר"ת נפילים גבורים עמלקים רפאים ענקים: טוב אמרו צדיק כי טוב יסוד. ברית הלשון והמעור. נגד בחינה ראשונה כו'. ב' ההין: עכ"ל:

בס'

אמרי שפר

כ"ה כי היסוד אינו אלא כללות כידוע. ולפעמים מתגבר מדת החסד. והכל מסכימים לחסד והדעת המתפשט בכל ה' חלקים הוא ה"ח. ולפעמים להיפך שמסכימים לגבורה והדעת המתפשט הוא ה"ג. וזהו הגומל חסדים. ה' גומל חסדים. ובה"ג מתבטלים הקליפות מעומק הדין ומתייראים להתקרב אל הדין ועי"ז הדין מגין מן הרע וזהו יהי רצון השני:

הנה בכאן משמע כי גרסת רבינו הגומל חסדים טובים. אמנם בשנות אליהו פ"ו דברכות כ' שצריך לומר גומל חסדים ע"ש בענין ברכת המוציא. והנה אפשר דע"ש גם בשנות אליהו ואכמ"ל ויתבאר אי"ה בליקוטי דינים. ומ"מ כתבתי שני הנוסחאות והבוחר יבחר:

לעולם יהא אדם כו'. ידוע כי היראה הוא הכמה כמ"ש הן יראת ה' היא חכמה ואחז"ל שכן בלשון יווני קורין לאחת הינא. ופי' הכתוב כמו אחת יראת ה' הוא הכמה. והענין כי הכמה נק' ראיה כמ"ש ולבי ראה הרבה חכמה. ובינה נקראת שמיעה כמ"ש ולא ידעו כי שומע יוסף שפי' מבין. ולכן ראיה מחכמה ושמיעה מבינה. והנה כבר ידענו כי המלכות בה הסתכל הקב"ה כביכול אם יזכו בעיניו מעשה התחתונים. עי"ז יתעורר להשפיע להם טוב. ואם ח"ו לא זכו בעיניו ישפוך עליהם זעמו. נמצא הכל תלוי בראיה והוא בחכמה לכן עיקר היראה בחכמה דז"א. שממנו תלוי הזיווג. שהוא התאחדות מדות ההנהגה עם מדות המל'. בסוד וראיתי' לזכור ברית עולם כנ"ל. ועיקר היראה הוא התבטלות הכחות מרוב פחד. והוא להאמין כי כל הכחות שבעולם הכל כלא נגדו י"ת. ויבינו איך באמת אין שום מציאות כלל בעולם: ויכספו מתי יגיעו למדרגה הזאת שיתבטל * הובנו מכל וכל. אשר הקושים העומדים בפניו והם הגורמים מציאת כל העולמות ומלואם. וכאשר יתבטל הובינו מרוב דבקות

הסכל

אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. מָה אָנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ מַה צִּדְקֵנוּ מַה יְשְׁעֵנוּ מַה כֹּחֵנוּ מַה גְּבוּרָתֵנוּ מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא כָּל הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ. וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

אבל

אנו כו׳ כמ״ש בברית מנוחה כשמגיעי׳ החכמים לחכמה מחשבי׳ הכל לאין נגד גודלה. ואומרים הכל כקערה קטנה כו׳ והן ח׳ דרגין. **אנו** במלכות. **חיינו** ביסוד ח״י. **חסדנו** בנו״ה חסדי דוד. **צדקנו** בת״ת. **ישענו** בגבורה כידוע. **כחנו** בחסד: **גבורתינו** בבינה. **מה נאמר לפניך** בחכמה. **הלא כל** כו׳ בה״א של השם. **ואנשי השם** ביא״ו. **וחכמים** ביו״ד. **ונבונים** בה״א עילאה. ונגד זה אמר **כי רוב** כו׳. **וימי** כו׳. **ומותר** כו׳. **כי** כו׳. ר׳ דרגין:

אבל

ליקוטי הגר״א

ומותר האדם מן הבהמה אין. דמותר האדם על הבהמה הוא רק בנשמה והוא ג׳ אדם הנ״ל (דבריאה יצירה עשיה) דנר״נ. והוא בינה נשמה דכליל ג״ר. וב׳ ענינים הם והכ״ל א׳ כנ״ל נר״נ. וב׳ רוח ונפש גם לבהמה ורק בנשמה בינה דכליל ג״ר בחיה ויחידה. וכ״ז אחד. וכן ג׳ חיון הן בחג״ת. ואדם בבינה כליל ג״ר ג׳ אדם. שבהאי אדם הוא מותר על הבהמה אבל אדם התחתון עליו אמר קהלת כי מקרה האדם ומקרה הבהמה ומקרה אחד לכל כמות כו׳ ומותר האדם כו׳ רק באין. ואין הוא בג״ר א׳ בכתר כידוע ויו״ד בחכמה וה׳ בבינה אי״ה ומצד כלילתה בחכמה דהיא ה׳ תרעין נ׳ תרעין שוה נ׳ והוא אין:
(ביאורו לת״ע קל״ב א׳ בד״ה א״ל ברי):

אבל

אמרי שפר

שהכל בה׳ יתבטלו כל העולמות. והבן הסוד הגדול והנורא הזה. וזהו מה אנו כו׳. והם שמנה דרגין ממלכות עד חכמה. כי כל אלהות עלמינו ועלמות כל העולמות הכל ע״י מדת המלכות המתחברת אל העולמות ונותנת להם חושים המגשימים. ולכן מה אנו במלכות. היינו ביסוד שנק׳ חי. והענין כי חי הוא ניכר בתנועה שמתנענע ממקום למקום וברצונו משתנה בכל פעם, והנה כמו כן. רצונו כביכול אין משתנה רק עיקר השינוי בכל פעם ופעם הוא רק במראה ובהשגה של התחתונים. וההשגה הוא במלכות שהיא העושה המראות וההשגות והיא נקראת יד נביאים. נמצא כי מדותיו של הקב״ה אינם באים לבחי׳ ההשגה רק בהכללם תחת המלכות. ועיקר ענין היחוד שמתחברות מדותיו עם המל׳ הכל ע״י היסוד שנק׳ כל. נמצא העושה שהמידות יקבלו כביכול שינוי ע״י המראות שבמל׳. הוא היסוד. שהוא מוביל את ההנהגה והמדות ממלבש למלבש המל׳. דהיינו המלבש שיכולים לקבל מראות וזהו נק׳ העתקה ותנועה ממלבש למלבש. ולכן נק׳ היסוד חי. וז״ש אבר חי. וז״ש הקב״ה למשה ואולם חי אני וארז״ל החייתני בדבריך שנרש זיווג בסוד קץ חי ואכמ״ל: חסדנו בנו״ה חסדי דוד. כידוע דדוד אחיזתו בנו״ה בסוד השמלה כנ״ל. כמ״ש רבינו בס״ד. והנה דוד קבל המלכות ואחז במדתה רגל רביעי דמרכבה. ובנין המל׳ הוא מנה״י. כי המלכות היא הנהגת עוה״ז. ובעוה״ז א״א לקבל המדות פשוטים בלי הרכבה. השפעת עליהם רוב טובה כו׳. ולכן נצרך המל׳ לקבל המדות באופן אחר שיהי׳ ממוזגים והיינו נו״ה כנ״ל. וזהו ההבדל שבין חסדי אבות לחסדי דוד. כי חסדי אבות הם חו״ג אברהם ויצחק. ויעקב ת״ת. וחסדי דוד הם נו״ה:

צדקנו

שער נפתלי

בס׳ באר יצחק מהגאון ר׳ יצחק אייזיק מסובלק ז״ל בפ׳ בלק שם כ׳ וז״ל. ואלו הם ג׳ מתנות כו׳. ר״ל שהם תורה שקבלו במדבר ונבואה ורוה״ק

שזכו

אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמְּךָ בְּנֵי בְרִיתֶךָ. בְּנֵי אַבְרָהָם אֹהַבְךָ שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לּוֹ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. זֶרַע יִצְחָק יְחִידוֹ שֶׁנֶּעֱקַד עַל גַּב־הַמִּזְבֵּחַ

עדת

אבל כו' מרכבה שלמה. בני בריתך. דוד. ואח"כ אבהן יעקב יושב אוהלים (ר"ל

תרין

ליקוטי הגר"א

אבל אנחנו עמך כו'. ההפרש בין גוי לעם. כי עם יאמר על קיבוץ אנשים רבים יחד המוכיים או שומרי הדת או בלתי בעלי דת. אבל גוי אינו אלא שומרי הנימוס כראוי

ואף

שער נפתלי

שזכו שם שהם כנגד ג' תורה נביאים וכתובים כידוע שכתובים הם ברוה"ק כי לא נחש כו' הוא בתורה דבור ומעשה כו' בעת יאמר כו' הם רוה"ק ונבואה

אמרי שפר

לדקנו בת"ת. כי ת"ת מכריע תמיד לכף זכות רחמים נוטה לחסד כידוע כי ת"ת נוטה לחסד מאזני צדק: ישענו בגבורה. שע"י מדת הגבורה והדין באה הישועה להנקם מאויבינו: כח בחסד. שבו נכללין ב' הידים ימין ושמאל ועיקר הכח בימין כי עיקר ההשפעה ע"י החסד. והגבורה אינה אלא מגבלת את החסד: גבורתינו בבינה. שממנה דינין מתערין מפני שיש בה קצת דין שמגבלת את החכמה כאשר ביארנו כמה פעמים: מה נאמר לפניך בחכמה. כידוע כי פני ה' בחכמה. כי בינה מתפשטת בז"א שהוא מעשה ה'. כי כל פעולותיו ע"י הבינה המתפשטת בו ממש בעת עשייתו ומתבונן איך לעשות לפי מחשבת הבינה. אבל חכמתו הוא רק לפני מעשה ה' וזהו מה נאמר לפניך ה' כו': הלא כל כו' בה"א של השם. ידוע כי שם הוי"ה מתחיל מחכמה. י' חכמה ה' בינה ו' ז"א ה' מלכות. כי שרש ההנהגה הוא בחכמה כמו י' נקודה שהיא שרש כל התמונות. והגבולת השרש לפי הצריך הוא בבינה כמו ה' שהוא גבול באורך ורוחב וגובה. (וכבר הארכתי בזה בס' כסף משנה על משנת חסידים) והתפשטת הנהגה בעולמה לתחתונים הוא ז"א. והוא ו' קו המתפשט ממעלה למטה. והתגשמות ההנהגה מאין ליש הוא במלכות והוא ה' אחרונה שהיא מתלבשת בעולם הפירוד ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים. ד' יסודות. וה' ד' הוות. ואכמ"ל. וחשוב כאן ד' מדרגות גבורים אנשי השם חכמים נבונים כנגד ד' אותיות השם. והגבורים היא בה"א אחרונה של השם. כי היא מתלבשת בהכלין דבריאה ושם גבורים לכלות היכלין דס"א. וגם היא נקראת אדנ"י דינא דמלכותא דינא לכלות הפושעים והמורדים. והיא נבנית מגבורות. ואנשי השם בוא"ו כידוע כי בו"ק שם שם הוי"ה. וחכמים ביו"ד חכמה. ונבונים בה"א עילאה בינה. ואח"כ אמר ד' לשונות כי רוב כו'. והם. מעשה. חיים. אדם. הכל. נגד ד' אותיות השם. ד' דרגין. (ונ"ל כי עד כאן דברנו על חכמי הגוים שנשמתם מעולם התהו והם בכל א' מהספי' רק בבחי' מלכות שבכל ספי'. ובאו משם ס"ג לבד. שנעשה בהתפשטותו שם ב"ן כידוע. והכל בא ממלכות דא"ק. ולכן הם מלכין קדמאין כמ"ש בספד"צ. אבל אנחנו באים מעולם התיקון יסוד ומל' דא"ק מתקלא חיבור דו"נ ולכן אנחנו נקראים בני בריתך שהוא היסוד דא"ק. וגם בני אברהם יצחק ויעקב בסוד רה"י. ההכרעה ימין ושמאל ואמצע כידוע. ולכן אמר כאן. כי הגבורים ואנשי השם הם כאין וכלא שהם בסוד ו"ק ומל' כנ"ל והם בסוד עולם התהו מתו ונתבטלו. אבל בחכמים ונבונים חכמה ובינה לא הוו משגיחין אפין באפין שלא הי' הזיווג ולכן אמר והחכמים כבלי מדע שלא הי' הזיווג שנק' מדע מלשון וידע אדם. ועוד הבינה נקראת מדע דכתיב ומודע לבינה תקרא. וז"ש כבלי מדע שלא נתחברה הבינה אל החכמה. וכן ונבונים כבלי השכל שלא נתחברה החכמה עמה כי החכמה נק' השכל. כי רוב מעשיהם תהו. כי המלכות שנק' מעשה היתה מעולם התהו וארעא אתבטלת. וימי חייהם הבל לפניך. פי' אפי' בשעה שמלכו הו"ק ומשכו חיים מלעילא המוחין שלהם הנק' חיים. לא הי' רק מבחי' הבל שהוא מילוי דס"ג בגי' ל"ז כמנין הבל. ומותר האדם שהוא שם מ"ה מן הבהמ"ה שהוא שם ב"ן אין. שעדיין לא בא שם מ"ה החדש ואפילו הז"א שהוא מבחי' מ"ה לא הי' רק כבחי' ב"ן כי לא הי' הזיווג של מ"ה וב"ן יחד. כי הכל הבל. כי אפי' שם ב"ן אינו רק מבחי' הס"ג שנתהפך לשם ב"ן והכל מבחי' הבל מילוי דס"ג אבל אנחנו עמך בני בריתך באים מעולם התיקון כנ"ל):

בני בריתך דוד. כרתי ברית לבחירי. שאחיזתו במל' ויסוד בעטרה שלו בסוד דוד מלך ישראל חי וקים: אהבה באברהם שמחה ביצחק. כי אברהם הי' מרכבה למדת החסד שנתדמה לקונו במדת החסד הדבק במדותיו. ואברהם דבק בחסד כמו בנא' חסד לאברהם. ויצחק נתדבק במדת הגבורה

פחד

עֲדַת יַעֲקֹב בִּנְךָ בְּכוֹרֶךָ שֶׁמֵּאַהֲבָתְךָ שֶׁאָהַבְתָּ אֹתוֹ וּמִשִּׂמְחָתְךָ שֶׁשָּׂמַחְתָּ בּוֹ קָרָאתָ אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל וִישֻׁרוּן:

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְשַׁבֵּחֲךָ וּלְפָאֶרְךָ וּלְבָרֵךְ וּלְקַדֵּשׁ וְלָתֵת שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לִשְׁמֶךָ. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה יָּפָה יְרֻשָּׁתֵנוּ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ מַשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים עֶרֶב וָבֹקֶר וְאוֹמְרִים פַּעֲמַיִם בְּכָל יוֹם:

שמע

תרין חו״ג ישראל וישרון כדלהלן) וז״ש מאהבתך ומשמחתך אהבה באברהם שמחה ביצחק. ישחק. רינה דלוים. יין המשמח. ישראל וישרון. ישר ע״ש התכללותו וסיום אל מסטרא דחסד. וסיום ו״ן מסט' דגבורה. כידוע בשמות המלאכים (ע' פרדס סוף שער היכלות) ובשניהם ישר בהתכללות הו״א כי נוטל ב' חלקים וז״ש

אתה

לקוטי הגר״א

ואף היחיד שהשומר הנימוס שקבלוהו הרבים יקרא גוי. וז״ש הוי גוי. שראוי להיות מצויין לטוב. והנה הוא חוטא. עם הוא קיבוץ רב וכשעושין טוב ברוב עם הדרת מלך וכמו כן כשעושין עון בקיבוץ רב הנה הוא כבד עון. והנה כהפרש בין זרע לבנים כן ההפרש בין להרע או להשחית. כי רעה הוא הנעשה בגוף והשחתה הנעשה בנפש. ז״ש זרע מרעים בנים משחיתים. וזהו שסדרו לנו בתפלה אבל אנחנו עמך בני אברהם זרע יצחק עדת יעקב. עמך הוא היפך עם כבד עון. בני אברהם היפך בנים משחיתים. זרע יצחק היפך זרע מרעים. עדת יעקב היפך גוי חוטא: (ביאורו לישעי' א' פ' ד'):

טעם קריאת שם ישראל וישרון. והוא כי יש מלאכים באל כמו מיכאל כו' ויש מסיימין בו״ן כמו מטטרו״ן סנדלפו״ן כו' ויש מסיימין בי״ה כנודע. כי אותן שיניקתן בימין מסיימין באל. ואותן שבשמאל מסיימין בו״ן כי הה״ג מתחלקין לה״פ כ״ו כידוע. ואותן שיניקתן מקו האמצעי מסיימין בי״ה. וזה שאנו אומרים אין כא״ל ה״י כ״ו על דרך מי כמוכה באלים כו'. והנה ישראל יניקתם מג' הצדדים לכן נק' ישראל מצד הימין וישרון מצד שמאל וכן שבטי י״ה. ובזה יובן אומרינו כי מאהבתך שאהבת בסוד אהבת חסד. ומשמחתך מצד שמאל כל השומע יצחק לי שהוא שמחה. ע' בתרגום אונקלוס. קראת את שמו ישראל וישרון: (עכ״ל בליקוטים שבסוף ס' יצירה):

מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו. כ' רבינו בס' אדרת אליהו פ' בלק מהדורא רביעאה בפ' כי לא נחש ביעקב. כי נחש בדבור וקסם

במעשה

אמרי שפר

פחד יצחק. ושמחה באה מהמתקת הדינין כי בכל מקום שהי' יכול להיות בהיפך ונתהפך לטוב מזה באה השמחה. וכן הלוים הם היו המשוררים שהם באו מסט' דגבורה ולכן נלוו אל אהרן להמתיקם כי עליו נאמר אים חסידך. והם הי' משוררים מהמתקת הדינים כי השיר בא מהתלהבות והתפעלות. והרגש הטוב שנתהפך לנו מדת הדין למדת הרחמים וזה לא אפשר רק מסט' דגבורה: (ובכאן אמר הכל שנכללו

זה

שער נפתלי

ונבואה עכ״ל. והנה לפי דבריו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתינו הם ג״כ כנגד ג' אלו תורה ונבואה ורוה״ק ופי' מה טוב חלקנו הוא תורה כמשרז״ל אין טוב אלא תורה. ומה נעים גורלנו הוא הנבואה שבאה מבינה נועם העליון כידוע. ומה יפה ירושתנו הוא רוה״ק שבאה מצד המלכות המורשת לנו נשמותינו ורוח קדשינו ואכמ״ל. ואע״ג שלכאורה נראה כן. מ״מ

נ״ל

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל (יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה אֶחָד) :

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד :

אַתָּה הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא מִשֶּׁנִּבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאַתָּה הוּא לָעוֹלָם הַבָּא קַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ עַל מַקְדִּישֵׁי שְׁמֶךָ וְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ וּבִישׁוּעָתְךָ תָּרִים וְתַגְבִּיהַּ קַרְנֵנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמְקַדֵּשׁ שִׁמְךָ בָּרַבִּים :

אתה. כי שם סוד אתה כמ״ש באד״ר ובא״ז (פ׳ האזינו ד׳ ר״צ ע״א) וד׳ פ׳ אתה בד׳ אותיות השם: **אמת אתה הוא** כו׳. בסוד שם י״ב. היה הוה ויהיה. ג׳ הויות. מלך מלך ימלוך. מנצפ״ך במילואם י״ב. י״ב פרקי המרכבה.

שם

אַתָּה הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ וּבִשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים. אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין אֱלֹהִים.

קבץ

לקוטי הגר״א

במעשה. ובישראל התורה והמעשה הם מגיעים להם. ואמר שם כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל. הנבואה ורוה״ק שזכו ישראל במדבר ולכן נקראו דור דעה. ואלו הן ג׳ מתנות שנתנו לישראל וזהו מה טוב חלקנו ומה נעים כו׳ והם כנגד תורה נביאים וכתובים. עכ״ל שם :

שער נפתלי

נ״ל לפרש כי הג׳ דברים הם. תורה. ומעשה. ונבואה. כי רוה״ק ונבואה נחשב כא׳. והם כנגד תורה נביאים וכתובים. תורה נגד תורה. נביאים הם היו מוכיחים על מעשה המצוות. וכתובים הם נבואה ורוה״ק שאינו נוגע למעשה המצוות. כי אם מה שקבלו הנביאים בנבואה ורוה״ק. מאמרים מאת הש״י. בלא שליחות לישראל להוכיחם. והנה רבינו הגר״א כ׳ באד״א פ׳ ברכה באופן שני בפ׳ ולזבולן אמר. כי טוב הוא תורה שבכתב ונעים הוא תורה שבעל פה ע״ש. והם טוב חלקנו תורה שבכתב ונעים גורלנו תורה שבבעל

פה

אמרי שפר

זה בזה בסוד המתקלא. כי אברהם שהוא חסד נשבעת לו בהר המוריה שהלך שם להתגבר על דיני יצחק בסוד העקדה ונתגבר עליו והמתיקו. וכן זרע יצחק שנעקד על גב המזבח. וכיון שנעקד על ידי אברהם הרי נמתק על ידי החסד. וכן יעקב כלול משניהן בסוד ישראל וישרון כאשר יתבאר) : ישראל וישרון. בשניהם אותיות ישר אלא שמתחבר אליהם אותיות אל בישראל ו״נ בישרון. והוא כי כלל גדול במלאכים כי׳ כל מלאך שמסיים באותיות אל הוא מסט׳ דחסד. ובאותי׳ ו״ן מסט׳ דגבורה. והענין כי אל פי׳ כח. כמו יש לאל ידי. וכח היינו מקור היכולת שע״י הכח יש יכולת והוא בחסד כנ״ל משא״כ בגבורה ששם שם אלקים שפי׳ בעל היכולת ובעל הכחות. והוא כי מי שיש לו כח מ״מ יוכל היות שלא יוכל לעשות הפעולה מחמת מניעות אחרות. כגון מי שירלה להטיב ויש בכחו להטיב. ומ״מ לא ייטיב מחמת מדותיו שיעכבו עליו. משא״כ אם גם מדותיו יסכימו הרי אז יהי׳ ביכולתו לעשותו כן ממש כביכול בחסדו יש כח להטיב. אבל הדין יכול לעכב עליו. משא״כ מדת הדין אם יסכים להטיב יש ביכולתו להטיב ע״י מדת החסד כי אין מפריע מאחר ששניהם מסכימים. ולכן אלקים פי׳ בעל הכחות ובעל היכולת כמובן. ובשם אלקים יש אותיות א״ל כי הוא בעל הכחות אבל הכח הוא מחסד אל. ונמלא עיקר הדין הוא באותיות הי״ם דאלקים ולכן ו״ן רומז לגבורה להשלים שם אלקים כי אל דאלקים הוא כללות החסד בו ונשאר הי״ם דאלקים גי׳ ו״ן וא׳ נוסף להמשיך אליו כללות אל דהסד. ולכן הג׳ הם ה׳ פעמים ו״ן גי׳ פ״ר והם מנצפ״ך כנ״ל. וישר הוא הז״א מפני שבו המשקולות ג׳ מדות הד״ר. ומנהיג ע״פ הכרעת המדות וזהו ישר אינו נוטה לא לכאן ולא לכאן. והוא מתמלא בה״ח וה״ג (כנ״ל בענין הגומל חסדים) וסימנם א״ל ו״ן וזהו ישר אל ישר ו״נ. אע״פ שהגבורות הם הכל בנוק׳ שבה עיקר הדינין לפי מעשה בני אדם. ולכן בה מלטייר מעשה

בני

קַבֵּץ קֹוֶיךָ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־בָּאֵי עוֹלָם כִּי אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ: אֶת־הַיָּם וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר בָּם וּמִי בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ בָּעֶלְיוֹנִים אוֹ בַתַּחְתּוֹנִים שֶׁיֹּאמַר לְךָ מַה־תַּעֲשֶׂה אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ וְקַיֶּם־לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מַה־שֶּׁכָּתוּב בָּעֵת הַהִיא אָבִיא אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם כִּי־אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה בְּכֹל עַמֵּי הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת־שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְהוָה:

שם ס"ג בג' יודין מקורם: **אתה עשית את** כו' כמ"ש בחכמה עשית כו' ומי יאמר לך כו' כי שם משיבים שתוק כך עלה במחשבה (מנחות כ"ט) וזהו אבינו שבשמים. כי הוא יושב שמים: ואח"כ ציצית חכמה דנו"ק ל"ב חוטין כידוע:

יתעטף בציצית ויברך קודם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִתְעַטֵּף בַּצִּיצִת:

אמרי שפר

בני אדם ועניניהם. מ"מ הוא נוטל ב' אלקים וממנו יורשת הנוק'. כי מדות ההנהגה אינן אלא בז"א. והיא אינה אלא כח התקשרותו לעולמות:

ד' פעמים אתה. עד שלא נברא העולם. ומשנברא העולם. ובעוה"ז. ובעוה"ב. כנגד ד' אותיות השם. (ונראה כי עד שלא נברא בחכמה י' של השם. משנברא בז"א ו' של שם. בעוה"ז נוק' ה' אחרונה. בעוה"ב בינה ה' עילאה):

אתה הוא ראשון. הי'. אתה הוא אחרון. יהי'. ומבלעדך אין אלקים. הוה. וה"ס ג' הויות ד מלך הוה מלך הי'. ימלוך יהי'. וסודם עבר והוה ועתיד. והם הי' מחשבה קודם למעשה. חכמה. ומחשבה בשעת מעשה הוה. ויותר נראה להיפך כי הוה במלכות עולם הזה. ויהיה בבינה שנקראת עולם הבא. בינה המתלבשת בז"א. והתיקונים שתלוי במעשה התחתונים הוא יהי' והוא מלכות המתלבשת בתחתונים כידוע ויוצא הכל משם ס"ג מג' יודין שבו כזה יו"ד ה"י וא"ו ה"י. י' שבי' חכמה היה. יו"ד שבה"י ראשונה בינה הוה. שהיא מתלבשת בז"א כנ"ל. יו"ד שבה"י אחרונה מלכות יהיה כנ"ל. ובכל א' הוי"ה שלימה הרי י"ב אותיות. והם כנגד י"ב פרקי המרכבה (והם סוד י"ב מלאכים ד' רגלי המרכבה וסודם ארגמ"ן ולכל א' ב' שמשין חד באורתא וחד בישובא כידוע ואכמ"ל. והמל' רוכב עליהם בסוד ים עומד על י"ב בקר שהם הזרועות והשוקים ובכל א' ג' פרקין ואכמ"ל) ובמל' סוד מנצפ"ך כבר נתבאר לעיל ובמנצפ"ך י"ב אותיות במילואם כזה מ"ם נו"ן צד"י פ"א כ"ף. רומז על י"ב פרקי המרכבה כנ"ל. ומ"ש אתה עשית. דקשה לו דהא מצינו הכא אומר ואימא עושה וכיון שאמר בכאן עשית א"כ לכאורה הוא בבינה לזה מביא ראיה דכתיב כולם בחכמה עשית. כי באמת הבינה והמלכות אינם נוגעים זה בזה בסוד אין מלכות נוגעת בחברתה כי בינה עוה"ב ומלכות עוה"ז והם הפכים זה לזה רק בחכמה כולל הכל שהרי במחשבה הי' גם על עוה"ז ובחכמה נכלל גם העשיה דהיינו מלכות שנקראת עשיה. וז"ש אתה עשית את השמים ואת הארץ שהם ז"ג שנכללו בחכמה י' של שם במילואו ו"ד ו' שמים ד' ארץ כידוע. והשאר מבואר. ומ"ש כי הוא יושב שמים. כי החכמה מחשבה יושב על השמים ז"א שנקט שמים מורכב מאש ומים קו"ג:

שער נפתלי

פה ששם עיקר המעשה והדינים כי מתורה שבכתב אין יכולים לפסוק שום דין. ומה יפה ירושתנו הוא כנגד נבואה שבאה מתוספת נשמה והארה ומאחסנתין דאו"א חו"ג המתפשטין עד נו"ה שהם תרין נביאי קשוט והם ירושה לנו מאו"א. הנלפע"ד כתבתי והבוחר יבחר:

א) **ציצית** י"ב אגודלין וגדיל שליש. היינו כל פרשה רוחב אצבע אגודל:

ב) **ברכת** ציצית בכל פעם שמתעטף מברך אפילו כמה פעמים ביום:

ג) **מברך** ולובש ומכסה ראשו בטלית וא"צ להתעטף כעטיפת ישמעאלי':

ד) **גם** על טלית קטן נוסח הברכה להתעטף בציצית:

ה) **בגד** פשתים אל יטיל בהם שום. ציצית. אך יעשה טלית קטן של צמר וציצית של צמר. ואם לאו של שאר מינים וציצית של פשתן וכן לובש הוא מתחת לבגדיו כעין טלית גדול מבגד של צמר גפן:

א) **משמע** מדברי רבינו בביאורו לא"ח סי' ח' ס"ק ג' דדווקא העטיפה צריך להיות מעומד אבל הברכה א"צ מעומד וראי' ממשנה דחלה אשה יושבת וקוצה לה חלתה ערומה ודווקא יושבת בשביל שתתכסה ערותה ותוכל לברך ותי' המ"א לא כ"כ : וכן פ' בהדי' בסי' כ"ה ס"ק נ"א :

ב) **אם** שנים או שלשה מתעטפים בטליתות שלהם בפעם אחת לכתחלה אחד מברך לכולם וכן בברכת המוציא וברכת המזון ושאר ברכות (שם ס"ק י"ב):

ג) **אם** אחד מברך לכולם לכתחלה אחרים יענו אמן אבל בדיעבד אפילו לא ענה יצא כמ"ש בפ"ג דסוכה ל"ד: (שם ס"ק י"ג):

ד) **צריך** להפריד חוטי הציצית זה מזה. ולא מחמת לעשות זכר לתכלת שאם הי' צריך להפריד תכלת מלד א' ולבן לצד א'. וא"כ לא הי' צריך להפריד כל חוטי הציצית רק הטעם שנק' ציצית ע"ש חוטין הנפרדים כמ"ש ויקחני בציצית ראשי. וע"כ צריך להפריד כל החוטין וכן אמרו בגמ' כי צוציתא דארמאי: (שם ס"ק ט"ו):

ה) **הי'** לו כמה טליתות ובירך ודעתו הי' על כולם ולבש טלית א' ופשט אותו ואח"כ לבש טלית ב' א"צ לחזור ולברך על טלית הב' כדעת המ"א: (שם ס"ק כ"ד):

ו) **הלובש** טלית קטן ומברך עליו וכשהולך לביהכ"נ מתעטף בטלית גדול א"צ לברך דהליכה מביתו לביהכ"נ לא הוי הפסק כמו שא' לענין קידוש דמפינה לפינה לא הוי הפסק ההליכה. וכ"ה בירושלמי הביאו הרא"ש בברכות (פ"ד) הי' מתפלל וראה קרון בא כנגדו הולך לצדדין ולא הוי הפסק ובלבד שלא יפסוק בדבור משמע דהליכה לא הוי הפסק. וכן שינוי מקום ג"כ לא חשוב הפסק דשינוי מקום ליכא אלא בסעודה אבל בדבר מצוה ליכא שינוי מקום ובחנות של בושם אם הי' דעתו עליו אפילו נכנס ויוצא כל היום כולו אינו מברך אלא פ"א (שם ס"ק כ"ה ובכ"י):

טלית

ליקוטי דינים וביאורים

מ"ש ציצית י"ב אגודלין עי' בסי' י"א סעי' י"ד כי צריך שיהי' שליש גדיל וב' חלקים ענף ובגמ' אמרו נוי תכלת שליש גדיל ושני שלישים ענף הביאו הט"ז שם והמ"א בס"ק כ"א ב' בשם ר"מ פ' פנחס שיהי' בין קשר לקשר כמלא אגודל וד' אוירים הם ארבעה גודלים שליש גדיל כמלא הב' שליש ענף ח' גודלים בס"ה י"ב גודלים :

מ"ש ברכת ציצית בכל פעם שמתעטף כו'. הוא כדעת הב"י בסי' ח' סעי' י"ד וע"ש בס"ק כ"ח שכ' העיקר כדעת הש"ע והנה המ"א הקשה מ"ש מסוכה בסי' תרל"ט משם המ"מ דאם יצא מן הסוכה אדעתא לחזור מיד דא"צ לברך אבל דעת רבינו גם בסוכה דצריך לברך כמ"ש במעשה רב לקמן :

מ"ש שא"צ להתעטף כעטיפת ישמעאלים כן הכריע רבינו בסי' ח' ס"ק ד'. דלא כתוס'. דדוקא באבל דגלי קרא ולא במקומות אחרים ובציצית לא כתוב עטוף בקרא רק אשר תכסה כדרך שבני אדם מתכסין :

מ"ש דגם על טלית קטן יברך להתעטף עי' מ"ש רבינו בסי' ח' ס"ק י"ד דאע"ג דאינו מתעטף מברך להתעטף דנוסח הברכה הוא כך כמו לישב בסוכה. והם דברי הט"ז והוא מדברי האגור :

מ"ש דבגד פשתים אל יעשה בהם שום ציצית כבר הובא בליקוטי דינים מהגר"א כי טלית של פשתן פטור מציצית. ומ"ש שיעשה טלית של צמר עם ציצית של צמר או טלית של שאר מינין עם ציצית של פשתן

עי'

ואו

ז) **טלית** של פשתן פטור מציצית ולכן אין לעשות טלית של פשתן (סי' ט' ס"ק ח'):

ח) **חוט** הציצית ארבעה כפולים שהם שמונה ויכול להוסיף עליהם כמה שירצה (ביאורו סי' י"א ס"ק ל"ט):

ט) **העיקר** כפי' ר"י בשם רב עמרם דטלית שיש בו ציצית ונקרע הכנף סמוך לציצית אם הוא חוץ לג' יתפור שהרי לא נתבטל הציצית כיון שנשאר שיעור שלם להיות כנף דהיינו ג' על ג'. אבל אם נקרע תוך ג' בטל הציצית מיד. שלא נשתייר בו שיעור כנף וכשחוזר ותופרו הו"ל תעשה ולא מן העשוי (סי' ט"ו ס"ק ו'):

י) **מאימתי** מברך על הציצית בשחר משיכיר בין תכלת שבה ללבן שבה. ודלא כמרדכי שכ' בפ"ב דמגילה דציצית כיון דלא כתוב בי' יום בהדיא אלא וראיתם אותו בראיה תליא מילתא ומעמוד השחר שרי לכתחלה אינו כן דאדרבא משם מוכח להיפוך כמ"ש במנחות י"ג ב' וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'. כיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל מצות כולן. ופי' שבאותו זמן שנתחייב במצוה זו דהיינו ציצית באותו זמן נתחייב בק"ש ותפלין ושאר מצות הנוהגים ביום. עוד אמרו וראיתם אותו מן הסמוך דהיינו שיכיר בין תכלת ללבן ובירושלמי אמרו מאן דאמר משיכיר בין תכלת ללבן כמ"ד משיראה את חבירו רחוק ד"א ויכירנו הביאו רבינו בשם אליהו (ומזה מוכח דלא כתלמידי רבינו יונה שנסתפק אם ציצית זמן התחלתו משיראה את חבירו או משיכיר בין תכלת ללבן דהא הכל זמן אחד ואין מקום לספק כלל) ותדע דבתפילין אמר אביי לתפלין כאחרים דהיינו משיראה את חבירו שהוא משיכיר בין תכלת ללבן לפי הירושלמי ומנא ידעינן זה הזמן בתפלין אלא ודאי מלימוד הנ"ל וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות שבאותו הזמן שנתחייב בציצית נתחייב בתפלין. ולכן אמרו זה בתפלין משיראה את חבירו א"כ מוכח דגם בציצית זה הזמן דהא ממנו למדו לתפלין והיינו בין תכלת ללבן (סי' י"ח ס"ק ה'):

העיקר כדעת הרמב"ם דכל מצוה שהיא קנין לו כגון ציצית ותפלין ומזוזה ומעקה מברך בשעת עשייתו שהחיינו ודווקא כשעושה לעצמו אלא שבתפלין שרגיל הוא דהסופר עושה ולכן אין מברכין שהחיינו (סי' כ"ב ס"ק א'):

ליקוטי דינים וביאורים

עי' בסי' ט' ס"ק ד' והנה ממ"ש דבשאר מינין יעשה ציצית של פשתן מוכח דלא ס"ל כסמ"ק דכ' דבשאר מינין אינם פוטרים רק צמר ופשתים יחדיו וא"כ בזה"ז דאסור משום כלאים אין לעשות בשאר מינין רק במינן וא"כ למה עושין כאן בשאר מינין ציצית של פשתן אלא ודאי לא ס"ל כוותי'. אלא דצמר ופשתן כל א' לבדו פוטר בשאר מינין. וכמ"ש במנחות ל"ט ב' אימא אי צמר או פשתים. וא"כ ה"ה שיוכל לעשות בשאר מינין ציצית של צמר. וה"פ כאן שבטלית של צמר יעשה ציצית של צמר. ואם לאו פי' שאין לו ציצית של צמר יעשה בגד של שאר מינים וציצית של פשתן ואתי לאפוקי דבשל צמר לא יעשה של פשתן דלא הותר כלאים בציצית אלא עם התכלת אבל ודאי שיוכל לעשות ציצית של צמר בשאר מינים. וא"כ מה שמשיי' שעשה טלית גדול מבגד של צמר גפן היינו שעשה ציצית מצמר או מפשתן או של צמר גפן ראיתי בהגה פעולת שכיר על מעשה רב שכ' וז"ל ומה שלא לבש ט"ק של צמר שמענו טעם בדבר עכ"ל*). ול"נ הטעם בפשוטו מפני שהבגד הזה הי' לובש תחת בגדו כמבואר וא"כ הי' הבגד הזה על החלוק ודרכם הי' שהחלוק הוא של פשתן וא"כ אפשר שהחמיר על עצמו כדעת הר' יונתן ור' יונה שלא ללבוש בגד צמר על חלוק פשתן משום חשש כלאים אא"כ מפסיק ביניהם בגד אחר שאינו של צמר ושל פשתים כמו שהביא הב"י תשובות הרשב"א בי"ד סי' ש' עש"ה:

טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה כשמברך כמ"ש וראיתם כו' ובילקוט הנ"ל בעיני וראיתם אותו(כ"ד ס"ק ז'):

---

*) **והרב** הגאון המפורסם כו' כש"ת מוהר"ר שמואל סלאנט שליט"א אמר טעם אחר — דהנה המ"ע דאורייתא בציצית הוא רק בצמו"פ — ובשאר מינים מדאורייתא פטור רק מדרבנן מחויב וע"ז נאמר לא תסור — והנה הגר"א ז"ל הלך מעוטף בטו"ת כל היום והטלית גדול הי' של צמר א"כ קיים המ"ע דאורייתא ולכן לבש הט"ק משאר מינים ובזה קיים עוד מ"ע מלא תסור וק"ל:

הטלית הוא רקיע. ותרין גוונין של הטלית לבן ותכלת נגד לבנת הספיר והם רחמי ודינא: — טלית וציצית הן בסוד נו"ק לבוש דדכורא. טלית לבוש לגוף ת"ת וציצית תלוין למטה לבוש נגד צדיק יסוד: — ציצית ביצירה שהשכינה מתכסה בגנון תכלת שלא יזונו עיניהם הקליפות דעשיה: — חוטי הציצית הם ד' ותוחבן בכנף ונעשין ח' חוטין ד' מצד זה וד' מצד זה כנגד ב' הויות שבחסד וגבורה וכנגדן ב' שליש ענף והן נאגדין ביחד בגדיל שהוא שליש אחת ת"ת. ובשלשתן ג' הויות י"ב אותיות נגד י"ב גודלין שבציצית. תכלת ולבן נגד נו"ה ה' קשרים נגד ה' תיבות שמע ישראל ה' אלהינו ה' (שהם נגד חג"ת נ"ה) וי"ג חוליין נגד אח"ד (יסוד ועטרה) גי' י"ג. ובכלל ה' וי"ג הוא ח"י נגד יסוד ח"י עלמין. ובכל חוליא ג' כריכות נגד יק"ו. ובכל הי"ג חוליות ל"ט כריכות נגד יו"ד ה"א וא"ו ט"ל השמים כי י"פ ט"ל גי' שמים. והכנף ה' אחרונה ארץ. וקשירת הציצית בכנף הוא לקשר שמים וארץ. והן ד' פני החיות. כי ד' חוטין שמצד זה ומצד זה

בענף

ציצית ב' שליסי ענף וא' גדיל שכלולה מג' קוין. וחו"ג הן ענפין דמתפרדין כמ"ש בתיקונים ל"ב ב' וס"מ. וגדיל בת"ת. ובכ"א ד' אותיות שס י"ב מלך כו' ולכן י"ב גודלין וה' קשרין וי"ג חוליין בסוד שמע כו' אחד. וה' חומשי תורה ות"כ. חמשה חלוקי אבנין כו' חמשה ואלף. י"ג בריתות ולכן נקרא ח"י עלמין. וכל חוליא משולשת שנכלל מג' יק"ו וכנ"ל. וכן יק"ו במילואו הוא ט"ל. וי"פ הוא שמים טל השמים. וידוע ששמים הוא יק"ו וארץ ה' אחרונה לכן טל השמים. והכנף הוא ה' אחרונה. לכן ד' כנפים ד' כנפות הארץ. ועשיית הלילית לקשור שמים וארץ. וכמ"ש (סוטה י"ז א') דומה לרקיע כו'. והוא קומה שלימה ב"ש ענף וא' גדיל. והכנף ד' של הוי"ה והוא תרי"ג שבהקומה. שלכן בעשרת הדברות כלולות תרי"ג מלות בתרי"ג אותיות מכוונות שבהן. כי עשרה הן שיעור הקומה. והוא גבוה עשרה ורחב ד'. וכאן רחב ד' והן חגת"ס. ולכן ח' חוטין. ב' הויות חו"ג. ד' מלד זה וד' מלד זה. ונאגדין ביחד בגדיל. והן ג' פני חיה. והכנף פנים הרביעי שקושר כולם: (עכ"ל בליקוטים שבסוף היכלות פקודי):

לילית

שער נפתלי

מ"ש בליקוט שבסוף היכלות פקודי וחו"ג הן ענפין דמתפרדין, שהם ידים שאינם מחוברים רק כל א' בפ"ע וכמו כן ב' שלישים מהציצית הם ענף שהם הוטים נפרדים. משא"כ בת"ת שהוא הגוף שהוא כליל משניהם וכמו כן הגדיל שליש א' כמו הת"ת שהוא שלישי לחו"ג. וכולל כל החוטין יחד בגדיל כמו הת"ת. ושיעור הציצית י"ב גודלין כמו ג' הויות בחג"ת בהם י"ב אותיות. וה' קשרין י"ג חוליין שהי' עושין בזמן התכלת. כמבואר בגמ' הם כנגד פסוק ראשון של ק"ש. ה' קשרין נגד ה' תיבות שמע ישראל ה' אלהינו ה'. י"ג חוליין נגד אחד גי' י"ג. וכן ה' קשרין נגד חמשה חומשי תורה. וי"ג חוליין נגד ת"כ שנדרשת בי"ג מדות דר' ישמעאל. וכן בדוד במלחמת גלית לקח חמשה אבנין מן הנחל ונעשו בידו אחד, בסוד חמשה תיבות שמע ישראל ה' אלהינו ה'. ונעשו אחד באחד דשמע כמבואר בת"י והם בסוד חמשה ספי' חג"ת נ"ה ואלף אחד דיסוד ומל'. ושם י"ג בריתות. מילה שביסוד ועטרה. ולכן נקרא היסוד ח"י עלמין שכולל החמשה והי"ג שהם חי: ובכל חוליא ג' כרכין כנגד ג' אותיות יק"ו כי הכנף הוא ה' אחרונה וג' כריכות הם יק"ו. וי"ג חוליות בכל א' ג' כריכות הרי ט"ל כריכות כנגד מילוי יק"ו כזה יו"ד ה"א וא"ו גי' ט"ל. ועשר פעמים ט"ל גי' שמים כנגד יק"ו ז"א הנקרא שמים. והכנף הוא כנגד ארץ מלכות ה' אחרונה וד' כנפות הם ד' כנפות הארץ. וקשירת הציצית בכנף הוא לקשור שמים וארץ שהם זו"נ והם קומה שלימה כי שני שלישי ענף וא' גדיל הם יק"ו. והכנף ה' אחרונה. והוי"ה הוא קומה. ובה תרי"ג שמי עם י"ה זכרי עם ו"ה. ובציצית גי' ת"ר עם י"ג קשרים וחוליות כנ"ל. והוי"ה הוא גבוה עשרה במילוי י' אותיות ורחב ד'

אמרי שפר

ציצית הוא מליה היא בנו"ק כאשר ביארנו לעיל. ובו ל"ב חוטין רומז לל"ב נתיבות החכמה. ולכן הוא בחכמה דנו"ק וענין ל"ב נתיבות הוא כמ"ש רבינו בהיכלות פקודי היכל ששי כי שמונה מלכים הם ל"ב נתיבות דמחשבה. והוא כי כ"א בו ד' אותיות הוי"ה ד' פרלופין ממחשבה ולמטה שהן ל"ב. עכ"ד. (וע' בהקדמת פי' הראב"ד לס' יצירה) והענין כי שמונה

מלכים

ליקוטי הגר"א

ציצית יש בהם דמות כסא וכן כמראה אבן ספיר ממעל לרקיע. רקיע הוא הטלית ותרין גוונין רשימין בטלית חד חיוור וחד תכלת והוא לבנת הספיר. לובן. וספיר שהוא תכלת כי תכלת דומה לים כו' והם רחמי ודינא חיוור ואוכם וכן רקיע דומה לתכלת. בכסא יש בו ד' רגלין שש מעלות ע"ב גשרים. ובציצית ה' קשרים וי"ג חוליין הרי י"ח. לד' ציצית ע"ב. והנה לכל סטרא דכורסייא הן ח"י כנ"ל. והד' רגלין ושש מעלות הן ד"ו צורת ד, (והן ציצית ת"ר וד' רווחין בין הקשרים ח"י וה' הרי חי"ה. לד' סטרין ד' חיוון. והנה שש מעלות סלקין לשית מאה כל א' כלול מק' גי' ציצית והוא מט"ט ת"ר כלל הציצית והוא שש מעלות בשית אותיות שבו. וי"ג הנ"ל שבציצית משלימין לתרי"ג והכל נרמז בו' ו' פשוט כליל ת"ר. וא"ו מלא י"ג הרי תרי"ג. ורומז על מט"ט שבו רמו"ן. וט"ט פנימיותו. ור"מ רמו"ן מלא תוכו ט"ט שבו ח"י עלמין פנימיות דמט"ט אכל. קליפתו רמון שבו זרק. וה"ס רלו"א ושו"ב. רלו"א גי' רמו"ן ושו"ב גי' שד"י מט"ט ששמו כשם רבו. רלוא ושוב (עם ב' כוללים) הוא תרי"ג. וכבר אמרנו כי ד' ציצית הן ד' חיות ח"י וה' ד"ו ככ"ל ולכל חיה ד' אנפין וד' גדפין הן ח' חוטין ד"פ ח' הן ל"ב אנפין וגדפין לד' חיות. ותלוין כולם באדם. כי י"ג ול"ב גי' אדם שם מ"ה. יו"ד ה"א ה"א גי' ל"ב. וא"ו י"ג אשלים לאדם והוא י"ג חוליין דמט"ט. ואשלים לעילא באדם דעל הכסא. בי' נחשב י"ג הכ"ל. ואשלים לתתא בחיות נחשב ג"כ י"ג. י"ג וה' גי' ח"י ככ"ל. בסוד ת"ת ויסוד צדיק מסט' דת"ת נק' אדם ומסט' דצדיק נק' חי ט"ט דמט"ט. והוא ברזא דרלוא ושוב דגש ורפה. ברפה הוא מלך ע"ג. דוא"ו איהו ברפה (פי קו על האות כידוע

קיצור הליקוטים

בענף וחיבורם בגדיל הם ג' פני חיה חג"ת והכנף פנים הרביעי שקושר כולם: ציצית גי' ת"ר נגד שש מעלות לכסא כ"א כליל מק' והוא ו' פשיט כליל ת"ר וא"ו מלא י"ג כנגד י"ג חוליין הרי תרי"ג. (ד' רווחין שבין ה' קשרין נגד ד' רגלי הכסא) ד' רגלין ושש מעלות הוא ד"ו ה. ה' קשרים וי"ג חוליין גי' ח"י והוא ט"ט דמט"ט פנימותו ח"י וה' הרי חיה. וד' ציצית לד' סטרין הוא ד' חיות. והנה ד"פ ה' קשרים וי"ג חוליין שהן ד"פ ח"י גי' ע"ב והן כנגד ע"ב גשרים שבכסא. ד' חוטין כפולים שהם ח' הם נגד ד' אנפין וד' גדפין שבכל חיה שילוב הוי"ה ואדנ"י והם ב' מרכבות חג"ת עם בינה ונה"י עם מל'. ובארבעתן ל"ב חוטין נג"ד ל"ב אנפין וגדפין שבד' חיות. ועם י"ג חוליין גי' אדם שם מ"ה יו"ד ה"א ה"א ל"ב הנ"ל וא"ו י"ג חוליין הנ"ל: — ל"ט כריכות נגד יו"ד ה"א וא"ו. ה' דה"א אחרונה ה' קשרין. וטלית נגד א' דה"א הנ"ל: — החוליא עצמה היא השכינה ובה ג' כריכות שהיא כלולה מג' אבהן: — בציצית כאלו מתקן כורסייא לשם הוי"ה כי ציצית תרי"ג כנ"ל ושמי עם י"ה שס"ה זכרי עם ו"ה רמ"ח: — כסויא דציצית מסט' דחסר: — ציצית במקום בגדי כהן הדיוט: — במרכבה ד' חיות. כמו ד' סוסוון לסדרא קרבא עם חויא בתפלה. וכסוי עם זוגין שתולין לסום הם טלית וציצית. והם נגד מעיל וזוגין ורמונים. טלית נגד מעיל וחוליין בתוך הקשרים כמו פעמונים בתוך רמונים:

אמרי שפר

מלכים הם. דעת. גבורה. חסד. ת"ת. נצח. הוד. יסוד. עטרת היסוד. כידוע (ע' בספד"צ) וכאשר השתמש הקב"ה באחד ממדותיו אלו ולא השתמש בכולם רק בא' מהם. הוצרך אז להיות בכל א' ד' חלקים בסדר פעולותיהם. והם. מחשבת המדה היא. בחכמה והגנלת המדה בבינה. והתפשטות המדה למטה בז"א והוצאתה

שער נפתלי

ד' בפשוטו ולכן כולל קומה שלימה וכן בעשרת הדברות בחג"ת ג' פני חיה אר"י שור נשר. ובכנף מלכות פני אדם:

מ"ש בהדרת קודש בשם רבינו כי תכלת גי' ז' מרגלאין הידועים. ז"ל האריז"ל בזוהר הרקיע פ' יתרו דף צ"ב. והם הב' מרגלאין הנז' כאן

כידוע) ודגש ביו"ד נו"ק. והוא בסוד דו"ן. מעילא לתתא דכורא אור ישר נק' אדם. ומתתא לעילא בסוד חיה נו"ק והוא בסוד בינה ומל'. והנה ד' גדפין ואנפין הנ"ל הן סוד שילוב הוי"ה ואדנ"י והוא ב' מרכבות חג"ת עם בינה דכליל ג"ר. ונה"י עם מל' והן ח' חוטין שבלילית. והנה י"ג חוליות הן ל"ט כריכות כי כל חוליא משולשת מג' כריכות כנגד ג' אותיות יק"ו ובמילוי גי' ל"ט כנגד ל"ט כריכות, והן ג"פ י"ג. יו"ד ה"א ב"פ י"ג. וא"ו י"ג. ומפני כי י"ה לא מתפרשין ולכן הן ב"פ י"ג ביחד ולא בכל אחד בפ"ע. והוא"ו כולל שניהם ובו פ"א י"ג. וה' קשרין ה' אחרונה דבה אשתלם אדם. וא' דה"א הוא טלית כנ"ל דקושר הכל. ל"ט וה"א גי' אדם: (ע"כ מה שלקטתי מביאוריו לר"מ ח"ג רכ"ז ורכ"ח): בביאורו לר"מ ח"ג ר"ל ב' כתב כי טלית דוגמת חופה. וג' כריכות באצבע דתפלין של יד דוגמת קידושין ותש"ר עטרה לחתן. עש"ה:

החוליא עצמה היא השכינה ובה ג' כריכות שהיא כלולה מג' אבהן וכמו בשם ע"ב דבכ"א ע"ב אתוון ובה ע"ב תיבין: (שם רכ"ח ב'):

בביאורו לר"מ ח"ג רכ"ח ע"א מבואר כי תכלת ולבן נגד נו"ה:

בסויא דלילית מסט' דחסד ימין: (ביאורו לתיקונים מ"ח א' וכ"ה בר"מ).

טלית ולילית הוא בסוד נו"ק לבוש דדכורא. טלית לבוש לגוף ת"ת עוטה אור כשלמה ונתעטף כש"ל. ולילית תלויין למטה נגד לדיק יסוד: (ביאורו לתיקונים שם מ"ח א'):

ציצית בזירה מט"ט שהשכינה מתכסה בגוון זה דתכלת שלא יזונו הקליפות דעשיה עיניהם וגוון דא נגד עיניהם: (שם פ"א ב'):

ציצית במקום בגדי כהן הדיוט: (מבואר בכ"מ וע' בי"א תיקונים אחרונים ק"ט ב' בד"ה וכסויא דלילית):

שער נפתלי

כאן והוא שם אהי"ה שהוא הארת אימא כו' באים אורות אבא בתוכם והוא שם יה"ו והוא המרגלא הב' כו'. ובשבת אז יוצאין ומתנוצצין ז' שמות והם כזה מן א' דאהי"ה יוצא הוי"ה פשוט בסוד חסד ולעומתו מן י' דיה"ו יוצא א"ל פשוט בסוד נצח ונכללין א"י. ומן ה' ראשונה דאהי"ה יוצא הוי"ה בניקוד אלקים בסוד גבורה. ולעומתו מן ה' דיה"ו יוצא אלקים פשוט בסוד הוד כו'. ומן י' דאהי"ה יוצא מצפ"ץ בסוד ת"ת ולעמתו מן ו' דיה"ו יוצא ג"כ מצפ"ץ בסוד יסוד כו' ואח"כ מן ה' דאהי"ה יוצא י"ה ונכלל בסיכתא שהוא אדנ"י ונשלם י"ה אדנ"י כו'. והנה שמות אלו הם עולין תתמ"ט (פי' הוי"ה אל הוי"ה בניקוד אלקים אלהים מצפץ מצפץ י"ה אדני) ועם שם אהי"ה דההי"ן בבינה גי' אלף עלמין השולטין ביום השבת עכ"ל והם כנף תכלת שכ' רבינו: (וע' בפע"ח שער הק"ש פ' כ"ו):

ומ"ש ג' כוונת ציצית ע' בפע"ח שער הציצית. ונ"ל כי מבואר בליקוטו הגר"א שהציצית הם בג' מקומות. א' בנו"ק דאצילות. ב' בבסא בריאה. ג' ביצירה. וע' בפע"ח שער הציצית פ"ו שכ' כי הציצית ביצירה דעשיה: ועוד נ"ל כי ציצית הוא תרי"ג בסוד הוי"ה כמבואר בליקוטי הגר"א. ג"פ ציצית הוא ג' הויות כנגד ג' חיות. והכנף ה' אחרונה חיה הרביעית כמבואר בליקוטי הגר"א:

לילית

אמרי שפר

והוצאתה והתגשמותה לתחתונים בנו"ק. וכולם נכללים בחכמה בסוד כולם בחכמה עשית. ויתבאר או"ה במקומו ואין כמ"ל. וח' מדות הם. נמצא הם ח"פ ד' הנ"ל. הרי ל"ב נתיבות:

מ"ש בליקוטי הגר"א כי לילית הם לבוש נגד לדיק יסוד והטלית נגד הגוף ת"ת. הענין כי עיקר ההנהגה בת"ת שהוא המכריע בין חסד ודין. והיסוד הוא העושה שינוי בהנהגה לפי הכנת המל' ממעשה התחתונים המצטיירים בה. והיא המוציאה ההנהגה מכח אל הפועל אל התחתונים. והנה ידוע כי חג"ת הנהגתם אינה מתגלית רק בעוה"ב. ונה"י הנהגתם מתגלית בעוה"ז. והנה בעוה"ב שנהנים מזיו השכינה צריך שבעת התגלות הנהגתה לא יהנה מזיווה רק המוכן לה והוא מי שהמשיך רוח קדושה המקיף עליו מכל צד. ע"י מעשיו הטובים שסגל בעוה"ז בסוד חלוקא דרבנן. וגם בהנהגת עוה"ז בעת שיוצא ההנהגה מיסוד אל המל' להצטייר לפי הראוי לתחתונים. צריך שלא ילך השפע ח"ו אל החיצונים. והנהגה לזה הוא המצות והמע"ט בעצמם שלא יהי' למקטרג פתחון פה. והנה כנגד הת"ת שהוא כלל הנהגת עוה"ב. שם מגין החלוקא דרבנן שהוא הטלית. וכנגד היסוד שהוא כלל הנהגת עוה"ז מגין כנגדו הציצית שהוא כלל המצות בסוד תרי"ג:

כוונת ליקוטי הגר"א הציצית

ציצית הוא כסא לשם הוי"ה כי ציצית גי' ת"ר וי"ג חוליות הן תרי"ג. ותרי"ג תלוי בשם הוי"ה שמי עם י"ה שס"ה זכרי עם ו"ה רמ"ח ס"ה תרי"ג נמצא בציצית כאלו מתקן כורסייא לקב"ה: (ביאורו לתיקונים ז"ח ע"ז א'):

ד' ציצית נגד ד' חיות כנ"ל וכן ד' תפלות עם מוסף וכן במרכבה ד' סוסון דצריך לתקנא ביומא דר"ה לסדרא קרבא עם החויא והכל בתפלות. והד' סוסון הן ד' חיות דמרכבה. וכמו שתולין לסוס כסוי עם זוגין. כן סוס הוא תפלה וכיסויו עם זוגין הוא טלית עם ציצית והם נגד מעיל וזוגים ורמונים. טלית נגד מעיל. וחוליין בתוך הקשרים כמו פעמונים בתוך רמונים: (שם פ"ג ע"ב):

בי"ג חוליין ה' קשרים והוא בד' חוליין קשר א'. ואחת קשר האחרון. והפוחת לא יפחות ב' חוליות לכל קשר לבן ותכלת: (ביאורו לר"מ רכ"ז א' ה"ב):

העיקר כדעת הראב"ד שחוט הרביעי כולו תכלת והוא כלול מג' חוטין לבן אות רביעי שבשם: (שם רכ"ח ב'):

ציצית הכל בסטרא דימינא אע"פ שכלול מכולם. ותפלין מסט' דשמאלא. וק"ש באמצע יחוד בין חו"ג. וציצית ברכה מסט' דימינא. ותפלין קדושה בסוד יב"ק: (שם רכ"ח א'):

מ"ש האריז"ל ג"פ ציצית גי' אלף ות"ת לומר שע"י מצות ציצית יזכה ישמשו לו אלף ות"ת עבדים עכ"ל. והוא תמוה הא אמרו רז"ל שישמשו לו ב' אלפים ות"ת עבדים. כמש"ה והחזיקו עשרה אנשים כו'. ותירץ הגאון מורי החסיד ז"ל שג"פ כתיב ציצית ופ"א מאלו הג' פעמים כתיב ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת. והנה הכנף גי' שם קנ"א ותכלת גי' ז' מרגלאין הידועים. ושניהם גי' אלף כמ"ש האריז"ל ועם ג"פ ציצית שהם ג' כוונת ציצית הידועים גי' ב' אלפים ות"ת והבן מאד כי הכנף תכלת הוא הרביעית: (עכ"ל הדרת קודש):

ליקוטי הגר"א הלכות תפלין מעשה רב

א) **תפלה** של יד בין מיושב בין מעומד ומ"ש בזוהר חיי שרה קל"ב ב' דתרי צלותי ניננהו חד מיושב וחד מעומד. ואינון חד. לקבל תרין דרגין תפלה של יד ותפלה של ראש. הפ' דתפלה של יד מותר במיושב ג"כ אבל ה"ה מעומד אבל של ראש דווקא מעומד. ותדע דהא מדמה תפלה של יד לתפלה מיושב והיינו תפלת יוצר ותפלת יוצר אינו דווקא בישיבה כמ"ש בספ"א דברכות בה"א עומדין וקורין

א) **זמן** הנחת תפלין כאחרים (ברכות ד' ט') ולילך בהם כל היום. אפילו מו"מ מותר. ואכילת עראי ג"כ מותר רק דברים בטלים אסור. ואם חושש ליוהרא בפני הבריות מותר בשל יד לבד. ומ"מ טוב לעשות של ראש קטן והרצועות יהיו ג"כ מכוסות מלילך בש"י לבד:

ב) **התפלין** של ראש הבתים צריכין להיות פתוחות ולא מדובקים בדבק:

תפלין

ליקוטי דינים וביאורים

א **מ"ש** זמן הנחת תפלין כאחרים דהיינו משיראה את חבירו רחוק ד"א ויכירנו כבר נתבאר לעיל בהל' ציצית בליקוטי דינים מהגר"א בשם הירושלמי הביאו רבינו בשנות אליהו ובסי' כ"ח ס"ק ג' מ"ד כדי ביהא רחוק ד"א כמ"ד בין תכלת ללבן:

מ"ש לילך בהם כל היום. פי' אבל בלילה אע"ג דקי"ל לילה ז"ת (עי' מ"ש רבינו בסי' ל' ס"ק א') מ"מ אסור להניחם בלילה דחיישינן שמא ישכחם ויישן בהם:

אם

ג) **תפלין** כל מה שהם בגובה הראש משובח והקשר צ"ל תחת שפוע הקדקד:

ד) **מקום** תפלה של יד פלג זרוע. פי' פלג האמצעי לאפוקי רובע זרוע למעלה ורובע למטה: (ע' ש"ע שלו סי'

וקורין יושבין כו' וכן מ"ש בזוהר ס"פ במדבר ק"ב ב' בקדמייתא דשעתא כו' ולבתר תפלה ש"י דאיהו כו'. ג"כ אינו הכרח דדווקא מיושב אלא דמיושב ג"כ שרי (סי' כ"ה ס"ק ל'):

ב) **משמע** מדברי רבינו בסי' כ"ה ס"ק ל"ב שדעתו נוטה שצריך לברך כשמשמש בתפלין אחר הנחתן אפי' לא נשמטו ממקומם:

ג) **מי** שמניח תפלין של יד ובירך ונפסק הקשר אפי' אחר ההידוק והולרך לעשות קשר אחר אמנם לא הסיח דעתו א"צ לחזור ולברך דהא עדיין ברכה ראשונה קאי על של ראש דלכן שם מברך שתים. וגם עשיית הקשר אינו הפסק דלא כמ"א בס"ק כ"ד דהא בתחלת הדוק גם המ"א מודה דלא הוי הפסק כמבואר בש"ע וא"כ כ"ש אחר ההדוק דיותר הוי הפסק בין ברכה להתחלת המצוה מבין מצוה לחברתה או באמצע המצוה אלא ודאי דאין עשיית הקשר הפסק דלא הוי הפסק אלא שיחה או היסח הדעת וא"כ נפסק ועושה קשר הוי כמו בהותר של יד קודם הנחת של ראש דמהדקן ואין צריך לחזור ולברך (שם ס"ק ל"ה):

ד) **ז"ל** ס' המוסר ראוי שלא יסירם (פי' התפלין) עד שיאמר קדיש תתקבל שאחר סדר קדושה בענין שיענה עם התפלין ג' קדישין נגד ש' של ג' ראשין שיש בתפלין וכן יענה עמהם ד' קדושות כנגד ש' של ד' ראשים שבצד שמאל. הקדושה א' ברכו את ה' שהוא דבר שבקדושה. וקדושת בשפה ברורה. וקדושת העמידה. וקדושת ומקבלין דין מן דין (סי' כ"ה ס"ק ל"ז):

א'

ליקוטי דינים וביאורים

אם לשמרם מותר אפי' להניחם בלילה כמבואר במנחות ל"ו א' דאם הי' רוצה לצאת לדרך בהשכמה ומתירא שמא יאבדו מניחן (עמ"ש רבינו בסי' ל' ס"ק ד') וא"כ מ"ש שם ל"ו ב' ואם לשמרם מותר היינו אפי' לכתחלה כרש"י:

אם הניחם קודם שתשקע החמה וחשכה עליו אפי' הם עליו כל הלילה מותר ואין מורין כן וא"כ ברבים צריך להלנן דאם לא חולצן הוי הוראה (שם במ"א ס"ק ג'):

מ"ש במעשה רב אפילו מו"מ מותר ואין זה נקרא היסח הדעת כמ"ש רבינו יונה הביאו הרא"ש בהל' תפלין סי' כ"א. דלא הוי היסח הדעת אלא כשעומד בקלות ראש ובשחוק אבל כשעומד ביראה ומתעסק בצרכיו אע"פ שעוסק במלאכתו ובאומנתו ואין דעתו עליהם אין זה נקרא היסח הדעת. דאי לא תימא הכי איך יכול אדם להניח תפלין כל היום עכ"ל:

ומ"ש שם אכילת עראי ג"כ מותר בירושלמי ר"ז בשם ר' אבא אוכל בהן אכילת עראי ואין אוכל בהן אכילת קבע (סי' מ' ס"ק ט'):

ומ"ש מותר בשל יד לבד ומ"מ טוב כו' ע' בסי' כ"ו ומ"ש שם המג"א:

ב) **מ"ש** שהבתים של ראש לא יהי' מדובקת בדבק כ"ל מעט ראי' לזה מתוס' ר"ה כ"ז א' דבק שברי שופרות ופירש"י בדבק פסול דהוי ב' שופרות והתוס' השיגו וכתבו שאם הי' מחובר מצד אחד לא הוי כשני שופרות אע"פ שדבקו בצד השני וכן כתב הרא"ש שם וא"כ ה"ה הכא נמי כיון דהבתים מלמטה מחוברים (ואף אם בתפירות למטה השוב ג"כ כמחובר כמ"ש רבינו בסי' ל"ב ס"ק פ"ה א"כ אם מחוברים בצד השני בדבק הוי כמו בית אחד ואגן ד' בעינן: וכן לענין רצועות חשיב תפירה חיבור לקמן סי' ל"ג סעי' ה'):

ג) **מ"ש** תפלין כל מה שבגובה הראש משובח לשון הטור סי' כ"ז ומקום תפלין של ראש מהתחלת עיקרי השער במצחו עד סוף המקום שמוחו של תינוק רופס והוא כל גובה הראש עכ"ל הרי שכל גובה הראש הוא מקום תפלין. ומ"ש שהוא משובח בביאורו סי' כ"ז ס"ק כ"ה לא משמע כן שכ' וז"ל ומ"ש מקום שמוחו כו' ר"ל עד שם וכ"ש למטה שזהו יותר בין עיניך עכ"ל. הרי דלמטה משובח יותר וג"ל דזהו שכ' שם הוא לענין דינא. אבל בשביל לאפוקי מדעת הצדוקים. יותר משובח שיהי' בגובה הראש:

ומ"ש

ה) **אי'** בהג"ה סמ"ק דאין כל הקיבורת כשר להניח כי אם חצי הזרוע של צד הקובד"ו כדאיתא בשמושא רבא פלג זרוע. ודברי הג"ה סמ"ק צ"ע מנ"ל לחלק דהא בגמ' אמרינן סתמא ידך קיבורת משמע כל הקיבורת ולולי דבריו כ"ל ודמ"ש בשימושא רבא פלג זרוע קאי על כל הקיבורת שהוא פלג זרוע. ול"ד פלג אלא ר"ל מקצתו וכשיעור מקום הנחת שתי תפלין כמ"ש בריש פ' בתרא דעירובין וכן נראה לי עיקר כל הקיבורת כשר להניח בו תפלין (סי' כ"ז ס"ק ה'):

סי' כ"ז ס"ק ה' וס"ק י"ט):

ה) **שח** מברך שתים לא שח מברך אחת כפי' רש"י ז"ל דאם לא שח יברך על של יד ועל של ראש אחת להניח ואם שח יברך על ש"ר על מצות תפלין:

ו) **צריך** לברך בכל פעם שמניח אפילו כמה פעמים ביום:

ז) **מותר** להשתין בתפלין כשהם בראשו בבהכ"ם עראי כמבואר בש"ע:

ו) **גידם** אם איטר דיד שמאל כלל פטור כיון שאין לו קיבורת אבל גידם שנשאר לו זרוע חייב להניח בשמאל ויברך (שם ס"ק ו'):

ז) **איטר** יד יניח תפלין ביד שתש כח דבעינן יד כהה ואינו תלוי בכתיבה כלל (שם ס"ק י"ז):

ח) **בחול** המועד אסור להניח תפלין מפני שימי חול המועד גם הם אות. ור"ל במצה וסוכה. וכ"כ בהלכות גדולות וכ"כ בס' העתים בשם הגאון וכ"ה בז"ח כ' ג'. ומה שהביאו תוס' בעירובין משמעות קצת מסוגיא דפ"ק דביצה גבי משאין כלים בין תפורין כו' וקאמר לאתויי תפלין ע"ש ליתא דט"ס במתניתין דבירושלמי פ"ק דביצה מפורש להדיא במתני' אע"פ שאין לצורך המועד וכן צ"ל במתני' הנ"ל. וא"כ אין משמעות כלל בסוגיא הנ"ל (סי' ל"א ס"ק ג' ד'):

ט) **לפרשת** שמע קלף עב. ולפ' והי' כי יביאך דק ממנו ולפרשת קדש ולפרשת והי' אם שמוע קלף דק מאוד (סי' ל"ב ס"ק ל"ו וכן הגיה הגאון ר' ישעי' פיק):

ליקוטי דינים וביאורים

ומ"ש והקשר תחת שפוע הקדקד. ר"ל כתפלין עצמן שצ"ל בגובה. ובכאן הוא כמ"ש הרמב"ם בגובה העורף שהוא סוף הגלגלת:

ד) **מ"ש** מקום תפלה של יד פלג זרוע הוא לשון שימושא רבא פלג זרוע ומפרש כאן דלא כמ"ש בביאורו דלאו דווקא פלג אלא מקצתו. ומפרש כאן דדוקא פלג והיינו פלג אמצעי דהיינו שתסיר רובע מכאן ורובע מכאן ונשאר פלג באמצע והוא מקום תפלין של יד:

ה) **מ"ש** שח מברך שתים כו' ע' סי' כ"ה ס"ק י"ז דפ' דדעת רש"י ורי"ף ורמב"ם עיקר והביא ראי' מתוספתא דברכות פ"ו וכן דעת רב האי גאון ורב אחא משבחא וכן עיקר. עכ"ד:

ו) **שצריך** לברך בכל פעם שמניח ע' בש"ע סי' כ"ה סעי' י"ב וע' מה שהבאתי בליקוטי דינים מהגר"א ז"ל ס"ק ב':

ז) **מ"ש** מותר להשתין כו' ע' בסי' מ"ג ס"ק ד' דמדלא איבעיא לן אלא בקבוע מכלל דבעראי שרי:

כשמניח תפלין של יד יברך ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהָנִיחַ תְּפִלִּין:

ואם שח בנתיים יברך על תפלין של ראש ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת תְּפִלִּין:

ד' בתים של ראש ד' אותיות אהי"ה בינה. ד' פרשיות שבתוכם ד' אותיות הוי"ה עד"א. בית של יד אדני היכל להוי"ה שהן ד' פרשיות. ד' בתים הן נגד ד' מוחין דגדלות. ב' אחסנתין דאו"א וב' עטרין דכתר. שהן כתר על ראש ז"א. וכולן יורדין לנו"ק. והן ד' פרשיות דתפילין של יד. ולפי שכל ספי' שלה כוללין בנקודה א' כידוע שהיתה נקודה א' לכן שם בבית א': — עד"א הוי"ה ד' פרשיות חבוש בתוך בינה אהי"ה ד' בתים של ראש. ועי"ז אימא כופה את עד"א להיות כבוש עם מל'. והוא תפלה של יד ה' תתאה. והרצועה הוא ו' ז"א. הקשר הוא יסוד שקושר תפילין נו"ק עם הרצועה ו'. והקשר יו"ד קשור תמיד עם ו' רצועה גוף וברית. ועי"ז הקשר כבושים שניהם וקשורים יחד זו"נ ע"י היחוד של יסוד עמה. והוא כסדר הוי"ה כי תש"ר ה' על ו'. קשור באות י' עם ה' תתאה. ושם כזה שמתחיל בה' הוא מסט' דשמאלא גבורה ומשם כלל התפלין: — מ"ב אזכרות דתש"ר ותש"י הם כנגד ג"פ יד. יד הגדולה. יד החזקה. יד רמה. שהם בחג"ת וג"פ יד מ"ב: — אהי"ה אשר אהיה הם כ"א אזכרות דתפילין של יד ושל ראש: — במל' מתחברין כל הד' שמות הוי"ה אהי"ה הוי"ה אדנ"י בשילוב יחד והם כנגד פרשיות ובתים דתפילין ולכן בתפילין

של

ואחריה תפלין סוד כתרים דדו"נ תש"י ותש"ר. ונשלמו זו"נ באורות פנימים:

תפלין כלול מתרי"ג כיצד ב' שינין דתפלין גי' ת"ר. ב' שינין הוא שם והא ו' דרגין דדכורא כי בו הכל בתלת תלת. והשינין הם א' דג' ראשין וא' דד' ראשין הרי ז' ענפין דנו"ק בה נהי"ם מרכבה אחרונה שהיא המשלמת ולכן הם שבע ענפין. ת"ר ושם ושבע הן תרי"ג: (ביאורו לר"מ ח"ג רכ"ח ב'):

ענין התגין שצריך להיות בי"ג אותיות וסימנם ז"ו. ז' אותיות שעטנ"ז ג"ץ. ו' אותיות בד"ק חי"ה אלין תגין הן בצדיק שהוא ז' ו' י' עטרה על ראשו. וזה דוקא בשעטנ"ז ג"ץ. אבל בבד"ק חי"ה התגין כמין ו'. וכן בשעטנ"ז ג"ץ ג' תגין. ובבד"ק חי"ה תג א'. והכל בצדיק. תג הז' כנ"ל. ו' י' עטרה על ראשו. וגם כד חשבת מבינה ולתתא הצדיק שביעי לה. תג ו' דבד"ק חי"ה ג"כ בצדיק. דכד חשבת מימינא חסד הוא ששי לחסד. וגם באותיות בדח"ק צריך להיות התג שעליהם בצורת חטוטרת כמו על הח' לשיטת ר"ת. (והוא ג"כ בצדיק שהוא נק' ג"כ שמיני והחטוטרת הוא צורת ח'). נמצא ג' מיני תגין. בשעטנ"ז ג"ץ ג' זיינין. בבדח"ק ח' על כל אות חטוטרת. בי"ה ו' על כל אות. ונרמז באותיות בד"ק חיה. י"ה הן ב' תגין ז' ח' שהן גי' י"ה. ב"ד הוא תג ו' גי' ב"ד. ח"ק בגי' ח"י צ' שהוא יסוד צדיק חי עלמין שבו התגין כנ"ל. וכלל התגין הן יה"ו שבשם שהן זח"ו גי' יה"ו. שהן ב"ד י"ה כנ"ל. וכלולים בצדיק ח"ק הנ"ל.

וזייכן

שער נפתלי

מ"ש במאמר המתחיל סוד התפילין. וד' הרגשות הן בראש. הן ראיה שמיעה רוח דבור: למעלה מהמצח. ולכן התפלין למעלה מהמצח על המוח מקום שמוחו של תינוק רופס. וע' בביאורו לאגדות ברכות שהבאתי שמבואר כי ד' חושים הם כנגד ד' פרשיות: והן ד' אותיות השם כסדרן. ראיה י' שמיעה ה'. ריח ו'. דיבור ה'. ע' בע"ח שער אוזן חוטם פה ושער הנקודים: וצונו

השם

זיין

אמרי שפר

תפלין הם סוד תוספת והתחברות דבר מה לפרצוף האדם. וכמו כן למעלה רומז להתקשרות שני מדרגות זה בזה. וסוף מדרגה עליונה מתקשרת בראש מדרגה תחתונה. שהוא סוד כתר. וכן התפילין הם ב' כתרים. תפלה של יד כתר דנו"ק. ותפלה של ראש כתר דדכורא. והוא כי הנו"ק מתקשרת בז"א שהוא כח המעשה וזהו תפלה של יד. וז"א מתקשר בעולם המחשבה בינה וזהו תפלה של ראש. ולבאר הענין יותר הנה כבר אמרנו כי האדם בעשותו המצות עשה מרכבה כביכול לכחות ה' ית' ויכולתו המתלבשי' באדם בסוד אשר קדשנו במצותיו. וכן במצוה עצמה כגון תפילין וציצית הוא מכח השכינה שהיא מתלבשת בתוך כל הדברים ומחיה אותם ומקיימם. והנה כשאנחנו מניחים תפילין של יד ושל ראש אנו גורמים כל הנ"ל והוא כי שני דברים יש בזה. א' כי בתחלה אנו צריכים להמשיך אלינו כח השכינה, דהיינו שכל מעשינו יהיו קשורים עם מעשה השכינה. שבעשותינו המעשים תעשה

השכינה

ותייגין דשעטנ"ז ג"ן הן כלי זיין. ולכן הן ג' תגין ימין ושמאל ואמצע כאדם שאוחז כלי זיין ומניע בו לימין ולשמאל ולפניו. כי שעטנ"ז ג"ן הוא שם קרע שטן. כידוע שעט"נ הן בשם הנ"ל ג"כ. וג"ן גי' ק' דשם הנ"ל. וכלל התגין הוא ר' משם הנ"ל. כידוע כ"א זיינין בשעטנ"ז ג"ן גי' קמ"ז. ד' חיתי"ן בבדח"ק גי' ל"ב. ב' ווין של י"ה גי' י"ב. הוא ר' של השם (ונראה דצריך לחשוב היסוד שהוא ט' כידוע קמ"ז ול"ב וי"ב וט' גי' ר'). והוא בגבורה שמשם נטיל צדיק. והוא כלי זיין להלחם ולקרוע שטן שהוא בשם הנ"ל כידוע: (ביאורו לתז"ח פ"ח ע"ג):

מנין שהקב"ה מניח תפלין. כי ענין התפלין שלנו הוא לקשור המחשבה והרהור הלב כמ"ש בטור וש"ע. וידוע שבאדם יש ה' חושים. וד' עיקרם במוח. וממנו יבואו ואליו ישובו. והחמישי שהוא חוש המשוש הוא בכל הגוף. וכמו שהמוח לארבעה הראשונים. כן היא הלב לחוש הזה. והחוש הזה מתחלק ג"כ לד' חלקים. ר"ל ד' הם חלקי פעולותיו. והן המעשה שבידים. וההליכה שברגל. והשמוש. והמשוש שבכל הגוף. אלא שכל הארבעה שם אחד להן ומקום אחד להן והוא הלב. משא"כ בארבעה ראשונים מחולקים בשם ובמקומותיהם במוח. ור"ל שלחוש השמיעה יש לו שער מיוחד אל המוח. וכן לראיה. ולכולם. לכך בשל ראש שבו אנו מראים קשר המוח וחושיו יש בו ד' פרשיות ועל כל אחת בית מיוחד. ובשל יד שבו אנחנו מראים קשר הלב והרגשותיו הוא ד' פרשיות רק מקום אחד להם. וכן הוא כביכול בהקב"ה

אמרי שפר

השכינה עמנו וזהו תפלה של יד עם רצועה. כי על ידי הרצועה אנו מקשרים אותנו שכל מעשינו רק ע"י קוב"ה כגרזן ביד החוצב בו והנה בתפלין יש שני דברים. דוגמת הפועל והנפעל. כי הרצועה היא הקושרת את התפלין אל היד, נמצא הרצועה דוגמא אל הפועל שהיא הקושרת. והתפלין הוא הנפעל שהיא נקשרת עם היד. ולכן בעשותינו הקשירה של הרצועה כוונתינו אל הפועל. דהיינו אנחנו הפועלים בעולם הזה אנו משעבדים כחנו ומעשינו אל ה' שהוא הפועל באמת ואנחנו ככלי אומנות בידו

של יד בית א': — סוד אהי"ה הוא החשמ"ל מלבוש כתנות עור משכא דתפילין: — הבתים הם ב' ההין שבשם. והפרשיות והאזכרות הן י"ו שבשם ולכן הן כלולות בבתים בסוד נקבה תסובב גבר: — תפילין הוא בשכינה · — התפילין מסט' דאימא הן כסדר של שם הוי"ה כנ"ל כי אימא ג"כ מסט' דשמאלא כי דינין מתערין מינה ובימין יהו"ה ובשמאל הוי"ה: — סדר רש"י ד' פרשיות הן כסדר יהו"ה. י' קדש. ה' והיה כי יביאך. ו' שמע. ה' והיה אם שמוע. כן הוא בעוה"ז ו' על ה' והן מימינא. אבל בעוה"ב ה' על ו' מניחין כסברת ר"ת ב' פרשיות והיה באמצע. ואח"כ שמע. ה' על ו'. והן מצד שמאלא. ומצד עד"א ששם אין מחלוקת. ושם הוא מקום הלכה. והוא מכריע תמיד לימין ולכן הוא כדעת רש"י. וכן בענין הברכות מצד ימינא ושמאלא הם שתי מצות דכורא ונו"ק. וצריך לברך עליהן שתי ברכות. אבל בעד"א שם אתכלילו ימין ושמאל כאחת ושם הן מצוה אחת ולכן ברכה א' על שתיהן וכן הלכה: — בברכה של יד נחתין לשכינתא לגבן. ובקשר שהוא י' יסוד קשרין לתפלין נו"ק עם הרצועה ו' וכאן שמא שלים. הוי"ה אלקי"ם. הוי"ה בד' פרשיות. אלהים בה' בתים. כי אהי"ה ארנ"י שהן הבתים סליק לחושבן אלקים: — קשר ש"ר לאה ה' אחרונה והוא יחוד ע"י הדעת והרצועות תלויין סופן נגד הלב. עקבי לאה נכנסין בראש רחל. ותליין נגד תש"י. ותש"י הוא יחוד

שער נפתלי

השם כו'. וזהו קשירת התפלין לקשור המחשבה בו ית' כמ"ש בטור וש"ע: המשותף והשומר והמדמה שהוא המרכיב. ז"ל רבינו בליקוטים שבסוף ספר יצירה בד"ה נר"נ וז"ל. הראשון המיצותף אשר בו ישובו כל ההרגשות והוא בחדר ראשון מחדרי המוח אצל המצח. ואחריו השומר הצורות לאחר הרגשן והסתרם. ואח"כ המדמה והוא משיג הצורות המוחשית גם בלתי מוחשות. וגם מרכיב צורות אשר לא תהיינה. ואח"כ כח המחשבי

יחוד רחל ארני. דהיא פרצוף גמור. והיחוד ע"י יסוד: — קשר הוי"ה ואהי"ה בת"ת קשר הוי"ה ארני בצדיק: — ע"י הקשר שהוא יסיד מקשרין הרצועת שהוא עד"א עם התפלין של יד מל'. ואז מתקשרין עמה גם כל ההיכלין והן ז' כריכות דתפלין על קנה של זרוע והיא נחתת לתתא בבריאה לאמלכא לה על תתאין: — כוונת תפלין מסט' רצדיקים גמורים הוא קשור עמהון בחביבותא והתפלין בין של יד בין של ראש הן מסט' דשכינתא. והד' בתים הן מסט' שלה היכל ארנ"י והד' פרשיין הן מסט' דהוי"ה והכל בשכינה. ותרין רצוען של ראש הן בנפי השכינה להגן על האדם. ורצועה של יד לקשרה לשכינתא תש"י עם רצועה וקשר. עד"א ויסוד. וקשורא דהקב"ה נגמר בתש"ר ולכן שח בינתיים עבירה היא כי ש"ר עוזו של זרוע: — כוונת תפלין של בינונים. שהם מסט' דעה"ד יצ"ט ויצה"ר. והבינונים קושרין לקב"ה ושכינתי' שיעזור מיצה"ר והוא גלות השכינה. והן קשרי התפלין שקושר לקוב"ה ושכינתי' בהאי קשר שעל ידם יהי' קשור יצה"ר ורצועא דתפלין של ראש קושר לקרנו. דס"מ דלא שיצי להון. שני רצועות לשני קרניו. וברצועה דתפלין של יד קושרין לנו"ק דילי' נחש ר"ל כי תפלין של ראש דכורא. ותפלין של יד נו"ק שבינה: — בזה מבטלין קליפת שור וחמור רציחה וניאוף: — קשר של ראש התחלה לתפלין של יד: — תפלין של יד עם הקשר של יד זו"נ. ותפלין של ראש עם הקשר ש"ר או"א: — הבתים הם ג"ר מוחין. רצועה

שבתוך

שער נפתלי

המחשבי שמוציא תולדה מה שאינו מושג בחוש ששופט במחשבה שפלוני הוא שונאו או אוהבו. מתוך דברו כך או צורהו כו'. ואחריו כח הזוכר והוא השומר המחשבה וכ"ר שהשיג במחשבה. והוא אחורי המוח. והמחשבה באמצע המוח כו' אבל האמת שהשומר והזוכר במוח א' וזהו ב' דעות שדעת משתתפת לחכמה ובינה וז"ש אל דעות ב' דעות כידוע. והמשתתף והמרכיב במוח

א'

בהקב"ה כמ"ש ופניתי אליכם. פי' כביכול שאני מפנה מחשבתי הוא תפלין של ראש. ומיחד הנהגתי והוא של יד. אליכם בשבילכם. וכן אומר כאן מנין שהקב"ה מניח תפלין כו':

(עכ"ל בביאורו לאגדות ברכות פ"ק):

סוד התפלין. ידוע כי ד' פרשיות הן ד' אותיות השם. ושרש התפלין הן כמ"ש והי' הדברים כו' על לבבך כו' וקשרתם כו'. וד' הרגשות הן בראש וחוזרת למוח החכמה למעלה מהמלה. והן ד' אותיות השם (כמ"ש בת"ז ובזוהר בהרבה מקומות) כסדרן. וחזרתו אל המחשבה. כי בלתי המחשבה בהם אינן פועלות. ולזו השם שבכל מחשבה יהי' הכוונה בו ית'. וג' כחות במוח הזה המשותף והשופר והמדמה. שהוא המרכיב. וכ"א כלול מד' הנ"ל. והן ג' הויות שבחכמה והן י"ב המזלות (שבחכמה) [שבחמה. כן הוא בכ"י] וחשן ואופד י"ב וז' שבעולם שנה ונפש. ובמשכן. שהן שבמות. ובאברים ז' שבראש. ואח"כ הולך ומצטייר בבינה במחשבה שבמוח אמצעי והציור הוא בדבר ותמורתו לעשות כן או בהיפוכו וזהו סוד הבינה דדינין נפקין מסט'. והוא סוד וירא אלהים את כו'. והן שתי רצועות שמסבבין את הראש שיהי' קשורים ברצון ה' ית' והוא סוד אבני (השהם) [ס"א. האפוד] שהם שתים ובהן כל י"ב שבטים. ואח"כ הולכת לזוכר ושם נקשרות והוא הדעת שנאמר בו [ס"א. אל דעות] ב' דעות דבר ותמורתו. והוא קשר של תפלין. והוא שהשיג משה רבינו ע"ה כידוע. וכן בלעם אמר ויודע דעת עליון. אבל פנים לא ראו. שהן מלך הפנים. ותפלין של יד הוא החוש החמישי המתפשט בכל הגוף.

וכו

אמרי שפר

בידו והתפלין בעצמם מרמז על הנפעל שהוא ג"כ על ידי השכינה המתלבשת בתוך כל דבר ומחיה אותם. ולכן התפלין הם בית ופרשיות בתוכם. ומרמז אותנו כי כל הדברים שבעולם אע"פ שנראים מתנהגים ע"פ הטבע גשמיות מ"מ בתוכם מתלבש רוחניות הקדושה כחות השכינה המתלבשת בכל דבר ומחיה אותם. ולכן חיצוניות התפלין הוא עור דבר פשוט. אבל בתוכם מתלבשים הפרשיות שמות של ה' ית' ומלותיו.

והנן

ובו נכללות ד' חושים. כמ"ש בת"ז עשי' הליכה שמוש משוש וחוזרת ללב והן ד' אותיות של שם אדני. ולכן הוא בבית אחד. וז"ש שהש"י מניח תפלין שמשגיח על כל עניניו: (עכ"ל בהדרת קודש ונדפס בליקוטי הגר"א שבסוף אג' ברכות):

תפלין שמניח הש"ת. כי ד' חושין חוזרין למשתתף. וג' עם השומר והמדמה סוד החשן. ואח"כ הציור בינה אפוד ואח"כ הזוכר דעת. אל דעות קשר של תפלין וראית כו'. ואח"כ ד' חושין שסימנך מעש"ה וחוזרת ללב ד' אדני והכל חוש א'. לכן בית א'. ועוד כי לזוכר עוד שומר והוא בלב זכור ושמור וכן משתתף ושומר חו"ב שבחכמה. ועם ג' שביור קילו כו'. וד' הן ציור וזוכר והוא המחשבה (ליקוטי הגר"א שם):

ד' בתים של ראש הן ד' אותיות אהי"ה וד' פרשיות שבתוכם ד' אותיות הוי"ה. ובשל יד. הבית אדני היכ"ל להוי"ה שהן הפרשיות. והנה קשר הוי"ה ואהי"ה הוא בת"ת. וקשר הוי"ה ואדנ"י בצדיק כידוע. וה"ש טטפ"ת ט"ט שתים הוא ח"י בצדיק קשר הוי"ה ואדנ"י. פ"ת שתים קשר הוי"ה ואהי"ה. והוא אותיות ראשונות דתפארת. ות"ר דתפארת הוא ת"ר דסיני"ן וא' כללא דלהון. וה"ש קול ודבור. קול קשר ש"ר ודבור קשר ש"י. וכמו בציצית החוליות משולשין ג' כריכות נגד ג' אבהן כמו כן בתפלין רצועה של יד בה עושין ג' כריכות על האצבע. והקשרים כלילן מג' רצועות ב' דשל ראש וא' של יד: (ביאורו לר"מ ח"ג רכ"ח ב'):

תפלין

שבתוך המעברתא ת"ת שמקבל כל הד' עטרין. ב' רצועות שסובבין הראש חו"ג. מקום הקשר ג"כ בת"ת שהוא מבריח מן הקצה אל הקצה. ושם הדלת לאה ומשם מתפשטין ירכין נו"ה שהם תרין רצועות התלויין מימין ומשמאל. ורצועה של יד יסוד: בתש"ר הבתים ה' עילאה. הקשר יו"ד עלאה תרין רצועין שיורדין למטה נו"ה. והם אחת ארוכה עד טבורא. ואחת קצרה עד החזה. ובהם קושרין לקרנוי דס"ם ובת זוגו דלא ישלטו. בג' עלמין. וחד בדרועא דלא יתקרב בסט' דגבורה: — בתפלין של ראש קושרין לשור וחמור ימין ושמאל דכתרין דס"א וכל שרים של מעלה דע' אומין צריך לכוין לאעלא לון תחות שולטנתא דשכינתא עלאה ובתפלין של יד, קושרין לצאן ועבד ושפחה ג' קשרין דכתרין תתאין דנו"ק דס"א. וצריך לכוין לאעלא כל אלין תחות יד ה' שבינתא תתאה. דהיינו לכבוש שפחה תחת גברתה עילא ותתא וכן באזכרות דלגאו צריך לכוין לאעלא עבד תחות רבו עילא ותתא: — רצועה של יד עושין בה ג' כריכות על האצבע כי השכינה כלולה מג' אבהן: — והג' כריכות הן כמו טבעת קדושין באצבע. ותש"ר עטרה לחתן ז' כריכות שכורכין על הזרוע נגד ז' ברכות חופה: — ג' כריכות וז' כריכות וי"ב תפירות דתפלין כנגד ג' אמות ז' כפולות י"ב פשוטות: — רצועות שחורות כי הן תיקונן דמל' ואתמר עלה בגלותא שחורה אני כו': — בתפלין סוד יב"ק. יחוד כנ"ל

כי

אמרי שפר

והבן זה. וזהו הכנה אחד להמשיך עלינו כח הקדושה והשראת קוב"ה ושכינתי' ע"י תפלה של יד ורצועה של יד. והנה אחרי הכנה הזאת שאז כבר שורה עלינו ועל מעשה ידינו קוב"ה ושכינתי'. אז נוכל ג"כ לעשות תיקונים מה שהקב"ה צריך לעשות ונעשה אנחנו במקומו. והענין. דע כי האדם צריך לתקן עצמו בשני דברים א' כלל מעשיו. ב' מחשבותיו. והנה לצד התיקון בזהירות

ל"ת

שער נפתלי

א' של חכמה כו' ובמחשבי ג"כ ב'. א'. שהוא מחשב והוא דומה להחושים הנראים. בעת ראייתן. ואח"כ כח שבו ישובו כל המחשבות יחד. והוא כמו כח המשתתף כו' ועוד כח א' מזכיר. שמביא אל הזכרון מה שנשכח ממנו. ומשוטט מדבר לדבר עד שנזכר ומביא אל הזכרון. וגם הוא דעת כידוע עכ"ל:

מ"ש

כי זו"נ מתייחדין בתש"י ע"י קשר יסוד. ותש"ר בינה עם כללות ג"ר. ברכה הוא ברכת התפלין בצדיק והוא כולל ז' ברכות דחתן. ומפני שהברכה צריך להיות על שניהם חתן וכלה. לכן הברכה בצדיק שהוא כולל שניהם. והוא ירית הברכה מאימא בסוד ונהר יוצא מעדן. ולכן כאן ברכה אחת על שתי התפלין. קדושה הוא רצועה הכרוכה באצבע הוא טבעת קדושין שהוא מה שנושאת חותמו של מלך שהוא רצועה ז'. ותש"י הוא להיפך כי הוא נושא חותמה. כי הזרוע דכורא ותש"י נו"ק:— תפלין של יד הוא דנו"ק ואנו מניחין בבחי' עצמינו לקשר זו"נ וליחדם אבל תש"ר אנו מניחין בבח"י ז"א שהוא מניח והוא אימא תפלין על רישא דז"א: — ביצירה שם בקשורא דתפלין אתקשר יצה"ר תחות יצ"ט כעברא תחות מאריה:— תפלין דאצי' ש"ר הוא בינה על ת"ת. ומלכות תש"י. וכן בבריאה בינה דבריאה תש"ר על מט"ט ת"ת דבריאה. ותש"י הוא שרפרף לכסא שהוא סנדל:— תש"ר הוא בגלוי חותם שם הוי"ה בד' פרשיין בגלוי וראו כל עמי הארץ כי שם ה' כו' והוא לע"ל. אבל בגלות תש"י מכוסה עמנו בגלות:— ב' שינין דתפלין גי' ת"ר. ב' שינין הוא תיבת שש. ז' ענפין דב' שינין הרי ת"ר ושש ושבע הן תרי"ג והשש הן ו' דרגין דדכורא. וז' הוא דנו"ק משלמת לז':— ז' ווין דשינין דתפלין הן ז' עולמתין דמטרוניתא. דאזלין בתרה. והן בבריאה ז' היכלות. ועוד הז' קוין הן כנגד ז' קני מנורה. והז' ראשין הן ז' נרות שעליהן והוא בסוד הוי"ה. כי ז'

קווין

תפלין של יד הוא קדושין. ג' כריכות באצבע כעין טבעת באצבע ותש"ר עטרה לחתן ונגד ז' ברכות של החופה אנו כורכין שבע כריכות על הזרוע: (שם ר"ל ב'):

כל היחוד דק"ש מרומז בתפלין. כי צריך להיות היחוד בעובדא ג"כ, והוא בתפלין. כי שמ"ע אח"ד הן כללות בינה זו"נ בסוד אשמ"ח וע"ד כי הבינה אתוון רברבין והן אותיות ע"ד דשמ"ע אח"ד שהן גדולות והן מכאן ומכאן כי הבינה עדות דתרווייהו. וש"מ וא"ח הן זו"נ. כי א"ח הוא ט"ס דילי' ו"ק עם עטרין דיליה וח' הוא דכורא (מחכמה ולמטה כידוע מילה בשמיני). וא' כתר מל'. וש"מ ש' דשבת דאבהן. ומ"ם פתיחא במלכא תתאה. נוק', כי היא רגל רביעי דאתכלילת מד' (כ"א כלול מי' הוא מ'). וסימנא אנכי אשמ"ח בה'. בה' ממש. והן ד' תיבות ישראל ה' אלהינו ה'. שהן ד' אותיות הוי"ה. והן ד' בתים דתפלין כנגד ד' תיבות אלו. שמ"ע נכלל בשינין דתפלין שעליו נאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' כו'. והוא כי ב' שינין א' דג' ראשין וא' דד' ראשין הן ז' קוין נגד ז' קני מנורה. וז' ראשין הן ז' נרות שעלייהו. והוא בסוד הוי"ה. כי ז' קוין הן ב' ההין וא"ו באמצע. (כי כל ה ג' קוין כזה ה הרי הו"ה הן ג' מימין וג' משמאל ואחד באמצע) וז' נרות דעליהו הוא יו"ד דשם (שמשם השמן כידוע). ז' פעמים יו"ד הרי ע' (וכל ע' הוא ע"ב כידוע). וז' ענפין אלו הוא שם מ"ב. (ז' ווין גי' מ"ב ובשם מ"ב ז' שמות בכ"א ו' אותיות) ע' ומ"ב הוא יב"ק. וזהו שמע. ש'. שינין דתפלין. מ"ב הכ"ל הוא מ' עם ב' אודנין וע' ככ"ל. אחד הרצועה והקשר. כי א"ח הוא

ת"ת

שער נפתלי

מ"ש בהדרת קודש כי מה שנוסף בפ' שניה פסוק א' ובפ' רביעית ד' פסוקים הן בסוד ואד יעלה. ז"ל רבינו בתי' נ"ב בד"ה אד מן אדני

הבי

אמרי שפר

ל"ת וקיום מ"ע צריך עוד לתקן להיות כל מעשינו מרכבה לשכינה כנ"ל. וגם מחשבותיו צריכין להיות מרכבה לה' ית' והיינו שידע בבירור כי כל חכמתו ויראתו הכל ע"י עזר ה' ית'. ועוד כיון שמעשיו הם מרכבה לקוב"ה ושכינתי'. א"כ בודאי לא נכון שמחשבתו שהוא שרש מעשיו יהי' מחשבת חול מחשבת אדם הגשמי ולכן צריך שגם מחשבתו ירכב עליה מחשבת הקב"ה. והנה ההבדל שבין שני ענינים אלו הוא כי מעשה האדם אפשר לאדם בעבודתו וביגיעה רבה לבא למדרגה הזאת שכל מעשיו יהי' מרכבה לקוב"ה ושכינתי'. והוא על

י ל׳

ת״ת שמקבל המוחין ג״ר ואחיד לון. והבתים הן ג״ר מוחין כידוע. והרצועה שבמקום הבתים הוא ת״ת דאחיד לון כל הד׳ עטרין. וב׳ רצועין שסובב הראש הם תרין דרועין חו״ג. ומקום הקשר ג״כ בת״ת שהוא מבריח כו׳. ושם הדלת בחי׳ לאה. ומשם אתפשטו ירכין נו״ה והיינו תרין רצועין דנפקין מסטרא דא ומסטרא דא. ורצועה ש״י יסוד. ושם יו״ד של שם. והוא קוצו של ד׳ של אחד. והוא עיקר היחוד. כי היו״ד משלים לשד״י ולאחד בקוצו של ד׳ (שלא יהי׳ שד ואחר ח״ו) וד׳ של אחד הוא ד׳ של ראש. ושמע הוא ש׳ (היו״ד משלים לשדי) ובשכמל״ו הוא תפלין ש״י עצמו כמ״ש בפ׳ תרומה. בשכ״מ ד׳ פרשיות. ואף דשם אמר דבשכ״מ הן ד׳ מ״מ אמר שם דמלכותו כוללם והוא הבית. לעולם ועד הוא התפשטותה וכהירו דילה בג׳ עלמין והן לעלם ולעלמי עלמיא. והראשון לעלם דשם עולם היחוד ויו״ד הקשר הוא היחוד. דכל הבחינות של ראש מאירין בה ומתייחדין בה. אלא דיסוד דבוק ונכלל בה לכן הרצועה של יד נאחז בה: (ביאורו לפ׳ פנחס רל״ו ב׳):

ד׳ פרשיות הן כסדר הוי״ה. י׳ קדש. ה׳ והיה כי יביאך. ו׳ שמע. ה׳ והיה אם שמוע כדעת רש״י. כן הוא בעוה״ז דכאן שימושא ועובדא. והוא ו׳ על ה׳. אבל בעוה״ב אין בו כו׳. אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם. ואז ה׳ על ו׳ אימא עילאה ה׳ עטרה על ו׳. כוכן שמים בתבונה. באמא כוכן ברא. ושם מניחין תפלין כסברת ר״ת הויות באמצע. ב׳ פרשיות והיה באמצע שהן ב׳ ההין ואח״כ שמע. שהוא ה׳ על ו׳. עטרותיהן בראשיהן. אבל בעוה״ז מניחין כסברת רש״י כנ״ל כסדר יהו״ה. ואז זוכה לשתי שלחנות. בפרשיות העוה״ז שהן כסדר כנ״ל. בבתים וקשרים העוה״ב. בתש״י י׳ עטרה על ה׳ ברתא שהוא תפלה של יד ה׳ וקשר י׳. תפלין דרישא אימא ה׳ עטרה על ראש ת״ת ו׳. הרי בתש״י י״ה ובתש״ר ה״ו הרי י״ה ה״ו. ההין באמצע. נמצא זוכה לשתי שלחנות עוה״ז ועוה״ב. והנה כבר ידענו כי ד׳ פרשיות הן יהו״ה כסדר מלגאו. וכן שדי מלבר. ש׳ תלת רצועות. ד׳ קשר ש״ר מאחוריו. י׳ קשר ש״י. וכל השם כפול. ב׳ שינין דתפלין. ב׳ דלתין ד׳ בתים וד׳ קשר ש״ר. י׳ מוחא מקום הנחת תש״ר מקום שמוחו של תינוק רופס. י׳ קשר של יד. ובכלל יש במלות אלו ע״ס. ד׳ פרשיות חבת״ס. רישא כתר ק״ש ותפלין חו״ג תכלת ולבן נו״ה מזוזה והשער יסוד ומל׳. וכלם כלילין בק״ש: (ביאורו לח״ג רכ״ח ע״א):

הקשר הוא יסוד בקושר תפלין נו״ק עם הרצועה שהוא ת״ו: (ביאורו להקת״י ב׳ א׳):

תפלין מסט׳ דאלי׳. תפלין של ראש בינה על ת״ת. ומלכות תש״י. וכן בבריאה. כסא עליון שהוא בינה דבריאה תפלין של ראש על מט״ע שהוא ת״ת דבריאה שש מעלות לכסא שש אותיות שבשמו. ותפלין של יד שלו הוא כסא תחתון ר״ל סנד״ל. והוא

שרפרף

קוין הן ב׳ ההי״ן ווא״ו (כי כל ה׳ ג׳ קוין). וז׳ נרות שעליהם הוא יוד של שם. (שמשם השמן כירוע). ז׳ פעמים יו״ד הרי ע׳. וז׳ קוין ז׳ ווין הוא שם מ״ב ע׳ ומ״ב הוא יב״ק: — תפלין של יד כסות דשכינתא תפלה לעני כי יעטוף:

אמרי שפר

ידי הרגלו בזמן רב בהתאמת הרעיון הנשגב הזה כי הוא רק כלי אומנות בידו של הקב״ה. ולא יזיז ולא יניע שום אבר בלי התבוננות של הידיעה הנז׳. ואחרי יגיעה הרבה אפשר שיוכל לזכות שישיג זאת בהרגש וכמו שבאמת מלינו באבות הקדושים שהיו מרכבה לקוב״ה. וה״א כנ״ל. אמנם מחשבת האדם לו יחיה האדם אלף שנה לא יועילו כל יגיעותיו לבא למדרגה

שער נפתלי

הכי כו׳. ר״ל וכן ב׳ אותיות הראשונות מן אדני ג״כ כלול בה׳ בתראה הנ״ל כו׳ והנה יה״ו הוא ב עד הטבור דשם ג׳ חב״ד בהתלבשות נה״י דבינה. כידוע. והן ג׳ מוחין דיליה. ומשם ואילך התחלת הנו״ק כמ״ש בא״ר קמ״א ב׳ והיא רובע ישראל דמטיבורא הוא שיעור רובע הגוף. ושם בחי׳ ה׳ אחרונה רובע דשם. ושם בחי׳ ג״ר דילה. כי

ו״ק

שרפרף הכסא. ושני כסאות אלו הן בינה ומלכות דבריאה. ובילירה ששם עה"ד טו"ר שם בקשורא דתפלין אתקשר יל"ה תחות יל"ט כעבדא תחות מארי': (שם ביאורו לת"ג זוהר רפ"ג א'):

ד' בתי דתפלין הן נגד ד' מוחין דגדלות שנתחדשו לו והן כתר על ראש ז"א. וכולן יורדין לנו"ק שהיא בחי' כתר כידוע כתר מל'. והן ד' פרשיות דתפלה של יד. ולפי שכלל כל ספי' שלה הוא נקודה א' לכן שם בבית א'. משא"כ מוחין דז"א שהן מתתקנין מחג"ת כידוע וכתר ע"ג. לכן הן ד' בתים: (ס"ד פ"ב סד"ה ארבע עד לגנתא):

מ"ש בכוונת שבפ' תפלין יש ל"א פסוקים. והוא בפ' קדש י' פסוקים נגד י' שבשם. ובפ' והי' כי יביאך נגד ה' ראשונה עם מילואה בא' הוא שבה לכן יש בה ו' פסוקים ובפ' ג' ו' פסוקים. ובפ' ד' ט' פסוקים נגד ה' אחרונה ונוסף בפ' שניה פסוק א' ובפ' רביעית ד' הם א"ד בסוד ואד יעלה כו'. כי נהירו דתרין מוחין כו'. והם כלולים בבינה ה' ראשונה ובה' אחרונה שהם קו הגבורה: (עכ"ל הדרת קודש):

בתים דתפלין של יד אדני. יקו"ק ארבע פרשיין דתפלי. אהיה אשר אהיה. הם כ"א אזכרות דתפלין של יד ושל ראש. תפלין של ראש הוא דז"א. והוא אימא ע"אה תפלין על רישא דז"א. ותפלין של יד דנו"ק ואנו מניחין לקשר זו"נ. והוא בבחי' עלמינו שאנו מקשרים ומיחדים. אבל תפלין של ראש אנו מניחין בבחי' ז"א שהוא מניח. (ביאורו להק' תיקונים ג' א'):

ד' בתי דרישא אימון אקי"ה והוא בינה מגד כתר. ושם חבוש ד' פרשיין דאימון הוי"ה והוא עמודא דאמלעיתא. ועי"ז שהוא חבוש בתוך אימא הוי"ה תוך אהי"ה אז אימא עילאה כופה אותו להיות כבוש עם מל'. והיא תפלה של יד מל' ה' תתאה. והרצועה ו' ז"א. כובש הנו"ק ע"י אות יו"ד שהוא קשר ש"י ואז הוא ג"כ כבוש וקשור עמה ע"י היו"ד. כי ו' עם יו"ד קשור תמיד גוף וברית. וכשהברית מתייחד הוא ג"כ קשור עמה דכל תמודי' בי'. והכל ע"י אימא עילאה שכופה אותו להיות עמה. כי שם הוא חבוש ככ"ל והוא ו' שבתוך ה' עילאה. והאי איהו רזא הוי"ה דאתמר בי' הנה יד ה' הוי"ה כו'. כי תש"ר ה' על ו'. ו' קשור באות יו"ד עם ה' תתאה. והוא יד החזקה מסט' דשמאלא כי כל שם שמתחיל בה' הוא מסט' דשמאלא. כי כלל התפלין משמאל זרוע עוזו. וכן ג' ידים בשכינתא. יד הגדולה מסטרא דחסד הוי"ה כסדר יקו"ק. יד רמה מסט' דתפארת והשם מתחיל בוא"ו והי"ה. יד חזקה בגבורה והשם ככ"ל. ותלת זמנין י"ד הן מ"ב. אימון מ"ב אזכרות דתפלין דיד ותפלין דרישא. והנה בברכה של יד נחתין לשכינתא לגבן וקשרין לה ברצועה שהוא ו' והקשר הוא י' שהוא יסוד. שהוא היחוד בין זו"נ. והנה כאן שמא שלים הוי"ה אלקי"ם הוי"ה בד' פרשיין ככ"ל. אלקים בה' בתים. כי אקי"ה אדנ"י שהן הבתים סליק לחושבן אלקים ובאלקים כולל ט"ס כמו הוי"ה רק שנחלק הו' לשנים ה' י'. והן ה"ק דבינה אתפשטת עד הוד ונכלל ביוד יסוד והוא ה"י דאלקים. כי התפשטות בינה ה' הכל ע"י יו"ד עילאה. שבתחלה נכללים כל האורות והן ה"ח וה"ג בחכמה שהוא יו"ד ואח"כ בבינה נחלק לה'. והן ה"פ עשר. ונחלקין אח"כ

שער נפתלי

ו"ק דילה הן בנו"ה (דילה) [צ"ל דיליה] כמש"ש אתפשטו כו'. והנה כמו שג"ר דידיה הוא בי"ה של

אמרי שפר

למדרגה הנזכרת בדרך יגיעה לבד. כי זה הוא רק בסיעתא דשמיא לבד. כי ע"י מעשיו הטובים יחנן ה' אותו גם בטהרת המחשבה ובקדושתה שתהי' מרכבה להקב"ה. נמצא כי על ענין המעשה יש לנו כח להביאם למדרגה עליונה אמנם עליית המחשבה במדרגות עליונות הכל בידו של הקב"ה (וככר ביארתי במקום אחר ענין להט החרב המתהפכת שהוא על ענין המחשבה המתהפך בכל פעם). ולכן הברכה על התפלין אין אנו יכולין לברך רק על של יד שהוא ניתן בידינו דהיינו לקשר מעשינו

כוונת ליקוטי הגר"א תפלין

אח"כ בה"ס חג"ת נ"ה ותש"ר הבתים הן ה' עילאה כנ"ל. והקשר יו"ד עילאה. ומן התפלין מתפשטין ב' הרצועות באות יו"ד ויורדין למטה והן נ"ה. והנה תרין רצועין נו"ה דאחידן בה' עילאה. הן והקרנים גבוהות. והאחת גבוהה מן השנית. והן חד ארוכה וחד קצרה. קצרה עד החזה. ארוכה עד טבורא. ובהן קושרין לש"מ ובת זוגו תרין בתרין קרנוי דלא ישלוט בג' עלמין וחד בדרועה בגין דלא יתקרב בסט' דגבורה. והנה שינין דתפלין יש בהן ז' ווין והן לקבל ז' נערות הראויות כו'. והן ז' עולמתין דמטרוניתא דאזלין בתרה והן בבריאה שבע היכלות. וז' אהרונות של הנו"ק עצמה אינון שבעה רואי פני המלך דאיהו קב"ה: (ביאורו שם ח' א' ב' ע' א'):

תפלין של ראש בעמידה כנגד ח"י ברכאן. (ביאורו שם):

תפלין הן הקלע שבו זריק אבנין וקטיל יצה"ר. והאבנין בק"ש בפסוק ראשון ה' אבנין נעשין אחד. כי להרוג יצה"ר צריך עובדא ומילולא. כי בעובדא קושר אותו והוא בתפלין. ובמילולא בק"ש קטיל יתיה. והוא כי רצועה דיד איהו כחוט דזרקא חוט דקלע דכריך בידי'. אבל הריגת היצה"ר באבן. והוא ק"ש. ה' תיבין ואחד כנ"ל. חמשה חלוקי אבנים דדוד. ואח"כ נעשה אחד דכתיב ויקח משם אבן. והוא דכתיב ויחזק דוד כו' בקלע ובאבן תפלין וק"ש: (שם י' י"ב):

תפלין דיד שהוא בשמאל. מסט' דשמאלא קשיר לה לשכינה עם קב"ה כנ"ל אבל מסט' דימינא של ראש שם אינו קשור רק שוי לה כתר על רישי' בתר תפלין: (שם ט"ז א'):

תפלין כסות דשכינתא דכתיב תפלה לעני כי יעטוף והוא תפלה של יד: (שם י"ח א'):

כד שכינתא סלקא לא"ס למשאל מזונא כלהו היון מלפלפין לגבה: וישראל אומרים פסוקי דזמרה וכלהו היכלות סלקין עמה. והיא על גביהם ומעלה מהם עד א"ס. וישראל לתתא קראן לה דתיחות לגבייהו מליא טבין. וקשרין לה עם בעלה בתפלין דיד. כי התפלין של יד היא מל'. והרצועה עד"א. והקשר הוא יסוד. וממילא קשורין עמה כל היכלין. והן ז' כריכות דתפלין על קנה של זרוע והיא בשר"ק דג' נקודין למטה. כי שר"ק הוא קשר. ושלשלת הוא ג"כ קשר כמו שלשלאין והוא בתש"ר דשם חבום ואסור ביו"ד בתפלין של ראש כנ"ל והיא תגא על רישי' כמו טעמים שהן למעלה. אבל שר"ק שהוא קשר של יד נחתת לתתא ושם מתיחדת עמיה כמו נקודות שהן למטה כן נחתת לבריאה לאמלכא לה על תתאין: (שם כ' ב' כ"א א'):

במל' מתחברין כל הד' שמות הוי"ה אהי"ה הוי"ה אדנ"י יחד בשילוב ולכן בתפלין של יד הכל בית א' (כי הד' שמות הן כנגד פרשיות ובתים דתפלין כנ"ל): (שם ל"א א'):

שני מיני יחודים א' בדעת וא' ביסוד כידוע. והן א' בלאה שהיא ה' אחרונה. וא' ברחל אדני בסוד קשר של ראש (לאה) ותש"י (רחל) דהיא עקרת הבית פרצוף גמור: (שם ל"ט א'):

הא דאין מניחין תפלין בשבת מפני שכל תיקונים בחול בא בשבת ממילא: (כ"ו ב' בהג"ה):

ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור הן משכי דתפלין תש"ר (לאדם ז"א) ותש"י (לאשתו מל') לקשטא לון ובסוד וראיתי' לזכור ברית כו' ואח"כ קראן לי' לגבה בק"ש

אמרי שפר

מעשינו ולעשות מרכבה לקוב"ה ושכינתי' אבל של ראש אין לו ברכה בפני עצמו כי קדושת המחשבה אינו תלוי בידינו. ומ"מ קאי הברכה של יד גם על של ראש כי על ידי מעשה הטוב שאנו מיחדין מעשינו לה' ית' עי"ז אנו גורמים שה' ית' יעזרנו שגם מחשבתינו לא תפנה אנה

שער נפתלי

של השם כן הוא א"ד בג"ר דידה ונכללין בה"א עב"ל עוד כ' שם בתי' ורזא דמלה וא"ד יעלה מן הארץ

בק"ש ואח"כ מיחדין בתפלה. וד' בתים דרישא איגון אהי"ה. וד' פרשיין דא יקו"ק. דמוד אהי"ה הוא החשמ"ל מלבוש (ולכן הן בתים שהן מלבוש חשמל לפרשיות יקו"ק. כי אהי"ה הוא בינה סוככת על בניה) ואהי"ה מורה על מנין האזכרות שבתוכו שהן כ"א. ובתי דיד דא אדני וד' פרשיין דא יקו"ק: (שם מ"ח א' פ"א ב'): (ע"ש פ"א ב' בביאור ד"ה ד' בגדי לבן שכ' כי התפלין הן בהיכלות שהן לבר):

תש"ר הוא חותם שם הוי"ה בד' פרשיין בגלוי. וקשר של ראש הוא דכורא דבה לאה (שהיא דכורא דנו"ק כמ"ש רבינו בליקוט שבספד"ל) והיא גאה גאה בגאולת מצרים ולעת"ל. והרצועות דתליין סופן נגד הלב שנכנסין בראש רחל נגד תש"י (כידוע כי עקביים דלאה נכנסים בראש רחל) וזהו כחותם על לבך תפלין דרישא דרצועין על לבך נגד תש"י. ומתש"ר וראו כל עמי הארץ כו' ויראו ממך. והוא לעת"ל. אבל בגלותא תש"י הוא מכוסה עמנו בגלות. ומ"מ ואף גם זאת כו' נסים נסתרים עביד עמנו בהסתר ואנכי הסתר כו' ידו נטויה עלינו (ידו דייקא) תש"י בהסתר: (שם ס"ד א' בד"ה ודא איהו כחותם):

בבל זיווג ג' שותפים. והנה כאן בתפלין מתייחדים זו"נ בתפלה של יד והם קשורים בברית כי כל דאחיד בשמיא וארעא (כי רצועה דכורא ותש"י מל' וקשר יסוד) ולכן תש"י בקשורא. משא"כ בתפלה של ראש שותף השליטי דנחית עלייהו ומייחדם והוא בינה עם כללות ג"ר. וכאן סוד יב"ק. יחוד כנ"ל. ברכה ברכת התפלין הוא בצדיק דעלי' אתמר ברכות לראש צדיק. והוא כולל כל ז' ברכות דחתן וכלה. ואינון ז' ברכות הן אות ז'. דהוא צדיק יום השביעי. והוא בצורת ז'. ואיהו צינור דנפיק ממעיינא דמיא דאיהו יו"ד. וכן העטרה דעל ראשו הוא יו"ד חכמה זעירא ונעשה צורת ז'. והנה כל השבע ברכות קאי על שניהם חתן וכלה דעל שניהם הוא מברך. ולכן ברכה בצדיק. כי אין דבר שכולל שניהם כי אם הצדיק. וכ"ה בברכת התפלין דכולל שניהם ירית מאימא דלכן ברכה אחת על שניהם כדעת הגאונים. הרי ברכה. קדושה הוא רצועה הכרוכה באצבעא שמאלא דא קדושין דילה דאיהי טבעת כריכא באצבעא דילה. כי יד הוא דרגא דנוק' יד ה'. והרצועה הוא דכורא כידוע. וכן טבעת הוא דכורא טבעת המלך דאיהו ו' וזהו הקדושין שנושאת חותמו שהוא נותן בריתו וחותמו לה והוא סימן אות ברית העטרה. ותש"י הוא נושא חותמה סימני כחותם כו'. כי הזרוע דכורא ותש"י נוק': (שם פ"ו ב'):

ד' בתים דתפלין הן ב' אחסנתין דאו"א וב' עטרין דכתר: (שם קל"ד א'):

רצועות דתפלין דרישא שעורן עד הלב דמשם מתחיל בחי' נו"ק דיליה תש"י. וע"כ הוא בחי' תש"ר בחי' דכורא קשר של ראש שהראה הקב"ה למשה ד' רברבא. ומסתיים עד לבא (כידוע כי לאה מתחלת מהעורף ומסיימת עד החזה) ומלבא ולמטה נקרא לבר מגופא. בחי' פרצוף אחר בכל פרצוף והוא בחי' נוקבא של אותו פרצוף כידוע ותש"ר הן ג"ר עם הדעת. וב' רצועות שמקיפות את הראש הן חו"ג. והקשר הוא בחי' הגוף דילי'

שער נפתלי

הארץ. וז"ל רבי' כי התעוררת תחתון הוא מעליון שלו. ששם דבוק הוא למעלה. והוא א"ד שלה בה' של הוי"ה והוא מ"ג עכ"ל:

אמרי שפר

אנה ואנה ותהי' מרכבה למחשבתו ית' כמו שארז"ל בנדרים על אברהם אבינו ע"ה. כי אח"כ ע"י מעשיו הטובים וע"י ברית מילה „שהוא תיקון היסוד שמרומז בקשר של יד" השליטו הקב"ה גם על חוש הראות והשמע וע"ש בר"ן. שהם עיקר מפסידי המחשבה הטהורה. והנה סדר הדברים הוא כך אחרי שהאדם הכין עצמו להעשות מרכבה לקוב"ה ושכינתי' וליחדם. כמו שביארנו בענין תפלין של יד. אז שורה עליו הקב"ה וכל מעשיו הם מעשה הקב"ה. וכיון שהקב"ה במעשיו בעוה"ז מחשבתו קשור כביכול לבא מזה לתכלית

דילי' ת"ת (וכן הרצועה שבתוך התפלין כנ"ל). וב' רצועות עד הלב הן נו"ה. וקשר של יד הוא יסוד דבוק לה. מקורא דלא פריש מן בירא לעלמין: (שם קל"ג א' בד"ה שעורא דרצועין):

ד' בתי תפלין במקום בגדי כה"ג: (ק"מ ב' בד"ה אור נשמתא):

קשר של ראש הוא התחלה דתפלין דיד. שהוא (קשר הנ"ל) דל"ת דו"כ שבה (בסיד לאה ורחל כידוע כי לאה קשר של ד' דכורא שבנו"ק ורחל נוק' שבנו"ק): (ביאורו שם קמ"ב ב'):

מלך אסור ברהטים הוא כי ד' פרשיין הן ד' אתוון דהוי"ה. ואסור ברהטים בד' בתים דאינון ד' אתוון דאדנ"י: (שם בד"ה מלך):

שני פעמים אהי"ה דתפלין ש"ר. כי ד' בתים הוא אהי"ה. כ"א אזכרות כמנין אהי"ה. והאזכרות עצמן הן הויות וכן הפרשיות הן כנגד ד' אותיות הוי"ה נמצא כי הוי"ה אסור באהי"ה. דהיינו הויות בעצמן קשור ואסור בהמספר שלהן שהוא אהי"ה. והפרשיות בהבתים. וכן בשל יד הויות כמנין אהי"ה: (שם קמ"ג א'):

הרצועות הן שחורות דאינון תיקונין דילה (של המל') דנאמר עלה שחורה אני בגלותא. ולע"ל יתהדר לירוק שהוא מראה דיליה: (שם):

תפלין של יד עם הקשר ש"י זו"נ. ותפלין ש"ר עם הקשר ש"ר או"א (ביאורו לתז"ח ע"ד ב'):

התפלין מסט' דבינונים הוי"ה חבוש עמהם. שהן מסט' דעץ הדעת טו"ר. יל"ט וילה"ר. והן קושרין לקב"ה ושכינתי' שיעזור להם מילה"ר שאלמלא הקב"ה עוזרו כו'. והן קשרי התפלין שקושר לקב"ה ושכינתי' דהאי קשר שעל ידם יהיה קשור ילה"ר. וזהו גלות הקב"ה ושכינה דמתלבשין בקליפין:— ועוד ברשיעא אתמר נתנני ה' בידי לא אוכל קום. כי קושרין לתפלין לשומרם מן השור דלא שלי לון. וצריך להתלבש השכינה בקליפין לשומרם. וזהו ה' שהוא התפלין הם בידי לא אוכל קום שאין בהם קימה כלל שאין בהם טוב. והנה הקליפין הם דו"נ ש"ס ונחש. ורצועין דתפלין של ראש שהוא דכורא קושר לס"מ שהוא דכורא. והן כחבלים לקרנוי דס"מ דלא שלי לון. שתי רצועות לשתי קרניו. וברצועה דתפלין של יד קושרין לרגלוי שהוא נו"ק דילי' בסוד עקב ואתה תשופנו עקב. כי תפלין של יד היא שכינה. ובלילית ותפלין מבטלין קליפת שור וחמור. שור מועד רציחה מסטרא דשמאל עשו בן יצחק. וחמור ניאוף אשר בשר חמורים בשרם. מסט' דימין ישמעאל בן אברהם. ותפלין וציצית הן שמירה מהם שתפלין וציצית הן זו"נ דקדושה. ומאן דלא מנח תפלין עלי' אתמר משור מועד הרחק ממנו כמלא עיניו דל"ל שמירה. ואין מניח תפלין שנא' לטוטפת בין עיניך:— מסט' דצדיקים גמורים לאו איהו חבוש ואסור בגלותא אלא איהו אסור וחבוש עמהם ברחימו קשור עמהון בחביבותא. וכל התפלין בין של יד בין של ראש הן הכל מסט' דשכינתא אדנ"י כחושבן היכל. דאיהו היכלא לארבע אתוון דאינון ד' פרשיין הן ד' אתוון דהוי"ה. ותרין רצוען של ראש הן כנפים של השכינה לכסות האדם מכל המקטרגים. ורצועה

של

אמרי שפר

לתכלית הנהגת העוה"ב שהיא אימא בינה. ממילא גם מחשבת האדם מתעלה ונעשה מרכבה אל מחשבתו של הקב"ה הדבוק רק בעניני העוה"ב. ובזה יובן דברי רבינו שהבאתי בליקוטים כי בתש"י אנו מניחין בבחי' עצמינו שאנו מייחדים ומקשרים לזו"נ אבל תפלין של ראש אנו מניחין בבחי' ז"א שהוא מניח. והוא כנ"ל. ופשוט הוא. ובזה יתבאר לנו טעם אל השמות של הבתים והפרשיות בשל יד ובשל ראש. כי מבואר בליקוטים כי הפרשיות בין בשל יד בין בשל ראש מרומזים בד' אותיות הוי"ה. והבתים בשל ראש שם אהי"ה. ובשל יד שם אדנ"י. והענין כנ"ל כי ידוע ששם הוי"ה מורה על הנהגת הז"א שהוא היה הוה ויהיה. שפירושו על השיווי כמו שהיה פועל הכל ומהוה אותם כן הוה וכן יהיה בעוה"ז ובעוה"ב. אך בעת המעשה אז אינו נראה בעוה"ז איך הוא פועל הכל רק נראה שאנחנו הפועלים והקב"ה הוא רק מושל עלינו והוא

שם

של יד לקשרא שכינתא עם האדם. ואף שבפרטות קאמר לקמן דשל ראש הן דקב"ה מ"מ בכללות כלם מסט' דשכינתא. ומיד דקשיר לשכינתא ט"ק יקרי לדכורא בק"ש וייתי לגבה ולכן צריך לקרות ק"ש עם תפלין דווקא. והקשר הוא כי רצועה של יד עד"א והקשר של יד הוא צדיק דקשיר ביניהן. וקישורא דקוב"ה נגמר בתפלין של ראש כנ"ל. ולכן מאן דשח בינתים עבירה היא בידו. כי תפלין שבראש היא אימא והיא עוזו של הזרוע שמינה דינין מתערין והוא עוזו שהיא כחו בגבורה: — והנה כל תפלין בין של יד בין של ראש כליל ד' אותיות דהוי"ה ואדנ"י והן שניהן בשמאלא. ש"י בזרוע. ושל ראש עוזו של הזרוע, אבל מסט' דאימא עלאה שני התפלין בכללא הן הוי"ה אחת. כי אימא בתפלה של ראש הוא ה' על ו' (בינה על עד"א) ובתפלין של יד רצועה של יד ו' על הקשר של יד יו"ד. והקשר י' על התפלין של יד ה' וסדרן הוי"ה כי הן מסט' דשמאלא. כי מאימא ג"כ דינין מתערין. ובימין יקו"ק כסדר ובשמאל הוי"ה. ו' של עד"א והי"ה. ולכן סדרן של תפלין הוי"ה וז"ש בירושלמי הויות באמצע פי' התפלין שהן הוי"ה כנ"ל הן באמצע בין ליליא לק"ש. כי דינא צריך להיות כבוש באמצע ורחמי מכל סטרא וליליא הוא חסד. וק"ש מסט' דישראל עד"א נמצא תפלין דינא הויות באמצע רחמי מתרין סטרין ליליא וק"ש. ודלא כמו שסוברין שפי' הירושלמי הויות באמצע שב' הפרשיות המתחילין והי"ה הן באמצע וקדש ושמע מב' סטרין כמ"ש בתוספת (כי הן תפלין דעוה"ב): (ביאורו לתז"ח ע"ז א' ב'):

ד' בתים וד' פרשיות הן כנגד ד' אותיות דמלוה: (שם ב'):

בתפלין דראש קושרין (בשלשלאין) לשור וחמור ימינא ושמאלא דעשרה כתרין דס"א וצריך לכוין לאטלא כל שרים של שבעים אומות תחות שולטנתא דשכינתא עילאה תפלין דרישא (כ"ל דידוע דעשו וישמעאל ימינא ושמאלא דס"א הן כלל כל האומות בסוד ע' וב' על גביהן) ומסטרא דתפלין דיד קושרין לאן ועבד ושפחה ג' קשרין דעשר כתרין תתאין דנו"ק דס"א שהן כוללין כל הע"ם דילה וצריך לכוון לאטלא כל אומין תחות יד ה' שכינתא תתאה תפלין של יד. דהיינו לכבוש שפחה תחת גבירתה והן שכינה עלאה ותתאה וכן שפחה ב' נוקבין בישין מד' אבות נזיקין [עלאה אימא דשידין בישין] ותתאה הוא אימא דערב רב לאטלא לון תחות גברתה עילא ותתא. וכן בהזכרות דלגאו דכלילן בהון בתפלין צריך לאטלא עבד תחת רבו עילא ותתא. כי עבד ג"כ כולל ב' דברים של הס"א עילא ותתא זה כנגד זה תחת י' ו' שבשם כמ"ש בר"מ פ' משפטים (והן שור ואדם דנזיקין): (שם פ' ב' ג'):

הבתים

אמרי שפר

שם אדני שהוא אדון הכל וממשלתו עליהם. ולכן תפלין של יד הגיניותו שהוא הבית הוא שם אדני אבל בפנים הוא לפי הנסתר מאתנו שהוא מהוה הכל והוא היה הוה ויהיה כנ"ל. והוא מתנהג בהנהגה ניסיית למעלה מדרך הטבע מורה הכל על שם הויה. אמנם בשל ראש שמורה על מחשבת ז"א בפעולותיו שקשור עם הבינה הנהגת עוה"ב. ובעוה"ב הוא להיפך כי באמת היא יסוד ושרש להנהגת עוה"ז. שא"א לבא לעוה"ב אם לא שיהי' הנהגת עוה"ז בבהירה. והנה הנהגת עוה"ז הנכללת במחשבה בינה שהוא עוה"ב כנ"ל. היא נעלמת שמה בעוה"ב ואינה נגלית רק הנהגת עוה"ב. והמחשבה הזאת של עוה"ב חושבת את הנהגת עוה"ז שלא תתנהג רק ע"פ מחשבתו ותכליתו העליון שהוא ענין העוה"ב. ולכן בשל ראש הפרשיות שהם הויות כנ"ל ג"כ נעלם בפנים שהוא הכום בתוך הבינה כמו הפרשיות בתוך הבתים ובינה הוא שם אהיה אנא זמין למיהוי. והנה רבינו כתב כי שם הוי"ה הוא תיבת יהיה בהתהפכות הי' לו' וכן כתב רשב"ש בפי' לשמות. והכוונה שאנו אומרים שהוא מחוייב המציאות והוא יהי'. וכשהוא מדבר בעדו אומר אהיה פי' אני מחוייב המציאות ואהיה תמיד ע"ש ברשב"ש. והורה בזה עוד כוונה עמוקה. כי בעוה"ב צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהן ונהנים מזיו השכינה שהוא השגת אלקות מציאותו ויכולתו. והנה בכל פעם שמשיגין יבינו כי כל השגתם עד כה כאין נגד מה שהתחילו להשיג השגה יתירה. כי בכל פעם שמשיגים השגה היא יותר גדולה ומתוקה מכל ההשגות שהשיגו עד כה. על דרך שאחז"ל אצל ההויות

קרסילי

הבתים הן ה' ה' שבשם הפרשיות והאזכרות הן י' ו' שבשם ולכן הן כלולים בבתים בסוד כמ"ש נקבה תסובב גבר: (שם ג' בד"ה דכלילן בהון): תפלין בשכינה: (פ"א ג' ד"ה יהא בתפלין):

בזכות תפלין של יד שהוא בשמאל יפול אלף מזיקין נפלין וברחין. ובשביל ציצית שהוא ימין יפלו רבבה שנאמר יפול מצדך אלף ורבבה מימינך. איכון דנפלין. אציך לא יגש איכון דברחין. והנה ציצית ותפלה של יד הוא ימינא ושמאלא. תש"ר ותפלה הן הוי"ה אדני עד"א ושכינתא שכלל כולם ד' אותיות הוי"ה: (שם ד'):

ק"ש ותפלין הן דחילו ורחימו (תפלין יראה וק"ש אהבה והן או"א) והן תרין ריעין דלא מתפרשין ולכן כל הקורא ק"ש בלא תפלין כו' וכמו שיראה קודם לאהבה כן תפלין קודם לק"ש: (שם): תפלין דרש"י ור"ת הוא כמו כל מחלוקת כמו ב"ש וב"ה שאלו ואלו דברי אלקים חיים והלכה כב"ה. שב"ה מימין (חסד) וב"ש משמאל (גבורה) ובימין ושמאל מחלוקתן. ואלו ואלו דברי אלקים חיים בינה. שמשם אצילתן. אבל הלכה כב"ה. כי מקומה של הלכה בעד"א והוא נוטה תמיד לימין כידוע. וכן הוא מחלוקת רש"י ור"ת שדעת רש"י בימינא ולכן סדר הפרשיות יקו"ק כסדר. ושמאלא הוא דעת ר"ת הויות באמצע כמ"ש בתיקונים שהויות באמצע הוא בשמאלא ע"ש. אבל בעד"א אין שם מחלוקת כי הוא מכריע. והוא מכריע תמיד לימין כידוע והוא כדעת רש"י וכן בענין הברכות של תפלין מצד ימינא ושמאלא הם שתי מצות דכורא ונוק' ימינא ושמאלא ולכן דעת הירושלמי לברך עליהן שתי ברכות אבל בעד"א שם אתכלילו ימינא ושמאלא כאחד ושם הן מצוה אחת ולכן לדעת הבבלי הוא מצוה אחת וצריך לברך ברכה אחת על שתיהן (עי' ביאורו הגר"א לא"ח) וכן הלכה לברך ברכה א' כי בעד"א שם מקום הלכה כנ"ל: (פ"ח ב' ג'):

(**עי'** בליקוטים שבסוף ס"י בענין סדר הצירופים ובהדרת קודש שכתב שם. הכלל כי בתיבה בת שתי אותיות ב' צירופים ובתיבה בת ג' אותיות י"ב צירופים כי תאמר כך בתיבה בת ב' אותיות ב' צירופים ועם ב' הרי ד' ג"פ ד' הרי י"ב כי בתיבה בת ג' אותיות יש בו ו' צירופים ובכל צירוף ב' אותיות. וששה צירופים ובכל צירוף ג' אותיות הרי י"ב צירופים ובתיבה בת ד' אותיות תחשוב י"ב צירופים שבג' אותיות ועם ג' עצמה הרי ט"ו. ד"פ ט"ו גי' ס' נמצא ס' צירופים בתיבה בת ד' ובתיבה בת ה' תחשוב ס' הנ"ל ועם ד' עצמה הרי ס"ד. ה"פ ס"ד גי' ש"כ נמצא בתיבה בת ה' ש"כ. וכן בתיבה בת ו' תחשוב ש"כ ועם ה' הרי שכ"ה ו"פ שכ"ה. אלף תתק"ן. וכתב שם הגר"א ז"ל (ותראה כסדר תחלה הוא ה"פ ס"ד שהוא ה"פ די"ן הרי ש"ך ועם ה' הנוספות כשנרצה לצרפם עם ו' וז"ש מדקבילת דכר הן שכ"ה. הם ה' אלפין הממתקים את הש"ך ואח"כ ו' שהוא הז"א הוא ו"פ שכ"ה ואח"כ ז' הוא הבינה שבע שנים כידוע הוא ז"פ ו"פ שכ"ה שהוא מ"ב פעמים שכ"ה ועם ז' הנוספים הרי מ"ט פעמים שכ"ה וז"ש

אמרי שפר

קרסולי החיות כנגד כולן כו' וכן הוא בכל השגה כי בתחלה משיגים שיש השגה גדולה ומתוקה. ומתחילי' לפשפש אחריה. וכשגומרים להשיגה תיכף משיגים שיש עוד השגה יותר גדולה וכן בכל פעם ופעם בגמר ההשגה משיגים שיש עוד השגה יותר גדולה. ואז נאמר עליהם מ"ש בזוהר מה פשפשת מה ידעת. שכל הידיעות שהשיג עד כה הם כאין נגד מה שמצפה להשיג. וזהו שם אהיה אנא זמין למיהוי. כי התענוג היותר גדול הוא שמשיגים השגה זאת שכל השגתם עד כה הם כאין נגד מה שעתידים להשיג וזהו אנא זמין למיהוי שאנא מציאותו ית' זמין למיהוי מושג אצלכם בהשגה שלא השגתם עדינה. ואז תהי' השגה זאת בבחי' הוי"ה וזהו למיהוי. וישיגו עוד יותר שמוכנים עוד להשיג וכן בכל פעם ופעם והבן זה. ונמצא שם הוי"ה מישרם בשם אהי"ה שבתוך מחשבת אהי"ה כנ"ל נכלל שם הוי"ה שאנא זמין למיהוי כנ"ל ולכן הבתים של ראש שבתוך כל א' הפרשיות הם שם אהי"ה שבתוכם הוי"ה כנ"ל והבן זה:

וז"ס מ"ב שנבראו בו מעשה בראשית שמאלו השכ"ה נתתקן העולם ומלואו. לכן מתחיל התורה בבראשית ו' אותיות שבהם ו"פ שכ"ה והבן. נגד אלו המ"ב יש מ"ב הויות בתפלין המֶמתיקים את המ"ב שכ"ה בסוד נושא עון הנז' באד"ר בסוד וחד חשוך אסתחי' כו': (עכ"ל בהדרת קודש):

ג' כריכות וז' כריכות וי"ב תפירות דתפלין כנגד ג' אמות וז' כפולות וי"ב פשוטות (שם בהדרת קודש בד"ה אתה חונן):

ליקוט מב"י **טעם** למה הלולב והדס וערבה באגודה ולא האתרוג כי היא נתנה לאדם לחברה כמ"ש השמים שמים לה' והארץ נתן לב"א. וכן תש"ר עם תש"י לחברן ג"כ ע"י האדם שקשור וחבוש בשתיהם וכן נקודות וטעמים לאותיות ע"י קריאת האדם וכן תושב"כ עם תושבע"פ וכמה בחי' הן וכללן תרי"ג שבכל אחד בחי' אחרת והפרטים רבים:

בתים שבתפלין נקראו בית כמו ד' ראשי הפרשיות שבתפלין (ביאורי אגדות בליקוטי אות ב' סי' ט') ופי' בנו הר"א כי ר"ת של ד' פרשיות **ק**דש **ו**היה **ש**מע **ו**היה חושבן בית עכ"ל:

ביסוד ב' שינין (בשם שדי שבו) ימינא ושמאלא (א' לנגלה וא' להוד) והן ב' שין של תפלין ג' ד' דו"כ (שם אות כ' סי' א'):

בד' פרשיות של תפלין מ"ט שערי בינה ט' י"ג י"ט ח' (פי' הר"א בפ' קדש יש ט' שערים של ש"ב ובפ' והיה י"ג ובפ' שמע י"ט ובפ' והיה ח') עכ"ל: (שם):

ענין

אמרי שפר

עד הנה נשלם אורות פנימים של ז"א ונוק' ומכאן ואילך מתחיל אורות מקיפים שלהם. וענין פנימים ומקיפים הוא זה שיתבאר בעה"י. כי כבר אמרנו כי אורות וכלים הם רצונות ה' ויכולתו. כי רצונו הם האורות ויכלתו הם הכלים כמ"ש הגר"א ז"ל. ואורות פנימיים ומקיפים הם שניהם רצונות ה'. אך הרצונות בעצמם הם הולכים מדרגה אחר מדרגה לפי השגתינו אעפ"י שבהם בעצמם לא יש שום הדרגה כי הם אחדות גמור ובלי גבול אך אנחנו מדברים לפי השגתינו כפי מה שרצה ה' ית' להתראות לנו בהשגה ואנחנו משיגים רצונו בהדרגה זה אחר זה דהיינו שרוצה בהדרגה עליונה ובהנהגתה ואח"כ רוצה במדרגה תחתונה ממנה. ומה שרוצה ה' ית' בכל הנהגה ומדרגה לפי מה שהיא הם אורות פנימים. והנה המדרגות הם קשורים זה בזה דהיינו כי כל הנהגה תכליתה להחזיר כל הנהגה שלמטה ממנה להנהגתה כי אף על פי שהנהגה שלמטה היא היפך מהנהגה שלמעלה ממנה מ"מ בסוף תחזור הכל למדרגה העליונה וכן בכל מדרגה ומדרגה. נמצא כי כל מדרגה ומדרגה סוף הנהגתה הוא להשקיף על המדרגה שלמטה ממנה שלא תצא מהמכוון שלה עד שלבסוף תוכל המדרגה שלמטה ממנה לחזור להמדרגה העליונה והוא תכלית העליון של המדרגה התחתונה. נמצא רצון ה' שרצה שהמדרגה העליונה תשקיף על המדרגה התחתונה הוא הנקרא אור מקיף. כי המדרגה העליונה מרצונו מקפת ומשגחת בהנהגה התחתונה בכל מדרגתיה להוציא התכלית הנז' מכח אל הפועל (וכבר דברתי בזה הרבה בספרי כסף משנה על משנת חסידים):

והנה

ליקוטי הגר"א הלכות ברכות התורה מעשה רב

א) **בסי'** מ"ו ס"ק י"ז כ' וז"ל אבל ראיתי בכל הספרים קדמונים ואחרונים שהנוסחא מימי אבותינו שסדרו לנו הברכות

לברך

א) **מי** שניעור כל הלילה לא יברך ברכות התורה ואם חזר ויישן ביום צריך לברך ברכת התורה:

כל

ליקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** מי שניעור כל הלילה לא יברך ברכת התורה. עי' סי' מ"ז ס"ק י"א שהביא ראי' ממנחות מ"ג א' דפריך ארב יהודא דמברך על ציצית כל צפרא אע"ג דס"ל דציצית מ"ע שלא הזמ"ג

מ"מ

ב) **כל** הברכות אשר נתן כו' עד וידבר יאמר תיכף כשקם ממטתו אפי' קודם שיאור היום. וידבר ימתין עד שיאור היום:

ג) **ברכות** התורה נתקן לאומרו קודם פ' התמיד. ואם רוצה ללמוד קודם שיאור היום יאמר ברכת התורה אחר סדר ברכות השחר קודם שלומד.

ד) **כל** ברכות השחר אם שכח לאומרן תיכף יש שהות לאומרן כל היום גם בלילה עד השינה חוץ ברכת התורה שכבר נפטר באהבה רבה. ולכן ביום כפור שא"א

לברך (ברכת התורה) אחר כל הברכות קודם פ' התמיד:

ב) **תמה** למה לא יברך על הרהור בד"ת וז"ל אבל כ"ז צ"ע דכאן מברך על המצוה וכי ליכא מצוה בהרהור והלא נאמר והגית בו כו' ר"ל בלב כמ"ש והגיון לבי עכ"ל וכן הקשה מ"ש מכותב בד"ת שצריך לברך (שם סי' מ"ז ס"ק א' ב') ועי' בהקדמ' ספרא דצניעותא ע"ש דנעגש בשביל שהרהר בד"ת קודם ברכת התורה ולשיטת רבינו צריך לברך ע"ש:

ג) **אם** מהרהר ואינו מתכוין ללימוד א"צ ברכה דאל"כ הרי האגור כ' דביהכ"ם לא הוי הפסק לענין ברה"ת מפני שצריך להרהר שם בדינים הנוהגים בביהכ"ם. וכיון דהמהרהר צריך לברך א"כ יהיה אסור לפנות קודם. וכן כל מצוה ומעשה יהי' אסור לעשות קודם בה"ת אלא ודאי כיון שאינו מתכוין ללימוד א"צ ברכה: (שם ס"ק ט'):

ד) **אם** הפסיק בין ברכת התורה ללימוד צריך לחזור ולברך ובזה אין מועיל אם אין מסיח דעתו. כמו בברכת המוציא וכן בכל הברכות של מצות או הנהנין. דדוקא באמצע המצוה

ליקוטי דינים וביאורים

מ"מ מברך דס"ל כרבי דבתפילין כ"ז שמניחין מברך עליהן וכן בציצית וא"כ כל שעתא נמי ומשני רב יהודא איגים לניעא הוי ולא שרי לגלימי' ופריך א"כ מ"ש מצפרא. הרי דבדבר הנוהג בלילה א"צ לברך פעם אחרת כשבירך מצפרא. ולמחר ביום ג"כ א"צ לברך לפ"ז מדפריך מ"ש מצפרא וקושית המ"א כבר תירץ שם רבינו ובפרט לפי שיטת רבינו דשינת קבע אפי' ביום הוי הפסק:

מ"ש שם ואם חזר וישן ביום צריך לברך בה"ת לכאורה משמע דקאי אאם ניעור בלילה ובאמת מצד הדין גם בלא ניעור בלילה אם ישן ביום שינת קבע צריך לברך כמ"ש בסי' מ"ז ס' י' י"א. ולפי מ"ש בס' דברי שלמה דאע"ג דמצד הדין כך. מ"מ מצד המנהג נהגו כהאגור יש לפרש כאן כפשוטו דדי לן אם נניח המנהג במקום שהוא אבל אם הי' ניעור בלילה דבזה אין מנהג ידוע בודאי אינו ראוי להניח עיקר ההלכה ובפרט שיש דיעות שבה"ת אינו פוטר רק משחרית לשחרית ולכן אז בודאי צריך לברך בה"ת אף לפי מה שנהגו כהאגור:

ב) **מ"ש** במע"ר כל הברכות כו' לאפוקי ממ"ש בשו"ע סי' מ"ו סעי' י"ג שלא יאמר קודם היום ברכת הנותן לשכוי בינה והמג"א הביא בשם כתבים ובשם הזוהר שיוכל לומר ברכת הנותן לשכוי בינה מיד אחר חצות לילה. וכ' המג"א וז"ל דוקא אם שמע קול תרנגול וטעמו דאיכא ב' סברות או שהברכה על הבנת התרנגול או על מנהג העולם שע"י התרנגול נוכל אנחנו להבחין בין יום ללילה. והנה לפי טעם הב' העיקר על ההבדל שאנו מבחינים בין יום ללילה וא"כ בבקר נוכל לברך אף אם לא שמע קול תרנגול. ועל זה אנו סומכין. אבל בלילה אם נברך אז א"א לומר מטעם פי' הב' וע"כ כפי' הא' על הבנת התרנגול בעצמו ולכן כי לא שמע לא יברך. אבל מסתימת הלשון בכאן אפי' לא שמע קול תרנגולא ועי' בסי' מ"ו במג"א ס"ק י"ד ובביאורי הגר"א ס"ק ט"ו וס"ק ה' (וע' לקמן מ"ש בסי' ד'):

ומ"ש וידבר ימתין עד שיאור היום כן מבואר בשו"ע סי' י"ז סעי' י"ג והטעם כי אנחנו אומרים במקום קרבן וקרבנות אינם קרבים אלא ביום וע' בסי' א' ס"ק כ"ו:

ג) **ברכת** התירה נתקן כו' ע' מ"ש רבינו בסי' מ"ו ס"ק י"ז הבאתיו בליקוטי דינים מהגר"א סעי' א':

ומ"ש ואם רוצה ללמוד כו' פי' לאפוקי אם לומד רק אחר התפלה בשחר אז סדר ברה"ת אחר ציצית ותפלין קודם הקרבנות כמ"ש רבינו בסידור כ"י הסדר כנ"ל:

ד) **מ"ש** כל הברכות כו' חוץ מברכת התורה שכבר נפטר באהבה רבה צ"ע דהא כבר כ' בשם רבינו בסי' מ"ז ס"ק ז' דברכת אהבה רבה אינה פוטרת אא"כ שנה על אתר כמו שאמרו בירושלמי ולא מהני

שא"א ברכת שעשה לי כל צרכי וברכת המעביר שנה יאמר אותן בלילה תיכף כשנועל מנעליו וכשרוחץ פניו:

ה) **מרחץ** לא הוי הפסק לברכת התורה וכ"ש שינה:

המלוה או הסעודה אין הפסק מפסיק. ומועיל שאין מסיח דעתו. משא"כ בין ברכה למלוה כיון שאין עדיין על מה לחול כמו שכ' הפוסקים וכן הרא"ש כ' המברך על התורה ולמד אח"כ לחזור ולברך אם הפסיק באמצע. משמע ג"כ דוקא שלמד מיד אבל בלא"ה צריך לחזור ולברך. ואין ברכת אהבה רבה פוטרת ברכת התורה אלא כששנה על אתר אבל מה שקורא ק"ש ודאי לא מהני דדוקא אם שנה לאלתר אז נראית ברכה לשם עסק התורה כמו לשם ק"ש (שם ס"ק ז'):

ה) **תמה** למה לא יהא מרחץ וביה"כ הפסק דא"ל הטעם מפני שאינו מסיח דעתו מלימוד דמ"מ מתפללין שבהפסק ביהכ"ס צריך לחזור ולברך כמו שכ' בפ"ד דסוכה. וא"ל כמ"ש האגור הטעם מפני שגם שם צריך ליזהר בדיניהם וצריך להרהר שם דיניהם דהא בסי' פ"ה סעי' ב' בהג"ה כ' דאפילו הלכות המרחץ אסור ללמוד במרחץ. ומ"מ למעשה לא הכריע רבינו: (שם ס"ק ט'):

ו) **שינת** קבע ביום על מטתו הוי הפסק. ודעת האגור דכ' דלא הוי הפסק כבר תמה עליו בב"י וכ' שאינו עיקר והאגור עצמו לא כתב אלא להקל בברכות ע"ש (שם ס"ק י' י"א): [ובדברי שלמה כתב דרבינו לא כ' כן להלכה מפני המנהג שכ' בש"ע שכן נהגו]:

ז) **הא** דדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה היינו דוקא להוציא ציבור ידי חובתם כמ"ש התוס' בתמורה י"ד ב' ד"ה דברים כו' ותוס' ישנים יומא ע' א' ד"ה ובעשור (סי' מ"ט ס"ק ב'):

ליקוטי דינים וביאורים

מה שקורא ק"ש וא"כ אם לא שנה על אתר אחר ק"ש ותפלה אין אהבה רבה פוטרת וצריך לברך ברכת התורה אם בא ללמוד אח"כ. ודוקא הב"י שכ' בסי' מ"ז סעי' ה' ויש להסתפק כו' ולכן סיים שם ויש ליזהר לברך ברה"ת קודם אהבה אבל לדעת רבינו שם משמע דא"צ ליזהר. וצ"ל כאן דכוונתו אם למד תיכף אחר התפלה:

מ"ש ולכן ביום כפור שא"א ברכת שעשה לי כל צרכי כו' הוא מכתבי האריז"ל שלא לומר אע"ג שפסק רבינו דאשר נתן מברך אפי' לא שמע כמ"ש לעיל ס"ב א"כ משמע דמברך על מנהג העולם מ"מ כ' רבינו בשתי ברכות אלו כמ"ש האריז"ל דס"ל כמ"ש הרא"ש ס"פ הרואה שיש חילוק בין הברכות שהם על סידור העולם ובין הברכות שהם על הנאותיו שאותם שעל ההנאה כגון מלביש ערומים ועוטר ישראל ושעשה לי כל צרכי אם אינו נהנה אינו מברך:

ה) **מ"ש** דמרחץ לא הוי הפסק לברה"ת עמ"ש רבינו בסי' מ"ז ס"ק ט' הבאתיו בליקוטי דינים מהגר"א סי' ה'. מ"ש דשינה לא הוי הפסק עמ"ש בליקוטי דינים מהגר"א סי' ו':

תפלת שחרית

סידור כ"י

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לַעֲסוֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה:

ואח"כ בה"ת ב' ברכות במקיפין שלהם. **אשר קדשנו** כו' בנו"ק

והערב

אמרי שפר

והנה התורה היא ג"כ מבחי' המקיפים כי התורה היא השקפת ה' ית' על הנהגת התחתונים להורותם ולהדריכם איך ילכו ויתנהגו בכדי שיבאו לתכלית העליון הנרצה מאתו ית'. והנה ב' מקיפים יש

א'

בנו"ק ששם סוד המצוה. **אשר בחר בנו.** בז"א. ונשלמו הברכות. ואח"כ עולין כנ"ל בסוד ברוך כו' מלך העולם. שעולים לבינה (רע"מ פ' עקב רע"א) ומתייחדים שם בקרבנות:

וידבר

וְהַעֲרֶב־נָא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ (וצאצאי צאצאינו) וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ (לִשְׁמָהּ). בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל־הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

יְבָרֶכְךָ יְהֹוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהֹוָה ׀ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהֹוָה ׀ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר הַפֵּאָה וְהַבִּכּוּרִים וְהָרֵאָיוֹן וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא. וְאֵלּוּ הֵן כִּבּוּד אָב וָאֵם וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְהַשְׁכָּמַת בֵּית הַמִּדְרָשׁ שַׁחֲרִית וְעַרְבִית וְהַכְנָסַת אוֹרְחִים וּבִקּוּר חוֹלִים וְהַכְנָסַת כַּלָּה וְהַלְוָיַת הַמֵּת וְעִיּוּן תְּפִלָּה וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם:

אמרי שפר

א' לז"א וא' לנוק'. והענין כי הם ב' ברכות התורה. כי ב' ענינים יש בתורה. העסק בה. והידיעה היוצא ממנה אחר העסק. והם תורה ומצוה של תורה כי תורה גופה היא א' מתרי"ג מצות. והיינו כי העסק בה היא המצוה. והידיעה לידע את התורה מצותיה ודרכיה הוא עיקר התורה. שעי"ז אנו דבקים בו ית' ומזדכך נפשינו ורוחינו והם ב' ברכות לעסוק בדברי תורה הוא העסק שהוא מצוה כנ"ל והוא בנו"ק שנק' מצוה כנ"ל וזהו אשר קדשנו במצותיו ואשר בחר בנו כו' ונתן לנו את תורתו הוא עיקר התורה שהוא הידיעה שממנה באה הדבקות בו ית'. והוא בז"א שלפי הנהגתו ככה מורה לנו להתנהג בפקדיו ולהדבק בדרכיו והבן זה. וסוד העלי' במלך העולם כבר נתבאר לעיל:

וַיְדַבֵּר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם: וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם: בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהֹוָה: וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם:

וַיְדַבֵּר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: צַו אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי־בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו וְלָבַשׁ

בגדים

בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר׃ וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד־בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים׃ אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה׃

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ׃ וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד׃ אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם׃ וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין׃ עֹלַת תָּמִיד הָעֲשֻׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה׃ וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃

סידור כ״י

וידבר. והן סוד ב' כבשים תמימים ונו"ק נכללת בדכורא לכן ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. וסוד הקרבן ד' דרגין. לחם ובשר זו"נ כידוע (ע' ביאורו להיכלות הזהר בראשית בהיכל ג') לחם בבוקר ובשר בערב וכאן נכללו כל הדרגין. ושמן ויין באו"א (ע' זוהר ח"ג ל"ט א'):

ואח"כ

מעשה רב

לומר אחר פרשת התמיד פסוק והפשיט עד ריח נחוח. (ע' בדברי שלמה):

וְהִפְשִׁיט אֶת־הָעֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ׃ וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל־הָאֵשׁ׃ וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַפָּדֶר עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃ וְקִרְבּוֹ וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחוֹחַ לַיהוָה׃ וְאִם־מִן־הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן־הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן־הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ׃ וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְנִתַּח אֹתוֹ לִנְתָחָיו וְאֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־פִּדְרוֹ וְעָרַךְ הַכֹּהֵן אֹתָם עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃ וְהַקֶּרֶב וְהַכְּרָעַיִם יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃

אתה

ליקוטי הגר״א

ענין הקרבנות את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים הן סוד לחם ובשר חו"ג בבקר ובערב. יום אחד ושני וזהו סוד האחד המיוחד שהוא חסד כידוע. וידוע שמדת החסד משפיע כל צרכו כמ"ש ומשביע לכל חי רצון. ומדת הגבורה בצמצום ובמדה שהוא סוד קו המדה כידוע. וז"ש שאמרו בשר לאכול ולחם לשבוע

מכאן

אמרי שפר

וסוד הקרבנות שהם ד' דרגין לחם ובשר שמן ויין. והוא כי לחם עניינו להשביע עד כדי צרכו אבל בשר אינו אלא מעט כדי תענוג כידוע בשיעור עירוב. דלחם כדי לאכול הימנו ב' סעודות ובשר

כדי

תפלת שחרית

אַתָּה הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם. כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ אוֹתָם עַל יְדֵי מֹשֶׁה נְבִיאֶךָ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

ויאמר

ליקוטי הגר"א

מכאן כו' (יומא ע"ה:) והענין כי רזא דיחודא יש לידע ע"י שלהובא דסלקא מגו גחלתא או מגו בוצינא דדליק והוא נהורא תכלא אתדבק לתתא בההוא מלה גסה ודא אכיל ושצי לההוא מלא דהא בכל מה דאתדבק בי' שצי לי' ואכיל לי' בגין דאורחוי הוא לשיצאה ולמהוי אכיל. וכן הוא בשכינתא שצריכה למאכלין לאכלה ולשיצאה. והכל הוא ע"י הצדיקים למטה שהן בארץ הזה במלה גסה ועל ידם מתחברין כל דרגין עלאין והוא נהורא תכלא שריא עלייהו והוא שצי ואכיל. ואכילה דילה צלותין וקרבנין וז"ש התפלה בכל יום וקרבנות בזמן שביה"ק קיים בסוד ותאכל האש את העולה. שהוא ההוא נהורא תכלא דשצי כולא. והיא צריכה דבר לשיצאה ולאכלא וז"ש לחמי לאשי. וז"ש שהעולם קיים על הקרבנות שאם אינה מוצאה דבר לאכלה אז ח"ו מכלה הכל. וכן ח"ו שונאי ישראל שמתדבקין תחותה כנ"ל. וכמו שהאדם צריך לאכילה ב"פ ביום ואם לאו אז נשמתו שורפת את הגוף כידוע ביום התענית וכמ"ש בין הערבים תאכלו בשר ובבוקר תשבעו לחם. כן את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. ולכן מיום שפסקו הקרבנות אין לך יום שאין קללתו מרובה משל חבירו שאוכלה בכל יום ויום. ודבר שאין עושה פירות אם אוכל ממנו בכל יום הקרן מתמעט והולך. ותקנו נגדן תפלת שחרית ומנחה בין הערבים והוא מאכלין דשכינתא בגלותא נגד לחם ובשר כנ"ל אברהם תקן תפלת שחרית ויצחק תקן תפלת מנחה ולכן עבר יומו בטל קרבנו כמו מי שאינו אוכל היום שא"א לתקן למחר מה שחלש גופו באתמול אפילו אם יאכל כפלים: (ביאורו להיכלות בראשית מ"ג ע"ב):

ידוע

אמרי שפר

כדי לאכול בו דקיי"ל כרבה לגבי רב יוסף (ע' עירובין כ"ט ב') וזהו ההבדל שבין ב' מדות חסד ודין שהם חו"ג. כי חסד נותן כל הצורך. משביע לכל חי. אבל דין מגביל ומקציב איך וכמה. וכן דין שם הענג בסוד המתקת הדינין כנ"ל בסוד שנתהפך נגע לענג. לכן זמן אכילת לחם בבקר שפי' על זמן החסד. ובערב זמן אכילת בשר זמן הדינין. וההבדל ביניהם הוא בסוד מה שביארנו ענין עליית ניצוצי האור בכל יום והתבטלם למדרגה העליונה שהשיגו ע"י החמה. בהיא שפע ההשגה והנמשך מזה הנשפע מלמעלה. ובבוקר כשהחמה יוצאה מתעוררים ניצוצים האווריים בקבלת השפע שישיגו איך יש השגה עליונה ועי"ז יאירו פניהם בסוד חכמת אדם תאיר פניו והם מלאכים המתחדשים בבקר כי כן הוא בכל העולמות. ושבעים בבקר מההשגה הזאת ומרננים בדבקות ליוצרם עד שבצהרים כבר התחילו להתפשט ממציאות שלהם ולהתקרב למדרגה עליונה ומתבטלים מעט מעט למדריגה עליונה מהם. והוא עליית החמה בלילה למעלה. והוא מציאות הדין בלילה ומחצות היום ולהלאה. שכבר התחיל מציאות התבטלות. ודרך כלל בבקר הוא ירידת השפע מלמעלה למטה ובצהרים מתחיל עליית והתבטלות התחתונים למה שלמעלה מהם והוא סוד מיין נוקבין. ובערב נגמר עליית מ"נ הנ"ל וה"ס הקרבנות ב' תמידים בבקר ובערב. א' בסוד ירידת השפע בבקר שהתחתונים מתפעלים מהשפע ושבעים ממנו והוא לחם. והיינו כי השפע היורד מלמעלה א"א לו להתדבק ולהאיר לעולם אם לא שיהיה לו איזה צדקים אשר יתבטל מציאותם להשגה העליונה ועי"ז יוכל אחר העולם להתקיים ולא יתבטל מציאות העולם וה"ס אכילת אש שלמעלה את הכבש. ובזה צריך האדם להתבונן וידע בזה עיקר התכלית. אלא שמחמת החטא אין אנו יכולים להתקרב כ"כ ברגע א' למדרגה עליונה אלא מעט מעט וז"ש בזעת אפך תאכל לחם והבן כל זה. ובערב זמן עליית מ"נ שכבר נתבטלו הנקודות הצריכות. אלא שאנו צריכין לקבל עוד שפע גם לעת ערב. כי בעת עלייתם ג"כ אנו מקבלים שפע אור כי בעת עליית הנקודות מתרבה החשק להתדבק למקורם ועי"ז גורמים התרבות השפע עוד והוא בסוד הכרובים פנים נגד פנים. וע' בנפה"ח. ולכן יש אור ג"כ לעת ערב והיא ענין קרבן תמיד של בין הערבים והן בסוד זו"נ תמיד של שחר כנגד ז"א כי הוא המוריד

השפע

ידוע שהמלאכים הנראים לבני אדם ומתגלים במראה הם האשים והם הנהנים מקרבנות כמ"ש בר"מ פ' פנחס ע"ש וכמש"כ את קרבני לחמי לאשי והן אוכלי הקרבנות ממש דרגת דושע האוכל את המאכל וע' בר"מ פ' פנחס ד' רל"ה ע"ב ושם כו' אשים איטן כו' ורזא דא אשי ה' ונחלתו יאכלון (עכ"ל רבינו באד"א פ' ויקרא בד"ה ויאכלו) :

עץ החיים מהלך ת"ק שנה זה בינה מתפשטת בג' תרעין דילה כ"א כלול מעשר בה' ספירות מחסד עד הוד אבל יסוד אינו ממנינם והוא יתום מאמו בינה כנ"ל וז"ש יוסף יתום מאמו אלא שהכל נכלל בו בסוד כל. והכל בסוד יו"ד אחד כידוע בסוד הכללות וזהו יו"ד דיסוד יו"ד זעירא. והנה חג"ת נכללין כאחד בסוד ויסע ויבא ויט והן בסוד סגו"ל (וכנגדן שלשה עשרונים לפר) כי בשכינתא אתעבידו ספירן כלהו עשרונים שכל ספירה א' מעשר בה. וחג"ת נכללין כאחד והן תלת עשרונין. תרין נביאי קשוט שהן נ"ה הן בסוד צירי ואינן נכללין עם יסוד כי הוא יתום מאמו כנ"ל ולכן נ"ה הן שני עשרונין לאיל. ועשרון לכבש הוא יסוד בסוד חיריק. וכמו כן פר בן שלש בסוד חג"ת כנ"ל איל בן שתים נ"ה כבש בן שנה יסוד נגד עשרונים הנ"ל והכל במל'. והן ו"ק שלכן ברגלים וחדשים באין הכל עולות כי עולה בדכורא כידוע. ושעיר עזים לחטאת בנו"ק כי חטאת בנו"ק והוא במלכות דילה שרגליה כו' להפרים ממנה השעיר כידוע כמו שכתוב ושעיר לחטאת כו' הביאו עלי חטאת על שמעטתי את הירח במלכות דילה סיהרא דלית לה מגרמה כלום: (ביאורו לסוף תיקון י"ז) :

אברהם הוא מור דהוא בשמים ראש ראש לכל הבשמים מר דרור כו' דאברהם ראש אמנה והוא הר המור הר המוריה ועוד מור הוא נלא דסליק לה בימינא דחסד קשור בגלת ואמרה שכינה צרור המור דודי לי דגלת איהו דידה ועי' הקשר הנ"ל עי"ז דודי לי. ולבונה דא הוד דסליק לה בגבורה דלבונה אדום והוא הוד וכאן כל השם ל"ב ונו"ן ש"ב וו"ה: (ביאורו לת"ז כ"ו ב' בהג"ה) :

סוד

אמרי שפר

השפע ותמיד הערב כנגד הנוקבא שהיא מעלת מ"נ תשוקת התחתונים למה שלמעלה כנ"ל. והנה שמן ויין הן או"א. והן סיכה ושתיה כשמן בעצמותיו הוא סיכה מבחוץ ונבלע באיברים והוא אבא שממנו יוצא מקיף לזו"נ מבחוץ. דהיינו שמקיף בחכמתו מעשה זו"נ והוא אור מקיף כללי לזו"נ בסוד אור מקיף הישר ואור מקיף החוזר ואין כאן מקום ביאורם (ע' מ"ש בכסף משנה הנ"ל) ושתיה נכנס בתוך הגוף ומחזקו ואינו מזונו רק לחיזוק. כמו כן אימא ז"ת שלה יורדים תוך ז"א ומחזקים אותו וכמו שהיין טוב לשתיה ואח"כ מחמם את האדם ומשכרו ומתעורר דינין כמו כן אימא היא בעצמה חסד ודינין מתערין מינה. משא"כ שמן נוחה כמו כן אבא אין בו דינין וגבול וצמצום. וכן יין גי' ע' כמו הנקודות של שם הבינה שהוא הוי"ה בניקוד אלקים שהוא מרמז על הוי"ה רחמים שמתערין ממנו דינין אלקים. והנקודות הן ז' תחת א' ה' נקודות ובל' ה' ב' נקודות הן ז' גי' ע' כמו יין. וכן השמן אינו ראוי לאכילה רק ע"י אניגרון כמארז"ל ברכות ל"ה ב'. והוא כי אינו ראוי לאכילה רק בהצטרף עמו דברים והשמן נכלל בתוכם ואינו נגלה לבדו. כמו כן אבא הוא לבדו אינו מושג כלל רק בהתלבשו תוך אימא וז"א כידוע וכן כאן הוא בלול בתוך עשירית האיפה סלת:

ומ"ש רבינו כי כבש הוא כנגד יסוד ולכן מנחתו עשרון אחד כי יסוד עשרון אחד. הענין הוא כי נה"י הם נקראים שלשה עדרי צאן רובצים על הבאר כי הבאר הוא המלכות וממנו ישקו העדרים. והענין כבר ביארנו כי המדות בעצמם שמנהיג בהם הקב"ה את עולמו הם הג"ת שהם הד"ר. אלא שבעוה"ז א"א להשיג חסד ודין פשוטים כמארז"ל השפעת עליהם רוב טובה כו'. ולכן להנהגת עוה"ז צריכים המדות להתמזג והם נ"ה. הו"ד מזוגים. והחד"ר פשוטים הם להנהגת עוה"ב. ולכן נ"ה מקבלים שפע ברבוי רק בשעה שצריכים להשפיע למלכות שהיא כללות הנהגת עוה"ז. ולכן ממנה ישקו העדרים שעל ידי התעוררתה לקבל ניתוסף שפע בנו"ה. וכן ביסוד עיקר קבלת השפע בתוכו הוא רק בשעה שצריך ליתן למלכות ולכן הם ג' עדרי צאן רובצים על הבאר להשקות אותם כנ"ל. וזהו שהיסוד נק' כבש וידוע כי היסוד כולל בו כל אשר למעלה ונק' ע' כי מכתר עד יסוד ע'. ונקרא שמיני מילה בשמיני כשנחשב מחכמה ולמטה שהוא נק' ראשית. ראשית חכמה. אז היסוד שמיני וידוע כי שם היסוד שד"י. שד"י וה' גי' כבש :

ענין

וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סַמִּים נָטָף ׀ וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה׃ וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ׃ וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם׃ וְנֶאֱמַר וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה׃ וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָֹה לְדֹרֹתֵיכֶם׃

ואח"כ מעלין י"א סממני הקטורת. **סמים** בחו"ב. **נטף**. בכתר. **שחלת** ביסוד. **חלבנה** במל'. **סמים** השני הם (נ"א ה"ס. והוא ר"ת ה' סמים וע' בפי' לסי"צ פ"א מ"ג סוף אופן ב') באילנא דחיי מחסד עד הוד **ולבונה זכה** באור

תנו

ליקוטי הגר"א

(**סוד** הקטורת הדק היטב בסוד הגבורה) כי חו"ג הן בסוד כלל ופרט בסוד שם ע"ב שיש בו ע"ב תיבין כמנין חסד ורי"ו אתוון כמנין גבורה שהם כלל ופרט וכלל כי עד"א גבורא דחו"ג הוא וכלל. (וחו"ג הם מים ואש) ומים דרכן להתדבק. וכל דבוק כגון קמח לעשות עיסה מתדבק במים. ואש דרכו להתפרד שכל דבר שנשרף מתפרד. וכן כל דבר לח מתדבק ויבש מתפרד וידוע בסוד הקטורת הדק היטב שוחקין מ"ן לצדיקים: (ביאורו לי"א תיקונים אחרונים קמ"ד א' בד"ה בחושבן חסד וע' בביאורו להיכלות פקודי רכ"ד ב' בד"ה זריק לס"ך עיבר):

מ"ן ששוחק לצדיקים הן ב' אחרונים מן ה' גבורות שאינן ממותקות והן בגו"ה שהן דינין תקיפין ובהן ותקע כו' אבל ג' הויות העליונות נמתקות שמהן הלחם (ר"ל ג' הויות גי' לחם) אבל במן לא זכו בו כ"א דור המדבר במדבר תוקפא. ואותיות מ"ן הן במות נחש. ולע"ל

שער נפתלי

לפי המבואר בסידור כ"י מור הוא חסד ולפי המבואר בליקוטים מור הוא נצח אלא שקשור בו חסד ולבונה הוא הוד ובסידור כ"י מבואר שהוא באור מקיף והאריז"ל כתוב בשער הכוונות דרוש ג' מדרשי תפלת השחר וז"ל כי הלא יש בו י"א סממנים שה"ם אותם אורות המחיים את הקליפ'. וכוונתינו בזה לסלקם מתוכם ולהעלותם למעלה וישארו הקלי' מתים. וז"ס מ"ש אומרים פטום הקטורת בשחרית קודם התפלת אחר קרבן התמיד כנ"ל כו' כי כוונתינו הוא להעלות העולמות ע"י התפילות לכן אנו אומרים אותו כדי שלא יתאחזו הקליפ' כו' והנה ענין י"א סמנים אלו ה"ם עשרה נצוצי הקדוש' המחי' הקלי' בסוד או"פ ויש ניצוץ א' בסוד אוה"מ להם. ואין המקיף הזה מתחלק לעשר כדמיון אוה"פ לפי שאוה"מ הוא אור פשוט אחד ונקרא אור א' בלבד

אמרי שפר

ענין י"א סממני הקטורת. ידוע מה שדרשו רז"ל. סמים תרי נטף ושחלת והלבנה הרי חמש. סמים לרבויי עוד חמש. הרי עשר. ולבונה זכה הרי י"א. ושדרן בברייתא נטף ושחלת והלבנה הם הצרי והצפורן והחלבנה. והלבונה כולם במשקל אחד שבעים מנה. ואח"כ סמים תנייתא שכולל ה' סמים. הן. מור. וקציעה. שבלת נרד. וכרכום. כולם במשקל אחד ששה עשר מנה. והפסיק בברייתא ולא השלים את החמישי והשלימו לבסוף והוא קנמון תשעה. ואח"כ סמים הראשון קשט שנים עשר וקלופה שלשה. וענינם הוא כי צרי אחז"ל שהוא שרף הנוטף מעצי הקטף והוא נטף והוא כתר שמגולגלתא שלו נטיף טלא להחיות בו מתיא והוא טל תורה שמחייהו. והענין כי התורה הוא רצון האלקים והנה חז"ל אמרו (כתובות קי"א) כי טל אורות טלך כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו. וכתב הרש"א כי אור תורה דומה לטל כמו שנאמר

תזל

תָּנוּ רַבָּנָן פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת כֵּיצַד. שְׁלשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וּשְׁמוֹנָה מָנִים הָיוּ בָהּ. שְׁלשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה. מָנֶה לְכָל־יוֹם פְּרַס בְּשַׁחֲרִית וּפְרַס בֵּין הָעַרְבָּיִם וּשְׁלשָׁה מָנִים יְתֵרִים שֶׁמֵּהֶם מַכְנִיס כֹּהֵן גָּדוֹל מְלֹא חָפְנָיו בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. וּמַחֲזִירָם לְמַכְתֶּשֶׁת בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים. וְשׁוֹחֲקָן יָפֶה יָפֶה כְּדֵי שֶׁתְּהֵא דַקָּה מִן הַדַּקָּה. וְאַחַד עָשָׂר סַמָּנִים הָיוּ בָהּ. וְאֵלּוּ הֵן הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן הַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה. מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה. הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר וְקִלּוּפָה שְׁלשָׁה וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה בֹּרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין. יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא. וְאִם לֹא מָצָא יֵין קַפְרִיסִין

מביא

באור מקיף. **בורית כרשינה ויין קפריסין** ב' מוחין דחו"ב. ולכן הם ט' קבין וכ"א קבין בסוד פנימית וחיצוניות דאהי"ה כידוע. **מלח סדומית ומעלה עשן** חו"ג דדעת. ומעלין הכל בבינה: (ז"ל רבינו בספר יצירה שם. וז"ס הקטורת. **קח לך סמים** הן קשט וקלופה חו"ב **נטף** כתר. **ושחלת וחלבנה** יסוד ומלכות. **סמים** ה' סמים מור וקציעה נרד וכרכום וקנמון. ה"ח ת"ק פרסה מחסד עד (יסוד [צ"ל הוד]. **ולבונה זכה** אור מקיף. ויסוד מקבל מוחין דאו"א כו'. ודאבא הן ט' נקודות. שא' כללי, ודאמא כ"א אותיות כנ"ל. ולכן **בורית כרשינה תשעה קבין** ששפין את הצפורן שתהא נאה מצד החסד כי נאה לעולם מצד החסד. ועזה מסט' דגבורה **יין קפריסין** מצד הבינה **סאין תלתא וקבין תלתא** כ"א קבין שתהא עזה מסט' דגבורה. ועוד

חו"ג

ליקוטי הגר"א

ולע"ל בלע המות לנצח כו' ולכן יזכו אז למן כמ"ש שחוקים מן לצדיקים לעת"ל. ושחיקה הוא המיתוק בסוד הדק היטב ולעיסת המרור. ועכשיו עומדת אחר הריחיים ללקט הפסולת

מהמן דשם כי מכל בירור יורד הפסולת: (עכ"ל בהדרת קודש):

נר"ה הן ריחיים וטוחנין מן לצדיקים לדיק ולדק ושחיק נהירין למיזן עלמין. באינון נהורין

דשחיק חמש סמנין דקטורת בוסמין שהן הכתוב בפסוק קח לך סמים תרין נטף ושחלת וחלבנה אית ערבן בהדייהו (כי הן צריכין מיתוק) וחשיב סמים השני לחסד (כי הוא כולל חמש סממנים) והן חמש נהורין דחמש ספירות: (ע' ביאורו לתז"ח סוף דף ל' א'):

בתורה לא כתיב רק נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה זכה. והיינו צרי הוא הנטף.

ולפורן הוא שחלת. וחלבנה ולבונה. אבל רז"ל הוסיפו עד י"א והן מור וקליעה

וכו'

אמרי שפר

תזל כטל אמרתי ע"ש. והוא גורם לתחיית המתים כי כיון שהוא מתדבק בדבקות גמור אל התורה שהוא רצון אלוק שהוא נצחי ולכן מחייהו חיים נצחיים. וענין שמוש באור התורה היינו כי התורה אור לנתיבותיו ובכל מעגלותיו לא יאיר לו שום דבר מעניני עוה"ז רק אור התורה ואז הוא מחייהו והאדם שהוא מרכבה לשכינה כשהוא מתדבק לתורה. אזי כמו כן הנהגה המוגבלת מתדבקת ג"כ להנהגה הנצחית. ומהתדבקות הזה שהוא בגולגלתא מקום הרצון כי רצון הוא בכתר נוטף ממנו טלא דהיינו כחות הנצחי להחיות בו מתיא.

וכ"ל

שער נפתלי

בלבד ונמצא שהאוה"פ הנחלק לעשרה והאוה"מ שאינו נחלק בין כולם הם י"א סממני הקטורת. ונבאר התחלקותם בפסוק קח לך סמים הרי ב' כמ"ש חז"ל בגמר' והם ת"ת ונצח. נטף ושחלת וחלבנה ה"ס הוד יסוד ומל' כו' סמים הם ה' סמים אחרים והוא כמ"ש חז"ל בגמ' והם ה' ספירות עליונות כסדרן והם כח"ב ח"ג ולבונה זכה ה"ס אוה"מ לכולם ולהיותו או"מ מבחוץ ואינו מוגבל תוך הקלי' לכן נקרא זכה כו' ועתה נבאר התחלקותם בלשון הברייתא ואלו הם. הצרי כתר.

והציפורן

חו"ג על כל הקטורת. **מלח רבע** הוא חסד שממתקת הבשר. **מעלה עשן כ"ש** מסט' דגבו' שעולה כעשן כידוע ולכן כ"ש ולכן הי' מתמר והולך כמקל כידוע בסוד הגבורות ונכללו כל הד' מוחין כו' עכ"ל):
ואח"כ

מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק. מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע (הַקָּב) מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל־שֶׁהוּא. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל־שֶׁהוּא וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ וְאִם חִסַּר אַחַת מִכָּל־סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן (בֶּן גַּמְלִיאֵל) אוֹמֵר הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף בֹּרִית כַּרְשִׁינָה לָמָּה הִיא בָאָה כְּדֵי לְיַפּוֹת בָּהּ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה. יֵין קַפְרִיסִין לָמָּה הוּא בָא כְּדֵי לִשְׁרוֹת בּוֹ אֶת־הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד: תַּנְיָא רַבִּי נָתָן אוֹמֵר כְּשֶׁהוּא שׁוֹחֵק אוֹמֵר הָדֵק הֵיטֵב הֵיטֵב הָדֵק מִפְּנֵי שֶׁהַקּוֹל יָפֶה לַבְּשָׂמִים. פִּטְּמָהּ לַחֲצָאִין כְּשֵׁרָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ לֹא שָׁמַעְנוּ: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זֶה הַכְּלָל אִם כְּמִדָּתָהּ כְּשֵׁרָה לַחֲצָאִין וְאִם חִסַּר אַחַת מִכָּל־סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה: תַּנְיָא בַּר קַפָּרָא אוֹמֵר אַחַת לְשִׁשִּׁים אוֹ לְשִׁבְעִים שָׁנָה הָיְתָה בָאָה שֶׁל שִׁירַיִם לַחֲצָאִין: וְעוֹד תָּנֵי בַּר קַפָּרָא אִלּוּ הָיָה נוֹתֵן בָּהּ קוֹרְטוֹב שֶׁל דְּבַשׁ אֵין אָדָם יָכוֹל לַעֲמוֹד מִפְּנֵי רֵיחָהּ וְלָמָּה אֵין מְעָרְבִין בָּהּ דְּבַשׁ מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה כִּי כָל־שְׂאֹר וְכָל־דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהֹוָה:

ג"פ

ליקוטי הגר"א

וכו'. ומה שהוסיפו מה שלא הוזכר בתורה היינו משום דכתיב בשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים. שהקשו המפרשים הא אמר קטורת הסמים ואמאי קאמר בשמים ודחקו לפרש. ונראה דסמים אינן בשמים. והסמים הוא עלם הסם שזהו דבר גופא המתוקן אבל בשמים הוא דבר שנותנין לריח ולתבל. ואלו הד' המפורשים בתורה הן סמים ולא בשמים והז' שהוסיפו נקראו בשמים. ונרמזו במלת ובשמים לשמן המשחה היינו שתעשה מן הבשמים שמן המשחה

שער נפתלי

והציפורן יסוד. והחלבנה מל'. והלבונה או"מ כו' מור הוא החסד בסוד אברהם הנקרא הר המור. וקציעה גבורה. ושבלת נרד הוא ת"ת כי הוא קו האמצעי בין שני ענפי קו הימין וקו שמאל כדמיון השבלת עם ענפיו מן הצדדין. וכרכם הוא נצח. כי גם הוא יש לו. ריח כדמיון המור אע"פ שאינו כ"כ חשיב כמוהו כי איננו חסד גמור כמו החסד. וקושט הוא חכמה. קלופה היא בינה. קנמון הוא הוד. והרי נשלמו כולם. והנה נת' אצלינו כי אלו הי"א סממנים הם בחי' הז' מלכים דמיתו. ועוד יש ד' אחוריים עליונים דאו"א וישסו"ת שגם הם נפלו עמהם וסך כולם הם י"א. עכ"ל. הרי מבואר בדברי האריז"ל כמ"ש רבינו בסידור כ"י. ולא תקשי מ"ש בליקוטים כי לבונה הוא הוד. די"ל דמ"ש רבינו שהוא אור מקיף היינו כמ"ש רבינו האריז"ל שהוא אור מקיף דקלי'. וידוע כי עיקר אחיזתם בהוד בסוד כל היום דוה.
והודי

אמרי שפר

ונ"ל כי מש"רז"ל כי צרי הוא הנוטף מעצי הקטף יש בזה רמז נפלא כי אחרי אותיות קטף נוטף מהם ונשאר אחריהם אותיות צרי כי אחרי ק' ר' ואחר ט' י' ואחר ף' ץ'. והם אותיות צרי שהם נוטפים מעצי הקטף כי האותיות הם עלים עץ חיים:

שחלת הוא צפורן וכן מתרגמינן טופרא. וה"ס לבושין דאדה"ר כתנות עור שנתהפך אתה לעור והוא ענין אור הגנוז בצדיק יסוד ועתה חופם עליו עור הערלה. והענין כי ערלה פי' דבר הסותם כמו ערל לב. והענין כי הנשמות שהם השגות שכליות שהיו יכולים לצאת מאדה"ר היו יכולים לצאת בעולם בהשגה נפלאה ולא היו שום מסך מבדיל בפניהם משא"כ אחר החטא שהוא עץ הדעת טו"ר שרצה לידע ולהשיג גם השגת הרע שהם שכליים היפך האמת. עי"ז גם נשמות שיצאו ממנו אח"כ נתעבה השגתם והוא מעורב טו"ר והבן זה וזהו סוד הערלה שעל הירך שהוא מקום שדרך בו יצאו הנשמות ויתלבשו ויתגשמו
ותחלת

ג"פ יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: ג"פ יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: ג"פ יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

אביי

ליקוטי הגר"א

המשחה ואותן הבשמים חתן לקטורת הסמים לכן נקראו ע"ש הסמים שהם העיקר לפי שהסמים הוא עיקר לפי שכן היו כל מין ע' מנה שהם ר"פ מנה. והז' שהוסיפו לא היו אלא פ"ח מנה: (עכ"ל בשיר השירים ה' פ"א):

אמרי שפר

ותחלה היה כתנות אור שהגוף לא נתגשם ואח"כ כתנות עור שנתגשם ונתכסה ולא יוכלו להשיג. וז"ש הצפורן שיש בו אור מעט. וגם הרגש הגופני אין בצפורן ומזה נראה שבאדה"ר שהי' כל לבושו מצפורן כל הגוף לא הי' בו הרגש הגוף כלל (שהגוף בתחלה הי' לבושו ואכמ"ל) ולכן לא נתגשם השגתו וזהו כתנות אור והכל ביסוד ככ"ל ופס הסד דגניז בפום אמה. וכן השחולת הי' בושם מזהיר כצפורן והיה בו כל הענינים הרמוז בצפורן האדם ולכן נק' צפורן. ונקרא שחלת. כי כתב הרמב"ן שהוא בושם היוצא מן הים וכ"ל כי תרגום מן המים משיתהו שחלתיה. והוא מרמז ג"כ על היסוד שיוצא מן הים שכולל בו נ' שערי בינה ים העליון וגם על ידי התעוררת ים התחתון מלכות הוא יוצא ומתגבר כידוע. הלבנה ריחו רע: והנה כל ריח רע הוא מפני שיש בו דבר טוב שנאחזו בו דברים בלתי טובים ואלמלא הטוב ההוא לא היה ריחו רע. והוא רומז למדה המתלבשת בקליפות. והוא סוד המל' שרגליה יורדת מות ר"ל. כידוע. והוא כי ענין המל' הוא כוחו כביכול לנצח הקליפות שיש בעוה"ז. כמו מלך העומד לפקוח על המדינה לבל ישלטו בה אויבים כן כביכול הוא משגיח על בניו לבל ידח מהם נדח. וכל א' מנשמת ישראל לא יתאבד ח"ו. ולא יטמע ח"ו בקליפות. וזהו עיקר התכלית להראות כוחו ויכולתו וזהו עיקר ההטבה כמ"ש בקל"ח פ"ח. וכיון שזהו עיקר כוונת המל' ומדתו כביכול. א"כ א"א להראות כוחו בפועל אם לא יהיו הקלי' בפועל והוא יתגבר עליהם ויבטלם ויכניעם. וזהו רגלי' יורדת כו' כי עיקר תכליתה להיות מגלות זה בעולם ולבטלו אח"כ. וזהו ענין הלבנה בקטורת לבטל כוחות הקלי' ויהי' בלע המות לנצח כו'. מור וקציעה הו"ג. ובמדרש אמרו הר המור זה אברהם והוא אחז במדת החסד. מור הוא מין עשב המריח כמ"ש רבינו יונה בברכות פ' כילד מברכין. ולכן רומז לאברהם כי עשב הוא רך חסד משא"כ עץ שהוא קשה. ועוד עש"ב ע"ב ש' סודם ידוע וכן ע"ב גי' חסד. ובמדרש אמרו מה מור זה אין מכירים ריחו אלא ע"י המור כך אברהם כו'. והוא מדת החסד שאינו מתגלה טובו רק במקום מדת הדין כשהחסד מתגבר עליו. ואז מתגלה הטוב של החסד

ביתרון

שער נפתלי

והודי נהפך כו'. ולכן אור המקיף שלהם יוצא מהוד כן נ"ל: והנה דברי האריז"ל תמוהים שאמר כי נטף הוד ולקמן אמר כי צרי הוא כתר ונטף היינו צרי הנוטף מעצי הקטף וא"נ לומר כי נטף היינו קנמון:

מ"ש רבינו בהדרת קודש כי מ"ן ששוחק הם ב' אהרונים מן ה"ג ידוע מ"ש האריז"ל כי ה' גבורות ג' מהם ממותקות ע"י ג' חסדים מגולים והיינו ג' גבורות שבחג"ת. וב' מהם אינם ממותקית והן ב' דנו"ה. והם בסוד ד' בנים כי ג' הממותקות יש בכל א' הוי"ה וכשמתמתקין ע"י החסדים מתחברים הוי"ה עם הוי"ה כי בין בגבו' בין בחסדים יש בכל א' הוי"ה וכשמתחברים יחד ומתמתקים נעשה בכל א' שני הויות גי' ב"ן נמצא ג' הממותקות ג' בנים. וב' שאינם ממותקות דהיינו נו"ה בכל א' הוי"ה מתחברין יחד הרי בן ד'. והנה ה' גבו' הם אותיות מנצפ"ך וג' הממותקות הם כנגד אותיות צפ"ך ונשאר אותיות מן נגד נו"ה בלי מיתוק וידוע כי בנו"ה שם אחיזה לקלי' והם ירכין ושם ותקע כף ירך הכל מפני שהם בלי מיתוק. ודור המדבר היו במדבר ששם מקום הקלי' כידוע. וכשתקנו שם והמתיקו גם אותיות מ"ן ממנצפ"ך ע"י משה ואהרן שאחיזתן בנו"ה כידוע. לכן זכו למן. והנה נו"ה הם טוחנים ושוחקים את מ"ן הנ"ל בסוד שחקים כמו ששותקים קטורת כי על ידי השחיקה והטחינה מתברר הטוב להוד והפסולת לבד ומשם ניזונות שעומדת אחר נו"ה שנקראו רחיים וללקט הפסולת מהמן ולעת"ל בלע המות לנצח ויזכו הכל למן כמבואר בליקוטים:

ומ"ש

והנה

והנה בקטורת נאמר בפסוק ד' מינים. נטף. ושחלת. וחלבנה סמים. פי' שיש חלבנה שאינה סמים. ולבונה זכה. שהם ר"ת שלחן. ולכן נקרא מזבח שלחן כדכתיב וידבר אלי זה השלחן וגו' פתח במזבח וכו'. ואף שהיו י"א סממנים. היינו ז' היו מיני בשמים. וד' סממנים הרי י"א וזה מדוייק בפסוק לשמן המשחה ולקטורת הסמים מהו לקטורת הסמים הלא הם בעצמם הסמים אלא ע"כ פירושו כמ"ש שהבושם נקחו לקטורת הסמים היינו הד' סמים שנזכר כבר ובזה יהי' י"א: (עכ"ל שם ג' פ' ו'): [וכן כ' רבינו באד"א על מקומו]:

שם

שער נפתלי

ומ"ש כי נו"ה הוא מ"ן כי בינה מתפשטת עד הוד בג' תרעין עשר בכל א' ובנצח הוי מ' ובהוד נ':

(כ"כ רבינו בתז"ח ע"ה ב' בד"ה הנו"ה):

כתב הגאון ר' יצחק אייזיק ז"ל בעל ס' בנין עולם בביאורו לאדרת אליהו על פ' תשא בפ' הקטורת. ותוכן דבריו כי י"א סמנים הם כנגד ז' מלכי אדום וד' אחוריים דתו"ב ויש"ס ות' כמ"ש האריז"ל. וידוע כי הז' המלכים מתו אבל הד' אחוריים לא מתו רק נפלו. ולכן לנגדם כאן ד' סמים וז' סממנים. ע"ש שהאריך בהמתקת הדברים כי הז' סממנים הם לבשם המאכל ולתקנו כמ"ש רבינו באד"א. וכמו כן הז"ת צריכין תיקון כי שלטו שם כוד משחית אף וחמה מחוטמא דז"א שהם מלכי סדום ועמורה כו' והוא הריח רע שמגיע לחוטם והם בסוד ה"ג שהם ה' אותיות אלקים. ולכן ז' בשמים שבקטורת מבשמים אותם בסוד רוחא דחיי. נחת רוח מחוטמא דע"ק. וד' סמים הם למעלה נגד ד' הו"ב כנ"ל אינם אלא לרפואה ותועלת ונק' סמים והנה ד' סמים כל אחד שבעים שבעים מנה הם פ"ר מנה כנגד ה"ג מנצפך. שהם פ"ר. ומשבשמין ע"י סממני הקטורת. ע"כ תוכן דבריו. והנה לפי הנראה דבריו ז"ל אמיתיים כי מתחלקים ד' וז' כנגד הנ"ל כ"ש האריז"ל. ולכאורה יש סתירה לזה דהא הד' הם צרי והצפורן החלבנה והלבונה

אמרי שפר

כיתרון האור מן החשך. ואכמ"ל: קליעה גבורה. קליע"ה גי' יאה"ק בינה. שהם בינה גבורה שהוא המתקת הדינין בשרשן. קדה תרגומו קליעתא והוא מין ירק כדאמרינן בעירובין ל"ד ע"ב והוא קשה יותר מן המור שנעשה עוזרדין כמבואר שם ולכן הוא מגד הגבורה דין. והנה קדה בגי' די"ן מ"ה שהוא אדם. ומ"ה במילואו כזה מ"ם ה"א גי' אלהים שהוא שם הגבירה כידוע: שבולת נרד. הוא ת"ת. והוא חילפי דימא ומברכין עליו בורא עצי בשמים וגדל כמין שבולת. והוא ת"ת רחמים ממוזג ונוטה לכאן ולכאן כמו עץ שיש לו ענפים. והשבולת ג"כ יש לו ענפים סביביו מכל צד אשר בו גרעיני הבושם כמו כן התפארת סביביו מכל צד כל הו"ק והוא כולל אותם כידוע: כרכם הוא נצח. וקנמון הוד. כרכם הוא זאפערין וגונו ירוק געלב נוטה להדמימות לרמז כי הוא שורשו ממדה המעורבת חסד ודין. כמו נצח שהוא חסד מעורב בו דין והיא קרוב לגוון זהב. וזהב היא דין כידוע. אמנם קנמון הוא הוד. ורז"ל אמרו שבת ס"ג עצי ירושלם של קנמון היו ובשעה שהיו מסיקין מהן ריחו נודף בכל ארץ ישראל. ומשחרבה ירושלם נגנזו ולא נשתייר אלא כשעורה ומשתכה בגזאי דלימלאי מלכתא. והענין כי הוד נאחזין בו הקלי' והיא מדה כזאת ליתן להם היות אך באופן שיתנהגו בהם על מה שנבראו. דהיינו לשמש את הקדושה כעבד לפני רבו ושפחה לפני גברתה והעיקר שכל הכחות יבירו כי אין להם כח כלל וכלל רק מה שילוו להם ע"פ פקודת ה' ית' והם נכנעים תחת הקדושה. והוא הוד והדר לפניו ית'. רק שהמדה הזאת אינה עומדת רק לזון אותם. וזה תלוי במעשה התחתונים באם ה"ו יחטאו התחתונים ויגרמו הגברת הקלי' ה"ו ולא יבירו כח מלכותו ית' אז יתהפך ה"ו הכח הזה שנותן להם היות מהוד לדוה. ואם יגבירו התחתונים כח הקדושה אז יתחברו תרין פלגי גופא נצח והוד ויתשמש במדת הנצח לנצח את הקלי' אז יהיה הכח הנותן להם מזון וחיות להוד. ולכן הקנמון בשם ניתן להגאון לרמז כי הם תרין פלגי גופא וההוד בפני עצמו תיכל ה"ו להתהפך לדוה ולכן צריך להתחבר תרין חצאין נו"ה ואז הוא הגיבור חרבך על ירך גבור הודך והדרך והבן זה. והנה כשביהמ"ק היה קיים היו הקלי' מתבררים וכל א' וא' היה משתמש רק לדבר שנברא וכל א' על מקומו יבא בשלום. והיו נכנעים תחת הקדושה. ועיקר תשמיש הקדושה הוא רק להעמיד כל א' על משמרתו ולא יהיו מתחברים זה עם זה. כי פיזור לרשעים נאה להם ונאה לעולם ולכן כמו שהאש בהסיקו את העצים מפריד היסודות המחוברים בו וכל א' מהיסודות נפרד והולך אל מקומו כמו כן היה כחות הקדושה מתגברים ומפרידים את כחות הקלי' ומפקידים אותם כל א' למשמרתו ולזה ארז"ל שהיו מסיקין בירושלים בעצי קנמון והבן זה. והיה ריחן נודף בכל ארץ ישראל שהוא בכל מקומות ממשלת הקדושה נתפזרו כל א' על מקומו וכשחרבה ירושלם וגברו הקלי' בעוה"ר אז נגנז הכח הזה והוא נולע על ירכו כידוע ולא ניתן כח הבירור רק מעט מעט כשיעור וזהו כשעורה לשי

שיעור

אַבַּיֵי הֲוָה מְסַדֵּר סֵֽדֶר הַמַּעֲרָכָה מִשְּׁמָא דִגְמָרָא וְאַלִּבָּא דְאַבָּא שָׁאוּל מַעֲרָכָה גְדוֹלָה קוֹדֶֽמֶת לְמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטֹֽרֶת. וּמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטֹֽרֶת קוֹדֶֽמֶת לְסִדּוּר שְׁנֵי גִזְרֵי עֵצִים וְסִדּוּר שְׁנֵי גִזְרֵי עֵצִים קוֹדֵם לְדִשּׁוּן מִזְבֵּֽחַ הַפְּנִימִי וְדִשּׁוּן מִזְבֵּֽחַ הַפְּנִימִי קוֹדֵם לַהֲטָבַת חָמֵשׁ נֵרוֹת וַהֲטָבַת חָמֵשׁ נֵרוֹת קוֹדֶֽמֶת לְדַם הַתָּמִיד וְדַם הַתָּמִיד קוֹדֵם לַהֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת וַהֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת קוֹדֶֽמֶת לִקְטֹֽרֶת וּקְטֹֽרֶת קוֹדֶֽמֶת לְאֵבָרִים וְאֵבָרִים לְמִנְחָה וּמִנְחָה לַחֲבִתִּין וַחֲבִתִּין לִנְסָכִין וּנְסָכִין לְמוּסָפִין וּמוּסָפִין לְבָזִיכִין וּבָזִיכִין קוֹדְמִין לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבָּֽיִם שֶׁנֶּאֱמַר וְעָרַךְ עָלֶֽיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶֽיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים עָלֶֽיהָ הַשְׁלֵם כָּל-הַקָּרְבָּנוֹת כֻּלָּם:

אנא

אמרי שפר

שיעור והוא מלומד במלכות. השכינה הקדושה הסוככת עלינו בגלות שלא יכלונו ח"ו כי בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם והבן זה היטב: קשט וקלופה הן חו"ב קשט חכמה קלופה בינה. ומבואר כל זה בדברי האריז"ל. כי קשט הוא כשרתא הנזכר בדברי חז"ל לפי פירש"י ברכות מ"ג א'. והכל ענין א' קשט וכשר הכל כוונה א' שע"י החכמה נכשר הכל ואין אחיזה לחיצונים בו כלל וכלל כידוע. וקלופה בינה. שהוא קליפת עץ החופף וסוכך על העץ הוא סוד בינה המכסה על בנין בסוד האם"ל על ז"א ונו"ק ואכמ"ל לבונה זכה הוא אור מקיף. וכבר אמרנו ענינו שהוא השקפת מדרגה עליונה על התחתון ממנו לפי ענינו של התחתון שמתבונן על מעשה התחתון כנ"ל וה"ס בינה דמלכות של מדרגה עליונה וכאן הוא או"מ על הקליפו' כמ"ש האריז"ל וידוע כי בינה דמל' מלבשת על הוד. וז"ש בליקוטי הגר"א כבר נתבאר בשער נפתלי. ולבונה מרומז ו"ה כנגד י"א סממני הקטורת ול"ב נתיבו' וכ' ש"ב כמ"ש רבינו בליקוטיו: והנה לפורן כבר אמרנו שהוא יסוד שבו נכלל כל הו"ק כנ"ל. והנה יסוד א"א להתכלל בנו"ק אלא ע"י מוחין דחו"ב שמהם יוצא הטפה כידוע שעיקר התכללות המדות זה בזה הם ע"י מוחין דחו"ב והבן זה והם בורית כרשינה ויין קפריסין. והטעם כמבואר בפנים כי חכמה נהית בחסד ובינה בגבורה כידוע. כי עצם הטפה שהוא השפע בא מחכמה לחסד ומשם נהית ליסוד. ולכן נאה מצד החסד. אכן השפע צריך לעבור את גבולו ולכנס למדה המתקשרת עם התחתונים שהוא המל'. שהיא אינה מבחי' כלל וכלל ולכן נק' דבר זה שיש לו כח וחוזק לעבור את גבולו ולכנס לתוך מדה אחרת. וז"ש הקמת ברית והוא ע"י יין קפריסין. שהן הגבורות והוא מצד הבינה שממנה דינין מתערין: וכן מלח ומעלה עשן הן ג"כ חו"ג. והענין כי הם חו"ג דדעת. והוא כי מלח ממתקת את הבשר וכמו כן החסדים ממתיקים הנהגת הז"א. והענין כי מוח הדעת כולל ב' מדות חו"ג כי הדעת הוא המתפשט בתוך המדות והכוחות הפועלים כי בעת מעשיהם ידע אותם ומשמרם שיהיו כפי כוונת הבינה. ויש בזה ב' עניינים. א' הממתקת הענין לפי מה שהוא לסדרו בענין נכון ונאות עד שימתק לכל רואהו. דהיינו דרך משל בהנהגת הז"א ידעהו הדעת לפי מה שהוא למטה. ומסדרו בסדר נכון וממתיקו שיהיו בתכלית הטוב והם ה' חסדים שבדעת כנגד ה' מדות שבז"א מחסד עד הוד כאשר ביארנו כמה פעמים כי עיקרם ה'. ומאלו ה' עיקרם ג' הד"ר והם ג' הויות גי' מלח והוא ממתיק הבשר ג"כ. והענין השני. היא התועלת היוצא מהנהגה הזאת להנהגה עליונה ממנה וזה תבחין הבינה על ידי הדעת. והוא סוד אור חוזר העולה מלמטה למעלה והוא גבורות שבדעת וזהו מעלה עשן והבן כל זה:

יוד

שער נפתלי

והלבונה והם נגד ד' אחוריים דאו"א יש"ס ות'. ובאמת כ' רבינו כי נטף הוא כתר. ושחלת יסוד וחלבנה מלכות ולבונה אור מקיף. אף כי האריז"ל ג"כ כ' כן אך הוא לא חילק בהדיא הד' והז'. ויש לפרש ולחלק באיזה אופן שנרצה. לא כן אליבא דרבינו שחילק בהדיא הד' והז' ואם נאמר שהד' הם אחוריים הנ"ל א"כ הא דלא כמ"ש רבינו בפנים ובכל לקוטיו. והיא סתירה עצומה לכאורה. ונראה לי לתרץ בעה"י. כי הנה אחוריים דיש"ס ותבונה נפלו ועמדו א' לפני המל' וא' לאחרי' ומהם נעשה אח"כ פרצוף יעקב ולאה כמ"ש האריז"ל וידוע כי ישראל ויעקב הם בערך ת"ת ויסוד כי יעקב מתחיל מחצי ת"ת דז"א. וגופו כנגד היסוד ונמצא כי יסוד ומלכות שאמר בכאן שהם שחלת וחלבנה. הם כנגד יעקב ולאה אחוריים דיש"ס ות'. ולכן חשיב יסוד ומלכות אצל כח"ב ודו"ק:

מ"ש

סוד

אָנָּא בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ תַּתִּיר צְרוּרָה. אבג"יתץ
קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ שַׂגְּבֵנוּ טַהֲרֵנוּ נוֹרָא. קרע"שטן
נָא גִבּוֹר דּוֹרְשֵׁי יִחוּדְךָ כְּבָבַת שָׁמְרֵם. נגד"יכש
בָּרְכֵם טַהֲרֵם רַחֲמֵם צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלֵם. בטר"צתג
חֲסִין קָדוֹשׁ בְּרוֹב טוּבְךָ נַהֵל עֲדָתֶךָ. חקב"טנע
יָחִיד גֵּאֶה לְעַמְּךָ פְּנֵה זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ. יגל"פזק
שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת. שקו"צית
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

איזהו

ליקוטי הגר"א

שם מ"ב אבגיתץ (כהע"א אבגיתץ, וכהע"א אבגיתץ) קרע שטן (כהע"א קרע שטן) נגד יכש (כהע"א נגד יכש) בטר צתג חקב טנע (כהע"א חקב טנע) יגל פזק (כהע"א יגל פזק) שקוצית. אדירירון בהירירון גבירירון (א"ס נ"ל גהירירון כמ"ש בתיקונים מובא למטה בליקוטים) יגבהיה תלמיה צתניה. קדמיה רגריה עריריה שגעיה טלטיה נהריה. נזמריה געריה דהריה (כהע"א דתריה אבל בפרדס שער פרטי השמות פ"ה כנוסחא ראשונה) יעליה בסיה (אבל בפרדס איתא בסיה וכן מובא לפי סדר הנקודות ודו"ק) שגיוניה (כהע"א איתא שגיונה אבל בפרדס איתא ביו"ד אחר הנו"ן אלא שם איתא שניוניה) בועליה טוריה רמיה צציה תהביה גלגליה (כהע"א גלגליה וכהע"א בקמץ תחת הג' ובפרדס כנוסחא א') חנניה קתקיה בהבהביה טוהויה (כהעתק אחר טוהויה) נתניה עממיה. יהלשריה גורריה (כהע"א גורריה וכ"ה בפרדס) לממריה (כהע"א לממריה אבל כס' הפרדס כנוסחא א') פקורקריה זהרזהריה (כהעתק אחר זהר זהר זהריה וכ"ה בפרדס) קמליה. שתהודריה קדושיה והאלאליה (א"ס ע' בפרדס) צעדיה יתהריה תמתליה:

ארפניאל בואל גבריאל יופיאל תומיאל צדקיאל: קנאיאל רכחיאל עזוזיאל שמשיאל טופיאל נגדיאל: נחליאל גבוריאל דניאל יהודיאל כבשיאל שעריאל: ברכיאל טפטיאל רחמיאל צפוניאל תרומיאל גרודאל: חזאל קומיאל ברקיאל טהריאל נוריאל עמיאל: יסראל גדיאל להביאל פנואל זכריאל קדושיאל: שלגיאל קרביאל וויאל צוריאל ילפיאל תבריאל: (עכ"ל בהדרת קודש עם הגהותי): (עוד כתב שם וז"ל.) שם מ"ב בגבורה

יוצא

אמרי שפר

סוד שם מ"ב היוצא מפסוק בראשית עד ב' של ובהו הילופי אלפי ביתות סוגים. והנה לבארו צריך ביאור רחב מאד. אך בכאן בדרך כלל נבאר מעט מה שיחננו ה' ית'. ידוע כי סגולתו הוא מועיל מאד לענין היחודים כי בשעה שהאדם מתבודד בשכלו להבין היחידים ומדמה בדעתו כאלו יצא מאויר הזה הגשמי ונכנס באויר הג"ע ואז ע"י סגולת השם הזה מעופף שמה באויר הג"ע ורואה שם מה שצריך לראות ומשיג שם השגות נפלאות. והענין כי בפסוק בראשית אחרי שהוא מדבר בעניינו הבריאה והוא א' מעשרה מאמרות בודאי נרמז בו כוחות הבריאה. כי זה כלל גדול בכל העניינים כי כל פסוק שמדבר באיזה ענין

נרמז

יוצא מבראשית מ"ב אותיות הראשונות. וכן יוצאת מפסוק אחרון ולכל היד החזקה עד ישראל ולא עד בכלל: (עכ"ל):

שם **אבג יתץ** נרמז בפ' ויקבור **א**ותו **בג**י' ובר"ת **ת**ודה **צ**וה לנו משה. והשם קאי עליו. [א'] רוחו של משה שהוא ורוח אלקים מרחפת על פני המים. בג"י י"ג מדות של התורה. והוא לשון בתורה וזהו ר"ת ת"ך לשון תורה. והוא י"ג תיקונין דא"א ששם שורש נשמתו כידוע. והשם הזה הוא בחסד שמשם התורה כמ"ש מימיני אש דת למו וכן י"ג מכילן דרחמי משם שהוא שרש הע"ב שמות שהן בחסד. וכן נרמז השם בתיבת בראשית כי תש"ר של בראשית הוא אב"ג באתב"ש. י' של ית"ץ י' של בראשית והוא תשר"י שבו עתידין ליגאל משט' דמשיח בן יוסף ובו כלחוך השור והוא השור הנ"ל דשם הנ"ל. (שהוא גי' שור) ובו ת"ץ שבירה דלהון. (ויתבאר לקמן בעה"י):

שם **קרע שטן** בגבורה שהוא יום שני כי קרע הוא בימא שהוא קרע את הים והמים שהיתה ביום שני ובו נקרע המים בין מים עליונים לתחתונים. ואתמר בו יהי רקיע בתוך המים ובקרע אותיות קרע שהוא קרע בין מים למים. וכן שטן נרמז ביום שני כי בו בריאת הס"א כמו שארז"ל גיהנם נברא ביום שני ולכן לא נאמר בו כי טוב ואיהו מבדיל בין מים למים בין דכורא לנוק' דלית לין חיבורא דיחודא. והוא זה לעומת זה כי רקיע הוא היסוד והוא יחוד בין זו"ן. והוא בי' מן רקיע שנשאר מאותיות קרע. והוא י' מן יסוד שבי' עיקר היחוד והוא עטרת הברית. אבל השטן שנברא ביום ב' הוא מבדיל. ולפי שיום שני הוא יצחק שממנו יצאו יעקב ועשו לכן נבראו רקיע ומבדיל (רקיע נגד יעקב. ומבדיל עשו) אע"ג דמאברהם יצא ג"כ ישמעאל. אבל לא יצא כ"א עם יצחק רק קודם לו וכמו כן ביום ראשון יצאו תהו ובהו אבל לא כאחד עם האור רק כל א' במאמר לבד. ושם ג"כ הבדל בין אור לחשך וכמו כן גרש את האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש כו' משא"כ בעשו והי' כאשר תריד כו' ולאום מלאום יאמץ ועליו נאמר כי אם עונותיכם מבדילים כו'. ואלו שני הקליפות הן שור וחמור. חמור בימינא נחש ישמעאל והוא תהו כו' ושור עשו שהוא גיהנם כלחוך השור. משמאלא. אלא שאברהם היפך ושוי עשו לימינא בכבד וטחול לשמאלא נחש כמ"ש בר"מ וזה שפירש בע"ח שם הראשון אב"ג לשון שבירה ית"ץ לשון נתיצה והשם השני קריעה את השטן. והענין ששם הראשון גי' שור והוא שור המועד לימינא. ושם השני שטן שהוא נחש גי' שטן ובשם זה עקר טורין ותבר טינרין דחויא והוא לשמאלא חמור ולכן בשם הראשון שבירה ובשני קריעה כמ"ש שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו וכן כל שם של מ"ב לפרוע מן הס"א ששורש כל השם בגבורה. ובו יגאלו ונגד אלו הקליפות ששרשן שנים ימינא ושמאלא יעמדו ב' משיחין שהן בנו"ה ימינא ושמאלא:

שם **נגד יכש** בת"ת עד"א יומא תליתאה כי עד"א דרגא דמשה כידוע וביום השלישי שהוא אלף תליתאה התחיל יום של משה כי ב' אלפים תהו וב' אלפים תורה. וביום השלישי נעשו נפלאות יציאת מצרים וארבעים שנה במדבר וביאת הארץ ובנין ביהמ"ק ועליו נאמר נגד כל עמך אעשה נפלאות וזהו נג"ד של השם. יכ"ש הוא כי שמים שהוא עד"א

אמרי שפר

נרמז כי השם השולט על הענין ההוא. כי התורה שמותיו של הקב"ה ובה ברא את כל העולמות ולכן בפסוק בראשית נרמז בו כוחות ושמות של בריאת שמים ולכן ר"ת של את השמים ואת הארץ הוא שם שבו נבראו כידוע. וידוע כי שמים וארץ נרמז ג"כ בריאת הנשמה והגוף רוחניות וגשמיות. וא"כ חיבור הגוף והנשמה נרמז ג"כ בכאן השם שלהם. והענין כי בכל עולם ועולם מסתדרים ומתרכבים יסודות הבריאה בהרכבת שונות עד שיבאו לכלל הצורה שהוכן להם. והוא ענין האותיות שכל אות ואות מורכב מחלקים שונים מנקודות וקוים שונים מורים על סדר הרכבה אחת מכמה וכמה ברואים שהם תחת סוג ההוא (ודברנו מזה בבאורינו

עד"א כליל ג"ר והן יכ"ש כ' כתר י' חכמה ש' בינה ובו ימשלו על כל האומין ויכלו את הכל וכל הרשעה כלה כו':

שם **בטר צתג** בט"ר לשון תבר שהט' ות' מתחלפין שתבר נהורין. כי באלף הרביעי הי' חורבן ביה"מ ואתחשכו נהורין דזו"נ שמשא וסיהרא ובו ותקע כף ירך יעקב ועתיד להרפא בו אז ידלג כאיל פסח ועתיד להחשיך שמשא וסיהרא דס"א שנבראו ג"כ ביום ד' שעליהן נאמר מארת חסר מארת ה' בבית רשע. ועליהם נאמר וחפרה הלבנה דאיהו נחש ובושה החמה דאיהו גיהנם והן שני קליפין. הנ"ל שהן מכסין את השמש וירח בגלות. שאז עתיד לאעברא לון מן השמש וירח ויגלו פורקנא דלהון ואז ולא יכנף עוד כו' וכ"ז מרומז באלו השמות. בב' שמות הראשונות נרמזו קליפות אלו כנ"ל. והשם השלישי והרביעי והחמישי (שהן נג"ד יכ"ש בט"ר צת"ג חק"ב טנ"ע) מרומז אלו שני המאורות שמכוסין בהן. כיצד. י' של יכ"ש עם ב' של בט"ר הן י"ב. כ' עם ט' הן כ"ט. ש' (של יכ"ש) עם צת"ג הוא תשצ"ג. והוא הילוכה של הלבנה (כ"ט יום י"ב שעות תשצ"ג חלקים) נשאר נג"ד. ר' (של בט"ר) עם ח"ק הוא שס"ה הילוכה של חמה נשאר בט"נ ע' בטן הוא השכינה סיהרא נקודה הפנימית של סיהרא. בט"ן גי' אנ"י. שבזו"נ כל א' כלול מז"ס. וכל א' מעשר (נמצא בזו"נ בכל א' מהם) הוא ע'. רק שבמלכות מלכות דילה לית לה רק נקודה חדא כידוע הוא רק ס"א (ו"ק דילה כ"א כלול מעשר ומלכות דילה א' הרי ס"א) גי' אנ"י בט"ן. ובו ע'. וכן ע' שמשא ע' שמות של עד"א וכן במט"ט וכן בשמש והוא נקודה הפנימית. וזהו פירושו שישבור ויקרע מן שמשא וסיהרא ב' אלו הקליפין והן המכסין אותן ואז יאירו ב' שמות האחרונים שהן בדכורא ונוקבא כמ"ש יג"ל פז"ק יגל פורקן כו' דאיהו משה וכלהו נחתין בצדיק. עד"א נהרא בצדיק. שקוצי"ת ביום השביעי שבת מלכתא בה קץ הימין במלכות:

שם **חק"ב טנ"ע** ביום החמישי דבי' אברו התנינים ובאלף החמישי בו מלחמת תנינים ושליטה דלהון שהגלות נמשך כל אלף החמישי. כל היום דוה הוד, והשכינה היא בתיבה דאגינת עלייהו דישראל בגלותא מטוני ימא דשלטין בגלותא. והוא ח"ק בט"ן דשם ח"ק לשון מזון הטריפני לחם חקי ובטן הוא השכינה כנ"ל ובה חק ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה ונשאר ע' של השם והוא ע' דעד"א כנ"ל:

יג"ל פז"ק איהו צדיק יסוד אלף שתיתאה דבי' יג"ל פ'ורקן ז'רע ק'דושים ר"ת פז"ק כי באלף הששי עתידין ליגאל וזרע קדושים הוא בצדיק כמו שנא' אור זרוע לצדיק. ואור הוא פורקן כמ"ש בתז"ח יהי אור יהי פורקנא ויג"ל הוא י' של יגר שהדותא וג"ל של גלעד והוא עד אם אני לא אעבור אליך כו' לרעה. שאז וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל כו' שקודם היו האור והחשך מעורבין בגלותא. חשוכה מכסיא לנהורא (אבל אז לא יעברו מזה לזה ויהי' הבדל ביניהם) וכן צדיק איהו עני ויג"ל פ"ז גי' ענ"י ונשאר ק' והוא כנגד תרין משיחין חד לקבל בית ראשון ה' עילאה וחד לקבל בית שני ה' תתאה. וכל א' כלול מעשר דאינן כ' תרעין אלא בה' עילאה נק' מ"י וה' תתאה י"ם ושניהן הן ק' וזהו ק' של השם:

שקוצי"ת

אמרי שפר

באורינו על ספר ברית עולם) ולפעמים צריך כמה וכמה סדרים שיתחברו ביחד להוציא בריאה אחת ולכן מתחברים אותיות הרבה בפעולה ההיא וזהו ענין השמות כי בכל אות ואות שורה עליו רצון ה' ויכולתו לפי סדר הבריאה שרצה באות ההוא, ובשם כולל כמה סדרים כנ"ל והאותיות אלו שורים על המלאך והוא שומר פעולתו לפי האותיות האלו שבו יודע רצון בוראו. ולפעמים יוצאים השמות ע"י חילופי אלפי ביתות שונים. והוא כי הפעולה ההיא יורדת מעולם לעולם וכמו שבכל העולם ועולם משונה מחבירו כן הסדרים של כל פעולה משתנים

שקוצי"ת ביומא שביעאה דאיהו אלף שביעאה ושם קן הימין כי קן הוא בימינא והוא מל' ברתי' דאברהם קן דכל דרגין. ובשם זה אותיות שי"ת וק"ן. שבה כלול יסוד וכל הו"ק שהן שית. והיא שביעית קן. שלכן היא כלול מכל הו' שמות שבה נכלל כל השם וכן בשם זה נכלל כל השם שמות שית וקן כנ"ל: (ביאורו לתז"ח פ"ר ב'):

עד"א כלול ג' שמות מן שם מ"ב שהן בחג"ת והן ג' שמות הראשונות אב"ג ית"ן מסט' דחסד קר"ע שט"ן מסט' דגבורה וכלא נכלל בת"ת כידוע. ור"מ דרגא דילי' בעד"א מסט' דימינא דמשם כליל כלא דהוא יום דאזיל בכולהו יומין ומשם נתן את התורה כמ"ש מימינו אש דת כו'. ובי' אתמר ויקבור אותו בגי"א כי כן נשמתו גניזא תמן מסט' דימינא וזהו בגי"א ד' אותיות מן השם הנ"ל. ונשאר ת"ן ר"ת ת'ורה נ'פונה כי עד"א נק' אור הגנוז ביסוד. כי גנוז לצדיקים לעתיד לבא וגנוז בצדיק יסוד. ולכן הוא נ' פשוטה לפי שאור הגנוז שם לצדיקים לעתיד לבא ומסט' דעלמא דאתי הוא נ' ארוך עולם שכולו ארוך ואור הגנוז הוא תורת משה שעתידה להתגלות וזהו השם אבגית"ן אבג"י הוא משה. ת' תורתו נ' נפונה כי בנ' יסוד צפון כנ"ל. ואבג"י הוא משה בסוד בגי"א כנ"ל. והוא א"ב ג"י. אב שבו נכלל כל הי"ג מכילן י"ג מדות וכן הוא כל אב שבו נכלל הבן בסוד הטפה במוחו. וכילד נכלל בו כי הוא בדרגא דעד"א והוא וא"ו כידוע ואיו דשמא מפרש גי' י"ג וזה אב שבו נכלל באות אחד ו'. וכן בויעבר נרמז כי ג' חג"ת נכללין כאחד כי ויעבו"ר אותיות ע"ב רי"ו ו' ע"ב גי' חסד. רי"ו ו' גבורה ושניהן הן שם ע"ב אלא שזה כלל בתיבות וזה פרט באותיות. ונשאר ו' דויעבו"ר והוא ת"ת שכליל שניהם וזהו. ויעבור. חג"ת. ה' עד"א כי הכל כליל בו. והנה ברי"ו אותיות דשם ע"ב קרע שטן מן ימא. דהעביר סלע דחויא מן אורייתא הרי דקרע שטן בגבורה (רי"ו אתוון שבגבורה כנ"ל) ואבג"י דאבגית"ן כבר ביארנו שהוא בחסד א"ב לי"ג מכילן. ומסטרא דחסד שנרמז במדה א' מי"ג מדות שהוא אל מכללין כל הי"ג בהוי"ה שקודם להם כידוע שהוי"ה שלפניהם כולל כל הי"ג תיקונים בסוד מלפ"ז. והי"ג מדות הן בא"א כולו חסד ויורדין לעד"א בא"ת ב"ש כזה אל. תך. רחום גספ"י וכו' שא"ת ב"ש הוא עולה ויורד עד תליו ויורד מתליו והוא חו"ג. ומשם עד"א כליל מחו"ג והוא מטה כלפי חסד ומאריך על הבינונים שיחזרו בתשובה ויהיו בחסד. אבל בגבורה שבו שהוא קרע שטן ידין בגוים שהוא דין גבורה וזה קרע בגוים וזהו שטן והכל בגבורה שבו לאומות. אבל לישראל בחסד. והנה ג' שמות הראשונות הן בכח"ב כליל בחג"ת. וכולא כליל בת"ת. וד' האחרים בנהי"ם. כילד. א"ב דאבגית"ן הוא חכמה שהוא אב כידוע. ונחית בחסד שהוא אב לי"ג מכילן דכלילן בחסד וזהו ג"י של השם. כי חסד יש בו ע"ב שמהן וכללא דלהון וה"ו אני וה"ו. וג"ת שלהם וא"ו והוא י"ג. וכן ת"ן משם הוא ת'ורה נ'פונה ונתנה בימין שנאמר מימינו כו'. אימא עילאה נחית לגבורה ובה קרע שטן מן שמאלא. ובה קרע ימא ויבקעו המים ימא דאורייתא: וכתר עליון נחית בעד"א דאתקרי נורא (וכתר נק' פלא) ובי' עביד עד"א פליאן. כדכתיב נורא תהלות עשה פלא. ובה אמר למשה נגד כל עמך אעשה נפלאות (נגד הוא נגד דשם נגד יכ"ש) ור"ל בשם נגד שהוא ת"ת מסט' דכתר אעשה נפלאות. ועד"א כליל כל הג' שמות. ולכן נכלל בו כל מה שנכלל בחג"ת שהן כל הג"ר. והוא שם יכ"ש כ' דאיהו כתר. י"ש להנחיל אוהבי יש. ואיכון י' חכמה ש' תשובה. ונכללו בעד"א שנק' שמים

אמרי שפר

משתנים בכל עולם ולכן מתחלפים האותיות והנה בזה הפסוק של בראשית ברא מרומז בו הקשרים שנתקשרו העולמות זה בזה וכן קשרי הנשמה והגוף המרומז בשמים וארץ. ומרומז ג"כ איך הארץ שהיא הגשמיות נהיתה מהרוחניות ואיך סדר הקשירה והתרה. והנה והארץ היתה תהו הוא התחלה לבא לרוחניות דהיינו שהארץ שהוא

שמים. כי נג"ד יכ"ש עם ג' ספי' הנ"ל ג' שמים: בט"ר צת"ג דא נצח. ואית דדרשי השם להיפך גת"צ רט"ב. ובי' והיית כגן רטוב הנאמר בנצח. דכתיב אללו והשביע בצחצחות כו' והיית כו'. ובצחצחות הוא נצח שבו אותיות צח. וגן רטוב הוא בשם הנ"ל. ג' הוא גן. רטב הוא רטוב. ת' תפארת. כי רטב ר' הוא רחמים והוא תפארת רחמים. והשפעתו של ת"ת ברחמים הוא על ידי נצח. ותוצא הארץ דשא עץ פרי הוא נ' (כי ת' תפארת שהוא יום השלישי מוציא בצדיק) והוא ע"י נצח וזהו ת"ל של השם: חק"ב טנ"ע דא הוד. ובי' נאמר שם שם לו חק ומשפט. כי חק הוא גזירות ומשפט דין. ושם נסהו כמה נסיונות והכל מסט' דהוד. דהוד אתקשר בגבורה וחק הוא אותיות חק של השם. ובהוד אתמר כל היום דוה אותיות הוד. ובו אתמר והוא צולע על ירכו. דנגע בו ס"מ שחרב ביה"מ שנק' ירך. וההוא זמנא שיתקן אז ידלג כאיל פסח. טנ"ע שבשם בהיפך אתוון נטע. ובי' חב אדם כי אדה"ר נברא ביום ששי. ויום ששי היה הוד לפי שאז במעשה בראשית היתה מלכות יום הרביעי אצל ת"ת. נמצא יום ו' הוד. ובו ביום חטא. וזהו ביום נטעך תשגשגי. ובי' אתנטע ואשתרש בעלמא. וזהו נטע אותיות טנ"ע. ולפי שחטא אדה"ר בהוד לפיכך נגע ס"מ באותו ירך. שיעקב הוא גלגול אדה"ר. ולפיכך בו הגלות באלף החמישי שהוא יום ה'. כי הוד ביום ה' לפי שעכשיו השכינה למטה והיא יום השביעי והוד יום ה'. ונשאר אות ב' מהשם וכשתצרפו לט"נ הוא בט"נ. וכשתצרפו לע' היא ע"ב. כי שכינתא בי' אתקריאת בטנך ערימת חטים. כי יש לס"מ אחיזה בבטן וירך כמ"ש בשבא שנתנו לו בטן וירך דסוטה. וכל זה לפי שהס"א לשמאלא ובגופא אין אחיזה. לכן אחז לבר מגופא בשמאלא. אע"ג דבטן בת"ת. אך כל שמא כליל משית ספירן (נגד ששה אותיות שבכל שם) וכמו כן בטן הוא בת"ת מסט' דהוד ותמן ע"ב כנ"ל. והן בנו"ה כי הן נקראו ענף עץ אבות וערבי נחל. שבהשם אותיות ע"ב והן בנו"ה שניהם. שהן תרי פלגי דגופא. כל א' כלול בחבירו. עבות בנו"ה כי תלת ספירן נה"י כל חד כליל ע"ב אתוון כגוונא דתלת אבהן: יג"ל פז"ק דא איהו צדיק אלף שתיתאה ובו זמן הגאולה. דאיהי יסוד עלמין. והגאולה הוא יסוד כל העולם שיבנה ביהמ"ק. ובו גנוז סוד הקץ. ור"ל סוד מן יסוד שבו אור הגנוז. וקץ הוא מסט' דשכינה. וחשבון קילה גנוז בו. ובאלף הששי שהוא יומו יתגלה הקץ. (ונ"ל דהיינו כנ"ל. דאע"ג דאמרינן יום הששי הוד. זהו דווקא במעשה בראשית שאז היתה מלכות יום הרביעי כנ"ל אצל ת"ת. אבל עכשיו היא למטה והיא יום השביעי ונו"ה הן יום ד' וה'. ויסוד הוא יום הששי אלף הששי ובו יתגלה הקץ) וזהו יג"ל מהשם. ופז"ק. הוא ר"ת פ'דיון ז'רע ק'דושים. דבי' קב"ה יגל"ה פ'דיון ז'רע ק'דושים: שכינתא איתקריאת שקולי"ת דתמן שי"ת וק"ן: כי שכינה משלמת לשביעית. שהן שי"ת והיא שביעית לון. והיא ק"ן דכלהו. שהיא משלמת כל הספי' לעשר. שכל א' הוא מע' כידוע: (ביאורו לתז"ח ע"ה ב' ג'):

אב"ג ית"ץ בי' אפי"ק לישראל מגלותא. דהוא שם החסד שבו. ובי' אותיות יצא (פי' שיצא מגלות) והוא יומא קדמאה כנ"ל. קרע שט"ן שמא תניינא דיומא תניינא ובי' קרע ימא כנ"ל. נג"ד יכ"ש דא ת"ת. כסאו כשמש נגדי. (כי ר"ת כ'סא ש'מש כ' ש'. נשאר נגדי מהשם) ובי' אתמר למשה נגד כל עמך אעשה נפלאות. (ביאורו לתיק' מ"א א'. והנדפס עם ביאור הגר"א כ"ז א'):

אב"ג

אמרי שפר

שהוא הגשמיות נעשה תהו, דהיינו שהאדם מתבודד ברעיונו ומתחיל לתור במחשבתו ענין הרוחניות עד שמרוב התדבקותו מתבטלים חושיו וכחותיו נעשים תהו. ואח"כ מתחיל לבא לו השגה מלמעלה וזהו ובהו שהוא תיקון מעט כידוע בו הוא שבו נעשה תיקון ולכן עד ב' של ובהו נגמר שם מ"ב שהוא התחלת ההשגה שלמעלה. ולכן סגולתו

אב"ג ית"ץ בחסד. קרע שטן בגבורה. נג"ד יכ"ש בת"ת. וכסאו כשמש נגדי. כ' משם הוא כסא. וש' משם היא שמש ונשאר נגדי. והוא דרגא דמשה ובי' אתמר למשה נגד כל עמך אעשה נפלאות כנ"ל בט"ר נת"ג דא נצח. חק"ב טנ"ע דא הוד. יג"ל פז"ק איהו יסוד. שקוצי"ת דא מלכות: (ביאורו לתיק' כ"ד ב' בהג"ה): שם נגד יכ"ש. נג"ד פי' שהיא אז נגד השמש. והענין כי הכתר הוא אין. ואינו נראה כלל. והוא בשעת דיבוקה (והוא כ' שבשם. ר"ת כתר) ואח"כ נראית נקודה חדא והוא המולד. ואז נקרא י' חכמה שלה. ואח"כ שנתמלאת בעיגול והוא ש' בינה. שבת. נקודה בהיכלי' בסוד שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו. שבת העיגול ומקדשי הנקודה. (ונ"ל כצורה הזאת ש שהוא ש'): (ליקוטים שבסוף היכלות פקודי בד"ה בכ"ר):

שם מ"ב הוא הדעת שכולל ו"ס, וכ"א כליל מו'. ודעת הוא שורשם. כי הכתר שרש לכל. והראשית מחכמה. וכן דעת לז"ת והראשית מחסד. עולם חסד יבנה. וז"ת בכל א' הוי"ה שלמה. חג"ת ג' חיון נש"א. וכן נה"י. ומלכות חיה רביעית אדם משלמת לכל תלת. ובה ג"כ יקו"ק. אלא לפי שנכללת מכל הג' חיות צריך להיות בה ג' הויו"ת. והיא המשלמת להון לשם י"ה יקו"ק למרכבה ראשונה שיהיה בכל א' שית אתוון. ולמרכבה תניינא י"ק (כ"ל דל"ל ו"ק) יקו"ק. והן ג"כ שית אתוון. הרי שית פעמים שית. וחו"ב שמותם העלמי י"ק יקו"ה. י"ק בחכמה. יקו"ק בבינה כידוע. הרי שם מ"ב. ובמקום הדעת חו"ב והכל א'. כי הדעת כלילות חו"ב: (ביאורו לתיקונים כ"א א"ב):

אב"ג ית"ץ. א' איהו כתר און מופלא ומכוסה. כי א' ר"ת אמון. והכל בכתר דהוא מופלא ומכוסה כמ"ש במופלא ממך כו' ובמכוסה ממך כו' והוא אמון. אומן של עלת העלות. ואמון מופלא ומכוסה הן בג' רישין דבי'. מ"ש הוא האמון דבי' נעשה הכל כמ"ש בא"ז באדרוכה ועי' בסוף א"ר קמ"ד א' ובא"ז רצ"ב ב' והיא דלא הוה כו' אומנא לאומנתי' כו'. ומכוסה הוא ח"ס עילאה אוירא עילאה. ומופלא הוא רישא עילאה לכל רישין. ואלף מורה על כולם אלף אמון כנ"ל. אלף פלא (הוא מופלא) אלף מכוסה דהוא נח נסתר יותר מכל הנסתרים כגון בתיבת הוא היא. א' נסתר אחר נסתרים וכל הג' רישין כולן בא' שהוא יו"י והוא"ו הוא באוירא כידוע. ב' הוא חכמה ב' דבראשית. ג' אימא עילאה. על שם שגומלת ומגדלת. שהיא אם הבנים כידוע. וגומלת חסד עם ספירה רביעאה מלכות דאיהי רביעאה לכל תלת. והיא רביעאה לג"ר כשהיא עטרת בעלה וז"ש רז"ל ג"ד גמול דלים שהיא נקראת אות ד' ע"ש שהיא דלה ועניה. **ית"ץ** י' חכמה דכל יוד היא חכמה אלא היא חכמת שלמה (ניק') והיא נאצלת קודם בעלה בסוד ד' פרצופים ד' ו'. ת' תפארת וכלל ג' אבהן כידוע. **ץ** הוא צדיק יסוד וכולל בנין נה"י. וא' דאיהו אמון כנ"ל איהו יהיב ציורין ודיוקנין ותיקונין סתימין. נגד ג"ר הרמוזים באב"ג ויהיב כל אברים נגד ץ' יסוד דבי' רמ"ח אברים וע' ריש תל"ט. ויהיב גוונין בת' תפארת שהוא שפירו דכלא ויהיב שכל לאשתמודעא בי' נגד י' חכמה. ועוד א' מורה על אל מסתתר מעיני כל חי ונעלם מכל היצורים והוא כתר דאצי' ובבריאה הוא שם אדירירון ותחות ידו ממנא ביצירה נקרא אדיר אדירים. ותחות ממשלתו בעשיה אתני"ק ויוצא מפסוק את"ן מושבך ושים בסלע קנך. תיבת את"ן ק' מקנך הוא שם אתני"ק. וכל אלו בכתר (שבכל העולמות הנ"ל) והשמות משם אבגית"ץ

הן

אמרי שפר

סגולתו הוא עפיפה בג"ע כנ"ל להשיג השגה. ויוצא מפסוק הנ"ל שמרומז בו כל הנ"ל. ומתחלף באלפי ביתות שונים לפי המדרגות שבכל עולם שיורדין זה מזה. כי ידוע כי התורה הוא מעולם הבריאה ולכן בעולם העשי' שהוא עוה"ז הגשמי צריך להתחלף בחילופים שונים לפי מה שקבלו המקובלים. והוא כנ"ל:

איזהו

כן אדירירון (בכתר) ביהרירון (בחכמה) גיהרירון (בבינה) יגביה (בחכמת שלמה) תלמיה (בתפארת) צתניה (בצדיק) שלשה ראשונות מהשמות [מסיימות] ברו"ן רירו"ן וג' אחרונות שהן ז"ת מסיימות בי"ה. ועוד בג"ר ח' אותיות בכל א'. ובג' אחרונות ה' אותיות שהן ג"פ י"ג שבהם כידוע והוא ע"ל עלא דבדולחא. וח' הוא עד המזל העליון וה' הוא עד המזל התחתון לכן בג"ר שהן עליונים ח'. ובכתר מתחיל השם אדי"ר. אבל בחכמה מתחיל השם בי"ה כי בי"ה ה' צור עולמים שהוא שמו של חכמה כי ב' ג"כ תורה. כי ב' ברוך וברכות הוא מחכמה שכל הברכות הוא ממ"ש נביעו דכל ברכאן וב' איהו חכמה ומורה על הכתר דכתר נעלם ואינו מושג אלא מכח החכמה. ובבינה מתחיל השם גי"ה כי בה ג"כ שם י"ה כי חו"ב כלילן דא בדא בסוד הבן בחכמה וחכם בבינה אלא שאות הראשון הוא ג' דאיהי תליתאה ודא שכינתא עילאה ספירה שלישית. וג' אחזי על הזקיפה דאיהו גאה גאה על כלא והוא בבינה שהוא מתגאה על כל על ד' חיות המרכבה חגת"ם. כמ"ש ה' זוקף כפופים. והוא שם ס"ג (בבינה) ס' סומך וג' זוקף ולכן זקיפה בשם שהוא דרגא דבינה סומך ה' לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים דהשם זוקף לכל הכפופים. ואיהו גאה על כלא ולית מאן דמתגאה עלי' והוא בבינה דהא לית גבהות באורייתא אלא בעלמא דאתי (בינה) ובמאי יתגאה על כלא באת י' מן אבגית"ץ. דהגבהות של הקב"ה כד אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. וזהו שם יגבי"ה דאיהו באות יו"ד מלכות ואשכחנא השם בגוונא אחרא יגבהי"ה והוא יגב"ה י"ה וכולן מורין על הגבהת עילת העלות בכתר למעלה מחו"ב וזה יגבה י"ה למעלה מי"ה: ת' תלמיה. תל שהכל פונים בו. וזהו תל של שם והוא תפארת שהכל פונים אליו שכל הענפים ממנו. והוא תורה שהוא מקור חיים שלכן הכל פונים אליו לקבל חיים. ונאמר תורת ה' תמימה ובו אותיות מי"ה דתלמי"ה והכוונה כי השם (שהוא תפארת) הוא תל מי"ה שהוא בן יה תל מכהון. ועוד הוא לשון תלמים כמ"ש תלמיה רוה וגו' והוא שבו קרע הים בשם ע"ב לשנים עשר גזרים (ועשה אותו תלמים) נגד י"ב גבולי אלכסונים כי י"ב שבטים עדות לישראל שבא (ת"ת) ובו שם ע"ב ו' פעמים י"ב (וע' מ"ש רבינו בביאורו לתז"ח ע"ה ע"ב בד"ה לי"ב קרעים. כי שם קרע שטן כולל ג"כ שם שלפניו (כמו כל שם שכולל שלפניו) וכן היתה קריעת ים סוף דינא ורחמי כידוע ולכן הוא י"ב נגד ב' שמות הנ"ל י"ב אותיות. ע"ש) וכן תלמיה הוא תלי תלין של הלכות פסוקות והוא ג"כ תל מי"ה בן י"ה: צ' צתני"ה ודא צדיק עמוד שביל כלא ובי' אשתמודע וניכר מאן דאיהו לעילא מכלא. לפי שבו כלולים כולם ניכר מי הוא העולה על כולם כמו בלולב שנאגדים כולם יחד ניכר הלולב שהוא עולה על כולם אבל אם כל אחד לבדו אינו ניכר מי גבוה יותר שיכול להעלות הקטן על הגדול משא"כ בקשורים יחד. והנה הצדיק איהו כליל כל ספירן ובו מתיחדין כלהו ואתעבידו אגודה אחת. וניכר כי הצדיק הוא המגדל שעולה עד לית שמיא כמו הלולב והוא משכיל לאיתן כמ"ש בפ' משפטים והוא סליק למעלה ודרים ל"ת מהשם ול"ת הוא לשון גובה כמ"ש בתרגום על וראשו בשמים ורישי מטי ללית שמיא: קר"ע שט"ן דא איהו שמא דעקר שטן מן ימא דאורייתא ואפרש לו מתמן. כמו שהשטן עקר האמונה דישראל עילאה כמ"ש ונרגן מפריד אלוף. כנסת ישראל שהיא אמונה דישראל שבא כן הש"י יעקור אותו והוא בשם זה קר"ע שט"ן קרע שטן מן ימא דאורייתא והוא בתורה שבע"פ שהוא מסט' דגבורה ובה עקר טורין ותבר טנרין דהויא. ובהיא שמא הוה רבה עוקר הרים באורייתא דבעל פה. ור"ל טורין וסלעים דהויא כי נחש מקננא בז' סלעים ובעלה בשבע טורין ובשם זה עקר לון: (ביאורו לתיקונים קי"ט א' ב' ק"כ א'):

אבג"י א"ב כתר חכמה ג"י בינה שבה י"ג מכילן דרחמי: (שם קי"ט ב' בד"ה עלה אתמר): וע' מ"ש לעיל בענין תגין של אותיות בדח"ק:

אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל־זְבָחִים קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל־יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־בֵּין הַבַּדִּים וְעַל הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכָּבֶת שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁלַּמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִם־לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב׃ פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל־הַפָּרֹכֶת וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכָּבֶת שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁלַּמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִם־לֹא נָתַן לֹא־עִכֵּב אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדָּשֶׁן׃ חַטֹּאת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד אֵלּוּ הֵן חַטֹּאת הַצִּבּוּר שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל־מוֹעֲדוֹת שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת׃ כֵּיצַד עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב וּבָא־לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. מִזְרָחִית צְפוֹנִית. צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי. וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן־הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד־חֲצוֹת׃

העולה

ואח"כ איזהו מקומן בחכמה. איזהו בחכמה ולכן בה ח' משניות כידוע. ווזהו סודן. איזהו כו' ק"ק. בכללן כתר דדו"נ לכן הם בכלל. פר ושעיר חו"ב דז"א. פרים ושעירים הנשרפין חו"ב דנו"ק. וגם הם ק"ק כי הם חיצוניות מפתחות החיצוניות כידוע. חטאת הצבור והיחיד בחו"ג דז"א:

העולה

ליקוטי הגר"א

סוד שרי אלפים כו' ד' אותיות אדני בהתחלף הד'. והן נגד ד' מחנות שכינה. שכנגדן בש"ה עון כו'. וכנגדן בקרבנות עולה מנחה חטאת אשם. וז"ש שמ"ע אח"ד. ועם שלמים וד' חלות שבתודה שהיא ולמילואים הן ו' והן ב' תיבות הנ"ל (ר"ל שמ"ע אח"ד

ר"ת

אמרי שפר

איזהו מקומן בחכמה. ידוע כי קדשים הן בחכמה שנק' קדש והנה כאן מדבר מעליית העולמות בחכמה דעשייה. שפי' המחשבה העליונה והיינו שבעשיתו כל הפעולות בודאי חושב כביכול בתחלה. סוף מעשה במחשבה תחלה והנה החכמה הוא נקודה י' של השם והוא משל כמו שהנקודה ממנו יצאו כלהצורות והוא התחלתם כן המחש' יצאו כל הפעולות והיא התחלה להם, והנה מקום כל דבר הוא הנקודה. שבעיגול הוא המרכז ועליו סובב כל העיגול ובמרובע הוא קצה הקו כי השטח קצה הגשם. והקו קצה השטח. והנקודה קצה הקו וממנו נבנה כל הגשם נמצא דרך כלל כל העולם מקומו הוא הנקודה. ובאמת הוא אפיסת כל דבר. כי נקודה אינו נתפס ברעיון כלל כידוע להכמי המדידה והנקודה הזאת היא המבלמת למדת כל דבר. לקיטר העיגול ולאלכסון המרובע ואכמ"ל. נמצא הנקודה הוא קרוב לאפס. והוא המקום של כל העולם כי בו מתלבש האפס והאין. שיש לו שייכות

שער נפתלי

מ"ש סוד שרי אלפים כו' ד' אותיות אדני בהתחלף הד' כוונתו כי יש ד' שרים שרי אלפים שרי מאות שרי חמישים שרי עשרות והם נגד ד' אותיות אדני. נגד אלף שרי אלפים. נגד ד' בהתחלף הד' בק' בא"ת ב"ש ג"ר ד"ק.

הרי

עמו

ר"ת שלמים מנחה עולה אשם חטאת ד' תלות) ונקראו שרי אלפים לפי שהן מסט' דאדני אדון כל הארץ מלכותו כו' וז"ש הקרבנות להציל מד' אלו ע"י ד' אלו שהן ק"ק ובאין על החטא משא"כ בקדשים קלים וכמ"ש ר"א והרמב"ן וכמ"ש פן יפגעו כו' איש כופר נפשו. ר"ל כי אש אוכלה הוא וצריך לחול על דבר הנאכל. והענין הוא כנ"ל במל"ך והנפש הוא אש שורפת בכבד ומבשלת ועלה שורה הרוח וצריך ליתן לכבד דבר מאכל וז"ש לאשי והן ג' דרגין אשה ריח ניחח במל"ך וכר"ן. כי הלב נוטל רק הריח. והמוח רק הנחת והנאה מהמאכל. והן בג' דרגין דגוף אמ"ש שכוללין הכל ראש ובטן וגו'. ובכל א' ג' שהן גפ"ג.

וכן

שער נפתלי

הרי שרי מאות. נגד הנ' שרי חמשים. נגד היו"ד שרי עשרות. ומ"ש והן נגד ד' מחנות שכינה. בידוע כי אדני היא השכינה וד' מחנות שלה ד' רגלי המרכבה ד' חיות בסוד ארגמן והן מבטלין ד' קליפות שבס"א שהן עון משחית אף וחימה. שהר"ת שלהם ע' מ' א' ח' וכן הר"ת של השרים הנ"ל א"לפים מ"אות ח"משים ע"שרות וכן ר"ת של ד' קרבנות ע"ולה מ"נחה ח"טאת א"שם ע' מ' ח' א' והן שני אותיות אחרונות של שמע ושני אותיות ראשונות של אחד. והש' של שמע הוא שלמים והד' של אחד הוא ד' תלות שבתודה. וע' לעיל

אמרי שפר

עמו ובאפס יוכל להתלבש גם רצון המקום ב"ה אחרי שאין דבר חוצץ בפניו והבן הסוד הגדול והנורא הזה (ובכסף משנה הארכתי) ולכן החכמה נקרא מקום ועליו נאמר וירא את המקום מרחוק וכד"א מרחוק ה' נראה לי שהוא החכמה כידוע. וז"ש איזהו מקומן פי' אי חכמה (בסוד א' כתר י' חכמה) זהו מקומן ומפרש והולך איך נכללו כאן כל הספי' דזו"נ. ואמר ק"ק בכללן כתר דזו"נ כמו שק"ק הוא שם הכולל לכל הקדשים דלקמן כן כתר כולל כל הספי' דלקמן כידוע. והנה **פר ושעיר חו"ב דז"א**. והנה ז"א ונוק' כבר ביארנו ענייניהם. והנה פר ושעיר דיוהכ"פ היו נשרפים. פר מכפר על הכהנים ושעיר על ישראל כידוע. והנה פר הוא כנגד חכמה שהוא כהן איש חסד וחכמה מקור החסד כידוע ומכפר על הכהנים. ובינה ממנה דינים מתערים שהרי אמרנו שהבינה מתבוננת איך וכמה ראוי ליתן א"כ ממילא יש אחיזה לדין ובהתפשטותה למטה יש אחיזה לס"א. ולכן השעיר שאפילו עליו הגורל לה' או לעזאזל. השעיר אשר לה' הוא כנגד הבינה. ושניהם פר ושעיר הם חו"ב כנ"ל והם דז"א. והוא כי ביוהכ"פ הוא הנהגה רוחניות כולה לה' ולכן הפר והשעיר נשרפים שאין בהם הנאה של כלום כי אפילו החלק שאינו לה' מתבטל אז ונעשה כלא. והם אינם באים על חטא פרטי כי עיקר החטא הוא בנוק' ובה ניכר הפגם ח"ו מכל החטאים בפרט. אמנם ׳ כיון שביוהכ"פ הוא תיקון חסרון הדבקות בה' וביוהכ"פ מתדבקים בו ונהנים מזיו קדושתו וניזונים מזון רוחניי וע"י עבודת יוה"כ נתעלו ישראל במדרגה עליונה שאין שם פגם כלל ממילא מתלבנים העונות ע"י לובן העליון והבן כל זה. והנה בהתדבקות הזה של עבודת כה"ג מתלבש בתוכו כביכול וה' יוצא מפיו של כה"ג כידוע. ומתנהג אז אתו כביכול במדרגה עליונה שאין בהם פגם והוא חו"ב דז"א והבן היטב אבל בנוק' שם יש אחיזה ממש לחיצונים כביכול שהרי היא המדה המתלבשת ומתפעלת מעולמות כנ"ל. ולכן נקראת יראה ששם יש לירא מהחצונים שלא יפגמו בה ח"ו. ויש יראה חיצונית מרצועה בישא הנאחז בה. ויש יראה פנימית שלא יפגמו בעצמה ח"ו והיראה הוא מפתחות החיצוניות כידוע. ולכן בהעלם דבר של צבור וכהן משיח שמביאין פר וכן שעירי ע"ז הוא על חטא פרטי שפגמו בנוק' והפגם הי' שלא התבוננו וחטאו בשוגג ומביאין פרים ושעירין והם כנגד חו"ב דנוק' כי הנוק' היא האם המחלקת מזון ונותנת כח וחיות לכל בריה וגם שפע השכל ובהתבוננות ממנה יצאו וכיון שחטאו בשוגג הרי חסר מהם חו"ב דנוק' כי מרוב התדבקם בעוה"ז לא השגיחו על נשמתם ושכלם אשר ישפיע ה' עליהם ולא המשיכו את החו"ב והשכל עליהם לכן הפרים והשעירים נשרפים שמרמז להמשך מעוה"ז ולקבל עול היראה להתבונן ולפקח על דרכיו. והנה פר הוא חכמה דנוק' כי פר גי' מנצפ"ך שורש המוחין דמק' כידוע וכן חכמה חך מה כ"ח אותיות דמ"ה דמילוי המילוי. וכל א' מהכ"ח אותיות כלול מעשר כי חכמה הוא י' ועשר פעמים כ"ח הוא פ"ר. ושעיר הוא בינה כי בו יותר דין ובו יותר אחיזה לחיצונים כמו שארז"ל שעיר בשעיר מיהלף. והנה בכל המדרגות עיקר התדבקו' והשתתפות למדרגה שלמטה ממנה הוא ז"ת דנוק', כי ז"ת דנוק' הוא מעשה דנוק'. והמעשה דנוק' הוא ההתדבקות לתחתונים כנ"ל. משא"כ ג"ר דנוק' שהוא המחשבה דילה. והמחשבה דילה הוא לפי מדרגת עצמה שחושבת במדרגה התחתונה מה שנוגע למדרגה העליונה בעצמה וכ"ש בדוכרא. ולכן כל הדוכרא וג"ר דנוק' הם קדשים וכשעולים לחכמה הם ק"ק משא"כ ז"ת דנוק' כשעולים לחכמה הם קדשים קלים: והם הקרבנות מתודה ואיל נזיר ולמטה כאשר יתבאר בעה"י: חטאת הציבור והיחיד בחו"ג דז"א. והענין כי חטאת הצבור הם שעירי ראשי חדשים ושל מועדות שמכפרים על טומאת מקדש

וקדשיו

הָעוֹלָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן הָעוֹלָה. בתפארת דז"א:
וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָהּ טָעוּן זבחי
שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וּטְעוּנָה הַפְשֵׁט וְנִתּוּחַ וְכָלִיל לָאִשִּׁים:
זבחי

ליקוטי הגר"א

וכן במקדש מזבח החיצון בחצר. והפנימי בהיכל. וארון בק"ק בכ"א ג' גפ"ג ובפנימי אינו אלא קטורת ריח כו': (עכ"ל בהדרת קודש ונדפס באד"א החדש פ' יתרו):

שרי אלפים כו' שם אדנ"י וג"ר וד' שלה בחילוף ק' וכנגדן ד' קרבנות עמח"א (ר"ת עולה מנחה חטאת אשם) (הג"ה ונראה שהוא מהרד"ל) ר"ל שר"ת של אלפים מאות חמשים עשרות הוא נגד ד' קרבנות כו') והוא ג"כ בהשיר ש"ד מן שמ"ע אח"ד (נשאר מ"ע א"ח) וכנגדן ד' קליפות בוהוא רחוש (עון משחית חימה אף) שהן ריש דרגין נגד ארגמן ולכן הם שרים בסוד מלכות אדון בסוד שר משיר: (שם בהדרת קודש):

עולה וחטאת. עולה בימינא וחטאת בשמאלא ואשם תלוי באמצע וכן תלת אבהן. וידוע דאין יכול להביא העולה עד שמביא חטאת כמ"ש משל לפרקליט כו' והענין דחטאת אין מניח לעולה לסלקא עד שיתפרש החטאת כי חטאת לשון ירידה ולשון חסרון והענין שע"י סלקא וזהו עולה. וחטאת יורדת למטה וזהו חטאת לשון ירידה. וכיון דאתפרש
חטאת

אמרי שפר

וקדשיו כדאיתא בשבועות דהיינו שהכניס בשוגג את הטומאה בתוך גדר הקדושה ועי"ז נתעלם הקדושה כי א"א להיותם יחד וכן כשהי' טמא ואכל קדש נתעלם הקדושה. והוא ענין הקליפות שמעלימים הקדושה ועיקר אחיזתם הוא בין יסוד למל'. והיסוד כבר אמרנו שהוא המוביל ההשפעה ויוצא ממדרגתו ונכנס למדרגה אחרת שהוא מדה השייכת לתחתונים והיא המל'. אמנם היא מדה המקשרת מדותיו למעשה התחתונים והיא המראה וכה רצה ה' להתקשר עם התחתונים ולכן כל השפעת היסוד הכל במל'. אמנם כשגורמים העוונות ח"ו ומסלקים שכינתו כביכול אז גורמים שאינו ניכר התקשרותו לעולמות ונראה כאלו נותן השפעתו לאחרים והם מקבלים ההשפעה ונותנים לעולמות והוא אינו מתקשר ח"ו לעולמות והוא סוד הערלה החופפת על היסוד. והבן זה. וזה נקרא דלא אתגליא חסד בפום אמה. כי עיקר ההשפעה והטיפה שביסוד הוא בחסד כנ"ל בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני כי הימין חסד ממנו החבוק (מלשון את חובקת בן) שהוא הטפה וההשפעה. וכאשר מעבירים הערלה אתגליא חסד בפום אמה. ולכן בטומאת מקדש וקדשיו גרם לאחיזת הקליפות בקדש שהוא ברית קדש והם הערלה וכשמביא קרבן ומתקנו אז אתגליא חסד בפום אמה. ולכן חטאת הצבור בחסד דז"א. שגורם שיתגלה החסד בפום אמה ומשם למל' ויתגלה התקשרו לעולמות כנ"ל. וכן העברת הקליפות הוא ע"י מדת הדין גבורה אשא תקיפא אלא שעיקר התיקון הוא התגלות החסד כנ"ל. משא"כ חטאת יחיד שבא על חטא כגון חטאת חלב וכדומה שהגביר על נפשו מדת הדין ח"ו אז צריך להמתיקו בשרשו במדת הגבורה ומתמתק בחסד ע"י הבינה תשובה כודוע וז"ש כי חטאת הצבור והיחיד הן בחו"ג:

שער נפתלי

לעיל בפ' התמיד מה שכתבנו שם בליקוטי הגר"א ובאמרי שפר כי השכינה אש אוכלה והיא צריכה לחול על דבר מה כמו אש התכלת הוא סוד הקרבנות וידוע מ"ש רבינו בענין האדם והמשכן באד"א מפ' תרומה כי מוח הוא הארון ושם סוד הכפורת והכרובים ג' מוחין. ולב הוא המזבח הפנימי שם ג"כ מנורה ושלחן והם ג' כנגד קנה וושט והלב. ומזבח החיצון הוא הכבד ושם כיור וכנו ג' נגד כבד וב' כליות. ובמזבח החיצון שם האכילה לחמי לאשי. וריח בלב מזבח הפנימי ריח הקטורת וניחח במוח נחת רוח:

העולה בת"ת דז"א. העולה מכפרת על עשה שהם רמ"ח כנגד אבריו שהוא עיקר הגוף ולכן תיקונו בת"ת שהוא עיקר ההנהגה והוא גוף כידוע. והת"ת עולה עד למעלה עד הכתר כידוע כי רחמים יכולים להיות ברום המעלות כי ברצותו מה שלמטה ממנו חסרים מדרגתו מתעורר להשפיע משא"כ חסד שהוא התעוררות מצד עצמותו וזה לא שייך רק במדותיו השייכים לעולמות ולא במה שלמעלה והבן זה נמצא ת"ת עולה עד הכתר ולכן מי שחסר לנפשו איזה עלייה ע"י שחסר מ"ע שתיקונו בעולה הוא בת"ת דז"א:
זבחי

זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת. אֵלּוּ הֵן אֲשָׁמוֹת אֲשַׁם גְּזֵלוֹת אֲשַׁם מְעִילוֹת אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה אֲשַׁם נָזִיר אֲשַׁם מְצוֹרָע אָשָׁם תָּלוּי. שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת:

זבחי שלמי צבור. בנו״ה: **אשמות**. ביסוד. והוא כולל ו״ק על כן הם ששה אשמות. והששי אשם תלוי כידוע: (ועיין בתז״ח) וכל אלו ק״ק וז״ת דנוק׳ הם קדשים קלים:

התורה

התורה

ליקוטי הגר״א

חטאת מינה סלקא. ולכן לריכים בכל המועדים ור״ח שעיר לחטאת לכפר על טומאת מקדש וקדשיו שמטמא החטאת המקדש (פי׳ ע״י חטאיו מטמא המקדש שגורם אחיזת הקלי׳ ח״ו) ואחר שמתפרש בהאי שעיר שהוא חולקי׳ כי עשו איש שעיר אז סלקא בעולת המועדים. והנה העולה באה על מ״ע והחטאת על מל״ת והנה עד״א אחוד בין ימינא ושמאלא דאיק ן חסד וגבורה כיונה דאחידן בה תרין גדפין לפרחא בהון וגדפין דילה מ״ע ובהון היא העולה ופרחת לעילא כי ע״י מ״ע סלקת אמנם ע״י פקודין דלא תעשה תופסה בגדפין ומעכבין לה לפרחא וע״ז נלטוו במ״ע ול״ת. ל״ת דלא ליהוו להו אחיזה בגדפין ומ״ע לסלקא היונה בגדפה ואינון דוגמא דסרכות דאחידן בריאה ולא מניחין לה לפרחא ולסלקא לגבי׳ עילא ולנשבא ברוחא דקודשא הכי חטאת דישראל אחיד בגדפוי דשכינתא דאינון חיון דכורסייא דלא תהא עולה בהן בזכוון דישראל לגבי קוב״ה ומעכבין לה ומכבידין גדפהא. וחטאת נגד סרכא דבוקה שמשפלת הריאה למטה כנ״ל ואשם תלוי סירכא תלויה. ושניהם אינם מניחים הריאה לנשב. ואשם תלוי אחוזה בגוף הכשא מקום השכינה ולא מנחת לה לסלקא מגלותא. וזכוון אחידן בה לסלקא (והחובין מעכבין) אשתארת באוירא ודא עמודא דאמלעיתא דסמיך לה בגלותא. וכן מלד הבינונים שהן תלויים ועומדים מחלה זכיות ומחלה עוונות וכן אשם תלוי בלדיק יסוד דאחיד בין שמיא וארעא. נמלא העולה בימין לסלקא לעילא. ע״י מ״ע. וחטאת בא להשליך חובין דלא ליהוי להו אחיזה בגדפין שתוכל לעלות ואשם תלוי הוא באמלע שהוא בא על הספק אם חטא או לא וזהו תלוי כמו תרומה תלויה. והוא אחיד בתרווייהו והוא דכורא ולכן אשם בא לעולם זכר. וחטאת יחיד נקיבה. ודכורא דקיק יותר מנוק׳ וקרוב יותר אל הקדושה תלוי לכאן ולכאן בקליפה וקדושה: (ביאורו לרע״מ ויקרא כ״ח א׳ ב׳):

שלמים

אמרי שפר

זבחי שלמי צבור בנו״ה. כגון כבשי עלרת דשתי הלחם שהן מתירין את שתי הלחם בשחיטתן וזריקת דמן. והן מתירין חדש במקדש. והנה המל׳ נק׳ מקדש ה׳. כי במדה הזאת נותן כל מדותיו וכחותיו ושורה בה כידוע ותמיד נותן בה שפע חדש לפי העת והזמן ולפי הכנת התחתונים והשפע הזה החדש הוא תחלה בג׳ מדות חג״ת שהם חד״ר ולפי שאין העולם יכולים לקבל דין גמור וכן חסד גמור אין יכולים לקבל כמו שארז״ל השפעת עליהם רוב טובה כו׳ ולכן לריך שיתמזגו בנו״ה (כמו שכתב רבינו הגר״א ז״ל) ומשם ליסוד ומשם למל׳ מקדש ה׳ נמלא נו״ה הם המכשירים ומתקנים שפע החדש במקדש ולכן כבשי עלרת בנו״ה:

אשמות ביסוד וכו׳ כבר אמרנו כי היסוד בתוכו מתקבץ כל השפע מכל הו״ק לכן הוא כולל ו״ק ולכן חושב ו׳ אשמות. וכלל האשם בא על מי שפגם שנכנס ברשות דלאו דיליה

או

התודה ואיל נזיר חו״ג דנוק׳. תודה בחסד. הודו לה׳ כי טוב. ואיל בגבורה: **ושלמים** בת״ת דנוק׳: **הבכור והמעשר והפסח** בנה״י דנו״ק: וכ״ו עלייתם בחכמה דעשיה: ובי״ג

הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר לְכָל־אָדָם בְּכָל־מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר לְכָל־אָדָם בְּכָל־מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בכל

ליקוטי הגר״א

שלמים הוא לשון השלומים שכל הקרבנות באים על חטא עולה ומנחה על מ״ע וע׳ בפ׳ ויקרא ט׳ ע״ב וחטאת ואשם על מל״ת כ״א במקומו. אלא (שמנחה וחטאת בנו״ה) וג״ת

אמרי שפר

או שהכנים מה דלאו דיליה אצלו כגון בשבועית הפקדון שכפר ונשבע ורצה להכנים ממון שאינו שלו ע״י השבועה שרצה לאמת את השקר והוציא שם שמים לבטלה נמצא גורם להוציא הקדושה ח״ו לס״א. ונמצא פגם ביסוד שהוא המוציא שפע הקדושה ולכן אשם המתקנו הוא ביסוד וכן אשם מעילות שנהנה מן ההקדש והוציאם לחולין חוץ ממדרגתם הוא ג״כ פגם ביסוד. וכן אשם שפחה חרופה שהכנים ברית קודש להאי׳ שפחה הוא ג״כ ביסוד. וכן אשם נזיר שנק׳ קדוש ונטמא הכנים ג״כ הקדושה לרשות אחרא. וכן אשם מצורע שבא על לשון הרע מוציא רע כידוע. והלשון ג״כ כנגד יסוד שמוציא הדבור לחוץ כידוע. ולכן כל אשמות אלו שמתקנים הכל ביסוד. אמנם אשמות אלו הם כנגד השפע. שבתוך היסוד המקבל מה׳ קצוות ואם גרם שיצאו לחוץ נתקן ע״י אשמות אלו. אבל אשם תלוי הוא כנגד היסוד בעצמותו כי אשם תלוי בא על הספק וזה לא שייך אלא במקום שיש שני דברים הפכים אז ספק לו אם עשה זה או זה וכבר אמרנו כי מקום הס״א הוא אצל היסוד ושם צריך להפריד ולהבחין כנ״ל ולכן תיקון אשם תלוי ביסוד: וכל אלו כו׳. כבר נתבאר לעיל:

התודה ואיל נזיר בחו״ג דנוק׳. תודה בא על נס. וצריך להודות על חסד שעשה עמו ה׳ ית׳ כי מתחלה שרתה עליו מדת הדין ואח״כ ניצול. כידוע ד׳ צריכין להודות. והוא חסד דנוק׳ כי נוק׳ היא מדת הדין בכלל אלא שהיא ממתקת אותם בהחסד שמקבלת (בסוד שכ״ה דינין ה׳ פעמים אדנ״י ג״י שכ״ה. ה׳ פעמים די״ן ש״ך דינים ונמתקין בה׳ פעמים א׳ כידוע) שהיא מקבלת החסדים וממתקת הדינים ונותנת חסד לנכון לו. וזהו הודו לה׳ כי טוב כי לעולם חסדו שנתן החסד לנוק׳ הנק׳ עולם שהיא המתחברת לעולם כידוע והיא העושה הנס. ואיל בגבורה דנו״ק. בסוד איל דיצחק. כי בגבורה דנוק׳ שם אחיזת הס״א כי כיון שצריכה לעשות דין ה״ו א״כ צריכה לס״א ר״ל. והוא סוד האיל דיצחק גבורה דנו״ק. שרש לס״א. וכשאברהם שחטו על גבי המזבח כפה הדין והגביר החסד והחליש הס״א ונתפזרו חלקי האיל ע״י השריפה דהיינו שנתפזרה הס״א פיזור לרשעים כו׳ והדינים אינם פועלים זה אחר זה בתקיפו כ״א מעט מעט ובהמשך הגלות כלים החלים והדינים וכשיגיעו לשופר של איל שהוא השתתפות הדינים דבינה בגבורה אז יתגלה הבינה עלמא דחירו״ ותהי׳ הגאולה כ״כ: **ושלמים בת״ת** דנוק׳ כי שלמים נק׳ על שיש בהם למזבח ולכהנים ולבעלים כידוע וכן ת״ת דנוק׳ כולל חג״ת דנוק׳ כידוע והמזבח חלקו נשרף ואש המזבח הוא גבורה דין וכהן איש חסד כידוע ובעלים ממוזגים תפארת ישראל כידוע:

הבכור והמעשר והפסח בנה״י דנוק׳ הבכור זכה בו הקב״ה על ידי נצחון הבכורים במצרים והוא נצח שבו כח הנצחון והוא בנוק׳ בסוד אני ולא אחר. והיינו בנוק׳

בְּכָל־מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אֶחָת. וּבִלְבָד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד: שֵׁנָה בַּאֲכִילָתָן הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל־אָדָם וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־הָעִיר בְּכָל־מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַלַּיְלָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד־חֲצוֹת וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָו וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי:

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת: מִקַּל וָחֹמֶר וּמִגְּזֵרָה שָׁוָה. מִבִּנְיַן אָב מִכָּתוּב אֶחָד. וּמִבִּנְיַן אָב מִשְּׁנֵי כְתוּבִים. מִכְּלָל וּפְרָט וּמִפְּרָט וּכְלָל. כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט. מִכְּלָל שֶׁהוּא צָרִיךְ לִפְרָט. וּמִפְּרָט

שהוא

סידור כ״י

ובי״ג מדות עלייתם בכתר דעשיה ששם י״ג מדות. וסדרן בי״ג מדות הוא כך מי אל כמוך בכתר. נושא עון בחכמה. ועובר על פשע

בבינה

ליקוטי הגר״א

וג״ת נה״י הן של נוקבא לכן מנחה נאמר היא וכן חטאת. שלמים אינן באים רק לתשלום הנדר והן ב׳ נדר או נדבה והן יעקב ויוסף ושניהם שלמים ונכללין כאחד דגוף וברית כחדא כו׳ והענין שבין רגלים הוא הפסק משא״כ כאן ותודה בנוקבא ובה ד׳ מינין וכולהו מעשר וג׳ מצה וא׳ חמץ. כי יצה״ר אינו שולט אלא באדם אשר בארץ ושם מגיע פגם ובפשעכם כו׳ ולכן הוא לחם חמץ. והתודה נקראת בפ׳ זאת התורה ולמלואים שהיא אשלים ה׳ אחרונה להוי״ה: (ביאורו לזוהר ויקרא י״ב ב׳):

אמרו בספרי המקובלים שכנגד אלה הד׳ שרים הם ד׳ קרבנות קדשי קדשים שהן עולה חטאת ואשם ומנחה. וכנגדן ד׳ שהושלכו לכבשן האש כמ״ש כל הנהרגים על קדוש השם הם קדשים קלים. והנשרפים הם קדשי קדשים שהם כליל לאשים והם ד׳ אברהם וחנניה מישאל ועזריה שנתקדש השם על ידם. והם בב׳ תיבות. הראשונה והאחרונה ב׳ אותיות של שמע וב׳ אותיות של אחד. מפני שצריך למסור א״ע על קידוש השם. וש׳ ד׳ הן כנגד שאר הנהרגין שהם דניאל ודורו של שמד. והן כנגד קדשים קלים שלמים וד׳ לחמי תודה. והם מגינים מד׳ משריין דילה״ר. כמ״ש בזוהר פ׳ בא ונכללין בפסוק והוא רחום וגו׳. והם כנגד

ד׳

אמרי שפר

בנוק׳ שהם יש אחיזת הס״א במקומה בסוד עץ הדעת טוב ורע ושם שייך לומר אני ולא אחר. והמעשר הוא בהוד דנוק׳ כי כבר אמרנו כי כל אחיזת הס״א הוא במדת הדין שצריך לס״א להענים. ומדה״ד הוא גבורה דנוק׳ אמנם הכח שנותנת לס״א להענים ח״ו הוא ע״י הוד והוא הנכנס כביכול לתוך הס״א. והנאחון שמגלה לס״א הוא בגלה כנ״ל ואז מוציא את ההוד מתוכם ונשארים בלי כח. ואפי׳ כשח״ו נכנסת לתוכם מ״מ לא נכנס אלא ט׳ חלקים דהיינו מחכמה שבה ולמטה שהם עיקר כח הדין והעונש ח״ו. אבל כתר דהוד נשאר לעולם בקדושה כי הכתר הוא תמיד השקפת מה שלמעלה על שלמטה ממנו וכאשר ביארנו בכסף משנה. וז״ש מעשר בהמה העשירי יהי׳ קדש לה׳. פסח ביסוד דנוק׳ פסח הוא פה סח סח הוא הזיווג כמו שארז״ל ראוה מדברת. פה יסוד דנוק׳ מקום הקבלה שמדת המל׳ מקבלת משאר המדות ולא נתנה רשות לס״א לבא ולקבל ח״ו וזהו ולא נתן המשחית לבא כו׳:

ובי״ג מדות עלייתן בכתר דעשיי׳ שהם י״ג מדות. ידוע כי בכתר י״ג דרישא וי״ג תיקונין דדיקנא. והם מי אל כמוך כו׳ וכן אל רחום וחנון וכו׳ והוא כי כתר כל מדותיו חסד ואין

שייך

שער נפתלי

כנגד אלה הד׳ שרים. הם שרי אלפים. מאות חמשים. עשרות וכבר נתבאר לעיל שהם כנגד ד׳ קרבנות ע״ש: אברהם חנניה מישאל ועזריה ר״ת שלהם כמו ר״ת אשם חטאת מנחה עולה ומרומז

בד׳

שֶׁהוּא צָרִיךְ לִכְלָל: כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא: כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טֹעַן אֶחָד שֶׁהוּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וְלֹא
להחמיר

בבינה. לשארית נחלתו בחסד. לא החזיק לעד אפו בגבורה. כי חפץ חסד הוא בת"ת. ור"ל אף שבו שניהם חו"ג חפץ ומכריע כלפי חסד. ישוב ירחמינו בנו"ה יכבוש עונותינו ביסוד כידוע. ותשליך במצולות ים במל' וכ"ז דז"א. וד' האחרים [דנוק'] (בנוק') כידוע בסוד ט' תיקונים דז"א וד' דנוק' ו' (כאן נמחק תיבה אחת בהעתק. נראה דצ"ל. ה') של השם. ו' בג' מוחין. והוא [נראה צ"ל וה"א] נקודה בג' מוחין רק שקבועים בה והוא ידוע בסוד ונהר יוצא מעדן
ומשם

ליקוטי הגר"א

ד' כיתות. מלאכים שרפים ואופנים וחיות. ושרפים כלול בשנים כמ"ש תרין הוי וחד אתחזר והן עבדי' ומלאכי' כמ"ש (איוב ד') הן בעבדיו לא יאמין ובמלאכיו וגו': (עכ"ל באדר"א דברי' א' ט"ו):

סוד י"ג מדות התורה כו' הוא אח"ד שבשמע יסוד דדכורא שנעלם בנוק' י"ג בריתות אחד שלכן בתורה ה' חומשין ות"כ משלמת לו' והוא בכלל תורה שבע"פ. וש"ס משנה הן (ס"א והוא ו' שהן) בשכמל"ו והן כנפי החיות שמשחרב ביהמ"ק נתמעטו כמ"ש רש"י (פ' המקבל קי"ד ב') בארבע לא מלינא וז"ש שדרש הלל (בריש ת"כ) ז' מדות ז' בריתות והן עצמן י"ג וסוד ז' תקונין שכוללין י"ג ב' אודנין וב' עיינין נכללין בא' אשגחא כו' ב' תפוחין וב' שפוון שהן בכלל דיקנא נכללין בעמר נקי הלשון בקד"א שנתגלה בפומא שרי ד' באחד וד' באחד וכן שם בכלל ופרט הן מדה א' ובמקום אחר (עכ"ל בהדרת קודש):

והנה ג' ת"ד האחרונים שרשם נושא עון נגד תתן אמת ליעקב שהוא ממולע וכן עון ממולע בין פשע לחטאה כידוע ופשע נגד חסד לאברהם שהוא נושא גם פשע בסוד מחיתי כעב פשעיך. וע"ב הוא חסד כמ"ש בתז"ח וכן הוא ג' חסד. וחטאה נגד אשר נשבעת לאבותינו שהוא יצחק כידוע שאין נושא רק שוגג הנק' חטאה שאינו אומר כסדר פשע עון וחטאה משום שהם מכוונים נגד תיקוני מיכה והבן: (עכ"ל בהדרש קודש):

המדות הן עשרה שהן י"ג כי אל רחום לפי פשוטו מדה א' וכן ארך אפים וכן נוצר חסד לאלפים ונעשין י"ג: (ביאורו ח"ג קס"א ב'):

ענין כלל ופרט. ופרט וכלל. והוא כמ"ש בא"ז כד אתתקן אפיק ט' נהורין כו'. ואמר שם כמה דע"ק תלת רישין אשתכחו בחד כך כלא אזדמן בתלת רישין כו' והן ג"פ תלת. תלת רישין דע"ק הן כח"ב כידוע. ותלת דאו"א ודעת הן חג"ת כי שם מקומם בע"ק כידוע. ותלת דז"א בנה"י דע"ק והן תלת מוחין וגלגלתא דנוק' הוא מלכות משלמת לע"ס ומקומה בת"ת דז"א. וידוע שבעשירית נכלל כל הע"ס לכן בת"ת דז"א נכלל כל הע"ס בכלל.
ולכן

שער נפתלי

בד' אותיות של שמַע אחד מ"ע א"ח ונשארו שתי אותיות ש' ד' והן ר"ת ד"ניאל ודורו של ש"מד שהן מסרו עצמן לשאר מיתות והן כנגד קדשים קלים ומרומז בר"ת. שלמי"ם. ד' חלות תודה:
ומ"ש

אמרי שפר

שייך בו דין כלל. וז"א הנהגותיו מ"ג מדות חד"ר. ומ"מ השקפת הכתר גם על הנהגה הזאת שיש בה דין להמתיקה באופן שסוף סוף תחזור הנהגה הזאת של הז"א להנהגת החסד שבכתר נמצא הכתר אעפ"י שהוא בעצמו חסד גמור מ"מ מנהיג ג"כ את ההנהגה שחוץ ממנו וההנהגה הזאת של הכתר שמנהיג את ההנהגה שחוץ ממנו הם נקראים שערות מותרי מוחא שהמוח של הכתר שוללם שעיקר מחשבתו על הנהגת עצמו. וע"י השלילה הזאת גורם החזרת מדת הז"א לחסד גמור והם שערות הראש אחורי הכתר שאינו רוצה בהנהגת הז"א רק שפע יוצא ממנו לז"א להעלותו למעלה
למדת

לְהַחְמִיר: כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אַחֵר שֶׁלֹּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר: כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִדּוֹן בַּדָּבָר הֶחָדָשׁ אִי אַתָּה יָכוֹל

להחזירו

ומשם כו' וזהו פסוק אחר בפ"ע: תתן אמת כו' בג' אבהן ג' מוחין. אשר נשבעת לאבותינו ביצחק כמ"ש ושבועתו ליצחק. וכוללין אותו באברהם ויעקב להמתיקו ביניהם. מימי קדם הוא אבן מאסו הבונים כו'. מרגליות כלילא מכולא אופן אחד בארץ. ד' אותיות שלה. וכ"ה י"ג מדות שבתורה אל (ארך) רחום וחנון כח"ב. ארך אפים חו"ג. ורב

חסד

ליקוטי הגר"א

ולכן כל הוי"ה נכלל בו. וידוע שכלל ע"ס נכלל בד' אותיות הוי"ה והוא נקרא בשם הוי"ה והוא ידוע. וזהו ע"ס בכלל בגופא בת"ת ובפרט בידין (חו"ג) עשר אלבעות חמש כנגד חמש וברית יחיד מכוון באמלע במלת הלשון ות"ת הוא לישן שתים לאמא וזהו בכלל ופרט. כי ת"ת גבוה מחו"ג כידוע. וכן בהיכלות. היכל הרלון עליון מהיכל אהבה והיכל זכות. ופרט וכלל הוא בשוקין ג"כ חמש נגד חמש. ויסוד הוא אחרון ונקרא כל כולל כלם וזהו פרט וכלל: (ביאורו לס"ד סוף פ"ג):

כלל ופרט וכלל בסוד חג"ת כי הם כוללין שם ע"ב (שהוא ע"ב תיבין בכלל וכ"ו אתוון בפרט) דחסד מורה על התיבין (גי' חסד) וגבורה על האתוון (שהם כמנין גבורה) שהם כלל ופרט וכלל. דמים דרכן להתדבק וכל דבוק כגון קמח לעשות עיסה מתדבק במים. ואם דרכו להתפרד. שכל דבר שנשרף מתפרד. וכן כל דבר לח מתדבק ויבש מתפרד. וכן תורה שבכתב ובע"פ הן כלל ופרט שהן חו"ג. ותורה שבע"פ לריך להחזירה לכלל לתורה שבכתב והוא עד"א חבורא דחו"ג והוא וכלל: (ביאורו לי"א תיקונים קמ"ד א'):

וכן שני כתובים המכחישים זא"ז עד שיבוא הכתוב הג' כו'. פי' כמו מדות הראשונות דבר הלמד מענינו ומסופו. הוא ממקום אחר. וכן קורא אותו בת"כ רבי מני שבע מדות כו' ע"ש לכן אומר וכן שני כתובים ג"כ א"א ללמוד מעלמו א"ל (ר"ת אם לא) ממקום אחר היינו שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם וק"ל: (עכ"ל בהדרת קודש):

שני

אמרי שפר

למדת הא"א והוא סוד הט"ל דנחית מהן לז"א כי טל עולה למעלה כידוע. ומ"מ היא פונה ג"כ לז"א לתת לו שיעור וקלבה להנהגתו עד שכשיף סיף יחזור להנהגת א"א. והשיעור הזה הם שערות הפנים שפונה אליהם והם שערות דדיקנא וה"ס עליית ז"א ונוק' בכאן שנכללים כאן כאשר יתבאר: מי אל כמוך בכתר. ידוע מה שפירש הרמ"ק ז"ל בתומר דבורה כי מי אל כמוך לסבול כל כך שהחוטא יתן לו כביכול חיות ובאותו כח של החיות הולך האדם וחוטא בו ע"ש. והוא כמו הכתר שהוא ממדרגה העליונה והוא מקיים את המדרגה התחתונה אע"פ שהוא היפך מדרגתה כאשר ביארנו לעיל בענין א"א וככה ג"כ בכל המדרגה של כתר בכל מקום שהוא והבן זה. וזהו מי אל כמוך לעשות שני הפכים בנושא אחד ואכמ"ל: נושא עון בחכמה. כי בהכמה דז"א כשמבין שאדם חוטא כיון ששם הנהגת הדין מתעורר תיכף מדת הדין ואינו יכול לישא העון מבא"כ בי"ג מדות ששם יותר חסד והמתקת הדינין לכן נושא עון. ועיקר הסבלנות הוא מלד השכל והחכמה כידוע. ועובר על פשע בבינה. כי בבינה דז"א שם

רושם

שער נפתלי

ומ"ש כי מגינן מד' משריין דיצה"ר ז"ל הגאו רי"א מסובאלק בביאורו לאד"א. הוא מ"ש ברע"מ פ' בא מ"ב א'. דכל ב"נ דאית בי' ד' יסורין ארבע מלאכים נחתין עמו מימיני' וארבע משמאלי'. ארבע ממינא מיכא"ל גבריא"ל רפא"ל נוריא"ל וארבע משמאלי' עון משחית אף וחימה כו' ואי חובוי נפישין שלטין משריין דיצה"ר עד דאסתלקו מיני' כולהו משריין דיצה"ט ואמליך על אברין דילי' ס"מ וכל משרייתי'. ואי נפישין זכווי שלטין משריין דיצ"ט עד דיסתלקו מיניה כל משריין דיצה"ר כו' בההוא זמנא שליט עלי' שם הוי"ה כו' עכ"ל: ד' כתות מלאכים. הן שרפים אופנים חיות (שהן כנגד

בי"ע

לְהַחֲזִירוֹ לִכְלָלוֹ עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ הַכָּתוּב לִכְלָלוֹ בְּפֵרוּשׁ. דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ. וְדָבָר הַלָּמֵד מִסּוֹפוֹ. וְכֵן שְׁנֵי כְתוּבִים הַמַּכְחִישִׁים זֶה אֶת זֶה עַד שֶׁיָּבֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם:

יהי

חסד ת"ת. ואמת תרין נביאי קשוט. נוצר חסד יסוד והיא מולא קרישא כידוע בסוד מזל העליון. לאלפים מלכות בגי' אלקים אדני (עם ט' אותיותיהן והכולל) נושא עון זהו אמת ליעקב. ופשע שהוא חסד ובה חסד לאברהם. וחטאה (שהוא

ביצחק

ליקוטי הגר"א

שני כתובים המכחישים זא"ז הן חו"ב. שחכמה הוא רחמים כף זכות ובינה כף חובה. (והמכריע הוא זיווג זו"נ שעל ידי זיווגם מתיחדים גם או"א פנים בפנים) וכ"ז שאין זיווג בין זו"נ אין זיווג באו"א כמ"ש שאין נכנס בירושלים של מעלה עד כו'. וכיון שאין מכריע לא יכלו להאיר זה בזה דרך פנים וזה בזמן שלא היה המתקלא המכריע. וכל המתקלא הוא בסוד זו"נ וזה הוא כל התיקון: (ביאורו לס"ד רפ"א בד"ה לא הוו משגיחין):

שני כתובים המכחישים זא"ז חו"ג כי עד"א הוא עושה שלום במרומיו בין אש ומים ר"ל בין חו"ג ומכריע ביניהם שהם שני כתובים המכחישים זא"ז עד שיבוא הכתוב השלישי כו': (ביאורו לתיקון י"ד כו' א'):

עוד

שער נפתלי

בי"ע כידוע שרפים בבריאה חיות ביצירה אופנים בעשיה) ושרפים כולל שנים מלאכים עבדים. והן רמוזים בר"ת מ"ע א"ח מ'לאכים ע'בדים א'ופנים ח'יות: ומ"ש תרין הוי וחד אתחזר. עי' בביאור הגאון ר"י אייזיק הנ"ל מה שכתב על זה שם: ז"ל רבינו בשיר השירים ד' פ' י"ג. והן י"ג א) אל ב) רחום. פי' שמרחם בצרה. ג) וחנון. פי'

שעושה

אמרי שפר

רושם הדינין על ידי הפשע כי היא מתלבשת ממש במדותיו של ז"א שהם כח הדין. משא"כ כאן כשמתגברים עליו י"ג מדות הרחמים הוא ועובר על פשע שמוחק רושם הדין ונעשה מפשע שפע. כמ"ש רבינו בס"ד. ונראה לי כי שם בז"א הבינה דילי' שהוא תשובה הוא תשובה מיראה מפני שים שם מדת הדין. ובתשובה מיראה אינו נמחק הפשע כי זדונות נעשו כשגגות משא"כ כאן שאין כאן מדת הדין כלל רק חסד א"כ הבינה שהיא תשובה היא תשובה מאהבה אהבת חסד וזדונות נעשו כזכיות ונעשה מפשע שפע: לשארית נחלתו בחסד. והוא כמארז"ל למי שמשים עצמו כשיריים כמו שדרשו חז"ל על הפסוק הנ"ל כי החסד דז"א אינו חסד גמור כי הרי שם יש ההכרעה של ג' מדות הד"ר וכיון ששייך בו דין הדין מעכב על החסד. והוא לכל אדם אם זוכה נותן לו חסד משא"כ בהגברות הי"ג מדות על החסד אין בו דין כלל. ואינו אלא למי שיבטל את עצמו ולא יחוש על העולם הזה כלל כי החסד הזה אינו שייך לזה העולם כלל כי כל החסדים שבזה העולם יש דין כנגדם וזהו למי שעושה עצמו כשיריים: לא החזיק כו'. הוא פשוט: כי חפץ כו'. כמבואר בפנים: ישוב ירחמינו. בנו"ה. כי ירחמינו כולל אותנו בתיבה זאת כי ירחמינו פי' ירחם אותנו והמדות אשר מתנהגים בעוה"ז הם נו"ה דז"א כנ"ל והם שייכים לנו ואף כי למטה הם ממוזגים בדין ונוטים לדין מ"מ בי"ג מדות הם רחמים וזה ירחמינו וידוע כי הבינה הנק' תשובה מגעת עד נו"ה ת"ק שנה כידוע. והיא ממתקת אותם וזה ישוב ירחמינו והבן: יכבוש עונותינו. ביסוד. כי למטה בז"א עיקר אחיזת העון ביסוד בסוד הערלה כנ"ל אבל למעלה יכבוש עונותינו והוא כמשארז"ל כובש את העון שכובשו ומפילו למטה והוא סוד ערלה כבושה: ותשליך במצולות ים במל'. והוא מל' דז"א עטרת היסוד. שהוא מקום בשול הטפה ומוכן לצאת למל'. והיינו כי נתמזגו כבר כל המדות וירדו כבר ממדרגת הז"א לבחי' הממוצעת בינו לנוק' ואינו עומד רק ליתן למל'. וא"א לו לחזור עוד. והוא עטרת היסוד. ושם גורמים החטאים לקבל השפע ח"ו ולא ליתן למל' אבל ע"י י"ג מדות משליך החטאים במצולות ים נוק' דתהו"ר ועי"ז יוכל לירות במל' השפע שבעטרת כנ"ל: וכ"ז דז"א כו'. כי בז"א הם ס' ובנוק' אינם רק ד' ולכן הם בפסוק בפ"ע תתן אמת כו' כי הם דנוק' וז"ש ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים כי נגד מה שלמעלה אין לה רק כח הקבלה והג' מוחין שמקבלת בג' חלקים דהד"ר אבל פעולתה בעצמה אין לה רק הקבלה וז"ש תתן אמת ליעקב בג' אבהן הם הד"ר כי יעקב הוא רחמים והוא מוח הדעת דילה. חסד לאברהם הוא מדת החסד

והוא

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

ברוך

ביצחק) אשר נשבעת כו' ונקה יסוד דידה. והם ב' מזלות ב' יסודות. וכן הם מסודרים כאן. וע"כ עלייתן (עוד) עד א"א דעשיי':

ובברוך

ליקוטי הגר"א

עוד כ' בתיקון כ"א כ"ג א' בד"ה ועלייהו. כי הן תרי שלמי חד בעת"א וחד בצדיק וב' שלמא הן במתיבתא עילאה דחג"ת ומתיבתא תתאה דנה"י והן ב' שלמות מכריעין בין המחלוקת דבין הצדדים וכמ"ש בפ' בראשית בענין ג' ימים הראשונים דמחלוקת בשני וכג' הכריע כו' ב' כתובים המכחישים כו' שזה מים קר ולח וזה אש חם ויבש ואתא רוחא ואכריע בינייהו חם ולח עכ"ל:

הענין שעל ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח. ואחר שגלינו מארצינו ונתרחקנו מעל אדמתינו שהוא ביהמ"ק אין לנו לא תורה כמ"ש מלכה ושריה בגוים אין תורה. ולא עבודה. ולכן אנו אומרים אחר התפלה שהיא במקום עבודה שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו ותהיה עבודה עצמה ותן חלקינו בתורתיך ולא נשתייר כ"א גמ"ח כשארז"ל כשחרב ביהמ"ק בכו ואמרי ח"ו שאין לנו תקומה. כי אין לנו לא תורה ולא עבודה אמר ר' יוחנן בן זכאי ועוד נשתייר לנו דבר אחד והוא גמ"ח כמ"ש עולם חסד יבנה: (עכ"ל רבינו בשה"ש ו' פסוק ד'): [ונ"ל כמו כן כאן שתקנו איזהו מקומן במקום קרבנות שהיא עבודה ולכן אנו מתפללים כמו אחר התפלה שהיא עבודה כמ"ש רבינו]:

כלל

אמרי שפר

והוא מוח חכמה. אשר נשבעת הוא מדת הדין דיצחק כמו שנאמר ושבועתו ליצחק. והענין כי האבות כל א' התנהג עמו הקב"ה כפי מדתו והנהגתו והנה האבות הם המרכבה דהיינו שכל מעשיהם היה כאלו הם גרזן ביד החוצב בו ובטלו בחירתם ולא היו עושים בבחירתם כלל רק השוו עצמם ככלי ביד הקב"ה לעשות בו רצונו של הקב"ה. ואברהם הכין עצמו שכל חסד שישיג שירצה הקב"ה לעשות יהיה הוא עושה בשבילו וחשב שהקב"ה עושה החסד ולא הוא ולכן שרתה עליו השכינה ונעשה מרכבה אליה ובה היה נשפע החסד מז"א לאברהם ליתן בו כח לעשות החסד. ולפי זה המלכות שהיא השכינה שרתה עליו רק בבחי' מוח ומחשבה אבל כלי הפעולה בעצמה היה אברהם והמוח הוא בחי' חכמה ימין. כי החכמה הוא רצונו לפעול בלי גבול אלא שהבינה מגבלת אותו ולכן מוח דאברהם הוא חכמה. וכן ביעקב שהוא היה מרכבה למדת האמת שהוא תפארת רחמים כי האמת הוא התורה והוא רחמים ממוזג בין חסד לדין שהרוצה לקבל עליו עול תורה צריך למסור נפשו ומאודו עלי' זאת התורה אדם כו'. וכן צריך להשפיע מטובו לתלמידים וכן לקבל האמת ממי שאמרו ולמסור נפשו להבין האמת וכל היגיעות האלה יגע יעקב אבינו ע"ה ובכל זאת לא חשב נפשו לכלום רק כל מה שחידש בתורה חשב שהקב"ה מחדש רק הוא כגרזן ביד החוצב בו כנ"ל. ואז שרתה עליו השכינה בבחי' מוח דעת. שממנו התורה כידוע כי המעשה שהוא אמת כנ"ל היה יעקב כלי המעשה שלה. וזהו תתן אמת ליעקב. וכן יצחק כל עבודתו היה במסירת נפשו לבטל כח הדין שלו ומדותיו ולשבור יצרו בקרבו וזהו כל ענין העקידה ותמיד היה מפחד פן יעבור על רצון יוצרו שלא יתגבר עליו יצרו וזהו פחד יצחק ובכל דרכיו היה תמיד ירא שלא יכנסו החיצונים בגבול הקדושה ועשה תמיד פעולת לגדור את הקדושה שלא יכנסו בה ולא יפרצו בה פרצות והוא הכפיית הס"א וכל התחכמתו בזה היה

הכל

שער נפתלי

שעושה מחמת חן אפילו שאינו צריך כ"כ. ד) ה) ארך אפים. נחשב לב' לרשעים ולצדיקים. ו) ורב חסד. ז) ואמת. ח) נוצר חסד. פי' זכות אבות. ט) לאלפים. פי' שזוכר זכות כל דור לאלפים. י) נושא עון. יא) ופשע. יב) וחטאה. יג) ונקה. עכ"ל: — בענין י"ג מדות עי' מ"ש האריז"ל סדרן בע"ח ובפע"ח ועי' מ"ש רבינו בספרא דצניעותא פ"ב:

ז"ל

הכל ע"י השכינה שהיתה רוכבת עליו כנ"ל והוא היה כלי הגבורה. והיא היתה מוח בינה שלו השייכת לגבורה. והיא המגבלת את החכמה כידוע והוא דין. וזהו ושבועתו ליצחק כי הנוק' בכלל גבנית מגבירות ודינים לפי שצריכה להתלבש בש"א ולכן צריכה גבורה ודין להכניעם והיא נק' שבועה כידוע שבה נשבעין. ומ"ש אשר נשבעת לאבותינו הרי כולל בתיבת אבותינו שאר האבות ג"כ אברהם ויעקב הוא כדי להמתיק את יצחק שהם חסד ורחמים כנ"ל ממתיקים את הדין:

מימי קדם הוא אבן כו'. אבן הוא יסוד דנוק' בסוד ג"ן נטול כו' אב"ן גי' ג"ן. ב"ן דאבן הוא מ"ן דילה שהוא הציור מנשמת התחתונים שנתקנו במעשיהם הטובים ויש בה ב' בחינות בחי' עצמותם ובחי' קבלתם. והם ב' הויו"ת גי' ב"ן ושם ב"ן הוא ממש ב' הויו"ת שכל אותיות כפולות ואפי' יו"ד מילואו ו"ד גי' י' אמנם באבן נוסף א' והוא רומז לשפע שקבלה ונעשה שם ג"ן כזה יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה. והנה הבונים הם ששת ימי המעשה כי בכל א' מו' ימים פעל בו אחד מששה מדות חג"ת נה"י ובהם ברא כל העולם ולכן ו"ק נקראים בונים. והנה כשח"ו נצטייר באבן הנ"ל מעשה בני אדם כי לא טובים המה אז מדת הדין גורמת ח"ו כי האבן הנ"ל נעשה ח"ו אבן מאסו הבונים הנ"ל. אבל כשיתגלה לעת"ל י"ג ת"ד ואז היתה לראש פינה שכל הימים יפנו אליה בסוד שבת. והוא כי ע"י י"ג ת"ד דא"א המתגלים בז"א. מתבטל הדין שבששת ימי המעשה הנ"ל ויהי' הכל חסד גמור שאין שייך בו דין כלל ואז נקראו ימים אלו ימי קדם ימים קדמוניות ימים דעתיקא שהוא א"א. והוא כי ידוע כי עיקר חידוש הבריאה בסיד הצמצום הוא מה שנתחדש כח הדין לפי השגתינו שאנו משיגים כך שנתחדש הכח הזה. משא"כ החסד הגמור שאין בו דין כלל הוא עתיקא והבן זה. וזהו מימי קדם. שיסוד דנוק' מקבלת מימי קדם אלו שבא"א. וז"ש מרגלית כלילא מכלא שמקבלת מכל הו"ק וכלולים בה: אופן א' בארץ. ר"ל שהוא ג"כ ראי' כנ"ל שהיא נק' אופן א' בארץ שמתלבשת בעשי' ומבואר שם שכלולה מכולם: ד' אותיות שלה. פי' הג' מוחין שלה ואבן הנ"ל הן ד' אותיות אדנ"י אד"נ ג' מוחין י' אבן הנ"ל. א"כ אנ"י ג' מוחין א' כתר י' חכמה נ' בינה. ד' היא מלכות רביעית כידוע: וכ"ה י"ג מדות שבתורה. ככר כתב רבינו הגר"א במקום אחר כי י"ג מדות דמי אל כמוך הן דא"א עצמן וי"ג דתורה הן התמשכותן בז"א: אל רחום וחנון. כמ"ש. אל נגד מי אל כמוך. רחום נגד נושא עון מצד הרחמים הוא נושא עון כנ"ל. וחנון נגד עובר על פשע כי חנון הוא יותר. רחמים מרחום דהיינו מלבד שמרחם עליו שלא להעניש בשביל העון ונושאו. עוד הוא חונן ונותן ועובר על פשע שהוא מעביר הפשע ונעשה שפע מזדוכות נעשה זכיות כנ"ל: ארך אפים חו"ג. נגד לשארית נחלתו ולא החזיק לעד אפו כי לשארית נחלתו הם הצדיקים שמשימים עצמם כשיריים כמו שדרשו הז"ל ולא החזיק לעד אפו כנגד הרשעים וזהו ארך אפים לצדיקים ולרשעים: ורב חסד ת"ת. נגד כי חפץ חסד הוא: ואמת תרין נביאי קשוט. מפורסם בכל דברי הזוהר כי קבלת הנבואה הוא מנו"ה והם נקראים נביאי קשוט. והענין כי נביא מלשון ניב שפתים וידוע כי בבורא ית' לא שייך בו דבור כלל. רק בהתחברותו אל העולמות אז ע"י הנשמות הוא מדבר אל הנביאים והכל ע"י המל' שהוא המדה השייכת לעולמות. והשפע הנבואה שנותן לנביאים ע"י המל' הוא דרך נו"ה שהם המדות המשתתפים עם מדת המל' הנהגת עוה"ז כאשר כבר ביארנו לעיל. והנה הם נביאי קשוט ודאי. כי את זה לעומת זה עשה אלהים. כי ע"י הקטאים ואמונה כוזבת מתלבשת המל' ח"ו ג"כ בקליפות. וכשהיא ח"ו בלבוש הקליפות אז ח"ו השקר מפסיק בינה לנשמה שנפלה ח"ו בקליפות. שהוא ענין שכל האדם שנתעקם בדמיונות שוא ומדוחים ואז איש כזה אם יתנבא בודאי שקר יתנבא כי נבואתו לא בא מנו"ה כנ"ל אבל הצדיק אם יתנבא בא נבואתו מנו"ה כי אין הפסק בין נשמתו למלכות ואז הוא ודאי נביא אמת ולכן נק' נביאי קשוט ולכן תיבת ואמת רומז לנו"ה: נוצר חסד יסוד. כי נוצר אותיות צנור והוא צנור החסד שהוא יסוד דשם אתגלו חסד בפוס אמה שהוא צנור שדרך בו יוצא ההשפעה למל' והשפע עיקרו הוא החסד. וגם הוא נוצר את החסד שלא יהנו ממנו הקליפות. יכבוש עונותינו כנ"ל וביותר צריך שימור במקום דשכיח הזיקא והוא במקום היסוד שהופף עליו הערלה כנ"ל: והוא מזלא קדישא כו'. מזלא מלשון יזל מים והוא צנור החסד כנ"ל. והוא מזל עליון יסוד דדכורא כי יש ג"כ מזל תחתון ונקה כדלקמן: לאלפים מל'. פי' שהיא נוצר החסד שיכנס למל' שהיא אלפים כמבואר בפנים כי אלפים בגי' שמות המל' ומ"ש לאלפים כיון שהיא המל' והיא נק' אלפים. הטעם כי בכאן אינו המל' עצמו רק עטרת היסוד וכבר אמרנו כי עטרת היסוד הוא מה שעומד רק ליתן למל' כי גם כבר הוכן כל ההשפעה לכנס בגדר הנהגת המל' וזהו לאלפים שבכאן עומד לכנס למל' הנק' אלפים. (וכ"ל כי ידוע כי שם אהי"ה בבינה ושם אלקים ושם אדני במל' וידוע במקום שמסתיים שם אהי"ה שהוא הבינה בהוה דז"א שם מתחלת המלכות שם אלקים ושם אדני. וידוע כי ג' אלפין שבשם מ"ה רומז לג' שמות המתחילים בא' דהיינו אהיה אלקים אדני וידוע כי שם ס"ג יש בו א' אחד כי הוא בבינה אהיה ומל' יש בה שני שמות אלקים אדני המתחילים בא' ולכן שם מ"ה ז"א הכולל שניהם בינה ומלכות יש בו ג' אלפין וזהו נוצר חסד לאלפים שנוצר החסד שיכנס למלכות הנקראת אלפים שיש בו שני שמות המתחילים באלפין אלקים אדני כנ"ל): נושא עון זהו אמת ליעקב (עי' מה שהבאתי בליקוטי הגר"א בשם הדרת קודש).

והוא

והוא מוח דעת דנוק' והוא מדת הרחמים. והנה במי אל כמוך נושא עון נאמר לעיל שהוא בחכמה דז"א. והענין כי לעיל אמרנו בכח נשיאת העון שהוא בחכמה כנ"ל. אבל כאן נדבר במקום נשיאות עון והוא במקום רושם העון. והוא במל' ששם נרשמים העונות. וכשנתגלה העתיקא נושא העון והוא ע"י אמת ליעקב מוח הדעת שבנוק', והיינו כי באמת אם תרשע מה תפעל לו כי בו אין שום פגם ח"ו. ועיקר הפגם אינו רק מה שמדת הדין אינה מנחת לו להשפיע מטובו ע"י החטאים וכ"ז בהנהגת הז"א ששם יש מדת הדין. משא"כ כשמתגלה א"א שאין שייך בו דין כלל או בטל העון מכל וכל כמובן לכל משכיל. וזהו נושא עון פי' שנושא את העון למעלה במקום א"א ושם בטל את העון ולא נשאר שום רושם אפי' במל'. והכל ע"י מוח הדעת שבה כי ידוע כי הדעת עולה עד למעלה בסוד אמת ליעקב כנ"ל שהוא רחמים. ורחמים עולה עד רוש המעלות כנ"ל (בד"ה העולה בת"ת דז"א) משא"כ בחסד ודין: ופשע שהוא חסד ובה חסד לאברהם. והוא מוח חכמה דנוק' מדת החסד. כי פשע הוא יותר מעון כמו שארז"ל ביומא פשעים אלו המרדים ולכן נשיאות הפשע שהם המרדים הוא יותר חסד מנשיאת העון: וחטאה אשר נשבעת כו' מוח בינה דנוק' כאשר ביארנו לעיל כי הבינה נקראת שבועה שבה נשבעין וכבר כתב רבינו בליקוטים שבהדרת קודש הטעם שהוא נגד הגבורה יצחק שממנה מוח בינה הנ"ל שבגבורה שהוא מדת הדין אינו נושא רק שוגג הנק' חטאה: ונקה יסוד דידה. ונקה אותיות וקנה בסוד וקנה הכל כי יסוד דנוק' מקבלת את יסוד דדכורא שנק' כל וזהו וקנה הכל. ועוד ונקה לשון נקיון וחסרון שהוא מקום הקבלה למדת המל' שנראה שם חסרון שצריך למלאות אותו דהיינו שנראה במל' הצטרכות התחתונים לקבלת השפע והציור הזה שבמל' הוא ציור החסרון מקום הקבלה. ועוד הוא סוד אב"ן הנ"ל ב"ן דילה שהוא המ"ן כידוע שצריכה לנקותו שלא יהיה בב"ן הנ"ל דבר המנדה ומרחיקה מבעלה ז"א וזהו ונקה: והן ב' מזלות כו'. פי' נוצר ונקה הם ב' יסודות דדכורא ונוק' כנ"ל: וכן הם מסודרים כאן. פי' בברייתא דר' ישמעאל הם ממש באותו סדר הנ"ל ט' דז"א וד' דנוק': מקל וחומר. נ"ל שהוא כתר דז"א כשעולה לא"א שהוא מי אל כמוך פי' שהוא קל וחומר השתא כתר דז"א הוא חסד גמור כ"ש דמי אל כמוך מי יוכל להשיג האל שהוא החסד הגדול שבא"א בי"ג תיקוני דיקנא. (וכ"ל כי קל הוא הא"א שלא יש בו שייכות לחומרא שהוא דין וחומר הוא כתר דז"א שיש בו שורש הדין. ועוד נ"ל כי קל חמר גי' שע"ח כמנין בשלים מלבו"ש והוא הדיקנא שנק' לבושין דיקר כמ"ש רבינו בסד"ל והן שע"ח נהורין שבפני א"א ב"פ א"ל במילואו גי' ש"ע והח' היותרי כידוע והן נגד ח' אותיות דאל פשוט ומלא): ומגזירה שוה. הוא נושא עון. והענין כי כבר אמרנו כי חכמה דז"א שהוא הרצון על מדותיו וכולל בו הד"ר אין יכול לישא עון. שהדין מעכב. כי חסדו הוא החסד שיש דין כנגדו. משא"כ כשעולה בא"א ומקבל ממנו ונגלה בו החסד שבא"א ואין שייך בו דין כלל ולכן נושא עון. ואע"פ שבז"א יש בו דין. מ"מ יוכל להתחבר ע"י החכמה לא"א. כי חכמה דז"א שם אין הדין ניכר ועי"ז יוכל להתחבר אל א"א שהוא חסד גמור. ונמצא מפני שזה חסד וזה חסד אע"פ שאינם דומים זה לזה. מ"מ מתחברים. ועי"ז שולט הא"א על כל בחינות הז"א אפי' על מדת הדין שלו ועושהו חסד גמור. וזהו דוגמת גזירה שוה. מפני שיש בשני הענייניס תיבה א' שוה בשניהם עי"ז ישתוו גם בשאר הענינים ודינים שאינם שייכים לתיבה זאת כלל והבן זה: מבנין אב כו' הוא ועובר על פשע. כי ע"י תשובה מאהבה נעשו זדונות כזכיות כנ"ל כי ע"י תשובה מאהבה ממשיך על ז"א י"ג תיקוני דיקנא דא"א והם הם הזכיות כי שם אין דין ונעשה מפשע שפע טוב כנ"ל והוא דוגמת מה הצד. הצד השוה שבהם ששניהם תשובה ומהפכים העוונות. תשובה מיראה נעשו זדונות כשגגות ותשובה מאהבה נעשו זדונות כזכיות: מכלל ופרט. הוא לשארית נחלתו. כי אין בכלל אלא מה שבפרט דווקא לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים כנ"ל: מפרט וכלל. הוא לא החזיק לעד אפו כי נעשה כלל מוסיף על הפרט ורבי כל מילי אפילו כל אדם אפי' מי שממשיך עליו האף ר"ל ממדת הדין מ"מ לא החזיק לעד אפו. כי בהתגבר עליו הי"ג מדות הנ"ל סוף שאפי' האף שיתהפך לטובה: כלל ופרט וכלל הוא כי חפץ חסד הוא ת"ת שכלול מחו"ג רחמים ממוצע בין חסד לדין כמו כן כלל ופרט וכלל ממוצע בין כלל ופרט לפרט וכלל כי כלל ופרט ממעט כל מילי ופרט וכלל מרבה כל מילי. וכלל ופרט וכלל מרבה וממעט מרבה כעין הפרט וממעט שאר מילי (ונראה כי כלל הוא בדעת כלל הז"ת פרט הוא בחו"ג עשר אצבעות דידים וכלל בת"ת והוא אינו מרבה רק כעין הפרט כי ידוע כי חג"ת הם הנהגת עוה"ב ואינו מרבה רק השייך שם מעין עוה"ב משא"כ בפרט וכלל שהם תרין שוקין ויסוד כמ"ש רבינו בליקוטים והם גם בעוה"ז ואפילו שלא כעין הפרט והבן זה): מכלל שהוא צריך לפרט ומפרט שהוא צריך לכלל. הוא ישוב ירחמינו כו"ה. שהם תרין פלגי גופא. וא"א זה בלא זה. כי נצח הוא כח הנצחון ולא שייך נצחון אלא אם יש מי שינצחנו. והוא ע"י אחיזת הס"א בהוד כנ"ל. אז צריך הוד לנצח שינצח לס"א. וכן בכל מקום. בהוד אחיזת מדרגה שלמטה ובנצח ינצחהו ומעלהו למעלה. והוא הודו והדרו. ובלא הוד אין מי שינצחוהו ובלא נצח אין הוד כי ההוד וההדר הוא אחר הנצחון. וזהו כלל שצריך לפרט ופרט שצריך לכלל והבן זה: כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא. הוא יסוד שיצא מכללו שהוא

בכלל הז"א מדותיו של הקב"ה ונכלל בתוך מדה של המל' (שהוא ג"כ מדה א' שלו) וזהו נקרא שיצא מן הכלל כי לכאורה נראה שאר המדות אינם נכנסים למדת המל' רק היסוד בלבד אבל באמת ללמד על הכלל כולו יצא שהיסוד כלול מכל הספי' שלמעלה ממנו וכולם נכנסו על ידו לתוך המל': כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טוען א' שהוא כענינו יצא להקל ולא להחמיר. זהו עטרת היסוד כי אע"פ שעטרת היסוד הוא מל' כידוע מ"מ הוא מל' דז"א ולא מל' נוק' כידוע. וזה נקרא כי אע"פ שיצא מ"מ הוא כענינו שעדיין היא בכלל הז"א וקאי על השפע שהיא הטיפה שבתוך עטרת הנ"ל ועומד מוכן לינתן למל'. יצא להקל ולא להחמיר כי עדיין השפע כל זמן שלא נכלל בנוק' הוא לובן חסד אתגליא חסד בפום אמה: אבל אם יצא לטעון טוען אחר שלא כענינו והיינו תתן אמת ליעקב שהוא מוח הדעת שבנוק' דהיינו שכבר נכנס בתוך הנוק' ונבנית ממנו ונשתנה להיות כנוק' כי תחלה היה כלול בדכורא כידוע כי מיסוד דדכורא נעשה דעת דנוק' כי קיבוץ כל הדינים שבה' קצוות שהוא חלק א' מהיסוד [וכששניהם ביחד הו"ג חסדים ביסוד וגבורות בעטרה] ממנו נעשו הדעת כידוע נמצא שהוא שלא כענינו כי בתחלה היה בדכורא ואח"כ בנוק' יצא להקל ולהחמיר שיש בו ד' בחינות דו"ל חסד ודין וכן הוא מוח האמצעי דעת נוטה לימין ולשמאל: דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש. הוא חסד לאברהם מוח חכמה דנוק' כנ"ל ועיקר בנינו מז"א שעיקרו חסד ואין לו שייכות עם נוק' כלל מפני שהיא דין אלא שמ"מ נעשה מוח לנוק' כדי להמתיק הדינים שבה נמצא שהיה בכלל הז"א ויצא לידון בדבר החדש בנוק' שהיא המהוה כל החדשות מכל העולמות שבה נצטיירו כידוע ומ"מ כיון שנכנס לתוכה נעשה כמותה ואי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב בפירוש דהיינו שיהיה נרשם במל' מעשינו הטובים עד שנגרום עי"ז עליית העולמות עד שיהיה אור הלבנה כאור החמה: דבר הלמד מעניינו כו'. הוא אשר נשבעת לאבותינו והוא מוח הבינה ושבועתו ליצחק כנ"ל שהוא גבורות דינים והוא שייך לנוק' שגם היא כל בניינה מגבורות דינים והוא דבר הלמד מעניינו: שני כתובים המכחישים זה את זה עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם. כי הדכורא והנוק' ז"א ומל' הם שני כתובים המכחישים זה את זה כי הז"א חסד והמל' דין כנ"ל. וביסוד דנוק' שהוא מקום קבלתה הוא מקום ההכרעה כי יסוד דז"א נכנס ביסוד דמל' (כי א"א להיות שפע אם לא בהיות מקבל ודוק) ומתחברים יחד ומתמזגים שני המדות חסד ודין הכתוב השלישי המכריע:

הלכות פסד"ז

מעשה רב

א) **להתפלל** שחרית כותיקין ובלבד עם מנין עשרה דווקא:

ב) **הש"ץ** מתחיל מברוך שאמר. וא"א מזמור שיר חנוכת הבית ולא שאר פסוקים בצבור קודם תפלה. ולא אחר תפלה רק שיר של יום:

ג) **מותר** לישב בפסוקי דזמרה עד הקדיש שקודם ברכו.

ד) **בפסד"ז** אתה ה' לא תכלא רחמיך ממני ביו"ד. והאומרו בוא"ו שבוש

ליקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** להתפלל כו' ובלבד עם מנין עשרה. צ"ע. דבגמ' מוכח דאפי' בלא י' צריך לעשות כוותיקין. דאמרינן ירד לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרות עד שלא תנץ החמה. ומוקמינן לה בגמ' כוותיקין ושם לא היה עשרה. דהא מסיים יתכסה במים ויקרא. וצ"ל דכוונתו בגוונא דמתפלל בביהכ"נ דאסור שם להקדים תפלתו לתפלת הצבור. אם לא שמתפלל בעשרה דצבורא בתר צבורא לא איכפת לן. וקאמר כאן דאפילו אם רוצה להתפלל כוותיקין לא יתפלל בביהכנ"ס ביחיד. אבל עם יו"ד מותר ומצוה כנ"ל:

ב) **א"א** מזמור שיר כו'. והטעם נ"ל דהא אמרו סוף פ"ק דברכות בקשו לקבוע פרשת בלק בק"ש ומפני מה לא קבעוה מפני טורח צבור. וא"כ כ"ש שלא נוכל אנו לקבוע שום מזמור בצבור. מפני הטורח רק מה שמפורש מרבותינו:

ג) **מותר** לישב כו'. ע' בסי' נ"א ס"ק י"ב ובמג"א סי' נ"ג ס"ק א' ובביאור רבינו שם ס"ק א'. שכל המנהג אינו אלא חומרא בעלמא. ובישתבח הוא רק משום הקדיש:

ד) **בפסד"ז** כו' עד שבוש הוא בידו. ע' בסי' קט"ז. הכתוב ליחיד אין מכנין אותו

שבוש הוא בידו. באשרי זָכָר רב טובך ב' סגלין:

ה) **שירת** הים עד ה' ימלוך לעולם ועד. ויאמר אחריו כי לה' המלוכה כו'. ואין אומרים פסוק כי בא סוס פרעה כו':

ו) **א"א** ובתורתך כתוב לאמר שמע ישראל כו' קודם ישתבח. כי צריך להיות מן ויושע עד ה' ימלוך ח"י שמות. ומן אז ישיר עד ישתבח ג"כ ח"י שמות. ואין להוסיף:

ז) **אין** לומר הי"ג שבחים בנשימה אחת רק שלא יפסיק ביניהם בדבור ח"ו:

ח) **חי** העולמים בצירי תחת החית:

ט) **להתפלל** עם הצבור ולדלג כמו שנזכר בש"ע. ועכ"פ יראה לומר ב"ש ותהלה לדוד וישתבח. שאם יתחיל יוצר אור יפסיד ברכות פסוקי דזמרה:

אותו לרבים. והנה בתוספתא סוף פ"ג דמגילה איתא. כתב הנכתב ליחיד מכנין אותה לרבים. לרבים אין מכנין אותה ליחיד. אך כבר כתב רבינו בהגהותיו לתו' שהוא ט"ס. וצ"ל כתב הנכתב ליחיד אין מכנין אותה לרבי' כמ"ש הש"ע. וכן הביאה הרי"ף והרא"ש בסוף פ' הקורא עומד. והנה המחבר בסי' קט"ז סס"כ. ה"מ בזמן שמתכוין לקרות אבל כשאומר אותו דרך תפלה ובקשה מותר. עכ"ד. והוא ל' הטור בשם הרמ"ה. והרר"י כ' דוקא כשקורא כל המזמו' שלם כו' העתיקו הרמ"א שם. וכ' הט"ז נ"ל שיש נ"מ בין הני תירוצים לענין הפ' שאומרים בהבדלה עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה אם ירצה לשנות ולומר ויהי לנו לישועה. דלתי' הרמ"ה אסור כיון שפסוק זה אינו לשון בקשה כו' ולתי' הרר"י מותר כיון דאינו אלא פסוק א'. ומדברי רמ"א משמע דאין כאן פלוגתא. עכ"ל הט"ז. ולפי דברי הט"ז דפסוק אחד מותר להרר"י. א"כ בפסוק אתה ה' לא תכלא כו' מותר לשנות מיחיד לרבים להרר"י שאינו רק פסוק אחד. אבל נ"ל שאין פי' דברי הרר"י כך וז"ל הרא"ש שם שהביא דברי רבינו יונה. וז"ל דוקא כשקורא אדם כל המזמור או כל הענין כסדר. אבל המתפלל ואומר פסוקים הנה והנה יכול לכנות מיחיד לרבים ומרבים ליחיד. ומלתא דסברא היא. עכ"ל הרא"ש. והמדקדק בלשונו יראה שחילק ג"כ בין קורא למתפלל כמ"ש הרמ"ה. ובקורא אפי' פ' אחד אוסר הרר"י דהא כ' כשקורא כל המזמור. או כל הענין ומשמע דה"ק דהקורא לא מיבעיא אם קורא כל המזמור שלא יכנה. אלא אפי' אם קורא כל הענין לבד לא כל המזמור דהיינו רק פסוק אחד שהוא ענין שלם כיון שכוונתו לקרות הפסוק ההוא והענין המדובר בו ממש אין לכנות כלל. אבל המתפלל ואין כוונתו לקרות הפסוקים רק שאחות מלילת תפלתו לומר לפעמים פסוק שלם ולפעמים חצי פסוק וכדומה אחת הנה ואחת הנה אז מותר לו לכנות. נמצא שדברי הרר"י והרמ"ה אחד הם. אלא שאפי' במתפלל לא הזכיר הרר"י להתיר רק פסוקים ולא מזמור שלם. ולכן סיים הרמ"א שם בסי' קט"ז שאם אומר מזמור שלם אסור לשנות. ודברי הרמ"א קיימים דלא כט"ז. והנה כאן בפסד"ז הוא דרך קריאה ולא דרך תפילה ולכן אין לשנות הפ' אתה ה' לא תכלא כו' והאומרו בוא"ו שבוש הוא כנ"ל: אבל בתחנונים שאומרים אחר תפלת י"ח מכנין מיחיד לרבים ומרבים ליחיד כי שם הכוונה רק לתחנונים ולא לקרות הפוסקים כן נ"ל: — מ"ש זכר כו' ב' סגלין. כן כתב בדיוקים שבנוסח התפלה מהגר"א הנדפס בסוף סי' רמ"א.*** וכן כתב במעשה רב לענין פ' זכור שקורא זכר בסגול תחת הזין וכתב הגאון ר"ח מוואלאזין ז"ל. וז"ל אני שמעתי מפה קדיש שקרא בחמש נקודות. ולא ידעתי אם השומעים שמעו וטעו לומר בשש נקודות. או אולי בזקנותו חזר בו עכ"ל וביקש מהרה"ג בעל פעולת שכיר שיחקור לעמוד בזה על האמת. וז"ל פעולת שכיר ואנחנו שמענו בעוד חיים חייתו ואחר פטירתו לחיי עוה"ב מכל העומדים לפניו שקרא בשש נקודות. ודאי נתחדשה הלכה אצלו בזקנותו כדברי הרב עכ"ל:

ה) **ואין** אומרים כי בא סוס וז"ל שם בדיוקים שבנוסח התפלה הנדפס בסי' רמ"א. בשירת

אז

אז ישיר אין לומר פ' כי בא סוס וגו'. אף שהוא מהשירה. אך שלא תקנוהו בה תפלה. והעד ע"ז שכופלין פ' ה' ימלוך כמו שכופלין פסוק כל הנשמה לסיום פסוקי דזמרה ולהלן יתבאר יותר :

י) **א"א** ובתורתך כו'. וז"ל שם . גם אין לומר ובתורתך כתוב לאמר שמע ישראל כו' קודם ישתבח ונפל ט"ס בחיבורי' מסיום י' פסוקי מלכיות דר"ה עכ"ל . מ"ש כי צריך להיות מן עד ה' ימלוך ח"י שמות. ומן אז ישיר עד ישתבח ג"כ ח"י שמות ז"ל פע"ח בשער הזמירות פ"ו אז ישיר יש בו ח"י אזכרות. מן אז ישיר עד ביום ההוא יהי' ה' אחד. והם נגד ח"י אזכרות שיש ביהי כבוד והוא בסוד ה' הפרצופים שיש ביצירה כי כבר פירשנו כו' כי יש כמה פרצופים בכל עולם ועולם לכן אע"פ שאמרנו הח"י הויות ביהי כבוד מ"מ צריך להזכיר אותן כאן בשירת הים פעם אחר מטעם הנ"ל עכ"ל. עוד כ' שם וז"ל צריך לומר ה' ימלוך לעולם ועד ב"פ שמו"ת כו' ופסוק כי בא סוס פרעה כו'. כי הח"י הויות שהתחילו מאז ישיר שמשם התחילו את השירה עד ושמו אחד. לכן אין לומר שמע ישראל כי אז יהיה ך' ואנו צריכין רק י"ח הויו"ת עכ"ל ובס' משנת חסידים מסכת תפלת העשי' פ"ח חישוב מויושע עד ה' ימלוך ח"י הויות. הרי כדברי רבינו בשני המספרים דח"י הויות הנ"ל. אך שרבינו חישב חשבון אחר. כי האריז"ל כ' ח"י הויות ולכן חישב ב' הויות דכפל פסוק ה' ימלוך ועוד הוי"ה בתרגום וגם הוי"ה דפ' כי בא סוס. אבל רבינו אינו חושב רק פ' ה' ימלוך פעם א'. כי הכפל אינו רק בשביל סיום פסוקי דזמרה כמ"ש לעיל. ולא חשיב התרגום ולא פ' כי בא סוס. וחושב במקומם אלו השמות. וזמרת יה. זה אלי. אלהי אבי. ולכן לא קאמר רבינו ח"י הויות כי אם ח"י שמות. (והנה סוד אלו הח"י שמות כתוב בפע"ח שם בהג"ה וז"ל אבל בכאן רמוזים בדיקנא דז"א שיש לו ט' תיקונים וא"א משפיע בו גם ט' תיקונים הרי ט' וט' גי' ח"י כו' לכן נראה שח"י אזכרות שבשירת הים מדבר בדיקנא דא"א כנז' באידרא שיש בו י"ג תיקוני דיקנא וה' ראשונים שהם אור צח ומצוחצח ואויר קדמון וחו"ב הרי י"ח. וגם באופן אחר כו' עכ"ל. והנה בע"ח שער א"א פ"י חשיב שם י"ג פנימים וי"ג מקיפים בתוך הדיקנא זה תוך זה. והם מספירת החכמה והכתר. עש"ה. ועוד כ' שם וז"ל ואמנם ב' הראשונים דחכמה וג"ר דכתר הפנימים אין בהם מקיפי' כנ"ל ומקום אלו הם בה' מקומות אחרים שיש בפנים דא"א עכ"ל. וכאשר נצרף י"ג עם ה' אלו הרי ח"י. ואפי' בהמקיפים עצמם נוכל לצרף עוד ה' אור צח ומצוחצח כו' כנ"ל. והנה מבואר שם כי המקיפים הם הולכים להיפך מהפנימים כי בפנימים מתחילין מבינה עד המלכות מלמעלה למטה ובמקיפין להיפך ממטה למעלה ע"ש. והנה ידוע מ"ש רבינו בס"ד כי הי"ג ת"ד כוללים ט' ת"ד דז"א וד' דנוק' שלכן בפסוק מי אל כמוך יש ארבע תיקונים בפסוק בפ"ע שהם תיקוני נוק'. ולכן כאן באז ישיר דבעתיקא תליין כמ"ש בזוהר נכלל בו הי"ג ת"ד דפנימים ודמקיפים. ולכן הד' תיקונים דנוק' בין בפנימים בין במקיפים יש להם רמז מיוחד בד' שמות מיוחדים. אלא שבמקיפים שהם ממטה למעלה הד' שמות שהם כנגד ד' תיקוני נוק' הם למעלה והם ד' שמות דויושע. ונגמר הח"י שמות עד ה' ימלוך. אמנם בפנימים הוא להיפך מלמעלה למטה. וד' שמות דנוק' הם מפ' כי לה' המלוכה ולמטה. ומתחילין הח"י שמות מאז ישיר כנ"ל) :

י) **מ"ש** שאין לומר הי"ג שבחים בנשימה אחת רק שלא יפסיק בניהם בדבור. ז"ל המג"א ריש ס"ו כ"נ כל הט"ו שבחים שבישתבח מן שיר ושבחה כו'. עד מעתה יאמר בנשימה א' (של"ה) עכ"ל. וז"ל הרמ"ק בסידורו גרסינן בזוהר פ' תרומה כו'. כיון דמטי בר נש לישתבח נטיל קוב"ה ההוא כתרא ושוי לי' קמי'. וכ"י שריאת לאתתקנא למיתי קמי מלכא עילאה. ואיצטריך לאכללא לה בתליסר מכילן עילאי דמנהון אתברכת. ואינון תליסר בוסמין עלאין כד"א נרד וכרכם קנה וקנמון וגו'. והכא אינון שיר ושבחה הלל וזמרה

עוז וממשלה נצח וגבורה גדולה תהלה ות"ת. קדושה. הא תריסר. ולבתר לחברא לה בהדייהו ולימא ומלכות. בגין דאיהי מתברכא מנייהו. ועל דא אצטריך בשעתא דאתכלילת בינייהו לשואה לבא ורעותא בהאי. ולא לשתפי כלל דלא לפסוק בינייהו. ואי פסיק בינייהו. מתחות גדפי כרובייא נפיק חד שלהובא קארי בחילא ואמר פלניא די פסוק גאותא דקב"ה ישתלא ויתפסק. דלא יחמי גאותא דמלכא קדישא. כמה דאת אמר ובל יראה גאות ה'. בגין דאינון תליסר אינון גאות ה'. עכ"ל (של הזוהר) ונקטינן מיני'. א'. כי בישתבח הוא הזמנת השכינה להתראות לפני הת"ת. ב' לכוין בי"ג תיבות הנזכרות לכוללה בי"ג מדות של רחמים. ג'. שלא להפסיק בדבור וכו'. ד' עונש המפסיק. עכ"ל הרמ"ק. ובזה מבואר טעם רבינו בכאן: מ"ש בזוהר הנ"ל גבורה וגדולה כבר כ' האריז"ל שהוא טעות וצ"ל גדולה וגבורה כנוסחא דידן :

ח) **חי** העולמים בצירי. ז"ל פע"ח בסוף שער הזמירות. כתבו המקובלים הראשונים כל האומר חַי העולמים הוא טעות גדול. כי חי הוא חוץ מן העולמים. אבל האומר חֵי העולמים הוא מחבר המדות שהם חו"ב ביחוד. לכן צ"ל חֵי העולמים. והוא נכון. ע' בתוי"ט סוף מס' תמיד טעם נכון. ע"כ. וכן בדיוקי נוסח התפלה שבביאורי רבינו סוף סי' רמ"א כ'. וז"ל. חי העולמים בצירי תחת החית דוקא כמ"ש התוי"ט סוף תמיד עכ"ל. וז"ל התוי"ט. ותהי' הקריאה חי בצירי. כענין שנאמר (בדניאל י' ב') וישבע בחי העולם. שהוא סמוך. ויהי' ענינו חיים של העולמים. והוא השי"ת שהוא חיותו של עולם כאמור. משא"כ חי בפתח שאינו סמוך ויהי' ענינו העולם שהוא חי. ואין העולם עצמו חי על צד האמת. וזה דברי הרמב"ם בפ"ב מהל' יסודי התורה שמפני כן הוא אומר חי ה' בפתח לפי שאין הבורא וחייו שנים. כמו חיי הגופים החיים או כחיי המלאכים. ולפיכך אומר חי פרעה חי נפשך כולם בצירי. ולפיכך הנכון שיאמר חי העולמים בצירי. וכלשון המקרא וישבע בחי העולם. שאז המכוון בחיים של העולמים והוא הבורא ית'. עכ"ל :

ט) **אם** בא לבה"כ ומצא צבור בסוף פסוקי דזמרה אומר ברוך שאמר עד מהולל בתשבחות. ואח"כ תהלה לדוד עד מעתה ועד עולם הללויה. כמ"ש בפ"ק דברכות כל האומר תהלה לדוד כו'. ואח"כ הללו את ה' מן השמים עד לבני ישראל עם קרובו הללויה. ואח"כ הללו אל בקדשו עד כל הנשמה תהלל יה. כמ"ש רש"י בשבת קי"ח ב'. כי שני מזמורים אלו הן הן פסוקי דזמרה. ואח"כ ישתבח. ואח"כ יוצר וק"ש וברכותי' ומתפלל עם הציבור (סי' נ"ב ע"ש ס"ק א' ב'):

אם יש לו שהות יותר יאמר כל הללויה. כי לדעת הרי"ף והרא"ש בפ' אין עומדין הן הן פסוקי דזמרה. וכן דעת הרמב"ם. ואם יש לו שהות יותר. יאמר הודו לה' קראו עד והוא רחום. וידלג עד והוא רחום שקודם אשרי. כי בנתיים אינם רק פסוקים מלוקטים. ואם אין שהות ידלג גם מזמור הללו את ה' מן השמים. אם עוד אין שהות לא יאמר רק ברוך שאמר ותהלה לדוד וישתבח. כמ"ש פ"ק דברכות כל האומר תהלה לדוד כו' (שם ס"ק ג' ה'):

אם כבר התחילו הציבור יוצר אור ואין שהות לומר פסוקי דזמרה אפילו בדלוג יקרא ק"ש וברכותי' עם הציבור. ויתפלל עמהם כי התפלה בציבור רצויה. כמ"ש בפ"א דברכות אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללין. ואח"כ לא יקרא הפסד"ז. משום דפסוקי דזמרה הוי סידור שבחי הקב"ה. ואין לסדרם אלא קודם תפלה כדדרש ר' שמלאי בפ"ק דע"ז ז' ב'. לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל. אבל אחר תפלה לא נתקנו כלל. ולכן עם הברכות ודאי לא יאמר. אלא שיכול לומר הפסוקים לבדם כקורא בתורה (שם ס"ק ו' ז'. וע' רש"י ברכות דף י"א ריש ע"ב :

כלל התפלה כמ"ש בפ' ויקהל (דף ר"ב ע"ב) שסוד היראה (נוק') היא בפסוקי דזמרה והאהבה הוא באהבה רבה (חסד דז"א) ויחוד בק"ש ושם הוא היחוד ה' אחד ושמו אחד שמע ובשכמל"ו כנ"ל ואח"כ תדשא בתפלה וקדושא דסדרא כי בתפלה שם היחוד גמור ושם מוציאה כל האוכלסין אח"כ בקדושא דסדרא (בסוד עיבור ולידה) ואח"כ למנדע דה' הוא אלקים. ה' הוא ז"א ואלקים נוק'. בתר דאזעירת גרמה בבריאה צריך לידע ולצייר האמונה הזאת בלבו שהכל אחד וכל הענינים הכל מצדינו וזהו ה' הוא אלקים כאן ושמו אחד והוא בעלינו כמ"ש וידעת היום. ובזה הס"א מסתלק להעביר גלולים מן הארץ והאלילים כרת יכרתון

אמרי שפר

כבר אמרנו כי עולם היצירה הם כליו של הקב"ה שעושי' פעולות הגשמיות והם שלוחיו של מקום והם הם המלאכים. והספי' שביצירה הם כחותיו של המאציל ית"ש שבהם ברא המלאכים האלה ומתלבש בתוכם ונותן להם כח לעשות פעולתם. והנה מל' דיצירה הוא כח הכולל התחלת התגשמות הפעולות בעשיה ע"י כחות דיצירה והבן זה. והנה עד כה דברנו מעניני הפעולות והמצות המעשיות שהם הכל בעשיה ועלו כל העולמות עד הכתר דעשיה שגם אינו רק בחי' רצון דעשיה שכולל כל הפעולות דעשיה וכחותיהם בסוד י"ג מדות כנ"ל. והנה בפסד"ז הוא עליית העולמות מעולם לעולם והענין כי העולמות הם כל א' בבחי' מיוחדת וכל מה שיש בזה יש בזה אלא שהם בבחי' אחרת. כי בעשיה הם בצורה הגשמית וביצירה הם בצורה הרוחנית ובבריאה בצורה השכלית. ולא ראי זה כראי זה. והצורה הגשמיות א"א לה בצורה הרוחנית כי בעלותה לצורה הרוחנית יתבטל צורה הגשמית. משא"כ בעשיה עצמה שכל המדרגות קשורים זה בזה אפשר לעלות ממדרגה למדרגה ולא יתבטל המדרגה התחתונה. רק בהתפעלות הנפשי אשר יעמיק בענין אחד יעמוד הגוף כדומם בלי הרגש וכל הרגשתו יהי' רק בדבר ההוא שהשכיל בדעתו כידוע לכל משכיל. אמנם כאן שצריך לעלות מעשיה ליצירה א"א לעלות רק בהסתלק רוחניות העשיה מהעשיה ואז יעלה הרוחניות למעלה ויתדבק ברוחניות דיצירה והרוחניות אשר תעלה לא תשוב עוד כולה לעשיה רק תשאר למעלה דבוקה ביצירה ורק קוי הארתה ומעט מחלקיה התחתונים הוזים למטה. והנה לענין גדול כזה שישתנה מעט מעשיה ליצירה וגם אין להם דמיון כלל זה עם זה צריך לזה סגולה מיוחדת והוא על ידי השבח והזמרה כי על ידי הזמר יתדבק רוחניותו למעלה. כידוע גם בענינים הגשמיים כי לפעמים כי תתפרד נפשו מגופו על ידי התפעלות הזמר הנעים. וכמו כן כאן בפסוקי דזמרה הוא עליית העשיה למל' דיצירה כי היא השייכת להם כנ"ל: ומ"ש רבינו וגם היא נכלל כו'. פי' שגם זה נעשה בברכות דברוך שאמר לבד מה שעולים בה במל' אלא שגם היא נכללת מהם: ומ"ש ונכללת בכל ה' פרצופים בכלל הד' עולמות כו'. פי' שבברוך שאמר נכלל ג"כ במל' כל הד' עולמות אבי"ע וכל הה"פ שהם א"א ואו"א זו"נ ועולם הכל נכללים בה כמו שמבאר שבכל עולם ועולם והולך: ומ"ש ואח"כ מהודו כו'. פי' שעלייתם בספי' והיכלות שלמעלה ממל' דיצירה הוא נעשה בפסוקי דזמרה שמהודו עד ישתבח כאשר יתבאר בעזה"י:

שער נפתלי

ז"ל שער הכוונות בכוונת ב"ש ופסוקי דזמרה. וז"ל ענין ב"ש כו' ותכוין כי ב"ש הוא בעולם היצירה כו'. כי מן ב"ש עד יוצר אור הוא בעולם היצירה אמנם כבר הודעתיך כי בכל עולם מד' עולמות אבי"ע יש בו א"א ואו"א וזו"נ והנה ענין ב"ש לבדה עד בא"י מהולל בתשבחות הוא כי א"א דאיהו רישא בלא גופא ולכן יש בה י"ג ברוכים כנגד י"ג תיקוני דיקנא דא"א והנה ג' ברוכים הראשונים הם כח"ב כסדר כו' ולהיותם בא"א ולכן צריך לקום מעומד ולברך ברכה זו. להייתה ברישא דא"א. עכ"ל. והנה לפי שיטת רבינו דב"ש הוא במל' דיצירה ולכן פסק רבינו דא"צ לעמוד בב"ש. ומה שכתב י"ג ברוך ומדברי רבינו נראה דלא ג' ברוך מרחם על הבריות א"כ אין כאן רק י"ב זה כתב רבינו לקמן שהם בסוד י"ב בקר שתחת המל' כאשר יתבאר בע"ה באמרי שפר:

מ"ש

ביאור דברי רבינו בליקוטים כי עשו בורח ויעקב נוטל מקומו ואז אתתקנת הנוק' אנפין באנפין ע' בשער נפתלי שם הבאתי דברי האריז"ל בזה וביאור הדברים כי יעקב עומד בפני ז"א ביושר וערב רב עומדים מימינו באלכסון. ועשו משמאלו באלכסון והיינו כי כבר ידענו כי ז"א הוא הנהגתו של הקב"ה בכל מדותיו את העולמות וחג"ת שהוא חצי פרצוף העליון של ז"א הוא הנהגת עוה"ב כמ"ש רבינו הגר"א ז"ל ולכן עד שם מתלבשת בינה שהוא עוה"ב כידוע. ונה"י דז"א שהוא חצי פרצוף התחתון הוא הנהגת עוה"ז. והנה אבא ואימא שהם חכמה ובינה. כבר ידוע כי החכמה היא מחשבת ההנהגה בכלל. והבינה היא המתבוננת ונותנת גבול ומדה וקצבה להנהגה. והנה ההבדל בין חכמה לבינה לפי ההנחה הנ"ל הוא זה כי כיון שחכמה הוא מחשבה ההנהגה בכלל א"כ יוכל לכלול כמה וכמה הנהגות אע"פ שהם הפכים רק שהם תנאי החכמה

ההיא

יכרתון לתקן עולם כו' כי לך תכרע כו' וכן כולם : (ביאורו לה"ק הזוהר דף י"ב ע"א ב'):
כלל התפלה הוא כי ג' משריין בתפלה והשכינה נוסעת דרך ג' ימים בי"ע. בקרבנות (עשי') ובזמירות (יצירה) ובברכות ק"ש (בריאה) וזהו וארון ברית נוסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה בתפלת י"ח כידוע. בשים שלום שם נייחא דכולא ואז קומה ה' כו' ואז קמים בתפלה לקדם מלכא כידוע ואז וינוסו משנאיך מפניך : והוא כמ"ש בזוהר דבשעתא דאתתקנת נוק' לאתתקנא אנפין באנפין לזווגא במלכא מכרזין נאינה וראינה פוקו וחזו ביקרא דמלכא. וס"א אינו רוצה. ובורח השדה כי לא יחפוץ הכסיל בתבונה כו' ואז יעקב יורש מקומו ומקבל הברכות בסוד וילא עשו השדה לצוד כו'. וזהו וינוסו משנאיך מפניך שאז אתתקנת אנפין באנפין בסוד השיכת וקימת הגו"ן, ואח"כ נפילת אפים בסוד נפילת הגון ומוסרין נפש בשבילה לסומכה ולהקימה והומרים אשרי אח"כ לסמכה בש' כנ"ל סומך ה'. והומרים יענך ע' קלין דלוותא איילתא על בנהא

סידור כ"י

וברוך שאמר מהברכין כל ע"ס דעשי' בעשר ברוך ועולים במל' דיצירה וגם היא נכלל מכולם באלו הברכות ונכללת בכל ה' פרצופים בכלל הד' עולמות כמש"ל. ואח"כ מהודו עד ישתבח עולים בכל דרגין דיצירה ממטה למעלה מדרגא לדרגא כמש"ל:

ברוך

שער נפתלי

מ"ש רבינו בליקיטי' מח"ג קנ"ה כי בעת תפלת י"ח שהוא עת הזווג אז מכרזין פוקו וחזו ביקרא דמלכא ואז הס"א בורחת השדה ויעקב יורש מקומו צריך אני להעתיק דברי האריז"ל בזה מ"ש בשער הארת המוחין פרק ב' וז"ל. כי מצד פנים ממש דז"א יש ב' שורות של הארות, א' הוא שורה הפנימי הקרובה אל הז"א והיא הנקרא דור המדבר כנ"ל. ושורה הב' היותר חיצונה הוא יעקב בעלה. אבל שתים אלו הם ביושר ממש דרך פנים אל ז"א. אמנם גם באלכסון מאיר. והכל דרך פנים לז"א בלבד. והוא שהאור היוצא נוטה באלכסון ועושה הארה אחד לימין דור המדבר. גם נוטה באלכסון לשמאל של דור המדבר ועושה שם הארה האחרת. וכעד"ז הוא עושה בימין ושמאל יעקב העומד בשורה חיצונה ב' הארות א' לימינו וא' לשמאלו. באופן כי דרך פנים ממש בז"א יש ב' שורות הארות וכל שורה יש בה ג' הארות. וההארה אמצעית שבכל שורה מהם היא מכוונת ממש ביושר כנגד הז"א. וב' האורות שבימינם ובשמאלם נוטים אל אלכסון. אמנם כולם הם בצד הפנים של ז"א. ונבאר עתה בפרטות הנה השורה הפנימי הסמוכה אל ז"א מצד פנים יש בה ג' אורות. האמצעית היא דור המדבר אשר כבר נתבאר לעיל וב' המטות הם בימין ושמאל וכו' ואמנם ב' האלכסונים שבב' צדדי יעקב עצמו אשר בשורה החיצונה הם ערב רב מצד ימין ולפי שנשמתם באה משם שהוא צד ימין לכן נתגיירו כו' ואמנם ההארה שמשמאל יעקב הוא בחי' עשו אחיו

ולהיות

אמרי שפר

היא. דרך משל היקף החמה שיש לה שני מהלכים מהלכה השנתי ומהלכה היומי וצריכה שני גלגלים וכל א' מהגלגלים עושה פעולתו לפי מהלכו. ושניהם צריכי' לכוונה אחת להילוך החמה והשינויים שבה בימות הקיץ והחורף כידוע ואע"פ שכל א' מהגלגלים הילוכו היפך מחבירו תוכל החכמה לכלול שניהם כי לתכלית הילוך החמה צריך גלגל כזה וגלגל שני הפכו. וכמו כן בענין שני ההנהגות הנהגת עוה"ז והנהגת עוה"ב החכמה כוללת שניהם כי לתכלית שכר ועונש צריך שני הנהגות אמנם הבינה שהיא המתבוננת בעת המעשה שיהיה בגבול וקצבה. א"כ בודאי בשני ההנהגות צריך התבוננת מיוחדת להתבונן על גבול של כל אחד. והוא פשוט. ולכן הבינה היא המגבלת הנהגת עוה"ב. והמלכות היא המגבלת הנהגת עוה"ז והבן זה. ולכן אבא שהוא חכמה מתפשט יסודו עד סוף ז"א. דהיינו בחג"ת שהוא הנהגת עוה"ב ובנה"י שהוא הנהגת עוה"ז כי חכמה כוללת שני ההנהגות כנ"ל. אמנם הבינה אינה מתפשטת רק עד חצי העליון של ז"א רק בהנהגת עוה"ב לבד כנ"ל. והנה כמו כן צריך שתדע כי עלם ההנהגה ג"כ מתחלק לשתים כי ז"א כולל שני ההנהגות עוה"ז ועוה"ב ביחד אמנם הנהגת עוה"ז בפרט הוא פרצוף הנקרא יעקב ולכן פרצוף יעקב עמידתו במקום שמסתיים יסוד אימא ואין שם רק יסוד אבא כנ"ל כי רק החכמה כוללת הנהגת עוה"ז ג"כ ולכן מהתגוללת יסוד אבא יולא הפרצוף יעקב. והנה דע כי החכמה הכוללת ג"כ הנהגת עוה"ז עם הנהגת עוה"ב אחד לתכלית הבחירה ושכר ועונש. ע"כ נכלל בו ג"כ שורש הכח שיוכל האדם לעשות היפך רצונו כביכול שהוא עיקר הבחירה. כי

בודאי

בנהא וקודשא דסדרא לקיימא עלמא ואלמלי לא חטאו ישראל לא נפלה הנו"ן עוד כו' ולכן אנו סומכין לה באשרי קודם תפלת י"ח ואחר תפלת י"ח. ואין קימה בגלותא רק בתפלה כי אחר התפלה היא חוזרת כידוע. וז"ש ויסי בנסוע על הנסיעה ג' ימים בי"ע. ובנחה הוא בסוד תפלת י"ח ששם נייחא בסוד והוא יהי' איש מנוחה כו' ואז גם הנו"ן קמה בתוך א"ב ואמרו אין השכינה שורה פחות מב' אלפים וב' רבבות כו' והענין הוא נגד כ"ב ציורות דידה שהן כ"ב אותיות שכלולין בה כו' וזהו בהיות הנו"ן בתוכה. וז"ש ובנחה יאמר שובה ה' רבבות כו' כנ"ל ור"ל שובה הנו"ן במקומו שלא יחסר הנו"ן בא"ב ברבבות [אלפי] כו': והנופלים הן יסוד ומל' דת"ת אסתלק לעילא בגלותא כידוע והן כ' כפופה וו' כנ"ל. וז"ש מי יעלה לנ"ו השמימה ר"ל מי יעלה לכ' כפופה וא"ו השמימה אל הת"ת: (ביאורו לא"ג בזוהר קנ"ה א'):

אמרי שפר

בודאי אף כי האדם יש לו בחירה חפשית ע"כ ג"כ בזה רוצה ה' שהאדם יבחר. וגם הוא מנהיג את הבחירה ג"כ. דאל"ה לא יבא הדבר סוף כל סוף לתכלית הנרצה מאתו כביכול שהרי האדם יוכל לעשות דברים שאינם הולכים ע"פ התכלית ההוא. אלא ודאי גם הבחירה אינה יוצאת חוץ מהשקפתו והנהגתו. רק שא"כ קשה להבין איך יוכל להיות שהקב"ה ינהיג את הבחירה והאדם יבחר כרצונו שהם דברים הפכים לכאורה. נמצא לפ"ז יש לנו שני מיני הנהגות בעוה"ז. אחד הנהגה המובנת וידועה לנו והוא האיש הצדיק שעושה הכל כרצון ה'. ולא יזוז מתורתו ומצותיו האיש הזה הוא מושגח ומונהג מאתו ית'. וההנהגה הזאת אפשר לנו להבין כי הוא ית' המנהג כיון שהאדם עושה כרצונו של הי"ת. אמנם הנהגה ב' והוא איך שהקב"ה מנהיג ג"כ את האדם העושה שלא כרצון הי"ת אע"פ שידוע לנו שהוא כן אבל אינו מובנת לנו. ונמצא כי שני הנהגות אלו מכונים בשם הנהגת יעקב שהוא הצדיק העושה כרצון הי"ת. והנהגת עשו העושה שלא כרצון הי"ת. והנה במראה הנבואיי כשרואים שני מיני הנהגות האלה. ההבדל במראה הוא כי הנהגת יעקב רואים פרצוף עומד ביושר. והפתרון כי הנביא הרואה מבין כי ההנהגה הולכת מאתו כביכול ביושר אל יעקב הצדיק פי' שההנהגה הולכת בדרך ישר שיוכל הרואה להבין אותה מתחלה ועד סוף כמו הדרך ההולך ביושר שרואים אותה מראש ועד סוף משא"כ בהנהגה שמנהיג כביכול את עשו. ההנהגה הזאת נראית במראה הארה אלכסונית שלא ביושר. והפתרון לזה כי ההנהגה הזאת א"א להבין ביושר איך הוא מנהיג את האיש הבוחר שלא כרצונו ית' ולא יוכל המבין להבין ההנהגה איך היא הולכת מאתו ית' אל האדם מראש ועד סוף וזהו כמו העומד בנתיבות עקלקלות והדרך ההולך באלכסון שלא יוכל לראות את הדרך מראש ועד סוף וגם הסוף הוא תמיד נוטה ומתרחק ממקום עמידת הראש כן הוא הדרך הזה שביציאת בדרך מאתו ית' תמיד מתרחק הדרך ומתעלם כאלו אינם רואים את ה' ית' וכאלו הוא אינו פועל עוד. וזהו כוונת האלכסינות המוזכר בדברי האריז"ל

פסד"ז

שער נפתלי

ולהיותו עשו משמאל לא נתגייר וכבר ביארנו כי עיקר ההארה הוא באמצע שהוא יעקב. אך ב' צדדיו הארתן מועטת. גם האורות של צד שמאל מועטין מהימין שע"כ נתגיירו הע"ר ועשו לא נתגייר כו' וז"ס הפסוק אך יצא יצא יעקב מאת פני אביו ועשו אחיו בא מצידו. וכבר נת"ל ענין ב' יציאות אלו שיש ביעקב. ועם זה יובן תשלום הפסוק כי כוונתו לספר כי אחר שיצא יצא יעקב ב' יציאות (פי' יציאה מיסוד אבא לז"א ואח"כ יוצא משם חוץ מז"א ובוקע ונעשה יעקב) ונעשה יעקב יעקב עד מחוץ לז"א בשורה החיצונה אז שם עשו בא מצידו ג"כ ועומד בצד השמאלי של יעקב וע"י זה נעשו שניהם אחים ממש תאומים זה עם זה. ואמנם קשה לפ"ז כו' אמנם ביאור הענין כו'. כי יש תימא גדולה כפי הנ"ל כי הרי יעקב עומד בפני ז"א כנ"ל וא"כ כאשר נזדווגו זו"נ פב"פ היכן יש מקום לנוק' דז"א לעמוד שם. והנה תשובת שאלה זו רמוזה בפ' ועשו אחיו בא מצידו. והענין כי בזוהר ש"ה בענין אלפ"א בית"א דא"ת ב"ש בארו שם בענין הזיווג של זו"נ ואיך קליפות מתרחקים שם בעת ההיא. ונמצא כי כאשר רחל נוק' דז"א באה להזדווג עם ז"א אז עשו שהוא בחי' קליפה אע"פ ששורשו הוא בקדושה כנ"ל הנה הוא יוצא והולך אל השדה ההוא אל החיצונים כנודע בסוד כי בשדה מצאה שהוא מקום מדור כל הקליפות כו' ולפי שעשו נוטה אל הקליפה לכך הולך אל השדה ההוא לצור ציד ואז יעקב יורש מקומו ולוקח ברכתו שהיא בחי' אותו הארה שהיתה נמשכת לו מן היסוד דאבא בהיותו עשו בצדו של יעקב ועתה לוקחם יעקב כל אותן הברכות. ואמנם לקיחת הברכות במרמה יובן כמ"ש בזוהר שיר השירים כי אין סט"א הולך משם רק ע"י מרמה ותחבולה שעושין לו. שמכריזין שיבאו כל פמליא של מעלה לראות בכבוד המלך. והנה הקליפה הנק' מלך זקן וכסיל לא יחפוץ בתבונה ולא יחפוץ בברכה כי אז לא יחפוץ

יחפוץ לראות בכבודו של מלך. אדרבא הלך מדעתו ומתרחק משם ובין כך ובין כך מזדווג המלך במלכה ויעקב לקח ברכותיו. נמצא כי אלמלא ידע שכוונתן הוא להזדווג לא הי' הולך משם כדי לקחת חלק מהשפע ההיא הנשפע אז וזהו המרמה שמרמין אותו. ואז ע"ז לוקח יעקב העליון ברכותיו של עשו. כי הנה אז יעקב הולך במקום עשו ושם מקבל הארותיו שהוא סוד הברכות ואז נשאר מקום יעקב פנוי ושם באה רחל אשר היתה עומדת אב"א וחוזרת עם ז"א פנים בפנים בהיותה עומדת שם במקום יעקב ואז מזדווגים יחד. באופן שאין מקום לרחל לעמוד פב"פ עם ז"א להזדווג עמו עד אשר ילך עשו אל השדה של חורבה כנודע ואז יעקב יורש מקומו וברכותיו והארותיו ואז רחל עומדת במקום יעקב כו' עכ"ל האריז"ל. ובזה יובנו דברי רבינו. ומ"ש רבינו בסוד הפיכת וקימת הנו"ן יתבאר בעזה"י לקמן באשרי בפ' סומך ה' לכל הנופלים וכן כל שאר הדברים יבואר כל א' במקומו אם יגמור ה' בעדי:

ע'

האריז"ל הובא בשער נפתלי והבן זה מאד. נמצא פרצוף יעקב עומד ביושר. ועשו באלכסון. עוד צריך שתדע כי זה שאמרנו בענין פרצוף יעקב ובענין עשו זהו דוקא רק כשאנו מדברים בהנהגת עוה"ז בלבד. אז יעקב עומד ביושר ועשו באלכסון. אמנם לפעמים נעשים בעוה"ז פעולות כאלה שא"א להם לצאת מכח אל הפועל אם לא שיתחברו הנהגת עוה"ז ועוה"ב ביחד. ד"מ כשצריך להוציא נשמה חדשה אשר היא כוללת שני עולמות עוה"ז ועוה"ב וכל פעולותיה נוגע לשניהם צריך שיוכללו הנהגת עוה"ב ועוה"ז ביחד והוא פרצוף ז"א כולו להוציא הנשמה הנ"ל וכיוצא בזה כמה ענינים. והנה בעת שמתחברים שני ההנהגות אז תתעלה הנהגת עוה"ז ותתבטל להנהגת עוה"ב. ויהי' הנה"י המוציאים ענייני עוה"ב בעוה"ז. אבל ההנהגה בעצמה של עוה"ז לא תוכל להנהיג בעת הזאת. ואז הנהגת עוה"ז לא תוכל להשיגו מונהג מאתו ית' כי אם כמו באלכסון. והיינו כי עוה"ב ועוה"ז הם הפכים. ובשעה שמוציא אל העוה"ז את כחות ההנהגה של עוה"ב ומנהיג גם את העוה"ז בהנהגת עוה"ב. לא נוכל להבין איך הוא מנהיג ג"כ את העוה"ז בהנהגת עוה"ב שהם שני הפכים בנושא אחד. וא"כ במראה כשנראה אז את פרצוף הישר והאלכסון. אז נבין כי מה שהעוה"ב מוציאה פעולותיה בעוה"ז והוא ע"י המלכות שהיא המוציאה מכח אל הפועל כידוע. זהו דבר שנוכל להבין ביושר ולכן פרצוף מלכות עומדת ביושר במקום יעקב. אמנם פרצוף יעקב שהוא הנהגת עוה"ז לפי מה שהיא זהו לא נוכל אז לומר ביושר שההנהגה הולכת ביושר ובסדר נכון וישר המובן ונראה לכל כמו דרך ישר כי הם שני הפכים בנושא אחד כנ"ל ולכן יעקב עומד אז באלכסון שאינו ידוע ומובן כמו דרך הישר כי אם כמו דרך עקלתון באלכסון כנ"ל. והנה מה נעשה אז בהנהגת עשו. צריך שתדע כי יש הבדל בדרכים בין שדה למדבר. כי בשדה שהוא מקום מיושב יש שם דרכים ונתיבות לפעמים ביושר ולפעמים באלכסון. אך לכה"פ דרך יש. אמנם במדבר אין שם דרכים כלל. והנה כמו כן בשעה שמתגלה ענייני העוה"ב גם בעוה"ז והקדושה מתגברת גם בעוה"ז ונראה לכל גבורתו ויכלתו של ה' ית'. אז אין איש שיוכל לעשות היפך רצונו כביכול. כי במקום שמתגלה מעט מאור ה' כביכול באיזה אופן שיהי' אפילו באלכסון מ"מ לא יוכל לעשות היפך רצונו כביכול. ומי המה שיעשו ויתעלמו מהשגחתו ית' צריך דווקא באיזה אופן ומקום שאינו מתגלה מהנהגת ה' ית' שום דרך אפילו כמו אלכסון ג"כ לא יתגלה. והוא כי יש כחות כאלה שברא ה' ית' שההעלם כ"כ גדול בהם עד שלא יתגלה בהם שום דרך ונתיב להשגחת ה'. והשגחתו מצומצמת ומוסתרת מאד. והנה הנהגות כאלה הוא מקום מדבר והוא מדור הקליפות המכסים ומעלימים את ההנהגה מכל וכל ולכן בעת התגלות הנהגת עוה"ב אז לא יחפוץ כסיל בתבונה שהיא הנהגת עוה"ב המתגלית שאז לא יוכל עשו לעשות כרצונו ויוצא המדברה *) מקום שלא יש שום הארה במקום הקליפות המכסים את ההנהגה והוא צד ציד שסיבר שמרמה את ה' ית' שאינו מבין מה שהוא עושה ח"ו. ואז בהתגלות הנהגת עוה"ב אז יעקב הנהגת עוה"ז עומד במקומו של עשו באלכסון כנ"ל. ובמקומו של יעקב ביושר עומדת המלכות להוציא את פעולת עוה"ב גם בעוה"ז והוא ביושר כנ"ל.**) ובזה יובנו דברי האריז"ל. והנה אז עומדת המלכות פנים בפנים עם ז"א דהיינו שמקבלת מפני ז"א שהוא הנהגת עוה"ב הצי פרצוף העליון בסוד אחור וקדם צרתני ואכמ"ל. וע' מה שביארנו בזה בס' כסף משנה:

מ"ש

---

*) אע"ג דהכתוב אומר וילך עשו השדה כבר כ' האריז"ל דהיינו שדה חורבה :

**) ועד"ז יובן ג"כ הארת דור המדבר והמטות. כי במקום מדבר בהלכו ישראל לא הי' אפשר שיתגלה הנהגת ה' י"ת בגלוי רק ע"י השכינה עצמה דהיינו שמתבטלים הקליפות. אך זה נוכל להבין ביושר שמתבטלים הקליפות ואינם עושים כלל. אבל הטבע גם לא נתבטלה עדיין וא"כ כל מה שרואים חוץ לדרך הטבע נקרא הארה אלכסונית שאינו מובן ביושר י והן ענין המטות. ובזה יובנו גם שאר האלכסונות שכ' האריז"ל עכ"ה :

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. בָּרוּךְ הוּא. בָּרוּךְ עוֹשֶׂה בְרֵאשִׁית. בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ:

ברוך

ברוך שאמר [בחכמה] כמ"ש (בפ' בראשית) אומר בחכמה ועושה בבינה. **ברוך הוא** כתר. **עושה בראשית** בינה כנ"ל. **אומר ועושה** דעת מכריע. **גוזר** חסד. **ומקיים** גבורה. בסוד לא איש אל ויכזב לטובה. ובן כו'. **מרחם על הארץ** ת"ת בעלה דארעא (הגהת הר"ש משמע מכאן דלא גרים ברוך מרחם על הבריות וכן משמע לעיל

ליקוטי הגר"א

פסד"ז נגד עולם המלאכים: (ביאור לרע"מ רכ"ח ב' בד"ה לולב דא צדיק): (**בפסד"ז** סליקת השכינה) דכד איהי סליקת כלהו חיון מלפלפין לגבה בכמה שירין ותושבחן. ולכן אומרים פסוקי דזמרה. ואיהי סלקא על כלהו עד אין סוף. ותיקונא דצלותא הוא כך בתחלה סליקת בשירין ותושבחן דפסוקי דזמרה ואח"כ קראן לה דתיאות לגבייהו בק"ש ובתפלת י"ח נחתת שאז היא יחודא דילי' (ביאורו לתיקונים תי' י' כ' ב' כ"א א'): תלת חיילין שהם אופנים וחיות ושרפים שאומרים בברכת יוצר אור. אתיין בזמירות. פסוקי דזמרה. ושירות. שירת הים. ותשבחות. י"ג תשבחות דישתבח שהם אתיין ג' חיילין כמ"ש בתז"ח: (ביאורו לתי' כ"ב א'):

מסטרא

אמרי שפר

מ"ש רבינו ברוך שאמר [בחכמה] כו' יבאר עכשיו בפרט כל העליי' של עשיי' במל' דיצירה ומפרש כי ברוך שאמר ירמוז על עליית חכמה דעשיי' במל' דיצירה בחכמתה. ומביא ראי' כי אמירה בחכמה כמ"ש בזוהר אומר בחכמה ועושה בבינה והענין כי כמו שעשיה הוא מה שהפועל לוקח יסודות שכבר ישנם ומעמידם על צורתם כי מגרדם ומשתתם ומשפם ומחליקם ומחברם ומציירם עד שמעמידם על הצורה התכליתית הנרצית. וכמו כן הבינה לוקחת שרשי החכמה ומתבוננת עליהם ומגבילתם ומציירת סדרי ההנהגה ומעמדת כל א' על מקומו. ולכן נקראת עושה. אמנם החכמה אומר. כי כמו שהאמירה מגלית המחשבה הפנימית המסותרת כמו כן החכמה מגלית עומק המחשבה הפנימית המוברשת בא"א וברדל"א בסוד ספרא דצניעותא כמ"ש רבינו בפירושו בריש ספ"ד. וכמו כן בענין שליח ומשלח. המשלח אומר והשליח עושה כפי חכמת הדברים שהבין ממשלחו והוא מגבילם ומעמידם כן ענין החכמה והבינה כי החכמה בעצמה לא תתלבש במדות ו"ק רק ע"י הבינה והיא מגבילתם כפי החכמה. ולכן ברוך שאמר בחכמה: ברוך הוא כתר. כי הכתר נקרא הוא. כי הז"א נק' אתה. וא"א הוא. כי עיקר השגתינו הוא בהנהגת הז"א שהיא הנהגה הכוללת חסד דין רחמים וכל המדות בפרט כמו שנראים ומושגים ולכן נקרא אתה בלשון נוכח דהיינו שהוא מושג. אמנם הא"א שהוא הנהגת החסד כי כל הג' מדות הד"ר נכללים ומתנהגים בחסד שמה בהנהגת א"א. והוא דבר בלתי מושג איך הדין בעצמו מתנהג בחסד ולכן נק' א"א הוא בלשון נסתר כי הוא בלתי מושג. וז"ש ברוך הוא כתר. ואמר בתחלה חכמה ואח"כ כתר. כי שירותא של ההשגה בכל מקום הוא בחכמה שהוא התחלת השרש של הנהגת הזו"נ ואח"כ מבינים הכתר על ידו. ועוד צריך שתדע כי הכתר הוא התקשרות סוף המדרגה שלמעלה עם התחלת הרצון למדרגה שלמטה (ע' בכסף משנה מ"ש בזה) ולכן כיון שמתקשר עם מדרגה שלמעלה הוא נעלם מאד ולכן נק' הוא: עושה בראשית בינה כנ"ל. כי עושה בבינה: אומר ועושה דעת מכריע. ידוע כי הדעת היא חיבור חכמה ובינה (בסוד והאדם ידע) וגם למטה הוא התפשטות הבינה בתוך הו"ק ששת ימי המעשה ושם נעשה כפי מה שאמרה החכמה והגבילה הבינה. נמצא הוא כלול מחכמה ובינה. וזהו אומר ועושה אומר נגד חכמה ועושה נגד בינה כי דעת מכריע בין שניהם כנ"ל: [ומ"ש רבינו גוזר חסד ומקיים גבורה בסוד לא איש אל ויכזב לטובה ובן כו'. ז"ל רבינו באדרת אליהו מהדורא רביעאה. לא איש וגו' כי דבר שלא יקויים הוא בג' דברים. אם מפני שבשעת מעשה מכזב לו ולבו בל עמו בשעת הבטחה. או שהבטיח בלב שלם רק שאח"ז מתנחם. וז"ש לא איש והן הגדולים וכמ"ש אליכם אישים כו' ואין דרכם להתנחם אם הבטיחו בלב שלם רק שמעיקרא בלב ולב ידברו וז"ש ויכזב כי כזב הוא לעתיד כמו שקר לשעבר. ובן אדם הם הפחותים מזה ויתנחם עכ"ל. וז"ש כאן גוזר ומקים שהוא היפך

שני

בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת. בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר

טוב

לעיל דקאמר בעשר ברוך) : **משלם** כו׳. בנצח ששם קיבול השכר כידוע. בסוד ערכתי נר

למשיחי

ליקוטי הגר״א

מסטרא דצדיקים גמורים איהו חבוש עמהב ברחימו קשיר עמהון בחביבותא. חבוש עמהון בכורסייא דמתקנין ליה ובמרכבה דילה בחיות דילרה. בכמה שירין ותושבחן שהן שירת הים ופסיקי דזמרה. דקא נחתין עלייהו כמה משריין דקב״ה דאתמר בהון ואשמע את קול כנפיהם בקלין דשירין ותושבחן דישראל. וכשתבח שמשם מתחיל עולם הבריאה אתיין שרפים. נחתין ליה בכמה משריין דאינון שרפים וחיות ואופנים כי חיות ואופנים נמשכים אחר השרפים ור״ל שזה שאומרים ביוצר אור שרפים וחיות ואופנים: (ביאורו לתז״ח ע״ז א׳): ע׳ מ״ש לעיל בענין הגלית:

ד׳

אמרי שפר

שני הדברים כי גוזר הוראתו היפך ממי שמדבר בלב ולב. כי גוזר מורה על מי שרוצה שיקויים גזרתו. אלא שאפשר שאח״כ יתנחם הוא בעצמו ולא יקיים אבל הקב״ה גוזר ולא בלב ולב. וג״כ הוא מקיים ואינו מתנחם] והענין כי החסד אזיל בכלהו יומין והיינו שכל שאר המדות ג״כ פעולתם ע״י החסד. והוא כי כל המדות אינם אלא סניפים למדת החסד כי החסד גורם להשפיע טובו לעולם. אלא שתיכף מתעורר מדת הדין איך להוציא מדת החסד ההוא אל הפועל ואיך ינתן אם באופן א׳ או באופן אחר. לפי המעשים. כפי מה שמדת הדין נותנת. ולפעמים יהי׳ הוצאת החסד בעולם הבא. אבל בעוה״ז יהי׳ נראה להיפך. והכל הכנה להוצאת החסד. ולפעמים יהי׳ החסד בעוה״ז ג״כ הכל לפי מעשה בני האדם. וזהו ענין לא איש אל ויכזב ובן אדם ויתנחם. כי אל שהוא מדת החסד איננו כמו איש שיכזב כי הוא גוזר על הדבר בלא לב ולב כנ״ל. ואפילו במדת הגבורה שלכאורה הוא דין והוא היפך החסד א״כ הוא ח״ו כבן אדם שמתנחם. אבל באמת איננו מתנחם כי הוא מקיים מה שגוזר החסד אלא שדרך הוצאת הפעולה וקיומה א״א רק באופן זה שנראה לכאורה שהוא דין אבל באמת איננו רק קיום החסד. כסוד מרז״ל כל דבור ודבור שיצא מפי הקב״ה לטובה אפילו על תנאי לא חזר בו. כי כן הוא המדה כנ״ל שהחסד גוזר לעשות טובה אבל קיום הדבר איך יהי׳ הטובה ההיא בכדי שלא יתבטל ע״י הקטרוג זה נעשה ע״י מדת הדין שמסבבת שיצא הטובה אל הפועל. בלי מונע וזהו ברוך גוזר ומקיים חו״ג: ומ״ש מרחם על הארץ ת״ת בעלה דארעא. דע כי המל׳ נקראת ארץ. כי כמו שהארץ מוציאה פירות. ובבטן הארץ שמה מתהווים כל תולדותיה. ואח״כ תוציאם לחוץ כלולים בהדרם. והכל ע״י מה שלמעלה. השמים וכל צבאם שמש וירח. האויר והגשמים כידוע. כן המל׳ מוציאה כל פירות ממה שלמעלה ממנה. ת״ת וכל ו״ק. שהרי היא המתדבקת לעולמות שלמטה וגם למה שלמעלה ולכן המל׳ מוציאתם מכח אל הפועל ממה שלמעלה אל העולמות שתחתיה. והת״ת נק׳ בעלה שעיקר קבלתה ממנו מפני שהוא רחמים. ובתיכו נכללו כל ההנהגות כי חציו העליון הוא מכריע בין חו״ג. ובחציו התחתון שורש לנה״י כידוע. וזהו מרחם על הארץ: [וכ״ל מ״ש הרב מהר״ש ז״ל דמשמע דלא גרים ברוך מרחם על הבריות. אין מכאן הכרע די״ל דהכל אחד כי המל׳ שורש כל הבריות. כי ידוע כי המל׳ יש לה שני בחי׳ א׳ בשעה שהיא דבוקה באצילות. וא׳ בשעה שיורדת בבי״ע וזנה את הבריות שמחלקת מזון לעולמות וזהו מרחם על הארץ בשעה שהיא דבוקה באצילות בעלה דארעא. מרחם על הבריות בשעה שנותנת מזון לבי״ע]: ומ״ש משלם כו׳ בנצח ששם קבול השכר כו׳ הענין כי עיקר קיבול השכר למי שהם בדרגא דמל׳ שנק׳ יראה כאשר ביארנו לעיל ששם עיקר היראה. וא״כ השכר בא להם ממקום שהמל׳ מקבלת. והיינו מנה״י ששם עיקר בניינה שהרי הם המדות שהם ממוזגים ראויים להנהגת עוה״ז שהיא המל׳. וההשגה שישיגו ע״י השפע הבא להם ממל׳ הוא השכר של היראים. והנה הנצח הוא ימין. והוא השכר. וההוד הוא להיפך. אלא שכיון שהם ממוזגים צריך להיות בשניהם דין. אלא שלצדיקים הדין בעוה״ז והשכר לעוה״ב. תחלתן יסורין וסופן שלוה. טוב כעס כו׳. וברשעים להיפך. והוא שחוק שמשחק על הרשעים כו׳ והנה השפע הנמשך לנו״ה הם נק׳ משחא. ונמשכים מהדעת סיף הבינה לתוך נו״ה. והשפע נקרא שמן משחת קודש שכל השכר מכנים בעדון השמן י״ג נהרי אפרסמונא דכיא. ועיקרו בנצח כנ״ל ויתבאר במקומו אי״ה. וזהו ערכתי נר למשיחי כי הנר הוא משמן [וידוע כי עיקר העדון שהוא השכר הוא ה״י היחוד אח״ד בי״ג נהרי אפרסמונא וידוע כי ג׳ יחודים הם. יחוד המחשבה באו״א. וגם שני שמות הוי״ה אהי״ה. דאנא זמין למיהוי דעדיין הוא במחשבה ויחוד ת״ת ומלכות.

בסוד

טוֹב לִירֵאָיו. בָּרוּךְ חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח. בָּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל בָּרוּךְ שְׁמוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה

יי

למשיחי. ושם אין מחסור ליראיו **חי** ביסוד וזהו לעד בעלמא עלאה ולנצח בעלמא תתאה. אגורה באהלך עולמים. **פודה ומציל** הוד כידוע. **שמו** מל'. והם ע"ס דעשיי' שהם מתברכים ועולים. שבלתי זה א"א להם כמש"ל בסוד

הברכות

ליקוטי הגר"א

ד' חיות המרכבה הן ד' סוסון להלחם נגד הס"א וכנגדן ד' דרגין בתפלה א' זמירות פסד"ז ב' שירות. ויושע. ג' תשבחות ישתבח ד' הודאות בברכות ק"ש: (ביאורו לתז"ח פ"ג ב'):

ההבדל בין פודה ומציל הוא זה. פודה הוא שיפדה אותו מצרותיו ברצון הצורר אותו. ומציל הוא שמציל אותו מיד שונאו ביד חזקה ובזרוע נטויה. ופדה הוא מחמת התפלה כמ"ש פדה בשלום נפשי כי ברבים היו עמדי. ומציל הוא מחמת תורה כמ"ש כל הקובע מקום לתורתו אויביו נופלים תחתיו: (ביאורו למשלי י' כ"ח):

הקב"ה

אמרי שפר

בסוד הנהגת עוס"ב המתגלות בעוה"ז כאשר ביארנו לעיל בארוכה והוא שם הוי"ה אדנ"י. ויחוד יסוד ומלכות יעקב ורחל והוא הנהגת עוה"ז והוא הוי"ה אלקים. והנה ג' היחודים ביחד הוי"ה אהי"ה הוי"ה אדנ"י הוי"ה אלקי"ם גי' נ"ר וזהו ערכתי נ"ר למשיחי כי נצח הוא המשיח בסוד מב"ד ומב"י והוא עיקר קבלת השכר] וז"ש ושם אין מחסור ליראיו. כי היראים שהם במדרגת המל' הם מקבלים שכר מנצח (ודע כי השכר א"א להיות אלא בעת שישיגו את עצמם ומשיגים השרונם. אז הוא העונג להם במה שמקבלים תשלום השרונם והוא שכר להם אבל אחר שיבאו למדרגת אין שיתבטלו מציאותם למה שלמעלה אז אין שייך שכר ועונג. אחרי שהם נעשו כבר במדרגת ביטול המציאות ואינם משיגים את עצמם וא"כ איך ישיגו עונג. וסדר מדרגות ההשגה אחר כל ההשגות מתבטלים למה שלמעלה בסדר זה. בתחלה מתבטלים ע"י התפעלות ההשגה עד שאינם משיגים את עצמם רק בבחי' ישות. ואח"כ מתבטלים לאין. ואח"כ מתחברים למדרגה שלמעלה והבן זה. וזהו אין מחסור ליראיו. פי' בעת קבלת השכר באים למדרגת הישות. ולא חסר להם כי אם מדרגת האין): חי ביסוד. דע כי ארז"ל בעל כרחך אתה חי. פי' שעיקר החיות הוא על ידי התחברות שני הפכים רוחניות וגשמיות ותמיד לוחמים זה בזה ועי"ז גורם התנועה והחיות. כי הנפש רוצה להפרד מהגוף ונפרד ממנו ואח"כ בע"כ צריך לשוב ולהתחבר עם הגוף ברצון ה' וז"ש והחיות רצוא ושוב והבן. ולכן נק' היסוד חי. כי המל' היא המדה שנציירו בה התחתונים. והשפע שנשפע לה היא מבינה. שהיא הנהגת עולם הבא. היפך ממל' שהיא הנהגת עוה"ז. והיסוד הוא המתחבר עמה והוא המחבר שני הפכים ובפרט כי המלכות היא המציירת ומתלבשת בעולמות. ולכן היסוד הוא ג"כ רצוא ושוב כנ"ל ולכן נק' חי. והוא עייל בעלמא עלאה ובעלמא תתאה כי לוקח השפע מבינה עלמא עילאה. ונגיד ונפיק בתוך עלמא תתאה מל'. וזהו חי לעד וקיים לנצח. כי לעד הוא בעלמא עלאה ולנצח בעלמא תתאה. והענין כי היסוד מתחיל מדעת (סוד ה"י חוליות בבחינת השדרה) והוא יסוד בין או"א. והוא ג"כ חי כנ"ל. כי הדוכרא היפך הנוק' כי ההכמה בלי גבול והבינה מגבלת כנ"ל. ושם הוא חי לעד. שהוא זיווג דלא פסיק כלל כי שם הוא זיווג המחשבה. ובכל עת ובכל זמן הוא מחשב איך ומה להטיב לברואיו. משא"כ למטה ביסוד שהוא בין ז"א לנוק' שם הזיווג לפרקים בשעה שנותן שפע חדש לעולמות. אלא שהשפע הנותן למל' הוא דבר קים ונצחי וזהו קים לנצח. נמצא כולל היסוד ב' עולמות עלמא עלאה ותתאה וזהו אגורה באהלך עולמים: פודה ומציל הוד. כי כבר ידענו כי אחיזת הקליפות בירך שמאל שהוא מדת הדין שבעוה"ז להעניש לרשעים או שישחק עמהם להאבידם. ובו הי' הפורבן כידוע. ולכן עיקר הפדיום וההצלה הוא בהוד מפני שיש שם אחיזה לחיצונים לכן צריך פדיון והצלה. לכן גם יג"ל פו"ק בהוד שהוא ר"ת פדיון זרע קדושים כמ"ש בתז"ח: שמו מל'. כמו שעיקר הגילוי הוא ע"י שם הדבר שעל ידי השם נזכר הדבר אע"פ שאינו נראה. כן עיקר גילוי הז"א על ידי מל' כי היא המראה כמו שנתבאר לעיל: והם ע"ס דעבי' שהם מתברכים ועולים כו'. יבאר טעם כי בכל הנ"ל נאמר אללם ברוך עד ברוך שמו ומפרש מפני שא"א להם לעלות מעולם לעולם אם לא ע"י הברכה שמתברכים. והענין כי כל מה שלמעלה מתלבש בתחתונים עד שבעולם התחתון הזה הגשמי מתלבש בו גם עולם העליון. כי א"א להתהוות עולם התחתון רק ע"י כחות מעולם העליון

ובעת

יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הָאֵל הָאָב הָרַחֲמָן

המהלל

הברכות, והכל עכשיו בסוד בריך בהיותן במלכות: וסוד הברכה במל' עצמה, וכללם הם י"ב על י"ב בקר. **האל** כתר. **אב הרחמן** חכמה בסוד עיטרא דחסדים דגניז במעוי אוירא עלאה

ליקוטי הגר"א

הקב"ה הוא נסתר מצד עצמותו ונגלה מצד מעשיו. ולכן אנו אומרים בכל ברכה לשון נגלה ונסתר ושם הוי"ה ב"ה מורה על צד עצמותו יתברך. ואלקים הוא מורה על השגחתו על בריותיו כו' ובהשגחה יש ב' ענינים. השגחה כללית דהיינו על כל בריותיו ועל כל העולם בכללות. והשגחה פרטית שמשגיח על ישראל לבד כו' ולכן אומרים בכל ברכה. ה' אלהינו מלך העולם דהיינו ה' מצד הנעלם. ואלהינו שהוא משגיח עלינו בפרטות. ומלך העולם שאע"פ שמשגיח עלינו בפרטות משגיח ג"כ על כל העולם כולו בכללות ומושל עליהם (עכ"ל אד"א דברים א' ו'):

עד

שער נפתלי

עי' בפע"ח בכוונת ב"ש מהחברים ועי' בסידור האריז"ל כי לפי דרכו של האריז"ל נכלל בברוך שאמר כל אבי"ע בתיבותיו שהם פ"ז וז"ל בסידור האריז"ל וכוונת הפ"ז הוא כי החיצוניות הוא בסוד י"ג תיקוני דיקנא דאריך וט' תיקונים דז"א. ושם אדנ"י גי' פ"ז והוא שם מ"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א ומ"ב אתוון דפשט ומלא ומילוי מילויו כו' מ"ב ומ"ה גי' פ"ז כו' ועוד כ' שם כי מברוך שאמר עד ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם רומזים לפרצופי אצילות ובריאה. ומשם ולמטה פרצופי יצירה ועשיה וז"ל. האל אריך. אב הרחמן אבא דיצירה:

המהולל

אמרי שפר

ובעת עלייתן א"א להם לעלות רק ע"י שיכירו את עולם העליון שבתוך עצמם. ואח"כ יעלו למעלה. והנה ההכרה הזאת הוא השפע הנשפע להם מעולם העליון בתיבת ברוך. וכשעולים אח"כ למל' דיצירה אז כל הברכות שהמלכות מקבלת גם הם מתברכים: סוד הברכה במל' עצמה פי' בא"י אמ"ה הוא במל' עצמה ונתבאר עניינו לעיל בראש דברינו והוא ענין עליית המל' וקבלתה הברכות מבינה כנ"ל: וכללם הם י"ב על י"ב בקר. דע כי ים של שלמה שעומד על שנים עשר בקר רומז למל'. שהיא נק' ים. ועומד על שנים עשר בקר הוא גוף המל' שעומד על שנים עשר פרקין דדרועין ושוקין כידוע והענין כי הדרועין הן חו"ג ושוקין הן נו"ה (וככסף משנה ביארנו טעם לכל זה באריכות) ובכל א' ג' פרקין. דהיינו פרק אמצעי הוא המדה עצמה. ופרק עליון היא השתתפותה עם שלמעלה ממנה ופרק תחתון הוא השתתפותה עם שלמטה ממנה והם כנגד עשר ספירות בכל מקום שהם. כי ג"כ הם השתתפות המדרגה עם שלמעלה. וחג"ת הוא עלם המדרגה. ונה"י הוא השתתפות המדרגה עם שלמטה. והנה השתתפות הדרועין והשוקין ביחד הוא ע"י הגוף קו אמצעי שהוא מחברם והוא מדה ממוצעת הכוללת מעלה ומטה ימין ושמאל כידוע: והם ג"פ ד' בספירות. כי חב"ד כלול ד'. כי המל' נכללת עמהם בסוד עט' דגבורות שכלול בדעת השייך למל'. והוא התחלת לאה כידוע. ובמקומה הכתר כתר מלכות: וכן בחג"ת כלול המל'. כי ת"ת כלול מחו"ג. והמלכות מתחלת בם כידוע. וכן נה"י המל' אצל היסוד כידוע. הרי י"ב כנגד י"ב בקר. והשיב כאן י"ב דברים כנגדן. והיינו שאמר והי' העולם א'. הוא ב'. עושה בראשית ג'. אומר ועושה ד' ה'. גוזר ומקים ו' ז'. מרחם על הארץ ה'. משלם שכר טוב ט'. חי לעד כו' י'. פודה ומציל י"א. שמו י"ב. והם כחב"ד חג"ת נהי"מ. ודעת כולל שניס כנ"ל רומז שהיא על י"ב דלמטה בעשייה כנ"ל: האל כתר. יבאר איך בעליית העשי' למל' דיצירה משתתפים כל הד' עולמות עמה. כי א"א לעלות רק ע"י רצון א"ס. וכיון שמתגלה רצון א"ס ע"כ ישתתפו כאן כל העולמות והבן זה. וקאמר כי האל הוא הכתר דאצי' כאשר ביארנו לעיל בענין מי אל כמוך: אב הרחמן חכמה כו'. כי חכמה נק' אבא כאשר ביארנו לעיל ונק' הרחמן מפני שבמעיו כלול עטרא דחסד וגנוז בו. וענין הרחמים מכונה על החסד הגנוז במעיו בסוד המו מעי לו כאשר יתבאר. והוא כי עטרא דחסד הוא השתתפות כל המדות שבז"א במדת החסד. דהיינו שכל מדותיו מתפעלים מהחסד הטמון בהוכם כמו ד"מ אדם בעל חסד שכל מעשיו ועניניו הכל מצד החסד שיכריח עליו מדת החסד שלא ישקוט עד שיוציא חסדו מכח אל הפועל נמצא הוא מעוטר ומסובב בכל ענייניו ממדת החסד וכל מעשיו באים מצד החסד וכן ז"א כל מדותיו הכל בא מצד החסד וזה נק' עטרא דחסד. וכל זה בא לז"א מצד אבא מצד מדותיו

כל

הַמְהֻלָּל בְּפִי עַמּוֹ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר בִּלְשׁוֹן חסידיו

עלאה . חסד עליון מעי המו לו : **המהולל בפי עמו** אימא . בפי פיתוחי חותם שבה ה' עילאה דאתפתח לנ' תרעין. ה' מוצאות הפה . כ"ב אותיות וכ"ח נקודות. עמו בכור פטר רחם שלה . ו' שבתוך הה"א . ונתפתח מן הגג של ה"א. **משובח ומפואר בלשון** חסידיו ועבדיו ז"א . משובח ומפואר בסוד בטחו בה' עדי עד באחסנתא דאו"א , משובח בתושבחתא עלאה חסדו הגדול. ומפואר בגוונין דאימא ומשם הגוונין . ונגד משובח אמר

בלשון

אמרי שפר

של אבא המשתתפים בז"א והיינו נה"י דאבא כאשר ביארנו כי בכל מקום הנה"י הם מדות מהמדרגה ההיא שיכולים להשתתף עם מל' מהמדרגה ההיא המשתתפת עם מדרגה שלמטה . כי נה"י הם מדות ראויים למדרגה שלמטה ולכן השתתפות אבא במדות ז"א הוא בנה"י שלו והם נקראים מעיו . כי כמו שהאדם חצי פרצוף העליון הוא רוחניי איברי הנשימה וחצי פרצוף התחתון גשמי כלי העכול ושם ההליכה ממקום למקום . וכן למעלה בחג"ת חצי העליון שם הנהגה רוחניות הנהגת עוה"ב כנ"ל שהם מדות שבעוה"ז אי אפשר לקבלו. וכן בכל מדרגה ומדרגה . חג"ת של מדרגה עליונה א"א למדרגה תחתונה לקבלם. ונה"י הם ההולכים ממקום למקום כי המדות האלו שייכים למדרגה שלמטה כנ"ל והולכים למקום הצריך ולכן נקראו שוקיים . וכן השפע שבתוכם ראוי ג"כ למדרגה שלמטה ולכן נקראו מעיו והבן זה . ועטרא דחסד אמרנו שהוא בנה"י דאבא ולכן נקרא שגנוז במעיו : אוירא עלאה . פי' שעטרא דחסד הנ"ל מקורו מאוירא עלאה שהוא אוירא דגנוז בגלגלתא דא"א. והוא מעתיק יומין שהוא רדל"א . ולכן נק' אבא ג"כ אוירא עלאה. והענין כי א"א כבר ידענו שהוא חסד דלא שייך בו דין כלל . ואין בו מצד עצמו שורש לדין כלל . וז"א יש בו דין. והוא כי א"א וז"א שניהם דאצילות . ואצילות הוא הנהגה שרצה בה המאציל שתנהג בהנהגה מגבלה . ובאמת אינה מוגבלת רק מצד הרצון שרצה כך והבן זה. וכיון שאצילות היא הנהגה מוגבלת אי אפשר להיות שני הפכים יחד ולכן א"א שהוא הנהגת החסד אין בו מצד עצמו שורש לדין כלל . אמנם רדל"א הוא מל' דא"ק שהוא הנהגת א"ס הנהגה בלתי מוגבלת (וע' בכסף משנה) וכיון שהוא בלא גבול אין לומר שאין בה שורש הדין דא"כ נתת לו גבול . אלא הוא מורכב משני הפכים חסד גדול כא"א דלא שייך בו דין כלל . וכולל ג"כ שורש הדין דז"א ומחמת שהוא דבר שאינו נתפס בשכל לכן נקרא רישא דלא אתידע . וע"י רדל"א הזה נמצא גם בא"א שורש השרשים לדין כי רדל"א מתלבש בא"א באוירא ובוצינא . שהן אוירא ומוחא סתימאה. ועיקר התגלות רדל"א בא"א היא אוירא עלאה דגלגלתא דא"א. ונק' אוירא כידוע כי אויר מורכב משני הפכים או"ר י' והכמ"ל: חסד עליון אוירא הנ"ל נק' חסד עליון בין בגולגלתא בין באבא : מעי המו לו. פי' על החסד הגניז במעיו נאמר המו מעי לו שהוא לשון רחמים כנ"ל וכמו שמסיים רחם ארחמנו ולכן נק' אבא אב הרחמן : המהולל בפי עמו אימא כו'. דע כי ה' נקודות הן כלל הדבור והן ה' תנועות גדולות והן קמץ . צרי . חולם . שורק . חירק גדול וסימנם **פִּיתּוּחֵי חוֹתָם** והנה הדבור נתפתח ע"י כ"ב אותיות א"ב כידוע וכ"ח נקודות שהם אותיות של שמות הנקודות. קמץ פתח צרי סגול שבא חלם שרק חרק שרק הרי כ"ח אותיות של שמות הנקודות כמ"ש רבינו בפי' ס"י בפ"א מ"א אופן ג' . ועם הכ"ב אותיות הרי נ' שערים . ורומז כי דבור הפה בא מנ' שערי בינה וכמו כן למעלה כי הנ' שערים הוא התפשטות הבינה בזו"נ . ולהוציא מהמחשבה מכח אל הפועל כמו הדבור שמוציא מכח אל הפועל את המחשבה. וה' תנועות רומזים לה' עלאה בינה . וכן ה' מוצאות הפה רומז לה' בינה ואכמ"ל. נמצא תיבת בפי רומז לבינה . ותיבת עמו רומז לו' שבתוך הה' שהוא בכור פטר רחם. והענין כי צורת ה' כזה ה ברגל השמאלי אינו מחובר לגג ה' רק נפסק ממנו ורומז ללידת הז"א . והענין כי הבינה כל מדותיה הם הכנות למדות הז"א. ונמצא במעשה הבינה נכלל גם מעשה הז"א . והוא עיבור הז"א בבינה . אמנם אחר שמעשה הז"א נעשה בפ"ע ונפרד ממעשה הבינה. דהיינו שכבר נתגלה המעשה והמדות דז"א בפ"ע זה נקרא לידת הז"א. ולזה רומז הפרדת ו' השמאלי מה' כי ה' הוא בינה (עי' בכסף משנה) והו' שבתוך הה' הוא כללית הז"א בה . כי ז"א הוא ו' של השם ו"ק חג"ת נה"י. והנה כל הנהגת הז"א בכל מדותיו לא נתגלה בעולם רק על עם ישראל כידוע כי בעכו"ם נעלם הנהגתו ואינו מתגלה להם רק הנהגת הס"מ או הנהגה הטבעית. כידוע . ולכן נק' הז"א ישראל . וז"ש כאן בפי עמו. כי עמו אלו ישראל שבהם מתגלה הנהגת הז"א כנ"ל. והנה הפה שלהם הוא ג"כ פה הז"א והנה פה הז"א הוא בגולגלתא שלו . במוחיו שמקבל מבינה אימא . כי כל התפעלות המדות של ז"א הכל ע"י אמא ודעתה . כי

שער נפתלי

המהולל בפה עמו אימא דיצירה . משובח ומפואר

זעיר

צריך

חֲסִידָיו וַעֲבָדָיו ׃ וּבְשִׁירֵי דָוִד עַבְדֶּךָ נְהַלֶּלְךָ יי

בלשון חסידיו. וחסידיך יברכוכה. בברכה דכהנא. ונגד מפואר אמר ועבדיו כמ״ש ישראל עבדי אתה אשר בך אתפאר. וכלל כאן י״ס. (משובח ומפואר בתרין עטרין והם חו״ג. בלשון ת״ת. כמ״ש כף זכות וכף חוב ולשון חק מכריע בנתיים) **חסידיו ועבדיו** נו״ה. חסדי דוד בימינך נצח. **ובשירי דוד עבדיך** נוק׳ שהוא עבדיך. ונכלל בה יסוד. דוד חסדי דוד כנ״ל. וכ״ז דאצילות. נהללך ה׳ אלקינו בשבחות ובזמירות. **נהללך** כא״א. ה׳

שער נפתלי

זעיר דיצירה. בלשון חסידיו נשמות ישראל. ועבדיו י׳ כתות המלאכים. ובשירי דוד עבדך. יסוד ומלכות דיצירה. וכתר דעשיה נהללך ה׳

אמרי שפר

צריך שסוף סוף תחזור הנהגת הז״א להנהגת א״א חסד גמור. והכל ע״י אימא שמתלבשת בז״א ונותנת לו מוחיו כנ״ל. הכל מפני שמשמרת הז״א לבא לתכלית הנהגת א״א. ונמצא אימא [הפה שלו. כמו הפה שמגלה פנימות המחשבה מה שלא נגלית ע״י המעשה. כן ע״י הנהגת אימא שבתוכו ומה שחופפת עליו נתגלה המחשבה הפנימית והוא הפה שבתוך ה׳ כנ״ל. והוא כפי עמו: משובח ומפואר כו׳ ידוע כי הז״א מקבל מאו״א תרין עטרין והם חסדים וגבורות. חסדים מאבא גבורות מאימא. ועטרא דחסד כבר ביארנו ענייני ועטרא דגבורה הוא שכל מדותי׳ של הנוק׳ יהי׳ הכל בהתעוררת והתפעלות הדין. אלא שגם זה מתמתק. כי הנוק׳ היא המתקשרת עם התחתונים וזה כל מדתה, אבל מדות ההנהגה אין לה כלל מעצמה. כי מדתה הוא רק קשר התחתונים והמראה של ההנהגה. ולכן היא עני׳ דל״ל מגרמה כלום כידוע. והבן. רק כיון שמתקשרת עם התחתונים א״כ כל ההנהגה שצריכין לבא אל התחתונים מוכרחין להתקשר עם הנוק׳. ואז נמצא בנוק׳ ההנהגה. ובבואם אל הנוק׳ אז התעוררת ההנהגה בה מצד הדין. כי כמו שבז״א הי׳ כל ההתעוררת והתפעלות לעשות פעולותיו ומדותיו הכל מצד החסד כנ״ל. כן בנוק׳ שם להיפך כי כל התעוררות ההנהגה אשר שם הכל מצד הדין עטרא דגבורה. אך כיון שכל ההנהגה מקבלת מז״א א״כ אין שייך בה התעוררת להנהגה אחרי שאינה מעניינה ולכן צריך שגם עטרא דגבורה שבה ג״כ מקבלת מז״א. וכיון שבז״א כל פעולותיו מתעוררים ע״י עטרא דחסד ולכן גם התעוררות עטרא דגבורה שבו ג״כ מצד עט׳ דחסד. ועי״ז מתמתק עטרא דגבורה והבן זה. והם נקראים אחסנתא דאו״א. כי ירושה אינה חוזרת לעולם וכמו כן עטרין אלו אינם חוזרים לעולם. משא״כ המוחין הו״ב דז״א שמקבל ג״כ מאו״א. כי המוחין הם מעצם או״א ולכן בעלות ז״א למקום או״א נתבטלו ואינם נקראים בשם כלל כי החלק בטל אל הכלל. משא״כ בעטרין דחו״ג שגם שם באו״א הם של ז״א כאשר ביארנו לעיל בעטרא דחסד וכ״ש בעטרא דגבורה שג״כ אינם שייכים באו״א שהם חסד גמור לפי הנהגת א״א. וזה כל מגמתם להחזיר הנהגת ז״א לא״א כנ״ל. ולכן ב׳ עטרין הנ״ל באו מרדל״א המתלבש בתוך א״א בגולגלתא כנ״ל אוירא ובוצינא ומשם בדיקנא. ומשם באו״א כידוע והאמ״ל. ולכן אף בעלות ז״א למעלה נשאר רושם דב׳ עטרין הנ״ל ולכן הם אחסנתא ירושה שאינה חוזרת ביובל שהיא הבינה כי גם שם הם דז״א כי אין להם שייכות רק לז״א ונוק׳. וזהו בטחו בה׳ עדי עד. פי׳ שיבטחו בה׳ ז״א שים בו עדיעד דהיינו אחסנתא הנ״ל ב׳ עטרין ירושה שאינה חוזרת לעולם וזהו עדי עד. והם משובח ומפואר. כי הז״א משובח בעט׳ דחסד ומפואר בעט׳ דגבורה. כי שבח הוא על עלם הדבר שנעשה לשבח והוא על עטרא דחסד כנ״ל. אמנם ומפואר הוא על הגוונין. והגוונין באו מעט׳ דגבורה הגנוז במעי אימא ועני׳ הגוונין הוא כי המל׳ בה המראה הנבואיי כי אע״פ שהנבואה הוא מנו״ה מ״מ המראה היא במל׳ שבה ניציירו כל המדות שלמעלה בדרך המראה הנבואה. ובה יש חלוקים. כי הג״ת שבה הם גוונין דלא אתחזיין ונה״י שלה גוונין דאתחזיין כידוע. [והענין כידוע כי המל׳ מוציאה הנשמות בבריאה ולכן ע״כ גם בה יש רושמי הנשמות וכל מראה הנבואה ע״י כחות הנשמות הם באים כי נבואה א״א להיות רק למשיג וכל זמן שלא יש העלם למשיג לא שייך גילוי המראות של הנבואה והבן זה. ולכן רושמי הנשמות שבמלכות וכח מראה הנבואה הכל ביחד והבן] והנה רושמי הנשמות הם בנה״י דנוק׳ כי כיון שבכל מקום נה״י הם המתחברים עם המדרגה שלמטה ולכן רושם הנשמות „שהם למטה בבריאה" הם בנה״י דנוק׳ וכל המראה הכל מצד הנשמות ולכן גוונין דאתחזיין הם בנה״י. והם ג׳ גוונין לפי המדות חסד דין ורחמים לבן אדום ירוק כידוע. ובחג״ת דנוק׳ הם ג״כ גוונין אבל לא אתחזיין אלא בסתימו דעינא מפני שהם עלם הנוק׳ ואין שם גוונין כי הנשמות הם למטה בנה״י. אך הם גוונין דלא אתחזיין רק בסתימו דעינא [והענין כי כשהאדם סיתם את העין רואה ג״כ גוונין אבל אינם בעצם רק מחמת הרגלו שהורגל העין לראות מראות כאלה בעת שהוא

שהוא פתוח ונשאר שם רושמים על גדולת העין וכשסיתם העין רואה המראות של הרושמים. וכמו כן בהשגת הנבואה. יש ג"כ בשעה שהם במדרגת נה"י שם יש שורשי המראות בעצם. אבל כשעולים אח"כ למעלה במדרגת חג"ת דנוק' שם לא יש רק רושמי השרשים הנ"ל כמו כשסתימו דעינא מחמת שהורגלו במראות בעת שהיו במדרגת נה"י ושם יש הרושמים והבן זה] ונמצא כי עיקר הגוונין בנוק' וכבר אמרנו כי בנין הנוק' מעט' דגבורה שליקחת ע"י ז"א מאימא. לכן גם הז"א יכול להתראות במל' בגוונין הנ"ל ע"י עטרא דגבורה והבן זה. וזה נק' מפואר. כי מפואר אינו על עצם הענין רק על הגוונין שבו. שאינם עצמותו רק מורים על עצמותו. וכמו כן כאן אינם עצמותו רק מורים על עצמותו. ונמצא כי מפואר הוא עטרא דגבורה הבא מבינה: ומ"ש כלשון חסידיו ועבדיו. הם נגד משובח ומפואר הנ"ל (כלשון הוא דעת לשון חק מכריע בין חיך לגרון חו"ב כידוע וכנ"ל וכו כלול חו"ג ב' עטרין הנ"ל) ועטרא דחסד הוא כלשון חסידיו. ומביא ראי' שנאמר וחסידך יברכוכה והיינו בברכה דכהנא איש חסד כידוע. וגם הבא נק' כהן כידוע שהוא קודש ונק' ראשית חכמה: ועבדיו. היינו עט' דגבורה נגד מפואר ומביא ראי' כי אצל עבד נאמר תפארת כמו שנאמר ישראל עבדי אתה אשר בך אתפאר והוא עט' דגבורה מפואר הנ"ל וכן עבודה לא שייך אלא במקום שצריך שימור ותיקון והוא בנוק' שרגליה יורדת כו' וכנ"ל ובניינה מעט' דגבורה כנ"ל: וכלל כאן י"ס. כמבואר בפנים כי משובח ומפואר הם תרין עטרין כנ"ל והם חו"ג. כי שוים המה רק שזה בכלל וזה בפרט. כלשון הוא ת"ת שהוא הלשון חק המכריע בין חסד ודין טוב וזכות והוא רחמים: חסידיו ועבדיו נו"ה. שהם נק' חסדי דוד. כי דוד אחיזתו בנוק'. נעים זמירות ישראל. כי עיקר התפלה שצריך להתפלל הכל הוא על השכינה בסוד מה שאמר ר' מאיר שכינה מה אומרת קלני מראשי כו' כי כביכול כל צער שלנו הכל צערה. ובעת שאנו מתחננים גם ניצוץ השכינה המתלבשת בנו והיא בגלות על ידינו גם היא מתחננת עמנו שיושיענו לנו ולה כביכול. כי בישועתה ירווח גם לנו. וכן היה דוד מתפלל כל תחינותיו הכל על השכינה המצטערת כביכול בצערו של אותו אדם ולכן נעשה דוד מרכבה אליה. וכמו שנו"ה מהם בנין הנוק'. כי מהם נשלח לה השפע ובתוכם מתבשל ומתמזגים המדות לפי הראוי למל'. כמו כן נקראים חסדי דוד והבן. והנה חסידיו כולל נו"ה חסדי דוד ומ"מ הוא בנצח שהוא חסד ימין זעל דוד נאמר נעימות בימינך נצח כי ממנו עיקר השפע והוא המנצח לכל צד. והוד שם עיקר אחיזה לחיצונים. וע"י הנצח יהיו מנוצחים. וכן דוד כל תחינותיו שיתגלה מדת נצח ויתבטלו הקליפות ע"י שפע החסד שבנצח. ולכן חסידיו נצח. ועבדיו הוד מפני שבו עמידת הנוק' כי היא מדת הדין כידוע איהו בנצח ואיהי בהוד וכבר אמרנו כי עבד בנוק' בעט' דגבורה וכן עיקר העבודה הוא להכרית הקליפות הנאחזים בהוד כנ"ל: ובשירי דוד עבדך נוק'. הוא כנ"ל כי אחיזת דוד בנוק' והוא עבד כנ"ל והשיר הוא העלאת מ"נ. והוא שמציירת מעשיהם של צדיקים ומעוררת שצריכים להושע. ואז מתעורר היסוד להשפיע ע"י השיר ולכן נכלל כאן יסוד. דוד הוא רומז לחסדי דוד כנ"ל: וכ"ז דאצילות. פי' כי כבר אמרנו שצריך להכלל כאן כל הד' עולמות. וקאמר שעד כאן נכלל אצילות ומכאן ואילך בי"ע: נהללך בא"א. השיב כאן ב' פעמים ה' פרצופים בבריאה נגד ה"ח וה"ג. והטעם כי ידוע כי בריאה הוא עולם הנשמות שהם השכלים וההשגות והע"ס דבריאה הם כח אלוק השורה עליהם. והנה בענין הנשמות יש ב' מיני נשמות וה"ס עץ הדעת טוב ורע. והענין כי העיקר הוא האמונה בו ית'. שאין לפניו שום שליטה אחרת בעולם שיכול ח"ו לעשות היפך רצונו. והוא משגיח בכל ורוצה בכל להשגיח. וע"ז נשמית עינו כו'. כי יש ע"ז הרבה הכחשות לכאורה אשר השכל לא יוכל להבין. ובכל זאת אנו עומדים כעמוד ברזל לבלי לנטות מאמונה שהנחיל לנו הרועה הנאמן מרע"ה וכל חכמינו ז"ל הבאים אחריו. ועל כל דבר ודבר שיש הכחשה בשכל הראה לנו מרע"ה אות ומופת לחזק האמונה וכל הי"ג עקרים ראינו בעינינו דוגמתם ובכל זאת עדיין השאיר לנו מקום אשר יכול השכל לטעות ולהכחיש על כל דבר ודבר ולהקטין הנס. או באופן אחר. וזהו עץ הדעת טוב ורע. דהיינו שבעולם הזה הבחירי יש על כל דבר ודבר שכליים מצד הטוב ושכליים מצד הרע ר"ל אבל למעלה מעולם הבחירה אז הי' הכל טוב שא"א להכחיש בשום אופן. והנה אדה"ר נצטווה שלא לאכול מעץ הדעת טו"ר. היינו שלא יכנס בבחירה להדבק בשכליים הגופניים ששם מקום הבחירה. אלא יהי' תמיד חושב רק בעניינים הרוחניים. וכל הרגשותיו יהי' רק הרגש נפשיי ולא הרגש גופניי כלל ולא יהיה לו בחירה כלל. והוא לא עשה כן רק רצה לתקן עוד יותר. ולפי הבנתו בפיתוי הנחש יהי' יותר תיקון שיהי' לו בחירה ויתקן בבחרו לטוב. ותיכף שהרגיש הרגש הגופניי נתעורר בכל הספיקות שבאמונה. ואף שהוא דחה את כל הדעות הנפסדות והכוזבות בכל זאת אחר שנרשם במוחו הדעה הנפסדה אז כשנבראת אח"כ הנשמה ויצאה מאיתו חלק המוח שבו שנרשם שם הדעה הנפסדת הנ"ל אז האיש ההוא שנולד מזה נעשה[!] רשע גמור ר"ל ואכמ"ל. נמצא צריך ב' מיני שכלים טובים והם ב' מיני נשמות. שכל א' הוא הטוב במוחלט. ושכל אחד טוב לדחות הרע ועי"ז יתבטל הקליפות מכל וכל. והם ב' מיני נשמות. נשמות שמצד החסדים הם נשמות משכל הטוב במוחלט. ונשמות מצד הגבורות. והם השכל הטוב לדחות הרע. ולכן השיב רבינו בבריאה ב' מינים. ותהלה יבאר מצד הגבורות. וה' גבורות הם כנגד ה' פרצופים כי כל א' נבנה מחסדים וגבורות כידוע. וכן ה' חסדים ג"כ כנ"ל. ונהללך ה' אלקינו בשבחות ובזמירות הם ה' תיבות כנגד ה' גבורות. כמו שמפרש נהללך כנגד גבורה שבא"א. כי בא"א מתלבש מל' דאצילות. ומל' בה שם אדני שהיא אדון כל הארץ כידוע. והלל גי' אדני. ה' אלקינו הם חו"ב כידוע כי חכמה ימין בו שם הוי"ה. ואימא דין שם אלקים. בשבחות ובזמירות מל'. נ"ל דצ"ל בשבחות [ז"א] ובזמירות מל'

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בִּשְׁבָחוֹת וּבִזְמִירוֹת נְגַדֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וְנַזְכִּיר שִׁמְךָ וְנַמְלִיכְךָ מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ יָחִיד חֵי הָעוֹלָמִים. מֶלֶךְ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר עֲדֵי־עַד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

הודו

ה' אלקינו באו"א. **בשבחות ובזמירות** מל' והוא זמיר עריצים נעים זמירות ישראל. בה' ישועות. ושבחים בה' חסדים הנ"ל. **ונגדלך** בא"א. **ונשבחך ונפארך** באו"א כנ"ל. **ונזכיר שמך** בזו"נ. בסוד זה שמי וזה זכרי. וכ"ז דבריאה. **ונמליכך** בא"א כתר מלכות. **מלכנו אלקינו** או"א כידוע. **יחיד** ז"א. **חי העולמים** יסוד ומלכות. וכ"ז דיצירה. **מלך** בא"א כנ"ל **משובח ומפואר** חו"ב כנ"ל. **עדי עד** ז"א בסוד בטחו בה' עדי עד כנ"ל. **שמו** מלכות. **הגדול**. עד הכתר. אבן מאסו כו' מלכות דעשי' היתה לראש פנה. זאת היא נפלאת בעינינו. מכה"כ. אי' מקום כבודו. בן ישי בראש. **מהולל** בעטרא דאימא. **בתשבחות** בעטרא דאבא. בכלל. וידוע כי החסדים כפל הגבורות. ב' חלקים מים וא' יין. וז"ש שם י"ב דא"א. וסוד היכן מנענעים בהודו כו' תחלה וסוף וזהו בתשבחות:

הודו

ליקוטי הגר"א

עד עדי עד הן בינה ו"ק מלכות כסדר כי עד הוא מלכות כמש"ה עד ערב לפי שע"כ הוא מגיע היחוד. ועד שני נק' בינה כי עד שם מותר הסתכלות כי נק' מי. אף שבעצמה אין רשות לשאול מ"מ ע"י היוצאין ממנה מותר. ולכן מלכות נק' מה שבה מותר השאלה על מהותה. והיא נק'

שער נפתלי

ה' אלהינו. בשבחות בה"ח. ובזמירות בה"ג. ונגדלך אבא דעשי'. ונשבחך אימא דעשי'. ונפארך זעיר דעשי'. ונמליכך נוק' דעשי'. עכ"ל. אמנם לפי דברי רבינו עד ברוך אתה ה' אמ"ה אינו אלא התכללות עשי' במל' דיצירה ומשם ואילך הוא עצם הברכה ונכללו בו כל אבי"ע כאשר יתבאר בדברי רבינו והנה בעצם חלוקת התיבות יחלקם רבינו כמ"ש בסידור האריז"ל עד נהללך. אלא שהוא חשיב אותם באצילות

אמרי שפר

מל'. והענין כי ז"א יותר חסד מנוק' ולכן כנגד המל' נק' גבורות שלו ג"כ חסדים. כי בהיותם בו מתמתקים הגבורות ע"י החסדים ואינם עולים כמעט בשם כלל. רק הוא חסד. אלא בהכנסם בנוק' נתגלו הגבורות. וכבר אמרנו כי שבח נאמר על החסדים. וזמירות הוא מל' כמ"ש והוא זמיר עריצים כי המל' מתלבשת למטה ויש אחיזה בה לקליפות. והיא כורתת אותם ע"י הגבורות. וזהו זמיר עריצים, וזמירות אומרים על הכריתה של הקליפה. [וז"ש שאין אומרים שירה אלא על היין המתנסך על המזבח ששם נזבחים ונכרתים הקליפות ע"י קרבנות וניסוך היין] והוא ענין דוד המלך ע"ה שהי' משורר ומזמר הרבה מפני כריתות הקליפות שהי' עושה תמיד, כידוע מענין גלית הפלשתי וכדומה. וז"ש נעים זמירות ישראל. ומ"ש בה' ישועות. פי' שה' תיבות אלו הם ה' ישועות דהיינו ה"ג שהם ישועות שהם מושיעים מן הקליפות. ואח"כ מפרש ה' חסדים. וז"ש ושבחים. פי' שבחים דלהלן הם ה"ח כאשר ביארנו כי שבחים הם על החסדים. ומפ"ו כי ונגדלך בא"א. שהם סוד הגדלות. כי ז"א נקרא זעיר ע"ש שיש בו דין שהוא מיעוט השפע. אבל א"א חסד גמור ריבוי השפע ולכן נק' אריך וזה ונגדלך, ונשבחך ונפארך באו"א. כנ"ל במשובח ומפואר. ונזכיר שמך בזו"נ כו'. כי יש שני שמות שם הכתיבה ושם הקריאה זה שמי וזה זכרי והם הוי"ה אדנ"י וידוע כי הם זו"נ עד כאן הבריאה. [ויש לפרש באופן אחר. בה' ישועות. פי' למה בשבחות ז"א ובזמירות ניק'. כי זמיר עריצים הוא ע"י ה' ישועות שהם ה"ג בנין הנוק'. ושבחים בה' חסדים פי' ולכן בשבחות בז"א שבו ה"ח. ומ"ש ב' פעמים החמשה פרצופים נגד חיצוניות ופנימיות נשמות ומלאכים ואכמ"ל] ומכאן ואילך יצירה. ומל' דבריאה מתלבשת בכתר דיצירה וזהו ונמליכך בא"א דיצירה. כתר מלכות. כי מלכות דבריאה מתלבשת בו: מלכנו אלקינו או"א. מלכנו בסוד אבא באבא יסד ברתא כי עיקר המלוכה של המל' הכל ע"י חכמה שממנו מקור השפע ובתיכו נכלל גם כחות הניק' דהיינו הנהגת עוה"ז ג"כ כיון שהוא מקור הכל [ע' מ"ש לעיל בביאור מאמר האריז"ל

על

נק' מי כו' ר"ל שואל על המעשה מי עושה את הדבר הזה והם ב' שמות אלקים המתחלפים בשם ע"ד כידוע ועליה נאמר מן העולם ועד העולם ממטה למעלה . ועדי הוא ת"ת שהוא מגיע מן העולם ועד העולם כמ"ש בזוהר והוא בתוספת יו"ד שאחוז הוא בב' הה"ן כמ"ש מקלה השמים ועד כו' וע"ז אמר בטחו בה' עדי עד: (פי' לס"י פ"א מ"ה:)

אמרי שפר

כל ישבו אהיו בא מלידו] מגא"כ אימא עוה"ב וכוללת רק הג"ת ומתפשטת רק בחג"ת מגא"כ אבא שמתפשט גם בנה"י הנהגת עוה"ז שמשם מתחלת המל' כידוע כי זה עיקר בניינה ולכן נק' אבא מלכינו . אלהינו הוא בינה שממנה דינין מתערין והוא קו המדה שבבינה המגבלת: יחיד ז"א והטעם כי בנוק' המתלבשת במדרגה התחתונה בעולמות שם נאמר ומשם יפרד כו' כידוע . רק כשהיא מתיחדת עם ז"א נעשה היחוד ושם ונהר יוצא מעדן החכמה המשקה אותו והוא יחיד בעולמו כידוע מגא"כ למטה במל' כנ"ל . חי העולמים יסוד ומלכות . כנ"ל כי היסוד נק' חי . כנ"ל (בביאור חי לעד וקים לנלח) והמל' הוא העולמים שמתלבשת בהם [וכן העילמים בלשון רבים שהם שני עולמות עוה"ב ועוה"ז בינה ומלכות והיסוד מחבר שניהם והוא חי העולמים ע' מ"ש רבינו בהאזינו פ' מ'] עד כאן היצירה מכאן ואילך דעשיה : מלך בא"א כנ"ל : בתיבת ונמליכך: משובח ומפואר הו"ב כנ"ל . בתיבת משובח ומפואר בלשון כו' : עדי עד ז"א בסוד כו'. שמקבל אחסנתא דאו"א ירושה שאינה חוזרת כנ"ל (בביאור משובח ומפואר בלשון הנ"ל): שמו מלכות כי הנוק' נק' שמו . כמו שמו שיש להכיר אחד על ידי שמו אע"פ שאינו נראה . כן הקב"ה נסתר . וניכר ע"י שמו והוא המל' שעל ידה ניכר כי היא מתקשרת עם התחתונים: הגדול. פי' שמל' עולה עד הכתר כי גדול הוא כתר כנ"ל (בתיבת ונגדלך) והיא עולה עד הכתר בסוד אבן מאסו כו' היתה לראש פנה. כי מל' דעשי' יסוד דידה הוא אבן מאסו כו' כנ"ל בענין מימי קדם כי עיקר אחיזת הקליפות הוא שם ביסוד דנוק' הנ"ל ולכן היא אבן מאסו הבונים אבל מ"מ כל עיקר התיקונים וכל הגלגולים והסבות שמתגלגלים בעולם הכל לתקן אבן הזה וכאשר יתוקן אז אדרבה כל הו"ק שהם הבונים יהיו הכל פונים אליה וזהו עיקר היחוד בלי פרוד כלל שלא יהי' שום מקום שיוכלו להפריד בו כביכול. ויתגלה זאת לעין כל ולא יהי' שום טעות בעולם ויראו הכל כי אין דבר בינו לבינו והבן זה. וזהו היתה לראש פנה. והוא שער החמישים שיתגלה מציאות הזה איך אין שום דבר בעולם רק הוא לבדו יחיד ומיוחד בכל מיני יחוד. והמל' נק' זאת מפני שהיא מסתכית תמיד ע"י מעשינו . ותמיד נאמר עליה היתה זאת . והבן . וז"ש מאת כו' זאת . ומסיים. היא פי' המל' נפלאת בעינינו נ' פלאות שער החמישים כנ"ל. שהוא האחדות האמיתי בלי הגלה כלל . והוא מלא כל הארץ כבודו בהי' ממלא כל עלמין. שאין שום נקודה בעולם כלל . ואין להם מציאות כלל רק בהשגתינו עתה. אבל בעצם אין בעולם רק אלקות . וזהו מכה"כ. אבל מכל מקום אין ניכר עתה עד ששואלים אי' מקום כבודו . פי' כי המל' נק' מקום כידוע . מקומו של עולם. כי היא הנותנת מקום מצד מדותיה לצייר כנ"ל ולהתחבר לתחתונים . בזה נותנת מקום שצריך להיות עולם . דאל"כ מי יצוייר בה ואל מי תתחבר והמקום הוא על ידי הסתר וצמצום שמסתרת כביכול את עצמו ולכן נק' אסתר . ולכן אם היה המקום נגלה אז תיכף נתבטל העולם · והיו רואים מכה"כ · הארץ דייקא מל' . אבל מפני שאין רואים המקום ונסתר ונתעלם ושואלים אי' מקום כבודו . מקום דייקא . עי"ז ניתן מציאות לעולם ואכמ"ל . נמצא הוא התכלית מכל וסוף מעשה כו' ולכן אמר הקב"ה לירבעם בן נבט ישי ברא שהוא במדרגת המל' והיא ראש המחשבה ועיקר הכל. ראש פנה כנ"ל : מהולל בעטרא דאימא . כנ"ל כי עטרא דאימא עטרא דגבורה ה"ג בסוד נהללך כנ"ל : בתשבחות בעטרא דאבא . כנ"ל (בתיבת משובח ומפואר ע"ש) ומ"ש בכלל פי' על כלל המל' דיצירה [וז"ש מלך מהולל בתשבחות] : וידוע כי החסדים כפל הגבורות ב' חלקים מים כו' . כי הגבורות מתמתקים ביסוד כנ"ל בענין המתקת הגבורות ע"י החסדים . והוא ביסוד כי משם ניתן לנוק' כידוע. והנה ההמתקה הוא בהתגברות על ידי בטול ברוב . כי על ידי שהחסדים רבים מתבטלים הגבורות ואינם מניחים אותם להתגלות והגבורות נכללים

הודו

שער נפתלי

באצילות ובסידור האריז"ל ביצירה , וכבר נתבאר באמרי שפר כי בעת עליית העולמות ובעת הברכה צריכים להכלל שם כל העולמות שלמעלה ולכן בעליית העשיי' נכלל כל ד' עולמות אבי"ע עד א"ס. והנה לפי נוסח הספרדים שאומרים ה' מלך קודם ברוך שאמר ששם מכוונים עליית העשיי' למעלה וא"כ בברוך שאמר א"צ רק לכלול אבי"ע בהברכה ומתחיל שם כסדר הברכות כפי המבואר בפע"ח . אמנם לפי סידור האשכנזים שאין אומרים ה' מלך קודם ברוך שאמר וכן פסוק אל נקמות בהודו הוא אחר ברוך שאמר לפי סידור האשכנזים א"כ עיקר העלי' הנרמז באל נקמות כמ"ש שם ובה' מלך צריך לפי מנהגינו לכלול הכל בברוך שאמר ולכן סידר רבינו עליית עשיי' בעשר ברוך שבתחלת ברוך שאמר ואח"כ צריך להכלל כל אבי"ע בעצם הברכה דברוך שאמר :

מ"ש

הודו במזמור הראשון סוד לבנת הספיר לבנה ויסוד. שמש וירח. והם ב' שירות שהיו משוררים לפני הארון בוקר וערב. לכן נחלקה השירה הזאת לשנים ובה ג' עיינין דקשת. אבהן.

אשר

הוֹדוּ לַיהוָֹה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל־נִפְלְאֹתָיו: הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְהוָֹה: דִּרְשׁוּ יְהוָֹה וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו

תמיד

ליקוטי הגר"א

הודו לה'. פי' נחזיק טובה: קראו בשמו. פי' ע"ד שמלינו באבות כי כל מה שהיו עושין מיחסין להקב"ה. וז"ש ויקרא אברהם בשם ה'. וז"ש כאן קראו בשמו: הודיעו בעמים עלילותיו. עלילות היינו החסד הגדול שמתנהג הקב"ה עם ישראל בעת לאיש ישראל איזה טובה מהטובות ואח"כ מחסרהו הטובה ההוא. בכדי לשמלא מזור למחלתו. היינו דבר שיכפר לו עונו בעוה"ז: התהללו בשם קדשו. פי' ראוי שתתהללו על שזכיתם להזכיר שם קדשו. וכן אמר יבטח בשם ה'. ר"ל יבטח בזכות שמזכיר שם ה'. דאם לא כן הל"ל לבטוח. ובספרי אמר הכהנים מברכים במקדש שנאמר ושמו את שמי. בגבולין מנין ת"ל בכל המקום אשר אזכיר את שמי עכ"ל. ור"ל כי במקדש היו אומרים השם ככתיבתו והוא הנקרא שמי. אבל בגבולין אינו אלא בכינוי ואינו אלא זכר לשם. ז"ש זה שמי וזה זכרי וכו'. והיינו מה שאמר הספרי ושמו את שמי אינו אלא במקדש. ובגבולין מדכתיב בכל המקום אשר אזכיר את שמי. כי זכרון השם גם הוא לישועה כמ"ש אלה ברכב וגו' ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר וגו' וא"כ ראוי להתהלל בשם קדשו: ישמח לב מבקשי ה'. היינו אם ראוי להלל מי שאינו אלא מזכיר בשם קדשו גם הוא לו לישועה. כי יבא אליו ויברכהו. כ"ש מי שמבקש ה' ראוי לו שישמח לבו: דרשו ה' ועזו. אמר למי ראוי לבקש ה'. למי שיודע

מדותיו

שער נפתלי

מ"ש רבינו שהם משוררים לפני הארון בוקר וערב ז"ל סדר עולם פרק י"ד ויתן לפני ארון ה' מן הלוים כו' בשחר היו אומרים הודו לה' קראו בשמו

אמרי שפר

בתוך החסדים ובאמצעיתם. ואינם יכולים להתגלות והוא מזיגה דאביי כדתנן ב' חלקים מים וא' יין מן כו' כי יין הם הגבורות מדת הדין כיע"י היין מתחמם האדם כידוע וכמו כן עט' דגבו' גורם חמום ודין. ומים הם החסדים הניגרים ונוחים כמים וזהו ב' חלקים מים להמתיק היין כידוע: וז"ש שם י"ב דא"א. נ"ל דל"ל שם י"ב דמ"ע ור"ל שם י"ב דפסוק מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב ה' צדיק. והוא ביסוד כמ"ש רבינו בביאורו לתיקונים תיקון ד' (בד"ה כללי השמות) וביאורו בס' הדרת קודש כ"י לרבינו הגר"א ז"ל והוא בצירוף ישר והפוך וישר ג"פ י"ב והישר הוא חסד וההפוך דין, נמלא החסד רבה על הדין ומתמתק שם ביסוד וההפוך הוא באמצע בין ב' הישרים להמתיקו כנ"ל: וסוד היכן מנענים בהודו כו' תחלה וסוף. ביארו רבינו בר"מ רנ"ו א' בליקוט ע"ש. כי הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו הם חסדים. ואנא ה' הושיעה נא הם גבורות כנ"ל שנקראו ישועות. וצריך לנענע ב' פעמים בהודו תחלה וסוף ובאנא פעם א' באמצע כי הישועות הם באמצע בין שני החסדים ומתמתקות וענין הנענוע שבלולב רומז להיות היסוד רצוא ושוב כנ"ל (בענין חי לעד וקים לנלח) ע"ש כי הלולב רומז ליסוד שהוא דוגמת חוט השדרה וצלעותיו כידוע. והוא הדעת המתפשט ליסוד · וכן לולב גי' חיים. והוא כנ"ל והבן זה: וזהו בתשבחות. כנ"ל שהגבורות נמתקות בתוך החסדים כי החסדים מב' צדדים והגבורות באמצען ונמתקות. וזהו מהולל בתשבחות כי מהולל שהם הגבורות כנ"ל. נמתקות בתוך ובאמצע התשבחות שהם החסדים כנ"ל. ועוד מהולל לשון תערובות שמתערבים הגבו' בתוך החסדים שהם התשבחות. ועוד בתשבחות ב' תשבחות ב' חלקים מים כנ"ל:

דע כי בבריאה יש ז' היכלות והן היכל א' נקרא לבנת הספיר. ב' עצם השמים. ג' לטוהר והוא היכל נוגה. ד' זכות. ה' אהבה. ו' רצון. ז' קדשי קדשים. ובזוהר בראשית ביארם וחשיב היכלין דבריאה, היכל לבנת הספיר הוא יסוד. וכמו שיסוד בו שני חלקים יסוד ועטרה. כן שם ספיר יסוד. לבנה עטרה.

עצם

תָּמִיד: זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ: זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר: אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק: וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ־כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ: וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה אֶל עַם אַחֵר: לֹא הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: אַל תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל תָּרֵעוּ: שִׁירוּ לַיהֹוָה כָּל הָאָרֶץ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־אֶל־יוֹם יְשׁוּעָתוֹ: סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת כְּבוֹדוֹ בְּכָל

העמים

אשר כרת את אברהם כו׳: לך אתן ארץ כנען רגל רביעי הארץ. סוד לבנה. ושם ע׳ ממנין על ע׳ אומות. וזהו הודיעו בעמים כו׳ וכ״ז עלייתן במדור השני: אח״כ עולין סממני

הקטורת

ליקוטי הגר״א

מדותיו של הקב״ה ומדות התורה הנקראת עוזו. והוא שאמר. מקודם דרשו ה׳ ועזו והדר בקשו פניו: זכרו נפלאותיו וגו׳ מופת נאמר על דבר הנמצא בעולם אלא שהוא היפך הטבע ופלא הוא ענין חדש שלא נעשה בעולם עדיין ויתכן האמור כה אמר ה׳ לבאות וגו׳ גם בעיני יפלא. בני יעקב בחיריו. כשהיו עדיין בני יעקב נבחרו לו: הוא ה׳ אלהינו בכל הארץ משפטיו אף שאנחנו אומרים אלהינו אעפ״כ בכל הארץ משפטיו: לך אתן ארץ כנען. אמר לך. היינו שא״י נתנה לאברהם. אבל הנחלה היינו ירושלם והר הבית והמקדש לא נתנה לאחד כ״א ירושלים לאברהם והר הבית ליצחק וביהמ״ק ליעקב. וז״ש חבל נחלתכם: אל תגעו במשיחי. אלו הנשים כד״א ולא נתתיך לנגוע אליה: (פי׳ כי זה פי׳ על ויוכח עליהם מלכים כמ״ש אל תגעו במשיחי שלא נתנו לנגוע אלי׳): ספרו בגוים את כבודו וגו׳. היינו המון העם ובפניהם לא תוכלו לספר רק כבודו. אבל בכל העמים היינו החכמים תספרו אף

הנפלאות

אמרי שפר

עלם השמים הוא הוד. נוגה הוא נצח. זכות גבורה. אהבה חסד. רצון ת״ת. ק״ק בינה בכללות ג״ר. והם אותם שחשיב בפ׳ בראשית מ״א ב׳ ובפ׳ פקודי וכנגדם ביצירה הם ז׳ מדורים וכן במלכות דבריאה בארץ עלאה ארץ החיים ארץ של כסא הכבוד יש שם ג״כ ז׳ מדורין והן מ״ש בפ׳ בראשית מ׳ ע״א ובמדור העליון ז׳ היכלין והן מה שחשיב בדף מ״א א׳ כמ״ש רבינו בפי׳ להיכלות. מדור הא׳ כנגד היכל לבנת הספיר. והענין כי ההבדל בין היכלין למדורין הוא זה כי היכל הוא מקום הטיול והענג. ומדור הוא לדירה ותשמיש וכל הצרכים ולכן בבריאה עצמה יש היכלין ומדורין כי עלם הבריאה שהוא עולם הנשמות שהם שכליים והוא הענג להתענג על ה׳ ולכן שם היכלין. משא״כ במל׳ דבריאה שמתלבשת ביצירה ששם עולם המלאכים שהם הפועלים כל הצורך והם שלוחיו של הקב״ה וכליו. לכן שם ביצירה מדורין והכן זה כי הוא רק העמדת כל דבר ודבר

על

שער נפתלי

בשמו וגו׳ עד אל תגעו במשיחי וגו׳ ובין הערבים היו אומרים שירו לה׳ כל הארץ וגו׳ עד ואמר כל העם אמן והלל לה׳ עכ״ל ופי׳ שם רבינו וז״ל ופי׳ כי בתהלים לא כתיב אלא עד במשיחי (לה׳) ובדברי הימים כתיב עד והלל לה׳ לפיכך היו מחלקין עכ״ל:

ז״ל פע״ח שער הזמירות פ״א הודו לה׳ קראו בשמו הנה כל תיקון זה שמכאן עד ב״ש הכל הוא בכאן באלו הג״ר של עשי׳ שעלו ביצירה. והנה מנהג אשכנז לאומרו אחר ב״ש. והטעם לפי שכבר זה נקרא יצירה לכן אומרים אותו בתוך תיקוני יצירה שהוא מב״ש ואילך עכ״ל:

לפי דברי רבינו הודו לה׳ קראו בשמו הם נגד יסוד עד פ׳ אל תגעו במשיחי. ומפסוק שירו לה׳ כל הארץ הוא נגד עטרה והן נגד בקר וערב ולכן מסיימים בבקר בפ׳ אל תגעו במשיחי. כי

ידוע

הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו׃ כִּי גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל אֱלֹהִים׃ כִּי כָּל אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים | וַיהוָה שָׁמַיִם עָשָׂה׃ הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ׃ הָבוּ לַיהוָה מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז׃ הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְפָנָיו הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ׃ חִילוּ מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃ יִשְׂמְחוּ

ליקוטי הגר"א

הנפלאות. (אנ"ה שמע השומע קול הברה ולא כיון לבו. וע"כ כנ"ל גוי הוא הנכבד. לכן דרשו חז"ל גוי מלמד שהיו ישראל מצויינים שם. ועם איני אלא קיבוץ רב גם כי יהיו המונים וז"ש כאן [ספרו] בגוים את כבודו. כי לאו כל מוחא סביל דא כמ"ש הראיני נא את כבודך. אבל בהמונים די ספירי מעשה נפלאות): ונורא הוא על כל אלהים. המה הגלגלים ואשים השמימים. מה טעם וה' שמים עשה. לכן נורא הוא עליהם: הוד והדר. הוד היינו יופי עצמות כמו אור החמה שהאור בו עצמות. והדר הוא נוגה הירח שמקבל מן השמש: ישמחו השמים ותגל הארץ. שמחה לא יאמר כי אם על טובה שנתחדש לו מעתה. אבל גילה נאמר גם על דבר ששמח בו כבר ונתישן לו. ועד"ז יפורש גיל יגיל אבי צדיק. כי הצדיק במעמד אחד תמיד. ויולד חכם ישמח בו כי החכם מוסיף לקח בכל יום ע"כ כתיב ישמח בו. וכן כאן בהיות אין כל חדש תחת השמש כתיב ותגל הארץ אבל למעלה מן השמש יש חדש ע"כ אמר ישמחו השמים. (אנ"ה גם בזה שמע השומע קול הברה. אי"ה בידינו יתבאר בביאור על משלי ואיוב): (עכ"ל רבינו בביאור דברי הימים ט"ז): (ובביאורי למשלי כ"ג פ' כ"ד כ' וז"ל) ההבדל שבין גילה לשמחה הוא כי גילה בא על דבר תמידיות. ושמחה הוא בדבר שנתחדש כמו בהולד בן לאדם אזי בעת הולדו ישמח אביו ואח"כ כל ימי הבן הוא גילה אביו וז"ש ישמחו השמים ותגל הארץ כי בארץ לא יחודש דבר כי אין כל חדש תחת השמש. ואין בארץ אלא מאשר נתן לה מאח"כ בשמים יחודש תמיד [illegible]ם יום ליום יביע אומר וזה ישמחו השמים ותגל הארץ: (עכ"ל):

שער נפתלי

ידוע משיח ב"י הוא יסוד ונביאי הם ת"ח כמ"ש במס' שבת והם נו"ה תלמידים ונביאי קשוט כידוע והיסוד מכריע בינם וידוע כי ח"ו כשהנשמות עשוקות ע"י הטיקלא מ"מ לא ירח ממנו נדח ויחזרו למלכות. והכל בסוד ז' מלכי אדום ונפלו הניצוצות ואח"כ כשנתבררו אז לא הניח לאיש לעשקם רק ויוכח עליהם מלכים שהם מז' מלכים הנ"ל. ואמר ומכריז אל תגעו במשיחי אלו תינוקות שלא יעשקם הטקלא ובנביאי אל תרעו שלא יקבלו נשמות עשוקות טרם באם לעולם וזהו אל תרעו בסוד ער בכור יהודה רע. והבן זה. ואח"כ מתחיל שיר שהיו אומרים בין הערבים והוא כנגד העטרה. ויסוד בולל ה"ח וה"ג וידוע מ"ש רבינו בריש ס"ד כי ה"ג

אמרי שפר

על מכונו כדרך המדור. וכמו כן במלכות דבריאה המתלבשת ביצירה שם ג"כ מדורין. ובמדור השביעי ק"ק ששם מתחברת עם היסוד דבריאה עולם הנשמות שם יש ז' היכלין באותו מדור עצמו היכלי עונג. ונפרש היכלין דבריא' ומהם נקים למדורין. הנה היכל א' הוא היכל לבנת הספיר והוא יסוד ועטרה דבריאה והוא לבנת וספיר וכמו שהספיר כולל ב' גוונין היוור וסומק שהם כנגד חסד ודין. כן ביסוד חסדים וגבורות ולבנת הוא עטרת היסוד כי כל מה שביסוד ניתן בעטרה ומשם לנוק' כמו לבנה המקבלת מהשמש. והם שמש וירח. והנה הארון הוא היסוד שבו הלוחות שהוא מקבל מנו"ה שהן תרין לוחין עמודי שם כידוע. והנה הלוים היו משוררים לפנין הארון מזמור זה כדאיתא בסדר עולם הובא בשער נפתלי ובסידור הר"י עמדין ז"ל. ונחלק המזמור לשנים

כמ"ש הטעם כפי' רבינו לסדר עולם והיו אומרים הלוי בבקר והלוי בערב. והוא כנגד כ' בחי' שביסוד

השמים

בפסוק

בעטרה

שמש

הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ׃ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ׃ אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְהוָה כִּי־בָא לִשְׁפּוֹט אֶת־הָאָרֶץ׃ הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ׃ בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַיהוָה׃ רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא׃ רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ

ולא

הקטורת לכן הם פסוקים מלוקטי׳ ועולים (ברוממות) ברוממו ה׳. ולכן מתחילין ברוממו. וי״א סממנים הם בסוד ו״ה זו״נ יהם ב׳ רוממו: ואח״כ שלא יעלו הקליפות עמהם אומרים **והוא רחום]** שהוא לאכנעה דרגין דלהון כידוע. בסוד עון ומשחית

אף

ליקוטי הגר״א

בפסוק והוא רחום ד׳ קליפין עון משחית אף חמה. ורוח סערה היא הקליפה אף. שהרוח הוא באף. ומשם סליק רוגזא. וכי׳ נלכד משיח שהוא רוח בקדושה:

ביאורו

אמרי שפר

שמש וירח כנ״ל יסוד ועטרה, והם בוקר וערב. יסוד בוקר ועטרה ערב כידוע שעיקר האור ביסוד מקום השפע: וכה ג׳ עיינין דקשת אבהן. כי הנה היסוד נק׳ קשת בסוד את קשתי נתתי בענן. והענין כי הנוק׳ כשחסרה ח״ו משפע היסוד· אז מתגברים הקליפות ח״ו. כי העוונות גורמים כי נהר יחרב ויבש ח״ו והוא היסוד שאינו משפיע למל׳ ע״י החטאים הנרשמים בה ח״ו. ועי״ז נאחזים בה הקליפות ח״ו. כי צריכה לעשות דין ברשעים ואז צריכה לקיום הקליפות. ואז אחיזים בה חושך ענן וערפל. שהוא העדר השגה אמיתית. ואדרבא משיגים השגה כוזבת עי״ז שמתנהג העולם ח״ו בהסתר פנים. ואמנם כשאור מעט בתוך הענן הוא רמז שנתגלה היסוד בעולם ומתחבר עם המל׳ וממתיק דיני׳· וה״ם הקשת בתוך הענן והבן זה. והוא דוגמת קשת היורה חצים· כן היסוד יורה השפע לתוך המל׳. במטרה. שהוא התכלית הנרצה מאתו

יתברך

שער נפתלי

בעטרה. ואמר שירו לה׳ כל הארץ פי׳ הארץ מל׳ מקבלת כל שהם ה״ג שבעטרה וכל אחד כלול מי׳ גי׳ כל. בשרו מיום אל יום ישועתו ידוע כי הישועות הם הגבורות בסוד כוס ישועות. וה״ג הם מה׳ ספירות מחסד עד הוד ונכללים ביסוד. והגבורות יורדים מספירה לספירה עד בואם אל היסוד. והספירות נק׳ ימים וזהו בשרו מיום אל יום ישועתו. וכן כי גדול חסד ומהולל גבורה כמבואר בברוך שאמר ונורה ת״ת והכל על הגבורות והוא נודה על ידם על כל הכחות שבעולם. וזהו ונורא הוא על כל כו׳. וכן עז וחדוה במקומו כי המל׳ הנק׳ מקום מקבלת עז וחדוה והוא על ידי הזיווג וזהו ישמחו השמים ותגל הארץ שהוא זיווג שמים וארץ זו״נ וזהו ויאמרו כו׳ ה׳ מלך תיבור הוי״ה ז״א עם מלך נוק׳. ואח״כ ירעם הים ומלאו שבעת הזיווג אז ירעם היום שהם ה״נ גי׳ ים חניתנים אל המל׳ כידוע כי יחרדו וירעמו כל חלקיהם ביחוד ה׳ מלך והם הים נוק׳ ומלואו יסוד הממלא ואחר הקבלה יעלץ השדה המל׳ הנק׳ שדה זרועה. ואז ירננו עצי היער בגי׳ פ״ר מנצפ״ך ה״ג סנדלפו״ן. כי בא לשפוט את הארץ שנתחבר היסוד הנק׳ משפט עם הארץ מל׳. ואמרו הושיענו. הם הישועות ה״ג להשתבח בתהלתך שהם מתמתקי׳ עם החסדים שנק׳ שבחות כנ״ל בברוך שאמר ונכנסים אל המל׳ הנק׳ תהלה. ואח״כ נכללו כל הנ״ל בפ׳ ברוך כו׳ כי ברוך הוא יסוד כידוע אלהי ישראל מל׳ כידוע. מן העולם ועד העולם פי׳ הז״א מבריח מן העולם בינה עד העולם מל׳. ואח״כ אמ״ן גי׳ הלל הויה שהם צ״א הוי״ה אדני חיבור זו״נ: מ״ש רבינו בענין והוא רחום ז״ל פע״ח שער מנחה ומערב פ״ג והוא רחום כו׳ יש י״ג

תיבין

וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: אַתָּה יְהוָה לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי: זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים: נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים: אֵל־נְקָמוֹת יְהוָה אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים: לַיהוָה הַיְשׁוּעָה עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ: הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת־

נחלתך

ליקוטי הגר"א

(ביאורי לתז"ח פ"ב ג') : ד' קליפות של והוא רחום יכפר כו' ד' רגלי מרכבה טמאה. עון במים שמשם התאוה כידוע הן בעון חוללתי כו' משחית בתהום המות. אף בתהו (שהוא קו ירוק רוח סערה רוח של אף כנ"ל). חמתו בחשך וחשך היא שרפה אש היסודי שהוא חשך והוא תגלא דסליק בחוטם ועלי' אתמר תשלח חרונך כעש הנ"ל יאכלמו כקש : (ביאורו לתז"ח פ"ב ג') : (ע' לעיל בליקוטים מס' הדרת קודש על הקרבנות בד"ה סוד שרי אלפים) : זו"נ הן נגד חוטם ופה. ולכן מחטם ג' אחרונות שבוהוא רחום (שבו משחית אף וחמה) כנגד ג' דדכורא כידוע שהדכורא ג' חוות. והרביעית עון במלכות. וכ"ה אחיזתם. והן גחלים ואש ועשן שבחוטם. ומתמתקין בקרבן במנחה באשם וחטאת. ורביעית הראשונה שפסוק הנ"ל הוא נגד הפה נצור לשונך כו' וכן בי"ג מדות הוא וחטאה שמור פיך מכל חטא והיא נוק' המפתה לאדם ודכורא כו'. והיא מתמתקת ג"כ בקרבנות בעולה וכולן קדשי קדשים. עולה על כולן שהיא העולה על מוקדה כו' וכ' בפ' נו לבצרא הרהורין שהוא ממנה ואמרו אין לו אלא ע"ז שהיא בעשיה נגד אל אחרי שמכניע אותה. ולכן כ' תרדוף באף שהוא מחוטם אמצעי שבחוטם שכולל הכל נגד הת"ת שהוא מן העולם ועד העולם. ותשמידם מתחת שמי ה'. שהיא המלכות שהיא תחת שמי ה'. ושמים הן שש הידועים עם השביעית הכלולה. ולכן לשון רבים. והארץ תחתם בפה. ולכן אין כחם של ישראל אלא בפה. ובעולם (פי' של הד' שבוהוא רחום) כשיתעלו המאורות אל האוזן וכן זו"נ בבינה וכן העולמות בבריאה עלמא דחירו : (עכ"ל בכי"ק ונדפס בהד"א פ' בשלח בליקוט המתחיל כתוב זאת) :

י"ה וכ' הויו"ת ואדנ"י גי' ר"ת יהו' **ה**ושיעה המלך יעננו **ב**יום **ק**ראנו והוא סודו קו המדה כן שמעתי מפיו (עכ"ל בהדרת קודש כ"י) :

ואני

שער נפתלי

תיבין נגד י"ג מכילין דא"א לאכפיי' כולה דינין למתק בהם ד' פרצופין דקליפה כו' והם משחית עון אף וחמה עון חכמה דנוגה משחית בינה דנוגה אף ת"ת דנוגע חמה נוק' דנוגה עכ"ל ובסידור האריז"ל בתפלת ערבית כ' וז"ל עון חכמה דנוגה שתכנע ע"י מיכאל. ישחית בינה שלה. ע"י גבריאל. אפ"ו ז"א שלה ע"י אוריאל חמתו מלכות ע"י רפאל עכ"ל. אמנם לפי דברי רבינו אינו כן כמבואר בליקוטים ולפי

דבריו

אמרי שפר

יתברך. והבן זה. והנה בקשת יש ג' גוונים נגד חסד דין רחמים שהם חג"ת שמתגלים בנה"י ויסוד כוללם כידוע. וז"ש וכה ג' עיינין דקשת. ופי' עיינין מראות גוונים. כי בחג"ת הם גוונין דלא מתחזיין רק בסתימא דעינא. ובנה"י הם גוונין דמתחזיין כאשר כבר נתבאר לעיל ענייגם. והנה הג' גוונין הם דאבהן כאשר כבר בארנו לעיל בי"ג מדות כי כל א' מאבות הי' רגל המרכבה והם חג"ת. והם כלולים ביסוד כנ"ל שהוא

ספיר

נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד־הָעוֹלָם: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהֹוָה עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ
הוּא: כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: יְהִי־חַסְדְּךָ יְהֹוָה
עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: הַרְאֵנוּ יְהֹוָה חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן לָנוּ: קוּמָה
עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ: אָנֹכִי יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם

אמרי שפר

ספיר כולל כמה גוונים. וזהו אשר כרת את אברהם כו'. וכנגד לבנת שהיא עטרה מל' דדכורא כידוע כנגד זה אמר לך אתן ארץ כנען כי ארץ היא המל' הנק' ארץ כידוע: והם ע' ממנין על ע' אומות. פי' למה פי' שכאן במדור א' מפני שאמר כאן הודיעו בעמים עלילותיו והם ע' עמים והם במדורא קדמאה ע' ממנין על ע' אומות כמ"ש בזוהר בראשית מ' ע"א מדורא קדמאה לתתא כו' ועל ההוא אתר ממנא חד מלאכה כו' ועמיה שבעין ממנן מעופפין כו' עכ"ל כי ענין העטרה הוא קיבוץ השפע המוכן כבר להנתן במל' לפי הכנת המ"ל. והם אחיזת הע' ממנין והיא לפי ערך השפע לבני ישראל כידוע אם חטאו או זכו. וזהו הודיע בעמים כו' הם הע' שרים הנ"ל האחוזים בלבנת הנ"ל: ומ"ש וכ"ז עליתן במדור השני. נ"ל דל"ל במדור הראשון כי מדור השני הוא באשרי כדלקמן: ואח"כ עולין סממני הקטורת. ענין ירידת ועליית העולמות הכל בשביל סממני הקטורת אלו והענין כי ירידת המלכות בתוך העולמות שלמטה היינו שמתלבשת בתוכם ומחיה אותם. ומ"מ אינו ניכר שהחיות בא מאתה וכמו כן מחי' ג"כ למטה בעולם עשי' מקום מדור הקליפות. כי אלמלא חיותה לא הי' שום דבר בעולם. רק שהקליפות הם הם הדעות הכוזבות הכופרים בהשגחת ה'. ומתפשט הדעת הזה ר"ל גם באוירים. ובכל היסודות. ומהם נעשה ברואים רוחניים בעלי דעת הכוזבת. ותלוים בדמיון המכזב ואכמ"ל. ובעת התפלה שאז עליית העולמות. אז מפני אמונתינו בהשגחת ה' שאליו אנו מתפללים ומשבחים עי"ז מתעלים הניצוצות מהקליפות שהם הדעות מהגשמות של האנשים שכפרו בה' המתפשטים באויר העולם שממנו שואב נשימתו ועי"ז נבראו הקליפות כנ"ל ונותנים כח וחיות בהם. אך עתה ע"י התפלה והאמונה מתעלים הניצוצות הנ"ל אחרי שכבר האמינו בה'. והם הם סממני הקטורת. כי מהדעות הנ"ל מתפשטים ומסתעפים גם מדות רעות כמו הקנאה והתאוה והכבוד האכזרות וכדומה. והם י"א הקליפות. אשר בתוכם מתלבש חיות וניצוץ קדוש כי צריכים למדות אלו להעניש הרשעים המשתתפים עמהם ע"י מדותיהם הרעות. אכן אח"כ בהתעלותם למעלה אינו המדה הרע בעצמה רק הטוב מהמדה ההיא במקום שצריך לה. והם הם הבשמים שנתהפך הרע לבושם ואכמ"ל. והנה בברוך שאמר היה עליית עשי' במל' דיצירה וזה אינו נחשב לעלי' ליצירה כי מל' דיצירה היא בהיכל ק"ק דעשי' כידוע שהרי היא מתלבש בתיכם. וכאן הוא עליית העולמות במדור הא' ולכן צריכים גם הניצוצות דסממני הקטורת לעלות ונרמז בב' פסוקים דרוממו ה'. כי זהו עיקר רוממותו. ביטול הקליפות והכנעתם שגם הם יכירו כח מלכותו וישתחוו להדום רגליו והר קדשו. ומה שאומרים ב' פסוקים הוא מפני כי עיקר אחיזת הקליפות הוא באותיות ו"ה כידוע שאין השם שלם כו' עד שימחה כו' ואותיות ו"ה הם גי' י"א סממנים ואותיות אלו הם ז"א ונוק' כידוע ו' ו"ק ה' מל' ולכן כנגד ב' בחי' אלו אומרים ב' פסוקים. והנה

בעת

שער נפתלי

דבריו משחית אף וחמה הם נכנעים ע"י מיכאל גבריאל אוריאל ועון נכנע ע"י רפאל ואכמ"ל: מוהוא רחום עד ה' הושיעה י"א פסוקים כנגד ו"ה זו"נ. ושם חסדים דז"א וישועות גבורות דנק' ומשם ואילך הם מיתוק חו"ג ולכן שם חסדים וישועות ביחד כפסוק א' והבן כן נ"ל: מ"ש רבינו בליקוטים כתב עליו בנו הגאון ר' אברהם וז"ל אוירא לבא פומא. כי בג"ד אלו ברא הקב"ה את העולם בחכמה ובתבונה ובדעת וכולם הם במאמר פיו. אוירא לשון ופומא. אוירא במוחא חכמה. לשון בלבא בינה. דעת גניז בפומא שהוא בירור הדבר כמ"ש ודעת שפתי ברור מללו. והן ג"כ באותיות אלף אוירא לבא פומא: פשוט ומלא כו' חשבון פשוטו ומילואו שהוא [א'] קי"א עולים לחשבון יב"ק שהם יחוד ברכה קדושה. ג' שמות ר' ת' ס'. אהי"ה הוי"ה אד': עכ"ל:

ומ"ש והן בסוד ל"א דחכמה כו'. פי' כי ל"ב נתיבות החכמה א' הוא נתיב לא ידעו עיט ול"א הם בחכמה. וכלולים ג"כ בבינה ונמצא ניכר בחכמה ל"א ובבינה ל"א וגם נ' שערים שבבינה והם ל"א פ"א והם פשוט ומלא דא' דהיינו א' אלף: א"ל על כס"א. כי כסא הוא פ"א. והן סוד אנכי ולא יהי' לך. פי' כי אנכי גי' פ"א כסא בינה ול"א כו' הוא ל"א דחכמה: וכן במלא לבד כו', כי הא משמש ללמד הוא ל"א דחכמה. ומשמש לפ"א והוא פ"א דכס"א של אימא בינה: וכן לא יהיה לך כו'. פי' לא יהי' לך גי' אלף להורות שהוא יחיד

מִצְרָיִם הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו: וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי גָמַל עָלָי:

בשבת ויום טוב ובהושענא רבא אומרים כאן למנצח:

אף וחימה ובוהוא רחום נכנעים דרגון דלהון. ואחר שנכנסים בראשית היצירה ונפרדי׳ מקליפות דעשי׳ אז אומרים **מזמור לתודה** כדין יוצא מבית האסורי׳ שצריך להודות:

ואח״כ

א״א מזמור לתודה לא בשבת ולא ביו״ט ולא בערב פסח ולא בחוה״מ של פסח ולא בעיו״כ:

מִזְמוֹר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ: עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּשִׂמְחָה

בואו

ליקוטי הגר״א

ואני בחסדך בטחתי כו׳ (ע׳ בפירוש התפלה להר״א בברכת רצה בעניין מה שהביא בשם אביו הגר״א) שלומות הבטחון הוא כאשר ימלא בשלש זמנים אלו. א׳ כאשר הוא בעת צרה אליו ישא את נפשו. ב׳ כאשר יבוא לו הישועה לא יבקש ישועה מבני אדם רק מאת ה׳. ג׳ כאשר יושע לו ה׳ ביום ההוא ישיב לה׳ ולא ישכח ישועתו אז הוא הבטחון בשלימות בלב ולב. לכן אמר. ואני ביום צרתי בה׳ בטחתי ולא בזולתו. גם ביום ישועתו יגל לבי בישועתך כי לא בקשתי מזולתו. אשירה לה׳ כאשר תושע לי זרועו וירום ימיני אשירה לו כי גמל עלי עכ״ל:

אל״ף הוא ר״ת אוירא לבא פומא שהן חב״ד כי דעת גניז כו׳ ואוירא במוחא כו׳ פשוט ומלא הן בסוד יב״ק. והן בסוד ל״א דחכמה ול״א וכ׳ דבינה׳ אל על כס״א. והן סוד אנכי ולא י״ל. וכן במלא לבד. הא׳ משמש ללמ״ד ולפ״א. וכן לא י״ל הוא אל״ף יחיד ואין זולתו. וז״ש ב׳ שמות דכי מלאכיו י״ה עם. הוי״ה ו״ה עם אד׳. ועם גי׳ דגי׳ הוא חשמ״ל. וסוד אוירא לבא פומא הוא מ״ש הריעו לה׳ כל הארץ עבדו כו׳ באו כו׳. שמחה בלבא כו׳ תרועה קנה סופר. כל״י. כהן שמחה כו׳. לכהן כו׳ תרוע דיעקב. אמ״ש גר״כ שהם מושבים. סוד סי״ר. וכן דעו כי ה׳ הוא אלהים. השלישית דעת במקום כתר. וכן ג׳ תפלות שמחה בלפרא כו׳ בלילה מארי דיבבא כו׳: (עכ״ל בליקוטיו הנדפס באגדות ברכות בליקוט על אלף סי׳ א׳):

עבדו את ה׳ בשמחה באו לפניו ברננה אמר השמחה לעבודה ובביאה רננה והיינו ע״פ מ״ש בזוהר שמחה בצפרא ורננה ברמשא והוא כי פעולה נאמר על ענין בלתי

נראית

שער נפתלי

יחיד ואין זולתו; וז״ש ב׳ שמות דכי מלאכיו. כתב הר״א הג״ל ז״ל. ידוע שמלאך הוא מב׳ שמות הוי״ה אדני, מספרם חשבון מלאך וזהו כי מלאכיו יצו״ה הוא אל״ף במילואו כי ב׳ שמות אלו מלווים לו לצותא לשמרו בדרך מימינו ומשמאלו חו״ג ומתיחדים עם שם הוי״ה י״ה עם הוי״ה ו״ה עם אדני עכ״ל. ולי נראה דה״פ כי ס״ת כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך הם שני שמות יוה״ך כל״ך כידוע והם בגי׳ אל״ף. ושם הראשון יוה״ך הוא י״ה כ״ו וז״ש י״ה עם הוי״ה. והשם

כל״ך

אמרי שפר

בעת עלית הגילוית הנ״ל אז רוצים הקליפות ג״כ לעלות ואז אומרים והוא רחום להכניעם. והענין כי הקליפות הם רוצים לעלות ביצירה שהם כחות הפועלים כנ״ל ורוצים שגם הם יפעלו בעולם וכל שליטתם הוא ע״י החטאים. ורוצים שישאר רושם החטאים במל׳ המתלבשת בהם ולא תתפרד מהם כלל ח״ו. והנה כללותם הם ד׳ עון ומשחית אף וחמה ועיקרם ג׳ כחות האחרונים רק שעיקר יניקתם מעון כידוע ועי״ז פועלים שאר הג׳ משחית אף וחמה. והקב״ה מרחם ויכפר עון וממילא יתבטלו השאר משחית אף וחמה.

ולא

באו לפניו ברננה: ג דעו כי יהוה הוא אלהים הוא עשנו ולו ולא כתי'
ד אנחנו עמו וצאן מרעיתו: באו שעריו בתודה חצרותיו בתהלה הודו
ה לו ברכו שמו: כי טוב יהוה לעולם חסדו ועד דר ודר אמונתו:

למנצח

ליקוטי הגר"א

נראית בראי' בעלמא כ"א אחרי הבטה והסתכלות היטב (ומעשה הוא דבר הנראה בראיה בעלמא) וז"ש כי אראה שמיך וגו' ירח וכוכבים אבל השמש לא נראה להדיא ונקראת פעולה וז"ש בשחרית בזריחת השמש שהוא ענין פעל ה' ובלפרא שמחה אמר שמחתני ה' בפעלך. וברמשא רנה והוא לעת צאת ירח וכוכבים הנקראים מעשי ה'. ואמר ובמעשה ידיך ארנן. וזה שאנו אומרים אברהם יגל היינו בתפלת שחרית צלותא דאברהם אז הוא גילה ושמחה. וברמשא רנה לעת תפלת המנחה צלותא דיצחק וז"ש יצחק ירנן. והנה בשחרית כאשר תזרח השמש יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב. וכשיוצא לעבודתו אמר עבדו את ה' בשמחה. ולעת ערב בבוא מן העבודה זמן רנה וז"ש באו לפניו ברננה: (ביאורו לישעי' ה' פ' י"ב):

אמרי שפר

ולא יוכלו לעלות ונידחים למטה עם מעט רושם החטא שנשאר. ובכל יום נתעלים עוד ניצוצות והשאר נידחים למטה ע"י והוא רחוק עד ביאת הגואל שיתוקן הכל ב"ב. והנה משם עד סוף הם פסוקים מלוקטים והם רומזים על לקיטת הניצוצות מי"א סממנים הנ"ל אחר שכבר נכנעו ד' קליפות הנ"ל, ואז יוכלו לעלות מבוררים ויפים:

והנה לפי נוסח ספרד אומרים אחר הודו לה' קראו מזמור שיר חנוכת וכו' בסידור האריז"ל וז"ל והם דברי נפשות העולים בסוד מ"נ וניצולו מהקליפות ומודים להקב"ה כי העלה משאול נפשם אמנם לפי נוסח אשכנז שהם אומרים הודו אחר ברוך שאמר אז ההודאה הזאת הוא במזמור לתודה כמ"ש רבינו ולכן מנהג רבינו שלא לאמר מזמור שיר חנוכת קודם ברוך שאמר שאין לו מקום כלל שם ובמקומו הוא מזמור לתודה]: ואח"כ אומרים מזמור לתודה כדין יוצא מבית האסורים. כי הניצוצות הנ"ל היו בתוך הקליפות כנ"ל והיו שם בשביה והם הם רצונות ה' שרוצה בקיום הקליפות בשביל החטאים והם יונקים מהם ושואבים חיותם מהם כי בשביל הניצוצות יתקיימו והם יונקים ומוצצים מהם כדי למשול בהם והרי הם כמו בבית האסורים שאינם מניחים אותם לפעול טוב בעולם (וענין הניצוצות אלו יתבאר בע"ה במקומו) ואחר שיצאו בשלום אז צריכים להודות והוא מזמור לתודה:

ואח"כ

השמים

שער נפתלי

כל"ך בגי' אדנ"י עם ה' אחרונה כידוע כי אדני הוא בה' אחרונה וז"ש וה' עם אדנ"י וכצ"ל ולא ו"ה כמו שהבין הר"א: ועם גי' דגיל הוא חשמ"ל כתב הר"א הנ"ל כי אלף פשוטו ומילואו ומילוי דמילוי עולה למספר חשמ"ל: וסוד אוירא לבא פומא כו'. ביאורו כי בפ' אחד נאמרו כלן. הריעו לה' כל הארץ. עבדו את ה' בשמחה. באו לפניו ברננה. תרועה הוא בקנה קול שופר באוירא הבלא דריאה. שמחה בלבא. רננה בפומא. והוא סוד אלף נוטריקון אוירא לבא פומא צריך לעבוד אותו בכלם וליחדו: כלי כהן שמחה. פי' וכן ג' אלו נכללין בג' חלקי ישראל כהנים לוים ישראלים כהן צריך לעמוד ולשרת ולברך בשמחה. ולוים בשיר ורננה. וישראל בקול קול יעקב. וכן הקנה מיוחדת ליעקב. ותרועת מלך בו. וכן אבהן נאמר אברהם יגל יצחק ירנן ותרועה דיעקב: אמ"ש נר"נ ששם מושבם. והן ג' אמות ג' יסודות אויר מים אש בחינת ג' אבהן. שמחה מיסוד המים. רנה מיסוד האש. תרועה מאוירא דריאה וקנה. ויסודן בנר"נ שמושבן ברב"ג: סוד שי"ר. שלש אלה שמחה רנה יבבא נרמזים במלת שיר: וכן דעו כי ה' הוא אלהים השלישית דעת כו'. ביאורו כי דעת מחברת לב' שמות הוי"ה ואלהים בניקוד שהוא אהי"ה. כי שם הדעת הוא ראש אהיה וסוף אהי"ה ומחברם. וזהו דעו כי ה' הוא אלקים. הו"א עם ה' אחרונה של הוי"ה הוא שם הדעת המחברם ולכן אמר דעו עכ"ל הר"א הנ"ל:

ראיתי

מזמורים אלו אומרים בשבת ויום טוב ובהושענא רבה:

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ: יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְּלַיְלָה יְחַוֶּה־דָּעַת: אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם: בְּכָל־הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם: וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח: מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ: תּוֹרַת יְהוָֹה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְהוָֹה נֶאֱמָנָה

מחכימת

ליקוטי הגר"א

השמים מספרים כבוד אל. השמים דא חתן (פי' יסוד) דעאל לחופה. מספרים. מתנהרין כזוהרא דספיר. כי ביסוד שם הספיר (כידוע בהיכל לבנת הספיר. ולמאן נהיר) לכבוד אל. דא כבוד כלה דאתקריאת בכל יומא אל. אל זועם (נוק') והשתא דעאלת לחופה איתקריאת כבוד ואתקריאת אל. **ומעשה ידיו מגיד הרקיע**. ומעשה ידיו אלין אינון מארי קיימא. חברייא דאתקינו לה למיעל לחופה (ואלין אקרון מעשה ידיו. דנשמתיהון) יצאו ממנו. וכמ"ש (שבת ל"ב ב') איזה מעשה ידיו של אדם בניו ובנותיו. וסוד הענין. כי הולד הוא מחו"ג שהן מעשה ידיו ה' אצבעות דשתי ידים כידוע. ואלין חבריא אתפרשו כלהו בשמהן בספר זכרון שהוא יסוד הנק' רקיע וזהו ומעשה ידיו מגיד הרקיע ששם נרשמו כנ"ל. **יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת**. ההוא מלא (בחידושין דאורייתא) דאמר כל חד לחברי' (בההוא יומא דחופה) יום ליום מאינון יומין עלאין דמלכא קדישא יביע ההיא אומר ומשבח לי'. כי מאן נבראו שמים החדשים וארץ החדשה. מאומר שהוא בלחישו (רזין דאורייתא) נבראו שמים (שהן בחי' יום. וזהו יום ליום יביע אומר) ומדעת שהיא באתגליא (שאר חידושין דאורייתא) נבראת ארץ החדשה (שהיא בחי' לילה. וזהו ולילה ללילה יחוה דעת) אבל שאר מילין דעלמא **אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם** דלא אשתמעו קמי מלכא קדישא ולא בעי למשמע לון אבל הני מילי (דאורייתא) **בכל הארץ יצאה קום** שהן קו המדה למיברי (שמים החדשים) וארץ החדשה. ואלין מלין משטטי מקצה העולם ועד קצהו שנאמר **בקצה תבל מליהם**. ומאן שרי בהני רקיעין. **לשמש שם אהל בהם**. ההוא שמשא קדישא שוי מדורי' ומשכני' בהו ואתעטר בהו. ואז **והוא כחתן יוצא מחפתו**. חדי ורהיט באינון רקיעין. ויצא מהם (בתוקפא דשלהוביתא דרחומותא). **ישיש כגבור** (בסוד והקמתי את בריתי) **לרוץ אורח**. ירהיט תוך מגדלא חדא. (בסוד היסוד המזדווג עם המל'. ובסוד ה"ח וה"ג המתפשטין בה"ק. ונכנסין ביסוד. ושם מתמתקין. ואח"כ ניתנין הגבו' לנוק') **מקצה השמים מוצאו**. ודאי מעלמא עלאה נפיק (כידוע כי החו"ג נפקין מבינה) **ותקופתו על קצותם** הוא קצה השמים דלתתא (נוק') ואיהו תקופת השנה שמקפת לכל שייפין ואתקשרת מן השמים עד רקיע דא. **ואין נסתר מחמתו** בשעתה דאתחמם בשלהוביתא דגבורא בתיאובתא שלים (בסוד והקימתי את בריתי כנ"ל) אז אין דבר נסתר ונכסה ממנו. דאיהו כליל כלהו. וכל שייפין אתיין לגבי' כידוע. והכל בגין אורייתא כנ"ל. הה"ד **תורת ה' תמימה**. שיתא קראי מן השמים מספרים עד כאן. ושיתא שמות מתורת ה' תמימה עד משפטי ה' אמת. והן כנגד פסוק בראשית.

שבתיבת

מַחְכִּימַת פֶּתִי׃ פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם׃ יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד מִשְׁפְּטֵי־יְהוָה אֱמֶת

צדקו

ליקוטי הגר"א

שבתיבת בראשית שש אותיות. ברא אלקים את השמים ואת הארץ שש תיבות. ושש אותיות דבראשית כולל שש תיבות שלאחריו והוא בסוד הדעת הכולל ו"ק. וכמו כן כאן הששה פסוקי' הן בסוד בראשית דעת. והששה שמות הנ"ל הן נגד שש תיבות הנ"ל ו"ק: (הקדמת זוהר דף א' ודף ט' ובביאורו שם וקצת תוספת ביאור):

ה"ח כל א' כלול מחמשה. שכנגדם ששה פסוקים תורת ה' תמימה כו'. כ"א מה' תיבות כמ"ש בהקדמת הזוהר ופ' ששי הוא ביסוד שהוא כלילותן. וכן כל א' כלול מששה אם תחשוב כלילותן בכל אחד ואחד והוא סוד שש מ"ב וכמ"ש בתי' ל"א א': (ביאורו לפ' יתרו ס"ז א'): השמים מספרים כבוד אל. כמ"ש בפ' ויקהל אלמלא דבני עלמא אטימין לבא וסתימין עיינין לא יכלין למיקם מקל נעימותא דגלגלא דשמשא כו' וכן אמרו בגמרא (בסוף פ"ק דיומא): (ספר יצירה פ"ו מ"א בליקוטים):

יראת ה' טהורה עומדת לעד כי אם לומד לשם הנאה או רבנות. ב' דברים יפגם בך. א' שבעת שלומד יהיה כוונתך לפניות ולגעולי הגאוה. שנית במרמה אשר ירמך ילכך. כי בעת ∴ יסור עולו מעל צוארך וילך עם הפניה או לא תלמוד כלל כמ"ש כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר כו' וז"ש יראת ה' טהורה עומדת לעד. ב' מעלות יש כשלומד ביראת ה'. א' שבעת שלומד הוא בטהרה בלא פני' אחרת ח"ו. וגם עומדת לעד שאינה תלוי' בדבר: (משלי כ"ג ג'):

השמים מספרים כבוד אל. ע' בהקדמת ת"ז (דפוס ווילנא ד' י"ד א') וספירים אתקריאו על שם השמים מספרים כבוד אל. וז"ל רבינו שם. וספירים אתקריאו כו' ר"ל הנקודות שהן ע"ס פנימים נקראו ספירות „כמ"ש בהקדמה שני" על שם דנהרין. מספרים ר"ל נהרין. כבוד אל ר"ל מחכמה כנ"ל עכ"ל:

אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם. ע' בתכ"א (דפוס הנ"ל דף כ' ב') וז"ל רבינו. אין אומר כו' הוא תורה שבכתב ודברים תורה שבע"פ. דבר ואמירה כידוע. ומפ"ו מה טעם. בלי נשמע קולם. וכמ"ש דתורה ומצות בלא דחילו ורחימו לא סלקא לעילא וזהו בלי כו'. עכ"ל:

תורת ה' תמימה. ע' בהקדמת ת"ז (דפוס הנ"ל דף ה' ב') ואית אורייתא דבריאה ואורייתא דאצילות כו'. ואורייתא דאצילות תורת ה' תמימה. ופי' רבינו. תורת ה' תמימה. תורת ה' כנ"ל (ר"ל כי תורת אצילות הוא תורת ה' כמ"ש שם בזוהר. כי תרי"ג מצות תלויים בהוי"ה. שמי עם י"ה שס"ה. זכרי עם ו"ה רמ"ח. וז"א נק' הוי"ה) תמימה שאין שולט שם שום פגם. ועלה נאמר כולך יפה רעיתי ומום כו'. עכ"ל. (כידוע כי באצילות אין שום רע שולט כלל):

תורת ה' תמימה. (ע' בתיקון ע' דפוס הנ"ל ד' קל"ט ב') ת' תלמיה. ת' תל שהכל פונים בו. ר"ל ת"ל של שם תפארת שהכל פונים אליו שכל הענפים ממנו. והוא תורה שהוא מקור חיים שלכן הכל פונים אליו לקבל חיים (וזהו תורת חכם מקור חיים). תורת ה' תמימה. שבו אותיות מי"ה דתלמי"ה. (והוא אחד משמות דאב"ג ית"ץ) והענין שאמר שהוא תל כו' ור"ל שהשם היא ת"ל מי"ה שהוא בן י"ה ה"ל מנהון עכ"ל. (ונ"ל שה"ג ה' פעמים אלקים נמתקין בו בת"ת והם גי' ת"ל):

גדלו

צָדְקוּ יַחְדָּו: הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים: גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב: שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי: גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי אָז אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרֲשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ: אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי: בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ: גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְהוָה וְעָנָנִי וּמִכָּל־מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי: הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־יֶחְפָּרוּ: זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ: חֹנֶה מַלְאַךְ יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם: טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה־בּוֹ: יְראוּ*) אֶת־יְהוָה קְדֹשָׁיו כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב: לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם: מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב: נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה: סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ: עֵינֵי יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם: פְּנֵי יְהוָה בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם: צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם הִצִּילָם: קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ: רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה: שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה: תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ: פּוֹדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־הַחֹסִים בּוֹ:

*) הר' נקראת במלאפום והא' נעלם

תפלה

ליקוטי הגר"א

גדלו לה' אתי. שכינתא דבה אתמר הנה מקום אתי. בההוא זמנא (דיפקון ברזא דע"ב שמהן. דקב"ה אתקרי בי' גדול) אתקיים בה קרא גדלו לה' אתי. ור"ל דאתי. גדלו אותה לה'. כמו עת לעשות לה': (ביאורו לתי' ס"ו א'):

כפירים רשו ורעבו ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב. והיינו רשו במצות ורעבו בתורה. שהתורה הוא לחם. אבל דורשי ה' לא יחסרו כל טוב. שטוב הוא התורה. וכל טוב הן המצות: (ביאורו למשלי ו' פ' י"א):

מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב. (ז"ל רבינו בביאורו לאגדת מגילת י"ב א' בד"ה בחצר גינת ביתן) כי ג' עלמין (חצר גן בית) העוה"ז וג"ע והעוה"ב שהוא הבית. כמ"ש ליחרב ביתך כו'. וכמ"ש כי היא חייך ואורך ימיך על האדמה. וכמ"ש בהע"ז. וכמ"ש כל העושה מצוה א' מטיבין לו כו'. וכמ"ש למען ייטב לך ולמען יאריכון ימיך וכתיב על האדמה. והן ג' דרגין ו"פ טוב. וכמ"ש מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב. שהם הימים שנא' בהם טוב. ושני נכלל בשלישי. וזהו לראות טוב. וז"ש מי יעלה בה"ר ג"ן פ"ז היכ"ל כמ"ש במ"א. **) (עכ"ל):

תפלה

**) ג"ן פ"ז היכל פר' כי אדנ"י גי' היכ"ל. ואותיות הקודמות לשם אדני הם אותיות אגמ"ט גי' ג"ן. ואותיות שאחר שם אדנ"י הם אותיות בהס"כ גי' פ"ז והן ג' דרגין היכ"ל הוא בית עוה"ב. ג"ן הוא ג"ע. פ"ז בכס"ה הוא לשון זמן מוגבל הוא עוה"ז שיש לו זמן מוגבל:

תְּפִלָּה לְמשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל: תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם: כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף: בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ: כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ: שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ: כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ־הֶגֶה: יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה: מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ: לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה: שׁוּבָה יְהֹוָה עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־עֲבָדֶיךָ: שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ: שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ פָעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם: וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַיהֹוָה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת:

באברתו

ליקוטי הגר״א

תפלה למשה איש האלהים. בעלה דשכינתא. איהו שולטנתי׳ בשבעה רקיען. שהוא כולל כל האברים שהן ז״ס של עד״א. וז׳ רועי׳ הידועים הן כלל האיברים דמשתקיין מן המוח והטפה. ומשה על כלהון: (תי׳ ל״ז א׳ ובביאורו שם):

יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן. (כי ע״י חטא האדם אסתלק יו״ד מן ה׳. ו׳ מן ה׳. ואסתארת שכינתא לעילא יחידאה. ושכינתא לתתא יחידאה. ואח״כ אמר ואירא כי עירום אנכי ואחבא. ובמאי נסתר בר נש מאלין דינין וקטרוגין דלא שלטין עליה. בתיובתא) ור״ל שעשו תשובה. באותן שתים שפגמו. והיינו בסתר עליון ובצל שדי באלו שתים נתחבאו. (וסתר עליון דא אימא. דאיהי סתר של עליון ממנה. דא חכמה. דלא אשתמודע אלא בה) ר״ל בבינה. וכן אין המחשבה ניכר אלא בעובדא. (ובצל שדי יתלונן דא אימא תתאה. צל דשדי. דאיהו אות ברית קודש) והנה פגמם היה במחשבה בנביעו. דהוא בחכמה מחשבה (דאפרידו) מבינה. ואילנא מגן והן בב׳ הה״ן. ובשתיהן שבו והוא תשובה עילאה ותשובה תתאה כמ״ש בר״מ פ׳ נשא (ביאורו לריש תיקון ס״ב ל״ז ב׳):

משה אתמר בי׳ בצל שדי יתלונן. כי משה אמרו בי״א מזמורים. ואמרו שפירש שדי מזיו שכינתו כו׳: (תי׳ כ״א כ׳ א׳):

בסוד אלהי אבטח בו כאן מרומזים ב׳ הזיווגים. דהיינו זיווג חו״ב מרומז בא״ב דאבט״ח. כי א׳ חכמה ב׳ בינה. וט״ח דאבט״ח זיווג זו״נ כי ט׳ הוא סוד מלכות וח׳ יסוד. כמ״ש בז״ח בסופו בברייתא. והנה שבזיווג חו״ב מרומז התעוררות חכמה הוא קודם לבינה. זהו א״ב דאבטח. אבל בזיווג זו״נ מלכות קודם. זהו ט״ח דאבטח. בסוד או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. היינו זיווג יסוד ומלכות כתיב יעשה קודם. אבל בזיווג חו״ב כתיב שלום קודם ואח״כ יעשה. זה אמר לי הרב בשם יעקב אבינו: [וכ׳

בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ: לֹא תִירָא מפחד

ליקוטי הגר"א

הרמ"ש. ביאורו ע"פ מ"ש הפע"ח שער התפילין פ"ט. על פסוק והבוטח בה' חסד יסובבנהו. כי הבוטח הוא בחי' אבא. שהם הוא עיקר הבטחון. לכן חסד יסובבנהו דוגמת החסדים דאבא שהם סובבים את היסוד שלהם. עכ"ל. ויודע הוא שהמוחין הם חו"ב. והדעת כולל חו"ג. חסדים מיוחדים לז"א. וגבורות לנוק'. וא"כ מלת אבטח קאי על המוחין שהוא מצד אבא. א"ב מוחי חו"ב. וט"ח מוחי חו"ג. רק תחלה הט' נוק' היינו מוח גבורה המיוחד לנוק'. ואח"כ ח' המיוחד לז"א. בסוד. יתהלל המתהלל השכל וידוע. וז"ס הכתוב כלם בחכמה א' עשית ב'. מלאה הארץ ט' קנייך ח'. והבן]: (נדפס בליקוטים מהדרת קודש שבסוף אגדות ברכות):

מט"מ נק' סתוריא"ל בזמנא דסתיר בני עלמא בגדפוי מאלין מלאכי חבלה. הה"ד ותחת כנפיו תחסה. והיינו כמ"ש יושב בסתר עליון כו' וסיפא דקרא ותחת כנפיו כו': (תי' כ"ז ל"ד ע"ב):

באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה. אברתו דא אבר מן החי צדיק. ותחת כנפיו תחסה אינון ה' ה'. דאת ו' איהו אברתו כליל י' ו'. גופא דילי' ו' רישא דילי' יו"ד. גדפוי ה' ה'. ור"ל דאברתו הוא צדיק. וגוף הברית הוא ו'. ועטרה דילי' שהוא רישא דילי' [יו"ד]. וברכות לראש צדיק. והכל כליל בתיבת אברתו. ותחת כנפיו ר"ל כנפיו של צדיק. והן ה' ה'. והן גירין של צדיק שהוא שלשה ווין כו'. והן ג' טיפין דזרע דאתארכו והן צורת ה'. כמ"ש בתי' ל"ט ב'. ה' אית בה תלת ווין דאינון ח"י ברכאן כגוונא דא ה, כו'. ובי' שריא ח"י ברכאן דה' עילאה. ומניה אתמשיכו לה' זעירא כו' דאינון ימינא ושמאלא ואינון ה' ה' כו'. וכ"ה כאן של חו"ג בכ"א ה' ג' ווין. והן כנפיו והכל בצדיק דכליל הוי"ה שלימה והן קשתא וחצים:

וצנה וסחורה אמיתו הוא הוי"ה אחרת דכליל עד"א. צנה דא (ה' תתאה) שכינתא תתאה. שהיא מגן לאדם ועומדת נגד החרב דס"א. ומקבלת כמ"ש כי הוא מחולל מפשעינו מדוכא כו'. וכל הפרשה שנאמר על משיח. שהוא מרכבה דילה. וכל משיח שהם הוא בה כמ"ש בזוהר בכמה מקומות. וסוחרה דא (ה' עילאה) שכינתא עילאה. דהיא מקפת בסוד החשמל. וסוכת שלום. דפריסת בגדפהא. כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף וכן ז' הבלים (ז' מקיפין) דנפקין מפה (בינה) פיתוחי חותם. ומקיפין לאדם. וכן סחרה בגולגלתא לחכמה מוחא דבגוה. עומר לגלגלת (בסוד ד' מאות שקל כסף עובר לסוחר). אמתו דא עד"א (וא"ו) כמ"ש תתן אמת ליעקב תורת אמת והוא ו' ורישא דילי' חכמה עילאה. וכמו שצדיק כליל העטרה דאינון חד. כ"ה הגוף והראש. (וכן וא"ו יו"ד). והן ג"כ הוי"ה שלמה (עם צנה וסוחרה). וכ"ז הוא בצדיק ג"כ ככ"ל. כנפיו דוגמת צנה וסוחרה. אברתו דכליל י"ו בגופא ורישא. וכ"ה באמתו דכליל י"ו גופא ורישא. כי צדיק הוא בדמותו כצלמו. והענין כמ"ש בר"מ זכאה איהו מאן דנטיר ברית מילה (יסוד) ואורייתא דאיהו עד"א. דתרווייהו מגינין עליה. חד בעלמא דא וחד בעלמא דאתי. וכן שתי בריתות ברית הלשון וברית המעור. וברית המעור מוליד בגופני והוא העוה"ז. והוא בה' תתאה העוה"ז. וברית הלשון מוליד ברוחני העוה"ב. והוא בפה ה' עילאה פיתוחי חותם. ה' ת"ג וה' ת"ק פיתוחי חותם. ותולדותיהם ה"ח וה"ג. וכ"ה בברית המעור ה"ח וה"ג. וזה מוליד בנים. וזה תלמידים הנק' בנים. שכבוד רבו כו' שזה מביאו לחיי עוה"ב וזה מביאו כו'. (והנה הצדיק מוליד בנים) והם גירין דילי' ככ"ל. והזרע הם הצדיקים גירים דילי'. [וחן הוא הוי"ה פשוטה כ"ו ובריבוע ע"ב גי' ח"ן. (ביאורו לתכ"א כ"ה ב' בהג"ה)] והמטרה (שהיא השכינה) שומרת

החלים

מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם׃ מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד
צָהֳרָיִם׃ יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ׃ רַק בְּעֵינֶיךָ
תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃ כִּי־אַתָּה יְהוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ
מְעוֹנֶךָ׃ לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ׃ כִּי מַלְאָכָיו
יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ׃ עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־תִּגֹּף בָּאֶבֶן
רַגְלֶךָ׃ עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין׃ כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ
אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי׃ יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ

ואכבדהו

ליקוטי הגר"א

החלים דבקרבה. וכמו שהמטרה מקבלת החלים דקודשה. כן היא נוטרת מחלים דס"א. כי הסכינה נק' מטרה דאיהי אגינת על ישראל מחיא בישא ס"מ. ולמאן דאיהי אגינת עלי'. אתמר בי' לא תירא מפחד לילה מחץ כו׳: (ביאורו לתכ"א מ"ב א' וכן בסוף תי"ג מבואר כל הנ"ל):

יפול מצדך אלף כו' מאן דלבושי' סלקא שלימא בעיטופא דמצוה ובתפלין על רישי' ובדרועי' אתמר בהון יפול מצדך אלף בתפלין ש"י שהוא בשמאל:

ורבבה מימינך בציצית שהוא מימינא והוכן בחסד כסא. דמיד דחזיין שם ה' על רישי' בצלותא דאיהי אדנ"י. הוי"ה תפלין עלי'. מיד כלהו מקטרגין דחלין ומזדעזעין מצלותא. ומנהון נפלין ומנהון ברחין הה"ד **יפול מצדך אלף** (היינו אלין דנפלין) **אליך לא יגש** אלו דברחין: (תז"ח פ"א ד'):

כי בי חשק ואפלטהו. כי בי בגי' מ"ב אזכרות דתפלי **אשגבהו כי ידע שמי** הן ד' אותיות הוי"ה שמפ' בתי' לקמן (שהן הוי"ה בד' בתי כו') אז ואענהו. וזה יקראני ואענהו יקראני בק"ש ואענהו כמ"ש וה' יענה. ויקראני בק"ש כמ"ש תקרא וה' יענה: (הק' ת"ז א' ב'):

נקוד הוי"ה (שהוא קמץ תחת היו"ד. חולם על ה' ראשונה. שבא תחת הוא"ו. הוא נקודת הוי"ה בקריאתו באדני אלא דבה נתחלף בסוד כהניך ילבשו צדק כו'. והוא נקודת צבאות נתחלף ימינא ושמאלא בסוד הנ"ל בסיד נו"ה. שהם נתחלפו ב' נקודת הראשונות ואח"כ בה נתחלף כידוע. נתחלפו עוד ב' נקודות האחרונות. וה"ס רק באבותיך חש"ק (ר"ת חולם שבא קמץ ג' נקודין הנ"ל) והן נקודין דאבהן כי הן תקינו ג' צלותין. והן ג' אתוון דהוי"ה. והן נקודין דבהון (בג' אותיות הנ"ל יה"ו דהוי"ה כנ"ל) וה"ס **כי בי חש"ק ואפלטהו** כ"י ב"י רזא דשמא דמ"ב. וחש"ק הוא ניקוד דבהון י"ד פעמים כסדר הזה. דכל ג' אותיות הן חג"ת וג' אחרות נה"י: (ת"ע קכ"ה ב'):

כ"י ב"י חש"ק ר"ת כח"ב כתר חכמה בינה דאינון ג' נקודין הרמוזין בחש"ק. דכתר הוא חולם ות"ת הוא בנקודתו. וחו"ב הן קמץ שבא והן רזא דאבהן (חג"ת. כי חכמה נחית בימינא ובינה בשמאלא) כמ"ש בפ' שמות עבד לאברהם ברזא דחכמה וליצחק ברזא כו'. (ונכלל כל י"ס) כ"י ב"י רזא דמ"ב שהן ז"ת. וחשק הוא רזא דג"ר: (שם קל"ג ב' ד"ה לעולם ועד):

כי ידע שמי. שם י'. כי בכתר בו ג' רישין ורישא עילאה הוא יו"ד עילאה (דא') ובי' שרי' עלת העלת דלית לעילא מיני' כלל. וז"ש כי ידע שמי דידע יו"ד הזה וזהו שמי ש"מ י': (ת"ע בדפוס ווילנא קל"ג א'):

כי

וַאֲכַבְּדֵהוּ: אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי: אורך ימים וגו'
הַלְלוּיָהּ ׀ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהֹוָה הַלְלוּ עַבְדֵי יְהֹוָה: שֶׁעֹמְדִים בְּבֵית
יְהֹוָה בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ: הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב יְהֹוָה זַמְּרוּ לִשְׁמוֹ כִּי
נָעִים: כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל
יְהֹוָה וַאֲדֹנֵינוּ מִכָּל־אֱלֹהִים: כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ יְהֹוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ
בַּיַּמִּים וְכָל תְּהֹמוֹת: מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר
עָשָׂה מוֹצֵא רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו: שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה:
שָׁלַח ׀ אוֹתוֹת וּמֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו: שֶׁהִכָּה
גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים: לְסִיחוֹן ׀ מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וּלְעוֹג מֶלֶךְ
הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן: וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ:
יְהֹוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְהֹוָה זִכְרְךָ לְדֹר־וָדֹר: כִּי־יָדִין יְהֹוָה עַמּוֹ וְעַל־
עֲבָדָיו יִתְנֶחָם: עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה־לָהֶם וְלֹא
יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף אֵין יֶשׁ־רוּחַ
בְּפִיהֶם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם: בֵּית יִשְׂרָאֵל
בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה: בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה
יִרְאֵי יְהֹוָה בָּרְכוּ אֶת־יְהֹוָה: בָּרוּךְ יְהֹוָה מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם
הַלְלוּיָהּ:

הודו

ליקוטי הגר"א

כי ידע שמי יקראני. כי ג' רישין הן **א**. כתרא דהיינו גולגלתא. הוא י' עלאה. ומ"ש יו"ד תתאה. ואוירא הוא וא"ו כידוע. וביו"ד עלאה שם עילת העילות דבי' אין סוף הוא. דשם ברח לך אל מקומך. ועל י' עלאה הנ"ל אתמר כי ידע שמ"י ש"ם י' יקראני ואענהו. ור"ל שידע שם של היו"ד כנ"ל. שידע לקרוא ליו"ד הזה. דכיון שמגיע תפלתו לשם אין חוזרת ריקם כמ"ש בחנה ותתפלל חנה על ה': (ת"ע ק"ג ב'):

בית ישראל ברכו את ה' בית אהרן כו' **בית הלוי** כו' **יראי ה' ברכו** כו'. על הגרים נאמר יראי ה' ברכו את ה'. דהמרכבה היא מג' אבהן והרביעי דוד שבא מרות המואביה ואמר גר אנכי כו'. וכנגדם הם ד' דרגין כהנים לוים וישראלים וגרי צדק. בית אהרן ברכו ה' בית הלוי כו' בית ישראל כו'. ויראי ה' כמ"ש במ"ר. וכן ד' אותיות הוי"ה. אלא שהן מסט' דטוב דנגה ונטפלו אל הקדושה. וכנגדן ד' רגלים. ושמיני אף שרגל בפני עצמו הוא. מ"מ תשלומין כו' ונטפל אל סוכות דרגא דיעקב: (ת"כ פ"ט א' בד"ה ועלה אתמר): (וז"ל באדרת אליהו ברכה אופן שני פ' ג') ד' כתות בישראל כהנים לוים וישראלים וגרים. וכמ"ש בית ישראל ברכו את ה'. בית אהרן וגו'. בית הלוי ברכו את ה'. יראי ה' ברכו את ה'. ולכך לא כתיב אלא יראי ה' בית. שאין להם שדה ונחלה. וכן בהדו לה' וגו' חשב ד' כתות האלו (עכ"ל וע' באופן א' שם פסוק הנ"ל): ובשה"ש

ו'

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְרֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
אֶת־הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְגֹזֵר יַם־סוּף לִגְזָרִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְיַם־סוּף כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

נחלה

ליקוטי הגר"א

ו' פ' י"א כ' (וז"ל כמו האגוז מתחלק לד' חלקים מבפנים כן ישראל בעת הגאולה. כמ"ש בישעי' מ"ד זה יאמר לה' אני כו'. והן בית ישראל ברכו וגו'. בית אהרן וגו'. בית הלוי וגו'. יראו ה' וגו'. ואצל יראי ה' לא כתיב בית. כי יראי ה' הן הגרים שאין להם בית בפ"ע. ועליהם נאמר וטוב לדיקים יבורך כי אין להם בית בקביעות: עכ"ל):

הודו לה' כו' **הודו לאלהי האלהים** כו' **הודו לאדוני האדונים** כו'. (ז"ל בס' הדרת קודש) שם טפטפי"ה שהוא בני' קל"ג ומוכרם בשם הוי"ה. שמא שלים בשלימות גדול. והם הוי"ה אלקים. וכך אתפתח נעשה אלהינו. והוי"ה בקריאתו אדנ"י. הרי אדנ"י הוי"ה אלקי"נו בי' קל"ג. וזהו הודו לה' כו' הודו לאלקי אלקים הודו לאדוני האדונים כו': (עכ"ל. ונדפס בהגדת ברכות בליקוטים שבסופו אות ט'):

בת"ת ואתה מחיה את כולם. וזהו כ"ו כל"א נגד שם הוי"ה שכלול בת"ת: (ביאורו לפ' בראשית יום ה' וע' בסוף ספר יצירה החדש):

רננו

נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר־לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ: שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: כִּי־יָשָׁר דְּבַר־יְהוָה וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה: אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ: בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם:

כנס

ליקוטי הגר"א

רננו צדיקים בה'. דא דרגא דצדיק ח"י עלמין. מתמן רנה. ר' בכ"ח. נ' בבינה נ' תרעין. ה' בה"ס. שכוללן יסוד: (תי"ג כ"ה ב'):

כמה דנפקו ממצרים ברזא דע"ב שמהן. קריעת ים סוף ויסע כו'. כך יפקון בהון כד יתפרקון בבתרייתא. בההוא זימנא **חסד ה' מלאה הארץ**. (כת"כ ס"ו א'):

בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם. דהוא אדם קדמון. פי' מלכות דאדם קדמון. הוי בני עלמין ומחריבן. עולמות התהו תתקע"ד דורות. בגין דעילת העילות לא הוה משתתף תמן. בגין דעד השתא לא הוה שלים בנוקבא דילי'. ובג"ד אמר נעשה אדם דאיהו נוקבא ואשתתף תמן. דאיהו לא שריא אלא באתמר שלים. ואזיל בכל אבר ואבר ובכל ספירה וספירה ואמר נעשה אדם. עד דאתכללת שכינתא בכל ספירה ובכל אבר. כי הנוקבא ראשית המחשבה כידוע שהכל נברא בשבילה. כי כל העולמות לא נבראו אלא בשביל שיקבלו מלכותו כידוע. וכל הספירות נבראו להנהגת מלכותו אם בחסד או בדין וז"ש דא"ל רבון עלמא כל עמל האדם לפיהו וכל גלגולין דילי' לפיהו ואפשר דיהי

בשעתא

שער נפתלי

מלכות דא"ק. פי' כי ידוע מ"ש רבינו בס"ד כי בעולם התהו הי' בשביל שלא נשתתף יסוד דא"ק ורק המלכות לבד היתה פועלת. ועי' בע"ה. ולכן נקראו ז' מלכין קדמאין בשביל שיצאו מהמלכות כמ"ש רבינו שם. ולכן הוי בני עלמין ומחריבן עולם התהו שהוא סוד עולם הנקודים המלכים שמלכו בארץ אדום קודם התיקון ומלכו ומתו תיכף עד המלך השמיני הדר שנתקן כמ"ש האריז"ל ורבינו בספ"ד: ועלת העלות לא הוי משתתף תמן היינו יסוד דא"ק לא אשתתף עמהם עד זמן התיקון שיצא מהיסוד דא"ק הארות בסוד מ"ה החדש שהוא בגי' אדם: בגין דעד השתא לא הוי שלים מנוקבי' דבכל ז' מלכים לא נאמר ושם אשתו עד המלך הח'. שנזכר ושם אשתו כו':

נעשה

אמרי שפר

ענין א"ק הוא הנהגה הנצחית מה שיהי' לעת"ל והיא החזרת הכל לבלי גבול ואין כאן מקום להאריך בזה. ומלכות א"ק הוא כח השתתפות ההנהגה הנצחית אל הנהגת שכר ועונש ולכן היא המתלבשת תוך א"א דאצילות. אמנם ענין בונה עולמות ומחריבן והתיקון שלהם, צריך שתדע מ"ש רבינו הגר"א ז"ל כי כלי הוא היכולת. ואור הוא הרצון כאשר ביארנו כ"פ. והנה השגת שכר ועונש א"א להיות אם לא שיותן הבחירה לאדם כמובן. והבחירה א"א להיות אם לא שיראה האדם שיש יכולת בידו לעשות כחפצו. וא"כ כיון שבאמת הכל בידו של הקב"ה א"כ איך יהי' היכולת בידו של אדם. ולכן בתחלה כשבא הקב"ה להשתמש ביכולתו כביכול בכל מדה ומדה. הסתיר את יכולתו כביכול וניתן היכולת בידי הנבראים כל

א'

כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת : יִירְאוּ מֵיְהוָה כָּל־הָאָרֶץ
מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל : כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד : יְהוָה
הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים : עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד
מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר : אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם בָּחַר
לְנַחֲלָה לוֹ : מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם : מִמְּכוֹן
שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ : הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין אֶל־כָּל־
מַעֲשֵׂיהֶם : אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב חָיִל גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל בְּרָב־כֹּחַ : שֶׁקֶר

הסוס

ליקוטי הגר"א

בשעתא דמזוני כמ"ש כולי האי ואולי. ואין מה לפה לאכול . ובתחילת תי' אמרו כי פה הוא מלכות . ור"ל כל עמל האדם כל מה שבראת הכל בשביל הפה כנ"ל . ועכשיו יברא הפה בחסרון מזוני כמ"ש שבנה והאריבן . וא"ל אנא אשתתף בכו . שעכשיו שנבראה הפה ישתתף בהו . ולא יהא עמל בפיהו . בהשוא זמנא ברא כלא בלא עמל ויגיעה . הה"ד בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם : (תז"ח פ"ה ב'):

ממכון שבתו השגיח . ר"ת מסה ור"ל דעל ידו הסי"ת ירד והשגיח לישראל כמ"ש אנכי עומד בין ה' וביניכם : (תס"ע ק"י א') : (ובתז"ח ע"ג ג' כ' וז"ל) ממכון כו' ג"כ ר"ת מסה ור"ל שע"י ישגיח ה' כו' כמ"ש ביום ההוא יפקוד כו' (עכ"ל) :

מזמור

אמרי שפר

א' לפי מדריגתו . ויכולתו של הקב"ה נסתתר ונתלבש תוך יכולת הנבראים עד שנראה כאלו ח"ו אין היכולת ביד הקב"ה כ"א בידי הנבראים . וזה נקרא שבירת הכלים שנפלו ממדרגת אצילות לבי"ע כמ"ש האריז"ל . והיינו הכלים כבר אמרנו שהוא יכולת . והיינו שהיכולת נפל בתוך הנבראים כאלו להם היכולת . ואין נראה יכולת של הקב"ה כלל . אבל זהו רק כל זמן שרלה את הבחירה כנ"ל אבל רלה הקב"ה שגם שתהי' הבחיר' ביד האדם בכל זאת לא יצא האדם מכוונת שמרכו והיינו כמו קלקול ע"מ לתקן . ואז תיקן את האדם שיהי' שלש דכר ונוק' ועי"ז שכינה ביניהם . ולא יעשו דבר נגד רצונו . והענין יבואר בהקדם מה שנאמר אעשה לו עזר כנגדו ואחז"ל זכה עוזרתו לא זכה כנגדו. והענין כי עשה כביכול שאחד ממדותיו שהוא מדת המלכות היא תשתתף עם העולמות גם בעת הבחירה . וכל מעשה האדם יתבטלו ויומשכו מעצמם אל הכח הזה. והיינו כי הכח הזה מכחות המלכות שהיא השכינה עומד תמיד אצל האדם ולפי בחירתו ככה היא מתנהגת עמו . אם זכה לעשות כרצון ה' אז היא מסבבת שיבא הכל על מקומו בשלום כי היא מבררת מכל מעשיו את הטובים והפסולת . ומנחת הכל על מקומם והטוב המובחר תלקט אצלה . וכן ח"ו להיפך אם לא זכה היא מסבבת סיבובים שמנגדתו בעונשים עד שיתחרט ויטיב הכל לטוב וזהו כח הנוק' שזכה עוזרתו לא זכה מנגדתו . וכמו שאמר אליהו ז"ל שבמה עוזרתו וכי חטים הוא אוכל אלא שהיא טוחנת ומבררת שיבין ועושה לחם . והוא כנ"ל. וזהו ענין שא"ל הקב"ה לר"א בן פדת ניחא לך דאחרבי' לעלמא אפשר דאיברית בשעתא דמזוני ואמר כולי האי ואולי .

שער נפתלי

נעשה אדם דאיהו נוקבא כי בלא נוקבא לא נקרא אדם כמו שנאמר ויקרא את שמם אדם כי זכר ונקבה ביחד קראם אדם והוא כמ"ש האריז"ל כי אדם בגי' מ"ה שהוא שם הוי"ה במילואו. והמילוי לבד הן אותיות ו"ד א' א"ו א' והם בגי' חו"ה . והיא צלע האדם מצדו של שם מ"ה דהיינו מילואו וביחד גי' מ"ה שהוא אדם : ואשתתף תמן פי' כי ע"י הנו"ק נשתתף גם עלת העלות : כל עמל אדם לפיהו . פי' כי כל בריאת עולמות הי' הכל בשביל שיבאו עד המלכות . ואח"כ כשנבראת המלכות גם היא נחרבה כמ"ש בס"ד וארעא אתבטלת וע' במ"ש רבינו שם ובפי' האריז"ל. וז"ש שנברא הפה בחסרון מזוני : וא"ל אנא אשתתף בכו פי' שכיון שנשתתף עלת העלות לא יחרבו עוד ויבראו בלא עמל ויגיעה כמ"ש רבינו :

והיינו

הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט: הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל־יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ־עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה: כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה

בחצרות

ליקוטי הגר״א

מזמור שיר ליום השבת. (הטעם שעל תיבת שיר הוא רביע) כי רביע הוא ניגון של שבת: כי רביע הוא קשרא קדמאה דאשתאר נקודה על אתוון והוא אמא עלאה כאמא על בנין. ואמא הוא שבת. וכן יסוד נק׳ יום השבת שלקא בבינה. מלכא דשלמא. הפורס סוכת שלום. ולכן שיר עליו רביע שזהו שיר של יום השבת. כי ניגונא דהאי נקודה סלקא בנייחא. ר״ל שהניגון (של רביע) הוא לנוח כידוע. והוא כאמא רביע על בנין. וכמו יום השבת וינח ביום השביעי: (תז״ח ע״ט ד׳):

איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת פי׳ מה דכתיב לעיל מיני׳. והוא בפרוח רשעים כו׳ ויציצו כל פועלי און. ולא ידעו ולא יבינו שהם לאבדם ולהשמידם עדי עד. אבל אדם מבין ויודע הוא יאריך: (משלי כ״ח פ׳ ב׳):

צדיק כתמר יפרח. (היינו יסוד) צדיק. כפת תמרים כמ״ש בבהיר דשם ז״ג כאחד

כפת

אמרי שפר

והיינו כי שעתא הוא המל׳ כידוע שנקראת שעה מזל שעה. והיא לפעמים מבררת ועושה מזון כנ״ל. ולפעמים מנגדתו וזהו שאמר ואפשר שזהו לפי בחירתו וטבעו והבן זה:

והנה כשילא מדת המ״ל כנ״ל הי׳ עדיין בחסרון מזוני. מפני כי המ״ל לית לה מגרמה כלום כידוע שהיא אינה רק כח המשתתף עם התחתונים. אבל עלם ההנהגה הוא בז״א. והנה המל׳ נקראת אילת אהבים ויעלת חן. שבה כח הבירור ממעשה התחתונים ומבררת תמיד הטוב. ועי״ז ממשכת אליה את כל המדות עד א״ס. וסוף סוף יבא הכל אל מקום אחד ויתחברו הרצון והיכולת כמתחילה. כי יתראה מכל הסיבובים שהיכולת ביד הקב״ה. וזהו כל עמל אדם לפיהו. כי עד שבא המל׳ שהוא הנוק׳ פה הי׳ הכל בעמל כביכול כאלו אין היכולת בידו שהרי נפל היכולת שהם הכלים במקום הבחירה וכשבא כח המל׳ כנ״ל הי׳ התחלה לתיקון וכשנתגלה כח עילת העילות אז נתגלה כי היכולת בידו ואז ברא בלא עמל שהרי היכולת בידו וזהו בדבר ה׳ שמים נעשו כו׳ וענין עלת העלות כי הרי הבחירה הם עלות לשכר ועונש אבל באמת מי הוא העלה אל כח הבחירה הוא הא״ס שרלה בה ולכן נק׳ עלת העלות וכשנתגלה הוא נתגלה גם היכולת שלו כנ״ל:

בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ׃ עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ׃ לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהֹוָה צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה עלתה כ׳ בּוֹ׃

יְהֹוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהֹוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃ נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה׃ נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְהֹוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם׃ מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהֹוָה׃ עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹּדֶשׁ יְהֹוָה לְאֹרֶךְ יָמִים׃

יְהִי כְבוֹד יְהֹוָה לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְהֹוָה בְּמַעֲשָׂיו׃ יְהִי שֵׁם יְהֹוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְהֹוָה׃ רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם יְהֹוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ׃ יְהֹוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְהֹוָה זִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר׃ יְהֹוָה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה׃

סידור כ״י

ואח״כ עולים עד מקום שעלו ליסוד וזהו פסוקים מלוקטים דיהי כבוד עד אשרי . ח״י (אז נחית) [אזכרות] ליסוד ח״י העולמים ·

אשרי

ישמחו

ליקוטי הגר״א

כפת דכורא לדיק ותמרים נוק׳ דשניהם זכרים ונקבות והוא גבוה בקומה מכל האילנות וכן הלולב מד׳ מינין : (ת״ע קל״ג א׳) :

ה׳ מלך גאות לבש כו׳ מקולות מים רבים אדירים שגאותו של הקב״ה במים (חסד גדולתו של הקב״ה) וכן בכל הניסים נתגאה ה׳ במים (וכ״ל שז״ש במקום שאתה מולא גדולתו של הקב״ה שם אתה מולא ענותנותו . כי גדולתו במים חסד לאברהם גדולה . והמים מניחים מקום גבוה והולכין למקום נמוך) : (ע׳ ביאורו לתז״ח פ״ב ג׳) :

ה׳ שמך לעולם ה׳ זכרך לדור ודור כמ״ש זה שמי לעולם וזה זכרי לדור ודור ולעולם הוא לעילא ודור דור הוא לתתא : (ביאורו למשלי כ״ז בסופו) :

ה׳ בשמים הכין כסאו . כסא הוא השכינה דאתקריאת בשמא דבריאה . ופי׳ בשמים הכין ר״ל עם שמים . מאן שמים דא עמודא דאמצעיתא וכו הכין כסאו דא שכינתא מלכות וכג״ד סמיך לי׳ ומלכותו בכל משלה : (עי׳ בתז״ח ע״ז א׳ עם ביאור הגר״א) :

ומלכותו בכל משלה . כי שכינתא איהו על גבי חיוון ומשריין כלהו הה״ד ומלכותו בכל משלה . ואית לה גבהות וממשלה על הכל : (ע׳ בת״ע קכ״ו ב׳) :

ישמחו

אמרי שפר

ואח״כ אחר שתיקנו הכל ונפרדו מהקליפות אז גומרים עלייתם למדור הראשון והוא כנגד היכל לבנת הספיר כנ״ל שהוא יסוד . והוא ביהי כבוד שיש בו י״ח אזכרות כנגד היסוד שנק׳ חי כנ״ל (בענין חי לעד וקים לנצח) וגם מתפשט בתוכו הדעת בח״י חוליות השדרה והענין. כי השפע שביסוד כלול מכל הו״ק ובא ממחשבתו ית׳ שרוצה להטיב . וצריך שהרצון שבו

יז (א) יתפשט

שער נפתלי

ראיתי להעתיק כאן השגת תלמיד של רבינו והוא הרב רמ״ש ולהסיר מעליו השגתו וז״ל רמ״ש וכן שמעתי ממנו פי׳ על מאמר בהת״ז (ד׳ ע״ב) על נקודת פיתוחי הותם חושב קבוץ במקום מלאפום . אמר ונקודין אלין סלקין אלקים דבהון שבע נקודין כו׳ וחד רקיע תמינאה לון ע״כ ובאמת יש בהן ח׳ נקודין היינו צרי חלם חרק

קבוץ

תפלת שחרית

יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ: יְהוָה מֶלֶךְ יְהוָה מָלָךְ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְהוָה מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מארצו

ליקוטי הגר"א

ישמחו השמים ותגל הארץ י"ה בשמים ו"ה בארץ הה"ד ישמחו השמים ותגל הארץ כי י"ה הוא בת"ת ונוק'. ו"ה בצדיק ונוק'. דידוע שו"ק כוללין הוי"ה שלימה ותג"ת הן מקום אימא שבינה נאלמת בהן. ונה"י מקום הנוק'. וכידוע בסוד קו המדה מן העולם ועד העולם. ואין בין מים למים כו'. לכן חג"ת נק' שמים ע"ש הבינה דאיהי שמים. ונה"י ארץ ע"ש הנוק'. וזהו ישמחו השמים י"ה בשמים כו': (עכ"ל בתנ"א פ"ע ב'):

ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד סודן ג' הויות דאריה שור נשר שהן י"ב אנפין דאינון מיכאל ארי'. ארבע אנפין דילי' הוי"ה. ארבע אנפין דשור דאיהו גבריאל ואינון הוי"ה

שער נפתלי

קבוץ ונקודת קמץ שהוא רקיע ונקודה ולמה אינו חושב הנקודה אלא שהרקיע הוא ו' מורה על דכורא ובמקום שיש דכורא אין הנוק' (שהיא נקודה) עולה בשם להיות נחשבת בפ"ע ע"כ שמעתי מפיו. ועפ"ז נלע"ד הצעיר ונבזה להבין מ"ש בר"מ פ' פנחס (רי"ז א') וז"ל בענין נקודת מלך מלך ימלוך וסלקין נקודין לחשבן יב"ק כו' היינו כנ"ל שאינו חושב הב' קמצין של מלך רק הרקיעין שהן ב' ווין הרי י"ב. וב' סגלין הרי ע"ב ונקודת ימלוך מ' הרי קי"ב וא"צ לדחיקת השל"ה וגם על המחבר אני תמה למה לא פי' כן כי בפי' על הר"מ כ' שאינו חושב השב"א דימלוך שהוא נח. עכ"ל הרמ"ש. והנה באמת כן ניקד האריז"ל מלך בב' פתחין וכן ההוי"ה ניקד בב' פתחין תחת הי"ו. אבל באמת דברי רבינו הגר"א נכונים ואמתיים ונימוקו עמו דהנה שם בתיקונים בנקודות פיתוחי חותם אמר דהניקודין גי' אלקים כנ"ל. והיינו ע"כ שחושב ג"כ לנקודה דקמץ לבד הרקיע דהיינו שבע נקודין דצרי ח"לם חרק קבוץ גי' ע' ונקודת קמץ י"ו הרי פ"ו גי' אלהים. הרי שחושב קמץ לי"ו הרקיע והנקודה ומ"ש בשם הגר"א שאינו עולה הנקודה דקמץ בשם בפ"ע כוונתו על מנין הנקודות ולא על גי' שלהם כי בצרי ובקיבוץ אע"ג שבכלל הם כל א' נקודה אחת מ"מ נחשב למספר השבע צרי לב' נקודות וקבוץ לג' נקודות אבל בקמץ אע"ג שיש לו ב' נקודות מ"מ אמר עליו וחד רקיע תמינאה לזה אמר רבינו כי אינו נחשב רק לנקודה אחת וכשאמר רקיע נכלל הנקודה עמו והוא מטעם שכתב רבינו וזה שרייק אין הנוק' עולה בשם. בשם אינו עולה שמזכיר רק רקיע ונכלל בו גם הנקודה מפני שהיא נוק' דילי'. אבל ודאי במספר הגמטרי' חושבים ג"כ הנקודה דקמץ ולכן פיתוחי חותם הנקודות גי' אלקים. ולפ"ז כאן בנקודות מלך מלך ימלוך הי' לנו לחשוב גם הנקודות דקמצין וא"כ איך עולה יב"ק ולכן כ' רבינו דלא חשיב שו"א דימלוך מפני שהוא נח ולפיכך לא חשיב ג"כ השואין דכפין דמלך מלך ימלוך:

אמרי שפר

יתפשט בכלי המעשה שהם מדותיו ית'. עד שבא ליסוד והם ח"י חוליות כנגד הו"ק וכל א' כלול מג' פרקין כאשר ביארנו לעיל כי פרק אמצעי הוא עצמותו ופרק עליון הוא התחברותו לשלמעלה ממנו שהוא לתכלית הנרצה ממדרגה שלמעלה. ופרק תחתון הוא התחברותן למדרגה שלמטה נמצא ג' פרקין בכל א' מו"ק. פ"ו ג' הוא ח"י והם ח"י חוליות וכנגדם ח"י אזכרות בסוד שהוא ביהי כבוד והם ג"כ פסוקים מלוקטים בסוד וילקט יוסף כי יוסף הי' במדרגת היסוד ששמר את בריתו. והיסוד מלקט הניצוצין ואליו מתדבקין וגם מלמעלה מכל רמ"ח איברים שהם רמ"ח פעולות רה"ם נלקט מכל א' השפע לתוך היסוד כידוע. [מ"ש רבינו ח"י אזכרות ביהי כבוד כן כתב ג"כ האריז"ל והנה באמת יש י"ט אזכרות והנה האריז"ל מחלקם כנגד ששה צירופים שבשם שדי בכל א' ג' אותיות הרי י"ח אותיות בששה צירופים. וראיתי בסידור האריז"ל איך חילק את האותיות וחלק אותם לפי הפסוקים י"ח שביהי כבוד ולא לפי השמות ומ"מ כ' שהם י"ח שמות ג"כ ומצאתי למהרכ"ם שכתב וז"ל והוי"ה א' שהוא מיותר הוא כמו ברכת המינין שאינם בכלל הברכות והוא ברכה בפני עצמו עכ"ל. ונ"ל לפי דברי רבינו הוא כנגד חוליא קטנה שבשדרה]:

אשרי

מ"ש

מארצו: יהוה הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים: רבות מחשבות בלב־איש ועצת יהוה היא תקום: עצת יהוה לעולם תעמד מחשבות לבו לדר ודר: כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמד: כי־בחר יהוה בציון אוה למושב לו: כי־יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו: כי לא־יטש יהוה עמו ונחלתו לא יעזב: והוא רחום יכפר עון ולא־ישחית והרבה להשיב אפו ולא־יעיר כל־חמתו: יהוה הושיעה המלך יעננו ביום־קראנו:

אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה: אשרי העם שככה לו אשרי העם שיהוה אלהיו

סידור כ"י

אשרי נגד עצם השמים מדורא תניינא . ולכן בו סוד א"ב נגר

ליקוטי הגר"א

הוי"ה ד' אנפין דנשר דאיהו אוריאל ואינן הוי"ה והן בניקוד מלך - מלך ימלוך וסלקין נקודין לחושבן יב"ק כי שוא דימלוך לא חשיב שהוא נח (והם ב' סגלין דמלך ס' ב' קמצין דמלך ל"ב חרק חלם דימלוך כ' ס"ה יב"ק) : (ביאורו לר"מ ח"ג רי"ז א') :

שם י"ב הוא ג' הויות ה' מלך כו' בניקוד מלך כידוע . והנה הם מעידין על אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים וכמ"ש בתיקונים והנה כו' הוה היה יהיה נקודתם מלך מלך ימלוך רק שנתחלף ראשון עם אחרון בסוד . נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן וכן עשר אותיות ע"ם והן י"ב כי המלכות מקומה בג' מקומות בשלש ראשונות ואמצעיות ואחרונות רביעית לכל תלת כו' וכן הוא מלך מלך ימלוך כמ"ש בפ' בראשית דל"ד ע"א ר' אחא אמר ה' מלך דא עלמא עלאה דאיהו עלמא דאתי ה' מלך דא תפארת ישראל. ה' ימלוך דא ארון הברית והוא כנ"ל כי עלמא דאתי כוללת ג"ר ות"ת כולל ג' אמצעיות ומלכות כוללת נה"י שבה מקומה : (ביאורו לס"י פ"א מ"א אופן ג') :

רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום כי בהשיא זמנא דצריך ב"נ ליחדא לקוב"ה בשכינתי' שהוא באחד . א"ח ע'. ד' עשירית כידוע . ושם היחוד בעשר אתוון דשמא מפרש דהוא שם המחשבה ולכן צריך להיות במחשבה אחת בכוונות ויחודים וח"ו שלא תפיל שום מחשבה וצריך להפסיק מיני' כל מחשבין דאינון קליפין דאתמר בהון רבות מחשבות בלב איש. וצריך לסלקא שכינתי' לגבי במחשבתא חדא הה"ד ועצת ה' היא תקום : (תנ"ו ק"א א'):

אשרי העם שככה לו . שככה בגימטרי' משה אשרי העם שה' אלקיו כי אשרינו שהוא (משה) בנו . ועל ידו השי"ת הוא אלהינו בסיני בחר בנו כי אתפשטותי' בכל

ד

שער נפתלי

מ"ש בליקוט מס"י שנחלף ראשון באחרון הכוונה כי הוה היה יהיה ניקוד ראשון של הוה חלם וניקוד אחרון של יהיה סגול ובמלך מלך ימלוך הוא ממש נקודות הנ"ל רק ניקוד ראשון ואחרון נתחלפו כי כאן הוא להיפך, כי ראשון הוא סגול ואחרון חלם וע' מ"ש בזה בס' באר יצחק על אדרת אליהו בלק מהדורא רביעאה על מאמר זה שבס"י. עוד הביא שם בשם רבינו כי מלך מלך ימלוך הן בסוד מנצפ"ך היינו מל"ך מ"נ מל"ך צ' ימלך הוא פך דמנצפ"ך ע"ש : מ"ש ושם נהורא אורפניאל כו' ע"ש בביאור הוכלות פקודי בהיכל ב' ובקיצור הוכלות ע"ש היטב :

אמרי שפר

אשרי נגד עצם השמים מדורא תניינא והוא הוד דיצירה נגד היכל עצם השמים דבריאה כאשר ביארנו לעיל

דרא ודרא בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא עד שיתין רבוא : (תס"ט ק"י א') :

סוד כלל אשרי הן כ"ה אתוון דיחודא דשמע ישראל. והן כנגד כ"ה אתוון דעמודי הכסא דבהון אתברי עלמא. והן כ"ב אותיות וג' יה"ו (והן מבוארין בז"ח כ"ד א' עמוד א' **אשב גתד הקו זרח טפי כצל מסנ ערת יהו** ועליו אמרו בזוהר פ' פקידי רכ"ח א' כי אתוון האמצעיות הן דנוק' והן לפי סדר תשר"ק שהוא דנוק' כידוע אלא שבת"ש גופי' הוא להיפך דאקדים ש' לעילא. וכן בר"ק אקדים ק' לעילא וכן כולם וכד האי אות דנוק' פרחת לעילא אתחברת בתרין אתוון עלאין דסליקין באוירא והן דדכורא א"ב כסדר וכן כולם. ואיהי נוק' אתכלילת בתרווייהו בתרין סטרין ימינא ושמאלא) ונשאר ע' יחידי ומתחברן עמו אותיות הקודמות שבאמצע והן ר"ח. ובס"ה הן כ"ז אותיות וכשתסור ר"ח שהן כפולים כנ"ל נשאר כ"ה אותיות כ"ב אתוון וג' יה"ו וכן הוא בעמוד השני ע"ש בז"ח וג' הן נגד תנ"ך שבהם נכללים כל האותיות. וכנגדן באשרי ג' אשרי וכ"ב אתוון. והנה כ"ה וכ"ה הן נ' שערי בינה שהן אתוון דעלמא עלאה אתוון רברבין ואתוון דעלמא תתאה אתוון זעירין (והן בבינה ומלכות) ובנוק' חסר א' כי שער א' מנו"ן שערים הוא נעלם והוא אות אלף בסוד אלף בינה שהוא בר החמישים כידוע שמ"ט מתפשטין בדו"ן וא', נשאר בה בסוד אל"ף פל"א והוא אלף של נוק' אלף זעירא ובהתחבר עלמא עלאה בתתאה אז נשלמת בכל הכ"ה וזהו כד אשתלים משכנא שהוקם המשכן אז נעשה שוה לה והוא באות הזאת שהאלף הוא האור דחסיר בסיהרא דלית לה מגרמא כלום וכשנשלמה אז הן ב' מאורות הגדולים ויש לה אור בפ"ע ואינה צריכה נה' דילי'. ובמשכנא אשתלים מלה ומליל בכ"ה אתוון וזהו א' זעירא דויקרא לאחזאה דאשתלים הוא א' וזהו יחודא דשמע ישראל כ"ה אתוון ובשכמל"ו כ"ד אתוון שהוא דנוק' דלית בה רק כ"ד כנ"ל. והנה דוד היה בדרגא דנו"ק לכן לא אשלים רק לכ"ד (כמו בשכמל"ו שהן גי' אשרי וכ"א אתוון דתהלה לדוד) כי חסר נ' מאשרי ואנו בואנחנו נברך כו'. וסוד הכ"ד הוא כלל הגוף. שידוע שחו"ג ו' פרקין וכן נו"ה ו' פרקין וכן ת"ת הכולל (ו"פ) ויסוד הכולל (ו"פ) וכן הוא בנו"ק. וז"ס כ"ד כ"ד ואשלמית לכ"ה הוא מל' של כאו"א נקודה האמצעית. (ע' ביאורו לזוהר ח"ב קל"ט א' ב' ובז"ח כ"ד א' ובפ' פקודי רכ"ח א' ובפ' בראשית מ"ב ב'):

תהלה

אמרי שפר

לעיל ההפרש בין היכלין למדורין. והנה טעם שנקרא עלס השמים הוא מצד ההשגה שבכאן. והענין כי כבר ידוע כי יש ג' גוונין. א' גוונין דמתחזיין. וא' גוונין דלא מתחזיין אלא בסתימו דעיינין. וא' גוונין דלא מתחזיין כלל, והוא כי ג' מיני השגות יש כי הנביא בעת ראותו מראה הנבואה הי' רואה דבר מה וממנו הבין הנבואה הנרצית. אע"פ שלא היה הדבר רק במראה מ"מ הבין את הנבואה מפני שהמראה הי' משל על הנבואה היא. והנה יש ג' אופנים במראה. או שרואה הדבר ההוא ועי"ז יוכל להבין הנבואה. או שמשיג שיש דבר מה ואינו רואה אותו נמצא שמשיג רק מציאותו ולא עצמותו או שאינו משיגו רק בבחי' אין דהיינו שלילה. שמשיג שאינו משיג כלל. והנה בעולם הבריאה שם השגת השכליים. ונה"י דשם הם כענין ג' ההשגות הנ"ל היסוד הוא השגה א' הנ"ל שרואה הדבר הנראה. והשגת הוד הוא השגה ב' שאינו משיג רק מציאותו ולא עצמותו. והוא גוונין דלא מתחזיין אלא בסתימו דעיינין שהשגתו סתומה כמו שהאדם סותם עיניו רואה דבר מה ואינו יכול לעמוד עליו. ונלח הוא השגה ג' ששולל ממנו השגה כלל. וכל השגתו רק השלילה כנ"ל והם גוונין דלא אתחזיין. ובדרך כלל הם חכ"ד חג"ת נה"י. נה"י מתחזיין. וחג"ת לא אתחזיין רק ע"י נה"י יש בהם הכרה מעט שישגם. וחכ"ד לא תתחזיין כלל כידוע [וע' מ"ש לעיל בברוך שאמר על משובח ומפואר בלשון כו'. ושניהם כאחד טובים] אמנם בפרט הן בנה"י עצמם כנ"ל. ולכן היכל היד נק' עלם השמים שכמו שעלמות השמים אינו נראה רק נכר מציאותו שהוא המבדיל בין מה שלמעלה ובין מה שלמטה. כן בהיכל הזה והבן זה וע' בביאור רבינו הגר"א בהיכלות בראשית. והנה בהיכל עלס השמים יש כ"ב נהורין כמבואר בזוהר פקודי ר"ם ע"א דשם הוא היכל דאל ברוך גדול דעה כו' שהם אתוון זעירין דאלפא ביתא. שהם כללי הפעולות כידוע. כי כל אות מורה על פעולה מיוחדת. ולכן כאן באשרי ג"כ א"ב: ושם נהורא אורפניאל

דכליל

דכל ל כו'. דע כי אורפניאל גי' חשמ"ל גי' מלבוש כי היא ממונה שכל הנהרגים על קידוש השם נחקק צורתו בלבושי בגדי נקם ואז מאיר עליהם פני אל. ונחקקים גם בו כביכול בלבושו. וזהו בהוד. בסוד כל היום דוה כנ"ל שבהוד אחיזת הס"א לשלוט ח"ו. ובנצח הנצחון של הקדושה לשלוט ג"כ על הס"א ולהכניעה כנ"ל. ולכן בהוד אורפניאל על הפעולה הנ"ל. וכבר ביאר רבינו הגר"א ז"ל בפקודי רי"ז א' בד"ה האי איהו כעין חשמ"ל כי חשמ"ל עתים חשות ועתים ממללות והן בהעלם חשות ובאתגלייא ממללות. וכן בענין המראות יש ג"כ גוונין דאתחזיין ודלא אתחזיין ולכן אורפניאל שהוא גי' חשמ"ל הוא בהוד גוונין דלא אתחזיין כנ"ל והנה כבר אמרנו כי שם כ"ב נהורין. והענין כי אמרו בזוהר איהו בנצח ואיהי בהוד דהיינו הדכורא בנצח ונוק' בהוד והיינו כי הוד הוא לשון הודאה ושבח. ונצח הוא ענין נצחון ולמי משבחין למנצח. והוא כי בנוק' שם אחיזת החיצונים. כי הרי היא מתלבשת בעולמות ומסתתרת בהם ונותנת להם חיות. כי זה כל מידתה להסתיר את עצמה. כל כבודה בת מלך פנימה. שאלמלא כן לא הי' העולם יכול להתקיים ולהמצא כלל ולכן נק' אסתר כידוע. וע"י הסתר זה יכולין הקליפות והחיצונים להתאחז כי יכולים ח"ו להראות שהם פועלים ולא הוא ח"ו. (וזה ענין הקליפות בכ"מ והבן זה) אמנם כל זה דוקא כשלא מתגלית. אמנם כשיעלה רצונו לגלותה. אז מתוך ההסתר הגדול. ממנו יבינו כי כל מה שהי' ויהי' הכל ממנה. וזהו ענין המלחמה דקדושה וס"א. והנצחון לצד הקדושה. והוא על ידי נצח שממנו בא עיקר השפע לנצח ולהעלות למעלה את כל מה שנפלו לתוך עמקי הקליפות דהיינו את כל רצונות ה' יתברך שרצה בקליפות עד הנה ויראו הכל ויבינו כאשר יתבטלו ג"כ כי הכל הי' צורך גבוה להראות ממשלתו ויכולתו. ואז המל' תודה ותשבח לנצח שנתן לה נצחון. והיינו כי כיון שיתגלה ויורשם במדת המל' הנצחון דסטרא דקדושה הרי זה קלוס ושבח לקב"ה. וזהו ענין ההודאה של המל'. וכן התפלה של המל' שמתפללת עם האדם בעת התפלה כידוע הכל כנ"ל. כי כיון שנראה ונרשם בה החסרונות שהברואים צריכין להתמלאות הרי תיכף נראה לכל התפלה שמתפללת מדת המל' אליו למלאותה שלא ירשמו בה עוד החסרונות דהיינו שמעוררת כביכול שאר מדותיו לעשות כנ"ל וזה נק' תפלה שמעורר את השומע תפלה שמתפללים אליו. והבן זה היטב. ולכן נקראת המל' תפלה ותהלה. והוא. בשעה שנראים בה החסרונות היא תפלה. ובשעה שנראים בה התיקונים והנצחון היא תהלה ושבח:

והנה בהוד נרשמים החסרונות ובנצח התיקונים שעל ידו מנצח. כי הוד הוא מדת הדין מעורב ברחמים והוא משחק לרשעים ולכן נראים בה החסרונות. ובנצח מנצחים החסרונות וכבר כתבנו מזה לעיל. ומכל מקום עיקר המקום שנרשם בו התיקונים הוא ג"כ בהוד, כי במקום החסרונות צריכים להיות התיקונים ולכן שם מקום ההודאה. וזהו בפרט וכן בכלל ז"א ונוק'. בנוק' נרשמים החסרונות. וז"א נותן בה שפע יעמוד לימינה לנצח כמצא איהו בנצח ואיהי בהוד. ואכמ"ל. ונמצא בהיכל הוד שם אחיזת הנוק'. והחסרונותיה ותיקוניה הכל בהוד: והנה בויקרא איתא א' זעירא והוא בעת הקמת המשכן באוהל מועד כמו שנא' ויקרא כו' מאוהל מועד. וכבר ביארו רבינו הגר"א בהיכלות בראשית מ"ב ע"ב ובפ' תרומה קל"ט ע"ב והוא כי נ' שערי בינה הם, והיינו כי הבינה מתפשטת בתוך זו"נ לפקח על מעשיהם כנ"ל. מתפשטת בכל חלקיהם ובכל ו"ק דדכור' יש בהם פרקין והיינו בחו"ג ג' פרקין בכל א' וכבר ביארנו לעיל ענייגם שהם עצמותם. והתדמותם למעלה ולמטה. אמנם ת"ת שהוא מכריע ביניהם. וכלול מב' מדות חסד ודין. יש בו ו' פרקין. כי הוא כפול. בעצמותו ב' דהיינו רחמים שהוא כלול מחסד ודין. ובקבלתו מלמעלה ב'. דהיינו התדמותו לימין חסד והתדמותו לשמאל גבורה. וכן בהשפעתו למטה ב'. שמשפיע ב' חלקים ימין ושמאל חו"ג. וכן נו"ה ג' ג' כמו חו"ג. ויסוד כמו ת"ת ו'. ולכן נקרא שניהם ת"ת ויסוד ו"ו. ועם הבינה המתלבשת בהם ומאחדתם שהיא א'. אז נק' וא"ו כידוע. נמצא כלל הגוף הוא כ"ד ועם הבינה א' המתלבשת בתוכם היא כ"ה. והיא מאחדת כל הו"ק כידוע. וזהו סוד יחודא דשמע ישראל כ"ה אתוון ואכמ"ל. וכן בנוק' הם ג"כ כ"ד כנ"ל בדכורא. אלא שחסר בה א' דבינה. כי בדכורא שכולל ב' מיני הנהגות, הג"ת הנהגות עוה"ב הד"ר. ונה"י הנהגת עוה"ז כאשר ביארנו בריש דברינו. ולכן אפשר להתגלות בתוכו הבינה שהיא עוה"ב. והוא התענוג הגדול והעדון הנצחי מהשגת אלקות ע"י הבינה שניתוסף בהם כידוע והיינו כי בחג"ת שבו שם מתגלית הבינה בת"ת כידוע והוא א' שבתוך הוא"ו. משא"כ במל' שמתלבשת בעוה"ז א"א להתגלות בה הבינה. ולכן יחודה הוא בשכמל"ו כ"ד אותיות ולא כ"ה. אכן כשנבנה המשכן עלמא עלאה בתתאה עוה"ב בעוה"ז אז נתגלה גם בה א' דבינה ונשלם בה כ"ה והם כ"ה וכ"ה נ' שערי בינה. ולכן בבשכמל"ו שהוא התאחדות בי"ע במלכות אין שם רק כ"ד אותיות כנגד כ"ד בחי' הנ"ל. אמנם בשמע ישראל שהוא יחוד כו' שהוא יחוד זו"נ באחד מתגלית שם הבינה ולכן שם כ"ה אותיות. והנה האותיות הם רומזים על כלל מיני הנהגות כדלעיל. והם ב' מיני אותיות גדולות וקטנות גדולות הם דבינה וקטנות דנוק' עוה"ז ולכן בויקרא שהי' באוהל מועד שנתחבר עלמא עלאה בתתאה נרמז שם א' זעירא א' דנוק' שנתגלה בה ונשלם כ"ה אתוון כנ"ל והנה כ"ה אלו הם נגד כ"ב אותיות דא"ב וג' תנ"ך. כי תנ"ך הם ג' כללים ומהם יוצאים א"ב כידוע. ותנ"ך הן ג' דרגין הכוללים הכ"ד הג"ת נה"י והן יה"ו של השם. כי התורה מדעת נתנה דרגא דמרע"ה. ונבואה מבינה. ורוח הקודש

נגד כ״ב נהורין שבו (בהיכל זה) ושם אל ברוך כו׳. ושם נהורא אורפניאל דכליל עוד תרין נהורין. וכאן סוד ג׳ אשרי. אשרי יושבי לחוד וב׳ אשרי לחוד יחד בפסוק א׳. והם נגד תנ״ך וכ״ב אתוון דאורייתא. סוד כ״ה דדכורא דנשלם במשכן בשמע ישראל (תרומה קל״ט) ב׳ אבל דנוק׳ לא אשתלימו והם דבשכמל״ו. כ״ד אתוון. ולכן חסר אשרי הראשון בס׳ תהלים מבאן. ואנו משלימים אותו. וחסר נ׳ באשרי דהיא נפילה. והוא סוד נ׳ ויהי בנסוע הארון. הוי אריאל קרית חנה כו׳ צר מאחוריו כו׳. לכן ויפוצו
אויביך

אֱלֹהָיו: תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְהֹוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְהֹוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְהֹוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהֹוָה כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ
לבני

ליקוטי הגר״א

תהלה לדוד כו׳ מלכות שהתעלה אל ג״ר (וז״ש בספר הבהיר) מאי תהלה משום דארוממך אז נקראת תהלה וגם מרומז כאן ג״ר ר״ל תהלה שהוא בכ״ע מפני כי ארוממך שהוא בחכמה וע״י מה ואברכה שמך שהוא בינה. ועוד ר״ל תהלה הוא מל׳ שנאמר תהלה לדוד. ותהלה הוא ג״כ בכ״ע והאיך ע״י שאני ארוממך וע״י מה ע״י ברכה שאני ואברכה שמך. ותהלה וארוממך ואברכה הם ג״ר כמ״ש והאיך נתעלה (תהלה) בכ״ע משום דארוממך והאיך ע״י שהי׳ בתחלה בבינה שהוא ואברכה: (בהגהותיו לס׳ הבהיר סי׳ ד׳):

וחסידיך יברכוכה יברכו כ״ה לקבלה משמא דא ברכאן דכ״ה נקראת ביחודא דכ״ה אתוון דק״ש ואינון רזא דב״כ דכל ברכאן דילה היא באות ה׳ כמ״ש בפ׳ בלק דאיהי באות יו״ד שחורה אני כו׳ ואח״כ ברכו את ה׳ באות ה׳ מאבהן ונעשית י״ה והוא פסוקא קדמאה ועדיין ברזא דהר. ואח״כ עוד ה׳ שדה. ואח״כ עוד ה׳ בית. הגדול הגבור והנורא ואז הוא כ״ה: (תז״ח ע״ב ד׳):

מלכותך

אמרי שפר

מחכמה והן תנ״ך כי כתובים ברוח הקודש נאמרו. והנה לכן יש בהיכלות כ״ב נהורין וג׳ נהורין הכוללים והם כנגד כ״ב אתוון ותנ״ך והנה ג׳ נהורין הכוללים הם רמוזים בג׳ אשרי שקודם תהלה לדוד והם כנגד תנ״ך כי אורפניא״ל הוא כנגד תורה כי באור פניך נתת לנו כו׳ תורת חיים. והוא כולל ב׳ נהורין תחתיו כנגד נביאים וכתובים דליכא מידי בנביאי וכתובי דלא רמיזי באורייתא. וכן בג׳ אשרי. אשרי יושבי ביתך כנגד תורה. ביתך אהלו של תורה. אשרי העם שככה לו נבואה. נביא מקרבך מאחיך כמוני כו׳ כמשה. ושככה גי׳ משה. אשרי העם שה׳ אלהיו רוח הקודש כידוע. ולכן אשרי הראשון שהוא כנגד תורה הוא פסוק בפ״ע. והנה בזה נתבאר כי כ״ה דיחוד דשמע ישראל שהוא יחוד זו״נ כנגד כ״ב אותיות ותנ״ך אמנם ביחוד דנו״ק אינו אלא כ״ד אתוון דבשכמל״ו שהוא יחוד העולמות בנוק׳. אבל יחוד התורה שהוא ז״א לא נתייחד עדיין והוא כי א׳ דבינה שבתוך הוא״ו דז״א כנ״ל לא נתייחד עדיין עם המל׳ עלמא עלאה בתתאה. וזהו שחסר בתהלים אשרי הראשון כנגד התורה שמאיר שם א׳ דבינה אבל בתהלים שהיא כנגד נוק׳ שנק׳ תהלה כנ״ל חסר א׳ הזה כי קודם תהלה לדוד כתיב אשרי העם שככה כו׳ אבל אשרי הראשון לא כתיב שם: ואנו משלימים אותו. שאנו מיחדים זו״נ ועי״ז מתגלה הבינה והוא א׳ דאשרי: וחסר נ׳
כאשרי

לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ
בכל

אויביך מם וסמך שהן מקורבים ס"ם בחוסר הנו"ן מביניהם. וסוד הדבר הוא בנגיעתו בגיד הנשה
ששם

ליקוטי הגר"א

מלכותך מלכות כו' וממשלתך כו' מלך הוא שכולם יטו שכם אחד לעבדו ויתנו לו כתר מלוכה ובאמת המלך בעצמו שוה לשאר העם באיכותם. אך שכולם ימליכוהו עליהם ויקבלו עול מלכותו. ומושל הוא שמלכותו בא אליו בכחי' מושל שהוא גבור מכולם וכבש ארץ או אומה אחת להיות תחת ממשלתו: (משלי כ"ז בסופו):

מ"ש בסידור של"ה על פסוק מלכותך כו' וז"ל מ"כ ר"ת ד"ס ע"כ. והוא תמוה. ואמר הרב החסיד (הוא רבינו הגר"א) כי ידוע סדר המדרגות (א"ה ע' בע"ח שער רפ"ח נילולין) הוא. הוי' ד' אותיות ולא החשבון. ואח"כ אחור הוי"ה ע"ד הנ"ל. ואח"כ חשבון הוי"ה שהוא גי' כ"ו וכו' ואח"כ מילוי הויות כסדר הידוע. ומילוי אחרון הוא ב"ן. וריבוע מילוי אחרון בחשבונו גי' קמ"ד. וידוע כל החשבונות הוא במל'. והנה כאן רוצה לכלול כל המלכי' מראש עד סוף באמרו **מ**לכותך **מ**לכות **כ**ל **ע**ולמים. הנה ר"ת גי' כ"ו קמ"ד כנ"ל. וכל"ל. כ"ו קד"ס. וק"ל: (הדרת קודש כ"י):

לא נאמר נו"ן באשרי כי נו"ן הוא סוד נפילה כי הנו"ן כפופה. שהיא מלכות שנכפפת רגליה מס"א כידוע. ונו"ן כפיפה ראשו של מטה רחב מראשו העליון כזה **נ** והיה צריך להיות בהיפך כזה **ג** ראשו הרחב למעלה והקצר למטה כמ"ש אריאל כו' (משנה ספ"ד דמדות) מה הארי צר מאחוריו ורחב מלפניו. נמצא צד הרחב הוא רישא דילה וצריך להיות למעלה אלא שבגלותא רישא שכיבת לעפרא וזנבא מדבר. כמ"ש בזוהר במדבר ולכן הוא נ' כזה **נ** ראשו למטה. אבל לעת"ל בעת קימה מגלותא יתהפך הנו"ן ראשו למעלה כזה **ג** וזהו קומה ה' ויפוצו משנאיך מפניך כי צד הרחב הוא פניך. כיון דנפלה ואסתלקת נ' אז אתחברו מ' וס' שהן אחורים דבינה שמשם נאחז ס"מ וכיון שקם הנו"ן ביניהם אז אתבדרו ס"מ זה לכאן וזה לכאן. והנה מ' וס' הן בינה ותבונה. בינה ס' ותבונה מ"ם. שתמא רביעא על בנין ובשעתא דרביע על ישראל נקרא מ"ס ובשעתא דסתימא נקרא סמך. והן סיתין מקורין דיסוד דמקבל מאימא עלאה נמצא כי יסוד הוא בסוד סמ"ך וישראל בסוד מ"ס וזהו הפיכת הנו"ן לאחור בא"ב מסמ"ך למ"ס. והענין כי בגלות נקרא סמ"ך סומך ה' לכל הנופלים.
ולכן

אמרי שפר

באשרי כו'. והוא כמרז"ל מפני מה לא נאמרה נו"ן באשרי כו' דכתיב נפלה ולא תוסיף כו' (ע' בביאור רבינו על מאמר הזוהר ה"ג קנ"ה א') והענין כי נ' מפסוק בין מ' וס' ובחוסר הנו"ן הן מקורבים והן אותיות ס"מ. וכשהנו"ן ביניהם אז מתפרדין אותיות ס"מ ואז נאמר ויפוצו אויביך שהוא ס"מ. והענין שהוא בסוד ותקע כף ירך יעקב והוא גיד הנשה וידוע כי גיד הנשה הוא בנה"י וע' בתיקונים נ"ד ע"א ובביאור רבינו שם. והענין כי כל היות הס"א הוא ע"י עוונות ישראל ר"ל. והנה באמת איש הישראלי רחוק העון מכליותיו. כי תמיד בוער בקרבו שלהבת י"ה רק ע"י שנתערבו בגוים ע"י זה נתקיים עלת פרעה תכבד העבודה על האנשים כו'. נרפים הם נרפים על כן כו' כי בעוה"ר איש אשר ישים מגמתו לתורה ועבודה יאמרו עליו נרפים הם שהם עצלנים ובטלנים לא ידעו דרך המסחר ורוצים הם לישב בשקט ולהסיר עול העבודה מהעוה"ז על כן הם אומרים נלכה כו' נשב בביהמ"ד לברר הלכות ולהתפלל וכדומה. תכבד העבודה עליהם כאשר אנחנו עושים כל היום בחרישת המסחר וכדומה. ואל ישעו עוד בדברים כאלה. אלה המה הדברים אשר לעת כזאת ימצאון תמיד וישמעון בפי רבים. אוי לנו שכך עלתה בימינו. הוי השמים אור לחשך והשך לאור כו' והכל מעצת היצר אשר הוא מסכה מלבינו העבודה המוטל עלינו לעביד את ה' ולהגות בתורתו. או להיות מהמחזיקים בידי לומדי תורת ה' וההוגים בה. ומ"מ אם נדבר עם רוב האנשים יודו
לדבריו

בְּכָל־דּוֹר וָדֹר׃ סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים

ששם הנו״ן (הנו״ק) ותקע כו׳. ואנו משלימים אותו בואנחנו נברך כו׳. שהוא סוד נחנו כו׳ בחסרון א׳ שהוא בנוק׳. אבל בנוק׳ אנחנו. בהצטרף יוסף עמהם סוד דכורא (ע׳ זוהר ח״א ר׳ ע״א) ואנחנו בסוד ו׳ הזוקף אותה ה׳ זוקף כפופים:

וזוקף

ובמדור

ליקוטי הגר״א

ולכן נ׳ כפופה אהדר אנפי לקבלי דס׳ שהנ׳ הוא סי׳ הגלות וז״ש אפי״ה חזר דוד וסמכן ברוה״ק שנאמר סומך ה׳ לכל הנופלים אבל בקימתה אז אהדר אנפי למ״ס שהיא רביעא על בנין ככ״ל. והנופלים הן יסוד ומל׳. דת״ת אסתלק לעילא בגלותא כידוע. והן נ׳ כפופה וא״ו ככ״ל וז״ש מי יעלה לנ״ו השמימה. ר״ל מי יעלה לנ׳ כפופה וא״ו השמימה אל הת״ת הנק׳ שמים. והנה נ׳ כפופה הוא סוד יסוד דנוקבא. ובגלותא דנפלת הנו״ן אין קימה רק בתפלה שאז אתתקנת אנפין באנפין אבל אחר התפלה היא חוזרת כידוע ולכן אנו סומכין לה באשרי קודם תפלת י״ח ואחר התפלה בסוד ס׳ ככ״ל סומך ה׳ לכל הנופלים ככ״ל. (ביאורו לזוהר ח״ג קנ״ה א׳):

סומך ה׳ לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים. כי כורע בברוך וזוקף בשם והן תרין כריעות שצריך לכרוע ברישא ובגופא שהן י׳ ו׳. רישא י׳ גופא ו׳. וצריך תרין זקיפות והן ב׳ הה״ן לסלקא ה׳ עילאה ברישא לגבי י׳ חכמה. וה׳ תתאה לגבי ו׳ גופא והכריעה הוא בברוך יסוד שכורע מרישא דכלהו עד יסוד. וברוך כולל רישא וגופא שרישא וגופא הן ע״ס וברוך כלול מהן וזוקף בשם שכלול ע״ס והיא שכינה שבה כלול ע״ס לאזקפא לה והיא שם שנקראת את שמי כידוע (והיינו שמעלין אותה אבל הזוקף בעצמו הוא עד״א כדלקמן. כן נ״ל) וזהו סומך ה׳ לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים. שבשם זוקף וזהו

זוקף

אמרי שפר

לדברינו ויכירו האמת. אך מרוב הטרדה אשר היצר מכביד עליהם עבודתו בעמל הפרנסה. ע״י ותשכח אל מחוללך. עי״ז גורמים ח״ו שהשכינה הזנה ומפרנסת איתנו ותומכת אותנו בגלות. גם ממנה יבצר ח״ו שלא תקבל השפע מיסוד. והוא כי גם היסוד יחרב ויבש ח״ו שאין מקבל השפע מנו״ה. כי היסוד נק׳ עני והמל׳ עני׳ כידוע שבגיהם ל״ל מגרמם כלום. כי היסוד מקבל מתג״ת נ״ה ינק׳ כל. שמקבל מכל ההמשה כל א׳ מעשר הם נ׳ גי׳ כל. כאשר ביארני ברחם דברינו שכל עקרו אינו אלא התחברות המדות למדת המל׳. והבן זה. לכן כשהמל׳ אינה מקבלת גם היסוד יחרב ויבש והבן זה. וזהו גיד הנשה כי ע״י הנשה שהוא לשון שכחה על ידי זה נחסר היו״ד מגיד שהיא טפה הזרעית היוצא מנו״ה שהוא השפע שנתקלקל ח״ו. וה״ש ותקע כף ירך יעקב כי נתקלקלו הצינורות שבנו״ה הנמשכים ליסוד ומשם למל׳ ככ״ל וכן היסוד נק׳ ירך. יוצאי ירכו כמ״ש רבינו בתיקונים וה״ם הנפילה כי השפע שצריך להיות מושפע בעולם בא לס״א ר״ל והוא על ידי שיסוד ומל׳ מתלבשים בתוכם בגלותא שהעוונות גרמו ה״ו שהמל׳ שהוא מדתו המתקשרת עם העולמות צריכה כביכול להתקשר עם הס״א ועי״ז היסוד המתקשר עם המל׳ ככ״ל צריך לכנס גם הוא בתוך הס״א להשפיע לה. והוא סומך לה סימך נופלים. ודע כי המל׳ אע״פ שהיא בתוך הס״א מ״מ מסתתרת גם מהם. כי עיקר גלותא הוא שהיא מסתתרת מישראל אבל מ״מ גם מהם מסתתרת והשפע הניתן לה בעד ישראל היא מסתרת אותה מהס״א שלא יזונו מהם. כי בעת שמתחברים מדותיו וכחותיו. זר לא יבא בינייהם ח״ו. כי אז הס״א יוצא לחוץ כי עשו יוצא לצוד ציד להביא כי הס״מ רוצה להביא קטרוג על בניו של יעקב ח״ו. ואז יעקב אחיו בא במרמה ולוקח ברכותיו. והענין כי הבחירה נתנה לאדם להשתדל בחריצות. ומ״מ בזאת הבחירה גם בתוכו מתלבש רצון אלקי אע״פ שרצון הוא היפך הבחירה כידוע אין לנו עסק בנסתרות אך זאת ידענו כי הרצון מתלבש בתוך הבחירה אך שזה לא נוכל לומר עליו ביושר ולכן נק׳ הרצון הזה הארה אלכסונית כידוע בעץ חיים. (וע׳ מה שכתבנו לעיל בד״ה ביאור דברי רבינו בלקוטים כי עשו בורח) אך יעקב כשעושה רצונו של ה׳ בבחירתו הוא קדושה עמיתית ובזה מעורר החיבור בין זו״נ

משא״כ

וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־

אכלם

ליקוטי הגר"א

זוקף לכל הכפופים והן בל' רבים ב' שהן כנ"ל וסמיכו להון בברוך בכריעה דנחית לה נביע: וכמ"ש בתיקונים דסמיכו ביסוד שהו כורע בברוך וזקיפו דילה בעד"א שהו זוקף בשם זו (תו"ח פ"ה ג'):

סומך ה' לכל הנופלים. ת"ת סומך ע"י (היסוד) למל': (הקדמת ת"ז ז' ב'):

עֵינֵי כל אליך ישברו. איתון תרין סמכי קשוט דשם ב' עיינין והם נחשבים לאחד דבהון י' י' דאיתון בת עינא ימינא ובת עינא שמאלא וביניהו ו' זעירא דאיהו יסוד כי יסוד כליל שית דתרין שוקין כי ג' פרקין בכל א' מהשוקין והן ג' גווני עינא בכל א' והן ו' ועם תרין יודין דבת עין הן הוי"ה שלמה כו' ונמצא שניהם כלולים בהוי"ה אחד כי תרין שוקין כלולין

כחדא

אמרי שפר

מש"כ עשו שעושה בבחירתו היפך הרצון הוא ס"א והנה הבחירה נק' מרמה שמתחכם בעצמו לעשות דבר מה בתחבולותיו. וז"ש כי יעקב לקח ברכותיו במרמה כי ע"י המרמה שהוא הבחירה בה גרם זיווג זו"נ ומתקבלת שפע ונותנת לישראל. ועשו יוצא לשמע הפיתויים שנתפתו ב"א. ע"י זונתו ר"ל. כדי שיכול לקטרג ונמצא שהמל' מסתתרת מס"א. ובאמת עיקר השפע גנוז לצדיקים לעת"ל. וכה המסתתר הזה הוא לבוש שלה שים לה במקום קבלתה את השפע. והוא מ"ם סתומה כידוע והוא כמין לבוש מקיף מכל הצדדים. והוא ב' נוני"ן כזה נ‎ן אחד ישר ואחד הפוך ושניהם מם סתומה שכולל ב' נונין. והנה נו"ן הוא בין מ"ם לסמ"ך וכאשר נעמד ב' נונין אלו בין מ"ם לסמ"ך כזה מנ‎נס נמצא פני נ' הראשון לצד סמ"ך ופני נ' השני לצד מ"ם. וכבר כתב רבינו ז"ל כי הנ' שפניו לס' רומז על קבלתה מיסוד שהיא סומך נופלים. וביסוד איכא ס' שהיא ו' זעירא מקבל הטפה י'. י' פעמים ו' הוא ס'. והנ' שמחזיר פניו למ"ם הוא השגחתה על ישראל שנקראו מ"ם בסוד ד' דגלים לד' סטרין והענין כי נ' הא' רומז על הסתרה שנכפפת ומסתרת עצמה מס"א והוא בעת קבלתה מיסוד שהוא סומך לה כנ"ל ולכן פניה לסמך. והוא רומז לנפילה כנ"ל. ושם מסתרת עצמה אלא שבגלותא גם מישראל נסתרת ולכן אינה משגחת על ישראל מ"ם כנ"ל אבן כשיפקין מגלותא יתהדר נו"ן לאחורא ופניה כלפי מ"ם ישראל כנ"ל והוא סוד נונין הפוכין דויהי בנסוע הארון. והנה המל' ביהמ"ק נק' אריאל ואחז"ל בפ"ד דמדות מה ארי כו' ע"ש בפירוש. אבל הרמז כי ארי כחו בזנבו כן בגלותא עיקר כחה בזנבא שהוא סיפה שמתלבשת בס"א כנ"ל. והנה ע"י הנו"ן ויפולו אויביך וה"ס יציאת עשו לצוד ציד כנ"ל וה"ס אחיזת הס"מ במ"ם וסמ"ך והן ישראל ויסוד כנ"ל שרוצה לאחוז בשניהם אך מ"מ סומך ה' לכל הנופלים כי הנו"ן שהוא ההסתר והלבוש ההופך דשכינה נכנס בין ס' למ' ומסתכל כלפי ס' ומזדווג עמו כנ"ל ועי"ז ויפולו אויביך כי כחות הס"מ מתפרדין שהן ס' מ' כנ"ל כי יוצא עשיו כנ"ל ואז נכנס מ' שהוא יעקב ומקבל הברכות כנ"ל וסוד הדבר הוא בנגיעתו בגיד הנשה כו'. כבר נתבאר: ואנו משלימים אותו בואנחנו נברך כו' לפעמים כתיב נחנו בלא א' כגון נחנו נעבור חלוצים וכאן כתיב בא' ונוסף עליו ו'. והוא כאשר ביארנו לעיל ענין כ"ד אתוון דיחודא דנוק' שהוא בשכמל"ו והוא א' זעירא דויקרא שחסר ממנה עתה ונשלם במשכן ע"י חיבור עלמא עלאה בעלמא תתאה. והנה השכינה היא כלל ישראל שכל נשמות ישראל הם בה כידוע לכן תיבת אנחנו שהוא כלל ישראל רומז על השכינה. לכן אמרו הם נחנו נעבור כו' בחסרון א' והוא חסרון א' דבינה עלמא עלאה שחסר בנוק', כי בשבע שכיבשו ובשבע שחלקו הותרו הבמות וחסר התקון שבמשכן כנ"ל. ולכן אמרו נחנו בלא א'. וכן אמרו אחי יוסף כולנו בני איש אחד נחנו. מפני שלא כללו יוסף עמהם כי יוסף מדרגתו יסוד דדכורא. ששמר את עצמו ולא הכניס בריתו לשג"ז (וע' מה שכתבנו בענין אשם שפחה חרופה) והנה ביסוד שם נשפע השפע למל' והוא מבינה כידוע ולכן בהתחבר היסוד למל' ניתוסף א' בה ונשתלמת בכ"ה אתוון והוא בעת שהנו"ן בתוך א"ב ומסתכל כלפי סמך שהוא היסוד כנ"ל אז ניתוסף בה א' משא"כ בעת נפילה שנחסר נ' מא"ב. ואז אין זיווג א"ו ואז אחיזת הס"מ באותיות סמך מ"ם שנתקרבו כנ"ל אז חסר בנוק' א' כנ"ל ולכן אחי יוסף אמרו נחנו שלא חשבו יוסף עמהם ולא הי' זיווג בנשמותיהם כי נשמת אחי יוסף הוא בנוק' כלל ישראל ויוסף דכורא כנ"ל משיח בן יוסף וכשנתחברו יחד וכללו גם יוסף עמהם אז אמרו שנים עשר עבדיך אחים אנחנו בחיבור אות א' והוא על ידי בניתוסף נ' בא"ב. והוא סוד סומך נופלים אפי' בגלותא. סוד הזיווג שמסתכל לס'. ונשלמו כ"ה אתוון בתוספית א'

דבינה

ובמדור הזה אמרו תלת זמני ביומא מקדשי כו׳ נגד ג׳ קרושות בהיכל זה דבריאה · ולכן האומרו ג״פ בכל יום מובטח כו׳ ששם מושחין הנשמה בכ״ב אתוון לאסתלקא בצרורא דחיי (ובאשרי) [ובאמרו] י״ל חלק לעוה״ב : **אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חי** הללויה

ליקוטי הגר״א

כחדא (וג״ל . פי׳ הכתוב כך עיני כל כי היסוד נק׳ כל . ועיניו הן נו״ה תרין ביעין ועיינין והם מקבלים השפע מלמעלה לתת ליסוד ולמל׳ וזהו אליך ישברו לתת אכלם בעתו והבן זה) : (תמ״ז פ״ז ב׳) :

עיינין דנהרין באורייתא עלי׳ אתמר עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו כמ״ש לכו לחמו בלחמי כו׳ . בעתו ע״י דשכינתא כמ״ש בפ׳ א״מ : (בי״א תיקונים אחרונים קמ״ג ב׳) :

פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון . וכן נפתלי שבע רצון היא ב׳ דברים . שיש לו כל . ועוד שהוא שמח ושבע ממנו וכן באכילה שיש לו הכל ושבע באכילתו שהן היפך

אמרי שפר

דבינה עלמא עלאה. אמנם בסוד קים בתולת ישראל אקים את סוכת דוד הנופלת הוא ע״י ת״ת שבו מתלבש הבינה כנ״ל . והוא יקים לה מגלותא. ואז יתהדר אנפי דג׳ לגבי מ׳ . ישראל . שיתגלה שכינתו בעולם . בסוד מי יעלה לנו השמימה . כי המ״י בינה „שצריכין לשאול עליה מי היא. כי א״א להשיגה״ היא תעלה לנ״ו השמימה. כי נ׳ מלכות ו׳ יסוד ו׳ זעירא הם יעלו ע״י מי לשמימה ת״ת. נמצא כי הת״ת זוקף אותה והוא ו׳ כידוע וזהו ואנהנו בתוספת ו׳ . והוא ת״ת שנקרא הוי״ה וזה ה׳ זוקף כפופים : ובמדור הזה אמרו כו׳ . בזוהר בראשית מ׳ א׳ במדורא תניינא אמר שם תלת זמנין ביומא מקדשי קדושתא והם כנגד מה שאומרים בבריאה בהיכל זה . כמבואר בזוהר פקודי רמ״ז א׳ ואלין אינון שרפים דשית גדפין דמקדשי למאריהון תלת זמנין ביומא . והיינו כי הנשמה כשצריכה לעלות למעלה צריכה להתקדש במשחא וברכות קדישא. [והוא כי לא כמו הגוף שא״א לו להשיג שום השגה עליונה אם לא שימות בתחלה ויתבטל חושיו . לא כן הנשמה כי בעלותה יתגדלו החושים שלה ויתחזקו כחותיה עד שתתעלה ותחזור להיות כמו מדרגה עליונה וביטול החושים התחתונים לא יהי׳ בדרך מיתה רק בדרך שלילה ואכמ״ל . וה״ס המשחא ורבות קדישא הנ״ל] וה״ס הלבושין [וידוע כי בהוד שם ג״כ סוד השמן כי נו״ה תרין ביעין] כי מהם נעשה לבושין לנשמות והכל בהוד היכל הזה שאם הלבושין הוד והדר לבשת . כי הלבוש הוא להגנה מן הקליפות שלא יזונו ממנה. והוא בהוד שאם אחיזתן כנ״ל בענין נגה והוד. והלבוש הוא השמ״ל מלבו״ש אורפניא״ל כנ״ל והוא מבינה לבים התורה שלמדה בעוה״ז כי באור פניך נתת לנו תורת כו׳. והבינה מתפשטת עד הוד שהן חמש מדות העיקרים כי היסוד אינו אלא כללות · ולכן צריכה להתלבש בהם הבינה ומסתיימת בהוד נ׳ תרעין ה״פ יו״ד . וה״ס המלבוש שלה כי היא חופפת עליהם אימא על בנה וה״ס הקדושה הניתוסף בנשמה ולכן אומרים שם תלת זמני ביומא קדושה והן כנגד קדושה דיוצר אור וב׳ קדושות דתפלת שחרית ומנחה ולכן האומרו ג״פ בכל יום מובטח כו׳ . והוא כי העוה״ב היא הבינה וכשצריכה הנשמה לעלות בצרורא דחיי שהוא הבינה דהיכלין היכל ק״ק שבה מתלבשת מל׳ דאצילות כידוע שהוא צרורא דחיי. נמשחת הנשמה אז במשחא הנ״ל .והוא בכ״ב אתוון דנהורין הנ״ל שהם כ״ב אתוון דאשרי כנ״ל ולכן האומרו ג״פ כנגד ג׳ קדושות הנ״ל אז הוא בן העוה״ב בינה הנ״ל :

הללויה

שער נפתלי

כמ״ש שהן היפך רעב וכפן . ע׳ לקמן בליקוט על פ׳ זה מביאורו להיכלות : פותח הוא ת״ת כולל חו״ב

כ׳ הגאון ר׳ א ב ר ה ם הנ״ל. שהן ב׳ ידין המשפיעין ומשביעין לכל חי : בן י״ה. נצר מטעי להתפאר הוא תפארת : ב׳ אחסנתין. דירית מאו״א : ומשביע למלכות ביסוד שהוא כל חי . בו משביע לה׳ אחרונה יה״ו דכורא . פותח את ידיך הוא ת״ת בן י״ה דכורא ג׳ אותיות הראשונות . וה׳ נוק׳ עכ״ל ונ״ל כי פותח הוא הת״ת מפני שהוא פותח את רחמי הבינה והוא נקרא מפתחא דכליל שית : בכל מכל כו׳ . כתב הר״א

היפך רעב וכפן. עשיר ושבע. ופותח כו' הוא בת"ת כולל חו"ב בן י"ה ב' אחסנתין ומשביע כו' ביסוד. ה' אחרונה. יה"ו דכורא ו"ה נוק'. בכל מכל. כללים כלם צאן ובקר כו' ופרטים כלם מכ"א וא'. וכל. שיש לו די מכל א' וא'. ב' עטרין. ובכל מכל הן מלא ברכת פותח כו' ופתח הן ר"ת דחג"ת חפ"ת וז"ש כתי' שהן ידי דאבהן: (ליקוטי הגר"א שנדפס סוף ס' ביאורי אגדות):

כי סמך משה את ידיו עליו הכל בדרגא של הדעת שהן חו"ג וכמ"ש פותח את ידיך וגו'. (אד"א דברים ל"ד ט'):

מזונות הוא בצפון בסוד שלחן. וידוע שהקב"ה זן את העולם בחסד וכמ"ש נותן לחם לכל בשר כל"ח וכמה כיוצא בזה. שלפיכך זן בין לרעים בין לטובים כו' והענין כי מימין בא לשמאל. ומשם יוצא לעולם. כמו מים שהוא בשמאל מימין כמ"ש בז"ח ש"ה ובסוד גבורות גשמים וז"ש פרנסה היינו גשמים וז"ש פותח את ידיך שני הידים. ואמרו פותח בסוד פתח והוא בסוד הפתח מים שבא מימין לשמאל כמ"ש בז"ח ש"ה דף נ"ח א' יהי רקיע בתוך המים דא נקודת פתח כו' עד דהא מים מסטרא דפתח אינון. וז"ש פותח את ידיך שני היכלות זכות ואהבה. ואז ומשביע לכל חי רצון מהיכל רצון וכלל כאן כל האבהן שהן כלל הכל וז"ש משום דכתיב פותח את ידיך: (עכ"ל בהיכלות פקודי רנ"ג א' בד"ה ואמר על שמא):

פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון הוא ב' ענינים. והוא. (כי בהיכלא חמישאה דס"א היכל שאול שם תרין רוחין שוד וכפן שוד הוא רוח דשדיך לבני עלמא וחריב ושצי כלא ושדיך לבני נשא ומתין בחולשא דילי'. וכפן הוא רוח דממנו אכלי בני נשא ולא שבעין. וכנגד זה בקדושה בהיכלא חמישאה היכל אהבה יש חיותא חדא דכד שלטא הס"א הנ"ל רוח הנק' כפנא ורוח הנק' שוד כנ"ל. ואז האי חיותא אתפקדא על עלמא על בני מהימנותא. ואפיק רוחא דמזונא עלייהו דלא ימותון ועוד עביד דאכלין ושבעין דסעיד לבייהו) כי השמאל דבסטר קדושה ממונין להושיע בעת צרה וזהו כל הענין של שמאל בסק' דקדושה שהן מושיעין בעת הדין. ובזמנא דשבע בעולם יוצא המזון מסטרא דימין מחיה דאקרי זכר מסטרא דימינא. ובעת שהשמאל שולט יוצא המזון לכל אינון בני מהימנותא שהן בסטר דקדושה. כי אז הסט"א שלטא וכלם בשליטו דס"א לבר הבני מהימנותא שנשארין בשמאלא דסטר דקדושה. (והוא סעיד לבם דאכלין ושבעין כנ"ל) וז"ש פותח את ידיך שנותן בשפע רב ומשביע לכל חי רצון שהוא משביע במעט והוא ברכה אחרת שאוכלין מעט ושובעין ושם שדי מורה על זה שהוא בב' פתחין שד די. שד הוא מלשון שדים המניקים שנותנין כל צרכם. וב' אותיות די ע"ש שדי במעט שאוכל שהכל די: (ביאורו שם ב'):

פותח הוא ביומא קדמאה (חסד) כמ"ש ביתו של אברהם פתוח לרווחה שבו פותח את ידיך והוא ב' של בראשית שאתפתח המ"ם ונעשית ב' והוא ביום ראשון. כי כשהוא דבק בוא"ו אז סגור הוא"ו בבית ונעשית מ"ם סתומה כנ"ל והוא קמץ והוא לשון כתום וקמץ. ובהפרד הוא"ו כעין פתח אז נפתח וזהו פתח: (ביאורו לתי' ל"ז ב' בהג"ה):

פותח

שער נפתלי

הר"א הנ"ל כי אצל אברהם נאמר בכל ואצל יצחק מכל ואצל יעקב כל. ובכל הוא כללים בכל המינים צאן ובקר כו'. מכל הוא פרטים מכל א' וא' מעט. והן אברהם חסד דכולא יומין כלל. ויצחק גבורה פרט כמו חו"ב כלל ופרט. ויעקב בן י"ה כולל שניהם שיש לו די מכל א' ואחד בכלל ובפרט. והוא ב' עטרין מלכות דזו"נ: ובכל מכל הן מלא ברכת. כי ברכה הוא בכלל ומלא שמסתפק מכל א' וא' והוא בפרט. כמ"ש פותח את ידיך הן ב' ידין אברהם ויצחק שנאמר בכל מכל: ופתח הן ר"ת דחג"ת חפ"ת. מדות של ג' אבות חסד פחד תפארת עכ"ל:

תפלת שחרית

חַי רָצוֹן׃ צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו׃ קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קוראיו

ליקוטי הגר"א

פותח את ידיך אל תיקרי ידיך אלא יודיך כי בחכמה יו"ד אינון סתימין דאיהי קמץ והיא חכמה יו"ד עילאה יו"ד של המילוי דהה תרין יודין ואינון חכמה עילאה חכמה תתאה. דאבא יסד ברתא ואינון י"י מן יאהדונה"י. ובאן אתר מתפתחין ברקיע דאיהו פתח שהיא הבינה ואיהו מפתח כליל אהדונ"ה שית אתוון באמצע י"י. ותרין יודין עם רקיע דאיהו ו' סליק לחושבן הוי"ה: (הקדמה ת"ז ו' ב'):

פותח את ידיך ר"ל הקב"ה ו' פותח ידך וכמ"ש בהקדמה הנ"ל ידיך יודך עם ו'. הפותח הוא הוי"ה עד"א (פי' כי הוא הפותח ע"י בינה פתח) (תי"ח ל"ג ב'):

פותח את ידיך. כי היד כשהיא קמוצה היא כצורת יו"ד י' דחכמה כי שבילין דחכמה סתומין והוא קמץ. ופתח הוא דבינה פתיחת היד בה' אצבעין ה' דבינה ושם פתיחת השערים בדכורא הנקבים סתומים ובנקבה פתוחים. וז"ש פותח את ידך דאיהו י' חכמה קמץ דאיהו סתים וצריך לפותחו. ומשביע לכל חי רצון ודא חי עלמין דכליל ח"י ברכאן ואיהו יסוד וכד אתפתח קמץ בפתח דאיהו תרעא דילי' עד"א נחית מלא דהוא נק' מלא. אלהים מל"א י"ה מן או"א. ומהלך ה' מאות שנין (בכל ה' קצוות) עד דמטי לחי עלמין ואתמלי מנייהו ומניה אתשקיא שכינתא (תכ"א כ"ג ב' בהג"ה):

משמ' דימינא מזונא קא אתיא דכתיב פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון דפתח בחכמה בימינא ושם ידך יו"ד ומשם משביע דהוא מזון (פי' כי הפתח פותח את היו"ד חכמה ימינא ומשם בא המזון וההשבעה וז"ש ומשביע) (תס"ט ק"ד א' בהג"ה):

פותח את ידיך יודך דא י' דאיהו לימינא דחכמה נחית בימינא (תס"ט ל"ד א'):

פותח את ידך איהו י' חכמה קמץ סתים כי שבילין דחכמה סתומים הן בסוד קמץ. קומץ היד בצורת יו"די' דחכמה. וז"ש פותח את ידך. י' היא ידך והוא היד כצורת י' והוא אות יו"ד והוא לשון קמץ סתום. ומשביע לכל חי רצון. דא חי עלמין דאיהו כליל חי ברכאן ודא יסוד מלכא דשלמא דילי' (שהבינה פותחת היד י' דחכמה ומשביע לכל חי יסוד) כי פתח הוא בבינה פתיחת היד בה' אצבעין ה' דבינה: (שם כ"ג ב' בהגה וע' ביאורו בדף כ"ו ב' בהג"ה):

צדיק ה' בכל דרכיו. היינו דרכי התורה על פי הצדק והעונש על פי הדין. וחסיד בכל מעשיו. ולבסוף בשעת מעשה העונש מתנהג בחסד: (ישעי' ג' פ' י"א בביאורו שם):

וכן כ' רבינו במשלי. וז"ל. כי הקב"ה בתחלה הוא אמת ולבסוף ורב חסד והיינו דכתיב בתורה כרת על הוצאת שבת וכדומה הכל שצדיק ה' בכל דרכיו כי כל דרכיו באמת ויושר. אעפ"כ כשמשלם גמולו אינו משלם כפי הדין ממש כי חסיד בכל מעשיו ואינו משלם לרשע כגמולו ממש: (משלי י"ד פ' י"ט):

קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. כי עישור דאמת יו"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו עישור דארבע מאה וארבעין וחד. הא רזא דחמשה וארבעין מ"ה. נמצא כי השם הוא קרוב באמת דהוא עישורא דילי' והוא השכינה דהיא עשורא דילי'. והוא נקרא אמת כמ"ש תתן אמת ליעקב ולכן לקוראין באמת ומקרבין לה לגבי' קרוב ה' להו שהוא עשורא דילי'. שכינתא כנ"ל: (תיקון ס"ג ל"ח ע"א ע"ש בדב"ה לגבי בעלה):

קרוב ה' לכל קוראיו. היינו כי בג' צלותן נחית חכמה בימינא יו"ד של שם. ובינה ה'

של

קְרֹאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת׃ רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

סידור כ"י

הללויה הראשון בנצח. והשני בגבורה

הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה׃ אֲהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃ אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה׃ תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו׃ אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו׃ עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם׃ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לַעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים׃ יְהוָה פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים יְהוָה אֹהֵב צַדִּיקִים׃ יְהוָה שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת׃ יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

הללויה

ליקוטי הגר"א

של שם נחית בשמאלא. ועד"א ו' של שם בהדעת. ומעלין השכינה בתרין דרועין ועל גופא. כמבואר בתיקון מ' נמצא קרוב ה' שנתקרבו אותיות של שם. (יה"ו בימינא ושמאלא וגופא. וה' אחרונה מלכות נתעלה בגופא ודרועין כנ"ל הרי) נתקרבו ד' אותיות הוי"ה. לכל קוראיו. פי' (שכל המתפללין וקוראין הכל) במל' הנקראת תפלת כל פה (והיא נתעלה עם כל התפלות) ונתקרבו אתוון כנ"ל: (ביאורו לת"ע קכ"ו א'):

בונה

אמרי שפר

הללויה הראשון בנצח. (ע' מה שכתבתי בשער נפתלי) נ"ל כי שם עושה משפט לעשוקים ושם מתיר אסורים בסוד נצח שהוא מנצח את הס"א העושקת בסוד אחיזתה בהוד כנ"ל. והוא מנצח. ונפשה מן דוה הוד כנ"ל. והוא אחיזת דוד נעימות בימינך נצח. נעים זמירות ישראל כי עיקר הנעימות הוא בהכנעת הס"א. ולכן דוד הכניע אותה כידוע ע"י מלחמותיו ולכן ביוצר אור בהיכל זה אומרים לאל ברוך נעימות יתנו. והשניה בגבורה הוא כנגד היכל זכות.

כי

שער נפתלי

מ"ש רבינו כי הללויה הראשון בנצח נ"ל כמ"ש בזוהר ויקהל קצ"ח א' אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ה' אלקיו. וכי אל יעקב ולא אל אברהם ולא אל יצחק. אלא אל יעקב בגין דיעקב לא אתרחיץ לא באבוהי ולא באמיה כד ערק קמי אחוי ואזל יחידאי בלא ממונא כו' ואיהו אתרחיץ בי' בקב"ה כו' וכלא שאיל מקמי דקב"ה ויהיב לי'. שברו על ה' אלקיו שברו ולא אמר תקותו ולא בטחונו אלא שברו. אל תקרא שברו אלא שברו. דניחא להו לצדיקיא לתברא גרמייהו ולאתברא תבירו על תבירו. וכלא על ה' אלקיו כו' כגוונא דיעקב דכתיב וירא יעקב כי יש שבר במצרים דהא תבירו דגלותא חמא דהוי לי' במצרים. ושוי תוקפי' בקב"ה. ובנוי דיעקב סבלו תבירו דגלותא ולא אשתנו מגו רזא דמהימנותא דאבהתון. ושמא דקב"ה הוה בגלותא רגילא בפומייהו כו' דהוי ידעי לי' ולא אנשו לי' לעלמין וסבלו תבירו דגלותא על קב"ה ובגין כך זכו לפורקנין ולניסין ולאתוון סגיאין עכ"ל הזוהר ולכן מזמור זה בנצח כאשר כתבנו באמרי שפר שזהו ענין הנצח שמתנהג עם הצדיקים בעוה"ז במדת הדין ויסורין והם מקבלים באהבה בשביל הקב"ה ובזה מנצחין וקוב"ה עביד להו ניסין ואתוון סגיאין כנ"ל ולכן אמר כאן אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ה' אלקיו וכמ"ש בזוהר הנ"ל. ונ"ל כי כאן בנצח הוא התחלת הנוק' כי

נה"י

בגבורה ולכן כי טוב זמרה כו׳ (כמ״ש יצחק ירנן) הרופא כו׳ מגיד דבריו כו׳ (כמ״ש שהתורה נתנה

הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה׃ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַםִ יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס׃ הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם׃ מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא׃ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר׃ מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי־אָרֶץ׃ עֱנוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר׃ הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר׃ נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ׃ לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה׃ רוֹצֶה יְהוָה אֶת־יְרֵאָיו אֶת־הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ׃ שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַםִ אֶת־יְהוָה הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן׃ כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ׃ הַשָּׂם גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ׃ הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ׃ הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר׃ מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד׃ יִשְׁלַח־דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ־מָיִם׃ מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל׃ לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל־גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ׃

הללויה

ליקוטי הגר״א

בונה ירושלם ה׳. כי בנין העולם באת ב׳ בינה ובה אחרי למתחל בגין דבה עתיד למבני ירושלם כד״א בונה ירושלים ה׳ דאם ה׳ לא יבנה בית שהוא הב׳. שוא עמלו בוניו בו ובנייגא דאורייתא ודעלמא באת ב׳ עתיד למיבני שהיא בינה שהיא ביתא דלעיל ומסט׳ גם המלכות נק׳ בית: (הק׳ ת״ז ע״ה א׳):

לא עשה כן לכל גוי. כ״ן בגי׳ סו״ד כי אסור לגלאה סתרי תורה לעכו״ם דלא יכסך לון לע״ז דהיינו שלא יהפך דברי אלקים חיים למינות: (תז״ח פ״א א׳):

לא עשה כן לכל גוי. כ״ן ודאי יי״ן סבעין אנפין דאורייתא ועלייהו אתמר סוד ה׳ ליראיו שהוא

שערי נפתלי

נה״י הם בניינה כידוע ובנין הנוק׳ מן הגבורות כידוע ולכן נכלל כאן ה׳ גבורות בה״פ ה׳. הייגו: מתיר אסורים בהוד כמ״ש בברכת השחר פוקח עורים ביסוד כמ״ש שם זוקף כפופים בת״ת שזוקף את המלכות נ׳ כפופה כמ״ש בואנחנו באשרי וע׳ באמרי שפר שם. אהב צדיקים בנצח שהיא הנהגת הקב״ה עם הצדיקים בעוה״ז. שמר את גרים בחסד כי אברהם תחלה לגרים והכל בגבורות ה״ג כנגד ה״ס ואח״כ כללותם ביסוד ומלכות שנק׳ יתום ואלמנה כידוע והוא יעודדם:

אמרי שפר

כי גבורה שהיא מדת הדין כשהיא מטבת הוא ע״י זכות ולכן בהיכל זה הטוגג שמדת טוגג הוא ע״י הזכותים שגרשמים שם. והוא ענין הזמר כי אין זמר אלא ע״י המתקת הדינין. כי הדין השורר על דבר מה נרשם כדבר ההוא ע״י כח החום. כי החום מפריד ומכלה הכל. וכל זה כשהחום יותר משיעורו ואינו ממותק אבל כשנמתק ונמזג החום במדה הצריך אז גורם השבח

המשך דברי רבינו שמביא ראי׳ כי מזמור זה בגבורה מפני שאמר כי טוב זמרה וזמר בגבורה כמ״ש יצחק ירנן. ובתב האריז״ל שהוא בגבורה דז״א שהוא יצחק כידוע. הרי רנן וזמר בגבורה. וכן אמר הרופא כידוע בברכת אתה גבור שהוא בגבורה ושם רופא חולים. וכן מגיד דבריו שהוא התורה והתורה נתנה בגבורה:

על

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת־יְהֹוָה מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָל־מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָיו: הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר: הַלְלוּהוּ שְׁמֵי

השמים

נתנה בגבורה): השלישי בת״ת ושם חיבור דו״נ. וזהו מן השמים כו׳ מן הארץ כו׳ על ארץ ושמים כו׳ וכידוע בהיכל ת״ת נכללין כל ההיכלין לכן כאן ז׳ הילולין מן השמים ת״ת. במרומים גבורה מלאכיו נצח. צבאיו הוד. שמש וירח לבנת הספיר. ואח״כ חוזר למעלה כוכבי אור בחסד. (ועיין בזוהר פקודי ד׳ רל״ב ע״א): (ע״כ מה שנמצא מסידור כ״י מהעתקת הרר״ל ז״ל):

ליקוטי הגר״א

שהיא ג״כ ג׳ שבעים. קנקן דהאי יין דא לבא דבר נש והיין והקנקן הוא אלקים. כי (אותיות) אלקי״ם הוא הקנקן כו״ס ובו אתים היין שהם נקודותיו. (כי נקודות אלקים גי׳ יין סוד) והם ה״ג עם ב׳ כללותיהן חותם בתוך חותם (יסוד ומל׳) ולכן כ״ן נחלקו לב׳ (אותיות) כ׳ הוא ה״ג נס״כ. וכ׳ הוא ב׳ הכלילות. וכ״ה בנקודות הכ״ל. כ׳ על אות א׳ (שבא סגול תחת א׳) וכ׳ בב׳ אותיות (ל׳ ה׳ דאלהים). (תיקון כ״ט ע״ה ב׳):

הללויה, הללוה״ו שניהם בעד״א שכולל יקו״ק וזהו הללו י״ה. הללו ו״ה. וכן ה״ו מלשון הוא שקאי על עד״א שנקרא הוא כמו שכא׳ ליל שימורים הוא לה׳ שהוא עד״א יקו״ק: (תי׳ י״ג כ״ד ב׳):

אית

שער נפתלי

על הליקוט המתחיל סוד הילולין כתב בנו הגאון ר׳ אברהם זצ״ל וז״ל. יו״ד וג׳. פי׳ במזמור קמ״ח. חשב תחלה עשרה הילולין. והם. א׳ הללויה ב׳ הללו את ה׳ מן השמים. ג׳ הללוהו במרומים ד׳ הללוהו כל מלאכיו. ה׳ הללוהו כל צבאיו. ו׳ ז׳ הללוהו שמש וירח. ח׳ הללוהו כל כוכבי אור. ט׳ הללוהו שמי

השמים

אמרי שפר

השבח והזמרה כידוע ולכן יצחק שהיא מדת הדין הנמתק ירנן. וזהו כי טוב זמרה: הרופא כו׳. כמ״ש בפ׳ פקודי כי בהיכל זה דנין לכל מאן דשכיב בי מרעי׳ ע״ש והענין כנ״ל כיון שכאן מקום הדין מקום שמזכירין הכל לזכות ולכן מכאן נפיק רפואה: מגיד דבריו כו׳. לא עשה כן לכל גוי. והענין כי כבר אמרנו כי איהו בנצח ואיהי בהוד וכתב רבינו הגר״א ז״ל בתיקון כ״א בהג״ה כי לפעמים איהו בחסד ואיהי בגבורה. והוא כאשר היא קטנה ממנו היא בהוד ואיהי בנצח. שהן מעלה ומטה. אבל כשהם שוה בשוה אז איהו בחסד ואיהי בגבורה. עכ״ד. והענין כי בהנהגת עוה״ז. אז השני בחינות. שהם כחיתיו המנהיגים. ומדה המתקשרת עם עוה״ז. הם זה למטה מזה ולא שוה בשוה. כי כיון שהעוה״ז היא גשמית וכן כל בי״ע בגשמיותם כל אחד לפי ענייני לפי מה שהוא נק׳ גשם נגד מדותיו ית׳ וכיון שהמל׳ היא מתקשרת עמהם צריכה לרדת מדרגה למטה משאר מדותיו. ולכן בעת זיווגם דהיינו שמתחברים מדותיו המנהגים עם מדת המל׳ והם אז זה אצל זה כי כל ענין הזיווג הוא שמתערבים שני דברים זה עם זה ולכן הם מתקשרים בשני מדות נו״ה של ז״א. והיינו כי ז״א בכלל הוא כולל שני הנהגות עוה״ז ועוה״ב שהם חג״ת ונה״י. אמנם הנהגת עוה״ז בפ״ע הוא נק׳ יעקב וזהו איהו בנצח פי׳ יעקב הוא בנצח דז״א. ואיהי מל׳ רחל בהוד דז״א. משא״כ בהנהגת עוה״ב אז איהו בחסד ואיהי בגבורה שני המאורות הגדולים שוה בשוה בסוד יעקב ולאה (ועיין מ״ש בכסף משנה ענין לאה ורחל) והוא כי בעוה״ב הוא הכל התבטלות הגשמיות והשתוקקותם לאלקות וזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול וכן הוא בכל בי״ע וזהו לשון לאה לשון מלאה תלאה שכחות הגשמים נרפים ומתחזק כח הרוחניות ואכמ״ל והבן זה מאד (וע׳ בכסף משנה) ולכן התקשרות לאה שהיא מל׳ המתקשרת לעולמות אינה צריכה לרדת מדרגה למטה ממדות ההנהגה כי אדרבא כל מגמתם להתעלות למעלה ולכן איהו בחסד ואיהי בגבורה שוה בשוה זה עם זה כנ״ל והנה בעת מתן תורה היו אז במדרגת עוה״ב כידוע ולכן יכלו לקבל את התורה ולכן הי׳ הרות על הלחות חירות כו׳ כי הבינה עוה״ב עלמא דחירו. ולכן נתנה התורה מפי הגבורה. כי פה הוא התקשרותו לעולמות כי על ידי הפה מגלה לחוץ מה שמחשב בלבו והאחרים יודעים מחשבתו נמצא הפה הוא התקשרות. והוא המל׳ וזהו פי הגבורה מל׳ המתקשרת בגבורה כנ״ל. והכל דוקא לישראל שהיו במדרגה זאת כנ״ל וזהו מגיד דבריו כו׳ לא עשה כן כו׳ והוא כנגד היכל הזה דזכות שהוא בגבורה: השלישי בת״ת כו׳. הוא כנגד היכל הששי היכל

רצון

רצין, וכבר ביארנו לעיל בענין הכ"ד אתוון דבשכמל"ו כי ת"ת יש בו ו' חלקים. ולכן כלולים בו בהיכל הזה דת"ת עוד ו' היכלין ולכן אמר כאן ז' הילולין כאשר יתבאר. והנה שם בת"ת מתחיל שם קומת הנוק' והענין כי הרחמים א"ל לחלק לב' מדות רחמי עוה"ב ורחמי עוה"ז. כי החסד והדין אינן שוין. כי בעוה"ב החסד הוא חסד פשוט וכן הדין. אבל בעוה"ז אין יכולין לקבל לא רוב טובה ולא רוב פירענות ולכן צריך מדות אחרות ממוזגים והן נו"ה. כמ"ש רבינו הגר"א ז"ל אבל ת"ת שהוא רחמים גם בעוה"ז יכולים לקבל רחמים. רק ההבדל הוא בהשתלשלותם דהיינו המדה בעצמה לפי מה שהיא. והכח שיכול להתחבר עם המדה המתקשרת לעוה"ז. וה"ס הפרסה המפסיק באמצע ת"ת שמחלק את הת"ת לב' חלקים. הת"ת בעצמו לפי מה שהוא. וסופו הוא הכח שמתחבר אל המל'. נמצא כי המל' מתחלת קומתה אצל הת"ת והוא כתרה כידוע. כי הכתר הוא תמיד בכל מדרגה באופן זה. כי התחברות מדרגה שלמעלה למדרגה שלמטה. הוא כתר שלמטה שהמדרגה שלמעלה בכל מקום שהוא יש בו כח הזה להתחבר למה שלמטה. ולכן הכח הזה נעשה תמיד כתר שלמטה (וע' בכסף משנה). והבן זה מאד כי קצרתי. נמצא בת"ת יש חיבור דו"נ. ולכן נזכר במזמור זה שמים וארץ. כי מדור הזה הוא כנגד היכל שיש בו חיבור שמים וארץ. כי ת"ת ומל' הם שמים וארץ כי כמו שהשמים משפיעים לארץ כן ת"ת למל'. וכמו שהארץ לית לה מגרמי' כלום רק מה שמקבל מלמעלה כן המל': וכידוע בהיכל ת"ת כו'. כבר אמרנו כי בת"ת ו' חלקים וכמו כן בתוכו מסתיים התלבשות הבינה. כי עד הפרסה הנ"ל ששם הנהגת עוה"ב שם מסתיימת הבינה משא"כ משם ולמטה וביסוד כידוע נמצא ז' חלקים בת"ת ו' נגד ו"ק ז' נגד הבינה. ולכן בתוכו כלול ז' היכלין. ו' כנגד ו' היכלין ז' כנגד היכל ק"ק דבינה: מן השמים ת"ת. כנ"ל: במרומים גבורה. דע כי השמים כבר אמרנו שנק' כן על כי הת"ת כלול מהו"ג וכן השמים אש ומים. אמנם מרומים ג"כ כינוי לשמים אבל לא על עצם בנינו רק על ענין התרוממותו. והוא כי שני כחות ברא הקב"ה בעולמו כח אחד שכל מגמתו חשקו ורצונו לרדת מטה היינו להתגשם עוד יותר ויותר עד בלי סוף. וכח א' להתעלות למעלה היינו בכל חשקו וטבעו להסיר הגשמית ולהדבק ברוחניות עד בלי תכלית. ומחמת ששני הכחות מעורבים יחד ע"ז יתקיים העולם במעמדו. וה"ס רוח האדם ורוח הבהמה. כי רוח האדם העולה היא למעלה שתמיד היא עולה בלי שיעור. ורוח הבהמה היורדת היא למטה. והנה רוח העולה הוא הנק' מרומים שמתרומם כנ"ל. וההבדל שבין גרמי השמים לצבאות הארץ כי צבאות הארץ נוטים יותר לרוח הבהמה. וגרמי השמים נוטים לרוח האדם ולכן נק' מרומים. וז"ס והוא מרומים ישכון. כי כל הנבראים אין להם מנוחה מצד חשקם להתדבק למעלה וסוף תשוקתם הוא להתדבק אצלו ית'. והוא תמיד במרומים כי א"א להשיגו. וזהו ואתה מרום לעולם ה'. והנה כבר אמרנו בענין מגיד דבריו ליעקב כי השתוקקות העולמות לאלקות הוא מתצייר במלכות המתקשרת בגבורה כנ"ל ולכן הללוהו במרומים הוא כנגד גבורה: מלאכיו נצח צבאיו הוד. והענין כי נו"ה השם שלהם הוא צבאות כידוע ונצח נק' מעלה והוד מטה כאשר ביארנו לעיל ולכן נצח הוא צבאות מעלה מלאכים. והוד צבאות מטה. והטעם שנק' נו"ה בשם צבאות. כי הם מתחברים אל המל'. והם הנותנים כח ושפע למל' ע"י היסוד. כדי שתתן היא כח וחוזק לצבאות מעלה ומטה ונשמותיהם ורוחניותיהם הכל בא מנו"ה מקירות השפע דעוה"ז כידוע. ולכן נצח למלאכים שהם תמיד ברוחניותם ומשתוקקים תמיד לעלות למעלה כידוע וכן הנצח נק' מעלה. משא"כ הוד נותן נשמות לעם ישראל קרואי חומר שוכני מטה ולכן נק' הוד מטה. שמש וירח לבנת הספיר כנ"ל כי היכל לבנת הספיר כלול מב' ספיר ולבנת יסוד ועטרה. ושם נק' שמש וירח. כי כבר אמרנו כי העטרה הוא מקום קיבוץ השפע באופן שאינו עומד שם לעצמו רק ליתן למל'. ולא יכול יוסף להתאפק כמו כן שמש וירח כי אור השמש מאיר בעצמותו והוא כנגד יסוד לבנת הנ"ל. משא"כ אור הירח שאינו אלא כמראה לטושה המחזרת קרני אור לאחוריה. כן אור הירח מחזרת האור על הארץ כידוע לחכמי המחקר. והוא דוגמת עטרה שאינו מקבלת האור והשפע לעצמה רק שכל שפעה למל' הנק' ארץ כנ"ל: ואח"כ חוזר למעלה כוכבי אור בחסד. פי' כיון שמדור זה בת"ת לכן הסיב תהלה מה שממנו ולמטה. ואח"כ חוזר למעלה בחסד ואע"ג דבמרומים הוא גבורה וגבורה למעלה מת"ת. מ"מ כבר אמרנו לעיל בסוד איהו בחסד ואיהי בגבורה שהוא התקשרות הנוק' בגבורה והדכורא בחסד וזיווגם זה בזה הוא בת"ת כידוע ששם יסוד הדכורא מתקשר ומזדווג עם מדת הנוק' נמצא הת"ת למעלה מגבורה והבן זה: והנה כוכבי אור הוא בחסד והטעם כי אור דכוכבים נמי אור הוא כי הצדיקים נק' כוכבים ומצדיקי הרבים ככוכבים כו'. והנה אור שברא הקב"ה ביום הראשון גנזו הקב"ה לצדיקים וה"ס חסד דאתגלי בפום אמה. כי עיקר האור הוא בחסד והוא אור דאזיל בכולהו יומין עד דמטי ליסוד צדיק ומתגלה שם. וענין הגניזה הנ"ל נראה דוגמתו באור הגשמי כי האור היא בריאה המאירה שנעלמת בתוך החשך. והתגלותה הוא ע"י השמש והכוכבים כי הכוכבים הם חלקים המאירים שעלו מתוך החשך ואכמ"ל נמצא כי כוכבי אור הוא חסד [ואח"כ אומר הללוהו שמי השמים ומכאן ואילך חסר בהעתק של סידור הכ"י. ומשמע מתוך המשך לשונו כי שמי השמים מרמז לבינה והוא שמי של השמים ת"ת כי בינה ודעת הוא רקיע השמים שעל הז"א הנק' שמים. אע"ג שבהיכל ו' לא נכלל רק ו' היכלין כמבואר בזוהר מ"מ אמר הללוהו נגד בינה ג"כ מפני הטעם שביארנו למעלה כי בחזה דז"א

הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי הוּא
צִוָּה וְנִבְרָאוּ: וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חָק־נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר: הַלְלוּ אֶת־
יְהוָה מִן־הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל־תְּהֹמוֹת: אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג וְקִיטוֹר רוּחַ
סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ: הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל־אֲרָזִים: הַחַיָּה
וְכָל־בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף: מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכָל־לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל־
שֹׁפְטֵי אָרֶץ: בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם־נְעָרִים: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם

יי

ליקוטי הגר"א

אית ניגונא דסליק בחד כגון הללי ביו"ד (ספי' הלל י') וכן הללו (ספי' הלל ו'). ואית נגונא דסליק בתר"ן כגון הללוהו (ספי' הלל ו"ה) כי כיון שהוא"ו כפול לא חשיב לשתים ואית נגונא דסליק בתלת כגון הללויה (ספי' הלל יה"ו) ואית נגונא דסליק בה' אהללה (ספי' אהלל ה'): (תיקון כ"א כ"א ב'):

סוד הילולין. יו"ד וג' שהוא י"ג. והשניה דארץ כ"ה וז' שהוא ל"ב. ב' פרשיות דק"ש סוד שם מ"ה. סוד טנ"א. מדות דהלכה והגדה. והילולן עלמן י' וכ"ה. סוד ויקרא כו' וידבר כו': (ליקוטים שנדפס בסוף אגדת ברכות אות ה' סי' ב'):

רוממות

שער נפתלי

השמים. י' והמים אשר מעל השמים. ועוד ג'. א' יהללו את שם ה' כי הוא צוה. ב' ויעמידם לעד לעולם. ג' חק נתן ולא יעבור. הם י"ג: והשני' דארץ כ"ה ו"ז. פי' עוד חשב במזמור הנ"ל כ"ה וז'. והם א' הללו את ה' מן הארץ. ב' תנינים ג' וכל תהומות. ד' אש. ה' וברד. ו' שלג. ז' וקיטור. ח' רוח סערה עשה דברו. ט' ההרים. י' וכל גבעות. י"א עץ פרי. י"ב וכל ארזים. י"ג החיה. י"ד וכל בהמה. ט"ו רמש. ט"ז וצפור כנף. י"ז מלכי ארץ. י"ח וכל לאומים. י"ט שרים. כ' וכל שופטי ארץ. כ"א בחורים. כ"ב וגם בתולות. כ"ג זקנים. כ"ד עם נערים. ומ"ש כ"ה כי הוא חושב רוח סערה לשנים. רוח מצויה ושאינה מצויה והם כ"ה. (ולי נראה כי בודאי הם שנים כמו שארז"ל בחגיגה י"ב הרים ברוח שנאמר כו' רוח בסערה שנאמר רוח סערה עושה דברו ופירש"י רוח סערה עושה דברו דבר הרוח. סערה עשאתו עכ"ל. הרי כי רוח סערה הם שנים) ועוד חשיב ז'. א' יהללו את שם ה' כי נשגב שמו לבדו. ב' הודו על ארץ. ג' ושמים. ד' וירם קרן לעמו. ה' תהלה לכל חסידיו. ו' לבני ישראל עם קרובו. ז' הללויה: שהוא ל"ב. כ"ה וז' הם ל"ב: ב' פרשיות דק"ש. פי' נגד אתוון של השמות שב' פרשיות ראשונות של ק"ש ה' אלהינו ה' אחד. ואהבת את ה' אלהיך ט' אתוון עם י"ד הם כ"ג בפרשה ראשונה. ובפ' שניה כ"ב אתוון. לאהבה את ה' אלקיכם י' אתוון. וחרה אף ה' בכם ד' אתוון. מעל הארץ הטובה אשר ה' ד' אתוון. למען ירבו ימיכם כו' אשר נשבע ה' לאבותיכם ד' אתוון הרי כ"ב אתוון ועם כ"ג שבפ' ראשונה הם מ"ה סוד שם מ"ה עכ"ל. ול"נ דהכי פירושו כי בפ' ראשונה יש י"ג ענינים. א' ואהבת. ב' בכל לבבך. ג' ובכל נפשך. ד' ובכל מאדך. ה' והיו הדברים כו' על לבבך. ו' ושננתם. ז' ודברת בם בשבתך בביתך. ח' ובלכתך בדרך. ט' ובשכבך. י' ובקומך. י"א וקשרתם. י"ב והיו לטוטפות. י"ג וכתבתם. ובפ' שני' שהוא ל"ב ענינים. והיינו א' והי' אם שמוע. ב' לאהבה. ג' ולעבדו. ד' בכל לבבכם. ה' ובכל נפשכם. ו' ונתתי מטר. ז' יורה. ח' ומלקוש. ט' ואספת דגנך. י' ותרושך. י"א ויצהרך. י"ב ונתתי עשב כו'. י"ג ואכלת. י"ד ושבעת. ט"ו השמרו פן יפתה. ט"ז וסרתם ועבדתם. י"ז והשתחויתם. י"ח ועצר. י"ט ולא יהי' מטר. כ' והאדמה. כ"א ואבדתם. כ"ב ושמתם כו' על לבבכם. כ"ג ועל נפשכם. כ"ד וקשרתם. כ"ה והיו לטוטפות. כ"ו ולמדתם

כ"ז

אמרי שפר

שהוא בת"ת שם מסתיים יסוד דבינה. וג"ל כי והמים אשר מעל השמים הם ה' חסדים המתפשטים בז"א וזהו המים ה' מים שהם ה"ח ה"פ מים שבפ' בראשית והם באו מעל השמים מהכמה ועוד נ"ל כי הללויה הרביעי במדור החמישי חסד. והללויה החמישי כנגד הכיל ק"ק בינה וכ"ה ג"כ בסידור האריז"ל ועי' בשער נפתלי]:

מ"ס

יְהֹוָה כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃ וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ׃

הַלְלוּיָהּ שִׁירוּ לַיהֹוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים׃ יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם׃ יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ׃ כִּי־רוֹצֶה יְהֹוָה בְּעַמּוֹ יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה׃ יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם׃ רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם׃ לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת בַּלְאֻמִּים׃ לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל׃ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ׃

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ׃ הַלְלוּהוּ

בגבורתיו

ליקוטי הגר"א

רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם כי במילולא קטלין בחרבא דאיהו י' רישא דחרבא ו' גופא דחרבא ה"ה תרי פיפיות דילה וכן ד' פרשיות דק"ש (הקדמה ת"ז י' ב'. וע' בתכ"א כ"ח א' בהגס"ה):

לעשות נקמה בגוים תוכחות בלאומים וגו' הדר הוא לכל חסידיו כמ"ש בתז"ח פ' יתרו (דף ל"ג ע"א) כיון דאנהרוה בחיוורא כאבנא בדולחא וכו' כדין איהו ספירו וכו' וכדין אתוון מגלגן וכו' (אדרת אליהו ברכה אופן סני פ' י"ז):

הללוהו

שער נפתלי

כ"ז לדבר בם בשבתך. כ"ה ובלכתך. כ"ט ובשכבך. ל' ובקומך. ל"א וכתבתם. ל"ב למען ירבו. וכן כ' רבינו באגדות ברכות סוף פ"ק סי' נ"ב וז"ל ודפ' ראשונה י"ג ושני' ל"ב וכוונתו כמ"ש וכן כוונתו כאן והם ביחד מ"ה י"ג ול"ב; ומ"ש סוד טנ"א כו' פי' הר"א הנ"ל. וז"ל פי' הם ג"כ מ"ה. י"ג טעמים ועשר נקודות וכ"ב אתוון הם מ"ה. וכן מדות הם מ"ה י"ג מדות של הלכה שהתורה נדרשת בהם. ול"ב מדות דריה"ג שהם דאגדות. והילולין עצמן י' וכ"ה פי' עשרה שבשמים עד יהללו את שם ה' כי הוא צוה ונבראו. וכ"ה שבארץ עד יהללו את שם ה' כי נשגב שמו לבדו. סוד ויקרא כו' וידבר כו' פי' בתחלת ס' ויקרא אל משה הם י' שהקריאה היה מן השמים. וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר הן כ"ה אתוון מאוהל מועד שבארץ. והענין בשמים הם י' וג'. י"ס וג"ר ובארץ היא מדה אחרונה חשב כ"ה וו'. שהיא שביעית ונקראת כה. כה אמר ה' שכל הנביאים נתנבאו בכה עכ"ל:

מ"ש באדרת אליהו על פסוק לעשות נקמה כו' כוונתו כי עיקר השפירו וההדר הוא כאבנא דבדולחא דכליל בו חיוור וסומק כחדא וכן אמר כאן בתחלה במדת החסד כמ"ש חסידים וכן ישמחו ויגילו וכאשר אמר אח"כ לעשות נקמה בגוים הרי נכלל כאן מדת הדין ג"כ. והם חו"ג חיוור וסומק ולכן הדר הוא לכל חסידיו ונ"ל דכאן הוא במדור החסד. וכבר כ' רבינו בתיקונים כי ביד ימין כלול שני הידים ולכן כל הכח בימין ב' פעמים י"ד הוא כ"ח. וכמו כן כיון שהוא מדור החסד ימין לכן נכללו בו ג"כ ה' גבורות שבשמאל כנ"ל והוא להמתיקן ולכן ה' פסוקים ראשונים כנגד ה' חסדים. ואח"כ אמר ה' גבורות והם א' לעשות נקמה בגוים. ב' תוכחות בלאומים. ג' לאסור מלכיהם בזיקים. ד' ונכבדיהם בכבלי ברזל ה' לעשות בהם משפט כתוב ואח"כ הדר הוא לכל חסידיו כנ"ל:

ז"ל שער הכוונות בענין כוונת פסוקי דזמרה. וז"ל הללויה שירו לה' שיר חדש כו' הוא בחסד דיצירה וזש"ה תהלתו בקהל חסידים אבל הגבו' להיותה דין אנו כוללים אותה עם החסד למתקה עמו וז"ש וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים כו' לעשות בהם משפט כתוב הוא בבינה שהוא משפט וגבורה עילאה. הללויה הללו אל בקדשו הוא בשלש ראשונות דיצירה. ובאומרו הללו אל בקדשו יכוון שהוא

רמז

בִּגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ׃ הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר׃ הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעוּגָב׃ הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה׃ כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ׃ כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ׃

בָּרוּךְ יְהוָֹה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן׃ בָּרוּךְ יְהוָֹה מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ׃ בָּרוּךְ יְהוָֹה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ׃ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן׃

וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת־יְהוָֹה לְעֵינֵי כָּל־הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה

יי

ליקוטי הגר״א

הללוהו בתקע שופר. הוא מלכות שבינה תתאה שהיא תקע של שופר שבינה עלאה בינה. כי המלכות כוללת הכל. ומתערין בי׳ בר״ה. ולעת״ל ביום ההוא יתקע וגו׳ ובי׳ יתערון כל מיני נגונא. והיא סלקא באימא עלאה. ולכן נאמר בתקע שופר תקע של שופר כנ״ל. בנבל וכנור. הוא הדעת והת״ת. בנבל ב״ן ל״ב. והוא הדעת דהוא נק׳ ב״ן י״ה. דבההוא זמנא דחרותינו בן יעול להיכלי׳ דאיהו לב דאתמר בי׳ לב טוב משתה תמיד ועם הדעת יתערון כל מיני [נגונא] דכיון דהדעת נחית כלהו נחיתון עמי׳. וכלהו מתערין עמי׳ דכל האברים מתערין עמי׳. כנור כ״ו נ״ר והוא הת״ת. כ״ו הוא הוי״ה קב״ה דאתמר בי׳ ה׳ אורי וישעי נהיר בנ״ר דאיהי שכינתא מלוה דילי׳ כי ה׳ דהוא אור כמ״ש ותורה אור נהיר בנר מלוה וזהו כ״ו בנ״ר. ועל אלו השנים דעת ות״ת אמר שייעלון בשכנתא כי דעת נחית לשכינתא ע״י הת״ת. תוף ומחול הן לכאורה חו״ב שהן ניגוני דדחילו ורחימו כמ״ש המפרשים וכן מחול הוא בבינה יה״כ וכמ״ש בתי׳ כ״ד ב׳ (ונמלא מחול ניגון של דחילו ותוף ניגון של רחימו וידוע כי אהבה ויראה הן חו״ב. חכמה אהבה ובינה יראה) מינים ועגב הן כתר ויסוד ומשום דכתר לא נודע כי אם ע״י חו״ב לכן חשיב לי׳ אחריהם ואפשר דחשיב כמו שנראה מסדור הקרא ותוף ומחול הן בכתר ויסוד וחשיב כל נגוני דקו אמצעי ואח״כ של קוות וכוללם ב׳ הקוות בחדא דשמאל נכלל בימין ובפרט לעת״ל וכסדר מלמעלה למטה (ולפ״ז במינים ועוגב חו״ב). צלצלי שמע לשון רבים הן ב׳ זרועות חסד וגבורה. צלצלי תרועה נצח והוד והן עשרה מיני ניגונים שהן הכוללים הכל והן בע״ס ואף שהן י״א. דעת נכלל בת״ת. ובכלהו כל העשר ניגונין כל הנשמה תהלל יה דאיהו חכמה ובינה דבהון יהא פורקנא לו׳ ולה׳ ובזה נשלם השם דביה כל העשר ניגונים (כי הוי״ה כולל כל הע״ס כידוע):

(ביאורו לתיקון כ״א ב׳):

כתב הגאון ר׳ אברהם בנו של הגר״א בביאורו לתהלים ע״ב. וז״ל. וז״ל אדוני אבי הגאון נר״ו. וברוך שם כבודו לעולם שימשיך הברכה לזמן נצחי. וימלא כבודו את כל הארץ. שיתפשט כבודו בקצוי ארץ ואיים רחוקים. ולז״א אמן ואמן א׳ על המקום ב׳ על הזמן עכ״ל:

לך

שער נפתלי

רמז בחכמה הנקרא קדש עילאה ואני מסופק אם אלו הי״ס הרמוזים באלו החמשה הללויות אם הם י״ס דיצירה או אם הם ע״ס דמלכות דיצירה עכ״ל: (עי׳ בסידור האריז״ל):

ביאור

יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: לְךָ יְהוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל: וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ: אַתָּה הוּא יְהוָה לְבַדֶּךָ

אתה

ליקוטי הגר"א

לך ה' הגדולה כו'. כאן חשיב ז"ת כסדר. וג' הויות דכאן כח"ב ברוך אתה ה' אלהי ישראל. ה' הוא כתר דהוא אלהי ישראל דעד"א. ואח"כ לך ה' הגדולה היא חכמה דאתפשט בו"ק ואח"כ לך ה' הממלכה בינה דמתפשט במלכות והן ג' הויות בג' פסוקים. חו"ב בזו"נ וכתר סופא השלישי בקרא בפ"ע שרשן. שהן ג' ספרים כלל הכל ולא קראן בשם שהן נעלמות רק בשם הוי"ה: (ביאורו לתיקון ע' קכ"ו א'):

ארז"ל ברכות נ"ח במתני' תנא משמי' דר"ע לך ה' הגדולה זו קריאת ים סוף והגבורה זו מכת בכורות והתפארת זו מתן תורה והנצח זו ירושלים וההוד זו בית המקדש וכתב רבינו הגאון ז"ל. וז"ל במתניתא כו' לך כו' כמ"ש וירא ישראל כו'. וביציאת מצרים כתיב כי ביד חזקה כו' ביד חזקה ישלחם וביד כו' והוא במכת בכורות וז"ש והגבורה כו'. ועבר"מ פ' תצא (רע"ז א') דבמפקני דמצרים חמשין תרעין דחירו כו'. וע"ש רע"ו ב' דבי"ג מכילן דרחמי נבקע הים לי"ב קרעים ונעשי' יבשה כו' וחסד עליון נתגלה מה תלעק כו' [וכ"ב. וז"ש אשר הוצאת ממצרים בכח גדול וביד חזקה. וכמו שיו"ד כפול מה"א לפי שהדעת נכלל בו כן כח לי"ד. שי"ד דגופא נכלל בו וידוע שה' דאברהם ויו"ד דיצחק לכן במצרים י' ובים נ' מכות]: והתפארת כו' ידוע: והנצח כו' וההוד כו' שאלו ב' הן חסדי דוד ירושלם ובהמ"ק [נ"ב. ההר הטוב והלבנון והן ב' כסאות א' לו בבהמ"ק וא' לדוד בירושלים שהיא עיר הממלכה. והן ב' ממלכות. מלכות שמים ומלכות ארץ. עילאה ותתאה שהן נו"ה. בית לה' וביה למלכות. וידוע שהן בסוד ז' וי"ג דמ"ש ולכן בנה זה בז' וזה בי"ג.

וכן

שער נפתלי

ביאור דברי רבינו בברכות כי בקריעת ים סוף נאמר וירא ישראל **את היד הגדולה והוא חסד**. ובמכת בכורות נאמר ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם וזה הי' בשעת מכת בכורות וידוע כי יד חזקה **הוא** גבורה כמ"ש בתיקונים. ומביא ראיה כי אמר בר"מ כי ביצי"מ נתגלו חמשין תרעין דחירו שהם נ' **שערי** בינה וידוע כי בינה נחית בשמאלא גבורה. וכן בקריעת ים סוף נתגלה חסד עילאה דא"א והוא נתגלה ביד ימין חסד שהוא שרשו וכן כח גדול **ויד** חזקה הם שני ידים הנ"ל כח גדול יד ימין גדולה ויד חזקה יד שמאלא כי ג' ידים הם יד הגדולה ימין והם י"ד אותיות ה' אלהינו ה'. ויד החזקה שמאל הם י"ד אותיות כוז"ו במוכס"ז כוז"ו. ויד רמה בגוף הם הוי"ה בפשוטו ובמילואו י"ד אותיות ובימין שהיא עיקר נכלל בו ג"כ יד רמה של הגוף ולכן הוא כ"ח שני פעמים י"ד וזהו כח גדול וז"ל הגאון ר' אברהם הנ"ל כ"ח ליד. כח עולה במספר כפלים לי"ד. כח כולל ב' ידים יד רמה **ויד** גדולה והשלישית הוא יד חזקה. ואמר לפי שדעת נכלל בו. פי' יו"ר. אותיות י"ד ו' ווא"ו הוא דעת נכלל ביו"ד: ה' דאברהם היא ה' ראשונה וניתוסף בשם אברהם. ויו"ד דיצחק כי יצחק נק' ע"ש צחוק עשה כו' והיו"ד נוספת ע"ש גבורה; לכן במצרים י' מכות. נגד יד החזקה של יצחק: ובים נ'. נגד ה' דאברהם יד הגדולה: התפארת זו מתן תורה היא ספירה תליתאי נגד יעקב. שהתורה נתנה ביום תליתאי ובירחא תליתאי וחשב אבוהם יצחק יעקב כסדר עכ"ל: ומ"ש כי הנו"ה הם חסדי דוד. ידוע כי נו"ה הם מוחין

דנו"ק

אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים׃ אַתָּה הוּא יְהֹוָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתָּ שְׁמוֹ אַבְרָהָם. וּמָצָאתָ אֶת לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ׃ וְכָרוֹת עִמּוֹ הַבְּרִית לָתֵת אֶת־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ וַתָּקֶם אֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי צַדִּיק אָתָּה׃ וַתֵּרֶא אֶת־עֳנִי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם וְאֶת־זַעֲקָתָם שָׁמַעְתָּ עַל־יַם־סוּף׃ וַתִּתֵּן אֹתֹת וּמֹפְתִים בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו וּבְכָל־עַם אַרְצוֹ כִּי יָדַעְתָּ כִּי הֵזִידוּ עֲלֵיהֶם וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃ וְהַיָּם בָּקַעְתָּ לִפְנֵיהֶם

ויעברו

לקוטי הגר"א

וכן ז' וי"ג הן נגד עילא ותתא] ירושלם די קריתא דך מן יומת עלמא והיא נצחן. וביהמ"ק להודות לה'. ואלו ב' דבוקין יחד שא"א לא' בלא חבירו ובה' שני פקידה הי'. ועכ"ז נעכבו וכי כל בשמים ובארץ דרש לימות המשיח שנאמר ונתתי מופתים בשמים ובארץ כו'. לך ה' הממלכה לע"ל והי' ה' למלך כו' ונאמר ועלו מושיעים כו' והיתה לה' המלוכה: עכ"ל:

בתורה נבראו ד' חלקי העולם שמים ושמי השמים הארץ וימים שהן כל השם כמ"ש. אתה עשית כו' שמי השמים הוא ת"ר ועם כל אשר בהם הוא בראשית כלל הכל ויו"ד דבית הוא ואתה מחיה כו': (ליקוטים שבסוף אגדות ברכות אות ת' סי' ג'):

ואתה מחיה את כולם השכינה נק' אתה מלך החסד שהם ראשית הגלוי בסיד אתה שהוא הגלוי כמ"ש בא"ז ע"ם כמ"ש אתה כהן לעילם ומשם ואתה מחיה את כולם שבחסדו זן לרעים ולטובים כמ"ש נותן לחם לכל בשר כו' וכמ"ש בר"מ פ' בא דף מ"ג ע"ב דא איהו רזא דימינא דאקרי חסד כו' ודא איהו דקא מתפשט בכל סטרין אפי' גו תהומי תתאי כו': (עכ"ל בהדרת קודש):

והים בקעת לפניהם כו' כי בים אלולי היו המים נחרבין ונכרתין הי' להם טורח גדול לירד לעומקה של בור המים כי שולי הים עמוק ואלולי היו המים כמו שהם מתייבשין

שער נפתלי

דנוק' מדרגת דוד והם נקראו חסדי דוד שממתיקים גבורות הנוק' והם ירושלים וביהמ"ק כאשר מבאר והולך ירושלים די קריתא דך כו' והיא נצחן דהיינו נצח וביהמ"ק להודות והיינו הוד. ומ"ש וידוע שהן ז' וי"ג דמ"ש (כן היא בכ"י עצמו. ולא כמשנ"ד) והוא ר"ת דמלכות שמים והוא אח"ד דמלכות שמים גי' י"ג והוא במלכות סוד י"ב בקר והגוף. ובדכורא ז' כנגד ו"ק ועטרה או ו"ק והיכל ק"ק בינה המתלבשת בו והוא א' דוא"ו כידוע ומ"ש ואלו ב' דבוקים יחד ירושלים וביהמ"ק שהם נו"ה והם תרין רגלין וא"א להלך זה בלא זה וז"ל הר"א הנ"ל על מ"ש בתורה נבראו כו' שמים הוא ה' ראשונה. ושמי השמים הוא י'. ו"ה הוא הארץ וימים וז"ש בתורה נבראו ד' חלקי העולם כי ב' שינין של שמים ושמי השמים הוא ת"ר של תורה וימים והארץ הוא ו"ה של תורה. עכ"ל. עם כל אשר בהם הוא בראשית כלל הכל. פי' כי ת"ר דבראשית גי' ר"ת של שמי שמים כמ"ש שמי שמים ת"ר דהיינו ב' שינין של ר"ת שמי שמים. אש"י דבראשית הוא. ארץ שמים ימים ב' דבראשית הוא ר"ת בהם: יו"ד דבית כתב הר"א הנ"ל פי' הדגש שבבית של בראשית נקודה בהיכלי' הוא מ"ש ואתה מחיה את כולם: עכ"ל:

נראה

וַיַּעַבְר֥וּ בְתוֹךְ־הַיָּ֖ם בַּיַּבָּשָׁ֑ה וְאֶת־רֹדְפֵיהֶ֞ם הִשְׁלַ֧כְתָּ בִמְצוֹלֹ֛ת כְּמוֹ־אֶ֖בֶן בְּמַ֥יִם עַזִּֽים׃

וַיּ֨וֹשַׁע יְהוָ֜ה בַּיּ֥וֹם הַה֛וּא אֶת־יִשְׂרָאֵ֖ל מִיַּ֣ד מִצְרָ֑יִם וַיַּ֤רְא יִשְׂרָאֵל֙ אֶת־מִצְרַ֔יִם מֵ֖ת עַל־שְׂפַ֥ת הַיָּֽם׃ וַיַּ֨רְא יִשְׂרָאֵ֜ל אֶת־הַיָּ֣ד הַגְּדֹלָ֗ה אֲשֶׁ֨ר עָשָׂ֤ה יְהוָה֙ בְּמִצְרַ֔יִם וַיִּֽירְא֥וּ הָעָ֖ם אֶת־יְהוָ֑ה וַיַּֽאֲמִ֙ינוּ֙ בַּֽיהוָ֔ה וּבְמֹשֶׁ֖ה עַבְדּֽוֹ׃

אז

לקוטי הגר"א

מתייבשין כמו כך היה טורח גדול לדרוך ולעלות על מי הים כי המים תלול באמצע גבוה כמין הר גבוה לכן הפליא הקב"ה חסדו ונפלאותיו בקע גבהו של ים עד מקום שהמים שוין עם הארץ וגזר אותן לגזרים כמין חומה מימינם ומשמאלם אבל המים ששוים עם פני כל הארץ נתייבשו כעין קרח ועליהם דרכו בני ישראל. וז"ש והים בקעת לפניהם היינו המים הגבוהים ואחר כך ויעברו [בתוך הים] ביבשה ובאותן המים עצמן ואת רודפיהם השלכת כו׳: (עכ"ל בביאורו לישעי׳ ח׳ פ׳ כ"ג):

במרכבה ארבע סוסים למלחמה עם התיווא. וזמירות שירות ותשבחות והודאות הן ד׳ דרגין נגד ד׳ סוסיין והן קודם תפלה. זמירות פסוקי דזמרה. שירות ויושע. תשבחות ישתבח. והודאות בברכת ק"ש: (ביאורו לתיקוני ז"ח פ"ג ב׳):

וירא ישראל את היד הגדולה מסטרא דחסד דגדולה הוא חסד. וכתיב אשר עשה ה׳ (כי ג׳ ידות בחג"ת יד הגדולה יד רמה יד חזקה) כי יד יקו"ק הוא בימינא חסד: (הקדמת ת"ז ח׳ ב׳). יד הגדולה הוא י"ד אותיות ה׳ אלקינו ה׳: (תנ"ה ל"ב א׳):

כל תושבחן דשבחו להקב"ה כולהו פתחי בא"ז דכל נסין וכל גבורין דאתעבידו להו לישראל כד אתגהיר נהירו דעתיקא קדישא בעטרוי גליפין רשימין בא׳. שכל העטרין דע"ק כלילין בא׳ כמ"ש באח"מ ע"ג ע"א. וא׳ בז׳ אנקיב בחשוכא ונהיר לכל עיבר. כי א׳ הוא אור והוא כולל כל נהורין. וז׳ הוא חשך כמ"ש בז"ח שה"ש כאהלי קדר דא ז׳ כו׳ וכן אור וחושך כתר ומלכות וכשמאיר לה מאיר ממנה לכל הו"ק שהיא נקודה אמצעית וזה סוד שבת שמאיר לכל ששת ימים וז"ש ונהיר לכל עיבר מאן זיין דא חרב לה׳ מלאה דם כדין

עביד

אמרי שפר

מ"ש כי א׳ הוא אור וכולל כל נהורין וז׳ הוא חושך. והענין כי ז׳ היא ספירה שביעית והיא המלכות שבה מדת הדין שהוא החשך ונקרא זיין מלשון כלי זיין שהיא חרב מלאה דם כמפורש בפנים שעושה נסים וגבורות. והענין כי דם הוא שם מ"ה חסר א׳ והוא א׳ שבתוך הוא"ו ונמצא השם כזה יו"ד ה"א ו"ו ה"א גי׳ דם כי שם מ"ה הוא אדם הוא בהוספת א׳ והוא שנכנס א׳ דאהי"ה בתוך שם דם הנ"ל ונעשה אדם כידוע. והרב הוא שם הוי"ה י׳ ראש החרב. גוף החרב ו׳. תרין פיפיות הם ה׳ ה׳ כמ"ש בתיקונים וכשנתמלא הוי"ה במילוי שהיא גי׳ דם אז הוא הרב לה׳ מלאה דם. וכשמתחבר א׳ ונעשה אדם נמתקו הדינין וכשנמתקו הדינים דינא דמלכותא עם אדם נעשה נס כי אדם עם דינ"א גי׳ נס. כידוע והענין כי שביעית היא המרכז של העיגול בסוד השבת כי באמת יש שש משולשים בעיגול אשר קדקדם בתוך המרכז כזה

אשר משולשים האלה כל אחד יש לו שלשה צלעות וכל הג׳ צלעות כל אחד כחצי קוטר העיגול והם משולשים שוי הצלעות וקדקדם מחוברים יחד בתוך המרכז והנה גבולי המשולש הם שלשה קוים: וגבולי הקוים הם נקודות. וכל נקודה היא בלתי נתפשת בחוש כי אין לה לא אורך ולא רוחב ולא גובה כידוע והנה ששת המשולשים רומזים לשש קצוות דז"א שכל א׳ כלול מג׳ מדות חד"ר כנגד שלשת הצלעות. וכולם באים אל המרכז שהיא המלכות שביעית להם שהיא

סוף

אָ֣ז יָשִֽׁיר־מֹשֶׁה֩ וּבְנֵ֨י יִשְׂרָאֵ֜ל אֶת־הַשִּׁירָ֤ה הַזֹּאת֙ לַיהֹוָ֔ה וַיֹּאמְר֖וּ לאמר

לקוטי הגר"א

עביד נסין וגבורן בגין דאתחבר א' עם ז'. שהוא עושה מלחמה ונסים וגבורן נסים לישראל וגבורן לעכו"ם והוא כד אתחבר אור וחושך (שהן א' עם ז') ולכן עביד נסין וגבורן ודא שיר שירתא שהוא מסטרא דגבורה של הלוים והוא בהמתקת הגבורות בחסדים וזהו התחברות א"ז: (ע' זוהר פ' בשלח כ"ד א' וביאורו שם):

אז ישיר משה שר לא נאמר אלא ישיר כי השיר עצמו הוא במל' שנקראת חכמה שלמה של יסוד שנקרא שלמה והיא סלקא למעלה למעלה ונקראת שיר מסטרא דחכמה עלאה כד סלקא לגבי י' ולכן נאמר ישיר דסליק לה לי' עילאה. ומאן סליק לה לאתרה דא משה באיזה מקום סליק לה בתלתא שהוא התלישא שע"ג תיבת משה בתגא דתלתא שצורת התלישא הוא ו'. וע"ג ו' טבעת כעין י'. וסליק לה ליו"ד שע"ג ו' והוא י' דישיר. והתלישא עומד על הא דמשה בסוף האות כידוע וטבעת שבראשה נוטה לשמאל ע"ג ו' דובני ישראל ותקים מן ה' דמשה שהוא ה' תתאה ושריא על רישא דו' שהוא עד"א ונעשית ראש הו'. ר"ל שסלקא לי' ע"ג ו' ונעשית ז' וזהו תלישא י' ע"ג ו' והוא בחכמה עלאה. וסליק לה עד אתר דאתגזרת ר"ל לחכמה דמשם אתגזרת. ולשם סלקת ע"י משה. ותלישא מלשון אתגזרת. וכד סלקא לגבי י' עילאה אתקראת שיר זכר. וכד נחתא לגבי' ה' אתקריאת שירה הה"ד אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' כי משה סליק השירה בה' תתאה שהיא הזאת אל אז ישיר. ובינה נקראת אז א' על ז'. (תי' יו"ד כ' ב'):

בהוד שבח משה אז: אז ישיר משה כי הוד ספירה שמינית וזהו אז א' כתר על ז' מחכמה עד הוד. (תי' י"ג כ"ה א'):

חיות קטנות אלין אתוון דאדני עם גדולות אינו"ן אתוון דיקו"ק. אינון תמניא ואינון יאקדונק"י ועלייהו אתמר אז ישיר משה כד יהא קב"ה בשכינתי' בחיון תמניא והן ד' פנים וד' גדפין לכל חיה תמניא אינון בין אנפין וגדפין דבהון שבח משה אז: (תכ"א כ"א א'):

אז ישיר משה בגין דקוב"ה אמר דבינונים לגבייהו תמה זכות אבות אם לא תבו בתיובתא ואם תבו בתיובת' אתמר לגבייהו חלה זכות אבות ובגין דלא יתאבידו אלין בינונים מסר משה גרמי' עלייהו ואמר אם אין מחני נא ובגין דא עתיד רעיא מהימנא למיהוי בגלותא בתרא בכמה דוחקין דסביל עלייהו. ולא יפקו מגלותא בתשרי דאיהו שמאל דוחה כמו בכל ר"ה שהוא דוחה שלא יכתבו בה שלא ימותו וכן בגאולה ידחה עד ניסן שהוא רחמים וימין מקרב לון בתיובתא דאיהו פסח דרועא ימינא ויוקים לון מנפילו דלהון ויימא לון קומי שבי ירושלים ובשבועות יפקון בזכות משה דאיהו מתן תורה רחמי וכו' בעמודא דאמצעיתא דרגא דמשה מאריך קב"ה דאיהו ארך

אמרי שפר

סוף מעשה במחשבה תחלה והיא מרכז המעשים כולם וכמו שהמרכז שהוא נקודה הבלתי מושג כנ"ל כן במלכות בה כח הצמצום וההסתר מהנהגת ה' כדי שיהי' מציאות לנבראים. וזהו החשך שהוא הסתר ההשגה כנ"ל. אמנם א' הוא א' דאהי"ה כנ"ל ובה מתמתק הדין ונגלה האור מתוך החשך. כי א' הוא כתר שהוא הראשון לע"ס וכן הבינה נקראת על שם הכתר א'. והיא התגלות היחוד האמתי. ומה שנתעלם כעת היחוד האמיתי שהוא החשך. ונראה כאלו ח"ו יש פועלים חוץ ממנו. ע"י ההמתקה שהוא התגלות יחוד המציאות ויחוד השליטה האמתית יתמתקו הדינים ועושים נסים נגלים וזהו א' שהיא היחוד. וההמתקה הוא בהתחברות א' עם ז' וזהו א"ז:

מ"ש

תפלת שחרית

לֵאמֹ֑ר אָשִׁ֤ירָה לַֽיהוָה֙ כִּֽי־גָאֹ֣ה גָּאָ֔ה ס֥וּס
וְרֹכְב֖וֹ רָמָ֥ה בַיָּֽם׃ עָזִּ֤י וְזִמְרָת֙ יָ֔הּ וַֽיְהִי־לִ֖י
לִֽישׁוּעָ֑ה זֶ֤ה אֵלִי֙ וְאַנְוֵ֔הוּ אֱלֹהֵ֥י
אָבִ֖י וַאֲרֹמְמֶֽנְהוּ׃ יְהוָ֖ה אִ֣ישׁ מִלְחָמָ֑ה יְהוָ֖ה
שְׁמֽוֹ׃ מַרְכְּבֹ֥ת פַּרְעֹ֛ה וְחֵיל֖וֹ יָרָ֣ה בַיָּ֑ם וּמִבְחַ֥ר

שלשיו

לקוטי הגר"א

ארך אפים על בינונים וטרח בגינייהו לקיימא וברחמים גדולים אקבצך ובההוא זמנא אז ישיר משה כי משה ישיר דה"א מסר עצמו על הבינונים ואתי בגילגולא בגינם: (תק"א מ"ז א'):

כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים כי גאה גאה באורייתא סוס ורוכבו רמה בים בימא דאורייתא כמ"ש בתיקונים נ"ב ב' ויקרע ימא דאורייתא וסוס ורוכבו כו' והן שני מיני גאונים באורייתא (וזהו) גאה גאה. לא יסור שבט מיהודה אלו ר"ג ומחוקק מבין רגליו נשיא שבא"י והם שרי גאים כמ"ש בחולין והענין (כי בתורה ים ים ויבשה יבשה חלק הנגלה ויש חלק הנסתר וקריעת הים הוא שיהא הים כמו היבשה שיוכלו לילך כל אחד שם בלא סכנה ולא יצטרכו לטרוח לשוט ויתגלה כמו יבשה פשוטו של תורה. ואז סוס ורוכבו רמה בים כשיתגלה ימה של תורה דאיהי אימא עלאה עלמא דחירו שאין ס"א שולט נגדה והיא סוכת שלום אין שטן ואין פגע וז"ש לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים והמים הוא הדעת שהוא מפתח דכלי פתחהא וזהו לים מכסים וז"ש סוס ורוכבו כו' שהם חיויא ובת זוגו דאיהי סוסיא דילי' (ויתבטלו כחותיהם על ידי ימא דאורייתא) כי כל מה שהי' בגאולת מצרים בימא דלתתא בעוה"ז. בפורקנא בתרייתא כלא יהי' בימא דאורייתא: (ע' בת"ע קכ"ו ב' ובתק"א נ"ב ב' וע' בתז"ח פ"ב ג'):

עזי וזמרת יה. וזמרת כמו וזמרתי. ויו"ד של עזי מושך אחר עמו. ור"ל הוא עזי שאני מתלונן בצלו ואין לי מנוס אלא אליו. וכן הוא תושבחתי. בטובתי אני משבח אותו ואיני תולה בכחי:

ויהי לי לישועה. ר"ל כמו שאני תולה בו כן הוא לי לישועה. וכן אמר. זה אלי הוא כחי ומכבדני ואני ג"כ אנוהו לשון יפוי. וכמו כן אלהי אבי הוא ואני ארוממנהו. והוא משירות הכפולות אלי ואלהי אבי אנוהו וארוממנהו. וכמו אלי אתה ואודך אלהי ארוממך וע"ד האמת כמו זהב התנופה אבל כסף אינו מניף כמ"ש בזוהר פקודי (רכ"ד) ע"ש. והיפוכו שלג אם יהי' חטאיכם כשנים כשלג ילבינו כי שם הכפרה יום הכיפורים והתשובה: (אדרת אליהו):

זה אלי ואנוהו אלי גי' אם כי אימא הוציאם ממצרים: (תק"ה נ"ב א'):

מרכבות פרעה וחילו ירה בים ומבחר שליש‍יו טבעו בים סוף. כי ד' קליפין הן והן ד'

אמרי שפר

מ"ש באדרת אליהו וע"ד האמת כמו זהב התנופה אבל כסף אינו מניף כו'. פי' כמ"ש בזוהר שם כי הזהב שהיא מדת הדין הוא מניף להורות שמדת הדין יתעלה למעלה ולא ירד למטה. אבל בכסף שהוא מדת החסד אינו מניף כי אדרבא צריך שירד למטה. וכמו כן אמר כאן זה אלי ואנוהו כי אל הוא שם החסד כידוע ולכן לא אמר וארוממנהו שאדרבא צריך שירד למטה וישפיע ולא להתרומם ולהתעלות וז"ש ואנוהו שאהי' עמו בנוה ביחד. אבל באלהי אבי אמר וארוממנהו כי אלהי הוא מדת הדין כי שם אלהים בגבורה ולכן אמר וארוממנהו. שצריך שיתרומם ויתעלה למעלה ולא ירד מטה ועי"ז שמתרומם הוא נמתק בשרשו שעולה לשרש הדין שהוא בבינה ושם נמתקים בסוד אם יהי' חטאיכם כשנים כשלג ילבינו:

מ"ש

שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף׃ תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־

אבן

לקוטי הגר"א

ד' דיחזקאל אש מתלקחת ורוח סערה כו' וכנגדן ד' קליפות בוהוא רחום עון משחית אף חמה וכנגדן ד' מיתות סקילה שריפה הרג וחנק ובקדושה דן את הס"א בד' מיתות וד' קליפות הן כנגד תהו ובהו וחשך ותהום ותהו נגד מיתת חנק כי תהו הוא קו ירוק וחנק הוא בחבל כריכה על צוארו כמו קו. ובהו הן אבנים מפולמות וכשהקדושה מתגברת אז דנין לס"א ואתעבידו להון אבנין דסקילה וז"ש ירה בים כמ"ש או ירה יירה. טבעו בים סוף הוא חנק דתהו כמ"ש מי שמתו חנק טובע בים: (ביאורו לתז"ח פ"ב ג'):

ימינך

אמרי שפר

מ"ש רבינו בענין תהו ובהו כי הן חנק וסקילה. הענין כידוע כי תהו הוא עולם התוהו עולם הנקודים ובהו הוא עולם התקון עולם הברודים. והענין צריך לידע מ"ש האר"י ז"ל וע' בספד"ל. כי בעולם הנקודים כבר היו אורות וכלים. ומרוב האור שהי' בתוכם לא יכלו לסבול ונשברו הכלים ונפלו לבי"ע והאורות ירדו ג"כ למטה ממקומם והענין כי כבר ידענו מה שכ' רבינו כי האורות הן רצונות ה' והכלים הן יכולתו להוציא רצונו מכח אל הפועל. והנה בכל מקום אורות מתלבשים בכלים דהיינו ברצונו כביכול יש לו היכולת לעשות כרצונו באין מפריע. אמנם בעולם הנקודים שם היו הרצונות כוללים מראש ועד סוף את ההנהגה גם מה שיהי' אחר כל הסיבובים ואחר כל התחזקות הס"א דהיינו כל הגלות ושפלות המחזיקים בתורת ה' שסוף כל הסיבובים יהי' ג"כ שתתגבר הקדושה ותבטל כל כחות הס"א. ויתראה לכל שכל התגברות הס"א הכל כלא והקדושה עשתה את שלה ורצונה נעשה בכל אופן היותר מועיל את כל הסיבוב הזה כללו רצונות שבתוך * עולם הנקודים. וא"כ נכלל בזה גם דברים הנוגעים אל הבחירה שעי"ז תשלוט הס"א ח"ו אם לא יבחרו בטוב. והתגבר הקדושה אם יבחרו בטוב. וכיון שכן כביכול אין היכולת בידו לאורה לגמור רצונו כי לפי הנראה הוא תלוי בבחירת האדם ולכן כשהגיע לרצון ה' הנוגע בבחירה אז לא נוכל להבין זה איך היכולת בידו לגמור כרצונו אחרי שתלוי בבחירה וזה נקרא שנפל היכולת בבי"ע דהיינו כי ניתן היכולת שהיא הבחירה אל האדם שכולל בגופו ונשמתו את כל בי"ע. ונמצא כי אע"פ שבאמת היכולת בידו ית' גם אחר הבחירה לעשות כרצונו אבל זה אינו נגלה כלל רק אדרבא לפי הנראה היכולת ביד האדם בבחירתו כנ"ל ונקרא זה שהיכולת שביד הקב"ה טמון בתוך היכולת של בי"ע שהוא האדם כנ"ל וזהו הנפילה בתוך בי"ע. והבן זה. והתיקון הוא. כי אח"כ נמצא בדרכים רבים וגילה יכולתו ע"י התורה והמצוה שבזה הראה ממשלתו שמצוה כמושל על עבדיו מפני שהיכולת בידו. כי אלולי כן לא הי' מצוה ולפעמים נראה בגלוי ביטול הבחירה כי בכל השתדלות בעל הבחירה לא יועיל לו לבטל גזירת ה' ית' וזהו התיקון מעט שנעשה בזמן הנהגות עוה"ז וככה יתנהג העולם עד בא זמן העתיד לבא זמן הגאולה שאח"כ תתבטל הבחירה מכל וכל כמו שנא' והסירותי את לב האבן כו' ויתגלה יכולתו למלאות רצונו אף בענינו הבחירה ואז נקרא בעלו הכלים מן בי"ע והבן זה מאוד כי הוא עיקר גדול. ונמצא תהו היא דבר שמתהה האדם ועומד תוהה ומשתהה כי לא יבין רצונו ית' בעניינים הנוגעים לבחירה והוא בזמן עולם הנקודים. ובהו הוא נוטריקון בו הוא כמ"ש בזוהר דהיינו שיש בו מעט השגה והוא אחר התחלת התיקון כנ"ל. והנה חז"ל אמרו תהו זה קו ירוק שמקיף את כל העולם וממנו חושך יוצא בהו אבנים מפולמות ומהם מים יוצא. והענין כנ"ל. כי קו המקיף היינו השגחה הכללית שמקפת את כל העולם כולו מראש ועד סוף כנ"ל ולכן יוצא ממנו חושך דהיינו מניעת ההשגה כנ"ל שא"א להשיג איך שולטת ההשגחה במקום וענייני הבחירה. ונקרא קו ירוק כי גוון ירוק הוא מורכב מהרבה גוונים והכוונה על הנהגה הכוללת כל ההנהגות והנה אבני בהו הם אבנים מפולמות משוקעות בתהום היינו כי זה מרמז על המרכז מכל הסיבובים שבעולמות והיינו שהקב"ה ברחמיו הרבים בתוך כל המעשים שבעולמות מרכז אחד שעליו יסובבו כל המעשים והיינו שכולם ילכו לכוונה אחד והוא שיהי' בחירה בעולם כדי שיהי' שכר ועונש ולכן יסתעף מזה שיהי' תורה ומצות שזהו המורה על ממשלתו ית' כנ"ל ולכן מהם מים יוצאים כי מים היא תורה כידוע והבן כל זה מאוד כי כתבתי בקצרה עוד הקדמה אחת דע כי בעולם התהו כתב האר"י ז"ל שסיבת נפילת הכלים הי' מפני שהאור בא בגילוי גדול ולא יכלו לסבול אבל אח"כ בתיקון בא האור במסכים רבים ולכן נתקיימו והיינו כנ"ל כי הרצון של הסיבוב הכללי הכולל גם יכלתו בזמן הבחירה כנ"ל זה בא בגילוי. ונפלו כנ"ל כי עיקר היכולת הוא להראות בפועל כל דבר. דהיינו שליטת הכחות של הבחירה וגם ביטולם ע"י שליטתו ית' וממשלתו ולב

הי'

אָבֶן׃ יְמִינְךָ יְהוָה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ
יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב׃ וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס
קָמֶיךָ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ׃ וּבְרוּחַ

אפיך

לקוטי הגר"א

ימינך ה' נאדרי בכח. הוא סוד חו"ג דאינון כח כי הן כ"ח פרקין בב' ידין ושמאלא נכלל בימינא וכל הכח הוא בימינא ולכן הימין נקרא כח ימינך ה' נאדרי בכח והוא סוד שם הוי"ה ויד נקרא ע"ש י"ד פרקין וכל הכח נכלל בימין: (ביאורו לתיקון ס"ט ק"ז א' בש"א):

ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב חסד ונצח דנצח אתקשר בימין כמ"ש נעימות בימינך נצח: (תכ"א כ"ה א' בהג"ה):

ימינך ה' נאדרי בכח ששם כח כ"ח מ"ה: (תמ"ז פ"ז ב'):

וברוב גאונך תהרוס קמיך (הענין כי אית אבנין דקדושה אבנים מפולמות דמנהון נפקין מים מיא דאורייתא מים חיים ואינון לוחות אבנים) ואית אבנין מס"א שהן אלהים אחרים עץ ואבן ונפקין מינייהו מים זדונים מי טופנא של המבול והוא רומז על הגלות. ומאן גרים דאינון שלטון על עלמא משום דאתברו לוחות אבני דאורייתא וכד אלין דקדושה מתגברין אז כתיב וברוב גאונך תהרוס אבנין קמיך כמ"ש עת לבנות ועת להרוס. ומ"ש וברוב גאונך כי גאוה הוא במים (מים דאורייתא כי גאה גאה גאופים דאורייתא כנ"ל) וכן בכל הנסים נתגאה ה' במים וזהו וברוב גאונך שיתגלה מיא דאורייתא אבנים מפולמות אז תהרוס קמיך ההרוס אבנין דס"א ואתעביד מנהון אבנין דסקילה לס"א כנ"ל ירה בים: (תז"ח פ"ב ג'):

תשלח חרונך יאכלמו כקש הוא כנגד חסד כי חסד הוא שריפה אש היסודי הוא חסד. וחסד הוא הקליפה השלישית של יחזקאל ואש מתלקחת והוא א' מד' מיתות שהקדושה דן את הס"א בשריפה והוא מרה אדומה כעס וזהו תשלח חרונך כעס הנ"ל אז יאכלמו כקש כמ"ש והי' בית יעקב אש ובית עשו לקש: (תז"ח שם):

תשלח חרונך יאכלמו כקש. שלא כמדת ב"ו אשר אם כועס אינו עושה לחבירו מאומה עם כעסו. אך אם יעשה מוכרח שיהי' בפועל כאשר יכהו וייסרהו. אבל מדת הקב"ה תשלח חרונך וזה לבד יאכלמו כקש: (אדרת אליהו):

וברוח אפיך נערמו מים האדם הוא קרוץ מחומר. רק הקב"ה עשה עמו חסד ויפח באפיו

אמרי שפר

הי' צריך הנפילה כדי להראות שליטת הבחירה כנ"ל בפועל ממש. ועוד צריך שתדע כי בתיקון הי' גם זה שהאור נכנס בתוך הכלי ומסתלק ממנו ונכנס ומסתלק רצוא ושוב ועי"ז יוכלו להתקים והיינו שהרצון מניח לבחירה לעשות ואז שולט ועושה כביכול רצונו של הקב"ה הרוצה בבחירה. אך הרצון של התיקון העתיד לא נכנס עדיין בתוך המעשה בכדי שיניח לבחירה לעשות את שלה ואח"כ נכנס תיכף גם הרצון של התיקון העתיד בתוך המעשה בכדי שהבחירה סוף כל סוף תבא אל התיקון האמתי ואח"כ חוזר ויצא ממנה כדי שיניח לבחירה לעשות ואח"כ חוזר ונכנס תמיד ברצוא ושוב וזהו והחיות רצוא ושוב ושמור זה כי הוא עיקר גדול ולכן בעולם התהו שלא הי' זה ולכן הי' הנפילה ונק' זה מיתת חנק שמכליא הרוח בתוכו שלא לצאת אמנם אבני בהו הם אבני בית הסקילה כידוע שמניחין אבן על לב הנסקל דהיינו שהאבן הוא המרכז מכל מחשבות לבו כנ"ל שהוא הבחירה כדי שיהי' שכר ועונש והוא בשביל תורה ומצות ומהם מים יוצאים כנ"ל ובזה נחלש כח הס"א והוא סקילה לס"א והבן כל זה היטב כי קצרתי:

מ"ש

אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד
נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם: אָמַר
אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ
נפשי

לקוטי הגר"א

באפיו נשמת חיים ויהי לנפש חיה ונתוסף בו ע"כ חכמה ושכל. כן היה פה במי ים סוף וברוח אפיך אשר נפחת במים נערמו מים נתחכמו המים כתרגומו חכימו מיא נעשה גם הם חכמים ונלבו כמו נד וקפאו תהומות בלב ים. אז אמר אויב ארדוף. ר"ל כי פרעה תחלה היה במורא גדול מפני מי הים ועתה אחר אשר ראה כי קפאו תהומות אז היה בטוח ואמר אויב ארדוף אשיג כי הדרך הוא טוב מאד: (אדרת אליהו בלקוט):

וברוח אפיך נערמו מים כו' כי ד' קליפין הן כנ"ל עון משחית אף חמה. ורוח סערה הוא הקליפה של אף שהרוח היא באף. ומשם סליק רוגזא ובי' נלכד משיח שהוא רוח בקדושה כמו שנא' ורוח אלקים מרחפת ואמרו זו רוחו של משיח והוא רוחא דנשיב בחוטמא כמ"ש באדרא רבא ועלי' אתמר וברוח אפיך נערמו מים שהן מים דאורייתא כי בשביל רוח האף (שהוא אף של והוא רחום) נערמו המים ונלבו דלא אתמשך אורייתא לתתא כי נלבו כמו נד נוזלים. כי נוזלים הוא לשון טפין (דלא אתמשך רק טפין) מעט מעט והכל בגין דלא אשתכח מהימנותא קפאו תהומות בלב ים. לב הן ל"ב נתיבות חכמה שבבינה שלכן נק' בינה לב כידוע. ויש דא אימא ימא דאורייתא כ' תרעין. שע"ז נאמר עם נכל מנ' ומל"ב (וזהו לב ים) ובגין דלא יתגרי אף בהון (קליפת אף הנ"ל) קפאו תהומות תהומא דחכמתא וז"ש וברוח אפך בשבילו קפאו תהומות כו'. דא ימא דאיהי לב ים כנ"ל איהי גלידא דהיינו קרח. שלא יזלו המים הנ"ל כמ"ש הקרח הנורא: (תז"ח פ"ב ג'):
נשפת

אמרי שפר

מז"ש כי משיח נלכד בקליפת אף ובשביל רוח האף נערמו מים וקפאו תהומות החכמה שלא יזלו אלא טיפין טיפין דחכמתא והבינה איהו גלידא קרח הנורא. הענין כי כבר ידוע כי לא על הגוף של משיח אנו מדברים כי אם על נשמתו ורוחו והיינו כח ההתגלות של שליטת ה' ית' ויכלתו לנצח כל כחות הבחירה שמהם יניק הס"א. ההתגלות הזה יהי' על ידי משיח ונמצא כי רוחו של משיח הוא השכלת והשגת השליטה של ה' ית"ש. איך כל הכחות כאין נגדו. ורוח ההשכלה הזאת היא תתגלה ע"י משיח שהוא יקבל כח ההארה הזאת. ודע כי הרוח הזה הוא רוחא דנשיב בחוטמא. והענין כי בחוטמא אשתמודע פרצופא דהיינו כי בחוטם ניכר תכונת האיש אם הוא מתין או מבוהל אם הוא בכעס או בנחת וכן עיקר הנשימה של האדם הכל בחוטם ונמצא כי עיקר האדם ותכונת האדם ניכר בחוטם וגם התחברות רוח פנימי של האדם עם רוח העולם המקיף את האדם הוא על ידי החוטם כח הנשימה כנ"ל. והנה כבר אמרנו לעיל כי רצון ה' הרוצה בתיקון העתיד הוא נכנס בתוך ההנהגה של עכשיו בדרך רצוא ושוב כנ"ל והוא עיקר התיקון של עכשיו כנ"ל וזה נקרא רוח אף דקדושה דנשיב רוחא דהיי בסוד והחיות רצוא ושוב. ולכן רוחא דמשיח שכולל הרצון הנ"ל של כח ההתגלות של שליטת ה' ית' על הכל והוא תיקון העתיד שכעת אינו מתגלה עדיין רק מקיף את ההנהגה ומעט נכנס בתוכו רצוא ושוב ולכן רוחא דמשיח ברוח האף והחוטם דקדושה דנשיב ברצוא ושוב כנ"ל. ולעומת זה ברוח האף דס"א הוא להיפך. כי הוא המונע שלא יתחבר הרצון הנ"ל של תיקון העתיד בכח ההנהגה של עכשיו בחיבור קבוע. מפני כי עדיין זמן שליטתו שרוצה הקב"ה בכח הבחירה. ועדיין לא נתגלו בפועל כל כחית הבחירה. וכל זמן שלא נתגלה כל כחותיהם בפועל לא יוכל התיקון להתגלות בפועל כנ"ל כי זהו כל כוונת תיקון העתיד לגלות שליטתו על כל כחות הס"א לבטלם. ולכן הם הגורמים לרוח האף הנ"ל דקדושה שיהי' נשיב רק ברצוא ושוב בלא חיבור קבוע. ולכחות הס"א הוא בהיפך בשעה שהוא רצוא בכאן אז הוא שב הס"א ובשעה שבכאן הוא רצוא בס"א. כי התגברותם הוא בהתעלם התיקון העתיד.
שהוא

נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי׃ נָשַׁפְתָּ
בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם

אדירים

לקוטי הגר"א

נשפת ברוחך כסמו ים. דכד בעי קוב"ה לנטלא נוקמא מחיוויא ורתיכוי דאינון סוס ורוכבו מה כתיב נשפת ברוחך שהוא רוח קדישא שאז יתבטל רוח סטרה (רוח של אף הנ"ל) ואז כסמו ים שהוא ים הנ"ל אימא נש"ב ים ובההוא זמנא אתמשכון מיא דאורייתא לאשפעא לתתא (ולא אזלו טפין טפין) והמים הזידונים הנ"ל (דלא אשתכח מהימנותא שהוא ע"ז כנ"ל) המה צללו כעופרת כמו שמצינו ביצרא דע"ז דשדיוהו בדודא דעופרת (והוא פסולת דנפק מכספא. וכסף הוא בימין אברהם וממנו נפק ישמעאל) והענין כי חטא אדה"ר הי' בג' עברות ע"ז וג"ע וש"ד. ונגדן נתגלגל בג' אבות. באברהם נצרף באש בשביל ע"ז. ושם נצרף הרע של ע"ז ופסילי אלהיהם תשרפון באש. וביצחק בשביל ג"ע. וכנגד הרע ותכהין עיניו. ובשניהן נפק הפסולת. כמ"ש בר"מ אתלבן כספא אברהם בנורא ונפק ישמעאל עופרת לבר. וכן ביצחק (נפק ממנו עשו) ויעקב גלות (לכפר על ש"ד) והנה מאברהם נפק עופרת לבר והוא ע"ז כנ"ל ולכן נאמר בישמעאל מצחק שהוא ע"ז כידוע ולכן אנשי כנה"ג אוקידו ליצרא דע"ז בנורא. וחפיוהו בדודא דעופרת וז"ש כאן צללו כעופרת והיכן צללו במים אדירים מנייהו דאינון מההוא דאתמר אדיר במרום ה'. (והן מיא דאורייתא) כי רוח הנ"ל גורם למים שיבאו ויתמשכו כנ"ל: (תז"ח פ"א א' פ"ג ב'):

וברוח אפיך נערמו מים כו' נשפת ברוחך כו' כי בחוטמא אית תרין נוקבין מחד נפיק רוחא ומחד נפיק תננא ורוחא הוא קריר ואמר וברוח אפיך נערמו מים כמו מים הנקרשים בקרירות ואח"כ ברוח השמאלי' שהוא חמימו דאשא נמסו הנקרשים וכסמו ים ולכן

כתב

אמרי שפר

שהוא היחוד האמיתי. ולכן נקרא זה ג"כ אף דס"א שהוא נשיב ג"כ ברצוא ושוב אלא שהוא להיפך מקדושה וז"ש והרבה להשיב אפו דהיינו שמרבה להיות רצוא באף דקדושה. והבן זה. וזהו כוונתו כי רוחו של משיח נלכד בקליפת אף דהיינו שלא יוכל להתגלות רק ברצוא ושוב והבן זה. וזהו ג"כ קפיאת תהומות החכמה שאיננו מתגלה היחוד האמתי עדיין. וזהו מצד חסרון ידיעת התורה ורזי החכמה. כי הס"א סותמת וגודרת בעד הנשמה והשכל שלא ישכיל עבדי בהשכלת היחוד האמיתי ואינו מתגלה רק מעט מעט טיפין טיפין וז"ש הקרח שהיא היחוד האמיתי שהוא למעלה מחיות הקודש רקיע כעין הקרח הנורא כי רקיע הוא דבר המבדיל ומפסיק את ההשגה אבל יש רקיע שמפסיק עד שאי אפשר להשיג כלל מה שלמעלה כמו רקיע שעלינו אבל החיות שהם רצוא ושוב דהיינו שמשיגים מעט ותכף שבים מהשגתם לעצמותם כדי שלא יתבטלו ממציאותם. ולכן הרקיע המפסיק את השגתם אינו מפסיק לגמרי רק שמשיגים מעט מעט והיינו כעין קרח שע"י חום מעט יוצא ממנו מים דהיינו שפע השגה. והיינו כי מניעת ההשגה הוא בשביל שהשגה הזאת היא תכופה בלי הפסק וא"א לנבראים להשיג רבוי השגה כל כך רק בהתבוננות בין ענין לענין וברגיעה מעט וזהו ברצוא ושוב, אך שם ההשגות תכופים בלי שום הפסק כלל וזהו כמו הקרח שמתלכדים חלקי המים בתכיפות דחוקים זה בזה עד שאי אפשר להפריד ביניהם. וזה יורה על מניעות ההשגה כנ"ל. וכמו כן האדם המשיג חכמת התורה וסודות'. יש ג"כ הרקיע המבדיל והוא מסך למנוע ההשגה בתורה שלא יוכל להבין. והוא ג"כ כנ"ל מפני שהשגת התורה אין לה שיעור ובכל פעם העיון נראים כמה ענינים משתלשלים ומסובכים זה בזה וא"א לו להבין ולהשיג רק מעט מעט טיפין טיפין כל דבר בפני עצמו:

ענין דשדוהו ליצרא דע"ז בדודא דעופרת שהוא פסולת דכספא ישמעאל שיצא מאברהם שהוא חסד ככסף והענין כי עופרת שאיב קלא כמו שארז"ל ביומא והענין כי עופרת אותיות עו"ר פ"ת והנה עור גי' שם הוי"ה בהכאה וכמ"ש האריז"ל בשיר ואחר עורי נקפו זאת פ"ת גי' תלמוד ומבטל קליפת נו"ק דס"א שגי' ג"כ פ"ת. והוא על ידי שם המרומז בשיר למעלות כידוע. והוא יוצא מר"ת של אחר שם הויה שבמזמור הנ"ל והם. עושה שמים וארץ. שומרך. צלך. ישמרך מכל רע. ישמר צאתך ובואך והוא כי

ידוע

אַדִּירִים׃ מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי
כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה
פֶלֶא׃ נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ׃ נָחִיתָ
בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־נְוֵה
קָדְשֶׁךָ׃ שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל
אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת׃ אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי
אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ
כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן׃ תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה

ופחד

לקוטי הגר"א

כתיב נשפת דהוא ברוחא דחמימו כמ"ש גם נשף בהם ויבשו והן ג' רוחין בחוטם א' ממוחא וא' מלבא. דלבא אשא ודמוחא מיא כמ"ש בר"מ פ' פנחס. והוא רוחא דריאה דהוא ממזג מוחא ולבא וכו' מתייחדין. (ביאורו לת"ע קכ"ח ב'):

מי כמכה באלים כו' דמיכאל איהו מיא ואיהו ממנא על מיא ובגין דא כד אעבר משה לישראל בימא שבח לקוב"ה בהאי קרא מי כמכה באלים דזהו אותיות מיכאל מי כאל. באלים דהוא אל האלים כמ"ש בתי' קכ"א ב' (אל אחזי על אלקות דעלת על כל העלות כו' וכל מלאכיא דאתקריאו בהאי אל כגון מיכאל גבריאל כלהו מזדעזעין מהאי אל דאיה אלקי האלקים): (שם ק"ל ב'):

בגדול

אמרי שפר

ידוע כי ניק' דס"א הוא כח המפתה לאדם. ודכורא דס"א הוא המקטרג. והנה עיקר הפיתוי הוא באמונה. א' שה"ו עזב את הארץ ומתנהג בטבע וא"ל עוד לו. וע"ז אמר עושה שמים וארץ. שתמיד הוא עושה ואין רגע נפסק מכחו ית' ועצייתו כי אם יפסוק ח"ו רגע אחד היו כלא היו. הפיתוי הב' כי רם על כל גוים ה' שאומרים שאינו מדרך הכבוד לו ית' שישגיח על מעשה בני אדם השפלים ויטפל בהם רק עזבם למקרה ח"ו. לזה אמר שומרך כי הקב"ה מטפל בענייני בני אדם. הפיתוי הג' בכפירת שכר ועונש כי הקב"ה אינו משתנה מרצון אל רצון ולא נוכל לאמר כי במעשה הטוב יתן שכר ולהיפך יענים לזה אמר צלך בכלל שהוא לפי צורת האדם ומעשיו כן הוא הצל. וכמו כן הקב"ה מתנהג עם האדם לפי מעשיו בכלל הזה. פיתוי ד' שאומר אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא א"כ סוף כל סוף יענש. ולכן יפיק ויתהני בהאי עלמא לזה אמר ישמרך מכל רע כמו שדרשו רז"ל על רגלי חסידיו ישמור כיון שעברו רוב שנותיו ולא חטא שוב אינו חוטא. ועוד יש פיתוי כי לכאורה נראה. כי כל ביאת האדם לעולם הזה ללא צורך כי כולם יוצאים מן העולם מלאים חטאים. אבל באמת לא ידע ממנו נדח כי סוף כל הסיבובים בגילגולים רבים יתוקן הכל ולזה אמר ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם דהיינו שהקב"ה יסבב בסוף כל סוף יהי' צאתך מן העולם כביאתך לעולם בלא חטא ולכן השם עשצי"י היוצא מהתיבות הנ"ל שאחר שם הוי"ה מורה על שליטת ה' י"ת על כל הענינים כנ"ל ולכן הוא מבטל ניק' דס"א שהוא כח המפתה כנ"ל והנה ה' פעמים הוי"ה גי' ק"ל והנה עור גי' הכאת שם מ"ה יו"ד פ' ה"א פ' וא"ו וא"ו פ' ה"א גי' עור. והנה ע"י עור הנ"ל שהוא משם מ"ה ממשיך ה"פ הוי"ה הנ"ל שגי' ק"ל כנ"ל. כי מ"ה באחוריים גי' ק"ל כידוע. וע"י ה' הוי"ת הנ"ל נעשה מפ"ת הנ"ל שם עשצי"י שהוא אחר ה' הויות ומבטל כח נוק' דס"א כנ"ל ונרמז זה בעופרת וזהו שעופרת שאיב קלא ק"ל הנ"ל. והנה עופרת הוא הסיגים המעורב בכסף ועי"ז אינו מתגלה הכסף וידוע כי הכסף הוא במדת החסד והעופרת המעורב היינו מדת הדין המעכב שלא יתפשט חסדו. ומרומז באותיות עופרת ג"כ שהוא צירוף תר"ע פ"ו שכן אדני במילוי גי' תר"ע ע"ה ואלהים בפשוטו גי' פ"ו והם מדת הדין המעכבים על החסד כנ"ל. ולכן שדיוהו בדודא דעופרת שהחסד לא ירחם על יצרת דע"ז הקליפות ועי"ז יתבטלו הקלי':

וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן עַד־
יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהֹוָה עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ
קָנִיתָ׃ תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן
לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהֹוָה מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ
יָדֶיךָ׃ יְהֹוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ יְהֹוָה
יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃

כִּי לַיהֹוָה הַמְּלוּכָה וּמשֵׁל בַּגּוֹיִם. וְעָלוּ מוֹשִׁיעִם בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיהֹוָה הַמְּלוּכָה׃ וְהָיָה יְהֹוָה לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ

ביום

לקוטי הגר"א

בגדול זרועך ידמו כאבן. היינו שזרוע שהוא שמאל נתכללה בימין שהוא גדולה. אז נעשו אויבים כדוממים שהוא אבן. כי השיב אחור ימינו מפני אויב וק"ל: (עכ"ל הדרת קודש):

תביאמו ותטעמו כו' כי בית דילה הוא ביהמ"ק. ובתי ירושלים הוא גבולה כו' וז"ש תביאמו ותטעמו בהר כו' מכון כו' ואח"כ מקדש כו' השלישי עכ"ל. וכתב עליו בנו הגאון ר' אברהם ז"ל והוא סוד תביאמו ותטעמו בהר הוא הר הבית. מכון לשבתך הוא הגבול בתי ירושלים מקדש ה' הוא מחנה שלישי עכ"ל: (אגדות ברכות פרק ט' סי' כ"ט):

מה שסדרו בתפלה כי לה' המלוכה כו' והיה ה' למלך על כל הארץ אשר יפלא לכאורה מ"ש אח"כ והי' ה' למלך על כל הארץ ולא מתחלה ח"ו. אך הענין כמ"ש. שאנחנו עמו ב"י קבלנו עול מלכותו עלינו אך לא כן העכו"ם. אך שהוא מושל עליהם כרצונו ורודה בהם כחפצו ולהם נק' מושל (כי מלך הוא שכולם יטו שכם אחד לעבדו ויתנו לו כתר מלוכה וכולם ימליכוהו עליהם ויקבלו עול מלכותו ומושל הוא שממשלתו בא אליו בכחו' מושל שהוא גבור מכולם וכבש ארץ או אומה אחת תחת ממשלתו) וזהו כי לה' המלוכה זהו עלינו. ומושל נק' בעכו"ם אף שלא קבלו עולו הוא מושל בהם. אך לעתיד יטו כולם שכם אחד לעבדו ויתנו לו כתר מלוכה וזהו והיה ה' למלך על כל הארץ שעל כל הארץ יקרא מלך כאשר יקבלו כל הארץ עול מלכותו עליהם: (עכ"ל בביאור משלי כ"ז בסופו):

והי' ה' למלך על כל הארץ אתמר על יד רמה שהוא מסטר' דתפארת כי יד רמה שם הוא שם והי"ה. כי מסט' דחסד דאיהו בימינא דתמן חכמה והחכמה הוא יקו"ק י' ברישא ומסט' דשמאלא דאיהי בינה ה' ברישא ומסט' דתפארת ו' ברישא (הק' תי' א' ב'):

והי' ה' למלך. ודאי באת ל' ר"ל ל' מלך שאז כל לשון יתנו הוד והדר למלכותך שכל הנשמות יעלו אל מקומם (כי ל' הוא בת"ת שהוא הסולם מוצב ארצה כו' שהוא מבריח מן הקצה אל הקצה כמ"ש רבינו שם) ובת"ת הנשמה סליק בו שאז הוא במקומו. (סוף הקדמת תיקוני זוהר):

והי' ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד. ג' הויות כאן כי והי"ה הוא ג"כ הוי"ה והן כת"ב והי' ה' הן ב' הויות והן חו"ב. יהי' ה' אחד הוא בכתר שבו ה' אחד כי זו"נ מתחיל מחכמה חכמה דכר ובינה נוק' וכן למטה ולכן בהם ב' הויות משא"כ בכתר (שאין בו זו"נ פרטים כי נכללים באחד זה בימין א"א וזה בשמאלו אבל הן פרצוף אחד כידוע). ולכן בכתר הוי"ה אחד וזהו עד שלא נברא העולם הי' הוא

ושמו

בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהֹוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:
יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת

מעתה

לקוטי הגר"א

ושמו אחד דקאי על הכתר ואח"ד גי' י"ג והוא ברזא די"ג תיקונין. וה' אחד בי"ג מכילן ושמו אחד בי"ג תיקונין דהוא שמו התחלת התיקון לאתגליא ועוד יש י"ג אחד ברזא דאוירא נעלם מאד כידוע והוא נרמז בי"ג תיבות דקרא זה דהוא מיחד כולא כללא דכלא (ולכן נרמז בכל הפסוק): (ת"ע קל"ג ב' בד"ה ואמר והי'):

ביום ההוא יהי' כו' יום הוא חסד יומא דכלהו יומין ולכן אתמר בששי יום וכן בשביעי יום וכן בכלהו ועלי' אתמר והי' כו' ביום ההוא דהוא יום הנ"ל דעולם חסד יבנה חסד ה' כו': (תכ"ב ס"ו א'):

ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד ולא יקו"ק ואיהו עד"א הרועה בשושנים כי הוי"ה ב"פ אחד והוא בעד"א שהוא רועה בשושנים. רועה ר"ל מתחבר שהוא בריח התיכון מן העולם ועד העולם. בשושנים ר"ל ב' שושנים וכללים ב"פ אחד בו לאחד והוא ואו של שם מלא וחושבני' של ואו אחד: (תכ"ו ע' א'):

והי' ה' למלך או"א. יהי' ה' בכתר. ושמו אחד הוא שכינתא רביעית לכל תלת והיא דבוקה תמיד בקו האמצעי אחד עמו ולכן בפ' ימלך ה' לעולם ועד וכאן ה' אחד ושמו אחד: (שם בד"ה ואמר לעולם שכינתא):

בי"ג שבחים דישתבח שם אתיין ג' חיילן שהם אופנים וחיות ושרפים כמ"ש בתז"ח: (ביאורו לתי' כ"ב א'):

בישתבח שמשם מתחיל עולם הבריאה כידוע אתיין שרפים נחתין לי' בכמה משריין דאינון שרפים וחיות ואופנים. דחיות ואופנים נמשכים אחר השרפים וזה שאומרים ביוצר אור שרפים וחיות ואופנים: (ביאורו לתז"ח ע"ז א'):

חי

שער נפתלי

נראה מדברי רבינו בליקוטיו כי מכאן התחלת עולם הבריאה והוא מל' דבריאה שנעשה עתיק ביצירה. וזהו ישתבח שמך לעד מלכנו היינו מלכות דבריאה. ואח"כ נרמז כל הה' פרצופים דבריאה והם האל כתר כמ"ש רבינו בברכת ברוך שאמר אצל האל אב הרחמן המלך הגדול בינה שנקראת המלך הגדול כידוע והקדוש חכמה שנקרא קודש כידוע. בשמים ובארץ ז"א ונוק' כידוע. כי לך נאה א"א כי שם הוא נאה בהתגלות חסדי א"א. ה' אלקינו באו"א כמ"ש רבינו בברוך שאמר ואלקי אבותינו חג"ת שהם האבות שיר ושבחה יסוד וה"ת כי היסוד נק' שיר כשמקבל מחכמה כמ"ש בליקוטי אז ישיר ושבחה הם ה"ת כמ"ש בב"ש. והם נמשכים ע"י נצח ימין הלל וזמרה מל' וה"ג נמשכים ע"י הוד. הלל גי' אדנ"י שם המל'. זמרה זמיר עריצים בהוד ע"י ה"ג. וכ"ז ביצירה ואח"כ בעשי' עז וממשלה יסוד ומלכות עז בסוד הקמת ברית ואח"כ נצח גדולה וגבורה כמשמעם. תהלה בינה שהם שני תהלות בינה ומלכות ותפארת כפשוטו קדושה חכמה ומלכות הוא כתר מלכות. ואח"כ בדרך כלל שכל הברכות וההודאות דהיינו החסדים שהם ברכות והגבורות שמהם הודאות הם מעתה ועד עולם דהיינו מעשי' שאני עתה בו עד שיבא לבריאה שהוא עולם הבא:

אל

מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים:

לקוטי הגר"א

חי העולמים. הקב"ה נק' חי העולמים שמחבר ב' העולמות כי עתה אין ניכר מלכותו. אבל לעתיד יכירו מלכותו גם בארץ כמ"ש ח"י העולמים בתרין עלמין וכמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ: (אדרת אליהו הזינו אופן א' פסוק מ'):

בקמ"ה מלין ובית קן והיכל הן אחרונות דישתבח (ליקוטי הגר"א שבסוף אגדות ברכות אות מ' סי' י') ופי' בנו הגאון ר"א ז"ל. והן ד' אחרונות דישתבח. ק'דושה מ'לכות ב'רכות ה'ודאות מעתה ועד עולם עכ"ל:

שער נפתלי

אל מלך הוא היסוד עם המלכות גדול בתשבחות ה"ח שהם תשבחות כנ"ל שבאו מגדולה חסד. אל ההודאות הם הגבורות שנמתקים ביסוד אדון מל'. הנפלאות שמתפשטת בעולמות בנ' פלאות. הבוחר בשירי זמרה היסוד הבוחר בשירי זמרה של מל' שהיא זמרה זמיר עריצים כמ"ש בפי' ברוך שאמר. מלך אל חיבור יסוד ומלכות חי העולמים הוא היסוד המחבר שני העולמות בינה ומלכות כנ"ל לפרש לפי הקדמת הגר"א ז"ל:

השׁ"ץ אומר חצי קדיש ואח"כ אומר ברכו:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן קהל יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: חזן יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא (בעשי"ת וּלְעֵלָּא) מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

לקוטי דינים דיני קדיש וברכו

א) **אומרים** קדיש אחר פסוקי דזמרה. וא"א אותו בפחות מעשרה. וה"ה לקדושה וברכו. כדאמרינן במס' סופרים סוף פ"י א"א קדיש וברכו בפחות מעשרה. (סי' נ"ה ס"ק ב'):

ב) **אומר** שליח צבור ברכו את ה' המבורך כמסקנא דגמ' ברכות נ' א' נהיג עלמא כר' ישמעאל ולא סגי בברכו את ה' לבד. ועונים אחריו ברוך ה' המבורך לעולם ועד. כמ"ש במתני' מ"ט ב' כענין שהוא מברך כך עונין אחריו וה"ה כאן. דהא אמרינן במתניתין מדמה להו אהדדי. (דאמר ר"ע בש מה מלינו בביהכ"נ אחד מרובים כו' אומר ברכו את ה' ע"ש):—והוזר ש"ץ. ואומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד. כמ"ש בבהמ"ז שם מ"ו ב' חוזר למקום שפסק. וכפי' הרי"ף שם (דהיינו שהמברך חוזר וא"ר ברוך שאכלנו משלו) ואע"ג דאמרו בירושלמי שמואל אמר אינו מוציא את עצמו מן הכלל (פ"י ואינו אומר ברכו כ"א נברך שאכלנו) התיבון הרי הקורא בתורה אומר (פ"י שאומר ברכו ומוציא עצמו מן הכלל. ומשני) אמר ר' אבין מכיון דאומר המבורך אינו מוציא את עצמו מן הכלל. (ולפי הירושלמי אין ראי' מבהמ"ז. דהא נוכל לומר. דכאן כיון דכבר אמר המברך א"כ לא הוציא מן הכלל ויצא ידי הברכה. וא"צ עוד לחזור ברוך ה' המבורך לעולם ועד. מ"מ) ה"נ אומרים בבהמ"ז נברך (ולא הוציא עצמו מן הכלל) ואפ"ה חוזר למקום שפסק ואומר ברוך שאכלנו (ס"י נ"ז ס"ק א' ב' ג'):

ג) **הא** דנוהגים לומר הקהל יתברך ישתבח כו' בשעה שהחזן אומר ברכו. הרמב"ם והגאונים לא כתבוהו והטור קרא תגר ממ"ש בסוטה מ' א' והרא"ש יישב המנהג (וע' מג"א שם ס"ק ג') וע' בסי' קפ"ח סעי' כ"ו לענין ברכת כהנים (שם ס"ק ד'):

חזן **בָּרְכוּ אֶת יְהוָֹה הַמְבֹרָךְ:**

ק"ה **בָּרוּךְ יְהוָֹה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:**

ברוך

הלכות ק"ש וברכותיה

מעשה רב

א) **ועושים** באימה רצון קונם, ולא קוניהם:

ב) **יש** לענות אמן כששומע הברכה אפי' אחר יוצר אור באיזה אמן שירצה חוץ לאחר שפתח בשירה חדשה:

צואת

לקוטי דינים מהגר"א

א) **בשחרית** אם סיים יוצר המאורות אע"ג שאמר בתחלה הכל מעריב ערבים יצא (סי' נ"ט ס"ק ד'):

ב) **אי'** בפי"ו ממס' סופרים והביאו המרדכי בפ"ג דברכות וז"ל שם וקטן שאינו פורס על שמע אין יכול לומר קדוש ביוצר ביחוד. אבל בצבור עונה עמהם. וגדול פורס את שמע יכול לומר קדוש לפי שהוא בסדר. אבל קדוש של עמידה כיון שצ"ל נעריצך ונקדישך כו' אינו הדין לאומרו פחות מעשרה. ולכאורה קשה דקאמר וגדול פורס כו' ע"כ מיירי ביחיד. א"כ מאי לפי כו' אבל כו'. אלא ה"ק אע"ג דלענין פורס על שמע סגי בששה שלא שמעו כמ"ש שם ספ"י. אבל לענין קדושה של י"ח צריך י' שלא שמעו כמ"ש במתני' דמגילה. וכמ"ש שם וא"א קדיש וברכו בפחות מעשרה. רבותינו שבמערב אומרים בשבעה. ונותנין טעם לדבריהם בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'. כמנין התיבות. (ופירש ר"ת דהיינו שבעה שלא שמעו קדיש וברכו. דאין לפרש שבעה בין כולם דא"כ יחלוק עם משנתינו כמ"ש הר"ן במגילה) וא"כ משמע דפריסא צריך עשרה דוקא שלא שמעו. ואף לרבותינו דוקא בברכו דיליף מקרא. אבל דקדושה נשאר על דין הראשון. וזה שאמרינן וקטן (שאינו פורס) כו'. רצה לאמר כיון שאינו יכול לפרוס על שמע אינו יכול לאמר קדושה ג"כ. אבל בציבור עונה עמהם. אבל גדול כיון שהוא פורס על שמע יש לאמר גם כן קדושה בשבעה או בששה (שלא שמעו) כיון שהוא בסדר של פריסת שמע. משא"כ בשל י"ח וכ"כ בזוהר בהדיא (עכ"ד רבינו שם ס"ק ה') (וצ"ל לפמ"ש רבינו בסי' ס"ט ס"ט ע' דהעיקר כפירש"י דפורסין על שמע אם יש יו"ד אפילו בשביל אחד שלא שמע. יהי' פי' מס' סופרים הנ"ל וקטן

שאינו

לקוטי דינים וביאורים

א) **ע'** מ"ש בסי' ב' בליקוטי דינים מהגר"א דאין לומר קדושה שביוצר ביחיד אא"כ פורס על שמע. והב"י כתב דהיחיד אף לסברא זאת יכול לומר קדושה שביוצר בניגון וטעמים כקורא בתורה. ואע"ג שיש לפקפק על זה דאיך יהי' קורא בתורה לכתחילה באמצע הברכה. מ"מ מדלא העיר רבינו על סברא הזאת כלל משמע דלא פליג עלה:

מ"ש במעש"ר שלא יאמר קוניהם הטעם פשוט. כי קונם פי' יחיד שקנה רבים וקוניהם פי' רבים שקנו רבים. ובאמת הוא יחידו של עולם קונה שמים וארץ וכבר תקנו לומר קונהם בלא יו"ד אחר הנ'. אבל במבטא אינו ניכר ויותר טוב לומר קונם:

ב) **מ"ש** במעש"ר יש לענות אמן כו' כ' פעולת שכיר עליו שהוא תמוה ע"ש מה שתירץ ודבריו דחוקים. ולולי דמסתפינא ה"א דט"ס נפל כאן וכצ"ל אפי' אחר יוצר אור באיזה מקום שירצה. וא"כ הכונה דווקא באותן אמנים שמותר לענות אמן כגון אמן של האל הקדוש ושומע תפלה כמבואר בש"ע. אלא דמשמיעינו דבכל מקום מותר להפסיק אפילו באמצע הפרק ואפילו בין אלהיכם לאמת כמ"ש בסי' ס"ו ס"ק י"ד

לקוטי דינים מהגר"א

שאינו כו' כמו שפי' לר"ח במספר שבעה שלא שמעו. כן לפירש"י צריך לפרש לענין אחד שלא שמע ובלבד שיהיה שם יו"ד. אפילו כולם שמעו רק אחד מהם לא שמע אז יכול לפרוס על שמע ויאמר קדושה כנ"ל):

ג) **בק"ש** היחיד מסיים אמת ואינו חוזר ואומר אמת. אבל הש"ץ אינו מסיים תחלה אמת בלחש ואח"כ חוזר ואומר ה' אלהיכם אמת. כמ"ש המ"א בשם עשרה מאמרות ואמת עולה מן המנין של רמ"ח. אע"ג דהוא מן הברכה (דלא כהר"מ אלשקר) והראי' שאף ט"ו ווין עולין בחשבון. וכ"ש לפי מה שכ' הרמ"א שכ' טעם ט"ו ווין גי' ל' וע"ה ל"א כמנין הוי"ה אדנ"י והוי כאלו אמר ה' אדני אמת. הרי מבואר שחושב אמת במספר: (סי' ס"א ס"ק ד'):

ד) **יחיד** יכוין בט"ו ווין ע"ה ל"א כמנין השם בקריאתו וכתיבתו. והוי כאלו אמר ה' אדני אמת. ודלא כמ"ש הב"י שט"ו ווין עולים ג' שמות הוי"ה. שכל שם עולה כ"ו וד' אותיותיו הם ל' דא"כ בי"ג ווין סגי שהם גי' ג' שמות. ועוד דאמת מפסיק ביניהם. ועוד דדברי הרב מכוונים עם ה' אלהיכם אמת. וכן כאן שני שמות אלו (שם ס"ק ח'):

ה) **כל** הכונות יכוין בד' שבאחד רק שלא יחטיף בח' (שם ס"ק ט"ו משמע שכן דעתו נוטה כרש"י):

י) **אם** כבר קרא ק"ש ונכנס לבה"כ ומצא ציבור קורין ק"ש כ' הרוקח שיקרא כל ק"ש וכ' הב"י דהיינו בדרך על צד יותר טוב. וס"ל כבה"ג (דסגי בפסוק ראשון) ויותר נראה דס"ל (להרוקח) דצריך (מצד הדין) לקרות כולה. שהרי במתני' (גבי בעל קרי) אמרו מהרהר בלבו על כל הק"ש (משום דבר שהציבור עסוקין בו) ואף שבגמ' אמרו שאני תפלה דלית (בה קבלת מלכות שמים) מ"מ הצריכו להרהר כל הק"ש (ולא אמרו דווקא במקום קבלת מ"ש שהוא פסוק ראשון. כ"א בכל הק"ש) ועוד דבמסקנא משני ק"ש ובהמ"ז דאורייתא (והיינו בכל הק"ש) ודברי בה"ג צ"ע (סי' ס"ה ס"ק ח'):

ז) **בשני** שמות הוי"ה שבפסוק ראשון יכוין שהוא אדון הכל ושהוא הי' הוה ויהיה בקריאתו וכתיבתו (סי' ה' ס"ק ד'):

ח) **אם** באמצע ק"ש שמע קדושה יענה אפילו באמצע הפסוק קדוש וברוך אבל לא ימלוך כדעת הל"ח. ואם שמע קדיש יענה אמן יש"ר עד עלמיא ולא יותר. כי ברמב"ם וטור

וכל

מעשה רב

ג) **צואת** האף והאוזן לא מיקרי צואה לענין ק"ש ותפלה. דאי סלקא דעתך דמיקרי צואה היה צריך להרחיק ד' אמות:

ד) **לכוין** קודם ק"ש לצאת ידי חובת ק"ש:

ק"ש

לקוטי דינים ובאורים

י"ד: — ומ"ש חוץ לאחר שפתח שירה חדשה. פי' דאז אין לענות שום אמן דהא אפי' לקדיש וקדושה ממתין בשירה חדשה כמבואר בש"ע סי' ס"ו סעיף ט' וצ"ע. אמנם ראיתי בתוספת מעשה רב שנדפס בירושלים הביא שראה במעשה רב כ"י מהרה"ג בעל פאת השולחן ז"ל שכתוב שם אפילו לאחר שפתח שירה חדשה, ולפי מ"ש א"ש דקאי על אמנים הנ"ל. וצ"ע:

ג) **מ"ש** בענין צואת האף והאוזן. לאפוקי ממ"ש הרמ"א בסי' צ"ב סעיף ז' בשם מהרי"ל וכן כתב שם רבינו דלא נראה:

ד) **מ"ש** שיכוין בק"ש לצאת עי' בסי' ס' ס"ק ה' ט'. וראיתי מי שרוצה לפרש דדוקא בק"ש כ' בשם רבינו דצריך כוונה אבל בשאר מצות א"צ כוונה. והטעם כמ"ש רבינו יונה בפ"ק דברכות בשם רב האי בענין פתח בדשכרא. דבמצוה שתלויה באמירה בלבד ודאי צריך כוונה ע"ש. אבל א"כ לפרש כך. כי כבר הקשו על דברי רב האי מריש פ' הי' קורא דמאי פריך הש"ס ש"מ מצות צריכות כוונה הא בק"ש לכ"ע צריכות כוונה. ולענ"ד נראה דכוונת רב האי לאו בכוונה לצאת קאמר אלא שיכוין מה שהוא אומר וכן דקדק שם בלשונו וכשאינו מכוין באמירה ואינו עושה מעשה כו' כוונתו שיכוין מה שהוא אומר

ולכן

מעשה רב

ה) **ק"ש** עשה כב"ש לא עשה ולא כלום. פי' אין לו קבול שכר שהחמיר על עצמו לעשות כב"ש. כההוא דמצא יונה דדהבא. דשם ב"ה מודים. אלא דפליגי בשוגג. אבל כאן אין נראה לב"ה דברי ב"ש כלל. ולזה מביאין ראיה. מא"כ היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימך. אבל בודאי אין צריך לחזור ולקרות ק"ש:

ו) **בק"ש** אוחז ב' ציצית שלפניו ואינו מנשק כלל:

וכמה

לקוטי דינים מהגר"א

וכל הפוסקים איתא להדיא שא"ל לענות רק עד עלמיא כמו שית' בדיני הקדיש בעה"י (סי' ס"ו ס"ק י'):

ט) **לענין** הלכה נראה דבין אלהיכם לאמת לא עדיף מאמלע הפרק. דהא עיקר הטעם מפני שהוא פסוק אחד. ובכ"מ שמותר להפסיק באמלע הפרק אפי' באמלע הפסוק מותר כמבוא' בסי' ס"ו (ולכן מותר להפסיק לדברים שמפסיקין באמלע הפרק) (שם ס"ק י"ד):

י) **אמרו** בתוספתא פ"ק דברכות אלו ברכות שמקלרין כו' אלו ברכות שמאריכין בהם ברכות תענית וברכות של ר"ה וברכות של יה"כ ר"ל של יובל שהוא שוה לר"ה ע"כ. ובירושלמי אמר חזקיה מן מה דתני המאריך ה"ז מגונה המקלר ה"ז משובח הדא אמרה שאין זה כלל ומירושלמי הזה משמע דהא דקאמר להאריך ולקלר פי' להאריך ממש ולקלר ממש (ודלא כיש דוחקין לפרש דלהאריך אינו רשאי שלא לפתוח או לחתום) אלא שאמר (בירושלמי) שבשאר כל הברכות שלא נאמר בהן לא ארוכה ולא קלרה רשאי להאריך ולקלר אלא שהמאריך ה"ז מגונה וז"ש שאין זה כלל מה שאמר אלו שמקלרין דלאו דווקא אלו אלא שבאלו אינו רשאי להאריך ונראה שיש לסמוך ע"ז הירושלמי שלא אמרו אלא ה"ז מגונה ודווקא בחנם אבל מעין היום ש"ד וכמ"ש בפ"ק דע"ז ח' א' שואל אדם כו' אם בא כו' ומ"מ המקלר ה"ז משובח. כ"ש באהבה רבה שהמשנה קורא לה קלרה אין להאריך. וכן בתפלת י"ח משמע בירושלמי שאין להאריך בהם דאמר שם דמאריכין בתענית בגואל ישראל א"ר יוסי שלא תימא הואיל והוא מעין י"ח לא יאריך בה לפום כן לריך מימר לריך להאריך בגואל ישראל בתענית משמע דאין להאריך בהם אלא מ"ש במתני' וכן ממ"ש בע"ז שם אבל אם בא כו' בסוף כל ברכה כו' משמע שבאמלע אף בש"ת לא יאריך וע' בתוס' שם (סי' ס"ח ס"ק ב'):

יא) **קטנים** אפילו הגיעו לחינוך אינו מוטל על אביהם לחנכם בק"ש מפני שאינו מלוי אללו בשעת ק"ש כרש"י וכן משמע בירושלמי (ס' ע' ס"ק ד'):

יב) **מ"ש** טפח באשה ערוה דווקא לאנשים ולא לנשים אפילו אחרות דלא כמ"ש רמ"א סי' ע"ה סעי' א' (ע"ה ס"ק ג'):

יג) **רביעית** שאמרו למי רגלים העיקר נראה כהרשב"א שכתב דאפילו בתוך הרבה פעמים די ברביעית. דומיא דכ"ש לת"ק דודאי אין חילוק. וכ"ה בירושלמי א' כלי גדול וא' כלי קטן. וכ"ה בש' שבת סי' ש"ב ס"י (והיינו דלדעת הרמב"ס דהעיקר-

תלוי

לקוטי דינים ובאורים

ולכן פתח בדהמרא איבעיא לי' דכיון דטעה הרי לא ידע מה שאומר ועושה. ולפי זה הפי' יש לפרש בפי' הי' קורא דפריך הש"ס בקורא להגיה כוונתם כדברי רב האי דפריך ש"מ מלוות לריכות כוונה ומשני דה"פ אם כיון לבו לקרות דכיון דאינו רק אמירה אם אינו מכוין לאמירה לאו כלום הוא. ופריך לקרות הא קא קרי. דקתני הי' קורא משמע דכוונתו לקרות דהיינו אמירה ומשני בקורא להגיה דגם לאמירה אינו מכוין כן נ"ל בפי' דברי רב האי. ורבינו דפסק לריכות כוונה. ל"ד בק"ש כי אם בכל המלות כאשר לויינתי:

מ"ש בק"ש אוחז ב' ציצית שלפניו עי' בסי' כ"ד ס"ק ו' בחזה הציצית אני משים נגד הלב כ"ז שאני קורא ק"ש שנאמר והיו הדברים האלה על לבבך יד שמאלית בה כו' ובה אני אוחז ציצית בזמן ק"ש עכ"ל. ומ"ש ב' ציצית ע"ש בש"ע סעיף ה' ובסי' י"ז ס"ק י' ירושלמי אלא להשליך שתי כנפות

לאחוריו

לקוטי דינים מהגר"א

תלוי לפי הפעמים שהשתין אם כן אין חילק בין רב למעט דכך אמרו לא פלוג דצריך רביעית לפעם א'. ומשמע אפילו מעט כמ"ש המ"א. וא"כ קשה דשם בה' שבת חילק דבמעט סגי בפחות מרביעית בשפשוף בעלמא אבל לדעת הרשב"א שיעור רביעית היינו דווקא אם מי רגלים מרובים צריך ושגי ברביעית אבל במעט סגי במים שיכולים המי רגלים ליבטל בהם ובזה א"ש שם בסי' ש"ב (סי' ע"ז ס"ק ד'):

מעשה רב

ז) **וכמה** מים יטיל למי רגלים רביעית, ומהני אפילו לכמה פעמים. ואם המי רגלים מועטים בטלים ברוב מים:

לקוטי דינים ובאורים

לאחוריו ושתי כנפות לפניו כשורה בשעת ק"ש. ומ"ש ואינו מנשק כלל נ"ל הטעם משום דמבטל בזה כוונת הראי' דעיקר המנהג לנשק הוא בשעה שאומר וראיתם אותו כמבואר בסי' כ"ד סעיף ד' בהג"ה וטעם הראי' ע"ש בס"ק ה' דכתיב וראיתם אותו והיינו כמ"ש בספ"ג דר"ה בענין נחש הנחושת דהעיקר הוא בזמן שישראל מסתכלים כלפי מעלה וכן הסתכלות הציצית הוא לזכור כל מצות ה'. ואם מנשק מבטל הכוונה וחושב שהוא רק לחבובי מצוה בעלמא:

מ"ש וכמה מים עי' מ"ש בלקוטי דינים מהגר"א סי' י"ג. ומ"ש ואם המ"ר מועטים מבואר ממ"ש בסי' ש"ב:

(היכל לבנת הספיר) **בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת־הַכֹּל:**

המאיר

לקוטי הגר"א

ז"ל אדרת אליהו בראש פ' האזינו. ואצל השמים הזכיר ג' תיבות. ואצל הארץ ד'. לרמוז על ש"ן ימין של תפלין וש"ן שמאל ולכן בשחר מברך שתים לפניה ואחת לאחריה ובערב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה. עכ"ל. [וע' בפ"א ברכות באגדות ברכות לרבינו סי' ל"ו]:

בבקר נכללת הנוק' בדכורא וז"ש יוצר אור כו' עושה שלום ובורא כו' ויוצאים ממנה מאורי אור: (זוהר ח"א קל"ב ב'):

החשך אינו העדר כמ"ש המינים אלא הוא בריאה נפלאה ומה שהביאו ראי' מוכחשת ממה שאנו

שער נפתלי

מ"ש בשם אדרת אליהו ראש פ' האזינו כתב עליו המחבר „באר יצחק" הגאון מסובאלק ז"ל ואצל השמים הזכיר ג' תיבות כו'. ר"ל שהם נגד ב' מרכבות ב' שינין. חג"ת מרכבה עילאה ג' והם דכורין עד הפרסה. אבל נהי"מ בנוקבא שמקומה שם והוא למטה מן הפרסה. שמסתלקין כל האורות למעלה. ונקרא משם ולמטה בדרגא דנוק' לבד. ולכן שם ד' תיבות. ולכן בשחר מברך שתים כו' ר"ל דשחרית וערבית יום ולילה הם דו"נ וביום מרכבה מג' ובלילה מד' כמ"ש עכ"ל:

בענין

אמרי שפר

ענין ההיכלות בברכות ק"ש ועלייתן מהיכל להיכל כי היכל הראשון של יוצר אור היא היכל לבנת הספיר והוא היכל יסוד ועטרה ספיר ולבנת כמ"ש האריז"ל ורבינו ז"ל. והנה כבר ביארנו לעיל בענין ברוך שאמר כי עליית העולמות מעשיה ליצירה הוא על ידי התפעלות הגוף על ידי שבח וזמרה על ידי כי יתבטלו חוחים הגופנים ויתדבקו לעולם היצירה. אמנם התדבקות היצירה ועלייתה לבריאה אחר כי גם שם אינם גופים כמו שנאמר עושה מלאכיו רוחות כי שם עולם המלאכים המניעים הגלגלים והשרים הממונים על כל דבר כידוע הנה עלייתם הוא על ידי שפע השכל וההשגה באלקות אז יתרפו ממלאכתם וישתוקקו לעלות למעלה לעולם הבריאה ששם עולם הנשמות שהם השכלים המשיגים

אלקות

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד

לקוטי הגר"א

שאנו רואים בית סתום. שאין בא לו החשך. או שאנו רואים שמדליקין נר בבית קטן וכל הבית מאיר. וכיון שאנו מכבין את האור חשך בבית. שאין בא החשך הא הבית סתום כמקדם. אלא ש"מ שהחשך העדר. וכיון שנעדר האור ממילא חשך. אבל לא דברו נכונה. כי באמת גם חושך בריאה כ"ש יוצר אור ובורא חשך. ור"ל שמילת בריאה יותר דק מיצירה וכ"ש מעשיה שיצא לפועל המעשה. והנה יוצר אור היינו שנתן צורה לאור וציירו עד היכן יתפשט. אבל חשך לא ציירו שיצא לפועל צורה כי אין לו צורה עד היכן יתפשט כי יכול להתפשט בכל מקום רק במקום האור אין יכול להתפשט (ס"א אין לו רשות להתפשט) וזהו ויבדל בין האור ובין החשך כו' והוא דוגמת האויר שהוא מלא העולם. והנה כשעומד אדם או שום דבר במקום זה אין שם אויר. כי כך ברא שיתרחק ויתן מקום לדבר. וכיון כשזז האדם או הדבר ממקומו נתמלא תיכף המקום מאויר: (נדפס בליקוטי הגר"א בסוף ספר יצירה):

כד השכינה סליקת כלהו חיון מלפלפין לגבה בכמה שירין ותושבחן ולכן אומרים פסוקי דזמרה. ואח"כ והאופנים וחיות ושרפים. שישראל חברים אז לגבייהו והשכינה סלקא על כלהו עד אין סוף ועל זה נאמר רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה שהן סלקין כולם עמה וזהו היכלות דברכות ק"ש. וישראל קראן לה לתתא בק"ש דתיחות גבייהו: (ביאורו לתיקו' י' כ"א א'):

בק"ש

שער נפתלי

בענין היכלות דק"ש וברכותיה ראיתי להעתיק כאן לישון הזוהר בקיצור ובמעט ביאור בח"ב ר"ס ב'. וז"ל היכלא קדמאה יוצר אור ובורא חשך (ומפרש הזהר למה כליל כאן ב' אור וחשך ומפרש כי היכל זה הוא היכל לבנת הספיר ושם) נהירו דאבן טבא ספירו

אמרי שפר

אלקית. והנה ההשכלה הזאת אנו רוצים עכשיו להשיג אחרי שכבר עלינו למדרגת עולם היצירה. ואנו משיגים שכל הפעולות שאנחנו עושים אינו מכחינו רק על ידי השפע הנשפע עלינו מה' יתברך והוא הנותן לנו כח לעשות חיל והוא על ידי האמונה באנו מאמינים בו ומזמרים ומשבחים לשמו על כל נשימה ונשימה עי"ז ניתן לנו כח לעשות כל מעשינו כמו שבעולם המלאכים והגלגלים כל תנועתם ע"י השבח והזמר כמו שנא' שמש בגבעון דום וגו' ואחרי השגתינו הזאת שורה עלינו כח היצירה. ונפשיתינו ונפש העולמות עלו למדרגת היצירה שכל קיומם רק על ידי הזמירות כנ"ל ואח"כ אנחנו צריכים להעלות רוחינו ורוח העולמות עוד למעלה לעולם הבריאה. והוא שנכיר הכרה שכלית בהרגש השכלי שהוא מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית ואין אנחנו פועלים כלל וכן כל העולמות הוא רק שמתראה לכאורה כך שהעולמות פועלים בטבעם אבל שם משיגים בהרגש השכלי כי הכל מאתו ית' ואין שום תנועה ופעולה קלה שבקלות שיעשה הון מאתו כביכול וזה שאנו אומרים יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא את הכל יוצר אור ביצירה ושם אור שהוא מושג. ובורא חשך בבריאה ושם חשך בלתי מושג כי ישנם דברים שא"א להשיג כלל. כגון לפי ענין הנהגת ידיעתו ית' הכל נעשה מאתו ולא שייך בחירה. אבל השפע הנשפע למטה יבא לעולם העשיה צריך שיהיה מורכב מב' הכחות. מיצירה שהוא מושג והוא הנהגת הבחירה שמתנהג ע"י מלאכים ושרים. וכן מבריאה הבלתי מושג הנהגת הידיעה. ומשני ההנהגות יוצא השפע למטה בעולם העשיה וזהו עושה שלום בין אור וחושך כנ"ל והבן זה. ועי"ז ובורא את הכל גם הדברים הרעים כי בפסוק נאמר ובורא רע. והכל אחד. והוא ע"י הבריאה שהיא בלתי מושגת והוא שולט ומושל גם על הס"א. וד"ל. והנה היכל הראשון הוא היכל לבנת הספיר. יסוד ועטרה דבריאה והם כוללים אור וחושך ה"ח. וה"ג כידוע. כי היסוד כולל מנו"ה ימינא ושמאלא וה"ח ביסוד וה"ג בעטרה כמ"ש רבינו בספד"צ. ואמר המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים כי על ידי העטרה ששם ה"ג שנמתקו ע"י חסדי היסוד כידוע היא מאיר לארץ מלכות דבריאה המתלבשת ביצירה והיילין דיצירה הם הדרים עליה והוא מאיר להם ברחמים שהם הגבורות שנמתקו. ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. פי' שעל ידי טוב הגנוז בצדיק יסוד הנ"ל שנק' כל והוא יום מימי בראשית כידוע כשמתגלה הטיב הגנוז הזה אז יראו הכל כי הוא מחדש בכל יום מעשה בראשית פי' שכמו שבמעשה בראשית הי' הוא כביכול פועל

תפלת שחרית

תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָֹה. כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ. מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם. אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ. אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ. מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: (היכל עצם השמים) אֵל

ברוך

לקוטי הגר"א

בק"ש וברכותיה שהן שית היכלין הראשונות דבריאה בהן בריעה כמ"ש בפ' בראשית בהיכלות מסא"כ בהיכלא שביעאה רזא דרזין באחשו דלית דיוקנא דגופא תמן ולית תמן אלא רעותא דלבא לאתכוין ולסלקא רעותא לעילא והוא בתפלה שהוא בלחשו : (תכ"א כ"ה ב' בהגה"ה):

טוב

אמרי שפר

בכל עת ורגע כן הוא עשיו פועל ועושה ממש וזהו מחדש בכל יום מעשה בראשית שלא פעל ופסק רק מחדש בכל יום מעשיו. מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייניך הפסוק הזה הוא כמו תמיהה. מה רבו מעשיך ה'. פי' כיון שהכל מעשיך ה' א"כ איך שייך בו רבייה דהיינו פעולות רבות נפרדות כמו שנראה לכאורה כמה הנהגות שאינם הולכים על סדר א' ח"ו אלא כל אחד יש לו דרך מיוחד סותר לכשנגדו כגון הנהגת הטוב והרע וכן הנהגת הידיעה והבחירה. וע"ז אמר כלם בחכמה עשית. פי' שנעשה ע"י החכמה והבינה שהיא מגבלת את החכמה ומתבוננת איך ומה לעשות ולכן נקראת עשיה נגד החכמה שמגבלת אותו ולכן מצד החכמה הוא הנהגת הידיעה. שכולל הכלל אבל ע"י הבינה שעושה את החכמה בגבול אינו ניכר רק הגבול ועי"ז יש הנהגת הבחירה ושכר ועונש ולכן הבינה היא עולם הבא ולכן מלאה הארץ קנייניך שנתמלאה המלכות הנקראת ארץ משני הקניינים קנה חכמה קנה בינה. ואז המלכות שירדה למטה ביצירה עולה למעלה ומתייחדת עם היסוד הנ"ל ונעשה היחוד של הוי"ה ואדנ"י ומתייחדים שני הענינים אור הגנוז ביסוד לדיק שמחדש בכל יום מעשיו והוא טפה היורדת ממוח חכמה והוא הוי"ה כידוע. ומתייחד עם המלכות שהם ה"ג המתקות בעטרה וניתנין למלכות ושם הנהגת הבחירה האמיתית עה"ז כידוע וזהו אז שהוא ח' אותיות הוי"ה ואדנ"י והמלכות מתרוממת על ידי זה למעלה וזהו המלך המרומם לבדו מאז שהוא חיבור ושילוב ח' אותיות הוי"ה ואדנ"י. המשובח והמפואר הם חו"ג הבאים מאו"א כמבואר בברכת ב"ש באר היטב ושם ביארנו כי מפואר הוא בגוונין מראות הנבואה דבריאה והתלהטתם בהיכל הזה כמבואר בזוהר פקודי. והמתנשא מימות עולם הם ו"ק המל' דבריאה המתלבשת ביצירה והיא מתנשא למעלה בבריאה והו"ק נק' ימים והמלכות עולם נמצא הם ימות עולם. ואח"כ אנו מודים ומשיגים קצת שכל גבורתיו ומעשיו הכל על ידו יתברך וז"ש אלהי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו שאנו צריכים לרחמיו שלו ואין לנו יכולת כלל כי אתה הוא אדון עוזנו כי כל העוז שלנו אתה הוא אדון על זה ואין אנחנו עושים כלום בלעדיך וכן צור משגבינו כו' (ואמר ד' לשונות כנגד ד' אותיות הוי"ה ד' פרצופים אדון מל' כידוע צור ז"א שהוא שם. הוי"ה בהכאה וריבוע כי בריבוע גי' מקו"ם ובהכאה כזה י' פעמים ה' כ'. ה' פ' ו' ל'. ו' פ' ה' ל' גי' ק"י מקים וק"י גי' צור. מגן בינה שמגינה בסוד השמל כמ"ש האריז"ל בסוד ג"פ אל ע"ש בפי' מלך עוזר ומושיע ומגן. משגב גי' אל שדי גי' משה שהוא חיבור יסודות או"א ואכמ"ל) ואח"כ עולין אל היכל השני היכל עצם השמים והוא הוד דבריאה. והנה כבר ידוע כי היסוד אינו אלא כללות ההנהגה ועיקר ההנהגה הוא בחג"ת נ"ה ולכן עד כה היתה ההשגה והרגש השכלי רק בדרך כלל כי הכל מאתו יתברך ומעתה מתחילים להשיג בפרט והנה ראשית ההשגה הוא בהפעולות שהורגלו עד עתה להבין כי אינם מכחם כלל ולכן נק' ההיכל הזה בפ' פקודי היכל זוהר שמזהיר להם ומאיר עיניהם של המשיגים ויראו בחוש שכל מעשיהם בכח הקב"ה והוא הפיעל הכל והוא היכל הוד שנק' מטה שיורד למטה ועושה פעולות התחתונות ולכן אמר בכאן

שער נפתלי

ספירו דאבן טבא נציץ לתרין סטרין לימינא ולשמאלא אור וחשך מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית כלהו אופנים וגלגלים. מלאה הארץ קניניך וגו'. המלך המרומם לבדו מאז שמא קדישא יאהדונה"י בללא דשמא קדישא שלום בתרין שמהן (וז"ש לבדו מאז כי אז גי' ח' אותיות דשם הנ"ל שהוא שילוב ב' שמות הוי"ה אדנ"י. וכן מצאתי בכוונת האריז"ל) ודא הוא סליק באוירא ומתנשא מימות עולם (בסוד עליית ההבלין): היכלא תניינא אל ברוך גדול דעה

אור

כ"ב

בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה. הֵכִין וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה. טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ. מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ. פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי. תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרַךְ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ עַל־שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ. וְעַל־מְאוֹרֵי־אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

תתברך

לקוטי הגר"א

טוב יצר כבוד לשמו (כתב הגאון מהר"א בנו של רבינו בפירוש על התפלה וז"ל) שמעתי מאבא מארי הגאון זללה"ה צ"ד כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וגו' האומנם שמים ושמי השמים לא יכלכלוהו הוא רוצה בכבוד השפלים שבעולם השפל וכל העולמות העליונים משמשים ונותנים מאור ושפע לעולם התחתון בעבור יתנו כבוד לשמו וזהו טוב שאין למעלה ממנו שיצר כבוד לשמו עכ"ל:

(**עיין** מה שכתבנו בענין אשרי בכ"ה דיחודא) והנה כ"ה הוא כ"ב וג' דיה"ו והוא כנגד תנ"ך וכ"ב אתוון. וכ"ה בהיכלות כ"ב נהורין וג' נהורין והן אל ברוך כו' מספרים כבוד אל. קדוש (ג') וכן באשרי ג' אשרי וכ"ב אתוון כו' וסודם הוא כי הכ"ד הוא כלל הגוף שידוע שחו"ג ו' פרקין וכן נו"ה ו' פרקין. וכן ת"ת הכולל ויסוד הכולל (כל א' ו') הרי כ"ד ואשלמות לכ"ה הוא מל' של כל או"א נקודה האמצעית: (זוהר ח"ב קל"ט ע"ב בביאורו):

בהיכלא

שער נפתלי

אור פני אל (וזהו אל ברוך והוא ממונה בהיכל ב'. וגם אל ברוך גדול דעה גי' אור פני אל עם ג' תיבות) דכליל רזין דאתוון זעירין דאלפא ביתא (פי' שאין יוצא מכל אות רק תיבה אחת אל ברוך כו' משא"כ בשבת שיוצא מכל אות כמה תיבות כמו אל אדון על כל המעשים ברוך ומבורך בפי כל נשמה כו') הכא אינון דקאמרי קדוש וברוך והכא איהו קדושה וברוך כבוד ה':

היכלא

אמרי שפר

כ"ב אותיות אל ברוך כו' כי כל בריאת העולם ע"י כ"ב אותיות כידוע. ואמר אל ברוך גדול דעה הוא יסוד דאצי' שנק' אל ברוך והוא גדול דעה שנתגדל ע"י הדעת המתפשט בו כידוע ואח"כ אמר הכין ופעל זהרי חמה והוא נגד היכל זוהר שבכאן שהוא הכין ופעל הכל כי לכאורה נראה בעולמות שהוא כביכול אינו עושה רק ההכנה שברא יסודות הבריאה והטבע ואח"כ הפעולות נעשים ע"י בעלי הבחירה לזה אמר הכין ופעל שגם הפעולה בעצמה על ידו ואפילו זהרי חמה המושלת בעולם נעשית על ידו ועניין זהרי חמה ע' מה שכתבנו לעיל בענין ברכת הנותן ליעף כח ובענין הקרבנות. טוב יצר כבוד לשמו כו'. טוב הוא היסוד הנ"ל שטובו גנוז בגוי' הוא יצר כבוד לשמו שמקבל טפת השפע מחכמה שבה ל"ב נתיבות גי' כבוד. והטפה מתגיירת ביסוד כדי ליתן למלכות הנקראת שמו. ואח"כ מאורות נתן סביבות עוזו כי בבריאה מתגלים המאורות שהם סביבות המלכות הנקראת עוזו „ויתן עוז למלכו" פנות צבאיו קדושים רוממי שדי הם צבאות השרים שהם בהיכל הנ"ל והם עומדים בארבע פינות כמבואר בהיכלות ובקיצור היכלות לרבינו. והם האופנים והחיות כמבואר שם והם מרוממים לשדי שהוא יסוד הנ"ל שממנו בא השפע כנ"ל. והם תמיד מספרים כביד אל וקדושתו היינו שאומרים קדוש וברוך כבוד וזהו כבוד אל וקדושתו. והנה בהאי היכלא סלקין נשמתין ומתלבשין בלבושין לפי מעשיהם ויש שנכנסין שם בנהר דינור ומיתוקדין שם ולמחר בבקר מתחדשין ואמרין שירה ויש שעולין תיכף מנהר דינור ומתלבשת בלבושא ועולה למיכאל ומקריב אותה וקיימא תדיר כל יומין קמי עתיק יומין כמבואר בזוהר פקודי בהאי היכלא ע"ש. והענין כי עד כה היתה הנשמה רגילה בהרגשים תחתונים דיצירה ועשיה, שהם הרגשים מענייני עוה"ז כי אפי' היצירה שייכת לעוה"ז כי הם המלאכים הממונים על ענייני עוה"ז כידוע. אמנם בעולם הבריאה מתחלת הנשמה להתפשט מהרגשותיה אלה. כדי לבא אל הרגשה שכליית והרגשת הנשמה לפי מהותה. ולכן צריך כח אחד שיפריד את הנשמה מהרגלה וכל מחשבותיה והרגשותיה הקודמת יסורו ממנה. ותשאר נקיה כמו שנבראת. והנה הכח הזה נקרא נהר דינור שכמו שהאש מפריד את הרכבת היסודות וכל אחד יבא על מקומו כמו כן כאן יפרד ממנו הרגשת הגשמית והבדל בין הגשמות לפי הכנתם בעוה"ז אם הלכו בדרך ה'

תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים. יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת־פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים:

אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה. וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת־רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה:

יחיד אומר קדוש בטעמים כקורא בתורה

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהֹוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

והאופנים

לקוטי הגר"א

בהיכלא תניינא כד אתכליל רוחא ברוחא דתמן ובעא דא בדא לאתכללא כחדא נבראו אינון שליטין דאתמנן על עלמא דאינון שרפים דשית גדפין דמקדשי למאריהון תלת זמנין ביומא. והן דמקדשין עם ישראל בתפילת יוצר ובתפילת י"ח שחרית ומנחה אבל קדושת ובא לציון היא תוספת קדושה לנו על המלאכים ולכך אומרים בלשון תרגום: (זוהר ח"ב רמ"ז סוף ע"א):

קדוש קדוש קדוש הן ג' ימים התחתונים (נה"י) שבהן ג"כ ג' גוונין. ויוסף (יסוד נליב

אמרי שפר

ה' ואמונתם היתה חזקה כמו שקבלנו מחז"ל רק מחמת חושיו לא הי' יכול לקבע בחזק וע"י נהר דינור שהוא הכח המפריד מעליו הרגשת החושים בקל יבא למדרגתו אמנם מי שכל ימיו לא עלתה דעתו רק על מה שעיניו רואות והלך במראה עיניו ולא השכיל בהרגשות עליונות. אף אם לא עבר בשאט נפש על מצות ה' מ"מ בבואו לטביל בנהר דינור הנ"ל כח המפריד לא יוכל לבא תיכף למדרגתו כי צריך שיהיה נכלה בתוך הנהר דינור כי הלא כל כחות הנפשי שבו אפי' קטן שבקטנים הי' משוקע בהרגשת הגופניים עד שהי' בטל בהם ולכן נשרף בנהר דינור אך בבקר מתחדשים בסוד חדשים לבקרים כאשר יתבאר לקמן בעזה"י בהיכל זכות בסוד החסד. וז"ש יוצר משרתים ואשר משרתיו כולם עומדים ברום עולם והן שני מיני משרתים הנ"ל המשרתים והנשמות שמתחדשים בכל יום והקבועים. כולם משמיעים דברי אלקים חיים שהיא הבינה המתפשטת עד הוד כידוע ולכן אמר כן בהיכל הזה: ואמר כלם אהובים כלם ברורים כלם גבורים ידוע כי הבריאה נתברר אח"כ בעולם התיקון. והם אהובים פי' שכל פעולתם באחדות ואיבה ואהבה לא כמו שהי' בעולם התהו שהפעולות נעשו כל אחד בפני עצמו בלי נטיה לתועלת הפעולה הבאה. ועוד כבר הם ברורים שנבררו מן הרע ואין בהם רק טוב. וכלם גבורים לעמיד בפרץ בלא יכנים בהם הרע והוא שמסיים שכולם עושים באימה וביראה רצון קונם דהיינו שכל הפעולות שעושים הם יודעים שאין זה פעולתם כלל רק רצונו ועושים באימה וביראה פן ח"ו יעלה שמץ פסול בירא' ח"ו שעושים בעצמם כמעט מן המעט: וכלם פותחים את פיהם בקדושה ובטהרה היינו שבשעה שהם פותחים את פיהם לומר שירה גם זאת הפעולה מרגישים בעצמם שגם זה הכח אינו שלהם רק שבורה עליהם כח אלוק והוא מניע את פיהם ומעורר את חיכיהם לומר שירה וזה נקרא קדושה. אך הרעיון הזה וההרגשה הנזכרת לפעמים יוכל להתערב בה דברים זרים להגשים ח"ו את האלקות המהי' אותם ובדומה לזה אמר ובטהרה בלי מחשבות והרגשות הגיוניות. ולכן אמרו קדוש קדוש כו' מלא כל הארץ כבודו אע"פ שהוא קדוש ומובדל מכל מ"מ מלא כל הארץ

וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים:

יחיד אומר בטעמים.

בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ:

(היכל נוגה) לְאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ. לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ. כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא

תהלות

לקוטי הגר"א

נליב לון בארעא (מלכות) והן ג' אלפין דשמא מפרש יו"ד ה"א וא"ו ה"א (ה' צבאות דא יסוד שבו מתקבלין ונכללין מה שבנו"ה שנק' צבאות) מלא כל הארץ כבודו הוא מה שנכנס במלכות ארעא דנליב לון יוסף תמן שלש גוונין דאבהן: (ע' תמ"ז פ"ו א' ובפ' בראשית י"ח ב'):

כבר אמרנו לעיל כי אופנים וחיות מתחברים עם השרפים ועולים ואומרים קדוש וברוך וישראל אז חברים להם: (ע' בתיקונים כ"א א'):

ב"ך אתוון דאורייתא בהון ברוך כבוד ה' ממקומו שהוא ר"ת ב"ך י"ס ויש הוא ג"כ בניקודין ואתוון דבינה י"ס נש"ב: (ת"ע קל"א א'):

שלשה של ק"ש. הן ג' [אבות] יוצר כנגד יצחק שבלידתו ניתוספו המאורות כמ"ש במ"ר (וצ"ל לכן סיים ברכת יוצר הוא היכל זכות שהוא היכל דיצחק). אהבה דאברהם אוהבי. אמת ביעקב (נ"ל כי שם היכל הרצון שהוא דיעקב כידוע) תתן אמת ליעקב והן מרכבה לג"ר: (עכ"ל בהדרת קודש):

זורע צדקות מצמיח ישועות כו'. האב מזריע טפה שהוא כלל האדם הנולד ואח"כ

במעי

שער נפתלי

היכלא תליתאה לאל ברוך נעימות יתנו: היכלא

אמרי שפר

הארץ כבודו כי ממלא את כל והכל נעשה על ידו. ואמרים ברוך כבוד ה' ממקומו שאע"פ שמלא כל הארץ כבודו מ"מ הוא נסתר בהשגתינו והוא ברוך ממקומו הבלתי מושג לנו: וא"כ נכנסים בהיכל נוגה שהוא היכל נצח ואמר נעימות יתנו על שם הכתוב נעימות בימינך נצח כי כאן היכל נצח. וכאן עיקר ההשגה והרגש שמתחיל התחתונים להתדמות להרגש של זה העולם כידוע כי נצח והוד שניהם הם השייכים בכל עולם ועולם לעולם שלמטה דהיינו שהעולם ההוא מניח מדרגתו ומתדמה באופן שיוכלו התחתונים לקבלו וההבדל בין נצח להוד הוא כי הוד הוא התדמות העליון לתחתון והשפלתו את עצמו למדרגת התחתון להנהיגו לתחתון בכל אשר יפנה. ונצח הוא התדמות התחתון לעליון דהיינו שמעלה את התחתון למדרגה קרובה לעליון וזהו עיקר הנצחון ולכן נקרא נצח וגם מעלהו לנצחיית נגד המדרגה התחתונה ולכן נקרא מעלה וההוד נק' מטה וזהו לאל ברוך שהוא היסוד העליון המשפיע להם הדעת כזה להשיג נעימות העולם העליון שהוא הנעימות והתענוג הנפלא שאין למעלה ממנו ולכן גורמים שגם למעלה ביסוד העליון יתגלה נועם העליון כידוע. וכן למלך אל חי וקים דהיינו שגורמים על ידי זה התגלות נועם העליון חיבור יסוד ומלכות שזהו מלך אל חי גורמים להם התגלות ה"ח וה"ג שהם זמירות ותשבחות כמו שנתבאר בפי' ברוך שאמר לעיל. ואמר אצל זמירות שהם גבורות יאמרו ואצל תשבחות חסדים ישמיעו. כי הגבורות נגלים והחסדים מכוסים ובדבר מכוסה צריך להשמיע ולגלות ואכמ"ל: והנה עיקר ההתגלות בכאן הוא הממשלה ושהוא המנהג בכל צד כנ"ל. ולכן אמר כי הוא לבדו פועל גבורות כי כל הדינין שבעולם שבא מצד הגבורה הוא הפועל ולא זולתו כלל. וזה כנגד פתחא תליתאה בהאי היכלא ושם כל הדינין כמבואר בזוהר פקודי בהאי היכלא. עושה חדשות נגד מה שנתחדש בכאן

השגה

תפלת שחרית

תְּהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת (היכל זכות) הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בראשית

לקוטי הגר"א

במעי אמו נפרעים לפי אורך האיברים. וכן זורע צדקות ר"ל שהקב"ה זורע צדקות הצדיק שהם הכלל ואח"כ מצמיח ישועות מן הצדיקים הנ"ל: (ביאורו לשה"ש ג' פ' י"א):

המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית כי בכל יום נבראין מלאכי השרת מנהר דינור ובטלין שנאמר חדשים לבקרים רבה אמונתך ונהר דינור הוא בהיכל ד' בספרא דגבורה ולכן אומרים המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית ואמר לעושה אורים גדולים שבשמש מחדש ג"כ בכל יום מעשה בראשית שבכל לילה נכבה אורו ואינו מאיר ובבקר מתחדש כמ"ש בפרקי ר"א (פנ"א) ואמרו בזוהר ח"ב ר"ם [מאן דאיהו לחיים מתחדש כמלקדמין לאתקיימא בעלמא בנהורא דימינא דאקרי אל] ולכן אמר לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו בספ' דחסד: (ביאורו להיכלות פקודי רמ"ז ע"א):

תרין רוחין אית בהיכלא חמישאה רוחא דברקא דאפיק חד חיותא וכל אינון נהורין וזהו רוח הראשון עם כל חיילותיו. רוחא אחרא אתנהיר מני' דאקרי רוחא מלהטא כו' והכא איהו להט החרב המתהפכת ואלין אינון נהורין דלסטר שמאלא. כי בההוא היכלא דאיהו היכל אהבה ימינא נכלל שמאלא בימינא וכן בהיכל זכות אתכללות ימינא בשמאלא ולכן שם בסוד הפתחים בפתח דרום שבהיכל זכות ממונה זהריא"ל וכן ע"ב נהורין דסטר ימינא ושאר דברים שם ואלין נהורין דלסטר שמאלא אפיקו חד חיותא אחרא דקיימא על ד' דלא קיימי בקיומייהו תרי מימינא ותרי משמאלא וכאן לא קיומי בקיומייהו בגין שהן מלהט החרב המתהפכת כנ"ל והוא כ"ז בספ' דשמאלא דהאי היכלא והוא בספ' דנוק' שהיא שמאלא וכד אתכליל האי חיותא דסטרא דשמאלא בחיותא קדמאה זוהר הנ"ל דבסטר ימינא והן דכר ונוקבא והן שני נגדיים ומגו תקיפא

אמרי שפר

השגה חדשה וגילוי אור העליון מה שלא השיגו עד כה. ובכל פעם עי"ז כח העליון המתגלה מתבטלין הדינים שלמטה. והוא על ידי רוח נוגה דאיכא בהאי היכלא דמעטר לנשמתין בזיו יקר והוא ההשגה הנ"ל ע' בזוהר שם. בעל מלחמות ע' זוהר שם רמ"ט ב' דשם בהאי היכלא ארבע אופנים קיימין לארבע סטרי עלמא ואינון ממנן על כל חילי שמיא מגיחי קרבא ע"ש היטב. זורע צדקות ע' בדף רנ"א א' כי שם איכא ממונא יהירא"ל דקיימא על כל אינון דחייסי על מסכני כד"א אשרי משכיל אל דל והקב"ה זורע אותן צדקות ואח"כ ביום רעה ימלטהו ה' כי ביומא דשריא דינא על עלמא ישתזיב מני' וזהו מצמיח ישועות והנה בפתחא רביעאה דהאי היכל שם ממונה פדא"ל והוא קיימא על כל אינון אסוותין דעלמא ולכן אנו אומרים בורא רפואות כי הכל מאת ה' ית'. ואח"כ אמר נורא תהלות אדון הנפלאות שהוא חיבור כל המדרגות נורא הוא תפארת כידוע והוא מתחבר עם שני תהלות בינה ומלכות (כמ"ש האריז"ל בכוונת נורא תהלות דקדוש שמ"ע). אדון הנפלאות היא מלכות עם עולמות שלמטה ע"י ל' פלאות כידוע וכן כאן הוא חיבור הבריאה עד היכל השביעי בינה ועד המלכות היורדת ביצירה ומתלבשת בהם כידוע: ואח"כ נכנסין בהיכל זכות שהוא היכל הגבורה דבריאה. והנה העליה הזאת הוא להרגיש בהרגש הנשמה הרגשה עצמית על ענין המצות זכות וחובה איך הם באמת זכות גדול לעושי המצות וכן להיפך אשר עד כה לא הי' רק בדרך מצוה ועונש וכאן מרגישים בהרגש השכלי גילות המצות לטובת העולמות ולכן כאן היכל זכות: הנה גם בהאי היכלא אמר כי בכל יומא מתחדשין מלאכים מנהר דינור וזהו המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. וע' בליקוטי הגר"א שהבאתי:

מ"ש רבינו שבשמש מחדש בכל יום מעשה בראשית שנכבה אורו בכל לילה ובבקר מתחדש. הענין בסוד מה שאמרו רז"ל כי השמש עולה בלילה למעלה מכיפת הרקיע. והוא מבואר אצלינו במקום אחר בעה"י באריכות

שער נפתלי

היכלא רביעאה המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית בגין דהכא מתגלגלין נהורין ודינין דעלמא (פי' שהוא היכל זכות) מאן דאיהו לחיים מתחדש כמלקדמין לאתקיימא בעלמא בנהורא דימינא דאקרי אל כדאמרן:

היכלא

תקיפא דאתכללותן דא בדא נפקא חד נילוצא מלהטא תדיר דלא אתדעך לעלמין משום שילא משני סטרין מסט' דלהט ולכן הוא מלהטא . ומסט' דימינא הוא תדיר דלא אתדעך לעלמין דכל מסטרא דימינא הוא בקיומא תדיר כידוע והאי נילוצא רהיט ואזיל אבתרא דאינון נילוצין (שהן הנילוצין דנפקין מחיותא דשמאלא הנ"ל באתכללותא בד' דקיימא עליהון) ועבדין שליחותא בעלמא . ועד דלא מסיימי מתדעכי שהן מסטרא דשמאלא . וההוא נילוצא בטש בהון ונהיר לון ואתחדשן כמלקדמין כו' ואתהדרן כמלקדמין בגין דההוא נילוצא כליל מכלא והענין כי שנילוצא הוא ממינם . מסטרא דשמאלא ג"כ. לכן נהיר לון ומתחדשין ולפי שהוא ג"כ מסטרא דימינא לכן מתחדשין ממנו שהוא בסטרא דחיים והנה ענין אתדעכותא הוא לפי שהן מסטרא דשמאלא דלית לון קיומא תדיר בסוד עלמין קדמאין דמיתו וכל הענין דשם הוא ג"כ כאן שמקודם עד שלא נתחברו הני שני רוחין נפקי נילוצין מסטרא דשמאלא זיקין ומיתו שהן בסט' דנוקבא לבד . כמו בעלמין קדמאין דמיתו דנפקו בסט' דנוק' כמ"ש בא"ר ואח"כ שנתקן בדכר ונוק' שהן ב' ריחין ונפק נילוצא תקיפא דבטש ואפיק כמ"ש בא"ר. כן כאן מתקיפו דאתכללותם נפיק ההוא נילוצא מלהטא ובטש כו' ומתחדשין כו' וז"ש שמחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית כי הב' נילוצין (הן דנפקין מחיותא דשמאלא כנ"ל) הן דו"כ שמים וארץ (ובשניהם הי' הביטול ואתדעכו כמו במלכין קדמאין דז' מלכין קדמאין מדכורא מיתו ונוקבא אתבטלת כמו כן כאן) מדכורא מיתו ונוקבא אתבטלת עד דהאי נילוצא מחדש אותם . והב' נילוצין הנ"ל הן שמים וארץ שביום הראשון ואח"כ והארץ היתה תהו כו' שמתין . דכורא מית שהוא מלכין קדמאין ונוקבא אתבטלת והן ב' נילוצין הנ"ל . ואח"כ אתתקן בדכר ונוקבא אלו ב' הרוחין ויאמר אלקים יהי אור כו' שהן דכר ונוקבא כמ"ש בס"ד . ונפיק ההוא נילוצא ומתחדשין ואתבסמו. וזהו המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית

שבכל

אמרי שפר

באריכות וכאן נדבר בקצרה כי רקיע כח המבדיל ומכסה את ההשגה העליונה שלא יתגלה בתחתונים. והשמש בה כח ההשגה במעט מן המעט מה שיש להשיג למטה מהשגה עליונה ומזה בא הזיו והאור ע"ש חכמת אדם תאיר פניו וזהו שאמרו יארם בדעת בבינה ובהשכל פי' שעיקר יאירתם ומהותם הוא הדעה והשכל ומזה בא אורה לעולם. והאור הם מהמשיגים שהם מאירים מחמת ידיעתם מהחוש העליון שנתוודע להם. ומתבטלים חלקים מהם אלה הראוים לזה ועולים להשגה העליונה כענין בן עזאי ועלייתם למעלה מהרקיע כי הרקיע הוא המבדיל ומכסה את ההשגה העליונה. והם השיגו ונמצא שעלו על ידי השגתם למעלה מכיפת הרקיע. והנה השמש יש לה אור ונרתק והנרתק מקיף את הארץ אבל האור בכל אופק ואופק מתחדש אור ויורד למטה שהוא ההשגה להראוים להשיג את ההשגה העליונה ולהתבטל ולעלות למעלה בסוד הקרבנות בכל יום ובלילה נגמר האור כי למעלה אינם מאירים כמו שהנבראים למטה אינם מאירים במקומם רק בעת עלייתם כן למעלה אחרי שבאו למדרגה העליונה אינם מאירים עד שיעלו עוד מדרגה יותר גבוה. ולמחר צריך שירד השגה חדשה להראוים לקבל ההשגה ולעלות למעלה והכל נעשה על ידי השמש וזהו שמחדש בכל יום תמיד . וע' מ"ש בענין הקרבנות והבן זה היטב כי קצרתי:

מ"ש רבינו בעלמין קדמאין דמיתו משום דנפקי בסט' דנוק'. ואח"כ נתקנו בסט' דדכר ונוק' ואתקיימו. ע' מ"ש רבינו בספד"צ פ"ק כי בעולם התהו נפקי הז"ס כל א' רק מהמלכות שבו ואח"כ בתיקון ניתוסף ו' ספירות בכל אחד הענין כי ידוע כי המלכות היא המרכז כאשר כבר ביארנו (לעיל באז ישיר) כי בכל עיגול יש ששה משולשים אשר קדקדם במרכז ותושבתם בעיגול ושלשת צלעות המשולש כרוחב חצי קוטר העיגול והם כנגד ו"ס ומלכות כזה

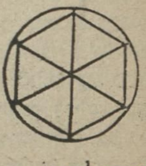

וידוע לחכמי המדות כי משולשים כאלה לא יוכל להיות רק ששה בכל עיגול וסובבים על המרכז. והכוונה על כי כל הנהגה והנהגה בכל צדדי ההנהגה לימין ולשמאל ובכל הקצוות שתפנה ההנהגה הכל הולך אל תכלית אחד והוא המרכז כידוע. והנה המרכז הוא המלכות שהיא הכוונה התכליתית בכל ההנהגה שהיא הולאת הפעולה אל התחתונים הבא על ידי המלכות והנה בעת ההנהגה בעולם התהו היתה ההנהגה רק בזה הבח של התכלית שהוא שכר ועונש והוא על ידי הבחירה. ולכן במלכות של כל אחד מההנהגה שם יש כח הבחירה לתחתונים. וכבר אמרנו לעיל כי הכלי הוא היכולת בידו לעשות כרצונו. ולכן כאן ברצונו בשכר ועונש. נמצא יכולתו לעשות כזה תלוי בתחתונים שעל ידי בחירתם לטיב יהי' ביכולתו ליתן שכר ומחמת

בהתכלית

בְרֵאשִׁית: כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

(היכל אהבה) אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה

חמלה

לקוטי הגר"א

שכל הנאמר בפ' בראשית הקב"ה מחדש בכל יום תמיד. וז"ש מ"ש בס"ד ואתחרב כלא בתריסר שעתי הוא בבנים עשר שעות של הגו' שהיא אהבטלא והוא בבנים עשר שעות הלילה. ויאמר אלקים יהי אור כו' בבקר מתחדשים בסוד חדשים לבקרים כידוע. ולכן אומרים בשחרית בברכות יוצר אור המחדש בטובו כו' כאמור לעושה אורים כו' וכמש"ל במדורין בדף מ"ס וכד אתא צפרא כלהו מתחדשין: (ביאורו להיכלות בראשית מ"ד ב'):

אור חדש על ציון תאיר. כי אור הוא אהבה והוא נכלל בתרין סטרין יהי אור בחסד ויהי אור בגבורה. ואח"כ וירא אלקים את האור כי טוב שגנזו האור בצדיק לצדיקים לעתיד לבא שאין אהבה שלמה בכל רק לעת"ל ועכשיו רק נובלות ממנה כמ"ש לית דבקותא כההיא דבקותא כי עין בעין יראו כו' קומי אורי כו' וע"ז מבקשין אור חדש על כו' (שיתגלה אור הגנוז בצדיק שיהי' אהבה שלמה דבקות גמור): (ביאורו להק' הזוהר י"ב א'):

סוד היראה הוא בפסוקי דזמרה והאהבה הוא באהבה רבה ויחוד בק"ש כו': (ביאורו להק' הזהר י"ב ב'):

מ"ש אהבה זוטא במלכות כידוע אבל אהבה רבה הוא בז"א בחסד: (שם י"א ב'):

התפלה

שער נפתלי

היכלא חמשאה היכלא דא דאקרי אהבת עולם (לפי נוסח האשכנזים הוא אהבה רבה דכאן היכל אהבה) ודא איהו משיכו דרחימותא דאקרי אהבה ודא הוא אהבת עולם (לנוסח אשכנז אהבה רבה) אהבתנו ה' אלקינו ברוך א"י הבוחר בעמו ישראל באהבה ברזא דאל שדי (ע' בפ' פקודי כי זה ההיכל נק' אל שדי והוא גי' משה יסודות דאו"א דלא מתפרשין): היכלא שתיתאה אמת ויציב ונכון וקים. ובעינן דלא לאפסקא בין היכלין אלין לאלין דהא במשיכו דצלותא ורעותא מתחבראן כחדא ואתקשראן אלין באלין ברזא דשמהן קדישין דשליטין בכל חד וחד: היכלא שביעאה אדני שפתי תפתח רזא דרזין בלהישו ולא אשתמע קלא. (פי' תפלה בלחש) הכא איהו רעותא דלבא לאתכוונא ולסלקא רעותא מתתא לעילא עד אין סוף כו' ולבתר מעילא לתתא לאמשכא ברכאין בכלהו עלמין ממקורא דחיי דאיהו היכלא שביעאה עילאה כו'. (עכ"ל הזוהר בביאור קצת):

מ"ש

אמרי שפר

שהתכלית הי' כל אחד מהנהגות עושה בפני עצמו כפלו ההנהגות למטה בעולמות פי' שהיכולת אינו כביכול בידו כי אם בידי בעלי הבחירה והמלכות הכללי לא הי' שם בעולם התהו כי המלכות הכללי אינו אלא קיבוץ המלכיות שבכל הו"ק דהיינו קיבוץ התכליתים מכל ההנהגו' ומחמת שבעולם התהו הי' התכליתים בכל הנהגות בעצמם יקבוץ התכליתים לא הי' ולכן וארעא אתבטלת. אמנם בעולם התיקון בא ג"כ עצם ההנהגה בכל הו"ק לבד התכלית דהיינו ההנהגה ביושר לפי ההנהגה הצריכה לא לפי התכלית אלא שמ"מ גם מהתכלית אינו יוצא. ולכן נתקיים ההנהגה הזאת ולא נתבטל. והתכליתים מכל ההנהגות נתקשרו יחד וממילא נתקיימה גם המלכות כי אחרי שההנהגה מקוימת וצריך שגם התכלית יהי' עומד ומשמר שלא תצא ההנהגה מהתכלית וההנהגה שומרת את התכלית. ויש שני חלקים בהתכלית אחד השומר את ההנהגה שיתנהג לפי ההנהגה התכליתית. והשנית הוא הנהגת והיכולת של השכר ועונש והוא צריך לירד בתחתונים בעלי בחירה ולכן יש שני בחינות מלכות א' הדבוק באצילות וא' היורדת בבי"ע. והבן זה מאד כי קצרתי: — והנה אח"כ בברכת אהבה רבה עולים להיכל אהבה והענין כי העולמות כולם עלו למדרגת אהבה של הנשמות השכליות שבה יש הדבקות והוא על ידי השגת אלקות שה'ית' משפיע השכלת התורה שהיא שמותיו של הקב"ה וידיעת אלקותו עי"ז משיגים אהבה ודבקות והוא מגלה סתריו מרוב אהבתו אל הנשמות נשמת ישראל בעולם הבריאה:

חֲמָל֫ת עָלֵינוּ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת. לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

שמע

לקוטי הגר"א

התפלה נחלקת לג'. בקרבנות לרצה גרמי' והם ח"י חוליות שבשדרה שהוא גופא. ואח"כ בפסוקי דזמרה נגד עולם המלאכים נגד ח"י אזכרות במזמור הבו לה' בני אלים שהם המלאכים. אח"כ ברכת יוצר כנגד ח"י אזכרות בק"ש. והתפלה כוללת כל העולמות שהיא אצי' שכוללת בי"ע לכן יש בה ח"י ברכות נגד כל העולמות שתחתי'. ולדיק שהוא יסוד כליל מכולם ומי"ח אזכרות שבתפילה [הג"ה הרמ"ש. וכן בכל חלקי התפלה יש ח"י כי בחלק א' שהוא עולם עשיה יש ח"י ברכות מן הנותן לשכוי בינה ע"ש בה"ת כמ"ש האריז"ל ח"ב בפסד"ז ח"י אזכרות ביהי כבוד ח"ג יוצר ח"י אזכרות בק"ש]: (ביאורו לת"ג רנ"ה ב'):

ידוע בסוד יחוד שמע ישראל ובשכמל"ו שמקודם צריך לחבר שית דידי' ביחד וכן דידה בסוד ה' אחד ושמו אחד ואח"כ לחברם יחד: (אד"א ויקרא כ"ג בסוד הרגלים):

סדר היחוד. כי מסטרא דשמאלא קשיר לשכינה עם קב"ה בתפילין דיד דאיטן בדרועא שמאלא. ומסטרא דימינא שוי לה כתרא על רישי' תפילין דרישא כי בשמאלא שם קשור אבל מסט' דימינא שוי לה כתרא. שמש אינו קשיר רק כתר תפילין ולכך תחילה תפילין של יד דסדר היחוד הוא תחלה מלך שמאל שמאלו תחת לראשי [ואח"כ] וימינו תחבקני וזא"כ בגופא וזהו ק"ש עד"א כידוע כו' ואח"כ התפלה במל' ד' אותיות הוי"ה: (ת"ה ט"ז א'):

בת"ת שמים נכללו כל הו"ק והוא ביחודא דשמע ישראל: (היכלות בראשית מ"ה א'):

נפש נגד תפילין של יד ורוח נגד ק"ש. וכן ציצית ותפלין וק"ש כנגד חג"ת ציצית מימין שנא' והוכן בחסד ותפילין דיד משמאל כידוע וק"ש בעד"א: (ביאורו לתי' ת"ו י"ח א'):

תיקון התפילה הוא כך בפד"ז סליקת בשירין ותושבחן לגבי א"ס ואח"כ קראן לה ישראל לתתא דתיחות לגבייהו בק"ש ובתפלת י"ח נחתת שאז הוא יחודא דילי' ונחיתת מליה מכל טבין: (שם תי' י' כ"א א'):

סדר היחוד תחלה צריך למקשט לה בקשוטהא (והן תורה ומצות וכן התפילין) ואח"כ למקרא לישראל בעלה בק"ש ואח"כ ליחדא להו בתפלה. והקריאה דק"ש הוא בקול והיחוד דתפלה בחשאי כי בק"ש אתמר בחיוון ואשמע את קול כנפיהם כו' אמגס חבורא דתרין שמהן צריכה בחשאי (כי בעת התפלה) המן קול דממה דקה וז"ש חשמ"ל עתים חשות ועתים ממללות וזהו קול ודבור וקול דא הוי"ה ודבור דא אדני ובזמנא דמתיחדין קול ודבור

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה | אֶחָד:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

ואהבת

ליקוטים מהגר"א ע"פ פשוט

שם אלקים מורה על ההשגחה ושם ההוי"ה ב"ה מורה על שם שהוא נותן חיות לכל ואינו שורה אלא על עולם מלא כמשה"כ והוא באחד ומי ישיבנו (איוב כ"ג) פי' באחד שאינו שורה אפס כשהעולם אחד באחדות. וכן שמע ישראל כו' שיהיו ישראל מיחדים עצמם ומחברים עצמם במחשבה ה' מורה על קדמותו קודם בריאת העולם· אלהינו מורה על זמן ההוה. כמשה"כ אנ; ראשון ואני אחרון הוא מורה על עבר ועתיד ומבלעדי אין אלקים מורה על הוה כו' וה' השני מורה על זמן העתיד. אחד הוא מורה כשהעולם אחד ושלם אז מיחד את שמו עליו (אד"א בראשית ב' ד'):

לקוטי הגר"א

כחדא דאינון יאהדונה"י אז חשות כו' והנה (בשעת ק"ש) הקול הולך מת"ת בין נו"ה דרך יסוד אל המל' וזהו נקרא שהקול הולך לדבור ואח"כ בשעת היחוד נכלל קול בדבור ה' (שהוא קול) בהיכ"ל (אדנ"י דבור) קדשו ולא נשמע אלא הדבור בלבד והדבור בעצמו הוא בחשאי : (תל"ח פ"א ב'):

יחודא דק"ש בת"ת וקראן לישראל בעלה וזהו שמע ישראל והנה הדעת הוא הנהר שמתפשט בכל ו"ק בו' צינורות וכן במט"ט כליל שית תיבין דיחודא וכן הנהר דהוא יחודא דכלא והוא המייחד בין שני השי"ן כי בכל ה'י' (כזה ה) הנהר ואינון דבקים אל שני קצותיו דעד"א שלכן בו ח"י ברכאן : (תמ"ב פ"ד ב'):

מט"ט עלי' אתמר כי עוף השמים יוליך את הקול דק"ש. כליל שית יומין דחול ושליט עלייהו ונטיל ההוא קול ופרח בי' עד עד"א דאיהו קול ה' והוא עוף השמים דרגא דשמים ת"ת והוא קול וכן ק"ש בדרגי'. וכד איהו מט"ט סליק ונחית והוא בק"ש ותפלה מלאכי אלקים סלקין ונחתין עמי' דהוא כליל לון ועולין ויורדין עמו וע"י הצלותא עולה מט"ט למעלה להוליך הקול דק"ש ועמי' סלקין המלאכים וכן נחתין. וצלותא איהו סולם וכן מט"ט הוא סולם דע"י סלקין ונחתין (תמ"ה):

שושנה עילאה שכינתא עילאה איהי ק"ש דשחרית. ושושנה תניינא ק"ש דערבית שכינתא תתאה דא לימינא ודא לשמאלא והוא לאה ורחל דו"כ דבה (כמ"ש בספד"צ כי לאה הוא דכורא דנוק' ורחל נוק' דנוק') והם ב' בחי' דילה דשריא בשמים ובארץ ובשמים איהו [לאה] מרומים ישכון והיא שושנה עלאה ולתתא איהי בין החוחים שושנה תתאה ובלילה כלילת יום בליל' לאה ברחל ובבקר נכללת [רחל] בלאה בדכורא : (תיקון מ"ט בראשו בד"ה ערב ובקר) :

יחוד דשחרית בז"א וכן אמר בריש תמ"ט דתמן בעלה בינייהו ישראל. (סוף תי' כ') :

בלילה הרקיע גוון תכלת וביממא גוון חיור ובקדרותא דשחרא דמתחברין יום ולילה איילתא בבעלה הוא גוון אוכם מפריש בין תרווייהו ולא אשתמודע לא גוון דיממא ולא דלילה מחמת קדרותא וכללין בו שניהם והוא יחודא דלהון בין יום ללילה חו"ג והנה כד אתעבר קדרותא דשמיא ונהיר שמיא ת"ת רקיע אז ניכר בין תכלת ללבן חו"ג והוא (ת"ת) כוללן דעד דנהיר שמיא ת"ת לא אשתמודע גם הן וזהו משיכיר בין תכלת ללבן כי מיד דנהיר שמיא אשתמודע בין תכלת ללבן ואשתמודע תכלת מסטרא דשמאלא לבן מסטרא דימינא עד"א אחיד בתרווייהו ובי' קורין ק"ש בשחרית דכד אשתמודע כנ"ל דאז נהיר שמיא ת"ת קורין ק"ש בת עין שכינתא לאתאחדא בבעלה עד"א ד' גדולה בא"ח בעלה וכן בק"ש דערבית צריכין ליחדא לה בעד"א כמה דתקינו לקרות ק"ש בכוכבים בינונים דהוא עד"א. כוכבים גדולים הוא

המאור

המאור הגדול משמש' דגדולה לממשלת היום וכן הן הנראין ביום. וכוכבים קטנים משמש' דמאור הקטן לממשלת הלילה. אור וחשך חו"ג והן הנראין בלילה. ואין זמן ק"ש אלא בכוכבים בינונים והוא בעת התחברות יום ולילה חו"ג בעד"א ולכן דווקא ג' כוכבים והן בינונים כמ"ש בתי' י"ג ב' חד אריך כו' והוא חסד ארוך וכמש"ש קכ"ד א' ואלין איגון אריכין כו' ודא בינוני כו' (והן כנגד חג"ת): (ת"ע קכ"ה ב'):

בשמע ישראל קוראין לישראל עילאה דיחוד לאתערא לגבי דאיהו צדיק (ולשכינתא תתאה דאיהי עני') בשכינתא עילאה דאיהי צדקה ואיהי נהורא דפורקנא דאיהו שמש צדקה דצדקה איהי שכינתא עילאה עלה אתמר מ"י ירפא לך ואיהו כ"ה אתוון דק"ש שחרית וערבית: (ת"ה מ"א תיקונים אחרונים ק"מ ב'):

בשמע ישראל קראן לי' דישרי על כורסייא דתקון לי' והוא בעטופא דמצוה של ציצית (ת"ע קכ"ט ב'):

שמע אחד ש"מ וא"ח הן זו"נ. וע"ד הוא בינה ולכן הן אתוון רברבין שהן משם ולכן הן מכאן ומכאן שהוא יחודא דתרווייהו ושם העדות והן ג' דרגין כלילן כלא. וכן ע"ד הוא כלילות דו"נ בה (בבינה) ע' הוא שבעין שמהן דאבהן ע' נפש דיעקב. וד' נוק' והן ז' היכלות (בכלילות י' הן ע') שהן ו' דרגין (לכסא). וד' רגלין והכל בכסא דבינה ש"מ א"ח ידוע. ע"ש דילי' והוא ו' עם עטרין דילי'. וא' הוא דכורא א' כתר מלכות דלא נחית עלי' עד (דאשתתף דו"נ). ש"מ ש' דשבת דאבהן ומ"ם בה דהיא רגל רביעי דאתכלילת מד' — וד' תיבות ישראל ה' אלקינו ה' הן ד' אותיות הוי"ה והן ד' בתי דתפלין כי יחודא דק"ש. הכל הוא בתפלין בעובדא. ד' תיבות ד' בתים. ש"מ ע' הוא ב' שינין דתפלין שעליו נאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' כו' והוא כי בז' ענפין דבהון הוא שם מ"ב ב' השין וא"ו באמצע (ר"ל כי ב' השין כל א' מג' ווין כזה ווא"ו באמצע הם ז' ווין כנגד ז' ווין דב' שינין וז' קני מנורה ג' מב' לדדין ובאמצע נר האמצעי) ז' קני מנורה. וז' נרות עלייהו יו"ד דשם. ז' הן ע' שם ע"ב (כידוע כי ב' הם הכוללים כידוע בסוד ע' אומות וב' כוללים) וזהו ע' ומ"ב הוא יב"ק וזהו שמ"ע. ש' השינין. מ' הוא מ"ב שהוא מ' עם ב' אודנין (ע' מ"ש רבינו בתי"ט ל"ז ב') וע' כנ"ל. וד' תיבין ישראל ה' אלקינו ה' הן ד' בתים. א"ח הוא ת"ת הרצועה דאחיד בבתים. דבתים הן ג"ר מוחין. והרצועה מקום התפלין הוא ת"ת דאחיד כל הד' עטרין וב' רצועין שסובב הראש חו"ג. ומקום הקשר ג"כ בת"ת שהוא מבריח כו' ושם הדלת בחי' לאה. ומשם נמשכין נו"ה (ב' רצועות) ורצועה של יד יסוד ושם יו"ד של שם (קשר) והוא קוצו של ד' של אחד. והוא עיקר היחוד דבי' נעשה שדי ואחד. וד' של אחד ד' של ראש. ובשכמל"ו הוא תפלה של יד עצמה (מלכות) בשכ"מ ד' פרשיות ובפ' תרומה אמר דבש"כ הן ד' אלא דאמר שם דמלכות כוללם והוא שבית. לעולם ועד הוא התפשטותה ונהירו דילה בג' עלמין: (ביאורו לח"ג רל"ו ע"ב):

האותיות הנשארים משמ"ע אח"ד (ר"ל חוץ מע"ד שהן גדולות) הם אשמ"ח גי' קול ודבור וא' המייחדם כמ"ש הקב"ה לא'. כל יחודי איגו אלא בך: (עכ"ל הדרת קודש):

אשמח חדוה זמינא כו' דמייחד קול ודבור דשמע ובשכמל"ו. ואלף הוא היחוד. וז"ש מלעילא

שער נפתלי

מ"ש אשמח כו' דמייחד קול ודבור. כתב הגאון ר' אברהם בנו של רבינו ז"ל. ביאורו שמע נאמר בקול ובשכמל"ו נאמר בחשאי רק בדבור בלא קול. והם דו"נ קול ודבור והוא ח"ד ו"ה שמייחד ו"ה דו"נ (וז"ש חדו"ה זמינא) קול ודבור הוא חושבן שמח. וא' של אשמח הוא היחוד. וז"ש מלעילא כ"ע: כמו בוא"ו. בפסוק שמע יש ששה תיבות וכן במאמר בשכמל"ו והם ב' ווין של וא"ו וא' מייחדן. והוא הבל (כי א' יוצא מגרון רק כמו הבל לבד) מתחלק לשניהן לקול ודבור לייחדן. והוא ע"ד הנשאר משמ"ע ואחד הם אתוון אשמ"ח ע"ד

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

והיה

לקוטי הגר"א

מלעילא כמו בוא"ו והבל מתחלק לשניהם ליחדן והוא ע"ד הנשאר ועם דבור הוא מטר דסליק בחשאי. עב קל הוא בעב הענן עם מ"ה ועם הרוכב הוא כ"ו שנכלל בא' הוא רמ"ח: (עכ"ל בליקוטי הגר"א שבסוף אגדות ברכות אות א' סי' ג"א):

בין בק"ש בין בצלותא בין בשירות ותשבחות בכל אזכרה דיפוק מפומוי דב"נ בכל אתר צריך לכוונא דבור באדני קול ביקו"ק (זו"נ) וליחדא לון כחדא ביחודא דאיהו יחיד נעלם דאיהו א"ס דמחבר לון ומייחד לון כחדא ובי' צריך הכונה דלא תליא למימר בי' קול ודבור אלא מחשבתא. וישראל דקשרו לזו"נ בתפלין של יד (ובש"ר קשרין לז"א עם אימא) (והנה חיון) דנטרין לפרא קדישא ישראל ביניהו וקראן בה לישראל דאיהו עד"א. והיינו שמע ישראל. הא נחית לגבה צריך לקשרא לו בהדה וליחדא לון ביחודא חדא שצריך מקודם להניח תפלין. דבשעת ק"ש יהי' קשור בתפלין ומייחד בק"ש ובמאי קשרין לי' בהדה לא"ת עם ד' כלילא מד' פרשיין דלא יהא פרא מינה: (הק' ת"ז ג' א'):

שכינתא איהו נוחת בכל יומא לבעלה שמע ישראל שהוא יחודו ית' דיחות לגבה וכלב"נ שסובל ענוים בשבילה וצועק שמע ישראל בשבילה אז הקב"ה שומע לו כי אם תפלתו בשביל השכינה אז נענה: (תכ"א נ"ה ב' בהג"ה בד"ה דא איהו ענויא ובד"ה וכל ב"נ):

ק"ש דשחרית וערבית הן באברהם ויצחק (חו"ג) ואינון שהדין עלה דעולמתא (דאיהי השכינה עלאה למלכא והוא ע"ד (אתוון רברבין) דשמע וכן ישראל אמרין בכל יומא שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד דליהוו שהדין וזהו שמ"ע אח"ד ש"ס א"ח ע"ד (ה') כו' (הן אותיות שמע אחד) דש"ס היא הנערה שנק' שם כמ"ש בפ' ויקהל ר"א. והיא דבקה בא"ח דאיהו עד"א ואיהי א"ח נטר לה בגין דאתלנרה יולד דאיהו שתיר ונטיר לה וישראל הן ע"ד: (שם מ"ט ב'):

(**אין** עומדין כו' במקום גילה כו') כי בק"ש איתא בזוהר פ' פנחס מאן דמיחדא בק"ש חדוה זמינא לי' שנאמר אנכי אשמח בה' כי שמע ואחד ש"ת ע"ד והם אותיות גדולים ונשאר אשמח: (עכ"ל באגדות ברכות ר"פ אין עומדין):

היחוד של שמע נגד שער הנ' עם מ"ט אותיות של שמע ובשכמל"ו (שם ב' א' ד"ה מאימתי):

ישראל אותיות שיר אל והוא חו"ג: (סוף זוהר ח"א ביאורו להשמטות בדף י"ח א' בליקוט):

ק"ש

שער נפתלי

ע"ד. וב' הבל של קול ודבור הוא חושבן ע"ד: הוא מטר. הב"ל עם דבו"ר הוא חושבן מטר: דסליק בחשאי. בלא קול דהוא מים נוקבין: עב קל. פנים ואחור של מ"ה. בפשוטו הוא כ"ו. עם ע"ב. ופו"א של ג' אלפין הוא מ"ה ק"ל. ע"ב עם ק"ל הוא ר"ב. עם מ"ה הוא חושבן ע"ב הענ"ן: ועם הרוכב הוא כו'. (פי' כי רוכב אותיות ר"ב כ"ו. ר"ב הוא ע"ב ק"ל ועם כ"ו הוי"ה הוא רוכ"ב) שנכלל בא'. פי' בצורת א' (היינו א' בציור יו"י גי' כ"ו) הוא חושבן רמ"ח תיבות של ק"ש. עכ"ל הר"א בתוספת ביאור:

מ"ש

ק"ש הוא בת"ת שמע ישראל שבא (ת"ת והוא הוי"ה) ותפלה במל' אדני שפתי כו' וחרבא הוא הוי"ה ת"ת ונרתק אדני. ואמרו בגמרא כל הקורא ק"ש כו' כאלו אוחז חרב של שתי פיות כו' (והוא י' רישא דחרבא ו' גופא דחרבא) ה' ה' הן שתי פיות דילה והם שלי הפיות מב"ד דלעילא בינה ופי ב"ד דלתתא מל' כידוע והן ב' ההין ובשניהן פי' כמ"ש מפי ב"ד כו' הרי פיפיות (ר"מ ח"ג רע"ד ב') :

ה' אלקינו ה' אחד. היינו שבתחלה צריך למנדע דאית אלהא רברבא ושליטא בעלמא ואח"כ ליחדא לי'. וזהו ה' אלקינו ה' אחד שיחודא הוא בתחלה ה' אלקינו לידע שיש ה' אלקים בעולם ואח"כ ה' אחד שהוא אחד והנה ה' אלקינו הן ימינא ושמאלא או"א. והיינו למִנדע דאית אלהא רברבא ושליטא רברבא הוא ימינא ושליטא הוא שמאלא והיחוד צריך ליחד א"ס בו"ק והוא בששה תיבות של שמע ישראל כנגד שית סטרין עלאין ו"ק דז"א שהם ששה רקיעין דאצילות ושם היחוד דק"ש והן נקראין שית סטרין עלאין נגד ו"ק דנוק' וצריך למעבד לון יחודא חדא כל הו"ק ביחד והוא בתיבת אחד שהוא נגד היסוד ששם מתקשרין כולם. וצריך לכוין באו"א לקשר עמהם לדבקם בו"ק. והוא באחד. ש"א הוא ו"ק ואו"א והכוונה בא' הוא למעבד לו"ק יחודא חדא ולאכללא להו לעילא באו"א ולמיהב להו ברכאין מאו"א. וטיבו דעתיקא [א"א] הוא רמוז באלף של אחד כמ"ש בסוף ח"א בזוהר וכד מטי לאחד איבעי לי' לכוונא בא' סתימא עתיקא דכלא וח' תמניא דרגין מחכמה עלאה עד צדיק ולכן לא יחטוף בח"ת כי בעי לאמשכא ברכאן מאהר עלאה מאו"א ששם סוד הברכות לארקא באינון שית בנין. אבל באלף אמרו שלא יאריך ששם אפי' המחשבה אסור במופלא ממך כו' רק רצוא ושוב ובאחד צריך להאריך כשיעור שית תיבין הנ"ל ולעשות לון קשר חד כי ביסוד [שהוא] אחד דק"ש שם מתקשרין הו"ק אבל באו"א רק רעותא לבד והכל באחד [בא'] ובד' דאחד צריך לקשרא ד' מל' בו"ק ולקבל לה ברכאן ממנו מה שקבל מאו"א זה התקשרות ד' בא' ובא' טיבו דעתיקא כנ"ל. ובעי בר נש לארכא בה ולאמשכא לה ברכאן מאינון שית סטרין ע"י דצדיק שלכן הכל [מאריכין] באחד נגד צדיק [יסוד]. וד' רבתא אתדבקותא דכ"י דאיהו חולקא דדוד דאקרי עני ואביון כד אתדבקת לאינון דרגין לעילא דרמיזין בא"ח כדין איהי רבתא. וצריך להאריך באחד למעלה ולמטה כו' בו"ק שזהו חבור מלכות בו"ק ובעי לארכא בהאי דלת כשיעורא דימליך יתה לעילא ולתתא ולארבע זווין דעלמא רזא דשית סיטרין עלאין דכלהו אתחברן עמה וכל השיעור הזה צריך להאריך הכל בד' כמ"ש בברכות י"ג ב' ובלבד בד': (ביאורו לה"ק הזוהר י"ב א' פקודא תליתאה) :

ה' אלקינו ה' (י"ד אתוון) יד הגדולה ר"ל חסד. כוזו במוכסז כוזו (י"ד אתוון) יד החזקה. גבורה. והאי כח כ"ח אתוון איהו רזא דה' אלקינו ה' כוזו במוכסז כוזו דאיהו כ"ח דאתלבש בתרין דרועין דאינון חו"ג והוא כח מעשיו כ"ח אתוון דעובדא דבראשית שהן בב' ידין כל יד י"ד פרקין : (תנ"ה ל"א ב' ל"ב א') :

כתר ועטרה הן ב' ענינים כתר הוא א' דהוא יוד מלא (כזה **א**) ולכן כתר הוא כ' (גי' יוד מלא) וכל עטרה הוא בלורת יו"ד פשוט כמו עטרת הברית והנה עטרת וכתר הן י"א כנ"ל והן בימינא ושמאלא באו"א וכתר כליל לון כמ"ש בתי' קכ"ב א' שכל שם דמתחיל ביוד באבא. ובא' באימא וכתר כליל לון וז"ש בתי' ה' אלקינו ה' אחד. ה' אלקינו באו"א כידוע (והן ר"ת י"א) ה' אחד בכתר (דכליל לון לאו"א ור"ת ג"כ י"א) דתמן ה' ושמו עטרה וכתר והוא שם הקדוש יאי"א הידוע שהוא שם כ"ב נגד כ"ב אתוון ושרשן אהו"י דבד' אותיות אהו"י נכלל כולן : (ת"ע קל"ד א') :

י"א הוא ר"ת תרין שמהן דזקיפו שהן הוי"ה אהי"ה וכן תרין שמהן דכריעה הוי"ה אדני (שהן ביחוד יאהדונה"י) והן ד' שמהן והן ג"כ ר"ת דד' תיבין דשמע ישראל והן הן בעלמן ד'

שמות הנ"ל. ה' אלקינו הן דזקיפו הוי"ה אהי"ה שהן או"א שהן ה' אלקינו כידוע. וה' אחד הוא זו"נ כידוע (שהן הוי"ה אדנ"י) שהן יחודא דשמע ישראל כד' שמהן שהן דד' אותיות הוי"ה (שם קל"ה ב' בהג"ה): [ונ"ל מ"ש לעיל שהוא בכתר היינו בכתר דזו"נ וכן משמע בת"ז קל"ד א' ובביאור]:

ה' אלקינו ה' הן עילא אמצעיתא ותתא ר"ל בינה שכולל ג"ר נק' עילא. ו"ק אמצעיתא. מלכות תתא. ובינה ומלכות שהן תרין עלמין כידוע שכל עלמא הוא בנוקבא מן העולם ועד העולם והן מתחברים ביחד ע"י עד"א. כי בינה מסתיימת בו עד החזה ושם מתחלת מלכות כידוע. ואלין תרין שמהן דשמע ישראל דאינון ה' ה'. ואלקינו אשתתף בהו. כי עד"א בו ו"ק ומזה הוא באמצע וחג"ת מתקשרין בבינה ונה"י במלכות כידוע בהרבה מקומות. וזהו שאלקינו מתפלג. תלת אתוון לה' הראשון. ותלת לה' השני. (כי אל"ה מאלקינו החלי העליון מו"ק מתחבר בעלמא עלאה שעד שם מתפשט בינה עד החזה כנ"ל. וי"ו מאלקינו רזא דעלמא תתאה כי בחלי התחתון מתחלת נוק' שנה"י הן דילה) והנה משה דרגא דהתפשטות בינה בעד"א וזהו בינה לבא בגו גופא עד"א ולכן אמר משה אלקינו לכלול גם עצמו (בגו עד"א ו"ק) והנה קו המדה הן אורך ורוחב עומקא ורומא עגולא וריבועא והן שית סטרין והוא וא"ו שהוא קו. ווא"ו גי' י"ג אחד כי ג' קשרין אינון ה' אלקינו ה' ומשחתא דלהון אחד. במדידו דשית סטרין הנ"ל. (באורו לתז"ח ע"ט א' בד"ה בתריסר): [וכן כתב בתז"ח ל' א' בד"ה ולא אשתמע כי ה' אלקינו ה' של ק"ש הן עלמא עילאה ותתאה ועד"א]:

(ז"ל הדרת קודש) עמש"ל בענין י"ד דהוא שם המפורש. וכן בניקוד שבו שהוא יב"ק של מלך מלך ימלוך כמו ג' שמות אהיה הוי' אדני דהוא בכלל שם המפורש בג' דרגין דכללין הכל כמש"ש. וב' נקודין טמירין בהון בקמץ. ולפי שמחוברין בקמץ לכן לא חשיב להן במספר יב"ק (נ"ל כי נקודות מלך מלך ימלוך גי' קל"ב וכשתסיר ב' נקודות של הקמצין ישאר יב"ק ולא חשיב להם מפני שמחוברין בהקו של הקמץ וע' מ"ש לעיל בשער נפתלי בענין נקודות דמלך מלך ימלוך) וכ"ה בזוהר ובתיקונים. וכן ה' אלקינו ה' שכולל הכל כמ"ש בקו המדה ג"כ י"ד. וא"ל דאלקינו על ב' עילאין ושאר אותיות שבו הוא הוי' כ' כי כ' הוא בכ' תרעין. וכ"ו הוא דהוי"ה אדני זו"נ והן ו"ה כנ"ל. ונגד זה הוא תמורת הידוע כוזו כו' וכנגדן כ"ח דמילוי [המילוי] דשמא מפרש בב' ידים וכמ"ש בתי'. ועוד יש [יד] דפשוטו ומלא גבוה עשרה ורחבו ד' עכ"ל:

יחוד של ק"ש באחד הוא בהיכל אהבה להדבק באהבה רבה דלעילא בסוד ואיש (ז"א) כי יקח (בזיווג) את אחותו (מלכות) חסד הוא (היכל אהבה שהוא בחסד) ולכן הי' ר"ע מאריך באחד והוא תיאובתי' דרחימו דעילא ותתא כידוע בסוד יחוד ק"ש. כי ר"ע סליק ואשלים אהבה זוטא (היכל אהבה דבריאה) באהבה רבה היכל דאברהם באצילות שנקרא אהבה כי יש כמה מדרגות באהבה וכן בכל דבר יש שמגיע בעולם עשיה לבד ויש למעלה מזה וכן בכל עולם כמה מדרגות. ויש באהבה דבריאה לבד. ור"ע הגיע אפילו לאהבה רבה דאצילות ולכן נק' שלימא חסידא ומעלתו גבוה מאוד בכל השלימות ולכן אשלים אהבה זוטא באהבה רבה כדחזי: (ביאורו להיכלות פקודי רנ"ד ב'):

בשעה שהאדם קורא ק"ש ומיחד כל איבריו בכל גופו (למסור נפשו) כמ"ש בכל נפשך (שכל איבריו מסכימים ומתייחדין ברעותא ומחשבה חדא ליחדא שמי' דקב"ה ושכינתי') אז כי האי גוונא מתחברין ומתייחדין סייפין עלאין במלאכים וכן למעלה. וכל המלאכים מסתדרין בסדר א' ועומדין שורין ורולין לאתכללא בהאי יחודא דב"נ. וממונה חדא עלייהו תחות רמ"ח עלמין כנגד רמ"ח תיבות דק"ש דכלהו אקרי סייפין דגופא וקאים ומחכה לההוא יחודא והוא לקיט שושנים אינון סייפין עלאין ברזא דשם מ"ב בפ' ראשונה שהוא

בדכורא לקיט שייפין עלאין . וברזא דע"ב בפ' שניה בנוק' לקיט שייפין תתאין ואתלקיטו כלהו בשהוא יחודא ואתעבידו כלהו גופא חדא ולכן מאריכין באחד בשני אותיות ח"ד עד"א ושכינה למלקט שושנים שייפין עלאין דעד"א דכורא ושייפין תתאין דשכינה נוק' לאתייחדא ברזא דאחד ביחודא שלים אבל בא' אין מאריכין . דא' (עתיקא) טמיר וגניז ולא אתיידע וצריך לחטוף כמ"ש בש"י ואם רץ לבך כו' : (רע"מ ח"ג רש"ג א') :

באחד צריך לחבר נוק' עם דכורא א"ח בד' ואח"כ לחבר אותה עם אוכלסאה בבשכמל"ו ואומרים בשכמל"ו בחשאי לאפרשא לה מסט' בישא . ואע"פ שמחברין אותה עם אוכלסאה עם כל זה צריך לידע דל"ל פירודא לעילא וה"ם ה' אחד ושמו אחד בשמע ובשכמל"ו (יחוד זו"נ בשמע ישראל ויחוד נוק' בעולמות בבשכמל"ו) : (ביאורו להקדמת הזוהר י"ב א' ב') :

בפסוקי דזמרה מלפלפין עד דנחתין לה לגבייהו . ובק"ש [אחר] דנחתין לה קשרין לה בשית תיבין זהו שמע ישראל . והקשר הוא אחד שהוא היחוד והוא יסוד שהוא תיבה שביעית משית תיבין : (הקדמת ת"ז ח' ב') :

א' של אחד הוא כ"ע וח' היא ח"ם מחכמה גד' מלכות משלמת לעשר (שם ע"ב ב' בד"ה ואיהי ד') :

טוב שכן קרוב מאח רחוק . דא"ח הוא עד"א א"ח ד' . כי אחד קראתיו . וצדיק הוא בקולוי של ד' עמה באות א' משא"כ בא"ח בעלם (ולכן נק' אח רחוק נגד צדיק שהוא שכן קרוב באות א') : (תכ"א סוף ד' כ"ג א') :

למען יאריך ימים על ממלכתו . כמ"ש כל המאריך באחד כו' ובלבד בד' וצריך לאמלכא לה בשית סטרין שהן ששת הימים וזהו יאריך הימים על ממלכתו דהוא ד' . כי א' כתר עלאה . ח' תמניא ספירן מחכמה עד צדיק ד' מלכותא קדישא : ותראה היבשה דתתחזי ותתקשר דלת „דאיהי יבשה דל"ל מגרמה כלום דלה" בההוא יחודא : (סוף תמ"ב) :

מסט' דעד"א אית לה שיתוף וחיבור כגון דכר ונוקבא . דאיהי ד' ושתופא דילי' א"ח . ותרווייהו אחד . אבל מסט' דעלת על כל העלות איהי אחד בלא שיתוף . ומסט' דשיתוף א"ח ד' הוא אחד הכנוי שהן חיבור דב' שמות הוי"ה אלקים אלקים גי' כנוי . ומסט' דאחד (ר"ל עלת על כל העלות) גי' י"ג היא אחד המנוי . ר"ל איהי ד' דאחד משלמת לתיבת אחד גי' י"ג י"ג מכילן : (תז"ח ע"ח א') :

אחד גי' י"ג י"ג משחתא דטעמים במדידו דאורך ורוחב עומקא ורומא עיגולא וריבועא והן שש קצות ולכן אמרו כיון דאמליכתי' בשמים ובארץ ובד' רוחות כו' וכל הני שית משחתין יש לו שני קצות שהן י"ב גבולי אלכסון י"ב מזלות ועם נקודה האמצעית י"ג והן אחד . ח"ד הן י"ב גבולין וא' רומז לבוליכא דאתקשרת בהן . וג' אותיות דאחד הן נגד ג' קשרין . א' קשרא עלאה אלף בינה . ח' עד"א ח' ספי' . ו"ק ומוחין דאו"א שדעת כללותם . ד' מלכות כידוע . ולכן א' בחטיפא וד' באריכו' . למען יאריך ימים על ממלכתו . ולכן צריך להאריך כנגד ו' הימים לשית סטרין : (שם ע"ט ע"ג בד"ה במדידו ובד"ה א') :

אחד במספר הקדמי הם כ' זיווגים הוי' אהי' הוי"ה אדנ"י כי הוא בגי' מ"ז גי' הוי' אהי"ה. ובמספרו י"ג במספר הקדמי ל"א שהוא גי' הוי"ה אדני . (וכתב הרמ"ם וז"ל . מ"ש אחד במספר הקדמי הם ב' זווגים הוי"ה אהי"ה הוי"ה אדנ"י כי א' דאחד הוא א' כי אין אות קודמת לו . וח' דאחד הוא ל"ו כי א"ב ג"ד ה"ו ז"ח גי' ל"ו . וד' דאחד הוא יו"ד כי א"ב ג"ד גי' יו"ד : הרי ס"ה גי' מ"ז כמנין הוי"ה אהי"ה . ואחד גי' י"ג . ובמספר הקדמי כזה א"ב ג"ד ה"ו ז"ח ט"י י"א י"ב י"ג גי' ל"א כמנין הוי"ה אדני . והנה זה כונתו בק"ש במלת אחד ליחד זו"נ שהן הוי"ה אדני . ויקבל עליו ד' מיתות ב"ד . וע"י שם ס"ג

יזדווגו הוי"ה ואהי' כמ"ש בכוונת ק"ש: וב' הזיווגים מרומזים באחד. והנה קריתי בספר שהוי"ה אהי"ה והוי"ה אדני במילואם הם מ"ב אותיות סוד שם מ"ב שבו נברא העולם. לכן אחר אחד פ' ואהבת שיש בו מ"ב תיבות. ואפשר ג"כ שזה אחד מכוונת הזוהר פ' תרומה שכתב רזא דשבת רזא דאחד. כי הוי"ה אהי"ה הוי"ה אדנ"י גי' חק"ל סוד חקל תפוחין קדישין. גם כתיב בפע"ח שכל שם מ"ב נכלל בשם שקולי"ת בשבת וזהו רזא דאחד שהוא שם מ"ב כנ"ל עכ"ל): (מספר הדרת קודש):

תניא סומכוס אומר כו' מאריכין לו ימיו ושנותיו כמ"ש בשבת ימים האריכו שנים לא האריכו כמ"ש למען יאריכו ולמען כו' והן נגד אריכות בח' וד' וא' הוא המאריך אותו כמ"ש למען יאריכו ימיך כו' ההוא דשתים: אמר ר' ובד' כמ"ש למען יאריך ימים על ממלכתו. וז"ש כיון דאמליכתי' למעלה כו' והן ו' שבהוי"ה. וד' הוא ד' של שמא דיליה והוא ארבע כנפות הארץ (עכ"ל באגדות ברכות רפ"ב. וז"ל בנו הר"א. ימים הוא בחינת עד"א. ושנים הוא בחינת מלכות. ח' הוא עד"א הכולל ז' ימי הבנין. והוא ח' רקיעים [ובאמת כבר נתבאר לעיל בכ"מ כי ח' הוא עד"א עם או"א] בשמים ת"ת. וד' בארץ ד' רוחות רגלי הכסא. וא' הוא המאריך הוא נקודה העליונה הנסתרת והוא פלא. עכ"ל):

ה' תיבות שמע ישראל ה' אלקינו ה' הן ה' חלוקי אבנים דלקח דוד (ה' מדות דקב"ה) ה"ס חג"ת נ"ה. ובתיבה ששית אחד נעשה קב"ה אחד. שבה [במלכות] נעשה הקב"ה אחד כידוע וזהו אחד דשמע ישראל ובו כליל יסוד אחד [א"ח ד'] כידוע ובהם נכללים כלם ונעשים אחד (ולכן נקרא יסוד כל והוא כלה כידוע): ר"מ ח"ג רמ"ז א':

ד' פרשיות דק"ש (שהן שמע. והיה. ושמתם. ויאמר) שהן ד' אותיות הוי"ה והוא חרבא י' רישא דחרבא ו' גופא ה' ה'. תרין פיפיות דילה. ועוד ק"ש איהו רומח וקירטא וקשת והן נגד ד' אותיות הוי"ה. רומח הוא רמ"ח תיבין עם ה' אלקיכם אמת ו' דרומח שית תיבין דיחודא. אע"ג דהששה תיבין הן בכלל רמ"ח. מ"מ בהם בחי' בפ"ע. ועוד ק"ש הוא קירטא והוא קלע והוא בחמש אבנין דדוד דאתעבידו חד אבנא. והן ה' אורות שמתפשטין בה"ס חג"ת נ"ה ונכללין ביו"ד יסוד ובו נעשין כל הה' אורות א'. וכן בק"ש בפסוק ראשון ה' תיבות נגד ה"ס ונכללין בתיבה הששית שהוא אחד ונמצא הק"ש הוא אבני הקלע שנאמר אצל דוד ויבחר לו חמשה חלוקי אבנים ואח"כ כתיב ויקח משם אבן שנעשו כולם אבן אחת אבל הקלע עצמו הוא בתפלין וז"ש ויחזק דוד כו' בקלע ובאבן דהוא תפלין וק"ש. וכן ק"ש היא קשת דזריק חצים מסטרא דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד דברוך הוא לדיק כמ"ש וברכות לראש לדיק והוא קשת הברית יורה כחץ (והוא ביסוד). והרומח הנ"ל הוא בעד"א (ו' של רומ"ח) ואוחז הרומח ביד בה' אלבעות שהוא מל' מסט' דחסד שהיא בת היתה לאברהם (רמ"ח דרומ"ח) והוא ו"ה של השם רמ"ח ה' (בת מסטרא דחסד כנ"ל) ו' של רומח ו' והוא מסט' דימינא חסד. קלע ואבן הן י"ה הו"ב קלע ה' עילאה אימא תפלין ש"ר כנ"ל אבנא דקלע י' (כנ"ל דביסוד נעשה חד אבנא והוא יו"ד והטפה נחית מחכמה כידוע): (הקדמת ת"ז י' ב'):

שמע כו' הן חמשה תיבין הן ה"ס חג"ת נ"ה. אחד הוא יסוד ומל'. א"ח יסוד ד' מל' כידוע: (סוף תיקון י"ב):

ה' אבנים עלמן (דדוד) הן ה' עילאה (כי בינה מתפשט עד הוד וכן אמרנו לעיל שהן ה"ס) ואח"כ נעשו ה' אבנים חד כמ"ש וישלח כו' ויקח משם אבן כו' והוא י' דשם וא"ו של השם הוא כריכו דכלהו והוא ביד הנוטל אותן החמש ואח"כ (את) האחד. והן בק"ש ה' תיבות ראשונות ה' עילאה וכ"ב אתוון דבהון הן ה' תתאה. וה' עילאה מתיבין והיא (ה' זעירא) מאתוון. אחד הוא י' (והן ה' אבנים שנעשו לאבן א' ביסוד י' כנ"ל) ואדם הבורך את

כל

כל הוא"ו תיבות הוא לא השם אלא הברכה עצמה. ויו"ד דכאן הוא מלכות בהוי"ה נוק' ולכן צריך להאריך באחד בו"ק: (תיקון י"ט מ' א') :

מצות פ"ו דא שכינתא בעונת ק"ש כמ"ש כל הקורא ק"ש בעונתה ור"ל זהו עונתה שהוא פ"ו: דו"ק דהוא בשית תיבין דשמע וממליכתי בשית שערין הוא ו' בעלה דהוא עץ פרי שהעץ הוא בצורת ו' והפרי הוא בצורת י': (תב"א כ"ח סוף ע"ב) :

ה' חלוקי אבנים דדוד איגון גדולה גבורה תפארת נצח הוד ואלין חמשה חלוקי אבנים נטיל לון מן הנחל דאיהו יסוד ח"י עלמין והן חמשה חסדים דמקבל יסוד מהן (מחג"ת נ"ה) ונעשה במל' אחד דבה גלטייר באחד ולכן ה' אבנין הנ"ל כד שוי לון בקירטא דאיהי מלכות קדישא אתעבידו בה חד והוא באחד דשמע דאינון חמש אבנין איגן שמע ישראל ה' אלהינו ה'. ובאמת אחד הוא ביסוד דהוא הנחל ובי' נ"כ נעשין אחד כד לקח לון ביד א' אבל לא כאשר במל' דשם נעשה אחד ממש והיא בד' של אחד דא"ח הוא יסוד כולל ט"ס ובקילו של ד' אות ברית דמחבר א"ח עם ד'. ובד' שם כל הקבלה מלכות שמים והארכה וממליכין שם על כל העולם כולו: וזהו כי אז אהפוך כו' הכל שם. והוא שחיטתו של ס"א כמ"ש בהק' ת"ז. ומלכותו בכל משלה. ויהי שפה אחת כמקדם „הכל שפה [גי'] שכינה" תחת ידה. והנה החמשה אבנין הנ"ל הן ג' דאבהן (חג"ת) ורביעית דדוד וחמישית דמשה (נו"ה): ומאן דנטיר האי אמונת היחוד וקבלת עול מלכותו תמיד כמ"ש אני שמוע לכם לבטל מזגי כו' וגמיר בלבי' ובפומיה כמ"ש והיו הדברים האלה על לבבך. ובפומי' מדבר כמ"ש ושננתם לבניך כו' ואיהי באמנה אתו אף בגלותא לא דחיל מעלאין ותתאין דיו"ד דשד"י נטיר לי' קולא של ד' דאחד: (שם סוף נ"ט ב' וכ"ע א' בהג"ה):

ג' אלפין בפסוק שמע ישראל נגד ג' אלפין דשם מ"ה: (ריש תיקון כ"ו בד"ה ותלת עשר בהג"ה):

רמ"ח תיבין דק"ש עם ו' תיבין דיחודא הוא רומח. חרב היא הוי"ה י' רישא דחרבא ו' גופא דחרבא ה"ה תרין פיפיות והוא בד' פרשיות דק"ש (שהן שמע. והי' אם שמוע. ושמתם. ויאמר) קש"ת ק"ש דק"ש והוא קש"ת דג' גוונין דחג"ת. שהן תקיעה שברים תרועה שסודן ר"ת קש"ת: (תז"ח פ"ב א' בד"ה רומחיהון):

ה' עילאה ימא דאורייתא אתפשטת בג' תרעין דה' בה"ם דעד"א מחסד עד הוד ונכללין ביסוד כאבן אחד ששם נעשין אחד. אח"ד א"ח יסוד ט' ד' מלכות ושניהם אחד בסוד שילוב שני השמות והוא יקוו המים של ימא דאורייתא כל הג' תרעין אל מקום אחד. ושם י"ג תיקונין גי' אחד. ואינון כגוונא דה' תיבין דיחודא דאינון שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד דנעשין אחד שהן בעד"א בו"ק ה' תיבין. בה"ם ה' אבנים ואחד יסוד כנ"ל : (שם פ"ג ב' בד"ה דאינון):

ארבע פרשיין דק"ש (הנ"ל) הן חג"ת ויסוד. ורומ"ח הוא רמ"ח תיבין בק"ש ו' תיבין דיחודא ורמ"ח תיבין הן ביסוד. ועד"א (וא"ו) כליל חג"ת והן רומ"ח והנה תפלה בעמידה ברגלין (נו"ה) ושם הוא אגחא בחיווא בקרני פרה שהן נו"ה והן קרן לדוד ומלמיח קרן ישועה ב' קרנות והן קרני פרה מסטרא דשכינתא ומסטרא דיסוד שנקרא שור בכור שורו הן קרני ראם קרניו והן כנגד תרין משיחין משב"י ומשיח בן דוד: (תב"א מ"ב א' בד"ה קם תניינא ובד"ה ורמ"ח ובד"ה משט'):

ע' וד' רברבי דפסוק שמע הוא עד א'. ועד השני הוא עד דועד דבשכמל"ו וז"ש משמשת בשני עדים א' לו וא' לה וכידוע דפסוק ראשון יחודא עלאה ובשכמל"ו יחודא תתאה. וסוד ע"ב כי אדני עולה ס"ה והיא ה' אחרונה של שם עולה ע' סנהדרין ותרין סהדין ב' עדים של שמע ובשכמל"ו: (ז"ח מ"ט א'):

שית אתוון ידיען בפרשה ראשונה של ק"ש (כ"מ בז"ח פ' לך) הן אותיות דהוי"ה ועם

ב' אותיות ע"ד הגדולות שהן ב' עדים דזו"נ דגם בנוק' עד. סופו של בשכמל"ו וז"ש (רפ"ב דנדה) משמשת בשני עדים א' כו'. (פי' כי אותיות של הוי"ה דהיינו יודין וההין ווין יש בפ' ראשונ' של ק"ש י"ט יודין ט"ו ההין כ"ד ווין ס"ה נ"ח ועם ב' עדים הנ"ל ס"ה ס') (נדפס בליקוטיו שבסוף היכלות פקודי):

שמע אחד הן ר"ת דקרבנות שלמים מנחה עולה אשם חטאת ד' מינין דתודה: (בליקוטיו):

מ"ט. ההוא רשע מט בו. שאלו צדיק נאמר לא יתן לעולם מוט לצדיק אבל ההוא רשע מט וכן במ"ט שערים דבינה שהן מילוי הוי"ה (מ"ה) וד' אותיות הוי"ה הפשוטה. וכן רמוזין במ"ט אותיות דק"ש כ"ה דשמע ישראל יחודא עלאה. וכ"ד דיחודא תתאה בשכמל"ו דאינון ו' ו' שית תיבין דשמע ישראל ודבשכמל"ו (וכן רומזין) דאינון ו' ו' בלא א' באמצע (פי' באמצע שם מ"ה) שהוא"ו הוא בלא א' כזה ו"ו וגי' דם (כזה יו"ד ה"א ו"ו ה"א) והוא דם הריגה לו (להוא רשע. וחיים לישראל): (רע"מ ח"ג רע"ד ב'):

ב"ה אתוון ברזא דפסוקא דיחודא דכתיב שמע ישראל כו' לקבל כ"ב אתוון דאורייתא ונביאים וכתובים דאינון כללא חדא ורזא חדא. והוא הג' נהורין תנ"ך וכ"ב הם הכ"ב נהורין דנפק מנהון (בהיכל ג') שהם כ"ב אתוון והן הגילולין שהן האותיות דנפקין מגו גילולא. כידוע בסוד בוצינא דקרדינותא ואינון כללא חדא ורזא חדא שהן הכ"ב אותיות שהן כולם כלולים בתנ"ך. והן תלת אוירין כי הנהורין נפקין מגו אוירין וכל הכ"ב כלילן בתלת אוירין וכלם ברזא דעלמא דאתי והן אתוון דיחודא דעלמא דאתי. וג' קשרין אינון ה' אלהינו ה' שבהם כ"ב אתוון ותלת וכלהו כלילן בתלת אלו ג' קשרין והכל ברבות קדושה דנגיד מעלמא דאתי. שממנה יצאו כ"ב אתוון וכן תנ"ך [ממנה] כידוע שהיא ימא דאורייתא. ונביאים מבינה. ויעקב בעא לאתקנא לתתא ברזא דייחודא ואתקין בכ"ד אתוון ואינון בשכמל"ו ולא אשלים לכ"ה אתוון בגין דעדיין לא אתתקן משכנא. והענין שלא אשלים כי כ"ה וכ"ה הן נ' שערי בינה שהן אתוון דעלמא עילאה ואתוון דעלמא תתאה אתוון רברבין ואתוון זעירין. וכן כ"ה דמתגלין בהיכלות (בהיכל ג') שהן דעלמא תתאה. וכ"ה דמתגלין בדכורא שהן דעלמא עלאה. ושער א' מנו"ן השערים הוא נעלם. והוא אות אלף בסוד אלף בינה שהוא שער החמישים כידוע שמ"ט מתפשטין בדו"נ כידוע. וא' נשאר בה בסוד אל"ף פלא והוא אלף של נוק' אלף זעירא ובהתחבר עלמא עילאה בתתאה אז נשלמת בכל הכ"ה. וזהו האלף הוא כללות כל כ"ב אתוון ולכן בימי יעקב שעדיין לא נתחברו עלמא עילאה בתתאה [אתקין בכ"ד] וכד תרין עלמין בקשורא חד והוא ביום שהוקם המשכן במדברא וז"ש מי זאת עולה מן המדבר כי מן המדב"ר ירתא למיהוי כלה למיעל לחופה ומ"י אתחברת בזא"ת למיהוי עול"ה דאיהי ק"ק (דהיינו) שיהא שוה לה. והוא באות הזאת. שהאל"ף הוא האור דחסיר בסיהרא דלית לה מגרמה כלום. וכשנשלמה אז הן ב' מאורות הגדולים ויש לה אור בפ"ע ואינה צריכה לאל"ף דילי' וז"ש בפ' תרומה וכיון דאתתקן משכנא ואשלים מלה כו' כד אשתלים לא מליל אלא בכ"ה אתוון כו' וזהו א' זעירא דויקרא לאחזאה דאשתלים ההוא אל"ף. וז"ש. בשעתא דישראל קא מייחדי יחודא בהאי קרא ברזא דכ"ה אתוון דאינון שמע ישראל כו' ובשכמל"ו דאינון כ"ד אתוון ויכוון כל חד בהו. כלהו אתוון מתחברין כחדא וסלקין חיבורא חד. מ"ט תרעין ברזא דיובלא. וכן אתוון רברבין ואתוון זעירין. וכדין אצטריך לסלקא ולא יותר רק כ"ד שהן מ"ט שער הנו"ן אין בידינו. וכדין אתפתחו תרעין כו' דאמר מר שמע ישראל ובשכמל"ו כללא דכל אורייתא כלה שמע ישראל הוא תנ"ך וכ"ב אתוון ובשכמל"ו תורה שבע"פ שכוללת כל תורה שבכתב. וה"ס חבור תורה שבכתב ותורה שבע"פ. וז"ש משה לא אמר בשכמל"ו שבימיו שלטא שמשא והוא הי' ברזא דשמשא ובמקום דאית דכורא לא מדכרין את הנוק' שנוק' נכללת בדכורא אבל בימי יעקב שלטא נוק' שהוא נטיל ביתא לתתא. וז"ש שאומרים בלחישו בשביל הס"א כמ"ש בפ' תרומה שבריחא ליקי קדרה וכן עולמתין

עולמתין דילה והיכלין דסלקין לה ושם צריך לחשו מפני הס"א כידוע ולכן מחליפין אחד בועד דלית שם אות א'. ועד ולא יותר כנ"ל כי שער הנ' נעלם : (ביאורו להיכלות בראשית מ"ב ע"ב) :

פסוק שמע ישראל הוא ת"ת וכ"ה אתוון הם בינה וברוך כו' הוא צדיק. וכ"ד אתוון הן מלכות : (ת"ז ע"ג א'. נדפס בהקדמה) :

לכך אומרים בשכמל"ו אחר שמע ישראל דכ"ד אתוון שואבין מכ"ה אתוון כי כ"ד דאיהי שכינתא תתאה ושואבין מכ"ה דאיהי אימא עילאה ובמאי איתמליאת באת ו' שהוא הפסוק שמע ישראל שהוא ת"ת ושאיב מצדיק שהוא בשכמל"ו כנ"ל ומני' אתברכת ע"י כ"ה כי צדיק הוא ברוך דבשכמל"ו בסוד והמלך שלמה ברוך : (שם ובד"ה באת ו') :

כ"ה וכ"ה הן חמישים אתוון דק"ש דבימא דאימא עלאה דאיהי נ' תרעין מחא לי' למצרי דאתרמיזו בכ"ה וכ"ה אתוון דמייחדין בהון לקב"ה תרין זמנין בבקר ובערב ואינון נ'. ובאלין נ' מחי לפרעה ולכל עבדיו נ' מכות דבה קטיל לחויא : (שם כ"ב ב' ד"ה וכמה תריסין) :

כ"ה נק' (מטרוניתא) ביחודא דכ"ה אתוון דק"ש והיא מקבלא ברכאן בשמא דא ואינון רזא דב"כ דכל ברכאן דילה היא באות ה' כמ"ש בפ' בלק. דאיהי באות יו"ד שחורה אני כו'. ואח"כ ברכו את ה' באת ה' מאבהן ונעשית י"ה. והוא פסוקא קדמאה (דב"כ) ועדיין ברזא דהר (כי ג' בחי' בה. הר שדה בית. בסוד אברהם יצחק ויעקב) ואח"כ עוד ה' שדה (בברכה ב' דב"כ) ואח"כ עוד ה' בית (בברכה ג' דב"כ) (והן ג' השין של) הגדול הגבור והנורא. ואז הוא כ"ה : (תז"ח ע"ג ב' הגהות וליקוטים מהגר"א בד"ה איכה) :

שקתות המים הן חו"ג ימינא ושמאלא והן אתקריאו שקתות המים והן שואבין ומשקין והמים רצים בנו"ה ליסוד. והנה נו"ה הן נביאי קשוט והן מוליאין המים משקתות המים שלכן נק' שואבות ואינון בשכמל"ו שהן כ"ד המים כ"ד אותיות כידוע שהן שואבין ותמלא כדה כנ"ל ובו שית תיבין ו' תתאה והוא צדיק שנקרא ברוך כידוע וזהו ברוך שם כו' שהוא בצדיק כידוע. והנה אות ו' עלאה שית עילאין שהן ג"כ שואבות והן ו"ו ו' דיסוד ו' דת"ת דאינון כנגד ג' שמות הוי"ה דב"כ דאינון י"ב עינות מים דנפקין מן צנורא דאיהו א ר"ל בינה וכלא וא"ו תרין ווין הנ"ל וא' באמצע. והוא א' דאהי"ה עטרת בינה שמסתיימת באמצע הגוף בין ת"ת ויסוד וזהו א' שבין שני הווין ושם מתחלת א' דאדני מלכות כידוע לכן היא ג"כ שותה מאותו הצינור א' דבינה ובג"ד ושתית מאשר ישאבון הנערים כי הגברים הן ח"ג נ"ה והן נק' נערים והן שותין מא' שבין שני הוין. והם (חו"ג ונ"ה) שואבין והוא [בעלה ת"ת] משקה אותה ע"י דצדיק. והנה שית עילאין הן שית פירקין דחו"ג והן שואבין כנ"ל ושם ג"כ כ"ד אלא שם בתוספת א' בינה שכוללת אותן כנ"ל לכן שם כ"ה אותיות דאינון שמע ישראל שהם ו' תיבות נגד שית עילאין הנ"ל וכלא אתשקיין מאימא עילאה דאיהי א אלף בינה כנ"ל ובה אתעבידו אחד שאחד גי' י"ג וב' ווין הן י"ב. ובה (פי' עם בינה) שהוא וא"ו עם א' באמצע גי' י"ג והוא א' שבאחד ואחד באמצע בין שמע שהוא ו' עילאה וזהו ישראל כו' ובין בשכמל"ו ו' תתאה כנ"ל שלכן אומרים שמע ישראל בקול רם ובשכמל"ו בלחש שבשם זחלתי ואירא והענין כי [יסוד נק' אנפי זוטרי ות"ת אנפי רברבי ונק' נגד יסוד אריך אנפין ות"ת סליק בכתר ומסט' נק' א"א. וה' עילאה בינה כוללת חג"ת שעד שם מגעת ושם אותיות גדולות. וה' זעירא כוללת נה"י שבשם קומתה ושם אותיות קטנות. ות"ת כלל חג"ת ויסוד כלל נה"י

נה"י שלכן נק' ת"ת ע"ש ה' עילאה ויסוד ע"ש ה' תתאה . וכן] קטנות הוא בסוד נה"י וגדלות בסוד חג"ת [ובשכמל"ו בנה"י] ובנה"י שם היראה בסוד קטנות ויגס משה מפניו. כי לאחר שנה"י משפיעין מחג"ת הן בסוד גדלות משא"כ קודם לכן הוא ירא לדבר קודם שישמע מהם שהיא השקיא וז"ש כל המורה כו' (ולכן בשכמל"ו בחשאי מפני היראה משא"כ בשמע שהוא בחג"ת כנ"ל) (תז"ח פ"ג ע"ג) :

בשמע ישראל צריך שישמיע קולו והוא הוי"ה שמע ישראל עד"א (ר"מ ח"ג רכ"ח א') :

בשמע מגביהין קולם אבל בצדיק (בשכמל"ו) לא אשתמע אלא אומרים בלחש (מפני פחד החיצונים) אבל כשהדעת יהיה בארץ אז לא ירעו ולא ישחיתו כי מלאה הארץ דעה כו' ולא יהיה פחד עוד לומר בשכמל"ו בקול רם ואז ישאו נהרות דכים בקול רם את הד"ך של ים : (תכ"א בהג"ה כ"ד א') :

בק"ש שהוא עד"א קול ובתפלה מלכות בלחישו : (תז"ח ע"ג ד' בד"ה קלא . וע' פ"ג ב' בד"ה ועיד כחוט) :

ח' אותיות בשילוב דהוי"ה אדנ"י (שצריך לשלב בכל דבר בק"ש ותפלה כידוע) הן חיה קטנות עם גדולות והנה בינה עם חג"ת הן חיות גדולות הוי"ה . ובינה הוא נשר הגדול וחו"ג ארי' ושור ות"ת אדם . ונה"ס חיות קטנות אדני כידוע דהן בנוקבא והיא אדם והוא שילוב הנ"ל כו' ח' אותיות מבינה עד מל' . והוא חשמ"ל . ח"ש בצלותא (פי' בחשאי) מל בק"ש (פי' למלל בקול) ואלו ח' אותיות עם ב' אל מלא (שני ש"ע) דהן בי‌ירה ועשי' ב' עלמין דמקננן בהון הוא חושבן חשמ"ל : (תכ"א בהג"ה כ"ו א') :

בשכמל"ו אומרים בחשאי כי כבוד אלקים הסתר דבר כי ב' בחינות הם א' ה' אחרונה והיא ד' קשר ש"ר ושם כבוד מלכים חקור דבר (כי באלילות לא יגורך רע) כי שם המאור הגדול . ב' בכורסיא ושם את המאור כו' ושם כבוד אלקים כו' דהיא עה"ד : (ח"ג רל"ו ב') :

מלכות בת קול דכלילא מכלא קול דממה דקה . דקול באשה ערוה ולכן צלותא בחשאי וכן בשכמל"ו בחשאי משא"כ שמע ישראל דהוא בקלא דהוא ו' תיבין ז' קלין באימא . ושם כי עוף השמים יוליך את הקול קול דק"ש כליל שית כו' עד שית קלין ואיהי שביעאה עלייהו ובעל כנפים יגיד דבר דיבור בלא קול בחשאי : (תס"ע ק"ז א' בס"א) :

בזמנא דאיהי אתקריאת ענ' לית לה אלא מה דהביאו לה בחשאי מפחד בלילות הס"א שאומרים בשכמל"ו בחשאי . ולכן ביה"כ עלמא דאתי עלמא דחירו שאז ה' צלותין ה' פעמים איך נהרין בה' גוונין ה' עיינין אז אומרים בקול רם : (תז"ח פ"ב ד' ד"ה מה דאביהו) :

שם ע"ב עיקר השמות הן ע' ושני שמות הן כוללין . של"ה הן עיקרן בדכורא וא' כוללן וה"ו . ול"ה שורשן בנוק' וראשיתן וכוללן אנ"י ואלו הב' שמות וה"ו ואנ"י ידוע . וידוע דשמע ובשכמל"ו הן ו"ק (מדו"נ) כאו"א כליל מוא"ו והן ע"ב . והיא כוללת שלכן היא על י"ב בקר ו"ק דילי' ו"ק דילה : (ביאורו על ז"ח שה"ש הנדפס אחר ספר נפש דוד) :

בהיכל הרצון נכללו כלם כל היכלין ורוחין דו"ק וכן בת"ת שמים ג"כ נכללו כל הו"ק והוא ביחודא דשמע ישראל וכאשר מתייחדין היכל הזה עם שמים . כ"א מו"ק אתחבר בהיכל השייך לו . וכן רוח דכל א' דו"ק ברוח דהיכל השייך לו . והנה כלילת כל הרוחין זה בזה וכלהו בזה הרוח זהו סוד היחוד של בשכמל"ו . וכיון דאתקשרו כל היכלות בו אז תשוקתו לאתחברא בשמים ואז אמר ישקני כו' נגילה ונשמחה בך . עלמות

אחבוק כל היכלין דלתתא ואז הן שלימו בחיבורא חדא. ר"ל כל היכלות בעלמן בסוד שמע אחד בשכמל"ו ו"ק דנוק' ביחידא חדא: (היכלות בראשית מ"ד ב' מ"ה א'):

ענין היחוד דשמע ישראל ובשכמל"ו. והוא כי עלמותו ית'. א"א להשיגו כלל אך אנו מכירים אותו מצד התפשטותו בכל העולמות להחיות ולהטיב לכל הנבראים. וב' בחי' אנו משיגים. א' בחי' התפשטותו שהוא רצונו הפשוט להטיב ולהחיות את העולמות כמ"ש ואתה מחי' את כולם. ב' אנו משיגים בו שהוא מקבל את כבודו ותהלתו ותפלת ישראל (והוא מתפעל כביכול ממעשינו שבהטיבינו את מעשינו ייטיב גם לנו ולהיפך כו'. ונמצא הוא מתקשר עמנו) ובחי' הזאת הוא מלכות הנק' שכינה שמקבלת כל התפלות והכבוד שאנו מהללים ומשבחים. והשגת גדלו ית'. ואח"ז מקבלת הטוב מבחי' התפשטות. ובחי' התפשטות הוא הנוק' שם הוי"ה (שמהוה הכל) ובחי' המקבלת הכבוד מאתנו היא נקראת שמו. וכפי הדבקות שישראל דבקים בו ית' ומהללים ומשבחים אותו כן מקבלת השכינה את הטוב מבחי' התפשטות. וכל מה שנתרבה הדבקות כן מתרבה ההשפעה כי כלל השבחים מכל פרטי בני ישראל שמהללים ומשבחים ומכירים כבודו זהו נקרא שכינה בתחתונים. ובבחי' הזאת יש כמה פרטים מכל בני ישראל בפרט מכל א' וא' בפ"ע השבחים וההילולים שמשבח ומפאר ומדבק נפשו לבורא ית'. וכנגד כל פרט ופרט. כן יש בבחי' המתפשטת ג"כ כמה פרטים לפי ענין הפרטים של כלל השכינה כי כל א' כפי פרטו דהיינו בחי' דבקותו והלולו כן בחי' ההתפשטות משפעת עליו הטוב כפי הבחי' ההוא. כי ע"כ התפשטות רצונו להטיב הוא כפי אשר יוכלו ב"א לסבול. ולכן ע"כ יש כמה פרטים כ"א לפי כחו. נמצא שיש כמה פרטים במיני ההשפעות שהוא בחי' התפשטת. וכלל ההשפעות היא הנק' בשם הוי' כנ"ל. ויש כמה פרטים בבחי' המקבלת הדבקות מבנוי ישראל. וכלל העבודות וההלול והשבחים הוא הנקרא שכינה שהוא שמו כי שם הוא לשון שם טוב ופרסום כבודו והשגת גדולתו. והנה אם ישתלם הכלל מהשגת כבודו והילולו שהכל יכירו גדולתו וישלמו כל הפרטים. אז ישרה עליהם הכלל מבחי' התפשטות בשלימות כיון שכבר נשלמו כל הפרטים. וז"ש ה' אחד ושמו אחד. ה' אחד הוא התפשטות רצונו. ושמו אחד הוא בחי' קבלת ההלול והדבקות כנ"ל. וזה היחוד בק"ש שאנו אומרים שמע ישראל היינו כל ישראל ביחד ה' אלהינו ה' אחד. היינו התפשטות רצוני כנ"ל. ואח"ז אנו מיחדים שאומרים ברוך שם היינו שיכירו הכל כבודו ית'. שם כבוד מלכותו. ולכן פי' הזהר ישראל סבא ואבהן. זהו סוד היחוד לענין הנהגת העולם וזה שנאמר בזוהר באתערותא דלתתא כו': (ע' בביאור ר"מ בהשמטות ח"א י"ה א' במה"ת בד"ה ויחלום):

ה' חומשי תורה בה"ס מחסד עד הוד. ומדרשי המקראות ביסוד ולכן התחיל ת"כ בי"ג מדות וכלו הולך אל הי"ג מדות כי יסוד בו י"ג תיקונין. והן נגד ו' תיבות של שמע ישראל. ה' תיבות בה"ס: אחד ביסוד שמחבר כאחד אחד גי' י"ג כמ"ש בתז"ח ואח"כ ו' תיבות בשכמל"ו במל' נגד תשבע"פ ששה סדרים ו"ק דילה: (תקון י"ט ל"ז ב' בהג"ה):

שני מיני יחוד הן א' בלאה שהיא ה' אחרונה וא' ברחל אדני. ובסוד אחד דק"ש ובשכמל"ו (כי ד' דאחד הוא לאה ובשכמל"ו רחל) דהיא עקרת הבית פרצוף גמור: (תי"ט ל"ט א'):

מלחמה דחויא בקשת דק"ש. וקשת הוא צדיק דזריק חצים וכל זרע. וכן הוא רחל. והענין הוא באות הברית דאיהי בצדיק ואיהי נוק' רחל והוא כמו לבנת הספיר ולכן הקשת הוא ברקיע סיהרא קדישא. והנה הקרבא דחויא הוא בג' תיבין ה' אלהינו ה' דהן ג' גוונין דעלמא עילאה דמתייחדין בבשכמל"ו שהם ג' גוונין דעלמא תתאה והן ג' חצים דזריק הקשת יוסף ונגיד לון בארעא שהיא המטרה מל' בת עין והן ג' ברוך שם כבוד. ומלכותו דכליל לון. שהן רזא דד' עטרין שהן ג' והן ד' שנעשין ג' בעד"א

דכליל

דכליל ב' בדעת. והקשת דזריק החצים הוא ברית דצדיק דזריק לפלח חץ כבדו דחויא וכתר דא לשלח למטרה וכן קשתי את שהוא שלהבת יה רשפיה כו' לשלחם בחויא. וכן לשלח למטרה הוא בשלהובין דרחימו מים רבים לא יוכלו לכבות כו' והענין כי התעוררות הזיווג היא בשלהובין דגבורה שמאלו כו' ואח"כ וימינו דהוא טיפת החסדים. והחסדים גוברים מאד ומכבים את אש התאוה ולכן נפסק התאוה עד זמן גדול אבל לע"ל אף שמלאה הארץ דעה כמים כו' שכ"כ יפוצו נהר הדעת טפה החסדים מ"מ תהיה שלהבת האהבה גדולה מאד עד שלא יוכלו לכבות האהבה ולכן יהי' הזיווג תמידי. ולכן תתרבה ג"כ הדעת מאד שכל שלהבת האהבה גוברת יורד החסדים תמיד כמים לים מכסים וזהו מים רבים כו' ונהרות כו' והענין כי בזה"ז שאין אהבה שלנו לבורא גדולה כ"כ שלא יוכלו לכבות לכן אינו תמידי. והנה קשת הוא כד נחתת הטפה (דזריק חצים) אמנם כד הטפה אזלת מתתא לעילא ואתארכת בוא"ו הוא רומ"ח וכן רמ"ח אתוון דק"ש ושית תיבין דשמע ישראל. וכן ו"ק דכוללין כל הגוף ורמ"ח איברין דגופא וכן כלל ופרט. וכ"ז כליל הברית. דאיהו ו' זעירא ורמ"ח עלמין בי' דהוא כליל כל איברין דגופא וחרב הוא באחד דק"ש והוא בשם הוי"ה כנ"ל (י' רישא דחרבא. ו' גופא דחרבא ה' ה' תרין פיפיות) ואחד כליל כל דרגין (דשם הוי"ה) ח' תמניא דרגי' מחכמה עד יסוד ד' מל' ושם שחיט לי'. ושם צריך לנענע לשית סטרין כי שם נענוע דחרבא בשית סטרין. ושם הוא דלית אחר. ד' רבתא דלא לאחלפא בר'. ואנחנו עדים ע"ד רבתא ושם משמשת בשני עדים א' לו וא' לה [ע"ד רבתא לו. עד דועד לה]: (תיקון כ"א כ"ג א'):

ה' אלהינו ה' גירין דקשתא ואחד קשתא. ג' גוונין דקשת ברוך שם כבוד דבשכמל"ו והוא בשכינתא תתאה: (שם):

נש"ב הן בכ"פ שמע דשחרית וערבית וד"ך הוא בכ"ד דבשכמל"ו. וב"פ כד הן דצדיק ושכינה שחרית וערבית. והנה ב"פ שמע בערב ובקר הן ב"פ כ"ה. ושמע בעצמו הוא קול עד"א וסלקין לי' בימינא ושמאלא לגבי אימא עילאה דאיהי כ"ה כ"ה בימינא ושמאלא. וצדיק איהו דך בבשכמל"ו בשחרית. ואיהי כדה בבשכמל"ו דערבית. וכן הוא בשניהם. והיא ג"כ כד"ה בתרויהון. והענין כי בודאי בשכמל"ו בצדיק הוא בין בשחרית ובין בערבית אלא שלפי שצדיק ושכינה כוללים זה בזה לכן ב"פ כ"ד כ"ד הן א' בצדיק וא' בשכינה בב' שוקין. וכמו אימא עלאה בב' ידין ימינא ושמאלא אבל הן בשניהם: (שם כ"ד א' בהג"ה בד"ה דך יש ובד"ה דא' נשאו):

בשביל שער הנון שחסר בשביל זה נשברו הלוחות וחרב ביהמ"ק והוא דך יש (פי' כי י"ש נש"ב ובשביל שאין אלא דך דהיינו כ"ד דבשכמל"ו וחסר א' נגד שמע ישראל שהוא כ"ה והוא כנגד שחסר שער הנון) שחסר לאשלמא כ"ה. ואז (פי' קודם שבירת הלוחות) היו נש"ב בשמע ובשכמל"ו (כמש"ל בסוד א' זעירא דויקרא) ולכן בשכמל"ו בחשאי מפני שער [הנו"ן] שחסר ול"ל חירו ויש פחד עד לעת"ל: (שם כ"ה א' ובג"ד אתקריאת):

בתחלה היו קורין את שמע (שלא אמרו בשכמל"ו) וקורין את שמע עם ואהבת (שהיו רוצין לקרב ואהבת את לאחד) כי את דייקא (שהיא השכינה) ואחד בי' ממליכין לשית סטרין (שהוא בעלה) וכן שית תיבין דשמע הכל בוא"ו בעלה. ולכן היו קורין ברחימו בגין דהאי רחימא לגבי בעלה והוא האי נקודה אות ברית דהיא תחת בעלה ואח"כ כשבאו האבות העלו הנקודה כתר על ראשיהם בג' כתרים כתר כהונה וכתר כו' תגא בריש אבהן וכן ג' אבנין (מה' אבנין דדוד שג' מנהון כנגד אבהן כמ"ש לעיל) ולכן אמר יעקב בשכמל"ו דהן ג' אבנין הנ"ל וכמ"ש בפ' תרומה קס"ב א' ורזא דא ברוך כו' (חכמה) שם דא עלמא דאתי כו' (בינה) כבוד דא כבוד עילאה דאיהו ימינא ושמאלא. ר"ל דעת וכן חב"ד

וכן

יהן תלת אבהן (כי חב"ד דילה כנגד חג"ת כידוע) ויעקב כליל תלת אבהן. דעד"א כליל ימינא ושמאלא ולכן אמר בשכמל"ו דסליק לה למעלה בג' כתרים: (שם כ"ע ב' בהג"ה בד"ה ברחימו דאהבה):

עד"א הוא תורה ו' דכליל שית ספרים (שהן חמשה חומשי תורה ומדרשות המקראות כגון ספרא ספרי כי הדרשות הוא ביסוד ככ"ל) והוא שית תיבין דשמע ישראל ואיהי סלקא בבשכמל"ו כתרא על גבו (ככ"ל) כתרא ותגא דס"ת: (שם בד"ה כליל חמשה):

שאו מרום עיניכם דא ק"ש ראשי תיבין שמע וראו מי ברא כו' מ"י איהו כללא דחמשין אתוון (כי כ"ה אתוון בפ' שמע ישראל) והן כ"ה וכ"ה דשחרית וערבית ודא ערב דילחק ובקר דאברהם (והן חו"ג תרין דרועין) וביהון אחיד בה ועל גופא סליקת (לגבה בעלה ישראל) כי חמשין אתוון דאימא סלקא לה על גופא בעלה ישראל. ואברהם וילחק תקנו בחי' דכורא בקר וערב דהן ביממא ויעקב תיקן בחי' נוק' דהוא בליליא ויעקב כולל שניהם לכן תפילת ערב כל הלילה ולכן בק"ש הוא בשכמל"ו בנוק' מתקנת יעקב והוא כולל שניהם בבקר וערב: (ע' רים תמ"ט):

גוונין דמתחזיין הוא אלקים. במלכות. ודלא מתחזיין בהוי"ה בעד"א. והגוונין הן בעלמן אחד. והוא סוד שמע ישראל. כי ג' שמות ה' אלהינו ה' הן גוונין דלא מתחזיין ושם כבוד מלכותו הן דמתחזין הן ה' אחד ושמו אחד כמ"ש בזוהר בראשית דף י"ח ויאמר אלקים יקוו המים וגומר באורח קו למהוי כו' עד תדשא הארץ דשא ע"ש והוא סוד הקדושה וקרא זה אל זה כמ"ש בתיקונים ומקבלין דין מן דין סוד מ"ד ומ"כ וג' קדוש הן ג' גוונין כמ"ש: (ע"ש בליקוטיו):

יחוד של שמע נגד שער החמישים עם מ"ט אותיות של שמע ובשכמל"ו: (עכ"ל ברים אגדות ברכות):

ה' של השם סלקא ביוד של השם דרך ו' שהוא סלם ור"ל דסלקא לחכמה דרך עד"א. ולכן ה' דסלקא באת ו' נכללת ג"כ מו' שית תיבין דבשכמל"ו ולבתר סליק ו' ביו"ד ונכללין שניהם משתים שית זמנין עשר. ואינון אתוון הדבקים בק"ש. היינו ע"ז אותיות דקאמר בגמ' בכל לבבך כו' שמספר קטן גי' ששים (שהן על לבבך על לבבכם. בכל לבבך בכל לבבכם, עשב בשדך ואבדתם מהרה הכנף פתיל. אתכם מארץ. שהן ח' למדין. כ"ד במ"ק. שני ביתין ד' שני פ' ע"ז. ד' ממין ע"ז. ס"ה כ"ד. ד'. ע"ז. ע"ז. גי' ס') ובגינייהו אמרו שלריך ליתן ריוח בין הדבקים שהן ו"ק דזו"נ שדבוקים באחוריים ונותן ריוח זהו הנסרה להזדווג בפנים: (תי' י"ג כ"ג ב'):

הצדיק הוא גמול מחלב אם כי הבינה אימא מתפשטת עד הוד ולכן כולם הם עשירים תמיד לבד לדיק דאיהו יתום מאמו ול"ל אלא מדעת וכן השכינה. ולכן הברית ועטרה אינם חיים אלא בעת זיווגא ואיהי אמרה ללדיק ותאמר שתה אדני וגם גמליך אשקה דאיהי משקה אותו דעל ידה איהו אתשקיא דאין הלדיק מתמלא אלא בשבילה כמו בזיווגא דב"כ. וזהו ותאמר שתה שהיא משקה את הלדיק כנ"ל. והוא ברוך שהוא בלדיק (ברוך דבשכמל"ו). וגם לגמליך כו' הן רמ"ח עלמין רמ"ח פקודין רמ"ח איברין דכלילן בברית והן רמ"ח תיבין דק"ש. והן גמולי מחלב. דבלדיק הוא גמול מחלב אמו כנ"ל. והכל משקיא על ידה דשכינתא דאיהי ד"ך והן כ"ד אתוון דבשכמל"ו: (תכ"א כ"ד א' ב' בהג"ה בד"ה סליקת וד"ה דאיון וד"ה ותאמר):

רמ"ח תיבין דק"ש הן רמ"ח איברים של אדם דכלילון כל הדרגין דג' עולמות בי"ע שהן קומה שלימה רב"ג. וכל חיות הקדש כו' הכל מתייחדים בק"ש דכ"א תליא באחבר ואחר ידיעא וכד מייחד אדם בק"ש ויחבר כל שייפוי בההוא יחודא הכי לעילא מחבר כל

שייפין

שייפין עלאין בההוא יחודא וכל חילי שמיא כלהו קיימין שורין בגין לאתתקנא ולאתכללא כלהו בההוא יחודא למיקם ברזא דחד ביחודא חדא כו' : (תמ"ע בד"ה רמ"ח תיבין) :

ששים גבורים מלומדי מלחמה הן ששים אתוון הידועים דק"ש כמ"ש בז"ח (שהן אתוון יה"ו הנמנאים בפ' ראשונה) והכל להלחם עם חויא תקיפא כידוע למיעבד לי' קירטא. והכל בשמ' דגבורה שהוא אש כי באש ה' נשפט : (תז"ח פ"ב א' בד"ה וחיליהון) :

ז"ל רבינו בביאורו לאגדות ברכות ח' א'. וחשיב כאן ה' מדות שהן בפסוקים של ואהבת את ה' אלקיך כו'. והן כנגד אמ"ש. וכד' דברים. ב' תורה. הפנימית והחיצונית וב' מצות. והן מחשבה דבור ומעשה ומחשבה אחרונה. בראשית ויאמר ויעש וירא. וכן בפ' ציצית וראיתם וזכרתם ועשיתם ולא תתורו. והן כנגד נר"נ של אדם והבית. שכנגד זה הם ד' פסוקים והיו הדברים אשר אנכי מצוך כו'. ואהבת על גבן החמישית. עכ"ל רבינו שם :

איתא בזוהר פ' פינחס מאן דמיחדא בק"ש חדא זימנא לי' שנאמר אנכי אשמח בה'. כי שמע ואחד ס"ת ע"ד והם אותיות גדולים ונשאר אשמ"ח : (עכ"ל באגדות ברכות ריש פ' אין עומדין) :

בק"ש ע' שבשמע הוא גדול וכן ד' שבאחד שזהו שאנחנו מעידין על אחדותו ית' וה' אלקינו נגד אנכי ולא יהי' לך וגו' שהן כלליות המ"ע ול"ת כלומר שאנחנו מקבלים עלינו מ"ע ול"ת לקיימן. ובפרטות יש בק"ש י"ג מצות כמ"ש בזוהר פ' תרומה : (עכ"ל משלי י"ד פ' ה') :

כבר כתבתי במ"א ענין מ"ח צורות והן מושרשות בי"ב הויות במ"ח אותיות ולכן המ"ח מחולקין לד' סטרין ולי"ב סטרין כידוע. וכן מ"ח צורות בפ' שמע ישראל כמ"ש בש' הקנה ומ"ח תיבין בשם ע"ב ולכן ושמתי כ"ד כ"ד שמשותיך והן מן וה"ו הראשון עד השני וכן בדבורה אבל היא מלה פרושה כ"ד ספרים בשכמל"ו ולכן י"ב אותיות מא"ב בשמע. וכן י"ב אותיות בתשעה השמות של ע"ס שבכללן הן ל"ב אותיות : (עכ"ל בליקוטי הגר"א שבסוף ס' אגדות ברכות אות ל' סי' ג') :

ר"ת

שער נפתלי

מ"ש רבינו באגדות ברכות ח' א' כתב עליו בנו הגאון ר"א ז"ל. וז"ל ה' מידות שהן בפסוקים של ואהבת כי בפ' ראשונה יש בה ה' פסוקים. א' ואהבת היא כוללת הכל. ב' והיו כו' על לבבך במחשבה לשעבד המחשבה. ג' ושננתם לבניך ודברת כו' בדבור לשעבד הדבור כמ"ש בם ולא בדברים בטלים. ד' וקשרתם לאות על ידך לשעבד המעשה. ה' וכתבתם הכתיבה היא מחשבה אחרונה שאדם רואה לקיים מחשבתו ודבורו ומעשיו. והן כנגד אמ"ש, מחשבה ומעשה הם מ"ש. מים אש. כח ופועל. התפשטות וצמצום. ודבור הוא א' המחברם; ובד' דברים. חמשה פסוקים הראשונים של ק"ש מדברים בד' דברים שחשב. ב' בתורה. ב' במצות. תורה הפנימית והחיצונית הוא מחשבה ודבור. פנימית במחשבה חיצונית בדבור. וב' במצות. מעשה ומחשבה אחרונה הם ג"כ פנימית וחיצונית. תפלין פנימית. וכתבתם חיצונית. עשה הם במעשה. ול"ת במחשבה אחרונה. שעליה אמר ולא תתורו אחרי לבבכם לקיים מחשבתכם ושרירות לבכם הרע. וכן מצינו בבריאתו של עולם היו ד' דברים אלה. בראשית. בחוכמתא היא מחשבה. ויאמר הוא דבור; ויעש. הוא מעשה; וירא. הוא מחשבה אחרונה. שראה כי טוב לקיים את העולם; וכן בפ' ציצית וראיתם. במחשבה. וזכרתם בדבור; ועשיתם. במעשה; ולא תתורו במחשבה אחרונה כנ"ל; עכ"ל;

מ"ש רבינו בד"ה כבר כתבתי במ"א נ"ל לתוסיף ביאור קצת. ענין מ"ח צורות הן מ"ח צורות שבגלגל המזלות הידוע לתוכנים. ומ"ש י"ב הויות. הן י"ב צירופי הוי"ה ובכל א' ד' אותיות הרי מ"ח אותיות: ד' סטרין וי"ב סטרין, נגד י"ב הויות. וד' אותיות שבכל א'. ומ"ש מ"ח צורות בפ' שמע ישראל. היינו כי ש' נבנה מד' חלקים כזה ײַ הרי ד' צורות בש'. מ' נבנה מב' חלקים כן הרי ששה צורות. ע' מג' צורות כזה ײַ הרי שמע ט' צורות. וכן ישראל יש בו י"א צורות. כיצד. ביו"ד א'. בש' ד' כנ"ל. ר' א'. א' ג' כזה א ל' שנים כזה ל. הרי בישראל י"א צורות. בהוי"ה ששה צורות באותיות. כיצד ביו"ד צורה א'. בה"א שני

ר"ת דיחוד ראשון ג' ס"ג וקמ"ג. כל א' בשרשו יודין ביו"ד וא' בא'. ודיחוד ב' חנוך מט"ט. ס"ג ואהי"ה. שהן חו"ב דאימא ושדי שהוא דדעת. סוד ישכב משכב לו סוד אותיות המשמשות לבד ה' שהוא היחוד שלה: **ב' יחודים דק"ש** הראשון ישכב סוד הנקודין ואתוון והן ג' שמות בראשית ברא י"ק הוי"ה כמ"ש בספרא דצניעותא. והשלישי בגי' ארץ. ויחוד הב' משכב לו. והן ב' שמות הנ"ל בגי' דס"ג והן אותיות המשמשות לבד האלף שהוא השביעי יחוד. והוא ה' דיהוסף כמ"ש בירושלמי וכן הוא באפוד כ"ה וכ"ד:

כתב הקנה שבפ' שמע בו ז"ס. שמע בחסד. ישראל בגבורה שיר אל. אלא שנכלל בחסד כידוע לכך קאמר אל. ה' בת"ת. אלהינו בנו"ה לפי שהם מתחלת בנין הנוק' והנהגת התחתונים. ה' ביסוד אלה תולדות [יעקב] יוסף. אחד במלכות יקוו המים כו'. אבל בתיקונים. שהן בו"ש ה' תיבות הראשונות בה"ס. שמע ישראל ה' [בחג"ת] כמש"ש. אלהינו ה' בנו"ה. כי הנצח הוא בגבורה כמ"ש כי נצח ישראל כו' וכמ"ש בפרדס. והוד הוא רחובות. וכמ"ש בזוהר פ' פנחס בר"מ כי דוד אחליף מדות כו' כהניך ילבשו צדק כו' וכן חסדי דוד וכמ"ש במ"א. אחד ביסוד י"ג בריתות. והן בה' חומשי תורה ות"כ. וד' גדולה הוא מלכות. אבל מ"מ הכל בדכורא. כי הד' הוא דכורא שבנוק' לאה. שם הגדולה לאה ד' גדולה. א"ח ט' ספירן וקולו של ד' הוא עטרה של ז"א. והוא המחבר האי ברית קדישא דעלה קיימא עלמא דלא לאחלפא באחר ולפי שהוא בחי' מלכות לכן הוא באות של הנוק'. והוא מבועא דלא פסק מבירא לעלמא. ולכן חשבו תמיד בז"א ו"ס כמ"ש שהוא נגד ה' חומשי תורה ובנוק' ש"ס. כן גם כאן בו ט"ס ובנוק' עשר. אבל רחל עקרת הבית הוא בשכמל"ו פרצוף בפ"ע והוא נגד ו' לילות אבל ד' הנ"ל הוא נגד ה' של יום הששי. שהיא ה' אחרונה ורחל היא אדני: (עכ"ל שם אות ק' סי' ו'):

דבקים

שער נפתלי

צורות כזה ה. בוא"ו צורה א', כה' אחרונה שני צורות. הרי בהוי"ה ששה צורות. באלהינו עשרה צורות. כיצד. באלף ג' כנ"ל. בל' שנים כנ"ל. בה"א שנים כנ"ל. ביו"ד א'. בנו"ן א'. בוא"ו א'. הרי באלהינו עשרה צורות. בהוי"ה ששה כבהוי"ה הקודמת, באחד ג"כ ששה צורות. כיצד. בא' ג'. בח' שנים כזה דן. בד' א'. הרי באחד ששה צורות. נמצא ס"ה. ט'. י"א. ו'. י'. ו'. ו'. הם בס"ה מ"ח. והם מ"ח צורות בפ' שמע ישראל. כנ"ל לבאר דבריו: ומ"ש מ"ח תיבין בשם ע"ב מבאר למטה דהיינו מן וה"ו ראשון עד וה"ו שני יש מ"ח תיבין ושמות כמנין כ"ד כ"ד: ומ"ש י"ב אותיות מא"ב בשמע. היינו י"ב אותיות חלוקין אבל כל א' מהאותיות יש כמה פעמים. ואלו הם י"ב אותיות שמע יראלהונחד. ואותיות אחרות לא יש בזה הפסוק והן נגד י"ב הויות שהן הכל בדכורא. ומ"ש י"ב אותיות בט' שמות של ע"ס. היינו כי הט' שמות הם אהי"ה בכתר, י"ה בחכמה. יהו"ה בניקוד אלקים בבינה. אל בחסד. אלקים בגבורה. הוי"ה בת"ת. הוי' צבאות בנצח. אלהים צבאות בהוד. ולשניהם לא נחשב רק צבאות. כי הוי"ה אלקים כבר נחשב בספי' שקודם להם. והם תרין פלגי גופא כידוע. שדי ביסוד. אדני במלכות. ואלה המה י"ב אותיות שמהם נבנו כל השמות הנ"ל. אהי למו צבת שדג והשאר אינם רק נכפלות. ומ"ש שבכללן הן ל"ב אותיות. נ"ל דצ"ל ל"ג אותיות כי בט' שמות הנ"ל יש ל"ג אותיות:

מ"ש ר"ת דיחוד ראשון כתב בנו הר"א ז"ל. ר"ת דיחוד ראשון, הוא ר"ת של פסוק שמע ישראל י' א' י' א' הוא של"ב והם ג' שמות של ס"ג הוא קפ"ט עם קמ"ג (שהוא אהי' דאלפין) הוא של"ב: כל א' בשרשו יודין ביו"ד. ג' ס"ג הם ג' יודין של ישראל וב' הויות וקמ"ג הוא של אקי"ה באלפין הוא א' של אלקינו: ודיחוד ב' חנוך מט"ט. חושבנן שצ"ח והוא ר"ת יחוד ב' ר"ת של בשכמל"ו: ס"ג ואהי"ה שהן חו"ב דאימא (ע' מ"ש האריז"ל בענין או"א ישסו"ת. מקום שני השמות הנ"ל באימא ותבונה ע"ש) ושדי שהוא דדעת. כלולין ב' חכמה ובינה ודעת. וחושבן ס"ג ואהי"ה הוא חושבן חנוך עם שדי הוא שצ"ח כנ"ל: סוד ישכב. הוא יחוד הראשון של"ב: משכב לו. הוא יחוד הב' שצ"ח (והוא ר"ת בשכמל"ו ממ"ש) והן סוד אותיות המשמשות לשם הוי"ה: לבד ה'. שהוא ג"כ משמש להוי"ה הלה' תגמלו זאת שהוא היחוד שלה: ישכב. פי' שמע ישראל הוא יש. י"א י"א ר"ת כ"ב והוא סוד הנקודין בחכמה הנקרא יש וכ"ב אתוון: והן ג' שמות כו' פי' בראשית ברא אמרו בספרא דצניעותא שיש בהן ב' שמות שם החכמה ושם הבינה.

והן

דבקים שבק"ש. תקס"ד כמנין י"ב וי"ב רנ"ב ושי"ב ועם ה' נחים הוא רו"ת. והן ח' ו"ה. ב' מזלות כו'. וסוד ה' וח' י"ק יק"ו. אלקים בגי' ופשוט וכן אל"ק דאלקים. שהוא חסד. וג' שמות דשם מלא שהן תפילין וציצית וכן בגדי כה"ג וכהן הדיוט עם אפוד: (שם):

ליתן ריוח בין הדבקים. כי ק"ש בסוד אהבת חסד. וחסד פריש גזעין. וח' דבקים נגד ח' כללי האברים. והדבקים שבכאן הוא ב' פעמים רפ"ב צבאות אדני (כ"ב עה"ג בכי"ק) [ג' יו"ד וב' וא"ו באחרונה. ובי"ת א' שם. וד' ב"ת בשניה. וג' ב' ע' ז' נ' בראשונה] (זה ג"כ הגה בכי"ק) [וכן הן ד' שמות דכללין כלא בפ' אהיה ואחר ה' שמהן. והן ח' דבקים שדו"נ מדובקים יחד כי שניהם מלכות ושמונים כו'. והן ידוע בנ"ה ובנ"ת ואמצעי' מורכב משניהם. ולכן הם ד' למדין וב' ממין ופ' א' שביסוד נכלל כא' וזהו יסוד ובו נכלל מלכות ובת"ת דעת ב' למדין וביתין חו"ב כי שם אל"ף חכמה אל"ף בינה יחוד] וזהו שאמר למטה בפרש שדי כו' שהוא לפרש איתה במילוי עם מלכים אדני: (עכ"ל באגדות ברכות פרק ב' סי' ו'):

סנהדרי

שער נפתלי

והן ג' שמות י"ה הוי"ה אלקים. ואלקים בגי' אלף הוא הושבן ארץ עם י"ה הוי"ה הוא חושבן ישב"ב: משכב לו. פי' חושבן ב' תיבות אלו הן שצ"ח. והן ב' שמות הנ"ל בגי' דס"ג. יו"ד ה"י הוא ל"ה. עם ס"ג דהוי"ה. וש' דאלקים בגי' ס"ג הוא חושבן משכב לו. והן ר"ת בשכמל"ו. והן אותיות המשמשות לשם. בכל"ם וכו': לבד האלף שהוא השביעי יחוד. ולא מצינו השם בשמוש א'. (ונ"ל דט"ס כאן וצ"ל לבד ה"א. פי' לבד מאות ה'. כמ"ש במאמר הקודם זה לבד ה' והוא היחוד כנ"ל שם. וז"ש והוא ה' דיהוסף. פי' שבאופד כתובים נ' אותיות כ"ה וכ"ה ופריך הש"ס אכתי כ"ד ומשני יהוסף מלא כתיב שנתוסף ה'. שהוא היחוד שמתחבר ה' אחרונה עם יוסף כידוע. ואם לא נחשוב ה' דיהוסף נשאר כ"ה וכ"ד באפוד): כן הוא באפוד כ"ה וכ"ד אותיות כמו בשמע כ"ה אותיות ובשכמל"ו כ"ד אותיות. עכ"ל שם בתוספת הג"ה:

עוד כ' הר"א הנ"ל. על מאמר דבקים שבק"ש וז"ל. תקס"ר. פי' ד' דבקים של ל' הוא ר"מ. ב' דבקים של מ"ם הוא ק"ס. א' של אות פ' הוא ק"ס. א' של אות ב' הוא ד' הם תקס"ד. כמנין כ"ו, י"ב הויות הוא שי"ב, וי"ב אהי"ה הוא רנ"ב. עם שי"ב הוא תקס"ד. וז"ש י"ב וי"ב רנ"ב ושי"ב: ועם ה' נחים פי' של אותיות אהו"י. והם והיה אם הוא ו'. תשמעו אל ז'. מצוה אתכם ו' וחרה אף ו' אותו וזכרתם י"ב. הם מ"ב ועם תקס"ד הוא חושבן רות (ול"נ כוונתו על ג' יודין וב' ווין שהביא רבינו באגדות ברכות על הדבקים הנ"ל הובא לקמן והם גי' מ"ב): והן ח' וה'. פי' ח' דבקים וה' נחים. ב' מזלות. נוצר ונקה י"ג תיקונים ה' וח' (פי' כי עד נוצר הוא ח'): כ"ו. הם ב"פ י"ג תיקונין והם ב' של ח' דבקים וב' של ה' נחים שהם כפולים הדבקים והנחים: וסוד ה' וח' י"ק ויק"ו. יו"ד ק"י ה' אתוון יו"ד ה"י וי"ו ח' אתוון הם חו"ב: אלקים בגי' ופשוט. הפשוט הוא ה' אתוון והמילוי היא ח' אתוון: וכן אלק דאלקים שהוא חסד. יש בו ח' אתוון אלף למד הי. וים דאלהים הוא ה' אתוון. ח' הדבקים הם חסד דפריש בין הדבקים י"ם הוא בינה: וג' שמות דשם מלא. הם הוי"ה אדני אלקים. שם השילוב הוי"ה אדני ח' אתוון. אלקים ה' אתוון. שהן תפילין וציצית. בתפילין ה' רצועות ב' על הראש ב' נמשכין למטה ורצועה של יד (ול"נ ה' בתים בתפלין ד' בש"ר וא' ש"י) וח' פרשיות בש"ר וש"י. וכן בציצית ח' חוטין וה' קשרים: וכן בגדי כה"ג ח'. וכהן הדיוט עם אפוד. חמשה, והוא חגור אפוד בד: (עכ"ל הר"א הנ"ל בתוספת הגהות):

וז"ל הר"א הנ"ל בפ"ב דאגדות ברכות על מאמר ליתן ריוח בין הדבקים. וז"ל בסוד אהבת חסד. כי אחד ואהבה מספרן שוה: וחסד פריש גזעין. ע"ב גשרים וענפים ולכן צריך ליתן ריוח בין הדבקים להפריש גזעין: וח' דבקים נגד ח' כללי האברים. הם ב' ידים ב' רגלים ב' עינים גוף וברית. והם כג' עולמות עינים בעליון ידים באמצעי רגלים בתחתית. וגוף וברית מחברם: והדבקים שבכאן הוא ב"פ רפ"ב. הם בכל לבבך בכל לבבכם. על לבבך על לבבכם. הם דבקות של ד' למדין עולה ק"כ. וב' ממין אתכם מארץ ואבדתם מהרה. עולה יחד ר'. ופ"א א' של הכנף פתיל הוא ר"פ. וב' אחד של עשב בשדך עולה רפ"ב. ב' פעמים רפ"ב של הדבקים עולה תקס"ד כמנין צבאו"ת אדנ"י ששם מקום היחוד יסוד ומלכות: (עכ"ל הר"א הנ"ל): ומ"ש על הגליון ג' יו"ד וב' וא"ו באחרונה. נ"ל פי' כי בפ' אחרונה יש ג' יודין דבקים וב' ווין לבד מה שחשיב בנמ' והן. בני ישראל. אני ה'. אני ה'. הרי ג' יודין. וכן ב' ווין אותו וזכרתם. תזכרו ועשיתם

ומ"ש

סנהדרי גדולה הן ע' וא' על גביהן כו'. בסנהדרי קטנה היו ס"ט ג' שורות של כ"ג כ"ג יושבים לפניהם. הרי שמסנהדרי גדולה חסר א' למנין ע"ב. ומסנהדרי קטנה חסר ג'. למנין ע"ב. והנה יש עוד חכם מומחה שדן ביחידי ד"מ והוא משלים לע"ב של סנהדרי גדולה. וג' הדיוטות משלים לסנה"ק. ולכן בק"ש בפ' והיה אם שמע חסר א' למנין ע"ב ומשלים עם ושמתם. ובויאמר חסר ג' ומשלים הש"ץ באמירת ה' אלהיכם אמת כידוע: (עכ"ל בהדרת קודש נדפס בסוף הליקוטים שבסוף ספר אגדות ברכות):

אריה ולביא ומי הן ג' פרשיות ואהבת והיה ושמתם כו'. והנה ארי ולביא הן גדולה וגבורה. ובהן כרע שכב. ומי גיפא שבו יקימנו: (עכ"ל באגדות ברכות פ"ק סי' נ"ב):

ארי ולביא כולל כל האברים דפרשת ק"ש עם עשרת הדברות. מי יקימנו. הוא אתוון דיחודא: (שם):

ה' אלהינו. עלינו ייחד שמו ביותר כו': (הכל כמו שנדפס בהדרת אלי' פ' ואתחנן מלא מדרשת חז"ל):

שמע ישראל וגו'. בפ' זו נכללו כל עשרת הדברות. ה' אלהינו נגד אנכי ה' אלהיך ה' אחד נגד לא יהיה לך אלהים אחרים. ברוך שם כבוד כו' נגד לא תשא. ולזה תקני אל המזכיר שם שמים לבטלה שיאמר תיכף בשכמל"ו. ואהבת נגד זכור את יום השבת (כי ימות החול הוא דרגא דיראה ושבת דרגא דאהבה בהיות שאין מסיגים קדושתי כ"א ע"י דרגא דאהבה. ולזה אנהגו אומרים בתפלת שבת באהבה וברצון הנחלתנו). והיו הדברים האלה נגד כבד את אביך כדדרשינן במה אתה מכבדהו בד"ת. ושננתם לבניך נגד לא תרצח כמאמר כל שאינו מלמד לבנו תורה כאלו

שער נפתלי

ומ"ש ובי"ת א' שם. פי' כי בפ' ויאמר הנ"ל יש באמצע התיבה ג"כ דבוקים לבד מהג' יודין וב' ווין הנ"ל והם בי"ת א'. פי' ב' אחד. י' אחד. ת' אחד. והיינו לבבכם. והייתם. תתורו. ומ"ש ודב"ת בשני'. פי' שבפ' שני' והי' אם שמוע יש ד' ב' וד' ת'. והם לבבכם לבבכם בביתיך הרי ד' ביתין. וד' תוין הם ונתתי ונתתי תתן לתת. ומ"ש וג' ב' ט"ז נ' בראשונה. פי' שבפ' ואהבת יש ג' ביתין דבוקים והם לבבך לבבך בביתך. ועוד יש שם בפ' הנ"לט' דבוק וכן ז' וכן נ' והם לטטפת מזוזת ושננתם: ומ"ש וכן הן ד' שמות דכללין כלא כתב הר"א הנ"ל וז"ל. הם צבאות אדני בהם נהי"ם. ולי אין נראה פי' זה דד' שמות משמע שמות ממש. ונ"ל שהם ד' שמות אלו אהי"ה י"ה הוי"ה אלקי"ם. וד' שמות אלה כוללים כל החמשה פרצופים אהי"ה בא"א י"ה באבא הוי"ה בניקוד אלקים באימא: וכן הוי"ה בז"א אלקים בנוק'. והנה ד' שמות אלה במילוי כזה. אלף הי יוד ה"י. יוד הה. יוד הי ויו הי. אלף למד הי יוד מם. בגי' תקס"ד עם הכולל. ב"פ רפ"ב הנ"ל: ומ"ש ב"פ אהיה כתב הר"א הנ"ל וז"ל ב' פעמים אהיה. של כתר שהוא המחבר חו"ס. ושאר ה' שמהן. המחברים ה' צבאות ואלקים צבאות ואדני עכ"ל. ול"נ כוונתו. כי ה' שמהן הן ה' שמות הכוללים זו"נ. והן אל אלקים הוי"ה והן חג"ת ובנו"ה ג"כ הוי"ה אלקים כידוע. וביסוד שדי ובמלכות אדני. והנה ה' שמות אלו אל אלהים הויה שדי אדני גי' תקכ"ב ועם ב"פ אהיה הכולל ג"ר שהם גי' מ"ב ועם תקכ"ב גי' תקס"ד הנ"ל. ומ"ש כי ששים מלכות ושמונים כו' כתב הר"א הנ"ל וז"ל. פי' כי ד' למדין של מלכים הוא בג' אמצעית ב' למדין בת"ת המבריע וב' למדין בדעת המכריע. וב' למדין הם ששים מלכות: וב' ממין. הם בג' תחתונים שעולים שמונים פילגשים. כי מלכות כולל נהי"ם ד'. עולה בעשיריות מ"ם. ובמכריע הוא שמונים שכולל דו"נ ב' ממי"ן: ופ"א אחד שביסוד נכלל כאחד. כי יסוד עולה שמנים והוא הכולל דו"נ ב' ממין יחד. עמוד א' שהעולם עומד עליו וצדיק שמו וכל מה שנברא בעולם זכר ונקבה בראם וזהו יסוד ובו נכלל מלכות. ובת"ת דעת ב' למדין והכל מבואר: וביתין חו"ב. לכן רק ב' ביתין עשב בשדך: כי שם אלף חכמה אלף בינה יהוד. כי אם אין חכמה אין כו': וז"ש למטה בפרש שדי שהוא לפרש אותה במילוי עם מלכים אדני. המילוי של שדי עולה ת"ק עם אדנ"י שהוא ס"ה עולה תקס"ה כמנין ב"פ רפ"ב עם היחוד המחברם עכ"ל:

מ"ש בשם פ"ק דאגדות ברכות ארי ולביא כולל כתב הר"א הנ"ל וז"ל. ידוע כי רמ"ח תיבין בק"ש ארוה ול"ב עולין רמ"ח ויוד של לביא כנגד עשרת הדברות לכן אמר בלעם כרע כארי וכלביא על ק"ש שקורין

תפלת שחרית

והו ילי סיט עלם מהש ללה: אכא כהת: הזי אלד
והיה אם־שמע תשמעו אל־מצותי אשר אנכי מצוה אתכם

לאו ההע יזל מבה הרי הקם: לאו כלי לוו פהל
היום לאהבה את־יהוה אלהיכם ולעבדו בכל־לבבכם ובכל־נפשכם:

נלך ייי מלה חהו נתה האא ירת שאה: ריי
ונתתי מטר־ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך

אום לכב ושר יחו להח כוק מנד אני
ויצהרך: ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת: השמרו

לכם

לקוטי הגר"א

כאלו רלחו. ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך נגד לא תנאף כמאמר מזמה תשמור עליך. וקשרתם לאות על ידיך נגד לא תגנוב פי' לא תגנוב בהם. והיו לטוטפות בין עיניך נגד לא תענה כאמרם עדים זוממים ברא"ה תליא. וכתבתם על מזוזות ביתך נגד לא תחמוד בית רעך אשת רעך וכל אשר לרעך: (ליקוט מכת"י נדפס שם בא"ד החדש ווארשא תרמ"ז):

בק"ש בפ' והי' אם שמע נאמר בלשון רבים. אתכם אלהיכם. ובפ' ואהבת נאמר אלהיך. והוא מובן כי בך' הוא רחמים יותר ממ"ם סתומה כמ"ש בז"ח פ' יתרו אתפתחת ם ונעשה ך'. לכן ואהבת שהוא חסד נאמר בך'. ובוהי' אם שמע שהוא גבורה נאמר בם' כנ"ל. אבל מכל מקום ברוגז רחם תזכור בסוד התכללות לכן אחר שהזכיר ה"פ בם' נאמר ג"כ ה"פ בך' כזה אתכם אלהיכם לבבכם נפשכם (חסר התשלום. וג"ל ארצכם. דגנך ותירושך ויצהרך בשדך לבהמתך. וי"ל שהם כנגד ה"ח וה"ג): (ע"כ מהדרת קודם ונדפס בסיף ליקוטי הגר"א שבסוף אגדות ברכות):

אמר המלקט לפ"ז כ"ל די"ל ג"כ בסוף הפ' של והי' אם שמע מושמתם ולמטה. שתיבת ושמתם שייך לפ' ראשונה של והי' אם שמע להשלים לשם ע"ב ומאת דברי אלה ולמטה הוא פ' שני' של והי' אם שמוע כ' תיבות כנ"ל. ושם יש ז"פ ם' וכנגדן ז"פ ך' כזה לבבכם נפשכם וקשרתם ידכם עיניכם ולמדתם בניכם. בשבתך בביתך ובלכתך ובשכבך ובקומך ביתך ובשעריך כנגד ז"פ ז' דנש"ב:

היכל הראשון כהנא רבא חסד במ"ב אתוון והוא פ' ראשונה דק"ש מ"ב תיבין. והיכל לפון הוא גבורה והיה אם שמוע בגבורה כידוע עד ושמתם בכלל ע"ב תיבות: ושמתם עד ויאמר כ' תיבין היכל השלישי עד"א. ויאמר עם ג' תיבין ע"ב תיבות היכל הרביעי מל': לילית. כידוע. ד' פרשיין ד' אותיות הוי"ה: (עכ"ל ברע"מ ח"ג ר"כ ע"א).

ד'

שער נפתלי

שקורין ישראל: הוא אתוון דיחודא. של פסוק שמע ישראל ובשכמל"ו. וזהו מ"י יקימנו נו"ן ש"ב כי רמ"ח תיבין מואהבת ופסוקא דיחודא אמר מי יקימנו: ואהבת יש בו מ"ב תיבין ע"ז אמר לביא היא של מ"ב: והי'. יש בו ע"ב תיבין עד ושמתם. נגו' אריה רי"ו אותיות של שם ע"ב: ושמתם. עד ויאמר יש בו נו"ן תיבין. ע"ז אמר מי יקימנו נש"ב: הן גדולה גבורה. ב' דרועין. כי ארי"ה הוא שם ע"ב חסד גדולה. ולביא היא שם מ"ב גבורה וזהו כרע שכב הם הכריעות של התפלה שהכוונה לשם ע"ב ומ"ב. שחרית ומנחה אברהם ויצחק: ומ' גופא. יעקב: שבו יקימנו. כי מי נש"ב כולל כל הבנין. עכ"ל בתיקון קצת: בהליקוט שכתבתי מרע"מ ח"ג ר"ג ע"א מבואר להיפך כי ואהבת בחסד והי' אם שמוע בגבורה וצ"ל כי לביא בגי' גדול והוא גדולה והוא בגי' שם מ"ב דפ' ראשונה ואהבת אהבת חסד. ארי"ה רי"ו גי' גבורה בפ' שני' והי', שם ע"ב שבו רי"ו אותיות כידוע כי בחס"ד ע"ב תיבין ובגבורה רי"ו אותיות. ות"ת גופא הוא נ' מי כידוע שהוא כולל כל המ"ט שערים דו"ק וגם הבינה מתלבשת בו ומסתיימת בחזה דת"ת. והוא שער החמישים מבינה כידוע:

להיות

חעם: רהע ייז ההה מיך. וול ילה סאל: ערי
לכם פן־יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם

עשל מיה והו דני החש. עמם ננא נית מבה פוי נמם:
להם: וחרה אף־יהוה בכם ועצר את־השמים ולא־יהיה מטר

ייל: הרח מצר ומב יהה ענו מחי. דמב מנק איע:
והאדמה לא תתן את־יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה

חבו ראה יבם היי מום א ב ג: ד ה ו
אשר יהוה נתן לכם: ושמתם את־דברי אלה על־לבבכם ועל־

ז ח ט י יא יב: יג יד טו טז
נפשכם וקשרתם אתם לאות על־ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם:

יז יח יט כ כא כב כג כד כה :כו
ולמדתם אתם את־בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך

כז כח כט ל לא לב לג לד
ובשכבך ובקומך: וכתבתם על־מזוזות ביתך ובשעריך: למען

ירבו

לקוטי הגר"א

ד' פרשיות (דתפילין) הם חבת"מ. רישא כתר. ק"ש ותפלין. חו"ג. תכלת ולבן נו"ה. מזוזה והשער יסוד ומל'. והם כל הע"ס בפרשיות. וכלם כלילן בק"ש: (ביאורו לרע"מ סוף פ' פנחס):

ועבדתם את ה' אלקיכם זו ק"ש ותפלה. (וכן) ק"ש ותפלה בזו"נ: (אגדת ב"ק ל"ב ב' בד"ה שיתין):

שני מיני עבודות הן. א' שעובד בלבבו ובנפשו. וא' שעובד גם במאדו. לכן פ' שמע שמדבר ליחיד שיעבוד בשלשתן. אבל בוהיה אם שמוע שמדבר לרבים. וברבים לא שכיחי האי במאודיך [כמ"ש] הרבה עשו כר"ש כו' לכך לא אמר רק לבבכם ונפשכם ולא אמר מאדכם: (עכ"ל באגדות ברכות פ"ו סי' ב'):

למה קדמה שמע כו'. והן ג' דרגין קבלת מלכות. תורה ומצות. והנה ב' דרגין שור וחמור נגד יום ולילה. ותורה מגנא ומצלא. ולכן נוהגת בין ביום ובין בלילה. משא"כ במצות שאינן אלא מגינות: (עכ"ל באגדות ברכות רפ"ב):

ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש הוא נבואה ורוה"ק. דגנך ותירושך ויצהרך היא חב"ד. עשב בשדך היא מאכל בהמות והם חיות הקדש שית סדרים דנער נוהג בם. ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה והן הלכות ואגדות כמ"ש שבע רצון ומלא ברכת ה': (עכ"ל בביאוריו לישעי' ה' ז'):

פ'

שער נפתלי

להיות כי מבואר בליקוטים שהבאתי בכמה מקומות כי בויאמר יש שם ע"ב ולא נתבאר שם הזה סדרו ובסידור האריז"ל מבואר שכל הג' פסוקים הם ביושר ולכן סדרתי השמות על סדר האריז"ל:

מ"ש למה קדמה שמע כו' כתב הר"א ז"ל הג"ל וז"ל. והן ג' דרגין קבלת מ"ש תורה מצות. פ' שמע קבלת מ"ש. והיה. נאמר ולמדתם כו' הוא תורה. פ' ציצית וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם; והנה ב' דרגין שור וחמור נגד יום ולילה. כי שור לעול. לקבל עול מ"ש ועול תורה. וחמור למשא המצות חמר רמ"ח מצות. שור הוא נגד שם מ"ב (נ"ל כי שור גי' אבגית"ץ שם הא' משם מ"ב) ודברת ב"ם וחמור נגד שם ע"ב מצות עשה בבחינת חסד והם בחינות יום ולילה; ותורה מגנת ומצלת. מגינה בחי' דין. ומצלת

בחינת

תפלת שחרית

לה לו לז לח לט מ מא מב מג מד
יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
מה מו מז מח מט נ
לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃
ווו ייי סבט עאמ מבש ליה אנא כמת החי אנד להו
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
יחי נמך פנל ליו כבי לוו המם היי מרה יצל המע
וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף
והר ליב אום רלי שאה ירת השא ניה חהו מנה
פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־

מצות

לקוטי הגר"א

פ' לילית נתחלקה לה' פעמים ג'. לילית עול מלות וג' ל"ת וטוד עול מלות ויליאת מלרים שהוא קבלת עול מלכות. והנה לילית ולא תתורו הן בנוק' והן אחד כי היא מללת מן הרהור כמ"ש בפ"ד דמנחות. וב' עול מלות ג"כ אחד תלת כלילן בתלת. והן כסדר דנוק' נגד הדכורא ואח"כ קבלת מלכות ג"ר. וז"ש אני ה' אלהיכם נאמן לשלם שכר אני כו' נאמן כו'. אשר הולאתי כו' הוא התגלות עתיקא קדישא וז"ש להיות לכם לאלהים בע"כ. וזה סוד ו' שהוא י"ג שהוא ע"ו שהא' כולל שלשה כידוע והוא ג' אלהים דכאן. ודפ' ראשונה י"ג ושני' ל"ב. וס"מ יו"ד יחוד י"ב והם כולם ע"ב: (אגדות ברכות סוף פ"ק כפי מה שהוא בכי"ק):

לא

שער נפתלי

בחינת רחמים. לכן תורה נוהגת ביום ובלילה. משא"כ במצות שאינן אלא מגינות בתחלה. ותורה אפילו מצלת. עכ"ל שם. ונראה לי כי שור וחמור הן עשו וישמעאל שור מועד ועם הדומה לחמור. כידוע. והן נגד יום ולילה דו"נ כידוע. וב' ראשונות (קבלת מ"ש דואהבת. ותורה דוהי' אם שמוע) מגני ומצלי מב' הנ"ל ולכן הם ביום ובלילה. משא"כ פ' ציצית מצות. שאינה מצלת מחמור שהוא לילה:

מ"ש פ' ציצית נתחלקה לה' פעמים ג' כתב הר"א הנ"ל וז"ל. א' ציצית. ועשו להם ציצית. על ציצית הכנף. והי' לכם לציצית: עול מצות. ג"כ ג'. וראיתם אותו במחשבה. וזכרתם את כל מצות ה' בדבור. ועשיתם אותם במעשה: וג' ל"ת. ולא תתורו אחרי לבבכם. ואחרי עיניכם. אשר אתם זונים אחריהם. הוא ג' פעמים ג': ועוד בעול מצות. במחשבה אחרונה לקיימן. למען תזכרו. ועשיתם את כל מצותי. והייתם קדושים לאלהיכם. ועוד ג' בקבלת מ"ש (שהוא ג"כ ביציאת מצרים כמבואר) אני ה' אלהיכם כו' להיות לכם לאלהים. אני ה' אלהיכם. הרי ה' פעמים ג': דנוק' נגד הדכורא. ל"ת ועשה. וג' שבקבלת מ"ש הם. שכר ועונש. והתגלות מציאותו ביציאת מצרים: עכ"ל: ונ"ל כי שני פעמים עול מצות הם דדכורא ונוק' ומחשבה אחרונה הוא דנוק' והם תלת כלילין בתלת. זה כנגד זה. וראיתם כנגד והייתם קדשים ג"כ במחשבה. וזכרתם ועשיתם כנגד למען תזכרו ועשיתם. ומ"ש וזה סוד ו' שהוא י"ג. כתב הר"א הנ"ל וז"ל. שחשב בהן ו' דברים שכוללין י"ג שהם ה' פעמים ג'. וכאשר תחשוב עול מ"ש לאחד הן י"ג. וכשתחשוב לג' הן ט"ו כמו אות ו' בעצמו. ובמילואו הוא י"ג ועם ג"ר הם ט"ו וציצית רומז לאות ו', עכ"ל: ומ"ש שהא' כולל שלשה היינו יו"י כידוע כלל ג"ר: ומ"ש והוא ג' אלקים דכאן. כ' הר"א הנ"ל. יש בהן ט"ו אותיות עכ"ל: ומ"ש ודפ' ראשונה י"ג. היינו כי בפ' ראשונה ואהבת יש י"ג עניינים. שהם ואהבת. בכל לבבך. ובכל נפשך. ובכל מאודך. הרי ד'. והיו הדברים כו' על לבבך ה'. ושננתם ו'. ודברת בם בשבתך ז'. ובלכתך ח'. ובשכבך ט'. ובקומך י'. וקשרתם י"א. והיו לטטפות י"ב. וכתבתם הרי י"ג: ומ"ש ושני' ל"ב ושמ' יו"ד. פי' בפ' שניה והי' אם שמוע ל"ב עניינים. ומושמתם ולמטה יו"ד. נמצא עד ושמתם כ"ב (עוררני לזה ידידי הרב ר' דוב מירושלם ת"ו) וז"ש ושמ' יו"ד. והיינו והי' אם שמוע א'. לאהבה ב'. ולעבדו ג'. בכל לבבכם ד'. ובכל נפשכם ה'. ונתתי ו'. יורה ומלקוש ח'. ואספת דגנך. תירושך. ויצהרך י"א. עשב בשדך לבהמתך י"ב. ואכלת ושבעת י"ד. השמרו פן יפתה ט"ו. וסרתם ועבדתם ט"ז.

והרה

ייו להח : כעק מנד אני חעם רהע יחו השה מכב :
מצות יהוה ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם

וול ייה סאל ערי עאל מתה : יהו דלי היש עלם
אשר־אתם זנים אחריהם : למען תזכרו ועשיתם את־כל־מצותי

נהא נות מלה פאי נקם ירל הבה מזר והב
והייתם קדשים לאלהיכם אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם

יאה עלו : מזי דהב מכק אלע חהו רלה
מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם :

ייי חלי מהם
הש"ץ חוזר ואומ׳ יהוה אלהיכם אמת

(כאן היכל רצון *) אמת ויציב ונכון וקים וישר ונאמן ואהוב וחביב ונחמד

לקוטי הגר"א

לא תתורו אחרי [כו'] ג' נפשות של הרוח. מרגיש ומתעורר ומניע. ונגדם וראיתם וזכרתם ועשיתם. שלכן ג' דרגין כאן. את אתו אתם. וכן באדם את האדם בצלמו כו' ג' אדם דבי"ע ועוד אמרו בגמרא אחרי לבבכם זו כו' ואחרי כו'. ונגדן ג' מ"ע ציצית כו' ציצית להציל מהרהור עבירה כמ"ש. ויציאת מצרים להציל מע"ז כמ"ש אני ה' אלהיכם כו' ובכל א' ג' רק עול מצות הוא כפול נגד ב' לבבות והן ג' שהן ד' והן ג' מ"ע וג' ל"ת סוד ו"ק כו' והן י"ג שהן ט"ו סוד וא"ו א' כליל ג' כידוע : (עכ"ל בליקוטי הגר"א שבס' אגדות ברכות אות י') :

צריך לומר ל' אמנים וכל הל' אמנים נכלל באמן כי מ"ן תשעים. והן תליין מן א' של אמן כי א' הוא אחד יסוד ושם הוא היחוד שילוב שני השמות גי' אמן. ומאן דלא אמר להל' אמנים הנ"ל צריך לכוין בחמשה עשר ווין דאמת ויציב ונכון וקים וכו' וא' מן אמת בה שלקין לחשבן אמן שהן תמורת אל מלך נאמן שהן אמן כמ"ש (במס' שבת קי"ט

שער נפתלי

וחרה י"ז. ועצר י"ח, ולא יהי' י"ט. והאדמה כ'. ואבדתם כ"א, ושמתם כ"ב. ומכאן ולמטה יו"ד. ועל נפשכם א', כי על לבבכם שייך לושמתם. וקשרתם והי' ג'. ולמדתם ד'. לדבר בם בשבתך ה', ובלכתך ו'. ובשכבך ז', ובקומך ח'. וכתבתם ט'. למען ירבו י': ומ"ש יחוד י"ב היינו י"ב תיבות דשמע ישראל לבשכמל"ו. ובפ' ציצית כבר השבנו ט"ו עניינים ובסך הכל ע"ב. כיצד י"ב י"ג ט"ז ל"ב הרי ע"ב :

מ"ש לא תתורו כו' מרגיש ומתעורר ומניע. פי' לכן אמר ג' לשונות אחרי לבבכם הוא המרגיש ואחר עיניכם הוא המתעורר: כמ"ש רבינו שם באותו מאמר מקודם לזה. אשר אתם זונים הוא המניע שמניע את עצמו אחר המתעורר: ומ"ש ונגדם וראיתם וזכרתם ועשיתם. היינו ג"כ כנ"ל וראיתם הוא המתעורר. וזכרתם הוא המרגיש. ועשיתם הוא המניע. ומ"ש שלכן ג' דרגין כאן את אתו אתם. היינו וזכרתם את. וראיתם אותו, ועשיתם אתם. והכוונה על ג' דרגין שנאמר ג"כ בבריאת האדם ויברא אלקים את האדם כו' בצלם כו' ברא אותו זכר ונקבה ברא אתם, ונ"ל שהן כנגד בינה. ז"א מל'. כי את היא המל' מא' עד ת', ואתו בוא"ו הוא ז"א ו'. ואתם במ' בינה מם סתומה. והכל ברוח וא"ו כידוע. ומקבל מנשמה בינה שמתלבשת

---

*) **כתב** בס' מגיד צדק מאמת עד ויפה יש שם עשרה תיבות והן ט"ו ווין ואמת הוא ג"כ ו' בסוד אמת ליעקב שהוא ת"ת ו' של שם והן כנגד ששה עשר פסוקים בשני פרשיות הראשונות. וכל א' מהפסוקים מתחיל בוא"ו וכן שמע ישראל ו' תיבות וכן בשכמל"ו ו' תיבות, לבד משני פסוקים השמרו ולמען ירבו שאינם מתחילים בוא"ו והאריך שם בטעמם. וכנגדם ט"ז ווין עם אמת שהוא וא"ו כנ"ל וכל תיבה כנגד פסוק אחד ולכן בא ויציב בלשון ארמי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי והוא כנגד בשכמל"ו שנתקן לומר בלחש לפי שגנבו משה מן המלאכים כדאיתא בדברים רבא ומחמת שרבינו הגר"א ז"ל הפליא בשבח מאמר זה שכיון לאמת כאשר כיוונו אנשי כנה"ג. וכן אמר לי הגאון דשכבה"ג מהרי"ל נ"י מבריסק. ויעצני הגאון הנ"ל להדפיסו בכאן על מקומו. ולי נראה להוסיף כי אותן שני פסוקים שאינם מתחילים בוא"ו בשני פרשיות הנ"ל נגד זה יש עוד שני פסוקים המתחילים בוא"ו בפרשה שלישית ונמצא מכוון ט"ז ווין בג' פרשיות :

וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת: וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל־אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל־בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים דָּבָר טוֹב וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת וֶאֱמוּנָה חוֹק וְלֹא יַעֲבוֹר: אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ יוֹצְרֵנוּ צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ. אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרָגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ

וידידים

לקוטי הגר"א

קי"ט ע"ב) מאי אמן אל כו' (כמבואר בש"ע לחד מ"ד כי מסלימין באל מלך נאמן להשלים רמ"ח תיבין דק"ש. ולחד מ"ד מסלימין בט"ו ווין הנ"ל): (ע' ביאורו לתז"ח פ"ג ב' בד"ה מן א' ובד"ה וכלא אמן עד דה' צריך לכוין):

ואמר ר' חנינא כו' כל סלא אמר (אמת ויציב) כו'. כי ויציב הוא יוסף לייחדא עם אמת. והאמונה ידוע. וז"ש להגיד בבקר חסדך דגניז בפום כו' בבוקר אור: (עכ"ל באגדות ברכות פ"ק סי' כ'):

יראה הוא בשכינה ואהבה בקב"ה עד"א. ולכן במיושב צריך באהבה. ובצלותא דקיימין קדם מלכא ביראה לאכללא מדת יוס כו'. דצלותא הוא לסלקא שכינה לגבי' לכן

צריך

שער נפתלי

שמתלבשת בו. וגם משפיע לנפש מל' ודבוקה בו כידוע. וכן ויברא אלקים את האדם את לרבות נוק'. ברא אתו דכורא ז"א. זכר ונקבה היא הבינה שכוללת דו פרצופים כה' אחד כזה ה, וז"ש ג' אדם דבי"ע שהן כנגד ג' מדרגות הנ"ל שמקננין בהן. ושאר הדברים מבוארים מביאור הליקוט שקודם זה עש"ה:

מ"ש ויציב הוא יוסף. הוא בסוד מ"ש בזוהר בראשית הניצנים נראו בארץ הניצנים אלין אבהן עאל יוסף בארעא ונציב לון תמן והוא בסוד הקמת ברית. והוא ליחד עם אמת שהוא יעקב דכליל מג' אבהן חג"ת כידוע ונאמר תתן אמת ליעקב. ואמונה ידוע שהיא המל' אמונת ישראל ומתחבר עם אמת הנ"ל זו"נ: ומ"ש להגיד בבקר חסדיך. פי' הר"א הנ"ל להמשיך בבוקר שהוא מדת צדיק יוסף. את חסדך דגניז בפום כו' עכ"ד כידוע שהוא אור דגניז לצדיקים:

וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל (גֹּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל). בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

לקוטי הגר"א

צריך יראה. וק"ש לנחתא קב"ה לגבי שכינה שמע ישראל בעלה לכן צריך אהבה שם הבוחר כו' ואהבת כו' וכאן אינון ישראל דידעין לפייסא למאריהון כדקא יאות. דהן ק"ש ותפלה. ומחברין בפומייהו בצלותהון תרין שמהן אלין דאינון יאהדונה"י והוא בסמיכות גאולה לתפלה דהוא חיבור ק"ש ותפלה והם קול ודבור ק"ש בקול רם ודבור דתפלה בלחש: (תכ"א כ"ו א' בהג"ה ד"ה וכד קיימין):

ג' היכלין הן של ברכת ק"ש (נ"ל היכל זכות בסיום ברכות יוצר והיכל אהבה באהבה והיכל רצון באמת) וג' היכלין תתאין נכללין בראשונה (הן לבנת הספיר ועצם השמים ונגה והן נכללין בראשונה בברכת יוצר) כי הם לעולם נכללין בעליונה ואין בהם ברכה בפ"ע. ויוצר אור בשל יצחק שביום הולדו נתוספו המאורות. ואח"כ אהבה (אברהם) ואמת (יעקב) אבל היכל ק"ק נכלל בדכורא בתפלה (פי' אדני שפתי תפתח שם היכל ק"ק שהוא בתפלה) שהוא יום דרגא דילי'. משא"כ בערבית (ששם ברכה ד' נגד היכל ק"ק) והוא השכיבנו: (עכ"ל בתוספת ביאור בביאורו לחיי שרה קל"ג א'):

אסור לשוח בין גאולה לתפלה דלא ליעבד פירודא בין ו"ק דאיהו עמודא דאמצעותא ומלכותי': (ביאורו להק' ת"ז א' ב' ד"ה ובגין דא):

הלכות תפלה

מעשה רב

א) **להתפלל** בכוונה מלה במלה. ולכוין פירוש המלות. ואם יבא מחשבה

לקוטי דינים מהגר"א

א) **הי'** עומד בתפלה בין ביחיד בין בצבור. ובקש לצאת ממנו רוח מלמטה ואינו יכול

לקוטי דינים וביאורים

מ"ש במע"ר להתפלל בכוונה מלה במלה ולכוון פירוש המלות. משמע שאמר שני ענינים. ומ"ש להתפלל בכוונה מלה במלה נראה כוונתו למ"ש בסי' צ"ח סעי' א' ויחשוב כאלו הי' מדבר לפני מלך בשר

תפלת שחרית

לקוטי דינים מהגר"א

יכול להעמיד עצמו הולך לאחוריו ארבע אמות ומוליא הרוח וממתין עד שיכלה הריח. ואומר רבון העולמים יצרתנו נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וידוע לפניך חרפתינו וכלימתינו. חרפה וכלמה בחיינו רמה ותולעה במותינו.

מעשה רב

מחשבה בתפלה יעמוד עד שתלך המחשבה. ואין צריך לכוין בכל השמות רק ארון הכל:

ב) **בחזרת** הש"ץ. יאמר הש"ץ קודם התפלה ה' שפתי ולבסוף יהיו לרצון:

לשמוע

וחוזר למקומו וחוזר למקום שפסק כמבואר כל זה בברכות כ"ד דלא כיש שרוצים לומר דבליבור דהוי לו ביום גדול א"ל להרחיק. ולא לומר הרבון דקשה הדבר מאד לבדות חילוקים מן הדעת (סי' ק"ג ס"ק ג'):

ב) **דעת** רבינו נוטה דבכל מקום שפוסק(בענין דשרי להפסיק) ולא שהה כדי לגמור את כל התפלה דחוזר למקום שפסק אפילו באמצע ברכה. כמ"ש במים שותתין על ברכיו דקי"ל חוזר למקום שפסק. וכן בקש להתעטש מלמטה דאומר רבון כו' וחוזר למקום שפסק ואפי' באמצע ברכה. כמו בק"ש דפוסק באמצע הברכה לשאול מפני כבוד ויראה. וחוזר למקום שפסק. ומ"ש ב"י דתפלה חמירא. ליתא דהא בירושלמי והביאו תוס' ל"ד א' ד"ה מהיכן פריך מתפלה לק"ש (סי' ק"ד ס"ק ח' וע' בס"ק י"א):

ג) **משמע** מדבריו דליבור נמי יכולין להתפלל נדבה. דבקרבנות ליבור הי' נדבה כגון שהם שופרות לנדבה וכן אמרו בזבחים ובתמורה. מותרות לנדבת לבור אזלי ובת"כ ריש ויקרא קרבנכם מלמד שהיא באה נדבת לבור. והמג"א דחק עלמו וכן תהר"י דחקו עלמן (סי' ק"ז ס"ק ו'):

ד) **דעת** רבינו נוטה דכמו מי ששכח ולא התפלל אע"פ שאינו יכול להשלים אלא תפלה הסמוכה לה (כגון אם טעה ולא התפלל שחרית ומנחה מתפלל ערבית שתים לתשלומי מנחה. אבל שחרית אין לו תשלומין) ומ"מ אם רלה להתפלל אותה נדבה הרשות בידו. ובשיחדש בה שום דבר דווקא. וכ"ש אם הזיד ולא התפלל תפלה אחת דאין לה תשלומין אפי' בתפלה

הסמוכה

לקוטי דינים וביאורים

בשר ודם הי' מסדר דבריו ומכוין יפה לבל יכשול · ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. ונרמז זה בש"ס עירובין ס"ד א' דשכור תפלתו תועבה. מפני שאינו יכול לדבר בפני המלך. והיינו כי בתפלה צריך שיכוון בכל מלה ומלה. בדקדוק כפי כחו בלי מכשול כאלו מדבר בפני המלך. (והעיקר שלא יאמר ההברכה שישתנה בזה פירוש המלה. כגון ומלמד לאנוש בינה. אם יאמר תיבת בינה מלעיל יהי' פירושו לשון נוכח כלומר הבן אתה. ואם יאמר בינה מלרע הוא שם ותואר להבנה. וכן באותיות הדבקים כמו בק"ש) [ע' בדברי רבינו סי' נ"ח ס"ק ד'] (וז"ל ד"מ בסי' ה' כ' בהג"מ פ"ד מהלכות תפלה שצריך ליזהר שלא ידלג שום תיבה כאלו מונה מעות. וכן לא יבליעם אלא יוליאם כולם בשפתיו):

מ"ש ואם יבא מחשבה כו' כ"ה בש"ע וטור סי' נ"ח שם אלא שרבינו שינה לשונו דבטוש"ע כתבו ישתוק עד שתתבטל המחשבה וכאן כ' יעמוד עד שתלך המחשבה. וכוונתו כי שתיקה אין פירושו רק שסותק מלהתפלל ואינו עושה שום דבר נגד המחשבה. אבל יעמוד פי' שיעמוד נגדה במלחמה לגרשה מכל וכל כי השתיקה אינו מועיל רק שתתבטל המחשבה דהיינו שתתערב המחשבה הזאת בהרבה מחשבות אחרות עד שכמעט לא תעלה בשם כלל, אבל איננו מועיל לגרש המחשבה מכל וכל. אבל אם יעמוד נגדה אמר שתלך המחשבה מכל וכל. והעמידה הזאת הוא שיחשוב איך הוא עומד לפני המלך ממ"ה שהוא רואה מעשיו ומחשבותיו והוא עומד עכשיו בין העומדים שהם מלאכים שנקראו עומדים שלא יש בהם יצה"ר. והוא עומד ומשמש לפני הקב"ה ככהן שלא יפגל במחשבתו כי תפלה במקום קרבן. וכל זה נרמז במלת עומד: מ"ש וא"צ לכוין כו' ע' בסי' ה' ס"ק ד':

ב') **מ"ש** בחזרת הש"ץ יאמר הש"ץ קודם התפלה ה' שפתי. הטעם דהא אמרו בגמ' ברכות ט' ע"ב דה' שפתי כתפלה אריכתא דמיא ומענין התפלה הוא לכן גם הש"ץ יאמר. (סי' קכ"ג ס"ק י"ג): ולבסוף יאמר הש"ץ יהיו לרצון. כדעת השל"ה (ע"ש ס"ק י"ד):

מעשה רב

ג) **לשמוע** תפלת י"ח מפי הש"ץ ומתוך הסדור. ולענות אמן אחר כל ברכה. ולא להקפיד על ב"ה וברו"ש. כי הש"ץ אינו ממתין עד שתכלה מפי העם. ומפסיד חורת התפלה:

נקדש

לקוטי דינים מהגר"א

הסמוכה לה. ואם רוצה להתפלל אותה נדבה כ"ש דצריך לחדש בה דבר דהא בשבת סוברים. ה"ג וכמה גאונים. דאפי' לאחר כמה תפלות יש להם תשלומים. ולא יהא אלא ספיקא דדינא דא"צ לחדש כמ"ש בסי' ק"ח סעי' י"א (לענין מולאי שבת אם שכח להתפלל מנחה בשבת. וע"ש במג"א ס"ק ט"ו. ובדברי רבינו ס"ק י"ז ומ"מ פסק המחבר שם בסעיף ה' דצריך לחדש בה דבר) וכ"ש כאן (לענין הזיד) שהוא דינא דגמ' (כ"ש דצריך לחדש בו דבר) (סי' ק"ח ס"ק ח'):

ה) **אסור** להזכיר הגשם עד שיכריז הש"ץ משיב הרוח ומוריד הגשם. וההכרזה של הש"ץ הוא קודם תפלת לחש של מוסף שמיע"ך. ודלא כדמשמע מדברי רמ"א שכ' וי"א כו' מכריז השמש כו' שסובר שהש"ע ס"ל שיכריז היינו הזכרת הש"ץ בחזרת התפלה דמוסף (סי' קי"ד ס"ק ג'). [וע' בנתים חיים שכ' כי ההבדל בין הרמ"א להמחבר הוא בין ש"ץ לשמש. ולענ"ד נראה זה סמך למנהג האשכנזים בירושלים ת"ו. דמ"ש הב"י עד שיכריז ש"ץ היינו כפי מנהג האשכנזים הנ"ל שאומרים הלבור עם הש"ץ הפיוט של הזכרת הגשם קודם תפלה בלחש של מוסף ובתוך הפיוט מסיים הש"ץ ומכריז משיב הרוח ומוריד הגשם ובאופן כזה סרו כל הקשיות שהק' רבינו שם. והרמ"א כ' דא"ל רק השמש מכריז ודיו]:

ו) **דעת** רבינו נוטה כדעת הרמב"ם דאם אמר מוריד הגשם בימות החמה אפילו לא סיים עדיין הברכה חוזר לראש התפלה דהא אמרינן טעה בג"ר חוזר לראש וג"ר חשיבות כאחת (סי' קי"ד ס"ק י'):

מסמע

לקוטי דינים וביאורים

ג') **מ"ש** לשמוע תפלת י"ח כו' ומתוך הסדור. ז"ל הטור סי' קכ"ד בשם תשובת הרא"ש. והקהל יש להם לשתוק ולכוין לברכת החזן לומר אמן · וכשאין ט' בב"ה המכוונים לברכת הש"ץ קרוב בעיני להיות ברכת הש"ץ ברכה לבטלה. כי נתקנה ברכת ש"ץ לאומרה בעשרה. וכשאין ט' המכוונים לברכותיו נראה כברכה לבטלה. לכן כל אדם יעשה עלמו כאלו אין ט' זולתו עכ"ל: ומ"ש מתוך הסדור היא תועלת לכוונה. ואמרו בשם רבינו סימן לדבר ובבואה לפני המלך אמר עם הספר כי כשמדבר לפני המלך יסתכל בספר וזה תועלת לכוונה:

מ"ש ולענות אמן אחר כל ברכה קאי אדלעיל שאם ישמע התפלה מפי הש"ץ יוכל לענות אמן ואם לאו לא יוכל לענות דהוי אמן יתומה ואין לענות כמארז"ל ברכות מ"ז. ואפילו אם כבר ילא לא יוכל לענות כדעת התוס' ורש"י. ודלא כמ"ש הרי"ף לפי גרסתו בירושלמי דדווקא אם לריך ללאת באותה ברכה לא יענה אמן יתומה. ובזה מתרלים ההיא דסוכה. דבאלכסנדריא של מלרים היו מניפים בסודרים ועונין אמן אע"פ שלא שמעו הברכה דהתם לא היו לריכים ללאת שכבר ילאו ידי חובתם אבל דעת רש"י ותוס' אינו כן דאפילו בכה"ג לא יענו אמן יתומה. וההיא דסוכה משום שהיו יודעים לפי סדר הברכות באיזה ברכה הם עומדים רק שלא שמעו. ע' בסי' קכ"ד ס"ק י"ד ט"ו:

מ"ש ולא להקפיד על ב"ה וב"ש. אע"ג דיש מקור לדין זה לענות ב"ה וב"ש כמארז"ל ביומא ל"ו א' תניא רבי אומר כי שם ה' אקרא כו' אמר להם משה לישראל בשעה שאני מזכיר שמו של הקב"ה אתם הבו גודל. חנניה כו' זכר לדיק לברכה אמר להם נביא לישראל בשעה שאני מזכיר לדיק עולמים. אתם תנו ברכה (סי' קכ"ד ס"ק ו') [וכ"ל כוונת הש"ס דבשעה שהיא מזכיר שמו של הקב"ה דהיינו השכינה שנקראת שמו של הקב"ה וגילויו. אז לריך לעשות היחיד וליתן גודל שהוא הגדולה חסד דכורא ובשעה שאני מזכיר לדיק עולמים שהוא הדכורא. אתם תנו ברכה דהיינו הנוק' שנק' ברכה. ולכן תיקנו ברוך הוא וברוך שמו שכולל ברכה לשני הבחינות. ברוך הוא דכורא. וברוך השכינה שנק' שמו שיהי' תמיד היחוד האמיתי]. ומ"מ כתב רבינו כאן שלא לאמרו. מפני שאם אינו שומע סוף הברכה לא יוכל לענות אמן. ומפסיד חזרת הש"ץ כנ"ל · וכמ"ש בתשובת הרא"ש הנ"ל שיש לשתוק ולכוון

ברכת

לקוטי דינים מהגר"א

ז) **משמע** דדעת רבינו נוטה דאפי' אם יאמר ביום ראשון של פסח ברכת אתה גבור עד מוריד הטל ג' פעמים לא מהני. ואינו דומה למה שאמרו דאחר שלשים יום חזקה אמר כמו שלמד ולא הזכיר גשם. ואע"ג דאמרו בב"ק כ"ד ריחק נגיחותוי (חייב קירב לא כ"ש) מ"מ כ' הר"פ דאינו דומה לשם דכאן בהרגל הלשון תלוי והוא דווקא באורך הזמן וראי' לדבריו. דאל"כ למה טל ומטר שוה למשיב הרוח הרי שבת ויו"ט עודפין וד"מ נדחק בזה. ועוד דר"י פליג אר"מ וקי"ל כוותי' (סי' קי"ד ס"ק כ"ג):

מעשה רב

ד) **נקדש** או נעריצך עד ואמר. אינו אומר רק הש"ץ לבד. והצבור שותקין ושומעין מהש"ץ:

ה) **מודים** דרבנן החתימה בשם בא"י אל ההודאות. וכן ברכת בורא נ"ר חותם בשם:

ו) **ברכת** כהנים לשמוע מפי הש"ץ. ולומר כן יהי רצון:

ז) **קדיש** וקדושה ואמן יכול לענות כששמוע מבית לבית אפי' כשיש הפסק דבר

ח) **טעם** למנהגינו בהבדלה בחונן הדעת שנתקשה הט"ז והב"ח בסי' רל"ד דהא אין צ"ל רק פעם אחד. או אתה חונן לאדם דעת. ואינו אומר אתה חוננתנו. רק שמתחיל אתה הבדלת בין קדש לחול. או שאינו אומר אתה חונן ומתחיל אתה חוננתנו. ע"ש וכ' רבינו שיסוד מנהגינו שאנו אומרים שניהם הוא ע"פ פלוגתא דרב יוסף ורבנן ברכות ל"ג א'. דרב יוסף אמר לפי שהיא חכמה קבעוה בברכת חכמה, ורבנן אמרי מתוך שהיא חול לפיכך קבעוה בברכת חול. וסברת פלוגתתם נראה שהוא כמ"ש בירושלמי פ"ה דברכות וז"ל רבי יודן אמר מטבע ברכות ואח"כ מבדיל [פי' שא"א להבדיל אא"כ אמר בתחלה מטבע ברכה של אתה חונן. כמו שמפרש והולך הטעם] ואתיא כרבי דרבי אמר המיהני איך בטלו חונן הדעת בשבת אם אין דעה תפלה מנין וכאן [ג"כ א"א לומר הבדלה] דאם אין דעה הבדלה מנין. א"ר יצחק בר"א מבדיל ואח"כ אומר מטבע ברכה [ומפרש הטעם] ר"א בן אנטיגנוס בי ר' ינאי בשם ר"א זאת אומרת שאסור לעשות מלאכה עד שיבדיל. ודכוותה אסור לו לאדם לתבוע צרכיו עד שיבדיל. וכצ"ל שם. ור"ל דלכך צריך לומר תחלה הבדלה קודס ברכה דחול

לקוטי דינים וביאורים

ברכת החזן שלא יהיה ברכה לבטלה. ואם הי' החזן ממתין עד שיאמרו הקהל ב"ה וב"ש הי' טיב, אבל כיון שאינו ממתין. טוב שלא לענות כדי שלא יבא לידי ברכה לבטלה ה"ו:

ד) **נקדש** או נעריצך כו' ע' בשי' קכ"ה סעיף א'. וכן כ' הרא"ש בתשובה דבר פשוט הוא שאין לומר קדיש עם החזן כי אין אומרים קדיש אלא בי'. וצריך להבין לחזן ולענות אמן אחריו כמו כן בקדושה אומר החזן נקדישך ונעריצך וכו' עד שמגיע לקדוש ואז עונין הצבור קדוש עכ"ל. ודלא כמ"ש בשם כתבי האריז"ל:

ה) **לחתום** כשם במודים ע' בשי' קכ"ז ס"ק ב'. ומ"ש וכן בברכת ב"נ ע' בשי' ר"ז ס"ק ד' שכ' רבינו שהעיקר כדעת הרא"ש שפ' כהירושלמי לחתום ברוך אתה ה' חי העולמים:

ו) **ברכת** כהנים כו'. פי' אע"ג דכששומעין מש"ץ ברכת כהנים אין עונין אמן אחריו דאין עונין אמן אלא אחר המברך שהוא הכהן משא"כ כאן דסדור תפלה הוא. מ"מ צריך לשמוע מפי הש"ץ כדי שיוכל לענות כן יהי רצון (ע' בשי' קכ"ז ס"ק ו'):

ז) **קדיש** וקדושה כו' ע' בש"ע סי' נ"ה סעיף כ' היו עשרה במקום אחד ואומרים קדישו קדושה אפי' מי שאינו עמהם יכול לענות. וי"א שצריך שלא יהא מפסיק טינוף או עכו"ס. וכתב הלבושי שרד וז"ל משמע שדיעה ראשונה עיקר מדכתב דיעה זו בלשון י"א. וכן משמע דס"ל לרמ"א בשי' ע"ט סעיף א' כמ"ש המג"א שם ס"ק ג' עכ"ל והוא מ"ש הרמ"א שם ש"ך המתפללו צוהה בביה"כ כו' צריך לשתוק עד שיוליכה מאחר שמוליא רבים כו' וא"א שלא יהא מן הקהל בתוך ד"א של הצואה וכתב המג"א משמע דאם שום

מעשה רב

דבר שנזכר בש"ע (סי' נ"ה סעיף כ') כיון שאינו רואה:

ח) **דיוקים** בנוסח התפלה. וקנה הכל. קדושה ושבחך. ברכת השנים. ושבענו מטובה. ברכת ולמלשינים וכל הרשעה כו'. וכל אויביך מהרה יכרתו והזדים כו'. על הנסים ועל הפרקן הפ"א במלאפום. בימי

לקוטי דינים מהגר"א

דחול. ובהני תנאי תליא פלוגתא הנ"ל בגמ' דילן. דרב יוסף ס"ל כר' יודן דתמן אם אין דעה הבדלה מנין. וז"ש לפי שהיא חכמה כו'. ורבנן ס"ל כר"י בר"א דתמן. דס"ל אסור לתבוע צרכיו כו'. וז"ש מתוך שהיא חול ר"ל שעל ידה מותרין במלאכה קבועה ולכן קבעוה לברכת חול [כדי שיהא מותר לתבוע צרכיו ג"כ כנ"ל] ולפ"ז מנהגינו אליבא דכ"ע. שאנו אומרים תחלה אתה חונן כו' כסברא הראשונה הנ"ל אם אין דעה כו' ואח"כ אומרים הבדלה קודם הבקשות לצאת ג"כ סברא שני' הנ"ל דס"ל אסור לתבוע צרכיו קודם שיבדיל: (סי' רצ"ד ס"ק א'):

ט) **העיקר** כשל"ה דכשיחזור הש"ן התפלה יאמר בסוף התפלה יהיו לרצון: (סי' קכ"ג ס"ק י"ד):

י) **העיקר** כדעת הרא"ש שנהג כירושלמי לחתום במודים דרבנן בשם בא"י אל ההודאות (סי' קכ"ז ס"ק ב'):

הא

לקוטי דינים וביאורים

שום אדם אינו יושב בתוך ד"א של הלואה מותר להתפלל אע"פ שהלואה מפסקת ביניהם כו' מיהו בסימן נ"ה ס"כ כו' עכ"ל. ובזה נתבארו דברי רבינו כאן:

ח) **דיוקים** בנוסח התפלה. וקנה הכל. ז"ל. בדיוקים שבנוסח התפלה שנדפס בסוף סי' רמ"א. וקנה הכל. ומ"ש במשנת חסידים לומר קונה שיהיה אותיות ונקה. הוא טעות דקנה לעולם חסר וא"כ וקנה הוא אותיות ונקה בגי' קס"א כמש"ש עכ"ל:

קדושה ושבחך. וכן כ' שם ושבחך בקמץ תחת הבית וסגו"ל תחת החי"ת. עכ"ל. אמנם בהגהת פעולת שכיר כתב. שהגאון מהר"ח מוואלזין אומר שדקדק בשמעו מפה קדוש שאמר בלא יו"ד וכחטף פתח תחת החי"ת:

ברכת השנים ושבענו מטובה. וכן כ' שם בסוף סי' רמ"א. וז"ל בברכת השנים ושבענו מטובה. וקאי על א"י. ולא מטובך עכ"ל. ונראה לי שסוף תיבות פנ"י האדמ"ה ושבענ"ו מטוב"ה הוא הוי"ה משא"כ לגירסת מטובך [וע' בעט"ז סי' קי"ז] וס"ת ע"ל פנ"י האדמ"ה ושבענ"ו מטוב"ה וכר"ך שנתנ"ו כשני"ם הטובו"ת. סופי תיבות הוי"ה מלכו"ת שהוא היחוד הידוע:

ברכת ולמלשינים וכל הרשעה כו'. ובסוף סי' רמ"א כ' וז"ל. נוסח ולמלשינים כו' וכל הרשעה כרגע כו' ע"ש יתמו הטאים וגו'. ולא לומר עושי רשעה כי אין צדיק וגו'. עכ"ל. כידוע מאמר ברוריא לר"מ ברכות י' ע"א מי כתיב יתמו חוטאים הטאים כתיב. ומ"ש שלא לומר עושי רשעה מטעם כי אין צדיק. ולא הספיק לו הטעם שקודם. דהיינו משום דאמרה לו ועוד שפיל לסיפי' דקרא ורשעים עוד אינם. וה"פ דאם נפרש חטאים יצה"ר כמו חטאים בחטף פתח דהיינו דיש אם למסורת אז שפיר קאמר הכתוב יתמו הטאים שהוא היצה"ר. ממילא ורשעים עוד אינם. אבל אי אמרינן דיש אם למקרא וחטאים בלא חטף פתח פי' חוטאים. כמו ואנשי סדום רעים וחטאים שקאי על האנשים. א"כ מהו שמסיים עוד הפעם ורשעים עוד אינם. וע"כ הכי פירושו אם יתמו חטאים שאינם רשעים. שחוטאים רק לפרקים ובשגגה. א"כ כ"ש כי רשעים עוד אינם. כי הרי לא ימתינו להם עד שיהיו רשעים כי בעודם חטאים יתמו אבל זה דבר שא"א כי אין צדיק בארץ וגו'. וא"כ מוכרח ע"כ דדרשינן מסורת. וזה כוונת רבינו כאן בדרך אפשר: — עוד כ' שם. בסי' רמ"א. וכל אויביך מהרה יכרתו והזדים מהרה כו'. כמ"ש בפ"ב דמגילה וכולל זדים עמהם:

באד"א במהדורא שתיתאה בפ' בלק בסופו הביא רבינו הגי' תמגר ותכניעם. ונדפס שם וכל עושי רשעה. אבל בס' באר יצחק הגי' שם. הרשעה:

על הניסים ועל הפרקן. במלאפום. כן כ' גם שם בסי' רמ"א:

בימי

בימי מרדכי בשעמד עליהם המן. והשבותו לו את גמולו על ראשו. וכל החיים בקמץ תחת הב"ף:

יא) **הא** דאמר בירושלמי תנא ר' חלפתא בן שאול הכל שוחין עם ש"ץ בהודאה ר"ז אמר ובלבד במודים: הרשב"א פי' מ"ש ובלבד במודים היינו שא"צ לשוח בהטוב שמך עם הש"ץ: אבל בסוף מודים דרבנן צריך לשוח. וזעירא (דסבר לקרובה) הי' מכוין לסיים עם הש"ץ כדי לשוח עמו. אבל נראה שאין הפירוש כן. אלא שה"פ שר"ז קאי על הנוסחאות של מודים. ואמרינן שם אמתין דנחנין ומלחשין. פי' שהיו כפופין והיו אומרים כל המודים בשעה שהן כפופין. וע"ז קאי ר"ז שסבר לקרובה. פי' שהי' אומר הכל בשחיה אחת. כמ"ש בהג"ה והי' מאריך קרוב להארכת הש"ץ עד שבשעה שהש"ץ הי' אומר הסוף היה הוא עדיין בשחיה של מודים כו'. אבל לשחות בסוף אינו ה"א כלל בשום מקום. ולענין הלכה נראה שאפי' כל המודים א"צ לומר בשחיה. דאמרינן שם עליה. חנן בר בא פליג דחנן בר בא אמר חזינא לרב דהוי שוח בברוך וזוקף בשם. פי' וע"כ כשהי' מגיע לאתה הוא ה' הי' צריך לזקוף. וא"כ הא דחזי דנחינן ולחשין. היינו עד אתה הוא ה'. ואנן קי"ל כרב: (סי' קכ"ז ס"ק ג'):

לקוטי דינים וביאורים

בימי מרדכי כשעמד עליהם המן. והשבות לו את גמולו על ראשו. וכתב שם הטעם שצריך להיות כ"ד תיבות כנגד כ"ד הזין הכתוב במגילה. וכ"ד אותיות שבעשרת בני המן עכ"ל:

וכל החיים בקמץ תחת הכף. כי החולם לא יבא רק במקום שיש נגינה. אמנם במקום שיש מקף נקוד קמץ. והטעם שכאן צריך להיות במקף. כי ההבדל שבין שני הנקודות הנ"ל כפי' תיבת כל החיים הוא זה. כי בנקוד חולם תיבת כל. פי' כולל הכל. ומפסיק בדבור. ואח"כ בא תיבת החיים פרט אחר כלל. שאין בכלל אלא מה שבפרט. שלא הכל יודו כ"א החיים. וא"כ הוא ח"ו חירוף וגידוף כלפי מעלה. אמנם נקוד קמץ שאז הוא במקף אזי הוא מאמר אחד. ואינו כמו כלל ופרט. ומעתה יש לפרש דקאי על כל העולם ומלואו שהרי לכולם יש חיות כמ"ש ואתה מחיה את כולם. ולא יש מידי למעוטי ולא שייך כאן כלל ופרט. ולכן צריך לומר במקף. וע' פסחים ב' א' בענין כל כוכבי אור וברש"י שם:

לקוטי **תפלת שחרית** הגר"א

השכינה נק' שיחה ר"ל תפלת הכל שהיא נקראת תפלה וכה היא התפלה כמ"ש בת"י לפלוף עופין קדישין שהן חיות הקודש ואיהי לפלופא דכל צפרין דאינון נשמתין קדישין דמלפלפין בכמה צלותין. ובגינה אתמר תפלת ערבית רשות תפלת שחרית חובה. ר"ל ביום התפלה [הוא] לחבר התפלה עם מדת היום ולכך היא חובה. אבל בלילה שאין התפלה אלא מצד עצמה ולא לקשר. שבלילה אינה ברשות בעלה. לכך היא רשות. (והיינו כי ביום שהוא דכורא מחבר עם התפלה נו"ק אבל בלילה שניהם נו"ק תפלה ולילה) ובלילה קושר את השכינה עם האדם ואח"כ כשבא היום קושר לקב"ה עמה: (ביאוריו לתי' ה' ק"ז א'):

ק"ש בעד"א תפלה במל' ועם תפלין של יד ושל ראש הם ד' אותיות הוי"ה: (שם בד"ה מסטרא):

כל הקובע מקום לתפלתו ר"ל שקובע הנשמה שלו לשכינה שנקראת תפלה (דהיינו שתהי' הנשמה מקום לשכינה בקביעות) ולכך אויביו נופלין תחתיו. שהן הילה"ר וחיילותיו שאז והזר הקרוב יומת (שם ת"י ע"ז ב' ד"ה הקובע):

תקנא דצלותא הכי הוא שבתחלה סליקת בשירין ותושבחן דפסוקי דזמרה (עד א"ס) ואח"כ בק"ש קראן לה דתיחות לגבייהו (ובאן קראן לה בבן זוגה דאיהו ו' ישראל עד"א. דאם לא קראן לה ביה לא נחתא עלייהו) *ובתפלת י"ח נחתת שאז היא יחודא דילי': (תי' י' כ"א א' ובביאורו שם בד"ה חזור בך):

צריך להרים מקודם התפלה ולחשוב על התפלה. דאז התפלה אח"כ שגורה בפיו.

ודבר

דדבר שאדם חושב קודם שידבר הדבר א"כ הוא סגור ולא מגומגם וזהו ענין מ"ש צריך לסדר תחלה. ואם מחשב על התפלה א"כ התפלה שהיא נקבה אשה מקדמת בפיו ושגורה כו' וכמו שאיש דלמטה משתאה וממתין על התפלה. כ"ה באיש דלמעלה ממתין על הצלותא שכינה ומקבל אותה : (תכ"א בהג"ה כ"ו א' בד"ה והאיש משתאה) :

כל הבקשות דצלותא הוא הכל על כלל ישראל דהוא בשכינתא שהיא כלל ישראל. וזה שתיקנו הבוחר בעמו ישראל באהבה והכל עלה : (שם בד"ה בכמה תחנונים) : (וצ"ל כי בשכינה נרשמים כל התפלות והצטרכות של כל ישראל וזהו צלותא דשכינתא והבן זה) :

התפלה היא מלחמה עם הס"א. ומלאכין נחתין וסלקין לקבלא צלותא. ואינון מזרזין וחמושים משטרא דחמשין אתוון דמיחדין ישראל בכל יומא והן כ"ה וכ"ה דשחרית וערבית (בק"ש) ובהון וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים כמ"ש בזוהר משטרא דחמשים עלמא דחירו. ולכן שחיט לס"א דשם אין שטן כו'. ונטבעו בים ג' חמשים. חמשים מכות. ומלאכים דנחתין לאגחא קרבא דקא ממנן על צלותין כלהו הוו סלקין בתוקפא דגבורה כד אתין לחיווא וחילין דילי' דרדפין אבתרייהו כמו ישראל כשעלו מן הים שרדף פרעה אחריהם : (שם כ"ב א') :

בתפלה עצמה יש חילוקים יש משט' דכל ע"ס. והאלשין הן משט' דעולמתא (נער מט"ט שהשכינה מקננת בנפשו כשאין צדיק בדור ותפלה בסוד שכינה מל') וצלותין דאינון חלשין דלית לון רשו לסלקא עם אחרנין ולפרחא עמהון לעילא ובגין אינון צלותין חלשין אתמר ויזנב בך כל הנחשלים אחריך דנחש רדיף אחריהן והן בקולו של ד' עטרה אות ברית. והוא אותיות נח"ש מיל"ה. והנה אלין עשר דאינון עשרה ב"א של בהכנ"ס סלקין (בעשר אותיות דס"ג) ביו"ד ה"י וא"ו ה"י. וכל חד אית לי' צלותי' ואם חסר חד מינייהו אפי' בתראה דלא סליק צלותא דילי' כלהו צלותין מתעכבין לסלקא בגין ההוא צלותא דעניא ס"ל וכלהו מתעטפין בגינה עד דאיהי סלקא עמהון ובגינה אתמר אפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק והאי צלותא אתקריאה עקב לגבי צלותין אחרנין ואע"ג דהאי נחש סחיר לה להאי נקודה לא יפסיק להאי נקודה שהיא משלמת לעשרה. א"ח ד' גבוה עשרה ורחבו ד' וכן היא קולא של ד'. והנחש מלמד חובון קטיגורא על בנוי דשכינתא והוא בשביל עונות של המתפלל ומ"מ לא יפסיק דלא יסתלק קולא מן ד' דאחד. וזהו מעלת התפלה בעשרה : (שם ריש תכ"א) :

כל זמן שמאמין באחדותו ית' אפי' עובר כמה עבירות אינו מומר לכל התורה ואעפ"י שחטא ישראל הוא ומצטרף למנין. כמ"ש עבריין כו'. ונכלל תפלתו בכלל ישראל ותפלתו הוא בקוץ הנ"ל והענין כי קוץ הנ"ל הוא מבוע דלא פריק מבירא לעלמין כי זאת בחי' אחרונה מל' של ז"א אות ברית של ישראל דבוק תמיד בה. כיון שתמיד ישראל מאמינים באחדותו וזה הקוץ מורה דלא ליחלף באל אחר. שלכן הד' והר' גדולים אבל שאר שבחי' שתלוים בשאר מצות מסתלקין בעו"ה מחמת עונות כשרובם ח"ו כו'. וזהו שט' הקוץ ח"ו מסתלק מלידו וזהו פירוד הגמור ומסתלק הקב"ה ממנו כלל וכלל ואין תפלתו עולה כלל דהעלי' משכינה לז"א ע"י זיווג. וז"ס נחש ועקרב דעקרב הוא הכופר בעקר. אותיות עקרב ובמקום ד' עם עקב עושה ר' עם עקב (עקב גי' ב"פ אלקים כידוע) וז"ס יעקב. שקולו של ד' הוא יו"ד אות ברית ולכן יעקב טק'. ור"ל של דורא. ולכן תפלת יעקב רשות. שהוא בחי' אחרונה הנשארת בלילה שיעקב תיקנה שאינה מסתלקת לעולם ואמרו בניו שמע ישראל כו' אחד. וכן לעולם אנו אומרים שמע ישראל בבא כו'. (עכ"ל שם בד"ה לא יפסיק) :

מאן דבעי למנדע חכמתא דיחודא קדישא יסתכל בשלהובא דסלקא מגו בוצינא דדליק דהא שלהובא לא סלקא אלא כד אתאחיד במלה גסה. האי נהורא תכלא אתאחיד בתרין סטרין. אתאחיד לעילא בההוא נהורא חוורא. אתאחיד לתתא בההוא מלה דתחותוי. וההוא נהורא תכלא שצי לי' ואכיל לי'. בגין דאורחוי למהוי אכיל ולשיצאה ובג"כ איהו אכיל כל מה דאתדבק בי' לתתא. וההוא נהורא חיוורא דשריא עלוי. לא אכיל ולא שצי לעלמין. והענין דנהורא תכלא לית לה סליקו אא"כ אחיד במלה גסה דתחותוי. והוא לעילא ארץ החיים דאתאחדא בהיכלין. שהיכלין הן שלשה נהורין דאשא. והארץ הוא הגחלת מלה גסה. ר"ל דבר גשמי כמו ארץ כן הוא ארץ החיים להיכלין. והוא מדורא שביעאה של המדורין. ששם נשמות הצדיקים ולכן כל השעשוע בג"ע הוא בנשמת הצדיקים. שמתתקן הנוק' בהו. ואז אלביש חד צדיק קנאה כו'. והוא נהורא תכלא דמתאחיד בגחלת. ואז נעשה כורסייא לנהורא חיוורא. וכל המדורין תתאין נכללין בההוא מדורא. וכן הוא בהיכלין. שכד מתעטר היכלא שביעאה אז מתחברין כל שייפין עלאין דדכורא. וכן הוא בארץ דלתתא הזה. ולכן הכל הוא ע"י הצדיקים למטה שהן בארץ הזה במלה גסה. וע"י מתחברין כל דרגין עלאין. וההוא נהירא תכלא שריא עלייהו והוא שצי ואכיל ואכילה דילה הוא צלותין וקרבנין וז"ש התפלה בכל יום. וקרבנות בזמן שביהמ"ק קיים. בסוד ותאכל האש את העולה (וכ"ל כי הוא סוד התדבקות והתבטלות התחתון כשעולה לעליון. וע' מ"ש באמרי שפר בסוד קרבנות) שהוא ההוא נהורא תכלא דשצי כלא. והיא צריכה דבר לשצי ולאכלה. וז"ש לחמי לאשי. וז"ש שהעולם קיים על הקרבנות. שאם אינה מוצאה דבר לאכלה אז ח"ו מכלה הכל. והן ח"ו שונאי ישראל שהן מתדבקין תחותה כנ"ל. וכמו שהאדם צריך לאכילה ב"פ ביום ואם לאו אז נשמתו שורפת את הגוף כידוע ביום התענית. וכמ"ש בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם. כן את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. והן סוד לחם ובשר חו"ג בבקר ובערב. וכשחרב ביהמ"ק תקנו נגדן תפלות שחרית ומנחה בין הערבים. והוא מאכלים דשכינתא בגלותא נגד לחם ובשר כנ"ל. אברהם (חסד) תיקן תפלת שחרית. ויצחק (גבורה) תיקן תפלת מנחה. וז"ש שצריך לתפלה בכל יום ויום וכל היום יכול לתקן ועבר יומו בטל קרבנו. כמו מי שאינו אוכל היום שא"א לתקן למחר מה שחלש גופו באתמול אפילו אם יאכל כפלים. משא"כ באותו יום. וכל תענית שלא שקעה עליו חמה כו' שעדיין אינו עינוי שיכול לתקן וכן כל שלא שקעה חמה יכול לתקן את תפלת שחרית. ואברים ופדרים שקרבים כל הלילה. הוא בסוד הזיווג בלילה. כי ידוע כל זמן שמקבלת אינה משפעת. ולכן אברים ופדרים קרבים בלילה. שהוא מאכל עבדים ושפחות כמ"ש ברע"מ. ולכן הוא רשות. והוא ג"כ חלק לסט"א שמרחקו מזיווג העליון. שהן נהנין ג"כ מתמלית מאכלות החיילות של מלך. ולכן אינן מעכבין. וכן תפלת ערבית רשות. ויעקב תיקן מאחרי דביתא: (ביאורו להיכלות בראשית מ"ג ב'):

התפלה עלמא דדכורא סוד עטרת היסוד שם התפלה והוא ראש צדיק. והנה ג' תפלות ושירות בחלות. שהן ד' עתים. הן האבות ודוד. (ד' רגלי המרכבה חגת"ם) דזו"נ כל א' כליל מחו"נ: וכ"ה ביום ובלילה. קודם חצות ואחריו. והנה דינין דדכורא כו' (נייחין ברישא וקשיין בסיפא. ולכן ביום קודם חצות חסד והוא זמן תפלת אברהם. אחר חצות גבו' זמן תפלת יצחק) ודנוק' כו' (קשין ברישא ונייחין בסיפא. ולכן בלילה קודם חצות יותר דין. ואחר חצות ממותק) ומתחברין ערב ובקר. דינא בדינא ורחמי ברחמי. בערב נכלל הוא בה. והוא חיבור דינא כו'. (כי סוף היום דינא והתחלת הלילה דינא). ובבקר נכללת היא בו (והוא רחמי ברחמי. כי סוף הלילה רחמי ותחלת היום רחמי.) ויעקב תפלתו בלילה. משום דאחר חו"ג בת"ת שם מתחיל קומת הנוק' ולכן נק' יעקב בניק' (ותפלתו בלילה) משא"כ

אברהם ויצחק. ותפלה מ"מ הוא בדכורא כנ"ל. ולכן נגד דוד אין תפלה רק שירות בחצות: (ביאורו לפ' חיי שרה קל"ב ע"ב):

בצלותא מתייחדין שכינה וקוב"ה (כי השכינה היא צלותא) וצלותא איהי מלוה (והשכינה נק' מלוה) כמ"ש ולעבדו איזו היא עבודה כו'. וקוב"ה הוא מחשבה של המלוה והן מתייחדין ע"י התפלה ומחשבה של התפלה. ומלוה ומחשבה יחודם בשם הוי"ה דד' אותיות מ"ל מתחלפין בא"ת ב"ש לי"ה הרי הוי"ה. ומחשבה איהו אדם ר"ל שמא מפרש גי' אדם מ"ה והוא מחשבה כמ"ש חש"ב מ"ה: (השמטות לחלק ראשון זוהר י"ח א'):

ענין היחוד בצלותא כי יש ב' בחי' שאנו משיגים מאתו ית'. א' בחי' התפשטותו בכל העולמות להחיות ולהטיב לכל הנבראים (והוא הנק' קב"ה). ב' בחי' המקבלת כל התפלה והכבוד שאנו משיגים ומכירים את כבודו ואת שם קדשו. וב' בחי' הנ"ל הכל אחדות הפשוט. אך לפי שכלינו המעט אנו משיגים שהם בחי' בפ"ע. והענין כי הכלל מכל פרטי בני ישראל שמהללים ומשבחים ומכירים כבודו. זהו נקרא שכינה בתחתונים. והנה בחי' ההתפשטות הוא רצון פשוט להטיב ולהחיות אותנו תמיד. ובחי' מלכות המקבלת מאתנו תפלות וכבודו והשגת גדלו ית' כנ"ל. מוכנת תמיד לקבל הכבוד. ואח"ז לקבל הטוב מבחי' ההתפשטות. וזה בודאי שהתפשטות רצונו הוא להטיב כפי אשר יוכלו בני אדם לסבול הטוב ההוא והשפע (והוא כפי הדבקות של מחשבות ישראל שמכירים גדלו. שנרשם בבחי' הב') ובחי' הב' שוה לבחי' התפשטות רצונו לקבל כל הכבוד והלל ושבח ודביקות מחשבות ישראל לכל מה שיוכלו לסבול. כפי רצונו ית'. ולהטיב לנו. וזהו ענין היחוד ע"י דביקות מחשבתינו שמיחדים אלו הב' בחינות. במה שרצונו להטיב לנו באופן שיכירו את כבודו ואת גדלו. והנה בהנחת תפלין אנו משעבדין כל הכחות והחושים לשמו. ונתייחד מחשבתן דבוק בשמו הגדול. וכן בק"ש ובבשכמל"ו (שהשכינה מקבלת היחוד מאתנו) וזה שתקנו בשכמל"ו בחשאי שאמר משל לבת מלך כו' שזה השבח נוגע לבת מלך. ואין רצונה כביכול לגלות לפני מרכבתה שמלפה כביכול אל ברכתינו ותקנו בחשאי. וז"ש בזוהר ומתייחד קוב"ה בב"כ בצלותא. וכן זהו שאנו עושים אותו חטיבה א' בעולם. ליחד אותו במחשבתינו ואף הוא עושה לנו חטיבה א' בעולם שמשגיח עלינו ביחוד: (שם במה"ת):

ד' חלקי התפלה סוד שם הוי"ה. קרבנות נגד י'. פסוקי דזמרה נגד ה'. שמע נגד ו'. צליתא נגד ה' אחרונה שירין וניגונין דצלותא הן ו' קולות כידוע שבמעלות השיר יש ו' מדרגות זה למעלה מזה. ושיר הוא עליית הקול ממטה למעלה. וניגון הוא אותן הקולות בעצמם רק בהורדה זה למטה מזה. וה"ס ששה תיבות בשמע ובשכמל"ו. זה בקול גדול וזה בחשאי. והן שירין וניגונין דצלותא: (שם):

בתפלת הלחש הוא מסט' דאדני כידוע. ואז בבחי' נישוק קודם היחוד. ד' גדפין דאדני ובחזרה שאז הוא יחוד הוי"ה ואדני כידוע בבחינות היחוד. בחיבורא

חדא

שער נפתלי

ענין זיווג הנשיקין מבואר בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש ט'. וז"ל כבר נתבאר לעיל בדרוש ג'. איך יש ב' מיני זיווגים. הא' הוא זווג העליון רוחני ונקרא זווג דנשיקין והב' הוא זיווג תחתון גופני דיסוד ביסוד כו'. והנה ענין זווג זה (דנשיקין) נרמז בפ' תרומה דקמ"ו על פסוק ישקני מנשיקות פיהו דלית רחימו דדביקותא דרוחא ברוחא בר נשיקה כו' נשיקו דרחימותא אתפשט לד' רוחין כו' ומאן

איהו

אמרי שפר

ענין הנישוק והוא כמ"ש האריז"ל שהוא התכללות הרוחין דדו"נ זה תוך זה בסוד ד' אותיות אהבה. והוא כולל שני ענינים. התדבקות איברים העליונים פה דדו"נ. והתכללות הרוחין. שרוח פה דדכורא נכלל תוך רוח פה דנו"ק. ורוח דנו"ק תוך רוח דדכורא. והנה הוראות הענינים הוא התדבקות הרעיונות ואהבתם זה לזה. והוא הוראת מציאת חן. ויש הבדל בין מציאות חן מזה לזה. כי מציאות

חן

חדא כי השמות הן אז משולבות. כי בי' ב' פנים ב' אותיות הוי"ה. וב' דרועין ב' אותיות אדני. וכן בה. וכד מתחברין שהוא בתפלת קול רם ככ"ל שמתחברין אתוון. אקרי חשמ"ל. זמנין חשות וזמנין ממללות. ור"ל שקהל צריכין לשתוק בכל הברכה (ואז חשות) ובסוף הברכה לענות אמן. (ואז ממללות). ולכן גדול העונה אמן יותר מן המברך. דהמברך תמיד ממלל בקלא שהוא הוי"ה שעליו נאמר חיות אש ממללות. ובקהל זמנין חשות וזמנין ממללות ככ"ל. כידוע שחש הוא אדני. ומל' הוא הוי"ה. ומתחברין כחדא. והוא כמ"ש דבתפלת החזן נכללת במחשבה הוי"ה ככתיבתו ובדבורו אדני. ובעניית אמן שהוא גי' ב' שמות אלו מתחברין כחדא: (ביאורו לתי' י' כ"א א' ב'):

אמרי שפר

הן דדכו' אל הנוק' היינו שהיא מתרצה אליו. להיותו רם המעלה. וראוי שהיא תכנע לקבל ממנו. ומציאות הן דנו"ק אל הדכורא להיפך. דהיינו שהיא מוכשרת וראוי' שהוא ישתדל להטיב עמה ולהשפיע בה. והוא ענין כלל האהבה והנישוק. וכמו כן למעלה. בתחלה צריך שהשכינה תסדר כל הצטרכות של התחתונים. ואופני זכיותם בראוים המה שייטיב עמהם. אם מצד החסד והרחמים וכדומה. ולכן בעת תפלה בלחש מסדר הש"ץ התפלה בלחש. כל הצטרכות התחתונים והשכינה נצטייר בה כל התפלה. וכל הצטרכות. כידוע שבה ציור התחתונים. וה' ית' מתעורר במדותיו להטיב. וציור מעשה התחתונים שבה הוא הנקרא תפלה שהמל' מתפללת. כמו שנאמר ואני תפלה. שהמל' הנק' אני היא תפלה שבה הציור של הצטרכות התחתונים וזהו תפלה. והוא ענין התעוררות המחשבות כביכול למעלה. שכשרואה הצטרכות התחתונים כפי הציור שמציירת המל' לפניו אז מתעורר מחשבתו להטיב וענין התכללות הרוחין דזו"נ זה תוך זה בעת הנשיקה כמבואר בע"ה. הוא ענין הרגשת דכורא את ציור מעשה התחתונים שבמלכות. עד שכל מעשיו הוא רק לעשות רצון המל' להשפיע לתחתונים. וזהו התכללות רוח נוק' בתוך פה דכו'. ומתפשט אח"כ בתוך הגוף כלי המעשה. וכן להיפך התכללות רוח דכורא בתוך פה הנוק', הוא הרגשת הנוק' את רצון הדכורא שעל ידי מעשים כאלו תפיק רצון ממנו. ורוצה המלכות שיצטיירו ויצטיינו בה מעשה התחתונים לטוב להפיק רצון מז"א שישפיע בה כל טוב בעד התחתונים. והרוח הזה נכנס בתוך מחשבתה עד שגם גופה שהוא כלי המעשה הוא רק להפיק רצון כנ"ל. וזהו ד' אותיות אהב"ה רוח הדכורא בעצמו והתכללותו בנוק'. וכן רוח הנוק' בעצמה והתכללותה בדכו':

והנה מ"ש רבינו כי בלחש הוא זיווג נשיקין ובחזרה יחוד האמיתי. ע' מה שהבאתי בשער נפתלי

מדברי

מאן
שער נפתלי

איהו אהבה כו', ובמ"ש כאן יתבאר לך פי' המאמר הזה כו' אבל זווג העליון דנשיקין הוא מהג' העליונים שבו שמזדווגים עם ג"ר שבה כמ"ש בע"ח והענין שכל נשיקה הוא מבחי' הבל הפה היוצא מן הריאה אל הגרון שהוא בינה כנודע שכל הז' הבלים מבינה שהיא הגרון נפקו כו' וביאור הדבר שהנה חו"ב דז"א הם דוגמת או"א ממש והם מזדווגים בסיום ג"ר על ידי הדעת המחברם כו' שהחיך הוא חכמה והגרון הוא אמא והלשון הוא הדעת המזווגן כו' והנה אע"פ שאלו הם הזכר והנקבה הכל נקרא הבל א' בלבד כו' דכולם נחשבים בחי' זכר. ועד"ז יש גם כן בפה הנקבה בחו"ב שלה ואלו הם תרין רוחין. א' זכר וא' נקבה כו'. ועתה נבאר איך כל א' מאלו הב' רוחין נחלק לשנים כמ"ש בפ' תרומה ד' רוחין אינון בנשיקה וכל חד וחד כלול בחברי' כו'. אבל כאן הוא הזווג כפול שכמו שהזכר נושק פה הנוקבא גם היא נושקת פה הזכר. ונמצא שבנשיקת הזכר יש בו ב' בחי' א' הוא ההבל עצמו שנמשך ע"י הנשיקה והוא שורש ההבל עצמו והב' מה שנתערב עם ההבל של הנוק' תוך פיה. ונעשה בחי' נקבה ושרשו הוא זכר. וכן עד"ז הנשיקות הנוק' אל הזכר שהרי כשנושקת אותו בהכרח נשאר בה שורש הבל של הנשיקה והב' מה שנתערב עם הבל של הזכר שניתן בו מפי הנוקבא אליו ונעשה בחי' זכר ושרשו היא נוקבא והרי נתבאר ענין ד' רוחין דאית בנשיקין עכ"ל. ובדרוש ד' שם כ' וז"ל. שאין לך שום זווג גופני תחתון שלא יקדמו לו ב' זייוגין רוחניים דנשיקין והוא שקודם שיזדווגו בבחי' זווג תחתון מקדימין הנשיקין כדי לפיים הזכר לנקבה ולעורר ביניהם תאוה ואח"כ בא זווג התחתון. ובעת זווג התחתון ממש אז ג"כ יש בהם נשיקין עכ"ל. וע' בשער הכוונות דרושי חזרת העמידה דרוש א' שכ' וז"ל. הנה בתפלת לחש העמדנו ליעקב בנצח דז"א. ולרחל בהוד דז"א. ועתה בחזרת הש"ץ העמידה. כוונתינו עתה היא להעלותה יותר למעלה ולהעמיד ליעקב בחסד דז"א ורחל בגבורה דז"א עכ"ל והרמ"ק כ' בסדר תפלה שלו וז"ל אין יחוד גמור אלא בסוד החזרה. ושורש כל זה כי תפלת כל יחיד ויחיד בפ"ע הוא סוד היחוד

הגמור

מאן דמצלי צריך לסלקא רעותי' לעילא לעומקא עילאה (בינה) כמ"ש ממעמקים קראתיך ה'. וכמ"ש בפ' בשלח ס"ג ב'. הכי תאנא כל ב"נ דבעי בעותא קמי מלכא בעי לכוונא דעתא ורעותא מעיקרא דכל עיקרין כו' עש"ב. ושם ליתא אלא רעותא כמ"ש בפ' פקודי ר"ס ב' היכלא שביעאה רזא דרזין בלחישו ולא אשתמע. אלא הכא איהו רעותא דלבא לאתכוין ולסלקא רעותא לעילא כו'. והוא בתפלה. דבק"ש וברכותיה שהן שית היכלין הראשונות בהן כריעה כו'. כמ"ש בפ' בראשית בהיכלות משא"כ כאן. דלית דיוקנא דגופא תמן[illegible]ולית תמן אלא רעותא. ולכן שם צריך ממעמקים ובלחישו. (שם תכ"א ג"ה ב' בהג"ה בד"ה פתח ר"ש):

בצלותא פומוי אפיק שמהן ואצבעוי כתבין רזין וכד סלקין שמהן מפומוי כמה עופין מסט' דמט"ט פתחין גדפייהו לעילא לקבלא לון. וכמה חיוון דמרכבתא שהן מסט' דד' חיות מזדמנין לנטלא לון. והם שם ע"ב ושם מ"ב. ואלו ב' השמות הן סוד סליקו ונחיתו. מים (חסד ע"ב) ואש (מ"ב) דבהון צלותא סלקא ונחתא: (שם בד"ה וחיוון):

בצלותא צריך לכוין לשכינה פנימית התפלה והוא דעת. וזהו ולילה ללילה יחוה דעת דהן הצלותין דצריך לאמשכא לה נהר (דעת) בעלה: (שם כ"ו ב' בד"ה גם בלא דעת):

בחול (צלותא) היא בנה"י מקום המל'. אבל בשבת היא בחג"ת מקום הבינה. וע' בתי' ס"א ב' איהי הלכה דמלכא כד איהי אזלת גבי' בתרין שוקין דאינון תרי סמכי

שער נפתלי

הגמור. ולכך צריך שיהי' בלחש משום דסלקא שכינתא לגבי קוב"ה כנודע. ולכך הוא בסתימו קלא דלא אשתמע. בחשאי ודאי. אמנם אין היחוד הגמור נגמר אלא בחזרה מטעם כו' ושניהם בסוד התפלה נחית קב"ה על נצח גבי שכינתא. ושכינתא סלקא בהוד לגבי קב"ה. והיסוד אוחז בסוד ח"י ברכאן כו' אמנם שם הם סוד הפנים הוי"ה. כנפים אדנ"י. ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה. ובחזרת שליח ציבור שמעלתו ביסוד כדפי' בזוהר הוא סוד בחינת היסוד המתמצעת בין נצח והוד וקושר שני שמות כו'. שהוקשרו ונתיחדו יחד שני שמות יאהדונה"י. וזה ע"י היסוד גדול העונה אמ"ן שעולה שני שמות. עכ"ל. עוד כ' שם וז"ל. המחברת הראשונה דהיינו שמה שהיו ת"ת ומל'. ת"ת על נצח והוד. ויסוד ומלכות למטה מהם. נעשו בסוד הכפורת שהוא היסוד כרוב אחד מקצה מזה דהיינו הת"ת על נצח יהו"ה. וכרוב אחד מקצה מזה מלכות עולה לחוד אדני צבאות. ויסוד באמצע דהיינו הכפורת. דהיינו קרוב ויחוד שני שמות הוי"ה אדנ"י. אמנם ביחוד הם יאהדונה"י זה בתוך זה וזה בכלל זה ע"י חזרת שליח צבור דהיינו היסוד בעניית אמן קשר שתי שמות. ולזה מעלת חזרת הש"ץ גדולה מתפלת כל יחיד ויחיד. והעונה אמן אחר כל ברכה וברכה סודו בסוד חשמ"ל. שפי' חשמ"ל חיות אש ממללות. ופי' פעמים חשות ופעמים ממללות. כשהיסוד מברך דהיינו ש"ץ הם חשות כו'. ואח"כ בחתימת היחוד חתימת הברכה ממללות אמן. להחתים היחוד בסוד הוי"ה אדנ"י יאהדונה"י כדפי' עכ"ל. ונמצא דברי רבינו הם ממש דברי הרמ"ק ז"ל. וע"ש בדברי הרמ"ק שהביא ראי' לזה מר"מ. וקרוב שני השמות שכ' הרמ"ק היינו הנשיקין שכ' רבינו:

מ"ש

אמרי שפר

מדברי האריז"ל. כי בלחש הם איהו בנצח ואיהי בהוד. ובחזרה עולים בחסד וגבורה. והרמ"ק כ' כי בלחש נתקרבו שניהם איהו בנצח ואיהי בהוד. ועיקר היחוד הוא בחזרת הש"ץ. ע"ש. ונראה כי כשהם למטה בנו"ה אז הזיווגא אינו שלים עדיין. כי לא נתגדל קומתם עדיין. וזהו בזיווג היסודות. אמנם בזיווג הפה הנשיקין הם שלמים. כי הם באופן אחד טרם שנשלמו ואחר שנשלמו. ולכן קראם רבינו זיווג נשיקין וכן הרמ"ק קראם קרוב לבד. אבל היחוד האמתי ביסודות הוא בחזרת הש"ץ שנתגדל קומתם. והיינו שהמלכות מקבלת השפע להוריד לתחתונים ע"י עניית אמן שהוא אמיתית הפעולה. שיקיים הקב"ה רצון המתפלל ויתן לו כל מבוקשו וזהו עיקור היחוד קוב"ה ושכינתי' שהשכינה היא תפלה כנ"ל והקב"ה משפיע לה בקשתה. — ויותר נראה לי שדעת רבינו שגם בחזרה היא בנה"י כדעת הרמ"ק כמבואר בליקוט מתי' כ"ז א' כי רק בשבת עולה בחג"ת ובחול היא בנה"י. אע"ג שיש לדחות מ"מ בפשטו נראה כן וכן משמע בליקוט המתחיל רמ"ח תיבין וכן לקמן בענין ח"י ברכות בליקוט המתחיל ברוה ורעש:

קשוט . וכד סליקת בגופא בתרין דרועין דמלכא אתקריאת קבלה . ור"ל דשוקין הן מקום הליכה . וידין הן מקום הקבלה . לקבלא אותה : (תי' כ"ז א' בד"ה דהאי צלותא) :

צווחין בצלותא שהיא דרגא דצדיק . וכד ההוא צלותא אשתמע לקוב"ה ועניין צאדם אז מורידין לי' ההוא שפע מה שמבקש ע"י צדיק ונתמלא מקודם ההוא צדיק דלמעלה ואח"כ הצדיק ב"ג (ר"ת בן גילו) דלתתא : (כ"ג א' בהג"ה ד"ה וצווחין) :

צלותא סלקא באז (גי' ח' . אותיות הוי"ה אדנ"י) חבורא דתרין שמהן : (שם בד"ה אז יקראונני) :

שערי תפלה השערים הוא בבינה שהם נש"ב . דהוא פתח פתיחת השערים דשבילין דחכמה סתימין אינון בסוד קמץ קומץ היד בצורת יו"ד י' דחכמה ופתח הוא בבינה פתיחת היד בה' אצבעין ה' דבינה ושם פתיחת השערים . בדכורא הנקבים סתומים ובנוקבה פתוחים . וקמץ ופתח הן בחי"ב : (שם כ"ג ב' בהג"ה בד"ה בגין דתרעא) :

רמ"ח תיבין דק"ש הן ביסוד . והוא ק"ש בישיבה (בסוד לשבת בית) ותפלה הוא בעמידה ברגלין (בנו"ה) ושם הוא אנחא בחיוויא בקרני פרה שהן נו"ה : (שם בתי' מ"ב א' ד"ה ורמ"ח תיבין) :

לב איהי שכינתא דלא נטלא אלא דמא לא דהיא ברירו דדמא לבד . והפסולת זורקת על הכבד . ומאותו הברירו נותנת השופרא לבעלה מוחא והן סוד הקרבן סוד גדול (נ"ל כי השכינה לוקחת ברירו דדמא נפשא דקרבנא . והפסולת זורקת ע"י אש הדיוט למקום הדיוט והבן זה . ומאותו הברירו נותנת לבעלה קוב"ה שופרא דשופרא והוא רעותא דקרבנא) וכן הצלותא דלא נטלא רק נקיה בלא סיגין ובלא פסולת ר"ל בלא מחשבה זרה ובלא חטא . וקריבת לגבי בעלה שופרא שופרא דכלא דרעותא בלבד סליק למוחא : (שם מ"ג א' בד"ה לב מבין) :

צריך בר נש בצלותא למיהוי עיניו לתתא לגבי נשמתא דאיהי שכינתא דאיהי אסירא בגלותא . ור"ל שיהיו עיניו כל מגמתו ותפלתו בשביל השכינה . ולביה לעילא בקוב"ה לבקש ממנו . ור"ל שישפוך לבו לקוב"ה . וז"ש שצריך שיתן עיניו למטה לארץ ולבו למעלה לשמים . כי שמים וארץ ידוע שהן קוב"ה ושכינתי' (שם מ"א א' בד"ה לתתא בשכינתא) :

תורה מזהרת ויהיבת עיטא לישראל לאתפייסא בקוב"ה . והכל ברצון הקב"ה כמ"ש ועשה לי מטעמים ברעותא דשכינתא . איהי אמרת לישראל דיתקנון צלותין במאכלין טבין מפקודין דעשה . דפקודין דעשה הייני צלותא . וצלותא שקילא ככל פקודין כמ"ש בפ' ויקהל ר"ב ב' שית פקודין דקיימין בצלותא דסלקין לגבי שית מאה פקודין דאורייתא כו' תליסר אחרנין כו' ע"ש . והן מטעמים כאשר אהבתי מפקודין דעשה . ותקנת שכינתא עם ישראל מאכלין דצלוהא דאינון קרבנין : (שם כ"א א' בד"ה דצלותא ובד"ה ברעותא) :

בתפלה אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק ר"ל אפילו רדוף אחר התאוות והרהורי התאוות רודפין אותו מ"מ לא יתבטל מהתפלה . אבל עקרב דהוא הכבד (שהוא כועס . פוסק) ונק' עקרב כעס דכבד (עקר ב') דעקר בי"ת וכמ"ש בפ' תלוה דכעס עקר נשמתא . טורף נפשו באפו . ואמרו (עירובין ס"ה א') ביומא דרתח לא הוה מצלי וז"ש דעקרב פוסק : (שם מ"ה א' ד"ה וכבד איהו) :

אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסוק ביחודא . דאפילו כרוך בהרהורין דעבירה או עשה עבירות . אבל עקרב בהרהורא דע"ז דהן מצטרפין למעשה ופוסק אפי' בתפלה אם באין לו הרהורין אלו . דהרהורין אלו קטל לי' לב"נ לגמרי . לא כאלו הרהורין דנחש שהן רק באבר אחד . דע"ז שקולה ככל התורה : (תש"ט קכ"ח ב' בד"ה לא יפסיק ביחודא) :

הפה הוא בינה פיתוחי חותם ה' עילאה כידוע . וב' שפוון הן ב' כנפיה דבהון סלקא צלותא . ורוח דנשיב בפה שע"י מגביה השפתים הוא עד"א דנק' רוח . רוח

היולא

היולא מכנפי ריאה. דע"י פרח נשמתא: (תי' מ"ה ב' בד"ה רוח דנשיב):

קרבנא קדמאה דא צלותא דשחרית. אם היו זכיין הוו זכיין הוי נחית דיוקנא דארי"ה והוה מקבל קרבנא. ודא מיכאל דדרגי' חסד. איהו הוה מקבל צלותא דשחרית. (כי היא צלותא דאברהם חסד) כי מיכאל הוא אריה דכסא. והוא אריה דמזבח. דהאם רבוץ כאריה. ואם לא זכו מה כתיב בקרבנא לכלב השליכון אותו דחשיב לי' כטרפה. וז"ש אם שגורה כו'. ואם לאו יודע אני שהוא מטורף. אמר מטורף כמ"ש כאן דחשיב לי' כטרפה וכמ"ש טורפין תפלתו בפניו שנאמר טורף נפשו כו'. ונפשו היא התפלה כמ"ש ואשפוך את נפשי. ונחית דיוקנא דכלב לקבל ההוא דורונא. וכמ"ש (יומא כ"א ב') א"ר חנינא סגן הכהנים אני ראיתי כו'. כי כלב הוא היפוכא לקבל אריה. דג' חיות אלו הם נגד חיות ובהמות ועופות. כלל החי. ואדם על כולם. ולפיכך אינון בהיפוכא דלהון. כן הטורף נגד נשר. וחזור נגד שור. וכלב שהוא חיה. כדעת ת"ק (כלאים סוף פ"ח) נגד אריה. ואריה הוא מלכא דכל החיות. וכלב הוא השפל שבכולם. והוא עז פנים. אלא שמתשמר מפני אריה: (שם בהג"ה ס' ע"א):

התפלות (הם נגד קרבנות) ואף שהכהנים מקריבים. מ"מ הקרבן הוי בישראל. וכהנים שליחותייהו קא עבדן. ולכן התפלה מוטל על הכל: (שם ד"ה בכרסייא):

עת רצון הוא כי עת נק' נוק'. ורצון הוא ת"ת. מלא והיכל הרצון. וכד צלותין סלקין כדין אקרי עת רצון דאיהי חבורא דא עם דא. והענין כי היא נק' שאלה דאיהי בעא בעותין דישראל וכן תפלה. ואז שהיא אצל המלך כתיב ובזה הנערה באה אל המלך כל אשר תאמר ינתן לה. נמצא בעת רצון מתחברין תרין שמהן כחדא הוי"ה אדנ"י וע"ז נאמר א"ז תקרא כשתקרא באז חיבור תרין שמהן ח' אתוון הנ"ל. וכן ו"ה ג"כ (חיבור) הוא וב"ד. שתקרא בא"ז וכן יענה לך בז"א: (תל"ח פ"ב א' בד"ה ובההוא):

אינון דידעין לכוין כוונות ויחודים. אותן היודעים הכוונות על בוריים כל שם איך יולא משם הוי"ה דעליו הם מיוסדים כל השמות. דשמות הן בשכינה והוי"ה בקב"ה יכולין לנחתא חילא מתמן לגבי שכינתא בלא ערבוביא כלל בכל פקודא ופקודא כי בכל מלוה ומלוה כוונה המיוחדת ומקובלת. לכל מלוה כוונה אחרת בקבלה. והשוי"ת משונות בנקודות. והכל בכוונות דהוא עץ החיים. דתורה ומלוות הוא עץ החיים ובעה"ח אין רע לאפוקי שמושים לגרכי האדם בעה"ד טו"ר: (תס"ו ק"א א' בד"ה אבל אינון):

ק"ש הוא קול שמע ישראל. שתיקן ישראל בדרגא עלאה. וצלותא הוא דבר (בלא קול) שתיקן יעקב. בעודו יעקב שהלך ללבן. (תס"ט ק"ו א' בד"ה יוליך את הקול):

צלותא (הוא במל') דקול באשה ערוה ולכן צלותא בחשאי וכן בשכמל"ו בחשאי משא"כ בשמע ישראל דהוא בקלא דהוא ו' תיבין. ז' קלין באימא כו' ואיהו שביעאה: (שם ק"ו סע"ב בהג"ה בד"ה כד אחיד):

ד' דברים הוא בצלותא. מחשבה ורעותא וקלא ודבורא. על המחשבה עין רואה. דמעשים בספר נכתבים וכמ"ש עין רואה ואוזן שומעת וכל כו'. וכמ"ש וראיתי אני בלבי ולבי ראה הרבה כו'. ואוזן שומעת הקול. ובחוטם רעותא דקרבנין שהן הצלותא דסלקין ביה למוח דשם ניחוח לה'. ופה מקבל הדבור: (שם קכ"א א' בד"ה ומאן דמשתמע קלי'):

ציצית ותפלין ק"ש ותפלה הן תיקונא חדא כמ"ש רז"ל הרוצה לקבל עליו עול מ"ש שלמה כו' יניח תפלין ויקרא ק"ש ויתפלל. וצ"ל ג"כ כמ"ש בר"מ פ' שלח (ע' בתוס' וברא"ש בפ"ב דברכות י"ד ב') וכולם הן תיקונין דפקודא חדא שהיא צלותא. והן תיקונין דשם הוי"ה כסדר ולכן הן תיקונא חדא. וכמה דאיהו תקין לי' כורסייא בעטופא דמלוה ובתפלין איהו מעטר לי'. הכי קב"ה מתקן לי' בההוא עלמא כורסייא ועטרה. וכמה דאיהו

דאיהו נחית לי' בק"ש ויקום כורסייא בגיני' ואמלך לי' על כל מלאכין ומשריין דשמן וכל משריין יקומו לקבלא ויעבדו אותו. כמו שהוא קם בגלותא ועובד אותו בתפלה כמ"ש ולעבדו כו' איזה עבודה כו': (שם קכ"ט ב' בד"ה ויקום ובד"ה דאיהי פקודא חדא):

התפלה דב"נ עולה בשכינתא בג' גלותין והכל דוגמת הכה"ג בק"ק כן עתה התפלה שהיא עבודה שהיא בלב ק"ק כמ"ש איזה עבודה כו': (ת"ע קל"ה בד"ה אם הוה עאל בשכינתא):

בתפלה בחשאי שהוא תפלת הקהל בלחש סליקת שכינתא. וכמה חיון דאזלין באוירא לקבל התפלות שהן עומדין באויר לד' רוחות דאינון שרפים, חשמלים עשר כתות אינון כלהו פתחין גדפייהו לגבה לקבלה שכינתא עלייהו וכד סליקת בכולהון באילין הבלים שבלחש אין שם רק הבלים והן משע' דשכינתא וכד סליקת עלייהו מיד נחת קוב"ה לקבלא לה בכמה חיילין ומשריין משריין דשכינתא סלקין עם שכינתא ומשריין דמלכא נחתין עלייהו. וצלותא דבר גם איהי איתעבידת סולם לתרין משריין דמלכא ומטרוניתא וז"ש והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו בגלותא כי מלאכים דשכינתא דאיהי אלקים עולים ומלאכים מקב"ה יורדים וכד סלקין משריין דמטרוניתא סלקין בחשאי ר"ל בתפלת הלחש וכד נחתין משריין דמלכא עלייהו אינון ממללן והוא בתפלת קול רם דנחית מלכא לגבי מטרוניתא וזהו חשמ"ל שהן אדנ"י הוי"ה: (תז"ח ע"ד א'):

צלותא כד נפקא מפומא דב"נ הוא כגוונא דישראל כד נפקו ממצרים דנפקו כיונה דברחת וכן הוא רדיף אבתרה הכי אית צלותא דמסטרא דילי' שכינתא איהי פרחת בה כיונה וח"ו המקטרג רדיף בתרה בכמה חובין דאוליף-על ההוא מארי דצלותא ואוליף לון בגבורה. כי שם קטרג ושם עליית השכינה והכי אינון צלותין מעורבין ח"ו. ואם חזרין בתיובתא קוב"ה אמר לגבי שלוחא דצלותין דאיהו מט"ט מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו מצד לצלותין דנטלין במטלניהון והאי הוי צלותא דנמשלה כצפור וכיונה והיא הנופלת בידו דרדיף כמ"ש כצפור אל פח וכד חזרין בתיובתא הפח נשבר כצפור נמלטה כו'. ולפעמים היא כנשרא דכד צלותא סליקת באורייתא מה כתיב בה כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון ואלין אינון צלותין דמארי דאורייתא דסליק כנשרא (שהוא מסטרא דאימא עלאה) דלא דחלת מכל עופין כי אימא עילאה מתמן אורייתא ואימא איהי נשרא. ואורייתא איהו שטר חירו לבר גם מכל מקטרגי דעלמא: (כנשרא דלא דחלת מכל עופין): (שם ע"ד ב'):

מאן דצלי צלותא לאילנא דחיי לא יחזיר ריקם בגלותי' לעולם דשם אי' חובין מעכבין את התפלה דשם לא יגורך רע משא"כ בתפלה דע"ה טו"ר אע"ג שמלך עלמה התפלה שלמה וז"ש אני מליאה הלכתי. ר"ל אני התפלה שנק' אני מליאה הלכתי. מלך עלמה מלא י"ה. וריקם השיבני (שהתפלה חוזרת ריקם) שעל התפלה אמרו שפתי תפתח פתחו תרעין דהיכלא. ואם לא אפתחו סגירת השפתים נעשות אלם. וכ"ז לפי שלא היתה בדחילו ורחימו והן י"ה כידוע שאינן בו ולכן נעשית אלם (כי חסר י"ה מאלקים נשאר אלם) וז"ש אני מליאה הלכתי אני התפלה שהוא במלכות אדני שפתי מליאה הלכתי מל"א י"ה אותיות אלקי"ם מליאה כידוע וריקם השיבני וז"ש דאלם בלא י"ה איהי ריקם. ריקם מן י"ה. והוא בסוד עיבור בלא מוחין פיו סתום אלם. דאפיק ה"י מאלקים נשאר אלם. כי באלקים הוא ד' אותיות הוי"ה כמ"ש בת"ז י"ה שבאלקים הן שבהוי"ה נשאר מלא הוא ת"ת ו' שהוא איש תם מלא י"ה שהוא כלול מאו"א בסוד בן י"ה כידוע וה' אותיות שבאלקים סוד ה' אחרונה שבשם. ובזמן שהוא כליל י"ה הוא אלקים מלא י"ה. וא"ל נשאר אלם מאורייתא שהן מוחין דאו"א שכלולין בו כידוע ובמאי אשתמודע איך ניכר במעשיו אם איהו באילנא

דחיי

דחיי או בעץ הדעת. זה יכול להכיר בכוונתי'. כי מאן דנשמתי' מאילנא דחיי. ודאי כד מנח תפלין על רישי' מתכוין לאעלא כל שרים של שבעים אומות תחות שולטנותא דשכינתא עילאה. ובתפילין של יד יכוין לאעלא כל אומין תחות יד ה' דאיהי שכינתא תתאה (שנק' יד) כמ"ש בתיקון י"ח דכלילא מי"ד אתוון והכלל בשני התפלין לאעלא שפחה תחות גברתה עילא ותתא. ר"ל שכינה עלאה ותתאה וכן שפחה ב' נוקבין בישין (עילאה אימא דשרי דאומין) ותתאה הוא אימא דערב רב כידוע. ובהזכרות דלגאו דכלילן בהון בתפלין צריך (לכוין) לאעלא עבד תחות רבו עילא ותתא. ב' דברים של הס"א מד' אבות כמ"ש בר"מ פ' משפטים שהן נגד ד' אותיות שבשם זה לעומת זה תחת י'ו'. ומאן דמכוין כנ"ל אקרי ברא דקוב"ה ושכינתי' בנים אתם לה' אלקיכם ר"ל לה' קוב"ה אלקיכם שכינה כידוע: (תז"ח פ' ע"ג):

צלותא איהי מלכות אדני שפתי כו' והיא קול דממה בחשאי: (פ"א א' ד"ה צלותא בחשאי):

ב' דברים צריך לעליית התפלה. א' שלא יהי' במארי דצלותין חיבין ואחד שהתפלה עצמה תהא נקיה (דהיינו בלא בלבולא דדעתא) וזהו מי יעלה בהר ה' נקי כפים מן העבירה ובר לבב בתפלה: (תז"ח פ"א ג' בד"ה מי יעלה):

התפלה עולה בז' רקיעים כמ"ש בזוהר ויקהל. ושם בודקין את התפלות. ושבעין ממנן על שבעים אומות הן מקטרגין על התפלה. ומיד דחזיין שם ה'. בצלותא דאיהי אדנ"י ובתפלין דעלי' בשל ראש הוי"ה. ובציצית ותפלין של יד. והן ד' דרגין דשם הוי"ה ציצית ותפלין של יד ימינא ושמאלא תש"ר ותפילה הוי"ה אדנ"י עד"א ושכינתי' שכלל כולם ד' אותות הוי"ה. מיד כלהו דחלין ומזדעזעין מצלותא כמ"ש וראו כו' ויראו ממך. ומנהון נפלין ומנהון ברחין: (שם פ"א ד' בד"ה אינון מקטרגין ובד"ה ותליין ובד"ה הוי"ה):

צלותא סלקא באורייתא דתפלה בלא אורייתא לא סלקא כנ"ל. דאורייתא חירו כו'. וצלותא איהי שכינתא. והקב"ה אורייתא. וצלותא איהי מצוה וצריך לסלקא תורה ומצוה בדחילו ורחימו שהן ד' אותיות הוי"ה י"ה דחילו ורחימו ו"ה תורה ומצות: (שם בד"ה וצלותא איהו ובד"ה תורה ומצות):

תפלה בכוונה שהוא מחשבה היא עיקר התפלה כמ"ש (תענית ב') איזה עבודה שבלב זו תפלה והוא בעד"א: (שם בד"ה דכד צלותא):

הפה בו סלקא התפלה מלכות. וצריך לסלקא לצלותא במקום שמלכות מגעת כן צריך לסלק במחשבה והיא סלקת לעילא כמה דרגין בכח מעשה בני אדם שלמטה. כמו אדם שעומד למטה וזורק דבר למעלה ממנו. והוא בתפלה. וכמו דבר שזורק בכח סליק למעלה כן היא צ"י ב"א [עולה] כמה דרגין. והכל לפי כח של אדם שהוא מעשי ה' כח מעשיו וכפי הכוונה ומחשבה כ"ח מ"ה כידוע: (שם בד"ה פתח כמלקדמין):

בההיא שעתא דתפלה דסליק לה לגבי בעלה אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק (כי ב' בחינות ישראל ויעקב הם דו"נ דז"א ועליהם אתמר הוא ישופך רא"ש [מישרא"ל] ואתה תשופנו עקב מיעקב) ור"ל הוא ישופך רא"ש בדכורא עד"א שהוא עץ החיים ושם אין נגיעה בנחש והוא עלמא דאתי כידוע דשם ישופנו והוא רא"ש מישרא"ל שהוא דכורא. ויעקב הוא נוק' דשם עה"ד ורגליה יורדת כו'. וזהו תשופנו עקב בעוה"ז בעקבות משיחא הוא שליטתה כידוע. והוא בעקב דיעקב. וי' דיעקב אע"ג דנחש כרוך על עקב בלו מ"מ לא יפסיק [כי] יסלק לה להאי אבנא דאיהי י' דיעקב לאתר דאתגזילת מעמודא דאמצעיתא מן י' דישראל בעלה. ורומז דאפי' בזה"ז מ"מ יש לה סליקא. וצריך לסלקא לה עד אין סוף. וכד נחית לה לאשפעא לתתאים נחיתת ג"כ בבעלה.. והוא בצדיק דשם הוא

קדוש

הדום רגליו. והאמר בה כל הכורע כורע בברוך שהוא צדיק כידוע. לכן הוא בכריעו בגהית'. כי' בעד"א צריך לסלקא לה עד א"ס וצריך לנחתא לה עד אין תכלית. ולא יפסיק לה מיני' לא לעילא ולא לתתא: (שם פ"ב א' בד"ה שהיא אבן):

מי שמתפלל אל מל' צריך לקצר. ולגבי עד"א צריך להאריך. והוא מי שמבקש על העה"ז יקצר. ועל העה"ב יאריך. וזה ענין בתפלת מרע"ה. דתפלה בשביל מרים שהיא בדרגא דמוק' לקצר. ובשביל ישראל בדכורא בדרגא דעד"א להאריך: (שם בד"ה וכל מאן דבעי ובד"ה לקצר):

מיום שחרב ביהמ"ק נפסקה מחילת ברזל בין ישראל כו'. וכן רבא ביומא דעיבא לא גזר כו' משום שנאמר סכותה בענן כו'. והוא קליפת בהו: אבנים מפולמות והוא ענן. ועליו נאמר סכותה בענן לך מעבור תפלה הוא מלכית. דל"ל חבורא דיחודא. ולכן שערי תפלה ננעלו והוא קליפה הקשה מכולם כאבן אבנים מפולמות. ועלה מתקבלים תגאים כפטיש יפוצץ. ולית דיוכל לתברא לה עד שיבא משה רבינו ע"ה כמ"ש בר"מ פ' תלא והוא מחיצת ברזל הנ"ל שיאמרו משכהו לבהמ"ד אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא כו' בקושיין דהלכה. דכ"א משבר קלת עד שיבא משה רבינו וישבר הכל ולכן הוו מצלי היכי דהוו גרסי דשם נשבר הענן הנ"ל ויכול לעבור התפלה וז"ש מרים הוי מצלינא בבי כניסתא כיון דשמענא כו' אין לקב"ה אלא ד"א של הלכה שהן ד' אותיות הוי"ה מוחא דלגאו דשם משבר הקליפה כנ"ל לא הוי מצלינא אלא היכי דגריסנא: (שם פ"ב ד' בד"ה סכותה ובד"א בהו):

האדם זריק בצלותי' אבנין דקוב"ה לשכינה: (פ"ג ב' בד"ה זריקת אבנין):

רחמי במקום הבינה כמ"ש ויגולו רחמיך על מדותיך תליסר תרעי דרחמי כו' וכל התפלות עולין אלי' ולכן ה' צלותין ביה"כ לכל ה' דרגין שנתגלו אז: (ביאורו לאג' ברכות פ"ט סי' כ'):

בבל שעתא דבר נש מצלי. קוב"ה אקדים ונטר לה לצלותא דאיהי שכינתא ור"ל בזה דאיהי ברשו בעלה: (מה"ב ח"ג רכ"ו א'):

בזמן ביהמ"ק הי' תפלת ערבית רשות דהוה ברשות בעלה בביה"מ וישראל בארץ. וצ"ל אלא לב' תפלות חו"ג מוחין. אבל דרגא דיעקב הוי בה בקביעו. והענין כמ"ש בתיקוני' ריש ת"מ כי ד' מוחין ב' לזיווג חו"ג וב' דת"ת הן למזונות. משא"כ עתה דקבעוה חובה בגליתא: (עכ"ל במה"ב ח"ג רכ"ו א'):

תפלה הוא בדרגא הצדיק ח"י ברכות וברכות לראש צדיק. וכמ"ש תפלה לעני שהוא צדיק ותפלת ערבית במל' נפש דצדיק ואיהו כגון פרט שהן שיורין דשדה ובאין לעני. כן תפלת ערבית ג"כ לעני. ומט"ט איהו שכיר שליח דח"י עלמין (לקבלא ח"י ברכאין דצלותא תלת זמנין בכל יומא) וזהו ביומו תתן שכרו תיכף כשמתחיל היום: (שם רע"ח א'):

(ליקוט) ביומו תתן שכרו דא צלותא דשחרית. ולא תבא כו' צלותא דמנחה. הענין כי מט"ע הוא נתקן ומתבנה מתפלתינו. ועל תפלת ערבית אמר כי עני הוא. שהוא כמו לקט. אימורין ופדרים שיורי קרבנות. ובזה יובן פסוק הענק תעניק לו. כי הוא עבד עולם. וצריך להעניק לו ענקים לגרגרותיך שהוא התפלה. מלאכך נגד קרבנות. מגרנך הוא פסוקי דזמרה שהוא מגרון זמרה. וכמ"ש א"ת מהונך אלא מגרונך. ואח"כ יולר. יקב"ך ר"ת יחו"ד קדוש"ה ברכ"ה. ברכה הוא ברכו. קדוש קדושה. יחוד הוא ק"ש: (עד כאן לשנו):

רשות הוא לשון מלכות. אל תתודע לרשות בלתי בעלה. ותפלת ערבית רשות. דאיהי

ערבית דילי' רשות של היחיד צדיק. דהוא ברשות דידה וכן ת"ת בעלה : (ביאורו לתכ"א מ"ח א' בד"ה ואיהי רשות) :

תלת אבהן (שהן תרין דרועין וגופא) בהון (בדרועין) אחיד בה (במל') ועל גופא אסתלקת ואברהם ויצחק תקינו בחי' דכורא בקר וערב דהן ביממא (שחרית ומנחה) ויעקב (תיקן) בחי' נוק' דהוא בליליא (ערבית) ועל שכולל שניהם לכן תפלת ערב כל הלילה כולל שניהם ; (ביאורו לרים תמ"ט) :

התפלה הוא במלכות . ג' תפלות להעלותה בג' אבהן (ת"כ פ"ט א' בד"ה ובגין האי) :

פעלו דא צלותא דשחרית . ולעבודתו עדי ערב דא צלותא דמנחה . כי בשחרית שם היא פעלו לבד דאברהם קראה הר (בלא חרישה) אבל יצחק שדה בחרישה . וזהו ולעבודתו וגו' . וצלותא בנוק' והיא עבודתה : (סיף תכ"א) :

תלת גוונין דאשא הוו נחתין בתלת צלותין לאדלקא ולאוקדא אינון קליפין כי בפ' נאמר תוקד בו . פעם ראשון לקבל ערבית בלילה כמ"ש כל הלילה עד הבוקר . ואש (המזבח תוקד בו) השני לקבל תפלת שחרית בבקר כמ"ש ובער עליה עצים בבקר בבקר והאש על המזבח (תוקד בו) וכ"ה פשטא דקרא . דראשון נאמר שיהא דולק כל הלילה . על האברים ופדרים . והשני נאמר על המערכה בבקר שידליק אותה [ולא יהא בטל האש בסדר המערכה וז"ש לא תכבה] והשלישי נאמר אש תמיד נאמר שיהא דולק תמיד עד הערב ועליו נאמר תמיד . וכן עולת התמיד נאמר על התמיד של בין הערבים (נגד תפלת המנחה) שאז נתקיים תמיד שלשון תמיד אינו על עולם . אלא על הזמן שהוא יהא תמיד וכמו בלחם הפנים ומנורה כל הלילה והתמיד בבקר ובערב : (תכ"ח ל"ה ב' בד"ה הא תלת גוונין) :

אברהם ויצחק הם העלו ותקנו אותה (היינו התפלה שהיא השכינה) בדרגין דלמעלה תפלת שחרית ומנחה במדת יום . אבל במדת לילה יראו מנגיע . אבל יעקב תקן תפלת ערבית מדת לילה . ולכן צריך לסבל פגימו דילה תמן . ונלקה בלילה דנתלו בה המאורות : (שם תס"ט ק"י א') :

גוון תכלת איהו אחיד בצלותא דערבית כו' וצלותא דערבית לקבל אמורין ופדרין דמתאכלין כל הלילה . (דתכלת) איהו אש שורף ואוכל ולכן כתיב על מוקדה . והיא צלותא דערבית דאיהו מדת לילה . דאיהי מדת תכלת דאכיל . וכמ"ש בפ' בראשית כ"א א' ולכן בי' מתאכיל אברין ופדרין וז"ש על מוקדה כל הלילה . תפלת ערבית כל הלילה : (ת"ע קכ"ה ב' א' ד"ה על מוקדה) :

ד' אותיות השם ד' חיון הן ד' תפלות . אימא עילאה ותתאה הן שמאלא וימינא . דשכינה תתאה באבא . והן י"ה שחרית ומנחה . עד"א ו' ערבית . והן ג' חיון הנ"ל . צדיק תפלה מוסף דכליל כל התפלות . ובו נכלל שכינה תתאה והוא ה' של השם חיה רביעית : (תז"ח פ"א ג' ד"ה מסט' דעד"א וצדיק) ·

ימינא ושמאלא וגופא (חג"ת) הן ג' תפלות (שחרית מנחה ערבית) וכלל התפלה הוא צדיק ח"י עלמין ח"י ברכות . וברכות לראש צדיק כידוע שכנגדו תפלת מוסף . שהן סמיכו דילה בחו"ג וזקיפו דילה בעד"א . ויחודא דילה בצדיק . והן ד' אותיות השם : (שם בד"ה דמקבל לה) :

ג' צלותין שחרית מנחה ערבית הן יב"ק בעד"א דכליל מאבהן ג' חיון עלאין והיא שלקא בכולם . בצלותא דשחרית ומנחה איהי עולה לגבי' · וקביל לה בתרין דרועין . ובצלותא דערבית הוי"ה עד"א נחית לגבה . בצלותא דערבית בי' איהי אוקידת כל אילין קליפין דשלטין בליליא . וכד סליקת לגבי' סליקת בכמה ריחין ובוסמין דגנתא דעדן . כמ"ש מי זאת עולה

שזאת עולה ע"י מי דנהיר לה בה' נהורין מן המדבר בצלותא מקטרת מור ולבונה מכל אבקת רוכל . ג' מיני בוסמין שהן בכח"ב כלילן בחג"ת כמ"ש בזהר בג' תפלות יב"ק : (שם פ"ב ד' בד"ה בצלותא עד ד"ה הוי' נחית לגבה) :

היום נחלק לב' יום ולילה . והיום בעצמו נחלק לב' בקר וצהרים אבל הערב אינו נחלק . וכן הג' תפלות . ובבקר הוא זמן העמידה והחזרת הנשמות להגוף . ולכן אצל אברהם כתיב אל המקום אשר עמד שם . ובצהרים הוא זמן ההליכה לכן כתיב וילא ילחק . ולילה הוא זמן השכיבה כתיב וילן שם : (ביאורו למשלי ג' פ' כ"ג) :

עד חצות היום האור מתגבר והולך ומחצי היום ואילך מתחלש האור וכל שהאור מתמעט הדין מתחיל . שאור הוא חסד וכל התפשטות מלד החסד . והתכנסות ומיעוט מלד הגבורה . והנה ד' עיתים ביום שבהן ד' דרגין ד' רגלי המרכבה . שבהן תקינו ג' תפלות אברהם ילחק ויעקב . ואחר חצות דוד . חצות לילה אקום כנור דדוד כו' . חצות הראשון דאברהם מדת החסד תפלת שחרית דאברהם . אור ישר . שהחמה הולכת ומתפשטת בעולם ונותן לכל דבר חוקו . ומחצות היום הולך וחוזר למכונו . והוא אור חוזר ומ"מ מאיר לעולם אלא שבאור חוזר . והוא מדת ילחק תפלת מנחה . ועד חצות לילה הארץ מקבלת בתוכה וקולטת בתוכה מה שקבלה ביום . והוא תפלת יעקב עיקר הקיום . ובחצות לילה מוליא הארץ גידולה מהשפעתה כמ"ש ותקם שבעוד לילה . וכן בזו הארץ עיקר הגידול אחר חצות . והוא מדת דוד חצות לילה אקום כו' : (ביאורו שלח קנ"ו ב') :

היחוד הוא ביסוד ח"י עלמין . ובח"י ברכות הוא היחוד מסט' דח"י עלמין ובזמנא דאיהון ביחודא חדא לריכין ישראל למיקם בצלותא בחשאי דהיחוד הוא בחשאי . וישראל עומדים בעמידה לאתערא לגבה ח"י ברכאן בחשאי . לארקא לה ברכאן . ולכך הוא ח"י ברכאן והנה כל האותיות שהן בלדיק הן שם שד"י . דלדיק י' שומר ש"ד . כמו ברית שהוא י' . ח"ו אם פוגם הולך ה"י ונשאר ש"ד . ולכן הי' ר"א משמש בלניעות שלא יסתלק הי' וישאר ש"ד . וזהו שכפאו ש"ד . שבשבילו לריך הלניעות . וכן הוא במזוזה . ולכן שם הוא שד"י. דהמזיקן שורין אלל הפתח . ואות דמזוזה שומר מהם . ואם הוא משתמע קלי' מיד לפתח חטאת רובץ . ר"ל שמסתלק הי' . וכן במזוזה וז"ש לפתח כו' . וכן הברית הוא פתח האדם כמ"ש בזוהר ושם לריך שמירה כידוע . וכ"ה בתפלה . ולא עוד אלא דאיהו זעיר במהימנותא ר"ל דאין השכינה שהיא אמונת ישראל שורה עליו . (והענין כי ש' בתלת ווין הוא תלת גוונין דאבהן , ד' מלכות , י' יסוד , המתחברם ע"י הטפה הכלולה מג' אבהן כידוע . לארקא לה ברכאן ע"י היחוד . ולריך בחשאי , שהס"א לא תקבל השפע וזהו היחוד השלם . כי תלת גוונין דקשת מתגלין ביסוד ונכנסין במל' בלי הפסק רשות אחר ח"ו) : (ביאורו לתי' י' כ"א א') :

תפלה לריך לעומקא דכלא (בינה) דכתיב ממעמקים . והיא כוללת כל בינה . דכל התפלות שמתפללין לכל הכל כלולין בה . ולכן בכל התפלות לריך לכוין בה עומקא דכלא . ונק' כן ע"ש עד"א שהוא ב"ן י"ה (אותיות בינה) והוא נק' תפלת כל פה . כל נק' שכולל הכל . שהוא כולל יה"ו . ב"ן י"ה . וחג"ת . דאיהו ממולע בגופא בין תרין דרועין . ונה"י כלולין בחג"ת . וכליל ג"כ לשכינתא כמו שית' . ולפי שהוא בבינה בן י"ה . לכן גם היא כוללת הכל . ומה שאמרנו דאיהו כולל השכינה . מפני שנק' אות בלדיק . על שם ו' דילי' וא"ת דילה . דשכינתא תתאה כלילא מא' עד ת' . וגוף ולדיק חד הוא ובזה כוללה ג"כ . והוא כל פה . ובינה ג"כ נקראת על שמו כנ"ל , ונק' תפלת . מפני שכולל כל התפלה . שהוא כולל ג' ווין . וא"ו דידי' וב' ווין דב' השין (כי כל ה' לורת ד,) . דעד"א דאיהו שמים ושתי קלות מב' השין הן שתי קלותיו . מקלה השמים עד קלה השמים . וכן ווין של ההין , רגל שמאלי שבתוכם . וג' ווין הן כנגד ח"י ברכאן . דאיהו כליל תלת ברכאן דללותא קדמאין .

ותלת

ותלת בתראין. ואיהו כליל תרין ווין שני קלותיו הנ"ל. דאינון י"ב ברכאן דצלותא דאתקריאו אמצעיות: (ביאוריו לתי"ע ל"ט ב'):

סוד ח"י ברכות ג"ר בחג"ת. וג' אחרונות בנה"י וביניהם י"ב אמצעיות בקשות צרכיו כי הי"ב הם נגד י"ב של הדעת שמתגלה בת"ת: (ביאורו להיכל ו' מהיכלות פקודי רנ"ג ב' בד"ה דקיימן הכא):

אחז"ל ח"י ברכות דתפלות כנגד מי. נגד ח"י חוליות דשדרה. וח"א נגד ח"י אזכרות דהבו לה'. וח"א נגד ח"י אזכרות דק"ש. והוא כי התפלה נחלקת לג'. בקרבנות לדכאה גרמי' והם ח"י חוליות שבשדרה שהוא גופא. ואח"כ בפסוקי דזמרה נגד עולם המלאכים נגד ח"י אזכרות במזמור הבו לה' בני אלים שהם המלאכים. אח"כ ברכת יוצר כנגד ח"י אזכרות בק"ש. והתפלה כוללת כל העולמות שהיא אצי' שכוללת בי"ע לכן יש בה ח"י ברכות נגד כל העולמות שתחתיה. (הג"ה. נראה להרמ"ש) וכן בכל חלקי התפלה יש ח"י. כי בחלק א' שהוא עולם עשי'. יש ח"י ברכות מן הנותן לשכוי בינה ע"ש בה"ת כמ"ש האריז"ל. ח"ב בפסד"ז ח"י אזכרות ביהי כבוד. ח"ג יוצר ח"י אזכרות בק"ש (ע"כ הג"ה): (ביאוריו לזוהר ח"ג רנ"ה ב' בד"ה צולב דא צדיק):

הא אינון בחופה שהוא היכל ק"ק אדני שפתי כו'. צריכין עמא קדישא למיקם בעמידה קדמיהון. שהוא תפלת הקהל בלחש. וכן החזן שהוא תפלת הש"ץ בקול רם לברכא לון בז' ברכאן ולקדשא החתן לכלה בקידושין והיינו כי הז' ברכאן הוא (ג' ראשונות וג' אחרונות וכלהו אמצעיות חדא ברכתא נינהו. כמ"ש בגמ' (ברכות ל"ד א'). והיא נגד ברכה השביעית דכלה אשר ברא כו' שחשיב י"ב דברים ששון ושמחה כו' עד ורעות. וכן נכללין כולן בהביננו. וז"ש בגמ' (שם כ"א א') אם יכול לחדש דבר יחזור ויתפלל כו'. נגד פנים חדשות. שחוזרין ומברכין ז' ברכות. ולקדשא החתן לכלה הוא קדושה דשמ"ע: (ביאורו לתי' י' כ"ב א'):

בג' ברכות קדמאין יסדר ב"נ שבחוי. כעבדא דמסדר שבחוי קדם רבי'. דאלין תלת כתבין כל זכוון דהן רישא וב' דרועין. שהן ג' ספרים ספר וספר וספור כמ"ש בס"י. ב' ספרים בשתי ידים וספור בלשון. כמ"ש בס כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בינתים. וכיון שהן כתבין כל זכוון ולכן יקשט עלמו בשבחין לסדר. בתלת בתראין שהן גוף ותרין שוקין אתמין לכל א' כפי המקבל עליו. ולכן צריך ב"נ למעבד בהון כעבדא דמקבל פרס מרבו והלך לו. דתמן איהו בית קבול חותמא דקשוט. ואיהי מלכותא קדישא. כי המל' היא מקבלת החותם. כמו שחותמין על אדמה שמקבל צורת החותם. כן היא שהיא חותם של עד"א דמות אדם. כמ"ש בתי' א'. וזהו חותמא דקשוט שחותם של הקב"ה הוא אמת כידוע. והוא בעד"א. כידוע. תתן אמת ליעקב. וכן נו"ה נקראין ירכי קשוט. ותלת (ברכות) בתראין הן גוף ותרין שוקין. באמצעיות צריך למשאל (כעבד המבקש פרס מרבו) דתמן ו' ו'. (כנגד י"ב ברכות) שצריך לשאול מבעל שכתיבה והחתימה דהן ו' ו' ת"ת ויסוד גוף וברית אע"ג דחשיב בתלת בתראין גופא. ו' ו' דכאן הן שמש וירח דנהרין בז' כוכבים. (פי' אע"פ שהן נהרין בהון מ"מ נחשבים גם במספר הז'). והנה שני ווין הנ"ל חד אתרי כתיבה שהוא ת"ת שהוא כלל ב' דרועין. וחד אתרי חתימה יסוד שהוא כלל ב' שוקין. והן כוללין י"ב פרקין כי ת"ת כלל ב' דרועין שבהן שית פרקין ולכן הוא ו'. וכן יסוד כלל ב' שוקין שית פרקין. שוקיו עמודי שש. והוא ו' ג"כ. והן י"ב בקר שהיס עומד עליהם מלמעלה. ג' לכל רוח. ג' פרקין של כל א': (שם בביאורו):

ח"י עלמין איהו כליל ח"י ברכאן. והן בצלותא. דהן ברכאן והצלותא. שהן הברכות והבקשות. שהן צדיק ושכינה (נ"ל פי' כי הבקשות מכל ברכה הן בשכינה. והח"י

ברכות בעלמא הן בצדיק): (תק"א כ"ג ב' בהג"ה בד"ה עד דמטי):

התפלה הוא מצד המלכות רק שבח חקוק ורשים ח"י עלמין דאיהו צדיק בתמני סרי ברכאן דצלותא: (תק"ב ס"ד ע' א' בד"ה בפתקא):

עד"א איהו כליל תלת ברכאן קדמאין דאינון אבהן וגבורות וקדושת השם ואיהו כליל תלת בתראין בעבודה. ואיהו כליל (י"ב ברכות) אמצעיות. דעד"א כליל ו"ק שהן ג"ר וג' אחרונות שהוא וא"ו של שם כפשוטו. ועוד כליל י"ב של הדעת שהן באמצע. והוא י"ב (ברכות) האמצעות והוא וא"ו מליאה ב' ווין. ואלף שבאמצע נגדו ברכת המינים. שהוא אלף בינה. לבא שמתלבש בתוכו: (ת"ע קכ"ב א' ד"ה ועד"א):

צלותא איהי צדקה לעני דאיהו צדיק ח"י עלמין ח"י ברכאן. וכמ"ש ושכב בשלמתו וברכך ולך תהי' צדקה כו'. והוא בצלותא. כי היא כסותה לבדה ציצית. שמלתו לעורו תפלין. וצדקה הוא צ' תשעים אמנים. ד' ארבע קדושות. ק' מאה ברכות. ה' חמשה חומשי תורה שהוא קריאת התורה. דהוא (הכל) בצלותא: (ק"ל ב' בד"ה דאיהי צלותא):

צדיק דהוא עני מתעטף בח"י ברכאן דצלותא דהוא ביה: (בי"א תיקונים קמ"ב ב' בד"ה הה"ד תפלה לעני):

ברוח ורעש ואש. דאינון עשי' יצירה בריאה ,,כי רוח באופנים עשי'. רעש חיות כמ"ש את קול כנפיהם וגו' יצירה. ואחר הרעש אש. שרפים שהן אש שורף בריאה" ובכולם לא קאתי מלכא. והנה קול דממה דקה שכינתא דאצילות. והנה ה'. תמן קאתי מלכא. ובצלותא קול דממה דקה. ר"ל השכינה ולכן צלותא בחשאי. ובגין דתמן קאתי מלכא. צריך למיקם בגיני' ובגין דא אתקריאת צלותא עמידה. ובגין דבתפלה הוא קוב"ה ושכינתי'. ויחודם הוא ע"י ח"י עלמין כידוע. לכך בתפלה ח"י ברכות. ובקול רם שם הוא עיקר היחוד. ובעניית אמן נרמז כחושבן. יאהדונה"י קוב"ה ושכינתי'. ובי' ביסוד צריך למכרע. כמ"ש הכורע כורע בברוך שהוא יסוד. והכריעה עד שיתפקקו ח"י חוליות שבשדרה. ר"ל בסוד ח"י עלמין והשדרה הוא בסט' דצדיק כמ"ש לולב דומה לשדרה. צדיק כתמר כו' כפת תמרים. ובתלת קדמאין דאינון מסט' דחג"ת שהשכינה שער להם צריך לתקנא שבחוי לאעלא לתרעא דמלכא בהיכלי' דאיהו אדנ"י מהיכ"ל. לבתר דעאל תמן ישאל שאלתוי בי"ב ברכאן דאינון ו' ו'. ו' ת"ת ו' יסוד כידוע ששניהם כלולין מו"ק. ונקראין ברכות אמצעים קו אמצעי (שהם ת"ת ויסוד) ולבתר יהבין לי' שאלתוי בתלת בתראין דתמן צדיק בין תרין שפוון לשון למודים. ובי' שכינתא איהו קבלה. ולכן מקבל שם התפלה. והכל מסט' דצדיקים גמורים מסט' דעץ החיים שאין בהם יצ"ה כלל. בנים לקוב"ה ושכינתי': (תז"ח ע"ז א' ב'):

ח"י ברכות של חול הוא כנגד ח"י עלמין דמתלבש במט"ט בע"ע שבו כידוע בחול כמ"ש יסי' סגור ששת ימי המעשה. שמט"ט נק' ששת ימי המעשה. דשליט בשית יומין דחול. ובי' ששת ימים תעבוד. ולית עבודה אלא צלותא. שהוא המקבל התפלה בימות החול כידוע: (שם פ"א ג' ד"ה וי"א אזכרות):

כלל התפלה הוא בח"י עלמין שכנגדו ח"י ברכות וברכות לראש צדיק: (שם פ"ז ב' ופ"ח ב'):

מנין שאומרים אבות שנאמר הבו לה' בני אלים. ומנין שאומרים גבורות שנאמר הבו לה' כבוד ועוז. ומנין שאומרים קדושת השם שנאמר הבו לה' כבוד שמו השתחוו כו'. וידוע שהג'

ברכות

אמרי שפר

ענין הג' רישין וג' י"ג דהיינו י"ג תיקוני דיקנא וי"ג נימין וי"ג היוורתי. הנה הי"ג תיקוני דיקנא כבר

שער נפתלי

מ"ש באד"א דברים בד"ה מנין שאומרים כו' כ' עליו הגאון ר"א בס' באר יצחק על אד"א וז"ל

ברכות ראשונות הם כנגד ג"ר. והם כנגד ג' פעמים י"ג תיקונים דאדרא. י"ג ת"ד. י"ג חיוורי. וי"ג קולי דשערא כו'. ואע"פ שהן למעלה באתכסיא. הן למטה באתגליא. כי הנסתרות הוא לה' אלהינו. כי בי"ה ה' צור עולמים. כמ"ש בתיקונים תכ"ב: (עכ"ל באדרת אליהו דברים א' פ' י"ג בד"ה לשבטיכם):

בעת

שער נפתלי

וז"ל „וידוע שהג' ברכות הם נגד ג"ר" ר"ל ששרשם למעלה בג"ר עילאין דע"ק. שהם סוד ג"ר גולגלתא אוירא ומו"ס. שהם כח"ב דע"ק כמ"ש רבינו בפי' לס"ד ובליקוטים שגולגלתא הוא כתר. ואוירא הוא חכמתא עילאה סתימאה. ומו"ס בינה דע"ק. ולכן שם בוצד"ק שורש הגבורות. ומשם ג"פ י"ג. י"ג תיקוני דיקנא הם ממו"ס בסוד בינה וי"ג נימין הם מאוירא עולים למעלה בסוד ווין. וי"ג חיוורתי בגולגלתא. הם ג' פעמים הב"ו עכ"ל. ומ"ש ואע"פ שהן למעלה באתכסיא הן למטה באתגליא כו'. כוונתו כי הי"ג הנ"ל הן למעלה בג' רישין דע"ק ושם הן באתכסיא. אבל הג' ברכות הם נגד ג' אבות והג"ר נחתין בהון ומתגלין תמן כידוע חכמה נחית בימינא. ובינה בשמאלא כו' כידוע וע' מ"ש בתיקון כ"ב ד' ס"ב ע"א וע' בס' באר יצחק הנ"ל:

מ"ש

אמרי שפר

כבר נתבאר ענינם ב"ה על ברייתא דר' ישמעאל יתבאר אי"ה. בביאור יותר בי"ג מידות שאחר שמ"ע וי"ג נימין וחיוורתי נבאר בעה"י אם יגמור בעדי. ותחלה נבאר ענין הג' רישין שהם גולגלתא אוירא ומו"ס. כבר ידענו שא"א הוא ההנהגה שלא שייך בה דין כלל. רק כולו חסד גמור. אמנם למעלה מג' רישין הנ"ל יש עוד ראש א' ונקרא רישא דלא אתידע. ולפעמים המספר של ג' רישין הוא רדל"א וגולגלתא ומוחא. ולפעמים נעלם רדל"א. ובמקומו אוירא שם נתגלה כחו מעט. והם ג' גולגלתא אוירא ומוחא. והנה הרדל"א הוא מל' דא"ק שנעשה עתיק לאצילות כידוע בכתבי האריז"ל. והיינו כי א"ק הוא הנהגה נצחיית ומשם יקבלו השכר הנצחי כאשר ישיגו אותו ע"י מעשיהם הטובים. הרי לפנינו שני מיני הנהגות. הנהגה א' לפי ענין הבחירה. ושם בוודאי שייך קלקול ותיקון רבוי ומיעוט. כדי שיתן מקום לבחירה. שכר ועונש. הנהגה ב' לפי ענין הנצחיות שלא שייך שם שום קלקול ותיקון. והיא הנהגה הבלתי מוגבלת ואינה נופלת כלל תחת הסוג של ריבוי ומיעוט. וא"כ הם שני הנהגת הפכים. ומ"מ יוצאים ההנהגות האלה ומשתלשלים זה מזה. שהרי ע"י מעשיו הטובים גורם להשיג הנהגת א"ק הנהגה הנצחית בשכרו כנ"ל. ומקום התחברותם נקרא בשם בפני עצמו שהיא מדה אחת ממדותיו ית' שמרכיב שני ההנהגות האלו ביחד אע"פ שהם הפכים. וההרכבה הזאת נקראת בשם רישא דלא אתידע. והוא סוד הספיקות שברדל"א שהם הספיקות איך מתחברים מ"ה וב"ן ביחד והוא כי סוד ב"ן הוא סוד מערת המכפלה שהיא כפולה משני שמות הוי"ה. שגם המילוי הוא הוי"ה והוא הוראה על מדות המלכות דלית לה מגרמה כלום. וצריכה להתמלאות מהוי"ה אחרת. כאשר כבר ביארנו ענין המל'. והוראה הזאת שצריכה להתמלאות א"כ עדיין לא נתמלאה. והטעם כי זה תלוי במעשה התחתונים באיזה אופן תתמלא ובאיזה שם. אם בע"ב או בס"ג או במ"ה כידוע. נמצא שם ב"ן מורה על הבחירה ועל המיעוט וריבוי ושינויי ההנהגה כנ"ל. אמנם שם מ"ה הוא אדם והוא שם כולל לזכר ונקבה ביחד כמו שנא' ויקרא את שמם אדם. כידוע בסוד הו"ה שהוא מילוי שם מ"ה. והנה זכר ונקבה. היינו משפיע ומקבל. והזכר משלים את כל החסר להנוק'. וכיון שנק' אדם ע"כ יש בו כל הצריך להשלמת ההנהגה אפי' להתחברות הנצחיות. כי כל אדם פירושו הנהגה שלמה כידוע. והנה סוף כל התיקונים הוא שתתבטל הבחירה ויראו ויבינו הכל שהכל מאתו ית'. והנה ביטול הבחירה א"א להבין כעת. כי איך יוכל היות שני הפכים בנושא אחד וזהו ענין התחברות שני השמות מ"ה וב"ן אד"ם ובהמ"ה. וזהו הספיקות כנ"ל ואחז"ל ערומים בדעת כאדם ומשימים עצמם כבהמה. והוא התיקון האמתי. כי במקום הב"ן שהוא מקום הבחירה כנ"ל שם משימים עצמם כבהמ"ה שאין לה בחירה. והבן זה. והנה אחרי שידענו הרדל"א בכלל נבא לביאור הג' רישין בעה"י. כי מבואר בדברי האריז"ל ובדברי רבינו כי האוירא שם נתגלה כח הרדל"א. והמוחא הוא המחשבה של הנהגת א"א. שהוא הנהגת החסד הגדול שאין בו דין כלל. ובהמחשבה הזאת נכלל איך כל הג' חד"ר הם באין כולם חסדים גמורים ולכן יוצא ממנו ג' הויות נגד חד"ר. שכולם חסדים כנ"ל. והם י"ג תיקוני דיקנא. שכופה בו את הדינים שלמטה שיתהוו חסדים גמורים כידוע והם י"ג כנגד י"ב אותיות של ג' הויות. וא' הכוללם כידוע. וכן הי"ג נימין הן מאוירא עילאה שבין הגולגלתא למוחא. שבו כח הרדל"א כנ"ל. והוא סוד השיעורין שמשער את הנהגת הז"א שהוא הנהגת שכר ועונש. והוא משערו באופן שיהי' מחובר להנהגת הרדל"א שמתגלה באוירא. ששם חיבור שני ההנהגות הנ"ל דהיינו הנהגה הנצחית. והנהגת שכר ועונש התלוי בבחירה כנ"ל. וע"י שיעור הנימין הנ"ל לא יעשה הז"א את הנהגתו רק באופן שסוף סוף יבא לתכלית הנצחיות. וכבר כ' רבינו ז"ל כי שיער מרמז לשיעור והן הן

הנימין

בעת ההוא. עת זה סוד אל גנת אגוז ירדתי. ההוא זה אגוז שבתוכה. והן ח"י ברכאין דצלותא. כמו שאמרו בתיקונים. שסוד ח"י ברכות. הם סוד שני"ם שני"ם איש ואשתו. שבעה שבעה איש ואשתו הנאמרים בפ' נח כו'. התפלה נכנסת במדה העשירית והיא כוללת כל העשרה. ועניני התפלה הם עשרה ד"ו פרצופין וששה דרגין [וד' רגלין]: (עכ"ל שם ואתחנן ג' כ"ג):

ח"י עלמין לצדיק וכמ"ש בה"ז ויתן אותם אלהים ברקיע השמים. ט' מלעילא לתתא. וט' מתתא לעילא. שהוא ח"י בשני עולמות. והן ט' נהורין. וכנגדן ח"י ברכות בתפלה כמ"ש

אמרי שפר

הנימין שהן שיער. והם ג"כ י"ג בסוד ג' הויות של הד"ר שבז"א כנ"ל, י"ב אותיות וא' הכולל. וכן הי"ג חיוורתי הן הלבנונית שבין השיער. והן החיוורי מהגולגלתא בעלמה והיינו כי בתוך השיעורים הנ"ל שהוא מסער את הנהגת הז"א שלא יצא מתכלית של הגלהיות א"כ ע"כ נדקים איזה הנהגות מהז"א שלא יפעול אותם דהיינו אותם הדינים הגמורים שאם יתנהג בהם לא יוכל לבא להתכלית אותם ההנהגות נידחים. וזהו ע"י הגברת החסדים שבא"א. והם הם החיוורתי שבין השיער. והיינו מה שנדחה בין השיעורים ואינו נעשה הוא ע"י החיוורתי החסדים הנ"ל. ואכמ"ל יותר. והם ג"כ י"ג כנ"ל נגד הג' הד"ר הנ"ל. ועיקר הי"ג הוא אח"ד שגי' י"ג. ומרמז על האחדות הגדול שבכל הנהגותיו כביכול. שאפילו ההנהגות שנראים הפכיים הם באחדות גמור. כל א' לפי ענייגו. ומרמז על היחוד הגמור בין הניתן והמקבל. כידוע. שהם הוי"ה ואדני. והמספר מא' עד י"ג גי' נ"א כמספר שני השמות הנ"ל:

מ"ס

שער נפתלי

מ"ש בעת ההיא עת זה סוד אל גנת אגוז כו' ע"ש בס' הנ"ל, ותוכן דבריו. כי עת בגי' גנ"ת אגו"ז והוא הנוקבא שנקראת עת. וגנת הוא נוקבא. ואגוז יסוד שמתחבר עמה כמ"ש בתיקונים, והוא בחיבור יום ולילה. ק"ש סוף. ותפלה בתחלת היום תחלת הנץ החמה. ואז מאיר בהם הדעת. שהוא סוד ההו"א שם הדעת. והוא פרטות האגו"ז שהוא דרגא דטו"ב (גי' אגו"ז) וז"ש והטו"ב בעיניך עשיתי שסמך גאולה לתפלה. והם סוד ח"י ברכאין דצלותא שהם בסוד ח"י עלמין. שהם רק י"ז. שהא' הוא ברכת אבות שהוא כלל כל הברכות ושרשם. שלכן אמרו אם לא כיון באבות יחזור ויתפלל כו' שהוא יומא דכליל כלהו יומין. ולעולם השורש אינו בחשבון. עכת"ד. ומ"ש שסוד ח"י ברכות הם סוד שנים שנים כו' שבעה שבעה כו'. כ' בספר באר יצחק. ר"ל כמ"ש בתי' בסוד תיבת נח ד' מ"ו ע"ב או כו' דסלקין לחושבן שנים שנים שבעה שבעה ח"י כו'. ר"ל דתיבת נח הוא נוקבא ונח הוא איש צדיק נייחא דביתא שהוא סוד האגו"ז והוא גנת אגוז כמש"ל. וכתיב שנים שנים באו אל נח כו' לחיות זרע כו' והם סוד ח"י ברכאין שהוא מעד"א האי נהר דמתפשט בחוט השדרה בח"י חוליות שהם ח"י ברכאין כמ"ש רז"ל שנגדם נתן ח"י ברכות והם לחיות זרע כו' שהם נכנסים בנח ומישם אל התיבה. והנהר הוא סוד ההו"א שם הדעת נהר היוצא כו'. ואלו הי"ח ברכות הם בסוד ט"ט דמטטרו"ן כידוע שהוא ט' מעילא לתתא וט' מתתא לעילא אור ישר ואור חוזר. בסוד דו"נ לכן הם שנים שנים שבעה שבעה איש ואשתו. ושנים לבד חו"ב ושבעה לבד דעת עם ו"ק. והם בדו"נ שהדעת יוצא מחו"ב ומתפשט בו"ק והוא כולל ב' עטרין חו"ב שהם דו"נ. עכ"ל: ומ"ש כי ענייני התפלה הם עשרה ד"ו פרצופין כ' בס' באר יצחק הנ"ל ותוכן דבריו. שהם בסוד ד' עמודי הכסא וששה דרגין. וד' עמודין הם ד' ראשונות דמקננין בכסא. וששה דרגין בסוד ו' היכלות. ו' ברכות ראשונות ואחרונות נגד ששה היכלין. והיכל הששי שם סוד הפה ושם התפלה בפה ומשם י"ב תחומין אשתלשלו למטה י"ב שבטים, ונגדן י"ב אמצעיות. והוא סוד אגו"ז שהוא רק י"ז שהיכל הששי הוא י"ב ותחתיו ח' היכלות ומ"מ הם י"ח כי היכל התחתון כולל ב' לבנת הספיר. יסוד ועט' היסוד. ובהיכל הרצון שם מתקשרין היכלות כלם ושם קיימין כל שאלתין ובעותין דעלמא בסוד ואני תפלתי לך ה' עת רצון כו' וסוד שמונה עשרה ברכות ג"ר בחג"ת. וג"א בנה"י. וביניהם י"ב אמצעיות בקשת צרכיו. כי הי"ב הם כנגד י"ב של הדעת שמתגלה בת"ת. שכנגדן הוא בהיכל זה י"ב חיות ונהורין. עכ"ד. עוד כ' שם. סוד ד' צלותין ג' דאבהן שחרית מ"ע. וא' דחצות. נגד דוד רגל רביעי חצות לילה אקום כו' ואברהם קראו ה"ר ויצחק הוסיף ק"ג וקראו שד"ה ויעקב הוסיף ק"ג וקראו בי"ת. ודוד הוסיף ק"ג וקראו תפל"ה בדרגא דידה תפל"ה לדוד ואני תפל"ה כמ"ש רבינו במ"א שכל הצלותין בסט' דק"ג (גי' מנחה) עלמין דשמאלא. לתקנם ולמתקם בימינא כו' ולפי שימינא נכלל בו שמאלא. לכן אברהם הוא שני פעמים ק"ג וקראו ה"ר. עכ"ד:

מ"ש

כמ"ש ברכות לראש צדיק : (שם ברכה אופן שני פ' ט"ז) :

ח"י ברכות הם רבועים אלפי שנא"ן . שאינן . בסוד ט' ממטה למעלה וממעלה למטה : (ביאורו על אגדות ברכות פרק א' סי' מ"ג) :

שבע דשבתא כנגד שבעה קולות . והוא כי עוף השמים יוליך את הקול כו'. קול דק"ש שהוא ז' עם היחוד . ובעל כנפים יגיד דבר הוא י"ח דשמונה עשרה דחול . ובשבת אין להם כנף . והוא גוף העוף שמוליך את הקול . והנה ו' קולות הם ח"י אזכרות שכ"א כולל ג' שמות ג' אמ"ש רעש ורוח ואש ג' חיות כו' והשביעית הוא הוי"ה וי"ט הוא א"ד : (עכ"ל באג"ב פרק ד' סי' ד') :

ח"י דחול הוא צדיק ח"י עולמים . ששה שמות . היא משלימתו לד'. ולכן אמרינן ביומא דתעניתא (כ"ד) . וז' דשבת הוא בסוד שבת . והן כנגד נר"נ . וט' דר"ה בחינה רביעית שהוא עשר והוא תשע : (שם) :

ברכות לראש צדיק הוא שני פעמים ח"י ברכאן בלחש ובקול . והוא שני פעמים. שד"י . והן שני פעמים שבע ברכאין . תו"ך וב"ר והח"י ברכאין הן ג' שמות דחב"ד : (משלי י' פ' ו') :

י"ב שבדעת אתתקן י"ב ברכות אמצעיות כנגדו . וכל י"ח ברכות הוא ג"כ באל"ף . יו"ד ג"ר . קולא וקולא וגב (צ"ל וגיו) . וכן ג' אחרונות . ו"ו דהוא ו"ו דמתחלק לב' ווין באמצעיות : (ביאורו לתס"ע ק"ח ב' בד"ה ועלייהו אתמר) :

ח"י ברכות הן ביסוד . ט' מעילא לתתא . וט' מתתא לעילא . וברכות המינין נגד מל' . שמשם סביב רשעים כו' . משלמת לעשר : (ביאורו לר"מ ח"ג רכ"ו א') :

דבר דא צלותא . דצלותא היא מל' שנק' דבר . ורזא דדבור אדני שפתי תפתח וגו' שמשם הדבור . ולכך אומרים אותו קודם התפלה שהיא דבור : (ופי' כי אדני הוא השכינה כידוע) : (ביאורו להק' ת"ז ב' ב') :

האדם

שער נפתלי

מ"ש בד"ה שבע דשבת"א כתב בנו הגאון ר"א ז"ל וז"ל „קול דק"ש" כי קול ודבור הוא ת"ת ומל' תורה ותפלה . ק"ש הוא פרשה קטנה כו' ותפלה הוא דבור מלכות בחינת דוד „שהוא ז' עם היחוד" ששה תיבות בפ' שמע ישראל ועם היחוד הוא ז'. „ובעל כנפים כו' הוא ח"י דתפלה דחול" כי האדם אין לו כנפים . רק ג' חיות לכל א' שש כנפיים הם ח"י כנפים כנגד ח"י דתפלה דחול מדרגת מט"ט. עכ"ל: ומ"ש כי האדם אין לו כנפים הוא תמוה. דכל הד' חיות יש להם כנפים והאדם מכללם ומבואר בתז"ח ע"ג א' בסוד ס"ד גדפין ע"ש . ואפשר כי האדם הוא כללא דלהון באנפין וגדפין כמבואר שם בדברי רבינו ולכן לא חשיב לו : ומ"ש וי"ט כו' כתב הר"א הנ"ל וז"ל. וי"ט עם ברכת המינים הוא י"ט ברכות שהיא כנגד מלכות אדנ"י עכ"ל :

מ"ש ששה שמות כ' הר"א הנ"ל . הוא יה"ו יש בו ו' צירופים . הם ח"י אתוון בחי' צדיק: היא משלימתו לד'. ה"א אחרונה מצורף לכולן. ח"י עם ו' ההין המשלים לכל צירוף. חד לכל תלת. הם כ"ד דידה של נוק'. ולכן אמרינן ביומא דתעניתא. ה"א אחרונה דינ"א דמלכותא: והן כנגד נר"נ כ"ד נגד נפש ה"א אחרונה. ח"י נגד צדיק ח"י עולמים נגד רוח. וז' דשבת נגד נשמה שבת נשמת כל חי . וט' דר"ה הוא בחי' רביעי' נשמתא לנשמתא: שהוא עשר. מלכות: והוא תשע . בחינת יוסף שיצא מבית האסורים: עכ"ל:

מ"ש במשלי ברכות לראש צדיק הוא שני פעמים ח"י כו'. כי ברכות לשון רבים על ב"פ ח"י הנ"ל בלחש ובקול ושניהם בראש צדיק עטרת ויסוד , ושני פעמים שד"י גי' ברכו"ת. והן שני פעמים שבע כי השבע כולל י"ח כי האמצעי כולל י"ב כמו בברכת הבינני והם נגד ז' ברכות דכלה . ושני פעמים הם כנגד תו"ך וב"ר דיסוד שהוא ז' כידוע. ותו"ך וב"ר הן אותיות ברכו"ת. ומ"ש כי הח"י ברכאין הן ג' שמות החב"ד צ"ע. ואפשר לומר כי כוונתו כי בדעת שם אהו"ה גי' י"ז ועם ב' שמות דחו"ב הרי י"ט נגד י"ט ברכות דשמ"ע : וע' מ"ש רבינו באד"א על פ' בעת ההוא:

מ"ש

תפלת שחרית

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ

ברוך

לקוטי הגר"א

האדם הוא בדמות מט"ט. דנעשה מרכב לקוב"ה ושכינתי' והוא כגוף ונפש. ורמ"ח איברין דנפש פתיחין לאשפעא לגוף והוא רוח ונפש רוח לנפש. דנפש איהו שיתופא דגופא. והוא בק"ש ותפלה ובלחש בצלותא לית אבר מרמ"ח איברים דשכינתא דלאו איהו פתיחא לקבלא לו וז"ש אדני שפתי תפתח. שפ"ה גי' שכינה תפתח לקבלא כו'. ושיא אדני ובחזרת הש"ץ נחית הוי"ה לגבי אדני בכל אבר. והאי איהו רזא דחשמ"ל עתים חשות עתים ממללות. והיינו כי בלחש איהי פתיחא לקבלא כו' ושם ממללות הדבור. וכאן בחזרה חשות. כי בתפלה בקול רם כלהו חשין ושותקין לשמוע מפי ש"ץ. ובלחש כלהו ממללין. שהש"ץ דוגמת הקב"ה. ואמרז"ל כשהדבור יוצא מפי הקב"ה חשות. והוא כי בשעה שהדבור יוצא מפי הקב"ה דהיינו דנחית הוי"ה על אדנ"י. דמתאחדין קול ודבור (קוב"ה ושכינתא) כחדא אז חשות. והיינו בתפלת הש"ץ שעונין אמן שכולל ב' השמות. אבל בלחש שוי"ה במחשבה ובדבור אדני (וכלהו איברין דשכינתא פתיחין לקבלא כנ"ל) ואז ממללות למשאל מזונא. — החיות שאגין בק"ש בקול. הוי"ה. אופנים מלפלפין בתפלה בלחש. אדני. וימינא ושמאלא הוי"ה ואדני פרודות. ובעד"א בתפלה בקול מתייחדין שם הוי"ה ואדני ביחוד. והוא בחזרה בשרפים שלכן שם הקדושה. (ביאורו לזו' ח"ג רכ"ח א'):

תפלה במל' אדני שפתי תפתח. ופי הוא מל' ב"ד של מטה: (שם רע"ד ב'):

אדני שפתי כו' הוא היכל ק"ק: (ביאורו לתי' תי' י' כ"ב א' ד"ה אינון בחופה):

מלכא שוי כלא בידא דמטרוניתא היכלא דילי' (אדנ"י גי' היכ"ל) ואמר כל מאן דבעי למשאל שאלתוי ייתי למטרוניתא. בההוא זמנא דפקין כלהו לפתחא. ותרין ממנין תמן. חד סגרון דסגר. וחד פתחון דפתח. והם אדנ"י הוי"ה. ומטטרו"ן דאתקרי בשם תרוייהו ממנן על תרין מפתחין אלין. כי מט"ע הוא יסוד כלול מב' שמות הנ"ל ושני השמות הן בנו"ה. וכד דפקין כלהו לפתחא דתמן סגרון דסגיר ותמן פתחין דפתיח. מיד ייתי רעיא מהימנא ויימא אדני שפתי תפתח. תפתח דא פתחון. השפתים תרין תרעין שערי לדק עלייהו אתמר פתחו לי שערי לדק. וזהו אדני שהוא לדק שפתי תפתח. וכד קוב"ה איהו בהיכלא (אדני) כלהו סלקין תמן. ודפקין לתרעא (מילוי אדנ"י) ואמרין אדני שפתי תפתח. תלת (ברכות) קדמאין דצלותא אינון מסדרין שבחין לאעלא קדם עלת העלות דתמן חיי נפשא. אמלעיות ממנין על שאלתין למשאל בעותהון על לרכי גופא. תלת בתראין מקבלין תיובתא דכל שאלתין מן מלכא. ומטרוניתא דאיהי מצוה דמלכא אפוטרופסא דכל פקודין אליפת זכו קדם מלכא בגינייהו. ויימא לי' רבון עלמא הא אינון דקיימין קדמך בצלותין לריך למיהב לון שאילתין דלהון. (כי כל א' לריך לו מצוה חדא שילמדו עליו זכות ע"י המצוה הזאת בצלותא) הא מארי דרגלין שלוחי דמצוה דפקין לתרעא. ואמרין לההוא דסגור היכלא סגרון ואתקרי אדני שמיה כשם רבי'. אמרין ליה אדני שפתי תפתח. תפתח דא פתחון. אפתח תרעין דהיכלא. בההוא זמנא עאלין נטורי תרעא למלכא. ואמרי לי' רבון עלמין. הא מארי דרגלין קא דפקין לתרעא (כ"ל ז"ש מה שאמרו בירושלמי על סמיכת גאולה לתפלה משל לאוהבו של מלך בא ודפ"ק על פתח"ו של מלך) ומטרוניתא דאיהי מצוה אוליפת עלי' זכו. בההוא זמנא יהב לון רשו לאעלא. בההוא זמנא קלא נפיק לגבי מארי דרגלין ואמר בן אדם עמוד על רגליך ואדבר אותך. מליל עמי מה שאלתך באמלעיות דללותין. וינתן לך בבתראין. דשם כעבד המקבל פרם. מטרוניתא קבלת שאלתוי. אלין נפקין וסגרון סגר תרעא אבתרייהו. הא מארי דאותות דפקין לפתחא.

ואמרין

ואמרין אדני שפתי תפתח כו' ואלין אינון מארי דח"י ברכאן דצלותא מסטרא דח"י עלמין דמיחדין לקוב"ה ושכינתי'. וח"י איהו ביסוד דאיהו השיעא מעילא לתתא ומתתא לעילא מיד כמה נטורי תרעא עאלין קדם מלכא ויימרון רבון עלמא הא מארי צדיקייא מארי דצלותין דמברכין לך בח"י ברכאן בעון לאעלא קמך. מיד מני למפתח לון ולמיהב שאלתוי. ועל כלהו אוליפת שכינתא זכו. ואינון כד סלקין לעילא נשמתיהון כמה חיון מקבלין לון על גדפייהו. וסלקין לון עד תרעא דהיכלא דמלכא. מיד דאלין דפקין לפתחא אוליפן זכו קדם מלכא בגינייהו ומני מלכא למפתח לון. וכן בכלהו כגון דזהיר בציצית ומכסין את הגוף והן מסט' דלבושין דמל'. הא מטרוניתא אחידת בהון ואוליפת זכו בגינייהו קדם דיפקון מן היכלא ואמרת רבון עלמין אלין איטון דהוו מכסין לי בעטופא דמצוה דציצית בה' קשרין ובי"ג חוליין לכל סטר ובל"ב ענפי מצוה. מיד מני קוב"ה למלאכין דמרכבתא דלעילא לנטלא לון בגדפייהו ולפרחא בהון מאתר לאתר ולכסאה עליהון מכל מזיקין ומ"ח. הא אלין נפקין ואחרנין דפקין לתרעא. מיד עאלין נטורי תרעין ואמרין הא מארי דתפלין דיד ודראש קא עאלין מיד מני למפתח לון וכן כולם. ולאו כלהו עאלין לבי מלכא אלא אלין מארי דביתא דאתמר בהון ילדים אשר אין בהם כל מום לא בצלותהון ולא בנשמתהון. וטובי מראה בכל עובדיהון ושפירין למחזי דעלייהו אתמר ומראך נאוה. ומשכילים בכל חכמה ויודעי דעת ומביני מדע דידעין בחכמה ובתבונה ובדעת. ומי שהוא בכל המעלות האלו אלו ראויין לעמוד בהיכל המלך דאינון צדיקים גמורים. בינונים יהיב לון שאילתון דלהון מלבר ולא עאלין לגאו רשיעיא אתדחיין מתמן ולא יהיב לון שאילתין דלהון. ואלין איטון רשיעיא דהוון מבזין למלכא בצלותהון וכן דהוו אכלין בלא צלותא אתדחיין מתמן ויהבין לון בידא דכמה מ"ח דאינון מזיקין רק לצדיקיא בכל המעלות הנ"ל איטון עאלין בהיכלא אשר כח להם לעמוד בהיכל המלך שהיא התפלה. המלך סתם דא קוב"ה היכ"ל המלך דא אדני. דאתמר בי' אדני שפתי תפתח. ור"ל תפתח את תרעי שהוא שפתי כנ"ל. דהיכל שהוא אדני. דאדנ"י סליק לחושבן היכל ואתמר וה' בהיכל קדשו זכאה פומא דשריא בי' צלותא דאיהי אדני, וזכאין שפוון דאינון תרעין דהיכלא. דכד פומי' פתח בצלותא בשכינתא. ר"ל שמכוין בתפלתו לשכינה. מיד וה' יענה. זכאין איטון ישראל דאינון רגלין דשכינתא דקמת עלייהו בצלותא בעמידה. דאיהי ודאי עלייהו תפלה מעומד וקמת עלייהו בגלותא. ובמאי קמת עלייהו בגין דנחתין לגבה הוי"ה. דעלי' אתמר כל הזוקף זוקף בשם דבי' צריך בר נש לזקפא לשכינתא. ואם בר נש סליק במחשבתי' בצלותא דילי' לשכינתא. מיד דדפיק לפתחא דהיכלא דמלכא מיד דקרא לה לתרעא. אם שכינתא סליקת תמן הוי"ה יענה מיד ולא אמרין לעבד או ממנא דאפתח לי'. אלא איהו ממש אפתח לי'. מחביבו ורחימו דאית לי' לגבה. ואם שכינתא לא סליקת בההוא צלותא או פקודא. לא חשיב לי' קוב"ה למפתח לי' היכלי' ואפילו ע"י שליחא. ולאו איהו כדאי למיעל להיכלא דמלכא. ועלי' אתמר בחוץ תעמוד. ומלבר יהבין לו בעותי' ע"י שליחא או ממנא: ואי לא סליק צלותי' כדקא יאות דחיין לי' לבר וסגרין תרעין באנפוי. זכאה איהו אבר דעביד בי' מצוה לקוב"ה. דבגיני' נחית קב"ה לשרי' בכל אבר דילי' ועל האי בר נש מכריזין לעילא הבו יקר לדיוקנא דמלכא. (קוטב תיקון י"ח):

אדני תפתח שפתי. שאדני בשפתי. והוא בין נ"ה שפתים בלשון שביניהם שהיא שריא בהון. זכאה איהו מאן דסליק לה בצלותי' דמללי בשפווי ולשון שהן נה"י. וג' צלותין דסלקין לה הן חג"ת שהן ידים המעלים אותה ובצלותא דשחרית סלקא בשמא דאיתקרו אל (חסד) האל הגדול ודאי. בצלותא דמנחה סליקת בשמא דאתקרי אלקים (גבורה). בצלותא דערבית סליקת בשמא דאתקרי הוי"ה (ת"ת והן אברהם יצחק ויעקב דתקינו להון) ורזא דמלה אל אלקים ה' דבר ויקרא ארץ דהוא שכינתא צלותא: (ביאורי לתכ"א כ"ה ב' וג"ו א' בהג"ה):

צדיק הוא לשון בין למודי ה' נ"ה שהן השפתים והוא אדני שפתי תפתח. ופי כו' איהי פה דאתפתחת בע"ש לקבלא לה בהאי צלותא דשבת. כי מעלי שבתא הוא במל' ואיהי אתפתחת בע"ש. וביום השבת צדיק שריא אמה על הלשון בתוך פה והוא הצלותא. וכמ"ש ששת ימים יהי' סגור וביום השביעי יפתח. ובחול אדני שפתי תפתח הוא היכל דאתפתחת לגבי אדני (מל') וכמ"ש בתי"ח והוא בהיכלות. אבל בשבת איהי אתפתחת לקבל אימא עילאה: (שם נ"ו ע"ב בד"ה לשון למודים ובד"ה בע"ש):

בשפוון מתחברין עד"א ושכינתא. שהן השפוון תו"מ ומתחברין ע"י הלשון שהוא יסוד (אע"ג דלעיל הבאנו בשם רבינו כי שפתים הם נ"ה. י"ל כי איהי בגלא ואיהי בסוד. כן נ"ל) וע"י מתחברים השפתים בדבור. וע"י מתחברין בתפלה שהוא כולל ח"י ברכאן. כי בתפלה מתכנשין שרפים וחיות ואופנים. שהן גדפין ורגלין ומתכנשים לקבל הגוף עליהם. וכד ישראל אמרין אדני שפתי תפתח. שפה התחתונה לקבל העליונה (שהן תו"מ כנ"ל) אדני שכינתא כד איהי אתפתחת לקבלא לבעלה מתפתחין שרפין וחיות ואופנים גדפייהו לגבי' לקבלא לון. שהן עולימות דילה דכתיב בתולות אחרי' כו'. ובההוא זמנא דישראל עומדין בצלותא דעמידה. בההוא זמנא איתן כרובים תו"מ פניהם איש אל אחיו בההוא זמנא צלותין מתקבלין ברעוא: (תז"ח ע"ג ד'):

צריך לעשות עצמו כעני בהתחלת התפלה כשיאמר אדני שפתי תפתח כעני לתרעא דמלכא. כעני עומד בפתח. ששם הוא פתחא דהיכלא. ותרעא גי' מילוי אדני. והכל בגין שכינתא בכל שית יומין דחול שבחול היא עני' וצדיק עני ויבש. משא"כ בשבת. דבצלותא דשבת איהי צדקה לעני דילה שהוא יסוד שהוא יום השביעי. וצדקה הוא אמא עילאה כידוע דאתגליא בשבת. שהיא יום השביעי ממטה למעלה. והיא ג"כ שבת: (שם פ"א ג'):

צלותא אקרי שפה כמ"ש שפתי תפתח והוא השכינה שנקראת שפה (כי שכינ"ה הכי סלקא בחושבן שפ"ה) והיא נקראת תפלה כידוע. כמ"ש ואני תפלתי. וזהו אדני שפתי כו' ועלי' נאמר מדברך נאוה דיבור דצלותא שהתפלה נקראת דיבור כידוע דק"ש ותפלה הן קול ודבור. ולכן בתפלה לא ישמיע קולו. וזהו ומדברך נאוה. ופי יגיד כו' כמ"ש מי זאת עולה מן המדבר ריחין דצלותא כו' (שם פ"ג ב' בד"ה ועוד כחוט):

חוט השני הוא חוט המקיף השפה שהוא אדום. כי השפתים הן חוט הקלע. כי אם חויא בעי לקטרגא לצלותא צריך למיעבד לי' קירטא לזרקא מינייהו מן השפתים שהן הקירטא והקלע ג' אבנין ר"ל ג' יודין וזהו שפתי תפתח שיפתח את הקלע לזרקא. שחוט הנ"ל הוא חוט הקלע שבו זורקין. והג' אבנין הנ"ל הן ד' דצלותין כידוע שכל ג' מתחלקין לד' חב"ד. דעת כלול משניהן. וכן חג"ת שת"ת כליל לצדיק מסט' דשכינה כמ"ש גוף וברית חשבינן חד. והן ד' דצלותין שהן ג' צלותין שחרית מנחה ערבית נגד אבהן חג"ת. ומוסף תפלה ד' בצדיק. והקירטא דאיהי שפה. ר"ל התפלה מלכות שפה. בג' צלותין שהיא נכללת בכולם. שהיא חיה הרביעית אדם שכוללת כולם. והיא קירטא הקלע. ובתוכה ג' אבנים חג"ת שהן ג' מילואין ע"ב ס"ג מ"ה עם הקלע גי' שפה. והג' אבנין הנ"ל זריק לון לגבי חיויא. שבתפלה הורגין לה [לחויא] כמ"ש רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם כו' שהוא בתפלה. ופי יגיד תהלתך. וזהו פיפיות והן ב' השפתים. בסוד מי זאת עולה. שזאת עולה למי. מן המדבר בתפלה והן פיפיות ב' השי"ן: (שם בד"ה לזרקא. עד ד"ה זריק לון):

חוט השפה הוא הקירטא שכינה שכוללת כל האבנים. וג' אבנים הנ"ל של ג' צלותין שכולל כל האבנים עם הפה הוא שפה. ש' ג' אבהן עם פה. והן ד' צלותין הנ"ל. ש' ג' צלותין פה צלותא. הרביעי מוסף צדיק שנקרא תפלת כל פה. כל כידוע. פה גי' מילה: (שם בד"ה וכלהו חמש):

אדני

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי

אברהם

לקוטי הגר"א

אדני ספתי תפתח ויהיו לרלון הכל במלכות ססיה הכתר:(ביהורו להגדות ברכו' פר' ה'סי'מ"ג):

שפתי תפתח הס חו"ב כמ"ם בפ' מספטים. והן כ' סניס דהו"ה. ס"ה ותפ"ה. ב' חכמה וכהן דעת במקוס בינה. ובבינה ממס הוה כתנות הור: (ליקוטי הגר"ה סהחר ה"ג ברכות הות ס' סי' י"ג):

ברוך ביסוד דעלי' התמר והמלך סלמה ברוך. דסלמה ביסוד כהיטן סבע רועיס. וכן המרו כל הכורע כורע בברוך. ולגבי יסוד כרעין כלה. כמ"ס תסובינה הלומותיכס ותסתחוכה להלומתי. והנה הסמס והירח וי"ה כוכבים מסתחויס לי. **אתה את ה'** זעירה בה לריך לנחתה ברכהן. דכה (במלכות) התכללן כ"ב התוון סהוה כללה דהתוון (מה' עד ת'). וה' הוה ה' זעירה ברזה דמנלפ"ך. והוה הת כל הסר תהמר כו' יכתן לה. סהוה

רזה

שער נפתלי

מ"ש שפתי תפתח כו' כמ"ש בפ' משפטים דהיינו בדף קכ"ג א' ושפוון דאינון תרין נהורין מאבא ומאימא. ובדף קכ"ב ב' שפוון דמלכא הכי תאנא כד אתנהיר נהירו דאבא נהיר בתלת נהורין כו' וחד נהורא הוי תלי עד דאתנהיר נהירו דאמא כו' והאי חד דאתנהיר בכלא וההוא דאבא כו' אקרון שפוון דמלכא: והן כ' שנים דאו"א ע בע"ח בדרוש ח' מדרושי הצלם: ש"ה ותפ"ה. כ' בן רבינו הג' ר' אברהם וז"ל ש"ה הוא דדעת אהו"ה בגי' ס"ג (אלף ה"י וא"ו ה"י) הוא קנ"ד ואהי"ה במילוי ההין הוא קנ"א חוש בנן ש"ה (ול"נ שהוא קס"א וב' ע"ב. וז"ש ב' חכמה פי' ב' ע"ב הוא של חכמה וקס"א דבינה ג' ש"ה) ותפ"ה הוא דחו"ג בגי'. אל (אלף למד. בגי' קפ"ה) אלהים ש' עם קפ"ה הוא תפ"ה: וכאן דעת במקום בינה שמשם שם הדעת במקום שם הבינה ש"ה עם תפ"ה הוא הושכן שפתי עכ"ל: ומ"ש ובבינה ממש הוא כתנות אור ע"ש בביאורו:

מ"ש בשם רבינו בליקוט המתחיל ברוך ביסוד.

ע' בשער הכוונות בענין כוונת העמודה דרוש ב' וז"ל. ותכוון להוריד מן הארת יסוד דאימא הנק' ברוך אלו הכ"ב אתוון הנרמזות ג"כ במלת ברוך. גם תכוין הכוונה הנ"ל והוא להוריד הארת הה"ג דברישא דז"א כו' והנה הארה הזו בגי' ברוך כו' שה"ס כ"ו ע"ב ק"ל שהם גי' ברוך כו'. גם תכוון כי הלא כל זה נמשך אלי' ע"י גלוי היסוד העליון שהתחיל להאיר כמבואר לעיל בענין תהלות לאל עליון גואלם ברוך הוא כו' ותכוון להמשיך מן ברוך ההוא אל היסוד דז"א הנק' גם הוא ברוך. והוא הקצה היותר התחו שבכל ו"ק הגוף הנרמז בבריעה הראשונה בסוד ו' לגבי ה"א, ומן היכוד שהוא סיום זה הו' משם יורד הה' ואז גם המל' נעשה גם היא בחי' ברוך ע"ד הנזכר. וז"ס סמיכת גאולה לתפלה. גם תכוין כי על ידי כריעה זו של ו' לגבי ה' עולה הד' שהיא המלכות עד כנגד אחורי היסוד דז"א ממש הנק' ברוך עכ"ל. הרי מבואר כי גם לדברי האריז"ל נרמז יסוד דז"א בברוך וגם כל קומת ז"א נכלל כאן כמ"ש שם כי הארת כ"ב אתוון היורדת משם מיסוד דבינה בג"ר דז"א מרומזין בשתי אותיות ב"ך מברוך כו' כנרמז שם בדברי האריז"ל. וז"ש רבינו כי כלא כרעין לגבי יסוד:

אתה א"ת ה' זעירא. כ' שם האריז"ל וז"ל גם עתה נכנסין הה"ג עצמן משרשם העליון ולא הארה

בלבד

אמרי שפר

מ"ש ברוך ביסוד. ככר ביהרנו כי חג"ת הס ג' מדות חד"ר בעוה"ב. והסד ודין פסוטיס הינס יכוליס לקבל בעולס הזה רק מזוגיס והס נו"ה. והס חמסה מדות. והיסוד הוה כללות החמסה מדות כללות ההנהגה המתנהגת בעוה"ז מלכות. כידוע. והנה ברוך. פי' סס סל מי סהוה מתרבה ומתגדל תמיד ע"י ברכה. והיינו היסוד סבעלמו הינגו מדה בפ"ע. רק מה סמקבל כללות העליוניס. ולכן סמו ברוך. סכל עיקר הויותו רק ממה סמקבל מלמעלה. והנה ככר ידוע כי היסוד בו מסתגיס המדות לפי מה סיוכלו התחתוניס לקבל. כי הוה מתחבר עס המלכות סהיה המחלקת מזון לתחתוניס כידוע. ונמלה כי ההנהגה מסתנית במדרגה תחתונה ביסוד לפי מה סתוכל המלכות לקבל הספע לחלק לתחתוניס וזה נקרה כריעה סכל המדות מספיליס הנהגתס במדרגה ספלה לפי הרהוי לתחתוניס וז"ס כי לגבי יסוד כרעין כלה:

המלכות

רזא דאתה. את הוא רזא דאת דאתה. כל כו' ינתן לה הוא ה' דאתה. שהן ה"ג שניתן לה ה' דמנצפ"ך. כל נש"ב. והן ברכאן דצריך לנחתא בה. וכל הזוקף זוקף בשם דא **הויה** עד"א ובאלו ג' דרגין אתכלילו כלא. דיסוד כולל ג' אחרונות. ושם (ביסוד. ברוך) מקום הכריעה של ברכים נו"ה. ויסוד כורע ג"כ. ואתה מלכות דאתברכא מג"ר וכלילא להון. כתר מלכות. ולכן שם (באתה) שוחה ראשו שהוא ג"ר. וזקיפה בגוף עד"א (הוי"ה) כולל ג' אמצעות: וכן כללא דכלא. ואח"כ פורט אותן בפרטות. **אלהינו** אימא עילאה. **ואלהי אבותינו** אבא. שהן ראשיתא דמהימנותא ובהם מתחיל התחלת הבנין. **אלהי** אברהם

אמרי שפר

המלכות נק' אתה כי כל הנהגתינו הוא רק במלכות כידוע שהיא נק' יד נביאים ולכן אנו יכולים לומר בלשון נוכח אתה אל המלכות שבה הנהגתינו והיא משפעת לנו כי כך היא המדה מאתו ית'. ובמלת אתה נרמז ג"כ כל השפע שמקבלת ונותנת לתחתונים. כידוע שכל העולמות נבראו ע"י א"ב וכן קיומם של כל פרטי הנבראים ע"י אותיות הנ"ל. וזה נרמז בא"ת דאתה כלל הא"ב מא' עד ת'. וה' מרמז על אותיות מנצפ"ך והם ה"ג. ועניינם כי כלל השפע מה' מדות חג"ת נו"ה כנ"ל. והנה המלכות מגבלת את השפע הנ"ל שירד לתחתונים בגבול ומדה. והם חמשה הגבלות לה' מדות. ומרומזים באותיות מנצפ"ך כמו שאותיות הנ"ל עומדים בסוף התיבה שהוא קצה וגבול התיבה. כן הגבול של השפע נרמז באותיות מנצפ"ך הנ"ל:

כל הזוקף זוקף בשם דא הוי"ה עד"א. הכוונה כי אע"פ שאמרנו כי המדות כורעים ומשפילי' הנהגתם ביסוד לפי הראוי למל' הנותנת לתחתונים לא תאמר שח"ו נפסק הנהגה הזאת המושפלת לעוה"ז מהנהגה העליונה של הנהגת עוה"ב שהם בחג"ת ובינה. אלא באמת אינו נפסק רק הם תלוים זה בזה ונמשכים זה מזה והם הכל באחדות גמור. מפני שהוא פועל באחדותו פעולה אחת. אלא שהעולמות מקבלים כל אחד לפי ערכו והשגתו. ולכן כיון שיוצאים ממקור אחד צריכים שכל ההנהגות יתאחדו. ולכן תיכף אחר הכריעה המרמז שהמדות משפילים הנהגתם לפי הראוי לתחתונים תיכף זוקפים בשם. שמרמז על חג"ת. הנהגת עוה"ב. לרמז שאף אחר ההשפלה הנ"ל אינם יוצאים חוץ מגדרי ההנהגה העליונה ומתאחדים להנהגה עוה"ב המרומז בהוי"ה שהוא ג' מדות חג"ת כידוע:

מ"ש כי אתה מלכות דאתברכא מג"ר. כידוע כי אותיות בבינה ובינה כוללת ג"ר:

מ"ש

שער נפתלי

בלבד כבתחלה ויורדין אל המל'. וזה נרמז באות ה' של אתה שה"ם ה"ג. וה"ם ה' אותיות מנצפ"ך היתירות על כ"ב אותיות הנרמזות במלת אתה באותיות א"ת מן אתה. גם עתה נכנסין הארת ה' חסדים. אבל אינם נכנסים החסדים עצמן כמו הגבו' רק הארתם בלבד. וגם זה נרמז באות ה' של אתה. גם ז"ס מ"ש בזוהר על מלת אתה שהוא בחסד והוכן בחסד כסאו וה"ס הכהן בסוד אתה כהן לעולם. שה"ם הארת החמשה החסדים כנז' וכו'. כי בכריעה הא' לא לקחה רק הארת הכ"ב אותיות. והארת הה"ג. אבל עתה בכריעה הב' לוקחת הכ"ב אותיות עצמן, והה"ג עצמן כו' וגם יש לה עתה הארה א' יתירה והיא הארת ה' חסדים הנז' עכ"ל שם. וז"ש רבינו כאן כי נחתין ברכאין בה ונכללו כ"ב אתוון וה' מנצפ"ך. ומ"ש רבינו כי בברוך מקום של ברכים נו"ה וכן היסוד כורע. ובאתה שוחה ראשו שהוא ג"ר. ז"ל האריז"ל שם. הנה במלת ברוך צריך אתה לכרוע כריעה א'. ואל תכרע עתה רק גופך בלבד ובמילת אתה תכרע פ"ב ואז תכרע את ראשך. וז"ש בתיקונים דבעי למכרע וא"ו לגבי ה"א. יו"ד לגבי ה"א. פי' כי וא"ו הוא גופא ויוד הוא רישא כו' עוד כ' שם. אתה. עתה תכרע כריעה שני' בסוד י' לגבי ה'. פי' כי עתה צריך להמשיך את גבוה יותר כדי שעי"כ תתעלה המל' יותר מבראשונה וצריך להמשיך הארה זו מן ג' מוחין עלאין שע"ג רישא דז"א אשר לא נכנסו עדיין בתוכו ולכן צריך לכרוע עתה בחי' הראש להורו' שהז"א כורע את ראשו שה"ם י"ה יו"ד לגבי ה' עילאה שה"ם ג' מוחין עלאין הנכנסין עתה לצורך הארה זו תוך ז"א עכ"ל. עוד כ"שם דרוש ד' וז"ל. אמנם עתה עולה היא ומתדבקת בסוף היסוד האחרון דז"א וז"ס ברוך כי היכל קה"ק דבריאה אשר נכללו בו כל שאר היכלי הבריאה כנז' וגם נקודת מל' הנחלקת לי"ס כנז' ג"כ היא בהיכל ק"ק הנז' וכל אלו עולים למעלה באצילות עד מקום סיום היסוד האחרון דז"א כנז' וז"ס ברוך ויען כי כל בנין הנקבה הוא ע"י החסד הנקרא אתה בסוד אתה כהן לעולם. ולכן אנו אומרים אתה כי הוא משפיע בה בחי' הכ"ב אותיות האלפא ביתא מא' עד ת' וזה א"ת ה'. כי אלפא ביתא הנקראת א"ת. ניתנת בנוק' הנק' ה' תתאה. וע"י הארה זו מעלה אותם עד הת"ת דז"א הנק' הוי"ה כו'. ואחר כל זה אנו עושים עתה זיווג או"א פעם שנית בבחינת אמצעית באו"פ שלהם כנז'. כדי להמשיך או"מ למוחין דז"א וזמ"ש **אלהינו ואלהי אבותינו**

אלהינו

אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר

והנורא

לקוטי הגר"א

אברהם כו' הוא הדעת במקום הכתר דכליל ג' אבהן. ונכללו הכל כאן (כמו שיתבאר) דברכה ראשונה יומא דכלהו כליל כלא. ואלקינו אימא. דהוא אלוק דכ"י. ואלקי אבותינו אבא. אלוק דאבהן בז"א. ושם הוא הכל בכללא חדא. משא"כ בדעת דהוא מתחלק לג' מוחין ש' דתפלין כידוע. ב' אחסנתין וב' עטרין דכלולין כחדא (הרי ג'). וזהו רזא. דאבהן **אלהי אברהם** כו'. וכמ"ש בפ' שמות עבד לאברהם ברזא דחכמה. ליצחק ברזא דתבונה כו'. **האל הגדול** חסד. **הגבור** גבורה. **והנורא** עמודא דאמצעיתא

והנה

שער נפתלי

אלהינו אימא ואלקי אבותינו אבא. אלהי האבות אב לאבהן עכ"ל. עוד כ' שם בדרוש ב' אלהינו תכוין כי הוא באימא. כי כל מקום שנז' מלת אלהינו הוא או באימא כו'. ואלהי אבותינו תכוין באבא ובדעת המזווג לאו"א. וסוד הענין הוא כי הנה עולם האצי' כולו מתחלק בי"ס. וחו"ב שבהם ה"ס הנק' או"א. ומחסד ולמטה עד סוף ז"ת נק' ז"א. ונמצא כי ג' אבות הם ג' ספי' חג"ת הכלולים בז"א. נמצא כי אלהי אבותינו הוא אבא אשר הוא אלהי חג"ת שהם אבותינו בסוד אברהם יצחק ויעקב כו'. ונחזור לענין ראשון כי הנה אלהינו רומז באימא ואלהי באבא לפי שאלהי הוא בגי' מ"ו והוא חושבן אותיות מילוי הוי"ה דע"ב דיודין ובאות הו' של ואלהי תכוין אל הדעת המזווגם ומחברם אשר הוא ג"כ בחי' ו' כנודע עכ"ל. והנה פי' אלקינו שנק' אימא פי' רבינו אלקי כ"י כי המל' בה ה"ג דמנצפ"ך שהם גי' פ"ר גבורות וכשנחלק לחמשה חלקים נמצא בכל חלק נ"ו גבורות וזהו אלקי נ"ו דהיינו אלקי המל' שיש בה ה"ג שבכל א' נ"ו כמ"ש רבינו במ"א. ואלהי אבותינו הוא אבא כמ"ש רבינו וכ"ה בפי' האריז"ל כנ"ל. אמנם הוא"ו דואלהי אינו מרמז לדעת כי לדברי רבינו זה נרמז באלהי אברהם יצחק ויעקב. אבל באמת נ"ל כי ב' מיני דעת הן. דעת עליון והוא יסוד אבא המזדווג עם אימא. וזה הדעת מרומז בוא"ו דואלהי אבותינו. שזה הוא"ו בין אלהינו אימא לאלהי אבותינו אבא שהוא הדעת הנ"ל שהוא ביניהם ומחברם. אמנם דעת התחתון שהוא תחת או"א הוא כלול מג"ר ג' מוחין ב' אחסנתין דאו"א ומוח ג' כולל ב' עטרין וממנו באין המוחין ברישא דז"א. וז"ש גם האריז"ל שם כי יש ב' מיני דעת באו"א וכן בז"א ע"ש. והנה מזה הדעת נעשו מוחין לז"א. ושם נכללו בחב"ד דז"א

אמרי שפר

מ"ש אלהינו אימא עילאה עי' מ"ש בברכת ענט"י. ומ"ש דהוא אלו"ק דכ"י. ידוע כי אימא וכ"י הם תרין ההין ושם ה' גבורות והם מנצפ"ך. וכבר ביארנו שהם רומזים על הגבול שמגבילים את ההשפעה והם ה"ג והם בנין הנוק' מל'. וכן הבינה מגבלת את החכמה וממנה דינין מתערין ובה ג"כ ה"ג כידוע. אלא שהם רק שורש הדין. ולכן שם רק דינין מתערין ולא דינין עצמן כי שם רק במחשבה. והוא בעוה"ב ולא בעוה"ז כידוע וכנ"ל. והנה כבר הבאתי בשער נפתלי בשם רבינו בתי' כי ה"ג מנצפ"ך מתחלקי' לה' חלקים בכ"א נ"ו וזהו אלקי נ"ו הבינה היא אלוק של המל' שיש בה ה"ג מנצפ"ך וכל א' נ"ו:

ואלקי אבותינו הוא אבא שהוא אלוק דאבהן בז"א ושם בכללא חדא. הענין כבר ביארנו במ"א כי אבא אינו המחשבה של הנהגת הז"א. כי מחשבת הנהגת הז"א הוא חכמה דז"א עצמו. אבל אבא הוא הנהגה בפ"ע ג"כ בסוד מחשבה. והענין כי ההבדל בין א"א לז"א הוא בענין ההנהגה. כי ז"א כולל ג' מדות חד"ר כאשר הם והם אבות ההנהגה ועיקרה. אבל א"א כל הנהגתו בחסד. וג' מדותיו חג"ת דא"א הם החסד שבכל א' מג' מדות חד"ר. כי באמת כולם חסד גמור. וזה נראה שם בהנהגת חג"ת דא"א. והנה באמת גם הנהגת ז"א מונהגת מא"א. והיינו כי כל נה"י הם לבר מגופא. והכוונה כי בכל מקום חג"ת הם עיקר ההנהגה בכל מקום שהיא. אמנם נה"י הוא מה שההנהגה ההיא משתתפת להנהיג גם את ההנהגות אחרות שהם תחת מדרגתה והתועלת בזה שהנהגה התחתונה מושגחת מעליונה. שסוף כל המעשים תחזור ההנהגה התחתונה להתנהג כמו העליונה לפי התכלית של העליונה. וכמו כן נה"י דא"א מנהיגים את הז"א שסוף כל סוף יתהפך גם מדות הז"א חד"ר לחסד גמור כמו א"א. וזהו ההבדל בין אבא לאימא. כי אבא הוא מחשבה שיהיה הנהגת הז"א חד"ר אך שסוף יחזור לא"א לחסד גמור כמו א"א עצמו אמנם אימא היא

מחשבה

וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.

זכרנו

לקוטי הגר"א

והנה מלכות אתכלילא בג' מקומות והכל בקו האמצעי בכתר ות"ת ויסוד. והנה היא נק' אל. ואל זועם כו' אל שדי כו'. ולכן (אלא כתר עליון) נק' **אל עליון** על שמה. וכן האל הגדול הגבור והנורא. אלא אבהן (שהם ת"ת) ובסוף (אלא לבני בניהם שהם יסוד) למען שמו כו' (שהיא המל'). והנה **אל עליון גומל חסדים טובים וקנה הכל וזוכר חסדי אבות** דא כתר עליון על כלהו ומזכיר הכתר אחר הת"ת. דלא נחית עד דאפיק לי' נוק' ושם התחלת בנין נוק' אחורי הת"ת בטיבורא כמ"ש בא"ר. ולכן אמר **אל עליון** אל בכתר דידה. **עליון** על כתר עליון. **גומל חסדים טובים** חו"ב דידה כידוע. **וזוכר חסדי אבות** אבהן דידה. ואח"כ כולל ג' אחרונות דשניהם יחד. ואמר **ומביא גואל לבני בניהם** ואלין נו"ה ויסוד. שלכן אמר לבני בניהם שהן (הנה"י דידה) בנים של הבנים דילי'. כי (הנה"י) דילי' הן בנים דאבהן. **וקנה הכל** הוא היסוד (והוא ע"ד פ"י האר"י). אבל כאן (בתיקונים) כלול כ"ז בכתר. והן ג' כינויים גומל כו' וקונה כו' וזוכר כו' בג' אבהן דכלילן בכתר. ולפ"ז מה שאמר בני בניהם לפי שאל עליון גומל כו' הוא ג' אבהן בג"ר שנה"י הן בני בניהם. **למען שמו באהבה** דא שכינתא תתאה:

(ת"ע קכ"ב א'):

כל

אמרי שפר

מחשבה של הנהגת הז"א בכל פרטיו לפי ענין הד"ר ולהעמידו על מכונו. ולכן בה עיבור יניקה ומוחין כאשר יתבאר במקומו אם יעזרני ה' ית'. נמצא כי אבא הוא אלוק דאבהן שהם הג"ת דז"א הד"ר והוא אלוק דלהון. והוא במחשבתו שומר אותם ומנהיגם ג"כ שיחזור סוף כל סוף הכל לחסד גמור כמו א"א כנ"ל. ולכן כאן הכל בכללא הדא. על שיחזרו הכל לחסד גמור כנ"ל:

אמנם הדעת מה שבתוך הז"א בעצמו מתפשט בו ידיעת רצון וכוונת או"א. ועי"ז אינו עושה כל פעולה רק לפי התכלית הנרצה מאו"א. נמצא בכל פעולה בפ"ע מתפשט כח הדעת והדעת הזאת שולט על הפעולה ולכן אמר בפרט על כל פעולה בפ"ע אלקי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שהם הג"ת הד"ר ועל כל א' אמר אלקי שהוא הדעת השולט עליהם כנ"ל:

שער נפתלי

דז"א. והוא בדעת עליון דז"א. וז"ל האריז"ל האמנם הדעת העליון דז"א הנמשך ממוח הדעת עצמו דאו"א אינו נחשב בחשבון לפי שהוא נעלם מאד. ומכריע בין חו"ב דז"א כנז'. וזכור היטב ענין ב' דעות אלו שבז"א. ונחזור לענייננו כי כאשר תכוין באלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב אל המוחין דמצד אבא או מצד אימא תמיד תכוין אל זה הדעת עליון דז"א כו'. והכוונה תהי' באות ו' היתירה שבמילת ואלהי יעקב כנ"ל עכ"ל. — עוד כ' שם האריז"ל כי הגדול הגבור והנורא הם חג"ת דז"א כמ"ש רבינו ז"ל:

עוד כ' האריז"ל שם בדרוש ג' וז"ל אחר שהגיעו אל מקום הת"ת דז"א בא להאציל ולתקן רישא דנוק' דז"א כו'. ואמנם אין כח באו"א להאציל אותה. והוצרך שא"א יחזור להשפיע ולירד למטה להאציל רישא דנוק' כו'. כי הנה הוצרך הכתר דאצי' עצמו הנק' א"א להתגלות פ"א כדי להאציל את המלכות נוק' דז"א. וזהו אל עליון הוא א"א עכ"ל. ובדרוש ב' כ' כי אל עליון הוא כתר דיעקב ורחל ע"ש וכן רבינו כ' כאן כי אל עליון הוא כתר דידה וכתר עליון, ובדרוש ד' כ' וז"ל וזה החצי התחתון של הת"ת הזה נעשה אל הנוק' בחי' כתר בבחי' או"מ כנ"ל. וזהו אל עליון כנודע כי הכתר נק' אל עליון כנ"ל. וגם אימא עלאה אשר ע"י נעשה כל זה גם היא נק' אל עליון עכ"ל (וע' בפע"ח שער העמידה פ"ג מ"ש בכוונת ברוך אתה ה' ובכוונת אל עליון) עוד כ' שם בשער הכוונות דרוש ב' גומל חסדים טובים תכוין כתחלה לתקן נה"י דז"א עצמו ע"י המוחין דמצד אימא שנתפשטו בתוכה וה"ס חסדי דוד הנאמנים

ולכן

בעשרת ימי תשובה מוסיפין זכרנו, מי כמוך, וכתוב, ובספר חיים ואם שכח ותחם הברכה אינו חוזר.

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מָגֵן אַבְרָהָם:

אתה

לקוטי הגר"א

כל השלשה גומל כו' וקונה כו' וזוכר כו' הכל בכתר מסט' דתלת אבהן שהן ג"ר ג"פ אהי"ה. והגדול הגבור והנורא באבהן עלמן בחג"ת ג' הויות. ואלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב הוא במלכות מסט' דאבהן בג' אחרונות. והוא אלקינו מסט' דשמאלא (דכל שמהן דפתחין בא' עקרא דלהון אמא עילאה). ולכן הוא ג"פ בתלת תלת בזה הברכה כנגד ג"פ הנ"ל. (כי אהי' בג"ר. והוי"ה בג' אמצעית חג"ת. ואדני במלכות כוללת ג' אחרונות) והן ג"פ ג' כיחד. אלקי אברהם כו' האל כו' גומל כו': (שם בד"ה והאי איהו):

גדול גבור נורא הם אבהן. וג' השין הגדול הגבור הנורא הוא מל' הכלולה עמהם. ועוד

הא"ל

שער נפתלי

ולכן נק' חסדים כו' גם תכוין בה' חסדים שהג' מהם כבר נתפשטו במלת הגדול הגבור והנורא כנז' ועתה מתפשטים השני חסדים האחרים בנה"י דז"א כו'. אח"כ תכוין במלת טובים אל יעקב ורחל. והוא כי כבר עתה ירדו ג' תחתונות דמצד אבא בחג"ת דז"א ויעקב יוצא במקום הת"ת דז"א כו' ועתה במלת טובים נעשים לו שני מוחין הנק' חו"ב כו'. והוא נרמז במלת טובים כי הם מוחין ממש אל יעקב אבל לז"א אינם רק בחי' חסדים בלבד ולא בחי' מוחים. וכן ברחל הם טובים כי ע"י ג' תחתונות דאבא העומדים בחג"ת דז"א הם מאירים. ויש כח בנה"י דאימא אשר כבר הם במקומם למטה ויוצאים להאיר ולעשות ב' מוחין הנק' טובים אל רחל עכ"ל ובדרוש ד' כ' וז"ל גומל חסדים טובים ה"ס נ"ה בלבד המחודשים הנעשים עתה בז"א ובאים לו בסוד תוספת. כי הוא אין לו מחלקו רק בחי' ו"ק לבד. וכבר נתעלו ונעשו בחי' חב"ד וחג"ת שלו כנודע. ובבחי' נאמר חסדים בסוד חסדי דוד. ובחי' נוק' נק' טובים לפי שהם נעשים לה בבחי' מוחין דחו"ב שבה כנודע. כי ז"א יש לו ד' מוחין שהם כחב"ד כו'. אבל נוק' אין בה רק בחי' כתר ותרין מוחין חו"ב עכ"ל. וע' בפע"ח שער העמידה פ' י"ג ובפרק ו' כ' וז"ל גומל חסדים טובים לשון גמילות חסר ממש כי היא עניה ונותן לה ב' מוחין מן הב' חסדים שבנ"ה שבו ונעשין בה חו"ב עכ"ל. וז"ש רבינו גומל חסדים טובים חו"ב דידה: — בענין קונה הכל. כ' האריז"ל שם בשער הכוונות שער ו' דרוש ד' וז"ל. קונה הכל כבר ידעת כי בינה עד הוד אתפשטת ונמצא שעדיין חסר בחי' היסוד חחדש אל ז"א. וענין המשכתו הוא באופן זה. כי נודע דאו"א אתכלילו במזלא שהוא מדת ונקה שהוא שם אהי' במילוי יודין כנז'. ובכח ההארה הגדולה אשר להם כד אתכללו בההוא מזלא אשר נת' עניינו במ"א כי האי מזלא מתלבש בתוכם בסוד מוחין שלהם כו'. ועי"כ יש כח באו"א לעשות בחי' היסוד החדש בז"א. לפי שההוא מזלא נק' דעת כנודע כי או"א הם חו"ב והמזלא הוא הדעת שלמעלה מהן. ולכן נמשך ממנו אור גדול אל הדעת אשר בין או"א ומשם נמשך להעשות יסוד בז"א וזה נרמז במלת קונה הכל. כי ע"י המזל הנק' ונקה שהם אותיות קונה נתקן ונעשה היסוד דז"א הנק' הכל עכ"ל וז"ש רבינו כי וקונה הכל הוא היסוד לפי האריז"ל והיינו בתיבת הכל אבל בתיבת וקנה נרמז מזל י"ג ונקה שע"י הארתו נעשה היסוד. אע"ג דהאריז"ל גרס קונה. אבל הכל אחד כי וקנה חסר הוא כמו קונה בוא"ו שהם אותיות ונקה (ולכן כ' בשם רבינו במעש"ר שצ"ל וקנה חסר). עוד כ' שם האריז"ל. וז"ל אבל אח"כ כאשר בא לעשות תיקון הנוק' מתחלקת ההארה זו באופן זה כי מבחי' ההארה שקבל היסוד דז"א מן אבא. הנה משם נעשו חג"ת דנוק' וזהו וזוכר חסדי אבות שהם חג"ת דנוק' כו'. אבל מבחי' ההארה שקבל יסוד דז"א מן אימא נעשו נה"י של הנוק' וזהו ומביא גואל לבני בניהם. כי בחי' הגואל מצד אימא הוא ובני בניהם הם נצח הוד שבנוק' וביאר כי אלו החג"ת והנה"י הם בנוק' הנק' שמו וזהו למען שמו. וכל זה נעשה ע"י החסד הנק' אהבה. וזהו מ"ש באהבה עכ"ל. ובזה יתבארו דברי רבינו:

מ"ש רבינו אבל כאן כליל כ"ז בכתר כו' בג' אבהן דכלילן בכתר ע' בליקוט המתחיל כל השלשה:

מ"ש בשם רבינו בליקוט הנ"ל כי גומל וקונה וזוכר הכל בכתר כו' ג"פ אהי"ה. נ"ל כי בכולם נרמז שם

אהיה

תפלת שחרית

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ:

משיב

לקוטי הגר"א

הא"ל ה' רביעי והוא ה' דיום הששי מסט' דצדיק: (תי' כ"ב ס"ו א' בד"ה השביעי ה'):

האל הגדול הגבור והנורא. בסוד וה' ברך את אברהם בכל. בת כו'. וכידוע והיא אל. בסוד האל דמתחבר עם הגדול הגבור והנורא דלא אשתבקת מאבהן: (ביאורו לאג' ברכות פ' ט' סי' ל"ז):

כל הכורע כורע בברוך דאינון יאהדונה"י. וכל הזוקף זוקף בשם בתרין שמהן יהו"ה אהי"ה. והנה תרין שפוון דאינון נו"ה הן מלמעלה למטה ב' שמהן הוי"ה אהי"ה · ומתתא לעילא יאהדונה"י שהוא כורע בברוך מתתא לעילא. דכריעה בצדיק דשם הוא מתתא לעילא. וזקיפו הוא בעד"א דשם הוא מעילא לתתא. וכאשר כורע אז נו"ה סוככים על הכפורת צדיק. מכסין את הברית וכאשר זוקף אז הם פורשי כנפים (גביהון) [מגביהין] עלמן השוקיים למעלה לגופא עד"א. וז"ש בתי"ח דכריעה הוא לגבי צדיק. וזקיפו לגבי עד"א. דצדיק איהו ברוך והמלך שלמה ברוך. והשם הוא עד"א: (תי' קל"ה א' בהג"ה בד"ה ואמרו מ"מ כל הכורע):

כל הכורע כורע בברוך דאתמר בי' וברוך אל עליון. כתר שנקרא אל עליון כידוע עליון על הכל יו"ד עילאה והוא כליל כל העשר ספירן מעילא לתתא ואליו כורע. כמ"ש ואראה ואפול על פני בכתר. ואיהו מקור כל ברכאן דכתר הוא מקור. וברוך הוא ר"ת רא"ש שהוא כתר שנק' רא"ש ומקו"ר כ"ל ברכו"ת. ומ"ש כל הכורע כורע. ולא אמר כל מאן דמצלי כורע בברוך וזוקף בשם. אלא מרמז שצריך תרין כריעות ותרין זקיפות דהיינו שצריך לכרוע רישא וגופא. עד ח"י עלמין. שכריעה בברוך הוא ביסוד שכורע מרישא דכולא עד יסוד דאיהו ברוך. שברוך כולל רישא וגופא. שרישא וגופא הן ע"ס שכולל בהן. וע"ס כולל בברוך כמ"ש לעיל (בתז"ח שם. כ' כתר. ר' ראשית חכמה. ב' אימא עילאה ואימא תתאה. ו' כליל שית ספירן) לכן צריך למיכרע בי' ברישא וגופא. ולא יכרע כהדין חזרונא מאמצע מתניו אלא גם ראשו יכוף כו' והן שתי כריעות. וכן הוא שני זקיפות תמן ברישא וגופא. וז"ש כל הזוקף זוקף תרין זקיפות הנ"ל. והוא בשם שכלול ע"ס כידוע. והן רישא וגופא והוא שכינה שנק' שמי שבה כלול ע"ס לאזקפה לה. והתרין כריעות שהן רישא וגופא

שער נפתלי

אהיה. כי אהי' במילוי אלפין גי' קמ"ג גי' שני פעמים חסד וזהו חסדים ב"פ חסד גי' אהי' דאלפין ע"ה. כן גמל טובים עם ב' תיבות והכולל גי' קמ"ג הנ"ל. וכן ר"ת גומל חסדים טובים גי' אהי' ע"ה. וכן וקנה גי' קס"א אהי"ה דיודין. וכן וזוכר חסדי אבות זוכר גי' רל"ג שהוא גי' אהיה דיודין קס"א והוי"ה דיודין ע"ב גי' רג"ל. והנה הגדול הגבור והנורא הם חג"ת כנ"ל ושם הוי"ה הוא שם בו"ק כידוע וזה שאמר ג' הויות:

מ"ש בשם רבינו (בליקוט מקל"ה א' בהג"ה) דכריעה בברוך מתתא לעילא בצדיק. וזקיפה בעד"א מעילא לתתא אין הכוונה על הכריעה כי הוא מתתא לעילא כי אדרבא הכריעה מעילא לתתא. אבל הכוונה על אתערותא. כי בכריעה הוא ההתעוררות מלמטה. שע"י שרואה התחתונים והמלכות מקושטת באוכלסהא בבריאה אז מתעורר לכרוע אליה ויורד אליה להזדווג עמה. והזקיפה בא ההתעוררות מלמעלה שהוא יזקוף אותה. נמצא התעוררות הכריעה מתתא לעילא. ושל הזקיפה מעילא לתתא כנ"ל. אמנם עצם הענין הוא להיפך כריעה מעילא לתתא זקיפא מתתא לעילא וכן כ' בליקוט מתז"ח המתחיל כריעה בברוך:

ומ"ש בצדיק מתתא לעילא ובעד"א מעילא לתתא היינו בסוד אור ישר ואור חוזר. כי בצדיק יסוד שם אור חוזר כידוע שמכים שם האורות וממתיקין את הגבורות בחזרה כמ"ש האריז"ל. אמנם בעד"א הוא באור ישר כידוע. ומ"ש בענין השמות של הוי"ה אדנ"י והוי"ה אהי"ה. עיין בסיד' האריז"ל שכ' בברכת

וגופא. י' רישא כידוע. ו' גופא. וכן תרין זקיפות לסלקא ה' עילאה ברישא לגבי י' חכמה. וה' תתאה לגבי ו' גופא: (תז"ח פ"ה ע"ג):

כריעה בברוך כי סמיכו דילה בברוך בכריעה דנחית לה נביעו. וכמ"ש בתיקונים דסמיכו ביסוד שבו כורע בברוך וזקיפו דילה בעד"א שבו זוקף בשם. והכריעה מתחיל מכתר שהוא שם אהי"ה והזקיפה בהוי"ה. והכריעה מעילא לתתא והזקיפה מתתא לעילא. והכל מרומז בשם אדנ"י שמתחיל בא' ומסיים ביו"ד. כמלא מעילא לתתא א"י. ומתתא לעילא י"א. כמלא א"י שהיא מעילא לתתא מרמז על הכריעה שהוא ג"כ מעילא לתתא. והוא בשם אהי"ה במילוי יודין שמתחיל בא' ומסיים ביו"ד. ומתתא לעילא באדנ"י י"א מרמז על הזקיפה מתתא לעילא והוא בהוי"ה במילוי אלפין מתחיל ביו"ד ומסיים בא'. אמנם זקיפה וכריעה תליינא לריך לעילת העילת דכלא בידו וברשותו עליה וירידה דאם הוא לא נחית נביעו לא נחית בכריעה. ואם הוא לא נחית להתייחד בהן לית סליקו לשכינתא. (ולכן לריך כריעה וזקיפה תליינא לעילת העילת שיתייחד בהם): (תז"ח שם):

מ"ש כי כריעה וזקיפה לעילת העילת הוא אדם קדמון שהוא עילת העילת דמתיחד בספירות. והתפלה היא עבודה שבלב שלריך להתפלל לפנימיות הספירות. שעילת העילות אמר לכתר נעשה אדם. ואינו עלת על כל העלות והוא אדם קדמון אבל בעלת על כל העלות אין שייך לא כריעה ולא זקיפה כו' אע"ג שהכל ממנו מ"מ אין סימן בו בשום מעשה ומחשבה כמ"ש בריש תיקונים וכר"מ. ומאדם קדמון הוא ראשית המחשבה ועד שם סליק: (שם פ"ז ב' בד"ה לגבי' כדקא כו'):

ברוך ו' שמות וז' באחוריים. ועוד ב"פ קי"ד ב' שמהן שמש (שה"ש כל"ל) כו'. ועוד קס"ג ס"ה דדעת ונוק'. ועוד דאו"א בשמהן מפורשים בכלילות ה' הנ"ל. ועוד גי' י"ב לירופים שהוא ברוך בגי'. ועוד שם ע"ב וי"ב ג' ניחח. וכן במלאכים הסיבבים כו' כמ"ש

שער נפתלי

בברכת אבות וז"ל וי' דהוי"ה זוקף לא' דאדני. ובסוף ברכת אבות כ' וה' עילאה זוקפת לד' דאדני ובמודים כ' וו' זוקף לנ' דאדני. ובסוף הודאה כ' וה' תתאה זוקף לי' דאדנ"י עכ"ל:

מ"ש ברוך ו' שמות וז' באחוריים כ' בן רבינו הג' ר' אברהם ז"ל. וז"ל ו' שמות. פי' ו' הויות הוא קנ"ו והשביעי באחוריים הוא ע"ב י' י"ה יה"ו יקו"ה ע"ב עם קנ"ו הוא חושבן ברוך: וז"ש למטה ציון חסד שהוא ז"ת והיא אחוריים. כי ציון הוא מספר קנ"ו ששה הויות עם חסד הוא חושבן ברוך. ועוד ב"פ קי"ד ב' שמהן. ב' שמהן ע"ב ומ"ב הוא קי"ד ב"פ קי"ד הוא חושבן ברוך. שמש ירח. הן ב' שמות הנ"ל חו"ג וחושבנן קי"ד חושבן עמ"ד ולכן נאמר שמש ירח עמד ולא עמדו עכ"ל. ול"נ שמ"ש שמש אין הכוונה על הפי' הנ"ל רק הוא ר"ת שמ"ש שמא שלים והוא ב' שמות הוי"ה אלקי"ם גי' יב"ק ועם ב' כוללים קי"ד: עוד כ' הרה"ג הנ"ל. וז"ל קס"ג ס"ה דדעת ונוק'. שם של דעת דיודין אלף הי' וי"ו ה"י הוא קס"ג. ודנוק' הוא אדנ"י ס"ה עם קס"ג הוא רכ"ח חושבן ברוך: ועוד דאו"א בשמהן מפורשים פי' קס"ג של הדעת שהוא מחבר או"א ב' שמהן מפורשין בכלילות ה' הנ"ל כמספר אדני. והוא ה' בכלילות. שהוא ה"י ה"א והן של או"א. ס"ג של אימא עם ב' אלפין הנוספין בב' ההין הוא ס"ה ועם קס"ג הוא חושבן ברוך עכ"ל. והנה הפי' הזה דחוק מאוד. ונלפע"ד כוונתו ב' שמהן מפורשין דאו"א הן ע"ב קס"א גי' רל"ג והוא כמנין ברוך בכלילות ה'. כי ברוך הוא יסוד והוא נכלל עם ה' אחרונה. ועוד כ' שם הר"א הנ"ל וז"ל. ועוד גי' י"ב צירופים. ו' ע"ב עם ו' ס"ג הוא חושבן תת"י. שהוא ברוך בגי' פי' מילואו של ברוך הוא תת"ו עם ד' אתוון ברוך הוא תת"י עכ"ל. וגם זה דחוק. ואפשר שכוונתו על י"ב פעמים אהי' אדני שהם י"ב פעמים פ"ו גי' אלף ל"ב וב' כוללים גי' אלף ל"ד כמנין ברוך במילוי וגם זה דהוק*): עוד כ' שם. ועוד שם ע"ב וי"ב. רי"ו אתוון בשם ע"ב עם י"ב אתוון של הוי"ה הוא חושבן ברו"ך עכ"ל ומ"ש י"ב אתוון של הוי"ה כוונתו כי שם של י"ב מקורו מג' הויות כמ"ש רבינו בריש ספד"ץ: עוד כ' שם. ג' ניחח. הוא חושבן ברוך כי ניחח הוא חסד של ג' עולמות המשפיעין בתוכן ג"פ חסד באין לציו"ן. ושם ברוך ג"פ חסד כי שם צוה ה' את הברכה: וכן במלאכים הסובבים. ע' בפ' ויקרא שהסיבוב של הכסא הוא ג"פ ע"ב

---

*) **ויותר** נראה כי י"ב לירופים היינו י"ב אותיות דג' הויות במילוי מ"ה מ"ה. בלירוף י"ב אותיות דמילוי אדנ"י. וג"פ מ"ה גי' קל"ה, ומילוי אדני תרע"א קל"ה ותרע"א גי' תת"ו כמספר מילוי ברוך.

כמ"ש בר"פ ויקרא ועוד ד' פעמים זן בב' אופנים. ועוד ר"ב כ"ו כידוע. ציון חסד. שהוא ז"ת והיא אחוריים וכן השביעית למעלה בגי'. והן המרכבה ג' כלילן בג' כו'. וז"ש ברוך ה' מציון כי שם צוה כו' חסד בציון ובנוק' דהיא בת שבע הוא ז' שמהן ומ"ה דבה דאלפין אדם כידוע בסוד י"א דו"נ וז"ש ברכה כי שם בנוק' צוה ה' את הברכה והשם משם ברוך:
(ליקוטי הגר"א שאחר אג"ב אות ב' סי' י'):

ס' ומ' שהנקודות סתימו בהו מעין חתום חכמה הן כתר ובינה. למעלה נקודה סתימאה באוירא. ולמטה נקודה בהיכלא. וס' הוא יותר סתום עגול בהיקף אחת בלא לדרין. וכד אתפתחת נעשית ב' כ'. ונקודה בתוכן ומשם יוצאין כל הברכות וזהו בך יברך כו'. והו"ו הוא נעול שלהן דאתפתח קו המדה וזהו נעול שאמר בקרא הנ"ל (גן נעול) ואתפתחת כד אתפתח הדעת למעלה נפתח היסוד דידה למטה ג"כ לקבל הדכורא והוא שם קו המדה הידוע בברכת אבות הנעול עם ב"כ (כנ"ל) ואתפתחת הוא בשבת ויו"ט דאתגלי המעיין אות ברית: (שם אות ג' סי' א'):

האדם

שַׁעַר נפתלי

ע"ב עם י"ב: ד' פעמים ז"ן. הוא חושבן ברוך: בב' אופנים. אופן א' הוא גי' הוי"ה כזה יו"ד ה"י ו"ו ה"ה הוא חושבן ז"ן. אופן ב' הוא יה"ו של ע"ב הוא דכורא בציון כי שם צוה ה' את הברכה והן יו"ד ה"י וי"ו הוא חושבן ז"ן: ועוד ר"ב כו'. ביאורו כמ"ש ה' רוכ"ב על ע"ב ק"ל הם אחוריים של פשוט הוי"ה הוא ע"ב ושל גי' הוי"ה דמ"ה הוא ק"ל וזהו ע"ב ק"ל חושבן ר"ב עם כ"ו פשוטו הוא רוכ"ב חושבן ברוך כידוע בכתבי האריז"ל: ציון ו' הויות חושבן ציון וחסד שרי בפומא כו' ציון עם חסד הוא חושבן ברו"ך: שהוא ז"ת פי' ו' הויות דדכורא מחסד עד יסוד עם נוק' והוא ז"ת. והיא אחוריים שהיא נוק' שהיא מקבלת ופניה למעלה עכ"ל. ול"נ שהוא ביאור על ציון חסד כי ציון הוא ו' הויות פשוטים וחסד גי' הוי"ה באחוריים והטעם מפני שהם ז"ת. והיא הנוק' היא באחוריים שעומדת אחורי הז"א כידוע: עוד כ' שם וכן השביעית למעלה בגי' כי אחוריים של הוי"ה פשוט נק' נוק'. והיא שביעית. והוי"ה בגי' ע"ב הוא למעלה ביו"ד דכורא ג"כ ו' הויות מלמטה למעלה עם ע"ב של חסד הוא ברוך: והן המרכבה ג' כלילן בג'. הוא נה"י עם חג"ת הם ו' הויות. וז"ס ברוך ה' מציון. ביאורו חס"ד עם ציון כי שם צוה ה' את הברכה: ובנוק' דהיא בת שבע ז' שמהן ומ"ה דבה דאלפין. ז' הויות דיעקב ועם מ"ה של נוק' הוא חושבן ברכה: בסוד יודין אלפין דו"נ. כי בדכורא הוא ציון עם ע"ב של יודין. ובנוק' ז' הויות בת שבע עם מ"ה דאלפין נוק': והשם משם ברוך. ברוך הוא ו' הויות כנ"ל ובנוק' ז' הויות וזהו כי שם צוה ה' את הברכה.

וזה כוונת ברוך שיתברך שמו מכל העולמות מעולם ועד עולם עכ"ל:

מ"ש בליקוט המתחיל ס' ומ' כ' הר"א הנ"ל וז"ל ס' ומ' שהנקודות סתימו בהו. והנקודות נקרא מעין חתום. והוא חכמה. וס' ומ' הן כתר ובינה ס' הוא כתר מלשון כתרוהו שהוא סתום מכל צד, מ' הוא בינה בן ארבעים לבינה ונקרא נקודה בהיכלא: וכד אתפתחת הוא בשבת ויו"ט שאז שמחה ורצון כמ"ש ששת ימי המעשה יהי' סגור וביום השבת יפתח. כי בימי החול הוא רק נקודה ובשבת נעשה קו' ולכן צורת הפתח קו כי נתפתחת ומתפשטת הרצון ויוצא מהצמצום שבכח ונעשה ממ' ב' וממ' כ' עכ"ל. מ"ש והוא"ו הוא נעול שלהן כ' הר"א הנ"ל. שבו סוגרין כל ימות החול את הב' וכ' ונעשה מ' וס'. והענין כי תחלתו של תורה הוא כפרוזדור לנסתרות שבה. והנסתרות הם חדר התורה. ב' הוא היכל לנגלות של תורה. וכ' הוא היכל לנסתרות עכ"ל. פי' כי כ' הוא כתר והוא היכל לרדל"א כידוע בסוד ט' היכלין להיכלין הנז' בפ' בראשית ופקידי. וב' הוא בינה שהוא היכל לחכמה שהיא ראשית לנגלות כמ"ש רבינו בריש ספד"צ: עוד כ' שם כד אתפתחת כו' ביאורו כי ם' וס' סתימים ו' הוא הנעול וכד אתפתחת הדעת הוא הס' נפתח היסוד דידה הוא הס': לקבל הדכורא. כי מ"נ עולה תחלה ואח"כ מ"ד ולזה נאמר והיה עיניך רואות את מוריך כי נפתח מוח סתימאה של התלמידים כאשר יפתח המורים לגלות קצת; והוא שם קו המדה. ביאורו דעת המכריע בין חסד לדין. כי ישראל אינן יכולין לקבל לא רוב טובה כו' ודעת מכרעת בין צמצום להתפשטות בב"ת. ונקרא קו המדה. קו הוא התפשטות הצמצום. ומדה הוא בב"ת אמר לעולמו די: הידוע בברכת אבות. כי חושבן של ברכת אבות הוא כ"ב אתוון מגן אברהם. מחיה מתים. אל הקדוש. ושם הדעת יהוע כ"ב אותיות יוצאים מב"כ והוא קו המדה שנעול עם ב"כ במדה בב"ת. ואתפתחת הוא בשבת ויו"ט מ' וס' נעשין ב"כ שם הדעת עכ"ל. ול"נ מ"ש הידוע בברכת אבות הוא שם בוכ"ו שמביאו האריז"ל ומרמזו בברכת אבות ע"ש. ומ"ש הנעול עם ברכת כהנים כמו שנדפס שם הוא טעות סופר וצ"ל

עם

בחורף מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם: בקיץ מוֹרִיד הַטָּל נ"א משיב הרוח ומוריד הטל

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי

עפר

לקוטי הגר"א

האדם בעוה"ז הוא דבוק בשמים ע"י נשמתו, שאף שהיא באדם. מגיע עד לשמים. ומחוברת בשמים כמו ברית בגוף. וגוף של האדם הוא דרגא דעטרת הברית. נוק' שהיא גוף דקוב"ה. והנשמה והגוף בתוך הארץ. שהארץ כוללת גם האויר כידוע. והוא בתוכה כמו ברית בנוק' וכשהאבר חי אז נהנין זו"נ והוא כשהדעת בתוכו. וכן הוא כשהדעת באדם. וכשהוא רגע בלא תורה ודעת הוא אבר מת. ונק' מת. כמ"ש מה דגי הים כיון כו'. וכמו שכל האברים הם תמיד בתוקפם לבד הברית שאינו חי כי אם ע"י התעוררות הדעת לזיווג. וכ"ה באדם. הרשעים בחייהם כו'. ובניהו בן איש חי כו'. ולכן אינו נשאר הגוף חי כ"ז שערלה חופפת על העטרה והוא כתנות עור של הגוף. וצריך לפשטו. עד לעת"ל בזמן התחי' שהוא זמן התגלות העטרה שבוני כו' כי אמילם. דוד מלך ישראל חי וקים. ואז יתקיימו כל הגופות לעד. והוא סוד האדם שקושר שמים וארץ. ואמר האזינו השמים ואדברה ותשמע וכו' לקשרם יחד. וע"י הדעת חו"ג שהם **טל ומטר** וז"ש יערוף כו' תזל כו'. וזהו וצדיק יסוד עולם. על עמוד א' העולם עומד וצדיק שמו. וכשהצדיקים בדור אז צדיק דלמעלה מתגבר ג"כ. והכל כפי התגברות אותו צדיק דלמטה. ואם לאו היחוד הוא ע"י מט"ט צדיקו של עולם. והוא נשאר חי בגוף ונפש. והוא קושר לבא השמים והארץ מייחד בין נו"ה וכן בין שמים וארץ. אבל ע"י הצדיק היחוד הוא יותר. שהוא בארץ ממש בגוף ונפש ועל ידו מתגבר מט"ט ג"כ: (תכ"א בהג"ה נ"ג ב' בד"ה ועוד שמעו):

מוריד הטל פי' שמוריד יו"ד ה"א וא"ו שגי' טל לגבי שכינתא ה"א. וביחד גי' אדם מ"ה: ור"ת מוריד הטל מ"ה: (ביאורו לזהר ח"ג רכ"ח א' במה"ב):

אמרו רז"ל מזכירין גבורות גשמים בתחית המתים. ואמרו מתוך ששקולה כתחית המתים לפיכך קבעוה בתחית המתים. והענין כי הגשמים אינן ע"פ הטבע כלל כי כל הדברים בעולם אומרים הפילוסופים שהוא ע"פ הטבע אף זריחת השמש ושקיעתה. אבל על הגשמים מודים שאינן ע"פ טבע כלל. כאשר אנו רואים. שפעמים לא ירד כלל ופעמים ירד בכל יום ויום. ולכן נקרא גבורות גשמים שבזה ניכר גבורות ה' יותר מכל הדברים. וז"ש מתוך שהיא שקולה כו'. כי גם בתחית המתים מודים כולם שהוא אינו ע"פ הטבע. שע"פ טבע לא יתכן שיהא האדם הנרקב מזמן רב לחזור ולחיות. ולכן קבעוה בתחית המתים: (עכ"ל בהדרת אליהו ברכה אופן בני סוף פ' א'): קור וחום שבשנה (ימות החמה וימות הגשמים) חום נברא מאש. פי' משמש שהוא האש. קור נברא ממים ימות הגשמים. וכל אחד הולך לשרשו. זה חם ויבש וזה קר ולח. והן ג' אמש כו'. כי חום משמים וקור מארץ. וכן הגשם מן הארץ ואד יעלה כו'. שלכן אומרים **מוריד הטל** בימות החמה. כי טל מן השמים כמ"ש ממגד שמים מטל. ובימות הגשמים **מוריד הגשם** שהוא מארץ מתהום רובצת תחת. ורויה הוא בין ימות החמה לימות הגשמים לא קור ולא חום והוא

מכריע

שער נפתלי

עם ב"כ. והכוונה כי שם בוכ"ו הם מ' וס'. שנתפתחו ונעשו ב' כ'. וזהו שם הב"ל, ב' עם ו' געול שלו. וכן כ' עם ו' געול שלו. ומ"ש קו המדה כי הוא"ו הוא קו המדה:

מ"ש

עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה.

בעשי"ת מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים.

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קדושה לש"ץ בחזרת התפלה. נקדש לא יאמר רק החזן.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר ק"ה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָֹה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: ח' לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ. ק"ה בָּרוּךְ

כבוד

לקוטי הגר"א

מכריע בינתיים וכולל שניהם כידוע. לכן אומרים משיב הרוח בימות החמה ובימות הגשמים כי רויה מרוח: (ביאורו לפ"ג מס"י מ"ה)

וקרא זה אל זה הוא ק"ש דשחרית וערבית. זה הוא פרשה והי' אם שמוע אל זה הוא פרשה ויאמר. ואמר הוא פרשה ושמתם שהוא משלים לרמ"ח. וקרא כו' בכנפיהם בעפיפתם: קדוש כו' ג' פעמים להגדיל הענין שאין למעלה ממנו. כמו מלך מלכי המלכים וכיוצא. כפולות ב' פעמים הוא בכל הנמצאים שאחד יותר מחבירו. מלכי ארץ המושלים בכפה נקרא מלך מלכיא וכל כיוצא בזה. ה' צבאות שהוא הוה ומתפשט בכל צבאות. ובכולם קדוש ומופרש בקדושתו מהם. מלא כו'. כמו והארץ האירה מכבודו. שאין בארץ התפשטות כמו למעלה. שלכן אינן חיין לעולם. והן בבחירה ויצר הרע שולט בהן. רק מלכותו בכל משלה ואדון עליהם. לכן שם אדני בארץ. והוי"ה בשמים ממעל. וזהו כבוד מלכותו. וכמו בשכמל"ו שאומרים אחר יחודו בחשאי. קדוש כו' חמשה דרגין. ד' יסודות והשמים. והן נחלקים לג' שמים וארץ ואויר. וכן למעלה. ומ"ש מלא כל הארץ כבודו. ידוע שב' ארצות הן כמ"ש ואת הארץ והארץ תנינא לאו בחושבנא כמ"ש בספרא דצניעותא. כל הארץ הוא נקודת ציון. וכמ"ש וכבוד ה' מלא את המשכן. ומשם הוית לטורא רב ומלאת כל ארעא: (עכ"ל בישעי' סי' ו' פ' ג')

וקרא זה לקבל י"ב אנפין דתלת חיון. אל זה י"ב גדפין דתלת חיון. כי זה גי' י"ב. וי"ב אנפין דתלת חיון (שהם ארי' שור נשר) נגד ג' הויות. המנוקדים בנקודות מֶלֶךְ מָלָךְ יִמְלֹךְ. ומלך מלך ימלוך הן ג"כ מרומזין בג' הויות שהן היה והוה ויהיה. תגרף

הג'

שער נפתלי

מ"ש בפי' ישעי', זה הוא פרשת והי' כו'. פי' כידוע כי שני שמות יש. א' בפ' והי' ע"ב תיבות עד ושמתם. ב' בפ' ויאמר. והם השמות ע"ב מויסע ויבא ויט. ע' בדברי האריז"ל ומ"ש לעיל. וידוע מ"ש רבינו הגר"א בכ"מ כי שם ע"ב מתחלק לששה פעמים י"ב. ולכן נרמז בתיבת ז"ה גי' י"ב. י"ב פעמים ו' הוא ע"ב. וע' לקמן בליקוט ממס' מגילה ומ"ש שם בס"ד: ומ"ש ואמר הוא פרשה ושמתם שהוא משלים לרמ"ח. כי ואמ"ר ע"ה גי' רמ"ח: מ"ש מלא כו' שאין בארץ ההתפשטות כמו למעלה. פי' בסוד הצמצום והקו. וידוע מ"ש האריז"ל כי הקו לא נתפשט עד למטה רק כלה באמצע החלל. והוא כי הניח מקום הבחירה. וכבר ביארתי בזה בביאורי על משנת חסידים:

מ"ש

כְּבוֹד יְהֹוָה מִמְּקוֹמוֹ׃ ח׳ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. קו״ח יִמְלֹךְ יְהֹוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

לדור

לקוטי הגר״א

הג' תיבות ויבאו ג' הויות וכן י"ב גדפין דאלת חיון. ועל כלהו פני אדם הוא שמא מפרש גי' אדם. שהוא אדם על הכסא. שהוי"ה שלו הוא פנים הרביעי. והוא פני אדם. שד' חיות הן. ובא' ד' פנים כולם של אדם ובשני כולם של נשר : (בהק' ת"ז ע' ע"ב) :

ג' גוונין דאבהן דנטיל לון יוסף יום השפי (יסוד) בארעא. וזהו מלא כל הארץ כבודו. שהן ג' גוונין דקשת כמש"כ כמראה הקשת וגו' כן מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'. ואינון גוונין דאתחזי בההוא דמות חיוור וסומק וירוק. וכאן בנוק' רזא דג' ימים תחתונים דנטיל לון יוסף בארעא ג"פ קדוש ג' אלפין דשמא מפרש יו"ד ה"א וא"ו ה"א : (תמ"ז פ"ו א') :

זה בחושבן ו' ו' דאינון שית פירקין דתרין דרועין ושית פירקין דתרין שוקין. דת"ת הוא ו' כולל ב' דרועין שית פרקין וכן צדיק ו' כולל ב' שוקין. שוקיו עמודי שש עמודים של שש ותרין עשר פירקין הן בדכורא וכן בנוק'. ובאלין תרין עשר פרקין דנוק' ותרין עשר פרקין דדכורא מלאכיא אמרי וְקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש וגו'. זה עם קב"ה אח"ד. כי י"ב פרקין דדכורא עם גוף הכוללם גי' אח"ד והוא אלף שבין ב' ווין וא"ו. וכן בשכינה זה עם שכינה אח"ד. י"ב פרקין דנוק' עם גוף גי' אחד. ושניהם חושבן הוי"ה : (שם פ"ז א') :

י"ב אנפין דחיות נגד שם י"ב דהוי"ה. וי"ב גדפין נגד שם אדני מלא שהוא ג"כ ג"פ ד'. וחיוון בהון כתיב וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש ה' צבאות מלא הארץ כבודו. זה אל זה ודאי. ור"ל האנפין וגדפין והוא התכללותן זה בזה שנכללין ונשלבין זה בזה בקדושה ותפלה. ואמר ג"פ קדוש כנגד ג' הנ"ל (ג' חיון ג' גוונין) : (קמ"ג ב' בתי' ו' מי"א תיקונים) :

אנן מקדשין לי' בקדוש קדוש ומברכין לי' ברוך כבוד ה' ממקומו. וכן ג"כ דו"נ א"ח ד' דתפארת איהו א"ח כליל תשע ספירן מלכות ד' כלולא מארבע אתוון דאינון הוי"ה. וכן בתליסר תיקונין ד' בלחודוי אסתמכן. ד' אלפין דיברכך. וכן כאן בקדוש וברוך (ולכן בקדוש ט' תיבות נגד ט' דדכורא וברוך כבוד ה' ממקומו ד' תיבין נגד ד' דנוק') : (פ"ו א' בד"ה ואמר ק') :

ברוך כבוד ה' ממקומו ר"ת ב"ך י"ש. ב"ך הוא כ"ב אותיות דאורייתא שהן בבינה וי"ש הוא ג"כ בנקודין ואתוון דבינה י"ש גש"ב אלא דנקודין דשם הוא כ"ח מעשיו (דהיינו כ"ח מלאכים היוצאים מר"ת משמות הנקודין) ונזכרו בתיקונים קכ"ח ב' : (ביאורו לתיקו' ע' קל"א א') :

א' כתר עליון ושם כולהו שאלין אי"ה כו' עד דאמרין ברוך כבוד ה' ממקומו : (הז"ח ע"ו א' בד"ה הה"ד ברוך) :

סוד יב"ק הם בג' עולמות בי"ע. קדושה שרפים אומרים. וברוך אופנים אומרים. ושמע ישראל בעשיה. וכמ"ש בפרק גיד הנשה ובפרקי ר"א. וז"ש שקבעוהו ימלוך בקדושה. שהוא בסוד אחד כמ"ש והיה ה' למלך כו' ביום ההוא כו'. וז"ש שקורין להקב"ה קב"ה. שהו"א הוא סוד יחוד ה"ו וא' המייחדן כידוע וכן הוא סוד אמן : (ליקוטי הגר"א שאחר אגדות ברכות אות י' סי' ג') :

תפלת שחרית

חזן לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל (בעשי"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל (בעשי"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

אתה

לקוטי הגר"א

ר"ת דקדושה תפ"ה ב' גילופין דחו"ג. ועוד בניה"ו צירוף כ"א וכ"ב: סוד קדוש ג"ר דאתכלילא בי' אבהן כמ"ש בר"מ פ' אמור ואבהן ר"ל ט"ו אתוון דג' שמהן וג"ר ק"פ למ"ד אתוון הרי מ"ה אתוון אע"ג דסוד קדושה כלו בג' אבהן מ"מ כל קדוש נכלל מכלהון והוא סוד משכן: (שם אות ק' סי' ג') :

לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים. קדושתך נקדיש. כי גדול הוא בסוד ברוך ברכו ושני וקדוש הוא הקדושה. וזהו לדור ודור נגיד גדלך שהוא ברוך כבוד ה' ממקומו ולנצח נצחים קדושתך נקדיש הוא הקדושה כו' וגדול וקדוש הוא ת"ת ויסוד: (ביאורו לישעי' סי' י"ב פ' ח' וכן בשה"ש ח' פ"ה) :

הכלל כי ג' ראשונות ב' בחו"ג כידוע. ושלישית בכח"ב. ולכן ג"פ קדוש שכל ג' ראשונות נקראו קדש כידוע. וכן ברכה אחרונה של תפלת י"ח כולל כל קו האמצעי שכולא נקרא על שם גופא כידוע. ולכן שם ג"פ שלום ע"ש יסוד. ותרין בתראין נו"ה. והן ע"ש נכללין בשמה. ו' של השם שבו נכללין ע"ש כלל הוי"ה כידוע: (ביאורו לתקונים סוף תי' יו"ד) :

(**בביאורו** על מס' מגילה פ"ב כ' וז"ל) ת"ר מנין שאומרים אבות כו' מנין כו'. כידוע שג' ברכות אלו הן נגד אבהן כמ"ש בפרקי ר"א ושרשן בג"ר כידוע ובני אלים הן אל עליון. וב' כבוד ידוע ה' הוא שמו. ונאמר ועוז כמ"ש עוז ותפארת במקדשו

שער נפתלי

מ"ש ר"ת דקדושה תפ"ה. כ' הגאון ר"א ז"ל. וז"ל והוא קק"ק י"צ מכה"כ חושבנו תפ"ה: והם ב' גילופין דחו"ג. א"ל הוא קפ"ה (אלף למד) ואלהים הוא ש' ושניהם תפ"ה: ועוד בניה"ו צירוף כ"א ונ"ב. הוא ב"ן עם אהי"ה. וגי' של ב"ן. ת"י של ב' ו"ן של נון' הוא תס"ו וגי' של יו"ד ה"א ו"ו הוא י"ז (לבד הפשוט) עם תס"ו הוא תפ"ג ועם ב' צירופים הוא תפ"ה עכ"ל ול"נ כוונתו על ר"ת ברוך כבוד ה' ממקומו בכי"ם ע"ה גי' נ"ב וכ"א: ומ"ש ואבהן ר"ל ט"ו אתוון דג' שמהן כתב הר"א הנ"ל. פי' ג' שמהן הן הוי"ה אדני כחד חשיב בשילובן וב' שמות אל אלהים הם ר"ח. והשמות אלו ביק"ו שהוא כ"א עם ה' אחרונה דמשלים לכ"ב אתוון ועם ר"ח הוא ר"ל עכ"ל. ול"נ שה"ס ג' שמות אלוה בחסד אלהים בגבורה אלהינו בת"ת ובהם ט"ו אותיות והם גי' ר"ל: וג"ר ק"פ. כ' הר"א הנ"ל כי הם ביה"ו ע"ב ס"ג מ"ה הם חושבן ק"פ עם ר"ל הוא חושבן קדוש. כי ג' קדושות הן בג"ר וג' אצבעות וג' החתונות כמ"ש בר"מ פ' אמור והן ט"ו אתוון דג' שמהן עם אדני בשילוב (ולפי מה שפירשתי אני הם ט"ו אתוון דאלוה אלהים אלהינו) ובע"ב ס"ג מ"ה הם למ"ד אותיות דוי מ"ה אתוון והוא אד"ם המרכבן: והוא סוד משכן: ג"כ ר"ל עם ק"פ: עכ"ל:

שג' ברכות אלו נגד אבהן. הן חג"ת כבובא לעיל בכמה מקומות בליקוטים: ובני אלים הן אל עליון. ולכן למדו חז"ל ברכת אבות מבני אלים כי אונדרים אל עליון והוא בינה אם הבנים זו"ג חגת"ם: וב' כבוד ידוע ה' הוא שנו. כי רז"ל למדו שזומרים גבוורת כהבו לה' כבוד ועוז וקדושות למדו מהב לה' כבוד שמו הרי ב' כבוד. כי כבוד ידוע שהוא המל' שנק' כבוד ה' וידוע כי המל' נאחזת בגבורה שמאלא. וכן בת"ת שם התחלתה כי ה' שהוא ת"ת הוא שנו: ונאמר ועוז כו' כי עוז נאמר על הגבורה כי

במקדשו כידוע עוזו במים עזים . ואמר השתחוו נגד עלמא תתאה דאשתתף בעלמא עילאה כנגד יעקב וישראל . וז"ש והקדישו את קדוש יעקב כו' . ואחר י"ב ברכות נגד י"ב שבדעת . י"ב נהורין עלאין י"ב מתנות שזוכה באשה וכן בתורה ובתפלה . והן (א) חכמה (ב) תורה (ג) כפרה (ד) עזרה (ה) חיים (ו) ברכה (ז) שלום (ח) שמחה (ט) עושר (י) טובה (יא) כבוד (יב) כמ"ש (א) חכמת נשים בנתה ביתה . האם אין עזרתי בי (ב) ותושי' כו' (ג) וכפר בעדו ובעד ביתו כו' . (ד) אעשה לו עזר כו' . (ה) ראה חיים עם האשה כו' (ו) להניח ברכה כו' (ז) וידעת כי שלום אהלך (ח) ושמחת אתה וביתך (ט) בטח [בה] לב בעלה כו' . (י) מצא אשה מצא טוב (יא) אשת חן תתמוך כבוד (יב) מצא אשה כו ויפק רצון מה' . וכנגדן י"ב דברים בברכה אחרונה של נשואין . והן ג' וז' וי"ב . קידושין וברכות ומתנות . והנה דו"נ הם ז' וי"ב . כוכבים ומזלות שבוע ושנה . וכן ימי שבת ויום ושנה . ובאדם י"ג שנה ועשרים שנה . בן לב"י וקב"ה . וז"ש הללו את ה' מן השמים הללו את ה' מן הארץ . וכן מנורה ז' נרות ושלחן י"ב חלות בדרום וצפון . וכן ז' ימי המילואים וי"ב ימי הנשיאים . וז"ש הפוחת לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על י"ג . וכן בפרי החג . וכן שבעה רועים וי"ב שבטים ולעילא ז"ת שהוא בדכורא וי"ב דנוק' י"ב עולמות כו' ולעילא לעילא ז' תיקונים בגולגלתא (שהן דדכורא כמ"ש בספד"צ ד' י"ד ע"ב בדפוס הישן) וי"ג דמ"ש שהן י"ב (שהן דנוק' כמ"ש שם) והכל בסוד הדעת בי"ה (נ"א . בי"ב) ודעיהו . [ובשם מ"ב וע"ב . ופי' בסוד וא"ו של השם . וא' בסוד ה' של השם הוא בסוד הקץ .

ועיד

שער נפתלי

כי עוז שהוא הגבורה והתפארת במקדשו, וכן במים עזים הוא הגבורה כידוע: ואמר השתחוו נגד עלמא תתאה כו'. כי ההשתחויה מרמז על השפלת עולם העליון המשתתף באדם והוא משפיל עצמו להתחבר לעלמא תתאה כי האדם הוא מבריח מן הקצה אל הקצה מן השמים עד לארץ והוא כנגד ישראל ויעקב כידוע פרצוף ז"א שהוא ישראל ועלמא עילאה משתתף בי' עד חג"ת ומשם ולמטה נוק' עלמא תתאה מתחברת בי' והוא בסוד לאה ורחל. ומחג"ת ולמטה יש פרצוף יעקב המזדווג עם רחל לבדו והאדם כולל שני הפרצופים ובהשתחוותו מחבר שני העולמות בינה ומלכות, והכל בת"ת שחציו העליון מתלבשת בו בינה וחציו התחתון נגד נוק' וכשם מתחיל ולכן נגד קדושה ת"ת הביאו חז"ל הפ' והקדישו את קדוש יעקב ואת אלקי ישראל יעריצו כולל שני הפרצופים יעקב וישראל: קידושין וברכות ומתנות. פי' שהם ג' וז' וי"ב. כי האשה ניקנית בשלשה דרכים. ושבע ברכות בחופה. וי"ב מתנות כאשר ביארם רבינו לעיל: דו"נ הם ז' וי"ב. כידוע הדכורא ו"ק ודעת הרי ז'. והנוק' ים עומד על שנים עשר בקר: כוכבים ומזלות. ז' וי"ב שבעה כוכבי לכת שצ"ם חנכ"ל. וי"ב מזלות טש"ת סא"ב מע"ק גד"ד: שבוע ושנה. ז' ימים וי"ב חדשים וכן י"ב שעות היום והלילה: ובאדם י"ג שנה וכ' שנה. כאשר ית' כי ז' הוא ו' וי"ג הוא י"ב ומי"ג עד כ' הוא ז': בן לב"י שהוא י"ב עם הים שעומד על י"ב בקר הוא י"ג שהוא גופה וי"ב פרקין דדרועין ושוקין כמ"ש האריז"ל. וקב"ה הוא ז' כנ"ל ו"ק ודעת: וז"ש הללו כו'. ע' מה שהבאתי לעיל בליקוטי הגר"א על פסוקים אלו בפסוקי דזמרה ובשער נפתלי שם: וכן מנורה ושלחן. הם בדרום וצפון. ימין ושמאל דכו' ונוק': ובימין מנורה ז' נרות ובשמאל שלחן י"ב חלות: וכן ז' ימי המילואים כו'. כי מילואים לכהן איש חסד בדכורא צריך ז'. ונשיאים נגד נוק' מלכות י"ב: וז"ש גב. ציצית מנחות ל"ט ע"א הפוחת כו' נגד ז' וי"ג דדו"נ: וכן בפרי החג. מתחיל ביום הראשון י"ג ומתמעט והולך עד יום ז' ז': ולעילא בזו"נ: ולעילא לעילא. בא"א: י"ב עולמות צ"ל עלמות. והן י"ב עולמתין דילה כידוע: והכל בסוד הדעת בי"ב. הם ב' אחסנתין וב' עטרין שהם ה"ח וה"ג. ס"ה י"ב הכלולים בדעת כידוע: ובשם מ"ב וע"ב, כאשר מבאר והולך: ופי', צ"ל ופ"ז והוא בשם מ"ב שהוא ופ"ז, והוא בסוד וא"ו של השם כאשר יתבאר בעה"י: וא', צ"ל ופי"ב, פי' כי ששה פעמים י"ב הוא ע"ב והוא בסוד ה' של השם, אע"ג דשם ע"ב הוא בחסד ומ"ב בגבורה א"כ לכאורה הוא להיפך כי ימין הוא דכורא וא"ו, ושמאל נוק' ה"א. י"ל כמ"ש רבינו בליקוטים על שם מ"ב שהבאתי לעיל כי מ"ב הוא בסוד הדעת ז"פ ו', וכן שם מ"ב הוא בעולם היצירה שהוא נגד ז"א וא"ו של השם. ושם ע"ב דוא בנוק' ג"כ בגבורה בסוד רי"ו אתוון דע"ב גי' גבורה כי התיבות בחסד ואותיות בגבורה. ויותר נראה לי שכצ"ל ו"פ י"ב בסוד וא"ו

של

ועוד ו' עגלות וי"ב בקר נגד המרכבה והן ה"ו של השם בגילופי' ור"ל ה' עילאה שכנגדן ה' חומשים ו' סדרים] וה"ז הוא ו' אלא שהז' הוא כוללם וכמו בי"ג כנ"ל. והענין שהנוק' היא לעולם כפולה לכן הם ו' י"ב . וכן ו' הוא כפל ג' שהוא למעלה ולכן הא"ב ג' ז' י"ב אמ"ש שהוא למעלה כו' . וכן בקידושין דאשה כו' . וכן בתפלה והן צירופים שבשם ג' בי"ה והן בברכות ק"ש דלפניה בי"ה א' לאחרי' דיו"ד ו' דתפלה ביה"ו שהן דדכורא . ואח"כ י"ב דנוק' שהיא שאלת צרכי' כמ"ש מה שאלתך וינתן לך כו' עד חצי המלכות . שהמל' כ"ד צירופים אבל חצי' לאפיקומן לע"ל שלכן נק' מלה פרוסה . ד' נוק' שבה"א ו' שבר' (אולי צ"ל דכר) שבי' נקראת מלוה שמור לע"ל . וז"ש מה שאלתך שהוא לע"ל שבזה נאמר הרחב פיך ואמלאהו וז"ש וינתן לך . ומה בקשתך לעוה"ז שהוא בדרגא דנוק' עד כו' והע"ם עשי' שהוא בה שהוא כ"ד צירופים שהיא כפולה שלכן ה"א מב' חלקים דו"נ דבה . שבה חלוקים לשנים ליל ולילה לאה ורחל שלג ומטר . וכן י"ב שעות היום והלילה . וכן במולדות וכן במים דאתפלג

שער נפתלי

של השם וא' בסוד ה' של השם כצ"ל . והכוונה כי ו' פעמים י"ב דע"ב הוא בסוד וא"ו של השם במילוי כי ב' ווין גי' י"ב . ונשאר א' שבתוך הוא"ו . וז"ש וא' בסוד ה' של השם . כי ידוע בסוד שם מ"ה כי האלף בתוך הוא"ו הוא א' דאהי' דאימא המתלבשת בז"א עד החזה שהוא אמצע הגוף אמצע הוא"ו . וידוע כי אימא ה' של השם בכלל אצילות: ומ"ש הוא בסוד הקץ . כבר כ' רבינו בליקוטיו נדפס בסוף אגדות ברכות אות ק' סי' ה' המתחיל סוד הקץ י"ב שמהן בסוד וא"ו כו' וא' של וא"ו שם י"ג שהוא סוד אדם עכ"ל וידוע כי סוד האדם שם מ"ה השם בעצמו גי' דם כזה יו"ד ה"א ו"ו ה"א אלא שנכנס א' של אהי"ה בתוך הוא"ו ונעשה אדם כמ"ש האריז"ל :

והן ה"ו של השם בגילופין, ר"ל ה"א ו"ו, ה"א הוא ו' בגי' ו"ו י"ב בגי': שהנוק' היא לעולם כפולה ולכן הם ו' י"ב ר"ל ו' בדכורא ו"ק ובנוק' י"ב בקר כידוע : וכן ו' הוא כפל ג' שהוא למעלה , נ"ל כוונתו כי הז"א, ו' עומד במקום נה"י דאו"א כידוע , וידוע כי הנה"י שם מקום המל' ולכן נחשב הז"א נוק' נגד או"א וכ"ש נגד א"א , ולכן הוא ג"ב כפל הג"ר , ולכן שם הם ג' ובז"א ו' ו"ק : וכן בקידושין דאשה, כנ"ל בג' דרכים נקנית שבע ברכות וי"ב מתנות כנ"ל : וכן בתפלה, כאשר מבאר והולך ג' ברכות ק"ש ו' ברכות ראשונות ואחרונית דתפלה וי"ב ברכות אמצעות: והן צירופים שבשם , פי' כי השם באחוריים כזה י' י"ה יה"ו יהו"ה וכאשר נחשוב הצירופים בכל א' מהחלקים הוא כזה ביו"ד צירוף אחד, ובי"ה שני צירופים , וביה"ו ששה צירופים , ובהוי"ה י"ב צרופים כידוע , נמצא עד י"ה ג' צרופים , א' ביו"ד וב' בי"ה והן כנגד ברכת ק"ש שתים דלפני' כנגד ב' צירופי י"ה , וא' לאחריה כנגד צרוף י' בעצמו . ובתפלה ג' ברכות ראשונו' וג' ברכות אחרונות הן כנגד ו' צירופים דיה"ו וי"ב ברכות אמצעות שהן שאלת צרכים הן דנוק', שהיא מבקשת צרכי העולם כידוע שנקראת תפלה ונגדן י"ב צירופים דהוי"ה , והוא חצי המלכות כי המלכות הוא שם אדני ובה כ"ד צירופים והבקשות והצרכים אינן רק י"ב בקשות כנגד חצי המלכות וז"ש ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש : ומ"ש אבל חצי' לאפיקומן לעתיד לבא , היינו כי לעת"ל יתבטל היצר הרע ויהיו בקשת הצרכים י"ב הנ"ל בענין רוחניי יותר , ויהיו נאכלין על השבע בלא תאות היצה"ר כמו אפיקומן שנאכל על השבע : שלכן ה"א מ"ב חלקים דו"נ שבה פי' כזה ה כנ"ל כי הד' נוק' והוא"ו דכורא גהם דו"נ שבנוק' כמ"ש רבינו בליקוטים שבספד"צ בענין לאה ורחל כי שניהם דו"נ שבנוק', כי לאה דכר שבנוק' רחל נוק' שבנוק' , והם סוד ליל ולילה כמ"ש רבינו בביאורו על מה נשתנה בסוד ליל ולילה שהם דו"נ שבנוק', והם סוד שלג ומטר כי שלג הוא לאה שהוא מבינה בסוד ג' אלפין דג' אהיה דיודין ודאלפין ודההין וג' אלפין הנ"ל גי' שלג וידוע כי אהיה בבינה שמשם לאה„ ומטר הוא ברחל ארץ, וכתיב ואד יעלה מן הארץ : וכן י"ב שעות היום והלילה , כי שעה הוא נוק' , כ"ד שעות כ"ד צירופים , אלא שיום ולילה הם דו"נ דנוק' לאה ורחל : וכן במולדות , פי' הדברים נ"ל כי הלבנה בעת הניגוד שהוא נגד השמש ממש אז אינה נראית כלל ואח"כ כשנוטה מעט מעט מנגד השמש אז הוא המולד והולך וגדול עד חצי החודש בסוד י"ר ואח"כ תחזור להתמעט י"ד אח"ים והן כ"ח מחנות שכינה ויום הכ"ט הוא הכוללם וע' מ"ש רבינו בס"י פ"ד מ' ט"ו ושם מ' ג' , והן ב' חלקים עליית הלבנה ומעוטה, ועת הניגוד הוא זיווג זו"נ , וירידתה לעולם להאיר בסוד נתתן טרף לביתה שמחלקת מזון לעולמות בסוד רחל היורדת לבריאה ובסוד רחל ולאה זיווג הלילה ואור הבוקר כידוע . וע' בפי' הראב"ד לסי' פ"א מ"ב . (זה כתבתי בדרך אפשר

אתה חונן. חכמה. השיבנו תורה:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה. סלח

במוצש״ק אומרים זה

אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ לְמַדַּע תּוֹרָתֶךָ. וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וַתַּבְדֵּל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לַחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָחֵל עָלֵינוּ הַיָּמִים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם חֲשׂוּכִים מִכָּל־חֵטְא וּמְנֻקִּים מִכָּל־עָוֹן וּמְדֻבָּקִים בְּיִרְאָתֶךָ:

וְ) חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה חוֹנֵן הַדָּעַת:

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה: סלח

לקוטי הגר״א

דאתפלג. אבל דו״נ דדכורא הם א׳. לכן אף שגם בהוי״ה כ״ד צירופים מ״מ הן שוות ואינן רק י״ב. ולכן בשאלה כ״ז (אולי צ״ל כ״ד או בז׳) [ול״נ דצ״ל כ׳. והוא ר״ת כתיב] ויגתן שהוא מלמעלה בסוד הדכורא. וז״ס ו׳ ברכות וי״ב האמצעים. וג׳ דק״ש. ובלילה לפי שהוא בנוק׳ דידה שבה נתגלה כל הבחי׳. לכן הם ד׳ ברכות של ק״ש להשלים כל הכ״ב אתוון. והנה בה דו״נ ד״ו שבה׳ כנ״ל. ודכורא שבה תוספת וס׳ (ר״ת ו׳ ספירות) שבז״א. ד׳ שבה היא נגד ד׳ ת׳ שהן ג״ת דז״א ורביעית דידה אופן א׳ בארץ. ובשניהן י״ב תיקונים שבטים שבטי י״ה. כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות וכידוע אלא שבעלמא עילאה ופ״ב ובעלמא תתאה דפ״ג. והענין כי שם ו׳ מקבל מן י״ה. וכאן ה׳ מקבל מן יה״ו. ולכן י״ב צירופים הם דפ״ג. וכן כאן בתפלה חכמה כו׳ עזר כו׳ ד׳ ענייניס

שער נפתלי

אפשר). וכן במים דאתפלג. פי׳ הם שני מיני פ״נ מים התחתונים מ״נ לרחל ומים העליונים מ״ן ללאה בינה בסוד ב׳ ההין כידוע: אבל דו״נ דדכורא הם א׳. פי׳ כי בדכורא יש ישראל ויעקב. והם זכר שבדכורא ישראל. ונוק׳ שבדכורא יעקב. והם פרצוף א׳ כי ישראל עיקר ויעקב אינו אלא הארה בלבד כמ״ש רבינו שם בספרא דצ׳ בספ״ג בליקוט: לכן אף שבהוי״ה כ״ד צרופים. פי׳ שהיה ראוי להיות כ״ד צירופים כמו שיש בכל ד׳ אותיות אך מחמת ששני ההין הם אותיות שוות לא ניכר ההבדל בהצרופים ונשאר רק י״ב. והוא רמז כי הנוק׳ לא נזכר בשם דהיינו יעקב נוק׳ שבדכורא בטל אל ה׳ ראשונה. שיש בדכורא ישראל כנ״ל שאינו אלא הארה ממנו. ביום שהוא דכורא יש ג׳ ברכות ק״ש כי הד׳ אינו עולה בשם כנ״ל אבל בלילה לפי שהוא בנוק׳ יש ד׳ ברכות דק״ש לפי שאז היא מדריגתה ובזה נשלם כל הכ״ב ד׳ ברכות דק״ש. ו׳ ברכות דשמ״ע ראשונות ואחרונות. י״ב ברכות אמצעות: ודכורא שבה כו׳ דהיינו לאה ורחל. כי לאה מסתיימת עד ת״ת ו״ס ראשונות ומשם מתחלת רחל נגד ד״ת וז״ס ד״ו דה״א: ובשניהם י״ב תקונים כו׳ כי שני ההין שהן לאה ורחל הם שוים זה לזה כמ״ש בהקדמת הזוהר על פ׳ כשושנה בין החוחים שהיא מל׳ רחל כן רעיתי כו׳ לאה: ולכן י״ב צרופים הם ד׳ פ״ג. פי׳ כי בשם הוי״ה יש י״ב צירופים והיה ראוי

סְלַח־־לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל־־לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

סלח כפרה. ראה עזרה. וכמ"ש אני עזרתיך כו' וגואלך כו' רפאינו

רְאֵה בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל חָזָק אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

בת"צ מוסיף הש"ץ כאן עננו.

עֲנֵנוּ יְהוָֹה עֲנֵנוּ. בְּיוֹם צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ כִּי בְצָרָה גְדוֹלָה אֲנָחְנוּ. אַל־תֵּפֶן אֶל־רִשְׁעֵנוּ. וְאַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ. וְאַל־תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ הֱיֵה נָא קָרוֹב לְשַׁוְעָתֵנוּ. יְהִי נָא חַסְדְּךָ לְנַחֲמֵנוּ. טֶרֶם נִקְרָא אֵלֶיךָ עֲנֵנוּ. כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה. עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וַאֲנִי אֶשְׁמָע: כִּי אַתָּה יְהוָֹה הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה. פּוֹדֶה וּמַצִּיל בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה:

רפאנו

לקוטי הגר"א

עניינים. וכ"ה בחשן ואפד. והנה ט' תיקונים נוטלת מבעלה וג' דידה (וצ"ל סו"ם ג"ט) ועם בחי' עצמיית האחרונה הוא י"ג וכנגדה ולמלשינים. וכן בנקודין ג' חטפין ושבא נח. שאינה תנועה בעצם (דלית לה) כו'. והחטפין הם ג' אותיות עצמיים דבעלה יה"ו בדרגין דלהון. וכן כאן נפ"ג נוטלת ממנו צירופי יה"ו וג' דידה. וא' כלל הכל מ"ח קרשים וד' עמודים ומאה אדנים. ונקבע ולמלשינים קודם התשיעית כי נקודה עצמית דילה בין ת"ת ויסוד היכל הקודש באמצע

שער נפתלי

לסדרם ביוד ג' צירופים וכן בוא"ו כי בכל א' לא יש רק ג' צרופים משא"כ בה' יש ששה צרופים היה צריך לסדרם כאחד אבל סדר הצרופים אינו כן רק שמחלקים הו' צירופים דה' לב' חלקים ג' ג'. והוא כמ"ש רבינו כי ה' מקבל מן יה"ו והיא נגד ד' חלקים נהי"ם כידוע ולכן מחלקים הצרופים ג' ג' נגד יה"ו שמקבלים ממנו וד' פעמים נגד נהי"ם: וכן כאן בתפלה כו'. פי' כי בתפלה ג"כ ד' פעמים ג' כזה. הג"ר הן חכמה תורה כפרה. בדברים הנוגעים לעוה"ב ואח"כ עזר חיים ברכה ג' בעוה"ז. ואח"כ ג' מעייני הגאולה קיבוץ גליות ודין ברשעים והתרוממות צדיקים. ואח"כ ג' ירושלים ודוד ותפלה שהוא ביהמ"ק כמ"ש רבינו לקמן: וכ"ה בחושן ואפוד. פי' שבאפוד ב' פעמים ו' ששה משמות השבטים על האבן האחת כו'. ובחשן ד' פעמים ג' שורות כידוע מצורות החשן: והנה ט' תיקונים נוטלת מבעלה. היינו ט' ברכות ראשונות דאמצעיות שהן הכל באים מבעלה ז"א. אמנם הג' ירושלים ודוד וביהמ"ק תפלה הם הכל בדרגא דידה כידוע. עם בחינת עצמית כו' נגד ולמלשינים כידוע כי רגלי' יורדת כו' ולכן מתפללין ולמלשינים להכניעם: כן בניקודין ג' חטפין ושבא נח. ג"כ כנ"ל כי ג' חטפין נגד ג' חלקים הנ"ל שהם ט' והשבא נח חלק הרביעי של עצמה. אלא שהם ד' פעמים ג' ונ"ל שכנגדן י"ג נקודות בהם שהם דפ"ג עם א' הכוללם והם חטף קמץ ג' נקודות. וכן חטף פתח הרי ו'. חטף סגול ה' נקודות ושבא ב' הרי ז'. וביחד י"ג. כנ"ל: מ"ח קרשים וד' עמודים ומאה אדנים. ע' מ"ש רבינו בליקוטים שנדפס בסוף אגדות ברכות באות ק' קרשי המשכן כו'. והנה מ"ח קרשים הם כנגד י"ב צירופי הוי"ה מ"ח

אותיות

רפאינו חיים. ברך ברכה. רְפָאֵנוּ יְהֹוָה וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ
תקע
וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה. וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל־מַכּוֹתֵינוּ.

מי שרוצה להתפלל על החולה יאמר זה.

יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתשלח מהרה רפואה שלמה מן השמים רפואת הנפש ורפואת הגוף לחולה (פב"פ) בתוך שאר חולי ישראל.

כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת־
כל

לקוטי הגר"א

באמצע. ולמעלה שהן ופ"ב (ר"ת ו' פעמים ב') כי הדבורים נכללין כא' וכן הגיק' וכמ"ש הבהיר וכידוע בסוד שמע ישראל וברוך שכ"מ. ובסוד י"ב חלות ב' מערכות כו'. וכל ז' ברכות וי"ב הכל בסוד ז' כוכבים וי"ב מזלות וכמ"ש בתיקונים. ולכן התפלה בסוד ח"י עלמין וכן כלולים ביסוד שבו ושם הוא בסוד ט"ע א"י וא"ח (ר"ת אור ישר ואור חוזר). והן צירופי יה"ו האתוון דבהון כידוע. ולמלשינים נגד הדעת שהוא בגיק' כתר. והנה הם מסודרים דפ"ג. ג"ר תורה ותשובה שהיא עבודה וסליחה. שהן ג' תורה ומ"ע ול"ת שהן כלל הכל. ואח"כ גאולה ורפואה וברכה. שהגאולה הוא בתורה. [וג"ר הראש הוא בחכמה וכאן בעט' הוא חיי עולם וחיי שעה. וג' עוני הן. עינוי וצרות מצד המעשים. ועינוי יסורין. ועינוי רעבון ונגדן ג' עטר' נגד ג' שבתורה. ואמר מילה בשמינית כמ"ש בס' הז"ח אפיק ח' בראשית חכמה. וז"ש ברכת השנים. בתשיעית. והוא ביסוד ט"ט ט' הראשון] וכמ"ש ג' גלות הראשונות נגאלו באבהן (אבל הגאולה הזאת בתורה כמ"ש מדרש הנעלם פ' בראשית. הגהת הר"ב ז"ל) וכמ"ש גם כי יתנו בגוים כו' ורפואה אמר כאן מפני שנתנה מילה בשמינית כו'. כי המילה כלל כל האדם. ורמ"ח עלמין בו כלל כל האברים והמצות שלכן נקר' כל כל רחם. ולכן ברית הלשון והמעור הן כלל התורה והמצות שהוא
נגד

שער נפתלי

אותיות. ומאה אדנים כ"ד צירופי אדני צ"ו אותיות עם ד' אותיות הבללית הם ק' כמ"ש הגאון ר"א בנו של רבינו שם. והנה הם צ"ו אדנים תחת הקרשים נגד צ"ו צירופי אדני. וג"ל כי ארבעה עמודים לפרכת וארבעה אדנים להם של כסף ואינו חושב רק אדנים אלו ולא עמודי המסך ואדניהם כי אלו של נחשת: וכאשר נצרף אלו האדנים והעמודים עם עמודי המסך ואדניהם שהם חמשה עמודים וחמשה אדנים בס"ה הם י"ח כנגד צירופי שם שדי ששה צירופים שהם י"ח אותיות וז"ש רבינו שם שהם ג' צירופי השמות הוי"ה שדי אדני כנ"ל. שהגאולה הוא בתורה. ר"ל כדמסיק כי ג' גלות הראשונות נגאלו בזכות אבות ועכשיו יגאלו בזכות התורה כמשארז"ל על פ' כי יתנו בגוים כו'. ומ"ש וג"ר הראש הוא בחכמה וכאן בעט'. פי' שג' ברכות תורה ותשובה וסליחה הן הכל בחכמה והוא חיי עולם ונגדן ג' ברכות גאולה ורפואה וברכה והן כולם בעט' חיי שעה כי המל' נק' חיי שעה כידוע. ומ"ש הראש פי' כי החכמה נקרא ראש והתהיל בו: ומ"ש וג' עוני הן. פי' נגד ג' ברכות גאולה מצרות רפואה מיסורים ברכת השנים מרעבון. ומ"ש ונגדן ג' עטר'. אולי צ"ל ונגדן ג' ברכות. או שכוונתו כי ג' ברכות הם בעטרה חיי שעה וג' מקומות יש למל' כידוע בדת"י: מ"ש שלכן נקרא כל כל רחם. נראה שצ"ל נק' כל רתם. כל שכולל הכל רחם כנגד
רמ"ח

נגד עבודה. וידוע שהאדם והשנה הן דו"נ. וכמ"ש (מכות ד' כ"ג) תרי"ג מצות רמ"ח נגד כו'. ולכן ברכת השנים בתשיעית (ר"ל כי חכמה הוא ראשית ויסוד ומלכות הוא שמינית ותשיעית. הר"ש) והן נגד חו"ב כמ"ש כי בי"ה ה' צור עולמים כו' ביו"ד עוה"ב כו'. וכן ג' שלמעלה שנייהי עוה"ב וג' אלו בעוה"ז. כמ"ש רש"י דהאי גאולה כו'. וכן הכל א' שמירה הכל על הנפש. ואח"כ ג' קיבוץ גליות ודין ברשעים והתרוממות הצדיקים והוא בגאולה העתידה (בג') [בב'] משיחין ושילה. נגד יהודה ואפרים והמושיעין ונגד אבהן וכמ"ש בר"מ משפטים (ק"כ) ובניסן עתידין ליגאל לקיים בהון ובחסד עולם כו'. ולבתר נטלי כלהו מגבורה כו'. ואח"כ ג' ירושלים ודוד ותפלה שהוא ביהמ"ק. כמ"ש ושמחתים בבית תפלתי כי ביתי בית תפלה. שבו שם שאינן זכאין מסיים ביתי כו'. והכל בה' של השם תיקונים דידה הכל בירושלים כמ"ש מיום אשר הוצאתי כו'. ואבחר בדוד כו'. שלמה בנך יבנה כו'. והנה בשמות הכל הוא בד' דברים נגד השם. והוא האדם והארץ דו"נ. וחיי האדם שהוא התורה. וחיי הארץ שהן נק' חיים (כמדומה שחסר כאן איזה תיבות) והוא התורה. וחיי הארץ ברכת השנים שהוא בריאות הארץ ובריאות האויר רפואה. ושלמות העליון שלה שלא יצמח ממנה עמל וצער. אלא שלום וטובה. והוא נפש וגוף. שהנפש משמים וגוף מהארץ וחייהם מלמעלה. וא"י (ר"ת ואינו יכול) להיות הגאולה ובנין ירושלים עד שיהיו שלמים תחלה דרגין דלמעלה. והכל צורך גבוה. ונגד עוד ב' דרגין שכלולין מג' וג' הן דעת ויסוד הוא ג"ר וג' אחרונות שהן סידור השבח וקבלת פרס כידוע והן ו' דרגין כלל הכל. וכן בפ' ראו עתה כו'. והן ו' צירופים דח"י עלמין ביה"ו ושד"י שהן ב' תפלות דלחש ודחזרה. וכמו במזוזה וברית. וכמ"ש שימני כחותם כו' וכמ"ש בתיקונים והנה ג' דרגין באדם נר"נ נגד אבהן והן כפולים כי ב' מאביו וב' מאמו מג"ר דלהון בתשוקתם. וכמ"ש גם בלא דעת כו' ונשמה משותף הג' ושם כתר א' לשניהם. ולכן התפלות

שער נפתלי

רמ"ח כלל האדם רמ"ח עלמין: וידוע שהאדם והשנה הן דו"נ וכו' ולכן ברכת השנים בתשיעית. ר"ל כי רפואה הוא לאדם בשמיני שהוא יסוד דכורא וברכת השנים בתשיעית מלכות נוק' כי השנה נוק': והן נגד הכמה ובינה. פי' אדם ושנה הן נגד חו"ב י"ה. כי הכמה הוא אדם חך מ"ה שהוא גי' אדם. ובינה שנה נוק': וכן ג' שלמעלה. היינו תורה ותשובה וסליחה. וג' אלו. היינו גאולה ורפואה וברכה: שמורה הכל על הנפש. כי ג' עינוי דנ"ל הן עינוי הנפש וכן תורה ותשובה וסליחה הוא תיקון הנפש: בב' משיחין ושילה. כי משב"י מקבץ גליות נמשב"ד עושה דין ברשעים ברוח פיו ימית רשע ארמילוס רשיעא. וע"י שילה מתרוממים קרן צדיקים כי הצדיקים בדרגא דיסוד ומשה דעת מרומםם ומשה הוא שילה כידוע: נגד יהודה ואפרים והמושיעים. כידוע כי משב"י יקבץ גלות פזורי יהודה ובנימין. ומשב"ד יבא עם עשרת השבטים גבורי אפרים. ושילה יבא עם המושיעין. לרומם קרן הצדיקים כנ"ל: ונגד אבהן כמש"ו כי אברהם חסד נגדו בניסן עתידין ליגאל כו' ובחסד עולם כו' ואח"כ נטלי מגבורה יצחק לעשות דין ברשעים. ואח"כ תרוממנה קרנות צדיק ביעקב כי גוף וברית חד חשיבן שהן ת"ת ויסוד כידוע: והוא האדם והארץ דו"נ כמ"ש רבינו בתנ"א בהג"ה נ"ג ב' הובא לעיל בליקוטים על ברכת אתה גבור שכ' וז"ל. שורש האדם בעוה"ז שהיא דבוק בשמים ע"י נשמתו שאף שהיא באדם מגיע עד לשמים ומחוברת בשמים כמו ברית בגוף וגוף של הארם הזא דרגא דעטרת הברית נוק' כו' והנשמה והגוף בתוך הארץ שהארץ כוללת גם האויר כידוע והיא בתוכה כמו ברית בנוק' עכ"ל: וחיי הארץ שהן נק' חיים [כי האדם חיים שלו מלמעלה מעץ החיים] והוא דתירה. לכאורה נראה שבצ"ל: והוא נפש וגוף. פי' האדם והארץ הם נפש וגוף כמו שנאמר ויהי האדם לנפש חיה: וכן בפ' ראו עתה כו'. כמ"ש רבינו באד"א על פסוק זה ע"ש היטב והבין: והן ו' צירופים דח"י עלמין ביה"ו ושד"י. פי' שבכל א' יש ו' צירופים ובכל צירוף ג' אותיות הרי ב' פעמים ח"י אותיות ח"י ביה"י וח"י בשדי והן ב"פ ח"י ברכות דלחש והזרת הש"ץ: וכמו במזוזה וברית. פי' ששם שם שד"י בשניהם וע' בתי' תי' י' כ"א א' וע"ש בד"ה ואם הוא. וכמ"ש שימני כחותם כו'. היינו שתי חותמות מזוזה וברית מזוז"ה אדנ"י מ"ל. וברית יסוד וכמ"ש בתיקונים ת"א ע"ש היטב:

כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן (בחורף טַל וּמָטָר לִבְרָכָה) בקיץ בְּרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבָהּ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְהוָֹה לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט: (בעשי"ת הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט):

תקע שלום **השיבה** כו' **והסר** ממנו כו' שמחה. וכמ"ש משבטלה סנהדרין כו'. שנאמר זקנים משער שבתו כו'.

על

ולמלשינים

לקוטי הגר"א

התפלות [והוא בדרגא דנוק' כידוע] כפולות לבד מעריב. וכן בלחש וקול: (עכ"ל הליקוט על מס' מגילה מהעתקת הר"ש בעל אבן שלמה שהעתיק מהרד"ל):

ידוע שמגבורות הוא ברכת השנים. ולכן אמרו מזכירין גבורות כו'. וכן ברכת השנים בתשיעית שהיא אחרונה מהסדרן ט"ט. והן ב' הגבורות למעלה רק הזכרה וכאן שאלה מה שאלתך ובזה הנערה כו': (ביאוריו לאג' ברכות פרק ט' ס"י י"ט):

דע שכל הברואים כלולים בג' אלו שמים וארץ וים. כמ"ש עשה שמים וארץ את הים ואת כל אשר בם. וכן אב"ד כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. בדעתו תהומות נבקעו. והנה טל ומטר הם מחברים שמים וארץ. והוא שתהומות נבקעו להוציא מים התחתונים ושחקים ירעפו טל. וא"כ טל ומטר מחברים שמים וארץ: ומטר כולל ג' מיני מטר וטל כולל א' וכן דעת כולל ג"ר והוא א': (אדרת אליהו האזינו ל"ב ב'):

טל ומטר הן מחברים שמים וארץ כי טל הוא מן השמים על הארץ וכן מטר שהוא מן הארץ כמ"ש ואד יעלה מן הארץ: (משלי ג' כ'):

ברכת

שער נפתלי

מ"ש שמגבורות הוא ברכת השנים. כ' הר"א בנו של רבינו זצ"ל וז"ל כידוע שבברכת הגבו' אתה גבור מזכירין כל הטובות והברכות סומך נופלים ורופא חולים ומתיר: ולכן אמרו מזכירין דוברא הממתקת הגבורות: וכן ברכת השנים בתשיעית כו' הם ח"י ברכות ט"ס מלמעלה למטה ומלכיטה למעלה: והן ב' הגבורות. ברכת אתה גביר ועם מזכירין גבורות. וברכת השנים היא ג"ב גבורות וכאן שאלה מה שאלתך היא דרגא דמל': ובזה הנערה כו'. דרגא דיסוד וכן ובז"ה הם י"ב האמצעים של בקשה עכ"ל הר"א הנ"ל:

וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה וְכָל הָרִשְׁעָה כְּרֶגַע תֹּאבֵד וְכָל־אוֹיְבֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וְהַזֵּדִים מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה שׁוֹבֵר אֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־הַחֲסִידִים וְעַל־זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל פְּלֵיטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכֹל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם וְלֹא נֵבוֹשׁ כִּי־בְךָ בָּטָחְנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם וְכִסֵּא דָוִד מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין. בת"ב במנחה נחם *) בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם:

על הצדיקים שכר טוב עושה. ולירושלים טובה הארץ הטובה. ההר הטוב וכמ"ש טובה זו

את

לקוטי הגר"א

ברכת המינין נגד המל' שהם סביב רשעים כו'. משלמת לעשר. שח"י ברכות הן ט' כיסוד מעילא כו': (ביאורו לרע"מ ח"ג רנ"ו א'): ומבואר לעיל בליקוטים כי נקבע ולמלשינים קודם התשיעית. כי נקודה אמצעית דילה בין ת"ת ויסוד היכל הקודש באמצע:

עוד מבואר בליקוטים הנ"ל כי ולמלשינים נגד הדעת שהוא בנוק' כתר: וכן הוא נגד האלף שבאמצע הוא"ו שהוא אלף בינה לבא שמתלבש בתוך עד"א. (והוא וא"ו שבשם מ"ה):

ברכת על הצדיקים הוא נגד יסוד ולכן אנו אומרים ועלינו יהמו רחמיך כי שם בדרגא דיסוד אתאחדן בית מאה אלף מארי דרחמי כמ"ש בא"ר קמ"א ע"ב ואתתקן מעוי דדכורא וע"ל ואתתקן בהאי אתר כל רחמין. וכל סטרא דרחמי כו' עד רחם ארחמנו נאם ה': (ביאורו להיכלות היכל א' רמ"ה ב' בד"ה לעילא מהאי):

יעלה

בתשעה באב במנחה אומרים זה:

*) נַחֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־אֲבֵלֵי צִיּוֹן. וְאֶת אֲבֵלֵי יְרוּשָׁלָיִם. וְאֶת־הָעִיר הָאֲבֵלָה וְהַחֲרֵבָה וְהַבְּזוּיָה וְהַשּׁוֹמֵמָה. הָאֲבֵלָה מִבְּלִי בָנֶיהָ. וְהַחֲרֵבָה מִמְּעוֹנוֹתֶיהָ. וְהַבְּזוּיָה מִכְּבוֹדָהּ. וְהַשּׁוֹמֵמָה מֵאֵין יוֹשֵׁב. וְהִיא יוֹשֶׁבֶת וְרֹאשָׁהּ חָפוּי כְּאִשָּׁה עֲקָרָה שֶׁלֹּא יָלָדָה. וַיְבַלְּעוּהָ לִגְיוֹנוֹת. וַיִּירָשׁוּהָ עוֹבְדֵי זָרִים. וַיָּטִילוּ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לֶחָרֶב. וַיַּהַרְגוּ בְזָדוֹן

אֶת־צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ. כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה. וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל תְּשִׁיבֵנוּ. בת"צ במנחה עננו *)
**) כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רצה

זו ירושלים. **את צמח** כו'. **וקרנו תרום**. כבוד. **שמע** כו' **ברחמים וברצון**. רצון. ועו"ח מ"ם ד' (ס"א ס"ר) והן י"ב ג' ראשונו' וג' אחרונות ולמלשינים הן ז' שלשה של ק"ש הן ג'. יוצר נגד יצחק שבלידתו ניתוספו המאורות כמ"ש במ"ר. אהבה באברהם. אברהם אוהבי. אמת ביעקב תתן אמת ליעקב. והן מרכבה לג"ר. וכן בקידושי אשה ג' קדושין האשה ניקנית כו' ושבעה ברכות וי"ב מתנות הנ"ל. והן גילה רנה דיצה כו'. וכן בתפלין. ג' כריכות וז'. וי"ב תפירות. וכן בכל המצות (ס"א בכלם) עכ"ל בס' הדרת קודש כ"י:

יחיד בתעניתו וכן הש"ץ בתפלת לחש אומר כאן עננו ואם שכח יאמרו קודם שעקר רגליו.

*) עֲנֵנוּ יְהוָה עֲנֵנוּ. בְּיוֹם צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ. כִּי בְצָרָה גְדוֹלָה אֲנָחְנוּ. אַל תֵּפֶן אֶל רִשְׁעֵנוּ וְאַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ הֱיֵה נָא קָרוֹב לְשַׁוְעָתֵנוּ יְהִי נָא חַסְדְּךָ לְנַחֲמֵנוּ טֶרֶם נִקְרָא אֵלֶיךָ עֲנֵנוּ. כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה. עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וַאֲנִי אֶשְׁמָע. כִּי אַתָּה יְהוָה הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה. פּוֹדֶה וּמַצִּיל בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה: כי אתה שומע וכו'.

**) יש מתודים וידוי זו קודם כי אתה שומע.

אנא יי חטאתי עויתי ופשעתי לפניך מיום היותי על האדמה עד היום הזה (ובפרט בחטא) אנא יי עשה למען שמך הגדול ותכפר לי על עוני וחטאי ופשעי שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך מנעורי עד היום הזה ותמלא כל השמות שפגמתי בשמך הגדול: כי אתה שומע וכו'.

ויש מתפללים תפלה זו על הפרנסה.

אתה הוא יי האלהים הזן ומפרנס ומכלכל מקרני ראמים עד ביצי כנים הטריפני לחם חוקי והמצא לי ולכל בני ביתי מזונותי קודם שאצטרך להם בנחת ולא בצער בהיתר ולא באיסור לחיים ולשלום משפע ברכה והצלחה ומשפע ברכה עליונה כדי שאוכל לעשות רצונך ולעסוק בתורתך ולקיים מצותיך ואל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם ויקוים בי מקרא שכתוב פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון. כי אתה וכו'.

חֲסִידֵי עֶלְיוֹן. עַל־כֵּן צִיּוֹן בְּמַר תִּבְכֶּה. וִירוּשָׁלַיִם תִּתֵּן קוֹלָהּ. לִבִּי לִבִּי עַל חַלְלֵיהֶם מֵעַי מֵעַי עַל חַלְלֵיהֶם. כִּי אַתָּה יְהוָה בָּאֵשׁ הִצַּתָּהּ וּבָאֵשׁ אַתָּה עָתִיד לִבְנוֹתָהּ. כָּאָמוּר וַאֲנִי אֶהְיֶה־לָּהּ נְאֻם־יְהוָה חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב. וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְתוֹכָהּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְנַחֵם צִיּוֹן וּבוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם: את צמח וכו'.

רְצֵה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

בר"ח ובחוה"מ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ

בן

לקוטי הגר"א

יעלה כו' עד ויזכר. הזכיר כאן שמנה מיני הגשות והתקרבות כנגד ז' רקיעים אשר בחטאינו עלתה השכינה למעלה מז' רקיעים. ואנחנו מתחננים לפני הש"י שיעלה תפלתינו למסך הראשון הנקרא וילון המבדיל בינינו ובין אבינו שבשמים וזהו **יעלה**. **ויבא** לרקיע הנקרא רקיע הבא המבדיל בין המים אשר מעל לרקיע ובין המים כו'. ושם מתיבתא דרקיע וכמ"ש (תהלים קי"ח) ברוך הבא בשם ה'. למתיבתא דרקיע. ורקיע זה נקרא רקיע הבא. כנ"ל. והיא המבדלת בין גוף לנפש. ואחר הפרידה תשוב שם הנפש במתיבתא דרקיע הנ"ל. וז"ש ברוך הבא וגו': **ויגיע** עד שחקים שנאמר (ירמיה נ"א) כי נגע וגו' עד שחקים משפטה כי שם שוחקין מן לצדיקים שנהנים מזיו השכינה והוא מכונה בשם מן לפי שכל אחד משיג לפי שכלו ועמלו כמו שהיו מרגישין טעם במן כל אחד לפי הרגלו. והרשעים נשחקים לעפר תחת רגלי הצדיקים. שכלם נכללו במן כמ"ש בגמרא (יומא ע"ה) הא כיצד כו' צדיקים כו' בינונים כו' רשעים כו'. ע"ש שכל אחד היה לו עמל אחר: **ויראה** ברקיע הנקרא מעון שנאמר (דברים כ"ו) השקיפה ממעון קדשך כו' וברך את עמך. כי אין להקב"ה מעון מיוחד. כי מכה"כ. רק ממקום שמברך עם נחלתו שם מעונו וקירת רוחו ית'. לכן אמר ויראה כמ"ש (שמות כ"ג) שלש פעמים בשנה יראה וגו'. ואמרו בגמרא (חגיגה ב') כדרך שבא לראות כו'. פי' כדרך שבא לראות את עם נחלתו כך בא להראות לברך את שמו הגדול כמ"ש בגמרא (ברכות ז') ישמעאל בני ברכני. כמו שתחתונים צריכים לעליונים כן העליונים כו'. כידוע: **וירצה** ברקיע הנקרא זבול כי שם מקטירין זבחי רצון כמ"ש בגמ' (מנחות ק"י) לעולם זאת על ישראל א"ר גידל א"ר. זה מזבח בנוי ומיכאל שה"ג עומד ומקריב עליו קרבן וכ' תוס' שם ד"ה ומיכאל. מדרשות חלוקין יש מי שאומר נשמותיהן של צדיקים ויש מי שאומר כבשים של אש והיינו דאמרינן בתפלת י"ח בעבודה ואשי ישראל ותפלתם כו'. וי"א דקאי אדלעיל והשב העבודה לדביר ביתך ע"כ. ע"ש. וגם חכם הרזים דף ע' כתב עד שלא חרב ביהמ"ק היה מיכאל מקריב בדמותן קרבן ישראל לפני ה'. ואחר החורבן א"ל הקב"ה לא תקריב לי דמות קרבן שור וכשב ועז כי לא אכנס לירושלים כו'. כ"א נפשות הצדיקים ותינוקות שלא חטאו והם עולים לריח ניחוח. ע"כ ובמדרש הנעלם אמר ר' חייא הקרבה זו אינה כשאר הקרבות אלא כאדם המקריב דורון לפני המלך. ע"כ. וכנגד מה שאומרים בתפלת י"ח ואשי ישראל כו' תקבל ברצון. קבעו לומר ביעלה ויבא מלת וירצה. כי הפעם יזבלני אישי. ריח ניחוח: **וישמע** ברקיע הנקרא מכון כמ"ש (מלכים א' ח') ואתה תשמע מן השמים מכון שבתך. כי השמיעה והקבלה הנכונה א"א כ"א במכון שבתו. ורקיע השביעי נק' שמי השמים. והוא כדמות רקיע אשר ממעל והבן: **ויפקד ויזכר** הוא ברקיע הנקרא ערבות שם אוצר

הנשמות

בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

לר״ח רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ | לפסח חַג הַמַּצּוֹת | לסוכות חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה זָכְרֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

ותחזינה

לקוטי הגר״א

הנשמות כמ״ש ועל נשמותינו הפקודות. והוא בסוד וה׳ פקד את שרה וגו׳. כי זכירה ופקידה אחת היא כי הנשמה היא המעלה זכרונינו ופקודת מעשינו כמ״ש בגמ׳ (תענית י״א) היא מעידה כו׳: **זכרונינו ופקדונינו** כו׳ עד **וזכרון כל עמך בית ישראל** כו׳ הזכיר כאן ה׳ פעמים זכרון ופעם א׳ פקדון כמו שמלינו ה׳ זכירות לטובה ופקדון א׳ לברכה. א׳ בפ׳ וארא ואזכור וגו׳. וד׳ פעמים בפ׳ בחוקתי וזכרתי וגו׳. ופעם א׳ פקידה בפ׳ שמות פקד פקדתי וגו׳: **לטובה לחן ולחסד** כו׳ ששה אלו כנגד ששה שאנו אומרים בברכת שים שלום טובה וברכה כו׳. והם כנגד ששה ברכות שבב״כ. שלום כנגד וישם לך שלום. טובה כנגד יאר ה׳ כו׳. כמ״ש וירא אלהים את האור כי טוב. מי יראנו טוב וגו׳ אור פניך ה׳ (תהלים ד׳). ברכה כנגד יברכך ה׳. חן כנגד ויחונך. וחסד כנגד וישמרך. כמ״ש (דברים ז׳) ושמר לך וגו׳ ואת החסד. כדי שלא נאבד בעונינו לריך שמירת הברית. ורחמים כנגד ישא ה׳ פניו אליך כי הוא נושא עון וכובש ונושא פנים אלינו כמ״ש בפ״ג דברכות: (עכ״ל: נדפס בביאורו לאו״ח סוף הל׳ ר״ח):

(מפי השמועה) כד זקיף זקיף כחויא. כי בכוונת הכריעות והזקיפות כתב שתחלה יזקוף גופו לבד. ואח״כ יגביה ראשו. והנה הנחש ראשו כפיף לעפרא כמ״ש בזוהר במדבר וש״מ. והוא כלורת זרקא כמ״ש בזוהר בלק ע״פ אבינו מת במדבר כו׳ ע״ש. וז״ש כד זקיף זקיף כחיוויא שרישא כפיף. ור״ל כד זקיף יהי׳ עדיין ראש כפוף כנחש. אף שזוקף א״ע. והוא ממש כמו בכוונות: (ע״כ בהדרת קודש):

כל הכורע כורע בברוך וכל הזוקף זוקף בשם. זקיפות ד׳ וכריעות ד׳. הא הכא קא רמיז באלין זקיפית וכריעות מוליך ומביא למי שד׳ רוחות העולם שלו מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו. זה מרומז בכל כריעה וזקיפה בשית סטרין דגופא (כי הגוף בעל ו״ק) ובעושה שלום במרומיו כריעה וזקיפה לשמאלא כריעה וזקיפה לימינא הא איכון תריסר

כריעות

שער נפתלי

מ״ש כי הם נגד ששה ברכות שבב״כ. צריך ביאור כי הרי בשים שלום הם מכוונים כמבואר בדברי רבינו אבל בכאן ביעלה ויבא צ״ע הסדר כי הרי שם כתוב א׳ מששה דברים הוא ברכה. וכאן חסר זה ובמקומו כתיב כאן חיים. ואין לומר כי ברכה היינו חיים כי יברכך ה׳ דהיינו ברכה הוא חכמה כמ״ש רבינו הובא לקמן בברכת כהנים. ועוד למה לא חשיב רק ששה ביעלה ויבא הרי חשיב כאן ז׳. דהיינו לפליטה. ונראה כי חסר כאן תשלום המאמר. ורבינו לא ביאר אלא בשים שלום אבל ביעלה ויבא הוא באופן זה. לפליטה הוא הכלל כנגד ואני אברכם שהוא חן שע״י החן נותן פליטה ונושא חן שלא יאבד ח״ו. ואח״כ לטובה הוא חכמה כמ״ש כי לקח טוב נתתי לכם. חן הוא חן וכבוד שהוא ממשלה כמ״ש רבינו בב״כ. חסד כנגד וישמרך עושר כמ״ש רבינו כאן. רחמים כנגד ישא כמ״ש רבינו כאן והוא כנגד בנים כמ״ש רבינו בב״כ חיים הוא כנגד יאר ה׳ שהוא כנגד חיים כמ״ש בענין ב״כ. שלום כנגד שלום שבב״כ. (ע׳ לקמן בברכת שים שלום ובב״כ ויתישב יותר):

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת. עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֵל הַהוֹדָאוֹת:

בחנוכה ובפורים אומרים כאן על הנסים:

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה:

בימי

לקוטי הגר"א

כריעות וזקיפות (ד' בג' ברכות ראשונות. וד' בג' ברכות אחרונות. וד' בעושה שלום) וכל כריעה וזקיפה כלול משית סטרין כנ"ל מוליך ומביא כו' ומעלה ומוריד כו' הרי י"ב פעמים שית סלקין ע"ב. ועוד בגוף תלת פרקין ראש וגוף וזנב. וכל כריעה הוא כלול מו"ק כנ"ל הרי ג"פ ו"ק. הרי ח"י נענועין כנגד ח"י נענועין דלולב:

ד' כריעות דבח"י ברכאן הנ"ל צריך למיכרע בח"י חוליין הרי ד' פעמים ח"י והם ע"ב וכן הזקיפות ד' ג"כ ע"ב כנ"ל. והן ע"ב עיינין וע"ב גדפין. כריעות הן גדפין וזקיפות עיינין. ד' כריעות באדנ"י. וד' זקיפות בהוי"ה. קוב"ה ושכינתי'. ח"י זמנין הוי"ה הם ע"ב עיינין. וח"י זמנין אדני ע"ב גדפין. באלין ע"ב עיינין דקב"ה על ידם נהירין ע"ב גדפין דשכינתא וקמת עלייהו בד' זקיפות הנ"ל ואתקריאת עמידה. דבקדמיתא נפלה איהי. וצריך לאקמא לה בשם יקו"ק בח"י עלמין שבתפלה שם הוי"ה ח"י פעמים ח"י עלמין. ובד' זקיפות בשית ברכאן דאיהו תפארת כליל תלת ברכאן קדמאין ותלת ברכאן בתראין. ולמכרע בח"י עלמין: והאי איהו ו"ו. כי כריעה הוא ו' כנ"ל וזקיפה ו' כנ"ל והן תרין ווי"ן דת"ת וצדיק. צריך כורע וזוקף בת"ת (ביאורו לר"מ ח"ג רכ"ט א' מק' ומה"ת):

לפורים

בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הָמָן הָרָשָׁע בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לָבוֹז: וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים הֵפַרְתָּ אֶת־עֲצָתוֹ וְקִלְקַלְתָּ אֶת־מַחֲשַׁבְתּוֹ וַהֲשֵׁבוֹתָ לּוֹ אֶת גְּמוּלוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת בָּנָיו עַל־הָעֵץ:

לחנוכה

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנַאי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת־רִיבָם דַּנְתָּ אֶת־דִּינָם נָקַמְתָּ אֶת־נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִּבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת־הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת־מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל:

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: בעשי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכָל־הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

הלכות נשיאת כפים

מעשה רב

א) **בנ"כ** לשמוע כל מלה מפי הכהנים ולא לומר שום פסוקים:

הכהנים

לקוטי דינים מהגר"א

א **אמרינן** בסוטה ל"ט ב' אין הכהנים רשאים להחזיר פניהם מן הצבור עד שיתחיל שליח צבור בשים שלום. ועוד אמרו שם א'. כי מהדר אפי' מציבורא מאי אמר כו'. רבונו של עולם עשינו כו'. הרי מבואר. שאין אומרים הרבש"ע עד שיחזירו

לקוטי דינים וביאורים

[א] **מ"ש** במע"ר. בנ"כ לשמוע כל מלה כו'. דאמרינן בסוטה מ' א'. כל האומרן (פי' לפסוקים) בגבולין

מעשה רב

ב) **הכהנים** יפרידו כל האצבעות ולא לעשות חמשה אוירים:

ג) **לא** יאמר הש"ץ או"א. רק תיכף כשמסיים הש"ץ ולך נאה להודות ועונין הצבור אמן קורא החזן העוסק בצרכי הצבור כהנים. לא הש"ץ. כשיש שני כהנים יקרא החזן כהנים ולאחד לא יקרא. והש"ץ מקרא לכהנים יברכך כו'.

ליקוטי דינים מהגר"א

שיחזירו פניהם. ואין מחזירין פניהם עד שיתחיל הש"ץ שים שלום. נמצא שאין הכהנים מתחילין לומר הרבונ"ע עד שיתחיל הש"ץ שים שלום. דלא כמ"ש הרמ"א שלא יתחילו הכהנים רבון העולמים כו' עד שיכלה אמן מפי הצבור כי צריכים להמתין עד שים שלום כנ"ל: (סי' קכ"ח ס"ק י"ג):

ג **אם** הש"ץ הוא כהן ונושא את כפיו. ואחר מקרא לו. ואח"כ הש"ץ חוזר לתפלתו ומסיים שים שלום. ולא המקרא. אע"ג דכיון המקרא לתפלת הש"ץ מתחלה ועד סוף יסיים הש"ץ ולא המקרא. דאל"ה למה אמרו במתני' אם הבטחתו שחוזר לתפלתו. דהא א"צ לחזור לתפלתו רק המקרא. ומה שתירץ הב"י דמתניתין לא נחתה למימר תקנתא ע"י שיסיים אחר את התפלה אלא במסיים הוא עצמו. עכ"ד. והוא דחוק. ודברי רש"י עיקר כי הש"ץ שהוא הכהן יחזור לתפלתו ויאמר שים שלום: (סי' קכ"ח ס"ק מ"ח):

לקוטי דינים וביאורים

בגבולין אינו אלא טועה. אמר רחב"פ תדע דבמקדש נמי לא מיבעי למימרינהו כלום יש עבד שמברכין אותו ואינו מאזין:

ב] **מ"ש** הכהנים יפרידו כל האצבעות כו' הטעם דבסימן קכ"ח סעי' י"ב איתא דהכהנים חולקים אצבעותיהם כדאי' בתנחומא פ' נשא משגיח מן החלונות מבין אצבעותיהם של הכהנים. מציץ החרכים בשעה שפושטים כפיהם. והביא שם בשם הרא"ש שהכהנים מכוונים לעשות ה' אוירים בין בעות אויר כו' ע"ש. אמנם המג"א בס"ק י"ט כ' בשם הזוהר שלא ליגע שום אצבע בחבירו. וזה טעם רבינו:

ג] **מ"ש** לא יאמר הש"ץ או"א. כמ"ש הרמ"א שם סעי' יו"ד ודלא כי"א שם שאומר אותו בלחש עד מלת כהנים. והוא כדעת הר"י וכן כ' הר"מ הביאו הב"י אבל אח"כ חזר בו. וז"ל הב"י וכן היה נוהג הר"מ כשהיה ש"ץ אומר או"א בלחש כו' ומיהו כתבו שהקשו להר"מ כי לא נתקן לומר או"א אלא בשעה שראויה לנשיאת כפים ואין שם נשיאת כפים. והודה ואמר שחזר בו מאותו מנהג עכ"ל:

מ"ש קורא החזן כו' לא הש"ץ. והוא כדעת התוספות ברכות ל"ד א' אומר ר"ת שאין ש"ץ יכול לקוראם דחשיב הפסקה כו' והא דאמרינן בסוטה כו' לשנים קורא כהנים וכו' לא אשליח ציבור קאי אלא אחזן כדתניא בספרי אמור להם מלמד שהחזן אומר להם אמרו. והזן לאו היינו ש"ץ. דחזן היינו המתעסק בצרכי צבור וכן משמע בסוטה כו' דמעיקרא קאמר אין הכהנים רשאים להתחיל בברכה עד שיכלה הדבור מפי הקורא. פי' הקורא כהנים. ואח"כ אומר אין שליח צבור רשאי כו' משמע דשנים הם (וקורא לאו היינו ש"ץ) עכ"ל: (ע' בסי' קכ"ח ס"ק כ'):

מ"ש כשיש שני כהנים כו' ולאחד לא יקרא. גמר' סוטה ל"ח א' נקטינן לשנים קורא כהנים ולאחד אינו קורא כהן שנאמר אמור להם לשנים. ע"כ:

ומ"ש והש"ץ מקרא לכהנים יברכך. ע' ברכות תוספות ל"ד א' בד"ה לא יענה ויש שהיו רוצים לומר דכמו כן אין ש"צ רשאי להקרות יברכך לכהנים דכמו כן הוי הפסקה. אמנם רבינו יהודה פי' דבהדיא יש במדרש טעמי יתרות וחסרות אמור להם מלמד ששליח צבור אומר להם על כל דבור ודבור:

ומ"ש שמקרא יברכך דלא כמ"ש בש"ע סעי' י"ג שמתחילים הכהנים לומר יברכך. בלא המקרא. וראיתו ממ"ש בסוטה ל"ט ב' ואין הכהנים רשאים להתחיל בברכה עד שיכלה דבור מפי הקורא ור"ל שאין הכהנים מתחילין יברכך עד שיסיים הקורא כהנים כמ"ש התוס' הנ"ל כי הקורא קאי על הקורא כהנים ולא על הש"ץ (שהוא המקרא כנ"ל) הרי שאינם מקרים ביברכך רק תיכף שקורא כהנים אומרים הכהנים

לש"ז אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר:

יהי' פניו נגד ההיכל נגד ימינו נגד היכל נגד שמאל

יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ:

נגד היכל נגד ימינו נגד שמאלו נגד ימין ויכוין שיגבר ימינו הוא מדה"ר על מדה"ד

יִשָּׂא יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שים

לקוטי דינים וביאורים

הכהנים יברכך. וכ"ת דסוף סוף צריכים לברך תחלה אשר קדשנו בקדשתו של אהרן. זה לא קשה דברכה לא מעכבא. שאין הברכה מעיקר דינא דהא ר"א בן שמוע אמר שם ל"ט א' שהאריך ימים בשביל שלא נשא את כפיו בלא ברכה ואם איתא דברכה מעכבא מאי רבותי'. אמנם נוהגים כיש אומרים שגם מלת יברכך יקרא אותו תחלה הש"ץ והא דאמר שאין הכהנים רשאין להתחיל בברכה עד שיכלה דבור מפי הקורא כהנים. קאי אברכת אשר קדשנו בקדשתו של אהרן (ע' בשי' קכ"ח ס"ק ל' ל"א):

לקוטי הגר"א

במלת בראשית מרומז ברכת כהנים כי אמרו רז"ל למה פתח בב' שהוא לשון ברכה והוא כי ששה ברכות יש בברכת כהנים שהן יברכך וישמרך יאר ויחנך ישא וישם לך שלום. והשיום ואני אברכם הוא הכולל היינו השכינה הנק' אני המקבלת כל הברכות להשפיע בתחתוני'. והנה צירוף בראשית הוא תר"י שב"א. שב"א ר"ת שמירה ברכה אורה שהוא וישמרך יברכך יאר. והנה חנינה מלכות צריך להסמיכה לברוך חכמה כד"א ח"ן וכבו"ד גי' ל"ב כ"ח. הרי יו"ר דבראשית. ישא וישם הן ב' שינין גי' ת"ר דבראשית: (עכ"ל בס' הד"ק):

סוד ברכת כהנים יברכך הוא חכמה כמ"ש ויברך ה' את שלמה. ומה היא חכמתו ותרב חכמת שלמה. וישמרך בממון זהו עושר. יאר ה' פניו הוא חיים כד"א באור פני מלך חיים. ויחנך חן וכבוד [הוא ממשלה] ישא ה' פניו אליך בנים כד"א ופניתי אליכם והפריתי כו' (וכבוד הוא ממשלה) וישם לך שלום הוא שלום. ואני אברכם הוא חן. (טוב עין הוא יברך כי נתן מלחמו לדל בסוד לח"ם וד"ל גי' יב"ק שהוא יחוד ברכה קדושה שבב"כ) והנה מימין הם חכמה וחיים ובנים וזשרז"ל (ברכות ה' א') הרואה יסורין כו' ואם קבל מה שכרו יראה זרע הם בנים יאריך ימים הם חיים. וחפץ ה' בידו יצלח חכמה. והוא מדה כנגד מדה. כיון שקבל יסורין שהם מצד שמאל ואהבה בימין לכן יזכה לימינא ככ"ל וזהו שביקש יעקב אם יהי' אלקים עמדי זו ברכה כי בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך. ושמרני. חיים. כי אח"כ מתהפכין לימין כידוע. ושבתי בשלום אל בית אבי

זה

שער נפתלי

מ"ש מה היא חכמתו ותרב חכמת שלמה. נראה דט"ס כאן וצ"ל מהו ברכתו ותרב חכמת שלמה. וכוונתו לבאר כי ברכה היא חכמה כמ"ש ויברך כו' ומפרש הפ' דהברכה הי' ותרב חכמת שלמה. וסוד ותרב ע' ביהל אור לך לך צ' ע"א סוד ותרב שהן ניקודין דא"ב ומנצפ"ך נקודין ורקיעים גי' תר"ב ונקודות בחכמה. וזהו ותרב חכמת שלמה (כנגד ס' אותיות דב"כ כנגד ס' אותיות דא"ב וג' הויות דב"כ כנגד י"ב הכפולות בס"ה ע"ב שבהם הנקודות הנ"ל):

זה בנים. וכל אשר תתן לי היינו בא"ת ב"ש הסוף הוא כל והוא עשירי אף שהוא אחד עשר. מ"מ הדעת אינו בחשבון כידוע עשר אעשרנו ל"ך הוא היפך כל. כי באחור העשירי הוא לך כמו בפנים כל וק"ל: (עכ"ל בהד"ק) :

מ"ב במ"א בלקוטיו וז"ל. יברכך וישמרך בצל החכמה בצל הכסף יאר ויחנך מוראכם וחתכם כ"ז כו'. ישא וישם וראה בנים כו': טעם שהיסוד נק' כי כל שהוא בגי' כן. גם שהוא מייחד בברית הלשון והוא י"ה. ויפ"ה גי' כל. ומייחד ו' עם ה' בברית המעור הרי ופ"ה גי' כי. וכן מייחד ה' ראשונה עם ו' הרי פעם ב' כ"י. לכן ביברכך ה' וישמרך ראש הפסוק וסופו הוא כי. וכן יאר ויחנך פעם ב' כי. ופסוק ישא כו' שלום ראש הפסוק וסופו גי' מ"י שהוא גי' כ"ל כנ"ל: (עכ"ל הד"ק) :

ויש ו' מתנות לאדם ג' ימינים וג' שמאלים. וזהו יברכך ה' ואיתא בס' הבהיר אין ברכה אלא חכמה. וישמרך איתא אין שמירה אלא בנכסים. יאר ה' פניו אליך זהו חיים כמ"ש באור פני מלך חיים. ויחנך זהו כבוד כמ"ש ומלא חן בעיני כו'. ישא ה' פניו אליך זהו בנים כמ"ש ופניתי אליכם והפרתי אתכם כו' וישם לך שלום וכל שנים שבפסוק אחד ימיני וא' שמאלי כי חכמה בגדולה מימין. וחיים ג"כ כתיב כי אורך ימים בימינה וג' הנשארים משמאל. וזהו שאמר כו' ואם קבלם מאהבה נתהפך השמאל לימין וזכה לג' הימינים: (עכ"ל בביאורו לאג' ברכות פ"א במאמר כל שהקב"ה חפץ בו) :

שם של כ"ב יוצא מראשי הברכות שהם יברכך וישמרך יאר ויחנך ישא. שהם כ"ב אותיות ג"כ. גי' אלף תמ"ד. עם אמור שהוא גי' רמ"ז שהוא גי' אלף תרל"א. והשמות. תקל"א תק"פ ס"ל ק"פ גי' אלף תרפ"א ועם י' מאמרות גי' אלף תרל"א. וז"ש בזוהר נשא קמ"ז ע"א. וכל עלאי ותתאי מתבסמין בכ"ב אתוון דסתימין בהני ג' קראי וכן אמר (שם) למטה בכ"ב אתוון מתברכין כלא (הגהת הרמ"ש. ר"ל בברכות שהם בג' פסוקים אלו כנ"ל שהם יברכך וישמרך יאר ויחנך ישא) ובג"כ כתיב אמור ולא אמרו כי הי' משמע ליווי שיאמרו להם אבל אמור משמע לצרף ג"כ כנ"ל. והנה ס"ג ומ"ה גי' ח"ק ועם כתר הוא ק"ע ועם אמור גי' וישם ברכה שהיא הכוללת הכל כי אם אין שלום כו': (עכ"ל ביהל אור בפ' נשא הנ"ל) :

וכ' הרמ"ש וז"ל. מ"ש שהשם כ"ב יוצא מראשי הברכות עש"ב. הנה אלו האלפי ביתות שראשי ברכות אלו מתחלפים הם ידועים כתבם רבינו האי גאון בס' קול ה' בכח והמה מקובלים איש מפי איש עד משרע"ה. ומצאתים ג"כ בס' הפליאה לכן בהם עשיתי סמוכות לדברי אמ"ו הגאון החסיד מו"ה אליהו מווילנא. והסברה שהביאו לזה מאמר זוהר פ' נשא כו' (כמו שנדפס ביהל אור שם) :

י	בא"ק בכ"ר מתחלף בא' או בא"י ב"ט ג"כ בא'	א
ב	בא"ב של א"ם ב"נ מתחלף בנ'	נ
ר	בא"ב של א"ע ב"ס מתחלף בק'	ק
כ	בא"ב של א"ל ב"ס או של א"ש ב"ר מתחלף בת'	ת
ד	בא"ב של א"ל ב"ת מתחלף במ'	ם
		בא"ב

שער נפתלי

כדי להבין דברי הרמ"ש אמרתי להעתיק כל האלפא ביתות שהביא הרמ"ש ז"ל: אי"ק בכ"ר גל"ש דמ"ת הנ"ך וס"ם זע"ן חפ"ף טצ"ץ: א"י ב"ט ג"ח ד"ז ה"ו כ"ת ל"ש מ"ר נ"ק ס"צ ע"פ: א"ס ב"נ ג"מ ד"ל ה"ך ו"י ז"ט ע"ת פ"ש צ"ר ח"ק: א"ע ב"ס ג"ן ד"ם ה"ל ו"ך ז"י ח"ט פ"ת צ"ש ק"ר: א"ל ב"ם ג"ן ד"ס ה"ע ו"ף ז"ץ ח"ק ט"ר י"ש כ"ת: א"ל ב"ת ג"ש ד"ר ה"ק ו"צ ז"פ ח"ע ט"ס י"נ כ"מ

ו	בא״ב של א״ת ב״ש מתחלף בפ׳	פ
י	בא״ב של א״ב ג״ת מתחלף בס׳	ס
ש	בא״ב של א״ר ב״ק מתחלף בת׳	ת
מ	פתוחה בסתומה	ם
ר	בא״ב של א״כ ב״ס מתחלף בפ׳	פ
ד	בא״ב של א״ג ד״ת מתחלף בס׳	ס
י	בא״ב של א״ד ב״ג מתחלף בפ׳	פ
א	בא״ב של א״ם ב״ן מתחלף בס׳	ס,
ר	בא״ב של א״ז ב״ו מתחלף בי׳	י
ו	בא״ב של א״ן (ו״פ) [ב״פ] מתחלף בם׳	ם
י	בא״ב של (א״ם) [א״ס] ב״ל מתחלף ב״ד	ד
ח	בא״ב של א״ף ב״ע מתחלף בי׳	י
נ	בא״ב של א״ק ב״ן מתחלף בו׳	ו
ד	בא״ב של א״ב ג״ת מתחלף בנ׳	נ
י	בא״ב של א״ב ג״ת מתחלף בס׳	ס,
ש	בא״ב של א״ל ב״ס מתחלף בי׳	י
א	בא״ב של א״ס ב״ל מתחלף בם׳	ם

(עכ״ל הרמ״ש)

סוד ו׳ יודין וג׳ ווין של ברכת כהנים הוא הר״ת של ברכת כהנים. והן סוד ג׳ אלפין. שיש בהן וא״ו יודין וג׳ ווין. והן ג׳ רישין שבא״א [שכל א׳] כליל מג׳. סוד אני

שער נפתלי

כ״מ: א״ב ג״ת ד״ש ה״ר ו״ק ז״צ ח״פ ט״ע י״ס כ״ן ל״מ: א״ג ב״ם ג״ל ד״ך ה״י ו״ט ז״ח ס״ת ע״ש פ״ר צ״ק: א״ד ב״ג ה״ת ו״ש ז״ר ח״ק ט״צ י״פ כ״ע ל״ס מן: א״ץ ב״ף ג״ע ד״ס ה״ן ו״מ ז״ל ח״ך ט״י ק״ת ר״ש: א״ף ב״ע ג״ס ד״ן ה״ם ו״ל ז״ך ח״י ט״ת צ״ק ש״ר: א״ש ב״ר ג״ק ד״ץ ה״ף ו״ע ז״ס ח״ן ט״ם י״ל כ״ת: א״ת ב״ש ג״ר ד״ק ה״צ ו״ף ז״ע ח״ס ט״ן י״ם כ״ל: א״ר ב״ק ג״ץ ד״ף ה״ע ו״ס ז״ן ח״ם ט״ל י״ך ש״ת: א״ג ד״ת ה״ש ו״ר ז״ק ח״צ ט״פ י״ע כ״ס ל״נ ב״ם: א״ז ב״ו ג״ה ח״ת ט״ש י״ר כ״ק ל״צ מ״פ נ״ע ר״ס: א״ם ב״ל ג״ך ד״י ה״ט ו״ך נ״ת ס״ש ע״ר פ״ק ז״צ: א״ק ב״ץ ג״ף דע ה״ס ו״ן ז״ם ח״ל ט״ך ר״ת:

ומ״ש והנה ס״ג ומ״ה גי׳ ח״ק כו׳ ועם אמור גי׳ וישם. כוונתו כמ״ש האריז״ל הביאו הרמ״ש ביהל אור שם. כי שם כ״ב כנגד מ״ה ואדני שיש במילואם כ״ב אותיות. ומבואר שם כי כשתמלא הכ״ב אותיות דשמות הנ״ל יהיה בהם ס״ג אותיות כי הם מקבלים מנה״י דתבונה ששם שם ס״ג שהוא מקורא דתלת שמהן ע״ש והנה אלה הם הס״ג ומ״ה שכ׳ רבינו שהם נגד שם כ״ב דכ״ב הנ״ל. והנה הכ״ב הנ״ל הם ג״כ נגד י״ג ת״ד דעתיקא וט׳ דז״א והוא סוד הכתר שהזכיר רבינו בכאן והגאון רי״א הביא על זה המאמר מ״ש בזוהר נשא קמ״ו ב׳ אר״ש תאנא בצד״ס עש״ה. וז״ש רבינו סוד ו׳ יודין וג׳ ווין כו׳ הר״ת של כ״כ. כוונתו כמ״ש רבינו לקמן בהדיא שהוא ר״ת של הויות ור״ת של ששה התלקים מב״ב שהן ו׳ ברכות: ומ״ש שהן ג׳ רישין שבא״א. ז״ל הגאון רי״א בעל בנין עולם. נראה לע״ד שכוונת רבינו שג׳ אלפין אלו רומזין לג׳ רישין דא״א והם בסוד גלגלתא וקרד״א ומו״ס. כו׳. כן הם ג׳ אלפין ד״ל ג׳ ראשונות. וכל א׳ כולל ג׳ כידוע שבכל א׳ ג׳ הויית כו׳ והם בסוד ג׳ אלפין שציורם הוא א א א שהם ג׳ יודין למעלה סוד ג׳ דכלילן בגלגלתא. וג׳ יודין למטה ג׳ דכלילין במו״ס. וג׳ ווין באמצע ג׳ דכלילן בקרד״א שהוא סוד הרקיע המפסיק בין מים למים עכ״ל: ומ״ש

וסוד

אני ראשון כו'. והן ר"ת של ג' הויות ושל ג' פסוקים. וכל פסוק נחלק לב' ברכות. וחלק ב' ר"ת ווין. ותחלתם יודין. ועבר"מ ח"ג קמ"ו סוד ג' השמות וג' ר"ת של הפסוקים. וסוד ג' אלפין שהן ג"פ אקי"ה. והן שנאמר למשה בסנה. וע' בתז"ח ע"ז ב'. וסוד האלף שכולל ג' רישין ע' במש"ל סוד האלף והתלויין בו: (עכ"ל בס' הד"ק):

והנה בברכת כהנים יש י"ג יודין וט' ווין וששה ההין. נגד י"ג ת"ד דאריך. וט' דז"א וששה דנוק' כמ"ש האריז"ל. והנה עוד בחי' שהן ד' אלפין שיש בב"כ שהם בנוק' בסוד ד' אלפין שלוקחת מד' אהי"ה כנודע. וא"כ הששה ההין וד' אלפין והם לנוק' [הג"ה (כ"ל מהרמ"ש) והם עשר וחסרים ג' מהדיקנא] והגם מהי"ג ת"ד ד' מנהון אסתמכון לנוק'. כי מתיקוני השערות אינה יונקת כידוע. אבל הפנים הפנויים מן שערות וכן פומא דאתפני ותרין ארחין הן ד'. וז"ש בס"ד ד' אסתמכו עיין בא"ז. והן הן הד' אלפין הנ"ל השייכים לנוק'. והן סוד הל"ב נתיבות שמחלק בס"י כ"ב וי'. והכ"ב הן עשר וי"ב. היינו הכ"ב ת"ד. שהם י"ג דאריך וט' לז"א הם כ"ב. ועשר מהם לנוק' שהם ששה ההין וד' אלפין הנ"ל. והס"י מחלק העשר ג' אמות וז' כפולות כי היכל הקודש מכוון באמצע ונושבין או לכאן או לכאן: (עכ"ל בהד"ק):

כתב הרמ"ש מענין ברכת כהנים מלאתי במקום אחר) שמונה ועשרים באמה (תיקני') (ס"א. תי"ק לי) [וכ"ל דל"ל מי"ג ט' ו'] דה' ו' י' דברכות כהנים. וד' רוחב (דנוק') [כ"ל דל"ל ד' אותיות] א'. דברכת כהנים. והן ל"ב נתיבות. והן ד' דאדני שכלולין באלפין. והן אותיות אהו"י ואלו ד' אותיות הן ל"ב נתיבות. ומספרם כ"ב. והן כת"ס של עשר (הג"ה הרמ"ש. פי' י' אותיות של א"ב עד י') וכמו שבשם עשר וכ"ב וכן בנתיבות (עכ"ל בהד"ק):

זה ובא הוא סוד ב"כ. והנה זו"נ כל אחד כליל מדו"נ. לכן כ"א פרצוף בפ"ע משא"כ באו"א לכן כל א' נחלק לשנים אבל בכללות הן ד' זה וב"א: (עכ"ל בליקוטי הגר"א שאחר הג' ברכות אות ז' סי' ב'):

סוד ברכת כהנים. ס' אתוון נגד ס' אתוון הידועים. ערמת חטים. סוגה בשושנים עם י"ב ע"ב. שהוא עם ושמו שמי הנקרא. וכן נגד נקודין. וגם כן י"ב נקודין לאשלמא

שער נפתלי

וסוד האלף שכולל ג' רישין עמש"ל. הוא בליקוטי רבינו ונדפס בס' ליקוטי הגר"א עם באו באר יצחק להגאון רי"א הנ"ל:

מ"ש בד"ה כתב הרמ"ש לפי מה שהגהתי. מי"ג ט' ו' דה' ו' י' דב"כ. ר"ל שאות י' יש בו י"ג. ואות ו' ט'. ואות ה' ו' פעמים כמש"ל. וי"ג ט' ו' ג"י כ"ח. ועם הד' אלפין הן ל"ב נתיבות:

מ"ש בסוד ז"ה וב"א. כ' בנו של רבינו הגאון ר' אברהם ז"ל. וז"ל זה ובא הוא סוד ב"כ. פי' ג' פסוקים של ב"כ בפסוק ראשון ג' תיבות סימנך בא. מפני שהם ג"ר סוד עולם הבא. וב' פסוקים אחרונים יש בהן ה' תיבות וז' תיבות וסימנך זה כי ברכתן בעולם הזה: והנה זו"נ כל א' כליל מדו"נ פי' בא לתרץ מדוע בפ' ראשון נכלל ב' פרצופים באחת חו"ב א' אבא. ב' בינה אימא. משא"כ בזו"נ שהם בב' פסוקים אחרונים כ"א בפסוק בפ"ע. וז"ש והנה זו"נ כ"א כליל מדו"נ. לכן כל א' פסוק בפ"ע כל פרצוף בפסוק א'. משא"כ באו"א שנחשבין כא'. לכן כל א' נחלק לשנים אבל בכללות הן ד'. או"א זו"נ: זה ובא. ד' אותיות בתיבות זה ובא. נגד ד' פרצופין וד' אותיות השם עכ"ל. כ' הר"א הנ"ל וז"ל. נגד ס' אתוון הידועים. כמ"ש בתז"ח שכ"ב אתוון בגילופין הם ס' אתוון. וזהו ערמת חטים. כי חטה הוא (גי') כ"ב אתוון. וערמת חטים נקרא גילופן וטילויין. וי"ב גילופין של מנצפ"ך והם נקראים סוגה בשושנים. שהגבורה סייג ושמירה להם וזהו בשושנים ב' פעמים שש י"ב. שהוא עם כו'. פי' שבב"כ ג"כ ע"ב אתוון ס' של ברכת כהנים. וי"ב של פסוק ושמו את שמי כו' שיש בו ח' תיבות עם ד' אתוון דשמא וז"ש שמי הנקרא עכ"ל. ולי נראה מ"ש שמי הנקרא. היינו כי בברכת כהנים ג' שמות הכתיב הוי"ה והקרי אדני. ואמר ושמו את שמי היינו שיצרפו גם שמי הנקרא א"כ הם ג' פעמים אדני

לאשלמא לע"ב. וכן שם ע"ב בש' ועם קשר האמצעי שהוא בי"ב. וכן ס' משפחות במצרים עם י"ב שבטים. וכן ע"ב הסובבים הכסא ששים גבורים כו' וי"ב קמ"ץ כו'. וכן ד' וי"ד ומ"ב דשמא מפרש. והן ו' שמות שהן תתר"ו נגד ו' ברכות. ובכללן ג' נגד ג' שמות. והן אב"ג עשרון ושני עשרוני' ושלשה כו'. וכן דק"ש ששים מלכות דשלמה. וס' דמשה. והן נגד י"ה. ושמא מפרש. וכן ס' דשלמה ה' י"ה. י"א ו"ה. ב' אתוון ל"ד ז"ח י"ה י' י"ט. וכן פרקין דידין. ועוד ס' פרקי גופא. ועוד י"ב. וכן דרגלין. ולכן הן כ"ח ול"ב נגד אתוון דשמא ושאר אתוון. וכן אתוון ונקודין הם כ"ח ול"ב. ודין ג"כ ע"ב

שער נפתלי

אדני י"ב אותיות, עם ס' אותיות הכתובים בב"כ הם ע"ב. או יאמר כי יצרף עם ס' הנ"ל שמי הנקרא שהוא אדנ"י במילואו כזה אל"ף דל"ת נו"ן יו"ר י"ב אותיות הרי ע"ב: וכן נגד נקודין. נ"ל שהם נקודין של א"ב כמ"ש חר"א הנ"ל. אבל מה שנקד אלף אינו כן כי רבינו נקד אותם אֵלֶף במאמרו במ"ה זיני נהורין. וסדרם כך אָלֶף בֵית גִימֵל דָלֵת הֵא וָאו זַיִן חֵת טֵת יוֹד כַף לָמֵד מֵם נוּן סָמֵךְ עַיִן פֵא צָדֵי קוֹף רֵישׁ שִׁין תָיו. וי"ב נקודין במנצפ"ך כזה מֵם נוּן צָדֵי פֵא כַף. והנה כאשר נחשוב הנקודין הנ"ל כפי שסדרם רבינו הגדול נמצאים ה"ן נקודות כמ"ש רבינו הגדול במאמר הנ"ל נדפס ביהל אור בראשית נ"א ב'. כי הקוף הוא מלאפום שהוא נקודה א' וכבר תרצנו על כמה אופנים ואכתוב כאן אופן א'. כי חשיב היודין דחירק גדול והואו דחולם והואו דשורק והם ששה ונ"ר נקודין הרי ס'. ומ"ש רבינו שם ה"ן נקודין תרצתי במקום אחר. וא"כ במנצפ"ך יש עשר נקודות ועם חולם דנון והירק דצדי י' ו' הם י"ב כנ"ל. ובס' באר יצחק נדחק הרבה בזה: וכן שם ע"ב בס'. כ' הר"א הנ"ל. כידוע ששה קני המנורה כל א' של י' אתוון. וקשר האמצעי הוא השביעי בו י"ב אתוון עכ"ל. והנה הז' קשרים מבוארים בפ' בהעלותך קנ"א א'. וסדר הקשרים כ' הרמ"ש וז"ל מ"ש הרב בביאור ז' קשרים בפ' בהעלותך אכתוב כאן הע"ב שמות וחלוק הקשרים לשיטתו (א) והו ילי סיט עלם מהש ללה אכא כהת הזי אלד לאו (קשרא דאבא): (ג) ההע יזל מבה הרי הקם לאו כלי לוו פהל נלך (קשרא דת"ת): (ב) ייי מלה חהו נתה האא ירת שאה ריי אום לכב (קשרא דחסד וגבורה): (ז) ושר יחו להח כוק מנד אני חעם רהע ייז ההה מיכ (קשרא דאימא) (ד) וול ילה סאל ערי עשל מיה והו דני החש עמם (קשרא דנצח והוד): (ה) ננא נית מבה פוי נמם ייל הרח מצר ומב יהה (קשרא דיסוד): (ו) ענו מחי דמב מנק איע חבו ראה יבם היי מום (קשרא דמלכות): עכ"ל הרמ"ש וכן מבואר שם בזוהר ובביאור רבינו הגר"א ז"ל. וא"כ דברי רבינו בכאן צריך עיון דהא מבואר שם שבעה קני המנורה הראשון והאמצעי כל א' י"א וחמשה הם עשרה. ונ"ל כוונת רבינו בכאן לא קאי על השבעה קשרין רק כוונתו כמ"ש רבינו בכמה מקומות כי ג' שמות וה"ו ואני והו הם כלל שם ע"ב וא"כ הם ג' חלקים מוה"ו הראשון עד אני. ומאני עד והו האחרון ומוהו האחרון עד סופו. וחלק הראשון ל"ו שמות וחלק האמצעי י"ב שמות וחלק האחרון כ"ד שמות. וא"כ חלק הראשון והאחרון המתחילין בוהו הם ביחד ס' שמות והקשר האמצעי הוא המתחיל באני הם י"ב שמות. כן נ"ל: ומ"ש וכן ד' וי"ד ומ"ב כו' והן ו' שמות. כ' הר"א הנ"ל. ביאורו. ד' הוא ד' אתוון. וי"ד הוא [פשוטן עם] מילואן. ובו ב' שמות ד' אתוון פשוטין י' אתוון של המילוי. ומ"ב בו ג' שמות. הפשוט ד' אתוון והמילוי י' אתוון וגי' דגי' כ"ח אתוון: שהן תתר"ו. כיצד הפשוט חושבנו כ"ו. והגי' מ"ה. וגי' דגי' תתל"ח חשוב כ"ו של פשוט. עם ע"א של שם י"ד (שהיא מ"ה עם כ"ו) הם צ"ז. עם תתק"ט של שם מ"ב הוא תתר"ו (כי בשם מ"ב יש בו כ"ו ומ"ה ותתל"ח הוא תתק"ט) עכ"ל: והן אב"ג. פי פשוט א'. פשוט ומלא ב'. פשוט ומלא ומלא דמלא ג': עוד כ' הר"א הנ"ל. וז"ל וכן דק"ש ששים מלכות דשלמה הן ששים אותיות בפסוק הנה מטתו שלשלמה שהוא מלכות. וס' אתוון דק"ש הן דמשה: והן נגד י"ה ושמא מפרש. ט"ו עם מ"ה הוא ס': וכן ס' דשלמה ה' י"ה כו' פי' שמפרש כי בד' אתוון של הוי"ה הוא ס': מא' עד ה' חשבון הקדמי הוא ט"ו. ואח"כ ו"ה הוא י"א. ואח"כ ז"ח הם ג"כ ט"ו. ואח"כ ט"י הם ל"ד עם כ"ו הוא ס': וכן פרקין דידין. כמ"ש באהלות פ"א שלשים בפסת יד ששה בכל אצבע: ועוד ס' פרקי גופא. כמ"ש שם א' בירך וי"א צלעות מב' צדדין הם כ"ג ח"י חוליות בשדרה שמונה בצואר ששה במפתח של לב חמשה בנקביו הם ס': ועוד י"ב. הם י"ב מנהיגים שבגוף כמ"ש בס"י: וכן דרגלין. הם שלשים בפסת הרגל ששה בכל אצבע: ולכן הם כ"ח ול"ב. כי כ"ח פרקין בב' ידים

ע"ב עם האצבעות וידין תרין שכן הוא במרכבה. והן י"ה י"י יה"י נגד חב"ד וג' כתרים עליהם ג' פסוקים אלה וג' שמות. וכן בשם ע"ב שנים הסובבים וה'מ'י'ם וא"ו מלא רת"ם וכן דפרי הח"ג שנים שנים הסובבים אמצעית. וז"ש עשרים שקלים חמשה עשר כו'. ששה ברכות ג' עילאין אבהן וג' בנין ולכן הם יודין ווין. ולכן כל כלילן בששה ג"ר ואבהן בחד ובנין בחד כידוע. ועם השם הן ג' פעמים כ"ו נגד ג' שמות. ובעצמן הן מ"ח כלל שם ע"ב. וכן ראשים דשם ע"ב ויסע כו' והן מ"ח דברים שהתורה כו'. אחת היא כו' אחת היא כו' דכורין דג' שמות שנוקבין נכללין בהן. והן ט' דרגין ו' ברכות וג' שמות והעשירית הוא שמו שהן י"ב כי שמי בג' הנקראין בג' שמות בג' ראשונית והיא איומה כנדגלות. וכן ס' אתוון הן גילופין דו' שמות הראשונה אל שדי כו'. ושמו הוא י"ה יה"ו לצאות שבהן הכסא חב"ד כ"ח עובדא דבראשית מתן תורה ושם

שער נפתלי

ידים והשאר הם ל"ב נגד אתוון דשמא ושאר אתוון. כי ס' אתוון הם גלופים של כ"ב אתוון. כ"ח אתוון הם כ"ב אתוון פשוטים ומנצפ"ך וא' החוזר הם כ"ח אתוון נגד אתוון דשמא גי' ני' ושאר הגי' של כ"ב אתוון הם ל"ב. וכמו שבגופא ס' וי"ב וכן בידין ג"כ ס' וי"ב הם י' אצבעות וב' ידין: שכן הוא במרכבה הוא ע' שרים וב' עליהם עשו וישמעאל: והן י"ה י"י יה"י ביאורו בג' פסוקים של ב"כ בפסוק ראשון ט"ו אתוון ובשני כ' אתוון ובשלישי כ"ה אתוון: נגד חב"ד. כי י"ה חכמה. י"י הוא חושבן אהי"ה בינה. יה"י הוא דעת מחובר מב' שמות הנ"ל. כי שם הדעת אהו"ה הוא מב' שמות חציה ראשון מאהיה וחצי השני מהוי"ה: וכן דפרי החג שנים כו'. ביאור האמצעית הוא יום הרביעי שהיה בו עשרה פרים. וכל ימי החג היו שנים. כיצד יום הראשון י"ג פרים וביום השביעי ז' פרים הם עשרים וכן יום השני י"ב ויום הששי שמונה הם עשרים וכן יום השלישי היו י"א פרים ויום החמישי תשעה הם ג"כ עשרים: וז"ש עשרים שקלים כו'. הוא (יחזקאל מ"ה י"א) והשקל עשרים גרה. עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם עכ"ל הר"א הנ"ל: עוד כ' הר"א הנ"ל ג' עלאין אבהן כו'. פי' בב"כ הם ששה ברכות בכל פסוק שנים. יברכך וישמרך כו'. הראשונות הן אבהן יברכך יאר ישא. והשנים בנין ולכן הראשונות מתחילין ביודין אב בחכמה: והשניים מתחילין בווין בנין: ולכן כל כלילן בששה. פי' כל י"ס כלילן בששה. כי ג' קוצין של ג' יודין יברכך יאר ישא הם ג' ראשונות ואבהן הן ביודין עצמן ובנין בווין הם ע"ס: ועם השם הם ג' פעמים כ"ו כו'. פי' בכל פסוק ר"ת של ב' ברכאן י'ברכך י"ה ו'ישמרך הוא יו"ו. וכן י'אר ה' ו'יחנך הם ג"כ יו"ו. וכן י'שא ה' ו'ישם הם ג"כ יו"ו הם ג' פעמים כ"ו נגד ג' שמות שבב"כ: ובעצמן. פי' בלי ר"ת של ג' שמות הם ג"פ י"ו הוא מ"ח כלל שם ע"ב הם מ"ח [תיבות] שבג' פסוקים ויסע ויבא ויט: וכן ראשים דשם ע"ב ויסע כו'. פי' ראשים של ג' פסוקים הנ"ל הם ג"כ י"ו ו'יסע וי'בא כו' והם מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם. והמ"ח דברים מרומזים בג"פ הי"א שנאמר בשה"ש על התורה. אחת הי"א יונתי תמתי אחת הי"א לאמה ברה הי"א ליולדתה הם ג"כ ג"פ י"ו: והן דכורין דג' שמות. י"ו של שם הוי"ה. שהנוקבין נכללין בהן. ב' ההין של השם נכללין בי"ו כידוע: והעשירית היא שמו. מ"ש ושמו את שמי על בני ישראל עכ"ל: ומ"ש שהן י"ב. פי' כי שמי הנ"ל הוא שם הנקרא אדני ועל ג' שמות דג' ברכות הם ג' אדני והם י"ב אותיות וז"ש כי שמי בג' הנקראין בג' שמות. וע' בפי' הר"א הנ"ל בזה ואינו נראה לי כלל: איומה כנדגלות. פי' שהיא המל' שנק' איומה. היא כנדגלות העליונים שהם ג"ר שהיא עולה עד הדעת ג"כ בסוד רביעית לכל תלת. והן גילופין דו' שמות. ע' מ"ש הר"א הנ"ל בזה. ול"נ דה"פ בי הו' שמות הן דו"ס. והן מלמטה למעלה אל שדי ביסוד. אלהים צבאות בהוד. הוי"ה צבאות בנצח. הוי"ה בת"ת. אלהים בגבורה. אל בחסד. והם הגילופין שלהם לבד בלא הפשוט הם ששים אותיות. כיצד אלף למד המילוי לבד ד' אותיות אלהים המילוי לבד ח' אותיות כזה לף מד י וד ם. הוי"ה המילוי לבד ששה אותיות כזה ו"ד א' א"ו א'. הוי"ה צבאות כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א. צדי בית אלף ואו תו. הם כ"ד אותיות וכאשר תנכה הפשוט ט' אותיות נשאר ט"ו אותיות. וכן אלקים צבאות הם כ"ז אותיות כזה אלף למד הי יוד מם צדי בית אלף ואו תו. וכאשר תנכה עשרה אותיות הפשוטים נשאר י"ז. וכן אל שדי במלוי כזה אלף למד שין דלת יו"ד ט"ו אותיות. תנכה ה' אותיות הפשוטים נשאר עשר. צרפם יחד. ד'. ח'. ו'. ט"ו. י"ז. י'. ביחד הם ס' אתוון. כן נ"ל כוונת רבינו ודלא כמ"ש הר"א: ושמו הוא י"ה יה"ו כו'. פי' שבאלה השמות יש כ"ח אתוון כיצד יוד ה"י ה' אתוון. גי' יה"ו ח'. גי' צבאות ט"ו (כי לפעמים נחשב התיו במילוי יוד) הם כ"ח אתוון. כמ"ש הר"א הנ"ל: עובדא דבראשית. כ' הר"א הנ"ל. כ"ח אתוון

ושם הדעת מתפשט בנביאי קשוט בדי ערבות וכן כ"ג תיבין חי"ה. שהן כח"ב אהיה י"ה יה"ו וכן ג' ראשונות דמרגלין וכן היה דאלקים פשוט ופשוט וגילופין וכן חי"ה דיה"ו בצירופין וכן יה"ו לצבאות וכן ד' חי"ה :

אותיות דשמה תיבות דברכות י"ה בג' ו"ה בג'. ור"ת הפסוקים כ"ו ק"א י"ה אלקי"ם ק"ז יה"ו אלקים. והן ר"ח ד' רגלי המרכבה והוי"ה על גבם. ועוד של"ו הוי"ה אלקים בגילופים וג' יב"ק והן תק"ע חכמות דשם ע"ב שהן ק' ברכות ות"ע עתים שהוא ת"ע דשם מ"ב. ודחצות. ודה"ג מנצפ"ך פה ולשון ענן ואש. דרום וצפון י' הוי"ה ואהי"ה. רל"ח ורל"ב. יזהירו כזוהר. יהי אור ויהי כו'. שהן ע' וע"ב עם כ"ב אתוון וכלל

שער נפתלי

אתוון כפסוק בראשית וכ"ח אתוון בפסוק הראשון של מתן תורה אנכי וגו' : ושם הדעת מתפשט בנביאי קשוט. מפרש איך ג' שמות אלו בחב"ד. י"ה חכמה יה"ו בינה. צבאות דעת. כי הדעת מתפשט בנביאי קשוט בדי ערבות (ושם שם צבאות) נו"ה. כי שם הדעת אהו"ה קס"ג חושבן נצח הוד. והן כ"ג תיבין חי"ה. פי' בג' פסוקים של ב"כ הוא ט"ו תיבין ובפסוק ושמו את שמי הוא ח' תיבין הם כ"ג וסימנך חי"ה : שהן כח"ב. והן ג' שמות כתר אהי"ה בו י' גילופין : חכמה י"ה ה' גילופין בינה יה"ו ח' גילופין : וכן ג' שמות דמרגלין כמ"ש בפ' יתרו בתוספתא על פ' זכור את יום השבת וגו' : וכן חי"ה דיה"ו בצירופין. נראה ביאורו ג' אבנים בונים ששה בתים וכל א' מג' הם ח"י אתוון של חי"ה וצירוף ב' אתוון י"ה בהם ה' אתוון של חי"ה עכ"ל. ול"נ דה"פ כי כשנחשוב היו"ד בצירופין דהיינו כזה י' י"ו יו"ד הרי ו' אותיות. וכן ה"י בצירופין כזה ה' ה"י ג' אותיות. וכן וא"ו בצירופין כזה ו' ו"א וא"ו ו' אותיות. סך כולם ט"ו אותיות והן י"ה של חי"ה. ויה"ו במילוי כזה יו"ד ה"י וא"ו ח' של חי"ה : וכן יה"ו צבאות. כ' הר"א הנ"ל. יה"ו ח' גילופין ח' של חי"ה צבאות בו ט"ו גילופין י"ה של חי"ה. וד' פנים שחשב כאן. הן נגד ד' חי"ה של ד' חיות הקודש. אותיות דששה כו' י"ה בג'. ביאורו בג' תיבות של פסוק ראשון יברכך ה' וישמרך בהן ט"ו תיבין י"ה של שם הוי"ה : ו"ה בג' פי' בג' תיבין של פסוק שני יאר ה' ויחנך בהם י"א תיבין חושבן ו"ה של הוי"ה *) : ור"ת הפסוקים כ"ו. י"ברכך י"ה' ו"ישמרך : ק"א י"ה וכו'. פי' ר"ת של י"אר י"ה' פ"ניו א"ליך הוא ק"א. והם ב' שמות י"ה אלקים חושבנן ק"א : ק"ז יה"ו אלקים. ביאורו ר"ת של ו"יחנך יש"א י"י פ"ניו א"ליך הוא ק"ז והם ב' שמות יה"ו אלקים : והן ר"ח. ק"א עם ק"ז הוא ר"ח : ד' רגלי המרכבה. הן ד' שם ב"ן ח' הויות עכ"ל. ול"נ כי הם י"ה אלקים יה"ו אלקים. והם ד' רגלי המרכבה. י"ה חכמה כידוע. אלקים בינה הוי"ה בניקוד אלקים. יה"ו ת"ת ז"א שנק' יה"ו והמלכות ה' אחרונה משלמת להוי"ה כידוע. אלקים מלכות. וד' חלקים אלו הם הוי"ה י' חכמה ה' בינה. ו' ז"א. ה' מלכות וז"ש והוי"ה על גבם. ולכן ביברכך ה' וישמרך ר"ת הוי"ה קודם שמתחיל ד' רגלי המרכבה : ומ"ש ועוד של"ו הוי"ה אלקים בגילופין. כ' הר"א הנ"ל. ר"ת של ו"ישם ל"ך ש"לום הוא של"ו והם גי' של הוי"ה הוא מ"ה וגי' של אלקים רצ"א במילוי אלפין חושבנן של"ו : והן ג' יב"ק. ג"כ של"ו : תק"ע. כו' של ג' תיבות ראשונות יברכך כו'. ור"ת עד וישם. ושל"ו של וישם לך שלום הוא תק"ע. ומ"ש תקע חכמות ע"ש אשה חכמה מתקוע. תק"ע אלפא לשמן ושמן מחכים : דשם ע"ב. פי' שהוא מאת י' של שם הוי"ה. והוא בספירות חכמה. וז"ש תק"ע חכמות דשם ע"ב. עכ"ל : ומ"ש שהן ק' ברכות ות"ע עתים. פי' שהתק"ע הן ק' ות"ע : שהוא ת"ע דשם מ"ב. כ' הר"א הנ"ל. ביאורו כי ר"ת של שבעה שמות של מ"ב הוא א' ק' נ' ב' ח' י' ש'. עולה תע"א והא' אינו בכלל : ודחצות. ביאורו ג' שמות הנאמרים בזוהר פ' שלח כל"ך סעפ"ה ייעצ"ה שיוצאים מפסוקים של נוע תנוע ארץ וגו' שחושבנן תע"א : ודה"ג מנצפ"ך מ"ם נו"ן צד"י פ"א ב"ף חושבנן תע"א : פה ולשון חושבנן תע"א. כי כל העתים הם דו"נ תאומים ופה ולשון. ענ"ן וא"ש. חושבנן תע"א שנאמר בעמוד ענן יומם ובעמוד אש לילה דו"נ : דרום וצפון חושבנן ת"ע עת. והענין הוא כי העתים באים מי' הויות וי' אהי"ה שחושבנן ע"ת. והם אור הישר ואור החוזר. כי העת מחובר מעבר ועתיד. והוא מ"ש יהי אור ויהי אור. יהי אור הוא רל"ב ויהי אור רל"ח שחושבנן ע"ת וכן המשכילים ישיגו ב' אורות אור הישר ואור החוזר. ומרומז בב' תיבות „יזהירו כזוהר" יזהירו הוא חושבן יהי אור. כזוהר חושבן ויהי אור : (ומ"ש שהן ע' כו'

*) נ"ע שהם י"ב אותיות ולכן נ"ל דה"פ דבג' תיבות האחרונות דברכות שהן וישמרך ויחנך שלום ט"ו אותיות. וג' ברכות ראשונות יברכך יאר ישא י"ה אותיות.

וכלל הכל ב"פ ה"ג הממותקין פרה ה"פקי"ד. כתרין דאו"א ונקודין דשמות יפעל כו' קס"ד והן ז"פ טוב עם מאד. שהשביעית טוב מאד כלל הכל. כל אשר כו' שהן ג' נקודין דכתיבה וקריאה וש"מ. והן קמ"ג ואהי"ה שהוא גילופיו . ועוד ג' שמות דאבהן . ועוד ג' שמות ואדני . שהוא ג' יודין וא' דס"ג ובו כ"ח עובדא דבראשית יודין ווין השין שהן התיקונין נגד הפרקין ושמא מפרש בגילופין ועוד ד' תיקונין דאלפין . אהו"י . שהן ל"ב ויודי"ן ווין שהן ר"ת דברכות . והן ראשי הברכות הן כ"ב ומהם יוצא השם . וכן כ"ב אתוון וכ"ח אתוון כנ"ל . ור"ת של שם כ"ב הוא קס"ה . וס"ת ק"ס ב' הצלמים שהן שכ"ה . שהן ה"פ ל"ב ול"ג והוא שם אד"י וגילופין שלו הוא ס' חסר אחת שהוא כללו כמו אמור להם . ונגד אלו ברכות התפלל יעקב. אם יהיה אלקים עמדי וכו' . ונגד ג' שמות אמר יעקב והיה ה' כו' והאבן הזאת כו' וכל אשר כו' ב' מעשרות כתר ומלכות שהוא וכל לך והוא נגד ושמו את כו' . והן ששה המתנות

שער נפתלי

כו' יתבאר לקמן) : ב"פ ה"ג הממותקין . פי' ב' פעמים מנצפ"ך פשוטין וכפולין . פשוטין הם בכ"ב אתוון . ומנצפ"ך כפולים הם חושבן פ"ר עם ה' עצמה שהוא חושבן ה"פ קי"ד חושבן ב"פ פר"ה (שהוא תק"ע כלל הכל כנ"ל) . ומספר קי"ד הוא חו"ג ע"ב עם מ"ב הוא חושבן קי"ד וז"ש ה"ג הממותקין : שהן כתרין דאו"א פי' הן חו"ג כידוע : ונקודין דשמות יפעל כו' . דע שכתוב בספר הבהיר . וע' פירוש בפרדס קורדאווירו ובפי' הבהיר לאב"ן שועב תלמיד הרשב"א כ"י (כעת נדפס) אבל מר אבא זצלה"ה פי' שנקודות ג' שמות הן אותם הנקודות של יברכך יאר ישא והושבנן קס"ד והן חושבן ע' וע"ב וכ"ב אתוון : והן ז"פ טוב כו' . ביאורו שבששת ימי המעשה נאמר בכ"א כי טוב . והנה טוב מאד הוא על יום השביעי שהוא כל אשר עשה . והושבנן ז"פ טוב הוא קי"ט עם חושבן מא"ד הוא קס"ד הם חו"ג הממותקין : שהם ג' נקודין דכתיבה כו' . פי' של כתיבה הוא חש"ק עולה מ"ו . ושל קריאה אדני הוא נ"ב . ושל שמא מפרש יו"ד ה"א וא"ו ה"א הוא ס"ו , חושבנן קס"ד : והם קמ"ג ואהיה , חושבנן קס"ד , שהוא גילופיו . של אהיה כידוע קמ"ג , כי ג' שמות של ב"ב הם של י"ג מכילן דרחמי כתר אהיה במילוי אלפין : ועוד ג' שמות דאבהן , ג"ב קמ"ג אל אלקים ה' . גי' של אהיה : ועוד ג' שמות ואדני , ג' שמות הוי"ה של ב"ב הוא ע"ח וס"ה של אדני הוא קמ"ג : שהוא ג' יודין וא' שבשם של ס"ג , וכן בב"כ ג' הויות שמתחילין ביודין וא' של אדנ"י : ובו כ"ח עובדא דבראשית . פי' י"ג יודין ט' ווין ו' ההין הם כ"ח . שהם י"ג תיקונים וט' תיקונין נגד כ"ח פרקין שבב' ידות . וגי' של שמא מפרש ג"ב כ"ח כידוע : ועוד ד' תיקונין דאלפין . שהם י"אר י"שא ב' א"ליך וסימנך אהו"י אלפין ההין יודין ווין , והם רת"ס של א' עד י' וי' אותיות עם חושבן אהו"י הן ל"ב . ושם של כ"ב יוצא מאהו"י : (ומ"ש ויודין ווין שהן ר"ת דברכות . חושב כאן רק היודין והווין שיש בכל ב"כ . ואמר הטעם מפני שהם ר"ת של הברכות . י"ברכך ו"ישמרך . וכן כולם . ואמר שהיודין והווין הם כ"ב י"ג יודין וט' ווין כנגד י"ג ת"ר דא"א וט' דז"א והן כנגד כ"ב אותיות שבשם היוצא מב"כ) : והוא קס"ה פי' פ' פ' א' ד' עולה קס"ה . וס"ת . הוא ד' ממין הוא ק"ס : ב' הצלמים . הושבן (צל"ם) ק"ס שהן ש"כ עם ה' של אדנ"י הוא שכ"ה : שהן ה"פ ל"ב . הושבן צלם . וה"פ ל"ג הוא צלם עם ה' אלפין : והוא של אדני . חושבן ל"ב ל"ג : וגילופין שלו ס' חסר אחת . כי בשם הראשון (אל"ף נו"ן קו"ף תי"ו מ"ם) י"ד אותיות . ובשני (דל"ת יו"ד וי"ו נו"ן סמ"ך יו"ד מ"ם) כ' אתוון . ובשלישי (פ"א סמ"ך תי"ו מ"ם . פ"א סמ"ך פ"א סמ"ך יו"ד מ"ם) כ"ה אתוון . הם נ"ט אתוון . והס' הוא כללו : כמו אמור להם . באורו כמו תיבת אמור הוא רמ"ז ועם הכלל הוא רמ"ח כמ"ש בזוהר : אם יהיה אלקים עמדי . פ' זהו נגד יאר ה' פניו אליך כו' . ושמרני נגד וישמרך . ושבתי בשלום נגד וישם לך שלום . (ע' בליקוט מהדרת קודש המתחיל יברכך הוא חכמה . מבואר שם באופן אחר) : ונגד ג' שמות הזכיר יעקב ג' שמות . והיה ה' לי לאלקים הם ב' שמות . והאבן הזאת כו' יהיה בית אלקים הם ג' שמות : וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו . ב' מעשרות . הם כתר ומלכות שהוא וכל . לך . שהוא תיבה י"א שבא"ת ב"ש י"ם כ"ל . י"א הוא כתר ומלכות . התגלות המלכות בכתר . י' באלף נעוץ סופו כו' . (ע' בלקוט הנ"ל בסופו) : והיא נגד ושמו את שמי על בני ישראל . הוא כתר ואני הוא מלכות . וכן במלת אני . כלול מספר כ"ל וי"א . התגלות מלכות בהיקף של י"א כתר מלכות . והן ששה המתנות דס"י . הן חיים חכמה שלום הן עושר זרע ממשלה . הם שבעה . והשבעה הם ששה כי עושר נכלל בחיים . כמ"ש ויוסיפו לך שנות חיים . איזו שנות חיים שנהפכים מרעה לטובה והוא עושר . והם נרמזים בב"כ (עי' בליקוט הנ"ל מבואר

המתנות דס"י חכמה כו' אלא שבהתכללות נתחלק עושר עם חיים לכללן זה בזה ושמו את כו' חן כמ"ש ויהי ה' כו' ויתן חנו כו' והתיבות ידוע שזו"נ הן ו"ד. ד"ו פרצופין. וכד נחית כתר ע"ג הן ז"ה. וכן או"א הן ב' בי"ה ועם כתר הוא ג'. והן אלו התיבות. ור"ת וס"ת של הפסוקים הוא הכאת האתוון של השם שמהן נסים. שהוא כי כל בשמים ובארץ. כל בשמים וכי בארץ. ועוד כי חבור השמים והארץ והוא חבור ש"מ עם א"ד. וס"ת של התיבות כלם הוא חת"ך שממנו החיים והוא ה' אלקינו ומצפ"ץ. ועם כ"ב הוא ב' תיקונין דמשה. ומהן כ"ב אתוון. גילופין דשילוב. ובהן מתכסה שמא סתים שהן ההין אלפין שהן ד' תיקונין. וכבר כתבתי שהן ג' ברכות עליונות דאהי"ה וג"ת דהוי"ה והן מ"ז ברכות. כ"א המפורשות. ונתנך. ובאו. והשיגוך ג"ר דיו"ד. ו' ברוך. והעשירית יפתח. שהוא באמצע ו'. שהוא עטרה ברית קדש. שלכן ז' ימים דסכות העשירית של עשרת ימי תשובה וסמוך לש"ע. ה' יתן עד נשבע לך. יתן. ברכך. ילו

וברכך

שער נפתלי

מבואר כל זה) יברכך בחכמה כו' ושמו את שמי הוא חן כמו שמפרש והולך: שזו"נ הן ו"ד. ביאורו שבכ"כ יש ט"ו תיבות ג' פסוקים. ג' ה' ז'. ובשני פסוקים אחרונים (לבד השמות) יש בהן ד' תיבות בפסוק יאר. ובפסוק ישא ו' תיבות: כי השמות נחשבין לבדן. ועם ב' שמות הן כמספר ז"ה. וז"ש כד נחית כתר ע"ג. הם השמות: וכן או"א הן ב'. וסימנך בי"ה כי י"ה הוא או"א ונאמר בי"ה: ועם כתר. הוא השם של פסוק ראשון הוא ג'. ועם י"ב הנ"ל הם ט"ו תיבות. והן נגד ד' אותיות של השם או"א וזו"נ: ור"ת וס"ת של הפסוקים. הוא חושבן ק"י. ג' יודין ב' כפי"ן ומ"ם עולה ק"י: והוא הכאת האתוון של השם. פי' י"פ ה' הוא נ'. ה"פ ו' הוא ל': וכן ו"פ ה' אחרונה הוא ל'. עולה ק"י. שמהן נסים. כנ"ל י"פ ה' הוא נ' של נס. ופ"ב הכאת ה' עם ו' הוא ס' של נס. שהוא כ כל בשמ'ם ובארץ. כל בשמים ביאורו שנאמר י"שמחו ה"שמים ו"תגל ה"ארץ נאמר י"ה אצל שמים. ו"ה אצל ארץ. והכאת י"ה הוא חושבן כ"ל. והכאת ו"ה הוא חושבן כ"י. לכן כל בשמים וכי בארץ. ומפני שנכפל הכאת ה' עם ו'. ו' עם ה'. לכן אמר ועוד כי (פי' עוד הפעם מספר כי. הוא) חבור השמים והארץ: והוא חבור ש"מ. הוא שם מ"ה שהוא בשמים דוכרא עם שם אדני נוק' אדון כל הארץ ב' שמות חושבן ק"י. ב' כי. וכל. והוא ה' אלקינו ומצפ"ץ. ה' אלקינו מספר קכ"ח. עם מצפ"ץ הוא חושבן חת"ך: ב' תקונין דמשה. ידוע א' בפ' תשא י"ג תיקונין. וא' בפ' שלח ט' תיקונין: ומהן כ"ב אתוון מב' תקונים הנ"ל (כמספר י"ג וט'): והן גלופין דשילוב. י"ב של אדנ"י, וי' של הוי"ה: עכ"ל: ומ"ש שבהן מתכסה שמא סתים. ע' מ"ש ע"ז הר"א הנ"ל. ול"נ כי שמא סתים היינו שם כ"ב הנ"ל ובגילופן דשילוב הנ"ל בהן מתכסה שמא סתים כ"ב בתוך כ"ב. כי השילוב הנ"ל הם זו"נ, שהם שם מ"ה דאלפין. ושם ב"ן דההי"ן. ובהן מתלבש הי"ג יודין והט' ווין שהן כנגד כ"ב אותיות דשמא סתים. וזה שכ' שהן ההין אלפין פי' השילוב הנ"ל. והן ד' תיקונין אהו"י. והיודין והווין מתלבשין באלפין ההין שהן כנגד ד' תיקוגים ד' פרצופין ד' אותיות הוי"ה: ג' ברכות עליונות. היינו יברכך יאר ישא המתחילין ביודין. והן באבהן ששם יו"ד של שם ג"ר, דשם שם אהי"ה: וג"ת. הן וישמרך ויחנך וישם המתחילין בוא"ו והוא ז"א דבי' שם הוי"ה. ומבאר בכאן כי כל הברכות שבפ' תבא נכללין בב"כ. כי הם מ"ז כמנין הוי"ה אהי"ה. כמבואר להלן: כ"א המפורשות. כ' הר"א הנ"ל וז"ל. חושבן אהי"ה נגד ג"ר המרומזים ביו"ד של שם הם ג' ברכות בפ' כי תבא. א' ונתנך ה' אלהיך עליון וגו'. ב' ובאו עליך כל הברכות האלה. ג' והשיגוך: ו' ברוך. כמ"ש א' ברוך אתה בעיר. ב' ברוך אתה בשדה. ג' ברוך פרי בטנך ופרי אדמתך וגו'. ד' ברוך טנאך וגו'. ה' ברוך אתה בבואך. ו' וברוך וגו': עכ"ל: והעשירית יפתח שהוא באמצע ו'. ע' במ"ש הר"א הנ"ל. ול"נ שכוונת רבינו שחושב כסדר אותיות הוי"ה. וחשיב בתחלה י' ברכות כנגד י' של שם. וחשיב עד כה ט' ברכות עד ו' ברוך. והעשירית חסר כאן ונכתב למטה. במקום ו' של שם שחושב רבינו לקמן וראו ויראו כו' וברכת יפתח הוא באמצע הוא"ו של שם שכנגדן ו' ברכות המתחילין בוא"ו. דהיינו אחר ג' ווין וראו ויראו והותירך. והטעם. כי יו"ד של שם שהוא אבא מתגלה יסודו שהוא סופו בטבור ז"א שהוא אמצע הוא"ו כידוע. וז"ש שהוא עטרה ברית קודש שהוא עטרת יסוד אבא שמתגלה בטבור ז"א שהוא ו' משם ולמטה: שלכן ז' ימים דסוכות העשירית של עשרת ימי תשובה וסמוך לש"ע. ע' מ"ש הר"א הנ"ל.

 ול"נ

וברכך . יקמך . ואח"כ ו' . וראו . ויראו . והותירך . והלוית . ונתנך . והיית . הכל בווין . ובמאי דפתח סיים . וחמשה לווין דכנסת ישראל ה' אחרונה . והיה [כי תשמע] כי תשמור כי תשמע ולא תסור . והן בה' דרגין . והיה בקשר עליון . ואח"כ ג' בג' אתוון והאחרון באזהרה . ועוד כ"ו כ"א בה' ברכות וה' באחרונה כי הן ו' דרגין דכוללין הכל . והששית הוא ה' אחרונה והן אלו . בנכסים בגוף מאחרים ממזיקין מיצה"ר במיתה מגיהנם בעה"ב במלכות בקן בפורה בעינים בשכינה בתפלה בתורה בחכמה בחן בחנם בתפלה שלא בכעס בכניסתך ויציאתך . ובכל אדם בביתך במלכות ב"ד . בתורה . והן שניה ביו"ד אחרונה רביעית בה"א אחרונה בה"א ושלם בוא"ו אב"ג עשרון א' וב' עשרונים וג'

שער נפתלי

ול"נ כוונת רבינו להביא ראי' כי בחכמה בחי' אחרונה נעלם במקומו ומתגלה למטה אצל ז"א. כמו שמצינו באלו הימים כמ"ש רבינו בתכ"א נ"ז א' בהג"ה בר"ה ואיהי ה' עלאה וז"ל והן י"ה עם עי"ת. (פי' כי עשרת ימי תשובה הוא י' ויוה"כ ה') והנה ה' זו אע"ג שהיא ביוה"כ מ"מ הוא בה' ימים עם ד' הימים שבין יוה"כ לסוכות, כו'. וז' ימים של סוכות הן בז"א בז"ס שבו. וש"ע היא נו"ק דז"א והן ד' אותיות הוי"ה כסדרן בד' פרצופין. כו'. בחכמה בחי' אחרונה שבו נעלם בבינה יוה"כ. ואין לו יום בפ"ע. (פי' כי י' חכמה הי' לו להיות י' ימים. ואין לו רק ט' כי יוה"כ הוא ה') משא"כ בה' עלאה ה' ימים. ובז"א ניתוסף בחי' מל' מלבד ו"ק דילי' והוא עטרת היסוד דוד מלכא ה"ר. וכאן נשלם מה שחסר ביו"ד בחי' עשירית מל' בחי' אחרונה הנ"ל עכ"ל. הרי מבואר כי בחי' של י' שהוא בעשי"ת הוא בהושענא רבא אצל ז"א ו' והוא סמוך אצל ש"ע נו"ק דז"א וכן כאן ברכת יפתח והוא העשירית של יו"ד ברכות. ומתגלה בין ברכות הוא"ו באמצע שהוא ז"א כנ"ל בטיבורו ושם מתחלת הנוק' כידוע: ה' יתן כו' מפרש ה' ברכות כנגד ה' ראשונה. עד יקמך: ואח"כ ו' כו'. מפרש ו' ברכות כנגד ו' של שם עד והיית: ובמאי דפתח סיים. כי ברכה ראשונה הוא ונתנך ה' אלהיך עליון כו'. וכן הברכה אחרונה הוא והיית רק למעלה. וכאן הוא סיום הברכות כי הן כ"א ברכות כמנין אהי"ת ויה"ו כי ה' אחרונה הוא חמשה ציוויים כאשר מבאר והולך כי המל' היא מצוה כידוע: והי"ה בקשר עליון, נ"ל דצ"ל בכתר עליון, והנה כל זה מבואר בספרי על יברכך ה' בברכה המפורשת במקום אחר ובאו עליך כל הברכות כו': ומ"ש ועוד כו', פי' שבששה ברכות דב"כ נכללים עוד כ"ו ברכות והן כ"א בה' ברכות ראשונות דהיינו יברכך וישמרך יאר ויחנך ישא, וה' באחרונה והוא שלום, כאשר יתבאר: והן אלו, (א) בנכסים בספרי, יברכך בנכסים: (ב) בגוף, בספרי וישמרך בגוף: (ג) מאחרים, שם, ד"א וישמרך שלא ישלטו אחרים עליך: (ד) ממזיקין. שם, ד"א וישמרך מן המזיקים: (ה) מיצה"ר. שם. ר' יצחק אומר וישמרך מיצר הרע: (ו) במיתה. שם. ד"א וישמרך ישמר את נפשך בשעת המיתה: (ז) מגיהנם. שם. ד"א וישמרך ישמר רגלך מגיהנם: (ח) בעה"ב. שם ד"א וישמרך ישמרך בעוה"ז והגיה שם רבינו שצריך לומר בעוה"ב ע"ש: (ט) במלכות נ"ל דצ"ל בברית אבות. והיינו מ"ש שם בספרי ד"א וישמרך וישמר לך ברית אבותיך שנאמר ושמר כו' ע"ש ו (י) בקץ. שם. ד"א וישמרך ישמר לך את הקץ: (יא) בבנות כצ"ל. בתנחומא וישמרך בבנות שהבנות צריכין שימור: (יב) בתורה. בספרי שם יאר זה מאור תורה: (יג) בעיניים בספרי שם. יאר ה' פניו אליך יתן לך מאור עינים: (יד) בשכינה. שם ר' נתן אומר זה מאור השכינה שנאמר כו': (טו) בתפלה. שם בספרי. ויחנך במשאלותיך וכה"א וחנותי כו'. (טז) בתורה. שם. ד"א ויחנך יחנך בתלמוד תורה (יז) בחכמה. שם ד"א ויחנך בדעת ובבינה ובהשכל ובמוסר ובחכמה: (יח) בחן שם ד"א יתן חנך: בעיני הבריות כו': (יט) בחנם. שם ד"א ויחנך במתנת חנם וכה"א הנה כעיני כו' עד שיחננו: (כ) בתפלה שם. ישא ה' פניו אליך בשעה שאתה עומד ומתפלל: (כא) שלא בכעס. שם. ד"א ישא ה' פניו יעבור כעסו ממך. ע"כ הם כ"א ברכות שנכללו בחמשה ברכות יברכך וישמרך יאר ויחנך ישא. ומכאן ואילך ה' ברכות בתיבת שלום כאשר יתבאר (א) בכניסתך ויציאתך. שם בספרי וישם לך שלום. שלום בכניסתך ושלום ביציאתך: (ב) ובכל אדם. שם. שלום עם כל אדם: (ג) בביתך. שם. ר' חנינא סגן הכהנים אומר וישם לך שלום בביתך: (ד) במלכות ב"ד. שם ר' נתן אומר זה שלום מלכות בית דוד כו': (ה) בתורה. שם. ד"א שלום זה תורה שנאמר ה' עוז כו': והן שניה ביו"ד. פי' בברכה שניה וישמרך נכלל יו"ד ברכות מבגוף עד בקץ בבנות: [תיבת אחרונה אחר ביו"ד נראה מיותר]: רביעית בה"א. פי' בויחנך שהוא ברכה רביעית נכלל ה' ברכות. והם בתפלה בתורה ובהכמה בחן בחנם כנ"ל: אחרונה בה"א. פי' שלום שהיא ברכה אחרונה נכלל בה ה' ברכות כנ"ל: ושלש בוא"ו אב"ג. פי' שלש ברכות נכלל

וג' עשרונים שהן שלשה דרגין שלכן הם כלולין בג' ברכות והן דכורין וג' אותיות יה"ה נוק' כידוע שלכן הן בג' ברכות אחרונות והן ששה ג' וג' וברכה העשרים בשבע הוא כתר קוצו של יו"ד. והיא אהי"ה מקור הברכות: ר"ת של הברכות עם ב' דאברכם שהיא השביעית בראשית והיא עם א' דברכה ד' יו"ד שהיא אחת עמה הוד מלכות שלכן נתן ברכה שלה חן שם. והנה ט' יודין דר"ת של ט' התיבות ועם שמי שהיא ספיר גזרתם הוא נקודה של ב' דבראשית והיא ה' דשם הששי שהיא השביעית שבת והם כמנין סוף מ"ב אלף יאורין וי"ג וע' בתיקוני זוהר תיקון כ"ה ס"ע א'. שראשי נמצא על י' נקודה דאת ב'. ועיין תיקון י"ח ל"ד א' נמצא על באלקים כו' באן אתר ביומא שביעאה דאיהו ו' ועל ראשו יו"ד כו'. ר"ל ו' אותיות דבראשית שהן ו' ימי השבוע וי' הנ"ל עטרה דהוא ז' יום השביעי. ועיין תיקון כ"ז ע"א ב' ראשית נקודה בהיכליה בג"ד כו' ט' נקודין תליין מינה ואיהי ספיר גזרתם עשירית לון כו'. ט"ו תיבות גה"ז הנה הם זו"נ והם עם בחינה אחרונה ז' וה'. וכן בתורה שבכתב ה' ובתורה שבע"פ ז'

שער נפתלי

נכלל בהם ו' ברכות. דהיינו ביברכך. א' בנכסים. בישא שניים והם בתפלה שלא בכעס. ביאר שלשה הם בתורה בעינים בשכינה כנ"ל. וזה שב' אב"ג. שהם בג' ברכות הנ"ל והם כנגד עשרון א' וב' עשרונים ג' עשרונים: שהן שלשה דרגין. פי' יסוד עשרן א' נו"ה ב' עשרונים. חג"ת ג' עשרונים כמבואר בתיקונים: והן דכורין. כי הוא בוא"ו כנ"ל והן בג' ברכות ראשונות: וברכה העשרים בשבע: נראה דצ"ל העשרים ושבע. פי' כי לבד הכ"ו הנ"ל נכלל עוד ברכה כ"ז באוני אברכם והוא כתר קוצו של יו"ד בסוד אני יאין כתר מלכות. והוא אהי"ה שהוא בכתר מקור הברכות: ר"ת של הברכות כו'. היינו ר"ת של עצם הברכות בלא אותיות השימוש. כגון ב' של יברכך כי י' הוא השימוש. וכן ש' של וישמרך כיו' הן שימושים. וכן א' של יאר. ח' של ויחנך. ש' של ישא ש' של וישם והן כנגד אותיות בראשית ב' של יברכך הוא ב' דבראשית. ש' דוישמרך ש' דבראשית. א' דיאר הוא א' דבראשית. ש' דישא עם ש' דוישם גי' ת"ר דבראשית. וכשנצרף ב' דאברכם (כי הא' הוא שימוש) עם ח' דויחנך שהוא ברכה ד' הוא יו"ד של בראשית. וע' לעיל בליקוט מהד"ק: שהוא אחת עמה הוד מלכות. נותן טעם למה נצרף ב' דאברכם עם ח' דויחנך ותירץ כי היא אחת עמה כי ואני אברכם הוא במלכות. וששה ברכות דב"כ הם בחג"ת נה"י. כי הג' ראשונות דיודין הם באבות שהן חג"ת. וג' אחרונות הן בבנים נה"י. נמצא ויחנך בהוד ולכן מתחבר עמו המלכות שהוא ואני אברכם וז"ש הוד ומלכות ולכן חן היא ברכה דנוק' ועלת חן והוא בברכה רביעית: ועם שמי הוא מלכות שנקראת שמי: שהיא ספיר גזרתם. פי' שט' ודין דר"ת של י"ברכך הוי"ה י"שמרך. יאר הוי"ה י"חנך. י"שא הוי"ה י"שם. חן ט' יודין נכללין בשמי ימלכות. שהיא הספיר שנגזרה מהט' הנ"ל כמ"ש בהק' ת"ז (בדפוס ווילנא י"ד ע"א) בד"ה ספיר גזרתם וכ' רבינו. הפי'. דהיא אתנטלת מנהון עכ"ל. ואמר שם ראשית ונקודה בהיכלי' כגוונא דא בּ. וכ' רבינו שם. שבתוך הב' דגש קל. והוא נקודה והיא ספירה הפנימית שבה כנ"ל. והיא מסט' דחכמה. (פי' כי הפנימית שבמל' בא מחכמה) כמ"ש לעיל דנקודין מחכמה והאי נקודה שבה כלולין תשעה נקודות והיא עשירית עכ"ל. וז"ש שהוא נקודה של ב' דבראשית והוא ה' של השם כידוע: הששי שהיא השביעית שבת. פי' כי שמי שהיא הנקודה הנ"ל הוא העטרה שהוא מחובר ליסוד והוא ו' כידוע ו' של שם והנקודה עם ו' הוא ז' עטרה על ראשו והיא השביעית שבת: והן כמנין סוף מ"ב. שהם אותיות ץ' ן' ש ג' ע' ק' ת'. והן גי' אלף י"ג. והוא כמנין כל הברכות שנכללין בתיבת בראשי"ת תתקי"ג. ועם הנקודה של ב' שכולל ט' יודין כנ"ל הרי בס"ה עשרה יודין כי נקודה ג"כ יו"ד כידוע. והם בגי' ק' ועם בראשית גי' אלף י"ג הנ"ל. וה"ס אלף יאורין וי"ג. וכבר כ' רבינו בליקוטיו כי אלף יאורין הוא ב' צבאות. בהחלק הא' כמ"ש האריז"ל. וב' צבאות הם צבא מעלה וצבא מטה כנגד נו"ה שנק' מעלה מטה ובהם שם צבאות וג' אלפים הם אלף טורין ואלף יאורין ואלף עלמין דחתימין והם בג' רישין דא"א טורין בחיוורתא (וז"ס שארז"ל טור תלג) יאורין בנימין שהם היאורין (כי הנימין הם צנורות כמו יאורין). עלמין דחתימין הוא במו"ס. והנימין ידוע כי הם י"ג בסוד י"ג תיקונין. ולכן יש י"ג יאורין והן סוד אלף יאורין וי"ג הנ"ל ע' בתיקוני זוהר יכו'. רבינו מביא ראיה לדבריו הנ"ל ומבואר הכל בעה"י. ט"ו תיבות גה"ז פי' בג"ע ברכות יש ט"ו תיבות ביברכך ג'. ביאר ה'. בישא ז': ומ"ש כי הם זו"נ. כבר נתבאר לעיל כי זו"נ ד"ו והתחבר להם בחי' אחרונה לכל אחד נעשה מד"ו ז"ה. מד' ה'. מ"ו ז' אע"ג דלעיל כתב שמתחבר להם כתר הכל א' בסוד מלכות. והג' ידוע שהם ג"ר כמ"ש לעיל וכן בתורה שבכתב כו'. פי' כידוע

תורה

תפלת לקוטי הגר"א שחרית

ז' עם ספר"א וכאן הוא להיפך והענין שהיסוד כלול בה והן י"ב וא"ו וא"ו וג"ר וכן כאן הן ג' דרגין וכן בכל י"ג מדות מדה הי"ג הוא שלשה שהן ט"ו . אבהן עם השבטים . וכן ג' שמות די"ג מדות וכן מעין גנים שהיא ה' ראשונה שכוללת ג' . וז"ש י"ק שבשם . שיו"ד הוא נוק' וה' דכורא ה' דאברהם י' דיצחק . וידוע שב' נוקבין כלילן כחדא והוא יו"ד . וה' בדכורא . וז"ש שי"ק כולל הכל . וכשתחשוב הדעת לג' כתרין נעשה ה' וז"ש ו' . והוא יק"ו . והוא הדעת : (נדפס באדרת אליהו החדש פ' נשא) :

אמרו בגמ' הני ג' ה' ז' כנגד מי . ה"א כנגד ב"כ . וח"א נגד שלשה שומרי הסף חמשה מרואי פני המלך ושבעה רואי פני המלך . והן הכל אחד . ג' שומרי הסף הם נגד ג' תיבות יברכך ה' וישמרך. שבפסוק זה כתיב ג"כ לשון שמירה . ומ"ד נגד חמשה מרואי פני המלך הוא פסוק יאר ה' פניו אליך ויחנך הוא ג"כ חמשה תיבות וכתיב בו פנים . ומ"ד ז' רואי פני המלך הוא נגד פסוק הג' שהוא ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום . הוא ז' תיבות . וג"כ כתיב בו פנים . והם ב' הפנים שכתבנו למעלה (שהם ב' הפנים העליונים שמתגלה בהם חב"ד). והענין הוא כי בין מרואי פני המלך או רואי פני המלך הוא חדא . שיש שבעה רואי פני המלך וחמשה מהם מרואי פני המלך הם נכנסים לפנים מהפרגוד . והם חמשה של הדעת שמתפשטים בתיך ז"ת : (אדרת אליהו בלק מהדורא קמא פ' ג') :

בברכת כהנים לא נתגלו אלא ג' תיקונים שהם כ"ח אתוון יה"ו ועוד ל"ב והם כ"ח סתימין

שער נפתלי

תורה שבכתב הוא דוכרא ותורה שבעל פה נוק' . א"כ היה צריך להיות בהם מספר זה כסדר הנ"ל . ובאמת הם להפך כי תורה שבכתב ה' חמשה חומשי תורה. ובתורה שבע"פ ז' שיתא סדרי משנה עם ספרא . צריך להבין הטעם. וז"ש והענין שהיסוד כלול בה כו'. והוא כי באמת הם ו' בדכורא ו' בנוק'. ו"ק שלהם. והן ביחד י"ב כמנין ז"ה. אלא שבזמן היחוד נכלל יסוד דדכורא בנוק' ולכן נעשה בה ז' ובו ה'. וה"ס הספר"א כי הוא נחשב לתורה שבכתב מפני שכל דרשותיו על הפסוקים והולך על סדר הפרשיו' כמ"ש רבינו במקום אחר ולכן נקרא ספר"א כי ספר הוא יסוד כידוע ספר הזכרון. ולכן בעת היחוד נכלל ספרא יסוד בתורה שבע"פ ונעשה בה ז' ונשאר בדכורא תורה שבכתב ה'. וג"ל כי כן הוא ג"כ להיפך כי העטרה מתחברת עם הדכורא. ונעשה הוא ז' : וג"ר. הוא מדרגה ג'. ונכללין כולן בי"ג. י"ב הנ"ל וג"ר כחדא שריין ונחשבין לאחד הרי י"ג. והם ט"ו. כנגד ט"ו תיבות. והן כנגד ג' אבות וי"ב שבטים. וכן ג' שמות די"ג מדות. פי' כי ג' שמות ה' ה' אל נחשב לאחד ג"כ ועם ה' ה' הן ט"ו : וכן מעין גנים. ז"ל רבינו בפי' לשה"ש ד' פ' י"ג. וחשיב כאן י"ג דברים ומעין גנים ובאר מים חיים ונוזלים מן לבנון חשובים כאחד ויש כאן י"ג שהם ט"ו. והנמשל הוא י"ג מדות שהן בית השלחין של ישראל והן י"ג. אל כו'. והנה ה' ה' משלימים לט"ו הראשון קודם שיחטא והאחרון אחר שיחטא כו' עכ"ל : שהיא ה' ראשונה שכוללת ג'. פי' שהבינה ה' ראשונה כוללת ג' ראשונות : וז"ס י"ק שבשם. פי' שבעולם הזה משתמשין בי"ה כי יד על כס י"ה. כי י"ה כולל כל השם. יוד הוא כולל ב' נוקבין ב' ההין גי' י'. ועוד כי הנוק' הוא ו' כנ"ל וכן הדכורא. וכשמתחבר יסוד דדכורא במלכות נמצא בנוק' ז'. ובדכורא ה'. וכשנצרף בינה שכוללת ג"ר. ג' וז' גי' יו"ד נמצא יו"ד כולל שני נוקבין. ודכורא נשאר ה' כנ"ל. נמצא בי"ה נכלל כלל הע"ס שהם הוי"ה כידוע. והביא ראיה כי יו"ד ביצחק בשמאלא דין שורש הנוק'. וה' דאברהם חסד מצד ימין שורש דכורא כי ידוע ה"ג בנין הנוק' וה"ח בנין דכורא : וכשתחשוב הדעת כו'. כי הדעת כולל ג' ראשונות חב"ד וכשנחשוב הדעת בעצמו לג' שבתוכו יש ג' חלקים ג' מוחין א' מצד החכמה וא' מצד הבינה. וא' כולל חו"ג. ועם חו"ב בעצמם הרי ה' הרי כי הדעת דכורא נכלל ג"כ בח' והבינה י' כנ"ל. והדעת ה' כנ"ל. ושבע ספירות הוא ו' כשנכללת נוק' בעטרת כידוע הרי יה"ו :

מ"ש באד"א בלק מהדורא רביעאה בב"כ לא נתגלו אלא ג' תיקונים כו'. פי' הגאון רי"א מסובאלק בביאור, הנקרא באר יצחק. וזה תוכן דבריו. כי הג' תיקונים הם תיקוני א"א שהם י"ג תיקונים. ותיקוני ז"א ט' תיקינים. ותיקוני נוק' ו' תיקונים שית דרגין לכורסייא. וכנגדן יש בב"כ י"ג יודין וט' ווין. וששה ההין. והם כ"ח אותיות. יה"ו שנמצא בב"כ. ובכלל נמצא בב"כ שיתין אתוון. נמצא נשאר לבד הכ"ח הנ"ל עוד ל"ב אותיות. וז"ש ועוד ל"ב. והם כנגד פרקי הידים כמ"ש במס' אהלות שלשים בפסת היד ובב' ידים ששים פרקין. ובידים ג"כ כ"ח בעשר אצבעות. ושאר הפרקין הם ל"ב ולכן ברכת כהנים בנשיאת כפים

סתימין כנגד פרקי היד ועוד ל"ב סתימין נגד שיתין פרקין דיד לכן ברכת כהנים הוא בנשיאת כפים י"ג הן כנגד י"ב יודין וא' הכלול בהם והוא בפ"ע בקוץ העליון כתר אחד לכולן כידוע ובגילופי גילופין הם כ"ח יודין עם י' כ"ע הנ"ל בג' שמות שהן סוד מלך מלך ימליך: (שם מהדורא רביעאה בד"ה בארבע ברכות):

שלום כלל כל הברכות וכמ"ש לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום וששה ברכות הן ברכת כהנים חמשה היינו חמשה תיבות המדברים בלשון נוכח לבד תיבת שלום כנגד חמשה חומשי תורה שמהן יוצא השם של כ"ב שהוא כנגד כ"ב אותיות של התורה וכן בשמע ישראל וששית הוא שלום כלל הכל והוא כנגד תורה שבע"פ שכולל כל חמשה חומשי תורה ולכן היא נכללת בששה סדרים. וז"ש ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. והן בו"ק ממטה למעלה וזרעים כנגד צדיק שנא' זרעו לכם לצדקה כו'. ובתיבת שלום נכלל כל הששה ברכות. וכן הוא בברכת כהנים. וג' ברכות הם בסוד אבות. הראשונה נגד אברהם ונוקבא השני נגד יצחק וניקבא כו'. והג' כנגד יעקב ונוקבא: (אדרת אליהו האזינו סוף אופן ראשון):

הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד וגו' הוא בסוד ב"כ ירום בסוד אריה נגד יברכך. וגבה מסטרא דשור נגד יאר ה'. כי שור הוא הגבוה שבחיות בסוד קרניו וקרני החיות כנגד כולם. ונשא הוא מסט' דנשר נגד ישא ה' פניו וגו' שנשר הוא מגביה א"ע לעוף והם בשם ס"ג

שער נפתלי

כפים כי בידים נפללו כל הברכות בכ"ח פרקין וס' פרקין כנ"ל. ע"כ תוכן דבריו. ומ"ש י"ג הם כנגד י"ב יודין וא' הכלול בהם. כ' הר"א הנ"ל-כי דבריו סתומים ונעלמים ע"ש מ"ש בזה (ול"נ כי הם י"ג יודין שיש, בשם ע"ב מלא ומלא דמלא כזה יו"ד ה"י וי"ו ה"י. יו"ד וי"ו דל"ת. ה"י יו"ד. וי"ו יו"ד וי"ו. ה"י יו"ד, והוא מפרש שהם בד' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן יש ט' יודין וד' שמות בפשוט ד' יודין הם י"ג. ויותר נ"ל שהם י"ב יודין דפשוט ומלא ומלא דמלא דס"ג כזה יהו"ה. יו"ד ה"י וא"ו ה"י. יוד וי"ו דל"ת. ה"י יו"ד. וי"ו אל"ף וי"ו. ה"י יו"ד. הרי י"ב יודין. וקוצו של יו"ד הוא בכתר עליון והוא יו"ד הי"ג שכלול בהם וכולל הכל כידוע. ואע"פ שהן ג' דרגין י' פשוט ומלא ומלא דמלא ובכל א' יש קוץ מ"מ נחשב כתר אחד לכולן ופי' השני של הגאון רי"א הנ"ל יותר מכוון והיינו כי ג' שמות דהוי"ה (דברכת כהנים) כל א' במילוי יודין הם י"ב יודין. והי"ג הכולל הוא קוצו של יו"ד כ"ע. והוא כתר אחד לכולן לכל הקוצין של י"ב יודין (או לג' קוצין שבג' הויות) ומ"ש ובגילופי גילופין ר"ל שבגילופי גילופין דע"ב הם ט' יודין בכל שם, ובג' שמות הם כ"ז ועם הקוץ של י' שהוא י' כ"ע הם כ"ח. והכ"ח יודי"ן הנ"ל גי' פ"ר שהם גי' מלך מלך ימלך גי' מנצפ"ך. עכ"ד:

מ"ש בליקוט מאד"א האזינו, כנגד המשה חומשי תורה. פי' החמשה תיבות יברכך וישמרך יאר ויחנך ישא. הן כנגד חמשה חומשי תורה, ואמר הטעם כי מהן יוצא השם של כ"ב. פי' מהחמשה תיבות הנ"ל יוצא שם של כ"ב אנקת"ם כו', כמ"ש רבינו בליקוטים. והם כנגד כ"ב אותיות א"ב של התורה, ולכן הם כנגד התורה: וכן בשמע ישראל, כ' הגאון רי"א הנ"ל, ר"ל שב"פ זה כ"ה אתוון דיחודא, שבה' תיבות ראשונות כ"ב אתוון, ובאח"ד ג' אתוון, וכ' רבינו בפי' לתיקונים ובכ"מ. שה' תיבות דשמע ישראל הם נגד ה' ספי' מחסד עד הוד, ותיבת אחד ביסוד שבו היחוד והוא וא"ו י"ג בריתות ושם כלל כל יחודא דק"ש והוא נגד שלום, והיינו שה' תיבות ראשונות הם ה' חומשי תורה שהם דכורא תורה שבכתב. ואח"כ ו' תיבות בשכמל"ו. ו' סדרים דתורה שבע"פ בנוקבא. ותיבת אח"ד הוא הששי מחבר תורה שבכתב עם שבע"פ שהוא י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם מתורה שבכתב לתורה שבע"פ והוא יסוד דדכורא דעייל בנוק', ועי"ז נכללת נוק' משה סדרים והששה סדרים הם ו"ק ממטה למעלה וכמ"ש בהק' תיקונים ד' ה' ע"ב בהג"ה עכ"ל. וע"ש באורך: וג' ברכות הם בסוד אבות. כ' הגרי"א הנ"ל וז"ל. ר"ל ג' פסוקים דב"כ ג' תיבות ראשונות שהם יברכך יאר ישא, הם בג' אבהן שהם חג"ת שהם ג' יודין, וג' האחרונות שבסוף הפסוקים הם נוקבין דלהון, וישמרך נגד נוק' דאברהם כו', כידוע שג' אבהן נוק' דלהון כל א' במדרגה בפ"ע וכמ"ש רבינו במ"א. ושלום הוא ביעקב נוק' דילי' שהוא שלימו דאבהן עכ"ל:

מ"ש ירום בסוד ארי"ה נגד יברכך, ע' בליקוט שאח"ז מתכ"א, כי ברכה במוחא דבי' שריא ברכה, וכן ברכה בימינא, וחכמה הוא רם, כי הוא ראשית הספירות ראשית חכמה, והוא מוחא והוא בסוד אריה כמ"ש בתכ"א ובליקוט הנ"ל והוא נחית בימינא ברכה, והוא בסוד אהרן שהוא המברך ואהרן גי' ירום, וגבה

מסטרא

ס"ג . מאד מסטרא דאדם נגד ושמו את שמי וגו' בסוד שם מ"ה : (אדרת אליהו שם) :

חיילות של המוח הם העצמות . שהמוח שבעצמות נמשך מהמוח . חיילות הלב הם העורקים. שהן קשירו דבשרא שבהם יצא הדם להשקות הבשר ובסוד הקרבנות עלם ובשר וגידים . (והם בסוד מוחא ולבא וריאה. דאינון אריה שור נשר) . בשר איהו מסטרא דחיה דאיהו שור . ועלם איהו אריה . גידים איהו נשר . ומוחא איהו אריה . דמוחא חכמה נחית בימינא (חסד שהוא אריה) דכהנא . ולבא הוא לשמאלא והוא פני שור מהשמאל לארבעתם ריאה דא נשר . דאית לה גדפין. ר"ל אונית הריאה דהן גדפין שם כנפים כמ"ש בתכ"ה ובהון שית גדפין חמש אונות וורדא . והוא ראי' דהוא בנשר . דאין כנפים בטבע מד' (חיות) אלו אלא לנשר . והד' חיות יש להם כנפים מלד הנשר . וכן יש להם קרניים מלד השור . וידים מלד האדם . והריאה באמלע ממולע בין מוח ללב. והוא סולם ביניהם בקנה . והנה בעלם כד שרי' בי' ברכה (דהיינו משחא דמוחא דנחית בימינא) מיד והקרבו עלם אל עלם ומיד נחית עלייהו משחא ושריא עלייהו ברכה. בשר שריא עלי' קדושה. דאיהי מסט' דלוים . (שהם בשמאלא) הה"ד וקדשת את הלוים . מיד יתקרבון ערקי דדמא לגבי לבא. דברכה מכהנא אינון הה"ד דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו . גידין מישראל ואינון יחודא וקשורא דגרמין ובשרא . וכד מתקשרין בתרווייהו אתקריאו יחוד . ויחוד איהו בישראל. הה"ד שמע ישראל ה' כו' . משכא (דאיהו עור) איהו דמות אדם מלכות כל דיוקנין אתחזיין בי' . ואיהי כלילא מבשר גידים ועלמות . ואיהי תמונת כל . ואיהי ברכה קדושה ויחוד דכהנים ולוים וישראל דאינון קשורין בתלת אבהן (חג"ת) דאתמר בהון האבות הן הן המרכבה . נמלא על מוחא שריא ברכה. על לבא שריא קדושה על ריאה שריא יחוד. מחשבא כלילא מכולהו והוא נגד העור. תחלת המחשב' סוף המעשה. ואינון יברכך ה'. יאר ה'. ישא ה'. יברכך במוחא כנ"ל דשריא בי' ברכה . יאר בלבא דתמן נהורא דעיינין כמה דאוקמוהו הלב רואה . ישא בריאה דאיהו שלום הה"ד וישם לך שלום. דשלום הוא קשירו דכלא כמ"ש לא מלא הקב"ה כלי מחזיק ברכה כו'. דכל הברכות בי'. והוא שלמא דתרין סטרין ביעקב ויוסף. (ביאורו לתכ"א ס' ב': ס"א א'בהג"ה):

אית אנפי רברבי ואנפי זוטרי. אנפין דרחמי ואנפין דזעם . וכן א"א וז"א. מסט' דאת ו' ואת י' . ובג"ד אמר לו למשה המתן לי עד שיעברו פנים של זעם . ומיד ויעבור ה' על פניו . ר"ל שעבר פנים של זעם. וקרא י"ג מדות שהן מסט' דוא"ו מלא . דהוא י"ג תיקונין דא"א א' דבאמלעית' דוא"ו ארך אפים . מאי אפים דילי' ו"ו. דבהן מאריך אנפין על חייביא . ומרחם על עלמא . דו' הוא עלמא אריכא שבהן מאריך אף . ואלף דבאמלעיתא הוא חוטמא דבי' אשתמודע פרלופא . ועלייהו אתמר יאר ה' פניו אליך ויחנך . ישא ה' פניו אליך שיאר פני א"א . ויבא פנים של זעם . פניו אליך הן ה"א ה"א . דאינון גוונין דאנפין חיוור וסומק . כמ"ש דודי לח ואדום. בבטי י"ה עדות לישראל . שהדותא דאבא ואימא. עם (נבר כו') [נבל כו'] והן ב' ההין מלאין בב' פנים. וה' הוא סומק ע"ד כליל ה' גוונין . וא' כוא חוורא אור דנהיר בגוונין. והוא גוון פשוט כמ"ש בהוכפתא פ' יתרו. אלא דמתחלק בגוונין. והן חמשה ואלף ה"א מלא : (ביאורו לת"ע קכ"ח ב' בד"ה והית אנפי. עו ד"ה פניו אליך):

שם כ"ב יולא מב"כ שבו י"ג יודין נגד י"ג תיקוני דיקנא דא"א . וט' ווין נגד ט' תיקו

שער נפתלי

מסטרא דשור , כי כל החיות יש להם קרנים מצד השור כמבואר שם . וקרני החיות גב ה כנגד כולם . והוא נגד יאר ה'. כי לבא בשמאלא נגד שור כמבואר שם . והמן נהורא דעיינין . כי שוריינא דעינא בלבא תליא . ואתמר הלב רואה ונשא מסט' דנשר . כמ"ש שם ישא בריאה וריאה כנגד נשר כמבואר שם שיש לו אונות וכנפים כנשר והוא מגביה לעיף : והם בשם ס"ג. פי' ג' חיות הנ"ל שהם ביברכך יאר ישא , ג' יודי בר"ת שלהם והם כנגד ג' יודין דס"ג : מאד . אותיות אדם גי' שם מ"ה :

כשמתחיל הש"ץ רצה יעקרו הכהנים שבכה"כ רגליהם לעלות לדוכן. וכשעומדין על הדוכן אומרים ברכה זו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בִּקְדֻשָּׁתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן וְצִוָּנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

יְבָרֶכְךָ יְהֹוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהֹוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהֹוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

אַדִּיר בַּמָּרוֹם שׁוֹכֵן בִּגְבוּרָה. אַתָּה שָׁלוֹם וְשִׁמְךָ שָׁלוֹם. יְהִי רָצוֹן שֶׁתָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל חַיִּים וּבְרָכָה לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם:

והכהנים מחזירין פניהם כלפי ההיכל ואומרים

רִבּוֹן הָעוֹלָם עָשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ אַף אַתָּה עֲשֵׂה עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הִבְטַחְתָּנוּ הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ:

במנחה ובערבית שלום רב

שָׁלוֹם רָב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ

לברך

בשחרית ש"ש

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ

לברך

לקוטי הגר"א

דיקנא דז"א. וכולן נכללין בו כידוע. והן כ"ב נגד כ"ב אותיות התורה והוא מסט' דת"ת: (עכ"ל בסוף תיקון ד' בכללי השמות):

בלילת יום בלילה אתה ברחל שהן ד"ו פרצופין ההין ואלפין דברכת כהנים (ר"ל ד' אלפין ושם ההין): (ביאורו לתי' מ"ט פ"ח ב' בד"ה ערב ובקר):

שם של כ"ב בז"א בת"ת והן כ"ב תיקונים דדיקנא שלו שהוא בתפארת. והן יוצאין מב"כ כידוע. והן י"ג יודין. שם בכל תיבה יו"ד עד וישם י"ג תיבות. ותשעה ווין. וידוע שע"ק נקרא יו"ד. וז"א ו'. שלכן נגד י"ג תיקונין (דע"ק) הן יודין. וכנגד ט' תיקונין דז"א הן ווין. וכן השם כ"ב נחלק לט' וי"ג. ג' שמות הראשונים (אנקת"ם פסת"ם) ט' אותיות. וג' האחרונים י"ג. וכן כד נהיר ע"ק בז"א נק' ז"א ג"כ יו"ד כו'. וזהו יודין ווין. ולכן הן שהם ווין. וג' ווין בג' שמות כמש"ל דט' תיקונין דז"א שהם כן. אלא עם ג' מוחין הן תשעה. וידוע שהמוחין דז"א נקראים הוי"ה כו' ולכן הן ג' ווין בג' הויות. וכן הם שם (בהויות) ג' יודין כנגד י"ג תקונים דע"ק כהן ע"ש וג"ם דרדל"א נגד ג' יודין דהויות (עכ"ל בספד"צ פ"ג בד"ה כ"ב אתוון):

ברכה אחרונה של תפלה י"ח כולל כל קו האמצעי שכולא נקרא על שם גופא כידוע ולכן שם ג"פ שלום. ע"ש יסוד ותרין בתראין נו"ה: (ביאורו לסוף תיקון יו"ד):

שים שלום טובה וברכה כו' הם כנגד ששה ברכות שבב"כ. שלום. כנגד וישם לך שלום

לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ

בעשי"ת בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי. נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה: פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ. עֲשֵׂה

למען

לקוטי הגר"א

שלום. טובה כנגד יאר ה' כו'. כמ"ש וירא אלהים את האור כי טוב. מי יראנו טוב וגו' אור פניך ה'. ברכה כנגד יברכך ה'. חן כנגד ויחנך. וחסד כנגד וישמרך כמ"ש ושמר לך וגו'. ואת החסד כדי שלא נאבד בעונינו צריך שמירת הברית. ורחמים כנגד ישא ה' פניו אליך כי הוא נושא עון וכובש. ונושא פנים אלינו כמ"ש בפ"ג דברכות (ביאורו לעלה ויבא בסוף הלכות ראש חודש):

חשמ"ל שילוב השם בכתיבה וקריאה. כי חש הוא מים דוממת מל שורקת. וז"ש ביום חשות ובלילה משוררת יומם יצוה כו' והן ש"ע בב"פ אל וח' אותיות שילוב הנ"ל. והן ב' אל ביצירה ועשיה שמקנן בהם זו"נ. והוא סוד בשלום. שהוא השילוב והוא גי' למר כ"ד אזבוג"ה שמכסין הזיווג כידוע: (ליקוטי הגר"א שבסוף אגדות ברכות אות ח' סי' ב'):

אלהי נצור לשוני כו'. הן ד' דכר ונוקבא: (עכ"ל בפ"ב דברכות בביאור לאגדות):

בצלותא מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה'. (נ"ל כי יפק לשון אפיקי מים. פי' שימשיך לה הרצון מה'. שיצלה למלאות בקשותי' וידוע כי ספי' דאצי' נק' רצונות) וזהו יהיו לרצון אמרי פי: (ביאורו לתיקון כ"א כ"ו ב' בהג"ה ד"ה גם בלא דעת):

בתלת

שער נפתלי

בכתיבה וקריאה. כ' הגאון ר' אברהם ז"ל. שילוב הוי"ה ואדני חושבנו חשמל: בכפל הוי"ה ואדני בסוד תיבת נח הוא ש"פ. (פי' י"פ א'. ה"פ ד'. ו"פ נ'. ה"פ י'. הם י'. כ'. ש'. נ'. כמדת התיבה וביחד ש"פ) וכן חשמ"ל הוא שע"ח עם ב' שמות שלו חש מל הוא ש"פ: כי חש הוא מים דוממת. ביאורו כי שם של כתיבה אסור להגות באותיותיו והוא דוממת ושם של קריאה הוא מל כמו מי מלל כו'. עכ"ל. וז"ש ביום חשות ובלילה משוררת כידוע. כי יום הוא ז"א שם הוי"ה ובו חשים שאסור לאומרו ולילה נוק' שם אדני ובו ממללים ומשוררים: בב"פ אל. כ' הר"א הנ"ל. המילוי של אל (אלף למד) חושבנו קפ"ה. ב"פ קפ"ה הוא ש"ע וח' אותיות שילוב הנ"ל הוא שע"ח חושבן חשמ"ל: ביצירה ועשיה. שהם דו"נ ו"ה של שמא. והם אל הוי"ה ביצירה. ואל אד' בעשיה: והוא סוד בשלום שהוא יסוד שמחבר נו"ה איהו בנצח ואיהי בהוד. ולכן הוא השילוב של הוי"ה ואדנ"י דו"נ. ובשלו"ם הוא סוד מלבוש. קדושת הזיווג בכיסוי: והוא גי' כו'. שם הראשון הוא סוף הפסוקים של פ' ראשונה של תורה. הארץ. תהום. אור. החושך. אחד. שם השני יוצא משירת משה. ושניהם חושבנן כחושבן חשמ"ל. ושם השני כל ב' אתוון הן מספר שמונה א"ז ב"ו. ג"ה עכ"ל שם:

מ"ש אלהי נצור לשוני הן ד' דכר ונוקבא. נ"ל פירושו כי לשוני ושפתי. הם יסוד ומל'. כי לשון ידוע שהוא יסוד דפה. ושפה גי' שכינה. ונגדם אמר שינצרם מרע ומרמה. שהם ג"כ דו"נ דקלי'. כי רע גי' עשר פעמים כ"ז אותיות נגד דכורא דקדושה שנק' אתה שכולל כ"ז אותיות מא' עד ת' וה' כפולות. ומרמה נגד נוק' דקדושה. פר"ה בגי'. שהוא ה' אותיות מנצפ"ך עם האותיות. וכן ולמקללי הוא היפך ברכה שהוא בנוק' ולכן הוא יסוד שנק' כל. וכן תורה ומצות ידוע שהן ז"א ונוק'. וכן עצה ומחשבה הן חו"ב. כי מחשבה הוא חכמה כידוע. ועצה בבינה שמתפשטת עד הוד ושם כליות יועצות:

ז"ל

לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ. לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: קבלת תענית
יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

פוסע לאחוריו ג׳ פסיעות בינונית בכריעה אחת. ועוקר רגלו השמאלית תחלה. ופונה לשמאלו ואומר עושה ש״ב. פונה לימינו ואומר הוא יעשה ש״ע ושוחה לפניו ואומר ועל כל וכו׳.

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

זוקף לאט ועומד במקום שכלו פסיעותיו עד כדי הילוך ד״א. ובציבור עד שיגיע ש״ץ לקדושה.

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַיהוָֹה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

היחיד בקבלת תעניתו אומר לפני יהיו לרצון רבון זה:

רִבּוֹן כָּל־הָעוֹלָמִים. הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ בְּתַעֲנִית נְדָבָה לְמָחָר. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. שֶׁתְּקַבְּלֵנִי בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן. וְתָבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתִי. וְתַעֲנֶה עֲתִירָתִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל־פֶּה: יהיו לרצון וכו׳.

לאחר התענית במנחה אומרים לפני יהיו לרצון רבון זה.

רִבּוֹן כָּל־הָעוֹלָמִים. גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ. בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם אָדָם חוֹטֵא וּמַקְרִיב קָרְבָּן. וְאֵין מַקְרִיבִין מִמֶּנּוּ אֶלָּא חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ. וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מְכַפֵּר. וְעַכְשָׁיו יָשַׁבְתִּי בְּתַעֲנִית וְנִתְמַעֵט חֶלְבִּי וְדָמִי יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁיְּהֵא מִיעוּט חֶלְבִּי וְדָמִי שֶׁנִּתְמַעֵט הַיּוֹם. כְּאִלּוּ הִקְרַבְתִּיו לְפָנֶיךָ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְתַרְצֵנִי: יהיו לרצון וכו׳

בב׳ וה׳ אומרים וידוי אל ארך אפים ויעבור וי״ג מדות.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ. וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ שֶׁאֵין אֲנַחְנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ:

אָשַׁמְנוּ. בָּגַדְנוּ. גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דֹפִי. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ רָע. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עֹרֶף. רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ תָּעִינוּ תִּעְתָּעְנוּ.

לקוטי הגר״א

סרנו

בתלת בתראין מתחלת קומת המל׳. ומשם מקבלת. ולכן הולכין לאחור תלת פסיעין מג״ס הנ״ל אל מל׳. והיא עומדת לאחוריו. ולכן הן תלת פסיעים שהן ברגלין. וז״ש נותן שלום לימינו כו׳. כ״ל לנו״ה. שהן נקראין שלום משט׳ דיסוד. כמ״ש וכל בניך למודי ה׳ ורב שלום וכו׳. וידוע שהם הוא הילנא דמותא ולכן צריך תיכף למסור עצמו למיתה ברחום וחנון: (ביאורו לסוף תיקוני׳):

על יהי רצון שיבנה ביהמ״ק כו׳. ע׳ מה שהבאתי לעי׳ בלקוטי הגר״א אחרי ברייתא דר׳ישמעאל:

תעינו תעתענו סרנו כו׳. בתאוה הוא ב׳ דברים. א׳ בחוץ שאינו לומר כלל. רק

תפלת שחרית

סרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שוה לנו. ואתה צדיק על כל הבא עלינו. כי אמת עשית ואנחנו הרשענו:

אל ארך אפים אתה ובעל הרחמים נקראת: ודרך תשובה הורית: גדלת רחמיך וחסדיך. תזכור היום ובכל יום לזרע ידידיך: תפן אלינו ברחמים. כי אתה הוא בעל הרחמים: בתחנון ובתפלה פניך נקדם: כהודעת לענו מקדם: מחרון אפך שוב. כמו בתורתך כתוב: ובצל כנפיך נחסה ונתלונן. כיום וירד יהוה בענן: תעבור על פשע ותמחה אשם. כיום ויתיצב עמו שם: תאזין שועתנו ותקשיב מנו מאמר. כיום ויקרא בשם יהוה. ושם נאמר:

ויעבור יהוה על פניו ויקרא:

לקוטי הגר"א

רואה למלאות תאותו. והב' שלומד אך לקנטר או למלאות חפצו ותאותו אשר חפץ. וכן בהחמדה. שאינו לומד כלל או שלומד למלאת חמדתו. וזהו תעינו התעתענו סרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שוה לנו. כלומר תעינו מתחלה. מפני שדרך היצה"ר לבא באותן הלומדין לאמר לו למוד. אך מ"מ עשה גם להנאתך. כי א"א לומר שלא ילמד כלל. כי לא ישמע אליו. אך אומר שילמוד גם להנאתך. וכאשר ירגיל אותו שירדוף אחר הנאתו ואינו יכול להיות בלא זה. אז ממילא הוא לא ילמוד. כי צריך לזה שהוא מורגל בו. וזהו מתחלה תעינו והיינו סוברין שאוכל לעשות שניהם ללמוד ולמלאות הנאת הגוף. ואח"כ תעתענו ממילא שאי אפשר מחמת הרגל הנאת הגוף. היצה"ר אומר לו שחולה הוא מחמת שעזב הרגלו. ואח"כ סרנו ממצותך וממשפטיך הטובים. שאין אנו רודפים אחריהם. ואח"כ ולא שוה לנו כלומר שלא היה שוה אצלינו. אם יזדמן לפנינו מצוה בלא טרחה ויגיעה. אעפ"כ לא עשינו כי לא שוה לנו כלל: (ביאורו למשלי ז' פ' כ"ז):

ויעבור ה' על פניו. ויעבר הוא אותיות עיבור שהן שם ע"ב. ושם ע"ב הוא נכלל בי"ג כמ"ש בתז"ח ע"ה ב'. אך לי"ג מכילן דרחמי דאינון וא"ו ויעבר ה' על פניו ויעבר ע"ב רי"ו כו'. [ר"ל ע"ב גי' חסד. רי"ו גי' גבורה ושניהן הן שם ע"ב רק שזה כלל בתיבות. וזה פרט באותיות כו' נשאר ו' דויעבור והוא ת"ת שכליל שניהן וזהו ויעבור חג"ת] לי"ג מכילן דכלילן בחסד דכליל ע"ב שמהן דאינון כללא דלהון וה"ו אנ"י וה"ו. וע"ל ס"ו א' תלת אבהן דאינון ברזא דשמא דע"ב בגוונא דא חסד אתקרי גדולה בגין דאיהו כללא דע"ב תיבין. גבורה כללא דרי"ו אתוון דאית בשמא דע"ב. עד"א דאיהו וא"ו כליל כלא. ודא איהו רז"א ע"ב רי"ו הוי"ה [ר"ל כי עד"א ג"כ ע"ב כמש"ו דכליל מויעבור ה' שהן ג' דרגין ע"ב רי"ו ה'. והן כלילן על פניו. דפנים הוא וא"ו. ווא"ו כולל ע"ב בר"ת וה"ו כו'. י"ג מכילן דרחמי. ולכן מפרש הקרא אחריו י"ג מכילן דרחמי] מאי פניו אנפוי דא וא"ו י"ג מכילן דרחמי כו'. וכיצד הן כוללין כל שם ע"ב כתבתי במ"א בארוכה. והכלל כי ויעבר הוא ע"ב רי"ו דב' חו"ג. ה' הוא י"ג אנפין דכלילן

יְהֹוָה יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ. כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ:

אבינו

לקוטי הגר"א

דכללין ע"ב כנ"ל. והוא כולל שניהם בסוד עיבו"ר דהוא ע"ב רי"ו: (ביאורו לתי' שתיתאה מי"א תיקונים אחרונים בד"ה ועד"א איהו וא"ו ובתז"ח ע"ה ב' ובתי' ס"ו א'):

הוי"ה שנכתב קודם י"ג מידות שמתחילין אל מסט' דחסד. נכללין כולם בהוי"ה שקודם להם כידוע בסוד י"ג תיקונים שהוי"ה שלפניהם כולל כל הי"ג תיקונים בסוד מלפ"ך: (ביאורו לתז"ח ע"ה ב' בד"ה איהו יקו"ק):

אל הי"ג מדות הן בא"א כולו חסד. ויורדין לעד"א בא"ת ב"ש. שא"ת ב"ש הוא עולה ויורד. עולה עד אליו ויורד מאליו והוא חו"ג. ומשם הוא כליל מחו"ג. והוא מדת הבינונים שבו נפתחים והוא מאריך עמם שיחזרו בתשובה ויהיו בחסד: (שם ד"ה ובאתוון א"ת ב"ש):

ורב חסד ואמת. חסד נקרא מה שאין האדם מחוייב לחבירו ליתן. וזו הנתינה הוא בתורת חסד. ואמת הוא המשלם גמול לחבירו מפני שעשה לו כן. והנה חסד הוא גדול באיכות אבל לא בכמות. כי הנותן בתורת חסד לא יתן הרבה. אבל הגמול הוא לפי החיוב. ולכן אמר חסד ואמת אל יעזבך. שתתן אפי' למי שלא עשה לך טובה עדיין. בתורת חסד. וגם מתנה מרובה שהוא ואמת. ולכן כתיב בהקב"ה ורב חסד. כלומר מה שהוא נותן בתורת חסד ג"כ ר"ב כלומר הרבה. ואח"כ משלם הגמול ידי אדם. והיינו עוד יותר. כי אם בחסד כן ע"כ באמת יותר. ולכן בתחלה אמר ורב חסד. ואח"כ ואמת: (משלי ג' ג'):

סוד ויעבור ה' על פניו ויקרא כו'. שאלו הי"ג. תיקונים של משה הן בז"א נמשכין מע"ק. שז"א אין לו אלא ט' תיקונים. ומשה משיך מע"ק לז"א. וכל התיקונין נכללין במזלא. ובמזלא תליין אותיות של שם. ובהן נכללין כל הי"ג תיקונים ולכן משה שהמשיך לז"א י"ג תיקונין דע"ק אמר ב"פ ה'. דשם הוי"ה הוא בע"ק ובז"א. ודע"ק לקיימא ההוא דז"א ובג"כ אמר משה כד אצטריך ה' ה' תרי זמני ופסיק טעמא כו'. וז"ש ויעבור ה' שהן י"ג תיקוני דיקנא על פניו ר"ל דרך או"א שהן נקראין פנים כמ"ש בתז"ח. ועברו בהם דרך מעבר בלבד. אז ויקרא ה' ה'. וכל הי"ג תיקונין והוא סוד העיבור כידוע: (ביאורו לספד"צ פ"א בד"ה אעבר וזעיר):

מ"ם נקרא ימא רבא. וכן כל מוחא נקרא ימא והשפע ההולך בשערות מגלה עמוקות מני חושך והן הדרכים והן ל"ב נתיבות דמוחא חכמה: (ת"ע קכ"ב ב'):

ד' מיני תיקונין. תיקונין עלאין [דדיקנא] דע"ק הן דמיכה בסופו מי אל כמוך כו', וט' דז"א הן מן המצר קראתי יה. ונגידו דרבות קדישא דע"ק בט' דז"א הן ט' דשלח לך ה'

שער נפתלי

ז"ל ע"ח בשער א"א פ"ט, ואמנם טעם י"ג מדות דמיכה הם שפע פנימים הנמשכים ממ"ס בתוך שערות הזקן והם הנקראים שבחא דעתיקא. אך שערות הזקן עצמו שהם הצינורות וכלים ומעברים שיריק המשחתא קדישא בהם הם י"ג מדות שנזכרו בתורה בפ' כי תשא והם כמו י"ג דז"א. כי כבר ידעת שאין בז"א רק ט' והם של פ' שלח לך. וכמשאירין בו י"ג אלו אז נק' בשמם. וזהם על זה הסדר. אל. א',

רחום

ה' ארך אפים כו'. ונהירו דנהיר י"ג תיקונין דע"ק בז"א ונהירין בי' ג"כ י"ג תיקונים הן י"ג דכי תשא ה' ה' אל רחום וחנון כו'. ולכן הן ב"פ ה' ה' כמ"ש באד"ר קל"ח ב' ובכל זמנא דישתכח ה' ה' כו' חד לז"א וחד לעתיקא דעתיקין כו' ה' ה' כלא הוא בכללא והוא זמנא אקרי רחמים בכלא. בשעה דתליסר תיקונין עלאין נהירין בתתאין אז מתהדרין כלהו לרחמין, ותברין כל גז"ד. כמ"ש באד"ר קל"א ב' ואינון תליסר תיקונין דדיקנא עילאה קדישא עמירא דעמירין לתברא ולאכפייא כל גז"ד: — דיקנא דע"ק נק' רב חסד ודיקנא דז"א נק' חסד סתם. וכד אצטריך עלמא לרחמי דאז נהיר תיקונין דע"ק בז"א דאתגליא מזלא עתיקא. וכל הני תיקונין דבדיקנא יקירא דבז"א כלהו רחמי משתכחי אז נק' רב חסד. והענין כי בי"ג תיקונין דנהרין מע"ק לז"א ורב חסד הוא תיקון א'. וכאן (בז"א) ורב תיקון א' שהוא גדול אדונינו ורב כח. וחסד תיקון אחד והוא חסד סתם: — תיקון שפי דתפי בתקרובתא דבוסמא הוא בלתתא (בי"ג דנהרין מע"ק בז"א) ורב חסד. ובע"ק כי חפץ חסד הוא והוא ג"כ רב חסד. ובט' תיקונים דז"א הוא תיקון רביעי והוא חסד סתם: (ביאורו לספד"צ פ"ג בד"ה תיקונין):

ב' תיקונים הראשונים אינם אלא הזמנה לתיקון ג'. שתיקון הראשון מי אל כמוך היא חוזקו לאכפייא דינין. דלא שלטין. וסובל הכל. וכן נשא עון תיקון השני שסובל. והוא יותר מתיקון א'. שתיקון א' ביכולתי לסבול. וכאן סובל. וכולם הזמנה לתיקון זה (הג'). שכאן מוחל ועובר על פשע. וכן בי"ג דלתתא דז"א כד מתתקנין הוא אל רחום וחנון כו' כמ"ש בדף קל"א ב' לקביל דא אל כו'. וחנון הוא תיקון שלישי. והוא יותר רחמים מרחום כידוע והיא העברת הפשע: (שם פ"ב ד"ה קאים):

הענין כי הזקן הוא כבוד לאדם כמ"ש (בפ' שואל) הדרת פנים זקן. וכמ"ש והדרת פני זקן וכ"ש דיקנא דע"ק סבא דסבין נק' מפני שיבה תקום. ונגד זקניו כבוד. וענין הכבוד כאן הוא כשמתגלה הדיקנא מתגלה רחמיו ונכפין כל הדינין והרשעים כלין ושמו מתגדל בעולם כמ"ש הראני נא את כבודך כו'. אני אעביר כו' ויעבור כו' הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות: (שם רפ"ב בד"ה דיקנא):

הי"ג

שער נפתלי

רחום. ב'. וחנון. ג'. ארך. ד'. אפים. ה'. לפי שארך אפים מורה על ב' מדות יחד. ולזה לא אמר ארך אף אלא אפים. ורב חסד. ו'. ואמת ז'. נוצר חסד. ח'. לאלפים. ט'. נישא עון. י'. ופשע. י"א. וחטאה. י"ב. ונקה. י"ג. עכ"ל: נמצא לפי המאמר הזה מ"ש רבינו תיקונין עלאין דע"ק הן דמיכה היינו מ"ש האריז"ל שפע פנימים הנמשכים ממו"ס בתוך שערות הזקן והן שבחא דעתיקא. והם אורות פנימים ומקיפים דחו"ב דמו"ס המתפשטים בתוך הדיקנא כמבואר בע"ח שם פ"י. ומ"ש רבינו כי נהירו דנהיר י"ג תיקונין דע"ק בז"א ונהירין בי' ג"כ י"ג הן י"ג דכי תשא. הוא פי' על מה שכ' האריז"ל שהם שערות הזקן שהם הצינורות וכלים ומעברים שיריק המשחתא קדישא בהם הם י"ג כו' והם כמו י"ג דז"א: ועוד מבואר בזוהר באדר' רבא וכן בדברי רבינו ובכ"מ כי ט' תיקונים דז"א הם מן המצר כו': ובאמת מבואר בכמה מקומות וכן לעיל בדברי האריז"ל שהם של פ' שלח לך ולזה תי' רבינו כי דז"א גופי' דהיינו השערות שלו הם התיקונם שבמן המצר קראתי יה: אבל נגידו דרבות קרישא דע"ק בט' דז"א והיינו הפנימית שבתוך השערות שנמשכין מת"ד דע"ק הם ט' תיקונים דשלח לך:

ז"ל פע"ח שער הסליחות פ"ב. ואומר ויקרא ה' ה' כו': הוא מה שביארנו שזה השם הרמוז בויעבור ה' אחר אשר נתיישב בד' ת"ד אשר בז"א הנה קרא והמשיך זה השם אל הוי"ה אחרת שהוא למעלה בד' תיקונים ד' עילאין דא"א כדי להאיר כאן וזהו ויקרא ה' ה'. כלומר שהשם הראשון קרא אל השני הא' העליון: והנה ידעת כי פסיק טעמא בגווייהו: ופי' בזוהר כי א' בז"א וא' בא"א והענין כו' כיון ששם ה' כו' נמשך למטה ונתיישב בד' ת"ד דז"א: הנה זה כבר נק' ז"א אך שם הב' אשר הוא בד' ת"ד דא"א עדיין הוא למעלה בא"א לכן יש ביניהם פסיק טעמא: כי א' בסוד ז"א וא' בסוד א"א עכ"ל: ובזה נתבארו דברי רבינו: כ' האריז"ל בפ"ט משער א"א בע"ח וז"ל. ועתה נבארם בפנים האדם עצמו איך הם י"ג תיקונים. ואמנם תחת

הראש

הי"ג תיקונין הם אלה. תיקון א'. אצל פתח האזנים ר"ל נגד הנקב של האזנים מכיון שם מתחיל הדיקנא להתתקן והתיקון הזה נחית בחד חוטא עד התחלת הפה: תיקון ב' בשפה העליונה מראש אחד של השפה עליונה עד ראש השני של אותה השפה. — תיקון ג'. האורחא שעומד תחת שני נקבי החוטם שאין מגיעין עליו השערות. ויוצא מתחת נקבי החוטם עד הפה. והוא תחת הנקבים

שער נפתלי

הראש הם מתחילין ב' רישין דדיקנא והם קצרים ולא רחבים והם כנגד האזן וזהו תיקון א' נק' אל. ואח"כ תיקון הב'. והוא שורות השערות הגדולים בשפה העליונה על הפה לאורך וזהו רחום. ג' וחנון הוא אותו ארחא שכנגד אמצעית

אמרי שפר

ענין הדיקנא בכל מקו' הוא כלל הפנים לבד הז' תיקונים. ופנים היא מה שפונה לזולתו. והיינו כי הנהגת א"א שהוא החסד הגדול פונה אל הנהגת הז"א חז"ר להמתיק מדותיו. והנה השערות כבר כתב רבינו במקום אחר שהם השיעורין ששיער הקב"ה איזה הנהגה שיהיה. וכבר הבאתי דברי רבינו שהתיקון הראשון הוא שביכולתו לסבול הכל. והתיקון הב' שסובל הכל. והתיקון הג' שמוחל ועובר על הפשע. עתה נבין סדר השערות. דע כי מהאזן נפיק רוח למטה כמו ניגור והולך עד הפה והחוטם. וגם למטה הוא הולך. אלא כיון שמשם ולמטה יוצא רוח הפה בטיל רוח האוזן בו. וכן מחוטם ולמטה כבר נתערב רוח האוזן בתוך רוח החוטם שיוצא ממנו. וכן רוח החוטם בטל אח"כ למטה ברוח הפה. וכל זה מבואר בדברי האריז"ל. וענין הרוחות הנ"ל. הם כמו צנורות. וכשנעשה תנועה באויר העולם כשנוגע התנועה בהצינורות הנ"ל. מובילים הצינורות את התנועה ההיא אל אברי הנשימה השייכים לה. אם לשמיעה או לריח וכן לעינים לראות. ואין כאן מקום להאריך בזה. והנה הרוחות והצינורות הנ"ל בודאי יש להם שייכות וקירוב טבעם לאברי הנשימה השייך להם. והנה הרוח היוצא מהאוזן חופף על הלחי. ומתחת לרוח הנ"ל שם יוצאין השערות תיקון א' מי"ג ת"ד. ועל השערות חופף הרוח הנ"ל. והנה כשהז"ו ע"י הנהגת הז"א כשיבא לדקדק אחרי החטאים לא יוכל העולם להתקיים. וכשמתעורר הדין לפעול יבא קול הצאן באזניו. ואז תיכף מעורר כחו ומדותיו לסבול. והם הם השערות שתחת האוזן. בין הניגור והרוח של האוזן ובין הפנים והלחי. כי בהצינור כח התעוררת השמיעה לשמוע צעקת המקבלים הדין. והוא מרחם עליהם. ומעורר כחו לסבול. והם הם השיעורים שמשער הכח הזה עד כמה יחזק כחו לסבול. והם הם השערות הנ"ל שהם שיעורים כנ"ל. והנה אח"כ בא רוח החוטם. ובין רוח החוטם לרוחות האוזן יוצא רוח הממוצע בין רוח האזנים לרוח החוטם ומתפשט על השפה העליונה. ותחת הרוח הנ"ל שם יוצאים השערות שעל השפה. והיינו כי ע"י שני הכחות. אחד כח השמיעה ששומע צעקת הנשפטים, וע"י רוח החוטם שמעביר את הפשע כדלקמן. ע"י שניהם נעשה כח הזה ג"כ שבין כח וכח עד שיעבור את הפשע בעת שלא יתעורר עדיין לעבור את הפשע יהיה סובל את העון ונושאו וזהו נושא עון. והשיעורים שמשער איך לסבול את העון הם הם השערות שתחת הרוח הממוצע הנ"ל: ואח"כ תיקון הג' הוא הארחא שתחת נקבי שהחוטם פנוי משערות והוא עובר על פשע. והוא והגון בי"ג מדות דכי תשא שהוא יותר רחמים מרחום כמ"ש רבינו. והנה עובר על פשע כבר ביארו רבינו בספד"צ. וז"ל ור"ל שעובר אות ש' על אות פ' ונעשה שפע ונחית לז"א. ואז מתהדר לרחמים כמ"ש בא"ר ק"ל ע"ב דכי' נשיב רוחא לז"א וקרינן לי' סליחה. עכ"ד. והענין כי יש ש"ע נהורין בפנים. ובהם פונה ומאיר לאחרים. ונמצא הא"א שבכל הנהגתו הסד גדול שאין שייך בו דין כלל. כשהוא פונה אל הנהגה אחרת שלמטה ממנו שהוא הנהגת הז"א הנהגת המשפט. אז א"א ממתיק את הנהגת הז"א ומבטל את הדינין שבז"א והנה הפה הוא הכח שבו מצוה לשלמטה ממנו. והנה צריך שתדע כי בפה דא"א תלוי הנהגת הז"א ג"כ. כי כיון שהא"א מצוה תעשה כך וכך לפי הנהגת הסד הגדול. א"כ ממילא ניתן כח להנהגה אחרת של דין. שצריך א"א להיות עומד ומצוה עליו לעשות חסד. והבן זה מאד כי עמוק הוא. וכיון שבפה דא"א תלוי הנהגת הז"א שהוא הנהגת המשפט א"כ תלוי בזה בחירת האדם. דאל"ה משפט למה. נמצא בפה דא"א יש מעט אחיזה לבחירת האדם. ולכן פה דא"א נקרא בי"ג מדות וחטאה. מפני שבו תלוי החטא במעט אחיזה קטנה ודקה כנ"ל. והוא נושא אותו כמ"ש נושא עון ופשע וחטאה כדלקמן בעה"י. והנה באותיות פש"ע. הפ' קודם לש"ע. והפ' הוא פה חטאה לרמז כי החטא גובר ר"ל על הש"ע שלא יפנו להמתיק. אמנם כשהוא עובר על פשע נעשה שפע. והפ' שהוא פה וחטאה הנ"ל הוא בין ש"ע לרמז כי הש"ע נהורין פונים ומאירים למטה ומבטלים ביניהם את החטאה הנ"ל. וממתיקין את הדינין ונעשה שפע כנ"ל. והוא שהחטאים נעשו זכיות. והיינו כי הנהגת המשפט הוא לפי השיעורים של המעשים בשיעור ובדקדוק. ולכן מקבל את הארתו משערות של הדיקנא ולכן כשרוצה

להעביר

שנקבים של החוטם לבד לא תחת דפני החטם. ולכן אין שער שם כדי שיעבור רוחא דחוטמא ויאמר סלחתי: — **תיקון ד'** תחת השפתים הוא השפה התחתונה שערות שם מצד א' עד צד שני: — **תיקון ה'**. ארחא אחרא נפיק תחת ארחא הראשון שבתיקון ג'. והוא בשיקולא דארחא דלעילא: — **תיקון ו'**. שמכסין את הלחיים, והתיקון הזה מתחיל תיכף אחר תיקון (ד') בשפה התחתונה עד התיקון ח' שהוא מזלא המתחיל בשיבולת הזקן. וזה התיקון (השני) הוא בצדדי זה התיקון (הרביעי) וסליק לעילא עד ראש הפה ששם נסתיים תיקון הראשון והוא עד ראש שפה העליונה. והולך למטה באורך וברוחב עד מקום שנסתיים ארחא תתאה. והוא בשבולת הזקן והולך בשני צדדי הפנים. ואלו השערות מגיעין לא' תחת ארחא תתאה בשבולת הזקן— **תיקון ז'** תרין תפוחים קדישין. והם מה שנשאר תפוחין בלא שערות:

תיקון

שער נפתלי

אמצעית החוטם. ד'. ארך. הוא שערות שתחת הפה (השפה) התחתונה. ה' אפים. הוא ארחא תניינא המפסיק באמצע הזקן. והוא מכוון נגד ארחא קדמאה שתחת החוטם: ו' ורב חסד. הוא תחת תיקון קדמאה דאל, והוא סיום שיעור אותן השערות הקצרות של שער, אך במקום שהתחיל להתרחב מעט שהוא מקום והתחלת עצם הלחיים עצמו שהוא יוצא כמין זווית תחת האזן ומשם ולמטה הוא רחב יותר משל מעלה. וזה נק' ורב הסד. וזה נמשך עד המקום שכנגד הפה: ז'. ואמת. הם ב' הפנים החלקים מן השער תרין תפוחין קדישין

אמרי שפר

להעביר על הפשע צריך שינהיג בהנהגה שאין בה שיעורים ודקדוקים לפי המעשים (כגון ע"י תשובה מאהבה) והוא על ידי החסד הגדול של א"א. ולכן צריך ארחא מקום פנוי משערות דהיינו שיוצא מחוטמא דא"א רוחא דחיין וחיי חיין. דהיינו חסד גדול בכל הצדדים בלי שיעורים ודקדוקים לפי המעשים. והנה:

תיקון ד'. השערות שתחת השפה התחתונה והוא תיקון לשארית נחלתו ותיקון ארך. והוא כי ארך אפים אמרו חז"ל שהוא ארך אף לצדיקים. וארך אף לרשעים. ולכן הם ב' תיקונים כמ"ש האריז"ל. והנה רש"י בעירובין כ"ד א' פירש דארך אף לצדיקים היינו אפים שוחקות מאריך ומאחר לצדיקים לעתיד לבא. וכן פי' התוס'. והנה כבר אמרנו כי מהפה יוצא הכל למטה וחופף על הדיקנא. והנה בההבל הזה כבר אמרנו שתלוי בו הנהגת הז"א. ותלוי ונאחז כאן בחירת האדם. ולכן הצדיקים שבוחרים בטוב, ע"י הבל הזה מאריך אפים שוחקת לצדיקים לעתיד לבא בכדי שיהיה להם השכר הטוב והגדול בלי שיעור וגבול. ואדרבא בעוה"ז מדקדק עם סביביו כחוט השערה. בכדי שיבואו ויקחו שכרם משלם לעתיד לבא. ואלה הם השערות שתחת הפה מקום הבחירה. והשערות מורה על השיעורין והדקדוק שמדקדק עם הצדיקים בעוה"ז כדי להרבות שכרם לעולם הבא. וזהו ארך אפים שמאריך אפים שוחקת לעתיד לבא. משא"כ ברשעים שהוא ארך אפים להם שאינו מעניש ואינו מדקדק אחריהם בעולם הזה. ולכן מרמז על זה הארחא מקום פנוי משערות שעובר במקום הנ"ל. כי לרשעים אינו מדקדק ואינו משער להעניש בעוה"ז. וזהו תיקון ה' הארחא הנ"ל. ושניהם ארך אפים לצדיקים ולרשעים:

תיקון ו'. התיקון הזה מתחיל תחת השפה ומסתיים עד שבולת הזקן שהוא המקום שמסתיים שם האור והאויר היוצא מאזנים ומסתיים בשיבולות הזקן. והוא תיקון ורב חסד. והוא מדה שמגביר על חסד שבז"א שהוא חסד סתם וכאן ורב חסד שהוא חסד גדול (ע' בליקוט ממשלי) והיינו כי בז"א הוא חסד של המשפט. שהדין יוכל לעמוד נגדו ולעכב עליו. משא"כ כאן הוא חסד גדול שאין שייך בו דין. כי גם הדין כאן הוא חסד. והנה ממדות א"א הוא להפך גם את הדין שבז"א לחסד. והוא על ידי צרוף כח השמיעה מהאוזן כי אחרי ששמע כביכול הצטרכית שלמטה. ומבין שצריך להתנהג לפנים משורת הדין ולהפך את הדין לרחמים גדולים. ולכן בכאן יש שערות שהוא לוקח את ההנהגות שבז"א שיש בו שני צדדים חסד ודין ומשער איך שיוחזרו שניהם לחסד ואלה הם השערות שיש בכאן משני הצדדים תחת הפה כנ"ל ועשה ורב חסד. ובכאן הוא תיקון ט' כמ"ש רבינו הגר"א ז"ל כי בז"א הם שני מדות. ורב שהוא בעל כח. וחסד הוא חסד. וידוע כי בעל כח הוא פירוש של אלקים כמ"ש בש"ע. ונמצא בז"א הם ב' חלקים חסד ודין. אבל כאן בא"א הוא תיקון א' ורב חסד. והיינו כנ"ל ששני מדות שבז"א חסד ודין מתהפכים ע"י א"א לחסד גדול שאין שייך בו דין כלל והוא מדה א'. כנ"ל:

תיקון ז'. תרין תפוחין שהם הלחיים הפנויים לפעמים משערות. ואתחזיין לאנהרא בוצינין והוא תיקון ואמת. ובמיכה ישוב ירחמנו. והענין כי מבואר בזוהר קל"ג ב' כי הוא כללא

דכל

תיקון ח'. שהוא מזלא דכלא תליא עד טיבורא דלבא. והוא השערות בשיקולא מצד הפנים :

שער נפתלי

קדישין : ח'. נוצר חסד והוא נק' מזלא קדישא. והוא הזקן מכנגד הפה ולמטה. שהוא כללות הזקן בכללותן בחיבור א' כו'. ואמנם הוא מאד עבה. והם שערות ע"ג שערות. ואלו נחלקין לב'. כיצד. צד הזקן מכנגד מעלה. שהוא מקום הזקן הנגולה הוא תיקון א' וצד הזקן המכוסה שהוא כנגד הגרון הוא תיקון ב'. נמצא כי אנו מחלקין עביות הזקן. כיצד העליון הנגלה לעינים תיקון א'. ומה שהוא כנגד הגרון הם השערות שתחת אלו הראשונים. והם מתכסים באלו. הם תיקון ב'. והנה אלו ב' תיקונים נק' מזלא. מלשון תזל כטל אמרתי. שהוא משך השערות באורך מלמעלה למטה כו'. העליון נק' נוצר. תיקון הח'. והתחתון נק' ונקה. תיקון י"ג. ושניהן כא' נק' מזלא. ואמנם אלו השערות הם ארוכות עד

אמרי שפר

תיקון

דכל שיתא תיקונין הקודמין. וז"ל רבינו בפ"ב מספד"ל סוף ד"ה בההוא עד ושתים. וז"ל. וכן תיקון ז' כולל כל הז' תיקונים. שהוא התחלת ששה היכלות שבח"ת שהוא הדעת המתפשט בדעת והוא כולל כל הו"ק כידוע עכ"ל. ונ"ל כי זהו ואמת. דהיינו ו' הוא ו' תיקונים הקודמים. אמת הוא תיקון ז'. ולכן אמת גי' ז' שמות ס"ג כנגד ז' תקונים הכלולים בו. ומבואר בזוהר שם כי כל תפוח כולל ג' גונים. ובתרין תפוחים. ששה גוונים. ומשמע דששה גוונים הנ"ל הן כללות הששה תיקונים הקודמים. והנה הג' גוונים שבתפוח ימין כוללים ג' תיקונים הראשונים ושבתפוח שמאל ג' תיקונים השניים. כן נ"ל לכאורה. והטעם כי הג' תיקונים הראשונים כבר ביארנו שכללותם עובר על פשע תיקון ג'. ושנים הראשוני' אינם אלא הזמנה. לתיקון ג' כמ"ש רבינו. ולכן הם כולם מסוג אחד. ונכללים בתפוח אחד. ומפני שהוא גובר כל כך החסד שנוטה משפט שפע כנ"ל שזדונות נעשו כזכיות. מפני שמגביה למעלה ממקום הנהגת הבחירה ע"י תשובה מאהבה כידוע. ולכן הג' תיקונים הראשונים למעלה מהפה ששם יש אחיזה לבחירה. בסוד וחטאה כנ"ל. לרמז כי ע"י החסד הגדול נגבהו למעלה במקום שאין אחיזה לבחירה. ונעשה משפט שפע. ולכן הם ג' גוונים שבתפוח הימיני החסד הגדול ימין. אמנם הג' תיקונים השניים כבר נתבאר ענינם שהם ארך אפים לצדיקים ולרשעים כנ"ל. ועי"ז ניתן הבחירה. כי אם היה נותן תיכף שכר לצדיקים ועונש לרשעים לא היה בחירה בעולם· אך מפני ארך אפים הנ"ל שלצדיקים מאריך אפים שוחקת ונותן שכרן לעוה"ב. ולרשעים מאריך אפים זעומות להענישם לעוה"ב. ובעוה"ז אדרבא מקבלים טובה על מעט מעשים טובים שעשו. עי"ז ניתן בחירה לאדם ולכן הם למטה מהפה שנק' וחטאים שכבר נק' מקום לבחירה כנ"ל. ולכן נכללו בתפוח השמאלי. וכן ורב חסד שהוא מה שא"א מהפך את הדין שיעשה החסד. והיינו שמעלה הדין שבז"א למעלה במקום אחיזתו ומקורו שהוא שמאל שבא"א. ושם נעשה גם הדין חסד. וזהו ורב חסד כנ"ל. ולכן גם הוא נכלל בתפוח שמאלי שבא"א בג' גווני' כנ"ל. ולכן נכללו למעלה מהפה מקום שאין אחיזה לבחירה ג"כ. להעלותם גם למדרגה זאת :

תיקון ח' נוצר חסד. והוא מזלא קדישא. והם השערות שתולים עד טיבורא דלבא. והם מסובבות הזקן ולמטה כנ"ל. והנה התיקון הזה במ"כה הוא יכבוש עונותינו. ואמרו בזוהר דף קל"ד מאן דחמי להאי תיקונא אתכבשן חוביהון מקמיה ומתכפיין הה"ד יכבוש עונותינו. עכ"ל הזוהר. והנה גם זה התיקון כולל כל הח' תיקונים כמ"ש האריז"ל וכן רבינו בספר' דצני' שם בד"ה ארבע עד לגנתא. ואבא מקבל מהאי מזלא כמבואר שם. וענין האי מזלא כי לפעמים כשגברו העונות ח"ו. אז מזכירין זכות הראשונים להגן. כי החסד שעושים האבות הוא מגין על הבנים. וזהו נקרא חסד. והענין כי כל נשמה ונשמה יש לה תכלית אחד שבשבילו נבראת. והעיקר כי כל חלקי הנשמה ההיא צריכים לבא אל התכלית ההיא. והיינו כי כל נשמה יש לה חלקים הנשארים לעצמה. ויש בה חלקים שצריכים להתער עם כחות ונשמות אחרות. כדי שגם הנשמות האחרות יבואו אל התכלית של הנשמה ההיא המתערבת עמהם. והבן זה כי יש בזה כמה פרטים שא"א לפרש בכתב באר היטב. והשכם יבין מדעתו. והתערובות הזה נעשה ע"י הבנים שתוליד הנשמה ההיא. והבן זה. ונמצא דרך משל. האב שנבראת נשמת תכלית אחד. והוא על ידי מעשיו הטובים ותורתו. כבר בא אל התכלית האמתי. רק אותן חלקי הנשמה שלו שנתערבו בנשמות אחרים הם לא באו עדיין אל התכלית מפני חסרון הנשמות האחרות שנתערבו בהם. ואם ח"ו ילכו עמהם ע"פ דין היו צריכין להאבד ח"ו. אבל זוכר הקב"ה חסדים ומצות של האבות. אשר חלק מנשמתם יש ג"כ בנשמות אחרות שהם הבנים. ועי"ז ניצולים גם הם. ולזה צריך שתתערב ותמשוך גם מההנהגה העליונה של החסד הגדול של א"א. שזהו תכלית הראשון והוא כובש את העונות. ונוזל ממנו כח ההנהגה גם ממדת החסד. אל הנהגת המשפט שהוא ז"א. שגם הוא במדת משפטו יתגבר עליו החסד ויהי' נוצר חסד של האבות כנ"ל. בשביל שיוכלו לבא אל התכלית הראשון של א"א שבעבורו רצה בהנהגת ז"א. ולכן אבא יונק מהמזלא

הזה

תיקון ט'. שערות בין ב' מזלות (ויש ב' מיני שערות א') איכון דתליין. והן לא נפקין דא מן דא (ב') וכן מתערבין שערי עם איכון שערי דתליין. ומ"מ העיקר הם איכון דתליין. ואותן המתערבין בטלין לאיכון דתליין: — **תיקון י'.** שערות קטנות שתחת הזקן מכסין את הגרון. ואינן שוין השערות זה עם זה. והתיקון הזה נק' הדר גאונו:

תיקון

אמרי שפר

הזה. כי אבא הוא התכלית של ז"א הנ"ל לפי' א"א. והבן זה כי קצרתי. והשערות שבכאן הם שיעורים שמשתערת ההנהגה מז"א לפי התכלית של א"א ועי"ז נוצר חסד כנ"ל. והא"א כובש העונות ע"י החסד של האבות הנ"ל. ומה שתולין השערות עד הטיבורא הוא פשוט לפי הנ"ל כי שם התחלת הז"א:

שער נפתלי

עד הטבור שלו. ט'. הוא לאלפים. כי בין אלו השערות הארוכות מובלעים קצת קטנים וזהו לאלפים. י'. נושא עון. אחר כל ב' מזלות אלו יש שערות קטנים סמוכות לגרון. והם למעלה ממנו מעט. ואינן מובלעין במזלא הנ"ל

תיקון ט'. לאלפים. ובמיכה הוא ותשליך במצולות ים כל חטאתם. וז"ל פע"ח שער שופר בענין תשליך וז"ל. והנה מי אל כמוך יש ג' תיקונים. שהם יכבוש עונותינו. ותכוין אותו נגד נוצר חסד די"ג מכילן. והב' ותשליך במצולות ים ותכוין נגד תיקון לאלפים. והכונה כי מקום הדינין למעלה הוא התיקון דלאלפים כו'. ונוצר חסד הוא הכובש העונות. והכונה הוא לכוין להמשיך מן נוצר חסד כהוא מזל החסד הוי"ה דיודי"ן כמנין חסד וממנו תאיר אור לאלפים שהוא תיקון ט'. והוא שם אהי"ה דההין. ועולה קס"א עם י' אותיותיו והוא גי' אלפים. ונקרא כן על שם ג' שמות המתחילין באלפין שהם אהיה אלהים אדני. ותכוין להמתיק אלהים אדני הנקרא מצולת ים כי אלהים אדני הם שורשי הדינין הנק' מצולת ים. והנה אהיה דההין העולה קס"א כנ"ל. ע"י השפע שהשפיע בו נוצר חסד כנ"ל. לאלפים העולה קס"א. הנה ממתיק אח"כ אלהים אדני שהם מתחילין באלפין. הגם כי הם במנין קס"א העולה לאלפים. (ר"ל עם ע' אותיותיהם של אלהים אדני והכולל) ואז ותשליך במצולות ים כל חטאתם. שהוא תיקון ט' של מי אל כמוך. ואז אותם החטאים שעשה האדם. שהן אותם המזיקים אשר ברא ע"י חטאו. הם יורדים במצולות ים דס"מ ונחש. שהם צלמות. ואינם יונקים מלמעלה שכבר נמתק שורש יניקתם שהם הדינין. והם אדני אלהים. ואינם יונקים מהם כו'. שהכוונה להשליך הקליפות שבעון. ובזה יכבוש עונותינו. ותשליך אותם הקליפה במצולת ים עכ"ל. שם, וע' בשער הכוונות בכוונת תשליך והנה בזה המאמר יבואר בעזה"י דברי רבינו. שכתוב שתיקון זה שהם השערות שבין ב' מזלות. והם ב' מיני שערות. א' איכון דתליין. והן לא נפקין דא מן דא. והב' הם המתערבין כו'. והעיקר הם איכון דתליין. ואותן המתערבין בטלין לאיכון דתליין עכ"ד. והענין כי ב' מיני שערות הנ"ל הם כנגד ב' ענינים. א' שורש הדינים שהם ב' שמות אדני אלהים כנ"ל, והב' הוא המתקה ע"י הארה מנוצר חסד לשם *ד אהי"ה כנ"ל והענין כי כבר ידענו כי שערות פי' שעורים. שהוא משער איך תהי' ההנהגה. והנה בכאן שיש שערות מתערבים משמע שהשיעורים שלהם מתערבים ואינו ניכר והיינו שבמקום הזה שורש שני שמות שהם הדינים אלקים אדני. ויש אחיזה בזה לקליפות. שבהם מעניש הרשעים. (וההנהגה הזאת אינה ניכרת לנו כדי שיהא מקום לבחירה) וכאן הם מתמתקין. ע"י שהם מתערבים ומתבטלים בתוך שערות אחרות. שהם השיעורים של שם אהי"ה שהוא רחמים והיינו כי נכללו בכאן ז"א ונו"ק שהם אלקים אדני (או יעקב ורחל. או המלכות בשני מדרגות בדבקותה באצילות. ובירידתה לבריאה שנקראו בשמות הנ"ל) וגם הבינה אהיה שממנה דינין מתערין כאשר נתבאר במקומו. ולכן הם נמתקין בשם אהי"ה. כי הבינה שרשם. כידוע כי שם מתמתקין. ועיקר ההמתקה ע"י נוצר חסד. כי ע"י החסד עליון שהוא נוצר ומשמרו, שהחסד יעשה. אם בזכות אבות כנ"ל: אם בשביל התכלית העליון שרוצה בחסד וחנותי את אשר אחון: אע"פ כו'. *דולכן יש השערות שהם תליין בשיקולא לא נפקין דא מן דא. והיינו כי ההנהגה הזאת משוערת בשיעור אחד בכל דרכיו ומעשיו הכל הולך אל מקום והנהגה אחת. משא"כ באופן הא'. אינם הולכים בסדר אחד. כי בתחלה נראה האמת שהכל מאתו. ואח"כ מניח מקום לבחירה. ואח"כ חוזר ומראה שליטתו. שזה שם אלקים ואדני. אבל כאן הכל בשיעור אחד. וזה שם אהי"ה שתמיד אהי"ה כמו שאני הוה. והבן זה:

תיקון י'. שערות קטנית שתחת הזקן מכסין הגרון ואינן שוין השערות זה עם זה. והם זעירין ומתערבין ולמעלה הוא תתן אמת ליעקב. ובאתפשטותי' לז"א הוא נושא עון. והענין כמ"ש תתן אמת ליעקב וידוע כי יעקב מדרגתו בת"ת קו אמצעי. ופרצוף יעקב הוא הנהגת עוה"ז בפרט לפי דרך התורה כאשר ביארנו לעיל. והענין כי בהנהגת העוה"ז בפרט שם יש הבחירה. ואח"כ יש שם עונות ופשעים. וע"י

התשובה

תיקון י"א. הס ג"כ סערין דעל גרונא תחות דיקנא. רק שתיקון י' הוא זעירין ומתערבין. ווה הוא רברבין ובשיעורא שליס:

תיקון

שער נפתלי

הנ"ל רק ניכרין לבדם וחפיין אגרונא. י"א. ופשע. הוא היות אלו השערות קטנות שוין בארכם. ולא נפקי

אמרי שפר

התשובה מיראה נעשה זדונות כשגגות כידוע והנה לעיל ביארנו בענין ועובר על פשע כי מפשע נעשה שפע והיינו ע"י תשובה מאהבה. וכאן הוא מדה אחרת כי ע"י תשובה מיראה נעשה עון ופשע כחטאה כמארז"ל יומא ל"ו ב' אלא מהו שאמר משה נושא עון ופשע וחטאה. אמר משה כו' עשה להם זדונות כשגגות והיינו ע"כ בתשובה מיראה כמארז"ל ביומא פ"ו צ"ב ל"ק כאן מאהבה כאן מיראה. ובזה ניחא מ"ש לא ביקש משה רק שיעשה כשגגות. והיינו כי על תשובה מאהבה כבר בקש והוא במדה עליונה ועובר על פשע כנ"ל. (והטעם כי בכאן ד' מדות אחרונות והם שייכים לנוק' ולכן במיכה הם בפסוק בפ"ע כמ"ש רבינו במ"א. וידוע כי ניק' נק' יראה. ולכן כאן המדה על תשובה מיראה). והקב"ה נושא את עון ופשע והטאה. כשרואה כביכול שהאדם בדעתו לשוב. אז הוא ממתין ונושא כביכול את העוונות עד אשר ישוב. וכאשר שב אז ונקה לשבים כנ"ל. והנה זה הענין שממתין ונושא את העון עד שישוב זהו ענין השערות שתחת הזקן שמכסין את הגרון ואינן שוין כו'. וצריך אני להקדים בתחלה מהו ענין הגרון למעלה. והענין יתבאר בהקדמה אחת. והוא כי הנה אנחנו רואין למטה. כי הקול יוצא מן הפה לחוץ. והתחלתו מן הריאה שמנשבת ויוצא דרך הקנה שבגרון לתוך הפה. ומשם לחוץ. ונמצא הקול עולה ממטה למעלה. ואכילה היא להיפך. כי נכנס תוך הפה. ומשם לושט שבגרון. ומשם לקיבה ומעים והולך מלמעלה למטה. והקול והאכילה שניהם הולכים דרך הפה והגרון. והנה עוד יש פעולה אחת וכח אחד בתוך הפה שפועל ועוזר לשני הענינים הנ"ל. והוא הטחינה. כידוע מארז"ל כי חייס הם למוצאיהם. וארז"ל למוציאיהם בפה. כי כח ההבנה תלוי בטחינה שטוחן האדם את הדברים בדבורו והסברתו את הענין. ועי"ז מרגיש השכל את הענין היטב ויהגה ממנו עד שיוכל להוליד חדושים. וכבר פי' בשם רבינו בזה מה שאמרו אם אין קמח אין תורה. שאם אינו טוחן כקמח ומדקדק היטב לדבר כל ההלכות על בוריין לא ימלא את התורה. והנה באמת כמו שבאכילה מתוך שהמאכל כל חלקיו מהודקים ומקושרים יחד בקשר אמיץ אינו יכול לטעים טעם המאכל עד אשר יטחון הדק היטב. וגם ע"י הטחינה יוצא מתוכיות המאכול חלקים הפרטים של המאכל השומן שלו. אשר בו יטעום טעם המאכל. כן בכל מאמר בתחילה חלקיו מהודקים ומקושרים יחד עד אשר לא יראו לעין השכל השומן והמתקת הדברים. והאור המאיר בתוך המאמר ההוא. עד אשר יטחן הדק היטב כל מאמר ויגתההו להלקיו. ולא יתעלל לברר הסבר הדברין היטב. עי"ז ומתק בפיו כדבש למתוק ושפתים ישק. כידוע זה היטב לכל המעיינים. נמצא יש הבדל בין קנה לושט כי בקנה הקול שהולך דרך שם. עדיין יש בתוכו כל חלקי המאמר היא בכלל. ואח"כ כשיוצא בפה שם נטחן לפרטים. ונבחן ההמתקה אח"כ ע"י הפה אחר שיצא מן הקנה. אמנם הוושט הוא להיפך כי המאכל כבר נטחן בפה וכבר נבחן הטעם ונלקח מעט מן המובחר שבשומן ע"י הטעם הנ"ל שטועם היך. נמצא כשבא לוושט כבר הוא טחון וחכר. ובתוכו לא יש כלל המאכל כ"א פרטים. והנה צריך שתדע כי עיקר הנאת הנפש הן מאכילה הגשמית הן מאכילה הרוחנית של התורה על ידי ב' הטחינות הנ"ל. הוא מחמת הרגשתה שנשלם החסרון שהי' לה טרם הרגשת הטעמים הנ"ל. והעיקר הוא ע"י החידושים שנתחדשו בה. והיינו כי באמת האדם הזה הגשמי לא כמו שאנחנו רואים אותו עתה כן הוא.. והוא כי האדם עולם קטן. והיינו כי כל הברואים שבעולם הכל תלויים באיברי האדם וכל חלקיו. ובכל אבר ואבר נמשכים ממנו כמה צינורות אויריס. אשר יתמשך בתוכם נשימת האדם שינשים דרך נקבי עורו. והם נמשכים עד שבאים לברואים כאלה שכל היותם ממה שמושכים לתוכם את האויר שמוציא האדם ממנו לחוץ. כידוע שגם האילנות שואבים לתוכם את האויר שיזרוק האדם ממנו לחוץ. ונקרא (קאהלן שטאף). נמצא לפי הנחה הזאת האדם הוא עץ השדה אשר נמשכים ממנו ענפים וצינורות אשר תלויים בהם כל הברואים, כל אחד לפי מזגו. ככה יתחברו עמו ברואי עולם. ולכן נקרא עולם קטן שהוא עם ענפיו הוא ממש עולם קטן· והנה ע"י אכילתו. אשר כל אחד יזדמן לו המאכל אשר בתוכו יש חלקים שיאחו ממנו כנ"ל. כי באמת הכל מכוון מאתו יתברך שיחזור הכל אל שרשו וזהו שירגיש הנפש ע"י הטחינה בפה. ויתדבקו חלקי הנפש שהי' מן האדם בתוך המאכל. אל האדם בנפשו הכללית ועי"ז יטעום הנפש הטעם והעונג שנשלם חסרונו. וכמו כן באכילה הרוחנית כי ע"י הטחינה שמוציא בפה את הד"ת. מרגיש השכל החידושין מד"ת ומתגדל הנפש עי"ז. והנה כענין הזה הוא למעלה. ע"י

התפלות

התפלות והקרבנות מתקרבות ההנהגות. כי באמת ע"י התפלה מוסרים ומחזירים אנחנו אליו את הכח שנמסר לנו בעוה"ז. שאנו מתפללין אליו שיכלכל אותנו הרי שאנו אומרים שהכח הוא בידו ולא בידינו. וזהו החזרת כח אלוק המתלבש בענייני עוה"ז. שהוא חוזר בידו של הקב"ה. וזהו כמו אכילה. והוא כביכול בל"ב נתיבות החכמה (ל"ב שיניים) מברר את התפלה ובוחן אותה אם היא בכוונה רצויה. והיא מילין יבחן. ואח"כ עי"ז ניתן „אחרי ההבחנה הנ"ל" ונכנס הכח בתוך זרועות של הקב"ה שהם חג"ת שהם יעשו ויתנהגו לפי התעוררת התפלה ההיא. אמנם המעבר שדרך בו עובר הבחנת התפלה והמצות ממקום ההבחנה אל מקום ההנהגה חג"ת (שהוא דוגמת אכילה) הוא הנקרא ושט בתוך הגרון. וכמו כן לפעמים ע"י המעש"ט גורמים שיתגבר חסדי א"א בעולם. ואז יבחין הז"א את הפעולות. ויכנסו אח"כ בתוך זרועות הז"א חג"ת שלו. והמעבר והצינור המוביל לבין חג"ת שלו הוא הוושט בתוך הגרון דז"א. והוושט גי' ה' פעמים ש"ג שע"ו. כי ש"ג היא בינה והיא המשתתפת עם ההנהגה שנכנסת בתוך חג"ת כידוע. והוא כנ"ל. והיא ג"כ ה' ראשונה של שם. ולכן ה' פעמים ש"ג שהוא וש"ט. וכמו כן יש הקנה שמוציא קול. והוא קנה חכמה. והיינו כי א"א שהוא החסד הגדול הוא המתלבש בתוך הז"א שהוא הנהגת המשפט. ולפעמים צריך שהא"א יעבור על המשפט. ואז מתעורר כח הפנימי מחמת הרגשתו את החסרון שיוכל להמצא אם יעמוד על הדין כי לא יוכל העולם לסובלו. ולכן מתעורר כח פנימי של א"א. דהיינו כח העומד בפנים למעשה א"א דהיינו מפנים לזרועותיו שהסבת קום חג"ת. כי מעשה א"א הוא מעשה החסד מכל הצדדים מימין ומשמאל כנ"ל. וכשמבין א"א בחכמתו ובינתו. כי אם יעשה הז"א משפטו לא יוכל העולם להתקיים. ומעשה ידיו שהוא חסדיו של א"א לא יעשו. לזאת מתעורר הכח הפנימי ומצוה על הנהגת המשפט שיניח מדת משפטו כעת ויניח לא"א לעשות חסדיו כאמור. והיינו כי מה שמניח ז"א מדת משפטו ומניח לא"א לעשות חסדיו נראה לנביא כאלו א"א מוציא קול ומגיד ומודיע לז"א שיניח מדת משפטו. וההרגש הזה מה שמרגיש ז"א רצון א"א נקרא זה כאלו שמע קול א"א הפוקד ומצוה עליו. והנה המעבר לזה מהרגש הפנימי שבא"א שבין הזרועות. ומוציאו לחוץ אל ז"א הוא הקנה. (והוא ה"פ א"ל גי' קנ"ה שהם ה"ח. שא"ל הוא חסד. והוא שמגביר א"א חסדו על כל ה' מדות שבז"א חג"ת נ"ה שכולם יהיו חסדים. כי ישאו אינו אלא כללותם כידוע) והנה שניהם הקנה והושט הם בתוך הגרון (והנה יש עוד בגרון הוורידים. והם ג' שרים שר המשקים שר האופים שר הטבחים. כמ"ש האריז"ל. ג"פ אלקים. גי' גרו"ן. ואם נצרף שם הוי"ה עם ג' כוללים דאלקים שנכללו תחת שם הוי"ה כי הגרון הוא בינה דז"א כמ"ש האריז"ל ובינה הוא הוי"ה בניקוד אלקים שממנה דינים מתערים והיא בעצמה רחמים ולכן נכללו הג' אלקים הנ"ל תחת הוי"ה. ולכן נצרפם יחד עם הג' כוללים. והם גי' רפ"ח. שהם רנ"פ כ"ו ג'. גי' ויעב"ר. שהם סוד המעבר כנ"ל):— נחזור לענינינו כי נושא עון הוא בשעה שרואה כביכול שאם יתנהג במשפט לא יתקיים העולם הוא נושא את העון עד אשר ישוב. כי העון עצמו אינו נמחק עד כי ישוב. רק שלעת עתה מתנהג עמו ברחמים גדולים ע"י חסדי א"א. והנה זה לא נקרא שמעביר את המשפט כולו. שהרי עון עצמו אינו נמחק. רק שמעכב את המשפט שלא יעשה כעת. ונמצא שהוא מצער את המשפט שבעת הזאת ראוי לעכבו ולהעבירו אולי ישוב. ולכן נרמז בשערות. והם מחפין על גרונא כי בגרון שם סוד הקנה שבו מצוה על המשפט שיעביר משפטו. ויניח להנהגת א"א להתנהג ברחמים כנ"ל. וכמו כן בתיקון י"א הם ג"כ השערות שעל גרונא מפני שהוא נושא את הפשע עד אשר ישוב. ולכן שניהם באופן אחד. אמנם ההבדל שביניהם כי בהעברת העון א"צ כ"כ כח והשתדלות לעכב את המשפט. אבל בהעברת הפשע צריך כח יותר גדול והשתדלות הא"א להגדיל החסד ולהעביר המשפט. כי פשעים אלו המרדים כמ"ש רז"ל ביומא והוא שיודע רבונו ומתכוין למרוד בו והוא עבירה יותר גדולה מעון. כי עון אינו מזיד ולא מרד. ולכן לנשיאת הפשע מרמזים שערות יותר גדולים. ונשיאות העון מרמזים שערות קטנים. והכל על הגרון כנ"ל. ועוד הבדל ביניהם כי בנושא עון השערות מתערבין. ובנושא פשע השערות משתערין בשיעורא שלים והוא כי כבר אמרנו שע"י תשובה מיראה נעשה עון ופשע כשגגה. שנעשה מזדונות שגגות. וזה נקרא ג"כ שיעור שמשער את העון ופשע שיהי' שקול כשגגה שהוא שוגג. והנה העון הוא מזיד והיינו כי יודע שדבר זה אסור ומ"מ עובר עליו. ולא שמתכוין למרוד דא"כ הייני פשע. אלא שמתכוין להנאתו. אם בשביל תאוותו וחמדת ממון או כבוד או שאר הנאת הערב או המועיל. והנה כשחוזר בתשובה מיראה וצריך לשוקלו ולשערו. כשגגה. הנה אינו דומה עון לעון כי כל עון ועון הי' לו בו תאוה אחרת כנ"ל. וא"כ הנשיאת עון והעברתו מעון לדמותו לחטא שוגג אינו דומה עון לעון. ולכן בתיקון י' השערות אינם שוים זה לזה. כי צריך לשער כל א' לפי משקל תאותו אם ממון או כבוד או הנאה אחרת ולהעבירו ולעשותו כשוגג. אמנם בפשע שהיא מרד שיודע את רבונו ומתכוין למריד בו א"כ בכל פשע ופשע הכל עבירה א' שהרי הוא כביכול אינו משתנה וכיונת המרד בו כביכול בכל אופן שיהי' הכל אחד ולכן כשחוזר בתשובה מיראה מתהפך לשוגג והכל בשיעור אחד כי כל הפשעים שוים וא"כ נשיאותם ג"כ שוה והבן כל זה היטב:

אמנם

תיקון י"ב שפוון אתפנון (בלא שע־ות) והוא פי ה' ושם הנשיקין :— **תיקון** י"ג מזלא דכלא . וזה מזל ב' הוא עד טיבורא . וכי' נגיד משחא דרבותא . תליסר מכיאן דאפרסמונא דכיא . והוא שפעא שנק' שמן כמ"ש כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן והוא דכיא . ר"ל בלא שערים . כאין דין כאן כלל :(כל זה בפ"ב דספד"ל בביאור סי"ג ת"ד):
ה'

שער נפתלי

נפקי דא מן דא . י"ב וחטאה. היא הפה עצמו להיות פנוי משערות . (ועם היות כי היא מכלל הגולגלתא כו' . עכ"ז היותו פנוי מבלי שערות זה נק' תיקון אחר מב"ש ח"ב) י"ג , ונקה , הוא המזל הב'. ונק' תיקון י"ג , עכ"ל . והנה בתיקון א' ב' מתאימים דברי רבינו עם דברי האריז"ל . בתיקון ג' ג"כ שוים , אלא שהוסיף רבינו ביותר ביאור . שהארחא עומד תחת נקבים של החוטם ולא תחת דופני החוטם . ולמד רבינו מלשון הספד"צ שאמר קאים ארחא דנפיק תחות נוקבין דפרדשקא , להוציא שאינו עומד תחת דופני החוטם רק תחת הנקבים לבד , והטעם כי הוא לאעברא חובא כמ"ש בספד"צ שם , וכח העברת הפשע הוא בנוקבין דחוטמא ברוחא דבהון שעובר דרך האורחא הנ"ל כמ"ש באד"ר ק"ל ב' מחד נוקבא חיין ומחד כו וקרינן לון סליחה , הביאו רבינו שם , בתיקון ח' כ' רבינו עד טיבורא דלבא . והוא לתרץ ב' מאמרים סותרים זא"ז . כי בפ"ב דספד"צ אמר תלייא עד לבא . ובאד' רבא אמר עד טיבורא . וצ"ל עד טיבורא דלבא , ומזל ב' עד טיבורא . ע"ש בדברי רבינו בהג"ה . אמנם האריז"ל כתב בשניהם עד טיבורא . אכן מצאתי בפי' האריז"ל על ספד"צ בס' זוהר הרקיע שכ' וז"ל דע כי יש ב' תיקונים שהם נק' מזלא , א' חוטא דשערי סחרני דיקנא . ומגיע עד הטיבור . וחוא תיקון ח' : והב' שערות שתחת הזקן המגיע עד הטיבור והוא תיקון הי"ג והנה תיקון הח' אינו מגיע עד הטיבור כי אם לפעמים , וכמ"ש באד"ז ד' רפ"ח ע"ב וכד האי מזלא תליא בשיקולא עד טיבורא וכו' . אבל העיקר אינו אלא עד לבא לבד כמ"ש הבא לעיל בתיקון הח' . ומיהו באד"ר קתני דתרווייהו עד טיבורא , וקאמר נמי עד טיבורא דלבא ולא ידעתי מה הוא וצ"ע עכ"ל. וכן נמצא המאמר הזה בשער מאמרי רשב"י , תיקון ט'. כ' רבינו כמ"ש האריז"ל אלא שהוסיף ביאור , וחלקם לב' מיני שערות , אינון דתליין ואינון דמתערבין. והעיקר הם אינון דתליין והוא לתרץ דברי חאד"ר עם הספד"צ ע"ש בתיקון י' וי"א , לפי דברי האריז"ל לכאורה שניהם באותם השערות עצמם שתחת הפה אצל הגרון אחירי הדיקנא אלא שתיקון י' הם השערות בעצמם ותיקון י"א הם מה שהם בשיקולא שוין בארכם ולא נפקי דא מן דא , ולדעת רבינו הם שני מיני שער (הגם שיש לדחוק ולפרש גם בדברי האר"י ז"ל כן) השערות הקטנות וגם אינן שוין והם במקום הנ"ל

אמרי שפר

אמנם תיקון הי"ב הוא וחטא"ה להעביר גם את השיגג ש־צל השוגג צריך גם כן כפרה שהרי מביא עליו קרבן ועושה תשובה . ובין כה וכה נושא כביכול את החטאה עד שישוב באמת ויתכפר לו . והוא פומא דאיתפני משערות. והוא כי הפא הוא התלוה ומפקד על ז"א לבלתי עשות עמו לפי המשפט כי לפי המשפט מה תיעלת לנו בשגגתו הרי המעשה כבר נעשה וכן במחשבה חטא שהי' לו להיות מתבונן ומפקח על דרכיו . ובכל זאת מדת פ"א מעביר על זה אם ישוב. אבל באמת המעשה הזה אינו חטא רק מחמת ציווי ה' שלא לעשות . וכיון שהוא בעצמו אומר שתשובה יועיל . א"כ חזר להיות כמו שאינו עבירה כלל . וזה ענין מ־ומז בפומא דאתפני משע־ות . כי ד"מ אם רופא מציה על החולה שלא לאכול דבר זה . א"כ הציווי הזה הוא משוער במעשה החולה לפי גודר הסכנה בו . אבל במצות ה' אינו כן כי אינני מבועל לפי מעשה האדם המצווה כי א"כ לא הי' מועיל תשובה כמו אצל החולה והרופא הנ"ל . אבל בכאן הוא רק כאשר ציווי ה' . והוא פה בעלמא בלא שער פי' בלא שיעור החטא עם האדם לפי טבעו רק לפי רצון ה' ומצוותיו ולכן אם הקב"ה בעצמו אומר שיועיל תשובה א"כ נעקר החטא מעיקרו כי כך רצה . וזה סוד הפה שאסר הוא הפה שהתיר . פי' כי האיסור הוא רק מצד הפה שאין בו שער ושיעור המעשה לפי התחתונים רק כי כן פקד וא"כ הוא הפה שהתיר ע"י תשובה בלא שער ג"כ. והוא פה א"א בלא שער שהוא השיעור רק כי כך רצה . והבן כל זה היטב כי נכון הוא :

תיקון הי"ג מזלא תניינא והוא ונקה לשבים . והוא השער שיורד עד טיבורא והוא החלק מעובי הזקן שלצד הגוף כמו שכ' האריז"ל . והנה ונקה פי' לשון נקיון שמנקה כביכול את כל המקומות שנתקלקלו ע"י חטא האדם . ובתשובתו כביכול הקב"ה בעצמו מתקנם ומנקה את המקומות האלו . והתיקון הזה הוא על ידי העליה שמעלה את העולמות למדרגה העליונה למקום שאין החטא מגיע . ואז מתתקנים העולמות . והוא כי במקום שאיננו מתגלה רק הנהגת הז"א שהוא הנהגת המשפט שם נראו כל הקלקולים והחסרונות

בעשי"ת ובת"צ מוסיפים לומר אבינו מלכנו.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בָּרֵךְ (בעשי"ת חַדֵּשׁ) עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵינוּ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָפֵר עֲצַת אוֹיְבֵינוּ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה כָּל צַר וּמַשְׂטִין מֵעָלֵינוּ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ סְתוֹם פִּיּוֹת מַשְׂטִינֵנוּ וּמְקַטְרִיגֵנוּ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וּשְׁבִי וּמַשְׁחִית וְעָוֹן מִבְּנֵי בְרִיתֶךָ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְנַע מַגֵּפָה מִנַּחֲלָתֶךָ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ סְלַח וּמְחַל לְכָל עֲוֹנוֹתֵינוּ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים כָּל שִׁטְרֵי חוֹבוֹתֵינוּ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוֹלֵי עַמֶּךָ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קְרַע רוֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ

אמרי שפר

והחסרונות ע"י חטאי האדם ומעשיו הבלתי טובים אמנם כשמעלה אותם במקום גבוה יותר במקום שמתגלה הנהגת א"א שם אין פגם מגיע בסוד הפה שאסר הוא הפה שהתיר כנ"ל בסוד התשובה. כי משער כביכול אז את כל העולמות כאלו א"א פועל בהם וגם כולו חסד כי אין העונות מגיעים שם. וזה השערות דדיקנא שהם נגד הגוף דא"א הג"ת שבו שהם הפועלים ידים העושים הפעולות. דהיינו כי השער הנ"ל היינו השיעורים שמשער כביכול את העולמות לפי הגוף והידים של א"א לפי מה שהם עושים את העולמות שגם אין פגם ואז ונקה לשבים שמנוקים המה מכל מום ופגם. וז"ש ונק"ה גי' קס"א אהי"ה דיודין שפי' אהיה תמיד מה שאני הייתי כן אהיה תמיד ואין בי שינוי כלל ולא פגם כלל כי אני ה' לא שניתי. והבן כל זה היטב. ה' ברחמיו יתנהג עמנו בי"ג מדות רחמיו ויוציאנו מאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב:

שער נפתלי

הנ"ל הוא תיקון י'. והשערות הגדולים שיש שם וגם הם שוים בשיעורא שלים זהו תיקון י"א ולפי הנראה לא הי' לפני האריז"ל הגי' רברבין. וכן נראה מלשונו בסדר הי"ג תיקונין שהשיב שם האריז"ל בביאורו לספר"צ. ולכאורה מלשון האד"ר קל"ר א' משמע כהאריז"ל. שאמר שם תיקונא עשיראה. נחתין שערי תחות דיקנא וחפיין בגרונא כו'. וחד סר. דלא נפקי נימא מן נימא עכ"ל. משמע דתיקון הי"א קאי על אותן השערות בעצמם של תיקון י'. מה דלא נפקי נימא מן נימא זהו תיקון י"א. וכן בדף קל"א א'. אמנם לדעת רבינו הם שני מיני שערות. ופי' דלא נפקין נימא מן נימא. הוא שיש עוד שערות דלא נפקי נימא מן נימא. לבד מאותן שערות שאמר בתיקון י' מתערבין ונחתין שערי תחות דיקנא ע"ש: — תיקון הי"ב והי"ג מתאימים דברי רבינו עם דברי האריז"ל:

מ"ש

לנעילה	לעשרת ימי תשובה	לתענית ציבור
(חָתְמֵֽנוּ):	אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ כָּתְבֵֽנוּ בְּסֵֽפֶר חַיִּים טוֹבִים	אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ זָכְרֵֽנוּ לְחַיִּים טוֹבִים:
(חָתְמֵֽנוּ):	אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ כָּתְבֵֽנוּ בְּסֵֽפֶר גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה	אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ זָכְרֵֽנוּ לִגְאֻלָּה וִישׁוּעָה:
(חָתְמֵֽנוּ):	אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ כָּתְבֵֽנוּ בְּסֵֽפֶר פַּרְנָסָה וְכַלְכָּלָה	אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ זָכְרֵֽנוּ לְפַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה:
(חָתְמֵֽנוּ):	אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ כָּתְבֵֽנוּ בְּסֵֽפֶר זְכֻיּוֹת	אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ זָכְרֵֽנוּ לִזְכֻיּוֹת:
(חָתְמֵֽנוּ):	אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ כָּתְבֵֽנוּ בְּסֵֽפֶר סְלִיחָה וּמְחִילָה	אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ זָכְרֵֽנוּ לִסְלִיחָה וּמְחִילָה:

אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ הַצְמַח לָֽנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ הָרֵם קֶֽרֶן יִשְׂרָאֵל עַמֶּֽךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ הָרֵם קֶֽרֶן מְשִׁיחֶֽךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ מַלֵּא יָדֵֽינוּ מִבִּרְכוֹתֶֽיךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ מַלֵּא אֲסָמֵֽינוּ שָׂבָע:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ שְׁמַע קוֹלֵֽנוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵֽינוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵֽנוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ פְּתַח שַׁעֲרֵי שָׁמַֽיִם לִתְפִלָּתֵֽנוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ זָכוֹר כִּי עָפָר אֲנָֽחְנוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ נָא אַל תְּשִׁיבֵֽנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶֽיךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ תְּהֵא הַשָּׁעָה הַזֹּאת שְׁעַת רַחֲמִים וְעֵת רָצוֹן מִלְּפָנֶֽיךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ חֲמוֹל עָלֵֽינוּ וְעַל עוֹלָלֵֽינוּ וְטַפֵּֽנוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ עֲשֵׂה לְמַֽעַן הֲרוּגִים עַל שֵׁם קָדְשֶֽׁךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ עֲשֵׂה לְמַֽעַן טְבוּחִים עַל יִחוּדֶֽךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ עֲשֵׂה לְמַֽעַן בָּאֵי בָאֵשׁ וּבַמַּֽיִם עַל קִדּוּשׁ שְׁמֶֽךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ נְקוֹם נִקְמַת דַּם עֲבָדֶֽיךָ הַשָּׁפוּךְ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ עֲשֵׂה לְמַֽעַנְךָ אִם לֹא לְמַֽעֲנֵֽנוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ עֲשֵׂה לְמַֽעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵֽנוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ עֲשֵׂה לְמַֽעַן רַחֲמֶֽיךָ הָרַבִּים:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ׃
א״מ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃

כל ימות השנה בימים שאומרים בהם תחנה אומרים **רחום וחנון** וכו׳. ובשני וחמישי מוסיפים **והוא רחום** וכו׳ ואומרים אותו מעומד ובלחש. ואלו הימים והזמנים שאין אומרין בהם תחנה ואין נפלין על פניהם: ר״ח. פורים קטן ב׳ ימים. פורים גדול ב׳ ימים. חנוכה. ט׳ באב. ט״ו בשבט וט״ו באב. כל חדש ניסן. ל״ג בעומר. מר״ח סיון עד אחר אסרו חג דשבועות. ומיום כפורים עד אחר אסרו חג דסוכות ובק״ק פ״פ דמיין עד ר״ח חשון. (בימים אלו אין אומרין גם במנחה שלפניו חוץ מן ט״ו בשבט וט״ו באב כפי מנהג ק״ק פפ״ד). ולא בער״ה ועי״כ. ולא בבית האבל. ולא בבית החתן ביום שנכנס לחופה. ולא בביה״כ ביום המילה (ונתפשט המנהג בכמה קהלות גם במנחה שלפניו).

וְהוּא רַחוּם׀ יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃ אַתָּה יְהוָה לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנּוּ חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנוּ׃ הוֹשִׁיעֵנוּ׀ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ׃ אִם־עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר־יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד׃ כִּי־עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא׃ לֹא כַחֲטָאֵינוּ תַּעֲשֶׂה־לָּנוּ וְלֹא כַעֲוֹנוֹתֵינוּ תִּגְמוֹל עָלֵינוּ׃ אִם־עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃ יַעַנְנוּ יְהוָה בְּיוֹם צָרָה יְשַׂגְּבֵנוּ שֵׁם׀ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב׃ יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ׃ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים צְדָקָה עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ אֲדוֹנֵנוּ אֱלֹהֵינוּ שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ וּזְכָר־לָנוּ אֶת־בְּרִית אֲבוֹתֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ וְעַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ אֶת־עַמְּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם כַּיּוֹם הַזֶּה חָטָאנוּ רָשָׁעְנוּ׃ אֲדֹנָי כְּכָל־צִדְקוֹתֶיךָ יָשָׁב־נָא אַפְּךָ וַחֲמָתְךָ מֵעִירְךָ יְרוּשָׁלַיִם הַר־קָדְשֶׁךָ כִּי בַחֲטָאֵינוּ וּבַעֲוֹנוֹת אֲבֹתֵינוּ יְרוּשָׁלַיִם וְעַמְּךָ לְחֶרְפָּה לְכָל־סְבִיבוֹתֵינוּ׃ וְעַתָּה׀ שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל תַּחֲנוּנָיו וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל־מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם לְמַעַן אֲדֹנָי׃

הַטֵּה אֱלֹהַי׀ אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שֹׁמְמֹתֵינוּ וְהָעִיר אֲשֶׁר נִקְרָא שִׁמְךָ עָלֶיהָ כִּי׀ לֹא עַל־צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל־רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים׃ אֲדֹנָי׀ שְׁמָעָה אֲדֹנָי׀ סְלָחָה

לקוטי הגר״א

ה׳ ש״מעה ה׳ ס״לחה ה׳ ה״קשיבה ר״ת שס״ה. דהוא יוה״כ כולל שס״ה ימות השנה ומכפר

אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל־תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי־שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־עִירְךָ וְעַל־עַמֶּךָ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַרְאֵנוּ אוֹת לְטוֹבָה וְקַבֵּץ נְפוּצוֹתֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־הַגּוֹיִם כִּי אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ: וְעַתָּה יְהֹוָה אָבִינוּ אָתָּה אֲנַחְנוּ הַחוֹמֶר וְאַתָּה יוֹצְרֵנוּ וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ כֻּלָּנוּ: הוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ: חוּסָה יְהֹוָה עַל־עַמֶּךָ וְאַל־תִּתֵּן נַחֲלָתְךָ לְחֶרְפָּה לִמְשָׁל־בָּם גּוֹיִם לָמָּה יֹאמְרוּ בָעַמִּים אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם: יָדַעְנוּ כִּי חָטָאנוּ וְאֵין מִי יַעֲמוֹד בַּעֲדֵנוּ שִׁמְךָ הַגָּדוֹל יַעֲמָד־לָנוּ בְּעֵת צָרָה: יָדַעְנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים צְדָקָה עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: כְּרַחֵם אָב עַל־בָּנִים כֵּן תְּרַחֵם יְהֹוָה עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: חֲמוֹל־עַל עַמֶּךָ רַחֵם עַל־נַחֲלָתֶךָ חוּסָה־נָּא כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי לְךָ יְהֹוָה הַצְּדָקָה עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת בְּכָל־עֵת:

הַבֶּט־נָא רַחֶם־נָא עַל עַמְּךָ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם וְהוֹשִׁיעָה צֹאן מַרְעִיתֶךָ וְאַל־יִמְשָׁל־בָּנוּ קֶצֶף כִּי לְךָ עֵינֵינוּ תְלוּיוֹת הוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: רַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַן בְּרִיתֶךָ הַבִּיטָה וַעֲנֵנוּ בְּעֵת צָרָה כִּי לְךָ יְהֹוָה הַיְשׁוּעָה בְּךָ תוֹחַלְתֵּנוּ אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת אָנָּא סְלַח־נָא אֵל טוֹב וְסַלָּח כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אָנָּא מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם זְכוֹר וְהַבֵּט לִבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים וְתֵרָאֶה לְפָנֶיךָ עֲקֵדַת יָחִיד לְמַעַן יִשְׂרָאֵל: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי שִׁמְךָ הַגָּדוֹל נִקְרָא עָלֵינוּ עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת בְּכָל־עֵת עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּחַסְדֶּךָ חַנּוּן וְרַחוּם הַבִּיטָה וַעֲנֵנוּ בְּעֵת צָרָה כִּי לְךָ יְהֹוָה הַיְשׁוּעָה: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מַחֲסֵנוּ אַל־תַּעַשׂ עִמָּנוּ כְּרוֹעַ מַעֲלָלֵינוּ זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְהֹוָה וַחֲסָדֶיךָ וּכְרוֹב

טובך

לקוטי הגר"א

ומכפר על שס"ה ל"ת: (ביאורו לתכ"א מ"ט ב' בד"ה ה' שמעה):

אדנ"י היא ב"ד הצדק וכו שס"ה ל"ת נגד שס"ה ימות השנה שהן שס"ה ימים ו' שעות סי' שסה"ו שהן ר"ת ד' מיתות ב"ד. וסי' אדני ש"מעה אדני ס"לחה אדני ה"קשיבה ו"עשה והכל בשם הזה. כו'. וחנק אינו נזכר בתורה רק בתורה שבע"פ לפי שהוא במדה רביעית שהיא תורה שבע"פ. לכן הוא מרומז ג"כ בו' שעות שהיא נק' שעה כידוע. וכן בפסוק הנ"ל (כי ועשה הוא אותיות ו' שעה) עכ"ל: (בהק' הזוהר י"א ע"ב בד"ה הא אלין ארבע):

שכינתא

טובך הושיענו וחמל־נא עלינו כי אין לנו אלוה אחר מבלעדיך צורנו: אל־תעזבנו יהוה אלהינו ואל־תרחק ממנו כי נפשנו קצרה מחרב ומשבי ומדבר וממגפה ומכל־צרה ויגון הצילנו כי לך קוינו ואל תכלימנו יהוה אלהינו והאר פניך בנו: וזכר־לנו את ברית אבותינו והושיענו למען שמך ראה בצרותינו ושמע קול תפלתנו כי אתה שומע תפלת כל־פה:

אל רחום וחנון רחם עלינו ועל כל־מעשיך כי אין כמוך יהוה אלהינו אנא שא נא פשעינו אבינו מלכנו צורנו וגואלנו אל חי וקים החסין בכח חסיד וטוב על כל־מעשיך: כי אתה הוא יהוה אלהינו אל ארך אפים ומלא רחמים עשה עמנו כרוב רחמיך והושיענו למען שמך שמע מלכנו תפלתנו ומיד אויבנו הצילנו שמע מלכנו תפלתנו ומכל צרה ויגון הצילנו: אבינו מלכנו אתה ושמך עלינו נקרא אל־תנחנו אל־תעזבנו אבינו ואל־תטשנו בוראנו ואל־תשכחנו יוצרנו כי אל מלך חנון ורחום אתה:

אין כמוך חנון ורחום יהוה אלהינו אין כמוך אל ארך אפים ורב חסד ואמת הושיענו ברחמיך הרבים מרעש ומרגז הצילנו: זכור לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל־תפן אל־קשינו ואל־רשענו ואל חטאתנו: שוב מחרון אפך והנחם על־הרעה לעמך: והסר ממנו מכת המות כי רחום אתה כי כן דרכך עשה חסד חנם בכל־דור ודור: חוסה יהוה על־עמך והצילנו מזעמך והסר ממנו מכת המגפה וגזרה קשה כי אתה שומר ישראל: לך אדני הצדקה ולנו בשת הפנים: מה־נתאונן מה־נאמר מה־נדבר ומה־נצטדק: נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה אליך כי ימינך פשוטה לקבל שבים: אנא יהוה | הושיעה נא אנא יהוה הצליחה נא: אנא יהוה עננו ביום קראנו: לך יהוה חכינו לך יהוה קוינו לך יהוה ניחל אל־תחשה ותעננו כי נאמו גוים אבדה תקותם כל־ברך וכל־קומה לך לבד תשתחוה:

הפותח יד בתשובה לקבל פושעים וחטאים נבהלה נפשנו מרוב עצבוננו אל־תשכחנו נצח קומה והושיענו כי חסינו בך: אבינו מלכנו אם אין בנו צדקה ומעשים טובים זכר־לנו את־ברית אבותינו ועדותנו בכל־יום יהוה אחד: הביטה בענינו כי רבו מכאובינו וצרות לבבינו חוסה יהוה עלינו בארץ שבינו ואל־תשפוך חרונך עלינו כי אנחנו עמך בני בריתך: אל הביטה דל כבודנו בגוים ושקצונו כטמאת הנדה: עד־מתי עזך בשבי ותפארתך ביד־צר: עוררה גבורתך וקנאתך על־אויביך הם יבושו ויחתו מגבורתם ואל־ימעטו לפניך תלאותינו מהר יקדמונו רחמיך ביום צרתנו ואם לא למעננו למענך פעל ואל תשחית זכר שאריתנו: וחון אום המיחדים שמך פעמים בכל־יום תמיד באהבה ואומרים שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה | אחד:

הלכות נפילת אפים.

מעשה רב

(א) **תחנון** לא יאמר פסוק ויאמר דוד שנאמר גבי פורעניות רק יתחיל רחום וחנון:

(ב) **נפילת** אפים גם בשחרית בשמאל (וכ"כ בש"ע שלו סי' קל"א סק"ה.

לקוטי דינים מהגר"א

(א) **בנפילת** אפים אין לומר פסוק ויאמר דוד וגו' נפלה נא וגו'. שנאמר אצל פורעניות (דיוקים בנוסח התפלה שבסוף סימן רמ"א):

(ב) **העיקר** כדעת הש"ע שכ' דנהגו להטות על צד שמאל כשנופל על פניו דלא כרמ"א שמחלק בין שיש תפלין בשמאלו או לא (סימן קל"א ס"ק ה'):

בקדושה

לקוטי דינים וביאורים

(א) **מ"ש** במעש"ר נפילת אפים גם בשחרית בשמאל. ז"ל שבולי לקט בשם רבינו האי הביאו ב"י בסי' קל"א. הנופל על פניו צריך להטות לצד א'. ולא יהא מוטה על צדו הימנית אלא על צדו השמאלית והטעם משום דהסיבת שמאל שמה הסיבה. שהיא הסיבת בני חורין ומלכים. הלכך באותו צד שנראה שבן מלך ואיש חורין צריך ליכנע לפני המקום. והר"מ נתן סימן לדבר ע"ש שמאלו תחת לראשי. וה"ר בנימין פי' הטעם לפי שמאלינו כשאדם מתפלל שכינה מימינו דכתיב ה' צלך על יד ימינך. וכתיב שויתי ה' לנגדי תמיד וכו'. נמצא כשהוא מוטה על שמאל פניו כלפי שכינה. ואם הוא מוטה על צדו הימנית הוי' היפך. ולא יתכן לעבד להטות אחוריו כלפי אדוניו וכ"כ הר"ד אבודרהם שנופלים לצד שמאל (ע' בסי' קל"א ס"ק ג' ובס"ק ה')

אין לדבר בין תפלה לנפילת אפים. ממ"ש בב"מ נ"ט ב' לא הוי שבקתי' ליפול על אפי'. וא"א שלא היתה זזה ממנו לעולם אלא שהיתה מפסיקתו ואין תפלתו נשמעת אז (סי' קל"א ס"ק א'):

אין נפילת אפים אלא במקום שיש ארון וס"ת בתוכו כמ"ש ביהושע ויפול לפני ארון ה' (שם ס"ק ז'):

אין נופלין על פניהם לא בבית האבל. דאתקש לחג בפ"ג דמ"ק ט"ו ב'. ולא בבית החתן. דאתקש ג"כ לרגל

(ג) **בקדושה** דסדרא ונטלתני בקמץ תחת הטית. ופתח הלמד.
וכ"ה בתרגומ' דהאי קרא (ביחזקאל ג' י"ב דפוס ווילנא). וכן עיקר. כי מלת ותשאני היא שתי תיבות ביחד. ואלו היתה נחלקת לשתים היה נאמר ותשא אותי רוח. והי' תרגומו ונטלת יתי רוחא. כמ"ש ותשא אותי רוח. (יחזקאל ח' ג' ומ"ג) שת"י שם ונטלת יתי. ולכן כשהיא תיבה אחת ותשאני תרגומה ונטלתני וכ"ה בכל הסידורים הישנים. משא"כ בפ' ורוח נשאתני שהי' תרגומה בב' תיבות ונטלת יתי לכן שם ונטלהני (עכ"ל שם בסו' סי' רמ"א הנ"ל):

(ד) **בעלינו** וכסא כבודו בשמים ולא ומושב יקרו. והטעם כמ"ש במנהגים גם סיום עלינו ה' ימלוך לעולם ועד. ואין לומר ונאמר והיה וגו'. וכן בתפלת ר"ה בנוסח עלינו ליתא שם (עכ"ל שם):

סק"ה). וא"א שומר ישראל כ"א בתענית ציבור:

(ג) **ונטלתני** התיו רפויה גבורתי' ושכינתי' התי"ו רפויה:

(ד) **בעלינו** הנוסח וכסא כבודו בשמים כו'. סיום עלינו ה' ימלוך לעולם ועד. ואין לומר ונאמר והי' כו':

(ה) **אחר** עלינו שיר של יום קדיש יתום· ואין להרבות בקדישים שלא לצורך. וא"א שום מזמור זולת שיר של יום. ולא שיר היחוד ולא שיר הכבוד רק ביו"ט. גם מר"ח אלול עד יוה"כ. א"א קאפיטל כ"ז:

(ו) **שלא** לפרוש מן הצבור בפיוטים או סליחות כשאומרים אחר חזרת הש"ץ. ואין הפסק בברכות ק"ש ותפלה:

(ז) **נדה** ויולדת מותרין להתפלל מיד. אפילו כשהדם עליהם. ומותרין ג"כ להתפלל בביהכ"נ תיכף. וראיה מנדה שפלטה ש"ז. הא לאו הכי מותרין להתפלל

לקוטי דינים וביאורים

לרגל בפ"א דכתובות. ולא בביהכ"נ ביום מילה. שקבלו עליהם בשמחה כמ"ש ברפי"ט דשבת שנאמר שש אנכי כו'. ולא בט"ו באב כמ"ש בפ' בתרא דתענית לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב כו'. ולא בט"ו בשבט. שהוא ר"ה לאילנות. וכמו כל ד' ר"ה שהן י"ט. ולא בר"ח. שהן כולן יו"ט' ואסורין בהספד ותענית ולכן א"א גם למנצח בהם (לכאורה משמע דגם בט"ו בשבט א"א למנצח) ולא במנחה שלפניהם. שמאז התחלת איסור הספד. כמ"ש בפ"ג דמ"ק מאימתי זוקפין כו'· ולא בחנוכה ולא בפורים. ולא בל"ג בעומר שבו פסקו תלמידי ר"ע למות. וכמ"ש בסוף תענית (על ט"ו באב שהוא יו"ט) על מתי מדבר (שפסקו למות). וכן בעיו"כ אין נופלין (ע"ש מס"ק ח' עד ס"ק י"ו):

בסי' תר"ד ס"ק ג' כ' רבינו על הא דאין נופלין על פניהם בעיו"כ וליין רבינו כמ"ש בפ' השוכר את הפועלים וצ"ע כונתו. ואולי כיון לעובדא דרשב"ש· ההוא יומא מעלי דכפורא הוי והוי טרידי כ"ע בסעודתא הרי שעשאו אותו יו"ט ומרבין בסעודות. ולאו דווקא בגליל הולין פ"ג א'. וכן ליין כאן להא דחולין:

וא"א שומר ישראל כ"א בת"צ כן משמע בטוש"ע שם שתיכף אחר נפילת אפים סידר שם ואנחנו לא נדע ולא הביא הא דשומר ישראל. וכן מצינו בסליחות קודם ר"ה שאומרים שומר ישראל. וכן מנהג אשכנז שלא לאומרו.

מ"ש שצ"ל וכסא כבודו ולא ומושב יקרו כן כ' במנהגים ובהגהות מפורש גם הטעם כי יקרו גי' שי"ו וד"ל:

מ"ש שלא לפרוש מן הצבור בפיוטים כו' הוא ממ"ש בברכות כ' ע"ב בדבר שהצבור עסוקים בו. פי' שצריך האדם לעסוק בדבר שהצבור עסוקים בו. ודווקא כשאומרים אחר חזרת הש"ץ כמ"ש בסי' ס"ח סעיף ב'.

מ"ש בענין נדות ויולדות מבואר בסי' פ"ח מדאמר במתני' בסוף פ' מי שמתו ונדה שפלטה שכבת זרע אלמא עיקר השקלא וטריא דמתני' משום השכבת זרע שפלטה אבל משום נדות לית לן בה (שם סי' פ"ח ס"ק ו') ויש להביא ראי' דאפי' בשעה שהדם שותת מותרת דאל"ה מאי פריך שם בגמ' המשמשת וראתה נדה למאן קתני לה לימא דהוי רביתא דאפילו ראתה דליכא משמע אפילו רואה עדיין אלא ודאי לא חשיב לו גמרא רבותא כלל דדבר פשוט הוא דמותרת. ויש לפקפק בזה:

אין נופלין על פניהם אלא במקום שיש ס"ת. והאר ב"ה הפתוח לבה"כ כב"ה דמי. ובשע' שהציבור מתפללין אז אפילו יחיד בביתו אומר תחנה בכ"א. ובלבד שלא יהא מפסיק טינוף. גם כשיש לו תפילין בזרועו יטה על שמאלו ודוקא על זרועו ומיושב.

רַחוּם וְחַנּוּן חָטָאתִי לְפָנֶיךָ יְהֹוָה מָלֵא רַחֲמִים רַחֵם עָלַי וְקַבֵּל תַּחֲנוּנָי: יְהֹוָה אַל־בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וְאַל בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי: חָנֵּנִי יְהֹוָה כִּי־אֻמְלַל אָנִי רְפָאֵנִי יְהֹוָה כִּי נִבְהֲלוּ עֲצָמָי: וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּה יְהֹוָה עַד־מָתָי: שׁוּבָה יְהֹוָה חַלְּצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדֶּךָ: כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ: יָגַעְתִּי בְּאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל־לַיְלָה מִטָּתִי בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה: עָשְׁשָׁה מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה בְּכָל־צוֹרְרָי: סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי־שָׁמַע יְהֹוָה קוֹל בִּכְיִי: שָׁמַע יְהֹוָה תְּחִנָּתִי יְהֹוָה תְּפִלָּתִי יִקָּח: יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל־אֹיְבָי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע:

בשני וחמישי מוסיפין זה. אבל בשאר ימי השבוע אומרים מיד ואנחנו לא נרע וכו'.

יְהֹוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שׁוּב מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ וְהִנָּחֵם עַל־הָרָעָה לְעַמֶּךָ:

הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה כִּי הָיִינוּ לַעַג וָקֶלֶס בַּגּוֹיִם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן לַטֶּבַח יוּבָל לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד וּלְמַכָּה וּלְחֶרְפָּה:

וּבְכָל־זֹאת שִׁמְךָ לֹא שָׁכָחְנוּ נָא אַל־תִּשְׁכָּחֵנוּ: יי

זָרִים אוֹמְרִים אֵין תּוֹחֶלֶת וְתִקְוָה חוֹן אוֹם לְשִׁמְךָ מְקַוֶּה טָהוֹר יְשׁוּעָתֵנוּ קָרְבָה יָגַעְנוּ וְלֹא הוּנַח לָנוּ רַחֲמֶיךָ יִכְבְּשׁוּ אֶת־כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ:

אָנָּא שׁוּב מֵחֲרוֹנְךָ וְרַחֵם סְגֻלָּה אֲשֶׁר בָּחָרְתָּ: יי

חוסה

לקוטי הגר"א

שכינתא איהו ענוה ולכן אתנפלת לגבי' ביחוד בנפילת אפים ברצה (וכו' הרד"ל שצ"ל בבושה) דלא לאסתכלא בי' כמ"ש ויסתר משה: (ביאורו לזוהר ח"ג ר"ל ע"א בליקוט):

ע' מש"ל בשם ביאורו לסוף תי' יו"ד. כי המל' מתחלת קומתה בתלת בת"אין. והולכין לאחור תלת פסיען אלי': וידוע ששם אילנא דמותא. ולכן צריך תיכף למסור עצמו למיתה ברחום וחנון. עש"ה:

נפילת אפים שאנו עושים: שכל מעשינו בשביל השכינה. והיא נפילת לרגליו. בשביל הצדיק שהוא צבר. והוא לרגליו דרגלין הן לבר מגופא. ואתנפלת קדמיה בנפילת אפים בגין צדיק דאיהו ח"י עלמין עני בגלותא: (תכ"א בהג"ה כ"ג ב' בד"ה וכד נפילת):

ברגז

חוּסָה יְהוָה עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ וְאַל־תִּתְּנֵנוּ בִּידֵי אַכְזָרִים לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד וְאַל־תְּאַחַר׃
אָנָּא שׁוּב מֵחֲרוֹנְךָ וְרַחֵם סְגֻלָּה אֲשֶׁר בָּחָרְתָּ׃
קוֹלֵנוּ תִּשְׁמַע וְתָחוֹן וְאַל־תִּטְּשֵׁנוּ בְּיַד אוֹיְבֵינוּ לִמְחוֹת אֶת־שְׁמֵנוּ זְכוֹר אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲכֶם וְעַתָּה נִשְׁאַרְנוּ מְעַט מֵהַרְבֵּה׃
וּבְכָל־זֹאת שִׁמְךָ לֹא שָׁכָחְנוּ נָא אַל־תִּשְׁכָּחֵנוּ׃
עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד־שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שׁוּב מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ וְהִנָּחֵם עַל־הָרָעָה לְעַמֶּךָ׃

באשכנז אומרין בתענית ציבור, שומר ישראל ובהרבה קהלות בכל יום:

שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹר שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל וְאַל־יֹאבַד יִשְׂרָאֵל הָאוֹמְרִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל׃
שׁוֹמֵר גּוֹי אֶחָד שְׁמוֹר שְׁאֵרִית עַם אֶחָד וְאַל־יֹאבַד גּוֹי אֶחָד הַמְיַחֲדִים שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃
שׁוֹמֵר גּוֹי קָדוֹשׁ שְׁמוֹר שְׁאֵרִית עַם קָדוֹשׁ וְאַל־יֹאבַד גּוֹי קָדוֹשׁ הַמְשַׁלְּשִׁים בְּשָׁלֹשׁ קְדֻשּׁוֹת לְקָדוֹשׁ׃
מִתְרַצֶּה בְּרַחֲמִים וּמִתְפַּיֵּס בְּתַחֲנוּנִים הִתְרַצֶּה וְהִתְפַּיֵּס לְדוֹר עָנִי כִּי אֵין עוֹזֵר׃

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃
וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה־נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ׃ זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃ יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ׃ אַל־תִּזְכָּר־לָנוּ עֲוֹנוֹת רִאשׁוֹנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד׃ חָנֵּנוּ יְהוָה חָנֵּנוּ כִּי־רַב שָׂבַעְנוּ בוּז׃ בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר׃ כִּי הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוּר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ׃ עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד־שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃

הש״ץ אומר חצי קדיש.

לקוטי הגר״א

ברגז רחם תזכור. פי׳ ברגז והוא (בשעה) שעוברין ישראל על מצות ל״ת רחם תזכור (שתזכור) להם מצות עשה שהוא רח״ם. והוא זכר״י (עם ו״ה ולכן אמר) תזכור וכמ״ש שחורה אני במל״ת ונאוה במ״ע: (ביאורו לתי׳ א׳ מי״א תיקונים בד״ה ועלייהו אתמר. ברגז רחם) :

בשני וחמישי אומרים אל ארך אפים וצריכין לומר מעומד. ואין אומרים אותו לא בר"ח ולא בע"פ ולא בעי"כ ולא בחנוכה ולא בשני ימים של פורים קטן וגדול. ובט"ב נחלקים המנהגים ברוב קהלות פולין פיהם ומעהרין אין אומרין וברוב קהלות אשכנז אומרין.

מנהג אשכנז ופיהם ופולין קטן.

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת אַל־בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנוּ: חוּסָה יְהוָה עַל עַמֶּךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ מִכָּל־רָע חָטָאנוּ לְךָ אָדוֹן: סְלַח־נָא כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ אֵל:

מנהג פולין גדול.

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ חוּסָה יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְהַצִּילֵנוּ מִכָּל־רָע חָטָאנוּ לְךָ אָדוֹן: סְלַח־נָא כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ אֵל:

הלכות קריאת התורה.

מעשה רב

א) **קריאת** התורה הולך לס"ת אפילו הוא בבית שני. ואין מטלטלין מחדר לחדר וכ"ש לבית אחר; פותח

לקוטי דינים מהגר"א

א) **כתב** שיבולי לקט אם קרא אחד ב' פסוקי' צריך לחזור ולקרות כו'. אבל אם קראו (בין שלשתן) פחות מט' צריכין לחזור ולקרות ול"ע שכ' אבל אם קראו כו' דמשמע אף שכ"א קרא ג"פ כגון שקרא למפרע. דאל"כ הוי לו למימר אותו שלא קרא רק ב' פסוקים צריך לחזור. ועוד כבר כ' אם קרא אחד ב' פסוקים כו'. (ואם כן דאפי' קרא למפרע לא מהני) קשיא מאכשי מעמד ומר"ח (שמדלגין וקורין למפרע). ואין לומר דשאני שם דלא אפשר. א"כ (למה פסק דאם לא קראו בין שלשתן אלא ט' פסוקים א"צ לחזור ולקרות. וראי' מפ' עמלק. וא"כ) גם מפ' עמלק אין ראי' (דשאני התם דלא אפשר. וצ"ל דלא כשבולי לקט. אלא דגם אם לא קראו בין שלשתן אלא ט' פסוקים שלם לכל אחד צריכים לחזור ולקרות. ומפ' עמלק אין ראי' כנ"ל) ובמ"ש איתא להדיא דוקא שקראו עשרה פסוקים אבל פחות חוזר כו'. וכן עיקר כל שלא קראו עשרה פסוקים חוזר (סי' קל"ז ס"ק ו'):

ב) **משמע** דמי שקורא בתורה בין אם העולה עצמו קורא בין אם החזן קורא צריך לסדר תחלה הפרשה ד' פעמים כמ"ש במ"ר פ' כי תשא. ומ"מ בדיעבד אם לא סידר רק ג' פעמים סגי כמ"ש בתנחומא פ' יתרו (קל"ט ס"ק א'):

ג) **אם** החזן קורא א"צ העולה לסדר. אע"ג דאמרינן מי שאינו יודע לקרות צריך למחות בידו

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** במעש"ר קריאת התורה כו' ואין מטלטלין כו'. נ"ל טעמו דאמרינן בסי' קל"ה. סעיף י"ד דאם אדם חשוב הוא בכל ענין שרי. וכ' המג"א די"א דדוקא חולה ואדם חשוב. וי"א דחשוב אפילו אינו חולה שרי. ע"ש. וכ' רבינו בס"ק כ"א וז"ל בירושלמי פ"ז דיומא בכל אתר את אמר הולכין אחר תירה והכא תימא מוליכין תורה אצלו. (ומשני) ע"י שהם גדולים בתורה התורה מתפלה בהם כו' ודוקא חשוב בתירה וכמש"ש והא תמן מוליכין אורייתא גבי ריש גלותא אר"י בר בון כו'. עכ"ל. וע' ביו"ד סי' רמ"ג סעי' ז' בהג"ה אבל אין דין ת"ח בזה"ז. והראה שם רבינו לתוס' ב"מ ס"ז ב' ד"ה רבינא (שכתבו דרבינא לא היה רוצה ליטול את השם ולעשות עצמו צורבא מרבנן) וכ' שם רבינו. וכ"ש אנחנו. ע"ש. וכיון שכן דאנן אין לנו לחשוב א"ע כצורבא מרבנן א"כ אין לנו להביא ס"ת אצל אים. דהא אמרו בירושלמי דוקא לגדולים בתורה. ואין אנו חושבין עצמינו לת"ח כנ"ל:

בידו שלא יעלה לס"ת . אין נלמד דין זה ב) **פותח** ומברך וקורא ואח"כ גולל ומברך :
כמ"ש הרד"א מטעם דצריך לסדר בתחלה. צריך

דא"כ כיון דצריך למחות בידו אף על פי שהחזן קורא . א"כ ע"כ גם בכה"ג שהחזן קורא צריך העולה לסדר. וכן באמת נ"ל דס"ל לרד"א כן דלא כב"י. אבל באמת א"צ לסדר ולא כרד"א . והטעם דצריך למחות שלא יעלה לס"ת. זה נלמד מתו"ס הביאו הרי"ף והרא"ש בפ"ג דמגילה סימן י' ביהכ"נ שאין בהן מי שיודע לקרות אלא אחד יברך ויקרא קצת פסוקים כו' ויחזור לברך תחלה וקורא קצת פסוקים כו'. וכן יעשה כמה פעמים. ואם איתא האחד שהוא יודע יעשה הוא החזן ויקראו שאר קרואים ויברכו הם והוא יקרא לפניהם. אלא ודאי מי שאינו יודע לקרות מוחין בידו שלא יעלה (ואפשר שהטעם כי מחמת הבושה יתנו לב שיהיו יודעים לקרות . וע' בתשובת הרא"ש הביאו הב"י סי' קמ"א) (משמעות לשונו שם ס"ק ב') :

ד) **מ"ש** הב"י בשם כתבי מה"ר ישראל בסי' קמ"א סעי' ז' העולה למגדל עולה בפתח שהיא לו מדרך קצרה . ויורד מהמגדל בדרך אחר שהיא לו בדרך ארוכה למקומו . כדאמרינן פ"ב דמדות הנכנס לעזרה נכנס בקצרה ויוצא בארוכה עכ"ל. אבל אין נראה דאין זה בשום מקום לא תוספתא ולא גמרא שהנכנס לעזרה נכנס כו'. ועוד דיותר נראה ללמוד ממזבח שהיו מקיפין בתחלה ויוצאין בקצרה (שם סי' קמ"א ס"ק י"א) :

ה) **אם** חסר בס"ת אפילו אות א' אפילו קריאה כהלכתה אינו כלום . והביא הרמב"ן ראי' ממ"ש בפ"ג דמנחות לענין תפילין ומזוזות אפילו כתב אחד מעכבן ואמרינן שם פשיטא ומשני לא נצרכא אלא לקוצו של יו"ד כו' ותנן בפ"ק דמגילה אין בין ספרים לתפלין ומזוזות כו'. ומה שדחה הר"ן בפ"ב דמגילה דהיא לענין שחייב אדם לכתוב ס"ת לעצמו אתמר אין בין כו'. דאם אינו כתפילין אינו יוצא ידי המצוה של כתיבת ס"ת. ודבריו תמוהין דזה לא נזכר במתניתין כלל (כי מימרא דרבא היא בסנהדרין כ"א שמצוה לכתוב ס"ת) אלא שיש לומר דמתניתין לענין לטמא את הידים נשנית. וכן משמע שם בגמרא. ומ"מ כיון שאינו מטמא את הידים ה"ל כחומש בעלמא ואין קורין בו. וע' ברפט"ז דשבת (נ"ל כוונתו דשם קט"ז א' בעי למפשט מהא דמטמאין את הידים לענין מצילין מפני הדליקה. ומשמע דאם אין מטמאין אין מצילין. וא"כ ע"כ לא ניתנו לקרות בהן דהא אמר בריש הפרק אליבא דמ"ד ניתנו לקרות בהן דכ"ע ל"פ דמצילין) ועוד נראה לי אי ס"ד דבס"ת לא הי' מעכב לא הי' פריך שם אתפילין ומזוזה פשיטא (עכ"ל בסי' קמ"ב ס"ק ב') וכן כתב בסי' קמ"ג ס"ק ה'. ומ"מ משמע שם בסוף דבריו דהסכים לדעת המרדכי דאם נמצא טעות בס"ת בשעת הקריאה יקרא הטעות בע"פ ויגמור קריאת אותו העולה בס"ת הפסול ואין בו משום איסור דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה. כיון דלא אפשר. כמ"ש בפ"ז דיומא דכה"ג קורא בע"פ משום דלא אפשר. וכאן ג"כ א"א משום ברכה שא"ל. וזה דווקא באי אפשר להפסיק שם כגון שלא קרא ג"פ. או שהוא סמוך לפ' ב"פ או רביעי בר"ח וה"מ שצריך לגמור שאין מוסיפין אבל באפשר להפסיק פוסקין ומוציאין
אחרת

לקוטי דינים וביאורים

ב) **מ"ש** פותח ומברך וקורא . צ"ע מה חידש כאן דכן מבואר בש"ע סי' קל"ט סעי' ד'. ואפשר שכוונתו לאפוקי ממ"ש הרמ"א דצריך להפוך פניו בשעה שמברך ברכה ראשונה. ואמר כאן דא"צ. דלא חיישינן שיאמרו ברכות כתובים בתורה. דהכל יודעים שאין ברכות כתובים בתורה כמ"ש ב"י בטעמא דר"י. ואדרבא כבר הקשה הט"ז דא"כ דיש תקנה בהפיכת פנים א"כ למה הצריך ר"מ גלילת ספר. אלא ודאי אין תקנה בהפיכת פנים. דאינו נכון דמראה עצמו כאלו אינו מברך על מה שיקרא דהא מסלק פניו לצד אחר וכן נהג הב"ח שיהא פתוח בשעת הברכה ולא יהפוך פניו כלל :
מ"ש

ג) **צריך** לשמוע כל תיבה ותיבה ולראות בחומש ולא יהייע להקורא כלל:

אחרת. ואין כאן משום פגמו של ראשון. דהא פגום הוא וגם משום ברכה שא"ל ליכא בתרי גברי. ומסיק רבינו כי כל האחרונים הסכימו לדעת המרדכי שעלי' אין להשיב:

ו) **פ'** פרה אינ מדאורייתא (סי' קמ"ו ס"ק ח'):

ז) **אין** צריך לעמוד מעומד בעת שקורין בתורה. וראי' דאסרו לקורא ולמתרגם בישיבה מכלל דלכ"ע מותר (שם ס"ק ט'):

ח) **הא** דאמרו עשרה שקראו בתורה גדול גולל ופירש"י גדול מאותן שבביהכ"נ (ולא דווקא גדול מאותן עשרה) אבל בע"ה כ' עוד פי' דקאי על הגדול מאותן עשרה שקראו. והן ז' שקראו בתורה ומתרגם וש"ץ ומפטיר. ופי' קמא עיקר דהגדול מביהכ"נ גולל (סי' קמ"ז ס"ק ג'):

ט) **אם** המעיל בצד אחד פשתן ומצד אחד משי אין להפך המשי לצד הספר. כי אין ראי' ממ"ש בהיכל ויצף שלמה את הבית מפנימה. דשאני התם דנראה. וראי' דאחורי הדלתות לא הי' טוח בזהב. כמ"ש בפ"ד דמדות (מפני שלא הי' נראה) וכן מתפילין ומזוזות דא"צ ליפות הכתיבה בשרטוט (מפני שאינם נראים) ובמסקנא אמרו דמזוזה צריכה שרטוט משום דלפעמים נראית דהא נבדקת פעמים בשבוע משא"כ בתפילין דאינן נבדקין לעולם (שם ס"ק ו'):

י) **היו** לביהכנ"ס ב' פתחים ונכנס להתפלל מלוה למי שנכנס בפתח זה שילא אח"כ בפתח אחר (סי' קנ"א ס"ק י"ד):

לקוטי דינים וביאורים

ג) **מ"ש** צריך לשמוע כו' ע' בסי' קמ"ו סעי' ב'. וע"ש סעי' ד' דכ' הרמ"א דיש מחמירין ועומדין בשעת הקריאה והטעם משום שנאמר ובפתחו עמדו כל העם. אבל כבר כ' רבינו כי העיקר דא"צ לעמוד ומ"ש ובפתחו עמדו היינו שתיקה כמ"ש הטור ע"ש הביאו רבינו בס"ק ט' וא"כ צריך לשתוק ולשמוע. ולא לומר עם המקרא דא"כ במאי מקיים ובפתחו עמדו:

ומ"ש ולראות בחומש היינו משום דאם אינו רואה בחומש לפעמים לא יקרא המקרא בשפה ברורה ולא יבין מה שהוא אומר:

ומ"ש ולא יסייע להקירא כלל כבר נתבאר. מהא דבפתחו עמדו ועוד משום דתרי קלי לא משתמעי כמ"ש במגילה כ"א. ובענין העולה לתורה כבר מבואר בסי' קמ"א. כי או העולה קורא וש"ץ שותק כמו שהי' בזמן הגמר'. או ש"ץ קורא. והעולה לא יקרא בקול רם. כי כן הנהיגו עכשיו שלא לבייש את מי שאינו יודע. ומ"מ צריך העולה לקרות ג"כ עם ש"ץ כדי שלא תהא ברכתו לבטלה אלא שצריך לקרות בנחת שלא ישמיע לאזניו. כי מה שאמרו שלא יקראו שנים היינו בקול רם. ואפילו בזמן הגמרא שהי' העולה קורא הי' הש"ץ מסייע לקורא בלחש וכמ"ש רש"י בשבת י"ב ב'. וע' בזוהר ח"ג ר"ב א' ואי ההיא צלותא אשתמע לאודנין דב"נ כו' בג"ד מאן דקרי באורייתא חד קרי וחד לשתוק כו' ומשמע דומיא דתפלה שלא ישמיע לאזניו (ע' בסי' קמ"א ס"ק ד' ה' ו' ז'. ושם כ' שאין הכרח שלא ישמיע לאזניו):

ד) **מ"ב** לה"ג רי"א לגדא בביאורו למ"ס סופרים בפי"ד הל' י"ג שכ' וז"ל ומנהגינו לומר וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל על פי ה' ביד משה ושמעתי בשם הגאון מהר"א מווילנא דמנהגינו משובש. וראוי לומר וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו על פי ה' ביד משה. והוא מקרא מלא בפ' בהעלותך· דהיינו בשעת הוצאת הס"ת אומרים ויהי בנסוע ובשעת הנחת ס"ת אומרים ובנחה יאמר. ובנתים בעת הגבהת ס"ת ממקום למקום אומרים על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו וגומרין הפסיק ודפח"ח עכ"ל:

תפלת שחרית

בשני וחמישי קורין בתורה תלתא גברא ופותחין ארון הקודש ומוציאין ס"ת ואומרין

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְהוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְהוָה מִירוּשָׁלָיִם: בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

אמר ר' שמעון כד מפקין ספר תורה בציבורא למקרי ביה מפתחי תרעא דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ. יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְעָלַם. וּפוּרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ וּלְאַמְטוּיֵי לָנָא מִטּוּב נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִיבוּתָא. וְלֶהֱוֵי אֲנָא פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא. לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיַת כָּל דִּי לִי וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא. אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. אַנְתְּ הוּא דְּשַׁלִּיט עַל

לקוטי הגר"א

ויהי בנסוע הארון כו' קומה ה' ויפוצו אויבך כו' בסוד יקום אלקים יפוצו אויביו. ור"ת הוא שם היחוד שם קדוש ונורא (י"א י"א) ב' אלפים וב' רבבות. וכן ב' ימינים רבבות יודין וב' כו' (שמאלים אלפים כמ"ש יפול מצדך אלף ורבבה מימינך. הר"א) והוא ר"ת ד' שמות של מרכבה (יקו"ק אהי"ק יקו"ק אדנ"י) שם מ"ב דאיברי עלמא (ר"ל כי בד' שמות הנ"ל במילוי יש מ"ב אותיות. כיצד שני הויות כל אחד עשר בגי' הרי עשרים. וכן אהי"ק כזה אל"ף ה"י יו"ד ה"י הרי שלשים. ואדנ"י י"ב כזה אלף דלת נו"ן יו"ד הרי י"ב והוא כנגד שם מ"ב דאברי עלמא. כנ"ל פירושו דלא כמ"ש הר"א הנ"ל) דמנהון ברחין ונפלין (ע' בתכ"א כ"ח ב'. בהג"ה ד"ה כולהון ברחו): (ביאוריו לב"ק פ"ג א' בד"ה ורש ר' דוסתאי):

הנו"ן הוא סי' נפילה בגלותא. והענין כמ"ש האריז"ל כו' מה אחי לך מאחוריו ורחב מלפניו. נמצא לך הרחב הוא רישא דילה. ובגלותא. רישא שכיבת לעפרא וזנבא מדבר כמ"ש בזוהר במדבר (ולכן הנ' ראש הרחב למטה כי רישא שכיבת לעפרא) ולכן כאן בנסע הארון ויאמר קומה ה' אז אתהפך הנון רישא לעילא וזהו טעם על הפיכתה למעלה (כי אז ויהי בנסע הארון יש נונין הפוכין) ואז ויפוצו אויביך. דכיון דנפלה ואסתלקת נ' אז אתחברו מ' וס' שהן אחוריים דבינה שמהם נאחז ס"מ וכיון שקם הנו"ן ביניהם אתבדרו ס"מ זה לכאן וזה לכאן. וינוסו משנאיך מפניך כי לך הרחב הוא פניך וכאן הוא סוד כל התפלה. כי ג' משריין בתפלה והשכינה נוסעת דרך ג' ימים בי"ע. בקרבנות. (עשיה) ובזמרות (יצירה) ובברכות ק"ש (בריאה) וזהו וארון ברית נוסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה בתפלת י"ח כידוע בשים שלום שם נייחא דכולא ואז קומה ה' כו' ואז קמים בתפלה קדם מלכא כידוע ואז וינוסו משנאיך מפניך והוא כמ"ש בזוהר דבשעתא כו' לזווגא במלכא מכרזין כו' פוקו וחזו ביקרא דמלכא. וס"א אינו רוצה ובורח השדה כו' בסוד ויצא עשו השדה לצוד כו' וזהו וינוסו משנאיך מפניך. שאז אתתקנת אנפין באנפין בסוד הפיכת וקימת הנו"ן. ואח"כ נפילת אפים בסוד נפילת הנו"ן. ומוסרין נפש בשבילה לסומכה ולהקימה ואומרים אשרי אח"כ לסומכה בס' כנ"ל סומך ה'. ואומרים יענך ע' קלין דלוותא איילתא על בנהא.

וקדושה

עַל מַלְכַיָּא וּמַלְכוּתָא דִילָךְ הִיא. אֲנָא עַבְדָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּסָגִידְנָא קַמֵּהּ וּמִקַּמָּא דִיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן. לָא עַל אֱנָשׁ רָחִיצְנָא. וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִיכְנָא. אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא. דְהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט. וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט. וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט. וּמַסְגֵּי לְמֶעְבַּד טַבְוָן וּקְשׁוֹט. בֵּהּ אֲנָא רָחִיץ. וְלִשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא אֲנָא אֵמַר תֻּשְׁבְּחָן. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתִפְתַּח לִבִּי בְּאוֹרַיְתָא (ותיהב לי בנין דכרין דלעאין באורייתא) וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבִּי. וְלִבָּא דְכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. לְטָב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם:

המוליא ס"ת נוטלו ביד ימין וש"ץ מקבלו בב' ידיו ומחזירו לימין ועומד לפני ההיכל ואומר בקול

גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי. וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

הקהל עונה לְךָ יְהוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

מגביה הספר בידו למעלה והולך עם הס"ת ופונה דרך ימינו ועולה עמו למגדל שקורין בו. וכל מי שס"ת עובר לפניו חייב לעמוד מפניו ולהבקו בשתי ידיו אם אפשר לו ולנשקו בפה מלא. נזדמן לו רוק בפיו ירוק תחלה בהפוך פניו אל הצד ואח"כ ינשק. ולא ינשק ואח"כ ירוק. (וצריך להשגיח על הילדים הקטנים כשבאים לנשק הס"ת שלא יהיו מלוכלכים בלוחת החוטם ורירי הפה אלא ינקו אותם תחלה יפה שלא יהיה עונש למביאיהם) וכל הפוגע בס"ת צריך ללותו עד הבימה. ובדרך הליכתו אומרים.

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֵיתָנִים וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרָע מִן הַנְּשׂוּאִים וְיָחוֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵיטַת עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים:

כהגיע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר

וְתִגָּלֶה וְתֵרָאֶה מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ בִּזְמַן קָרוֹב וְיָחוֹן פְּלֵיטָתֵנוּ וּפְלֵיטַת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחֵן וּלְחֶסֶד לְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן: הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה כֹּהֵן קְרָב יַעֲמֹד (ר"פ ב"פ הכהן) בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

קהל וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

לקוטי הגר"א

וקדושה דסדרא לקיימא עלמא. ואלמלי לא חטאו ישראל לא נפלה הנו"ן עוד. אבל בחטאם כו' ואין קימה בגלותא רק בתפלה. כי אחר התפלה היא חוזרת כידוע. וז"ס ויהי בנסוע על הנסיעה ג' ימים בי"ע. ובנחה הוא בסוד תפלת י"ח שהם נייחא בסוד והוא יהי' אים מנוחה. ואז גם הנו"ן קמה בתוך א"ב. ואמרו אין השכינה שורה פחות מב' אלפים וב' רבבות כו' והענין הוא נגד כ"ב ליגורות דידה שהן כ"ב אותיות שכלולין בה כו'. וזהו בהיות הנו"ן בתוכה. וז"ס ובנחה יאמר שובה ה' רבבות כו' כנ"ל. ור"ל שובה הנו"ן במקומו שלא יחסר הנו"ן מא"ב ברבבות כו' (ור"ל ב' רבבות וב' אלפים הם כ"ב נגד כ"ב אותיות א"ב. הרמ"ם): (ביאורו לזוהר ח"ג סוף פ' בהעלותך):

תְּפִלַּת שַׁחֲרִית

המברך אומר **בָּרְכוּ אֶת יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ:**

והעם עונים **בָּרוּךְ יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:** וחוזר המברך ב"ה"ל"ו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

אחר הקריאה גולל ומברך

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

גרסינן בפ' הרואה ד' צריכין להודות. יורדי הים. הולכי מדברות. ומי שהי' חולה ונתרפא. ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא. ויאמר ברכה זו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַגּוֹמֵל לְחַיָּבִים (נ"א לָרָעִים) טוֹבוֹת שֶׁגְּמָלַנִי כָּל־טוֹב:

וקהל עונים **מִי שֶׁגְּמָלְךָ כָּל טוֹב הוּא יִגְמָלְךָ כָּל טוֹב סֶלָה:**

כשהשלימו הקריאה אומר הש"ץ ח"ק. והגולל גולל ג' דפין על השולחן ומגביה הס"ת פתוח להראות הכתב לעם העומדים מימינו ומשמאלו. ומחזירה לפניו ולאחריו שמצוה על כל האנשים והנשים לראות הכתב ולכרוע ולומר.

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: עַל פִּי יְהֹוָה בְּיַד מֹשֶׁה: וְעַל פִּי

יי

לקוטי הגר"א

ג' חלקי תורה יש. תורה שבכתב ותורה שבעל פה. וסודות התורה. וכנגדן יש שמים וארץ ואויר. כי תורה שבכתב הוא בארץ שנתן לנו על הארץ ותורה שבעל פה הוא אשר נטע בתוך לבינו בלב כל אחד ואחד. ואין בארץ ממנו. וזהו **אשר נתן לנו תורת אמת** הוא התורה שבכתב. **וחיי (עולם נטע בתוכינו)** הוא תורה שבעל פה. וסודות התורה הוא בשמים (משלי כ"ג ה'):

ברוך גומל כו' טובים כו' טוב הוא ב' שמות הראשונות מפיו כו' וטובים כולל שניהם כלל ופרט דדו"נ. וטוב דרגא השלישית. וכידוע בסוד המנורה ובסוד השם סתים שהא' כולל ה' עם ד' כתרים שמתלבשין בא' מ"ט שערי בינה. בינה ונביא. נביא מבינה ז"ן סומך ה' כו' טנד"א וכן שם דשבת מ"ט וי"ז וה' משלמת לון: עכ"ל רבינו בברכות רים פ"ט:

ען

שער נפתלי

כתב הר"א בנו של רבינו. וז"ל. הוא ב' שמות הראשונות מפיו כו'. פי' דעת ותבונה שנא' מפיו דעת ותבונה שגמלני כל טוב. טוב הוא דעת מפני ששם הדעת אהו"ה כמנין טוב. וכל הוא בינה. כי הרפואה באה מג"ר שיקוי לעצמות מדעת שהוא שקיא דאילנא ונשמת שדי תבינם: וטובים כולל שניהם טו"ב עם כ"ל. וטובים כמנין בינה: כלל ופרט. כל הוא כלל וטוב הוא פרט דוכרא בלל ונוק' פרט: וטוב דרגא השלישית דעת: וכידוע בסוד המנורה. קנה האמצעית עד פרחה טו"ב טפחים. וי"א כפתורים ט' פרחים כ"ב גביעים ז' קני מנורה הם מ"ט שערי בינה ועב י"ז של קנה האמצעי הוא ס"ז: ועם טפח י"ח של הפרח האמצעי הוא ס"ז כמנין טובים וכמנין כל טוב וכמנין בינה: ובסוד השם סתים. הוא שם ס"ג ג' יודין ואלף א': שאלף כולל ה' כו'. ס"ג עם ד' כתרים שבאלף. ב' יודין שבו הם חו"ב וב' קוצין של ו' האמצעי בשני ראשיו הם ב' עטרין כתרין של דעת. נמצא ד' כתרים שבו עם ס"ג הם ס"ז כמנין בינה וכנ"ל: כו' טנד"א כ"ב אותיות כ"ח טעמים י' נקודות ז' דגשים. בג"ד כפר"ת הם ס"ז במנין בינה: עכ"ל

מ"ש

יְהֹוָה יִסָּעוּ: אֶת מִשְׁמֶרֶת יְהֹוָה שָׁמָרוּ עַל פִּי יְהֹוָה בְּיַד מֹשֶׁה:

בשעה שהוא גולל המפה כס"ת יאמר פסוק לך יי הגדולה וגו' גם יאמר יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שיתגוללו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת טובך ותכנס להם לפנים משורת הדין.

המפטיר בתעני' צבור אומר ברכ' ההפטר' לפני' ולאחרי' עד בא"י מגן דוד תמצ' בסדר שבת.

בשני וחמישי קודם שמכניסין הס"ת להיכל כשאומרין תחנון יאמר הס"ץ יהי רצון.

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. לְכוֹנֵן אֶת־בֵּית חַיֵּינוּ וּלְהָשִׁיב אֶת־שְׁכִינָתוֹ בְּתוֹכֵנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. לְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל פְּלֵיטָתֵנוּ וְלִמְנוֹעַ מַשְׁחִית וּמַגֵּפָה מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל־עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. לְקַיֶּם־בָּנוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל. הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְתַלְמִידֵיהֶם וְתַלְמִידֵי תַלְמִידֵיהֶם: בְּכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. שֶׁנִּשְׁמַע וְנִתְבַּשֵּׂר בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת: וִיקַבֵּץ נִדָּחֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. וְנֹאמַר אָמֵן:

אַחֵינוּ כָּל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל הַנְּתוּנִים בְּצָרָה וּבְשִׁבְיָה. הָעוֹמְדִים בֵּין בַּיָּם וּבֵין בַּיַּבָּשָׁה. הַמָּקוֹם יְרַחֵם עֲלֵיהֶם וְיוֹצִיאֵם מִצָּרָה לִרְוָחָה. וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה. וּמִשִּׁעְבּוּד לִגְאֻלָּה. הַשְׁתָּא בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְנֹאמַר אָמֵן:

הס"ץ לוקח ס"ת בידו להוליכו מן הבימה ולהכניסו בהיכל ואומר

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהֹוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

אומרים כאן לדוד מזמור תמצא ביום ראשון.

כשמחזירין הספר תוך ההיכל אומרים

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהֹוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְהֹוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם

תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר:
דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה | אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה
חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד
וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר
כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ
אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה
אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו:

יודוך

לקוטי הגר"א

עֵץ חיים היא למחזיקים בה (התורה נקראת עץ) דומיא דאילן. שלש שנים (ערלים לא יאכל) ג' קליפין דחטה עץ הי' כמ"ש חטה הי'. וצריך לזרוק ממנה מוץ ומורסן וסובין. לבד התבן שהוא דומיא דעץ האילן. וכגוונא דאילין קליפין אינון קושיין דחפיין על הלכה דאיהו מוחא מלגאו. ולית בר נש יכיל למיכל בנהמא דאורייתא עד דזרק קושיין מהלכות: (תק' ת"ז י"א א' בד"ה דאתמר):

לית עניותא כעניותא דאורייתא. דמאן דלא אית בי' אורייתא אתקרי מת. דאע"ג דסביל עניות. מ"מ כ"ז אינו קשה כעניות דאורייתא כמ"ש שהוא הפלא ופלא שנאמר לכן הנני יוסיף כו' (וכן נקרא מת. כיון דלית בי' תורה) ואיהי חיים כמ"ש כי חיים הם. ורפואה נגד העניות הנ"ל שכולל ב' מיתה ויסורין (והרפואה הוא התורה) ובאורייתא זוכה לתשובה עילאה וניצול משניהם (והנה) הש"י שולח עניות לאדם בעוה"ז להנצל מדינא דההוא עלמא. אבל למי שאינו נותן לו עניות. נותן לו עניות דאורייתא שהוא חלל בחייו. וסובל מרעין ומיתה בההוא עלמא. והאסוותא לזה שישוב ויתעסק באורייתא (וניצול משניהם ממרעין ומיתה בההוא עלמא. כי התורה) דאתמר בה עץ חיים היא וגו' (הרי ניצול ממיתה) והיא אסוותא לכל מרעין כד"א רפאות תהי לשרך: (ת"י כ"ב ס"ה א' ד"ה ולית עניותא):

יחודא דעמודי הכסא (בזו"ח כ"ד א' ע"ש ובביאורי הגר"א) כ"ה הוא כ"ב (אותיות א"ב) וג' דיה"ו. (וביחודא הנ"ל כ"ז אותיות) [שב' אותיות הן אותן עצמן דכ"ב שקדמו] (והכ"ה) הוא כנגד תנ"ך וכ"ב אתוון. וכ"ה בהיכלות כ"ב נהורין וג' נהורין כו'. וכן באשרי ג' אשרי (ב' בשחרית וא' במנחה) וכ"ב אתוון. ולפי שבשכמל"ו לא השלים רק לכ"ד. לכן גם דוד בדרגא דנוק' לא השלים רק לכ"ד שחסר נ' באשרי. שאנו משלימים בואנחנו נברך כו'. וסוד הכ"ד הוא כלל הגוף. שידוע שחו"ג ו' פרקין. וכן נו"ה ו' פרקין. וכן ת"ת הכולל (נחשב לו' פרקין) ויסוד הכולל (ג"כ ו'). וכ"ה בנוק'. וז"ש כ"ד כ"ד והשלמות לכ"ה הוא מלכות של כל או"א נקודה האמצעית: (ביאורו לזוהר ח"ב קל"ט ב'):

ע'

יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְהוָה בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

אין אומרים למנצח בשבתות ויו"ט ולא בר"ח וחנוכה וב' ימים של פורים קטן וגדול. ולא בע"פ (וברוב קהלות אשכנז בכל ערבי רגלים) ולא בחה"מ ולא בט"ב ולא בעי"כ. ובאסרו חג נחלקים המנהגים יש שאומרין ויש שאין אומרין וכן מנהג ק"ק פפ"ד ורוב אשכנז. אבל בער"ה ובב' ימים שבין אסרו חג של י"כ לערב סוכות. ובל"ג בעומר וג' ימי הגבלה. וט"ו בשבט אומרין למנצח.

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: יַעַנְךָ יְהוָה בְּיוֹם צָרָה יְשַׂגֶּבְךָ שֵׁם ׀ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: יִשְׁלַח־עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ: יִזְכֹּר כָּל־מִנְחֹתֶךָ וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה סֶלָה: יִתֶּן־לְךָ כִלְבָבֶךָ וְכָל־עֲצָתְךָ יְמַלֵּא: נְרַנְּנָה ׀ בִּישׁוּעָתֶךָ וּבְשֵׁם־אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹּל יְמַלֵּא יְהוָה כָּל־מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי הוֹשִׁיעַ יְהוָה מְשִׁיחוֹ יַעֲנֵהוּ מִשְּׁמֵי קָדְשׁוֹ בִּגְבֻרוֹת יֵשַׁע יְמִינוֹ: אֵלֶּה בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַסּוּסִים וַאֲנַחְנוּ ׀ בְּשֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נַזְכִּיר: הֵמָּה כָּרְעוּ וְנָפָלוּ וַאֲנַחְנוּ קַּמְנוּ וַנִּתְעוֹדָד: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ:

ובא

לקוטי הגר"א

ע' תיבין מלמנצח עד סוף המזמור שהן רומזין על ע' שנין חבלי משיח דלווחת איילתא ע' קלין שהן ימי צרה ומתוכן יגאלו. וקודם הגאולה יכבד הגלות יותר מכל הגלות כמ"ש בגלות מצרים תכבד העבודה כו' וזהו למהר הגאולה כמ"ש אגרא דכלה דוחקא. והוא שחרות השחר. שקודם שמתחיל להאיר היום הוא מחשיך יותר מכל הלילה. ולכן נק' שחר. וע' קלין הן ע' שנה. והן נקראין חבלי משיח שכל הגלות דומה להרה שמתקרבת הלידה כל יום והגאולה דומה ללידה כמ"ש היולד גו' כו' כי ילדה ציון כו' וכשמתקרבת לילד אז כואבת יותר מכל ימי הריונה כמ"ש הרבה כו' והרנך בצער הריון שהוא הגלות וכשיושבת על המשבר זהו חבלי משיח. וכמו שהיושבת על המשבר תקוה לילד מהרה. כן יקוו באותו זמן לגאול מהרה (ביאורו לזוהר ח"ב קי"ט ב') וכ"ה בתיקונים ס"ו א' שבעין תיבין דמזמור יענך ה' ביום צרה אינון לקביל שבעים צירים דאיתון כו' עש"ה: י"ה וב' הויות ואדנ"י גי' ר"ת ידו"ד הושיע"ה המל"ך יעננ"ו ביו"ם קראנ"ו. הוא סוד קו

המדה

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְהוָֹה׃ וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי
אוֹתָם אָמַר יְהוָֹה רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא יָמוּשׁוּ
מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְהוָֹה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃ וְאַתָּה
קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ ׀ קָדוֹשׁ
קָדוֹשׁ יְהוָֹה צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְאָמְרִין
קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד
גְּבוּרְתֵּהּ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְהוָֹה צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא
זִיו יְקָרֵהּ׃ וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד
יְהוָֹה מִמְּקוֹמוֹ׃ וּנְטָלַתְנִי רוּחָא וְשִׁמְעֵת בַּתְרַי קָל זִיעַ סַגִּיא דִּמְשַׁבְּחִין
וְאָמְרִין׃ בְּרִיךְ יְקָרָא דַיהוָֹה מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ׃ יְהוָֹה ׀ יִמְלֹךְ לְעֹלָם
וָעֶד׃ יְהוָֹה מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יְהוָֹה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ
וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ׃ וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב
אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ׃ כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל־
קֹרְאֶיךָ׃ צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת׃ תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד

לאברהם

לקוטי הגר״א

המדה כן שמעתי מפיו. עכ״ל בהד״ק. (וצ״ל כי ק״ו עם הוי״ה גי׳ שמות הנ״ל ר״ת הנ״ל):

קדושת ובא לציון היא תוספת קדושה לנו על המלאכים ולכך אומרים בלשון תרגום וכמ״ש בפ׳ תרומה דף קל״ב וקל״ג: (ביאורו להיכלות פקודי סוף רמ״ז א׳):

וקרא זה אל זה. נו״ה חד חברא אית לי׳. שהן תרי פלגי דגופא שכל מעשיהם ביחד כידוע ולכן יהבי רשות זה לזה. כמ״ש וקרא זה אל זה שנותנין רשות זה לזה כידוע. והן בנו״ה שבהן שריין זו״נ כידוע (איהו בנצח ואיהי בהוד) ובהן י״ב ניצורות בכל א׳. (בגי׳ זה). כידוע שבב׳ כליות (נו״ה) בכ״א י״ב ניצורות. והן למודי ה׳. ותרגום וקרא זה כו׳ ומקבלין דין מן דין כו׳: (ביאורו לתז״ח ל׳ ע״ב):

השכינה אתקריאת רעש מסט׳ דמים ימינא. כמ״ש וקולו כמים רבים. הרעים ה׳ על המים כו׳. הה״ד ואשמע אחרי קול רעש גדול. וגדול מסט׳ דימינא. והוא בסט׳ דקדושה בכי״מ. והוא בשכינה. ואשמע אחרי (והשכינה מאחורי ז״א) וראית את אחורי כידוע: (ביאורו לתז״ח פ״א א׳ בד״ה אתקריאת ובד״ה הה״ד):

תתן אמת ליעקב. (כי יעקב איש תם) וא׳ הוא מאימא כמש״ל בפי׳ ס״ז ב׳ (גוף וברית אינון ו׳ ו׳) ושריא בהון א׳ (והוא הלב אימא שהוא בגוף ת״ת) דמסטרי׳ דו׳ נק׳ ת״ם דהוא תם בלורתיה. פשוט מכל לד ו׳. וא׳ באמלע. והוא א׳ דאקי״ק דנחים בי׳ בשמא מפרש להשלימו בדם (והוא סוד דם האד״ם גי׳ מ״ה. והוא כשנתמלא הוא״ו בא׳ ובלא א׳ הוא דם. וכשנתמלא בא׳ דאהי״ה באחוריים שהוא ג״כ גי׳ ד״ם. נעשה שם מ״ה

מלא

לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּֽעְתָּ לַאֲבֹתֵֽינוּ מִֽימֵי קֶֽדֶם׃ בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם ׀ יוֹם יַֽעֲמָס־לָֽנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵֽנוּ סֶֽלָה׃ יְהוָֹה צְבָאוֹת עִמָּֽנוּ מִשְׂגָּב לָֽנוּ אֱלֹהֵי יַֽעֲקֹב סֶֽלָה׃ יְהוָֹה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵֽחַ בָּךְ׃ יְהוָֹה הוֹשִֽׁיעָה הַמֶּֽלֶךְ יַֽעֲנֵֽנוּ בְיוֹם קָרְאֵֽנוּ׃ בָּרוּךְ (הוּא) אֱלֹהֵֽינוּ שֶׁבְּרָאָֽנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָֽנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָֽתַן־לָֽנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵֽנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּֽנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּֽנוּ אַֽהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַֽעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם לְמַֽעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּֽהָלָה׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶֽיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵֽינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵֽינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּֽיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִֽׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא׃ לְמַֽעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְהוָֹה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶֽךָּ׃ בָּרוּךְ הַגֶּֽבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיהוָֹה וְהָיָה יְהוָֹה מִבְטַחוֹ׃ בִּטְחוּ בַיהוָֹה עֲדֵי עַד כִּי בְּיָהּ יְהוָֹה צוּר עוֹלָמִים׃ וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶֽךָ כִּי לֹא עָזַֽבְתָּ דֹרְשֶֽׁיךָ יְהוָֹה׃ יְהוָֹה חָפֵץ לְמַֽעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר׃

ועתה

לקוטי הגר"א

מלא שנכנס א' דאהי' בתוך הדם דהוי"ה בתוך הוא"ו ונעשה אדם וזהו שופך דם האדם באדם כמ"ש האריז"ל) חותם דתם. (והוא כנ"ל כי בלא א' הוא תם. כנ"ל. ועם א' נעשה אמת. והא' בא) להשלים כאן וכאן (פי' באדם ובאמת) : (תכ"ב ס"ו ע"ב בד"ה תתן אמת) :

וישם בלבנו אהבתו ויראתו כו' למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה. פי' כי יש שתי נשים שאין להם בנים מב' בחי'. א' עקרה אשר לא ילדה. וא' היולדת וקוברת. והיא המילדת לבהלה וכן יש ב' ענינים רעים בלומדי התורה. א' הלומד עם פניות לקנטר. והוא המייגע בתורה. אך יגיעתו לריק. שהתורה שלומד הוא ריק ואין בו ממש. והוא כמו עקרה לא ילדה שיגיעתה לריק. והב' הוא שלומד ואח"כ פורש ח"ו. והוא כמו מוליד לבהלה. שהיא אשה היולדת וקוברת והוא דומה לה שאובד מה שלמד אף מתחלה וכמ"ש שנה ופירש כו' וזהו לבהלה. ואלו הב' הוא מחמת שלומד בלתי יראת ה' נגע בלבו ולכן פוסק אח"כ וזהו שאנו מתפללין ומבקשים להשי"ת שישים בלבנו יראתו ואהבתו למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה: (ביאורו למשלי ל' פ' ט'):

וכן כ' רבינו בביאורו למשלי י"ט פ' ה' וז"ל. כמו שאנו אומרים בתפלה למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה. והוא כי שקר הוא שלומד ואינו מקיים. והוא שבעת לימודו חושב רק למלאות פניותו ולקנטר. וכזב הוא שלומד ומקיים אך שהוא לימים מועטים פורש מהכל. וזהו לא ניגע לריק הוא שקר. שהוא ריק שבעת יגיעתו בתורה הוא לריק אין בו ממש. ולא נלד. כלומר אף שנולד והוא שעושה מע"ט ולומד. אך הוא לבהלה במה שפורש אח"כ כמ"ש שנה ופירש כו' עכ"ל:

כי בי"ה ה' צור עולמים. באת י' צייר עלמא דאתי. ובאת ה' עלמא דין ור"ל בינה דהיא עלמא דאתי נבראת מחכמה דהיא אות יו"ד. והעוה"ז דהוא עולם השפל עולם העשי' נברא בה' אחרונה. דמל' מקננא באופן: (הק' ת"ז ה' א'):

תפלה לקוטי הגר"א שחרית

ב' תרין היכלין לתרין אתוון דאינון י"ה ומאי ניהו ב' היכלין אלין. אלא חד איהו אהי"ה ותניינא אדנ"י. ותרווייהו אינון כיוויין לתרין אתוון י"ה אבא ואימא. ור"ל (כי הב' הנ"ל הוא) ב' של בראשית. וזה השם של בי"ה וז"ש כי בי"ה כו'. ואמרו עוה"ב ביו"ד ועוה"ז בה'. וע"י התלבשות בהיכלין דב': (תכ"ב ס"ב א'):

או"א מסט' דברתא דמלכא טפין אתקריאו דאתמר בהגן ויילר. כי בי"ה ה' צור עולמים. צייר תרין עלמין דקיקין עלמין דברתא דמלכא. ר"ל חו"ב דשכינה שהן טפין. וז"ש דקיקין: (תז"ח ע"ה א' בד"ה תרין עלמין דקיקין):

מבואר בע"ח שער או"א כי ב' חלקים של י' דמילוי ה"י מתלבשת בי' דוא"ו ע"ש ור"ל כי לעולם הז"ת דעליין מתלבשין בתתאין. והם סוד ב' בחי'. שהם ו"ת בחי' א'. ומלכות בחי' ב'. וא"כ כשהב' בחי' החיצוניות מתלבשים בי' דוא"ו כנ"ל הרי י"ב ואח"כ ב' הפנימים מתלבשים בג"ר דואו הרי ה'. וז"ש כי בי"ה ה' צור עולמים. בי"ה סוד י"ב וה' הנ"ל. והוא סוד ה' אחד ושמו אחד. כי כשיורדים הב' הנ"ל נשאר שם י"ג. וכן למטה י"ג ב' יחודים והוא התקשרות י"ה בו"ה והבן: (נדפס בסוף אג' ברכות בליקוטים מהדרת קודם):

ענין כלל התפלה מבואר (בפירושו למגלת [אסתר) וז"ל. וחמת המלך שככה בקרבנות שנתהפך מחרי אף לנ"ר. ותוסף אסתר הוא פסוקי דזמרה. ותדבר הוא ק"ש. כמ"ש וידבר אלקים את כל הדברים האלה כו'. ובק"ש נרמז כל העשרת הדברות כמ"ש בירושלמי. ותפול הוא נפילת אפים. אע"פ שהוא אחר התפלה. המחשבה הוא קודם התפלה בברכת ק"ש כמ"ש בזוהר בראשית (דף מ"ה א') הכא הוא השתחואה. ותבך הוא תפלה. כי שם צריך כוונת הלב ועיקר הכוונה הוא בדמע. ותתחנן לו בתחנונים של אחר התפלה שמשם הוא כל הבקשות ליחיד. ועיקר התפלות הוא נצור לשוני מרע כו' שהוא עיקר כו'. כי ד' ראשי עבירות הן והן ג' ע"ז ג"ע וש"ד. ולשה"ר יותר מכולם. לכן התקינו בתחלה נצור לשוני מרע ואחר כך בסיום וקלקל מחשבתם. וז"ש את רעת המן שהוא לשון הרע ואת מחשבתו הוא נגד וקלקל מחשבתם. וכן בי"ח ברכות של תפלה שאנו מתפללין השיבנו לתורתך. ובסיום אנו מתפללין ולירושלים כו'. פי' רצונו של יצה"ר להחטיא את האדם ושלא יהיה לו עוה"ב. וזהו השיבנו ולירושלים. וז"ש את רעת הוא לחטיא. ואת מחשבתו כי כוונתו שלא יהי' לו עוה"ב. על היהודים. כי הוא אינו עומד אלא נגד היהודים להחטיאם. ותקם אסתר. הוא אשרי שאחר נפילת אפים. ותעמוד הוא בקדושא דסידרא. שע"ז הוא עומד כל העולם כמ"ש רז"ל על מה קיימא עלמא על קדושה דסדרא כו'. ותאמר הוא תפלה שלאחריו כמ"ש לקמן אי"ה. כי איככה אוכל כו'. פי' כי יש ב' מדות רעות לא' שאדם לומד בפניות והוא הבל וריק. וז"ש ותם לריק כחכם. כי הוא לומד כל ימיו והכל לריק. והב' שלומד לש"ש ואח"כ אינו לומד כלל. וע"ז אנו מתפללין. לא ניגע לריק דהיינו נגד הלומד בפניות רעות. ולא נלד לבהלה הוא נגד הלומד במחשבה טובה ואח"כ פורש וזהו לבהלה (עכ"ל בביאורו למגלת אסתר ח'):

דיני קדיש

לקוטי דינים מהגר"א

א) **ברעותי'** הכף דגושה. דקאי על יתגדל ויתקדש ולא על תיבת דברא. ורצ"י מגוסח על הכל יתגדל כו' כרצונו וכרצון יראיו כו'. תתקבל צלותהון בחולם הלמד וכן ההא: (עד כאן לשונו בדיוקים שבנוסח התפלה סוף סימן רמ"א):

מעשה רב

א) **נוסח** הקדיש יתגדל ויתקדש שני הדלתין בצירי כדע' רש"י בלקוטי פרדס שהוא לשון עברי. ברעותי' הכף בדגש מברך במדרש

מברַך הריש בפתח. כי הוא פעול ללשון ארמי. ואם יאמר הריש בצירי יהיה בינוני פועל ללשון עברי ויהי' היפך המכוון. ויתעלה שמיה דקודשא ב"ה. ואין אומרים ויתהלל. וצריך לומר קודשא ב"ה כאחד. תתקבל צלותהון הלמד בחולם וכן הה"א. דכל ישראל:

ב) **עיקר** עניות אמן יש"ר אינו כ"א עד עלמיא ולא יותר. כי יתברך קאי אלמטה אשמי' דקודשא ב"ה. ואם מגיע לעלמיא והש"ץ כבר אמר איזה תיבות מיתברך ולהלן

ב') **במדריש** אר"א בר' יוסי פ"א הייתי מהלך בדרך ומלאתי אליהו ז"ל ועמיה ד' אלפים גמלים טעונים אמרתי לו מה אלו טעונים א"ל אף וחימה. למה לעשות נקמה באף וחימה ממי שמספר בין קדיש לברכו בין ברכה לברכה בין פרק לפרק בין אמן יש"ר ליתברך וכן כ' הר"י גיקטליא שיש לסמוך ע"פ הסוד. אבל כל הפוסקים כ' לענות עד עלמיא בלבד. שיש בו כ"ח אותיות. וכ"כ הגאונים וכ"כ הרמב"ם. בסדור התפלות שם ומהמדרש הראי' להיפך. כדבריהם (של הרמב"ם והגאונים). דחשיב לה כבין הפרקים. וכבין קדיש לברכו ובין ברכה לברכה. לא אסר אלא שלא ידבר ביניהם. לפי שהיחיד עונה עד שם. ושומע מהם ושותק (פי' ששומע ושותק כדי לצאת מהקדיש מעלמיא ולמטה כי בשמיעה יוצא כי שומע כעונה כדעת רש"י). ורגילין ההדיוטות. וכן בין קדיש כו' ולכן לא אמר ממי שמספר קודם עלמיא ובאמצע הברכה (כי באמצע עניתן לא יפסיקו בדבור גם ההדיוטות. משא"כ מעלמיא ולמטה שא"ל לענות). ומ"ש הרי"ג ע"פ הסוד לפי דלא עדיף מבין הפרקים שע"פ הסוד הן תכופות כידוע למבין שהן משלבות. ואין לך קילון יותר מזה. ואסר ג"כ במדרש הנ"ל. ואעפ"כ א"א כאחד. וקל יותר מבאמצע הפרק וכן כ' הרמב"ם והטור לענות עד עלמיא בלבד וכן עיקר (סי' נ"ו ס"ק ט'):

ג') **משמע** מדברי רבינו דאם מפסיק (בשתיקה) בין שמיה לרבא וכן בין רבא למברך לית לן בה דאסוקי מלתא היא כדאסקינן בסוכה ל"ט א' (שם ס"ק א'):

ד') **כ'** הד"מ בסי' נ"ו כתב א"ז י"ל דקודשא ולנוח באתנחתא. ואח"כ בריך הוא לעילא מכל ברכתא וכו' אבל שמפסיק אלל בריך הוא ואח"כ מתחיל לעילא טועה הוא עכ"ל ומפרש דקודשא מסיים ובריך הוא מתחיל ברכה אחרת. ודבריו צ"ע דנראה דקודשא בריך הוא קאי על שמו ית'. ולעילא מתחיל וקאי אלמעלה שאמר יתברך כו'. וכ"מ ברמב"ם וש"ע (גם לפי מנהגם) שכ' שאחר ב"ה עונין אמן. ושגגה היא (שם ס"ק ח'):

ה') **כתב** הטור בסי' נ"ו שאין לומר בקדיש ויתהלל מפני שאין לומר רק ז' תיבות של שבחים כנגד ז' רקיעים. ובלא ויתהלל הוי ז' עם יתברך. וסברת האומרים משום דאי' בכתבים שביתברך כו' יש ז' תיבות שהם מ"ב אותיות נגד שם מ"ב וגם יש בהם ז' ווין שהם ג"כ מ"ב. וביהא שמי' רבא יש ג"כ ז' תיבות שהן כנגד הארץ שכוללת ז' ארצות. ומשום הכי ביהא שמי' רבא ז' תיבות של שבח א' לפי שהוא נגד הארץ שהיא א' שכוללת ז' ארצות אבל הז' רקיעים. הם כ"א בפ"ע. לכן ביתברך שהוא נגד הרקיע יש ז' תיבות שכ"א בפ"ע. וביהא שמי' רבא יש כ"ח אותיות כנגד מילוי דמילוי שם בן ד' שיש שם ג"כ כ"ח אותיות. ועם המ"ב הם ע'. וז"ש כל העונה אמן יהש"ר בכל כחו קורעין לו גז"ד של ע' שנה

לקוטי דינים וביאורים

מ"ש כרעותי' הכף בדגש מבואר בלקוטי דינים מהגר"א סי' א'. מ"ש מברך כו' זה מבואר בפנים. כי צריך שיהי' הכוונה שהשי"ת הוא המבורך. ובלשון תרגום מברך הוא כמו מבירך בלה"ק שהיא המכוון. משא"כ אם אומר מברך יהי' פירושו מברך את אחרים וזה אינו מהמכוון:

מ"ש ויתעלה שמי' דקב"ה וא"א ויתהלל נתבאר בליקוטים הנ"ל סי' ה':— מ"ש וצ"ל קודשא ב"ה כאחד נתבאר שם סי' ד';— מ"ש עיקר עניות אמן כו' כבר נתבאר שם סי' ב':

ולהלן אומר יתברך כו' עד שמגיע למקום שהש"ץ אומר. ושותק ושומע. אין לומר הפסוקים בקדיש רק יענה אמן:

ג) **אין** לכרוע שום כריעה בקדיש:

שנה (ל"ע דבשבת קי"ט ב' ליתא שם תיבות של ע' שנה. אמנם ברי"ף פ' מי שמתו וברא"ש שם סי' י"ט גרסי הכי): ולפ"ז בלא ויתהלל אפי' נחשוב יתברך לא יהא מ"ב אותיות ולא ז' ווין. אבל העיקר נראה כדעת הטור שאין לומר ויתהלל שאין שייך אח"כ לומר לעילא מכל ברכתא. משא"כ לתיבת ויתעלה שייך שפיר לעילא כו' ואפ"ה יש כאן מ"ב אותיות וז' ווין עם יתברך. שבויתרומם יש ב' ווין שבכל בנין מרובע ל"ל ב' ווין (עכ"ל בסיף סי' רמ"א):

ו') **נראה** שאין לכרוע כלל בקדיש דאין להוסיף כלל על הכריעות. וא"ל כוין שאינו בתפלת י"ח לית לן בה. וכמ"ש התו"ס בברכות ל"א א' בד"ה ומולאו כו' [דלא דמי] דהתם תחנונים של יחיד איירי. ומה שלא קבעו בתפלה. אבל במה שקבעו אפילו אינו בתפלת י"ח אין לכרוע. דהא אפילו הכורע בהודאה של ברכת המזון והלל ה"ז מגונה [כמ"ש ברכות ל"ד ב'] (סי' נ"ו ס"ק יו"ד)

לקוטי דינים וביאורים

בז"ש אין לומר הפסוקים בקדיש נראה הטעם שבשביל אמירת הפסוקים לא יענה אמן כדת ולכן יותר טוב שלא לומר: — מ"ש אין לכרוע שום כריעה נתבאר בליקוטי דינים מהגר"א סי' ו':

תפלת שחרית

כל ימות השנה כשאין מוסף אומר הש"ץ קדיש תתקבל אחר ובא לציון. אבל כשיש מוסף אומר הש"ץ רק ח"ק על סדר קדוש' ומתפללין מוסף. ובר"ח חולצין התפילין קודם תפלת מוסף.

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה

שמה

לקוטי הגר"א

נגד (ג' דברים) מה שכתוב והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי כו'. הן הג' דברים שאנו אומרים בקדיש. יתגדל. ויתקדש כו' וימליך כו' והן הג' קדושות שהן קדוש וברוך וימלוך: (ספ"ס ח' פ' ה'):

בעגלא ובזמן קריב. בעגלא הוא שימהר הקב"ה להביא הגאולה. וגם הגאולה גופא יהיה הכל בזמן קרוב. שהגאולה תהיה בהרבה עניינים כמו תחית המתים וגיג ומגוג ויהיו הכל בזמן קרוב זה אחר זה: (אדרת אליהו האזינו פ' ל"ה):

יהא שמי' רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא. והוא ג' עולמות שהן ג' שמות אק"י הוי"ה אדני והן ה' פרצופים לכן לעלמי עלמי' כפול. כ"א ב': (ביאורו לתז"ח ל' א' בד"ה בריך הוא):

אור

שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא (בעש"ת וּלְעֵלָּא) מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן־־שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל־־כָּל־־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

כשיש מילה בביהכ"נ מלין קודם עלינו.

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. שהם כו' וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וְכִסֵּא

כבודו

לקוטי הגר"א

אור מסטרא דימינא דא אברהם (מדת החסד) **יומא** קדמאה. חשך מסטרא דשמאלא דיצחק יומא תניינא (גבורה). יעקב אתלבש בתרווייהו כו' עמודא דאמצעיתא איהו עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה דנהיר בתרווייהו כו' ענן מסטרא דילי' מיא. חשך מסטרא דילי' אשא. עמוד איהו שלום בינייהו. כי יעקב הוא עמוד עמודא דאמצעיתא. הה"ד עושה שלום במרומיו. וכד איהו באמצעיתא ולא קרב זה אל זה כל הלילה לא קרב מיא לאשא ולא אשא למיא. דאיהו אפרים בינייהו. האי איהו מחלוקת לשם שמים כגון הלל ושמאי כו' שהן הלל מסט' דרחמי שהוא הי' עניו. ושמאי מסט' דדינא קפדן כידוע ותכ"א לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא כו' שלום בינייהו. וכן מיכאל וגבריאל ושר שלום מכריע ביניהם וזהו עושה שלום במרומיו ואיהו אדם דלתתא מט"ט. ר"ל בדיוקנא דעד"א מכריע שנקרא אדם כידוע והוא נקרא נוריאל (בגי' רמון דמט"ט) מסט' דחיות מלבר. ומלגאו נק' מט"ט אדם שמא מפרש כמו באצילות ששם מתלבש שמו ט"ט שבו: (תז"ח פ"ו ע"ב):

תרין עטרין ותרין אחסנתין (שהם חו"ב חו"ג מוחין דזו"נ כידוע) וכן בעבודת ה' הן ג"כ ב'. נחלת אבות (אחסנתין הנ"ל) תורה ומצות כמ"ש תורה צוה לנו משה וגו'. ותרין עטרין הם עבודת ה' עצמה. כמ"ש אלי אתה ואודך. אשרי העם שככה לו אשרי וגו'. וז"ש מה טוב חלקנו ומה נעים וגו' (הוא לענין עבודת ה' עצמה כמ"ש אשרי העם כו'. ומה יפה ירושתינו הוא ב' אחסנתין תורה ומצות) וזהו **שלא עשנו כגויי הארצות** כו' **ולא שמנו** כו' (נגד תרין אחסנתין תורה ומצות) **שלא שם חלקנו** כו'. (הוא נגד העבודה כנ"ל מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו) וכמ"ש חבלים נפלו לי בנעימים כו' אף נחלת כו' אברך כו' אף לילות כו': (משלי כ"ז פ' כ"ז):

כְּבוֹדוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד. אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

על

לקוטי הגר"א

ע"י התורה אם אבן הוא נימוח ולא נשאר אלא לב אחד לאבינו שבשמים. כי ישלימנו אתך ונעשו לב אחד. וז"ש רז"ל ואים כתוב היינו חליל לוחין. שהוא חלול מן התורה שנתנה בלוחות. ואז ילבב. יש לו ב' לבבות. והנה ב' הלבבות הם רפ"ח ניצוצין. והן כף זכות וכף חובה. נגד מ"ע ומל"ת. ולשון חק מכריע בינתיים הוא התורה ונעשו שניהם אחד כמ"ש וידעת היום ע"י הדעת. והשבות אל לבבך הם חו"ב כי הנתיבות הם כפולים הם ב' לבבות. תדע כי ה' הוא האלקים דייקא. כי ב' לבבות הן בתורה כידוע. ואינם מתמתקים אלא בסוד א' המייחדם. וז"ש שם שלם. ועם ה' של לב הב' שבו נשלם השם כידוע בסוד השושנה נעשה ש"ך וע"י התורה המייחדים הוא שכ"ה: (ביאורו לבבא בתרא פ"א י"ב ב'):

וסוד האיך הוי"ה הוא אלקים כ' בז"ח בדף ע"ד ע"א בשני גוונין. א' מילוי הוי"ה הוא מ"ה ה"א. ומ"ה ה"א גי' פ"ו שם אלקים. ב'. שם הוי"ה גי' כ"ו. כף ו"ו גי' אלקים ג"כ (פי' כי כף' ו' של המילוי לבד גי' אלקים). וגוון שלישי כמ"ש בתיקונים אלל שושנה. (של א') [צ"ל מלא] שבאלקים הוא וא"ו של שם הוי"ה שהוא הוי"ה גבר שליש (ע' בתל"ח ו' מלא. וכ' רבינו מלא דאלקים הוא בעד"א שהוא נק' מלא כמ"ש סוף תמ"ז ומלא מסט' דעד"א ועמש"ם דהוא מלא ברכת ה' דאשלים לתרין סטרין ואשלים למעלה ולמטה וכולל הכל עכ"ל. ובתמ"ז כ' שהוא גי' מלא וכוונתו כי עד"א בפשוטו הוי"ה ובמילואו אד"ם מ"ה וביחד גי' מל"א) ונשאר אותיות י"ה שהן בעלמן י"ה של הוי"ה. וה' אותיות של אלקים הוא ה' בתראה של שם הוי"ה. שלכן היא כוללת כל השם. ומקבלת מכולן. והן מספר האותיות לבדן שהן במלכות בדרגא בתראה דילה כידוע. ובג' גוונין אלו לדעת כי ה' הוא אלקים כנ"ל. אומר האלקים בתוספת

שער נפתלי

מ"ש והנה ב' הלבבות הם רפ"ח ניצוצין. כי ב' לבבות הם שני יצרין כמ"ש רז"ל בכל לבבך בשני יצריך כמ"ש שהן כף זכות וכף חובה. מ"ע ומל"ת שהן שני הכפות ידים שמאל וימין. והנה ידוע כי ימין חס"ד ע"ב נגד ע"ב תיבין דשם ע"ב. ושמאל גבור"ה רי"ו נגד רי"ו אותיות דשם הנ"ל והם ע"ב רי"ו גי' רפ"ח, וידוע כי משבירת המלכים בא כף זכות וחובה שני היצרין ושם נפלו רפ"ח ניצוצין כמ"ש האריז"ל: מ"ש הם חו"ב כי הנתיבות הם כפולים הם ב' לבבות. כידוע כי ל"ב נתיבות בחכמה. והבינה נק' לב ושני לבבות הנ"ל גי' ס"ד אלא שא' נעלם בסוד נתיב לא ידעו עיט כי נתיב א' משניהם נכללים זה בזה כי הם תרין רעין דלא מתפרשין ויסוד החכמה נעלם בבינה ונשאר ל"א ול"ב גי' ס"ג שבבינה והוא סוד שם ייא"י שבס"ג גי' א"ל. ושאר האותיות שבס"ג גי' ל"ב כמ"ש רבינו במקום אחר. וז"ש רבינו כאן סוד א' המייחדם. והוא סוד א"א המייחד בין חו"ב כמ"ש בליקוט שלאחר זה והוא סוד הו"א כידוע. מ"ש וז"ס שם שלם. ידוע כי הוי"ה אלקים בשילוב הוא שם שלם יב"ק. והוא נבלל בה' של שם הוי"ה כנגד ה' אותיות דאלקים: ומ"ש ועם ה' של לב הב'. נ"ל פי' כי הבינה נק' ה' של שם. וכשנצרף ה' זה עם ל"ב הוא הב"ל גי' ל"ז. ובזה נשלם השם כי מילוי ס"ג ני' ל"ז הב"ל כידוע. והנה ב' לבבות הנ"ל הן בגי' די"ן דאדני. וא' דאדני הוא א' המייחדם. והנה ה' של ל"ב הנ"ל בשנכפילו עם די"ן יהי' גי' ש"ך וכשנכפיל עם ה' גם א' הנ"ל המייחדם הוא שכ"ה. והוא הכל ע"י התורה שהיא תרי"ג מצות. והנה ב' לבבות שהם רפ"ח כנ"ל ומיתוקם שהיא שכ"ה. הם בגי' תרי"ג ולכן התורה הוא המייחדם: ומ"ש בסוד השושנה. ע' בתיקון ל"ח ובריש הקדמת הזוהר:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת
עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן
לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ.
לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי
תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ
יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ.
וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עוֹל מַלְכוּתֶךָ. וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה

לעולם

לקוטי הגר"א

בתוספת ה'. כי ה' בתראה של השם כשהיא באצילות היא ה' בתראה. ובבריאה בשיר אלקים בסוד ע"ה טו"ר כידוע. וכמ"ש בזוהר בראשית דף כ' ע"א ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים כו' עד. באת ה' בחבורה דאתוון בשמא קדישא ע"ש. וז"ש האלקים דסליק שמא דאלקים באת ה'. ואז ה' הוא אלקים. וסוד בראשית שם מלא כידוע: (עכ"ל בהדר"ק כ"י):

עוד כ' שם וז"ל. ואמר ה' היא אלקים שכלל כל האצילות הוא ג' שמות של א"א ושל זו"נ כידוע. כי א"א במזלין אתכלילן ונכללין בזו"ן בעת הזיווג. בסוד ואברהם ושרה זקנים באים בימים. שהן נק' זקנים בסוד סבא דסבין כידוע. ויחודם הוא במזלא שהוא א"א המיחדם ונק' הוא כמ"ש בא"ר וא"ז וזהו ה' הוא אלקים והן בסוד ג' אבות כמ"ש בביא' על ספר"ל שאברהם ויצחק הן בסוד זו"נ. ויעקב בסוד א"א והבריח התיכון כו'. עכ"ל שם :

על כן נקוה לך כו' זה נאמר ג"כ על הע' שנין. כמו היושבת על המשבר שתקוה לילד מהרה כן יקוו באותו זמן לגאול מהרה. וז"ש **לראות מהרה בתפארת עוזך** ולכן יש בו ע' תיבות (נגד ע' קלין וע' שנין דחבלי משיח) ועל כן הוא תיבה אחת. [מ"כ עפ"ג. ר"ל מלת כ"ן גי' ע' וז"ש בר"מ כ"ן הייני כו' וזהו על כ"ן נקוה עכ"מ על הגליון ואני דוד אומר (הוא הרד"ל) שהדבר אמת בכוונת הר"מ אבל רבינו הגר"א ז"ל כיוון כאן למספר התיבות בעל כן נקוה לך עד תמליך בכבוד (ומככתוב בתורתך ואילך אין שייך להנוסח כי הוא נמשך מנוסח מלכיות דר"ה כידוע) שהן ע"א תיבות. וכ' רבינו ז"ל שעל כן נחשבים ב' התיבות רק לתיבה א' מפני שהן מחוברין יחד. וכעין מ"ש רבינו ז"ל בלקוטיו על מאמר הזוהר בשלח (נ"ב) מ"ח תיבין בפסוקי שם ע"ב. שכל התיבות שהן במקף יחד נחשבין לתיבה א' ע"ש]-ול"נ. כי באמת נוסח רבינו של"ל גם ככתוב בתורתך ה' ימלוך לעולם ועד. ולא נמשך מן המלכיות רק מונאמר והלאה. ונ"ל שרבינו חשיב עד ה' ימלוך לעולם ועד. ויש ע"ז תיבות אלא ששה תיבות במקף בכל הסידורים המדויקים והם. וכל בני. כל רשעי כל יושבי כל ברך. כל לשון. את עול. ונשאר רק ע"א תיבות אם נחשוב המוקפים לאחד. והוסיף רבינו כי על כן נחשב ג"כ לאחד א"כ נשאר ע' בדקדוק : (ע' בבאורו לזוהר ח"ב ק"ט ב') :

ולכבוד שמך יקר יתנו. (הוא סוד התרגום של תורה. ויקר הוא לשון תרגום שאונקלוס הגר אמרו לכבוד שמו שהתורה שמותיו של הקב"ה. בסוד) ואתם ידעתם את נפש הגר (שהוא מגנה כידוע. וכתיב) והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה כו'. ונגה כאור כו': (ביאורו למגילה ג' א') :

לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃

יתום מאב ואם או אבל תוך י"ב חדש. גם בכל שנה אותו יום שמת לו אב או אם. אומר קדיש יתום היינו קדיש שלם בלא תתקבל. ומנהג פשוט בין האשכנזים שפוסק האבל לומר קדיש בתשלום י"א חדש.

אחר שמיעת ד' קדישים מותר להסיר התפילין. ואינו נכון לחלצם בביה"כ משום דאמרינן וירם יד במלך שחולץ תפילין בפניו שמסיר המורא מפניו. עאכ"ו כשמסלק מורא מלכות שמים מעליו בבית המלך. לכן אם אפשר טוב להמתין עד שיבוא בהם לביתו. ולפחות יזהר שלא לחלוץ אותן בפני אה"ק. אמנם הממהר לחלצן מחמת שאינו יכול להזהר בהן בקדושה כראוי אינו מגונה. וחולצין של ראש תחלה ביד שמאל ואח"כ של יד. ובראשונה מסיר הכריכות מעל אצבעו.

בכל ק"ק נוהגים לומר בכל יום השיר שהיו הלוים אומרים במקדש ואומרים

בראשון בשבת. היום ראשון בשבת שבו היו הלויים אומרים במקדש

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ כִּי־הוּא עַל־יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ׃ מִי יַעֲלֶה בְהַר יְהוָה וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ׃ נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה׃ יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃ זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁיו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃ מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה׃

בשני בשבת אומרים. היום שני בשבת שבו היו הלויים אומרים במקדש

שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי־קֹרַח׃ גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ׃ יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל־הָאָרֶץ הַר־צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת

מלך

לקוטי הגר"א

מי יעלה בהר ה' כו' אשר לא נשא לשוא נפשו. ומפרש (בתז"ח כי) נפשו הוא שכינה כמו נשבע ה' בנפשו כו' והוא אשר מל ופרע. שנפש המילה שכינה אינה בשוא ערלה (והוא) נטר אותה: (תז"ח פ"ו ד'):

שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם. (אמר שערים. ל' רבים. וכן פתחי ל' רבים) שהן ב' שערי צדק. וכן פתחי עולם. והוא (אות) ב' שתים וכן צורתו כשער. כמ"ש למה ב' פתוח מלפניו כו'. וב' הוא דרגא דצדק. והיא זה השער לה' (תס"ט ל"ד א'. וע' בתי"ח כ"ח ב' תרין תרעין שבא שערי צדק. וע' בסוף הקת"ז ואיהי דלת דתרין תרעין):

יפה נוף משוש כל הארץ. ר"ל צדיק ואיהו יפה בסוד יוסף יפה תואר כו' וכל הדר דגופא בי' תליא. (והוא) נוף כי הוא ענפא מגופא ואיהו משוש כל הארץ ודא'. דלית חדוה לאתתא אלא בי'. וכ"ש למקום כל של הארץ. והצדיק הוא ז' ו' י' ע"ג בעטרה שבראשו אבל

יפה

מֶלֶךְ רָב: אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב: כִּי־הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ
עָבְרוּ יַחְדָּו: הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ נֶחְפָּזוּ: רְעָדָה אֲחָזָתַם שָׁם
חִיל כַּיּוֹלֵדָה: בְּרוּחַ קָדִים תְּשַׁבֵּר אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ: כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן
רָאִינוּ בְּעִיר יְהוָה־צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד־עוֹלָם סֶלָה:
דִּמִּינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ בְּקֶרֶב הֵיכָלֶךָ: כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֵּן תְּהִלָּתְךָ עַל־
קַצְוֵי־אֶרֶץ צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ: יִשְׂמַח הַר־צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה
לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: סֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ: שִׁיתוּ לִבְּכֶם לְחֵילָה
פַּסְּגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן: כִּי זֶה אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ
עוֹלָם וָעֶד הוּא יְנַהֲגֵנוּ עַל־מוּת:

בשלישי בשבת אומרים. היום שלישי בשבת שבו היו הלויים אומרים במקדש

מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: עַד־
מָתַי תִּשְׁפְּטוּ־עָוֶל וּפְנֵי רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ־סֶלָה: שִׁפְטוּ־דַל וְיָתוֹם עָנִי וָרָשׁ
הַצְדִּיקוּ: פַּלְּטוּ־דַל וְאֶבְיוֹן מִיַּד רְשָׁעִים הַצִּילוּ: לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ
בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל־מוֹסְדֵי אָרֶץ: אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם
וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם: אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ: קוּמָה
אֱלֹהִים שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה תִנְחַל בְּכָל־הַגּוֹיִם:

אל

לקוטי הגר"א

יפה נוף הוא ו' לבד והר ציון הוא הנקודה אות הברית. י' זעירא. ירכתי צפון הן נו"ה דהן מוליכין לה לגבי בעלה דאיהו הוי"ה. ושם נעשית קרית מלך רב. ור"ל (כי) הבינה היא מלך רב כמ"ש בז"ח ש"ה והוא הדעת בעלה והוא כולל שם הוי"ה בד' מוחין: (תכ"א כ"ה א' בהג"ה בד"ה ועוד ובד"ה ומאי ניהו):

שכינתא מסט' דצדיק איהו נקודה לתתא תחות רגלין דאינון ירכתי צפון. דאימא עילאה נקראת צפון כידוע והיא אתפשטת בב' תרעין דילה עד נו"ה. וז"ש ותמשה (בריחים) כו' לירכתים ימה. שהן ה"ס שלה כ"א מי' כמ"ש עד הירכתים. וזה ימה ים ה' בינה. הה"ד יפה נוף כו' שהיא מלכות כמ"ש כלך יפה כו' וסיפי' דקרא ירכתי צפון כו'. וז"ש הר ציון ירכתי צפון כי כד איהי נקודה תחות ירכי קשוט. אתקריאת הר ציון. טורא מאיך ור"ל שציון הוא יסוד. והיא הר ציון. וציון למעלה ממנה. מש"כ בהיותה על גבם. בסוד עיר ירושלים. שאז היא גבוה. ומסטרא דאימא עילאה איהי נקודה על גדפייהו קרית מלך רב שאז נקראת עיר בישובא. שאז היא אצל עד"א על נו"ה. מלך של בינה שנקראת מלך: (תז"ח ע"ה ע"ב בד"ה דאינון ירכתי כו' עד ד"ה קרית):

אימא עילאה לעילא אימא תתאה לתתא על תרווייהו אתמר ראו עתה כי אני אני הוא. כשמך אלקים כן תהלתך כו'. כי תהלה הוא בבינה כמ"ש ותהלתי אחטם לך (וידוע כי חוטם בבינה חוט"ם גי' ש"ג שהוא בבינה): (ת"ל ע"ז ע"ב):

חמה

תפלת שחרית

ברביעי בשבת אומרים. היום רביעי בשבת שבו היו הלויים אומרים במקדש

אל־נקמות יהוה אל נקמות הופיע: הנשא שפט הארץ השב גמול על־גאים: עד־מתי רשעים יהוה עד־מתי רשעים יעלזו: יביעו ידברו עתק יתאמרו כל־פעלי און: עמך יהוה ידכאו ונחלתך יענו: אלמנה וגר יהרגו ויתומים ירצחו: ויאמרו לא יראה־יה ולא־יבין אלהי יעקב: בינו בערים בעם וכסילים מתי תשכילו: הנטע אזן הלא ישמע אם־יוצר עין הלא יביט: היסר גוים הלא יוכיח המלמד אדם דעת: יהוה ידע מחשבות אדם כי המה הבל: אשרי הגבר אשר־תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו: להשקיט לו מימי רע עד־יכרה לרשע שחת: כי לא־יטש יהוה עמו ונחלתו לא יעזב: כי־עד־צדק ישוב משפט ואחריו כל־ישרי־לב: מי־יקום לי עם־מרעים מי־יתיצב לי עם־פעלי און: לולי יהוה עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי: אם־אמרתי מטה רגלי חסדך יהוה יסעדני: ברב שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו נפשי: היחברך כסא הוות יצר עמל עלי־חק: יגודו על־נפש צדיק ודם נקי ירשיעו: ויהי יהוה לי למשגב ואלהי לצור מחסי: וישב עליהם | את־אונם וברעתם יצמיתם יצמיתם יהוה אלהינו:

בחמישי בשבת אומרים. היום חמישי בשבת שבו היו הלויים אומרים במקדש

למנצח על הגתית לאסף: הרנינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב: שאו־זמרה ותנו־תף כנור נעים עם־נבל: תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו: כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב: עדות ביהוסף שמו בצאתו על־ארץ מצרים שפת לא־ידעתי אשמע:

הסירותי

לקוטי הגר"א

חמה וסהרא איגון ה' ה' שהן נוקבין ותרווייהו בליורא דא ⌒ ר"ל שגילוי שלמעלה (בינה) מסתכל למטה ששם אין מורא מפני ס"א. אבל גילוי שלמטה שמתירא מפני ס"א הופכת פניה למעלה שלא יסתכל בה. דכד ייתי ס"מ לאסתכלא בה לתתא איסתכלת לעילא ואתכסיאת אנפהא מניה. והדרת אנפהא מני' כו' בההוא זמנא תקעו בחודש שופר. לערב השטן שלא יוכל להסתכל בה. ששופר הוא אימא עילאה. שאין מורא כו'. ומעוררין אותה להאיר למטה. באן ירחא. בכסא ליום חגנו. בירחא דאתכסיא בי' סיהרא. ר"ל בתשרי שהוא מדה"ד. ומאן הוא דמכסי עליה. הוי"ה. ואיהו נטיר לה. הה"ד אני ה' הוא שמי כו' שהיא מלכות: (הק' ת"ז ע"ד ע"ב):

נכון

הסירותי מסבל שכמו כפיו מדוד תעברנה: בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם אבחנך על־מי מריבה סלה: שמע עמי ואעידה בך ישראל אם־תשמע־לי: לא־יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר: אנכי יהוה אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב־פיך ואמלאהו: ולא־שמע עמי לקולי וישראל לא־אבה לי: ואשלחהו בשרירות לבם ילכו במועצותיהם: לו עמי שמע לי ישראל בדרכי יהלכו: כמעט אויביהם אכניע ועל־צריהם אשיב ידי: משנאי יהוה יכחשו־לו ויהי עתם לעולם: ויאכילהו מחלב חטה ומצור דבש אשביעך:

בששי בשבת אומרים. היום ששי בשבת שבו היו הלויים אומרים במקדש

יהוה מלך גאות לבש לבש יהוה עז התאזר אף־תכון תבל בל־תמוט: נכון כסאך מאז מעולם אתה: נשאו נהרות יהוה נשאו

נהרות

לקוטי הגר"א

נכון כסאך מאז. מאי נכון דא נאמן יושב ונאמן עומד וכ"ו באמצע הה"ד כתפארת אדם לשבת בית. ור"ל דמכון דילי' הוא צדק ומשפט. ועבא"ז. רל"א ב' באריכה כו' וז"ש נאמן כו' דאמרינן (שבת ק"ד) נון פשוטה נ' כפופה נאמן פשוט כו'. ור"ל נאמן יושב ההוא כפופ' בז"א: כמש"ו כתפארת אדם לשבת בית. שהוא יושב בבית. והוא נאמן עומד וכמש"ל איהו יתיב על כורסייא. ושניהם נקראים נאמן. שבהו' רזא דמהימנותא. כמ"ש בא"ר. וכמ"ש אני ה' אני נאמן לשלם שכר אני נאמן כו'. וההוא כורסייא מייחדם דנק' בינה בן י"ה. דכליל יה"ו מסט' דז"א. וגם כלילא מה' תתאה ה' אתוון דאלקים. ומתפשטת בתוכם במ"ט שערים דילה. וזהו כ"ו באמצע. וז"ש הה"ד כתפארת כו' והתפשטותה ידוע דעת המייחדם בסיד והאדם ידע כו' ומאי מאז אלא ההוא דאתמר בי' אז תקרא וה' יענה. ור"ל וה' הוא וב"ד זו"נ. ונכון הכסא מהם שהם מכונים דילה. דמאי א"ז אלין ח' אתוון דאינון יאהדונה"י דסלקין לחושבן אמן. [שכן נאמנים הנ"ל]. והוא יחוד שהיא בדעת ויסוד. ושני מיני היחוד הן א' בלאה שהיא ה' אחרונה. וא' ברחל אדנ"י. ובסוד אחד דק"ש. ובשכמל"ו. וקשר של ראש ותש"י. דהיא עקרת הבית פרצוף גמור: (תי"ט ל"ט א'):

נשאו נהרות ה' נשאו נהרות קולם. הוא בחג"ת וישאו נהרות דכים הוא בנה"י [כי] נשאו. [קאי] על ת"ת דסליק למעלה מהנהרות חו"ג. אבל ישאו הוא יסוד שהוא למטה מהנהרות לכן נאמר ישאו כמו שיתבאר למטה. כו'. ור"ל נשאו נהרות הן חו"ג. קולם קול יעקב [ת"ת]. ונשאו נהרות ה'. הן שמעלין להנהרות שלמעלה או"א. ושם נקרא ה'. הוי"ה בדעת. כי דעת כולל הוי"ה שלמה ד' מוחין כו'. והנהרות הן לעולם בימינא ושמאלא ב' נהרות. והן בג' מקומו' בחו"ב וחו"ג ונו"ה. וכמ"ש בתז"ח אלא שכאן מפרש. נשאו נהרות ה' נשאו נהרות קולם הכל בחד דרגא. וישאו נהרות דכים בחד דרגא שלכן כאן כתיב נשאו וכאן ישאו כנ"ל. אלא דסליק לאו"א כנ"ל. נשאו לא כתיב כאן אלא ישאו כגון על כתף ישאו. ור"ל דלא כתיב נשאו דמשמע על גבם אלא ישאו. ור"ל לעת"ל אז ישאו. דעתה צדיק אין נשיאות לו.

נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם׃ מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה׃ עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים׃

ברכי

לקוטי הגר"א

אבל לעת"ל יעלה עם השכינה. וכן על כתף ישאו בשכינתא. והענין כי הנשיאות דכאן דהוא למטה אינה אלא בנוק'. דבה הוא למעלה על כתף דידה. דיסוד (דידה) [דידיה] הוא נגד דעת דידה. ודעת דידה הוא בין כתפין כידוע. וזהו על כתף ישאו וכמש"ל ותמלא כדה ותעל וכתיב וכדה על שכמה. וכ"ד הוא דכ"ש. כ"ד ספרים דדעת. ואמר ישאו דהוא יהיה לעת"ל שהדעת יהיה בארץ. כי מלאה הארץ דעה. משא"כ עתה. וזהו ישאו: (תכ"א כ"ד א' בהג"ה):

נו"ה הן מוליכין השכינתא לגבי בעלה והיא כולל שם הוי"ה בד' מוחין. וזהו נשאו נהרות ה' לגבי'. ובההוא זמנא דסלקת כו' מקבלין לה תרין דרועין דאינון ב' נהרות עלאין וסלקין לה בעד"א. ודא איהו נשאו נהרות קולם דסליקו דילה הוא על עד"א. וזהו קולם אבל סליקו בתרין ירכין הוא ישאו נהרות. ובג"ד תרין נהרות אתמר בהון נשאו נהרות ה' ותרין תניינין ישאו נהרות. והכל. נשאו נהרות ה' בדעת והן ג' דרגין דכלילא בקו אמצעי דת"י וכל ג' דרגין הכל בסליקו. וכן פירש שם פירוש אחר דישאו הוא בנחיתו דכד סלקין לה לגבי עד"א אתמר בה נשאו נהרות קולם אבל כד נחתין לה לגבי צדיק אתמר בה ישאו נהרות דכים. ובג"ד מה דהוית לעילא אתגלת לתתא ובג"ד אתקריאת בצדיק דכים ובה הוו מים תחתונים בכאן. ר"ל כמ"ש במ"ר פ' בראשית. דכים דהוו דכים ובוכים על דאתרחיקו וכן כאן בנחיתו. *ואינון נו"ה נקראו מים תחתונים. והן בוכין בגין דאינון תרעין דדמע"ה ר"ל דדמעה הוא בשביל שער הנו"ן שחסר כידוע כו'. והוא דך יש שחסר לאשלמא כ"ה אז היה נש"ב בשמע ובשכמל"ו. ולכן בשכמל"ו. בחשאי מפני שער שחסר ול"ל אירו ויש פחד עדלעת"ל. (שם נ"ה א' בהג"ה):

נשאו נהרות ה'. כי תרין טפין סלקין בתרין ווין ואתעבידו נהרות. היינו שיתבקע ויפתחו שערי חכמה ובינה. כי בשני הנאות (שזכה משה) יצאו תרין טפין יהן חו"ב. שהן נהרות החכמה שלא יצאו מהן עדיין אלא טפין [ולעתיד] יתפתחו כמ"ש ומלאה הארץ דעה את ה' כמים כו'. כי מסט' דשכינה אורייתא דבע"פ הן טפין. ולעתיד שיתגלה נהורא דאורייתא תורה שבכתב עד"א מסט' הן ווין נהרות: (תז"ח ע"ה א' בד"ה נשאו ובד"ה תרין טפין ובד"ה סלקין):

בטעם סגוליתא (כזה ∴) נקודה עילאה. נקודה ע"ג צ"י. והוא כתר ע"ג חו"ב וזהו נשאו נהרות. שהנהרות (שהן חו"ב) נושאין את נקודה עילאה (כתר) ע"ג ונקודה עילאה כולל הג' נקודות ומתעטרא בה בתלת כתרין. שהן ג' כתרים. כתר כהונה מסט' דחכמה. כתר מלכות מסט' דבינה מלך שהשלום שלו. ובה אתאחדת מלכות. וכתר תורה מלך עלמא. ועד"א אחיד בי' שהיא תורה. ובכתר כליל כל השם הוי"ה כידוע. וכן הג' נקודין כלל הוי"ה. וזהו נשאו נהרות ה'. שנושאין ה' ע"ג. (כי כתר כהונה י' חכמה. וכתר מלכות ה' בינה ובה אתאחדת מלכות ה' אחרונה. וכתר תורה עד"א ו'. והוא אחיד בכתר. נשאו נהרות קולם אינון חסד וגבורה. שהן נהרות. והן נשאו קולם עד"א. ואמר קולם (פי' קול שלהם) דקול כליל מחג"ת. מיא אשא ורוחא כמ"ש בזוהר. ישאו נהרות דכים. אינון נצח והוד (שהן) הנהרות. והן נושאין לשכינה ע"ג שנקראת דכים. וצדיק כלל למעלה בעד"א נשאו לא כתיב אלא ישאו. דבכולם כתיב נשאו שגם עכשיו הנקודה ע"ג משא"כ כאן

שהיא

בר"ח אומרין מזמור ק"ד ברכי נפשי וכו'.

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהֹוָה יְהֹוָה אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְּאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ׃ עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה׃ הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו הַשָּׂם־עָבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ׃ עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת

משרתיו

לקוטי הגר"א

שהיא עכשיו תתאה. דנקודה דשכינתא מסט' דלדיק איהי נקודה לתתא תחות רגלין. ואתקריאת מסט' דלדיק דכי"ס ד"ך י"ס. וז"ש ישאו נהרות דכים. דך. כלילן מכ"ד אתוון דבשכמל"ו. והוא מסט' דלדיק שנק' ברוך והמלך שלמה ברוך. יה אתקריאת מסט' דאימא עילאה כליל מתמשין אתוון דכלילן בפ' שמע ישראל דמיחדין לקב"ה תרין זמנין בבקר ובערב (תז"ח ע"ה א' ב'):

נשאו נהרות קולם דא תרין זמנין דמיחדין ישראל לקב"ה. ור"ל ב"פ שמע בערב ובבקר הן ב"פ כ"ה. ושמע בעלמו הוא קולם עד"א (ואומרים בקול) ושלקין לי' בימינא ושמאלא לגבי אימא עילאה דאיהו כ"ה כ"ה בימינא ובשמאלא. ולדיק איהו ד"ך בבשכמל"ו בשחרית ואיהי כדה בבשכמל"ו דערבית. ובשמע מגביהים קולם וזהו נשאו נהרות קולם. (אבל בלדיק (בשכמל"ו) ישאו. ולא כתיב נשאו דלא אשתמע אלא אומרים בלחש. ולעת"ל ישאו. ור"ל כשהדעת יהיה בארץ אז לא ירעו ולא ישחיתו כי מלאה הארץ דעה כו'. ולא יהיה פחד עוד לומר בשכמל"ו בקול רם. ואז ישאו נהרות דכים בקול רם את הד"ך של ים. (תכ"א כ"ד א' בהג"ה בד"ה ד"א נשאו ובד"ה ולדיק ובד"ה כגון):

מקולות מים רבים אלו ז' קלין דמתפלגין לז' נהרות. וכלהו מתפלגין בההוא נהר דנפיק מעדן. והוא דעת. ומיניה. מתפלגין ז' נהרות בז' ספירות ז' לנורות מן הנהר הגדול כו' אדירים משברי ים אלין טעמי דאורייתא דאינון משתברין בנגונא. כמו זרקא. וכן בלורתו (שם כ"ד ב'):

עוטה אור כשלמה כד אור מעוטף כשלמה שאדם מעוטף בו. ולא אתפשט ואיהו סתים. אתקרי אויר. ר"ל אויר שאינו נתפס ואינו מושג. וזהו אוירא סתימאה. (דאיהו אור סתים באת יו"ד. ר"ל אור בינה סתים באת יו"ד חכמה. דו' סתים לה. (והוא) נקודה בהיכליה. והלכך י' בתוך אור אויר. כד אפיק י' מאויר אתגליא אור, וז"ש ויאמר כו' יהי אור. ור"ל י"ה י' אור. ור"ל שי"ה הן אור חו"ב. והוא דאפיק י' מאור. וחמש זמנין אור במעשה בראשית. ואינון ה'. שלכך נאמר יהי אור שאור הוא ה'. י' איהו מדה כי חמשין תרעין דילה אתפשטת עד הוד. עשר בכל ספי' וזהו י' מדה שמודד עשר בכל ספי'. ה' עלאה חמש אור. ה' תתאה חמש גוונין דנהרין בהון חמש אור. כי כל הגוונים הן בכללותם במ"ל כמ"ש לעיל (בתיקונים) דגוונין במלכות. וז"ש ה' תתאה כו', וכד אתפשטת ה' עלאה לאנהרא בה' תתאה בחמש גוונין דילה מיד אתפשט ו' לגבה, ודא איהו נוטה שמים כיריעה, ר"ל כיריעה שהיא פרושה כך האור אתפשט וזהו נוטה שמים (ת"ה ע"ו א'):

על כנפי עינא אתמר עושה מלאכיו רוחות. דאינון סגרין ופתחין. מלאכים שליחן כל נענוע הוא בנקודין. דאינון מסט' דרוח. אש לוהט אלין אינון גווני עינא שגוונין דעינא הן גוונין דאשא (ת"ע קכ"ז א):

עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט. מלאכיו הן שלוחין (שהן רגלין שליחן דגופא

משרתיו

מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֹהֵט׃ יָסַד אֶרֶץ עַל־מְכוֹנֶיהָ בַּל־תִּמּוֹט עוֹלָם וָעֶד׃ תְּהוֹם כַּלְּבוּשׁ כִּסִּיתוֹ עַל־הָרִים יַעַמְדוּ־מָיִם׃ מִן־גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן מִן־קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן׃ יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת אֶל־מְקוֹם זֶה ׀ יָסַדְתָּ לָהֶם׃ גְּבוּל שַׂמְתָּ בַּל־יַעֲבֹרוּן בַּל־יְשׁוּבוּן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ׃ הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים בֵּין הָרִים יְהַלֵּכוּן׃ יַשְׁקוּ כָּל־חַיְתוֹ שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים צְמָאָם׃ עֲלֵיהֶם עוֹף־הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוֹן מִבֵּין עֳפָאיִם יִתְּנוּ־קוֹל׃ מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ׃ מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה

ועשב

לקוטי הגר"א

משרתיו משמשין. (וכן ידין. משמשין דגופא). ואמר המקרה במים עליותיו שהם ג"ר מים. ג' אמצעיות אש (שהן משרתיו אש. שהן ידין חג"ת) ג' אחרונות רוח (שהן מלאכי' רוחות. רגלין. נה"י). יסד ארץ על מכוניה. מלכות עפר מאנא דכולא (ת"ע קל"ג ב' בד"ה ידין איכן) :

עבודת השדה אמר דוד עלה מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם והוא כמ"ש בפ' בראשית י"ח ב' ורזא דא מצמיח חציר לבהמה וגו' דא בהמה דרביעא על אלף טורין ומגדלין לה בכל יומא ההוא חציר. וחציר דא אינון מלאכין שליטין לפום שעתא דאתבריאו וקיימין למיכלא דהאי בהמה בגון דאית אשא דאכלא אשא. כו'. ובפ' בהעלותך קנ"ד ב' אמר דגלא תליתאה שור כו' כד נחי אזיל לגבי ההוא נהר דינור ושאיב לי' בגמיעא חדא כו' וס"ל כקושית הגמ' האי בבהמות בהררי אלף כתיב יבטח כי יגיח כו'. בהמות אשר עשיתי עמך כבקר יאכל חציר. חציר הנ"ל. ועשב לעבודת האדם מאי עשב ע"ב ש' ואינון ע"ב שמהן דאינון לבושין לע"ב שמהן עילאין. והוא כמ"ש בז"ח ש"ה כ"ד ב' דודיך אלו שבעין ממנין דשארין כורסיא קדישא כו'. וכולהו מיין. מאינון שבעין שמהן דאינון נהירין טמירין. דהא אינון שבעין דשארין כורסייא קדישא לתתא. מאינון שבעין פנימאין נהורין כלהו ונגלי כו' ואינון שבעין שמהן דאתקרו בהו קב"ה ברזא וסתרא דא"ב דאינון כ"ב אתוון כו': והוא כגוונא דעשב דאיהו לבושא דחטה. והוא כ"ב אתוון דחטה. כמ"ש בפ' בלק ומאי חט"ה כללא דכ"ב אתוון. והוא ע"ב שמהן דנפקין מכ"ב אתוון. דהן ע"ב כמ"ש בסוף ש"ה. והן ע"ב פרקי המרכבה בנענועא דלהון בכללא דלהון כו'. ואינון ע"ב שמהן נהרין מההוא יין בס"ט דשמאלא כו' וזהו (ועשב) לעבודת האדם בצלותא כמ"ש בסוף תכ"א ומאי לעבודת האדם לית עבודה הכא אלא צלותא כו' ועלה אתמר יצא אדם כו' ולעבודתו עדי ערב דא צלותא דמנחה דאתמר בה ויצא יצחק לשוח כו' (ויצחק הוא שמאלא) ובג"ד להוציא לחם מן הארץ. ור"ל בשביל הביא פנימית דהוא החטה לחם. והוא נהמא דאוריתא כו' והנה מורה שעל ידי התפלה נפיק התורה ומתקיים. וכמ"ש וכי מאחר שמתפללין ט' שעות ביום תורתן כו' תורתן משתמרת כו' ר"ל ע"י שמאריכין בתפלה מתברכת התורה ומשתמרת בקרבם (תכ"א ס' א' בהג"ה)

ש' כולל ג' חד"ר בג' ווין שבו ימינא ושמאלא ואמצעיתא והוא ש' של עשב. ואות ברית יש לו ב' בחי' שאף שנכלל בנה"י בשם צבאות ה' צבאות כו'. מ"מ אות הוא בצבא שלו כמ"ש צבאות אות כו'. והן ב' בחי' שבו זו"ן. דכורא נכלל בנה"י שהן כולן דכורא יה"ו.

ובחי'

וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת הָאָדָם לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן־הָאָרֶץ׃ וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב־אֱנוֹשׁ
לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב־אֱנוֹשׁ יִסְעָד׃ יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְהֹוָה אַרְזֵי
לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע׃ אֲשֶׁר־שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ׃
הָרִים הַגְּבֹהִים לַיְּעֵלִים סְלָעִים מַחְסֶה לַשְׁפַנִּים׃ עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים
שֶׁמֶשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ׃ תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וִיהִי לָיְלָה בּוֹ תִרְמֹשׂ כָּל־חַיְתוֹ־יָעַר׃
הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם׃ תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן
וְאֶל־מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן׃ יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבֹדָתוֹ עֲדֵי־עָרֶב׃ מָה־
רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ׀ יְהֹוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ׃ זֶה הַיָּם

גדול

לקוטי הגר"א

ובחי' אחרת נוק'. וכ"ה בעש"ב ג"כ ב' בחי' הנ"ל. ש' ע"ב. והאי עש"ב ר"ל ע"ב ש' הנ"ל דביה אתבריאו עשבים ואילנות דהוא כלל נשמתין דלדקייא מב' הבחי'. עליה אתמר ועשב לעבודת האדם. ה' דהאדם, והוא נוק' ועבודתה הוא צלותא דצלותא בנוק' כידוע. והיא עבודתה כמ"ש ולעבדו כו' איזו עבודה שבלב הוי אומר זו תפלה וכה"א אלהא די אנת פלח לי' כו' וכי יש פולחן בבבל כו' והוא במקום עבודה דקרבנות. ור"ל דנשמתין אתבריאו לעבודת ה' דהאדם. וכ"ז בשביל להוציא לחם מן הארץ. שהוא נהמא דאורייתא: וכמו למטה שעשב הוא לעבודת האדם בשביל להוציא עי"ז לחם מן הארץ. כ"ה למעלה שעשב שהן עשבים ואילנות שנבראו בשם הוי"ה שהן דו"ן הוא לעבודת ה' דהאדם. מרע"ה שושף השליטי. והוא הוליא לחם מן הארץ. וידוע שמקודם צריך לזווג דו"נ והן השבה. וכן בכ"ד. ואח"כ ה' מסייע להם. וכן כאן ועשב כו' להוציא לחם מן הארץ. ולחמה של תורה אינה אלא מן הארץ. כמו אדם שזורע והמטר משקה. והארץ מוליאה הלחם. כך לחמה של תורה אינה אלא מה שמוליאה הארץ. כי מן השמים ניתן התורה. כמו המטר שכלולה מהכל להצמיח הכל. ובני אדם בארץ הם הלוחמים מלחמתה ומוליאין אותה לאורה. לכן השי"ת מזכיר התורה במתיבתא דרקיע משמם של צדיקים. והוא נתינת התורה לארץ כו'. וז"ש לחם אבירים אכל איש מרע"ה שהוא זה הלחם כו' וכן איש ה' איש מלחמה אוכל זה הלחם כמ"ש כו'. וכמו שהאדם באדמה כאן זורע ואוכל הלחם ממנה כן למעלה השי"ת מצמיח עשב בארץ וזורע התורה בה. ואח"כ לחם אבירים כו' (תנ"א פ"ט ע"ב):

יין דכוס דברכה עליה אתמר ויין ישמח לבב אנוש. ר"ל התורה בלבא נקייא דהוא כוס דברכה נאמר על התורה ויין ישמח לבב אנוש וכמ"ש זכה משמחו (סוף תכ"ט):

יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב. יצא אדם לפעלו דא צלותא דשחרית. דשם היא פעלו לבד. דאברהם קראה הר. אבל יצחק שדה בחרישה. וזהו ולעבודתו כו'. לשוח בשדה. ולשוח הוא שי"ח הנ"ל (שי"ן כולל ג' חד"ר בג' ווין. ואע"ג שש"ן כולל כל הג' מ"מ י"ח ג"כ בשיח על אות ברית לפי שיש לו ג' בחינות כו' והן ב' בחי' שבו זו"נ דכורא ונוקבא כלל בנה"י שהן כולן דכורא יה"ו ובחי' אחרת נוק') וכן פי' המ"פ ומביא ראיה דכתיב לפנות ערב והן דשחרית וערבית זו"נ כידוע. והן עשב ואילנות כנ"ל. והכל התכלית להוציא לחם כו'. (עכ"ל בסוף תנ"א):

שם רמש ואין מספר כד"א ועלמות אין מספר (כמבואר דיש הוא ימא דאורייתא) ושיש המה

גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם־גְּדוֹלוֹת: שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק־בּוֹ: כֻּלָּם אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן לָתֵת אָכְלָם בְּעִתּוֹ: תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֹטוּן תִּפְתַּח יָדְךָ יִשְׂבְּעוּן טוֹב: תַּסְתִּיר

פניך

לקוטי הגר"א

המה מלכות ס' מסכתות כלל התורה שהן ששים גבורים מגבורי ישראל מסט' דו"ק כמש"ל כ"ג א' בגין בעלה דאיהו עד"א כליל שית סדרין, והוא מסט' דו"ק דעד"א. ושמונים פילגשים תמנין ספרי דאגדתא מסט' דיסוד. שכל הגדה מסט' דיסוד. ורזין דחכמתא ביה שו"ד מיסו"ד. ולכן הן תמנין בחושבן יסוד, ע' מסוד ויו"ד מיו"ד לצדיק וברית. ועלמות אין מספר מסט' דמלכות דשם ברכ ת, ואינון כולהו רעותיה בהיכלין דשם ששים אילות בשחרי כו'. חיות קטנות אינון אתוון דאדנ"י עם גדולות אינון אתוון דהוי"ה שהן אופן המרכבות שהן לקב"ה ושכינתיה דנחתין בק"ש ותפלה, והן נקראין על שם דנפקו מתמן. והן מסט' דמאור הגדול ומאור הקטן וז"ש קטנות עם גדולות (תכ"א כ"ג ב')

שם אניות יהלכון לויתן זה יצרתי לשחק בו. הם עיינין דמסתכלין באורייתא. ודרש אניה כמו עיינין. והן אניות ממש (כי העיינין משוטטות כמו אניות). כי הים. העובר בו יטבע אם לא יכול לשוט. או ע"י אניה. ויכול להוליך האניה במשוטין. והוא כי בחכמה זו יש מקומות עמוקין ומסוכנים שאין אניה יכול לעבור שם. או שאין בעל האניה יכול בכחו להעבירו שם. וע' בפ' משפטים ק' ב' סבא סבא הא אמינא דעאלת בימא רבא בלא חבלין ובלא דגלא כו' עד לא תדחל סבא סבא אתקיף בתוקפך כמה גברין תקיפין תברת בתוקפיהון וכמה קרבין נצחת כו' ואמר בר"מ פ' תצא רע"ח ב' תניינא דמתני' דבה אתרבו נק' נוני ימא כו' ואי אינון דיבשתא יפלון למיא ולא ידע לשטטא מיד מתים כו' ור"ל שנכנס בים ונטבע שם ויש מקומות מסוכנים כמ"ש בפ' בשלח בהאי לא תשאל כו'. וכמה אניות מנייהו אתברו ונפלו בימא עד דייתי (מרע"ה) דמורשה היא דילי' ויקרע ימא דאורייתא והקריעה הוא שיהא הים כמו היבשה שיוכלו לילך כל אחד שם בלא סכנה. ולא יצטרכו לטרוח לשוט. ויתגלה כמו יבשה פשוטו של תורה. ובההוא זמנא אזלין אניות בהבטחה כי אניות שהן עיינין דאורייתא הנ"ל אזלין בהבטחה דלא יטבעו כמו שלשה מארבעה שנכנסו לפרדס ונדב ואביהוא וכיוצא שנטבעו. דהא רוח סערה כו' וכל הג' קליפין אתעבר שלטנותם מן ימא דאורייתא, ובההוא זמנא שם אניות יהלכון. לויתן זה יצרת לשחק בו. והוא הדעת שתתרבה בארץ שהוא השמחה הגדולה אשר אין למעלה ממנה. וע"ז נאמר יצרת לשחק בו וכמ"ש במ"ה קל"ה א' אר"י לר"ח הא דתנינן דעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים סעודה כו' סעודת הצדיקים כהאי דכתיב ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו ע"ש בארוכה ואמר שם ק"מ א' דתנינן אר"פ השגת הצדיקים לע"ל יותר ממ"ה דכתיב כמים לים מכסים, והלויתן ישמח עמהם. והוא הקב"ה צדיקו של עולם שהוא לויתן כו' והוא השעשוע של הקב"ה עם הצדיקים שמחדש להם התורה. והוא כמ"ש במ"ה שם אר"י א"ר עתיד הקב"ה לשמוח באותו הזמן עם הצדיקים להשרות שכינתו עמהם, והכל ישמחו באותה שעה הה"ד ישמח ה' במעשיו. באותו זמן ישיגו הצדיקים דעת שלמה. דאר"י ביומא דחדי קוב"ה בעובדוי זמינין אינון צדיקיא למנדע לי' בלבהון כאילו חזו לי' בעינא הה"ד ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה וכו' והוא סעודת הלויתן כנ"ל וז"ש כלם אליך ישברון לתת אכלם בעתו. דהוא אכילה הנ"ל. ואמר שם (במ"ה) באתר חד תנינן ובאתר חד תנינן נהנין ובאתר חד תנינן נזונין מאי בין האי להאי כו' אבל צדיקים שזכו ניזונין עד

שישיגו

פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן תֹּסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן וְאֶל־עֲפָרָם יְשׁוּבוּן׃ תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה׃ יְהִי כְבוֹד יְהֹוָה לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְהֹוָה בְּמַעֲשָׂיו׃ הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד יִגַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ׃ אָשִׁירָה לַיהֹוָה

בחיי

לקוטי הגר"א

ששיני השגה שלמה. ואין אכילה ושתיה אלא זו. וזו היא הסעודה והאכילה כו'. ואמר לתת אכלם בעתו. דהיינו עתו דצדיק ר"ל מלכות הוא עת של צדיק. וצדיק הוא הלויתן כנ"ל. והוא יתן להם מן האכילה ע"י העת שלו. והיא נבנית מב' דרועין חושבן עתו (פי' כי בחסד שם א"ל במלואו כזה אל"ף למ"ד גי' הק"ף. ובגבורה שם אלהי"ם כזה אל"ף למ"ד ה"א יו"ד מ"ם גי' ארך. ופחד גי' עת"ו). דלכן אברהם ויצחק חפרו אותה. ואמר אכלם כנגד הניזונין מזיו כו' וזהו אכלם יתן להם ע"י עתו. וזהו בעתו דהיא נק' עת. תתן להם ילקטון דא מנא כמ"ש שחקים שבו טוחנים מן לצדיקי' לע"ל. והמן הוא הבינה להבין דברי תורה וזהו לבד הדעת. והוא מסט' דעד"א לחם מן השמים כו' וכמ"ש מן בזכות משה והוא מסט' דעד"א והענין כי הלויתן וברתא דמלכא הכל בנוק' תורה שבעל פה כו' כו'. והכלל כמש לעיל. שהדעת שבו תהומות נבקעו פה שלמעלה ופה שלמטה. והים הוא במט"ט. ושם הלויתן שהוא מט"ט. וכנגדו הלויתן ידוע יכרו עליו חברים כו'. והוא בים במל' וימא עילאה בינה רבה. ושם הלויתן. ותחת הים מזולת ים דאטבעו בה. ורוח סערה נשיב שם כנ"ל. ולעת"ל יעביר הש"י אותם. ואז שם אניות יהלכון כו' ולויתן כו'. מסט' הדעת בנוק'. והוא ג"כ בצדיק (כמבואר שם בתיקונים) והמן הוא מסט' דדכורא כנ"ל (תכ"א כ"ב ב'):

תסף רוחם כו'. בפסוק הזה סוד הגלגול. כמ"ש תסף כו'. תשלח כו'. ונאמר ותחדש כו'. היא חדתותי דסיהרא. דסליק לשיבו ואתהדר כמלקדמין כמ"ש בפ' פנחס רי"ז ב' ואמר שם ואתחדש כנשר עולמין (תס"ט ק"ג א'):

כבוד ברכי נפשי מתחיל משירותא דמהימנותא. וז"ש ה' אלקי. וכמ"ש בזוהר. ואמר גדלת מאד כמ"ש בתוספתא ההוא היכלא כו' דמפיתחי' רב וסגי לכל סטרין. ואמר מאוד על הג' תרעין דמנהון נפקין נלוין שנקרא מאד. ועטרא דאתגניז ביה ההוא רשימו

ומיניה

שער נפתלי

ראיתי להעתיק קיטב ביאור הגאון רי"א מסובאלק על מאמר סוד ברכי נפשי. וזת"ד דוד חשיב כאן כל הדרגין דאצי'. ומתחיל מרישא דמהימנותא שהוא שרש העליון מאוירא ובוצינא וז"ש שה' אלהי היא שירותא דמהימנותא. ר"ל שורש אוירא ובוצינא שמהם סוד ה"ח וה"ג. והם ב' עטרין דגניזין באו"א. חסדים גו אבא וגבורתו גו אימא, שהם מדת החסד ומדה"ד. שהם ב' שמות הנ"ל. ואמר גדלת מאד כמ"ש בתוספתא יתרו ד' מ"ח ע"ב. ההוא היכלא כו' ומתח לי' במתיחו רב וסגי לכל סטרין הוא ה"א עלאה אתפשטותא דהאי ראשית שחכמה היא י' במחשבה סתימא שהוא שפת הזר"ע, ובבינה הוא מתפשט בסוד הציור שהיא מציירת הטפה ושם מתגלה החכמה בפרטות. ושם הוא גידולו והנה אבא הוא שם ע"ב. ומילואו לבד. הוא מ"ו. והוא סוד הוי"ה אלה"י. והוא בסוד הבן בחכמה. ו"ד של יו"ד שנעשה אח"כ ה' בבינה. והוא סוד היכלא הנ"ל. וז"ש שם בתוספתא דהאי היכלא אפיק לי' מגרמי'. ר"ל מעצמו. מו"ד של היו"ד. ואח"כ מתח לי' במתיחו. וז"ש גדלת כו' ומ"ש לכל סטרין. כי ביו"ד היא בנקודה סתימא שאין שם לא מעלה ולא מטה ולא ד' רוחין כלל. משא"כ בה' שם נתפשט בסוד קוין בד' צדדים בסוד ם' סתומה שהוא בבינה ל"ד סטרין, ט' נקודין לכל סטר ועשירית באמצע משלים לכל סטר. ונקודה אמצעית שבתוך הה' שהוא יו"ד החכמה דגניז בהאי היכלא משלים לג' תרעין והם חג"ת נ"ה שבינה מתפשטת בהם עד הוד. וחו"ג ונו"ה הם ד' סטרין מעלה ומטה וימינא ושמאלא. בצורת מ"ם סתומה. וי' באמצע הוא ת"ת גיפא. שבין ב' דרועין וב' רגלין ושם נקודה אמצעית דבינה והוא הלב. ומ"ש רבינו. מאד. על הג' תרעין דמנהון נפקין ניצוצין

שנקרא

תפלת שחרית

בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃ יֶעֱרַב עָלָיו שִׂיחִי אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּיהוָה׃ יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים | עוֹד אֵינָם בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה הַלְלוּיָהּ׃

כל ח' ימים דחנוכה אומרים מזמור שיר חנכת וכו'.

מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד׃ אֲרוֹמִמְךָ יְהוָה כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אֹיְבַי לִי׃ יְהוָה אֱלֹהָי שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי׃ יְהוָה הֶעֱלִיתָ

מן

לקוטי הגר"א

ומיניה אתמליא נהורא. ומהנהורו נבעין נהורין אמר גדלת. ואמר הוד והדר לבשת כמ"ש אוקיר ליה בלבוש יקר והן י"ג תיקונין דא"א דמשתכחין בה. כמ"ש בר"פ ב' דס"ד. ואבא יש לו ח' תיקונין עד הוד. והטעם לפי שמקבל ממזל עליון שכולל ח' תיקונין. אבל אימא מקבלת ממזל תחתון שכולל י"ג תיקונין והן אח"ד א"ח דז"א עד יסוד. וד' דמלכות אדנ"י ותיקון אחרון נקרא הדר. כמו שתיקון תחתון דז"א נק' תפארת. ולכן כל י"ג תיקונים בא"א נקרא הדר על שמו. אבל דאבא נק' הוד זקן כנ"ל ואימא מתלבש בשני הלבושין שמקבלת משניהן הן כל א' אהי"ה. ואמר עוטה כמ"ש בגו אינון יריען קיימא חד מרקמא (ס"א מקרמא) והוא חסד עליון. ואמר נוטה כו' כמ"ש ההוא היכלי' אתחפייא בשית יריען והוא ו' שמים והוא מ"ש ריש פ' תרומה קכ"ו ב' אר"ש הא תנינן כו'. וההוא נהירו דאיהו עידונא כו'. ואמר המקרה כו' חסד השם כו' המהלך כו' עושה כו' משרתיו כו' דעד הוד כסדר. יסד כו' בל תמוט כו' יסוד ומלכות. מכאן ואילך בי"ע כידוע (עכ"ל בליקוטי הגר"א שנדפס באגדות ברכות אות ב' סי' י"א) :

שער נפתלי

שנקרא מאד. הם ש"ך ניצוצין דזריק לכל עיבר שהוא ע"י בצד"ק, ונודע כי ש"ך ניצוצין הם ז"פ אדם ג' שט"ו ועם כללות ה"ג הוא ש"ך בסוד ז' מלכים. (ע"ש שהאריך בביאור זה, ולי נראה כוונתו על היכלא הנ"ל בינה שהוא ה'. והוא נתפשט ונתגדל לכל סטרין ומתח לו במתחו רב. שמתפשט עד חמשין תרעין וניצוצין נפקין מאינון תרעין. ונמצא ניתוסף על ה' מ"ה ניצוצין, וז"ש גדלת מאד. ר"ל שנתגדל ה' במספר מאד, והם חמשין תרעין וז"ש רבינו. וע"ש דאתגניז בו ההוא רשימו כו' (עד) אמר גדלת, והוא כמ"ש בתוספתא הנ"ל ובבאור רבינו הגר"א ז"ל שם כי פתח לי' חמשין תרעין והוא פתיחת הה"א וכללותה ביו"ד לגו בגו כו' והוא חכמה שגנז בהאי היכלא כנ"ל נקודה אמצעית שבהא והוא ההוא רשימו דאתחפיא בההיא היכלא. ומההוא נהירו נבעין נהורין. ונצוצין נפקין מאינון תרעין) : ואמר הוד והדר כמ"ש אוקיר לי' בלבוש יקר, והוא בתוספתא הנ"ל, והוא הדיקנא מזלא דחפי על האי היכלא. כי הבינה נכללת במזל התחתון. ושם כלל כל הי"ג תיקונים והם י"ג הויות כמנין לבוש, והו"ד והדר הוא ב' פעמים יב"ק. והוא ב' יחודים. א' הוי"ה אלקי"ם ועוד יחוד הוי"ה אהי"ה אדנ"י. והכל בסוד מזלא דדיקנא שכולל כל היחודים דאו"א וזו"נ, כי לבוש הוא י"ג כנ"ל, ויב"ק א' הוי"ה אלקים חו"ג שהם ב' מזלות דדיקנא נוצר ונקה דכלילין שם או"א ויב"ק הב' אקי"ק הוא המזלא בסוד המייחד בין זו"נ הוי"ה ואדני. וזהו הוד והדר לבשת לבוש י"ב יב"ק הנ"ל. ע"ב תיקון דבריו : ומ"ש והן י"ג תיקונין דמשתכחין בה כו'. כידוע כי כל הי"ג תיקונין נכללין במזל תחתון ששם מקבלת הבינה. ואמר לבשת שהוא כלל הדיקנא שנק' לבוש יקר. ופרטיו הם הוד והדר, והם ב' מזלות שהם ב' פרטים הכוללים כל הדיקנא. כי מזל עליון כולל כל הח' תיקונים שעד מזל הח' ולכן אבא שיונק ממנו אין לו רק ח' תיקונים והח' תיקונים הם עד הוד. ולכן נק' מזל עליון הוד. אבל מזל תחתון כולל כל הי"ג תיקונין, ובינה מקבלת ממנו ותיקון אחרון נק' הדר. כמ"ש רבינו בפנים הטעם וזהו הו"ד והד"ר וז"ש ואבא יש לו ח' תיקונן כו'

מִן שְׁאוֹל נַפְשִׁי חִיִּיתַנִי מִיָּרְדִי בוֹר: זַמְּרוּ לַיהוָה חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ: כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ בָּעֶרֶב יָלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר רִנָּה: וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְשַׁלְוִי בַּל אֶמּוֹט לְעוֹלָם: יְהוָה בִּרְצוֹנְךָ הֶעֱמַדְתָּה לְהַרְרִי עֹז הִסְתַּרְתָּ פָנֶיךָ הָיִיתִי נִבְהָל: אֵלֶיךָ יְהוָה אֶקְרָא וְאֶל אֲדֹנָי אֶתְחַנָּן: מַה בֶּצַע בְּדָמִי בְּרִדְתִּי אֶל שָׁחַת הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ: שְׁמַע יְהוָה וְחָנֵּנִי יְהוָה הֱיֵה עֹזֵר לִי: הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְהוָה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ:

בא״י מנהג האשכנזים לומר אין כאלהינו וכו׳ גם בחול כמנהג ספרד.

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ. אֵין כַּאדוֹנֵינוּ. אֵין כְּמַלְכֵּנוּ. אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי כֵאלֹהֵינוּ. מִי כַאדוֹנֵינוּ. מִי כְמַלְכֵּנוּ. מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ. נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ. נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ. נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ. בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ. בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ. אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ. אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ. אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים:

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן וְהַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה. מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה: מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר. וְקִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה. וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה. בֹּרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין. יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא. וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוָּרְיָן עַתִּיק: מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע (הַקָּב). מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא: רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ. אִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן (בֶּן גַּמְלִיאֵל) אוֹמֵר. הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף: בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה: יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה: וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

תפלת שחרית

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה | יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

ואח"כ אומרין קדיש דרבנן והיינו מתחלת קדיש עד דאמירן בעלמ' ואמרו אמן ואח"כ מוסיפין נוסחא זו :

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן. וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל־מַן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא דִּי בְאַתְרָא (כא"י אומרי' קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל־אֲתַר וַאֲתַר יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין וְחַיִּין אֲרִיכִין וּמְזוֹנָא רְוִיחָא וּפוּרְקָנָא מִן־קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יהא שלמא רבא וכו'

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** תיכף אחר התפלה כו' שנים מקרא ואחד תרגום הוא כמ"ש בסי' רפ"ה סעיף ג' דמיום ראשון ואילך חשוב עם הצבור דהא מתחילין במנחה של שבת כמ"ש במגילה ל"א ב' (רפ"ה ס"ק ג'):

מ"ש ומסיים בע"ש אע"ג דבש"ע שם סעיף ד' כ' מצוה מן המובחר שישלים אותה קודם שיאכל בשבת והיא מצוות רבי לבניו הביאו התוס' בפ"ק דברכות בשם המדרש. כבר כ' המג"א שם ס"ק ו' דהיינו אם הי' אונס גדול בע"ש:

מ"ש ואינו אומר התרגום כו' רק אחר כל ענין כמו פתוחה כו' ז"ל המג"א שם ס"ק א' כתב של"ה שיקרא כל פרשה ב"פ ואח"כ התרגום עליה וכ"כ רש"ל וכ"מ במגילה דף ד' עכ"ל ופי' הפמ"ג מדאמר התם אעבר פרשתא דא ואתניי' משמע כי שנים מקרא הוא בפרשה שלמה ולא כל פסוק:

מעשה רב

א) **תיכף** אחר התפלה קורא מקצת מן הסדר שנים מקרא ואחד תרגום ומסיים בערב שבת. ואינו אומר התרגום אחר כל פסוק רק אחר כל ענין. כמו פתוחה או סתומה. או אחר מקום שנראה יותר הפסק ענין:

ב) **ללמוד** אחר התפלה תיכף ג' שעות בלי הפסק. ללמוד פרק משניות ולחזור היטב. ללמוד רב אלפס בכל יום ולחזור היטב ספרי מוסר כמה פעמים בכל יום. ללמו' מקרא ואגדות ומדרשים. ללמוד גמרא שני דפין בכל יום עם פירש"י ולחזור היטב. ללמוד ש"ע א"ח ולחזור היטב בכל יום ויום. ללמוד מסכתא על פה. ללמוד בטלית ותפלין של רש"י ז"ל דווקא. ללמוד הלכות רגל ברגל:

ג) **כל** ענייני פרנסה ומצות ושינה אחר חצות היום שני שעות. שלא לבטל מלימודו כ"א לעשות מצוה שתבטל אם לא יעשה הוא:

ד) **יום** ב' כולו לה' תשובת המשקל לפי כח:

הלכות נט"י וסעודה ובהמ"ז.

לקוטי דינים מהגר"א

א) **העיקר** לדינא דשיעור נט"י בכזית. כיון דמקבל טומאה בכ"ש (ועיקר נט"י

מעשה רב

א) **אם** עשה צרכיו קודם הסעודה יטול ידיו ויאמר אשר יצר וענט"י ולא יעשה

מעשה רב

יעשה באופן אחר היינו לומר שקודם אשר יצר וליטול שנית ולברך ענט"י כי מאחר שידיו נקיות אין לברך ענט"י על נטילה שניה ולכן יעשה כנ"ל וא"י וענט"י חדא ענינא הוא: (וע' ש"ע שלו סי' קס"ה ס"ק א')

ב) נט"י לסעודה נוטל יד ימין תחלה ומברך ענט"י קודם שמנגב ידיו ולא יאמר שאו ידיכם ולא מזמור לדוד. ויאמר המוציא בלא רשות

ג) פת הבאה בכסנין צריך נט"י אם קובע סעודה עליו:

עוגה

לקוטי דינים מהגר"א

נט"י גזרו משום סרך תרומה. כיהודים שניות הן ופוסלות את התרומה וכיון דמקבל טומאה בכ"ש היו מהראוי לתקן נט"י גם לפחות מכזית) אלא דלא גזרו כי אם ע"ד שצריך בהמ"ז. כמו שלא גזרו על הפירות ועל הפרפרת אם אינו קובע עליו אלמא דתלוי בבהמ"ז ולכן תלאן בסוגיא שם (כ"ז א') נטילה וברכה (כהדדי ע"ש) ואסמכינהו בספ"ח דברכות (נ"ג ב') מחד קרא (והתקדשתם אלו מים ראשונים כו' א"כ כ' אלהיכם זו ברכה) ועוד דלסברא שמשום טומאה (והוא ס' י"א בסי' קנ"ח ס"ב דפסק שלא יברך על פחות מכזית וס"ל דאע"ג דלעצמו מקבל טומאה בכ"ש מכ"מ כיון דמדאורייתא אינו מקבל טומאה כמ"ש התוספ' בשבת צ"א א' ד"ה או. ובפסחים ל"ג ע"ב ד"ה לאמה. ולכן ס"ל דל"ג בפחות מכזית) וא"כ פת הרבה (שהם פתיתין) שאין בכל אחד מהם כזית א"צ נט"י ולמה נצטער ר"ע (בעירובין כ"א ב') ולא אכל עד שהביאו לו מים. ה"ל לחלקו. וכן נבא בדרך (אלא ודאי תלוי בבהמ"ז) (סי' קנ"ח ס"ק ו' ז'):

אם

לקוטי דינים וביאורים

א) מ"ש במעשה רב אם עשה צרכיו כו' והוא דלא כר"י בר יקר דפ' שצריך ב' נטילות ומברך על הראשונה אשר יצר ועל השני' ענט"י. דאם יעשה נטילה אחת. א"כ אם יברך תחלה אשר יצר מפסיק בין נטילה לברכת ענט"י, ואם יברך ענט"י תחלה, א"כ אשר יצר מפסיק בין נט"י לסעודה וקי"ל תיכף לנט"י סעודה ופ' רבינו כאן כדעת הטור שפ' כרש"י, דנטילה א' עולה לכאן ולכאן. אלא שפ' שבתחילה יברך אשר יצר ואח"כ ענט"י. ואשר יצר לא הוי הפסק בין נטילה לברכה כמו שמצינו לענין קידוש והבדלה דקיי"ל יקנ"ה (ולא הוי קידוש הפסק בין יין להבדלה) ויין א'. עולה לכאן ולכאן. ולפי זה ולא יעשה באופן אחר נוכל לפרש שבא להוציא ג"כ שלא נברך בתחלה ענט"י ואח"כ אשר יצר. ולזה פירש היינו לומר שקודם כו' שבא לומר ולאפוקי מר"י בר יקר לבד. אלא דעת הר"מ שהובא בב"י שמברך בתחלה ענט"י ואח"כ אשר יצר דכה"ג ג"כ שפיר דמי. ואע"ג דאשר יצר מפסיק בין נט"י לסעודה וקיי"ל דתיכף לנט"י סעודה מ"מ לא הוי הפסק כיון דלטהרת ידים כמו כן בא לא גרע מגביל לתורי. וכ"מ בתשובת הרא"ש ריש כלל ד' בדברי השואל ע"ש. (וע' כל זה בסי' קס"ה ס"ק א') וזה שמסיים כאן וא"י וענט"י חדא ענינא הוא. פי' ולכן לא הוי אשר יצר הפסק בין ענט"י לסעודה. וכמו כן בין נטילה לברכה:

ב) מ"ש במעש"ר נט"י לסעודה נוטל יד ימין תחלה. עמ' שבת ס"א א' כשהוא רוחץ רוחץ של ימין תחלה:

מ"ש ומברך ענט"י קודם שמנגב ידיו כמ"ש התוס' פסחים ז' ב' בד"ה על הטבילה דאע"ג דצריך לברך עובר לעשייתן כיון דמברך קודם ניגוב גם זו מצות נטילה כדאמרינן בסוטה כל האוכל פת בלא ניגוב כאלו אוכל לחם טמא. וכן כ' הרא"ש שם בפ"ק דפסחים סי' י'. ומה שהקשה הט"ז דלרביעית א"צ ניגוב ע' מג"א סי' קנ"ח ס"ק א' דלא פליג. ועי' בדברי רבינו שם ס"ק כ"ה דהגיה התוספתא ולדבריו אסור דגם ברביעית אין לאכול בלא ניגוב וע' מג"א שם ס"ק י"א:

מ"ש ולא יאמר שאו ידיכם ולא מזמור לדוד דהוי פסוק דהוי הפסק בין נטילה לברכה או בין נטילה לסעודה:

מ"ש ויאמר המוציא בלא רשות. ע' בסי' קס"ז סעי' י"ד של' גדול שבכולם בוצע כו' וכ' הרמ"א והמברך יאמר תחלה ברשות מורי ורבותי. ואע"ג דרבינו שם בס"ק נ' הביא מקור לזה מברכות נ"ה א' אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן נמלכים בצבור שנאמר ראו קרא ה' בשם וגו'. וזה שהוא מברך הוא ג"כ ענין כבוד וצריך ליטול רשות. מ"מ אין ראי' לכאן דהא הוי הפסק בין נטילה להמוציא. אמנם דין זה שייך קודם ברהמ"ז דאז אין שם הפסק ובודאי צריך ליטול רשות. וכן פסק לקמן:

ג) מ"ש פת הבאה בכסנין צריך נט"י אם קובע סעודה עליו ע' בסי' קנ"ח ס"ק ה'. דהיינו שקובע

סעודה

לקוטי דינים מהגר"א

ב) **אם** אוכל דבר שטיבולו באחד משבעה משקין שסימנם י"ד שח"ט ד"מ דכייש. יין דבש דבורים. שמן זית. חלב. טל. דם. מים. ולא נתנגב ואפילו אין ידיו נוגעות במקום המשקה צריך נטילה וצריך ברכה על נט"י וע' תוספ' פסחים קט"ו בד"ה כל שטיבולו במשקה כו'. (שכ' דרש"י פי' הטעם דנטילה זאת משום המשקין. שהידים שניות וכל הפוסל בתרומה מטמא משקים להיות תחלה. והקשו בתוס' דא"כ מאי פריך התם באם אינו מטבע המרור בחרוסת למה לי נט"י הא לא נגע. ומאי קושיא דמאי נפקא מינה אפילו אי לא נגע כיון דסוף אכיל משקה הטופל ולא גרע מאוכל מחמת מאכיל דבעי נט"י. ופירשו הם דנטילה דהכא לא משום קדושה ונקיות כמו בבהמה. אלא משום שלא יטמא המשקין להיות תחלה ויהא אסור לשתותן ולפסול את גופו עכ"ד. וכתבו עוד דלפי זה נראה דאין לברך על אותה נטילה כיון דאינה משום קדושה ונקיות וליכא הכא מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך (חולין ק"ז. א'. וכ"ש אנן שאין אנו נזהרין מלטמאות עצמינו ומלאכול אוכלין טמאין ואין אנו צריכין לאותה נטילה והמברך הוי ברכה לבטלה עכ"ד) אבל כל הגאונים ורוב הפוסקים הסכימו שגם האידנא טהג כמו פת. וצריך ברכה. וכן עיקר וראיית תוס' דנטילה דהכא לאו משום קדושה אלא שלא תפסל האוכלין והמשקין מדפריך הא לא נגע אינה מכרעת. די"ל וס"ד דלא גזרו אא"כ נוגע במקום המשקה. ואדרבא מההיא דפסחים מוכח איפכא. לס"ד דפריך והא לא נגע. דס"ד דאינו חייב (בנטילה) אא"כ נוגע במשקה. ל"ל למימר דצריך נטילה מתני' הוא כל הפוסל כו'. אלא דקמ"ל דאף האידנא. ובלא"ה (כיון) שפסק (הש"ס) ואמר כ"ד (שטיבולו במשקה) כו' לגזרו אמר (אע"פ שלא פי' עוד טהרה) ואמרינן בריש פ"ד דבכורות וכי הואה כו' (שם ס"ק י"ב):

ג) **העיקר** כדברי הרא"ה שאם הוא קובע לשתיה צריך נט"י כדין. שתי ידיו. ובזה א"ש הא דבה"א נוטלין לידים תחלה ואח"כ מוזגים את הכוס. דלכאורה ק"ע דהא בה"כ ד"א תיכף לנט"י סעודה. והאיך מפסיק בברכת היין ושתיה אבל השתא ניחא. דכאן שהוא קובע לשתיה צריך נטילת שתי ידיו כדין. ולכן ניטל קודם. וא"צ ליטול פ"א לסעודה כי הנטילה ההיא מועלת. וכמ"ש ב"פ ע"פ תרי זימני ל"ל. והשתא הברייתא דיומא ל"א ת"ר

הלכה

מעשה רב

ד) **עוגה** שלש אותה בשומן וחמאה ומי ביצים כולם נקראין פת הבאה בכסנין.

ה) **דבר** שטיבולו במשקה צריך נט"י בברכה היינו איין גימאכץ ולעקיך כשטטבילין אותה בי"ש או בשאר משקה שהוא משבעה משקים: (ע' ש"ע שלו סי' קנ"ח ס"ק י"א):

דברים

לקוטי דינים וביאורים

סעודה שמברך המוציא צריך נט"י כמ"ש הרשב"א והרא"ה. והביא ראי' מירושלמי פס"ו דברכות שמשיום גם צריך ליטול שתי ידיו הביאו להם פרפרת א' מברך ע"י כולם כו' ע"ש. ומשמע שהפרפרת קודם סעודה ויטול ב' ידים משום שכאן במקום הסיבה קובע סעודה ולכן אחד מברך לכולם:

ד) **מ"ש** עוגה שלש אותה בשומן וחמאה ומי ביצים כו'. ע' בבי' קס"ח סעי' ו'. וע' במג"א ס"ק ט"ז מה שהקשה על דברי המחבר ששינה מלשון הרמב"ם וכתב שעירב בה דבש. במקום שלשה בדבש. והמג"א פסק דדוקא שלשה בדבש ושמן וחלב דאז אין יוצא בפסח ולכן אינו מברך המוציא דדינם שוה. אבל אם עירב בה דבש וכו' והיה בה גם מעט מים אז יוצא בה ידי מצה ומברך המוציא ולכן חלק הרמ"א על המחבר. וע' המג"א שכן עיקר וכן פ' רבינו בס ס"ק כ"ג:

ה) **מ"ש** דבר שטיבולו במשקה צריך נט"י וברכה עמ"ש בליקוטי דינים מהגר"א סי' ב':

ומ"ש כשמטבילין אותו בי"ש ע' מג"א סי' קנ"ח ס"ק י' שכ' בשם רש"ל דלא גזרו נט"י אלא במה שצריך לטבול אותו במשקה אבל לא בלהלוזית של פלמו. אבל רבינו שם בס"ק י"ו כ' דכיון

שע"י

מעשה רב

ו) **דברים** הבאים בסעודה שלא מחמת הסעודה טעונין ברכה לפניו ולא לאחריו. היינו דברים שאינן קבועים להיות בתבשילי הסעודה :

ז) **פאלעטרין** א"צ ברכה בתוך הסעודה (הוא מין עשב מצוי בערנו ועשוי לאוכלו בתוך הסעודה להמשך אכילה ושהיה) :

ח) **מים** אחרונים חובה ומצוה כמו מים ראשונים (ע' בש"ע שלו סי' קפ"א ס"ק י"ב) ולא יפחות מרביעית ובתוך כלי : לבהמ"ז

לקוטי דינים מהגר"א

הלכה כו' אמר רב חסדא לא אמרן (פי' דצריך ליטול שתי ידיו בפנים) אלא לשתות. אבל כפשטא לשתות ממש ובקבע. ואכילה קאי (פי' גם אדיבר עם חבירו והפליג אם קובע לשתיה צריך נט"י. ולאפוקי מדעת הרשב"א שמפרש דקאי רק אהשתין לבד ולכך צריך נטילה משום כילוכות). אלא דלכאורה צ"ע (דא"כ גם לקידוש צריך נטילה. וא"כ הא) דפ' ע"פ דנוטל ידיו לטיבול ראשון צ"ל. הא כבר נטל ידיו לקידוש שהוא במקום סעודה. ונראה דכוס של קידוש שהיא באה בפ"ע משום קידוש אינו קובע. ולכן נוטל ידיו לא יקדש דכיון שנטל ידיו א"כ מראה בעצמו שקובע לשתות (דאז צריך נטילה לשתיה כנ"ל) וא"כ אינו בא (השתיה) משום קידוש : (שם ס"ק י"ח) :

ד) **הרשב"א** פ' דנט"י בעי כוונה והביא ראי' מתוספתא דידים. הנוטל לידים. הניטל מתכוין והנוטן אינו מתכוין. הנותן מתכוין והנוטל אינו מתכוין. ידיו טהורות. ור' יוסי אומר ידיו טמאות. אלא אף לרבנן בעי או כוונת נוטל או כוונת נותן. ורב אמר בפ' כל הבשר נטל אדם ידיו שחרית ומתנה כו'. וא"כ בששימר את ידיו כמ"ש רש"י והרמב"ם דבלא"ה לא מהני. ואפ"ה דווקא במתנה. (והיינו שהתנאי מועיל לענין כוונה שצריך). והא יא דחולין ל"א פירות שנפלו לתוך אמת המים. ופשט מי שידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות אע"ג דלא נתכוין. ההיא בנגיעה דחולין וכידים שחלות או בחולין שנעשו על טהרת הקודש אבל לאכילה דחולין בפת שהוא משום סרך תרומה דינה כתרומה דלכ"ע צריך כוונה ובזה ניחא הא דפ' בש"ע סי' קנ"ח סעיף ז' נטל ידיו לדבר שטיבולו במשקה ואחר כך רוצה לאכול לחם אין אותה נטילה עולה לו. כמ"ש (בפ' אין דורשין) טבל לחולין והוחזק לחולין אסור למעשר. (וה"נ כאן כיון דצריך כוונה והחזיק עצמו לטיבולו במשקה לא מהני לפת) אבל הרא"ה חולק עליו ואמר (דא"צ כוונה) דמתוספתא אין ראי'. דהתוספתא מיירי לתרומה וכמו רישא דתוספתא שם

לקוטי דינים וביאורים

שע"י בישולו במים יוצא הוי משקה כמו זיעה כרפ"ב דמכשירין. דלא כט"ז ומג"א שכתבו דמשקה שופח של עצמו לא הוי משקה. ומ"ש המג"א ראי' מדברי רש"י ברכות נ"ב א' בד"ה אין כלי כו' שכ' דמשקה תבשיל תורת אוכל עליו. דברי רש"י אלו צ"ע גם לדברי המג"א ולדעתי. דס"ל דדווקא משקה שופח של עצמו אבל רוטב גמור מקרי משקה. וא"כ קשה דאטו מי ליכא למיתש לרוטב בכ"ד. והגה הי"ש הוא מהוישב היוצא מהפירות ע"י בישול עם מים כידוע. ושמעתי בשם רבינו שהביא ראי' גם על י"ש שהיא משקה מרפ"ב דמכשירין הנ"ל :

ו) **מ"ש** דברים הבאים בסעודה שלא מחמת הסעודה טעון ברכה לפניו ולא לאחריו היינו כו'. ע' בסי' קע"ז סעי' א' והיא דלא כרש"י דמחמת הסעודה היינו ללפת את הפת כמו שהקשו עליו התוס' והר"י :

ז) **מ"ש** פאלעטרין א"צ ברכה. ט' ע' בט"ז סי' קע"ז בסופו וע' בסי' קע"ד סעי' ז' ובמג"א שם ס"ק י"א :

ח) **מ"ש** מים אחרונים חובה ומצוה כמו מים ראשונים. ע' מ"ש בליקוטי דינים מהגר"א סי' י"ד :
מ"ש ולא יפחות מרביעית. נ"ל סמך לזה מהא דחולין בפ' כל הבשר ק"ה א' ניפא מים ראשונים ואחרונים כו' דחשוב בם דברים שבין מים ראשונים לאחרונים ולא חשב תילוק זה דבאחרונים א"צ רביעית

לקוטי דינים מהגר"א

שם כל שאינו מטמא במשא כשר ליתן לידים דמיירי לתרומה כמ"ש תוס' נדה ע"א ב' ד"ה מטרה כו' וכמ"ש סי' קנ"ט ס' י"א. (דפסק שם דנדה אע"ג דמטמא במשא נוטלת לידים בחולין) והיא דנוטל שחרית (ומתנה) התנאי הוא שיהא זהיר בשמירות. דבלא"ה ע"י שהוא כל היום דלמא אסח לדעתי'. וכן עיקר כרא"ה דלא תמירי נט"י מטבילה. וכמ"ש (בחולין ק"ז א') הטמא כל גופו טובל בהן ידיו מיבעיא. והסיא דחגיגה (י"ח ב') מכרעת. דאמר שם (דפירך רב נחמן אקושיא דתני חדא לא נתכוין ידיו טמאות ותני חדא ידיו טהורות ואמר רב נחמן) לא קשיא כאן (לחולין כאן למעשר דבחולין א"צ כונה. והתם) ע"כ לטבילה דמסיק שם דלנגיעה דחולין א"צ נט"י. ולא אוקים בידים תלוש (ולנגיעה כמ"ש הרשב"א) וא"כ כיון דא"צ כונה אם נטל ידיו לדבר שטיבולו במשקה ואח"כ רוצה לאכול לחם א"צ נטילה. (דהא לא דמי לטבל לחולין והוחזק לחולין דאסור למעשר דשאני התם דצריך כונה למעשר וע' תוס' חגיגה י"ח ב' ד"ה כאן ע"ש. משא"כ כאן ואם לא הסיח דעתו בודאי א"צ נטילה) וכן התוס' לשיטתם דס"ל (בפסחים קט"ו) דנט"י לדבר שטיבולו במשקה לאו משום קדושה יש מקום לומר דאין אותה נטילה עולה לפת אבל כבר נתבאר בס"ב כרש"י דטעם נט"י לדבר שטיבולו במשקה ג"כ משום קדושה (שם ס"ק י"ט) :

ה) **הא** דאמרו בספ"ק דעירובין ד' דברים פטרו במחנה וחשיב שם נט"י. העיקר כמ"ש הר' יהונתן. דדוקא מחנה היוצא למלחמה אפילו רשות פטרו אותם אבל שיירא ההולכם ממקום למקום לא פטרו. שדין שיירא בד' דברים אלו כדין יחיד השומר בביתו וכמ"ש בתוספתא פ"ק דעירובין (לענין עירוב שהוא א' מד' דברים שפטרו) אהלים שבשיירה חייבין בעירוב שבמחנה פטורין מן העירוב (שם ס"ק כ"א) :

ו) **מי** גשמים שהם זוחלים אע"פ שיש בהם מ' סאה אינו טובל בהם ידיו. וכמ"ש בתוספתא (פ"א דמקואות) זה הכלל (כל מקוה שאדם טובל בו ידים וכלים טובלים בו אין אדם טובל בו אין ידים וכלים טובלים בו) וכת"כ אמרו שאין המקוה מטהרת בזוחלין : (סי' קנ"ט ס"ק מ"א) :

ז) **העיקר** כדעת הב"ח ומג"א דמים שנשתנו מראיהם מחמת עצמם כשרים לנטילה : (סימן ק"ס ס"ק א') :

ח) **לענין** דינא דברי המג"א נכונים דהליכה מועטת אפילו מפינה לפינה הוי הפסק בין נטילה

מעשה רב

ט) **לבהמ"ז** נוטל רשות ומתחיל ברוך אתה ולא ברוך הוא וב"ש :

י) **טוב** לעשר כוס של בהמ"ז וקידוש והבדלה שיהא

לקוטי דינים וביאורים

אלא ודאי שוים שמה דבשניהם צריך רביעית ודלא כמ' שלחן ארבע דס' דא"צ רביעית. ויש לדחות ואכמ"ל.

מ"ש בתוך כלי שם בגמרא . וע' סי' קס"ח סעיף ב' :

ט) **מ"ש** לבהמ"ז נוטל רשות . ע' מ"ש לעיל בענין המוציא : — ומ"ש ומתחיל ברוך אתה ולא ב"ה וב"ש . ע' מג"א ריש סי' קצ"ב ומ"ש בשם הב"ח דבשעה שמזכיר השם אומר ברוך הוא וברוך שמו ע"ש . ולענ"ד נראה סמך לדברי רבינו וש"ס . דא"צ לומר ב"ה וב"ש . דגרסי' בברכות מ"ה ע"ב בא ומצא כשהן מברכים מהו אומר אחריהם ר"ו כו' ולא פליגי כו' הכחינהו דקא אמרי נברך אומר ברוך ומבורך , הכחינהו דקא אמרו ברוך עונה אמן . וע"ש בתוס' בשם כ"ת דל"צ ברוך הוא ומבורך שמו תמיד לעולם ועד. ומליסנא דגמרא משמע דדוקא מי שלא אכל ואינו מברך בהמ"ז הוא עונה אחר המברכים ברוך הוא וברוך שמו . אבל המברך בעצמו אינו אומר ברוך הוא וברוך שמו . ע"ש היטב . ויש לדבר בזה ואכמ"ל:

י) **מ"ש** טוב לעשר כו' ע' בברכות נ"א א'. וע' בתוס' שם ד"ה אין לנו . ושם בגמ' אמרו רב ששת מעשר

מעשה רב

שהא ששה כוסות סביב. וה"ה לכל הי"ד דברים. וד' לעיכוב:

יא) **סיום** ברכה שלישית בונה ירושלם אמן:

נוסח

לקוטי דינים מהגר"א.

נטילה להמוציא: (סי' קס"ו סעיף קטן ג'):

ט) **אם** ישבו לאכול במקום אחד אפילו בלא שולחן אחד ובלא מפה אחת הוי קביעות להיות אחד מברך לכולם ודלא כמ"א (דחלק בין בית לשדה והצריך בבית שולחן אחד) אלא בישיבה בעלמא סגי: (סי' קס"ז ס"ק מ"א):

י) **העיקר** כדעת השו"ע ורוקח דהיכא דלא קבעי מקום אע"ג דאמרי' שכל א' מברך לעצמו. אם כיון המברך להוציאם והם נתכוונו לצאת יצאו: (שם ס"ק מ"ט וע' מג"א ס"ק כ"ח):

יא) **פת** הבאה בכסנין כרש"י דהיינו נקרא כך שיברך עליו טורא מיני מזונות אא"כ יש בהם הרבה תבלין או דבש שכמעט הדבש והתבלין הם עיקר אבל בתערובות בעלמא אע"פ שניכר הפירות או התבלין בעיסה זה נקרא פת גמור: (סי' קס"ח ס"ק כ"ג):

יב) **כתבו** התוס' פסחים ק"ח ב' בד"ה אלא דכל מיני מזונות שיש בהם מחמשת מיני דגן הוי בכלל דברים המשונים ברכה לאחריהם במקומם דליכא למימר דכל שבעת המינין הוי בכלל זה. דא"כ אמאי איתותב ר' יוחנן דאמר דשיטי מקום א"צ לברך מברייתא. דהא מסיק שם דברייתא דקתני צריך לברך היינו בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן וא"כ מאי קושיא אר' יוחנן דהא ר' יוחנן איירי ביין כמ"ש התוס' שם. אלא ודאי אין בכלל זה יין רק חמשת מיני דגן לבד) ורא"יתם אין עליה תשובה וכן עיקר. וגם אין לומר פת דווקא ושוא סברא ראשונה בתוס' שכ' אלא פת. דא"כ למה אמר דברים (לשון רבים) והתוס' מסרו מזה וכו' (דבכלל דברים הם פת) וכל מיני פת (ולכן נקט לשון רבים) אבל העיקר כנ"ל דאכתי לא הל"ל דברים דהכל בכלל פת הוא (אלא ודאי כל חמשת מיני דגן בכלל (סי' קע"ח ס"ק כ"ב כ"ג):

יג) **הא** דאמרו (דבגמר סעודה כשרוצה לברך) לא יביא פת שלמה ויתננה על השולחן. ר"ל אם יש פתיתין על השלחן אבל אם אין פתיתין על השלחן מותר להביא אפי' שלמה: (סי' ק"פ ס"ק ב'):

והנה דברי רבינו מפורשים ברש"י סנהדרין ל"ב א' בד"ה דאיכא שכ' דמביא שלמה לאחר שאכל וטתן על השלחן עם הפתיתין שעייר. משמע דווקא בכה"ג. וע' בדרישה פ"ס כזה. וע' בפע"מ על המג"א. וראיתי שנדחקו הרבה בסוגית הגמ' שם. ואכתוב מה שנלפע"ד בעה"י. דהנה רש"י כ' בתחלה דצריך לשייר כדכתיב אכול והותר. ולבסוף כ' הטעם דמזומנין לעני. ועוד קשה דרש"י כ' שמביא שלמה. ובגמ' איתא משייר פתיתים' ונ"ל כוונת רש"י דבתחלה כשאמר כל שאינו משייר פתיתין כו' הי' קשה לרש"י דאין זה דרך הש"ס דבתחלה הי' צריך להזהיר שצריך לשייר. ואח"כ הי' משמיענו שאם אינו משייר אינו רואה סי' ברכה (וכה"ג ע' ברש"י עירובין ב' א' בד"ה מבוי) לכן פירש"י דהא דצריך לשייר כבר הפיעו בפסוק מדכתיב אכול והותר ולכן צריך לומר אח"כ אם איני משייר. והנה הא דהר"א על המשייר פתיתין כו' כאלו עובד עכו"ם. משמע לי' לרש"י ז"ל דהיינו דווקא אם מביא השפיתין. דלא מסתבר דבשביל שאינו משייר פתיתין יהי' כעובד ע"ז. דהא מוכח מהא

דברסת

לקוטי דינים וביאורים

קאסר לי' בגולי. — ומ"ש רבינו ששה כוסות נ"ל כי יש בזה רמז כי כוס של ברכה היא השכינה כמ"ש בזוהר וכן כוס גי' אלהים. וששה טטות הם ששה קצות הסובבים אותה.

יא) **מ"ש** סיום ברכה שלישית בונה ירושלים אמן להוציא מה שמוסיפין טובה ברחמיו ירושלים. ובאמת בגמרא קורא אותה ברכת בונה ירושלים משמע שחתימה היא כך ומאין לנו לשנות ממטבע שטבעו חכמים. וע' מ"ב בס' עטרת זקנים סי' קפ"ח:

לקוטי דינים מהגר"א

דברכות נ"ב ב' דכה"א אם שמש תלמיד חכם הוא נוטל פירורין שיש בהן כזית ומניח פירורין שאין בהן כזית וטעמא משום הפסד אוכלין הא לאו הכי מותר להניח ולשייר אלא ודאי הי"ש שעושה פעולה שיהי' משייר דהיינו שמניח פתיתין על השלחן וכן משמע לשנא דקרא הערוכים נגד שלחן ע"ש ברש"י וא"כ הא דאר"א כל שאינו משייר פתיתין כו' (כן ג' רש"י וכן כ' מהרש"ל) היינו ג"כ שאינו משתדל שיהי' משוייר דהיינו שאינו מניח פתיתין דאל"ה מאי אתקפתא דש"ם דר"א אדר"א ולכן כשמשני הש"ס הא דאיכא שלימה בהדיה הא דליכא שלימה בהדיה היינו ג"כ שמניח שלימה כמשפרש"י והא דליכא שלימה בהדיה היינו שמניח פתיתין על השלחן בלא שלימה. אז מותר להביא אע"פ שיש שם פירורין שמשום המצוה של אסל והותר הי' מספיק בפירורין ששייר ומה שמניח עכשיו הפתיתין הוא בשביל שיהיו מזומנין לעני. ולפ"ז פתיתין לבדן מותר להביא אע"פ שיש פתיתין על השלחן ועם שלם אסור להביא אם יש שם פתיתין]:

מעשה רב

יג) **נוסח** ברכה שלישית מבהמ"ז בשבת נחמנו ה' אלהינו כו' כדעת הרי"ף ז"ל (ע' ש"ע שלו סי' קפ"ח ס"ק ה'):

יד) (**מים** אחרונים חובה גם עכשיו שאין מלוי מלח סדומים בינינו) ומ"ש תוס' בספ"ק דעירובין י"ז ב' בד"ה מים כו' עכשיו לא נהגו במים אחרונים דאין מלח סדומית מלוי בינינו דבריהן דתוין מפיקרן דכם קאי על מתני' דארבעה דברים פטרו במחנה ס' ומרחילת ידים כו' ואמר אביי שם דמים אחרונים לא נפטרו במחנה משום דחובה משום מלח סדומית כדמפרש ר"ח בר אשי שם (והנה הרא"ש ספ"ח דברכות כ' וז"ל סימא, הכא משמע דמים אחרונים מלוה משום קדושה ובפרק כל הבשר משמע שהן חובה מפני הסכנה משום מלח סדומית שמסמא את העינים. ויש לומר משום קדושה אמרו שהן מליה ומשים סכנת מלח סדומית הוסיפו לעשותה חובה עכ"ל. וכ"מ בהא דמלוה דאפי' במקום דלא שכיח מלח סדומית חובה היא דלא הוי אבל מלוה מיהו איכא) ואי ליכא טעמא דמלח סדומית. אז פטורים במחנה ממים אחרונים כמו ממים ראשונים אבל בלא מחנה חייבים במים אחרונים כמו במים ראשונים (פי' כמו דס"ד דמתני' בין במים ראשונים בין באחרונים פטרו במחנה משום דהוי ס"ד דליכא חובה במ"א רק מלוה לבד כמ"ש בפ"ח דברכיה ובודאי לפי הס"ד יש לדקדק דמים ראשונים ואחרונים בלא מחנה חייבים. אלא דבא אביי והודיע דבמים אחרונים לא נפטרו משום החובה כנ"ל אבל במקום דלא שכיח מלח סדומית אז קאי מתני' גם על מים אחרונים דפטרי במחנה ומינה דבלא מחנה חייבים) וכ"ה בר"מ ח"ג רמ"ז וכן עיקר: (סי' קפ"א ס"ק י"ג):

טו) **מ"ש** בש"ע סי' ל"ט סעיף א' דנשאר גרסת יטול לברך אע"פ שהוא שיכור. והוא מירושלמי ר"ם תרומות והביאו תוס' עירובין ס"ד ד"ה שיכור והרא"ש פ"ה דברכות סי' ט'. וז"ל בתוי אל יתפלל כו'. ר"ח בשם קומי ר"א שיכור מהו שיברך א"ל ואכלת ושבעת וברכת אפי' מהומדס כו'. אבל נראה שט"ס שם בירושלמי דאמרו שם חד חסיד שאל לאליהו ערום מהו

לקוטי דינים וביאורים

יב) **מ"ש** נוסח ברכה שלישית כו' נחמנו מבואר בליקוטי דינים מהגר"א סי' י"ז שהוא דעת הרי"ף ובסור כתב שכן נהג הרא"ש ופ' בב"י. וסיום הברכה כמ"ש הרא"ש ונראה שהנוסחא כך נחמנו ה' אלקינו בבנין ירושלים עירך וציון משכן כבודך ובמלכות בית דוד משיחך ובבית הגדול כי אתה הוא בעל הישועות ובעל הנחמות ברוך אתה ה' מנחם ציון בבנין ירושלים אמן. ומ"ש התוס' דטעות הוא המשנה בשבת מחול. והביאו ראי' מירושלמי דאמרו שם מהו לומר רצה והחליצנו בשבת וא"ל טופס ברכות כך הוא עכ"ל א"כ משמע דאין להקפיד אפי' אי הוי לשון בקשה. ואפשר לומר דאדרבא משם ראי' לסיעך דלמה לא שאל על התחלת הברכה מהו לומר רחם בשבת. אבל ודאי פשיטא להו דאין לומר רחם כי שעיקר הוא נמי שכן התחלת הברכה והתימה

מפני שיקרא שמע אל"ל לא יראה בך ערות דבר ערות דבור. ואני תמיה בין לקרות בין לברך וכל זה אינו מובן דהא אמרו אפי' תרומה אינו יכול להפריש משום הברכה וכן אפי' נגד ערות חבירו (וא"כ מאי קמבעיא לי) וגם (מ"א) ערות דבור אינו מובן דלמה לא אמר ערות דבר כפשוטה. אלא צ"ל שטיס הוא וצ"ל שיחה מהו ס' וכן ברמב"ם פ"א דתרומות הביאו ולא כתב כלה ערוה כלל. ועל שיחה קאי (ואמר צ"ל שאסור מחמת ערות דבור. כי שיחה אינו יכול לדבר היטב) ותוקיה פליג ואמר שבין לקדש ובין לברכה אסור ופליג גם על ר' יוסי שאמר ואוכלם (ושמעת וברכת אפי' מחומדם. וא"כ אין ראיה מהירושלמי אין הלכה מאחר שיש פלוגתא): (סי' ע"ה ס"ק ד'):

(טו) מה שאמרו ואנו אין לנו אלא הדיחה והטיפה חי ותלה. פי' לפסוק אין לנו אלא ד' אלו.
וכן כתב הט"ז בשם הרש"ל ורא"שונים (שהלו שמאל שלו שהסיים לימין) אבל (כשכתב לאחרונה) דלכאורה מאי אבל (אלא) דהי"ם דלראשונים (דאי כל שלבו למיוכלא) א"א לומר לשומרה. ואמאי לידי קלא. דבשביל שלא יכול לסיים בשמאל לא יקבלו בימין כלל. ולראשונים עיקים כלם למיוכלא) משא"כ לדידן דאינו מעכב (דכל למיעבד לחומרא שלא הסיים שמאל ואם יפסל ע"י הקיטול בימין לא איכפת לן דהא אינו מעכב רק אלו הד' הנ"ל) וכן עיקר (סי' קפ"ג ס"ק ז'):

(יז) **הרי"ף** כ' שבשבת יאמר נחמנו ה' אלהינו ס' ובחול יאמר רחם ס' וכ"ה ברוקח וכן עיקר. וכן הוא על דרך הקבלה (סי' קפ"ח ס"ק ה'): [ונראה התוספת נחם אין בבנין ירושלים. וכתב הרא"ש דלא הוי חתימה בתרתי דציון וירושלים חדא היא. וכיון דפתח בנחמינו צריך לסיים בנחמם ציון. שצריך שיהי' חתימה מעין פתיחה]:

(יח) **הא** דאמרינן השמש מצרף לשתי חבורות לזימון והוא שנכנסו משעה ראשונה ע"מ כן דאל"כ אין השמש מצרפן. וזו דווקא בשני בתים אבל בבית אחד א"צ שיכנסו מתחלה ע"מ כן (סי' קצ"ג ס"ק א'):

(יט) **העיקר** כדברי הרא"ש דנשים חייבות בזימון אפי' כשהן בעצמן (סי' קצ"ט ס"ק ז'):

לקוטי דינים וביאורים

וחתימתה כמו שאמרו של"ע מעין פתיחה ומעין חתימה ולכן תורף הברכה הוא בהתחלה ובחתימה. ולכן שמש בזה"ז צריך לשנות ולומר בלשון נחמה אבל באמצע הברכה לא איכפת לן כ"כ. ולכן השיב לו מוסב ברכות כך היא ואינו אלא מוסיף הברכה ולא תורפה ולא איכפת לן אם אומר בקשות:

(כ) **מ"ב** כתבו ספרי הספרים שאם חל ר"ח ויו"ט בשבת יאמר יעלה ויבא קודם והחליצנו כו':

(כא) **מבואר** בגמרא פ' שלשה שאכלו בעובדא דר"ז דאורח מברך כדי שיברך לבע"ב. ומה ברכה מברכו. יהי רצון שלא יבוש ולא יכלם בעל הבית בעולם הזה ולא בעולם הבא ויצליח בכל נכסיו ויהיו נכסיו מוצלחים וקרובים לעיר ולא ישלוט שטן במעשה ידיו ואל יזדקק לפניו שום דבר חטא והרהור עון מעתה ועד עולם (סי' ר"א סעיף א'):

סדר סעודה וברכותיה

קודם סעודה נוטלין ידיהם כדין ובמפת הניטב מברכין עלי'. ואוחזין הלחם בי' אצבעות ומברך המוציא. וכולא הפת במקום שלחם היפה. והמסובין יכוונו לצאת בברכה ויענו אמן. ואסור להפסיק בין ברכה לבציעה ולא בין בציעה לאכילה. ברכת היין שלפני המזון קודם ברכת המוציא פוטרת את היין שבתוך המזון. ואם לא שתה לפני המזון ובא לו יין בתוך המזון מברך עליו בפה"ג ואינו פוטר את שלאחר המזון. וכל אחד ואחד מברך לעצמו. כל מה שבא מחמת הסעודה די לו בברכה אחת אא"כ הוא נמלך. ויין פוטר כל מיני משקין. כל מה שמביא בתוך המזון א"צ ברכה אחרונה דבהמ"ז פוטרתו:

ברכת המזון

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ:

שלשה שאכלו כאחת חייבים בזימון, וכיצד מזמני' המזמן אומר הב לן ונברך.

או בל"א רבותי מיר וועלין בענטשן. והם עונים יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

והמזמן אומר ברשות — נְבָרֵךְ (בעשרה מוסיף אֱלֹהֵינוּ) שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ:

והמסובין עונים בָּרוּךְ (בעשרה מוסיף אֱלֹהֵינוּ) שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ: ול' השומעים שם

שאינם מן המסובין גם הם יענו ואמרו ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד:

וחוזר המזמן ואומר בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַזָּן אֶת־הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטוּבוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים הוּא־נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: וּבְטוּבוֹ הַגָּדוֹל תָּמִיד לֹא־חָסַר לָנוּ וְאַל יֶחְסַר־לָנוּ מָזוֹן לְעוֹלָם וָעֶד: בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוּא אֵל זָן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל וּמֵטִיב לַכֹּל וּמֵכִין מָזוֹן לְכָל־בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַזָּן אֶת־הַכֹּל:

נוֹדֶה לְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה וְעַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עֲבָדִים וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחָתַמְתָּ בִּבְשָׂרֵנוּ וְעַל תּוֹרָתְךָ שֶׁלִּמַּדְתָּנוּ וְעַל חֻקֶּיךָ

שהודעתנו

לקוטי הגר"א

בהמוציא צריך בעל הבית לדקדק בה' למהוי איהי נקי' בלא פסולת שסמוך לה' הוא מו"ן של המוציא ואח"כ י"א של המוצ"א שהוא תבן במ"ק כי בס"א מחשבין מ"ק כידוע. בסוד י"א אדורים לכך צריך להפריד הס"א מהן. ואמר בעל הבית שהמוציא הוא בגימ' יו"ד של השם. עפין בכוית. ובעל הבית הוא חזק י' בה"א הנ"ע בעל האשה שנקראת בית (ביאורו רבינו לתיקון י"ז בד"ה לדקדק):

בזוהר תרומה אמרו שצריך לומר על השלחן ד"ת וחלק לעניים. והענין כי השלחן הוא מלכות וצריך לכוללה בנ"ד. עד ג"ד שלמעלה שמקבלת מהם. ואמרו שבזמן שבהמ"ק [קיים] מזבח מכפר עכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו. כי האכילה קומה לעבודה בברירת הניצוצין. וכמ"ש קרבני לחמי. ואמרו שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים. לכך כתבו הראשונים שצריך לזבוח יצרו על השלחן כמ"ש ושחט כו' לפנה כו'. והנה התורה וצ"ח משלימין לנ"ד. ומאיר בה ח"י עולמים בג' גווני הקשת. וא"ע כאלו אכלו מזבחי כו' שהם נאחזים מהם דשמאלא. ע"כ צריך לכללה בכל ג' קוין בסוד ג' גוונין. וז"ש שלשה שאכלו כו' (לקוטי הגר"א שאחר תנ"ך אות ש' סי' ב'):

שלחן ג' שמות והוב"ד בפשוט וכו'. וכן כ"ד אמון וב' פעמים הו"ל וכן י"ב שלחן

שער נפתלי

מ"ש בענין השלחן כתב הר"א בנו של רבינו ז"ל. ג' שמות והוב"ד הן הוי"ה אהי"ה ושם הרשת אדנ"י בפשוט הוא ס"ד. וני' אלפין של שמות הנ"ל הוא קפ"ח וקל"ו הם שכ"ד ועם ס"ד הוא חשבון שלחן ותן

שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ וְעַל חַיִּים חֵן וָחֶסֶד שֶׁחוֹנַנְתָּנוּ וְעַל אֲכִילַת מָזוֹן שָׁאַתָּה זָן וּמְפַרְנֵס אוֹתָנוּ תָּמִיד בְּכָל־יוֹם וּבְכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה:

בחנוכה ופורים אומרין כאן על הנסים וכו׳ המצאהו בתפלת עול.

אם שכח לומר על הנסים ונזכר בתוך על הכל וקודם שסיים הברכה אפילו נזכר בין אתה ובין ה׳ אומר שם על הניסים עד גמירא וחוזר ומתחיל ועל הכל וגו׳, אבל אם כבר אמר השם אין מחזירין אותו. וכשמגיע אצל הרחמן הוא יזכנו יאמר הנוסחא הכתוב שם.

וְעַל הַכֹּל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: כַּכָּתוּב וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה עַל־הָאָרֶץ וְעַל־הַמָּזוֹן:

בחול

רַחֵם יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ עַל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְעַל־צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ וְעַל־הַבַּיִת

בשבת

נַחֲמֵנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּבִנְיַן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְצִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ וּבַבַּיִת

הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו: אֱלֹהֵינוּ אָבִינוּ רְעֵנוּ זוּנֵנוּ פַּרְנְסֵנוּ וְכַלְכְּלֵנוּ וְהַרְוִיחֵנוּ וְהַרְוַח לָנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה מִכָּל־צָרוֹתֵינוּ: וְנָא אַל־תַּצְרִיכֵנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ לֹא לִידֵי מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם וְלֹא לִידֵי הַלְוָאָתָם

כי

לקוטי הגר״א

שלחם וכל א׳ ב׳ פעמים ח״כ והלין בלחם כמ״ש בר״מ פ׳ פנחס: ועוד ג׳ הוי״ם וג׳ ני׳. ואחרי רביעים לכל חלם. והן ד׳ קרסים של השלחן (לקוטי הגר״א שם):

עשרה דברים בכוס של ברכה. עטור בכתר. ועטוף במלכות. חי ביסוד מלא בסיה. הדחה ושטיפה בתו״ג. ומקבלו ס׳ בגלה כמ״ש נעימות בימינך נצח. שמקבל מתו״ג ותוך לחסד. ונותן עיניו בו בהוד ששם שילוב הב׳ שמות. כי בו עמר פלגא דגופא וכן גרוא דעינים כידוע. ומסלקו ט׳ בחכמה יו״ד. ומשגרו ס׳ בבינה (ביאורו לר״מ ח״ג רע״ג ב׳):

ארז״ל כל המברך על כוס מלא נוחל שני עולמות כשוכ״ו והעוה״ב. שנאמר ומלא ברכת

ה׳

שער נפתלי

הן כ״ד אותיות י״ב אותיות של משמע שהוא סוד השם הזכרא. וי״ב אותיות מי׳ ברק. נגד לחם הפנים י״ב חלות כי לחם ג׳ הויות י״ב אותיות וכל א׳ ב׳ עשרונים וכו׳ הם נ״ב כ״ה ג׳ הויות ונ״ער. הם ע״ה עם ק״ם של ע״ב ס״ג מ״ה וב״ן. ואחרי רביעית לכל חלה הוא ב׳ אותי שהוא קל עם רנ״ח הוא הרמבן שלחן: והן ד׳ קרנות של השלחן. כי הם ג׳ הויות ונ״ער. וב׳ אדי׳. והם ב׳ לכל קרן: עכ״ל:

ברכת המזון

כִּי אִם לְיָדְךָ הַמְּלֵאָה הַפְּתוּחָה הַקְּדוֹשָׁה וְהָרְחָבָה שֶׁלֹּא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם לְעוֹלָם וָעֶד:

בשבת אומרין רצה

רְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוַת יוֹם הַשְּׁבִיעִי הַשַּׁבָּת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ הַזֶּה כִּי יוֹם זֶה גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ הוּא לְפָנֶיךָ לִשְׁבָּת־בּוֹ וְלָנוּחַ בּוֹ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ בִּרְצוֹנְךָ הָנִיחַ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁלֹּא תְהִי צָרָה וְיָגוֹן וַאֲנָחָה בְּיוֹם מְנוּחָתֵנוּ [בשבת ר"ח ויו"ט אומרים כאן יעלה ויבא] וְהַרְאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּנֶחָמַת צִיּוֹן עִירֶךָ וּבְבִנְיַן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ כִּי אַתָּה הוּא בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל הַנֶּחָמוֹת: בָּרוּךְ אַתָּה

יי

בר"ח ויו"ט ובחוה"מ אומרין יעלה ויבא:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם לר"ח רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ: בר"ה הַזִּכָּרוֹן: לסוכות חַג הַסֻּכּוֹת: לש"ע שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת: לפסח חַג הַמַּצּוֹת: לשבועות חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה: זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים: וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל (בר"ה אומרים מֶלֶךְ) חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּמְהֵרָה

בימינו

לקוטי דינים מהאר"א

ה' ים ודרום ירשה. שחכמה הוא מלא. שהוא מבועא דמיא. והוא בריכה כמו בריכה שנתמלא מן המבועא. וז"ש ברכה ל' בריכה. מלא גי' י"ד אתוון דשמא מפ' שהוא בחכמה (ר"ל יהו"ה י"ד ה"א וא"ו ה"א גי' מלא). ושמן נסוך בבריכה אתפסקיין כל אינון דצריכין לאתפסקא. שהוא הבריכה שמשקין ממנה שדות כידוע וממנה אתפסקיין ז"נ. וז"ש ים ודרום ירשה. ים מלכותו כידוע ודרום עד"א. כמ"ש בזוהר במדבר בר' רזות. שדרום הוא עד"א ומערב מלכותו. ואלו ים ודרום ירש"ה יורשין אם ה' בינה. וז"ש כל המברך על כוס מלא יורש שני עולמים כעוה"ז וכעוה"ב שנאמר ומלא ברכת כו'. שעלמים. היא שעוה"ז. ועד"א העוה"ב והוא ים כו' כנ"ל. וכאן כל הד' אתוון של השם ומלא י' ברכת ה'. ים פי' ודרום ר (ביאור לזו"ח פ"ו ע"ג):

מ"ש

בשבת	בחול
יהוה מנחם ציון בבנין ירושלים אמן :	בימינו . ברוך אתה יהוה בונה ירושלים אמן :

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם האל אבינו מלכנו אדירנו בוראנו גואלנו יוצרנו קדושנו קדוש יעקב רוענו רועה ישראל המלך הטוב והמטיב לכל שבכל־יום ויום הוא הטיב הוא מטיב הוא ייטיב לנו: הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד לחן לחסד ולרחמים ולרוח הצלה והצלחה ברכה וישועה נחמה פרנסה וכלכלה ורחמים וחיים ושלום וכל־טוב ומכל־טוב לעולם אל יחסרנו: הרחמן הוא ימלוך עלינו לעולם ועד: הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ: הרחמן הוא ישתבח לדור דורים ויתפאר בנו לנצח נצחים ויתהדר בנו לעד ולעולמי עולמים: הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד: הרחמן הוא ישבור עלנו מעל צוארנו והוא יוליכנו קוממיות לארצנו: הרחמן הוא ישלח ברכה מרבה בבית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו: הרחמן הוא ישלח לנו את־אליהו הנביא זכור לטוב ויבשר־לנו בשורות טובות ישועות ונחמות:

הרחמן הוא יברך את־(אבי) מורי בעל הבית הזה ואת־(אמי) מורתי בעלת הבית הזה אותם ואת־ביתם ואת־זרעם ואת־כל־אשר להם אותנו ואת־כל אשר לנו כמו שנתברכו אבתינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל כן יברך אותנו כלנו יחד בברכה שלמה ונאמר אמן :

אורח מברך

יהי רצון שלא יבוש ולא יכלם בעל הבית הזה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא ויצליח בכל נכסיו ויהי נכסיו מוצלחים וקרובים לעיר ולא ישלוט שטן במעשה ידיו ואל יזדקק לפניו שום דבר חטא והרהור חטא ועון מעתה ועד עולם :

במרום ילמדו עליהם ועלינו זכות שתהי למשמרת שלום ונשא ברכה מאת יהוה וצדקה מאלהי ישענו : ונמצא־חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם :

לשבת הרחמן הוא ינחילנו יום שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים .

לר״ח הרחמן הוא יחדש עלינו את־החדש הזה לטובה ולברכה :

ליו״ט הרחמן הוא ינחילנו יום שכלו טוב :

ברכת המזון

בר״ה הָרַחֲמָן הוּא יְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה:
בסוכות הָרַחֲמָן הוּא יָקִים לָנוּ אֶת־סֻכַּת דָּוִד הַנֹּפֶלֶת:

*) הָרַחֲמָן הוּא יְזַכֵּנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: מַגְדִּיל (בר״ח ובשבת וביו״ט אומרים מִגְדּוֹל) יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְראוּ אֶת־יְהוָה קְדֹשָׁיו כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיהוָה וְהָיָה יְהוָה מִבְטַחוֹ:

נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם:
יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

אם שכח רצה בשבת וכבר התחיל ברכת הטוב אם הוא בסעודה ראשונה ושניה צריך לחזור לראש. ובשלישית אינו צריך. אבל אם נזכר קודם שהתחיל ברכת הטוב אומר שם נוסח זה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה לְאוֹת וְלִבְרִית (ואם הוא ר״ח ושכח גם יעלה ויבוא מוסיף כאן וראשי חדשים לזכרון) בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת: (ובר״ח מסיים וישראל וראשי חדשים)

אם שכח יעלה ויבוא ביו״ט (אבל לא בחה״מ) וכבר התחיל ברכת הטוב חוזר לראש. אבל קודם שהתחיל ברכת הטוב אומר שם נוסח זה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן יָמִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה אֶת־יוֹם חַג (פלוני) הַזֶּה בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

ואם חל יו״ט בשבת ושכח רצה ויעלה ויבוא כולל של שבת וי״ט יחד ואומר:

בא״י אמ״ה אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית וימים טובים לששון ולשמחה את יום חג פלוני הזה ברוך אתה יי מקדש השבת וישראל והזמנים:

אם שכח יעלה ויבוא לר״ה אחר שהתחיל ברכת הטוב אינו חוזר אבל קודם שהתחיל הטוב אומר נוסח זה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל אֶת־יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה: ואינו חותם. ויש מי שכתב דכיון דר״ה צריך לחתום גם כאן ברוך אתה ה׳ מקדש ישראל ויום הזכרון: ועי׳ בשע״ת סי׳ קפ״ח ס״ק ד׳:

וכשחל ר״ה בשבת ולא הזכיר שניהם אומר:

ב״א יי אמ״ה אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית וימים טובים לישראל את יום הזכרון הזה ברוך אתה יי מקדש השבת וישראל ויום הזכרון:

אם

---

*) שכח מלומר על הנסים אומר כאן נוסח זה. הָרַחֲמָן הוּא יַעֲשֶׂה לָנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה: בִּימֵי וכו׳.

אם שכח יעלה ויבא בר"ח ונזכר אחר שהתחיל ברכת הטוב אינו צריך לחזור. אבל אם נזכר קודם שפתח ברכת הטוב אומר שם טעמא זה:
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר נתן ראשי חדשים לעמו ישראל לזכרון: ואינו חותם אבל מ"ש ועיין בסי' קפ"ח ס"ק י"ד משמע דס"ל דחותם ברוך אתה ה' מקדש ישראל וראשי חדשים:

ברכת המזון לנשואין

קודם ברכת המזון אומרים זה.

דוי הסר וגם חרון. ואז אלם בשיר ירון. נחנו במעגלי צדק. שעה ברכת בני ישרון: ברשות מרנן ורבנן ורבותי. נברך אלהינו שהשמחה במעונו. ושאכלנו משלו. ועונין ברוך אלהינו שהשמחה במעונו ושאכלנו משלו ובטובו חיינו. וחוזר המברך ואומר ברוך אלהינו שהשמחה במעונו. ושאכלנו משלו ובטובו חיינו:

ואחר בה"מ מברך שבע ברכות אלו:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם שהכל ברא לכבודו:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם יוצר האדם:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר יצר את־האדם בצלמו. בצלם דמות תבניתו. והתקין לו ממנו בנין עדי עד. ברוך אתה יהוה יוצר האדם:

שוש תשיש ותגל העקרה בקבוץ בניה לתוכה בשמחה. ברוך אתה יהוה משמח ציון בבניה:

שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם. ברוך אתה יהוה משמח חתן וכלה:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה. גילה רנה דיצה וחדוה. אהבה ואחוה. ושלום ורעות. מהרה יהוה אלהינו ישמע בערי יהודה. ובחוצות ירושלים. קול ששון וקול שמחה. קול חתן וקול כלה. קול מצהלות חתנים מחפתם. ונערים ממשתה נגינתם. ברוך אתה יהוה משמח חתן עם הכלה: אחר כהמ"ז מברך על הכוס.

ברכת אירוסין

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברכת נשואין

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הָעֲרָיוֹת. וְאָסַר לָנוּ אֶת הָאֲרוּסוֹת וְהִתִּיר לָנוּ אֶת הַנְּשׂוּאוֹת לָנוּ עַל יְדֵי חֻפָּה וְקִדּוּשִׁין. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְקַדֵּשׁ עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי חֻפָּה וְקִדּוּשִׁין:

שותה החתן והכלה ואח"כ מקדש הכלה בטבעת קידושין ואומר

הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּטַבַּעַת זוּ כְּדַת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל:

וקורין הכתובה ואח"כ מברכין על כוס שני כשה"ת השבע ברכות כמבואר לעיל.

הלכות ברכות

לקוטי דינים מהגר"א

א) מ"ש רמ"א דאם נתערב יין בשכר הולכים אחר הרוב לא נראה. דהא קי"ל כל חמרא דלא דארי עליה פלגא מיא לאו חמרא הוא. והרי הוא כמו מים ואפ"ה מברכין בפה"ג. אלמא דלא אזלינן בתר רובו. ומתקנינן דהכא כל שהוא עיקר ס׳ אין ראיה דמתקנינן לא איירי כלל בנתערב אלא שאוכל כ"א בפ"ע ואינו אוכל הטפל אלא בשביל העיקר (סי׳ ר"ב ס"ק ג׳) [ועיין דתלוי בטעם. וע׳ מ"ז ומג"א שם]:

ב) הא דכתבו דברכה תלוי בשביעית. נ"ל דמה ענין זה לשביעית. דהא אפילו בשביעית אסור לאכול עד שיעשה אוכל דהיינו שיבא לעונת המעשרות דאז הוי פירי אבל שביעית אינו תלוי בפירי (דהא נוהג קודם שנעשה אוכל כנ"ל דאסור לאכול קודם הזמן כנ"ל משום הפסד שביעית) ויותר נראה שתלוי בזמן חיוב מעשר דהוי פירי אף לענין ברכה (שם ס"ק ז׳):

ג) העיקר נראה כדעת הרשב"א (דגרעינין לאו פירי נינהו ואינו מברך בפה"ע) דכן סתם משני׳ דפ"א דמעשרות ובכורים ובשקלין דגרעינין אינן פרי כלל. ורא"ה דהא משר גרגיני. וע"כ הא דאסור בערלה מכח ריבויא דקרא את כו׳. וכן עיקר (שם ס"ק ח׳):

ד) העיקר כדעת הגאונים שעל האיקסר מברך בפה"ע. ולפי שמה זאת המוכן קניפ מתוקים

מעשה רב

א׳) תבשיל עבה שקורין קאשי"א או גרופי"ן אם הוא מתמשך המינים מברך עליו בורא מיני מזונות. ואם של גריק"א בורא פרי האדמה:

ב׳) אורז הגר"א ריי"ז מברך לפניו בורא מיני מזונות ולאחריו בורא נפשות רבות ע׳

לקוטי דינים וביאורים

א) מ"ש במעשה רב תבשיל עבה שקורין כו׳ מברך עליו כו׳ דהיינו מעשה קדירה חלקה פתים וקיסרי אלמה נבררות לא"י בכלה מברך עליו בורא מיני מזונות. ולכתחלה ממין שלא וע׳ בסי׳ ר"ח סעיף כ׳:

ומ"ש ואם של גריק"א בורא פרי האדמה ע׳ בסי׳ ר"ח ס"ח בהג"ה העושה תבשיל כו׳ ולאו דוקא שלמים אלא אם ניכר צורתן עליהן כמו שמפרש שם. דדוקא אם נתמעכו לגמרי מברך שהכל:

ב) מ"ש אורז הוא ריי"ז בזה יש מחלוקת הראשונים רש"י פי׳ דאורז הוא ריי"ז וא"כ צריך לברך עליו במ"מ כמ"ש בגמ׳ שם דלאו... רב. ובמוגה אבל התוס׳ כתבו עוד פי׳ אחר לבריכה והסכמת הביא המג"א בשם ל"ח דסוחן דשלמא אורז ריי"ז. וכן הגר"א וכ"כ הרמב"ם וכולם:

מ"ס

מעשה רב

(ע' מג"א סי' ר"ח ס"ק ס' ויו"ד וביאורי הגר"א ס"ק כ"א):

ג') **על** חטים מבושלין שלמים בפה"א. וכשלא נימוחו לגמרי רק ספק נימוח אל יאכלם ב"א בתוך הסעודה כמו זה שעושין מאכל משעורין כתושים (ע' ש"ע סי' ר"ח סע' ב' וסע' ד'):

ח') **דבר** שניתן להשביח חבירו מברך כמו שהוא. היינו איין גימאכץ של צנון עם דבש מברך בפה"א:

ה') **לא** יאכל לכתחלה דבר שהוא שליש ביצה שהוא בספק ברכה אחרונה · ואם אכל חובה עליו להוסיף עוד לאכול עד שיהא כביצה. (ר"ל ביצה דידן שהוא חצי ביצה

לקוטי דינים מהגר"א

מסופקים מברך בפה"א (שם ס"ק ל' ל"ח):

ה) **על** פלפל וזנגביל כשהם רטובים העיקר כדעת הרא"ש והרשב"א והראב"ד לברך בפה"ע (שם ס"ק ל"ב):

ו) **בברכת** ב"נ מסיים בירושלמי ברוך אתה ה' חי העולמים וכ"כ הרא"ש וכן עיקר ועמ"א טעה כו'. ומ"ש לומר שברא בגוכה ליתא אלא העיקר לומר שברא וכ"ה לשון הגמרא ברכות ל"ז א'. וכ"ה ברא"ש וכ"ה בבהיר ומ"ש בעירובין י"ד א' שבראת ע"ס הוא (טעיה) ומ"ש מ"א בשם תו"ס סוף תמיד לומר חי בלירי כן עיקר (סי' ר"ז ס"ק ד')

ז) **עירב** קמח דוחן ושאר מיני קטניות עם קמח של חמשת מיני דגן ועשה ממנו פת ואין בהוא בקמח מחמשת המינים כדי אכילת פרס. בתחלה מברך המוציא ולבסוף בורא נפשות רבות (סי' ר"ח ס"ק ל"ג ל"ד):

ח) **העיקר** שיחתום בברכת מעין ג' על היין (כמו בשאר ז' מינים) על הארץ ועל הפירות (ולא על פרי הגפן). כי לא נזכר בגמ' חתימה אחרת וגם מ' שם דמאי דאמרו מיחתם במאי חתים קאי על פירותיו על יין ועל פרי העץ (שם ס"ק ל"ט ומ"ו):

ט) **לקח** כוס של שכר או מים ובירך בשה"נ. ולאחר כדי דיבור נזכר שטעה וסיים שהכ"ב לא יצא לכ"ע. אפי' להרי"ף ודלא כמג"א (סי' ר"ט ס"ק ו'):

דעת

לקוטי דינים וביאורים

ג') **מ"ש** על חטים מבושלים שלמים בפה"א כו' ובספק נימוח כ' שלא לאכול רק בתוך הסעודה. משמע דבחטין מבושלים שלמים מותר לאכול אפי' שלא בתוך הסעודה. משמע דסבירא לי' כדעה הראשונה בס' ר"ח סעיף ד' דבחיטים שלמים שלוק בתחלה מברך בפה"א. ולאחריו בורא נפשות ואינו מסתפק כלל לברך אחריו מעין ג' על האדמה ועל פרי האדמה וע' כדברי רבינו ס"ק י"ב שהוא דעת הרמב"ס. מדלא קאמר בכוסס החיטין ג"כ ברכה מעין שלש כמו בסיפא שם בשאלה סי' וע"ש ואף ר"ח הדר בי' כמ"ש בתוס' שם:

ומ"ש בספק נימוח אל יאכלם כ"א בתוך הסעודה. פשוט דאם נימוחו ודאי מברך שהכל (ע' בסי' ר"ח סעיף ח'. וכדברי רבינו שם ס"ק כ"ז ואם נתמעכו כו' ע"ש) וכיון דהוי ספק נימוח לכן לא יאכלם משום ספק ברכה ראשונה. כ"א בתוך הסעודה. אע"ג דכל שהוא מסופק בברכתו מברך שהכל כמ"ש בסוף סי' ר"ד מ"מ לכתחלה לא עבדינן כמ"ש במתני' על כלם אם אמר שהכ"ב יצא משמע דיעבד דווקא. והט"ע ס' כדברי הרא"ש פ' כיצד מברכין סי' ס' ואין דברי הרא"ש מוכרחים וע"ש בס' מפו"ש לאשר לפרש דמשום ספק ברכה אחרונה קאמר רבינו דהא בהא תליא דאם מברך שהכל מברך אחריו בנ"ר ואם אינו נימוח מברך בתחלה בורא פ"א ולבסוף מעין ג'. וע' ס"ז סי' ר"ח ס"ק ה':

ד') **מ"ש** דבר שניתן להשביח חבירו כו' ע' סי' ר"ד סעיף י"א:

ה) **מ"ש** לא יאכל לכתחלה דבר שהוא שליש ביצה. כו' שיעור כזית הוא חצי ביצה מהא דאמרינן ביומא פ' אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת וכתריה"ה פ' אמרו לו י"ד ב' אמרו דאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים. א"כ זית הוא חצי ביצה והנה התוס' ביומא שם הקשו דשיעור ב' סעודות הוא י"ח גרוגרות כמ"ש בעירובין פ'. ושם פ"ב ב'. אמרו דשיעור ב' סעודות הוא ו' ביצים ושליש נמצא כל ביצה שלש גרוגרות ושליש שמינית של גרוגרת. ושלה לכל שליש ביצה גרוגרת אחת ושמינית. וגרוגרת גדולה מכזית כדמוכח בר"ש המנחות. נמצא כזית פחות משליש ביצה. וע"ש מה שתירצו בזה דלעולם זית הוא

חצי

לקוטי דינים מהגר"א

י) **דעת** רבינו נראה דכל שהוא עיקר ועמו טפילה מברך על העיקר אע"פ שהטפל חביב לי' דאל"כ מאי פריך בגמ' (מ"ד א') לים לי' לר"י (הא דתנן כל שהוא עיקר ועמו טפילה מברך על העיקר ומאי קושיא) הא כיון דחביב קודם. כ"ש מן ז'. דהוא עדיף מחביב לר"י (כמבואר שם בגמ'). רק הנ"ל הא אין ברשותיה שום. וכן (קשה דאמר שם ותסברי מחסרא (והכי קתני היו לפניו צנון זית מברך על הצנון ופוטר את הזית) בד"א (כשהצנון עיקר אבל אין הצנון עיקר) ד"ה מברך (על זה וחוזר כו'). ולפי תוס' ותר"י. ד"ה מברך כו' ר"ל דחביב עדיף ש"מ דבריטא אין טפיל חביב (סי' רי"ב ס"ק ה') :

יא) **בתוספתא** וירושלמי אמרו דבנוי אע"ג שלא שמעו כל הברכה (עונין אחריו אמן) וז"ל התוספתא פ"ו. גוי המברך השם עונין אחריו אמן. כותי המברך השם אין עונין אחריו אמן עד שישמע את הברכה כולה. ע"כ והדין ברור דכותי ששמע כולה ובנוי אפי' מקצתה עונין : (סי' רט"ו ס"ק ה') :

יב) **פרי** ראוי לאכילה כגון אתרוגא ותבושא שיש בו ג"כ ריח טוב. ודעת התוס' דאם נטלו לאוכלו אע"פ שמתכוין להריח ג"כ אינו מברך ברכת שנתן ריח טוב בפירות וע' תוס' ברכות מ"ג א' ד"ה ועל ההדס כו' (תנא הדס וכל דדמי לי' כלומר שעיקרו לריח) לאפוקי

מעשה רב

ביצה שבורות. חז"ל לפי מה שנמוד לפנינו ז"ל שיעור חלה לקמן בדיני חלה) לברך אחריו. וכן בבריה נמי דינא הכי. (ע' ש"ע סי' ר"מ סעי' א' וסי' תפ"ו סעי' א').

ואין סברא שיוציא אותו אחר. שאין מוציאין בברכת הנהנין כ"א בור. וזה לא דמי לבור. שיכול לקנות ולאכול עד שיהי' בו כשיעור :

י') **שהיינו** על פרי חדש מברך בשעת הראי' :

שהכל

לקוטי דינים וביאורים

תאי בילה. והנה באמת מפ' אמרו לו אין ראי' רק שאין בית הבליעה מחזיק ג' ויתים. ומה שאמרו שאינו מחזיק יותר מב' זיתים. היינו שב' אינני מחזיק. עכ"ה. וכיון שידוע שבית הבליעה מחזיק בילה נמצא זית שליש בילה ומצהו וכן מצאתי בתוס' ישינים ביומא הנ"ל ולכן לא יאכל לכתחילה שליש בילה משום ספק הנ"ל—ועל דבר קושית התוס' י"ל דבאמת כגרוגרת פחות מכזית כנ"ל לפי המשכון. והא דאמר בשבת פ' המצניע צ"א. זרק כזית תרומה כו' ופריך אי לענין שבת כגרוגרת בעינן יש לפרש דה"פ דכגרוגרת סגי ול"ל כזית. וכן משמע מדברי רבינו בסי' קנ"ו ס"ק ב' שכ' שם דגרוגרת פחות מכזית :

ומ"ש וכן בבריה נמי דינא הכי זה מבואר בש"ע סי' ר"י סעיף א' והוא תלוי לפי שיטת הירושלמי ושיטת הבבלי בעובדא דר' יוחנן דאכיל זית ובירך עליו בלא גרעין. וע' בתוס' ברכות ל"ט א':

ומ"ש ואין סברא שיוציא אותו אחר. פי' אם אותו אחר אכל כשיעור :

ומ"ש שאין מוציאין בברכת הנהנין כ"א בור. היינו ברכת הנהנין של אחריהם. אבל בתחלה יכול א' לברך ולהוציא חבירו דומיא דברכת המוציא המבואר בסי' קנ"ג. וע' במג"א שם ס"ק א'. וע' בתוס' ברכות מ"ה א' ד"ה אם רצו. דלתירוץ ראשון שם הוא כמ"ש המג"א הנ"ל. ובברכה ראשונה מוציאין ובברכה אחרונה אין מוציאין וכמ"ש התוס' בארוכות חולין ק"ו ב' ומיהו לתירוץ הב' שם בתוס' ברכות הנ"ל דחלקו בין ברכת המוציא שהיא דרבנן לבהמ"ז שהיא דאורייתא שבדאורייתא אין מוציאין א"כ אפשר לומר דבכזית דרבנן יכול להוציא או אפשר כיון דעיקרו מדאורייתא אין מוציאין. והנה הרא"ש בפ' ג' שאכלו סוף סי' כ"א משמע דס"ל ברכה מעין ג' דאורייתא וא"כ לא יוכל אחד להוציא חבירו בברכה מעין ג' אמנם לדעת הר"י אמתני דאכל תאנים וענבים בפ' כילד מברכין דכתבו דברכת מעין ג' דרבנן א"כ יכול להוציא. וכ"ש בברכת בורא נפשות דהוי ודאי דרבנן בודאי יכול אחד להוציא חבירו ומ"מ כ' בשם רבינו שתמא להחמיר משום תירוץ ראשון של התוס' :

ו) מ"ש שהיינו על פרי חדש מברך בשעת הראי' כן כתב רש"י בעירובין סוף בכל מערבין אמר אקרא חדתא אמינא ומן ופירש"י כשאני רואה כו'. וכן כ' הרמב"ם וע' שם רל"ה סעיף ב' :

מעשה רב

ז') **שהכל** נהיה הי"ד בסגול. בורא נ"ר התהיסה בשם בא"י חי העולמים (ע' ש"ע של סי' ר"ז ס"ק ד') בנוסח ברכה מעין ג' והעלנו לתוכה ושמחנו בה כי אתה ה' . ואין לומר ונאכל מפריה כו'

לקוטי דינים מהגר"א

לאפוקי (תפוחים ואתרוגים שאין עיקרן להריח אלא לאכול) ר"ל שאין מברכין כלל. והא"ר (אלא נפרש שכוונתם שאין מברכין עליו בורא עצי בשמים) הל"ל לאפוקי מוס"ק וכו' .כיוצא ותוס' שם ב'. ד"ה האי (שכתבו דהא דאמרינן האי מאן דמורח באתרוגא וחבושא מברך כו' היינו דוקא שמריח בהם [לבד] אבל אם בא לאכול מהם [אע"פ שמריח] אין לברך ברכת ריח כי אם ברכת אכילה. וראי' לדבריהם) ממ"ש כ"ג א' למימרא דכל היכא דלאו (לריחא עבידא לא מברכין עליה) וע' ברא"ש (שם כ"ג) שכ' דמ"ש האי מאן דמורח באתרוגא מיירי כגון שלקחו להריח בו. או לאוכלו ולהריח בו. אבל (אם לקחו לאכלו והריח בו כיון דלא נתכוין להריח א"צ לברך) דלא כרש"י ותוס' הנ"ל. אבל העיקר כדעת רש"י ותוס' הנ"ל (סי' רט"ז ס"ק ה') :

יג) **נראה** עיקר דהמריח באתרוג של מצוה וכן בפת חמה אינו מברך ברוך שנתן ריח טוב כיון שאין עיקרו עומד להריח וכמ"ש בהטותו של בשם בגמ' אע"פ שמתכוין להריח (שם ס"ק ל"ו ל"ז) :

יד) **הנכנס** לחנותו של בשם אם נכנס ויוצא נכנס ויוצא מברך על כל פעם ופעם. ודוקא שלא היה דעתו לחזור אבל אם היה דעתו לחזור לא יברך אע"פ שבפעם השני כשחזר מריח בבשמים אחרים כמו בברקים ועמים בסי' רכ"ו (שמברך רק פעם א') אע"פ שבכל פעם ברק אחר הוא כיון שלא הסיח דעתו. ודברי מג"א (ס"ק ג') בתי' ראשון ליתא (סי' רי"ז ס"ק ב') :

ט"ו) **דעת** רבינו שכה שאם נתנו לאדם במתנה דבר שאין הנאה לאחרים ממנו אינו מברך הטוב והמטיב . ולא אמרינן שהוא טובה לו ולנותן. ואפשר שאם המקבל עשיר אדם חשוב יברך הטוב והמטיב (סי' רכ"ג ס"ק ח') :

טז) **מי** שעשה לו נס בר מצוה צריך לברך בשם ומלכות . ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר עשה לי נס במקום הזה. וכ"ה במהרי"ל. וכן איתא במרדכי הגדול ברכה זו בשם ומלכות וכן עיקר (סי' רכ"ה ס"ק ג') :

יז) **תמה** על מ"ש בסי' רכ"ה סעיף ד' ובמג"א שם דבמין שיש בו שני מינים כגון שני מיני גודגדניות. או תאנים שחרות ולבנות. אם בירך על האחד שהחיינו צריך לברך גם על השני אח"כ. ותמה רבינו ודחה כל הראיות ע"ש היטב :

יח) **המרדכי** והג"מ כתבו דאם לא ראה (ביומי ניסן האילנות שמוציאין פרח) עד אחר שגדלו הפירות . יברך אח"כ. (בא"י אמ"ה שלא חיסר בעולמו כלום

לקוטי דינים וביאורים

שהכל נהיה כו' וז"ל כדיוקים בנוסחי הברכות והתפלות שאחר סי' רמ"א. שהכל נהיה בסגול תחת היוד לשון בינוני וכ"ה בח"א :

מ"ש גבורה נפשות התחיתונה בשם פ' בליקוטי דינים מהגר"א סי' ו'. וע' בנהיה אליהו ברכות סוף פ"ז וז"ל פי' שבורא נפשות רבות והיינו בהמות ועופות ושאר דברים וחסרונם פי' מה שצריך לבהמות והעופות ועל כל מה שברא כו' עכ"ל ולא יאמר על כל מה שבראת דכל ברכה לשון נסתר הוא ולא נוכח כמו בגמרא כו' וכן הוא כנכון בהדיא שלא יאמר על כל מה שבראת אלא שברא. להחיות בהם נפש כל חי היינו לאדם וכן סוף הפירוש בהדיא בירושלמי עכ"ל.

מ"ש בנוסח ברכה מעין ג' כו' ואין לומר כו' ע"ש בדיוקים הנ"ל וז"ל בנוסח ברכה מעין ג' והעלינו לתוכה ושמחנו בה ואין לומר ונאכל מפריה כו' ונודה על הארץ ועל המחיה וכ"ה בגמרא דברכות מ"ד א' וכ"ה בזוקן עכ"ל. וז"ל הטור סי' ר"ח וי"א ונאכל מפריה ונשבע מטובה ואין לאומרו שאין לחמוד הארץ בשביל פריה וטובה אלא כדי לקיים המצות עכ"ל וכריבה לא איכפת לנו דהתם קאי על הקב"ה שרצה והנחיל

תפלת שחרית

לקוטי דינים מהגר"א

כלום. וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם) וכן עיקר (סי' רכ"ו ס"ק ב'):

יט) **בברכת** הקצת צריך לברך בא"י אמיה זוכר הברית נאמן בבריתו וקיים במאמרו ומ"ש בגמ' (כ"ט א'). ונאמן. ע"ס טעה (סי' רכ"ט ס"ק א'):

כ) **אחר** שהקיז ישיב בברכה ברוך רופא חולים. וכ"ה גי' בה"ג והרמב"ם וכ"כ סמ"ג וטו"ר וכן עיקר (דלא כרי"ף ורא"ש) (סי' ר"ל ס"ק ב'):

מעשה רב

כו' וחותם על הארץ ועל המחיה. ועל היין חותם על הארץ ועל הפירות (ע' ש"ע שלו סי' ס"ח ס"ק ל"ח):

לקוטי דינים וביאורים

והנחיל לנו לאכול מפריה. אבל בסוף שהוא התפלה שאנו מתפללים לבן אין נכון לאומרו כמו שאר"ע בבי משה וכי לאכול מפריה הי' צריך:

מ"ש וחותם על הארץ ועל המחיה—אפשר שכולל ג"כ שלא לומר ועל מחיתה אפילו כא"י. וכן כ"ע דמנ"ע לשנות המטבע הזוכר בגמ' דבגמ' לא נזכר רק אלל פירות שבא"י אומר על פירותיה ולא בברכת על המחיה:

ומ"ש ועל היין חותם על הארץ ועל הפירות עי' בליקוטי דינים מהגר"א סי' ח':

סדר ברכות

על היין מברך לפניו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

על תבשיל מה' מיני דגן מברך לפניו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת:

ברכה אחרונה

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל

על היין מברכין לאחריו וכו'.	על פירות משבעת המינים	על מעשה קדירה מה' מיני דגן	אכל מן ה' מיני דגן וגם שתה יין
הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן	הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ	הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה	הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן

וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה שֶׁרָצִיתָ וְהִנְחַלְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ לֶאֱכוֹל מִפִּרְיָהּ וְלִשְׂבּוֹעַ מִטּוּבָהּ רַחֵם (נָא) יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל הֵיכָלֶךָ וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ. וְשַׂמְּחֵנוּ בָּהּ: בשבת וּרְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה: בר"ח וְזָכְרֵנוּ בְּיוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה:

ביו"ט

בי"ט וְשַׂמְּחֵנוּ בְּיוֹם חַג (פלוני) הַזֶּה :

בר"ה זָכְרֵנוּ לְטוֹבָה בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה :

כִּי אַתָּה יְהוָֹה טוֹב וּמֵטִיב לַכֹּל וְנוֹדֶה לְּךָ עַל הָאָרֶץ

על היין: וְעַל פְּרִי הַגָּפֶן בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה עַל הָאָרֶץ וְעַל הַפֵּרוֹת (בא"י אומרי' ועל פֵּרוֹתֶיהָ) :

על הפרות: וְעַל הַפֵּרוֹת בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה עַל הָאָרֶץ וְעַל הַפֵּרוֹת :

על מעשה קדרה: וְעַל הַמִּחְיָה בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּחְיָה :

על מעשה קדרה ועל היין: וְעַל הַמִּחְיָה וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּחְיָה וְעַל הַפֵּרוֹת : (בא"י אומרין ועל פֵּרוֹתֶיהָ)

שתה יין ואכל מפרות הארץ מברך על הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ וחותם על הארץ ועל הגפן ועל הפירות בא"י על הארץ ועל הגפן ועל הפירות :

אכל מן ה' מיני דגן וגם מפרות הארץ מברך על המחיה ועל הכלכלה ועל העץ ועל פרי העץ וחותם על הארץ ועל המחיה ועל הפירות בא"י על הארץ ועל המחיה ועל הפירות:

אכל מן ה' מיני דגן וגם מפרות הארץ ושתה יין כולל שלשתם יחד בברכה ואומר על המחיה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ, וחותם גם בשלשתן :

על פרי העץ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ :

על פרי הארץ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה :

על משקים ובשר בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ :

ואחריהם מברך בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְחֶסְרוֹנָם עַל כָּל־מַה־שֶּׁבָּרָא לְהַחֲיוֹת בָּהֶם נֶפֶשׁ כָּל־חָי בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה חֵי הָעוֹלָמִים :

בנה או קנה בית או כרם או כלים או מלבושים או נפלה לו ירושה מברך שהחיינו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה :

מלבש מלבוש חדש בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים :

על רעם וסער ורעש בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם :

על ריח עץ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים :

על ריח עשב בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא עִשְׂבוֹת בְּשָׂמִים :

על ריח פרי בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן רֵיחַ טוֹב בַּפֵּרוֹת :

סדר ברכות

על ריח בשמים בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים:

על שמן אפרסמון בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב:

על שמועות טובות לו ולאחרים בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב:

על שמועות רעות בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם דַּיַּן הָאֱמֶת:

כל ברכות הראיה אינו מברך אלא משלשים לשלשים יום.

הרואה מקום שנעשה בו נס לו או לרבו או לאבותיו או לאבותינו בכלל מברך

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה לִי (לרבי לאבותי לאבותינו) נֵס בַּמָּקוֹם הַזֶּה:

הרואה חכם בחכמת התורה בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁחָלַק מֵחָכְמָתוֹ לִירֵאָיו:

ברוך

לקוטי הגר"א

הטוב והמטיב. הוא ב' שמות של כללות ע"ב. וכן כלל שם של י"ב אני כולל ג' וכן ג' שמות הידועים שראשי השמות כלל השמות. והשאר היה ס'. ור"ת של השמות הנ"ל השם וראשיתן וסופן תד. וס"א נכפל ב"פ ב' ההן וכל שם ב' וא' וא"ו נכלל כולם דב' ותק' כולל ג' דאו"א כלילן בה כידוע. והוא כתר תורה וב' שמות האחרונים רשות היחיד

לגבי

שער נפתלי

כ' הגר"א הנ"ל ז"ל ב' שמות של כללות ע"ב. כמו שחשב בסוף זוהר שמות שם של ע"ב. שם הראשון ממערכה ראשונה הוא וה"ו. ושם הראשון ממערכה השניה הוא שם אני. הטוב והמטיב טוב עולה מנין שם וה"ו. מטיב עולה מנין שם אני: והן כלל שם של י"ב הוא הי"ה הו"ה ויהי"ה עולה ע"ב (ול"נ כי בגאון פרס הנ"ל וה"ו כלל שם של י"ב. והיינו כי וה"ו הוא ר"ת הי"ה הו"ה ויהי"ה) ונקרא שם של י"ב כי הו"ה והי"ה ויהי"ה יש בהן ג' הויות עולה ע"ח כמספרן ומנינן: אני כולל ג'. פי' כי א' של אני רומז על אהיה וי"ד של אני רומז על הוי"ה ונו"ן של אני רומז על אדני. וכן הי"ה הו"ה ויהי"ה עולה ס"ו כמנין אני עם ה' אותיותיה כבינוני אני כי אמרו על שלו ועל של חבירו מברך הטוב והמטיב בלשון מדבר בעדו הוא ב' שמות אלו אני והוא. ובלשון נסתר הוא שלו ושל חבירו יש בהם ב' מערכות של ל"ן של"ו ושל חבירו ג"כ ל"ה וכן ג' שמות הידועים כו'. אהי"ה הוי"ה אדנ"י: שראשי השמות כלל השמות. פי' ראשי ג' שמות אלו עולים י"ב: ונשאר היה הוה ויהיה. פי' אם מן אהיה נשאר היה. י' מן הוי"ה נשאר הו"ה א' מן אדני נשאר דנ"י הוא יה"ו כי הד' הוא ה' כמ"ש ת' ולית הויה בו"ן הוא ו' כידוע עכ"ל ול"נ דה"פ כי מ"ש וכן ג' שמות הידועים היינו אהי"ה הוי"ה א"ל בסוד ג' עולמות אהי"ה הוי"ה אד' אל אדנ"י. וג' שמות הנ"ל נ"י אני וה"ו. ור"ת שלהם נ"י י"ב והם כלל השמות ומ"ש ונשאר היה כו' פי' כשנקח א' מן אהי"ה נשאר היה וכשנקח יו"ד מן הוי"ה נשאר הוה וכשנקח א' מן אל נשאר ל' נ"י יהיה. ומ"ש ור"ת של השמות הנל השם נ"ל פירושו דקאי על היה והוה ויהיה כי היה עם ו' הוא הוי"ה וכן י"ה מן הי"ה עם ר"ת של הוה, וכן ה' מן והוה עם וי"ת מן ויהיה הכל שם הוי"ה. ומ"ש וראשיתן וסופן תד. פי' ראשיתן הוא הי"ה וסוף של יהי"ה ג"כ הי"ה. ומ"ש וס"א נכפל ב"פ ב' ההן. כ' הגר"א הנ"ל ז"ל פי' בכל שם נכפל הה"א ב' פעמים היה ב' ההין וכן הוה והם ב' ההין עם היו"ד וכן עם הוא"ו: וכל שם ב' וא'. פי' ב' ההין עם אות א'. דהיינו עם י' וכן עם וא"ו: וא"ו נכלל כולם, והו"ה ויהי"ה, עכ"ל: ומ"ש דב', פי' הוא"ו הוא הבורא. ויותר נראות שהיינו כולם מתקשר עם דב' ותק' כי כולם כל תג'. שמות היה הוה ויהיה הם דב' ונכללו בשם וה"ו: ומ"ש ותק' כולל ג'. היינו על שם אני שהוא בסוד תוק' וכוללת ג' גם של או"א בסוד א' מלכות בסוד כתר מלכות שהוא כתר, ונו"ן בינה נש"ג. ויוד חכמה י"ד של השם. ומ"ש והוא כתר תורה כ' הגר"א הנ"ל ז"ל, י"ה או"א. ו' הוא בחינות תורה וכן יהיה עולים כ' שהוא כתר.

ב'

הרואה חכם בחכמת העולם בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁנָּתַן מֵחָכְמָתוֹ לְבָשָׂר וָדָם:

הרואה מלך ומלכי בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁנָּתַן מִכְּבוֹדוֹ לְבָשָׂר וָדָם:

הרואה בתי כנסיות בחורבן מברך דיין האמת. בישובן מברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַצִּיב גְּבוּל אַלְמָנָה:

הרואה את חבירו שהכיר לו אחר ל' יום מברך שהחיינו. ולאחר י"ב חדשים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

הרואה את חבירו שנתרפא מחליו מברך.

בריך רחמנא מלכא דעלמא די יהבך לן ולא יהבך לעפרא:

הרואה אדם משונה בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מְשַׁנֶּה הַבְּרִיּוֹת:

הרואה אילנות בעת פריחתן בניסן מברך פעם אחת בשנה.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא חִסֵּר בְּעוֹלָמוֹ דָּבָר וּבָרָא בוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאִילָנוֹת טוֹבִים לְהַנּוֹת בָּהֶם בְּנֵי אָדָם:

הרואה אילנות טובים ובריות נאות מברך.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁכָּכָה לּוֹ בְּעוֹלָמוֹ:

הרואה ים האוקינוס.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹשֶׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל:

הרואה

לקוטי הגר"א

לגבי ה' שהוא יחיד. שאם הוא ושמו אחד והוא מתפשט בעשר והיא בב' כידוע [וכן שלש חתן. שלם נכלל כאחד חתן בב' כלל ופרט. וכן מרע"ה ואהרן. לכן התורה תמיד ותפלה בב' זמנים]. ולכן על שלו וחבירו דאז נכלל שניהם ביחד (שם סי' ל"ז):

חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר מה ה' אלקיך שו' א"ת מה אלא מאה כי המאה ברכות הן חיין דשכינתא והברכות הוא מאמא שנתמלא מאבא. שבשם הוי' במ"ה בים ל' ועם י' של אבא הוא ק' וכן במ"ה ב"ם מ"ב הוא י"ל: (ביאורו לספ"ח פ"ז ד'):

זוכר

שער נפתלי

פירוש כ' וב' וחין הן עשרה הדברות ה' נגד ה' כידוע עכ"ל: ור"ש וב' שמות האחרונים כו'. היינו שם הוי"ה ואל. שהוא ר"א ונו"ק כי הנוק' נק' אל. והם רשות כי המל' נק' רשות. ובזווג נעשה רשות היחיד: לגבי א'. הוא שם אהו"ה: ור"ש והוא מתפשט בעשר היינו כי שם הה"ז הוא דכורא וכולל היה הווה ויהי"ה בכ"ל והם עשר אותיות מצד ל"ק שהוא מתפשט: ור"ש. והוא פר' היינו המל' הנק' אני שכוללת בשם. ואני הוא שם אתי. ובהמשך ד' הנ"ל לאני נעשה את"י: ור"ש והם שלם וחכן כי הנוק' נק' שלם. והדכורא זמן היה הוה ויהיה עבר הוות ועתיד: שלם נכלל באחד כי הנו"ק שלה עם ג"ר. והבינה נק' שלם והוא כלל. ורש הם ברא תנ"ה אבות כידוע:

וכי

סדר ברכות

הרואה ברקים וכוכבים המעופפים בלילה. הרים רבים וגבעות ומדבריות מראים ומגיאים. וכן הרואה החמה בראשית שנת מחזור גדול בתקופת ניסן ביום ד' לבקר, וכן הלבנה במולדה בראש סלה. או אחד מראש טוכבי לכת בראש סלה. או אחד מהי"ב מזלות עולה מקצה המזרח מברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

הרואה הקשת **בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹכֵר הַבְּרִית נֶאֱמָן בִּבְרִיתוֹ וְקַיָּם בְּמַאֲמָרוֹ:**

מי שבנו הגיע לבר מצוה דהיינו שהוא בן י"ג שנה ויום אחד אומר בשעה שקורין לבנו לס"ת או בשעה שמתפלל בנו בצבור ברכה זו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר פְּטָרַנִי מֵעָנְשׁוֹ שֶׁל־זֶה:

לקוטי הגר"א

זוכר הברית בדכורה. ונאמן הוא בנוק'. וקיים כו' הוא בדרגא דלעילא. והן ג"ד שמראה הברית וזוכר אותה ומקיים העולם כמו שאמר. והן ג' דרגין הנ"ל: (ביאורו לברכות פ"ט סי' ל"ד):

שער נפתלי

וכ' הר"א. זוכר הברית בדכורא כו'. פי' שהברכה זו נתקנה לברכו מטטה למעלה. שחשב כאן ג' דרגות זוכר הוא דכורא מדת צדיק, ונאמן הוא בנוק' וצדיק באמונתו הוא מדת מלכות ואמונתך בלילות. וקיים במאמרו הוא דרגא דלעילא מדת תפארת והן ג"ד שמראה הברית הוא נאמן בבריתו היא הפרשה וכו'. ואח"כ זוכר אותה כמ"ש וראיתם אותו וזכרתם שהראיה מביא לידי זכירה. וע"י כן מקיים העולם. והן ג' דרגין הנ"ל נג"ת. גדולה חסד שרי בפומי' וכו'. וגבורה היא נוק' עכ"ל:

לקוטי הגר"א

סוד קדושי אשה בטבעת כי הקשת הוא היסוד צורת חותם ועזקא. שמטטרה הוא עזקא והיסוד הוא חותם והיינו כוונת דאצבע ועזקא בי'. שלכן מקדשין אשה בטבעת על אצבע וכמ"ש בפת"ז פ"ו ב' (בענין ספלין דטעמא כריכא באצבעא שמאלא דא קדושין דילה דאיהי טבעת כריכא באצבעא דילה וכד איהי קשירא עמו ואיהו עמה) וכמו שיחודא הוא ביסוד כן הקדושין: (ביאורו לתק"א כ"ד ב' בד"ה סוד קשת):

סוד לים כתובה בלא תיבה כי כל קרוב ויחוד מספ' דגבורה ואמר בפ' בראשית שהוא התחלה ברוגזא וסופה ביאה ח"כ יוסף עם אחיו במחלוקת בתחילה ואח"כ ויישק כו' ביאה וייחודא: (מס' הדרת קדש כ"י):

הז' ברכות שמברכין לכלה שהיא ה' אחרונה והם ו' ברכות הראשונות הוא ו' וברכה שביעית יש בה י' שמחות הוא י' שבשם וכ' קולות עד כ' ראשונה והבן: (מספר הדרת קודש כ"י):

סידור הגר"א

יכיל בתוכו שני חלקים

חלק א׳
ע"ד
נגלה.
ספר מעשה רב ולקוטי דינים והלכות מהגר"א

חלק ב׳
ע"ד
נסתר
סידור כ"י לרבינו הגר"א ולקוטי הגר"א

כל אלה מפניני רבנו הגדול והקדוש החסיד הגאון מאיר ישראל רשכבה"ג

רבינו **אליהו מווילנא** זיע"א

עם ביאורים לס׳ מעשה רב. ושני ביאורים על חלק הנסתר
ספר **שער נפתלי.** וספר **אמרי שפר**
מעשיהם ותעלתם מבואר בהקדמה כל אשר חנן הא׳ ית"ש לזעירא דמן חבריא
נפתלי הערץ הלוי רב בעיה"ק יפו ת"ו.

עוד נופך אחד מספר הגר"א נוסף פה. והוא ספר **שנות אליהו** מרבינו
הגר"א ז"ל על משניות מס׳ **שבת** כתב יד אשר לא נדפס עדנה.

הופיע לאור ע"י יד כהה
אליהו בה"ר **אלעזר לאנדא** נכד **הגר"א** זצלל"ה
בהוצאת בית מסחר ספרים ירושלמי

בעיה"ק **ירושלם** תובב"א

חלק ב׳

יציאות
השבת שתים שהן ארבע
בפנים

רשויות שבת שלש שהן ארבע. ג' מהן מד"ת וא' מד"ס. והן ר"ה ורה"י ומקום פטור מד"ת. והרביעי כרמלית מדבריהם. שחלקו המקום פטור לשני' כאשר יתבאר. והוא מלשון כארמלתא שאינו לא רה"י ולא ר"ה. א). והן עשרה בכללן. וסימנם אבג"ד. ר"ל במקום פטור לא תמצא בו אלא בענין אחד. ורה"י ב'. ור"ה ג'. וכרמלית ד'. וזה ביאורם עמוד ברשות הרבי' מג' ואפילו עד לרקיע ואינו רחב ד' הוא מקום פטור ב). וב' (עמיד) [רה"י] גדר גבוה י' ורחב ד' או חריץ עמוק עשרה ורחב ד'. והחילוק ביניהן שהגדר עצמו מצטרף לד'. והג' ר"ה. סרטיא ופלטיא ומבואות המפולשין. סרטיא מבחוץ לעיר לפני השער ופלטיא מבפנים לעיר לפני השער. ומבואות מפולשין משער לשער ואינו מקורה ואין דלתותיהן נעולות בלילה. והן ג'. ועוד שיש רחב י"ו ורבים בוקעים בו. ושייכים בב' הראשונות דהיינו בסרטיא ופלטיא ג). והד' כרמלית. והן ים ובקעה ואצטוונית וכרמלית. ופי' ים אפי' רבים בוקעים בו אפי' ששים רבוא. ופי' בקעה בלא מחילות. ופי' אצטוונית הוא אצטבאות בין החניות. ופי' כרמלית הוא קרן זוית כזה ┐ ובר"ה תמצא כל ד' רשויות. דהיינו עמוד בר"ה פחות מג' ר"ה. מג' ועד י' כרמלית. ומי' ולמעלה רה"י וזה וזה כשרחבו ד'. וכשאין רחבו ד' מג' עד לרקיע הוי מקום פטור. ובכרמלית תמצא ב' רשויות דהיינו עמוד עומד בכרמלית רחב ד'. עד י' כרמלית. ומי' ולמעלה רה"י. וכשאינו רחבו ד' אף שהוא מקום פטור כאן מלא מיאת מינו והוא כרמלית. ד) ודיני אלו הרשויות שלש שהן עשר. והן מוציא ומכניס ומעביר. מוציא מרה"י לר"ה. ומכניס מר"ה לרה"י. ומעביר ד"א בר"ה עצמו. וג' בכל אחת מהן. והן מוציא בידו מושיט לחבירו וזורק. והי' מושיט מרה"י לרה"י דרך ר"ה. וזורק ומוציא פטור בזה. ובעשרה הנ"ל יש חיוב חטאת. ובכרמלית פטור אבל אסור. ומקום פטור מותר לכתחלה בין מרה"י ובין מר"ה. ובלבד שלא יחליף:

א **יציאות** השבת וכו'. הא דפתח ביציאות אף

אף

א) **ע'** רש"י ג' ע"ב ותוס' ו' ע"א ד"ה כרמלית ודברי רבינו כהרמב"ם בפי' המשניות:

ב) **משמע** מדברי רבינו דס"ל כהראב"ד דעמוד ט' דווקא ברחב ד' הוי רה"ר. וכיון דרבינו באינו רחב ד' איירי לכן כתב סתם מג' עד לרקיע הוי מקום פטור ונכלל בתוכו גם עמוד ט' כיון דאינו רחב ד'. אמנם למטה כ' רבינו בסוף המאמר כי ברה"ר תמצא כל הד' רשויות כו'. מג' ועד י' כרמלית. ומי' ולמעלה רה"י. וזה וזה כשרחבו ד'. וכשאין רחבו ד' מג' עד לרקיע הוי מקום פטור. משמע מלשונו שכלל עמוד ט' דהוי כפחות ממנו בין רחב ד' ובין אינו רחב ד'. וברחב ד' הוי כרמלית ובאינו רחב ד' מקום פטור. וא"כ הא דאמרינן עמוד ט' הוי רה"ר היכי משכחת לה ונראה דס"ל כאידך דהראב"ד דדווקא כשרבים מכתפים עליו הוי רה"ר. ואע"ג דרחב ד' וראוי לכתף עליו אינו מועיל. דלא כרש"י. שכתב בדף ח' ובין רחב ובין קצר הוי רה"ר. והק' הגאון רע"א מרש"י ל"א ב' בד"ה אי נימא שכ' דוקא רחב ד' וכן הק' הב"ח. וי"ל לדעת רש"י דבראוי לכתף שני. וכן כ' רש"י בהדיא שם ל"א ב' דחזיא לרבים לכתופי. ונמלא ברחב ד' שני בחזיא לכתופי. דסתם רחב ד' חזיא לכתופי ומ"ש רש"י בדף ח' בין רחב בין קצר היינו בודאי מכתפים עליו כמו שאמר עולא עמוד ט' בר"ה ורבים מכתפים עליו ולכן אמר עמוד ט' סתמא בין רחב בין קצר. אבל הראב"ד פליג וס"ל דבעינן אפי' ברחב ד' דווקא רבים מכתפים עליו ודאי. וראי' מסוגיא דעירובין ל"ג א' דמשני כשרבים מכתפים עליו. ורש"י ס"ל דסוגיא דהתם באינו רחב ד'. ורבינו ס"ל כהראב"ד. ולכן כ' דברחב ד' מג' עד י' הוי כרמלית. ומשמע אפילו ט' והיינו בסתמא אע"ג דחזיא לכתופי כיון דאין מכתפין בודאי עליו הוי כרמלית. ובאינו רחב ד' לא מכרעא אי ס"ל לרבינו כרש"י והרמב"ם או כהראב"ד וע' בסי' שמ"ה ס"ק כ"ו כ"ו:

ג) **פי'** כי במבואות המפולשים יש ג' תנאים. א' מפולשים משער לשער. ב' ואינו מקורה ג' ואין דלתותיהן ננעלות בלילה. וז"ש והן ג' ויש עוד ב' תנאים א' רחב י"ו. ב' רבים בוקעים בו. אלא שאלו ב' תנאים שייכים ג"כ בסרטיא ופלטיא משא"כ בג' תנאים הראשונים שאינם שייכים כלל בסרטיא ופלטיא. ומשמע מדברי רבינו דלא בעי ששים רבוא. וכן משמע לקמן גבי ים דקאמר ואפי' רבים בוקעים בו ואפי' ששים רבוא ודו"ק:

ד) **ע'** רש"י ז' א' בד"ה דעד י' וכר"ן פ"ק על מאמר אין כרמלית פחות מד':

זה

בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ. כיצד העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ובעל הבית פטור. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני או שנטל מתוכה והכניס בעל הבית חייב והעני פטור. פשט העני את ידו לפנים ונטל בעל הבי' מתוכה או שנתן לתוכה

אף שהיא שנויה בסוף אבות מלאכות. משום דבעי להקדי' בתחילה מילי דע"ש דאיירי בהוצאה כמו לא יצא החייט. אקדים לדיני הוצאה ה):

פשט העני את וכו' בעה"ב פטור. ופי' פטור ומותר. והיינו לענין איסור שבת. אבל לענין איסור לפני עור לא מיירי בהכי. ובאמת יש כאן איסור שמכשיל את חבירו אף שאינו בלאו כי אם בתרי עברי נהרא. איסורא איכא ו):

פשט בעל הבית כו' בעה"ב חייב. והא דנקט דעני ודבעה"ב בתרתי. משום דהוצאה מלאכה גרועה. כך פי' התוס' (ג' ע"א בד"ה פשט) והוא תמוה. וצריך פי' לפירושם אבל האמת דמילי דעני ודבעה"ב הן שני הפכים. דפשט העני את ידו לפנים אינו חייב עד שיניח לתוך ידו של בעה"ב. ואילו היה בעה"ב פושט ידו ומכניס לפנים הי' חייב תיכף אף שלא הניח. וכן בחיוב השני. או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ז). ובעה"ב כהאי גוונא שהוציא לר"ה פטור עד שיניח. וכן בחיוב בעה"ב פשט בעה"ב וכו'. אינו חייב עד שיתן לידו של עני. והעני שנטל מתוכה והוציא (פי' כגון בבבא ראשונה) חייב תיכף אף שלא הניח. וכן בחיוב השני או שנטל מתוכה והכניס חייב תיכף ובעני פטור עד שיניח. וכל אלו הדינים מבוארים בפירוש בסיפא בשניהם פטורים. וטעם החילוק אף שידו חשובה

לו (כד"א) [כד' על ד'] ומה לי נתן ליד חבירו ומה לי אם הוא בידו. דידו בתר גופו גרירא. ואם הם שניהם ברשות א' אז אמרינן שידו חשובה כד' (א') [על ד']. וזהו בין בר"ה ובין ברה"י. ואף שנוכל ללמוד עני מבעה"ב דהיינו ר"ה מרה"י. כיון דמלאכה גרועה לא הוי ילפינן זה מזה:

העני חייב בגמ' פריך והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ד' וכו' ולבסוף פריך ודלמא הנחה לא בעי עקירה בעי עד שמשני רבא ידו של אדם חשובה לו כדע"ד. והוא תמוה דמעיקרא פריך והא בעינן אלמא הלכה פסוקה היא אגלס דבעינן וכו'. והדר פריך ודלמא הנחה לא בעי עקירה בעי ובתר משני רבא ידו של אדם חשובה כדע"ד וא"כ תו לא משכחת לה הלכה הנ"ל. דבין בר"ה ובין ברה"י ע"כ הם ד' דרה"י פ' מד' אינו כלום וכ"ש ר"ה. ואם עוקר ומניח ליד חבירו הרי ידו חשובה כד'. ואם עקר מעמוד בר"ה אם הוא פחות מג' הוא כארעא סמיכתא. ומג' עד ט' הוא כרמלית אם רחב ד' ח). וכן קשה ברה"י לא משכחת לה כלל. דאם נוטל הוא מרה"י הרי הוא רחב ד'. ואם נוטל מיד חבירו הרי היא חשובה ד'. אבל הכלל הוא דבר"ה בעינן עקירה והנחה כאמרם והא בעינן עקירה והנחה על מקום ד'. וברה"י עקירה בעינן והנחה לא בעינן כאמר רב חסדא

כען

ה) **זה** מבואר בתוס' ב' א' ד"ה יציאות:

ו) **ע'** בתוס' ג' ע"א ד"ה בבא וע' בת"י שם ובר"ן ורא"ש:

ז) **פי'** תיכף בהוציאו אע"פ שלא הניח. ודלא כדמשמע מלשון רש"י דבעי הנחה דווקא. שכתב או שנטל מתוכה והוציא החפץ והניח בר"ה. אלא אף בלא הנחה חייב:

ח) **ע'** מ"ש רבינו הגר"א בסי' שמ"ה ס"ק כ"ז וע' מ"ש לעיל ציון ב':

מפרש

לתוכה והוציא שניהם פטורים. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכנים שניהם פטורין:

ב לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל לא יכנס אדם למרחץ ולא לבורסקי ולא לאכול ולא לדין ואם התחילו אין מפסיקין. מפסיקין לקרות

ק"ש

נעץ קנה ברה"י וזרק ונח ע"ג חייב כו' אלמא לא בעינן ד'. ואמר ברה"י כ"ע לא פליגי כרב חסדא כו' ט). ועקירה בעי. דאם פי' עוקר מקנה שעומד ברה"י ואין רהבו ד' פטור. וברה"ר בעינן עקירה והנחה. דהיינו שאם עקר מע"ג בהמה וכלים או הניח. ואין בהם (בד') [רוחב ד'] פטור י):

פשט העני כו' ונטל בעה"ב כו' פשט בעה"ב ונטל העני שניהם פטורין דכתיב ג' מיעוטין נפש אחת בעשותה. נפש יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור. אחת (חסר תשלום המאמר. וע' בפ' המלניע ל"ג ע"א דחדא למעוטי זה עוקר וזה מניח וחדא למעוטי זה יכול וזה יכול. ועיין בתוספת ג' ע"א בד"ה בעשותה):

ופריך בגמ' תרתי סרי הוי ומשני פטורי דאתי לידי חיוב חטאת קחשיב. פי' פשט העני את ידו לפנים והוי הכנסה ופשיטות יד. או שנתן לתוכה והוליא הוי הולאה ופשיטות יד. ודבעה"ב לא חשיב. וכן בבא שני' פשט בעה"ב פשיטות יד והולאה. או שנתן לתיכו והכנים פשיטות יד והכנסה. ודעני לא חשיב. (מפרש כדעת רבותיו של רש"י. וכפי' ריב"א בדף ג' ע"א בתוס' ד"ה פטורי). ונקט עני ובעה"ב לסימן פנים וחוץ. וכל המשנה איירי בהושטה:

ב **לא** ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה כו' פי' מנחה גדולה וזמנה מו' שעות ומחלה וסמוך הוא מתחלת ז'. ואפילו בתספורת דידן.

וטעם שמא ישבר הזוג. למרחץ אפי' להזיע בעלמא. ולא לבורסקי אפי' לעיוני דלמא חזי פסידא. ולא לאכול בסעודה קטנה שמא ימשך יא) ולא לדין אפי' גמר דין דלמא חזי טעמא וסתר טענתא. ואם התחילו אין מפסיקין. פי' אפילו התחיל באיסור. ודוקא בדאיכא שהות. אבל בדליכא שהות אפי' התחיל בהיתר יפסיק (תוס' ט' ע"ב בד"ה ואם התחילו ובד"ה אין מפסיקין) והתחלת הספורת משיניח מעפורת של ספרין בין ברכיו. והתחלת המרחץ משיסיר הסודר העליון שעליו. והתחלת הבורסקי משיקשור בין כתפיו. והתחלת אכילה לבני בבל. משיתיר חגורה. ולבני א"י משנטל ידיו. והתחלת הדין משיתעטפו הדיינין. ואם היו מעוטפין משיפתחו בעלי דיני' בטענות: מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה. ופריך והא קתני ואם התחילו אין מפסיקין. סיפא אתאן לד"ת. פי' אם היו עסוקין בד"ת והגיע זמן ק"ש מפסיקין. ואין מפסיקין לתפלה. ונמלא מפסיקין לק"ש קאי למעלה ולמטה בין לאכילה ובין לתורה. והא דלא ערוב ותני תורה ואכילה בבבא אחת. דלתורה אפילו בדליכא שהות. ובאכילה דווקא בדאיכא שהות ודווקא רשב"י וחבריו אבל לדידן שוה תורה לאכילה. דבליכא שהות לריך להפסיק. ובדאיכא שהות א"ל להפסיק. ולעיבור החדש בין ק"ש ובין תפלה בין דאיכא שהות ובין דליכא שהות א"ל להפסיק: ופי' מנחה גדולה הוא

ט) **מפרש** כל"א ח' ע"א ברש"י ד"ה שדי גופו וע"ש בתוס':

י) **ע'** בר"ן בענין ידו של אדם חשובה כד' ובמאמר עולא עמוד ט' בר"ה:

יא) **ע'** בא"ח סי' רל"ב ס"ק ו' דשם פסק רבינו דכן עיקר כסברא זאת דסעודה קטנה מותר סמוך למנחה גדולה וכאן משמע דאפילו סעודה קטנה סמוך למנחה גדולה אסור. ואפשר דלענין דינא העיקר כמ"ש רבינו בש"ע. אבל לענין פי' המשנה נקט תירולא דרב אחא בר יעקב כפשטות לשון המשנה וע' במעשה רב:

ק"ש ואין מפסיקין לתפלה: ג לא יצא החייט במחטו סמוך לחשכה שמא ישכח ויצא ולא הלבלר בקולמוסו ולא יפלה את כליו ולא יקרא לאור הנר. באמת אמרו החזן רואה היכן תנוקות קוראים אבל הוא לא יקרא. כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל

הוא זמן התמיד כשחל ע"פ בע"ש נשחט בשש ומחצה ומנחה קטנה הוא תשעה ומחצה בשאר ימות השנה שנשחט בשמונה ומחצה. וקרב בתשעה ומחצה. וקשה שמנחה גדולה הוא בעת שחיטת התמיד. ומנחה קטנה הוא זמן הקרבה ואין לתרץ שמתחיל מתחלת הזמן ועד סופו. זה אינו דהקרבה כשר כל הלילה. אבל העיקר הוא כך דשם מנחה על הקרבת מנחת תמיד. וזה הטעם שאמר (ברכות ו' ע"ב) לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו כו'. הטעם שמנחה הוא מובחר הקרבנות. ונאמר בה נפש ונאמר רצון אזכרתה שנזכר בה. והוא אחר הקרבת התמיד. לאפוקי תפלת שחרית שנתקנה בזמן המוקדם כדכתיב ייראוך עם שמש. ומנחה לפני ירח בזמן המאוחר. ומש"ה זמן מנחה קטנה תשעה שעות ומחצה שהוא זמן הקרבת המנחה יב):

ג **לא** יצא החייט במחטו פי' במחטו התחובה לו בבגדו דאומן דרך אומנתו חייב בשבת חטאת. ומש"ה לא יצא מבע"י. וכאוקמתא דגמרא הא מני ר"י היא וכו' והא דבעי לאוקמא באופן אחר. כן הוא סוגית הגמ' להאריך. ולהורות בזה שא"א באופן אחר לאוקמי יג):

ולא יפלה ולא יקרא לאור הנר. פי' דאור הנר קאי אתרווייהו. ואפי' גבוה שתי קומות ושתי מרדעות. ואפילו עשר עליות זו על גבי זו: ואפילו סגורה בחדר. **החזן** רואה כו'. פי' חזן בכל מקום שמש. ורואה היכן תינוקות קוראים כדי לידע איזו פרשה והאיך יפסקו הקרואים. אבל הוא לא יקרא שאין שמירתן שמירה: **כיוצא** בו לא יאכל הזב עם הזבה כו'. פי' אפי' זב וזבה שטומאתן שוה. לא מבעיא טמא מת וזבה שנזהר לאכלו עמה מפני שהיא מטמאה בהיסט ונזהר ממנה אלא אפי' זב וזבה כו' מפני כו': עם הזבה. פי' אפי' מה שנשתייר ממנה. דעם משמע שהוא טפל לה. אבל היא מותרת לאכול מה שנשתייר (ממנה) [ממנו]. מפני הרגל עבירה. וכן נדה לא תאכל עם בעלה על השולחן מהאי טעמא והפוסקים כתבו שמותר לאכול זה בשר וזה חלב אפי' במכירין

יב) **ע'** בזה מה שכ' רבינו בשנות אליהו ברכות פ"ד משנה א' בד"ה עד הערב. ומבואר שם כמ"ש רבינו כאן כי זמן מנחה לא אמרו בזמן הקרבת התמיד אלא בזמן הקרבת המנחה שהי' אחר הקרבת התמיד. ואמר שם כי שני תפלות אלו דשחרית ומנחה סמכו בקביעות זמנם על הכתוב ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים. ולכן קבעו תפלת שחרית בזמן שחיטת התמיד ולא בזמן הקרבתו מפני שהי' צריכין להקדים כל מה שיכול כדי שיהי' כפי הפ' הנ"ל ייראוך עם שמש. אבל במנחה היו צריכין לאחר כל מה שיכול כדי שיהי' עם השמש שהוא לפני ירח קבעוה בזמן הקרבת המנחה והמנחה היא רצויה יותר מכל התפלות ומכל הקרבנות כמ"ש מנחת זכרון שמזכרת תמיד לפני הקב"ה ולכן באליהו כתיב ויהי בעלות המנחה הי' בזמן הקרבת המנחה שאז הוא עת רצון ולכך אמרו שלעולם יהא אדם זהיר בתפלות המנחה ע"כ:

יג) **ע'** בסי' רל"ב ס"ק כ"ה והנה הרמב"ם בפי"ט מהל' שבת הל' כ"א פ' דאומן דרך אומנתו פטור כר"מ. ואע"ג דר"מ ור"י ה"ל כר"י מ"מ כאן מוכח דה"ל כר"מ כמ"ש המ"מ מסוגיות הגמ' דדחוק עצמו כשהקשה על רבא דל"ג גזירה לגזירה ופריך ממתני' ומכמה ברייתות ודחק דמתני' בידו מיירי וכן הברייתא אחרת בשבת מיירי ע"ש. ולא בעי לאוקמי כר"י עד הברייתא האחרונה שכתוב בה בהדיא מחט התחובה בבגדו ובע"ש ש"מ דלית הלכתא כר"י. רק הברייתא אחרונה שלא מצא תירוץ אחר הוכרח לאוקמי כר"י ש"מ דלית הלכתא כוותי'. וע"ז כתב רבינו בכאן. דאינו כן דאדרבא קיי"ל כר"י ככללין ר"מ ור"י ה"ל

הרגל עבירה: ד ואלו מן הלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גוריון כשעלו לבקרו. נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל ושמנה עשר דברים גזרו בו

במכירין. באיזה שינוי. ואמרו שכן מוכח בשבת. ולכאורה הוא תמוה דזה"ל הגמרא אבעי' להו אשתו נדה מהו שתישן הוא בבגדו והוא בבגדה. ת"ש העוף כו' ת"ש שני אכסניים אוכלים כו' התם דיעות איכא שינוי ליכא. הכא איכא דיעות ואיכא שינוי. ת"ש כיוצא בו לא יאכל הזב כו' ומשני ג"כ התם כו' הכא כו'. ולפי התירוצים בודאי משמע דהיכא דאיכא שינוי מותר. אבל לפי מסקנא לא קיימא הכי דפשיט ת"ש ואל אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב מקיש כו'. אף אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור. א"כ למסקנא אפילו דיעות ושינוי אסור. אבל הנראה דראית' מהא דקאמר בסמוך ופליגא דר' פדת וכ' תוס' בד"ה [ופליגא] תימא מנ"ל דפליגא דלמא מדרבנן אסור דודאי לא פליג אמתני' דלא יאכל הזב עם הזבה ופר"ת דע"כ פליגי דבשלמא אי אמרינן שאר קרבות אסרה תורה דהיינו דיעות בלא שינוי שפיר אסרו חכמים דעות עם שינוי אבל לר' פדת דאמר מן התורה גילוי ערוה ממש. ושאר קרבות מדרבנן. וא"כ דיעות בלא שינוי כמו לא יאכל הזב אסור מדרבנן אין לאסור דיעות עם שינוי כמו הוא בבגדו והיא בבגדה ע"כ נ"ל דפליגא דר' פדת. ולפי זה החלוק שבין ר' פדת לרבנן הוא בעצמו החילוק בין נדה לבשר וחלב. דבשר וחלב דיעות בלא שינוי לכ"ע מדרבנן. וא"כ דיעות ושינוי בודאי מותר [יד]:

ד **ואלו** מן ההלכות כו'. פי' אין פולין ואין קורין: ושמונה עשר דבר. פי' ועוד שמונה עשר דבר גזרו לבד מזה [טו]. ואלו הן הי"ח דבר. ט' דפסלי תרומה. האוכל א"ר. והאוכל א"ש. והשותה משקין טמאין. והבא ראשו ורובו במים שאובין. לפי שהיו טובלין במערו' סרוחין ומשתטפין אח"כ במים. ומתחלה גזרו כשנפלו עליו מים שאובין (פי' אחר טבילה) ואח"כ על הבא אחר טבילה במ"ש [טז]. וטהור שנפלו עליו ג' לוגין. ודווקא נפלו אבל לא על הבא. והספר. והידים. פי' אפי' נטל ידיו ונגע בספר עמאים הידים. והידים קודם נטילה [יז]. אוכלין (ומשקין). וכלים שנטמאו במשקין. פי' אוכלין שנטמא במשקין הבאים מחמת ידים. וכלים שנטמאו במשקין הבאין מחמת שרץ. כל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע והבוצר לגת. גדולי תרומה. ומי שהחשיך. פתן ושמנן. יינן. ובנותיהן. נכרי מטמא בזיבה. ורש"י חשיב לר"מ ליטור. ובנות כותים. אין פולין. ואין קורין. ופתן ושמנן ויינן ובנותיהן חשיב להו כחדא. והוא תמוה. דאמר בגמרא הניחא

הל' כר"י. ומסקנת הגמ' קאי ג"כ על המשנה שלפי המסקנא גם המשנה אתיא כר"י והא דבעי בתלחה לאוקמא באופן אחר אין זה ראי' לדחות ההלכה כי כן סוגיות הגמ' כמו שמסיק רבינו. וכ"כ רבינו בסי' רנ"ב הנ"ל:

יד) **בזה** יובנו דברי רבינו ביו"ד סי' פ"ח ס"ק ב':

טו) **רבינו** הולך על דרך הרמב"ם בפי' המשניות כמבואר בסוף המאמר:

טז) **ע'** בתוס' י"ג ב' ד"ה וטהור שהקשו מ"ש דבטבול יום גזרו אף בביאה. ובטהור לא גזרו כי אם בנפל. עש"מ מה שתרצו. והנה בטהור גזרו בנפל דאי לא הא לא קיימא הא. וא"כ למה חלקו ביניהם אבל לפי דברי רבינו ניחא. כי גם בטמא שטבל לא גזרו בתחלה רק כשנפלו. ותיכף גזרו גם בטהור דאי לא הא לא קיימא הא. ואח"כ גזרו על הבא אחר טבילה במ"ש ובאותו גזירה לא נמשך טהור ודו"ק:

יז) **בגמ'** אמרו אף ידים הבאים מחמת ספר בו ביום גזרו וע' בתוס' י"ד ב' ד"ה כיון ומיהו השתא דגזיר ידים מחמת ספר כרישא אפילו נוגע סמוך לנטילה גזרו. וע' בתוס' שם ע"א בד"ה אף הידים, שהקשו דכיון דידים הבאים מחמת ספר במנין הוי להו טפי מי"ח. ורבינו באמת חשיב להו וע' בפי' המשניות להרמב"ם.

שניחא לר"מ אלא לר"י שבשר הוה ומשני איכא כו' ועל דבר אחר כו' גזרו על נכרי שמטמא כו' א"ה לר"מ חששר הוה ומאי פריך כי היכי דלר"י לא חשיב ליגור ה"נ לר"מ לא חשיב מרדע או בנות כותי. כדפריך לעיל לר"י דאמר עדיין מחלוקת במקומה עומדת בלרי להו

בו ביום: ה **אומרים אין**

ומשני אמר ר"נ בנו"כ כו' אבל לר' מאיר דאמר נמנו ורבו לא חשיב בנות כ'. והראי' דפריך אחר זה לר"י דלית לי' מרדע בלרי להו ומשני בנו"כ משמע לר"מ לית לי' בנ"כ יח). אלא ודאי כנ"ל פיתן ושמנן ובנותיהן ויינן ד' הן. ולר"מ דחשיב ליגור הוי י"ט. ומשני אוכלים וכלים שנטמאו במשקין חדא חשיב להו. ולריך לתת טעם מפני מה לר"מ חשיב להו בחדא ולר"י בתרתי. דר"מ לשטתי' ור"י אזיל לשטתי'. דפריך בגמ' משקין דמאי אלימא משקין דשרן. דאורייתא נינהו אלא במשקין הבאים מחמת הידים. והכלים שנטמאו במשקין. במשקין דמאי אילימא דזב וזבה דאוריי' נינהו. אלא במשקין שנטמאו מחמת שרן. ובתוספות בד"ה אלא כו' אור"י דה"ה דהוה מלי למינקט משקין הבאים מחמת ידים שגם הם מטמאין כלים לפסול תרומה כדאמר באלו דברים נוטלים ידים כו' שאם מוזגין תחלה יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת הידים ויטמאו הכוס. אלא נקט משקין הבאין מחמת שרן לאשמעינן דאפילו הנך לא הוי אלא מדרבנן ומלינו פלוגתא דר"מ ור"י בטומאת משקין לטמא אחרים (פסחים ט"ז) שר"מ אומר ספק משקין ליטמא טמא לטמא אחרים טהור דקסבר טומאת משקין לטמא אחרים טהור מדאורייתא. ר"י ור"ש אומרים לאוכלין טמא ולכלים טהור דקסבר טומאת משקין לטמא אוכלין מן התורה. ולפי זה אתי שפיר דלרבי יוסי ניחא דחשיב לי' בתרתי דמתחלה גזרו על משקין הבאין מחמת שרן שיטמאו כלים. משום משקה זב וזבה. ובזה הגזירה לא הוי אוכלין דאוכלים מטמאים מדאורייתא. והב' הוא משקין הבאין מחמת ידים. אבל לר"מ אפילו משקין הבאין מחמת שרן אינן

בית שמאי

שורין דיו

וסממנים

מטמאין אוכלין מדאורייתא והוי אוכלין וכלים בין משקין מחמת שרן ובין מחמת ידים הכל דרבנן והוי חדא גזירה. וקאמר שפיר אוכלין ומשקין לר"מ בחדא חשיב להו: וי"ח דבר נמנו ורבו כנ"ל. וי"ח דבר שלא נחלקו. וי"ח שעמדו במחלוקת. ואלו הן הי"ח שלא נחלקו. ח' במשנה א'. שתי' שהן ד' בפנים ובחוץ. וה' במשנה ב'. ספר. ומרחץ. ובורסקי. ולאכול. ולדין. וה' במשנה ג'. לא ילא החיט. ולא הלבלר. ולא יפלה. ולא יקרא. ולא יאכל הזב עם הזבה. ומש"ה חשיב זב עם זבה בכאן. וי"ח שעמדו במחלוקת. ג' במשנה ה' דיו וסממנים וכרשינין. וה' במשנה ו'. אונין ולמר חיה ועופות ודגים. וג' במשנה ז'. מוכרין טוענין מגביהין. וב' במשנה ח'. עורות לעבדן וכלים לכובס נכרי. וה' בגמרא. לא ישאילנו ולא ילונו ולא יתן במתנה ומוכר אדם חמלו לנכרי. יט) ומשלחין אגרת: ופי' שעלו לבקרו שעלו לראות מה הוא עושה ולומד שם. ונתרבו התלמידים ועמדו למנין ורבו ב"ש על ב"ה:

ה **בש"א** אין שורין פ' משום גיבול. דיו הוא קשה. וסממנים וכרשינין כ"א הוא רך יותר מחבירו. ואפ"ה שייך בו גיבול. ואם הי' עושה זה בשבת הי' חייב חטאת. מש"ה סברי ב"ש דאסור לעשות מבעוד יום וב"ה מתירין דלא גזרו. והיינו טעמא דאונין ולמר ומלודת חיה ועוף כו'. כדמשמע בגמרא אלא ושוין: בש"א

יח) **צ"ע** מה הוסיף בראי' זו יותר מראי' הקודמת. ואפשר דמשום דלא נאמר דלמסקנא הי' ידוע להם בבירור שנחשב בנו"כ במנין. לזה מביא דר"ע וסמיך על מסקנא דקאמר ובאידך ס"ל כר"מ. דחשיב ליגור. משמע דה"ה לר"י אם חשיב מרדע לא חשיב בנו"כ. ואם תשיב בנו"כ לא חשיב מרדע ודו"ק:

יט) **בפי'** המשניות להרמב"ם חשיב כאן לא ימכור לו. ורבינו ביאר דהיינו לא ימכור אדם חמלו. דלא ימכור לו תפן כבר חשיב לו במתני' אין מוכרין:

וסממנים וכרשינים אלא כדי שישורו מבעוד יום ובית הלל מתירין: ו בית שמאי אומרים אין נותנין אונין של פשתן לתוך התנור אלא כדי שיהבילו מבעוד יום ולא את הצמר ליורה אלא כדי שיקלוט העין. ובית הלל מתירין. בית שמאי אומרים אין פורשין מצודות חיה ועופות ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום. ובית הלל מתירין: ז בית שמאי אומרים אין מוכרין לעכו"ם ואין טוענין עמו ואין מגביהין עליו אלא כדי שיגיע למקום קרוב ובית הלל מתירין: ח בית שמאי אומרים אין נותנין עורות לעבדן ולא כלים לכובס עכו"ם אלא כדי שיעשו מבעוד יום ובכולן ב"ה מתירין עם השמש: ט אמר רבי שמעון בן

גמליאל

י **בש"א** אין נותנין אונין. פי' חוטין והוא מטוה כדפירש התוספ' (בפ' שני דף כ"ז ע"ב): אלא כדי שיהבילו פי' שנותנין אותו לתוך התנור כדי שיתלבן שמפני שהידים משחירין ומרטבין ע"י רוק בשעת טויה מניחן בתנור והיינו מלבן שהוא אב מלאכה. ובפשתן תנא איסור ליבן ובצמר איסור צביעה. דפשתן הוא לעולם לבן ובצמר שייך צבוע כאמור בת"כ מה פשתן כבריתו לבן: וב"ה מתירין. ודווקא בתנור שהוס דכיון דקשי להו זיקא לא מגלי ויורה דווקא עקורה דאל"ה חיישינן שמא יחתה. וטוחה דאל"ה חיישינן שמא יגיס וחייב משום מבשל (כשיטת רש"י י"ח ב'): אין פורשין מצודות חיה כו'. ובשבת חייב חטאת אם הי' ניצוד תיכף בשעת פרישת המצודה (תוס' י"ז ב' ד"ה אין פורשין): אלא כדי שיצודו מבעוד יום. פי' דאיירי בחורשין דשכיח חיות. ומיירי שאינו יכול לצוד כי אם אחת. דתו לא יצוד בשבת ע"י המצודה. כ) (תוס' שם ד"ה אלא):

י **אין** מוכרין לנכרי. אע"פ שהוא החפץ לאחר המכירה של נכרי. ואינטועגין על החמור. ואין מגביהין עליו על הנכרי, אפי' בבית וב"ה מתירין כא):

ח **בש"א** אין נותנין עורות לעבדן כו'. ובכולן ב"ה מתירין עם השמש פי' בעוד שעדיין יש קלת מן השמש. ודווקא בקבולות וקלן. וכל זה בתלוש. אבל במחובר בעינן עוד חוץ לתחום. שלא ישראל יכול לבוא לשם (עי' בתוס' שם ד"ה אין נותנין):

ט **אמר** ר' שמעון ב"ג כו'. והטעם שהחמירו על עצמן לעשות כב"ש. והא אמר ר"ט (ברכות י' ע"ב) וסכנתי בעצמי כו'. כללא של דבר כן הוא. כל היכא דדברי ב"ש הוא חומרא לב"ה. ואמ' ב"ה שאין צריך להחמיר כ"כ כמו ההיא דבש"א יחזור למקו' ויברך (ברכות נ"א ב') וודאי כל מי שמחמיר על עצמו תע"ב. אבל היכא דאין נראין לב"ה דברי ב"ש כלל כמו דרשה דבשכבך דבה"א דקאי אזמן שכיבה ואין בזה שום חומרא שמטה את עצמו כדברי ב"ש חייב מיתה. וכאן נמי ב"ה סברי שא"צ להחמיר כ"כ כי עם השמש סגי. ודאי מותר להחמיר על עצמו כדברי ב"ש כב].

—ושוין אלו ואלו שטוענין קורת בית הבד כו' ופריך מ"ש כו'. ומשני הכך דלאי עביד להו בשבת כו' גזרו בהו ב"ש ע"ש עם חשכה.

קורות

כ) **בתו'** שם כתבו שאינו יכול ללכוד במצודה אלא א' או ב'. ורבינו כתב כי אם אחת. וכן בחדושי הריטב"א כתוב ג"כ כמ"ש רבינו. ובאמת דברי התוס' צ"ע. דממ"נ אם שכיח חיות כל כך שיוכל ללכוד גם שנים בודאי מבעוד יום א"כ מהו המספר שכתבו התוס' הי' להם לכתוב שצריך שיהי' שכיח כל כך חיות שבודאי ילכוד מבעוד יום כל כך שיוכל ללכוד אפילו שלשה או ארבעה. אלא ודאי הא דשכיח אינו מועיל רק לאחד ולא יותר:

כא) **רבינו** מפרש רבותא בכל הג' בבות ודו"ק. וע' בר"ן:

כב) **ע'** בשנות אליהו ברכות פ"א מ"ג:

ע'

גמליאל נוהגין היו בית אבא שהיו נותנין כלי לבן לכובס עכו"ם שלשה ימים קודם לשבת. ושוין אלו ואלו שטוענין קורת בית הבד ועגולי הגת: י אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום. אין נותנין פת לתנור עם חשיכה ולא חררה על גבי גחלים אלא כדי שיקרמו פניה מבעוד יום רבי אליעזר אומר

קורות בית הבד כו' לא מחייב חטאת. לא גזרו כו' עד הורה ר' יוסי בר' חנינא כר' ישמעאל בכאן יש תמיה גדולה על הפוסקים שהביאו הא דהורה ר"י בר"ח כרי"ש הא קאמר במחוסרין דיכה כ"ע לא פליגי כי פליגי במחוסרין שחיקה והכי נמי פי' מתניתין במחוסרין דיכה דמי ואסר לרי"ש. ואכן פסקינן כמתני' דשוין ב"ש וב"ה בדבר שטוענין כו'. אבל הנראה דקאמר לעיל מאן תנא דכל מידי דאתי ממילא ש"ד אמר ר"י בר"ח רי"ש היא דתנן השום כו' רי"ש"א יגמור משתחך ור"ע אומר לא יגמור ופי' רש"י יגמור יניחם בכלים ויצאו מעצמן ור"ל שאינו צריך לסלק הטעינה סמוך לחשיכה והקשו בתוספת על זה דילמא לריש"מ אם עביד בשבת איכא חיוב חטאת ואפ"ה יגמור דכב"ה ס"ל ורסקן משום ר"ע נקט לי'. ועוד דר"ע לא כב"ש ולא כב"ה ופירשו בתוס' דיגמור הוא בידים דהכא מיירי שאין מחוסרין דיכה כדאמר בסמוך והשתא מייתי שפיר כו'. פי' לדבריהם דבשלמא אי אמרי' דאפי' במחוסרין דיכה ליכא חיוב חטאת שפיר קאמר יגמור בידים אבל אי במחוסר דיכה חייב חטאת לא הי' אומר יגמור בידים. והשתא מתורץ הקושיא כיון דר"י סבר יגמור בידים ע"כ כל מילי דאתי ממילא שפיר דמי וליכא חיוב חטאת. וא"כ הכא לב"ש נמי כיון שטוענין מבעוד יום זהו

ריסוקן זהו דיכתן ודיכה אפי' עביד בשבת ליכא חיוב חטאת לא גזר ב"ש ביה"ש. אבל לר"ע דסבר לא יגמור ואוסר אטו מחוסרין דיכה מכלל דמחוסרין דיכה חייב חטאת וא"כ אסור עם חשיכה לב"ש והוא יכול לסבור כב"ה דלא גזרינן עם חשכה אטו שבת. והא דלא מוקי ר"א כר' ישמעאל דאיכא למימר במחוסרין דיכה חייב חטאת כיון דלא פליגי וטעם רי"ש יגמור מבעוד יום ולא גזר אטו חשיכה כמו בית הלל כיון שאין מפורש בהדיא אבל ר' יוסי בר' חנינא הורה כרבי ישמעאל. ומוקי מתניתין אליבא דרי"ש [כג]:

י **אין** צולין בשר ובצל וביצה. נקט הני דבשר חזי לאומצא ובצל בני אדם אוכלין אותו חי. וביצה דחזי לגומעה. ובצל יותר מצוי אכילתה חי מבשר. וביצה מכלל: אלא כדי שיצולו מבעו"י פי' כמאכל בן דורסאי והוא שליש בישולו. וכלל החילוקי' בין צלי ובישול קדירה הוא זה. בשיל וצריך מותר בשניהם. וחי מותר בקדירה ואסור בצלי שממהר לצלות אף שהוא חי. וחיישינן שמא יחתה שאינו מיחם כמו בקדירה. דברתה בצלי מותר ובקדירה אסור אפילו צריך דלא קפי:

כדי שיקרמו פני' פי' של צד התנור. ר"א כו' התחתון בלבד ולקולא מדקאמר מודה ר"א בלחם הפנים [כד]:

משלשלין

כג) **ע'** כזה בבעל המאור ובר"ן ובריטב"א וע' מ"ש רבינו בסי' רנ"ב ס"ק כ"ה. ועיקר כוונת רבינו דר"י בר"ח לא פליג אר' יוחנן ופי' דעת ר' ישמעאל דיגמור בידים משתחך ומזה מוכח דליכא חיוב חטאת אפי' במחוסר דיכה ולא גזרינן שאינו מחוסר דיכה אטו מחוסר וכה"ג לא גזרינן ביה"ש אטו משחשכה ור' יוחנן לא אמר רק דבמחוסרין דיכה כ"ע ל"פ דאסר ואפשר דהיינו איסור ולא חיוב חטאת. וע' במגיד משנה פ"ג מה' שבת:

כד) **ע'** כ' א' בד"ה איבעיא להו כו' ומיהו בירושלמי משמע (דר"א) להקל בא דקאמר התם ומודה ר"א בלחם

אומר כדי שיקרום התחתון שלה: יא משלשלין את הפסח בתנור עם חשיכה. ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד. ובגבולין כדי שתאחוז האור ברובן. רבי יהודה אומר בפחמין כל שהוא:

פרק ב

במה מדליקין ובמה אין מדליקין אין מדליקין לא בלכש ולא בחוסן ולא בכלך ולא בפתילת האידן ולא בפתילת המדבר ולא בירוקה שעל פני המים ולא בזפת ולא בשעוה ולא בשמן קיק

יא **משלשלין** הפ' בתנור עם חשיכה פי' אפילו שתיכף יהי' חשיכה. ואף שברחא בגלי מותר. מ"מ כאן הוא שלם ואסור אלא משום שבני חבורה כו'. ומאחיזין האור כו'י' מדורות אין צריכין רוב. קנים גרעינין. זפת. גפרית. קירה רבב. קש. וגבבא. שוכא דארזא. וחזא:

פרק ב

במה מדליקין כו' קאי אדלעיל ובגבולין כדי כו'. וקאמר דאלו פסולין להדלקה. אבל למדורה א"ל אפילו רוב. והראי' שלכש הוא שוכא דארזא ולעיל כימנית בי' מדורות שאין צריכין רוב א). ולא בחוסן כיתנא דדייק ולא נפיץ. דג' מלאכות בפשתן תרי להו ודיק ונפיץ ופי' והי' החסון לנעורת יהי' כך. דאו בערו שניהם יחדיו ואין מכבה קאי וה"ק החסון ידליק במהירות כמו הנעורת פי' שבגר מנוער דהיינו דייק ונפיק. ומחמת שיהיו שניהם יחדיו החסון דדייק ולא נפיץ עם הנעורת דדייק ונפיץ ובערו שניהם יחדיו ואין מכבה. ב) כלך גושקרא פי' פסולת. או כולא דימא. פי' יש אבנים בים ועליהם כמי צמר דק ועושים ממנו פתילות. ולא בפתילת האידן. פי' צמר יש בין קליפה לעץ ערבה. וכן שוכא דארזא. יש צמר בין קליפה לעץ בעץ אחד ג). ולא בפתילת המדבר עשב הגדל במדבר: ולא בירוקה שעל פני המים. פירש ספינה שעומדת על המים ועולה כמין צמר על הספינה. ע"כ פסיל פתילות והוסיפו עוד שתים צמר ושער יקן שמונה; ולא בזפת ולא בשעוה פסולתא דדובשא. ולענין הדלקה בין פסולתא דדובשא בין קירא פסולין ולפתילה שניהם כשרים ד). ולא בשמן קיק. פירש עוף יש וקיק שמו והוא קאת האמור בתורה. פירש אחר קיקיון דיונה. פירש אחר גרעיני' שבאמר גפן. ולא בשמן שרפה. פי'

בלחם הפנים שאין קרוי לחם עד שיקרמו פניו בתנור משמע דהכא סגי בקרימה כל דהו עכ"ל:

א) **בגמרא** כ"א א' אבל עושין מהן מדורות ורבינו הוסיף דאפילו רוב א"צ והביא ראי' מלכש שהוא שוכא דא, זא אע"ג דחשיב לעיל רק י' מדורות לא נמצא בברייתא רק רבינו קבלם ולא חשיב רק המפורשים בפירוש בברייתא ובגמרא:

ב) **פירושו** דאע"ג דבפני עצמו החוסן אינו נדלק יפה מ"מ ביחד עם הנעורת דולק יפה ואינו נכבה וקשה דהא בדף כ"א מסקינן כרך דבר שמדליקין בו ע"ג דבר שאין מדליקין בו אין מדליקין בו ויש לומר דהתם גזירה אטו בשינייהו. אבל לענין הדלקה ע"י תערובות דולק שפיר:

ג) **נ"ל** כוונתו כי לא בכל העץ שהוא עלם הארז שמה לא נמצא הצמר רק בענפים. ולכן נקט שוכא דארזא ולא הארז עצמו. או יאמר כי לא בכל הארזים נמצא רק במין אחד ממנו:

ד) **בגמרא** אמרינן שעוה קירותא ואא"כ אמר תנא ע"כ פסול פתילות מכאן ואילך פסול שמנים פשיטא שעוה אילטריכא לי' מהו דתימא לפתילות נמי לא חזיא קמ"ל אמר רמי בר אבין כו' שעוה פסולתא דדובשא למאי נפקא מינה למקח וממכר ע"כ והנה קירותא הוא שעוה מתוקן ונקי ופסולתא דדובשא הוא שעוה מעורב עם פסולת שנשאר אחר התכת הדבש. והנה לכאורה היינו יכולין לפרש דרמי בר אבין פליג אדלעיל ומפרש כי שעוה הוא דווקא פסולתא דדובשא אבל קירותא שהוא השעוה הנקי כשר אף לשמן. וכן הא דדייק מברייתא להכשיר שעוה לפתילה (לפי פירש"י ותוס') דלכאורה לפי פירוש הש"ע דווקא

פי' שמן תרומה שנטמא. מאי טעמא מתוך שמלוה עליו לבערו גזירה שמא יטה. והא דקאמר אין מדליקין בשמן שריפה בי"ט התם פי' דאין שורפין קדשים בי"ט. ודווקא בי"ט עצמו אבל בעי"ט מותר להדליק דלא גזרינן י"ט אטו שבת. ואף דקאמר תניא כוותי' דרב חסדא הלכה כרבה. דתניא כוותי' לא קאי אלא אי"ט דטעם י"ט כרב חסדא לפי שאין שורפין ולא כרבה דאמר גזירה דאם כרבה לא הוה מסיים הברייתא לפי שאין שורפין דזה הטע' לא שייך בעי"ט אלא בי"ט ולפי טעם של רבה אפילו בעי"ט אסור אלא וודאי לא גזרינן אבל בשבת וודאי כרבה משמע הברייתא דקאמר כל אלו שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בי"ט חוץ משמן שריפה. משמע דשמן שריפה אין מדליקין לא בשבת ולא בי"ט ולרב חסדא מותר להדליק בשבת דהא מוקי בי"ט שחל להיות בע"ש אלא וודאי כדקאמרינן דתני' כוותי' לא קאי אלא אטעם י"ט. ובזה נסתלק קושית התוספ'. ה) אחד מבושל ואחד שאינו מבושל אין מדליקין. ואיכא בין ת"ק לחכמים כתן לתוכה שמן כ"ש. ופסולי שמנים י"ב. עשרה

קיק ולא בשמן שרפה ולא באליה ולא בחלב. נחום המדי אומר מדליקין בחלב מבושל. וחכמים אומרים אחד מבושל ואחד שאינו מבושל אין מדליקין בו:

אין

אין להם היתר כלל. והן ו' מפורשים במשנה ועוד ד' צרי דהיינו שמן אפרסמון. ו) ונפט לבן קרבי דגים וטבל טמא ושנים יש להן היתר ע"י תערובות שמן כ"ש. והן חלב מבושל וקרבי דגים שנימוחו. ועוד אחת פלוגתא דר' ישמעאל וחכמים והוא עיטרן והפוס' פוסקים כר' ישמעאל ועיין במשנה ב': וטבל טמא תנו רבנן אין מדליקין בטבל טמא בחול וא"צ לומר בשבת. כיוצא בו אין מדליקין בנפט לבן בחול וא"צ לומר בשבת בשלמא נפט לבן כו' אלא טבל טמא מ"ט כו' אף תרומה טמאה אין לך בה כו' פי' רש"י אסור להסיקה בטיבלה ולכאורה הוא תמוה מאי א"צ לומר בשבת שייך בטבל טמא בשלמא בנפט בחול משום סכנה דליקה. ובשבת שמא יכבה אבל טבל טמא חד טעמא הוא. אבל לפי מה שנתבאר לעיל דהברייתא דתניא כוותי' דרב חסדא אי"ט קאי. אבל בשבת תניא כוותי' דרבה ושייך בשבת שמא יטה א"ש. הא דאין מדליקין בשמן שריפה בי"ט דהיינו שמן תרומה שנטמא קשה וכי גרע משמן חולין שמותר להדליק ובכאן שיש עוד מלוה יהא אסור. התירוץ

דתחלת

שעוה הנקי כשר לפתילה אבל פסולתא דדובשא לא. ע"ז פליג רמי להכשיר נמצא דבתרתי פליג דלתירוץ הש"ס שעוה לשמן פסיל ופסולתא דדובשא אף לפתילה פסול ולרמי שעוה אף לשמן כשר ולפתילה אף פסולתא דדובשא כשר וא"כ למה קאמר הש"ס דנ"מ רק למקח וממכר וצ"ל דפשיטא לי' להש"ס דרמי לא פליג אהא דידוע לכל דשעוה הוא קירותא וגם פסולתא דדובשא נכלל בתיבת שעוה. ועל שניהם קאי איסור לשומן במקום שמן והכשר במקום פתילה וא"כ אין נ"מ לשבת כלל רק למקח וממכר ודו"ק:

ה) **ע'** בתוס' כ"ד ע"א בד"ה תניא וע' מ"ש רבינו לקמן בענין טבל טמא והרמב"ם השמיט הא דשמן שריפה דפסיק כרב חסדא. וקאי רק איו"ט ובהלכת יו"ט כבר הביא דאין שורפין קדשים ביו"ט. אמנם לדעת רבינו הא ולא בשמן שריפה אתיא כפשטה וכרבה והנה בירושלמי איכא עוד לשנא דרב חסדא דהטעם דהא דאין שורפין היינו אפילו אם התחלת ההדלקה בחול אסור לעשות שום מעשה שיהי נשרף הקדשים ביו"ט או בשבת לפי שאין שורפין ע"ש. ולפום האי לישנא אתייא ברייתא דתניא כוותי' דרב חסדא כמותו ממש דלפי שאין שורפין קדשים ביו"ט אסור להדליק אפילו בע"ש בחול דכיון דביו"ט אסור כ"ש בשבת כמ"ש בירושלמי אלא כיון דהש"ס שלנו השמיט האי לישנא א"כ הא דתני' כוותי' צ"ל כמ"ש רבינו:

ו) **צרי** הוא בגמ' כ"ו ע"א ואמרו שם צרי הנוטף היינו שרף הנוטף מעצי הקטף וכן הוא לענין סממני הקטורת וע' ברמב"ם בפ"ב מהל' כלי המקדש הל' ד' ובכ"מ שם וע' ברמב"ן על התורה בפי' על מעשה הקטורת. שהקשה על הרמב"ם והכ"מ מיישב שם דלדעת הרמב"ם הוא עץ אפרסמון כת"ק ורשב"א פליג שהוא שרף והל' כת"ק ע"ש והרמב"ן כ' שם דהא דאין מדליקין בצרי היינו שמן אפרסמון ולכן אמרו מפני שריחו נודף גזירה שמא יסתפק. ויתישב בזה קושית התוספת בד"ה חדא:

לכאורה

דתחלת ההבערה לשם מלוה בעינן ובשעת הדלקה מותר להתהנות מיני'. וא"כ תחלת ההבערה שלא לצורך ז):

ב אין מדליקין בשמן שרפה בי"ט. רבי ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת. וחכמים מתירין בכל השמני' בשמן שומשמין בשמן אגוזים בשמן צנונות בשמן דגים בשמן פקועות בעטרן ובנפט. רבי טרפון אומר

אין

ב **אין** מדליקין בשמן שרפה בי"ט ר' ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת. בגמרא שמא יניחנו וילא א"ל אביי וילא שאני אומר שדלקה נר בשבת חובה. פי' חובה ליסב לפני נר. במקום סעודה יהיה הנר. כך פי' התוס' ורש"י. ותמי' על הש"ע שפוסק כרבי ישמעאל ופוסק שמותר ליסעד בחלר אס בחלר תעגוג לו אע"פ שאין יושב אלל הנר. וזהו דעת הרוקח ואיהו פוסק כחכמים שאין חייב ליסב אלל הנר. ומדליקין בעטרן ח): וחכמים מתירין בכל השמנים כו' ובנפט פי' נפט שחור והכי איתא בירושלמי בפירוש אית תני מדליק בנפט ואית תני אין מדליקין מ"ד מדליקין בנפט שחור. ומ"ד אין מדליקין בנפט לבן: והא דמנו חכמים השמנים בפרטות לאפוקי מכמה מ"ד דפליגי בברייתא. ובגמר' ל"ל אין לך אלא מה שאמרו חכמים אין מדליקין. ומדליקין בשמן פקועות ובנפט ר"ש שזורי אומר מדליקין בשמן דגי' ובעטרן סומכוס כו' ובזה נסתלק קושיית התוס' דף כ"ו ע"א בד"ה ר"ש שזורי ע"ש ט). וקמ"ל בזה אע"פ שסניהס ריחן רע מותר להדליק י). ומותר ללמוד

ז) **לכאורה** כוונתו כי בתחלת ההבערה רגע ראשונה אסור ליהנות ממנה אך כשכבר נדלק מותר ליהנות ומתורץ בזה קושית התוספות על הריב"א בדף כ"ד ע"ב בד"ה לפי כי דהתחלה הוא רק לצורך גבוה ובזה נוכל לבאר דברי הגמרא אשר נדחקו בה הראשונים וז"ל הגמ' כ"ה ע"א ביו"ט הוא דאסור הא בחול שפיר דמי ופירש"י לאיתהנויי מינה ופריך מ"ט ומשני אמר רב כשם שמלוה לשרוף הקדשים שנטמאו כך מלוה לשרוף התרומה שנטמאת ואמרה תורה בשעת ביעורה תיהני ממנה היכן אמרה תורה מדרב נחמן כו' והוא תמוה דמאי דמקשה לא פריק לי' רב ועיקר תירוץ מדרב נחמן א"כ לא היה לו להביא הא דרב כלל אבל לפי הנ"ל א"ש וה"פ ביו"ט הוא דאסור לשרוף התרומה ופריך הא בחול שפיר דמי לאיתהנויי מינה וא"כ בי"ט מ"ט אסור כקושית התוספת ומשני אמר רב כשם שמלוה לשרוף את הקדשים שנטמאו כך מלוה לשרוף את התרומה שנטמאת פי' שבתחלת שריפתה של התרומה לריך להיות כמו קדשים שלא ליהנות אלא שאמרה תורה שבשעת ביעורה אחר שכבר הודלק מותר ליהנות אבל עיקר השריפה שלא ליהנות כמו קדשים ולכן הוי שלא לצורך ברגע ראשונה של הדלקה ולכן אסור לשרוף תרומה ביו"ט כמו קדשים וזהו שלא כליטנא קמא שהבאתי לעיל בשם הירושלמי (ותתני כ'ו ביאר הגמרא אפילו לתירץ שני של התיספת שם ד"ה לפי וה"פ ביו"ט הוא דאסור לתרומה טמאה לשרוף מטעם גזירה אטו קדשים אבל בחול שפיר דמי לאיתהנויי ופריך מ"ט דלשרוף אסור הטעם גזירה אטו קדשים ולמה לענין הנאה מותר בתרומה טמאה ולא גזרינן אטו קדשים ומשני כשם שמלוה כו' פי' וכיון דשקולין הם משום הכי גזרינן הא אטו הא משום דאם יאמרו דתרומה מותר לשרוף ביו"ט אתי להתיר גם קדשים לשרוף ביו"ט משום כשם כו' והא דלא גזרינן באיסור הנאה דתרומה אטו קדשים משום דבשלמא לענין שריפה ביו"ט איכא למיגזר אטו קדשים אע"פ דמדאורייתא מותר משום דלאו בפירוש אמרה תורה דמותר אבל היכי דבפירו' אמרה תורה דמותר כגון הכא בהיתר הנאה דתרומה דבפירוש אמרה תורה דמותר ובכגון זה אין כח ביד חכמים לאסור כמו שכתב הט"ז ביו"ד סי' קי"ז ס"ק א' ע"ש והדר פריך היכן אמרה תורה פי' והיכן אמרה תורה בפירוש להתיר לומר דאין כח ביד חכמים לאסור היכי דאמרה תורה בפירוש להתיר ומשני מדרב נחמן כו' וזה דבר נכון ובאמת עיקר התירוץ מהא דכשם):

ח) **ע'** סי' רס"ד במג"א ס"ק ט' שליין ועשס"י רע"ג שקשה לו קושיא הזאת:

ט) **כן** הוא הגי' בתוספתא שלפנינו. וכ"כ רבינו בביאורו על התוספתא ע"ש:

י) **פי'** אע"ג דבשמן דגים ועטרן נמי יש להקשות קושית התוס' דמאי קמ"ל דלר"י בן נורי נמי שרי דהא

אין מדליקין לא בשמן זית בלבד: ג כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן וכל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אוהלים לא פשתן. פתיל' הבגד שקפלה ולא הבהבה ר' אליעזר אומר טמאה היא ואין מדליקין בה רבי עקיבא אומר טהורה היא ומדליקין בה: ד לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה על פי הנר בשביל שתהא מנטפת ואפילו היא של חרס ורבי יהודה מתיר אבל אם חברה היוצר מתחלה מותר מפני שהוא כלי אחד. לא ימלא אדם קערה

ללמוד אלא ריח רע שאינו מחמת לואה יא): ג **כל** היוצא מן העץ כו' פליגי רש"י ותוס' בקנבוס ולמר גפן וקאמרי בתוספת דמותר דלא ממעט אלא פשתן דאשכחן דאיקרי עץ מכללא דכל היוצא מן העץ. אבל דברי רש"י אין לדחות בזה דקנבוס נמי איקרי עץ ובכלל פשתן כדאמר בת"כ יכול פשתן קנבוס ת"ל צמר כו' הא במקום שאין כתיב צמר קנבוס נמי משמע: כל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אוהלים אלא פשתן אף שכל הכלים נעשים אוהלים לקבל טומאה. הכא איירי שאין כלי רק אוהל ואף עפ"כ מטמא מחמת אוהל. וכן הוא בפסוק וכל כלי עץ או בגד או עור או שק וכל כלי חרס דלא כתיב כלי אלא אצל חרס יב). וקושיית התוס' מסדינין כבר תירץ הר"ש דאוהל חולקו ומצד הב' אינו אלא ראשון לטומאה דהוי כמו שנגע באב יג): ד **פתילת** הבגד כו' מסקנא בגמ' דה"פ לענין הדלקה פליגי שאין מדליקין בפתילה שאינה מחורכת ולענין

טומאה פליגי ובפחות משלש' על שלש' ור"א לטעמי' דסבר בין מן המוכן דהיינו מגוד בין שאינו מן המוכן דהיינו אחורי הדלת הכל טמא. ור' יהושע סבר הכל טהור. ור"ע סבר מן המוכן טמא דהיינו תלאו במגיד. שלא מן המוכן טהור דהיינו תלאו אחורי הדלת. והדר ר"ע לגבי ר' יהושע מדקאמר פתילת הבגד. והא דקתני שקיפלה הוא כמו התם שהתקינו לפקק בו את המרחץ כו': ה **לא** יקוב אדם כו' ור"י מתיר טעם ר"י דמיקל טפי אף שבכל איסורי שבת מחמיר דבר שאין מתכוין ומלאכה שאין צריכה לגופה ובכל הגזירות מיקל טעם משום דאיסורא דשב' בדיל ולא גזר ומבואר בפסחים (דף י"א): לא ימלא אדם קערה כו'. הרא"ש הקשה על תוספ' דמפרשי גרס כיבוי מותר ואינו אסיר אלא המסתפק שממעט אורו תיכף כשמחסר שמן ומשום הכי עושין מחילה בכל הכלים כו'. אע"פ שהן מתבקעין ומכבין דהא הכא כשמסתפ' אין מחסר אורו דהא האור בכלי אחר והשמן נתון

דהא לא אסר אלא מה שאמרו הכמים אין מדליקין לזה קאמר דקמ"ל אע"פ שריחן רע מותר להדליק. וכפע אמר ר"י בן נורי בפירוש שמותר. ואפשר שאלו ריחן רע יותר מנפט:

יא) **דייק** רבינו מכאן דמותר ללמוד אלא ריח רע שאינו מן הצואה דאל"ה איך יאכל ויברך אצל נרות אלו. והוא כדעת הרמב"ם הביאו הב"י באו"ח סי' פ"ו והב"ח שם דמדהשמיט הדין דהרחקה ממים סרוחים ש"מ דס"ל דא"ל והא דתנן בפ"ג דברכות כמה ירחיק מהן אמי רגלים לבד קאי. ודלא כהטור וש"ע בסי' הנ"ל. ולדעתם צריך לחלק. וק"ל:

יב) **נ"ל** דצ"ל חרס ועץ. כוונתו כי מחמת אוהל מטמאי כולם אף שאינו כלי משא"כ בעץ. ובחרס ג"כ כתיב כלי ומ"ש בתו"כ לרבות אוהלים היינו הבאים במדה ע"ש בהתורה והמצוה. ועי' באדרת אליהו המדם בהשמטות ויקרא י"א ל"ב ל"ג:

יג) **עי'** בתוס' כ"ז ע"ב בד"ה ואין וקשה לר"י עד ורשב"א פי' במשניות בע"א והוא הר"ש בפ"ח ד' אהלות ועי' ברא"ש שם:

נתון בקערה או בשפופרת ואפי' הכי גזרינן ותירץ המרדכי על עושין מחילה הטעם דבדליקה התירו גרס כיבוי יד):

שכיון שבאתה הנשמה לגוף נעשה הנפש הגדל בגוף חי והדם הוא הנפש. וזהו עפר מן האדמה הגוף. נשמת חיים הנשמה. ויהי לנפש חיה פי' שנתהווה חיות לנפש מכח הנשמה:

קערה של שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת ור' יהודה מתיר: ה המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני גוים מפני לסטים מפני רוח רעה ואם בשביל החולה שישן פטור כחס על הנר כחס על השמן כחס על הפתילה חייב ור' יוסי פוטר בכולן חוץ מן הפתילה מפני שהוא עושה פחם: ו על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות בנדה. ובחלה. ובהדלקת הנר: ז שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך

ו **המכבה** את הנר כו' בחולה שיש בו סכנה וכן כל המתני' ופטור ומותר. ומשום סיפא נקט פטור ור' יהודה היא ור' יוסי כר"ש סבר לה: על שלש עברות כו' ניד' חלה הדלקת הנר. היא כלתה חלתו של עולם אד' הראשון שנטל הקב"ה לו לחלה מן הארץ לשמשו דכתיב ואד יעלה מן הארץ וגו' וייצר אדם עפר מן האדמה טז). ומכאן סמך שאין תורמין חלה עד נתינת המים. ונרו של עולם דכתי' נר אלהים נשמת אדם. ורביעית דמו היא נפש. ושלשתן בפסוק וייצר ה' עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיי' ויהי אדם לנפש חיה. והנה מחלוקת בין המקובלי' ובין המחקרי' ויש להם מופתים וראיות שהנשמה גדלה בגוף ודברי המקובלים אמתיי'. ותירוץ מופתים וראיות שלהם

ז **ג'** דברים כו'. הא דמקדי' דרבנן לדאוריי' שיותר צריך זהירו' בדרבנן דקיל להו: ספק חשיכה כו'. פי' רש"י קסבר גזרו על שבות בין השמשות. והוא תמי' דיהי' דלא כרבי. והי' מזכיר הגמ' מתני' דלא כרבי. אלא ודאי אתי' אפילו כרבי. דהא דאמר כל שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ה"פ כמו בעירוב דכתנו באילן דקאמר התם הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר. ע"ז קאמר כל דבר שהוא משום שבות כו'. ולאו להיתר שבות. אלא כיון שאין בדבר אלא שבות הוי במקום אחד הוא ועירובו. אבל לא להשתמש באילן והראי' בקנה שאסו' שמא יקטום דחיישינן שיעשה ממש לא שריכן לי' בין השמשות טז): ואין

יד) **ע'** ברא"ם פ"ב דבילה סי' י"ז וע' בהגהת מרדכי סוף פ"ג דשבת מ"ש בשם הר' ישראל בר' אורי שרגא דדליקה שאני דאי לא שרית אתי לכבוי אבל בשאר מקומות גרס כיבוי אסור ולכן בנר ג"כ אסור משום גרס כיבוי וע' בסי' תקי"ד:

טו) **נ"ל** בדרך רמז ואד יעלה מן הארץ פי' כשנקח אותיות אד מן אדמה נשאר מ"ה גי' אדם. וכן א"ד גי' ה' מן אדמה נשאר אדם והוא החלה שהוא מעט מן העיסה כמו אדם מעט וחלק מן אותיות אדמה:

טז) **ע'** ביאור הגר"א סי' רס"א ס"ק ו' ומה שהביא ראי' מקנה הוא בעירובין ל"ד ב' רבינא אמר כולה ר' היא וסיפא גזירה שמא יקטום וע' ברש"י שם דכ' דקטימת קנה איידי דרכיבא ודאי מיקטמא ולאו שבות הוא ע"ש והתוס' בדף ל"ג ע"א בד"ה והא כתבו ג"כ כיון דבקל יכול לבא לידי איסור דאורייתא אפילו רבי מודה כו' כדאמרי' לקמן גבי קנה. וע' בסי' ת"ס סעיף ג'. ולדברי רבינו בכאן אפי' איסור שבות לא התירו כמבואר בפנים. ולכן גזרינן שמא יקטום דזהו שבות שמא יעשה איסור דאורייתא. ונראה שזהו ג"כ כוונת רש"י דהא גזירה שמא יקטום שבית הוא. אך דשבות הזה אם יקח מן הקנה ודאי יקטום ולכן גזרו בין השמשות שלא יהי' עירוב לאפוקי מכרמלית לרה"י או שאר משתמש באילן לא

בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר ספק חשיכה ספק אין חשיכה אין מעשרין את הודאי ואין ממבילין את הכלים ואין מדליקין את הנרות אבל מעשרי' את הדמאי ומערבי' וטומנין את החמין:

כירה

ואין מטבילין את הכלים. ושבעה התירים יש בע"כ (א) כלי שנטמא בוולד הטומאה יז) (ב) ומטבילין מחבורה לחבורה. פי' מחבורת מעשר לחבורת תרומה. או מחבורת תרומה לקודש יח) (ג) ומשיקין את המים בכלי אבן. יט) (ד) ומדלין בדלי טמא. כ) (ה) ונדה מערמת וטובלת בבגדיה כא) (ו) כלי שנטמא ביו"ט (ז) ירושלמי סכין שנפל למקוה דוחק אותו במים עד שיטבול: ואין מדליקין הנרות ע"י עכו"ם כב): **אבל** כו' ומערבין דווקא עירובי חצירות ולא ערובי תחומין דמקני רשות' היא כג): וטומנין את החמין ספק חשיכה אין וודאי חשיכה אסור אפי' בדבר המעמיד הבל גזירה שמא ירתיח ובין השמשות שרי דסתם קדרות בה"ש רותחות. ובדבר המוסיף הבל אפי' מבעוד יום אסור. ופי' ספק חשיכה. כוכב אחד וודאי יום. ב' כוכבים בין השמשות. ג' וודאי לילה. ואיזה בין השמשות משתשקע החמה כל זמן שפני מזרח מאדימין. הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון הכל בין השמשות הכסיף העליון והשוה לתחתון וודאי לילה. ורבים מתקשים בכאן הא יש סימן בכוכבים.

ושני סימנים ל"ל אם הם שוים. ואם אינן שוין כ"ש קשה. וביום המעונן שניהם אינם סימן. אבל הענין הוא כך. דוודאי הסימן הוא כוכבים. אבל יש כוכבים הנראים ביום. כאמור ולא כוכבים גדולים הנראי' ביום. נמלא הכוכבים הנראים קודם זמן ביה"ש משתשקע החמה כו' ולא הכסיף העליון יום הוא אפילו הי' נראה כמה. הכסיף העליון והשוה לתחתון לילה אפילו אין כוכבים כלל ומשתשקע החמה עד הכסיף התחתון ולא העליון כוכב אחד יום. ב' בה"ש ג' לילה. ר' יוסי אומר בה"ש כהרף עין ובה"ש דר' יוסי הוא לאחר בה"ש דר"י. ולענין הרומה הל' כר"י ולענין שבת כר' יהודא. ושיעור בה"ש דרי"ה תלתא ריבעי מילא.—בתוספ' מקש' דר"י אדר"י דבפסחי' אמר בהדי' משקיעת החמה ועד לאת הכוכבים ד' מילין ע"ש כו'. ותירץ ר"ת שתי שקיעות ע"ש. ויש הרבה קושיות אין להאריך. ולתרץ קושיתו ע"פ ירושלמי שמפרש הטעם דבשחרית הוי יום מעלות השחר אף שכמעט כל הכוכבים עומדים. א"כ בלילה נמי להוי יום עד לאת כל הכוכבים. ומפני מה ג' כוכבים לילה. ותירץ מלכא כו'. ע"ש. ואח"כ

לא גזרו עליו ביה"ש ועירובו עירוב אמנם הריטב"א השיג על פירש"י ופירש הוא בשם רבותיו גזירה שמא יקעום במתכוון לעשות מקום להניח עליו ילדבריו יותר מבואר ונכון לפרש דבריו כדברי רבינו ע"ש היטב ודו"ק:

יז) **ברייתא** ביצה י"ח א':

יח) **ברייתא** ביצה י"ט א'. וע"ש ברש"י ורבינו פי' כפי' הרמב"ם בפי' המשניות על המשנה שם:

יט) **ע"ש** י"ז ב' ושוין שמשיקין כו':

כ) **שם** י"ח א' ברייתא מדלין בדלי טמא: כא) מימרא דרב הייא בר אשי:

כב) **דבאמת** קשה דכיון דאין מטבילין את הכלים ביה"ש אע"פ שהיא שבות כ"ש שאין מדליקין את הנרות לכך פי' רבינו דהיינו אפי' ע"י עכו"ם ודלא כמ"ש בשו"ע סי' רס"א סעיף א' דמותר וטמ"ש רבינו שם בס"ק מ' וכן פי' הר' ברטנורא בשם רבותיו:

כג) **רש"י** כתב הטעם דבערובי תחומין לא. משום דאסמכוה אקראי וע' בעירובין ל"א ע"ב כאן בעירובי תחומין כאן בעירובי חצירות ופירש"י דעירובי חצירות עירובי רשותייהו בעלמא הוא אבל עירובי תחומין אקנויי שביתה הוא ע"ש בתוס':

עי'

וא"כ מתורץ קושית ר"ת דתלתא ריבעי מילא הוא ביה"ש ולאחר זה הוי לילה דהיינו ג' כוכבים ומהלך אדם בינוני משקיעת החמה עד צאת כל הכוכבים כל זמן שעדיין יש אור והוא שיעור ד' מילין כד) : אבל מימרא דר"י שם בפסחים גופא קשה . דקאמר אחד מעשרה ביום עביו של רקיע. תדע כמה מהלך אדם בינוני ביום י' פ'. מעה"ש ועד הנץ חמה ד' מילין. משקיעת החמה ועד צ"ה ד' מילין כמלא כו'. והא אחד משמונה הוא . וא"ת דקחשיב מלבר . אחד אחד מע' כה) ועוד קשה דקאמר לימא תיהוי תיובתא דר"י אמר לך הנא ביממא הוא דאמרי ורבנן הוא דקטעי דקא חשבי דקדמי וחושכ'. ופרש"י טעו שרוב בני אדם משכמין כו'. והוא שפת יתר ביממא הוא דהל"ל אנא עשרה פרסאות אמרתי ותו לא מידי . ולתרץ הכל הוא כך . דרי"ה אמר עשרה פרסאות ומעלות השחר [כו'] פי' ביום מהנץ ועד השקיעה הוי י"פ . ומפלות ד' ומשקיעה ד'. וא"כ שפיר הוי אחד מעשרה ביום . והשתא מקשי הגמ' לר"י בתרתי. חדא דלרבי יוחנן י"פ מעלות ועד צ"ה . ולר"י מהנץ ועד שקיעה. ועוד לר"י ד"מ מעלוה השחר ועד הנץ ולר' יוחנן ה"מ . וזה מתרץ ר' יוחנן אנא ביממא הוא דאמרי כר"י . ורבנן דקא טעו דקא חשבי דקדמא וחשוכא . שהם סוברים שאמרתי מעלות ועד צ"ה י"פ ובאמת אני לא אמרתי אלא מהנץ ועד שקיעה י"פ . ומעלות ועד הנץ ומשק"ה ועד צ"ה לא אמרתי כלל כו) : הא דקאמר אין מטבילין את הכלים לכאורה הוא צלא צורך ובצא יתירה . דאימת קאי במאי איטמא אי באב הטומאה הא צריכה הערב השמש ולא ישתמש למחר ולצורך אחר שבת פשיטא דאסור . ואי דניטמא בוולדהטומאה הא אפילו בשבת גופא מותר. וצ"ל דבאמת באב הוא דניטמא והוא ישתמש בו למחר חולין או מעשר דלא צריכי הערב השמש :

פרק ג

כירה שהסיקוה בקש ובגבבא נותנים עליה תבשיל בגפת ובעצי' לא יתן עד שיגרוף או עד שיתן את האפר בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא

מחזירין

פרקג

א **כירה** כו' נותנין פי' להשהות וכל המשנה איירי בשהיי' מבעוד יום . עד שיגרוף כל הגחלים א) . או עד שיתן את האפר פי' אפילו על מקלתה ואפי' קטמה והובערה אפי' קטמה בנעורת של פשתן : ומה הן משהין ב"ש [כו'] וכי היכי דפליגי

כד) **ע'** מ"ש רבינו סי' רס"א ס"ק י"ב :

כה) **פי'** כשנחשוב מלבר היינו בתחלה החלק עם הכלל . ואז נחשוב כמה כמלא כמו החלק בתוך כללות שניהם דהיינו החלק עם הכלל. אבל בכאן הכלל הוא היום מנ"ה עד ש"ה . ועוד יש שני פרטים מע"ה עד נ"ה . ומשקיעת החמה עד צ"ה וכשנבוא לחשוב על כל פרט חשבון מלבר לא נוכל לחשוב רק זה הפרט עם הכלל אבל לא נוכל לצרף גם פרט השני . וא"כ ד"מ מע"ה עד נ"ה. נוכל לחשוב כמה יש כמהו בתוך כלל היום מנ"ה עד שקיעה עם זה הזמן ביחד ואז הוא א' מט' אבל לא נוכל לצרף הזמן השני שהוא משקיעה עד צאת הכוכבים. והוא פשוט :

כו) **ע'** מ"ש רבינו בסי' תנ"ח ס"ק ה' :

א) **הר"ן** פי' בשם הרז"ה דהאי עד שיגרוף היינו שיגרוף את הגחלים לצד א' מהכירה ע"ש . ורבינו מיאן בפי' זה ומפרש כרש"י שיגרוף כל הגחלים דאל"ה הי' צריך רבינו לפרש וכוונת רבינו על הירושלמי שהביא הר"ן הגורף צריך שיגרוף כל צרכו ובקוטם אפילו לא קטם כל צרכו וע' בר"ן מה שהביא ראיות לזה מתלמודא דידן ומלישנא דמתני' :

דפליגי בלשהות פליגי נמי בלהחזיר שבש"א כו' ב):

ב **תנור** שהסיקוה בקש כו' ואפי' גרופה וקטומה לא יתן כו'. כופח שהסיקהו כו' הרי זה ככיריי' ואפי' אינה גרופה בגפת ועצים הרי היא כתנור ולא מהני גרופה ואפילו לסמוך אסיר דתניא כוותי' דאביי וכרב אדא בר אהבה נמי ג): וכללא דמילתא בתנור יש שני היתירים קדירא חייתא ובשיל כל צרכו. וזה מותר בין גרופה ובין אינו גרופ' ותו אין היתר כלל. וכופח יש עוד היתר בקש וגבבא ובכירה יש עוד היתרגרופ' וקטומה ולסמוך. נמלא בתנור ב' ובכופח ג' ובכירה ה' וכל זה להשהות ובלהחזיר בתנור אין שום היתר וכן בכופח אין היתר כי אם בקש ובגבבא להחזיר. ובכירה בקש ובגבבא וגרופה וקטומה ולסמוך. ונמלא ו'

תנאים בחזרה כירה ושתי' גרופה או בקש אע"פ שאינה גרופה. ודעתו להחזיר. ועודן בידו. ושלא יהי' צונן ודווקא על גביו ד): ושיעור ע"ג ב"ט פמג"ט אבל ג"ט אסור ה):

מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין: ב תנור שהיסיקוהו בקש ובגבבא לא יתן בין מתוכה בין מעל גביו כופח שהיסיקוהו בקש ובגבבא הרי זה ככיריים בגפת ובעצים הרי הוא כתנור: ג אין נותנין ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל. ולא יפקיענה בסודרין ור' יוסי מתיר ולא יטמינֶנָ' בחול ובאבק דרכי' בשביל שתצלה: ד מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו

סלון

ג **אין** נותנין ביצה בצד המיחם כו' דהוי תולדות או' וחייב חטאת: ולא יפקיענה בסודרין דהוי תולדות חמה וגזר אטו תולדות אור ור' יוסי לא גזור: ולא יטמיננה בחול כו'. בזה מודה ר"י וב"ט יש. א' משום מזיז עפר ממקומה. וא' משום דאתי להטמין ברמץ ולטע' הב' מעשה והביאו כו' אליבא דכ"ע ולטעם הא' רבנן קאמרי לר' יוסי והשיב ר' יוסי ההוא לא משום דגזרינן אלא משום דחלפא אפתחא דגיהנ' והוי תולדות אור ממש ו):

ד **מעשה** שעשו כו' כתב גאון בי"ט מותר לרחוץ בחמין וקשה דבגמ' לא משמע כן. ז) ול"ל אלהשתטף קאי

ב **רבינו** פירש דלשהות תנן משום דאתי' מתניתין כפשטא בלא חסורי מיחסרא וכן פסק בש"ע סי' רנ"ג:

ג) **אביי** מוקי מתני' בשאינה גרופה וקטומה ורב אדא בר אהבה מוקי לה בגרופה ואביי מוקי מתני' לסמוך ורב אדא מוקי על גביו ומדברי שניהם לא מוכח לאסור לסמוך כ"א באינו גרופה קטומה. ומדברי רבינו משמע. דאפילו בגרופה אסור לסמוך ומבואר בפי' רנ"ג ס"ק י"ד ס"ו כדברי רבינו:

ו) **אלו** הי' תנאים מבוארים ב' מבוארים במשנה כירה כו' פליגי נמי בלהחזיר. ומ"ש דעתו להחזיר ועודן בידו מבואר בגמרא ל"ח ב' ל"ש אלא שעודן בידו כו' הא דאמרת עודן בידו מותר לא אמרן אלא שדעתו להחזיר ומ"ש ושלא יהי' צונן ע' בב"י סי' רנ"ג וע' בסי' שי"ח ס"ק י"ב. ומ"ש ודווקא על גביו גמר' ל"ז א' א"ר קלבו ל"ש אלא על גבה אבל תוכה אסור:

ה) **דברי** רבינו קשים להולמם ואפשר שט"ס כאן וכצ"ל ושיעור ע"ג ב"ט עד פ' מג"ט אבל ג"ט מותר. ופי' דאז מותר אפילו בשאינו גרופה דפחות מג"ט כלבוד. אבל תג"ט לא הוי השהאה כלל, וצ"ע: *)

ו) **כל** זה מבואר בגמ' ל"ט א':

ז) **דברי** גאון הביא הרב אלפס בפ"ב דביצה והר"ש סי' ט"ו דביו"ט שרי לרחוץ כל גופו בחמין שהוחמו מעדב

---

*) ומצאתי בירושלמי ריש פירקין עד איכן עולא אמר עד ג' ופי' הק"ע עד איכן במה יהא רחוק מן הכירה ויהא נקרא על גבה, עד ג' עד שיהא רחוק מקרקעות הכירה ג' טפחים. ונראה דכוונת רבינו דהא דאמר בירושלמי עד ג' היינו מלמעלה מג' עד ג' הוי על גבה אבל ג' כתוכה חשוב וכצ"ל ושיעור ע"ג ג"ט, פי מג"ט [ולמעלה] אבל ג"ט אסור:

קאי ח)· וכן משמע דקאמר התם מרחץ שפקקו נקביו מע"ש למוצאי שבת כו'. מעי"ט למחר נכנס ומזיע ויוצא ומשתטף בבית החיצון ובשבת אסור להשתטף למה יזיע ט): מוליאר הגרוף שותין הימנו בשבת אנטיכי כו' אין שותין כו' קשה הא חמין לתוך צונן מותר וצריך לפרש שנותנין לתוכן יין והוי צונן לתוך חמין י):

ה **המיחם** שפינהו פי' שפינהו מן האור וכן פינה המים ממנו יא). אבל נותן הוא לתוכו פי' הרבה. או לתוך הכוס פי' אפילו מעט. וכדי להפשירן אלתוכו קאי. דלתוך הכוס כ"ש הוא. ולתוכו דשרי הרבה ואפי' לצרף דס"ל כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר: **האילפס** והקדירה שהעביר' מרותחין לא יתן לתוכו תבלין

סלון של צונן לתוך אמה של חמין אמרו להן חכמים אם בשבת כחמין שהוחמו בשבת אסורין ברחיצה ובשתיה. ביום טוב כחמין שהוחמו ביום טוב אסורין ברחיצה ומותרין בשתייה. מוליאר הגרוף שותין הימנו בשבת אנטיכי אף עפ"י שגרופה אין שותין ממנה:

ה המיחם שפינהו לא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו אבל נותן הוא לתוך הכוס כדי להפשירן. האילפס והקדירה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי ר' יהודה אומר לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר: ו אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן. ואם נותנו מבעוד יום מותר.

ואין

מערב יו"ט ובפירקן סי' ז' כ' הרא"ש ואלו הגזירות היו אף ביו"ט דהא ברייתא בי"ט איירי דקתני מעשה כו' שפקקו נקביו מעי"ט כו' אלמא דעל שבת וי"ט גזרו כאחת כו' והא דתניא מרחץ שפקקו נקביו מעי"ט כו' אלא משום איסור רחיצה תנא לי' דאע"ג דהוסק מעיו"ט אסיר לרחוץ עכ"ל וכן כ' הרא"ש בפ"ב דביצה שם דאסור לרחוץ כל גופו בי"ט בחמין שהוחמו מעי"ט וז"ש רבינו דבגמ' לא משמע כן:

ח) ז"ל הר"ן ביצה פ"ד מיהו בחמין שהוחמו בעי"ט אפילו כל גופו שרי. מיהו דוקא חוץ למרחץ אבל במרחץ אסיר מדקתני בברייתא בפרק כירה מרחץ שפקקו נקביו מערב יו"ט למחר נכנס ומזיע ויוצא ומשתטף בבית החיצון ובודאי מדקתני פקקו נקביו בחמין שהוחמו מעיו"ט מיירי. ואפ"ה משתטף אין רוחץ לא ומשתטף נמי בבית הפנימי לא עכ"ל הרי מוכח דדווקא להשתטף שרו הגאונים אבל לרחוץ אסור. ומהתימא שבש"ע סי' תקי"א לא הזכיר רק התנאי של חוץ למרחץ. ומשמע שם שהתיר אפילו לרחוץ. ורבינו לא העיר עליו כלום. ויש לתרץ אך אכמ"ל ולפי דבריהם האי משתטף היינו אפי' בחמין כפירש"י:

ט) **ע'** בתוס' ע"א בד"ה למוצאי שבת והוי מצי לערובינהו וליתנינהו מרחץ שפקקו נקביו מע"ש או מעי"ט למחר נכנס ומזיע ולמו"ש ויו"ט רוחץ מיד אלא אי עריב ותני להו כו'. ותירוצם דחוק. אבל לפי שיטת רש"י דלהשתטף אחמין קאי והקשו התוס' שם בד"ה אלא משמע שסובר שנשתטפו בחמין ולעיל אסר ר' יהודה גופי' ושמא יחלק בין שבת ליו"ט. עכ"ד. וכן הוא שיטת הגאון דמתיר להשתטף ביו"ט ובשבת אסור. ובזה ניחא הברייתא דלא עירוב ותני להו. דעיקר קאי אלהשתטף כמש"ל. ובזה יש חילוק בין שבת ליו"ט. וכ"ת לשמעינן היתר זיעה בשבת. ולזה כתב רבינו דלמה יזיע. דמה תועלת. בהיתר זה כיון דאסור להשתטף א"כ לא יזיעו ג"כ ובזה מתורץ קושית דתוס' הנ"ל בד"ה למוצאי שבת. וז"ש רבינו וכן משמע. ודו"ק—ומ"ש כיון שאסור להשתטף למה יזיע. כי כן כ' הרמב"ם בפ"ד מהלכות דעות כי אחר הזיעה ישתטף וכן משמע בגמרא נכנס ומזיע יוצא ומשתטף משמע כי כן דרכי הרפואה:

י) **תוס'** מ"א ד"ה מוליאר ונראה כפי' הר' פורת מוליאר הגרוף שותין הימנו בשבת שמוזגין המים חמים ביין עכ"ל. וע"ז הקשה הא חמין לתוך צונן מותר. ע' מ"ב ע"א:

יא) **בגמ'** איכא תרי אוקומתא רב אדא בר מתנא פי' דהאי שפינהו שפינה ממנו מים קאמר. ואביי מפרש שפינהו מן האור ואמר רב ל"ש אלא שיעור להפשיר אבל שיעור לצרף אסור ושמואל

אמר

תבלין כו' אבל מלח שרי. אבל נותן הוא לתוך הקערה אבל לא יתן התבלין לקערה ויערה עליהם דעירוי ככלי ראשון:

פרק ד' א **במה** טומנין הטמנה נקרא דבר המקיף את הקדירה ונוגע בדופני הקדיר': ולא במוכי' פי' צמר רך שאין צריך גיזה רך נתלש. ומוכין [לחין] מחמת עצמן מסכח' לה במרטא דביני אטמא. ובכנפי יונה פי' נוצה והיו רגילים לעשות נוצה מכנפי יונה:

ואין ניאותין ממנו לפי שאינו מן המוכן. מטלטלין נר חדש אבל לא ישן ר' שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת. נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה:

ב **טומנין** בשלחין פי' אפי' דקה ויבישין. א) ראב"ע [אומר] קופה מטה על צדה ונוטל פי' שמטה הקופה ונופלין הגיזה לצד אחד וכשנוטל הקדירה מניחה כך [מוטה] (התיבה הזאת מטושטש) וכשמחזירה מחזיר הקופה ונופלין הגיזה סביבות הקדירה. לא כסהו מבעוד יום כו' כסהו ונתגלה כו' פי' כסהו קודם שתחש' ונתגלה לאחר שתחש' ב) ממלא את הקיתון ונותן לתחת הכר כו' פי' בין צונן

פרק ד

במה טומנין ובמה אין טומנין לא בגפת ולא בזבל ולא במלח ולא בסיד ולא בחול בין לחים בין יבשים לא בתבן ולא בזגים ולא במוכין ולא בעשבין בזמן שהן לחים אבל טומנין בהן כשהן יבשים. טומנין בכסות ובפירות בכנפי יונה ובנסורת של חרשים ובנעורת של פשתן דקה ר' יהודה אוסר בדקה ומתיר בגסה: ב טומנין בשלחין ומטלטלין אותן. בגיזי צמר ואין מטלטלים אותן. כיצד הוא עושה נוטל את הכיסוי והן נופלות ר' אליעזר בן עזריה אומר קופה מטה על צדה ונוטל שמא יטול ואינו יכול להחזיר וחכמים אומרים נוטל ומחזיר. לא כסהו מבעוד יום לא יכסנו משתחשך. כסהו ונתגלה מותר לכסותו. ממלא את הקיתון ונותן לתחת הכר או תחת הכסת:

במה

אמר אפילו שיעור לצרף אסור וכתבו תוס' בד"ה לא שנו דאם פיגהו עם המים משכחת לה דלפעמים יש שיעור לצרף ולפעמים אין שיעור לצרף אבל בפיגה ממנו מים לעולם יש שיעור לצרף והקשו מדקאמר שמואל אפי' שיעור לצרף א"כ מוקי מתניתין כאביי דדייק שפיגהו דהיינו עם החמין. דלרב אדא שמפרש שפיגה ממנו מים לעולם יש שיעור לצרף וא"כ מאי אפי' שיעור לצרף דקאמר שמואל וכיון דמפרש כאביי א"כ נידוק דווקא שפיגהו הא פיגה ממנו אסור כר' יהודה. ע"ש מה שתירצו בדוחק. לכך מפרש רבינו דשמואל מפרש שפיגהו כולל שניהם. ומפני של' פיגהו כולל שניהם אמר רב לא שנו אלא שיעור להפשיר ולא לצרף והיינו שפיגהו עם המים אבל שיעור לצרף כגון שפיגה ממנו מים אסור כר"י. ושמואל אמר דאפי' שיעור לצרף דהיינו שפיגה ממנו מים מותר ולשון פיגהו כולל שניהם ודו"ק:

א) **כר"ת** מ"ע ע"א בד"ה טומנין:

ב) **ע'** תוס' נ"א ע"א בד"ה כיסהו משום דנתגלה מבעוד יום איירי עכ"ל. אמנם בסי' רנ"ז ס"ק ט"ו הביא כמה פוסקים דלא כתוס' והביא ירושלמי מפורש ראי' לדבריהם:

בשני

לוכן כדי שלא תחוס בין לוכן כדי להפיג ליגאן ג) :

פרק ה

במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה יוצא הגמ' באפסר ונאקה בחטם ולובדקים בפרומביא וסוס בשיר וכל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר ומזין עליהן וטובלין במקומן: ב חמור יוצא במרדע' בזמן שהיא קשורה לו

פרק ה'

א **במה** בהמה כו'. כללא דמילתא שסה דברים שאין הבהמה יולאה בה. (א) משאוי. (ב] ומידי דלא מינטרה א)(ג)ונטירות' יתירה. ב) (ד) דילמא נפיל ואתי לאתויי ג) (ה) משום מראית עין דמחזי כמאן דבעי למכיר בשוק. (ו) ומשום טוי ד). יולא הגמל באפסר פי' ולא בחטם. ונאקה בחטם פי' ולא באפסר. ובגמרא מחליפין אמר ר"י אמר שמואל מחליפין לפני ר' כו'. מאי לאו למעוטי גמל בחטם. לא למעוטי נאקה באפסר במתני' תנא לובדקים וגמל יולאין באפסר. ופסק רב אלפס גמל בחטם לא. והוא תמוה דהא קאמר לא למצוטי נאקה באפסר. וכן לקמן בדף נ"ב דקאמר אדרבא תסתיים דשמואל הוא דלמר כו'. וקמקשי בתוספ' תימא לרשב"א מאי ראי' מייתי כו' ע"ש. ונראה דזהו כוונת האלפס שהעתיק במתני' תנא דע"כ דמשום למעוטי גמל בחטם תנא ארבע בהמות. דאי למעוטי נאקה באפסר קשה אידך ברייתא דתנא לובדקי' וגמל יולאין באפסר וכאן לא תני מנין דלימא למעיטי נאקה באפסר ע"כ גמל באפסר דווקא ולא בחטם. והיינו דברי ר' [ישמעאל בר'] יוסי. דר' השיב לו למעוטי נאקה באפסר. ומשיי' ר' [ישמעאל בר'] יוסי דזה לא אפסר דבמתני' הנא ובזה מתורץ קושי' התוספ' ג"כ דאמר ר"י א' שמואל כל השאלות והתשובות שהשיבו ר' [ישמעאל בר'] יוסי לפני ר'. ולובדקים בפרומבי' פי' אף שדרכו באפסר דרכו בפרומביא נמי ואין זה נטירותא יתירתא. דפעמים יולא בזה. ופעמים בזה ה). וסוס בשיר. אע"ג דמשמיע קול כיון דלא נעשה לכך אלא לתת רצועה ולמשוך ו). ונמשכים בשיר. וקמ"ל דלא הוי כמאן דאזיל לחינגא. ומזין עליהם. משום דהוי תשמיש אדם המושך. וטובלין במקומן. פי' עליהן וא"צ לסלקן: ג **חמור** יולא במרדעת בזמן שהיא קשורה לו כו'. מע"ש. דבשבת א"א לקשור קשר גמור וחיישינן דלמא נפל ואתי לאתויי ד"א בר"ה. ואם קשר קשר גמור תלי בפלוגתא דהמבשל בשבת ז). זכרים יולאין לבובין א"ר הונא תותרי. פי' רש"י שקשורים שנים שנים ורב אלפס פי' מטלניות מרוקמות

ג) **כשני** הפירושים רש"י ורמב"ס וע' סי' רנ"ז ס"ק י"ט:

א) **נ"א** ע"ב נאקה באפסר לא תיבעי לך כיון דלא מינטרא בי' משאוי הוא :

ב) **פליגי** בי' תנא קמא וחנניה ופסק שמואל כחנני' דנטירותא יתירתא לא הוי משוי ושרי אמנם התוס' נ"ב א' בד"ה אמר שמיאל פסק הרב פורת דכל נטירותא יתירתא אסור וכן הוא בשו"ע סי' ש"ה :

ג) **שם** נ"ב א' א"ד זימנין דרפי ונפיל ואתי לאתויי :

ד) **שם** נ"ב א' לנוי לכו"ע אסור. בין לרב בין לשמואל. ובדף נ"ד ע"ב ולא בזוג משום דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא :

ה) **ע'** בתוס' נ"א ב' בד"ה או דילמא וע' מ"ש רבינו בסי' ש"ה ס"ק ג' :

ו) **משמע** דשיר נקרא ע"ש שמשמיע קול והוא דהטבעת הקבוע בתוך האלעדה הגדולה שסביב לוארה הוא משמיע קול בקשקושו :

ז) **ע'** בתוס' נ"ג ע"א בד"ה יהוא. ורבינו פי' טעם אחר. וזהו שבמתני' תנא קשורה לו שתם דהא ודאי בע"ש הוא. דבשבת אסור לקשור קשר של קיימא ואם אינו קשר גמור אז חיישינן דלמא נפיל כו'. ואפילו בדיעבד שקשר

לו זכרים יוצאין לבובין. רחלות יוצאות שחוזות כבולות וכבונות. העזים יוצאו' צרורות ר' יוסי אוסר בכולן חוץ מן הרחילין הכבונות רבי יהודה אומר עזים יוצאות צרורות ליבש אבל לא לחלב: ג ובמה אינה יוצאה לא יצא גמל במטוטלת לא עקוד ולא רגול וכן שאר כל הבהמות. לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך אבל מכנים חבלים לתוך ידו וימשוך ובלבד שלא יכרוך: ד אין חמור יוצא במרדעת בזמן שאינה קשורה

מרוקמות שמייפין ומקשטין הבהמה מתי משמע דליכא ליסנא דקריבו דכתיב לגבתני לרש"י שמקרבין שניס. ולרב אלפס שמקרבין בני אדם לראותכוי מטלניות ח). עולא אמר עור שקושרין להם כנגד לבם. רב נחמן בר יצחק אמר [עיר] שקושרין להם מתחת זכרותן:

ג **ובמה** אינה יוצאה לא יצא הגמל במטולטלת. פי' הקשורה לו בזנבו אבל יוצא במטולטלת הקשורה לו בזנבו ובחוטרתו. ולא יקשור גמלים זה בזה וימשוך. פי' שקושרים זה לזה וזה לזה ומושך באחד. אבל מכנים חבלים כו'. פי' כל החבלים ביחד. ובלבד שלא יכרוך. דמן הסתם רגילין להיות זה של למר וזה של פשתן. גמ'. והתניא התוכף תכיפ' אחת אינו חיבור. לעולם כלאים דחבלים וה"ק ובלבד שלא יכרוך ויקשור. פי' שלא יקשור קודם שבת ואח"כ יכרוך. דבקשירה הוי כלאים. ובכריכה נהנה מן הכלאים שמחמם ידו. ומכאן למד רמ"א שבני כריכות הוי כב' קשרים. והוא מרביא [נ"ל מרב"י. והוא ר"ת

מרבינו בית יוסף והוא בטור יו"ד סי' ש' בד"ה המנהיג] ובאמת הרב"י לא כתב אלא קשירה וכריכה חשוב כשתי קשירות. והוא למד מרש"י שהי' כתוב לפניו ברש"י (דף כ"ד ע"א) כריכה וקשירה כשתי תכיפות. ובאמת הוא טעות. דברש"י שלפנינו כתיב בשתי תכיפות. וה"פ רש"י כריכה כדי לחמם מכלאים. וקשירה בשתי תכיפות. פי' בשני קשרים וצריך לאגד הלולב דווקא בב' קשרים ט):

ד **אין** חמור יוצא כו' דילמא נפיל: ולא בזוג כו' דאם אינו פקוק אסור אפי' בחצר דמשמיע קול ואע"פ שהוא פקוק אסור דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא. ולא בסולם כו' עד פרתו של ראב"ע. הכל משום משוי. והא דקאמר ולא בזוג הא לחצר שרי כן פסק רב אלפס וק' הא בפ' במה אשה דף ס"ד ע"ב מוקי לה כתנאי שוטחן בחמה כו'. ואנן פסקינן כרב דכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור.*) ונראה לתרץ דהי' בגמ' דכתובות דף ס' תניא ר'

שקשר קשר גמור תלוי זה בפלוגתא דהמבשל בשבת ולמ"ד דלבו ביום אסור להנות מהתבשיל א"כ גם כאן אסיר ליהנות. ואם נתיר לו ע"י הקשר שהבהמה תוכל לילא א"כ נהנה ממלאכת שבת וא"כ ע"כ בקשירה מע"ש מיירי. כשמואל:

ה) **ברש"י** שבאלפס כתב כמדומה דלפירוש האלפס לא אתי שפיר הראי' דלגבתני ולכן פי' רבינו גם לאלפס:

ט) **ע'** במרדכי סוף פרקין שהביא בשם רש"י כריכה וקשירה היינו שתי תכיפות ועש"ה דמשמע שהבין כפי הבנת הב"י. וע' בחידושי אנשי שם שהביא בשם ריב"א דכריכה משום חימום נקט לה עש"ה: עי'

*) ובהכי אתי נמי שפיר הא דאיתא במועד קטן דף י"ג ע"ב במשנה שם מוכרי פרות כסות וכלים מוכרים בצנעה כו' ע"ש ולכאורה קשה בפרהסיא אסור משום מראית העין שמא יאמר לצורך המועד מוכר ואיך מותר בצנעה הא כ"מ שאסרו כו' אבל לפי מ"ש רבינו אתי שפיר משום דחול המועד אינו אסור אלא במדרבנן וצ"ע מהא דבעי ר"ז דף י"ד גבי אבדה לו אבידה ערב הרגל וכן גבי אונן אי חישינן למראית העין בצנעה ואכ"מ להאריך וצ"ע:

ר' מריגוס גונח יונק חלב בשבת כו' אמר רב יוסף הלכה כר' מריגוס. תניא נחום איש גליא אומר ניגור שעלו בו קשקשין ממעכן ברגלו בצנעה ואינו חושש אמר רב יוסף הלכה כנחום איש גליא. תוספ' ממעכו ברגלו ובצנעה בשבת והא דאמר רב כל מקום שאסרו חכמי' מפני מראית עין אפילו בחדרי חדרים. פיינו דווקא באיסור מלאכה דאורייתא כמו שוטחן בחמה כו' דהרואה יסבור שכבסן בשבת. אבל הכא לא יראה אלא מלאכה כלאחר [יד] דהוי דרבנן ולא גזרו לאסור בחדרי חדרים עכ"ל. ולפי זה נ"ל דהא דמוקי לה סוגיא דבמה אשה כתנאי נדחית לאחר פסק רב יוסף וכדפי' התוספ' דלא אסרו אלא כשהרואים יסברו דעביד איסור דאורייתא [י] ולא פרה בעור הקופר פי' יאלי הוא הקיפד והוא בעלמו יונק הבהמה ועושין מעורו שלא יניק [יא]:

פרק ו

כללא דמילתא. ז' דברים שאסורין לצאת. וא' מהם חייב חטאת. (א) משוי. (ב) דילמא נפיל ואתא לאתויי (ג) דלמא שלפא ומחויא. (ד) דלמא מחייכי עלה. (ה) שצריך להסיר. (ו) ומקפדת (ז) וסנדל המסומר:

א **במה** אשה כו' ולא ברצועה שבראשה. פי' שקושרת בראשה ולא שמקלעת.

קשורה לו ולא בזוג אעפ"י שהוא פקוק ולא בסולם שבצוארו ולא ברצועה שברגלו ואין התרנוגלין יוצאין בחוטין ולא ברצועה שברגלי' ואין הזכרי' יוצאין בעגלה שתחת האלי' שלהן ואין הרחלים יוצאות חנונו' ואין העגל יוצא בגימון ולא פרה בעור הקופר ולא ברצועה שבין קרניה פרתו של ראב"ע היתה יוצא ברצועה שבין קרניה שלא ברצון חכמים:

פרק ו

במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה. לא תצא אשה לא בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא ברצועות שבראשה ולא תטבול בהן עד שתרפם ולא בטוטפת ולא בסנבוטין בזמן שאינן תפורין ולא בכבול לרשות הרבים ולא בעיר של זהב

ולא

דבמה שקולעת מותר לצאת דהא איכא איסור בסתירה כמו שיש איסור בקליעה ולא תתירס ולא תטבול כלל [א]: ולא תטבול בהן עד שתרפם נקט לה הכא דמה שאינה יוצאה בהן בשבת ומה שאינה טובלת חד טעם להו: עד שתרפם כדי שיעלה בהם מים. ובשבת חיישינן דילמא מייתי לה: ולא בכבול לר"ה אבל שאר תכשיטין אפי' בחצר אסור ואפי' בבית: ולא בעיר של זהב פי עטרה על הראש וצורת ירושלים עליה. [ב]: ואע"ג דכלילא שרי שמואל. התם אין יוצאה בה כי אם אשה חשובה. אבל עיר של זהב נשים בעלמא נמי יוצאין בה לאחר שעשה ר"ע לדביתהו דווקא. ונתקנאו בה לאחר זמן ועשו רבים ג"כ [ג]: ובכבלא דעבדא ז' גווני לאיסורא. של מתכת אסור לעולם (א) בין בכסותו. (ב) בין בצוארו. (ג) בין דעביד לי' רבו. (ד) בין דעבד איהו לנפשי' ושל טיט. בכסותו אסור.

בין

[י] **ע'** בר"ן פ"ג דבילה במתני' דאין מוליכין את הסולם וע' בביאורי הגר"א סי' ש"ה ס"ק כ"ט:

[יא] **הוא** כפי' התוס' נ"ד ב' ד"ה דלא: [א] **תוס'** נ"ז א' ד"ה במה: [ב] **כפי'** ר"ת נ"ט א' ד"ה ולא בעיר:

[ג] **ע'** ירושלמי פ' זה. והנה קשה לו לרבינו דהא מלשון הגמרא משמע דר"ע דווקא עשה לדביתהו א"כ לא נפיק בה רק אשה חשובה א"כ מ"ש מכלילא לזה תירץ כי בתחלה לא עשה רק ר"ע ואח"כ נתקנאו בה ועשו הכל. ולפ"ז נ"ל לתרץ דלכאורה בעיר של זהב דסבר ר' אליעזר יוצאים בו לכתחלה והטעם דמאן דרכה למיפק אשה חשובה ולא שלפא ומחויא וא"כ קשה מאי טעמא דרבנן דאסרי

א"כ

ולא בקטלא ולא בנזמים ולא בטבעת שאין עליה חותם ולא במחט שאינה נקובה ואם יצאה אינה חייבת חטאת: ב לא יצא האיש

(ה) בין דעביד לו רבו. (ו) בין דעבד לנפשי'. ובלוארו (ז) עביד לנפשי' לא יצא בה. עבד לו רבו יצא ד). והטעם של מתכת לעולם אסור דאי נפיל אתי לאתויי ושל טיט בכסותו דילמא נפיל וקפיל לכסותו אבל בלווארו יוצא. דאי נפיל שדי לי' אבל עביד לנפשי' לעולם אסור בין טיט ומתכות ובין לוארו וכסותו: ולא בקטלא פי' שקושרת סביב לוארה והבגד תלוי על לבה והוא חשוב ומצוייר בזהב: ולא בנזמים. פי' נזמי האף שתחוב תחת פדחתה ותלוי לה על האף. אבל נזמי אוזן יוצאה בה דלא מגליא שערה. ודווקא באשה אבל הבנות אסורין ה): ולא במחט שאינה נקובה פי' טס של זהב יש בראשה ובחול מחלקת שערה ו):

ב לא יצא האיש בסנדל המסומר. ז' גוונין להיתר. (א) מסמרים למעלה ז) (ב) עשאו כמין טס. ח) (ג) כמין יתד. (ד) כמין כלבוס. (ה) חיפהו כולו

דהא בכלילא מודי דשרי כיון דלא נפיק בה רק אשה חשובה לא חיישינן וא"כ אמאי אסרי בעיר של זהב וליכא למימר דס"ל דבעיר של זהב נפקי גם שאר נשים א"כ ר"א ורבנן פליגי במציאות אבל לפי מה שכ' רבינו ניחא דר"א רבו של ר"ע ובזמנו עדיין לא היו רגילים לצאת בעיר של זהב רק נשים חשובות ולכך התיר. אבל חכמים היינו בר פלוגתי' דר"מ כמפורש בברייתא ובזמנם שהיו אחר ר"ע כבר נהגו כל הנשים לצאת לכך אסרו. ובזה ניחא לי סוגיא בדף קל"ח א' מתקיף לה רב ששת מי איכא מידי דרבנן מחייבי חטאת ור"א שרי לכתחלה מתקיף לה רב יוסף אלמה לא הרי עיר של זהב דר"מ מחייב חטאת ור"א שרי לכתחלה כו' א"ל אביי מי סברת ר"א אדר"מ קאי אדרבנן קאי דאמרי פטור אבל אסור ואמר להו איהו מותר לכתחלה. משמע מגמ' דרב יוסף הוי ס"ד דחכמים ור"א קיימי אר"מ וצריך להבין מאי ס"ד דרב יוסף ובמאי פליג עליה אביי ולפי דברינו ניחא דהנה בסוגיא דידן כ"ט ב' איתא כלילא רב אסור ושמואל שרי דאניסכא כ"ע ל"פ דאסור כ"פ דארוקתא כו' רב אשי מתני לקולא דארוקתא כ"ע ל"פ דשרי כ"פ דאניסכא מר סבר כו' ומר סבר מאן דרכה למיפק בכלילא אשה חשובה ואשה חשובה לא שלפא ומהויא א"ל רב שמואל בר בר חנה לרב יוסף בפירוש אמרת לן משמי' דרב כלילא שרי ופירש"י אלמא דרב אשי עיקר דמוקי פלוגתא בדאניסכא אבל בארוקתא מודה רב ואיכא לאוקמי לדידי' בארוקתא עכ"ל. והשתא ניחא הכל דלליש׳נא קמא דבאניסכא כ"ע ל"פ דאסור הטעם משום דלא ס"ל טעם דמאן דרכה למיפק וע"כ משום דס"ל דרבנן פליגי אר"א בעיר של זהב וס"ל דבעיר של זהב ג"כ אין דרכה למיפק רק אשה חשובה ואפ"ה אסרי דלא אמרינן מאן דרכא למיפק וא"כ ה"ה בכלילא באניסכא ג"כ אסור ורב ושמואל ל"פ רק בארוקתא אמנם ללישנא דרב אשי דהוא לישנא דרב יוסף דבארוקתא ל"פ כ"א באניסכא ולשמואל שרי דמאן דרכה למיפק כו' א"כ ע"כ צ"ל דהא דאסרי רבנן בעיר של זהב ל"פ אר"א אלא דבזמן ר"א שלא היו יוצאים רק נשים חשובות לכך שרי ובזמן חכמים שכבר נהגו לצאת גם שאר נשים לכך אסרי. וא"כ ר"א דאמר יוצאה אשה בעיר של זהב מאן הוי בר פלוגתי' בזמנו היינו מאן דס"ל כר"מ דחייב חטאת פליג עלייהו ר"א דיוצאה לכתחלה ולזה רב יוסף לטעמי' אתקיף שפיר דהא ר"מ לאו ארבנן קאי דהא לא פליג עלייהו כלל רק אמאן דס"ל כר"מ דחייב חטאת כנ"ל וא"כ איך אתקיף רב ששת מי איכא מידי כו'. וא"ל אביי מי סברת ר"א אדר"מ קאי אדרבנן קאי. פי' דלמא כלשנא קמא דמתני פלוגתא דכלילא בארוקתא אבל באניסכא כ"ע אסור דלית להו טעמא דמאן דרכה למיפק. וע"כ משום דס"ל דרבנן פליגי אדר"א ול"ל טעמא הנ"ל גבי עיר של זהב וא"כ ר"א אדרבנן קאי כן נראה לי לפי דברי רבינו ז"ל בהאי דדלי לאשכחיא מרגניתא (ובזה אתי שפיר דלא הביא רב יוסף ברייתא דכובלת ס"ב ע"א):

ד) **כל** זה מבואר בגמ' דף כ"ה וכדרב נחמן דבר המקפיד עליו רבו אין יוצאין בו ובשל טיט אמר שם ברים העמוד הא דעבד לי' רבו הא דעביד איהו לנפשי' דבדעביד לו רבו אי מיפסק מירתת ומיקפל לו והיוצא בטלית מקופלת חייב חטאת:

ה) **פי'** לפי שהם יוצאים בגילוי הרא"ש. ומתורץ בזה קושית התוס' כ"ט ב' ד"ה נזמי. והם הקשו מפני שמפרשים כרש"י מפני טירחא. וע' מג"א סי' ש"ג ס"ק ט"ז שתירץ כן וע' בביאורי הגר"א שם ס"ק כ"ב:

ו) **ע'** בדף ס' ע"א ברש"י ותוס' וע' בסי' ש"ג בביאור הגר"א ס"ק כ"ג וס"ק כ"ה:

ז) **שם** בגמ' ס' ע"ב חיפהו בעור מלמטה וקבע מסמרות מלמעלה מותר:

ח) **שם** עשאו כמין כלבוס כו':

האיש בסנדל המסומר ולא ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה ולא בתפילין ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה ולא בשריון ולא בקסדא ולא במגפיים ואם יצא אינו חייב חטאת: ג לא תצא אשה במחט הנקובה ולא בטבעת שיש עליה חותם ולא בכוליאר ולא בכובלת ולא בצלוחית של פלייטון ואם יצתה חייבת חטאת דברי ר' מאיר וחכמי' פוטרין בכובלת ובצלוחית של פלייטון: ד לא יצא האיש לא בסייף ולא בקשת ולא בתריס ולא באלה ולא ברומח ואם יצא חייב חטאת ר"א אומר תכשיטין הן לו

וחכמים

כולו במסמרים (ו) תפרו מבפנים ט). (ז) עד שבע: י) ולא ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה. דלמא מחייכי ושלפי. הא יש ברגלו מכה נפיק. לרב הונא באותו שיש בו מכה לחייא בר רב באותו שאין בו מכה. והפוסקים פסקו כחיי' בר רב ואין שום הכרח ואדרבא דאף ר' יוחנן סבר לה כרב הונא וקאמר דלמא כחייא בר רב סבר לה ודיחוי בעלמא הוא יא): ולא בתפלין למ"ד שבת זמן תפלין הוא צריך לחלוץ לבית הכסא וחיישינן דלמא אתי לאתויי יב) ולא בקמיע כו' ומומחה איתמחי גברא ולא איתמחי קמיע. או איתמחי קמיע אע"ג דלא איתמחי גברא. ולרש"י איתמחי גברא דהיינו שריפא לג' ב"א בג' לחשים הוי מומחה לכל הלחשים שבעולם שיכתוב הוא שיוצאין בהן בשבת. אבל אם כתב אדם אחר א' מג' לחשי' שריפא המומחה לא יצא בהן: ומומחה קמיע הוא שריפא לחש אחד ג' ב"א הוי קמיע זו דהיינו הלחש מומחה לכל מי שיכתוב הלחש: ולתוס' מומחה גברא שריפא בלחש אחד על ג' קלפים ג' ב"א. הוי מומחה גברא ללחש זה באיזה קלף שיכתוב. אבל איש אחר לא יכתוב: ומומחה קמיע שריפא לחש אחד על קלף אחד ג' ב"א הוי מומחה הקלף הזה ומותר לצאת בו כל אדם. אבל לחש אחר שיכתוב או לחש זה בקלף אחר לא יצא בו יג):

ג **לא** תצא אשה במחט הנקובה. ולא בטבעת שיש עליה חותם. אמר עולא וחילופיהן באיש פירש"י אטבעת קאי אין עליה חותם חייב חטאת. יש עליה חותם פטור אבל אסור ולר"ת אין עלי' חותם מותר לכתחל' דבכל תכשיטין איש מותר דנשים שחלניות הן אבל לא אנשי'. יד) ומחט לפי' הרא"ש בין נקובה ובין שאינו נקובה. פטור אבל אסור. ולהרי"ף מחט שאינה נקובה חייב חטאת. וחכמים פוטרין בכובלת כו' פי' דוקא בשיש בושם אבל אין בה בושם חייב חטאת טו):

ד **לא** יצא האיש לא בסייף כו' ר"א א' תכשיטין הן לו וחכ"א כו' ור"א סבר דלעתיד לבא אין צריכין ועכשיו הן תכשיטין ונקט הכי חמשה שכן איתא בירושלמי טז) אין חמושים אלא מזוינים וע"ש חמשה כלי זיין כתיב חמושים. וכתבו חרבותם לאתים

ט) **שם** בעא מיני' ההוא רצענא כו':

י) **שם** כרבי חנינא ואמרו שם אנן נעביד כר' חנינא:

יא) **עי'** בסי' ש"א ס"ק כ':

יב) **שם** בגמ' דף ס"א ומשום דסתמא כר"מ ובמתני' ג' מסיים דברי ר"מ. ובגמ' ס"ב אמרו דר"מ סבר שבת זמן תפלין:

יג) **לצדדין** קתני לאיש אחר שיכתוב היינו אפילו במומחה גברא לא יצא. ובקלף אחר היינו במומחה קמיע:

יד) **עי'** ברא"ש סי' י':

טו) **ברייתא** ס"ב ע"ב:

טז) **עי'** מסכת זאת. וכפי' קרבן עדה:

לאתים. וכן שמחתכין אספסתא לבהמה. וחניתותיהם למזמרות הוא שקולרים בו התבואה. והמלכים הם שאוחזין חנות ויעשו למזמרות שהם יהיו להכין מאכל לאדם. והמון עם האוחזים חרבות יתקנו מאכל לבהמ' כאמר הכתו' והיו בני נכר וגו'. בירית טהורה שהיא תשמיש כלים: ויוצאים בה בשבת דלא מגליא שוקה. כבלים טמאים. שהוא תשמיש אדם. ואין יוצאין בה בשבת. שיכולה לשלוף ואעפ"כ לא תפל מכנסיים מעל שוקה [יז].

ה **יוצאה** אשה בחוטי שער כו'. ובפאה נכרית. פי' שאין לה שער נוטלת שער ומכנסת תחת הצניף כדי שתתראה בעלת שער [יח]. במוך כו' דוקא מקושר. ובמוך שהתקינה לנדתה אעפ"י שאינו מקומ' דמאים אי נפיל לא אתי' לאתויי [יט]: ובפלפל ובגרגר מלח. הטעם משום דכבר נתנה מע"ש. ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת. האיסור משום שחיקת סממנים. כן משמע בתוספ' (פרק ששי) והביאה הרא"ש (סי' י"ח) יוצאין במוך ובספוג שעל גבי מכה יוצאין בקליפת השום כו' ואם נפל לא יחזיר כו' יוצאין באגד כו' יוצאין באספלנית כו' וברטיה שעל גבי המכה ואם נפל לא יחזיר ואין צ"ל שלא יתן לכתחלה בשבת. בשני בבות קתני ואם נפל לא יחזיר דהטעם משום שחיקת סממנים. ובשני בבות לא קתני ואם נפל לא יחזיר שהם אין מרפאין רק משמרין שלא ישרט המכה. [כ] שן תותבת ושן של זהב ר' מתיר וחכמים אוסרין. פי' שנתנה שן של זהב במקום שן שנפל ודוקא של זהב באסרי חכמים אבל של כסף מותר דלא מחייכי עלה [כא]:

ו **יוצאין** בסלע שעל הצינית. מכה תחת פרסת הרגל. הבנות קטנות

וחכמים אומרים אינן לא לגנאי שנאמר (ישעיה ב') **וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות ולא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה. בירית טהורה ויוצאין בה בשבת. כבלים טמאין ואין יוצאין בהן בשבת: ה יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חבירתה בין משל בהמה ובטוטפ' ובסנבוטין בזמן שהן תפורין. בכבול ובפאה נכרית לחצר. במוך שבאזנה ובמוך שבסנדלה ובמוך שהתקינה לנדתה בפילפל ובגרגיר מלח וכל דבר שתתן לתוך פיה ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת ואם נפל לא תחזיר. שן תותבת ושן של זהב רבי מתיר וחכמים אוסרים: ו יוצאה בסלע שעל הצינית הבנות קטנות יוצאות בחוטין ואפי' בקיסמין שבאזניהם ערביות יוצאות רעולות ומדיות פרופות וכל אדם**

אלא

יז) **ע'** בדף ס"ג ע"ב בתוס' ד"ה בירית ורבינו מפרש כפירש"י שם ד"ה תחת אצעדה. וקושית התוס' יש לתרץ דבבירית שהיא אחת אם תשלפנה יפלו המכנסיי' שאין להם אחיזה אחרת אבל כבלים שהם בשתים אם תשלוף אחת עדיין יחזיק השני את המכנסיים ולמסקנא חיישינן רק משום שלשלת דלמא שלפא אבל בכבלים בעצמן אפילו בשתים לא חיישינן:

יח) **לאפוקי** ממה שכ' בס' שלטי הגבורים על הרי"ף ללמוד מכאן היתר לנשים נשואות היוצאות בכיסוי שערות שלהם שמכסים בשער אחרים תלושים כמו שייטלען וכדומה. לזה כ' רבינו שכאן מיירי. שהן מכוסות בצעיף. ואף שבשלטי הגבורים דחה זאת אבל אין מוכרח:

יט) **גמרא** דף ס"ה ע"א:

כ) **ע'** מ"ש רבינו בסי' ש"ג ס"ק ל"ז ובסי' ש"א סעיף כ"ב:

כא) **הוא** כלשון רבותיו של רש"י דף ס"ה ע"א וע' בסי' ש"ג סעיף י"ב:

קטנות יוצאות בחוטין ואם היו של צבעונין אסור כא) : ומדיות פרופות . ובמשנה ז' קאמר פורפת על האבן ועל האגוז ועל המטבע דאפי' לכתחלה . אם הי' קשור בבגד האבן והאגוז והמטבע . ופי' מדיות פרופות אם הי' פרופה מע' שבת יוצאה כך . ובלבד שלא תפרו' לכתחלה בשבת דהיינו לשם לתוך הבגד . ובאגוז מותר . ובאבן מהני הכנה ויחוד ובמטבע אסור אלא א"כ כרכה בבגד וקשרה שם מע"ש כב):

ח **הקיטע** יוצא בקב שלו דר"מ ור"י אוסר. פלוגתיי' דמר סבר חיישינן דלמא נפיל ואתי לאתויי ור"מ לא חייש כיון שצריך לו בהליכה לא אתי לאתויי בידו כי אם ילבשם: סמוכות כו' ויוצאין בהן בשבת דלא אתי לכ"ע דאי אפשר לו להלוך בלא הסמוכות כג) ונכנסין בהן בעזרה דלאו מנעל הוא שאינו עומד בראש הרגל: כסא וסמוכות שלו טמאין מדרס ואין יוצאין בהם בשבה דהוי משאוי . ואין נכנסין בהן בעזרה כיון

אלא שדברו חכמים בהווה : ז פורפת על האבן ועל האגוז ועל המטבע ובלבד שלא תפרוף לכתחילה בשבת : ח הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ורבי יוסי אוסר ואם יש לו בית קבול כתותין טמא. סמוכות שלו טמאין מדרס ויוצאין בהן בשבת ונכנסין בהן בעזרה כסא וסמוכות שלו טמאין מדרס ואין יוצאין בהן בשב' ואין נכנסין בהן בעזרה אנקטמין טהורי' ואין יוצאין בהן : ט הבנים יוצאין בקשרים ובני מלכים בזוגין וכל אדם אלא שדברו חכמי' בהווה : י יוצאין בביצת החרגו' ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה

שהן בראש הרגל הוי דומיא דמנעל : אנקטימון. פי' פורמי והוא פרליף להבעית הקטנים . כד) פ"א חמור שהליצנים עושין. פי' אחר קשורי והוא ב' קנים קשורי' והולכים עליהם :

ט **הבנים** כו' ובני מלכים בזוגין וכל אדם כו' איירי באריג :

י **יוצאין** בביצת החרגל דעביד לשיחלא פי' רש"י לכאב האוזן ורי"ף פי' שמוטת הירך . והוא דומה למה שאמר במתני' השחול והכסול:

פרק ז

א **כלל** גדול כו' . כל הפרקים עד הנה דברו בע"ש : וכלל בהם הוצאה שמע"ש הטמנה מע"ש ושהיי' מע"ש . וכל שבשבת חייב חטאת בע"ש לא יוצא בהן א) . ובמה בהמה ובמה אשה. ועכשיו מתחיל להודיע כל מלאכת שבת והן מ' חסר אחת שאם עשה כולן חייב ל"ט חטאות ובא להודיע באיזה אופן חייב על כל אחת ואחת . ובאיזה ענין אחת על כולן. ומה

דברי ר' מאיר *) וחכמים אומרים אף בחול אסור משום דרכי האמורי:

פרק ז

כלל גדול אמרו בשבת כל השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות

כא) **ממעשה** דאבוה דשמואל : כב) **ע'** בסי' ש"ג סעיף כ"ב וע' בסי' ש"ח ס"ק ס"ה בביאורי הגר"א :
כג) **ע'** תוס' ס"ה ב' ד"ה הקיטע :
כד) **הוא** ג' לשונות בגמ' ובקשורי משמע שמפרש כרש"י שכ' שהולכים עליהם ודלא כפי' הערוך וכ"ע כמ"ש התוס' בשם ר"י בד"ה קישורי :
א) **פי'** כמו לא יצא החייט במחטו וע' בתוס' י"א א' ד"ה שמא ישכח :

*) נ"א דברי ר' יוסי ורמ"א :

בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל אב מלאכה ומלאכה העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא חטאת אחת: ב אבות

מלאכות

ומה שאמר כלל גדול מפני שאומר ועוד כלל אחר . והכלל הב' אינו כולל רק מלאכה אחת מל"ט מלאכות והיא הולאה לבדה . וכאן כולל כלל על הל"ט מלאכות אומר גדול ב) ואף במעשר אומר ועוד כלל אחר ובכלל הראשון אין אומר גדול ובשביעית אומר כלל גדול ואח"ז ועוד כלל אחר . והטעם עוד שגדול שבת משביעית וגדול שביעית ממעשר . והנה בשבת נאמר שבת ובשביעית נאמר שבת. רק שבשביעית נאמר ושבתה הארץ . והעיקר שביתה במלאכת קרקע שהקרקע לריך שביתה. והאדם מותר בכל מלאכות (שאינון) [שאינן] בקרקע . ובשבת נאמר שבת היא לכם שהשביתה על האד' ואסור בכל מלאכה ג) . וגדול שביעית ממעשר. ששביעית נוהג במאכל אדם ובמאכל בהמה ובמין הלובעים . ומעשר אינו נוהג אלא במאכל אדם: כל השוכח עיקר שבת . פי' שידע ושכח הא תינוק שנשבה לבין הנכרים וגר שנתגייר בין הנכרים פלוגתא דמונבז ורבנן ורב ורבי יוחנן : היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות. פי' ששכח שהיום שבת חייב על כל שבת ושבת. שהימים שבנתיים הויין ידיעה לחלק . וה"ה ששכח ג"כ שהמלאכות אסורות אינו חייב רק על כל שבת

ושבת ד) : היודע שהוא שבת כו' פי' ושכח שהמלאכות אסורות חייב על כל אב מלאכה ומלאכה . ואם עשה הרבה אבות בכמה שבתות פליגי ר"א (בר"ש) ור"ע . (כריתות ט"ז ע"א) דלר"א (בר"ש) חייב על כל שבת ושבת בפני עלמו על כל האב מלאכות שעשה דס"ל דהוי כמו הבא על ה' נשים נדות דחייב על כל אחת ואחת דהויין גופין מחולקים . ה"נ ימים שבנתים חשובי כגופין מחולקים . ור"ע סבר התם היינו טעמא היא"ל והיא מוזהרת וכל אחת ואחת חייבת. הוא נמי חייב . וזה לא שייך בשבת . ובהמה נמי ה) כשבת . שאינו חייב אלא אחת ו) . העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא חטאת אחת. פי' בין אם עביד הרבה תולדות מאב אחד או הרבה אבות דומין זה לזה . כגון קולר ובולר וגודר ומוסק ואורה . דהויין כולן אבות . אינו חייב אלא אחת (ע' בתוס' ע"ה ע"ב ד"ה הרי אלו) :

ב **אבות** מלאכות מ' חסר אחת. פי' בתורה יש מ' מלאכות כתובין ואחת חסר שלא תמנה אותה . או ויבא יוסף וגו'. או והמלאכה היתה דים . ואף שכתב כמה פעמים לא תעשה מלאכה היא אזהרה על

המלאכות

ב) **מתרץ** ביה קושית התוס' ס"ה א' בד"ה והא גבי מעשר שכ' ותימא למה ישנה בראשון כלל גדול כיון דאינו גדול מן השני עכ"ל והיינו לפי מה שהבינו כמו שפירש"י שכלל בכלל אחרון רק ב' דברים כל הכשר להגניע וכל שאינו כשר להגניע וכאן כלל יותר ושפיר הקשו ממעשר אבל לפי מה שפי' רבינו מפני שכלל כאן כל הל"ט מלאכות משא"כ לקמן שלא כלל רק בהולאה וא"פ ה"ה גבי מעשר דכלל הראשון כולל לבד מכלל אוכל גם כללים אחרים כגון נשמר וגדוליו מן הארץ ובכלל השני אינו כולל רק לפרש כלל אוכל :

ג) **מסביר** רבינו תירוץ ר"י בד"ה גדול והירושלמי שהביאו :

ד) **פי'** דהיינו העלם זה וזה דבעא מיני' רבא מר"כ דף ע' ע"ב ומסיק שם אלא ל"ש ופירש"י ואינו חייב אלא אחת ע"ש :

ה) **פי'** הבא על הבהמה :

ו) **ע'** בתוס' ריש פרקין:

ועי'

המלאכות שבתורה שלא תעשה כל הנזכר בהם מלאכה. [ז] ומה הן המלאכות. אותם שהיו במקדש חשיבא מלאכה. ובא להודיע שאם עשה כולם אינו חייב אלא אחת [ח].

מלאכות ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והקוצר והמעמר הדש והזורה הבורר והטוחן והמרקד והלש והאופה הגוזז את הצמר

הזורע הוא אב. ונוטע וזומר הוא בכלל הזורע [ט]. והחורש והחופר היא בכלל חורש [י]. וקאמר חורש ואח"כ זורע לאשמעינן דאפי' חרישה דאחר זריעה נמי חייב דהיינו בקרקע קשה שחורשין אחר הזריעה: והקוצר. וגודר ובוצר כו' הכל בכלל קוצר. והג' מלאכות שם הכל במחובר לקרקע. והדש הוא מפרק האוכל מתוך הפסולת. ודווקא בגידולי קרקע. והמעמר. פי' מאסף העמרים. וצריך ב' תנאים לזה. א' שיהא במקום גידולו לאפוקי נתפזרו לו פירות בחצר אין זה מעמר [יא]. ודווקא בגדולי קרקע לאפוקי כניף מלחא ממלחתא אין זה מעמר שאין זה גדולי קרקע [יב]. והזורה לרוח בכלי ואלו הג' מלאכות דש וזורה ובורר להפריש החטה מהתבן והמוץ.

וכלל הבורר אם בורר פסולת מתוך אוכל. חייב בכל גווני. ובורר אוכל מתוך פסולת להניח חייב בכל גווני. ובורר אוכל ולאלתר ביד מותר לכתחלה. בקנון פטור אבל אסור. בנפה ובכברה חייב חטאת [יג]. וטוחן ומרקד הקמח. האי מאן דסלית סילתי חייב משום טוחן. דקניב ירקא פי' דק דק חייב משום טוחן [יד]. והלש בעיסה. והאופה הוא פת והם י"א מלאכות בפת והי"א הם י' כן הוא הכלל שתים נחשבת לאחת [טו].

הגוזז את הצמר. וכן התולש נוצה מכנף עוף בכלל גוזז. המלבנו פי' מכבסו. והנותן מים על הבגד יש בו ב' איסורים. משום מלבן ומשום דלמא אתי למיסחט. ואפי' מידי דמטנף בי' ומתלכלך חיישינן שמא יסחוט. ובשאר משקין ליבון לא שייך. ושמא יסחוט שייך אפי' בשאר משקין [טז]. ודווקא בסוחט לכלי דבעי להמשקין אבל היכא דאזיל לאיבוד אין זה סוחט תולדה דמפרק אבל מ"מ אסור

ז) **ע'** בדף מ"ט ע"ב ובפר"ח שם:

ח) **פי'** התולדה עם האב אינו חייב אלא אחת על שניהם. ויותר נראה שחסר כאן וכצ"ל אינו חייב אלא מ' חסר אחת. והוא מאמר ר' יוחנן אבל הלשון דחוק דהל"ל חייב על כל אחת ואחת כלישנא דר"י ואם נאמר דהכוונה על תולדה עם האב מסיפא דייקינן לה הרי אלו לאפוקי מדר"א דמחייב כו'. ועוד אפשר לומר כוונתו דהא דתני' מ' חסר אחת דבאמת יש מ' דהא איכא כותש ע' בגמ' דף ע"ד ע"א. וקתני במתני' דאם עשה מ' חסר אחת אז חייב ולא הוי העלם זה וזה בידו דידע לה לשבת במלאכה המ'. אבל אם עשה כולם א"כ העלם זה וזה בידו דהא לא ידע לה לשבת כלל. וליכא למימר דידע לה בתחומין דאנן קיי"ל תחומין דרבנן:

ט) **משמע** מדבריו כדעת הרמב"ם דזומר אב בפ"ז ודלא כרש"י ע"ג ע"ב דזומר תולדה:

י) **וכן** כ' הרמב"ם שם דלא כרש"י מ"ו ע"ב בד"ה איסורא:

יא) **ע'** בהג' מיימ' בפ"ח מהל' שבת מ"ש בשם ס"מג וע' ר"ן בסוף פ' המביא כדי יין מ"ש בשם הר"י בן רבינו מאיר. ולשון הטור ושו"ע בסי' ש"מ סעיף ט' כדברי רבינו וע' בביאוריו שם ס"ק ט':

יב) **ע'** בכ"מ פ"ח מה' שבת הל' ה':

יג) **והוא** כדעת ר"ח ע"ד ע"א בתוס' ד"ה והתניא ודלא כרש"י:

יד) **והוא** כמ"ש התוס' קי"ד ע"ב בד"ה אלא ודלא כמ"ש התוס' ע"ד ע"ב בד"ה האי דדווקא סילקא וע' ברא"ש סי' ה':

טו) **פי'** כי המספר הראשון הוא שתים כי האחד אינו בכלל מספר. כי אחד אין סופרים כידוע לחכמי המספר:

טז) **ע'** תוס' קי"א ד"ה האי מסוכרייא דהא דאמרינן בפ' תולין מסננין את היין בסודרין טעמא משום דאין אדם חושש לסוחטו כיון דע"י שהוטה אינו יכול לנקותו מריחו וחזותו. ועוד כתבו התוס' משום דאין דרך לסחוט בגד לצורך משקה שבו. ולפי זה אפי' במתלכלך חיישינן שמא יסחוט והא דמסננין בסודרין

הצמר המלבנו והמנפצו והצובעו והטווה והמיסך והעושה שתי בתי נירין והאורג שני חוטין והפוצע שני חוטין הקושר והמתיר התופר שתי תפירו' הקורע על מנת לתפור שתי תפירות הצד צבי השוחטו

והמפשיטו

אסור לסחוט רק שאינו חייב חטאת. וא"כ מותר ליתן מטקין על בגד שתינוק הטיל מי רגלים יז):

והמנפצו ובפשתן מנפץ הזרע הוא בכלל דש. ומנפץ העץ כדי שיהי' דק הוא בכלל מנפץ בצמר יח). והצובעו והטווה. והמיסך הוא שמסדר חוטין של שתי על הכותל או על המסכת שהם כיבד עליון וכובד תחתון: והעושה שתי בתי נירין פי' שעושה שתי מחילת במסרק יט). ובפ' ר"א (דף ק"ה) מפרש בגמ' מאי בנירין אמר אביי ב' בבתי נירא וחדא כו'. הוא פי' למאי צריכין הנירין ומפרש שמרכיב החוט אליהן אבל עשיית בתי הנירין לא פריך. דלא פריך מאי העושה בתי נירין. והאורג שני חוטין הוא שמשליך הערב בתוך השתי: והפוצע שני חוטין. פי' לאחר שגמר האריגה חותך ההוטין של שתי הנשארין שאין יכול לארוג אותם הנכרכין בכובד. ואם חתך שתים מהן חייב: הקושר פי' אם חוט א' הוי קשר אחד. ובב' חוטים ב' קשרים כ). והמתיר אף שלא ע"מ לקשור כא): והתופר שתי תפירות והוא שקשרן. דאי לאו הכי לא קיימי. מ"מ נחשבות שתיים דהיינו שאם תפר יותר מב' תפירות חייב בלא קשירה. רק שמתני' אתא לאשמעינן דאפי' ב' תפירו' חייב אם קשרן וחייב ב' על התפירה ועל הקשירה כב): הקורע ע"מ לתפור ב' תפירות

פי'

בסודרין משום דאין דרך כו' וע' בר"ן שם שכ' בשם ר"ת דתרי גווני סחיטה חד משום מלבן וחד משום דש. וההוא דהוי תולדה דמלבן דווקא בבגד המתלבן ובמשקין המלבנין כו' וההוא דהוי תולדה דדש איתנהו בכלהו משקין ובלבד שיהא צריך למשקין שנסחטין עכ"ל וע' בסי' ש"ב ס"ק ל"ט מ' מ"ה: יז) **ע'** תוס' שם:

יח) **הרמב"ם** בפ"ט הל' י"ב כתב המנפץ את הצמר או את הפשתן כו' משמע דגם בפשתן הוי מנפץ ובברייתא ע"ג ע"ב תנא הדש והמנפץ כו' משמע דמנפץ בכלל דש ושם מיירי בפשתן ע' בפירש"י. וצ"ל דברייתא מיירי במנפץ הזרע כמ"ש רבינו דהוי בכלל דש והרמב"ם מיירי במנפץ העץ ובירושלמי דפירקין ההן דנפים הולין הייב משום מנפס והולין היינו פשתן *) ולא ניחא לי' לרבינו לפרש ברייתא דבבלי כמו שפירש הערוך דמנפץ היינו מנפץ האוכל מן עפרירותו הוי תולדה דדש. דלא משמע כן דאין דישה אלא בגדולי קרקע היינו שגם הנופל מן האוכל יהי' גדולי קרקע כגון הגרעינין והזרע מן הפשתן:

יט) **פי'** כי המסרק הוא שיש לו שיניים סמוכים זה לזה והחוטים של השתי נכנסים בין השיניים. ויש למטה מן השיניים קנה ארוך שהשיניים נכנסים בתוכו ולמעלה מהן ג"כ קנה שהשיניים נכנסים גם שם. וכשמכניס השיניים לתוך הקנה שלהם למעלה ולמטה נקרא שעושה בתי נירין וכשמכנים שלשה שיניים בתוך הקנה עושה בזה שתי בתי נירין:

כ) **ע'** בר"ן אהא דמשני דתופר מיירי בשקשר שני ראש, החוט דמכאן הוכיח הר"א ממיץ דקושר קשר אחד לא מחייב והתם בשלא קשר אלא קשר אחד עסקינן עכ"ל הר"ן. הובא בהג"ה מימ"י פ"י מהל' שבת הל' ט' ומסיים שם אמנם יש קשרים שמתקיימין בקשר אחד כגון שקושר חבל בראשו ואין קושר שני ראשים ביחד וכן כל כיוצא בזה עכ"ל:

כא) **ע'** תוס' ע"ג ע"א בד"ה הקושר:

כב) **והוא** דלא כרא"מ הנ"ל ומ"מ הדין דין אמת. ולא רצה רבינו לתרץ כהר"ן בשם הרא"מ דלא חייב רק א' על התפירה מפני שלא קשר ב' קשרים משום דמשמעות לשון הרמב"ם שם והוא שקשר ראשי החוט מכאן ומכאן דהיינו שקשר משני צדדי החוט כל חוט בפ"ע ובכה"ג ע"כ חייב גם על הקשירה כנ"ל. וקושית הרא"מ תי' רבינו משום דמשכחת לה בשתפר יותר מב' תפירות שא"צ קשירה והוא מבואר ברמב"ם שם. ונמצא דינו של הרמב"ם מבואר במשנה דחשיב לי' אב בפני עצמו כה"ג. וע' במגיד משנה שם:

פי'

---

*] מלשון הוצני פשתן בסוכה. ולולי דברי הרמב"ם פי' הוצי דקל:

והמפשיטו המולחו והמעב' את עורו והמוחקו והמחתכו הכותב שתי אותיו' והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: ג ועוד כלל אחר אמרו כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו והוציאו בשבת חייב עליו חטאת וכל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוציאו בשבת אינו חייב אלא המצניעו: ד המוציא תבן כמלא פי פרה. עצה כמלא פי

פי' אפי' קורע תפירה ומקומה גדול ומחשבתו לתפור ב' תפירות חייב כג): י"ג מלאכות בצמר: הצד צבי ודווקא דבר שמינו ניצוד דומיא דצבי ולא יהא ניצוד ועומד כההיא דישב אחד על הפתח כו' ונמצא צבי שמור בתוכו: השוחטו וחיובו משום נטילת נשמה כד): המולחו והמעב' את עורו. היינו מולח היינו מעבד ומפרש בגמ' עייל שירטוט: והמוחקו. פי' מש"ר השער: והמחתכו. וכן כל היכא דמקפיד על משחתא [חייב] משום מחתך: הכותב ב'אותיות והמוחק ע"מ לכתוב ב"א. פי' אפי' מוחק אות אחת או דיו ומקומה לכתוב ב' אותיות כה): וט' מלאכות בצבי: הבונה והסותר. פי' ע"מ לבנות ואפי' שלא במקומו כו). המכבה. לר"ש דווקא לעשות פחמין: והמכה בפטיש הוא כל גמר מלאכה לאחר שחצב האבן מן ההר. והמוציא מרשות לרשות פי' בין מרה"י לר"ה או איפכא כז): הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת. והרי אלו אבות לאפוקי מדר' אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב. ומ' חסר אחת לאפוקי מדר"י דמוסיף השובט ומדקדק. אמרו לו השובט בכלל מיסך. ומדקדק בכלל אורג:

ג) **ועוד** כלל אחר אמרו. פי' שהכלל הראשון הי' בכל מלאכות. והכלל השני בשיעור בהוצאה. ונקט כלל להוצאה שיש בה שיעורין הרבה. להכי כלל להו בב' כללים כל הכשר כו' וכל שאינו כשר כו'. ופי' כל הכשר להצניע שהוא מין העשוי לצורך האדם לאפוקי דם נדה ועצי אשירה כח). ומצניעין כמוהו שיש בו שיעור הראוי להצניעו והוציאו חייב עליו בין הצניע ובין לא הצניע. וכל שאינו כשר להצניע כו' אינו חייב אלא המצניעו. דלא כרשב"א דאמר בא אחר והוציא נתחייב במחשבתו של זה:

ד) **המוצי'** תבן כמלא פי פרה. פי' תבן הוא שחותכין הקש ועושין כל זנב השיבולת תבן כט). עצה כמלא פי גמל. גדול מפרה שאינו ראוי לפרה כי [אם] ע"י הדחק. ומשערינן במלוי. ופי' עצה הוא תבן של קטניות. ואם הוציא עצה כמלא פי פרה לפרה. ר"י אמר פטור דאכילה ע"י הדחק לא שמה אכילה ור"ל אמר חייב דשמה אכילה. עמיר כמלא פי טלה. והתאנה כגרוגרת

כג) **פי'** ולהכי תני קורע סתם דאפי' תפירה אחת רק שמקומה גדול כב' תפירות:

כד) **לכו"ע** ואפי' לרב וע' תום' ע"ה א' ד"ה שוחט:

כה) **מבואר** בגמ'. ומדוקדק במשנה ככ"ל בענין קורע. ולענין מחיקת דיו הוא כמסקנת הרא"ש סי' ט' מתוספתא ומדקדוק לשון המשנה ג"כ מבואר אפילו במחיקת דיו ודו"ק:

כו) **לאפוקי** מדעולא פ' ב"מ ל"א ע"ב:

כז) **מבואר** בריש מכילתין:

כח) **כרב** פפא בגמ' וכן פ'הרמב"ם פי"ח מהל' שבת ה' כ"ב וע' במ"מ שם:

כט) **לשן** רש"י ק"מ ע"א:

פי גמל. עמיר כמלא פי טלה. עשבים כמלא פי גדי. עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת. יבשים כמלא פי גדי ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן. המוציא אוכלי' כגרוגרת חייב ומצטרפים זה עם זה מפני ששוו בשיעוריהן. חוץ מקליפיהן וגרעיניהן ועוקציהן וסובן ומורסנן

כגרוגרת איידי ואיידי חד שיעורא. וקשה למה נקט הברייתא כגרוגרת ל). אבל הטעם הוא כן דפי' עמיר חבילי תלתן כשניטל הזרע נקרא עמיר. ואמרינן בתרומות פרק י' חבילי תלתן של טבל כותש ומחשב כו' ואינו צריך להפריש את העץ. אם הפריש כו' אלא נותן העץ עם הזרע דתלתן טעם עצו ופריו שוין. ומש"ה תניא כגרוגרת שהוא מאכל אדם. ואילו הי' תני' במתני' כגרוגרת הוקשה הא עיקר מאכלה לבהמה ומשערינן במלוי. ומש"ה תנא במתני' כמלא פי טלה שהוא המלוי. ואיידי ואיידי חד שיעורא הוא בהמת. עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת דחזי למאכל אדם. ובשום כמלא פי גדי דלא חזי לאדם. אף שפי גדי פחות מגרוגרת דפי טלה הוא כגרוגרת. וא"כ לחים יחייב כפי גדי. כיון דחזי לאדם אינו נותן לפני גדי. ומשערינן במלוי בין לקולא ובין לחומרא דהיינו ביבשים שהוא כמלא פי גדי ופחות הוא מגרוגרת לא). ואין מצטרפין זע"ז. אבל מצטרפין לקל שבהן וכן בגד עור שק ומשך מצטרפין לקל שבהן. וטעמא דתרווייהו. לענין טומאה דכולם שיעורן שוה לטמא מושב והכא נמי חזי לדוגמא: **המוציא** אוכלין כו' וסובן. ומורסנן. פי' מורסנן שמעביר בעת הכתישה. וסובין הוא לאחר הטחינה ע"י נפה [חסר כאן תיבה א' ואפשר שצ"ל "וכברה"] רי"א חוץ מקליפי עדשים כו'. והתניא רי"א חוץ מקליפי פולים ועדשי' הא בפולין

ל) ע' תוס' ע"ו ע"א בד"ה איידי ואיידי:

לא) **רש"י** פי' דלחים לא חזי לגדי משמע דאי הוה חזי לגדי אע"ג דחזי לאדם הוי שיעורו כמלא פי גדי פחות מגרוגרת דכיון דשניהם שכיחי אזל רבנן בתר דשכיחא לחומרא וע' בדף ע"ה א'. וע' במשנה למלך פי"ח מהל' שבת שהביא הא דאמרינן לקמן דף ע"ח כל מלתא דשכיח ולא שכיח אזיל רבנן בתר דשכיח לקולא שכיחא ושכיחא אזיל רבנן בתר דשכיחא לחומרא. וכתב דבדבר דשכיחא ושכיחא דאזלינן לחומרא אין חילוק בין מוציא בסתם למוציא בכוונה דאפילו אם מכוין לדבר שצריך שיעור גדול חייב גם בשיעור קטן. והביא ראי' ממוציא תבן לגמל דאם הוציא כמלא פי פרה חייב דהא חזי לפרה ולא אזלינן בתר מחשבתו. ועוד כתב שם דנוכל לומר להיפך דבדבר דשכיח ושכיח. אע"ג דבסתמא אזלינן לחומרא בתר שיעורא זוטא מ"מ אזלינן בתר מחשבתו לקולא כיון דהשיעור המרובה גם כן שכיח ודווקא בשכיח ולא שכיח. והשכיח הוא השיעור המועט אז לא מהני מחשבה דאפילו במוציא לדבר דלא שכיח שיעורו כשיעור המועט שהוא השכיח והיינו ההוא דהמוציא תבן כמלוא פי פרה לגמל דחייב משום דתבן הוי שכיח לפרה ולא שכיח לגמל. ולפ"ז עשבים דראויים לטלה ולגדי נהי דבסתמא חייב כמלא פי גדי. אם הוציא כמלא פי גדי לטלה אינו חייב. משום דעשבים שכיחי לגדי ולטלה. ואם השכיח הוא השיעור המרובה אז בסתמא אזלינן בתר שיעור המרובה לקולא אבל אם הוציא בכוונה לדבר ששיעורו מועט אע"ג שהוא לא שכיח חייב כשיעור המועט עכ"ד וע"ש ראייתו. וזה כולל רבינו לעיל במה שהביא פלוגתא דר"י ור"ל בענין מוציא עצה לפרה. להורות דבסתמא מבואר דשיעור עצה כפי גמל דמשערינן במלוי כמ"ש רבינו לעיל דלפרה הוא רק ע"י הדחק. ומ"מ במוציא להדיא לפרה פליגי ר"י ור"ל מטעם אכילה ע"י הדחק אבל מטעם שכיחא ולא שכיחא לא חיישינן. דבמכוון לא איכפת לן בזה ומ"מ מבואר מכל הדברים דמתני' בסתמא מיירי. והנה בעלי שום ובצלים לחים כתב חזי למאכל אדם ולא מסיים רבינו דלא חזי לגדי כמ"ש רש"י. משמע דס"ל לרבינו דבסתמא אע"ג דחזי לגדי ג"כ כיון דחזי למאכל אדם שיעורו כגרוגרת לקולא. ולכך כתב רבינו דאע"ג דחזי לגדי מ"מ לא שכיחא ליתן לגדי כיון דחזי למאכל אדם. וזה מבואר מעצה כנ"ל. וא"כ צ"ל ביבשים דלא חזי לאדם דאי הוי חזי לאדם ממילא לא היו נותנין לגדי והוו משערינן כגרוגרת כנ"ל. ולכן א"ש לשון הרמב"ם דלרש"י עיקר החילוק בין לחין ליבשין הוא אם חזי

בפולין חדתי פי' מלטרפין. עתיקי לא מלטרפין:

פרק ח

א) **המוציא** יין כדי מזיגת פי' כדי שאם ימזוג ויהי' כוס שלם. והוא של ברכת המזון דהיינו רביעי' נמלא שיעורו של יין רובע רביעית כי כן היא המזיגה לכוס על חד תלת. חלב כדי גמיעה והיא של בהמה ושל אשה כדי ליתן במשיפא של קילור א). דבש כדי ליתן על הכתית. פי' על פי כתית. והיינו דבש דבורים שהוא משקה מן הז' משקים. אבל דבש תמרים בכלל שאר המשקין הוא ב). שמן כדי לסוך אבר קטן. פי' של קטן בן יומו ג). מים כדי לשוף בהם את הקילור. והוא שיעור קטן דרפואתו מלויה יותר משאר משקין דנקרשין הן על העין חוץ ממים ד). נמלא שחשיב כאן ד' משקין של שתיה ה). וכן ה' מיני דגן וכן ה' מיני פירות גפן תאנה רימון זית שמן ודבש. ודבש האמור כאן הוא דבש תמרים ו). והא שכתב בקרא זית שמן ואלל תמרים כתוב דבש להורות שבח ישראל. שאין בכל מיני ד' משקין בר"ת שבן ה' עם החלב הקודם. ושאר

ומורסנן ר' יהודה אומר חוץ מקליפי עדשים שמתבשלו' עמהן:

פרק ח

המוציא יין כדי מזיגת הכוס. חלב כדי גמיעה. דבש כדי ליתן על הכתית שמן כדי לסוך אבר קטן. מים כדי לשוף בהם את הקילור ושאר כל המשקין ברביעית וכל השופכין ברביעית רבי שמעון

מאכל ומשקה כי אם ב' דברים ערב ומתוק. וכתוב אכלו משמנים דהיינו ערב. ושתו ממתקים דהיינו מתוק. ושמן היינו ערב ודבש היינו מתוק. וסימן של חמשה [משקים] מפסוק את מי יורה דעה ואת מי יבין שמועה גמולי מחלב עתיקי משדים. ופי' הפסוק כך הוא. את מי יורה דעה הוא תורה שבכתב ואת מי יבין שמועה זו תורה שבעל פה. גמולי מחלב זו תאוה ועתיקי משדיים זו חמדה. שהם שני מיני יצר הרע תאווה וחמדה. והתאווה הוא כמו אכילה ושתיה דבר שהגוף נהנה בהם בפועל. וחמדה הוא קנית הממון לקנות בהם בתים ושדות וכרמים ומה שהם נמשלים לחלב ושדיים. שכשהתנוק יונק הוא בכלל תאוה וכשהוא גמול מחלב הוא ממשמש בשדיים עדיין מחמת שהוא יודע שהם היו מחיתו אע"פ שאין לו פעולה והוא בכלל חמדה. ולהיפך. מחמת שהוא יודע שבזה יהי' מחיתו חומד הוא הממון. ואין התורה אלא למי שהוא מופרש מב' המדות. וע"פ רמז גמולי מחלב ועתוקי משדים הם ד' משקין בר"ת שבן ה' עם החלב הקודם. ושאר

חזי לגדי או לא אבל לרבינו עיקור החילוק אם ראוי לאדם או לא דהא בהא תליא דכיון דחזי לאדם ממילא לא שכיח לבהמה. ולכן נקט הרמב"ם הטעם דלחים כגרוגרת מפני שהן אוכלי אדם ולא כתב הטעם שאין ראויין לגדי ודו"ק:

א) **ברייתא** ע"ז ע"ב:

ב) **מקור** חילוק זה לא מצאתי בהמפרשים אמנם ראיתי בירושלמי הדא דאת אמר בהין עתיקי אבל בהין דיקן כדי לבשל בילה קלה. ע' במפרשים מה שנדחקו בזה ולמה השמיט הרמב"ם חילוק זה ולענ"ד נראה דבמקום לבשל בילה קלה צ"ל לתבל בילה קלה. וה"פ הדא דאת אמר בהין עתיקי פי' בדבש שהיו משתמשים בימים קדמונים והוא דבש דבורים. אבל בהין דידן מה שמצוי אצלינו והוא דבש תמרים ודרכו לתבל בו אוכלים אחרים שיעורו כדי לתבל בילה קלה ובאמת כן סברא דמתניתין דידן דכולו במשקין מיירי ולולא דמסתפינא הוי אמינא דט"ס בדברי רבינו וצ"ל אבל דבש תמרים בכלל שאר התבלין הוא. וכן הן דברי הירושלמי. ויש לדחוק ולפרש דברי רבינו כמו שהן ודו"ק:

ג) **באמרי** דבי רבי ינאי ע"ז ע"ב: ד) **גמ'** ע"ח ע"א כרבא: ה) **נראה** שצ"ל ה' משקין: ו) **פי'** בפסוק:

שמעון אומר כולן ברביעי' ולא אמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהן: ב המוציא חבל כדי לעשות אזן לקופה גמי כדי לעשות תלאי לנפה וכברה רבי יהודה אומר כדי ליטול ממנו מדת מנעל לקטן. נייר כדי לכתוב עליו קשר מוכסין והמוציא קשר מוכסין חייב נייר מחוק כדי לכרוך על פי צלוחית קטנה של פליטון: ג עור כדי לעשות קמיע. קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהיא

שמע

ושאר כל המשקין ברביעית. פי' דם ז). וכל השופכין ברביעית פי' טל ח). והא לך כל הז' משקין במשנתינו: ר"ש אמר כולן ברביעית ולא אמרו כו'. ר"ש פליג בתרתי דכל אלו ברביעית ומצניע בעי שיעורא זיטא:

ב) **המוציא** חבל כדי לעשות אוזן לקיפה פי' לאחיזה. גמי כדי לעשות תלאי. פי' לתלות והוא שעור קטן מחבל. וחבל לתלאי לא עבדי אינשי כיון דחריק במנא ט). ר' יהודה אומר כדי ליטול הימנו מידת מנעל לקטן והוא שיעור קטן מתלאי י). נייר כדי לכתוב עליו קשר מוכסין. פי' שתי אותיות גדולות של קשר מוכסין. [והמוציא קשר מוכסין חייב] ופליגי בגמ'. דת"ק מחלק בין הראהו למוכס שהוא פטור. עד שלא הראהו למוכס חייב. ולר"י אע"פ (שלא הראהו) [שהראהו] למוכס חייב מפני שצריך דאמר חזי דגברא דמוכסנא אנא יא). נייר מחוק כדי לכרוך כו'. ושטר פרוע אם יש בלובן שלו כדי לכתוב ב' אותיות גדולות חייב. או בכולו כדי לכרוך ע"פ צלוחית חייב ואם לאו פטור. לר"י לעולם חייב מפני שצריך להראות לבעל חוב שני ולומר חזי גברא דפרענא אנא יב):

ג) **עור** כדי לעשות קמיע. פי' לקשור בו קשר של עיקרין. או לקשור בו איזה כתב בעור. קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפלין שהיא שמע ישראל. וקאמר פרשה קטנה שבתפילין שיש עוד שיעור פרשה קטנה שבתורה יג). וז' דינים בעור (א). אם הוא לח עדיין כדי לצור בו משקולת קטנה והוא ריבעא דריבעא דפומבדיתא (ב). ועור יבש כדי לעשות קמיע. מליח ולא עפיץ ולא קמיח נמי כדי לעשות קמיע (ג). דמליח וקמיח ולא עפיץ זהו דיפתרא ושיעורו כדי לכתוב עליו הגט. דקי"ל כר"א דעדי מסירה כרתי. וראוי לגט אף שיכול להזדייף יד). דמליח וקמיח ועפיץ יש בו ג' דרכים (ד). כשהוא שלם נקרא גויל ושיעורו כדי לכתוב עליו כ"שה קטנה שבתורה טו) (ה). וקלף כשה לקין

הטור

ז) **אע"ג** דבגמ' ע"ח ע"א פליג רשב"א הל' כת"ק וכנתמא דמתני':

ח) **הרמב"ם** בפי"ז מהל' שבת הל' ב' פסק טל כדי לשוף את הקילור. וה"ה כתב דפסיק ע"פ הירושלמי דמים דמתני' היינו טל. אבל מים יש לו שיעור אחר כדי לרחוץ פני מדינה כמבואר ברמב"ם אבל בבבלי שלנו מבואר להיפך דרבא אמר בדף ע"ח דעיקר הקילור הוא המים דמסו ולא מטללי ע"ש כמ"ש שכ' דהרמב"ם מפרש דהא דאמר אביי בגלילא שנו היינו דדווקא מים דגלילא מסו ולא שאר מים עש"ה. והנה באמת אביי ורבא הל' כרבא ולכן פ' רבינו דמים הם כפשוטו. והם מסו כדרבא וטל אדרבא הוא נכלל בשופכין:

ט) **גמ'** ע"ח ע"ב: י) **שם** פ' ע"א: יא) **כרב** אשי שם: יב) **כרב** אשי ע"ט ע"א:

יג) **הוא** כמ"ש התום' בסוטה י"ז א' דפרשת סוטה קטן מפרשת שמע. ובשבת אין משערין בה משום דלא שכיח:

יד) **ע'** תום' גיטין כ"ב א' ד"ה כדי:

טו) **הז'** שיעורים אלו מבוארים בגמ' ע"ש. א' נקרא שם בישולא. ב'. הוא עור דמתני'. וחיפה. ג' דיפתרא

שמע ישראל. דיו כדי לכתוב שתי אותיות. כחול כדי לכחול עין אחת: ד דבק כדי ליתן בראשהשבשבת זפת וגפרית כדי לעשות נקב. שעוה כדי ליתן על פי נקב קטן. חרסית כדי לעשות פי כור של צורפי זהב רבי יהודה אומר כדי לעשות פטפוט. סובין כדי ליתן על פי כור של צורפי זהב. סיד כדי לסוד קטנה שבבנות רבי יהודה אומר כדי לעשות כלבול רבי נחמיה אומר כדי *) לעשות אנדיפי: ה אדמה כחותם המרצופין דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים כחותם האיגרות. זבל וחול הדק כדי

*) נ"א לסוד

הטור לשנים נקרא החלק שלצד השער קלף. ושיעורו פרשה קטנה שבתפילין (ו). והחלק של צד הבשר נקרא דוכסוסטוס ושיעורו כדי לכתוב עליו מזוזה (ז). קורטובלא ה' על ה' כשיעורו לטומאה כך שיעורו לשבת ומצוה לכתוב ס"ת על גויל טז). ותפילין על קלף ומזוזה על דוכסוסטוס. וס"ת כשירה על קלף ג"כ. וכן על דוכסוסטוס. ומזוזה כשירה אקלף ג"כ ולא על גויל. ותפילין אינן כשרין אלא על קלף. וכשכותבין על גויל כותבין לצד שער. וכשכותבין על קלף כותבין לצד הבשר. וכשכותבין על דוכסוסטוס כותבין לצד קלף והוא לצד השער: דיו כדי לכתוב ב' אותיות. פי' בין בדיו בין בקולמוס בין בקלמרין. כחול כדי לכחול עין אחת. פי' לנועות שכוחלות עין אחת. ועירניות פי' בני כפרים שאין צריכין לצניעות כ"כ. שאין מצוי שם עם. כדי לכחול ב' עיניים. ואם לרפואה לעולם עין אחת: ד) דבק כו' זפת וגפרית כדי לעשות נקב קטן. פי' שסתום בו כלי ויעשה בזאת הסתימה נקב קטן. שעוה כדי ליתן על פי נקב קטן: פי' שסותם נקב קטן שעשה בזפת וגפרית בשעוה. מחמת שאינו רוצה שיפתח תמיד שנקב הגדול רק מסיר השעוה מהנקב הקטן וסותם אחר כך. חרסית פי' חרס טיט שעושין ממנה קדרות יז). ופי' פי כור הוא הכלי שצורפין בו הזהב: ר"י אומר כדי לעשות בו פטפוט. והוא שיעור קטן. ופירשו בגמ' כדי לסוד פיטפוט כירה קטנה. סובין כדי ליתן על פי כור של צורפי זהב. פי' שבוערין למעלה על הכיר סובין יח). סיד כדי לסוד קטנה שבבנות פי' אצבע קטנה. רי"א כדי לעשות כילכול פי' לסוד על הצדעים מצדי הלחיים. ר' נחמי' אומר כדי לסוד אנדיפי. פי' מצח:

ה) **אדמה** כחותם המרצופין פי' שקין גדולים. וחכ"א כו' והוא שיעור קטן מדר"ע. וכן בזבל וחול הדק שיעורא דר"ע נפיש מדחכמים יט). חול הגס כדי

דיפתרא שם בגמ'. ה' ו' ז'. מבואר שם בגמ' ובמתני'. ד'. שיעורו לא נמצא בגמ' אמנם בגמ' ע"ט ב' אמרו דשיעור קלף שהוא פרשה קטנה שבתפילין היינו משום דמצוה לכתוב על הקלף. אע"ג דמתכשר ג"כ בדוכסוסטוס סתמא דאינשי מצוה מעלייתא עביד וא"כ ה"ה גבי גויל כיון דמצוה לכתוב ס"ת. על הגויל. ולכן שיעורו כפרשה קטנה שבס"ת והוא פרשת סוטה כמ"ש התוס' הנ"ל בסוטה י"ז. כן נלפע"ד טעם רבינו: *)

טז) **כמבואר** בש"ע יו"ד סי' רע"א סעיף ג' והוא כדעת הר"ן שמצוה מן המובחר על הגויל:

יז) **רש"י** פי' חרסית לבינה כתושה וע' תוס' ב"ק ס"ט א' ד"ה חרסית שהקשו מפ' כיסוי הדם דחשיב חרסית ולבינה כתושה ורבינו תפס פי' הרמב"ם במשניות:

יח) **רש"י** פי' במקום שאין פחמים צורפין זהב באש של סובין עכ"ל. והוא שיעור גדול. אמנם הרמב"ם פי' וכן יעשו הצורפים ישליכו הסובין על פני הכור בעת ההתכה עכ"ל. ורבינו מיאן בפירש"י מפני שהוא שיעור גדול מאד:

יט) **רש"י** פי' דשיעורא דכרישא זוטר משל כרוב וכתב רבינו דרש"י דייק לה דהא חזינן בדרבנן

*) ע' בתוספתא פ"ט:

כדי לזבל קלח של כרוב דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים כדי לזבל כרישא. חול הגס כדי ליתן על מלא כף סיד. קנה כדי לעשות קולמס ואם היה עב או מרוסס כדי לבשל בו ביצה קלה שבבצים. טרופה ונתונה באילפס: ו עצם כדי לעשות תרווד ר' יהודה אומר כדי לעשות ממנו חף. זכוכית כדי לגרור בו ראש הכרכר. צרור או אבן כדי לזרוק בעוף רבי אליעזר בן יעקב אומר כדי לזרוק בבהמה: ז חרס כדי ליתן בין פצים לחברו דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר כדי לחתות בו את האור רבי יוסי אומר כדי לקבל בו רביעית אמר רבי מאיר אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר (ישעי' ל') ולא ימצא במכיתתו חרס לחתות אש מיקוד אמר לו רבי יוסי משם ראיה (שם) ולחשוף מים מגבא:

פרק ט

אמר רבי עקיבא מניין לעכו"ם שמטמאה במשא כנדה שנאמר

תזרם

כדי ליתן על מלא כף סיד. לר"י חול מעלי לסיד מפני שהוא טרכסיד ולרבנן קלקולו הוא תיקונו: קנה כדי לעשות קולמס. פי' המגיע לקשרי אצבעותיו. ואם הי' עב או מרוסס כדי לבשל בו ביצה קלה. פי' ביצה תרנגולת וכגרוגרת ממנה:

ו) **עצם** כו' רי"א כו' חף. פי' והוא שן המנעול. צרור או אבן כדי לזרוק בעוף ראב"י [אומר] כדי לזרוק בבהמה ומשקלו עשרה זוזין:

ז) **חרס** כדי ליתן בין פצים לחבירו דר"י. רמ"א כדי לחתות בו את האור. פי' מהיסק גדול ושיעורו נפיש מדר"י. ר' יוסי אומר כו' אמר ר"מ כו' אמר ר' יוסי משם ראי' ולחשוף מים מגבא. מדהוסיף הכתוב אפילו שיעור זה לא ישתייר אלמא חשיבו' חרס לחשוף מים ושיעורו קטן ואמר דאפי' חרס כזה לא אשאיר:

פרק ט

א **אמר** ר"ע מניין כו' משום דלעיל אעפ"י שאין ראי' זכר לדבר נקט כל הני מניין שאין כאן רק זכר לדבר א) והא דקאמר מניין קאי אמתני' דמס' ע"ז דאיפלגי רבנן ור"ע, לרבנן כשרץ ולר"ע כנדה וקאמר מניין שנאמר תזרם כמו דוה והוא בעניינא דקרא דשלהי פירקין ולא ימצא במכתתו חרס וגו'. ומש"ה שייך נמי להביאו כאן ב). ורבנן ס"ל דלהכי איתקש לנדה מה נידה אינה מטמאה לאיברים. אף ע"ז אין מטמאה לאיברי'. ומה שרץ אינה מטמאה במשא. אף ע"ז אינה מטמאה במשא ור"ע סבר דלהכי איתקש לשרץ שאינה מטמאה באבן מסמא ג):

והוקש

דר' יודא כיון דבחד דוכתא שיעורן נפיש אוקמינן להו בכל מקום דנפיש שיעורן. וא"כ ה"ה בדר"ע כיון דבאדמה שיעורו דר"ע נפיש ה"ה בזבל וחול הדק:

א) **תוס'** ד"ה אמר ר"ע ב) **תוס'** שם:

ג) **הוא** כר' אלעזר דפי' הכי פלוגתא דר"ע ורבנן דף פ"ב ע"ב. ולא גרס רבינו במילתא דר' אלעזר. ור"ע למאי הלכתא איתקש לשרץ למשמשיה דהא אצטריך למעוטה מאבן מסמא כדעת רבינו שמואל בתוס' שם בד"ה ר' אלעזר. ופסיק רבינו כר' אלעזר משום דמותבינן תרתי תיובתא לרבה. ואע"ג דמשנינן שינוייא ניהו ולא סמכינן עלייהו ועוד דבסוף סוגיא אמר סתמא דגמ' ורבנן למאי הילכתא איתקש לשרץ דלא מטמא במשא והיינו כר"א דלרבה מטמא במשא אפילו לרבנן:

דסתם

(ישעיה ל׳) **תזרם כמו דוה צא תאמר לו מה נדה מטמאה במשא אף עכו"ם מטמאה במשא: ב מניין לספינה שהיא טהורה שנאמ׳** (משלי ל׳) **דרך אניה בלב ים. מניין לערוגה** שהיא

והוקש לשרץ דכתיב שקץ תשקצנו. ורבנן כולהו ס"ל דאיתקש למת שאינה מטמא פחות מכזית: ב) **מנין** לספינה שהיא טהורה. פי׳ ספינה של חרס ד). דספינה של עץ טהור׳ משום דאינה מטלטל מלא וריקן דדומיא דשק בעינן. אבל כלי חרס לא איתקש לשק. וטמאה אפי׳ באהל במדה. אבל ספינה טהורה דאיתקש לים. וקאמר מנין. דתנן במס׳ כלים (פ"ב מ"ג) דספינה טהורה:

מנין לערוגה שהיא ו׳ על ו׳. שזורעין בתוכה חמשה זרעונין וכו׳ ובגמרא תוליא חד למחה חד זרועיה תרי [תלמיה חד] ור"י סבר זרעיה תרי וזרועיה חד דמיעוט רבים ג׳. ובירושלמי פליגי ר"י ור"ע אם (ששר) [חסר] זרועים ו׳ ה]. וערוגה ו׳ דכתיב לחיו כערוגת הבושם. פי׳ הלוחות. ולוחות ארכן ו׳ ורחבן ו׳ ו]: ד׳ על ד׳ רוחות הערוגה ואחת באמצע. לפירש"י ממלא את כל הרוח עד סמוך לקרן. ובאמצע אינו זורע אלא גרעין אחד. קיצור דברי ורש"י דס"ל שיעור יניקה ג"ט עם מקום הב׳ זרעים ומקום הזרעים אינו אלא גרעין אחת קן בכל רוח. קן באמצע. דממלא כל הרוח לארכו ולרחבו אינו אלא גרעין אחד. ולפי׳ התוספת זורע ד"ט בכל רוח ומניח טפח ע"ט בכל קרן פנוי. ושיעור רוחב הזרוע טפח. ובאמצע טפח. דס"ל שיעור יניקה טפח ומחצה בין זרע לזרע לבד הזרע. ויהי׳ שיעור מקום הזריעה י"ז טפחים. והר"ש מפרש דבעינן טפח ומחצה לעולם ולא מהני לי׳ ראש תור. כדברי תוספ׳ בקרן פוגעים זה בזה והוי ראש תור. אבל להר"ב צריך שלא יהי׳ פוגעים זה בזה וציורו עי׳ למטה אבל כל הפירושים תמוהים דמעולם לא נזכר לא ג"ט ולא טפח ומחצה ומנ"ל לתת שיעורים אלו. והנראה דקאי אמאי דקאמר (פ"ב דכלאים מתני׳ י׳) ירק בירק ו"ט. וע"ז קאמר ערוגה שהיא וע"ו זורעין בתוכה (ב׳) [ה׳] זרעונין ארבע על ארבע רוחות הערוגה. פי׳ דסתם ערוגה יש לה גבול. רק שיש גבול גבוה טפח או פחות. וכישא מיירי בפ׳ מט׳. וזורעין ד׳ ע"ד גבולין ואחת באמצע. פי׳ בערוגה שלמה. שיש לה גבול גבוה ט׳ זורעין ג׳ על כל גביל וגבול. פי׳ משלם רוחות הגבול. אבל כשאינו גבוה ט׳ אין זורעין רק לצד הערוגה. וכן משמע בירושלמי. דקאמר התם אנא זרעית מאה זרעונין בבית סאה. פי׳ שבית סאה הוא נ׳ על נ׳. ושיעור הירק ב"א רוחב ומיצר והולך ז]. ונמצא זורע מצד אחד חמשים כ"ה מינים. ומצד השני להיפך כ"ה מינים. הרי שמקורבי׳ המיני׳ זה לצד זה ואין שם הרחק כלל: זהו הציור לרי׳ להיות לפירש הר"ש ולפי שהוא מלא טעות שם ח]. אבל כן צ"ל וזהו לפי שיט׳ התו׳ דרוחב הזרע טפח. אבל צריך

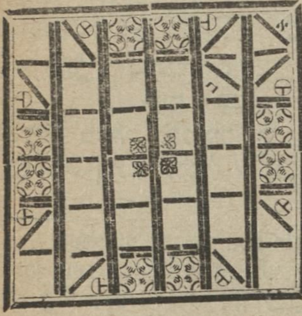

להרחיק

ד) **דסתם** מתני׳ ס"ל דלא כחנני׳ שם פ"ג ע"ב: ה) **ע׳** בר"ש פ"ג מ"א דכלאים: ו) **תו׳** פ"ד ע"ב ד"ה מניין:

ז) **ט"ס** יש בכאן וצ"ל אנא זרעית חמשין זרעונין בבית סאה כו׳. וכזה מבואר מ"ש כ"ה מינים כו׳. והציור הוא כזה וכצ"ל הציור בשנות אליהו כלאים פ"ב משנה ה׳. וע"ש היטב ומ"ש ונמצא זורע מצד אחד חמשים היינו אורך חמשים אבל הזרעונין אינן אלא כ"ה:

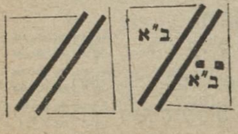

ח) **ע׳** בשנות אליהו זרעים בראשו במאמר הנקרא ביאור על הערוגה

ומבואר

שהיא ששה על ששה טפחים שזורעין בתוכה חמשה זרעונין ארבעה בארבע רוחות הערוגה ואחד באמצע שנא' (ישעי' ל') כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח זרעה לא נאמר אלא זרועיה: ג מניין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי שהיא טמאה שנאמ' (שמות י"ט) היו נכונים לשלשת ימים. מניין שמרחיצין את המילה ביו' השלישי שחל להיו' בשבת שנאמר (בראשית ל"ד) ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים מניין שקושרין לשון של

להרחיק מן הקרן טפח וחלי ז'. במזרח וכן בדרום והאלכסון של טפח ע"ט וחלי ז' הוא שיעור הרחקה. בין זרע לזרע. של טע"ט ז' שביעית שהרי בטפח ע"ט ה' חומשין וז' שביעית. והאלכסון ז' חומשין. נמלא מכל ז' ט). ביותר הוא חומש באלכסון נמלא החלי ז' הוא חלי חומש. והוי האלכסון מטפח וחלי ז' על טפח וחלי ז'. ז' חומשין וחלי והוא טפח ומחלה. והוא קו הנרשם א. ומשפע ויורד במזרח וכן בדרום חלי ז' בטפח הג' מהאורך. נמלא תכלית קו הדרום ותכלית קו המזרח רחוקים גם כן טפח ומחלה דהוי כמי אלכסון של ט' וחלי ז' על ט' וחלי ז'. כמו קו הא' כן קו הב'. וראה בעיניך והבן והשקש לכל הד' רוחות כמו כן נמלא רחוק ט' ומחלה. וכן מן הלדדים לאמלעית רחוק ט' ומחלה ושיעור הזרוע י"ב ט' ומחלה פ' חלי ז' י): ג) מנין לפולטת ש"ז ביום הג' שהיא טמאה שנאמר היו נכונים (ליום השלישי) [בגמ' גרסי' לשלשת ימים] ופי'

במה תהיו נכונים לשלשת ימים שאל תגשו אל אשה בכל השלשת ימים. והן דברי ר' ישמעאל דאמר פ' שהן ד'. פ' שהן ה' פ' שהן ו'. ור' ישמעאל כר' יוסי דאמר בד' עביד פרישה ודכ"ע בשבת נתנה תורה דהוי דה"ו ג' ימים: מנין שמרחילין את המילה. פי' כל הגוף יא). ואפי' ע"י חמין שהוחמו בשבת יב). ואפי' לכתחלה וע"י ישראל מותר להחם יג). וכן ראשון ושני יב]. וקודם המילה בחמין שהוחמו מע"ש דווקא. או בדיעבד אם הוחם ע"י נכרי טו): מנין שקושרין לשון כו' שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. פי' הפסוק הוא כך דשני הוא דבר נלבע מדם תולעת. והוא שני במראה. כי הדם עלמו הוא מראה ראשון. וזהו שאמר אם יהיו חטאיכם כשנים. רק אז כשלג ילבינו ואם יאדימו ביותר כתולע עלמו שהוא מראה ראשון כלמר יהיו ולא כשלג. ודרשת הגמ' להבין הוא כך כשני' כשני מיבעיא לי' ומפרש אם יהיו חטאיכם שדורות כשנים הללו שמסודרות משעת ימי בראשית ובאין. ופי' הפסוק

ומבואר שם ג"כ של"ל חלי שביעית ולא חלי חומש אמנם שם כתיב שזורע ברוחב טפח ומחלה וכאן כתוב ברוחב טפח. ולפי מ"ש כאן באמלע הוא טפח ולפי מ"ש שם באמלע אינו רק גרעין אחד:

ט) פי' שביעית: י) החשבון הוא כך כי הזרוע בכל ללע הוא שלשה טפחים פחות שביעית.

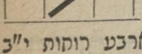

כילד חלק את הזרוע בחליו ותשים את הרחב בלד הקלר והקלר בלד הרחב כזה ונמלא אורך כל לד כמו לד הרחב ולד הקלר דהיינו אורך דרחב שהוא ב' טפחים פחות חלי שביעית ואורך הקלר טפח פחות חלי שביעית ביחד ג"ט פחות שביעית. ובארבע רוחות י"ב טפחים פחות ארבע שביעית. ועם הטפח האמלעי י"ג טפחים פחות ד' שביעיות. והיינו י"ב טפחים ומחלה פחות חלי ז'. כי המחלה הוא ג' שביעית וחלי:

יא) כמבואר בגמ' קל"ד ב': יב) שם בגמ':

יג) כמבואר שם מפני שסכנה היא לו וכן כ' הרא"ש שם:

יד) לאפוקי דעת הרמב"ם שהביא הר"ן שם בפ' ר"א דמילה: טו) ע' ברא"ש סי' ב':

פי'

של זהורית בראש שעיר המשתלח שנאמר (ישעי' א') אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו: ד מניין לסיכה שהיא כשתיה ביום הכפורים אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר (תהלים ק"ט) ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו: ה המוציא עצי' כדי לבשל ביצה קלה. תבלין כדי לתבל ביצה קלה ומצטרפין זה עם זה (קליפי אגוזים) קליפי רמוני' אסטים ופואה כדי לצבוע בהן בגד קטן בסבכה. מי רגלים נתר ובורית קמוליא ואשלג כדי לכבס בהן בגד קטן בסבכה רבי יהודה אומר כדי להעביר על הכתם: ו פלפלת כל שהוא. ועטרן כל שהוא מיני בשמים ומיני מתכות כל שהן. מאבני המזבח ומעפר המזבח מקק ספרים ומקק מטפחותיהם כל שהוא שמצניעים אותן לגונזן רבי יהודה אומר אף

המוציא

הפסוק הוא כך לפי הדרשה. שיש שס"ה ימים וכנגדן שס"ה לא תעשה. ואם עברתם כל השס"ה ל"ת בסדר ל"ת ליום כשלג ילבינו. ואם יאדימו יותר כתולע כאמר יהי' ולא (כשנים) [כשלג]:

ד) **מנין** לסיכה שהיא כשתיה בי"ה. קאי [אהא] דקתני ביומא יה"כ אסור באכילה ושתיה ורחילה וסיכה ונעילת הסנדל ותה"מ. ובא בכאן לאשמעינן דסיכה אין בה כרת כמו ה' אחריני שאינה אלא מן הסמך טז). ומש"ה ל"פ אלא אסיכה ולא אשאר דה' נפקא לן מקרא מה' עטיין ושתי' בכלל אכילה כמי מקרא ממש. אבל סיכה זכר לדבר בעלמא הוא שהוא בכלל שתי':

ה) **המוציא** עצי' כדי לבשל ביצה קלה פי' כגרוגרת מבילה תרנגולת טרופה ונתונה באלפס יז). תבלין פי' מיני בללי' ושומים גם כן נקרא תבלין יח). קליפי אגוזים כו' כדי לצבוע בהן בגד קטן בסבכה פי' פי סבכה יט). מי רגלים. פי' לא פחות מקטן של בן מ' יום. נתר כו' בכאן יש ה' שמינים שמעבירין על הכתם אם עבר הוא כתם. ואם לאו הוא לבע. ועוד יש ב' רוק תפל ולעיסת חלוקת גריסין של פול. וגריסין שיעורין כאוכלין. ורוק תפל לא קתני הכא דרוק לריך עם כל אחד ואחד:

ו) **פלפלת** כ"ש. לריח הפה הוא. ועטרן לכאב חלי הראש. מיני בשמים כ"ש להריח חזי. ומיני מתכת כ"ש. ברזל חזי לדרבן. או לצינורא נחושת כ). מאבני המזבח כו' כיון דעביד

טז) **פי'** דה' ענויין יש ואינו ענוש כרת אלא על אכילה ושתיה כמבואר בריש פ' יו"ה. והטעם כי עינוי דקרא באכילה קאי וכן שתי' בכלל אכילה מבואר בכתוב ע' יומא ע"ה וכן נלמדו שניהם מוהאבדתי את הנפש דף ע"ד ע"ב אבל שאר הה' נפיק משבתון ומה' עינויין ופליגי רברבתא אי הוי דאורייתא או דרבנן ומדברי רבינו נראה דס"ל דאורייתא אמנם בסיכה כיון דהוי כשתיה למה לא נתחייב כרת וע"ז מפרש הטעם דסיכה כשתיה אינו אלא סמך בעלמא ולכן לא עדיף משאר ה' עינויין:

יז) **לעיל** פ' ב' תנא טרופה בשמן ונתונה באלפס:

יח) **הרמב"ם** מפרש פלפל וזנגביל קדה ודומיהן ותמה התוי"ט דבפ"ב דערלה מ"ו מפ' תבלין כל דבר שמתבלין בו ואפילו שום ע"ש ולכן פי' רבינו כי באמת גם כאן פי' תבלין שום ובצל ג"כ

יט) **כי** במשנה שבמשניות אי' בסבכה אבל בגמ' איתא פי סבכה:

כ) **הרמב"ם** כתב מיני מתכת ברזל ונחשת כ"ש ובפירושו למשניות כתב דשניהם חזו לדרבן וכיולא והוא כמ"ש רבינו וכמבואר בגמ' צ' א' לענין הקדש. וכל אחד משערינן בדשכיח בי' עי'

המוציא ממשמשי עכו"ם כל שהוא שנאמר (דברים י"ג) ולא ידבק בידך מאומה מן החרם: ז המוציא קופת הרוכלין אף על פי שיש בה מינין הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת. זרעוני גינה פחות מכגרוגרות. ר' יהודה בן בתירא אומר חמשה. זרע קשואין שנים זרע דילועין שנים זרע פול המצרי שנים. חגב חי טהור כל שהוא מת כגרוגרת ציפורת כרמים בין חיה בין מתה כל שהוא שמצניעין אותה לרפואה ר"י אומר אף המוציא חגב חי טמא כל שהוא שמצניעין אותו לקטן לשחק בו:

פרק י

המצניע לזרע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת חייב בכל שהוא וכל אדם אין חייב עליו אלא כשיעורו חזר והכניסו אינו חייב אלא כשיעורו: ב המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה בין שחזר והוציאן בין שהוציאן אחר פטור מפני שלא עשה מלאכתו בבת אחת קופה שהיא מליאה פירות ונתנה על איסקופה החיצונה אעפ"י

שרוב

דעביד בהו מלוה בגניזתן רי"א כו':

ז) **המוציא** קופת הרוכלין אע"פ שיש בה מינין הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת פי' והי' לו ידיעה בין הוצאת מין זה לזה אגד כלי חשיב לי' כחד [כא]. זרעוני גנה פחות מגרוגרת. פי' פחות מעט. חגב חי כו'. דמשחק בו. מת כגרוגרת דחזי (אל) [אף] לאכילה. ציפורת כרמים. פי' מין חגב טהור. ומש"ה מותר לאכול לרפואה. רי"א אף המוציא חגב חי טמא כ"ש. ות"ק סבר דאסור ליתן לקטן לכתחלה דילמא מית ואכיל לי'. ור"י סבר מיספד ספיד לי' קטן כי מית. אבל טהור לכ"ע מותר. דאי מיית מותר לאוכלו ולא חיישינן שיאכל אותו חי. דמשחק בי' [כב]:

פרק י

א) **המצניע** לזרע ולדוגמא כו'. פי' שהצניע בחול והוציאו בשבת שהס חייב בכל שהוא. חזר והכניסו אינו חייב אלא כשיעורו. פי' בין אהכנסה זו ובין אם חזר והוציאו אח"כ [א]. דבטל לי' מחשבתי' קמייתא. ואע"פ שמקומו ניכר אמרינן כיון דזרקו לאוצר בטולי בטלי' וקתני וכל אדם אין חייב אלא כשיעורו לאפוקי מדרשב"א דמחייב אחר במחשבתו [של] זה:

ב) **המוציא** אוכלין ונתנן על האסקופה פירש שהיא כרמלית. בין כו' פטור. אבל אם לא נתנן על האסקופה חייב דמהלך לאו כעומד דמי [ב]. קופה שהיא מלאה פירות כו' אע"פ שרוב הפירות מבחוץ פטור עד שיוציא את כל הקופה. ומפרש בגמרא דה"ק לא מבעיא (כל הפירות אלא אפילו כל הקופה

כא) **ע'** בתו' ל' א' בד"ה המוציא תימא דמאי קמ"ל כו' ותירץ ר"ת דמיירי כגון שנדע לו על מין זה ונתכפר וחזר ונודע לו על מין אחר אפ"ה פטור דהוי הכל כמו דבר אחד עכ"ל. ורבינו כ' דאפילו ידיעה שבין מעשה למעשה אינו מחלק כאן כיון שעדיין לא נגמר כל המעשה דהא צריך להוציא את כל הקופה ואע"פ שנתוודע לו טרם נגמר המעשה לא איכפת לן כיון שחזר ושכח וע' לקמן ק"ב א. והתוס' הביאו הירושלמי דאמר לא נצרכה אלא לר"א וע"ש שנדחקו בביאורו וע' במהרש"א ולפי דברי רבינו ה"פ שלא תאמר מינין הרבה ייעשו בהעלמות הרבה פי' שנעשו באמת בהעלמות הרבה חייב על כל א' וא' קמ"ל דאגד כלי עושה אותן אחד ול"ד לדר"א דהתם נגמר כל מעשה ומעשה ודוק:

כב) **ע'** בתו' ל' ע"ב בד"ה דלא: א) **ע'** במגיד משנה פי"א מהלכות שבת הלכה כ"א:

ב) **פי'** דעקר הרבותא היא הדיוק דלא כבן עזאי דאי לאו הכי פשיטא:

כאוקמתא

הקופה) [רוב הפירות אלא אפי' כל הפירות כמי פטור עד שיוציא כל הקופה ג]. דאגד כלי שמי' אגד . ולקמן פליגי אביי ורבא . דאביי מוקי מתני' בקופה מלאה חרדל כמי פטור דאגד כלי שמי' אגד ורבא מוקי לה בקופה מליאה קשואין אבל במליאה חרדל חייב דאגד כלי לא שמי' אגד. ולבתר ג' ד]. (חסר תשלום המאמ' עד סוף הפרק וה' יחזיר לנו האבידה) :

שרוב הפירו' מבחוץ פטור עד שיוציא את כל הקופה: ג המוציא בין בימינו בין בשמאלו בתוך חקו או על כתיפו חייב שכן משא בני קהת כלאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפקו באזנו ובשערו ובפונדתו ופיה למטה בין פונדתו לחלוקו

תולדה דהוצאה. הוצאה גופא היכא כתיבא אמר רבי יוחנן כו'. אשכחן הוצאה הכנסה מנלן כו'. כאן מקשים העולם דמאי פריך הכא הוצאה היכי כתיבא והלא תחלת מסכ' מתחלת יציאות השבת . ועוד דתלי הקושיא בזריקה וקאמר מכדי זריקה תולדה דהוצאה כו' משמע דבלאו הכי לא הוה קשה לי' מידי. והנראה דקושיות הגמ' דווקא מכדי זריקה כו'. דיש כאן קושי' עצומה במשנה דקאמר שכך היתה כו' מושיטין כו' אבל לא זורקין . שלא היתה זריקה במשכן

ובשפת חלוקו במנעלו בסנדלו פטור שלא הוציא כדרך המוציאין: ד המתכוין להוציא לפניו ובא לו לאחריו פטור לאחריו ובא לו לפניו חייב באמת אמרו האשה החוגרת בסינר בין מלפניה ובין מלאחריה חייבת שכן ראוי להיות חוזר ר"י אומר אף מקבלי פתקין: ה המוצי' ככר לרשות הרבים חייב הוציאוהו שנים פטורין לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבים ורבי שמעון פוטר. המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו את החי במטה פטור אף על המטה שהמטה טפילה לו את המת במטה חייב וכן כזית מן המת. וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ חייב. ורבי שמעון פוטר: ו הנוטל צפורניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת. וכן הפוקסת. רבי אליעזר מחייב. וחכמים אוסרין משום שבות. התולש מעציץ נקוב חייב. ושאינו נקוב פטור. ורבי שמעון פוטר בזה ובזה:

פרק יא

א) **הזורק** כו' ובגמ' מכדי זריקה

פרק יא

הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים מרשות הרבים לרשות היחיד חייב

ג) **כאוקמתא** דרבי יוחנן ורבא :

ד) **ובאמת** הדרי בהו אביי ורבא והפכו שיטתן נמצא רבא כר' יוחנן. ומ"ש ולבתר ג' אולי חסר כאן וצ"ל ולבתר קאמר ג' דהדרו בהו :

דהא

במשכן. אם כן מרה"י לר"ה או מר"ה לרה"י מפני מה חייב דהא לא היו זורקין כלל הקרשים [א]. ועוד יש להקשות מאי פריך הוצאה היכא כתיבה ולא אשאר מלאכות. ונ"ל דהך דהוי במשכן חשיבה קרי לה אב אע"ג דלא כתיב. אבל הוצאה אע"ג דהוי במשכן אי דלא כתיבה לא הוי חשיב אב. כדקאמר בסמוך אי נמי הך דכתיב' כו' ופי' התוס' דמשום הוצאה נקט אי נמי כו'. ובהוצאה יש מושיט ומעביר וזורק. והאב הוא הוצאה שהוא מושיט [ב]. וקפריך הגמ' הכי מכדי זריקה תולדה דהוצאה. פי' מושיט מרה"י לר"ה חייב וכן זורק. מושיט מר"ה לרה"י חייב וכן זורק. אבל מרה"י לרה"י ור"ה באמצע שאי אפשר למצוא במושיט גם בזורק פטור אף שאפשר למצוא במעביר מרה"י לרה"י דרך ר"ה. דמעביר גופי' תולדה ואין נותנין תולדה לתולדה. וזהו שפריך מכדי זריקה תולדה דהוצאה ולא דמעביר. דאם היתה תולדה דמעביר הי' מרה"י לרה"י ור"ה באמצע חייב. אלא וודאי זריקה תולדה דהוצאה דהיא אב דכתיבה ולא מעביר. הוצאה גופ' היכא כתיב' ואמר רבי יוחנן כו'. ולהכי פריך אשכחן הוצאה הכנסה היכי כתיבה דכיון דקאמרת הזורק מר"ה לרה"י חייב ע"כ הכנסה נמי כתיב' והו"ק. מרשות היחיד לרה"י ור"ה באמצע ר"ע מחייב וחכמים פוטרין. למעלה מי' לד"ה פטור. למטה מג' ד"ה חייב כי פליגי מג' ועד עשרה:

ב) **כיצד** כו' חולית הבור והסלע כו'. קמ"ל בזה בור וחולייתו מצטרפין והצירוף בין לגובה בין לרוחב [ג]. והצירוף לרוחב דהיינו שחולית הבור גבוה י"ט מארץ בלא עומק הבור ומחמת חלל הבור נעשה הרוחב ד"ט כשיתן נסר למעלה מצטרף כהאי גוונא וחייב [ד]. ולעומק דהיינו שהבור רחב ד"ט ואינו עמוק י"ט מצטרף גובה החוליא לעמק י'. ואז אינו חייב אלא בזורק לתוך חלל הבור. אבל איתא בירושלמי דאינו מצטרף החלל לרוחב אלא אם יש בב' כותלים רוב ד'. ובזה מתורץ בסוגיא דכוורת קושית התוס' על רש"י [ה]. ונקט סלע לאשמעינן דאף שמגביה למעלה מי"ט כשנותן על הסלע חייב כמו המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב [ו]:

חייב מרשות היחיד לרשו' היחי' ורשות הרבי' באמצע רבי עקיבא מחייב וחכמים פוטרין: ב כיצד. שתי גזוזטראות זו כנגד זו ברשו' הרבים המושיט והזורק מזו לזו פטור היו שתיהן בדיוטא אחת המושיט חייב והזורק פטור שכך היתה עבודת הלוים שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים מושיטין הקרשים מזו לזו אבל לא זורקין. חוליות הבור והסלע שהן גבוהים עשרה ורחבן ארבעה

הנוטל

הזורק

א) **דהא** כל הוצאה מעגלות ילפינן לה כמבואר מ"ט ב': ב) **דהא** בריש מכילתין מפ' יציאות השבת במושיט ע"ש בדברי רבינו: ג) **ע'** בתוס' צ"ט א' בד"ה מסייע ובתוס' ק' ע"א ד"ה רחבה: ד) **זה** מבואר בתוס' צ"ט הנ"ל וכתבו דצריך דווקא שתהי' החוליא בעצמה גבוה י' ואז מחייב הנוטל והנותן על גבה ע"ש דדייקו ממתני':

ה) **שהקשו** שם אהא דפירש"י גידוד ה' ומחילה ה' היינו שעשה מחילה ה' על בור עמוק ה' והקשו דהא תנן בור וחוליתה מצטרפין וא"כ היכי פליג רב חסדא לומר אין מצטרפין. ולפי הירושלמי י"ל דס"ל לרב חסדא דה"ה בגיבה דווקא אם אי' רוב י' באחד מהן משא"כ בגידוד חמשה ומחילה חמשה ודוק. ועוד איפשר דט"ס בכאן ונ"ל קושית התוס' על כ"ח שהקשו שם דחשיב חלל הכוורת ד' לבד הדפנות והקשו דהא בור וחוליתה מצטרפין ג"כ לרוחב ולפי הירושלמי ניחא דהא בכוורת הדפנות אינם רחבים רק ב' חומשי טפח ויש לפקפק בזה:

ו) **ע'** בתוס' צ"ט ב' ד"ה או דלמא:

עי'

הנוטל מהן והנותן על גבן חייב פחות מכן פטור: ג הזורק ארבע אמות בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באויר. למטה מי' טפחים כזורק בארץ. הזורק בארץ ד' אמות חייב זרק לתוך ד' אמות ונתגלגל חוץ לארבע אמות פטור חוץ לד' אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות חייב: ד הזורק בים ד' אמות פטור אם היה רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק בתוכו ארבע אמות חייב וכמה הוא רקק מים פחות מי' טפחים. רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק בתוכו ארבע אמות חייב: ה הזורק מן הים ליבשה ומן היבשה לים ומן הים לספינה ומן הספינה לים ומן הספינה לחבירתה פטור ספינות קשורות זו בזו מטלטלין מזו לזו אם אינן קשורות אף על פי שמוקפות אין מטלטלין מזו לזו: ו הזורק ונזכר לאחר שיצאת מידו קלטה אחר קלטה כלב או שנשרפה פטור

זרק

ג) **הזורק** ד"א בכותל כו' למטה מי"ט כזורק בארץ. ובדבילה שמינה איירי חוץ לד"א ונתגלגל תוך ד"א חייב. לר' חלקי' ז). בפחות מג'. אע"ג דלא נח. ולרבא דווקא בנח כ"ש. אפילו העמידו הרוח כ"ש ח). ובעירובין פרק י' משנה ג' משהגיע לי"ט הופכו על הכתב לר' חלקי' אתי כפשוטא בפחות מג'. ולרבא חסורי מחסרא ט). והלכה כר' חלקי':

ד) **הזורק** בים ד"א פטור כו' אם הי' רקק מים ור"ה כו' וכמה הוא רקק. פי' לריכה ג' תנאים א'. פחות מי"ט תנאי הב' רקק מים דהיינו שלא יהא מים לבד. ותנאי הג' ר"ה מהלכת בו. ושני תנאים הם נשמעים מדלעיל. דמתחיל רקק מים ור"ה מהלכת בו. אלא לאשמעינן בין בימות החמה בין בימות הגשמים. בין פחות מד' ובין רחב ד' י). ור"ה מהלכת [נקט] תרי זימני לאשמעינן דהילוך ע"י הדחק שמי' הילוך:

ה) **הזורק** מן הים ליבשה. פי' מן כרמלית לר"ה או בהיפך. מן הים לספינה מן הכרמלית לרה"י או להיפך. מן הספינה לחבירתה דהוי מרה"י לרה"י דרך מקום פטור. ספינות קשורות זו בזו מטלטלין מזו לזו. פי' אפי' של ב' בני אדם וע"י עירוב ואם יש בספינה בתים לריכין הבתי' עירוב ושאר בני הספינה פטורין מערוב דהוי בית שער. אם אינן קשורות אע"פ שמוקפות אין מטלטלין. ואע"פ שעירבו דכרמלי' שביניהו מבטל העירוב:

ו) **הזורק** ונזכר לאחר שילאת מידו או שלא נזכר וקלטה אחר או כלב כו'. וג' חלוקים יש. נתכוין שתנוח בין ביד אדם בין בפי כלב חייב קלטה פטור. נחה בלא כוונה ביד אדם חייב בפי כלב פטור יא]. והא דקתני קלטה יב]. לאפוקי נתכוין

ז) **צ"ז** ע"א ח) **ע'** תוס' ק' ע"א ד"ה אחזתו: ט) **ע'** בעירובין ל"ה ב':

י) **זה** מוכח מדנקט רקק תרי זימני ונקט כולהו אוקימתא דבגי':

יא) **ג'** הילוקים אלו מבוארים. נתכוין שתנוח בפי הכלב מימרא דרבא ק"ב א' זרק ונחה בפי כלב ומסיק דקא מכוין וע"ש בתוס' ד"ה אמר רבא. וביד אדם אפילו לא נתכוין רק דנח ממילא והוא מימרא דר' יוחנן ה' א' דידו של אדם חשובה כד' על ד' וע' בתוס' ד' ע"ב בד"ה אלא א"ר יוסף. ואם קלטה דהיינו שנעקר ממקומו וקבלה. (ע' רש"י ק"ב א' בד"ה קלטה) פטור אפי' באדם:

יב) **פי'** גבי כלב דהא אפי' נחה פטור. ומשמעות לשון רש"י הנ"ל דמפרש קלטה כלב היינו נחה

בפי

זרק לעשו' חבורה בין באדם בין בבהמה ונזכר עד שלא נעשית חבורה פטור זה הכלל כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה. תחלתן שגגה וסופן זדון תחלתן זדון וסופן שגגה פטורין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה:

פרק יב

הבונה כמה יבנה ויהא חייב הבונה כל שהוא והמסתת והמכה בפטיש ובמעצד הקודח כל שהוא חייב. זה הכלל כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת בשבת חייב. רבי שמעון בן גמליאל אומר אף המכה בקורנס על הסדן בשעת מלאכה חייב מפני שהוא כמתקן מלאכה:

ב **החורש** כל שהוא המנכש והמקרסם והמזרד כל שהוא חייב המלקט עצים אם לתקן כל שהן. אם להיסק כדי לבשל ביצה קלה

נתכוין בפי כלב ומשום דקתני באדם קלטה אבל בחמת אפי' נחה יג]. פטור. ודווקא נזכר ולא שכח אבל חזר ושכח חייב. וזהו שמסיים עד שתהא תחילתו וסופו שגגה אע"פ שבאמצע ידע. וזה חומר בזורק מבמעביר דאלו מעביר ב"א בשוגג וב"א במזיד וב' א' בשוגג פטור. וזורק [חייב] ועוד יש ב' חילוקים. למעלה מי"ט מעביר חייב יד]. וזורק פטור. ופחות מג' לרבא טו]:

פרק יב

א) **הבונה** כמה יבנה כו'. וכן הכותל גבשושית בבית. או (טמן) [טמס] גומא בבית חייב משום בונה ובשדה חייב משום חורש. המסתת והמכה בפטיש ובמעלד. פי' פטיש א]. הקודח כ"ש חייב. ופליגא בגמרא דלשמואל המסתת והקודח חייב משום מכה בפטיש. ולרב חייב אף משום בונה. דכן משמע בגמ' דקאמר אבל בהא אימא מודה לשמואל דהוה לי' למימר אבל בהא פטור. אלא ודאי כדפי' ב]. ופסקינן כשמואל במסתת משום דר' יוחנן סבר כוותי' אבל בקודח מידה ר' יוחנן לרב. והלכה כרב לגבי שמואל. ולפי זה סידר המשנה. הבונה כו' והמסתת והמכה בפטיש כו' ואח"כ הקודח דיש בה תרתי בונה ומכה בפטיש ג]. זה הכלל כל העושה כו'. פי' אפי' אם מתקיימת כן בשבת לבד נמי חייב אף שיוסיף אחר השבת ד]. כמו דחק קפיזא בקבא. הואיל ומחשיב אותה לשבת הוי מתקיימת בשבת וחייב: רשבג"א כו' בשעת מלאכה כו' ודוקא בשעת מלאכה אבל שלא בשעת מלאכה פטור. ומשכחת כגון שעושה מלאכה בע"ש בה"ש. והכה בקורנס משהשכה או שעשה מלאכה באופן שאין חייב עדיין עלי' והכה בקורנס על הסדן חייב:

ב **החורש** כ"ש. המנכש תולש עשבים רעים. המקרסם קוצץ ענפים יבשים. ופי' מקלתן משבר. והמזרד קוצץ ענפים לחים כולם חייב. פי' משום נוטע ה). המלקט עלים. פי'

בפי כלב ע"ש. ורבינו תירץ למה נקט לשון קלטה: יג) **פי'** בלא כוונה:

יד) **מימרא** דר"א נ"ב ע"א וזורק פטור ע' בתוס' נ"ט ב' ד"ה או דילמא: טו) **ע'** ק' ע"א:

א) **ולהוציא** ממעלד שבסוף ב"ק: ב **ע'** בפיר"ח הנדפס מחדש בש"ס ווילנא ולא משמע שם הכי:

ג) **ע'** בתוס' ק"ב ע"ב ד"ה העושה:

ד) **ולכן** קתני בשבת לבסוף אחר ומלאכתו מתקיימת:

ה) **הרמב"ם** מפרש קרסום בירקות. ובמו"ק מלינו קרסום באילנות וכן במס' שביעית (וע' בעוקלין לענין

פי' עוקרן עם השורש. אם לתקן כ"ע חייב משום חורש.

ג **הכותב** ב' אותיות בין כו' בין בשמאלו פי' ששולט בשתי ידיו. בין משם אחד. פי' ג"ג ו). בין משני שמות א"ב אבל א"א פטור. בין משני סממניות פי' דיו וכחול ז). א"ר יוסי כו' אלא משום רושם. פי' דאילו רושם לבד נמי חייב. ובין ב' רשימות על נסר אחד. או רשימה אחת על ב' נסרים אמר ר' ל"ל ר' יהודה מצינו שם קטן כו'. ולענין הלכה דסתום ועשאו פתוח פסול כשיכתוב שם משמעון פטור וכן דן מדניאל דטעם חיובו מחמת שכוונתו לכתוב שם קודם שכותב שמעון והוי המם פתוחה ואין זה תיבת שם. שהתם המם סתומה. וד' מחלוקת בדבר זה לת"ק אם נתכוין לש"ש. ובברייתא ר"י משום ר"ג שם משמך את מתתן נמי חייב ולרבי יהודה ב' אותיות משתי שמות כמו נח מנחור דוקא ולר' יוסי אפי' רושם וכ"ע א"א:

ד **הכותב** ב' אותיות כו' כתב בדיו פי' דיו דיותא. בסם סמא בסקרא סקרתא הוא צבע אדום. בקומס גומא ובקנקנתוס

קלה. המלקט עשבים אם לתקן כל שהוא. אם לבהמה כמלא פי הגדי:

ג הכותב ב' אותיות בין בימינו בין בשמאלו בין משם אחד בין משני שמות בין משני סממניות בכל לשון חייב אמר רבי יוסי לא חייבו שתי אותיות אלא משום רושם שכך היו כותבין על קרשי המשכן לידע איזו בן זוגו אמר רבי מצינו שם קטן משם גדול שם משמעון ושמואל נח מנחור דן מדניאל גד מגדיאל:

ד הכותב שתי אותיות בהעלם אחד חייב כתב בדיו בסם בסיקרא בקומוס ובקנקנתום ובכל דבר שהוא רושם על שני כותלי זויות ועל שני לוחי פנקס והן נהגין זה עם זה חייב הכותב על בשרו חייב

המסרט

לענין זירוז) והחיוב מפרש הרמב"ם בפ"ח מהל' שבת דחייב משום חורש דהיינו ליפות את הקרקע כדקתני בברייתא בגמ' וכן משמע במתני' דכולה בחורש איירי ולדעת רש"י מחייב משום נוטע שמתקן את האילן שיגדל היטב ונקט להו הכא משום דכולן שיעורן בכ"ש במלאכת קרקע:

ו) **רש"י** פי' משם אחד שתיהן אלפין. ורבינו פי' ג"ג משום דא"א לא מצינו לשום תנא דמחייב. דהא הוי ס"ד לר"ש דמחייב ומסיק דר"ש לקולא. ולא מצינו לומר דחייב בשני אלפין רק לר' יוסי דמחייב משום רושם והנה זה תלוי בשני תירוצים שבגמ' אהא דפריך דאשמאל לא ליחייב דאין דרך כתיבה בכך ומשני אביי בשולט בשתי ידיו ורב יעקב משני הא מני ר' יוסי הוא, וא"כ אביי מפרש דת"ק לאו ר' יוסי היא ולדידי' ע"כ משני שמות היינו גג כמ"ש רבינו. ולרב יעקב דמתני' ר' יוסי היא דחייב משום רושם. וה"ה בא"א כרש"י:

ז) **כתב** הרשב"א בשם רב האי דשני סמניות שאינן אותיות ידועות בכתב שהן נקראות אלא סימנין בעלמא כגון נוכין הפוכין כו'. וכן הרמב"ם מפרש כרב האי דסימניות מלשון סימן. אבל רש"י פירש סמניות שהוא מלשון סם ולכן פי' בדיו ובסיקרא. והרב קרבן עדה בירושלמי השיג על פירש"י מירושלמי דקאמר מאן תנא סימוניות ר' יוסי והיינו כרב האי שאע"פ שאינם אותיות רק סימן חייב כמו ר' יוסי דמחייב משום רושם ולפירש"י מה ענינם זה לזה אמנם באמת לפירש"י יש לתרץ דע"כ תלמודא דידן אינו מפרש כן דהא פליגי בגמ' דידן אביי ורב יעקב ולאביי רישא לאו ר' יוסי היא ואילו הוי מפרש אביי סימניות כירושלמי א"כ סוף סוף מתני' כולה ר' יוסי היא וא"כ למה לי' לדחוקי נפשי' ולאוקמי מתני' בשולט בשתי ידיו אלא ע"כ לאביי פירש סמניות כרש"י ואם נאמר דרב יעקב מפרש כרב האי וכירושלמי הוי לי' לגמ' לפרושי פירוש אחר בתיבת סמניות לרב יעקב ומדלא פריש ש"מ בהא לא פליג אאביי. ולכן פי' רבינו ג"כ כפירש"י אמנם שינה מעט דרש"י כתב דיו וסיקרא ורבינו

כתב

ובקנקנתוס חרתא דאושכפי. ובכל דבר שהוא רושם לאתויי מי עפצא ומי טריא ומי אברא ח). ושחור ושיחור. על שני כותלי זויות פי' מבפנים אבל מבחוץ אף דסמוכין זה לזה פטור דאין נקראין בבת אחת ט):

דאמר מעביר עליו הקולמס ומקדשו דחשיב ני' כתיבה קמ"ל דפטור. נתכוין לכתוב חית וכתב ב' זיינין לא נתקיימה מחשבתו או אחת בארץ ואות אחת בקורה (חסר):

ה) **כתב** במשקין כו' באבק דרכים בפ' (ר"ת ב' פי') עם האבק כתב. וכן באבק סופרים והוא כמו כתב במשקין י). לאחר ידו אע"פ שכתיבה היא כיון שנינה מדרך הכתיבה. כתב אות אחת סמוך לכתב. פי' לאפוקי מדר"א דאמר ואחת על האריגה חייב. אבל כתב אות אחת והשלים הספר חייב. וכתב על גבי כתב לאפוקי מדר"י

המסרט על בשרו ר' אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר: ה כתב במשקין במי פירות. באבק דרכים. באבק הסופרים ובכל דבר שאינו מתקיים פטור לאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפיקו. כתב אות אחת סמוך לכתב וכתב על גבי כתב נתכוין לכתוב חי"ת וכתב שני זייני"ן אחד בארץ ואחד בקורה. כתב על ב' כותלי הבית. על שני דפי פנקס ואין נהגין זה עם זה פטור. כתב אות אחת נוטריקון ר' יהושע בן בתירא מחייב וחכמים פוטרין: ו הכותב שתי אותיות בשתי העלמות אחת שחרית ואחת בין הערבים רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרין:

פרק יג

רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ואחת על האריג חייב וחכמים אומרים בין בתחלה בין בסוף שיעורו שני חוטין: ב העושה שתי בתי נירין בקירוס בנפה בכבר' ובסל חייב והתופ'

שתי

פרק יג

ב **העושה** שתי בתי נירין. פי' הבתים שחוטים עוברים בהם א). וכן בקירוס ובנפה ובכברה הכל קאי אעושה ב' בתים. ונפה הוא מנפה בה קמח. וכברה מנפה בה החטים לאחר כתישה. והקורע על מנת לתפור ב' תפירו'. פי' אפי' קורע תפירה אחת וכוונתו לתפרה בשתי תפירות ב):

הקורע

כתב דיו וכחול. ואפשר טעם רבינו ממתני' דלקמן דחשיב סס וסקרא משמע דסקרא אינו נקרא סס. וכאן תנן סמניות:

ח) **ע'** גיטין י"ט א' ל"ק הא באברא הא במיא דאברא:

ט) **דייק** לה מדקתני והן נהגין זה עם זה משמע הא לא נהגין אע"פ שסמוכין בקרן זוית פטור וסיפא דקתני על ב' כותלי הבית לאו דווקא וה"ה בקרן זוית מבחוץ:

י) **משמע** אבל לרשום באצבעו בתוך האפר מותר לכתחלה וע' בסי' ש"מ במ"א ס"ק ט' ובביאור הגר"א ס"ק ז':

א) **ע'** מ"ש רבינו לעיל בכלל גדול:

ב) **ע'** לעיל ע"ב ע"ב לענין מוחק וה"ה כאן וכן מוכח מלשון הרמב"ם שכ' הקורע כדי לתפור ב' תפירות פי' מקום שיש בו כדי לתפור ב' תפירות ולא כתב הקורע ב' תפירות:

עי'

ג **הקורע** בחמתו ועל מתו כו' פטורין אע"ג דמתקן אלא יצרו כיון דאסור לעשות כן . ג) . ועל מתו שאינו חייב לקרוע עליו ואינו אדם כשר ולא [קאי] בשעת יציאת נשמה :

ד **שיעור** המלבן כו' כמלוא רחב הסיט כפול. ושיעור הסיט ב"ט וכפול ד"ט . ופי' בגמ' חד מחוי כפוף וחד מחוי פשוט ופי' פשוט הוא מן גודל לזרת כשמרחיב ומאן דמחוי כפוף הוא מן גודל לזרת סביב כל האצבעות והוא חצי אמה זהו שאמרו והזרת חצי אמה . ולפי הירושלמי הוא שליש אמה ד) :

ה **רי"א** הצד צפור למגדל . בצפור דרור לפיכך פטור עליו בבית . וצבי לבית וחכ"א כו' וצבי לגינה ולחצר ולביברין ובגמ' פריך אין לדין חי' ושוף מן הביברין ומשני חי' אחי' לא קשיא כאן בביבר גדול כאן בביבר קטן . ופי' ביבר גדול דלא מטי בחד שיחא. ולא נפלי טולי אהדדי . ולית לי' עוקלי' . ועוף אטוף לא קשי' כאן במקורה וכאן שאינו מקורה . רשב"ג אומר כל המחוסר צידה פטור כו'. היכי דמי מחוסר צידה דאומר הבא מצודה כו' ואטוף קאי ה) :

הא למה זה דומה כו' וכן

ישב

שתי תפירות והקורע על מנת לתפור שתי תפירות : ג הקורע בחמתו ועל מתו וכל המקלקלין פטורין . והמקלקל על מנת לתקן שיעורו כמתקן : ד שיעור המלבן והמנפץ והצובע והטווה כמלא רחב הסיט כפול והאורג שני חוטין שיעורו כמלא הסיט : ה רבי יהודה אומר הצד צפור למגדל וצבי לבית חייב וחכמים אומרים צפור למגדל וצבי (לבית) ולחצר ולביברין רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל הביברין שוין זה הכלל כל המחוסר צידה פטור שאינה מחוסר צידה חייב : ו צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו שנים פטורין לא יכול אחד לנעול ונעלו שנים חייבין ורבי שמעון פוטר : ז ישב האחד על הפתח ולא מלאהו ישב השני ומלאהו השני חייב . ישב הראשון על הפתח ומלאהו ובא השני וישב בצדו אף על פי שעמד הראשון והלך לו הראשון חייב והשני פטור הא למה

זה

ג) **ע'** בתוס' ק"ה ב' ד"ה לא צריכא דלמסקנא איכא לאוקמי מתני' ובריית' כר' יהודא ומתני' דלא עביד למירמא אימתא דאסור לעשות כן ולכן פטור ובריית' דעביד למירמא אימתא בכה"ג דשרי ולכן קתני הקורע בחמתו חייב ומ"ש התוס' דלא ניחא לו לאוקמי מתני' הכי דא"כ פשיטא תרץ רבינו כאן דקמ"ל אע"ג דמתקן אלא יצרו וע' במגיד משנה פ"ח מהל' שבת הל' ח' שכ' לדעת הרמב"ם דהא דפריך וכה"ג מי שרי לאו להקשות על הדין שאמרו מתקן אלא יצרו אלא אחול קאי ופריך דה"ל לסיים ודבר זה אף בחול אסור אבל לענין חיוב שבת כולן שוין אבל רש"י פליג ומפרש הברייתא דווקא בגוונא דשרי ורבינו מפרש כרש"י. ועתה לא תקשו קושית התוס' פשיטא דלאו פשיטא היא דהא לדעת הרמב"ם בחמת חייב אע"ג דאסור מ"מ חייב דעביד נחת רוח ליצרו ולאו מקלקל הוא והטעם דרצה רבינו לאוקמי מתני' כר' יודא דסיפא ע"כ כר' יהודא דמקלקל בחבורה פטור וע' רש"י ק"ו ע"א בד"ה מתני' ר' יהודא ואע"ג דרישא דמתני' אוקימנא כר"ש דקתני קורע על מתו פטור סיפא ר"י עכ"ל ורש"י לטעמי' וע' בתוס' ק"ה ב' ד"ה הא ר' יהודא דעל מתו נמי מתרץ בהאי פירוקא ורבינו דקדק לפרש בחמתו דאתיא כר' יהודא דווקא וכן בעל מתו נקיט תירוץ קמא דבגמ' :

ד) **ע'** תוס' מנחות ל"ה ע"ב ד"ה וכמה וע' בפיוט אז ראיתי בפ' שקלים וע' בתוס' עירובין כ"א א' ד"ה אחד וע' בשנות אליהו פ"ג דערלה מ"ב ותבין היטב מ"ש רבינו כאן :

ה) **ע'** בתוס' ק"ו ע"ב ד"ה הלכה :

עי'

ישב לו לפור תחת כנפיו יושב ומשמרו עד שתחשך:

פרק יד

א **שמונה** שרצי' כו' הצדן והחובל בהן חייב. צידה חייב בסתמא דסתמא לצורך א). והחובל בהם חייב משום נטילת נשמה אע"פ שלא יצא הדם רק נצרר הדם. דכיון דיש להם עור אין הדם ממהר לצאת ובאותו מקום הוי נטילת נשמה. ושאר שקצים ורמשים החובל בהן פטור. פי' אם נצרר הדם פטור דכיון דאין להם עור אם היתה חבורה ממש היתה יוצאה לחוץ אבל יצא הדם לחוץ חייב ב). הצדן לצורך חייב. פי' שאמר בפי' שצריך ושלא לצורך פטור. פי' סתמא הוי שלא לצורך ג). חיה ועוף שברשותו הצדן פטור

זה דומה לנועל את ביתו לשומרו ונמצא צבי שמור בתוכו:

פרק יד

שמונה שרצים האמורים בתורה הצדן והחובל בהן חייב ושאר שקצים ורמשים החובל בהן פטור הצדן לצורך חייב שלא לצורך פטור חיה ועוף שברשותו הצדן פטור והחובל בהן חייב: ב אין עושין הילמי בשבת אבל

עושה

דכילודין ועומדין קן. והחובל בהן חייב דיש להן עור. ונמצא יש ד' חילוקי דינים (א') צדן וחובל חייב בשמונה שרצים. (ב') וצדן וחובל פטור בשקצים ורמשים בסתמא (ג') ובפי' לצורך צד חייב וחובל פטור (ד') וחיה ועוף [שברשותו] צד פטור וחובל חייב. ופי' שקצים הם שפרים ורבים ופי' רמשים שאינם פרים ורבים ד):

ב **אין** עושין הילמי בשבת פי' מי מלח מרובין שרגילין ליתן (בכבשונות) (בכבשים) אסור לעשות אפילו ליתן לתוך תבשיל או לטבל בהן פתו ה): אבל עושה הוא מי מלח פי' מועט. א"ר יוסי כו' ואין הלכה כר' יוסי ומותר לעשות מועטין. ובלבד שלא יהא מי מלח עזין פי' שחלמון בילה צפה בהם

אין

א) **ע'** תוס' ק"ז ע"א ד"ה הצדן:

ב) **דלא** כדמשמע מרמב"ם פ"ח מהל' שבת הל' ט' וע' במגיד משנה שם:

ג) **ע'** בתוס' הנ"ל ובאמת דיוקא דרישא קשיא אדיוקא דסיפא וצ"ל כמ"ש רבינו:

ד) **באדרת** אליהו בראשית א' כ"ה כתב רבינו להיפך כי רמשים המה הפרים ורבים והשקצים המה הנולדים מעיפושים עכ"ל ותימא דהא בגמ' אמרו בדף ק"ז ע"ב אבל שאר שקצים ורמשים דפרים ורבים לא פליגי הרי דרמשים פרים ורבים וכן שקצים ובגמ' א"א לומר ולהגיה *) דהא עיקר מימרא דרב יוסף הוא לומר דמתני' אף כרבנן אתיא ובמתני' תנן שניהם וא"כ ע"כ שניהם פרים ורבים וצ"ל דר' ירמיה דאמר ר"א היא טעמי' משום דס"ל דשקצים ורמשים אחד מהם הוא שאינם פרים ורבים וא"כ ע"כ ר"א היא ודו"ק:

ה) **ע'** בשו"ע סי' שכ"א אין עושין כו' לתת לתוך הכבשים ולאו דוקא לתת אלא כיון שרגילין כך כמ"ש כאן דאל"ה הי' לו לפרש המשנה שניהם במרובים אלא שאם כוונתו לטבל מותר אלא ודאי אף בכה"ג אסור:

עי'

---

*) ע' בלחם משנה פי"א מהל' שבת הל' ב' דחא דאמרינן והרי פרעוש דפרח ורבה לאו דווקא אלא פי' דהוי כמו פרה ורבה שאינו נעשה מזיעה והן הן דברי הר"ן פ"ק דשבת במתני' דלא יפלה. וכאן לא שייך האי תירוץ כמובן וצ"ל כמ"ש. והנה בירושלמי פ"ק איתא אמר חזקיה ההורג כינה כאלו הורג גמל הרי דס"ל כר"א. וצ"ל טעמי' משום דמתני' דכאן כר"א אתיא כדעת ר' ירמי' ופסק כסתמא דמתני' דכאן. אלא דקשה דהא מצינו סתמא להיפך דתנן לא יפלה לאור הנר משמע הא ביום מותר ולא גזרינן שמא יהרוג הרי דלא כר"א כמו שאמרו שם בגמ' דאי ר"א היא לא יפלה את כליו אפי' ביום. ויש לומר דס"ל לחזקיה כרב הונא שם דף י"ב דאמר הלכה מולל וזורק וזהו כבודו ואפי' בחול. ופי' הר"ן דה"ק מולל וזורק. וה"ק דמן הדין הי' לנו להתיר אפי' להרוג. אלא דזהו כבודו ואפי' בחול ולפי שיטת הירושלמי יש לפרש להיפך דר"ה כר"א ס"ל וה"ק הלכה מולל וזורק. וכ"ת לגזור לר"א שמא יהרוג. ולכן קאמר וזהו כבוד ואפילו בחול.

פי'

ג **אין** אוכלין איזוב יון כו' פי' שאין מאכל בריאים כלל. כל האוכלין אוכל אדם לרפואה. פי' כיון שדרכן לאוכלן אף שהם רפואתו מותר ואף שמתכוין לרפואה ו). וכן במשקין. חוץ ממי דקלים וכוס עקרין. ודוקא אשה שותה ז). אבל לאנשים אפילו הוא זקן וסרים דהמסרס אחר מסרס חייב. אבל שותה הוא מי דקלים לצמאו פי' שכוונתו לצמאו אף שהם רפואתו כיון שאין מתכוין בכך. וכן סך שמן כו':

עושה הוא את מי המלח וטובל בהן פיתו ונותן לתוך התבשיל אמר רבי יוסי והלא הוא הילמי בין מרובה ובין מועט ואלו הן מי מלח המותרין נותן שמן בתחלה לתוך המי' או לתוך המלח:

ד **החושש** בשיניו לא יגמע כו' פי' לגמע ופולט. אבל מגמע ובולע. ואם מפני ריח הפה מותר לפלוט ח). החושש במתניו לא יסוך יין וחומץ. פי' משום דאין דרכן בסיכה. אבל סך כו' דדרכו בחול בכך. ולא שמן ורד כו' ר"ש כו' ואין הלכה כר"ש:

פרק טו

א **אלו** קשרים כו'. ג' חלוקי דינים בקשרים יש שחייב חטאת ויש

ג אין אוכלין איזוב יון בשבת לפי שאינו מאכל בריאים אבל אוכל הוא את יועזר ושותה אבוב רועה כל האוכלין אוכל אדם לרפואה. וכל המשקין שותה חוץ ממי דקלים. וכוס עיקרים מפני שהן לירוקה. אבל שותה הוא מי דקלים לצמאו. וסך שמן עיקרין שלא לרפואה: ד החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ אבל מטבל הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא. החושש במתניו לא יסוך יין והומץ אבל סך הוא את השמן ולא שמן ורד. בני מלכים סכין שמן ורד על מכותיהן שכן דרכם לסוך בחול. ר"ש אומר כל ישראל בני מלכים הם:

פרק טו

אלו קשרים שחייבין עליהן קשר הגמלין. וקשר הספנין וכשם שהוא

ו) **ע'** ברכות ל"ח ואס"ד לרפואה קא מכוין רפואה בשבת מי שרי כו' עד דמסיק גברא לאכילה קא מכוין ורפואה ממילא קא הויא ע"ש משמע דאם מכוון לרפואה אסור אלא דלשנא דמתני' כאן אוכל לרפואה משמע דכוונתו לרפואה וכן בשו"ע סי' שכ"ח וברמב"ם מבואר להדיא כן וצ"ל דגירסתם בברכות שם כגי' התוס' שם ואי ס"ד לרפואה עבדי לה: ז) **פי'** בחול:

ח) **נלמד** מתוספתא הובא ברי"ף בענין מלטכי אימתי לרפואה ואם מפני ריח הפה מותר. וה"ה כאן:

עי'

פי' דכיון דבחול אין דרכו להרוג שאין זה דרך כבוד ולכן לא גזרינן בשבת שמא יהרוג. ולכן במתני' קתני לא יפלה את כליו דווקא לאור הנר דביום ליכא למיגזר וזהו דעת חזקיה בירושלמי ודעת ר' ירמי' כאן בבבלי, ובזה יש לפרש דברי הירושלמי דגרסי' התם ולא יפלה כו' ואפי' בחול אסור שאינה דרך כבוד פי' דבר שאינו דרך כבוד אסור אפי' בחול. וא"כ אסור להרוג אפי' בחול ולכן שפיר לא גזרו לפלות אלא בלילה לאור הנר שמא יטה. אבל ביום מותר דלא חיישינן שמא יהרוג דאין דרכו בכך שאסור מפני שאינו דרך כבוד. ומביא תיכף הברייתא דפליגי אי גזרינן מלילה אטו הריגה. ומביא תיכף הא דחזקיא הנ"ל. וה"פ דלכו"ע להני תנאי כחזקיה דהורג כינה כהורג גמל. וטעמא דלא גזר מלילה אטו הרינה משום דדבר שאינו דרך כבוד אסור אף בחול ולכן לא גזרינן שמא יהרוג דאין דרכו בכך כנ"ל:

שהוא חייב על קישורן כך הוא חייב על התירן. רבי מאיר אומר כל קשר שהוא יכול להתירו באחת מידיו אין חייבין עליו: ב יש לך קשרים שאין חייבין עליהן כקשר הגמלין וכקשר הספנין קושרת אשה מפ. זחי חלוקה. וחוטי סבכה. ושל פסיקיא. ורצועות מנעל וסנדל. ונודות יין ושמן וקדירה של בשר ר"א בן יעקב אומר קושרין לפני הבהמה בשביל שלא תצא קושרין דלי בפסיקיא אבל לא בחבל. ר' יהודה מתיר. כלל אמר רבי יהודה כל קשר שאינו של קיימא אין

חייבין

ויש שפטור אבל אסור. וזהו שאמר יש לך קשרים שאין חייבין עליהם חטאת. ויש שמותר לכתחילה. וזהו שאמר קושרת אשה מפתח חלוקה כו'. וכן בסיתרן ג' דינין הנ"ל. קשר הגמלין פי' מנהיגי גמל [א]. וקושרים בנקב חוטם הגמל חבל כמו טבעת. וכן בספינה והוי קשר ש"ק: ב **יש** לך קשרים כו' פי' רצועה ארוכה שקושרים בטבעות הנ"ל. קושרת אשה אפי' לכתחלה ויש בזה ב' שיטות. לרש"י קשר של קיימא הוא לעולם חייב חטאת ושאינו למומו פטור אבל אסור ושמתירו בכל יום מותר לכתחלה [ב]. ולרי"ף קשר ש"ק הוא של מעשה אומן ולעולם חייב חטאת. חדא מינייהו פטור אבל אסור לא הא ולא הא מותר לכתחלה [ג].

מפתח חלוקה אע"פ שיש לה תרי עברי דשא [ד]. וחוטי סבכה אע"פ שיכולה לשלק מעל ראשה. ושל פסיקי' אע"פ שיש לה תרי עברי דשא [ה]. ורצועות מנעל וסנדל יש ג' חולקים. דמחוזא מותר לכתחלה וכל דבי תרי [ו]. ודת"ח פטור אבל אסור. ודאושכפי חייב חטאת ונודות יין ושמן אע"ג דאית לי' תרתי איסרי [ז]. וקדירה של בשר אע"ג דאית לה שלאכה: קושרין דלי בפסקי' אבל לא בחבל. פי' בחבל דגרדי פליגי ות"ק גזר ור"י לא גזר: **כלל** אמר ר"יכו' אין חייבין עליו. פי' אפי' חבל דעלמא אין כאן חיוב חטאת. ומש"ה לא גזר חבל דגרדי אטו חבל דעלמא [ח]. ובט' דברים לא

א) **ע'** בסי' שי"ז ס"ק ב' שהוא דומיא דספנין שהוא האומנין דלא אמר הספינות:

ב) **ע'** בדברי רבינו סי' שי"ז ס"ק ו' וברש"י קי"ב א' בד"ה בדבני מחוזא וברש"י שברי"ף:

ג) **ברי"ף** לא נזכר רק מעשה הדיוט וקשר של קיימא פטור אבל אסור אלא שנלמד מזה דה"ה להיפך מעשה אומן ואינו של קיימא ג"כ פטור אבל אסור וע' בשלטי הגבורים:

ד) **בגמ'** איתא תרי דש"י וע' פירש"י:

ה) **ע'** רש"י קי"ב א' בד"ה חייסא. ודפסיקייא נמי כה"ג איכא לשנויי ע"ש:

ו) **פי'** נמי מותר לכתחלה: ז) **בגמ'** איתא תרתי אוני:

ח) **מתרץ** בזה קושית התוס' קי"ג א' ד"ה כלל. ופירוש לדבריו דחבל דגרדי הוא קשר שאינו של קיימא ובכה"ג אף בחבל דעלמא אין חיוב חטאת ולכן לא שייך למיגזר חבל דגרדי אטו חבל דעלמא דהא בכה"ג דגרדי גם בחבל דעלמא אינו חייב חטאת אלא פטור אבל אסור דהוי דומיא דהיתר מנעל וסנדל בדרבנן דף קי"ב. אלא דקשה דא"כ מאי פריך בגמ' דר"י אדר"י מעניבה הא לא דמי כלל דעניבה איכא למיגזר אטו קשירה דהא בקשר של קיימא חייב חטאת ולכן גזר בעניבה של קיימא משא"כ בחבל דגרדי כנ"ל. וי"ל דסוגיא דהש"ס דכאן סמוך על סוגיא דפסחים בפ"ק דמוכח לה דר"י לא גזר בשבת דמשום חומרא דשבת מיבדל בדילי אלא דקשה דא"כ באמת לא גזר ר' יהודא אפילו היכא דאיכא חיוב חטאת כמו גבי לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וא"כ למה אמר כאן הכלל ליתן טעם למה לא גזר הא בלא"ה לא גזר דמיבדל בדילי כנ"ל. וצ"ל דר"י לדבריהם דרבנן קאמר להו לדיד לא גזרינן כלל דמיבדל בדילי אלא לדידכו למה תאסרו בחבל דגרדי כיון דאינו של קיימא ובכה"ג גם בחבל דעלמא ליכא חיוב

חטאת

לא גזר ר"י ו' במס' שבת וג' בגילה ט):

ג **מקפלין** את הכלים כו'. וה' תנאים לצורך שבת. ובאדם אחד. ובחדשים ובלבנים ואין לו אחרים להחליף י). אבל יש לו להחליף אפילו לצורך שבת אסור:

פרק יו

א **כל** כתבי הקודש מצילין כו'. פי' אע"ג דאסור להציל מפני הדליקה אפילו לחצר המעורבת משום דילמא אתי לכבויי. בכתבי קודש לא גזרו: בין שקורין בהם. פי' נביאים: ובין שאין קורין בהם. פי' כתובים: ואע"פ שכתובין בכל לשון. פי' מ"מ מצילן: טעונין גניזה. פי' מקק שלהן בין של כ"ך ובין כתובין בכל לשון טעון גניזה א): ומפני מה אין קורין בהם מפני ביטול בהמ"ד ודווקא בזמן ביהמ"ד. פי' קודם סעודה אבל שלא בזמן ביהמ"ד קורים בהן: מצילין תיק הספר עם הספר ודווקא כשהוא בתוך התיק. אבל אסור לתת אותו בתיק כדי שיצילו התיק. ובירושלמי יליף מחכני' מו"ע שכילולו איכון וכרבליהון ב): למבוי שאינו מפולש. פי' מבוי שתום מג' לדדין ולחי אחד

חייבין עליו: ג מקפלין את הכלים אפילו ארבעה וחמשה פעמים ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת אבל לא משבת למוצאי שבת. רבי ישמעאל אומר מקפלין את הכלים ומציעין את המטות מיום הכפורים לשבת. וחלבי שבת קריבין ביום הכפורי' (אבל לא של יה"כ בשבת) רבי עקיבא אומר לא של שבת קריבין בי"ה. ולא של י"ה קריבין בשבת:

פרק טז

כל כתבי הקודש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהן ובין שאין קורין בהן ואע"פ שכתובים בכל לשון טעונים גניזה ומפני מה אין קורין בהם מפני ביטול בית המדרש. מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין ואע"פ שיש בתוכן

מעות

חטאת ולמה תגזרו על חבל דגרדי. וא"ל רבנן לא. כיון דמיהדק ובכה"ג בחבל דעלמא קשר של קיימא הוא מיחלף להו חבל דגרדי בחבל דעלמא ודו"ק:

ט) **ן'** דשבת הס לא יקוב. ולא ימלא. כ"ט ב' אבל לא בחבל. קי"ג א'. מכבש של כובסין. קמ"א א'. מעלין את המדומע. שם ב'. אין סוחטין את הפירות אם לאוכלין מותר. קמ"ג ב'. ושאר דברים דמתיר ר' יהודא לאו משום דלא גזר הוא ודו"ק. וג' בגילה. קרצוף כ"ג א'. רואין מומין. כ"ו א'. מאזנים כ"ח א': י) **קי"ג** א' בגמ':

א) **מפרש** כרב חסדא ואע"ג דק"ל כר"ה ע' בא"ח בסי' של"ד בביאור הגר"א ס"ק י' דהאי דנא שרי הכל וע' בתוס' ד"ה אליבא ובר"ש:

ב) **ע'** בסי' של"ד במג"א ס"ק כ' שכ' כיון דמדינא אם שק מעות מונח במקום אחר ורוצה להביאו להניח בו תפילין אם אפשר לנער המעות צריך לנערו א"כ כ"ש דאסור להניח כיס התפילין בשעת הדליקה בשק מעות כדי להציל המעות ורבינו כ' שם בס"ק י"ח דע"כ ליתא לתי' דמר בר ר"א דף קי"ז דהא דאמרו רבנן לר"י בנו של ריב"ב אם מצילין תיק הספר עם הספר לא נפשיט את הפסח מעור היינו דשקיל לה בברזי שלא כדרך הפשט הא בדרך הפשט גם לרבנן אסור א"כ למה אמר ר"י בדף קל"ג ע"ב מאן תנא פירש אינו חוזר ר"י בנו של ריב"ב היא דכיון דפירש מן ההפשט אינו חוזר להפשיט דהא רבנן נמי לא התירו רק בברזי הא לאו הכי אסור א"כ כרבנן נמי אתיא אלא ודאי ליתא דמר בר ר"א וצ"ל כתי' הראשון דה"ק רבנן לר"י בנו של ריב"ב אם מביאין תיק שיש בתוכו מעות מעלמא להציל בו

מעות ולהיכן מצילין אותן למבוי שאינו מפולש בן בתירא אומר אף למפולש:

ב מצילין מזון ג' סעודות הראוי לאדם הראוי לבהמה כיצד נפלה דליקה בלילי שבת מצילין מזון שלש סעודות בשחרית מצילין מזון שתי סעודות במנחה מזון סעודה אחת רבי יוסי אומר לעולם מצילים מזון שלש סעודות: ג מצילין סל מלא ככרות. ואע"פ שיש בו מאה סעודות ועיגול של דבילה וחבית של יין ואומר לאחרים בואו והצילו לכם. ואם היו פקחין עושין עמו חשבון אחר השבת להיכן מצילין אותן לחצר המעורבת בן בתירא

אחד. בן בתירא אומר אף למפולש בלא לחי ג] :

ב מצילין מזון ג' סעודות. פי' אפילו בג' כלים. נפלה דליקה בלילי שבת. פי' קודם אכילה :

ג מצילין סל מלא ככרו' ואע"פ שיש בו מאה סעודות. פי' בהולאה אחת. ואפילו מקפל ומניח ומקפל ומניח בתוך הסל גדול. ועיגול של

דבילה וחבית של יין פי' שמליל מיני אכילה ושתי' ופירות. ואם היו פקחין בירא שמים עסקינן אע"ג דמהפקירא קא זכי לא ניחא לי'. דידע דמשום איסור שבת עביד הכי. ולא רולה להטריח בחנם. ולא הוי שכר שבת כיון דמעיקרא לאו אדעתא דשכר פעולה נחתי. מש"ה עושין חשבון לאחר שבת ושקיל אגרי' : ולשם

ש"ת. וע"כ לא אמרינן דאדהכי והכי ליסדינן, וא"כ משמע מדברי רבינו דס"ל דגם להביא תיק עם מעות מותר דלא כמג"א וא"כ קשה איך כ' רבינו כאן דאפילו תיק עצמו אסור לתת ש"ת בתיק כדי שילילו התיק. ועוד דזה מבואר לכו"ע דשרי. דהא ע"כ לא אמרי בגמ' אלא לענין המעות של התיק דאדהכי והכי ליסדינן אבל תיק בלא מעות לכו"ע מותר להביא וצ"ל דע"ס יש כאן וצ"ל „כדי שילילו התיק עם המעות" ושן הן דברי המג"א הנ"ל. והוא כמר בר רב אשי וכדפריך הש"ס דאדהכי והכי ליסדינן. ורבינו בביאוריו לא כתב שם רק לפרש סברא הראשונה בשו"ע כדרכו. וקושית רבינו מדף קל"ג ע"ב יש לתרץ דבאמת טעמא דרבנן דמפשיטין את עור הפסח כולו מפרש רבה בב"ח אמר ר"י דאמר קרא כל פעל ה' למענהו וכדמפ' רב יוסף ורבא. והא דקאמר מר עוקבא מאי אהדרו לי' חברייא לר"י בנו של ריב"ב ומפ' טעמייהו דמנדמין לתיק הספר פליג אדרבב"ח אר"י. דס"ל דגם לרבנן ליכא לורך גבוה בהפשטת העור מן החזה ולמטה ולכן הולרך להביא ראיה ממעות שבתיק שמלילין אותן בשביל הספר אבל לרבב"ח אמר ר"י כל ההפשטה הוא לורך גבוה לרבנן ולית לי' הא דאהדרו לי' חברייא כלל ולדידי' לרבנן מפשיטין את כולו כדרכו ולמר עוקבא צ"ל כמר בר ר"א דשקיל לה בברזי ולכן פי' הרמב"ם כרבב"ח אר"י ולכן כ' שמפשיטין את עורו כולו וע' בפ"א מהל' פסח הל' י"ד בכסף משנה ובלחם משנה שם וע' בתוס' קי"ז א' ד"ה דשקיל לה בברזי ועוד אומר ר"י כו' אמנם רבינו ס"ל דכיון דשקלו וטרו רב אשי ומר בר ר"א אליבא דמר עוקבא הלכתא כוותי' וכמר בר רב אשי דקיי"ל הל' כמותו בכל מקום בר ממיפך שבועה ואודיתא והא דהקשה רבינו מדף קל"ג ב' מעתה לא קשה כלל דהא התם רבה בב"ח אמר ר"י אמר לה והוא אזיל לטעמי' ודוק היטב ומ"ש רבינו הירושלמי נ"ל דכוונתו כך דז"ל הירושלמי מתני' בשאינו טפול לו אבל אם היה טפול לו כגופו הוא. ניחא תיק הספר עם הספר תיק התפילין עם התפילין. וע' בפי' הקרבן עדה ונראה דה"פ דמתני' היינו אפילו כשאינו מחובר התיק לספר דאי במחובר פשיטא דמלילין דכגופו הוא. (והיינו כדרך שעושין הספרדים התיק מחובר לס"ת בעלמו) וקאמר הירושלמי ניחא תיק הספר עם הספר. פי' דניחא השתא לשון תיק הספר עם הספר דמשמע דאינן מחוברין דאי במחוברין ספר בתיקו מיבעי' לי'. ומחמת שאין דיוק זה מוכרח כ"כ מסיק שם בירושלמי דשמע לה מן הדא באדין גובריא אילך כפיתו בסרבליהון הרי דנילולו הסרבלין בשביל זכות המו"ע אע"ג דלאו מחוברין נינהו הרי מוכח בירושלמי דגם על הכיס בעלמו כשאינו טפול הי' לריך להביא ראי' מחמו"ע בסרבליהון וכ"ש שאין להתיר להביא מעות ולהלילן עם הספר דהא לא דמי לסרבלין כלל:

ג) **מסקנא** דגמ' קי"ז ע"ב כרב אשי :

ד **ולשם** מוציא כל כלי תשמישו. פי' קערות וכוסות שצריך להשתמש בהן בשבת. ולובש כל מה שיכול ללבוש ר' יוסי כו' וחוזר ולובש ומוציא בגמ' משמע דזו דברי ת"ק דקאמר לובש ומוציא ופושט ולובש ומוציא ופושט דברי ר"מ ר' יוסי אומר י"ח כלים משמע דתו לא וכן משמע בעירובין ע"ש ד:

ה **ר'** שמעון בן ננס אומר כו' ר' יוסי אוסר בכלי חרש כו'. ובגמ' אמר רב יהודה אמר רב טלית שאחז בהן האור מצד אחד נותנין עליו מים מצד אחר כו' מיתיבי כו' ומשני הוא דאמר כר' שמעון בן ננס כו' מכלל דתנא קמא סרי וקשה על הפוסקים דלא פסקי כר' יהודה אמר רב דהא כאן מתורץ הוא שפיר. ובפרק כירה בסופו קאמר לימא תנן סתמא כר' יוסי כו' אלא אמר רב אשי אפילו תימא רבנן שאני הכא מפני שמקרב כיבויו ופי' רש"י דהוי מכבה ממש ואפילו רבנן מודו (חסר השלום המאמר) ה):

ו **עכו"ם** שבא לכבות כו' דנכרי משום שכירות הוא דעביד דיודע שישראל נותן לו שכר: קטן כו'. בקטן העושה לדעת אביו מיירי הכי שיודע שהכיבוי ניחא לאבוה

בתירא אומר אף לשאינה מעורבת: ד ולשם מוציא כל כלי תשמישו ולובש כל מה שיכול ללבוש ועוטף כל מה שיכול לעטוף ר' יוסי אומר שמנה עשר כלים וחוזר ולובש ומוציא ואומר לאחרי' בואו והצילו עמי: ה רבי שמעון בן ננס אומר פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחז בהן את האור מפני שהוא מחרך ועושין מחיצה בכל הכלים בין מלאים בין ריקנים בשביל שלא תעבור הדליקה רבי יוסי אוסר בכלי חרס חדשים מלאין מים לפי שאין יכולין לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדליקה: ו עכו"ם שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה מפני שאין שביתתו עליהן אבל קטן שבא לכבות אין שומעין לו מפני ששביתתו עליהן: ז כופין קערה על גבי הנר בשביל שלא תאחוז בקורה ועל צואה של קטן ועל עקרב שלא תישך אמר רבי יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר

חוששני

ד) **כן** פירש"י במתני' כאן ד"ה י"ח כלים דלר' יוסי אינו פושטן ולחזור וללבוש וא"כ האי חוזר ולובש הם דברי ת"ק ודלא כב"י סי' של"ד שמפרש אליבא דהרמב"ם דר' יוסי קאמר לה ולא ת"ק דהא בגמ' מוכח דת"ק קאמר לה דהוא ר"מ ת"ק דר' יוסי וע' בכסף משנה פכ"ג מהל' שבת הל' כ"ה שכ' דס"ל להרמב"ם דר"מ לאו היינו ת"ק דמתני' ונמצא כי תלתא תנאי הוי ור"מ ור' יוסי תרווייהו ס"ל דפושט וחוזר ולובש אבל ת"ק דמתני' לא ס"ל הכי ולכן פ' הרמב"ם כת"ק דמתני' וא"א לומר כן דהא בעירובין נ"ה ב' אמרינן דת"ק דמתניתין היינו ר"מ דברייתא ע"ש. אלא יש לפרש להיפך דהרמב"ם ס"ל דסיפא דמתני' ר"מ היא ור' יוסי פליג ע"ז ור"מ ור"י הל' כר' יוסי וכמ"ש רבינו וכן רש"י דלר' יוסי משמע י"ח כלים ותו לא דאינו חוזר ולובש ובעירובין שם מוכח ג"כ דר' יוסי לא ס"ל הכי דפריך שם וממאי דר"מ היא וקאמר דתני עלה ולובש ומוציא ופושט ולובש ומוציא כו' דברי ר"מ ולכאורה מאי מייתי דמתני' ר"מ היא דהא במתני' לא תנא ת"ק האי דינא כלל אלא נ"ל דהש"ס הכי דייק דתני דברי ר"מ ור' יוסי פליג עלה דדוקא י"ח קאמר כמ"ש רבינו וא"כ ע"כ דמסיים במתני' וחוזר ולובש לאו דברי ר' יוסי היא וא"כ מאן קתני לה ע"כ ת"ק הוא דתני לה וכיון דבברייתא ר"מ קאמר לה א"כ ע"כ ת"ק היינו ר"מ ודו"ק:

ה) **ע'** בסי' של"ד ס"ק ל"א ותבין:

פי'

חוששני לו מחטאת:

ח עכו"ם שהדליק את הנר משתמש לאורו ישרא' ואם בשביל ישראל אסור מילא מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור עשה עכו"ם כבש לירד בו יורד אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באין בספינה ועשה עכו"ם כבש לירד בו וירדו בו רבן גמליאל וזקנים:

לאבוה: כופין קערה [כו']. ועל עקרב שלא תישוך אמר ר' יהודה כו' דת"ק סבר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור. ומש"ה דאיכא קצת סכנה מותר לכתחילה. ור"י סבר מש"ל חייב והכא ליכא סכנה ודאית:

ח **עכו"ם** שהדליק כו' ואפילו מכירו דנר לאחד כו' וכן בכבש אבל במים דווקא שאין מכירו. ושוה הוא לבהמתו:

פרק יז

א **כל** הכלי' נטלין בשבת ודלתותיהן עמהם אע"פ שנתפרקו בשבת. פי' אע"פ שנתפרקו בחול נטלין בשבת דתיבת בשבת אניטלין קאי:

ב **נוטל** אדם קורנס לפצע בו את האגוזים בין קורנס של נפחים ושל זהבים אבל דבשמים קפיד עלייהו. קורדוס כו'. מגירה כו' מגריפה כו'. את הרחת ואת המזלג כו' כל הני דחשיב הכא כלים ניכסו ומלאכתן לאיסור. וקמ"ל דניטלין לצורך גופו והמלאכות השניות כאן דהוי לצורך שבת קמ"ל דמותרין לעשות כמו פליעת אגוזים וחתיכת דבילה וכן כולן [א]. מחט של יד ליטול בו את הקוץ. ובלבד שלא יתכוין לעשות לה פה והדין כמו במפיס מורסא:

ג **קנה** של זיתים אם יש קשר כו' פי' קנה חלול מתוכו. ואם יש בו קשר פי' כמו בתבן. חזי לקבלה ומקבל טומאה. ואם לאו כו'. בין כך כו'. דכלי הוא וחזי להפך [בו זיתים]:

ד **ר'** יוסי אומר כו' חוץ מן

פרק יז

כל הכלים ניטלין בשבת ודלתותיהן עמהן אף על פי שנתפרקו בשבת שאינן דומין לדלתות הבית לפי שאינן מן המוכן: ב נוטל אדם קורנס לפצע בו את האגוזים וקורדום לחתוך בו את הדבילה מגירה לגור בה את הגבינה. מגריפה לגרוף בה את הגרוגרות את הרחת ואת המזלג לתת עליו לקטן את הכוש ואת הכרכר לתחוב בו. מחט של יד ליטול בו את הקוץ ושל סקאים לפתוח בו את הדלת: ג קנה של זתים אם יש קשר בראשו מקבל טומאה ואם לאו אין מקבל טומאה בין כך ובין כך ניטל בשבת: ד רבי יוסי אומר כל הכלים ניטלין חוץ מן המכר הגדול ויתד של מחרישה.

כל

א) **פי'** דקשה לכאורה דהי' לו למתני' לגר ולומר בכלל. כלי שמלאכתו לאיסור נוטל לצורך גופו מלאכת היתר וזה תירץ רבינו דקמ"ל דמלאכות אלו מותרין הן וג"ל דבאגוזים קמ"ל דל"ג דלמא אתי לתקן כלי מקליפת האגוזים כגון באגוזים הגדולים. וכן לחתוך בו את הדבילה ולא אמרינן הוקצה לאוצר ולסחורה. וכן לגור בה את הגבינה ולא אמרינן דהוי עובדין דחול. וכן לגרוף את הגרוגרת ולא נימא דהוי כמו רדיית הפת:

עי'

כל הכלים ניטלין לצורך ושלא לצורך רבי נחמיה אומר אין ניטלין אלא לצורך: ה כל הכלים הניטלין בשבת שבריהן ניטלין (עמהן) ובלבד שיהו עושין מעין מלאכה שברי עריבה לכסות בהן את פי החבית שברי זכוכית לכסות בהן את פי הפך רבי יהודה אומר ובלבד שיהו עושין מעין מלאכתן שברי עריבה לצוק לתוכן מקפה ושל זכוכית לצוק לתוכן שמן: ו האבן שבקירויה אם ממלאין בה ואינה נופלת ממלאין בה ואם לאו אין ממלאין בה זמורה שהיא קשורה בטפיח ממלאין בה בשבת: ז פקק החלון רבי אליעזר אומר בזמן שהוא קשור ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו וחכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין בו: ח כל כיסוי הכלים שיש להם בית אחיזה ניטלים בשבת

אמר

מן המסר הגדול כו' דהני קפיד עלייהו והוי מוקלה מחמת חסרון כיס. כל הכלים נטלים לצורך ושלא לצורך. פי' כלים שמלאכתן להיתר ניטלין לצורך. היינו לצורך גופו או לצורך מקומו. ושלא לצורך דהיינו מחמה לצל וכלי שמלאכתו לאיסור דווקא לצורך גופו ומקומו אבל מחמה לצל לא. רבי נחמי' אומר אין ניטלין אלא לצורך. פי' כמו סכין לחתוך בו דווקא אבל לא למלאכה אחרת. דבפ' חבית דף קמ"ו ר"נ א' אפילו תרווד כו' אין ניטלין אלא לצורך תשמישן ב):

ה **כל** הכלים הניטלין בשבת שבריהן ניטלין עמהם. ובלבד שיהו עושין מעין מלאכה כו'. רי"א ובלבד שיהו עושין מעין מלאכתן. טעם פלוגתי' תלוי במוקלה ונולד. דר"י אית לי' מוקלה ונולד. ואי לא חזי למלאכתן הראשונה הוי נולד ואסור ות"ק לית לי' מוקלה ונולד. ודווקא כשנשברו בשבת. אבל נשברו בע"ש מותר לכ"ע הואיל והוכנו מבע"י ג):

ו **האבן** שבקרוי' כו' מיירי שעשאה דופן. אם הדקה בחוזק מטלטלין ואם לאו אין מטלטלין דהוי בסיס לדבר אסור. זמורה שהיא קשורה דווקא קשורה אבל כשאינה קשורה גזרינן. שמא יקטום. אבל משום מוקלה בחישב עליה' סגי כמו בחריות של דקל ד):

ז **פקק** החלון ר"א אומר בזמן שהוא קשור ותלוי כו'. וחכ"א בין כך ובין כך כו'. פי' בין שהוא תלוי בין שהוא נגרר. והיינו פלוגתא דנגר הנגרר בעירובין דף ק"ב דחכמים היינו ר"י דהתם ור"א היינו ת"ק אבל קשור לכ"ע בעינן. ולענין הלכה ע' בפ"ב ה):

ח **כל** כיסוי הכלים שיש להם בית אחיזה כו' אמר ר' יוסי כו'. מסקנא בגמ' כיסוי קרקעו' לכ"ע בעינן בית אחיזה.

כיסוי

ב) **ע'** דף ל"ו ע"א תוס' ד"ה הא ר' נחמיה וברש"י קכ"ד א' ד"ה א"ל רבא:

ג) **כרב** יודא אמר שמואל לפי המסקנא וע' בשלטי הגיבורים מה שהקשה על דברי גאון דפסק כר' יודא כיון דטעם ר' יודא משום נולד ואנן קיי"ל כר"ש בהא ע"ש וקושיא זאת קשה גם על הרי"ף דל"ל למימר משום דהוי סתם בלא"ה קיי"ל כר"ש וע"ש מה שתירץ ובאמת י"ל דס"ל בנולד כר"י. וע' בט"ז סי' ש"ה ס"ק ה' דפי' דגם לת"ק אסור נולד ורבינו פליג עלי' דלת"ק שרי וקושית הט"ז על הרמב"ם שפסק כת"ק כאן ובשברי כלים פסק כר"י דאין מסיקין לא קשה דהרמב"ם לטעמי' דפסק כר"ג בשבת כר"ש וביו"ט כר"י כמ"ש הרא"ש בשמו בפ' המביא סי' י"ד:

ד) **כרשב"ג** ושמואל נ' ע"א וכאוקימתא דרב אשי בגמ' כאן:

ה) **אפשר** כוונתו על פ' בתרא דעירובין ק"ב ע"א וע' בתוס' קכ"ו ד"ה ר' יהודא:

דהא

אמר רבי יוסי בד"א בכסוי קרקעות אבל בכסוי הכלים בין כך ובין כך ניטלים בשבת:

פרק יח

מפנין אפילו ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה מפני האורחים ומפני ביטול בית המדרש אבל לא את האוצר מפנין תרומה טהורה ודמאי ומעשר ראשון שניטלה תרומתו ומעש' שני והקדש שנפדו והתורמוס היבש מפני שהוא מאכל לעניים אבל לא את הטבל ולא את מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ולא את מעשר שני והקדש שלא נפדו ולא את הלוף ולא את החרדל רבן שמעון בן גמליאל מתיר בלוף מפני שהוא מאכל עורבין: ב חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדים אם התקינן למאכל בהמה מטלטלין אותן ואם לאו אין מטלטלין אותם כופין את הסל לפני האפרוחים כדי שיעלו וירדו תרנגולת שברחה דוחין אותה עד שתכנס. מדדין עגלין וסייחין ברשות הרבים. אשה מדדה את בנה. אמר ר' יהודה אימתי בזמן שהוא נוטל אחת ומניח אחת אבל אם היה גורר אסור: ג אין מילדין את הבהמה ביום

טוב

כיסוי כלים לא בעינן בית אחיזה. כי פליגי בכלים דחבריהו בארעא:

פרק יח

א מפנין אפילו ד' וה' קופות כו' מפני האורחי' ומפני ביטול בה"מ. דגדולה הכנסת אורחים להכי אקדמה. מפנין תרומה דחזי לכהן. ודמאי דחזי לעניים. ומעשר ראשון שנטלה תרומתו שהקדימה בשבלים ולא נטלה ת"ג א). ומע"ש והקדש שנפדו ולא נתן את החומש. אבל לא את הטבל אפילו טבל דרבנן שזרעו בעלין שאינו נקוב. לא מעשר ראשון כו'. שהקדימו בכרי. ולא את מעשר שני והקדש שלא נפדו. מע"ש שפדאו במטבע שאין עליו צורה. והקדש אף שנפדה בשוה כסף ב). מיירי שפדאו על גבי קרקע. ולא את הלוף כו' רשב"ג מתיר בלוף מפני שהוא מאכל עורבים כשיש לו עורבים מותר לכ"ע. ודבר דלא שכיחי כלל לכ"ע אסור. כי פליגי בדבר השכיח קצת לרשב"ג אע"ג דאין לו הוי כמו תרומה דחזי לכהן. ולת"ק כיון דלא שכיח דלא מגדלי להו אלא עשירים. ורשב"ג סבר כל ישראל בני מלכים:

ב חבילי קש כו' דשתמן לעלים ולטים. כופין את הסל לפני אפרוחי' ולמ"ד אין כלי ניטל [כו'] מיירי בצריך למקומו: תרנגולת שברחה כו' אבל לא מדדין דמגבהת עצמה מן הארץ ונמצא שהוא מטלטלה:

ג אין מילדין כו' אבל מסעדין ומילדין את האשה בשבת פי' בין בהמה לסעדה ובין אשה לילדה

א) דהא דקתני תרומתו היינו שניטלה רק התרומה שלו שהוא תרומת מעשר אבל לא תרומה גדולה כי תרומה גדולה לא נקרא תרומתו מפני שהוא פטור מתרומה גדולה כיון שהקדימו בכרי מא"כ בסיפא שהקדימו בשבלים אז חייב בתרומה גדולה ונקרא גם הוא תרומתו וקאמר שלא נטלה ממנו ת"ג:
ב) ע' בתוס' קכ"ח א' בד"ה ונתן (* : עי'

*) ואיתא בגמרא טעמא דכתיב ונתן ע"ש ובכה"ג בברכות מ"ז גבי זימון ע"ש והנה בתד"ה ונתן כתב דזה איני מעקר הדרשה ועיקר הא דת"כ וכן כתבו בבכורות נ"א תד"ה ולימא ע"ש ונ"ל דבכוונה עשה הגמרא כאן

לילדה מותר בשבת וכ"ש בי"ט ג). ומחללין עליה את השבת אם היתה לריכה לנר או לשמן כו':

פרק יט

א ר"א אומר כו' מביאו בשבת מגולה ודווקא מגולה משום חבובי מלוה מדקתני ובסכנה מכסהו ע"פ עדים משמע שלא בסכנה לא. ועוד אמר ר"א כורתין כו' דהוי מכשירין דמכשירי מלוה ואפ"ה שרי ר"א. כלל אמר ר"ע כו' דר"ל מילה עלמה דוחה ולא מכשיריה. ולר"א שמוכה הן מכשירין דדוחין פסח מלה עומר שתי הלחם שופר סוכה לולב ומילה. אבל מזוזה ולילית לא דחי דלא ילבוש הבגד ולא ידור בבית עד אחר השבת א):

טוב אבל מסעדין. ומילדין את האשה בשבת. וקורין לה חכמה ממקום למקום ומחללין עליה את השבת. וקושרין את הטבור רבי יוסי אומר אף חותכין. וכל צרכי מילה עושין בשבת:

ב עושין כל לורכי מילה כו' לאתוי הא דת"ר המל כל זמן שהוא עוסק במילה חוזר בין על לילין המעכבין בין על לילין שאין מעכבין. פירש על לילין המעכבין חוזר ושאין מעכבין אינו חוזר. אם לא שחק כו' אם

פרק יח

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי מערב שבת מביאו בשבת מגולה. ובסכנה מכסהו על פי עדים. ועוד אמר ר' אליעזר כורתים עצים לעשות פחמין ולעשות (כלי) ברזל. כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת ושאי אפשר לעשותה מערב שבת דוחה את השבת: ב עושין כל צרכי מילה בשבת מוהלין ופורעין ומוצצין ונותנין

ג) ע' בטו"ז סי' של"ב ס"ק א' וע' בקרבן נתנאל וע' בביאור הגר"א שם ס"ק א':

א) כל השמונה מפורשים בדף קל"א א' ב'. ופסח בפ' אלו דברים אמנם מ"ש עומר לר"א מכשיריו דוחין קשה דהא עומר לכו"ע דחי וצ"ל דה"פ דר"א הוא דקרי קלירת העומר מכשירין ונפיק שתי הלחם מיני' ולשאר תנאי קלירת העומר לאו מכשירי מלוה נינהו אלא מלוה עלמה שכן אם מלא קלור קולר. וע' ברש"י קל"א א' בד"ה שכן מלא קלור וכ"מ לשאר מכשירין דעומר ואכמ"ל אמנם מה שכ' הטעם גבי מזוזה ולילית, משום דלא ילבוש ולא ידור הוא דלא כמסקנת הגמ' ע"ש והטעם אלל מזוזה י"ל פשיט דגם למסקנא את, שפיר דמזוזה חובת הדר היא ועיקר קושית אביי הוא אלילית כמו שפירש"י דכלי קופסא חייבין וע' בתוס' מנחות מ"ד א' ד"ה טלית בסופו שכתבו דהוי מלי למימר הואיל ובידו שלא להניחה. (פי' שלא לדור בבית ושלא ללבוש הטלית ולילית חובת גברא) אלא דנקט הטעם השוה בכל (פי' בין במזוזה בין בלילית) לכ"ע דהיינו אפי' למ"ד לילית חובת טלית וכלי קופסא חייבין וא"כ לדידן דקיי"ל לילית חובת גברא

כאן ועיקר הדרשה דונתן דהוקשה להגמרא דבשבועות ד' ובנזיר ל"ה איתא דר"ע דרש בכל התורה בריבוי ומיעוט ור"מ נמי ס"ל הכי עיין ב"מ ד' ד"ה אין וקי"ל סתם משנה ר"מ וכו' וכולהו אילי בא דר"ע ואמרינן ב"ק קי"ז דמ"ד בריבוי ומיעוטי אינו ממעט אלא שטרות וא"כ מדרשה דת"כ ליכא למעט אלא שטרות ומנלן למעט קרקעות ול"ל דע"כ למעט ק' דהא מכירת שטרות דרבנן אמנם רש"י בקידושין ה' כתב שטר שאין פורין בו הקדשות אם כתב לגזבר שטר על מעות פדיון ע"ש ורשב"א כתב שגזבר כותב שדה הקדש קנוי לך ע"ש ד"ה והנך ומדאורייתא ואכמ"ל והילכך הביא הדרשה דונתן למעט קרקעות והשתה לא קשה קושי' התוספת דמדרשה דת"כ מרבינן כל דבר ואינו ממעט אלא שטרות וקרקע ממעטינן מונתן ועבדים דהוקשו לקרקעות דוק היטב כי קצרתי מאוד ורש"י בבכורות שהביא דרשה דת"כ נמי בכוונה דהא התם ע"כ מתניתין דלא כר"ע דהא בפדיון בכור ליכא קרא למעט קרקעות א"כ ס"ל דרשינן בכלל ופרט היכלך הביא דרשה דת"כ דוק כי קצרתי מאוד הריצב"א

אם לא טרף כו' ודווקא בשבת אבל בי"ט שוחק וטורף ב):

ג **מרחיצין** את הקטן בין לפני המילה פי' בחמין שהוחמו מע"ש או בדיעבד ג). ובין לאחר המילה ושרי אפילו להחם. ומזלפין עליו ביד פי' תרתי אשמעינן דדווקא זילוף ופירושו קמפרש כילד מרחיצין מזלפין. ודווקא ביד. ור"א ב"ע פליג בתרתי וקאמר מרחיצין. ות"ק ס"ל דווקא ביום הראשון וקאמר הוא אפילו ביום הג'. כן הוא לרב יהודה ורבה בר אבוה. ורבא מוקי למזלפין אשלישי ובראשון רוחץ כדרכו ור"א פליג אשלישי:

ספק ואנדריגינוס אין כו'. ספק היינו ספק בן ז' חדשים ספק בן ח' חדשים ובגמ' פריך והלא הא דתניא ספק בן שמונה ספק בן שבעה אין מחללין עליו את השבת. נימהלי' ממה נפשך אם חי הוא כו' ואם לאו מחתך בשרבעלמא הוא. ומשני לא נצרכא אלא למכשירי מילה ואליבא דר"א. נמצא לדידן אין נפקא מיני' בזה דלא ס"ל כר"א (מכאן ואילך חסר איזה דפיס עד פ' שואל):

מפיס

ונותנין עליה איספלנית וכמון. אם לא שחק מערב שבת לועס בשיניו ונותן. אם לא טרף יין ושמן מערב שבת ינתן זה בעצמו וזה בעצמו. ואין עושין לה חלוק לכתחלה אבל כורך עליה סמרטוט. אם לא התקין מערב שבת כורך על אצבעו ומביא ואפילו מחצר אחרת: ג מרחיצין את הקטן בין לפני המילה ובין לאחר המילה ומזלפין עליו ביד אבל לא בכלי רבי אליעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר (בראשית ל"ד) ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים. ספק ואנדרוגינוס אין מחללין עליו את השבת ורבי יהודה מתיר באנדרוגינוס: ד מי שהיו לו שני תנוקות אחד למול אחר השבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת חייב אחד למול בערב שבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר: ה קטן נמול לשמונה לתשעה ולעשרה ולאחד עשר ולשנים עשר לא פחות ולא יותר הא כיצד כדרכו לשמונה נולד לבין השמשות נמול לתשעה בין השמשות של ערב שבת נמול לעשרה יום טוב לאחר שבת נמול לאחד עשר שני ימים טובים של ראש השנה

נימול

גברא כמבואר בשו"ע סי' י"ע בודאי יש לאוקמי כמ"ש רבינו. וכ"ל דמיאן רבינו לומר כר"ה ברי' דרב יהושע הואיל ובידו להפקירן ויפטר מציצית ומזוזה דקשה דא"כ גם בפסח בידו לטמא עצמו ויפטר מפסח בשלמא לר"ה ברי' דרב יהושע י"ל דס"ל שוחטין וזורקין על טמא שרץ. ולטמא במת א"א דא"כ מדחהו אתה מחגיגתו כעולא בפסחים פ' ע"א. וכרבא נמי ס"ט ע"ב דאמר אליבא דר"א שוחטין וזורקין על טמא שרץ. אמנם אליבא דרבה דאמר התם לר"א אין שוחטין א"כ בידו לטמא בשרץ. ומ"מ דאו מכשירין דפסח אלא ודאי לא אמרינן הואיל ובידו לטמא בשרץ וה"ה דלא אמרינן הואיל ובידו להפקירן ולכן כ' רבינו הטעם משום דיכול שלא לדור ושלא ללבוש והחיוב איננו חובת גופו כלל משא"כ בפסח ודו"ק:

ב) **ברייתא** קל"ד א': ג) **ע'** מ"ש רבינו לעיל בפ' אמר ר"ע וע' ברא"ם:

פי'

נימול לשנים עשר. קטן החולה אין מוהלין אותו עד שיבריא:
ו אלו הן ציצין המעכבין את המילה בשר החופה את רוב העטרה ואינו אוכל בתרומה ואם היה בעל בשר מתקנו מפני מראית העין מל ולא פרע את המילה כאלו לא מל:

פרק כ

רבי אליעזר אומר תולין את המשמרת ביום טוב ונותנין לתלויה בשבת וחכמים אומרים אין תולין את המשמרת ביום טוב ואין נותנין לתלויה בשבת אבל נותנין לתלויה ביום טוב: ב נותנין מים על גבי השמרים בשביל שיצלו ומסננין את היין בסודרין ובכפיפה מצרית ונותנין ביצה במסננת של חרדל ועושין אנומלין בשבת רבי יהודה אומר בשבת בכוס ביום טוב בלגין ובמועד בחבית רבי צדוק אומר הכל לפי האורחין: ג אין שורין את החילתית בפושרין אבל נותן לתוך החומץ ואין שורין את הכרשינין ולא שפין אותן אבל נותן לתוך הכברה או לתוך הכלכלה אין כוברין את התבן בכברה ולא יתננו על גבי מקום גבוה בשביל שירד המוץ אבל נוטל הוא בכברה ונותן לתוך האבוס: ד גורפין מלפני הפטם ומסלקין לצדדין מפני הרעי דברי רבי דוסא וחכמים אוסרין נוטלין מלפני בהמה זו ונותנין לפני בהמה זו בשבת: ה הקש שעל גבי המטה לא ינענעו בידו אלא מנענעו בגופו ואם היה מאכל בהמה או שהיה עליו כר או סדין מנענעו בידו. מכבש של בעלי בתים מתירין אבל לא כובשין ושל כובסין לא יגע בו רבי יהודה אומר אם היה מותר מערב שבת מתיר את (נ"א כליו ושומטו) כולו ושומטו:

פרק כא

נוטל אדם את בנו והאבן בידו וכלכלה והאבן בתוכה ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין רבי יהודה אומר אף מעלין את המדומע באחד ומאה: ב האבן שעל פי החבית מטה על צדה והיא נופלת. היתה בין החביות מגביה ומטה על צדה והיא נופלת. מעות שעל הכר נוער את הכר והן נופלות. היתה עליו לשלשת מקנחה בסמרטוט. היתה של עור נותנין עליה מים עד שתכלה: ג בית שמאי אומרים מגביהין מן השלחן עצמות וקליפין ובית הלל אומרים נוטל את הטבלא כולה ומנערה מעבירים

מלפני *) השלחן פירורין פחות מכזית ושער של אפונין ושער עדשים
מפני שהוא מאכל בהמה. ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחין
בו ואם לאו אין מקנחין בו (וחכמים אומרים) בין כך ובין כך ניטל
בשבת ואינו מקבל טומאה:

פרק כב

חבית שנשברה מצילין הימנה מזון שלש סעודות ואומר לאחרים באו והצילו לכם ובלבד שלא יספוג. אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין. ואם יצאו מעצמן אסורין. רבי יהודה אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר ואם למשקין היוצא מהן אסור. חלות דבש שריסקן מערב שבת ויצאו מעצמן אסורים. ורבי אליעזר מתיר: ב כל שבא בחמין מערב שבת שורין אותו בחמין בשבת וכל שלא בא בחמין מערב שבת מדיחים אותו בחמין בשבת חוץ מן המליח הישן (ודגים מלוחים קטנים) וקולים האיספנין שהדחתן זו היא גמר מלאכתן: ג שובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות ובלבד שלא יתכוון לעשות כלי ואין נוקבין מגופה של חבית דברי רבי יהודה. וחכמים מתירין **) ולא יקבנה מצדה ואם היתה נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שהוא ממרח. אמר רבי יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני לו מחטאת: ד נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור ואת המים היפים ברעים בשביל שיצנו ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו. מי שנשרו כליו בדרך במים מהלך בהן ואינו חושש. הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם: ה הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפילו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותה בידן: ו סכין וממשמשין (בבני מעים) אבל לא מתעמלים ולא מתגרדין אין יורדין לקורדימא ואין עושין אפיקטויזין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר. מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם בצונן אבל רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא:

פרק כג

שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני

*) במשנה שבמשניות הג׳ מעל:
*) נ״א ור׳ יוסי מתיר:

פרק שואל אדם מחבירו וקצר המצע מהשתרע לכן כתבתי פה על מתני'.

פרק כג

ב **מפים** [אדם עם] בניו ובני ביתו כו' (כ"כ) עם בניו ובני ביתו אין עם אחר לא מ"ט כדרב יהודא אמר [שמואל] בני חבורה המקפידין זע"ז עוברי' משום מדה ומשום משקל כו' וכדברי הלל ל"ל א). אף משום רבית כו'. הרי"ף בכאן תמוה ועיין בגמ' ב). וה"א התם. עם בניו וב"ב אין עם אחר [לא] מ"ט כדר"י א"ר ג). בני חבורה המקפידין זע"ז כו' וכדברי הלל אף משום רבית כו'. ופרכינן א"ה מ"ש עם בניו וב"ב. ותי' כדר"י. דאמר מותר להטעימן טעם רבית ופ' א"ה אף מנה גדולה נגד מנה קטנה ותי' אין [ה"נ] כמלא ה"פ דמתניתין מפים עם בניו וב"ב ואף מנה גדולה נגד קטנה נמי מותר. בניו ובני ביתו אין אחר לא ואפי' חלקי' שוים בחול נמי אסור כדברי הלל הנ"ל. ולא מנה [גדולה] נגד מנה קטנה אף בחול אסור כו'. וא"כ קשה עלי' למה השמיט היתר דמנה גדולה נמי בבניו וב"ב. ואחר נמי לא הזכיר דשוים נמי בחול אסור כדברי הלל. ומנה גדולה נגד מ"ק נמי לא הזכיר באחר רק במתני' בבניו כו'. ד). וכ"ל הא דאמרינן כהלל משום רבית לית הלכתא כוותי' ומותר והא דאמר ר"י מותר להטעימן נמי ליתא. וא"כ יפה כיון ז"ל בדברי מתוקים במתניתין. מפים אדם [עם] בניו וב"ב אין עם אחר לא. ודווקא בי"ט אסור באחרי' משום מו"מ. ובחול מותר דל"ל כד"ה [ר"ת כדברי הלל] אבל במנה גדולה נגד מ"ק אף בבניו וב"ב אסור משום קוביא. וזה כוונתו שכתב הב' תיבות הללו דלא הזכיר במשניות ה). אך הרמב"ם שפסק כפסק הגמרא שבניו וב"ב הכל מותר ק' ו). ונראה לי דהרמב"ם ז"ל כיון הכי הא דאמרינן בבבא מליעא (ע"ה א') ל"ל כוותי' דר"י אמר ואסור להטעימן. היינו רבית גמור. אסור להטעימן. ולא כזה הריבית. ומותר אף מנה גדולה נגד מ"ק. אך קשה הן להרי"ף אסור מנה גדולה כו' בכולם. ולהרמב"ם באחרי' אסור משום קוביא ז). ותוס' פסק דלא כמותם ופסק קוביא מותר דאסמכתא

וכן האשה מחברתה ככרות ואם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת וכן ערב פסח בירושלים שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ועושה עמו חשבון לאחר יום טוב: ב מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו אבל לא מן הכתב ומפים עם בניו ועם בני ביתו על השלחן ובלבד שלא יתכוין

לעשות

א) **פי'** דלא כגי' ב"ה: ב) **ר"ת** והכי איתא: ג) **לפנינו** הגי' רב יודא אמר שמואל:

ד) **ע'** בב"י סי' שכ"ב והא דכתב רבינו דלית הלכתא כהלל ע' בב"מ ע"ה א' זו דברי הלל אבל חכמים אומרים לוין סתם ופורעים סתם שלא החמירו חכמים לדקדק באיסור סאה בסאה כ"כ ע"ש ברש"י וע' בב"י ביו"ד סי' קס"ב:

ה) **עיקר** התירוץ הוא זה דקושיא א' למה השמיט היתר דמנה גדולה לבניו וב"ב וזהו לדעת הר"ן שמפרש לדברי הרי"ף דאיסור מנה גדולה דמתני' אאחר בחול קאי אבל רבינו מפרש לדעת הרי"ף דבאמת לפי מה דלא קיי"ל כרב יודא אמר רב דמותר להטעימן קאי איסור מנה גדולה גם אבניו וב"ב ואפילו בחול דהא כתב הטעם משום קוביא במתני' דפשטה קאי אבניו וב"ב והטעם משום קוביא שייך אף בחול ודלא כהרב המגיד שכתב דבאיסור קוביא שהוא מדבריהם לא גזרו בבניו וב"ב וע' בטו"ז או"ח סוף סי' שכ"ב וממילא מתורץ למה לא הזכיר איסור מנה ג' כנגד מ"ק באחר דכיון דגם בבניו אסור כ"ש באחר ומה שלא הזכיר דבמנות שוות נמי אסור באחר. פשוט משום דלית הלכתא כהלל כנ"ל:

ו) **ע'** בסי' שכ"ב בט"ז ס"ק ד':

ז) **ע'** בפי' המשניות להרמב"ם והוא לטעמי' דברבית כי האי מותר להטעים לבניו כמ"ש הרב המגיד ועי'

דאסמכתא קניא ח). מדאמר ר"י אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא הוא כו'. וקיי"ל אימתי לפרש הוא משמע (כדאין) [בדאית] לו אימנות חוץ מזה (מותר) כשר לעדו'. ומ"מ הלא מחמת אסמכתא גזלן הוא. ע"כ קני'. ותוכן תירוצם ע"ז הכי הוא. דבלמא דאסמכתא לא קני' וגזלן הוא תיכף אך לענין עדות היינו שיפסל מעדות אינו נפסל אא"כ אין לו אומנו' אלא הוא. וכן כתב הרמב"ם ז"ל בה"ע שאוכל מן הקוביא. ובה' גזילה כתב שהם כו'. ואלו ואלו דברי אלקי' חיים הן. ומרוע' א'. הכל עולה יפה כ"א לפי שיטתו ט):

מטילין חלשים על הקדשים אבל לא על המנות. מסקינן אבל לא על המנות. של חול ביו"ט. וכ"ל של חול היינו שאינו של קדשים י):

לעשות מנה גדולה כנגד קטנה משום קוביא ומטילין חלשים על הקדשים בי"ט אבל לא על המנות: ג לא ישכור (אדם) פועלי' בשבת ולא יאמר אדם לחבירו לשכור לו פועלים אין מחשיכין על התחו' לשכור פועלים ולהביא פירות. אבל מחשיך הוא לשמור. ומביא פירות בידו. כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו. רשאי אני להחשיך עליו: ד מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה

ג **לא** ישכור פועלים בשבת כו'. ג"ד אסרו מקודם שבת על שבת. ובשבת על לאחר שבת. ובשבת על שבת: כלל אמר א"ש כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו. וכל שאני רשאי להחשיך מותר אני [באמירתו] לחבר כדלקמן (קנ"א א') [ואני אשמור] פירו' שבתחומך:

ד **מתני'** מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה: ועל עסקי המת כו'. גוי שהביא חלילין לא יספוד בהן ישראל: רש"י פי' עולמית. ותוס' פי' בכדי שיעשו. מדפרכינן לקמן על קבר ה"נ בכדי שיעשו. ש"מ הכא בכ' שיעשו כו' יא). גי' רש"י עשה ארון וחפרו קבר יב) יקבר בו ישראל. לפי' אף סתמא מותר. ולפי' הא דפרכינן להוי בכדי שיעשו קאי על דקבר סתמא

ועי' בט"ז שם וכמ"ש רבינו כאן. נמצא להרי"ף אסור מנה גדולה כנגד מ"ק גם לבניו וב"ב משום קוביא ולהרמב"ם רק לאחרים אסור אבל מ"מ אסור משום קוביא א"כ קשה לשניהם קושית התוס' דהא אסמכתא קניא. מדר"י דמפרש דהמשחק בקוביא בזמן שיש לו אומנות אחרת כשר לעדות וא"כ ע"כ לאו גזלן הוא דגזלן פסול לעדות:

ח) **ע'** בתוס' כאן קמ"ט ב' בד"ה מ"ט:

ט) **תוכן** התירוץ דעדות עם גזלן דמשחק בקוביא אינם תלוים זה בזה לדעת הרמב"ם וע' בכסף משנה בפרק י' מהל' עדות הל' ד' שהקשה דברי הרמב"ם אהדדי דשם לא פסל משחק בקוביא אלא אם כן אין לו אומנות אלא היא ובפ"ו מהל' גזילה פסק שאסור לשחק בקוביא משום גזל וע"ש מה שתירץ וע' בלחם משנה וע' בחו"מ סי' ל"ד בסמ"ע ס"ק מ' שכ' דבאבק גזל כזה לא מיפסיל לעדות לדעת הרמב"ם וע' בסי' ר"ג שם בביאור הגר"א ס"ק מ"ד:

י) **רש"י** פי' של חול של קדשים של אתמול והרמב"ם בפי' המשניות פי' מנות של חולין והראב"ד פ"ד מהל' יו"ט פי' כרש"י ומה שאמרו בגמ' מהו דתימא הואיל וכתיב ועמך כמריבי כהן אפילו מנות דחול נמי קמ"ל קשה לפרש לדעת הרמב"ם וכבר הקשה הלחם משנה בפ"ד מהל' יו"ט הלכה כ' ותירוצו דחוק כמו שהקשה בעצמו ע"ש אבל באמת אין כאן קושיא דפריך פשיטא משום דכבר תנא לעיל מפים עם בניו וב"ב אבל עם אחרים לא כנ"ל. ומשני דהכא בכהנים עסקינן והואיל וכתיב ועמך כמריבי כהן ה"א דלהם התירו קמ"ל דלא וליסנא דמתניתין דייק כהרמב"ם דקתני מטילין חלשים על הקדשים אבל לא על המנות משמע דמנות הם היפך של הקדשים דאל"ה עיקר חסר מן הספר וע' תוי"ט:

יא) **ע'** בתוס' קנ"א א' בד"ה נכרי:

יב) **פי'** דלא ג' לו. הכי מוכח מפי' בגמ' כדלקמן:

כלה ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכין. עכו"ם שהביא חלילין בשבת לא יספוד בהן ישראל אלא אם כן באו ממקום קרוב. עשו לו ארון וחפרו לו קבר יקבר בו ישראל. ואם בשביל ישראל. לא יקבר בו עולמית: ה עושין כל צורכי המת. סכין ומדיחין אותו ובלבד שלא יזיזו בו אבר. שומטין את הכר מתחתיו ומטילין אותו על החול בשביל שימתין. קושרים את הלחי. לא

שיעלה

סתמא ותי' בסרטיא דהוי כבפירוש. ותוס' יג) פי' דוקא בפי' בשביל [נכרי. הא בשביל] ישראל וסתמא אסור. וקאי קושית הגמ' ה"נ בכדי שיעשו [אסיפא] אמאי לא יקבר עולמית. ותי' בסרטיא כו' ומשום אוושא דמילתא דשבת יד). בג' דברים מחולקים בפי'. ועוד ד' ברי"ף. דאמרינן בגמ' מאי מקום קרוב. רב אמר קרוב ממש. ושמואל אמר חיישינן שמא חוץ לחומה לנו. וכא פי' הרי"ף וכ"ל גירסתו. כלומר אע"ג דחזינן דעיילי מלפרא לא אמרינן אי לא דעיילי מאתר קריבי לא הוו עיילי מלפרא. אלא אמרינן הני מאתר רחיקי אתו. והאי דאתו מלפרא. בליליא אזלי עד דמטו לחומה וביתו התם וקא עיילי השתא כו'. ע"כ לשון הרי"ף. ולאומרא פי' חיישינן. ורש"י פי' לקולא. ואשכחן לקולא חיישינן שמא באמבטי עיברה כו'. לפי'

רש"י תניא כוותי' דרב דאמרי' מרחץ כו' מחלה על מחלה בכדי שיחמו. אלמא כרב דבעינן בפירוש בשביל עכו"ם. ומתני' כשמואל ולשיטתו אזיל דפי' בקבר אף סתם יקבר בו ישראל. היינו כשמואל דסתם נמי מותר. לפי' התוס' איפכא. מתני' כוותי' דרב. דפי' דווקא לו טו) וסתם אסור. ובריי' (נמחק תיבה אחת. ונראה דצ"ל דיקא) מרבי יהודה דאמר אם יש בה רשות כו' היינו כסתם ומותר כשמואל טז). ולפי הרי"ף תפי' כוותי' דשמואל ממחלה על מחלה כו' ודוק:

(ב' ה"ה) [כ' הרי"ף] ת"ר לא יטייל ע"פ מדינה כו' דהכי מוכח יז). ואד"ל יח) על התחום פי' סוף התחום: סוף פרקין. ואף שלמה אמר בחכמתו בכל עת יהי' בגדיך לבנים היינו תשובה. וכתיב להלן ושמן

על

יג) **הוא** פי' הגאונים והרמב"ם שהביא הב"י בסי' שכ"ה וכן הר"ן:

יד) **ע'** בט"ז סי' שכ"ה ס"ק י"ב וס"ק י"ד. והג' דברים הם א' בפירוש עשה ארון דרש"י ל"ג לו. ופי' שעשה למכור דהיינו סתמא למי שיזדמן ולתוס' בשביל נכרי דווקא. ב' בפי' קושית הגמ' ה"נ בכדי שיעשו לרש"י על סתמא קאי ולתוס' קאי אאם בשביל ישראל ג' בתירוץ הגמ' בסרטיא. לרש"י פי' דהוי כבפי' לנכרי ולתוס' והגאונים משום דהוי מקום פרהסיא וגנאי לישראל שיקבר במקום שנתחלל שבת בפרהסיא. והד' הוא כמפורש בפנים:

טו) **פי'** לעכו"ם: טז) **ונ"ל** דהתוס' הקשו על פירש"י ב' קושיות א' בד"ה נכרי מלשון הכא נמי דפריך הש"ס ב' בד"ה דיקא דהיכי מוכח דהא מוקי לה בעומד באיסרטיא. אבל שניהם יש לתרץ א' בחבירו. דרש"י ג' דיקא מתני' כוותי' דשמואל. והוא לשיטתו דמוקי מתני' בסתמא כנ"ל ותי' בעומד באסרטיא לא ניחא לי' לתלמודא דהא סתמא קתני ובריית' מוכח כרב דמחלה על מחלה בכדי שיעשו והא דמפרש במתני' לא יספוד עולמית פי' רש"י דהתם מוכחא מילתא אבל במרחץ לא מוכחא מילתא ע"ש בד"ה תניא כוותי'. א"כ מוכח דהיכי דלא מוכחא מילתא בכדי שיעשי לרב. ופריך הש"ס אליבא דרב דס"ל בכדי שיעשו א"כ קשה על מתני' בעשה ארון אמאי הכא נמי ימתין בכדי שיעשו ומוקי לה עולא אליבא דרב בעומד בסרטיא וע' במהרש"א וע' בט"ז שם:

יז) **ע'** ר"ן ובעירובין ל"ט א' וע' בתוס' כאן ק"נ ע"ב בד"ה ואין:

יח) **נ"ל** דהוא ר"ת ואית דאמרי לה. הגם שלא מצאתי גירסא זאת אלא שהרמב"ם בפכ"ד השמיט דין זה דעל פתח מדינה וע' במגיד משנה שם. ואפשר שהי' לו הגירסא גם כאן על התחום ולכן נכלל גם זה בדבריו. אלא שאין זה מוכרח די"ל. דמה שאמרו על פתח מדינה הוא מפני שבימי הש"ס היו

שם

על ראשיך אל יחסר הייטו שיעסה תמיד מלות :

פרק כד

א **מי** שהחשיך לו בדרך נותן כיסו לנכרי. אם אין עמו נכרי מניחו על החמור. הגיע לחצר החיצונה כו' מ"ט כו' דאין אדם מעמיד א"ע על ממונו ודילמא אתי לאתויי. אבל בדליקה לא התירו כלל. ואין לחוש דילמא אתי לכבויי. ול"נ לחלק דהכא בידו המעות ודאי לא ישליכם אבל כשלא הגיע לידו דומיא דמציאה לא גזרינן א) : רש"י פי' כותן מבעוד יום. ועי' ברא"ש קושיות כמה. ופי' משתחשך : (בגמ' קנ"ד ב') אמר ר"ההיתה בהמתו טעונה כלי זכוכית כגון קרני דאומנא דאסור לטלטלן כו' מביא כרים וכסתות כו' והא. קמבטל כלי מהיכנו בשליפי זוטרא. מסיק [ברי"ף] מהא שמעינן דלית הלכתא כר' ילחק דאמר בפ' כ' (מ"ג א') אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת דהא הכי אוקימנא כו'. לכאורה תמוה הוא דבפי' אמרי' בפ' כירה דר"ה אמר כר"י דאין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל כו' ועיין שם בתוס' (מ"ג ב' ד"ה ככר) שתירץ קושיא זו בשם ר"י הכי דאיסור דאין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל שרי היכא דאיכא הפסד מרובה כו'. וי"ל דהא דדייק הרי"ף דלית הלכתא כו' לאו מר"ה דייק דבאמת ר"ה סבר אין כלי ניטל. אך מדחזינן סוגיא דשמעתין דפריך והא קא מבטל כלי מהיכנו. ולכאורה קשה דילמא במקום פסידא שרי כתי' התוס' ב) ע"כ לא סברי סוגיא זו לחלק במקום הפסד ללא הפסד ואעפ"כ פריך והא קמבטל כו' ולא פריך מאין כלי ניטל כו'. ש"מ דלית הלכתא כר"י דאמר כו'. דמהיכא תיתי לן לחלק ולומר דאין כלי ניטל שרי במקום הפסד כיון דמבטל כלי מהיכנו לא התירו ודוק ג) :

שיעלה אלא שלא יוסיף. וכן קורה שנשברה סומכין אותה בספסל או בארוכות המיטה לא שתעלה אלא שלא תוסיף. אין מעמצין את המת בשבת. ולא בחול עם יציאת נפש. *) והמעמץ עם יציאת נפש הרי זה שופך דמים:

פרק כד

מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לעכו"ם. ואם אין עמו עכו"ם. מניחו על החמור. הגיע לחצר החיצונה. נוטל את הכלים הניטלין בשבת. ושאינן ניטלין בשבת. מתיר את החבלים. והשקים נופלין מאליהם: ב מתירין פקיעי עמיר לפני בהמ' ומפספסים את הכיפין. אבל לא את הזירין. אין מרסקין לא את

השחת

מסכינן לדי לדדין מותרין הייטו שבלא ע"ג לד הסוס וכן בסולם שאלל אילן אסור משום משתמש באילן. ואם [נען] יתד באילן וסולם ע"ג היתד מותרין דהוי לדי לדדים כו':

ב **מתירין** פקיעי עמיר. עמיר הייטו תלתן כדלעיל ד) : לפני הבהמהבשבת ה): ומפספסין את הכיפין אבל לא את הזירין כו'. אמר רב יהודה הן הן פקיעין הן הן זירין. קסבר פקיעין תרי זירין תלתא כיפין

שם בתי המרחן כמ"ש התוס' הנ"ל בדף ק"נ אבל לדידן שאין מנהגינו כן לא שייך דין זה :

א) **ע'** סי' של"ד במג"א ס"ק ג'. ובביאור הגר"א ס"ק ג' :

ב) **פי'** כמו שתי' התוס' לענין איסור דאין כלי ניטל כן נוכל לחלק לענין איסור ביטול כלי מהיכנו :

ג) **ע'** בר"ן וע' במג"א סי' ר"ס ס"ק י"ד :

ד) **בסוף** כלל גדול : ה) **ברי"ף** הגי' במתני' בשבת ובגמ' ליתא :

עי'

---

*) בגמ' והמעצ"ש :

השחת. ולא את החרובין. לפני בהמה. בין דקה בין גסה. רבי יהודה מתיר בחרובין לדקה: ג אין אובסין את הגמל ולא דורסין אבל מלעיטין ואין [*] ממרים את העגלים אבל מלעיטין ומהלקטין לתרנגולין ונותנין מים למורסן אבל לא גובלים ואין נותנין מים לפני דבורי' ולפני יונים שבשובך אבל נותנין לפני אווזי' ותרנגולי' ולפני יוני הדריסיות: ד מחתכין את הדילועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן: ה מפירין נדרים בשבת. ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת פוקקין את המאור ומודדין את המטלית ואת המקוה. ומעשה בימי אביו של ר' צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקקו את המאור בטפיח וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפח אם לאו ומדבריהם למדנו שפוקקין

ומודדין

כיפין דארזי. פי' רש"י תעיין: ארזי פי' רש"י [ארז] (ארץ) עץ גופי'. וה"ק מתירין פקיעי עמיר לפני הבהמה אבל פספוסי לא. וכיפין פספוס נמי מפספסין. אבל לא את הזירין לא לפספס ולא להתירו[ו] מ"ט דר"י קסבר פיווי אוכלא משוינן. טרוחא באוכלא לא מטרחינן. ע"כ לשון הרי"ף ז"ל. והנה כולם הגיהו הרי"ף כגי' רש"י בגמ'. אבל לא את הזירין לפספס אבל מתירין. וקשה על פירושם. חדא דהי' לי' למנקט בחדא. והכי [הל"ל] מתירין פקיעין וזירין אבל לא לפספס. וכיפין כו'. עוד מאי דהרזי לפירושם אנן אמרינן בקש של שבלים. וקאמר עלים בהדייהו. אבל יגע רבינו ומלא בפירושו ויפה גירסת הרי"ף ז"ל. וה"ק וידוע דדרך התבואה והקשין הוא הכי. כשעדיין רכין מאוד עושין משלש כריכות חד כריכה. ומילתי לארכין ולא קשין עושין מתרי כריכות חדא ושנים הייגו קשים מאוד ועושין חד כריכה[ז]. וה"פ דמתני'. פקיעין תרי הייגו מילתי. זירין תלתא הייגו רכין מאד. וכיפין דארזי הייגו ישנים שקשים מאוד כעין ארז. וה"ק מתירין פקיעי עמיר אבל פספוס לא. דבלא פספוס נמי אוכלא הוא ולא מטריחין באוכלא. וכיפין הישנים פספוסי נמי שרי דפספוס שוי אוכלא. אבל לא את הזירין הייגו הרכין מאוד לא להתיר כו'. דבל"ה נמי אוכלא הוא ולא מטריחינן באוכלא ודוק:

ת"ר אין גובלין את הקלי וי"א גובלין. מאן י"א רבי יוסי בר יהודא היא. וה"מ דמשני כו'. ע"י ע"י ואמרינן בגמ' ושוין שבוחשין את השתית בשבת ופ' והאמרת אין גובלין. לא קשיא הא בעבה הא ברכה. וברכה נמי דוקא דמשני. והיכי משני אר"י בחול נותן החומץ ואח"כ נותן השתית בשבת נותן את השתית כו'. וכן פסק הרי"ף. ותמוה הלא מוקמינן מאן י"א ר' יוסי בר יהודא. ולדידי'

עי'

ו) ע' בהגהת רבינו על הש"ס שכ' על גי' הרי"ף ונכון הוא מאוד:
ז) מצאתי בפיר"ה הנדפס מחדש בווילנא ממש כפי' רבינו:

---

*) בגמ' מאמירין:

ולדידי אפי' עבה מותר והאיך פסק הרי"ף כנ"ל. הטור סובר ששניהם אליבא דריב"י. והכא שינוי בכך והכא שינוי בכך י) והרשב"ס לא כן סובר. ואומר הא דפריכן והאמרת אין גובלין ע"כ אליבא דר' פריך. דלר"י ב"י ל"ק כלל כדלעיל. מאן י"א גובלין ר"י ב"י. ולר' תי' הגמ' רכה. אבל לר"י ב"י אפי' עבה ח) אבל על הרי"ף [קשה] כנ"ל. וי"ל דגירסת הרי"ף הי' בגמ' והתני' אין גובלין א"כ גם לר"י ב"י קשי'. ותירץ אליבא דר"י הכל. ולאו מקלי דלעיל פריך ויפה עולה פסק הרי"ף ודו"ק ט):

ומודדין וקושרין בשבת:

נשלמה מסכת שבת

ח) ע' בטור סי' שכ"א: ט) **נראה** מה שכ' כל זה בשם הרשב"ס הוא ט"ס וצ"ל הרשב"א וע' בב"י סי' הנ"ל:

י) ע' במגיד משנה בפ' כ"א מהל' שבת הל' ל"ג:

סליק שבת

כן יעזרני לעשות חיל בשאר מסכתות מר"א ז"ל שאגמר הבא' אצל רבינו

אמר המסדר

מצאתי הגהות נוספות על התוספתא וביאורים. ואיידי דזוטרא מירכים ולכן צרפתים לכאן. וההגהות האלה מסומנים לפי הסימנים שנדפסו בדפוס ווילנא החדש עם מנחת בכורים:

ביאורים

פרק א **זהו** רה"י. למעוטי הא דר"י דאמר ב' בתים אבל ב' לדי ר"ה עושה לחי או קורה מכאן ומכאן והוי רה"י: גמורה. מה"ד כי פליגי רבנן עלי' דר"י ה"מ לטלטל אבל לזרוק לתוכה הוי רה"י קמ"ל: זו היא ר"ה למעוטי איך דר"י דאמר אם היתה דרך הרבים מפסקתן יסלקנה לצדדין: גמורה. אגב רישא נקטי': אבל ים כו' והכרמלית. פריך בגמ' אטו כולהו לאו כרמלית. כי אתא רב דימי א"ר יוחנן לא נצרכה אלא לקרן זוית הסמוכה לר"ה כזה חצר של רבים ומבואות כו'. הך מילתא לאו מחילוק ד' רשויות דבין עירבו ובין לא עירבו הוי רה"י. והמוציא מתוכה לר"ה והמכנים חייב חטאת: לקריאת המגילה. משום פרסומי ניסא: ולקריאת הלל. משום חיבוב הנס שנעשה בעת ההיא: ולתקיעת שופר. משום דאורייתא: בקוסס כו'. הוא ווירא"א בל"א. ובו משוין הנסרים כנגרים שלנו משוין בנטיות קו. וכל השנויים כאן הוא מה שנותנים האומנים אומנתן עליהם. בנאתם לשוק שיכירוהו בני אדם מאיזה אומנות הוא: בו ביום אמרו הסוכה כו'. ר"ל הדין של הסוכה אמרו והיו חולקין בזה בית שמאי וב"ה ונמנו ורבו ב"ש כו' א]: אתה עושה כל שהו.

פי'

הגהות

פרק א **סי'** י"ב בקיסם שבאונו ולא צבע בדוגמא שבצוארו:

מה

א) **קשה** אמאי לא כתב רבינו ביאורו על מאמר הקודם כל המטלטלין מביאין כו'. ונראה לי בדרך אפשר, דהנה במאמר זה איתא אמרו הסוכה כלים תחת הכיור בע"ש עם חשיכה. והוא תמוה מאד מה ענין ע"ש לכאן ורבינו הגיה במקום „בע"ש עם חשיכה" שצ"ל „וב"ש חלקו עם ב"ה" וא"כ יש כאן ג' לשונות. אמרו וחלקו. ונמנו ורבו. וע"ז ביאר רבינו מה שביאר. אלא שהמעתיק לא הבין ההג"ה והעתיק ככל התוספתות:

כן

פרק ב **מה** יעשו אנשי קפוטקיא שאין להם לא זה ולא זה אלא נפט אין לך אלא מה שאמרו חכמים ומדליקי' בשמן פקועות ובנפט ר' שמעון שזורי אומר מדליקין בשמן דגים ובעטרן סומכוס אומר כו' א):

שם סי' י"א. בכ"י איתא „חטאת" ב):

פרק ג **סי'** ט"ו ט"ז לא נמצא בכ"י סימן

פי' ולא בשבת אבל מלאכה הנעשה ממילא שפיר דמי: ולא טוענין עמו על החמור: ולא מגביהין עליו משאוי על כתיפו דנראה כמסייעו להוליך בשבת: פיתקין מים. עושין נגר קטן משפת המעיין לגינה: קילור. תחבושת: איספלנית. רטיה: גפרית כלי כסף שמציירין בהן צורות מעשנין אותן בגפרית והן משחירות וניכרות הצורות: מוגמר. לבונה ומיני בשמים שמעשנין הבגדים שיהא ריחן נודף: רחיים של מים. וכ"ש לרחיים של יד ושל חמור שמצווה על שביתתן: בכדי שיטחנו מבעוד יום. מפני שמשמעת קול ואיכא זילותא לשבת:

פרק ב **שאין** שורפין את תרומות. משום דהוי לי' י"ט עשה ול"ת דהיינו שבת שבתון ולא תבערו. ואין עשה דבאש תשרפו דוחה ל"ת ועשה: לעשותן מדורה. היסק גדול שהאחד מבעיר את חבירו: צרי. היינו שמן אפרסמון: ביוצא מן הפרי. לאפוקי שמן דגים ועטרן וצרי: שאמרו חכמים. כגון פסולי דמתניתין: מה שאמרו חכמים ומדליקין בשמן פקועות ובנפט. ר' שמעון שזורי כו'. כצ"ל ולא כמו שכתוב בגמ'. כי לפי גמרא מה מוסיף ר"ש שזורי הלא גם הת"ק מתיר שמן פקועות ונפט. שאמר אין לך דבר אלא מה שאמרו חכמים שאסור. והשאר הכל מותר. אבל השתא משמיענו טובא. דאפילו שמן דגים ועטרן דמסריח א"ה מתיר. ומה שהקשה בגמ' סומכוס היינו ת"ק ר"ל ר"ש שזורי ג): סומכוס אומר כו'. סומכוס היינו ת"ק איכא בינייהו דרב ברונא דשרי ע"י תערובות שמן כ"ש ולא מסיימי: ג' על ג'. לקבל טומאה בג' אצבעות: ומסככין בו סוכה. דאין מסככין בדבר המקבל טומאה: חוץ מהפשתן דאיקרו עץ דכתיב ותטמנם בפשתי העץ ומקבל טומאת נגעים: טיט ותרסית. מצננן השמן ושוהה ודולק ואינו דולק מהר: נול. הוא גרגיר גדול: שתאיר ותדליק שהמלח מצליל השמן ונמלא השמן צלול ונמשך אחר הפתילה יפה: מעלין בדיופי הוא מה שעושין ב' שפופרת ומדבקין זע"ז. ונותנין הא' בתוך חבית ומוצצין השני מעט. ומוציאין כל מה [שיש] בחבית: ומטיפין לחולה. שיש חולאת שכשמטיפין מן כלי קטן שפיו צר על מוחו הוא ישן: שמבעיר (העליונות) [התחתונות] שכשהוא חותה מהפך הוא ונמצא מבעיר התחתונות: להתחמם כנגדן פטור. מפני שלא כיון: אין מטבילין אותן ביה"ש. שכיון שאין ראוי להשתמש בשבת מפני שצריך הערב שמש לא ניתן ביה"ש לדחות אצלן: מפני שצריכין הערב שמש. והוא יסביר שעדיין יום הוא והוי לכלי ה"ש. וישתמש בלא הערב שמש: בולד הטומאה. אינו צריך הערב שמש ד): ג' דבקי מיתה. הוא נדה חלה והדלקת הנר. שכשאינה משמרת מתות: ר"ש בן גמליאל אומר הקדש כו'. ר"ל הקדש שמקדיש ע"ה מאמינים אותו מטומאה. וכן חטאות שהוא מביא וכן מעשרות. ואין אנו אומרים שמא טבל הוא ה):

פרק ג **שנתן** עליהם נעורת. אע"פ שהם נבערים אחר כך. שהולכין אחר דעתו שרצה לקוטמו. ואע"ג וכל איסורו אינו אלא גזירה שמא יחתה וזה שגילה דעתו מותר

א) **כן** הוא בכ"י ודלא כמו שהובא בהגהת רבינו הנדפס עם ס' מנחת ביכורים. וכן מצינו במשניות שהגיה רבינו בגמ' כגירסא הזאת:

ב) **וכן** מוכח בביאורו: ג) **לפי** גירסת רבינו פשוט שצריך לפרש כן:

ד) **ע'** רש"י י"ג ע"ב בד"ה האוכל אוכל. וע' חגיגה כ"ג ע"ב:

ה) **מתרץ** בזה קושית רש"י על פי' רבותיו ל"ב ב' בד"ה ונמסרו:

 מתוקן

מותר א): כלל אמר ר' ישמעאל כו'. זהו דעה רביעית ב): החורש והמשביל כו'. אבל להשתמש בחולין או הכלים שהטביל תליא בפלוגתא דלעיל דהוא ר' מאיר ור' יהודה: שמונין לשביעית. פי' שמונים השנים לצורך ערלה ורבעי באיזה שנה בשביעית נטעה. אבל אין מונין לשבתות לחשוב באיזה יום בשבת נטעה. וא"כ לא יודע שנטעה בשבת: ד"א כו' על השביעית לחללו. ואמרינן בירושלמי מאי בינייהו. ואמרו דאיכא בינייהו לקולא ולחומרא. דהיינו היכא דנטעה קודם. שלשים יום קודם שביעית. דמתחיל השנה משביעית ואילך. נמצא להך לישנא דמונין צריך לעקור. שיחשבו לערלה ולכל מילי משביעית. להך לישנא דנחשדו א"צ לעקור. וכה"ג איפכא כמי דהיינו שנטעה ל' יום קודם שמינית. ללשון א' ימנו משמינית וא"צ לעקור. וללשון ב' דנחשדו צריך לעקור שהרי בשביעית נטע ג):

פ"ק ה **סימן** ו'. המסריכין ויפשיל את הרצועה לתחת:

פרק ז **השופך** מים לר"ה ואמר חדא ה"ז מדרכי האמורי אם מפני חרשין מותר:

פרק ח **האומר** מרפא הרי זה מדרכי האמורי. ר"א בר' צדוק אומר של בית ר"ג היו אומרים מרפא. ולא היו אומרים בביה"מ מפני ביטול תורה. האומר יתיר: האומר אשתה ואותיר אשתה ואותיר ה"ז מדרכי האמורי שתו והותירו לא מדרכי האמורי. חמרא וחיי לפום רבנן לא מדרכי האמורי. שם סי' י"ג בי: איזהו מעונן ר' ישמעאל אומר זה המעביר שבעה מיני זכור על העין. ר"ע אומר אלו נותני עתים כו': למודי ערבי שביעית להיות יפות חטים ועיקורי קטניות מלהיות רעות. וחכ"א

פרק ד **ומשתטפין** בצונן. זהו לשיטת תוספת אבל הגאונים ל"ג בצונן א). מחופין בנסרים אבל אם לא היו מחופין בנסרים לא היו משתטפין אפילו בצונן משום חשדא שיאמרו שבחמין נשתטפו: ור"ש מתיר בשתיהן: חזרו לאסור. את הזיעה: לא בחמין אפילו הוחמו מע"ש: שהיו ממלאין לו כלי של צונן מע"ש. לאו דווקא אלא שמעשה שהי' כך הי': וחונקין בשבת. מי שנפרקה חוליא של מפרקת צוארו ונופל בגרונו תולין בראשו שיהי' צוארו נפשט ודומה לחניקה: עדשה. פי' עריבה: ואסור ליתן לראשון. פי' תבלין: ונותן לתוכו מים ומחזירה שאסור לטלטלה רקנית: קטבלא. הוא עור עבה: גיזי צמר בשהפסק. פי' מה שנותנים לסחורה: גלופקרין הוא בגד עבה יותר מסדין: וכן הי' רשב"ג אומר. כלומר ועוד קולא אחר הי' אומר: נעורת של פשתן דקה הרי הן כזבל ואסור להטמין בו:

פרק ה **במטוטלת** התלוי' כו'. כך היא דרכה לעשות. קושרין המטוטלת בחוטרתו ובזנבו. ואינו נכנס בו הרוח. ואם רוצה שיכנס בו הרוח. מתירו מחוטרתו ומהגלה ונכנס בו הרוח. וא"צ להתיר מזנבו. ומ"ש שיכנס בו הרוח. הוא פי' למה מתיר שיכנס בו הרוח: מחולחלין. פי' רפויין שיכנס המים: ובלבד שלא יכרוך. משום שעטנז שמא יהי' א' פשתן וא' צמר: בזנב שועל כו'. עושין מפני עין הרע: קרסטלין הוא קופה תלוי' בצוארה: זה חומר בבהמה אשכל קאי: שלמטה משערה יוצאין בו. דלא שלפא ומחויא דלא מגלי' שערה:

פרק ז **קומי** הוא מה שלפניו כמו חצי הראש: והעושה בלורית. שמספר סביב סביב ומניח באמצע כמו הנכרים: גורגרין. שמגביע הגרון:

הזורק

א) **מתורץ** בזה קושית התוס' ל"ו ע"ב בד"ה לא יתן:
ב) **ע'** ירושלמי פ"ג דשבת הלכה א':
ג) **ע'** בזה בשנות אליהו שביעית פ"ב מ"ו. וע' בפאת השלחן בסימן כ' סעיף י"ב ובסי' כ"א בסופו:
א) **ע'** מ"ש בפ' כירה במשנה ג':

וכן

וחכ"א אלו אוחזי העינים. סי' כ"ב לאידרא לימא הכי נגעצתא כמחט כו':

פרק ט ר' שמעון בן אלעזר אומר כל שהוא כשר להצניעו והובשר כיוצא בו להצניעו והוציא בשבת הרי זה חייב חטאת. סי' ט"ז קטן נמחק בכ"י. דוכסוסטוס כדי לכתוב עליו את המזוזה. קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהיא שמע ישראל גויל כדי לכהוב עליו פרשה קטנה שבתורה [שיער] כדי לגבל א):

סי' ל"א. כליו. סי' מ'. חולסית:

פרק י נאבל הראשון כו' הוציא כחצי גרוגרת ונתנו בר"ה וחזר והוציא כחצי גרוגרת לר"ה אחרת אם העבירן דרך עליו חייב:

פרק יא עומק עשרה טפחים ורחב ד' חייב. שוה ברשות הרבים ועשוי מדרון לרה"י אם יש גובה י"ט בתוך ד"א א"צ לחי וקורה. רה"י השופע לרה"ר הרי הוא כר"ה. שוה ברה"י ועשוי מדרון לר"ה אם יש גובה י"ט בתוך ד' אמות א"צ לחי וקורה. סי' ל"ג חייבין. נמחק והוגה חייב:

פרק יא הזורק וכו'. וקמ"ל ב' דברים. חדא שרה"י אינו מבטל רשות ומלטרפין. ועוד קמ"ל שאינו חייב על הכנסה מרה"י ועל הולאתו א]. ואפילו הן בבקעה. פי' ואע"פ שהלך דרך כרמלית. רש"א אם יש במקום כו' ואע"פ שמכוסה במי ים אין המים מבטלין. ובבור. פי' בלא ים ד"ה אין מבטלין הרה"י. ר' יהודה אומר עמוקה כו' מתוכה לים. פי' על דרך דופני הספינה. אבל לא מים לתוכה שהוא מכרמלית (לר"ה) [לרה"י] הא גבוה עשרה סבר ק"י מותר אפי' מים לתוכה שהוא דרך מקום פטור ובזה קשיא על הפוסקים דסברי מותר לטלטל מרה"י לר"ה דרך מקום פטור. דהכי לא סבר אלא ר' יהודה אבל לחכמים אסור ב]:

פרק יב הבונה כל שהוא הרי זה חייב אחד נתן את האבן. סי' כ"ד. הפסיק: ברם קרוש בחלב הקרוש „פטור" על עלה זית:

פרק יג סי' כ"א ר"מ. סי' ל"א. ר' אליעזר אומר המרכיב קנה של מנורה חייב. ושל סיידין פטור. ר' סימאי אומר קרן עגולה חייב ופשוטה פטור:

פרק יד סי' כ"ר ולא יהא מביא כלי אחר וקולט כלי אחר ומצרף. נזדמן לו אורחים מביא כלי א' וקולט כלי אחר ומצרף ולא יקלוט: אסקליא. פי' סולם. ולווחים של סקיבום:

פרק טז ע"פ נשים ע"פ כותים אלא מצטרפין:

א) וכן הוא בפי' על המשניות:

א] ע' בדף ל"ח ע"א ברש"י שם וע' בדף פ' ע"א:

ב] ע' בדף ק"א ע"א בתוס' ד"ה ר' יהודה וע' בסי' שנ"ה בביאור הגר"א ס"ק כ"ד כ"ה:

אברך את ה' אשר זיכני להוציא לאור הספר שנות אליהו על משניות מסכת שבת שהי' טמון עד כה בין הכתבים שהניח אחריו ברכה הרב הגדול ר' אלעזר ז"ל בנו של הרב המאוה"ג ר' יעקב משה ז"ל נכד „הגר"א" ז"ל. ואנכי מצאתי הכתבים האלה אצל האברך המופלג מהו' אליהו נ"י בנו של הרב ר' אלעזר הנ"ל. וכאשר ראיתם וטעמתי מעט מנופת צוף אמריו. אמרתי עת היא לגלות על פני תבל למען יהנו רבים מאורו. וקניתי את הזכות מהאברך הנ"ל כאשר יש אתי שטר מכירה מאתו. ואסור לשום איש לחזור ולהדפיסו בלתי רשותי או רשות ב"כ. ואברך על המונמר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. כן יזכני ה' לגלות עוד ממצפונו תורת רבינו אליהו. ונזכה לביאת גואלנו אשר עין בעין נראה ונשמע תורת אמת תורת ה' מפורש יוצא מפיו כביכול. ונזכה להגות בתורתו כל הימים כעתירת

הצעיר נפתלי הירץ הלוי החונה פעיה"ק יפו ת"ו

הלכות תפלת מנחה וערבית

לקוטי דינים מהגר"א

א) **סמוך** למנחה גדולה מותר בסעודה קטנה. ואינו אסור רק בסעודת נשואין ומילה. וכן עיקר: (ביאוריו סי' רל"ב ס"ק ו'):

ב) **דעת** רבינו נוטה כרש"י וס"פ דזמן מנחה גדולה הוא אפי' לכתחילה אלא דעיקר זמנה מזמן מנחה קטנה: (סי' רל"ג ס"ק א'):

ג) **זמן** ק"ש של ערבית משעת יציאת שלשה כוכבים בינונים. ומחמת שאין אנו בקיאים לכן צריך ליזהר עד שיצאו הקטנים כרש"י

מעשה רב

א) **לתפלת** מנחה וכן לערבית נוטל ידיו ומברך ענט"י. ומתפללין מנחה בטלית ותפלין של רש"י ז"ל דווקא:

ב) **תפלת** מנחה מקרים. ובשבת מקדים יותר משום סעודה ג':

ג) **תפלת** ערבית בזמנה דווקא אפילו בשבת. ואף ביחיד אם א"א לאסוף עשרה בזמן ק"ש:

תפלת

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** לתפלת מנחה וכן לערבית נוטל ידיו ומברך ענט"י. בסי' רל"ג סעיף ב' פסק בשו"ע דלא יברך. ורבינו פסק כאן כדעת הרמב"ם בפ"ו הביאו הב"י דגם על ידים סתם בהיסח הדעת יש ליטול ידיו קודם כל התפלות ולברך עליהם ענט"י. אמנם יותר נכון שיפיל מים ואז יש עוד הרבה דעות לברך. הרא"ש והטור וע' בסי' ז':

ומ"ש ומתפללין מנחה בטלית ותפילין. טעם רבינו נראה כמ"ש בסי' כ"ה סעיף ד'. שצריך שיהיו תפילין עליו בשעת ק"ש ותפלה. וכ"ה בסי' ל"ז. ומ"מ צריך ליזהר כל אדם להיות התפלין עליו בשעת ק"ש ותפלה. והוא מסוגיא דברכות ט"ו. כל כו' ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו כו' מדקאמר ומתפלל משמע דגם בשביל התפלה צריך תפלין. וכ"כ תום' י"ד ב' ד"ה ומנח. דעיקר ק"ש ותפלה שייכי בתפילין כו' ותפלה נמי כדאמרן קרי ק"ש ומתפלל זו היא מלכות שמים כו' (כמ"ש רבינו בסי' כ"ה ס"ק ט') ומשמע דה"ה במנחה. דהא אמר ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן. וגם תפלת המנחה במקום קרבן קאי דהא נתקן כנגד תמיד הערב:

ומ"ש גם טלית במנחה נראה ג"כ כמ"ש התוס' הנ"ל בשם ר' יצחק בן יהודה שבלא אחר טלית ששהה השליח וכבר קרא ק"ש בברכותיו ונתעטף בטלית וגמר שמנה עשרה הרי דס"ל דגם לתפלה צריך טלית. אע"ג דהתוס' דחו לה שיינו שלא להפסיק בין גאולה לתפלה אבל בלא"ה בודאי מצוה להתפלל גם בטלית:

ומ"ש בשל רש"י דווקא כבר נתבאר לעיל בהלכות תפלין דהעיקר כרש"י:

ב) **מ"ש** תפלת מנחה מקדים. ע' מ"ש רבינו בסי' רל"ג ס"ק ה'. דהא דנהגו עכשיו לאחר זמן המנחה הוא כמ"ש הג"מ בשם ר"ח דסמכינן אירושלמי דלא הוקשה תפלת המנחה לתמיד של בין ערבים כ"א לקטורת. שנא' תכון תפלתי קטורת לפניך כו' ולכן מאחרין כמו קטורת ע"כ ת"ד. והנה לתלמודא דידן דקיי"ל כוותייהו נגד הירושלמי דמנחה נגד תמיד של בין הערבים א"כ עיקר זמנה הוא בזמן התמיד זמן התחלת מנחה קטנה. ולפ"ז בשבת שהיו מקדימין תמיד של בין הערבים כמ"ש בריש תמיד נשחט כרבה כר עולא אליבא דר"ע. הי' צריך להקדים גם תפלת המנחה. אלא דמפרש כאן הטעם אפילו לר' ישמעאל דלא מקדימין. וכן לאביי ורבא שם דמפרשי פלוגתא דר"י ור"ע שם בדברים אהרים. מ"מ כאן בשביל מצות שלש סעודות מצוה להקדים יותר כדחזינן בפ' תמיד נשחט שבכל מקום שהיו צריכין לעשית מצוה אחר התמיד היו מקדימין התמיד. וע' במג"א סי' הנ"ל ס"ק ב'. ומ"מ אם רוצה לאכול מתפלל מ"ג לכתחלה:

ג) **תפלת** ערבית בזמנה דווקא אפי' בשבת. ע' סי' רס"ז במג"א ס"ק א' מה שהביא בשם הכתבים שהאריז"ל הי' מתפלל ערבית בלילה אף בע"ש. ומ"ש המג"א הטעם להקדים דהא תפלת ערבית נתקנה כנגד אברים ופדרים שמתעכלין בלילה. ובשבת אסור ליתנן דאמרינן ולא עולת חול בשבת. קשה דא"כ לא יהי' זמן תפלת ערבות בע"ש רק עד שקיעת החמה דמשם ואילך אין איברים ופדרים נקטרין עוד ע"ג המזבח. אלא ודאי כיון דלאו משום לתא דקרבן הוא רק איסור דבר אחר גרם לה נחשב כזמן הקרבה ומתפללין כל הלילה. ועוד דא"כ הי' לנו לבטל תפלת ערבית בע"ש מכל וכל. כיון דנקטרים האיברים בע"ש לאו ענין בפ"ע הוא כ"א לתמיד של בין הערבים יחשב שהוא כנגד תפלת המנחה אלא ודאי צ"ל כנ"ל:

ומ"ש ואף ביחיד אם א"א כו'. ס"ל לרבינו דתפלה בזמנה עדיף מתפלה בצבור ורב האי כתב להיפך הביאו

מעשה רב

ד) **תפלת** ערבית מתחילין והוא רחום. ואין אומרים פסוקים ולא חצי קריש. וכן אחר עלינו א"א פסוקים ומזמורים כללו של דבר אין לקבוע פסוקים ומזמורים בצבור זולת שיר של יום :

ה) **ברוך** ה' לעולם אמן ואמן מדלג אם צריך לכך כדי להתפלל עם הציבור ואינו אומר אחר התפלה כלל. והוא עצמו לא היה אומר כלל לא ברוך ה' כו' ולא ושמרו בשבת. כדי לסמוך נאולה לתפלה. אבל הצבור שאצלו והש"ץ היו אומרים :

ו) **ענן** ואמרו בשו"א תחת המם :

ז) **ספירה** אחר עלינו כל המנין ביחד. הנוסח בעומר. כמ"ש בש"ע. ולא לעומר

וא"א

לקוטי דינים מהגר"א

כרש"י ב' א' בברכות וכ"כ כל הפוסקים לבד ר"ת וכבר חלקו על ר"ת כל הפוסקים. וכ"פ כל הגאונים : (סי' רל"ה ס"ק א') :

ד) **וזמנה** עד חצי הלילה ודלא כהרא"ש (פ"ק דברכות) ס"ט סכ' ואין צריך להחמיר (ולהרחיק עד חצות לגבי ק"ש) דהא חכמים (לא פליגי עלי' דר"ג אלא בסייג) (שם ס"ק י"ג) :

י"ח

לקוטי דינים וביאורים

הביאו הרא"ש ריש ברכות דנראה לו שיותר טוב להתפלל תפלתו עם הצבור מפלג המנחה ולמעלה כר"י ממה שיתפלל ביחיד כו'. ומיהו אפשר דכוונתו כאן שהי' קורא ומתפלל עוד הפעם כמבואר בש"ע סי' רל"ה דמי שהוא מוחזק בפרישות וחסידות יחזור ויתפלל בלילה והיינו ביחיד כמבואר שם. וע' בט"ז שם ס"ק ב' מ"ש בשם ת"ה דאפילו ת"ח אם הוא בצבור שמקדימין כו'. אם אין יכול להפריש א"צ לפרוש מהם אלא מתפלל וקורא עמהם ויוצא בזה. אבל אם הורגל בשאר פרישות יתפלל ויקרא בזמן שתיקנו חכמים לפי כל הדיעות עכ"ל. ומשמע מדבריו דה"פ שניה ולא יתפלל עם הצבור ואח"כ בזמנו יתפלל אפילו ביחיד. דאם שיחזור אחר עשרה ויהי' מנין מאי פרישות צריך לזה ומאי יוהרא איכא כיון דעשרה המה. וא"כ אפשר שדעת רבינו כת"ה הנ"ל ויש לפרשו כפשוטו. וצ"ע :

ד) **תפלת** ערבית מתחילין והוא רחום כו' כללו של דבר אין לקבוע מזמורים כו'. כבר נתבאר לעיל בתפלת שחרית :

ה) **ברוך** ה' לעולם אמן ואמן כו' ע' ברכות ד' פ' בתוס' ד"ה אר"י. וכיון דהצבור נהגו לאומרו כדעת התוס' שם אין לפרוש מן הצבור. אבל כשצריך שלא לאומרו ידלג. וע' במג"א סי' רל"ו ס"ק ג' וכ"ל דאם יש שעות יקרא ק"ש וברכותיה וידלג ברוך ה' לעולם וגו' וגם יראו עינינו כדי להתפלל עם הצבור עכ"ל. וע' בט"ז שם ס"ק ב' וע' בלקוטי דינים מהגר"א סי' ה' :

ומ"ש ואינו אומר אחר התפלה כלל ע' במג"א שם ס"ק כ' ומ"כ בשם מהרל"ש שכשהתפלל עם הצבור וקרא אח"כ ק"ש וברכותיה אז אמר ברוך ה' וגו' מעומד עכ"ל. והנה באמת צ"ע בזה דהא כל התקנה הי' במקום תפלת י"ח כמבואר בדברי הרא"ש. ואגב תקנו ברכת יראו עינינו ולכן יש אומרים שצריך לעמוד. וכל זה הי' צריך אם לא היו מתפללין י"ח אבל עכשיו שמתפללין י"ח לא הי' צריך לומר הפסוקים. אלא שלא היו רוצים לבטל המנהג הראשון ע"ש ברא"ש. וא"כ דווקא אם מתפללין כמנהג הראשון (דהיינו שלא התפללו עדיין שמ"ע בעת ק"ש וברכותי') אין להם לבטל המנהג. אבל כשמתפלל עם הצבור שמ"ע באקראי. ואח"כ צריך להשלים ק"ש וברכות למה יאמר הפסוקים ויברך ברכה שא"צ. כיון דהשתא לא הוי כמו התקנה הוי כמו ברכה שא"צ. א"כ בודאי יותר טוב שלא לאמר ובפרט שהרבה פוסקים חולקים על אמירתם בכלל :

ומ"ש והוא עצמו לא הי' אומר זה מבואר בלקוטי דינים מהגר"א סי' ה' :

ו) **ענן** ואמרו בשו"א כן מבואר בדיוקים בנוסחי התפלה שבסוף סי' רמ"א. והטעם כי ואמרו בקמץ הוא נפסק ולא קאי אדלמטה אבל כאן קאי אדלמטה ה' ימלוך לעולם ועד ולכן צ"ל ואמרו ⁚ בשו"א דלא הוי הפסק :

ז) **ספירה** אחר עלינו. נ"ל הטעם כי עלינו נתקן בשביל התפלה ע' בסי' קל"ב. וספירה אינו מענין התפלה כלל והוא מצוה בפ"ע. ואין להפסיק במצוה אחרת בין התפלה לעלינו וע' בענין יקנ"ה בפסחים ברשב"ם שם :

ומ"ש כל המנין ביחד. משום ברוב עם הדרת מלך :

ומ"ש

הלכות תפלת מנחה וערבית

לקוטי דינים מהגר"א

ה) **י"ח** פסוקים מברוך ה' לעולם כו' שאומרים בערבית הרשב"ס והרמב"ן נהגו שלא לאומרם. ודעת רשב"ס ורמב"ן עיקר (סי' רל"ו ס"ק א'):

עי'

מעשה רב

וא"א שום פסוקים לא לפניו ולא לאחריו כ"א י"ר שיבנה כו':

מצוה

לקוטי דינים וביאורים

ומ"ש בעומר ולא לעומר. ע' בט"ז סי' תפ"ט ס"ק ג':

מ"ש

הלכות ע"ש

לקוטי דינים מהגר"א

א) **עי'** בפסחים קי"ב א' תנא דבי אליהו (אע"פ שאמר ר"ע עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. אבל) עושה הוא דבר מועט. ובשבת קי"ח א' משמע דא"ל כלל. וע"כ שם בעני לגמרי כמו שמפורש שם. ובפסחים איירי שאותו דבר מועט יש לו משלו. (ועי' בתוס' קי"ג א' בד"ה עשה שבתך) ועי' בתוס' רפ"ב דיו"ט ט"ו ב' ד"ה לוו (שכ' אהא דאמרינן לוו עלי ואני פורע. דהא דאמרי' עשה שבתך חול היינו כשאין לו לפרוע) וט"ס שם כשאין לו לפרוע. וצ"ל כשאין לו ממי ללוות (סי' רמ"ב ס"ק א'):

מעשה רב

א) **מצוה** לרחוץ כל גופו בע"ש. ועכ"פ לא פחות מפניו ידיו ורגליו:

ב) **שלא** לילך למרחץ עד שיתפלל מקודם מנחה. אם לא שהוא עדיין קודם חצות. וכן לס"ג. דהיינו ברית וחתונה וסיום מסכת:

הדלקת

ב) **(עי'** בסי' רמ"ו במג"א ס"ק י"ב. וז"ל וביש"ש פ"ה דביצה חולק על זה. ומביא דעת הרא"ש שכתב בשם הירושלמי. אין רוכבין על גבי בהמתו משום שביתת בהמתו. וה"ה גבי י"ט מתני עכ"ל. והב"י כתב בשם שבולי לקט דווקא בשבת אסור להשכיר בהמתו לנכרי בשביל שיעשה מלאכה בשבת ואדם מצווה על שביתת בהמתו. אבל ביום טוב אין אדם מצווה על שביתת בהמתו ביו"ט) ולהלכה אין נראין דבריו. אלא העיקר דביו"ט נמי מצווין על שביתת בהמתו כמ"ש ביש"ש: (סי' רמ"ו בביאור הגר"א ס"ק י"ב):

ג) **(משמע** מדברי רבינו דפסק דמפליגין בספינה ברביעי בשבת. והוא כי) מדברי הרא"ש שם (פ"ק דשבת סי' ל"ח) משמע דבד' מותר. וכ"ה להדיא בתוספתא

הביאו

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** מצוה לרחוץ כל גופו בע"ש כו' ע' סי' ר"ס סעיף א' ובביאור הגר"א שם ס"ק א' שמביא הא דאמרינן שבת כ"ה ע"ב נשיתי טובה אמר ר' ירמי' זו בית המרחץ והיינו רחיצת כל גופו מדקאמר ר' יוחנן רחיצת ידים ורגלים בחמין מכלל דר' ירמי' כל גופו קאמר וס"ל לרבינו דהיינו בשבת דומיא דותזנח משלום דקאמר ר' אבהו זו הדלקת נר בשבת:

ב) **מ"ש** שלא לילך למרחץ כו' והיינו כסתמא דגמ' שם ט' ע"ב דסמוך למנחה גדולה דווקא לכולא מילתא דמרחץ אסור וכן לסעודה גדולה דווקא והיינו סעודת אירוסין ונשואין וסעודת מילה כמ"ש התוס' שם בד"ה בתספורת. וע' בסי' רל"ב ס"ק ו' שכ' רבינו דכן עיקר. וע' לעיל בהל' תפלת מנחה וערבית בלקוטי דינים מהגר"א סי' א':

ומ"ש וסיום מסכת. הוא פשוט דכיון דדרכן לעשות סעודה גדולה ג"כ אסור:

הדלקת

מעשה רב

ג) **הדלקת** הנר מקדים מאד להדליק (עיין בש"ע שלו סי' רס"א ס"ק י"א). ופעם אחת אחרוהו. ולא הי' מניח להדליק אפילו ע"י נכרי. אף שבבהכ"נ לא אמרו עדיין מזמור שיר ליום השבת:

הוא

לקוטי דינים מהגר"א

שביאו הרא"ש שם. דבש"א אומרים אף ברביעי וב"ה כו' וכ"ה בירושלמי הביאו הרשב"א שם אין מפליגין בים הגדול לא בע"ש ולא בה' בשבת. בש"א אף בד' וב"ה מתירין (וע"ש ברא"ש שכ' ושא דקתני וב"ה מתירין ארביעי קאי ע"ש) וכ"פ שם הרשב"א שם להדיא דבד' מותר. וכ"ה בהג"ה שם להדיא כו'. וכ"מ בתוספות דעירובין מ"ג א' ד"ה הלכה כו' (סי' רמ"ח ס"ק א') [ועי' מג"א ס"ק ב' ג']:

ד) **היכא** דמותר להפליג בספינה כגון בנהרות אם נכנס בספינה מע"ש אע"פ שמפלגת בשבת מותר. דספינה ממילא אזלא כו'. ולהלכה נראה דאסור. ועי' תוס' בפ"ד דעירובין מ"ג א' ד"ה הלכה (שם ס"ק י"ב):

ה) **מ"ש** רמ"א דמסתפרין בע"ש כל היום. כ' רבינו דל"ע דהא מה שאסור בע"פ אסור בע"ש דלא חלקו בגמרא אלא בין מנחה לחלות. ובע"פ אסור כמ"ש שלש אומניות כו'. ובכל בו כתב מעשה הדיוט מותר לספתפר דלא גרע מח"ה דאמרינן תופר כדרכו. גם עליו ל"ע דלהסתפר אף מעשה הדיוט אסור. מדאמרינן שם (בפסחים נ"ה ב') החייטין שכן הדיוט כו'. הספרין שכן שבא ממדינת הים כו'. ולא אמרו ג"כ בספרין שכן הדיוט כו' (אלא ודאי בח"ה גם מעשה הדיוט אסור להסתפר) (סי' רנ"א ס"ק י"א):

ו) **לא** ילא החייט במחטו ערב שבת סמוך לחשיכה אפילו תחובה לו בבגדו. אע"ג דבש"ע פסק כרבא וכר"מ דאומן דרך אומנתו פטור וכמבואר בסימן ש"א ס' י"ב אבל לא נראה כן להלכה. אלא כר"י (דאומן דרך אומנתו חייב) דר"מ ור"י הלכה כר"י וגם סתם מתני' כוותי' (סי' רנ"ב ס"ק כ"ח).

העיקר

לקוטי דינים וביאורים

ג) **הדלקת** הנר מקדים כו' ע' בסי' רס"א סעיף ב' בהג"ה שאם רוצה להקדים ולקבל שבת מפלג המנחה ואילך הרשות בידו. וע' בס"ק י"ג בשם התוס' ברכית. וכיון שמקבל עליו שבת מותר ג"כ להדליק הנרות. ואע"ג דאמרינן בשבת כ"ג ב' ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר. כבר כתב הרא"ש בפ' תפלת השחר סי' ו' דרב הי' מדליק הנר ומקבל שבת מבע"י. והא דאמרינן ובלבד שלא יקדים כו' אין זה הקדמה כיון שהי' מקבל עליו שבת באותה שעה. כי יכול לקבל שבת מבעוד יום. ובלבד מפלג המנחה ולמעלה. עכ"ד הרא"ש. וע' בסי' רס"ג סעיף ד'. וע' בעט"ז סי' רס"א:

ומ"ש ופעם אחת אחרוהו כו'. ע' בסי' רס"א סעיף א' בהג"ה שפסק שמי שקבל עליו שבת יכול לומר להדליק הנר. וע' במג"א שם ס"ק ז'. דבזמן שאפשר שכבר קבלו שבת עליהם בכל מקומות ישראל אסור לומר לעכו"ם. ואפשר שרבינו טעמו משום דבסי' רס"ג סעיף י"ז הביא הב"י דעת י"א שמותר לומר לישראל ע"ש. וע' בטו"ז שם שכ' שזה דעת הרשב"א. וראייתו מפ' שואל דף קנ"א דמותר לומר שמור לי פירות שבתחומך כו'. והר"ן דחה דאין הנדון דומה לראי' דש"ה דאם יש בורגנין הוא עצמו שומר ע"ש. וע' באבן העוזר שם. ובאמת דברי הר"ן כפשוטו לאו מבורגנין אתי עלה. אלא דכוונתו דלא דמי כלל דהתם השמירה שאומר לחבירו לעשות אינו איסור כלל גם לו. אלא שאינו יכול לשמור מפני שהוא רחוק ממנו ואם הי' בורגנין שהי' יכול לילך לשם הי' הוא עצמו שומר ואיך נאסור עליו לומר לחבירו משא"כ במלאכה ממש. ולא אמרינן דאי בעי לא הוי מקבל שבת עליו. וא"כ לדעת הר"ן בודאי דגם אמירה לעכו"ם אסור. וליכא לחלק ביניהם דהא הישראל אם לא קבל עליו שבת לדידי' ג"כ היתר כמו לנכרי ואכמ"ל בזה. ומ"ש המגן אברהם בסי' רס"א דדמיא להא דאמרינן אינהו מיכל אכלי לדידן מסתם נמי לא סתים. וכיון דיש מקומות שלא קבלו שבת איך נאסור אמירה. אין הנידון דומה לראי' כלל. דהא

התם

לקוטי דינים מהגר״א

ז) **העיקר** נראה דלא גזרו סמיך לחשיכה לצאת. אלא בדבר שחייב עליו בשבת): אבל עם חשיכה גזרו (אפילו בדבר שאין חייב עליו בשבת). ולכן אמר שם (שבת י״ב א׳) תניא חנניא אומר חייב (אדם) למשמש (בבגדו ע״ש) עם חשיכה. שאף אם היה יוצא בשבת לא היה חייב. מ״מ חייב למשמש. שעם חשיכה גזרו (שם ס״ק כ״ט) (ול״ע דא״כ מאי מקשה שם י״א ב׳ אדרבא מברייתא דקתני עם חשיכה. וי״ל דודאי רבא ס״ל דגם עם חשיכה לא גזרו. דאל״ה כשפריך הש״ס מברייתא דקתני לא יצא החייט במחטו התחובה לו בבגדו ושני לי׳ דמיירי בשבת. ה״ל לשנויי דמיירי בע״ש עם חשיכה אלא ודאי לא שני לי׳. אמנם במסקנא דמייתי ברייתא דחנניא ודאי שיש לחלק כמ״ש רבינו):

ח) **אם** שכח ושהה תבשיל שהתחיל להתבשל ולא הגיע למאכל בן דרוסאי אסור. וכתב הגמ״ר דלאחרים שרי. כיון דהוא משום קנסא. אבל ליתא. ממש״ש (שבת ל״ח א׳) ול״ש. (פי׳) שסוגג ומזיד שוין. ומזיד אסור אף לאחרים כמ״ש רש״י ותוס׳ דמזיד דר״מ הוא שוגג דר״י (סי׳ רנ״ג ס״ק ל״ב):

ט) **מ״ש** רמ״א בסי׳ רנ״ג סעיף ה׳ לכן נוהגים שהנכרים מוציאים הקדירות מן התנורים שמטמינים בהם. ומושיבים אותן (בשבת) אצל תנור בית החורף או עליו. ומבערת אח״כ התנור הנוא. ועל ידי זה הקדירות חוזרים ונרתחים עכ״ל. אינו מתיר רק

מעשה רב

ד) **הוא** ז״ל הי׳ מרבה מאד בנרות שמן זית עד שמנעוהו הרופאים להדליק שמן זית רק של חלב גם לא רבוי גדול כמקדם:

ה) **אין** להעמיד הנרות על השלחן. ולא מהני מה שיתן הלחם מקודם: לא

לקוטי דינים וביאורים

התם חלב טהור סותם דמיהדק. ולבני א״י דמיכל אכלי בודאי סותם. ולדידן דמחמרינן לא נשתנה הטבע בשביל זה ולכן סותם מש״כ כאן. כיון שקבל עליו שבת נחשב אצלו כשבת בכל פרטיו ואסור גם אמירה ודו״ק:

ד) **הוא** ז״ל הי׳ מרבה כו׳ ע׳ שבת כ״ג א׳ ושמן זית מן המובחר. ושם ע״ב דהוי רגיל בשרגי טובא ש״מ שמצוה להרבות בנרות:

ה) **אין** להעמיד הנרות כו׳ ולא מהני כו׳. ע׳ סי׳ רע״ז במג״א ס״ק ח׳ שכ׳ דאם מונח על השלחן ככרות ושאר דברים פשיטא דהם חשובים יותר מהנר ושרי עכ״ל. והוא מבואר בסי׳ ש״י סעיף ח׳ דאם הדבר המותר הוא דבר חשוב אז הוי בסיס לשניהם ושרי. והיא מבואר בגמרא מ״ז א׳ בגלילא שנו. ופירש״י שחשובות להן שברי פתילה הלכך לא בטלי ונעשה נר בסיס להן. ור״ת פי׳ דנגליל הי׳ להם רוב שמן ולהכי לא בטלי שברי פתילה אגב שמן. והנה בש״ע שם כתב וז״ל וכגון שדבר המותר חשיב מדבר האיסור. אבל אם דבר האיסור חשוב יותר מדבר המותר בטל אצלו ואסור לטלטלו עכ״ל. והנה קשה דיוקא דרישא אסיפא דכ׳ דדווקא אם דבר המותר חשוב מדבר איסור משמע אבל שניהם שוים אסור. ואח״כ כ׳ לאסור אם דבר האיסור חשוב יותר מדבר המותר משמע הא שניהם שוים מותר וצ״ל דזה תלוי במה דכתבו התוס׳ בביצה כ״א ב׳ בד״ה כנונא בשם ר״ת דלא מיקרי בסיס לדבר מופש שאינו נקבע כגון שברי עצים ושיורי כוסות. ודאמרינן דבעינן קטמא היינו משום שמטלטל שברי עצים תוך הכנונא והיה לו לנערם. אבל אי איכא קטמא לא היה יכול לנערם שלא יפול הקטמא עכ״ל. וא״כ לדברי ר״ת לאו מתורת בסיס אתאן עלה רק על טלטול שברי עצים בעצמן שאינו מנערם והוא בשביל הקטמא שלא יפול. וא״כ הא דפריך בשבת מהא דשוין שאם יש עליה שברי פתילה שאסור לטלטל ג״כ מטעם דהוי לי׳ לנערם אתיין עלה ומשני בגלילא שנו ופיר״ת שאינו חשוב להם שמן וא״כ הי׳ להם לנער השברי פתילה ואע״ג דבניעור הזה ישפך שמן עמם. מ״מ מעט השמן הזה שישפך עם שברי הפתילה אינו חשוב ולא בטלי שברי הפתילה אגב השמן שלא יצטרך לנערם וכל זה לענין שיורי פתילה ושברי עצים שאינו נעשה בסיס אבל במקום שהניח הדבר האיסור וקבע עליהם לא מצינו חילוק בין חשיב ללא חשיב. והנה לענין בסיס לדבר האסור ולדבר המותר אמרו בפ׳ כל כתבי דתיק שיש בו מעות וספר מותר

מעשה רב

י) **לא** יקרא לאור הנר. כ"א שנים בספר אחד ולא באופן אחר:

לקוטי דינים מהגר"א

רק בכה"ג שלא נלטנן לגמרי. וז"ש לכן נוהגין כו'. (וקאי אדלעיל מזה שכתב אמנם אם לא נלטנן כל כך שעדיין ראויים לאכול) ור"ל (גם כאן דווקא) בכה"ג. (דהטעם כתב התה"ד. דלא נאסר. אע"ג דפסיק רישא הוא. מ"מ אינו אסור אלא מדרבנן. והוי שבות דשבות. ואע"ג דאף בדרבנן אסור פסיק רישא. וכן אמירה לעכו"ם אסור אף באיסור דרבנן. מ"מ אמירה בפסיק רישא מותר שנייהם איסורין קלין. ע"כ דברי התה"ד. ול"ע) דפסיק רישא דווקא בדלא ניחא. אבל בדניחא אסור מדאורייתא. מדאמרינן בשבת ק"ג א' והא אביי ורבא (דאמרי תרווייהו מודה ר"ש בפסיק רישא) ופריך שאתא חייב כו'. וגם מה שחלק (בין) האסורין דוחק גדול. (ולכן) נראה שגם רמ"א לא סמך עלמו ע"ז ואינו מתיר רק בכה"ג שלא נלטנן כנ"ל (שם סי' רנ"ג ס"ק ע'):

י) **עי'** תוס' ר"ה ט' א' בד"ה ור"ע. שהקשו אהא דתוספת שבת. והביאו הירושלמי דריש מס' שביעית ר"ג וב"ד התירו באיסור ב' פרקים הראשונים. ר' יוחנן בעי לא כן תנינן אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו עד כו'. ר' אחא בשם ר' יוחנן בשעה שאסרו למקרא סמכו. ובשעה שהתירו למקרא סמכי בשעה שאסרו כו' ובשעה שהתירו למקרא סמכו ששת ימים תעבוד ועשית כל מעשיך. מה ערב שבת בראשית אתה מותר לעשות מלאכה עד שתשקע החמה. אף ערב שביתה שנים אתה מותר לעשות מלאכה עד שתשקע החמה. וכן הוא בגמ' דמ"ק ד' א' ור' יוחנן אמר כו'. ואע"ג דפריך שם ע"ז. (ועי' בתוס' שם שכ' דלא קאי במסקנא הכי) מ"מ משבת לא חזר בו. וכן משמע בסוף פ"ב דשבת דקאמר עם חשיכה אין ספק חשיכה לא ואם איתא הרי תוס' שבת קדים. וכן הוא מסקנת התוס' הנ"ל דא"ל תוספת אלא ביו"כ כהרמב"ם וכן עיקר. וז"ש וב"ה מתירין עם השמש. אבל ודאי מלוה להוסיף (סי' רס"א ס"ק א'. ועי' בס"ק י'):

יא) **מי** שמגח כיסו עליו בשבת אפי' הוא בביתו לא ילך עמו להדר להתיר חגורו כדי שיפול שם במקום לגוע. והא דהביאו ראי' להתיר מהא דמשני ר' ילחק מ"ג א' בלריך למקומו. אלמא כיון שהוא כבר בידו יכול להוליכו לכל מקום שירלה. ואין בו משום איסור טלטול. ל"נ (ראי' כלל) דשם התחלת הטלטול הוא בהיתר וכל הטלטול הוא בהיתר. משא"כ כאן שבאיסור הוא. ומי שאכל שום וריחו נודף כו'. וראי' ממש"ש בסוף פ' ב' דשבת אריב"ח שמעתי כו' (שהרי נתנו חכמים שיעור לחזן הכנסת להוליך שופרו לביתו כו') מקום לגוע כו'. ואף שנדחק במ"א ליישבו. לא נראו דבריו כלל וכלל (סי' רס"ו ס"ק ט"ז):

לקוטי דינים וביאורים

מותר לטלטלו. ול"ע אמאי לא חילק לפי האדם (כמו שאמרו בגלילא שנו) דאם יש אדם שהמעות חשובים לו כספר אסור לטלטל ומדלא חילק משמע דבכה"ג ג"כ מותר בשלמא לפירש"י י"ל דסמיך לי' אהא דפרק כירה הנ"ל. אבל לר"ת לא נזכר בפרק כירה דין זה כלל. ואין להקשות דא"כ למה לא חילק בגברא המעות חשובים לו יותר מספר. די"ל דבטלה דעתו אצל כל אדם ולא שכיח כלל כה"ג ומעתה לפי' ר"ת מוכח דבשוין מותר. וכן יש לפרש לשון ר"ת בדף מ"ז בתוס' ד"ה בגלילא שכ' שהי' להם רוב שמן ולהכי לא בטלי שברי פתילה אגב שמן והיינו דווקא מפני שהי' להם רוב שמן ובטל השמן מחשיבותו אבל אם הי' שוה הי' מותר. אמנם לפי שיטת רש"י אין ראי' מפ' כל כתבי כנ"ל. וכן מוכח מלשון רש"י כד"ה בגלילא שכ' שחשובות להם שברי פתילה הילכך לא בטלי ולא כתב שהן חשובות יותר משמן רק שכיון שיש להם חשיבות אע"פ שהם שוין עם השמן אסור ונמלא דבר זה תלוי בפלוגתא ולכן לא רלה הב"י בשו"ע להכריע בזה משום דמספקא לי' כנ"ל. וא"כ אפשר טעם רבינו בכאן דס"ל דמאן מפים יש אנשים שהלחם אינו חשיב אצלם יותר מהנר וא"כ כיון שהוא שוה אסור לטלטל השלחן כנ"ל:

ו) **לא** יקרא לאור הנר כו' ולא באופן אחר. פ' בשנות אליהו פ"א דמס' שבת שכתב רבינו ואפילו סגורה בחדר ע"ש ולא כמ"ש המג"א בסי' ער"ה ס"ק ב' וכדעת הב"ח דאוסר ע"ש:

פירוש הגר"א

על שיר השירים

ע"ד הפשט — שיר השירים א — ע"ד הפשט

א (א) שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה׃

ישקני

א (א) **שיר** השירים וגו'. פי' כי שהע"ה שר חמשה ואלף שירים כמ"ש ויהי שירו חמשה ואלף וידבר שלשת אלפים משל וידבר על העצים וכו' ולמעלה מן האלף וחמשה שיריו חיבר שה"ש שהוא מובחר מכולם. וחיבר משלי שהוא מובחר מן שלשת אלפים משל. ומובחר מן וידבר על העצים וכו' חיבר קהלת. כנגד ג' דברים שנתן לו הש"י כמ"ש ויתן אלקים חכמה לשלמה וכו'. ולכן כתב שיר השירים המובחר שבשירים אשר שר שלמה כל ימי חייו וזהו אשר לשלמה. ובז"ח כתב שה"ש תתר"ו סימן כי השירים במלואו הוא תתר"ה ואותו השיר הוא למעלה מן התתר"ה שירים. ונמשל השיר הזה בדבר כנ"י עם הקב"ה למלך גדול שרצה ליקח אשה ורצו כל מלכי עולם ליתן לו בנותיהם ולא רצה המלך ליקח בת מלכים בכדי שלא תזוח דעתה עליה. ולקח נערה אחת שפלה מסועבדת בין שאר שפחות בת טובים כולה זרע אמת. ויקנאוה כל רעותיה וכל המלכים. אך כ"ז שהיתה בבית המלך טובה לא יכלו לעשות לה מאומה מכל מלכי ארץ כי הוא מלך גדול אשר אין כמוהו.

אך

ע"ד הנסתר

א (א) **שיר** השירים. הנה ד' פסוקים אלו הן כלל כל הספר כולו ושרשו והקדמתו. והם כנגד ד' יסודות העולם. הא' נגד הארץ שהיא מסוררת תמיד כמ"ש מכנף הארץ זמירות כו'. למען יזמרך כבוד וכו'. אלקים אל דמי לך וכו'. ישקני. נגד האש שכל תוקף האהבה ממנה כמ"ש רשפיה רשפי אש כו' מים רבים לא יכלו כו', שלהובין דרחימו דמתוקדין כו'. לריח. נגד הרוח שעמה מריח ברוח חיים באפיו. משכני, במים, נמשך אחריך כמים וכמ"ש ונהרו אליו כו'. וכן נגד ד' חושים. שיר. כנגד הדיבור. ישקני, נגד שמיעה והוא על מ"ת ששמעו דבר ה' נפשי יצאה בדברו וכמ"ש למשה. לריח. בריח. משכני, בראיה, שעמה נמשך האדם שהלב אזיל בתרה כמ"ש ולא תתורו כו', תנה בני כו', הסבי עיניך כו'. וכן נגד דלח"ם, דומם, בעפר. צומח, במים. חי, ברוח. מדבר, באש, ששם השכל והנשמה כולה אש כידוע ורוח ברוח והנפש במים שלכן כל התאוות ממנה והגוף עפר ולכן הם ג"כ כנגד ד' נר"ן והגוף. וכן הן נגד אותיות דגושים נקודין טעמים שהם הגוף ונר"ן. וכן נגד ג' חלקי התורה לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע וכולם הם בלב. והרביעית מעשה. והוא שיר. ישקני מנשיקות פיהו, תורה שבע"פ. לריח, תושב"כ. משכני כו' המלך חדריו. חדרי התורה הפנימים. וכן שיר, האותיות. ישקני כו', דגשין ורפין בפומא ולבא והחיות רצוא ושוב מתג ורסן. לריח, הוא נקודין רוחין דבהון אזלין. משכני, טעמים, שאחריהם נמשכים לקמא ולאחורא כו'. וכנגד כלי"ס. שיר, מלכות. וכמ"ש דוד שריוהו כו' וכנ"ל. ישקני, הלוים ברננה כמ"ש עבדו את כו' העבודה כו'. והביאני כו' והוא *) משכני כו' חדריו בהיכל ושם נגילה ונשמחה כו'. לריח, בישראל בוידוי השלמת קרבן וכמ"ש מור ואהלות קציעות כו'. ונגד רביעית הנ"ל היה כלי שיר וכולן מעככין את הקרבן כו'. וכן נגד אהבן ודוד וכנ"ל. וכן נגד ד' רגלים. שיר, פסח, השיר יהיה לכם כליל כו'. ישקני, שבועות ידוע. לריח, סוכות וידעו כל הגוים כו'. וגם אל הנכרי אשר יבא מארץ רחוקה כו'. וזהו על כן עלמות כו'. משכני, הוא

שע"ל

לקוטים

כלל שיר השירים לעורר אהבת דודים שכולו מוסב על זה. והן שלהבת. רשפיה, מים רבים. ושלהבת הוא ע"י פתילה הדולקת כו'. וכל שיר השירים לאדלקא בוצינין כמ"ש בפ' תרומה ובז"ח בכמה מקומות (תי' כ"א נ"ט ב' ד"ה ואתער):

בההוא

---

*) צ"ל משכני כו' העבודה בכהנים. והוא הביאני המלך חדריו:

אך כאשר בגדה בו ורעה בעיני אדוניה ושלחה מביתה והיתה לאכול וכו' כי הסתיר פניו ממנה. וכל מלכי ארץ השונאים אותה אומרים יום אשר קוינו ראינו. רק כתב לה בכתובתה שאף אם יעזבנה שיחזירנה לאחר שתשוב ותתחנן אליו. וזכרה בימי עניה ומרודיה כל מחמדיה אשר היה מימי קדם כאשר היתה טובה בעיני המלך. וגם עתה היא קוראת כתובתה מה שהבטיחה ומתנחמת ומבקשת פני אדוניה שישוב וינשקנה מנשיקות פיהו כבימי קדם כי דודיו טובים לה מכל תענוגי עולם. והנמשל מובן מאליו. וזה שאמרה

ישקני

ע"ד הנסתר

שע"ל. עטרת תהיה לכם נגילה ונשמחה בך. וכן נגד ד' מחשבה דבור מעשה קול. שיר, בדבור כו'. וכן נגד ד' חיות הקודש. שיר, באדם כו'. וכן נגד ד' אותיות השם כידוע והכל מכוון זה כנגד זה אחת לאחת מקבילות כו'. וזהו אברהם יגל יצחק ירנן. וזהו ג"כ הודו נגד מלכו' ע"כ אודה כו'. ואח"כ יאמר נא ישראל. ואח"כ יאמרו נא בית אהרן. ואח"כ יאמרו נא יראי ה' בסוד פחד יצחק בסוד ד' דרגין הנ"ל:

השירים. על כל השירים שחבר כמ"ש ויהי שירו חמשה ואלף וזהו על כולם. וכן בלשת אלפים משל חיבר שלשה משלי. ואח"כ וידבר על העצים כו' הוא קהלת נגד ג' דברים שנתן לו הסי"ת כמ"ש וה' נתן חכמה כו' כחול כו'. והנה אלף חולקין ניתן למשה נגד אלף דור שלכן זכה דבגיניה קיימין ס' אלף רבוא על טורין סגיאין ולכולן זכה שלמה ג"כ בסיהרא שהיתה אז מכוונת לחמה ופני משה כפני חמה. שלמה אותיות למשה ולכך כתיב האלף לך שלמה. ולכן נטל אלף נשים דהול להחזירם לקדושה אכל כו'. ולכן עשה חמשה ואלף שירים. חמשה כנגד חמשה חומשי תורה ואלף נגד דרגי' אלף בינה ברזין דאורייתא. והוא השביח שמשלי' לשפה. והן הי"ג מדות של התורה כידוע והן אלף וי"ג יאורין. וז"ש אשר לשלמה ברזא דאלף וה' שירים ברזא דה' שירין ושיר הו' דסלקא ע"ג כולא עטרת בעלה. תתר"ו סימן. והוא שמא שלים בגילופי כתרין שעליו נתייסד כל הספר מתחלתו ועד סופו. וכן ס' אתוון דגילופי גילופין, הנ"ה מטתו שלשלמה כו'. ובימיו נתמלא סיהרא ושלטה. והנה יהושע ושלמה שניהם בסיהרא בשלימותא שלים בש"ע נהורין אלא שיהושע בדכורא בג' אתוון, ובשלמה נשלמה דרגא אחרונה ולכן בנה בהמ"ק ועלה אמר שיר דסלקא לגבוה למלך שלמה קרית מלך רב. וכן זה הפסוק כולו כן כנ"ל ולכן זה הפסוק של ד' תיבות. והשני כז'. והג' כי'. והד' כי"ד. ד' רגלי המרכבה ושלימות השם. וכן ירושלם נשלמה בימיו שאברהם קרא ירא"ה והוא שם יר"ו שם ע"ב שבחסד דרגיה ודוד קרא בשם של השם שלם ועדיין חסר יו"ד עד שלמה שנתמלא שר ביו"ד דרגין שיר והוא שלי"ם כמנין התיבה. שכינ"ה שפ"ה בשפתיים ולשון ושמן הטוב הכל ע"ז השם והוא ר"ת ד"פ אלו וכן ראשי אתוון הוא שמא שלי"ם. והוא שלום ושלוה שהיתה בימיו ושיר דסלקא ע"ג השרים דאבהן וכמ"ש ועל שר שרים יעמד, ולכן התגזרת אבן כו' והות כו', מכה"כ. ותרב חכמת שלמה כו': אשר, הוא ו' דקאים מן העולם כו': לשלמה. ידוע ד' שמהן דאורייתא כלל הכל אמ"ש וב' שג"ס נהורין דחמ' של משה. וכתיב יפתח ה' לך כו' שנתפתחו שיתין מקורין דחיין את המשכן כו' ואוצרו הטוב הוא מט"ט ונוריאל כו' אדם למעלה ולמטה כו' ואת השמים השירים דאתפתחו כל כו' אשר לשלמה דאתגלייא כו'. ואשר לשלמה היא שלמא דע"ש נקרא שלמה מלכא דשלמא כוליה דיליה. כמ"ש באשרי דכולא מאשרין להאי אתר חביבא דכולא וכתיב שומר מה מליל שומר מה מלילה ב' דרגין בה"א וכו' וכן כאן שיר והשירים ובה' נתמלא מים עילאה כל הנחלים הולכין כו' ונעשית ים. ואח"כ אשר לשלמה כי לא יראו פני כו'. וד' תיבין בפ' זה ד' כלל הכל כנ"ל אמ"ש ב' והן ד' אותיות גדולות כו'. וכנגדן בק"ש הכל כפול ואהבת והיו כו'. ועל כולם היחוד כפול. וכן למען תזכרו ועשיתם כו' וראיתם כו'. והן ה' דברים מעולשין אני ה' כו' אשר כו' אז ראה ויספרה כו' בראשית כו' וירא כו' ולכן ד' עדים באדם רהיטי כו'. ג' קדוש וברוך כו'. והוא למען יזמרך כבוד כו' שיר כו'. והנה כבר ביארנו מנין תיבין דפסוק זה. ד' שמהן של ת'ו'ר'ה וכן הן אתוון דשמהן בפסוק זה ה' ע"ג ד' חיוון וי"ב חיוון והיא ע"ג מגדל עוז על שיתין איילות דכורסייא והן רגלי הכסא כ"א בדרגיה השני ג"ד והשלישי גד"ד (כ"ד גג"ד) והד' כד' דגלים ושם י"ה המשלמת לנש"ב באמצע חותם הדגלים וכן משה ואהרן עם המטות ואורים ותומים וחושן ואפוד מזלות דרקיע עליון ותתתון. שם המפורש כאן אשרי היודעו:

שיר. רזא דלילה. השירים, רזא דחמשה ימים ראשונים. אשר, רזא דיום הששי שכולל כל ה' ימים. לשלמה, רזא דשבת מלכתא שבו ג' סעודות. וג' שבתות. שבת בראשית. ושבת מתן תורה.

ושבת

(ב) **ישקני** מנשיקות פיהו וכו'. נשיקה א' שהיא ב'. כי אחת דבר אלקים שתי' זו שמענו. אנכי ולא יהי' לך בדבור אחד נאמרו. ושמענו ב' דברות הראשונות מפי הגבורה והשאר מפי משה לכן כתב בשני דברות הראשונות לשון מדבר בעדו אנכי וכו' על פני וכו' ובשאר דברות אשר צוך ה' אלקיך כי משה אמר מפי הגבורה. ואיתא במדרש רבה בשעה שאמר הקב"ה אנכי נתקעה התורה בלבם. ובשעה שאמר לא יהיה לך נעקר יצה"ר מלבם. ואלו הב' דברות הם ב' נשיקות כמו שנושק הבעל לחשוקתו א' על מה שמתחברת עמו והב' על מה שאינה מתחברת באחר. וכן הוא אנכי ולא יהיה לך כי ב' דברות הראשונות הם כלל כל התורה. וידוע שע' פנים לתורה ובכ"מ שחושב ע' להם ב' כוללים כמו ע' אומות עם עוי"ש. וכן להבדיל ע' שמות הכוללים אנ"י וה"ו שהם ראשים וכוללים לכולם. וכן בע' סנהדרין נוסף עליהם שנים שהם הראשים. והם מנויים (ירמיה נ"ב) ויקח רב טבחים וכו' ואת שלשה שומרי הסף וכו' סרים א' ושבעה אנשים וכו' שר הצבא וכו' וששים איש וכו' הם ע"ב סנהדרין וב' מהם ראשים. וכן ע' אומות חוץ מאדום וישמעאל שהם הראשים והכוללים. וכן ע' פנים לתורה ושני דברות הראשונים הם כוללים כל המצות. אנכי כולל כל מצות עשה. ולא יהיה לך כולל כל מצות ל"ת ולכן מחמת אנכי נתקעה התורה בלבם והוא חלק העשה ומחמת לא יהי' לך פסק היצה"ר והוא חלק הל"ת והם נגד וא"ו ה"א אנכי וא"ו ולא יהי' לך ה"א. והנה כל מצות עשה כלילן בוא"ו וכן כל מצות ל"ת כלילן בה' ולכן ה' משמש לנקבה וא"ו משמש לזכר כמו לו לה. אותו אותה וכדומה. ולכן כל מצות ל"ת נשים חייבות ולא מ"ע. וז"ש בא דוד והעמידן על י"א והם ו' ה'. ולא שח"ו פטר מכל המצות רק אלו הי"א הם יסוד של כל מ"ע ול"ת שכל התורה נכללין בהם. והם מכוונים במזמור ה' מי יגור באהליך כו' הולך תמים וכו' ג' מ"ע נגד ג' מצות ל"ת ואח"כ ג' עשה נגד ב' ל"ת והם ו' מ"ע וה' מל"ת והם נגד חמשה חומשי תורה שבכתב ותורה שבע"פ ששה סדרי משנה. וז"ש ישקני מי יתן שתדבר עמנו גם שאר המצות כמו הנשיקות של פיהו שאמרת בעצמך והם אנכי ולא יהיה לך שהיא האהבה הגדולה שאין למעלה מזה כמו הנשיקה שמורה על האהבה גדולה ותשוקה נפלאה כמו שנושק הבעל לחשוקתו על ב' דברים הנ"ל: כי טובים אותם הדברים ששמעתי מפיך: מיי"ן. שהם ע' פנים אשר לתורה ששמענו שלא ע"י. וכאן איירי הכל בסוד התורה שבע"פ ולכן רמז תחלה

(ב) **יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי־טוֹבִים**

ע"ד הנסתר

ושבת שכולו שבת. שיר השירים, הן שיתין שנבראו בששת ימי בראשית אלא שהוסר רגל השמאלי ממנו. והוא באר חפרוה שרים:

(ב) **ישקני**. רזא דא"ל שהוא מארבע רוחין והוא שם ע"ד הידוע ופסוק ראשון הוא שם של"ו שהוא ג' דרגין של השם מלא שעל זה הולך הספר שלכן שיריו כפולים ממנו לה וממנה לו ושם של שמינית הוא ג' שלובין עם כל הג' שלמות והוא שם מלא בגילופין: שיר השירים, רזא דגוף. ישקני, רזא דנפש כמ"ש כי אהבת נפש אהבהו. לריח שמניך, הוא רוח. משכני, היא הנשמה ולכך אחריך נרוצה. הביאני נגילה כו' כידוע לכך נאמר כאן פיהו כי הנפש בדגשין ורפיין שבתורה שהוא והחיות רצוא ושוב ה' סליק וה' נחית בי"ו וזה פיהו. וידוע שהנשיקין הם מב' שמות י"ה א"דיד א"ל אדנ"י מלה שמורה וז"ש פיהו: כי טובים דדי"ך, הם ל"ח דודים. מיין, הם ע' ואלו הע' הידוע. ואלו הנשיאים

לקוטים

א (ג) **בההוא** זמנא דמתיחדין (זו"ג) ישקני מנשיקות פיהו. מאי נשיקות פיהו. פי' ה' ו' הן מיוהר, ונשיקות לשון רבים. ומפרש (שהן תרין שפוון דיליה ותרין שפוון דילה) שה' ו' הן חתן וכלה. וכ"א נשיקות תרין שפוון. ואינון ארבע גדפין דחיון. כי השפתים נקראים גדפין (ביאורו לתי' יו"ד כ"א א'):

תרי נביאי קשוט (נו"ה) דאינון לקבול תרי שפוון. אתמר בהון ישקני מנשיקות פיהו. ור"ל לשון שקיא דשכינתא בעיא לאתשקאה מעולמין שהן

תחלה ס' שהם חמשה חומשי תורה שבכתב ואח"כ וא"ו ששה סדרי משנה. וז"ש מנשיקות פיהו. ופי' רש"י ז"ל כמו שנושק חתן אל כלה כי אנכי יסוד כל מ"ע ולא יהיה לך יסוד כל מצות ל"ת והם החתן והכלה ככ"ל שו' הוא לשון זכר וה' לשון נקיבה וכאן פיהו פיה פיו נכללין בתיבה אחת וזהו שכתב רש"י כחתן אל כלה:

טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן׃ (ג) לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ על

(ג) **לריח** שמניך וכו'. פירוש כי שלשה שמנים היו במשכן שמן המאור ושמן המשחה ושמן המנחות וזהו לריח שמניך טובים לשון רבים הוא הב' שמנים דהיינו שמן המאור ושמן המנחות ושמן תורק שמך הוא שמן המשחה ותורק הוא מלשון תמרוקי הנשים: על כן עלמות אהבוך. עלמות הן עכום"ז ונקראים עלמות שעלמות הם הפנויות שאין להם בעלים וכמו כן הם האומות שישליכו איש אלילי כספם וכו' ונהרו אחרי אלהי ישראל. ומה שאמר לריח מפני שהריח הוא בעלם דק ומריחין אותו מרחוק לכן גם הרחוקים נהנים מזה ונמשכים אחר ריחו הערב. והנה באדם יש ד' חושים הידועים ובחטא אדה"ר נחסרו ב' החושים לגמרי ההנאה מן הראיה והשמיעה ולא נשארו כ"א שנים אחרים מטעם הריח ולא כולו כדי חיוני והטעם כולו. וחוש הריח הוא דק יותר מחוש הטעם ולכן אין נהנין בו כמו מחוש הטעם.

וטב' חושים הם כדמיון שמים וארץ שמשמים אינם יכולים ליהנות רק בבחינת הריח שהוא דק אבל מארץ הנאתה קרובה ונהנין ממנה כמו חוש הטעם שכל שמדרגתו פחותה הנאתו מורגשת יותר והבן בדמיון מהנאת אכילה ושתיה והנאת החושים וכן הנאת הגופני והנאת הרוחני ועוד כי בתחתון נכלל גם העליון. ומפני שבאדם הוא רוח הבהמיות ונפש הבהמיות הרוח הוא מן השמים והנפש הוא מן הארץ כמ"ש תוצא הארץ נפש חיה ושמים הוא כולל כל הבריות כמ"ש ואתה מחיה את כולם בין ישראל ובין האומות אבל מן הארץ הם נפרדים כי ישראל לבדם נפשיתם מן ארץ ישראל והם דבוקים בה אבל עכומ"ז אינם מקבלין רק מן השמים בכללות מפאת רוחם וישראל לבדן נוטלין גם ביחוד מן הארץ. ולכן האומות מוגין לחמה וישראל ללבנה. וכן האומית אין לומדין תורה שבע"פ כי תורה שבע"פ היא ביחוד לישראל לבדן ובתורה שבכתב מחמת שהיא גבוה נכללין בזה גם שאר האומות. וכן הוא בריח נכללין גם כן אף העומדים מרחוק אבל בטעם אינו כי אם מי שאוכל. ולכן אנו ב"י שמקבלים מן הארץ והארץ לית לה מגרמה כלום רק כשזורעין לתוכה אז נותנ'. ולכן אנו צריכין למצות. ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשו כל הקדמונים מה שלא נאמר בתורה שכר עוה"ב.

כי

לקוטים

(שהן נו"ה שהן נערים נגד חג"ת אבהן). [וכן יסוד נקרא נער יוסף] ובהם ג"כ הנשיקה. ומאי פיהו, ר"ל למה בתוספת ה' (ומפרש) דא שכינתא. וז"ש פה אל פה שהיסוד ג"כ נקרא פה (תז"ח פ"ג ג'):

אורייתא

ע"ד הנסתר

הנשיאים בישראל. וב' שמהן של מלכות שהוא ע'. ושיר השירים, הוא רזא דאותיות. לריח שמניך, הוא י' נקודות, משכני, טעמים. ישקני, תגין ודגש ורפה וישק יעקב לרחל ויבך מיין, ור"ת של זה הפסוק הם גימטריא בא"ר שהם שני היחודים הידועים:

(ג) **לריח** שמניך שמן על כן כו' הוא סוד הקרבן אשה ריח ניחוח לד'. לריך שמניך, הם ב' שמנים העליונים י"ה שבשם שהם טובים שכל טוב בלא רע כלל כמ"ש גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה עץ חיים כו'. שמן תורק, הוא השלישי והוא מורק על שמך. על כן עלמות אהבוך, כמ"ש כי גדול שמי בגוים ובכל מקום כו' והן תפלין וק"ש ותפלה ובתפלה ע"כ עלמות אהבוך כמ"ש כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים. ולריח, הוא אוירא עילאה שהוא בג' אוירין ובאויר הג' הוא מגדול הפורח באויר שהוא למ"ד של לריח הכולל כל האוירים: על כן הוא רזא דקו"ף ועי"ן של גיכ"ק ואחה"ע.

וידוע

עַל־כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ׃ (ד) מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָּרוּצָה הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חדריו

כי עיקר עה"ב הוא להשיב הנשמה למקורה לדבק בשכינה ובודאי יותר טוב מזה כשהשכינה דבקה למטה כאשר היתה כוונת הבריאה כידוע. ושכר זה כתוב בתורה עד אין מספר ושכנתי בתוכם ולא תגעל נפשי וכו'. ונבוא אל הענין שתורה שבכתב ותורה שבע"פ הם בחינת שמים וארץ כידוע והם ב' בחי' טעם וריח. ולכן מתורה שבכתב נהנין ממנה העכו"ם בבחינת הריח אבל מתורה שבע"פ שהוא בחי' טעם כנ"ל אין יכולין ליהנות לגמרי כי אינם מפרשם. וז"ש בגמרא דברכות ג' דברים ביקש משה וכו' ב' נתנו לו וא' לא ניתנה לו. ביקש שתשרה שכינה על ישראל וניתנה לו. ביקש שלא תשרה שכינה כו' וניתנה לו. והשאלה הב' אינה מובנת כי בתחלה בשאלה הראשונה מאי קסבר. אך הענין הוא בתחלה ביקש שיתן הטעם לישראל וכו'. ואח"כ ביקש שלא יתנו הריח לעו"ג כידוע ודו"ק. וזהו לריח בשביל הריח שנהנים ג"כ קלא מרחוק ע"כ עלמות אהבוך כמד"א כאשר שמעו את שמעך כו'. וזהו שהנשיקות פיהו הוא ישקני לבדי אבל לריח שמניך גם העלמות אהבוך שמן הריח גם הם נהנים ממנו ובבית המקדש היו מקריבים שבעים פרים בסוכות שמזה נהנו גם העכומ"ז:

משכני אחריך נרוצה וכו'. אומרת ומתחננת משכני אותי ואז אחריך נרוצה אני ונערותי שהן עלמות הנ"ל בשבילי ירוצו גם הם ליהנות לכל הפחות מהריח וכו'. והמשל הוא כשהעלמות שפחות רוצים לראות את המלך אז עובדת את המלכה וכשהמלכה הולכת אל בית המלך אז בתולותיה רעותיה אחריה מובאות לה להחזיק בגדיה ולהגביהם ואז רואין את המלך. והנמשל מובן שכן אצל ישראל נאמר לע"ל והחזיקו עשרה אנשים בכנף איש יהודי א' ואמרו לכו ונעלה כו' פי' אתם לכו וע"י ג"כ נעלה. לכן שתחיל כאן בלשון יחיד וסיים בלשון רבים נרוצה נגילה הכל ע"ד הנ"ל. ומה שהתחילה הביאני כו' וסיימה נגילה כו' ר"ל אף שהביאני חדריו שגם תענוגים גדולים ויופי גדול מ"מ עיקר ביאתם לכאן עמי בחדרי המלך שנגילה ונשמחה בך שגם יראוך ונזכירה דודיך מיין אף שטעם יין נשאר בפה אף לאחר השתיה ומחמת זה נזכרת כמה שעות נזכירה דודיך יותר מזה. וזה מבקש על לע"ל והוא כי שיר השירים נגד גדולת ישראל בי"מ כמד"א השיר יהיה לכם כליל התקדש חג. ישקני נגד מ"ת שהיה באותן שעות הנשיקות כו' לריח שמניך טובים הוא בנין בהמ"ק כמ"ש וגם אל הנכרי הבא מארץ רחוקה וזהו בח' שמן תורק וכו'. משכני לע"ל כמ"ש אקים את סוכת דוד הנופלת וכו' וזהו נזכירה דודיך מיין. נגד היין שאמרה לעיל כי טובים דודיך מיין שנזכיר אז אותו שאהבה כי עין בעין יראו בשוב

ע"ד הנסתר

וידוע שהקו"ף מתחלק לע' ול'. וע' לכ' ונ' והוא כל הון יקר ונעים כמ"ש מה טוב ומה נעים וכן כאן נאמר טובים כו' על כן כו'. ועלמות אהבוך, הם ע' עלמות שהוא כ"ן. לריח, תושב"כ. ישקני, הוא תושבע"פ ולכן נאמר פיהו. משכני, הוא רזין דאורייתא ולכן נאמר חדריו הפנימים. שיר השירים, הוא רזא דתפלה ומצות. וחושבן פסוק זה הוא ט"ז מאות *) רזין דחיו' הקודש ולכן נאמר עלמות אהבוך. ומ"ש שמניך, נגד יצי"מ וקריעת ים סוף. שמן תורק שמך, נגד מראה כבוד ה' שנראה על הר סיני:

(ד) **משכני** י' שתחת הא'. אחריך נרוצה, ו' שבאמצע **א'**. הביאני המלך חדריו, י' שעל ה**א'**.

חדריו, ג' חדרים של ג"ע שהם לבנון שמשם יצמח צמח ואע"פ שהביאני חדריו שהוא מים ואש. אין שמחה אלא ברוח וכן אשה אע"פ שאביה ואמה נותני' לה נדוניא אין לה שמחה אלא בבעלה. וע"ז נאמר שארה כסותה ועונתה כו'. והנה כתיב בראשית ברא השמים וא"ת הארץ והוא חיבור

בין

*) צ"ל וחושבן ר"ת פסוק זה הוא ט"ו מאות:

בשוב וכו' כמו שהיה קודש שאמרנו דבר אתה עמנו ונשמעה וכו'. ונגד העלמות אמרה מישרים אהבוך כמ"ש ובני הנכר הנלוים אל ה' לשרתו ולאהבה אותו להיות לו לעבדים. ולמעלה קרא אותם בשם עלמות וכאן מישרים כי בפעם הראשון היה ערב רב ואמרו קשים גרים לישראל וכאן לא ישארו כ"א מישרים בשפה ברורה: ד"א משכני. פי' משכני היא בעת לכתם במדבר כמ"ש לכתך אחרי במדבר: אחריך נרוצה. בעת שהלכו בירדן כמ"ש וימהר העם ויעבורו. הביאני המלך חדריו. הוא מועד ביאתן לא"י וענין חדריו הם חדרי התורה כי עיקר התורה הוא בא"י כמ"ש מלכה ושריה כו'. נגילה ונשמחה בך. הוא בנין בהמ"ק ראשון שהשכינה היתה שורה: נזכירה דודיך מיין. הוא בנין בהמ"ק שני שלא חזרה השכינה אלא נזכירה דודיך: מישרים אהבוך. הוא לע"ל שיטו שכם אחד לעבדך והיו הרכסים למישור: ד"א משכני. נגד קבוץ גליות. הביאני. נגד בהמ"ק כמ"ש בונה ירושלים. נגילה ונשמחה בך. נגד גילוי שכינה כמ"ש והיו עיניך רואות את מוריך וכמ"ש סוף תענית עתיד הקב"ה לעשות מחול. נזכירה דודיך מיין. נגד ביאור התורה לעתיד מפה אל פה כמ"ש כי מלאה הארץ דעה. מישרים אהבוך. כמ"ש אז אהפוך על עמים שפה ברורה: וד' פסוקים אלו הם נגד ד' זמנים שהיו לישראל. הראשון נגד יציאת מצרים

חֲדָרָיו נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ נַזְכִּירָה דֹדֶיךָ מִיַּיִן מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ׃ (ה) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת ירושלם

שבאותו הלילה שרו שירה כמ"ש השיר יהיה לכם כליל התקדש חג. ופסוק ב' נגד מתן תורה כנ"ל. ופסוק הג' הוא נגד בנין המשכן שהקריבו ע' פרים נגד העכומ"ז כנ"ל. ופסוק ד' הוא נגד ביאת הארץ שאז נשלם הכל. וגם הם נגד ד' רגלים הא' נגד פסח שאמרו שירה והב' נגד שבועות שהוא מתן תורה. והג' הוא נגד סוכות שהוא זכר להיקף ענני כבוד שהיה תלוי בבנין המשכן כידוע. ובזה יתורץ מה שהקשו למה אנחנו עושים סוכות בתשרי כיון שהוא נגד היקף ענני כבוד היה ראוי לעשות בניסן כי בניסן היה תחילת היקף עננים. אבל נראה לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן ומשה ירד ביוה"כ ובמחרת יו"כ ויקהל משה וצוה על מלאכת המשכן וזה היה בי"א תשרי וכתיב והעם הביאו עוד נדבה בבקר בבקר ב' ימים הרי י"ג בתשרי ובי"ד בתשרי נטלו כל חכם לב ממשה את הזהב במנין ומשקל ובט"ו התחילו לעשות ואז חזרו ענני כבוד ולכך אנו עושין סוכות בט"ו בתשרי. והד' משכני אחריך הוא נגד שמיני עצרת שהוא לישראל לבדו. והם נגד הד' חושים. שיר השירים הוא נגד דבור. ישקני הוא נגד שמיעה. לריח הוא נגד ריח. משכני אחריך הוא ראיה:

(ה) **שחורה** אני ונאוה. אומרת לבנות ירושלים שהם י"ב ג' לכל צד לפי שמדמה את המלכות לירושלים שהיא מטרפולין

לקוטים

(ס) **אורייתא** אתמר בה שחורה אני ונאוה. היא שכינתא דמות אדם. והיא לילה. שחורה דל"ל מגרמה כלום. ונאוה דכלילן בה

ע"ד הנסתר

בין שמים וארץ וזה בך, והנה כאן. נגילה, בי"ה. ונשמחה, בו"ה. והנה משכני, הן בידים שהן לדרום. הביאני, ברגלין שהן לצפון. נגילה, בגוף שהוא במערב. נזכירה, בראש שהוא למזרח. מישרים הוא נקודת ציון. והן ברזא דע'כ'ת'א שלכן נאמר אני פרעה ובלעדך לא ירים איש את ידו כו' כתרגומו מישרים, הוא החיות רצוא ושוב והוא סוד י"ב בקר שתחת הים ומישרים אהבוך הוא הים. וכן כהנים ולוים בתוך ישראל כו'. ואלה הד' פסוקים הם על ד' אותיות של השם ולכן ר"ת שלי"ם שהוא אורך ורוחב וגובה של פתורה. וה"ם השכינה שפ"ה ולשו"ן:

(ה) **שחורה** אני. ברזא דז' שהוא כולו שחור. ונאוה, ברזא דו' שבפנים הוא מאיר אור הראשון ברזא

יְרוּשָׁלָ͏ִם כְּאָהֳלֵי קֵדָר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה׃ (ו) אַל־תִּרְאֻנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת שֶׁשֱּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ־בִי שָׂמֻנִי נֹטֵרָה אֶת־הַכְּרָמִים

מטרפולן קורא ג"כ לעלמות בנות ירושלים. שחורה ונאוה וכו'. ע"ד שארז"ל שחורה אני במראה ונאוה אני בחיתוך אברים מפני שיש באדם יפ"ת ויפ"מ יפ"מ הוא שגוון הוא זך לח ואדום ויפ"ת הוא החיתוך אברים כמדתן לשון ובמחוגה יתארהו. וז"ש שחורה אני במראה ונאוה אני בחיתוך אברים שהאברים נאים במדתן: כאהלי קדר. אע"פ שאני שחורה כאהלי קדר שהם שוכנים בחוץ והם שחורים מן השמש. אבל באברים אני נאה כיריעות שלמה אשר הם בבית שלמה הם הטובים והנאים שבעולם. והנמשל מובן הוא ע"ד שארז"ל דרש ר' שמלאי תרי"ג מצות נאמרו למשה רמ"ח מ"ע כנגד אבריו של אדם. ושס"ה ל"ת כנגד ימות החמה. והנה הרמ"ח מ"ע אנו מקיימין כמו אבותינו הקדמונים. אך הכוונה שהוא המראה אין לנו. וז"ש שחורה אני. מכוונה הפנימיות שהוא זיו קלסתר פנים. אבל ונאוה אני בחיתוך האברים מחמת קיום הרמ"ח מ"ע שהאברים נאים כמידתן ואף גם בזאת הכוונה הפנימיות שאמרתי שחורה אני כאהלי קדר מבחוץ שאין לה זיו אבל עכ"פ אעפ"כ כיריעות שלמה אני מבפנים לבי לשמים. והנמשל הוא מפני שבמצות יש שני חלקים המעשה והפנימיות ואמר אע"פ שאני שחורה בפנימיות של מצוה אבל אני נאוה במעשה המצוה וכנ"ל: כאהלי קדר. פירוש מפני שהנהגת האדם וההכרחי לו הם ב' דברים שהם מדות שבין אדם למקום ומדות שבין אדם לחבירו ומה שבין אדם למקום הוא מבפנים ובין אדם לחבירו הוא בחוץ וז"ש בגמ' איזהו ת"ח היודע להפוך חלוקו כדרכו והענין כי המדות הן מבחוץ והם כמו לבוש להמצות והם עיקר התורה כמ"ש כל הכועס כאילו עובד ע"ז וכל המתגאה וכו' והם אינם כתובים בתורה מפני שהם כללי התורה וכמ"ש במגילת אסתר ע"ש והרוצה לכבוש איזה מדה פחותה ההכרחי להטות עצמו אל קצה ההפכי כמו מכעס מצטרך אל החמלה ומגאוה אל הענוה ואח"כ יבא אל הדרך הממוצע. וז"ש איזהו ת"ח היודע להפוך חלוקו שהן מדותיו כמ"ש ולבש מדו בד ואמרו מדו כמדתו ויעמיד אותו כדרכו כמו שצריך להיות והיינו בדרך הממוצע וז"ש כאהלי קדר פי' אעפ"י שבמדות שבין אדם לחבירו שנראה אני כאהלי קדר אעפ"כ כיריעות שלמה במדות שהן מלגאו:

(ו) **אל** תראני וכו'. פי' אל תראוני שאני שחור

ע"ד הנסתר

כרזא דה' שהוא ז' וה' י"ב בנות ירושלים וז"ש כאהלי קדר כיריעות שלמה שהוא ז' ו' וע"ז נאמר ז"ו חטאנו לו. וז"ו היא בינ"ה שלכן היא שבעה קני מנורה והוא שבע נרותיה והוא שמן המשחה:

(ו) **אל** תראוני שאני שחרחורת. ברזא דיו"ד לכן נאמר

לקוטים

בה כל הגוונין והאורות (ת"ז ס"ה א'. ד"ה דאתמר): **אימא** עלאה אתמר בה שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך, ואתמר בה שחורה אני ונאוה. ור"ל התורה היא שחורה כמ"ש אש שחורה כו'. ובז"ח כ"ז ג' מסט' דחסד חוורין. וסומקין מסט' דגבורה. וירוקין מסט' דתפארת. ואוכמין מסט' דמלכות. דאתמר בה שחורה אני ונאוה כו'. אוכמו דלהון שפירו דאורייתא דאיהו אוכמא שפירתא כו'. וז"ש אי הוי סגו טפי הוה גמירי כו'. וקרא בגמ' פתיא אוכמי על אורייתא דבי'. וכמ"ש שחורות כעורב במי אתה מוצא כו' (ת"ז ת"ע קכ"ג ב' ד"ה דאתמר בה):

כד צלותא איהי עת רצון קדם ה' אתחזי קשת בגווני נהירין בעננא. ור"ל שנאמר ואני תפלתי (לך ה' עת רצון) אלקים (ברב) חסדך (ענני) באמת. הן ג' גוונין כידוע. והן נר שמן ופתילה. דהן לקבל תלת אבהן (והן חג"ת. אלקים גבורה. חסדך חסד. באמת ת"ת. והן נר שמן פתילה. והן גוונין נהירין בנר שמן ופתילה. בעננא שהיא לבושי השכינה. כד סלקא) ואם גווני דקשת נהירין איהי קא רמיזת שחורה אני ונאוה שחורה אני בעננא אוכמא. דל"ל מגרמה כלום. והיא גוון אוכם. ונאוה בגוונין שפירין דקשת בעובדין טבין דישראל (תו"ח ע"ד ע"ב):

(ו) **מצוה** היא בנפשא דלבא. ותורה ברותא דכנפי ריאה. ונשמתא במוחא היא נר לאנהרא לנפשא דרך הרוחא

הַכְּרָמִים כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי:
הגידה

שחור אחד והן ב' תיבות שחר חרת כי חרת הוא השחור שבכולם כמו שאמרז"ל פ"ב דנדה. ששזפתני השמש. אינני כן מיום הולדי אך השמש זפתני. ואעפ"י שאני שחור מעולה אנכי מכם שאתם כן מיום הלידה כמ"ש במדרש משל למלכה וכושית שהלכו בדרך והכה השמש ע"פ המלכה אמרה הכושית עתה אלי תשוב המלוכה ויגרש אותך המלך א"ל המלכה שוטה שבעולם אני שחורה מן השמש לפי שעה יגרש אותי ויקח אותך השחורה מן הבטן: בני אמי נחרו בי. פי' על ידם אני שחורה כי שמוני נוטרה את הכרמים וכו' אם הייתי נוטר את כרמי שסמוך לביתי הייתי יושב בביתי ולא היה השמש זפתני אפס עכשיו שאני נוטר כרמיהם הוכרחתי להרחיק נדוד מבית ולישב בחוץ ולכן שזפתני השמש עד שאני שחורה. והנמשל כי רז"ל הסכימו שאין מזל לישראל ואם הם עושים רצונו של מקום עולים עד לשמים וכשהם יורדין עד לעפר והטעם לזה כי ידוע שנפשות של ישראל מן הארץ כמ"ש תוציא הארץ וכו' והארץ לית לה מגרמה כלום עד שנותנין לה מן השמים וגם כשזורעין לכן אין להם לישראל כלום רק ע"י מעשה אבל האומות שנפשותם מן השמים א"צ למעשים ולכן הכוכבים ומזלות מהנגדים לכי שעפ"י המזל אברהם אינו מוליד עד שהגביהו למעלה מן המזלות ואמא לו צא מאצטגנינות שלך ולכן כשהם עולין הם עולין עד למעלה מן הרקיע כמ"ש הבט ואין הבטה אלא מלמעלה למטה וכשהן יורדין וכו' שאין להם חלק במזלות. וז"ש אף שאני שחרחורה הוא מחמת ששזפתני השמש. שהביט בי השמש כי כשהלכתי במצרים הייתי למעלה מן השמים וכוכביהם אבל עכשיו הוא להיפך ולכן שחורה אני. ואף זאת בני אמי נחרו בי. ונקראו בני אמי מצד הגוף הבא מן הארץ והארץ נקראת אם כמ"ש ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה להארץ ואם הייתי נוטר כרמי היה הביהמ"ק קיים והייתי אצל ביתי והיה מסך ומגין עלי מן השמש שהייתי למעלה מן המזלות אבל עכשיו בעניו ויגל מסך יהודה גלי מאי דכסי וזה גורם שבא עלי

לקוטים

הרוחא כו'. ונשמתא לנשמתא היא היה שנק' אדם חכמה כידוע היא אור דנהיר לרוחא. והן היראה ואהבה שבהן נהירין תורה ומצוה. דכל קלא וכל פקודא בלא דחילו ורחימו כו'. וע"ל מ' ע"ב ואינון חשוכין כו' ואמאי אתחשכן בהון בגין דלא כו'. ואמר (ובזמנא דלא נהירין בהו אור ונר) אתמר בנשמתא אל תראוני (שאני שחרחורת). ר"ל שהנר מתחשכת ואינה מאירה בנפשא. וכן באדם לרוחא. וז"ש אלביש שמים דאיהו רוחא.

ע"ד הנסתר

לכן נאמר שחרחרת. ששזפתני השמש. ברזא דויו שהוא השמש ובשבילו נשארתי ברזא דיו"ד. בני אמי נחרו בי. שאר האותיות. שמוני נוטרה את הכרמים י שכולם ממני. כרמי שלי לא נטרתי, ונשארתי ברזא, דשר"י לכן נשארתי שכולה וגלמודה כמ"ש ותהי שרי עקרה אין לה ולד ולעתיד רני עקרה. שמוני נוטרה את הכרמים, להיות נקודה לכל האותיות. וכרמי שלי כו', ואני נה נסתר בלי נקודה:
הגידה

וכן אני שחרחרת דהיא נפשא דנקרא אני. והיא שחרחרת בכפל מנר ואור (ת"ז מ"ג ב' בד"ה ותורה אור):

בגאולה העתידה אמרו אם יגאלך טוב יגאל. טוב הוא צדיק. ור"ל אם י"ל זכות שיכולין להגאל מצד הברית שהוא מסט' דשמאלא (יגאל). ואם לאו ימתינו עד הקץ שאז יגאלו מצד החסד. ור"ל אם יהיו צדיקים מסט' דצדיק (שמאלא). וא"ל למעני למעני אעשה שהוא מצד החסד. כמו בבריאת העולם עולם חסד יבנה. וכמ"ש וירא כי אין איש כו' ותושע לי זרועי. שהוא מוליך לימין משה זרוע כו' ובגין דא שמאל דוחה דלא יגאלו בי' ער ימינא. ושמאלא איהו ראש השנה וימינא פסח. ועבר"מ פ' משפטים קי"ט ק"ב דרועא שמאלא אתמר בי' אע"ג דאקדים בתשרי כו'. בתשרי עתידין להגאל תהא דוחה כו'. דיקרב ימין פסח דרועא ימינא. לקיים בי' כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. והאי איהו בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל לקיים בהון ובחסד עולם רחמתיך אמר גואלך ה'. ועל ההוא זמנא דשמאל דלא יגאלו בה. אמרת אל תראוני שאני שחרחורת. ור"ל אל תראוני מסט' דשמאלא. ור"ל אל תראיני. בגאולה. דהוא אור. אל תראוני מסטרא דשמאלא דהוא יצחק. והוא מסט' דשמאלא ושם חושך. ושם ותכהין

(ז) הַגִּידָה לִּי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִרְעֶה אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם שַׁלָּמָה אֶהְיֶה כְּעֹטְיָה עַל עֶדְרֵי
חבירך

עלי השמש ונחרו בני אמי שהם אחים בני אם א' מהגופים וכנ"ל אבל לא בני אב אחד כידוע בסוד יעקב חבל נחלתו:

(ז) **הגידה** לי. אמרה כנ"י להקב"ה כ"ז שאתה היית רועי לא חסרתי כלום ועכשיו שנסתרת ממני צריך אני לרעות עצמי ואין אני יודע המקום לכן הגידה לי שאהבה נפשי פי' דבר שנפשי אוהבה וזאת איכה תרעה ואיכה תרבין בצהרים אחר המרעה בשעה שאין יכולין לרעות: שלמה אהיה כעוטיה. פי' מעוטף ועובר ממקום למקום כמו ויעט אל השלל וגם בלא עטיפה ולבוש לבקש מנוחה ואינני מוצא על עדרי חבירך. פי' בין אותן שהיו רועי' עמך ונקראי' חבירך ע"ש מי שיש לו השוות עם זולתו באיזה דבר נקרא חבר באותו דבר. והנמשל הוא שכ"י אומרין עכשיו בגלות היכן היתה מרעה עמך בישובן וגם האיך היית מרביצן. פי' כי בזמן שביהמ"ק קיים היה לנו ב' דברים מזון ודירה ע"י בהמ"ק כי ממנו ישקו כל העדרים ומקום מנוחה היא א"י כי הרועה בטוב צריך לב' דברים. לרעות הצאן במרעה טוב ודשן ולהרביצם בנאות דשא וזה היה לנו ע"י התורה הנקראה לחם לכו לחמו בלחמי היה לנו מזון וע"י המצות היה לנו מקום בא"י כמ"ש ויתן להם ארצות גוים וכו' בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו וכו' ועתה בעוה"ר אין לנו שארה פי' מזון ולא עונתה פי' דירה כמו שאמרו רז"ל בת קול יוצאת מהר חורב וכו' ואומרת אוי שהחרבתי את ביתי והגליתי את בני זו הדירה אוי להם לבנים שגלו משולחן וכו' זו היא המזון ולכן שאלתי הגידה לי איכה תרעה פי' האיך זנת אותם ואיכה הרבצת אותם לבטח על אדמתם כדי שאדע ג"כ איך לי ליהיות ניזונת ונרבצת בגלות: שלמה אהיה כעוטיה. מלשון עיט פי' שאין אנו מוצאים מנוח לכף רגלינו מפריחות ממקום למקום מבבל למדי וממדי ליון וכו': על עדרי חבירך. ונקראים חברים כביכול להקדוש ב"ה שכל אחד מפרנס אומתו כמ"ש אשר חלק אותם וכו' ונקראו חברים בדבר הנהגה. ומשיב להם הקב"ה
אם

ע"ד דנסתר

(ז) **הגידה** לי שאהבה נפשי כו' ברזא דאדנ"י שהיא הרועה את ישראל. והגידה לי, הוא ברזא דחכמתא והמן כזרע גד. והוא מספר הגידה ג"ד ז' שהוא ועינו כעין הבדולח. ב' ההי"ן. וזהו שאהבה נפשי. איכה תרעה, בבית ראשון. איכה תרבין, בבית שני וזהו ב' איכה שבבית ראשון היה ארון ותורה ובבית שני לא היה בו כל הנ"ל רק הארץ והוא רק הרבצה. ועגין איכה ג"ר שנסתלקו ממנה א"י ב' בחינות וז"ש שלמה אהיה כעוטיה על עדרי חבירך ששים גבורים שהם סביב לה ברזא דוי"ו יו"ד ועגין הגידה לי הוא רזא דאות י' ו' איכה תרעה איכה תרבין:
אם

לקוטים

ותכהין כו' בדרגא דיצחק (תכ"א מ"ג ב'). **תלת** קליפין דערלה לקבל תלת קליפין באגוזא. ועלייהו אתמר והארץ היתה תהו ובהו וחשך כו'. לקבל תלת גוונין דעינא דאתמר בהו ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם כו'. כמ"ש ואחרי עיניכם זה זנות שנאמר אותה קח כו'. לקבלייהו תלת גוונין דקשת כו'. ואימתי יעבור קוב"ה הני קליפין מעלמא ויזכור ברית עולם. בזמנא דפורקנא אימתי לבתר דמתעברין תלת קליפי בישין מינה. דעתה ג' גוונין דילה מתלבשין בג' קליפין. ולכן אינון (גוונין דקשת) חשוכין. ובזמנא דאיהי מתלבשא באינון קליפין. איהי אמרת אל תראוני שאני שחרחורת. ולכן אסור להסתכל בקשת. וז"ש כל שלא חס כו' זה המסתכל בקשת. משום דבאילין קליפין איהי מתחללת (ובזמנא דמתעברין תלת קליפין מינה אז) תתחזי קשת בגווני נהירין. ואז תצפי לרגלא דמשיחא (תל"ז פ"א א'):
כל חלאים ועוות הכל הוא מסטרא דלהון דההוא נחש עקלתון. כי כל חלאין הוא מסט' דחויא דנשיך בכמה יסורין. אבל בצדיקים הוא יסורים של אהבה מסט' דשכינתא בחביבו. ותורה מרפאתו אח"כ כמ"ש רפאות תהי לשרך. והחלאין עצמן הן רפאות לו כמ"ש וה' חפץ דכא החלי. כמ"ש דמחי לגופא לאנהרא לנשמתא אבל ס"א הוא כקוף בפני אדם. ומחי ואינון מקטפין. כמו נהורא בעץ רע. דהוא קטוף ואינו מאיר. ולכן כד אינון
ברישא

חֲבֵרֶיךָ׃ (ח) אִם־לֹא תֵדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי־לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן וּרְעִי אֶת־גְּדִיֹּתַיִךְ עַל

משכנות

(ח) **אם** לא תדעי לך וגו'. שאף שאמרת שחורה אני אף על פי כן היפה בנשים כי יפה את נגד כל הנשים. צאי לך בעקבי הצאן כו'. לאי ולמדי בדרכי אבותיך והלכת בדרכיהם ובמעשיהם. ועל לימוד התורה ורעי את גדיותי' פי' תשב"ר שאין להם אלא תורה שגם הקטנים צריכין הרגל בתורה דדרשינן מה טובו אוהליך וכו' ואמרו בגמרא אלו ב"כ וב"מ שבבבל. על משכנות הרועים, הם ב"כ ומדרשות שבגלות כמד"א ואהי להם למקדש מעט פי' והיו כאלוף ביהודא וכו' ור"ל אפילו במשכנות שהם בגלות של רועים כי אהיה לכם ג"כ רועה ומנוחה כי כשהקול קול יעקב וכו'. או איכה תרעה. הוא על פשטי התורה כמ"ש לכו לחמי בלחמי. איכה תרביץ. הוא על מצות וחוקים שבעבורם יקומו בגלות כמ"ש בעבור ישמרו חוקיו וכו'. שלמה אהיה כעוטיה. פי' בלא עטיפה דלבוש שהן המדות. לכן השיבה צאי לך בעקבי הצאן. שהייתי רועה והלך על אותו הדרך עד שתבוא למקום מרעה ותרעה את גדיותיך בתוך משכנות הרועים. והנמשל הוא בלא לתשובה אשר אמרת שנעלם ממך מדות התורה והמלית איך לעשותן. לאי לך בעקבי הצאן שתלך בדרך הקדושים אשר בארץ המה שהיו לפניך ולא תזוז מן הדרך אשר הלכו בה הראשונים דהיינו בסוף של ראשונים וזהו בעקבי הצאן. ורעי את גדיותיך היינו הקטנים. זה תשובה על שאלתך איכה תרעה איעלך שתרעה הקטנים שלך על משכנות פי' בתוך ב"מ שאלל הרועים דהיינו בחו"ל שהם תחת השרים כי כאשר תרגיל הקטנים בתוך ב"מ ירגילו עצמן לתורה כמ"ש על רבי יהושע אשרי יולדתו כי תיכף כשעיברה אמו לא זזה מביהמ"ד כדי שישמע תמיד ד"ת ואף בחו"ל כי עתידין ב"מ שבחו"ל להיות נקבעין בא"י וכאשר עסקין תמיד בב"מ שבחו"ל אזי הם דומין כאלו הם בא"י אף שהם בחו"ל בתוך השרים ולכן אמר ר"י היינו דאהני להו וכו' וזה יגרום לכם שתתקיימו תחת האומות והשרים:

לססתי

לקוטים

ברישא דרשיעיא. כ"י אמרת לגבייהו אל תראוני שאני שחרחורת דלא נהיר כמו בצדיקיא, (דבצדיקיא כד מבטשין לאעא אדליק הנהורא (משא"כ ברשעים) דאלין שריין להון לפתאה לבני נשא. ר"ל העוות דשריא בחלאים דרשיעיא. אינון מפתין לון לרשיעיא יותר. דבחשוכא דבהון דהוא המום שלהן שם שריא ס"ם וסיעתו ומפתין לי' לילך בחשוכא יותר ולכן כל אשר בו מום לא יקרב. דדווקא בחולי י"ל רפאות תהי לשרך משא"כ מום מעוות אשר לא יוכל לתקון והוא רשיעיא דקלקלו. וכמו דהוי מפתי לישראל בעגלא בשית שעתין ובזה יתפרש סיפא דקרא שאני שחרחורת ששזפתני השמש (דהא אוקמוהו בשית שעתין עבדו ית עגלא בין שש לשבע. אפרישו בין עמודא דאמצעיתא לשבע. דגזפא ושכינתא כו'. בגין דא אמרה כנסת ישראל ששזפתני השמש שש זפתני השמש דאסתלק מני ו'. דאיהי השמש. דנהיר בשית תיבין דאינון שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. ופי') שש בשית שעות אסתלק שמש בעלה בשית תיבין דיחודא ישראל בעלה בו"ק. לפי שהשתחוו לאל אחר ופגמו באחד ואסתלק קוצו של ד' יחידא ואמרו אבל עקרב (עקרב אותיות בעקר. דהיינו מי שכופר בעקר כמ"ש רבינו במ"א) פוסק. ולכן בני אמי נחרו בי. דאמי מסט' דאש. ארבע אש ממים כו' וכידוע. וכן עקרב הוא מאש. ולכן מנח עוקצי' בנהר דינור. חמימא לעקרבא. ועקרב בדרום (שהוא חם) ולכן צריך לבער חמץ בין שש לשבע. דע"ר אינון חמץ ושאור. ואומין פ"כ מוץ ותבן. ואינון קשין מאומין. ולעת"ל ישראל בטח בדד עין יעקב. ממומין תבלול חלזון נחש'

דאינון

ע"ד הנסתר

(ח) **אם** לא תדעי לך כו'. כי תחילת בקשתה היה על יו"ד להתפשט בב' ההי"ן וא"ל אם לא תדעי לך היפה שהיו"ד אף שהיא שחורה היא היפיפיה מכל אתוון והיא אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה שהיא בעקב יוד דיעקב שהוא ראש דוכרא ועל היו"ד הזאת אמרו שאנו דשין בעקב על כן הוא נדרס בעקב וזהו בעקבי הצאן. ורעי את גדיותיך, הן אתוון אחרים דידיה. אם לא תדעי כ'. בעקבי הצאן, יו"ד. משכנות הרועים, א"ד:

כאוו

מִשְׁכְּנוֹת הָרֹעִים׃ (ט) לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַרְעֹה דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי׃ (י) נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתֹּרִים צַוָּארֵךְ בחרוזים

(ט) **לססתי** ברכבי פרעה. פי' לסוסתי הוא סוס נקיבה והיוד נוסף כמו היושבי בשמים וכו' והיא כי מוצא הסוסים המצוינים והיפים הם יוצאים ממצרים כמ"ש ותצא מרכבה ממצרים ובפרט אצל המלך הוא המובחר. ואמר שהיא נקבה כי סוס זכר הורג במלחמה ואוסרין סוס נקבה ברכבן ומקשטין אותה וכמו שסוס פרעה הוא המובחר ומקושט על אופן היותר נאה יותר מכולם כן דמיתיך אני רעיתי שקשטתיך בתכשיטים נאים יותר מכל העכו"ם. ואמר רעיתי פי' שאתה רעי מכבר מימות האבות אברהם יצחק ויעקב. ועכשיו חושב הקישוטין ועדים שקישט אותה וזהו

(י) **נאוו** לחייך בתורים. פי' תורים הוא תכשיט העשוי כראש תור. בעלי שלש קרנים. חרוזים. הוא תכשיט הממולא מאבנים ומרגליות נפרדים ומחובר ומקובץ יחד בחתיכות קטנים. ועל הפנים נושאים תכשיט מקשה אחד ועל הצואר נושאים חרוזים כמ"ש כי לוית חן הם לראשיך וענקים לגרגרותיך. ביאורו מפני שהקב"ה נתן לנו תורה ומצות והגיון התורה מיוחד לאיברי הראש האזנים לשמוע והעינים לראות אותיות מחכימות והפה לדבר בו. וקיום המצות תלוי באברי הגוף בידים ורגלים ושאר אברים כ"א עשייתו בפ"ע כי אינם דומין זה לזה כמו פסח סוכה ציצית משא"כ הגיון התורה יכול ללמוד כולן בב"א ובזמן א'. וז"ש כי לוית חן הם לראשיך תכשיט העשוי מעלם א' ומחובר וגלוה מאבנים טובים הרבה אפס הם מחוברים ומקשה א' על ראשיך וזה חלק הגיון התורה בראש וענקים לגרגרותיך פי' המרגליות הנפרדים על חרוז א' וכל חרוז נפרד מזולתו זו היא חלק קיום המצות בהגוף ובאברים נפרדים ובעתים שונות ועיקר הגוף הוא הצואר כמ"ש עול בצוארי כי על הצואר נשענים לישא עולו. וענין הב' תכשיטין הנ"ל הם תורים וחרוזים שנושאים על הראש ועל הצואר הוא זה שנושאת על הראש משום מעלתה שהיא בעלת שכל ועל הצואר שהוא התחלת הגוף מקושטת לפי מעשיה שעושה בגוף ולכן אשת ר"ע עשה לה ר"ע על צוארה ירושלים דדהבא וקינאה אותה אשת ר"ג והשיב לה שלא עשית מעשים כמותה ולכן תכשיט הראש הוא מקשה א' נגד השכל שהוא א' אבל תכשיט הצואר עשוי מחתיכות חתיכות כי יש כמה מיני מעשים ומה שנהוג היום אינו נוהג מחר לכן עשויים חתיכות חתיכות כמ"ש כי לוית חן וכו' ר"ל רביד אבל ענקים וכו'. והנמשל מובן שאמר לה הקב"ה לססתי וכו' שמקשט אותה יותר מכל הסוסים כדרך פרעה מלך מצרים שכל כסף וזהב מכל הארצות נלקט לבית פרעה כמ"ש וילקט יוסף וכו' כן קשטתיך יותר מכל המרכבה שלי הם המלאכים שביקשו תנה הודך על השמים וז"ש נאוו לחייך שבש בראש בתורים והוא נגד ב' תורות שהם משולשין כמ"ש אורייתא תליתאה תורה שבכתב תנ"ך ותורה שבע"פ הוא משנה וברייתא וגמרא וכל א' הוה חיבור לא' מראשו ועד סופו כמו תכשיט הלחיים. צווארך בחרוזים קשטתיך בתכשיטין קטנים כי המצות הם אברים וגוף התורה וגם מפוזרים אף שכל התורה הוא חיבור א' כנ"ל

ע"ד הנסתר

(י) **גאון** להייך בתורים כו' זה סוד ו"ה הראש *) כו' ואתה תחזה במלח. מכל העם בפנים. אנשי חיל כו'. ושמת עליהם בצואר. שרי אלפים כו' שרי עשרות בזקן שהוא ברזא דברית פרי עץ הדר כי הדרת פנים זקן ולכן סרים אין לו זקן. וזהו שם הגדול והקדוש. י"א י"א. כתרין ועטרין תורי

*) בהע"א כ' וה' בראשם. ש"ל:

לקוטים

*) דאינון ע"ר דמכסין על עינא ואיהי שחרחורת. ולעת"ל קומי אורי כו' עיניך תראינה כו'. והיו עיניך רואות את מוריך (ת"ע קל"ז ב' בהג"ה): קוב"ה

בַּחֲרוּזִים: (יא) תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה־לָּךְ עִם נְקֻדּוֹת הַכָּסֶף: (יב) עַד־שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ: (יג) צְרוֹר הַמֹּר | דּוֹדִי לִי בֵּין שָׁדַי יָלִין: (יד) אֶשְׁכֹּל הַכֹּפֶר דּוֹדִי לִי

בכרמי

כנ"ל. תורי זהב וכו' אמר כי הב' תורים נעשה לך עם נקודות הכסף ר"ל כי שורש כל המצות תלויים בנקודת יאכל חלב וכן כולם וכל דבר הדבור על אופניו הם כמו תפוחי זהב במשכיו' כסף שאין הזהב נראה כ"א לדקי הראות כן אין הנקודות נראות אלא לדקי הראו' (יב) **עד** שהמלך במסבו. עכשיו מספרת המלכה שקרה לה עם המלך בעת שבאה מלך אלה וישב במסבו כי כן המנהג בעת בא המלך אל מקום א' במקרה עושים לו כבוד גדול במסיבה גדולה וכה אמרה תיכף כשבא המלך נרדי בשמי שנתבשמתי נתן את ריחו אל המלך והריח המלך את ריחי וערב לו: (יג) **צרור** המור דודי לי כו' ואח"כ נדבק אלי בצרור שנתבשם בין שדי והבושם נקשר בגופו כן היא דודי בין שדי ילין כמו שבושם אבל לא בקביעות: (יד) **אשכול** הכופר. אח"כ היה דודי לי כמו אשכול הכופר הגדל בכרמי בכרם עין גדי הגדל תמיד בקביעות כן הוא דודי לי קבע דירתו. וחשב מור ונרד ואשכול כי חלקי אילן הם שלש אילן היא הגוף והשורש והענף עם הפרי. נרד הוא שורש אילן המריח. ומור הוא גוף האילן. והאשכול הוא ענף האילן עם הפרי. והם לעומת ג' חלקי עולם שמים וארץ ואויר. והכוונה של הג' פסוקים היא ע"ד שאמרו רז"ל שקודם חטא אדה"ר הי' שכינת עוזו מלא כה"כ מסוף העולם ועד סופו ולאחר שקלקלו דור אנוש ודור המבול נסתלקה השכינה ועלתה וישבה עד למעלה מז' רקיעים עד שבא אאע"ה והורידה עד השמי וכן יצחק ויעקב ולוי וקהת ועמר' ומשה הורידה לארץ כמ"ש במדר' שה"ש על פסוק באתי לגני חטא אדה"ר נסתלק' השכינה לרקיע הא' חטא קין נסתלקה להב' חטא אנוש נסתלקה להג' דור מבול נסתלקה להד' כו' חטאו אנשי סדום נסתלקה לרקיע הששי חטאו ארץ מצרים בימי אברהם נסתלקה לרקיע הז'. וכנגדן עמדו צדיקים שבעה והורידוה לארץ רבה. אברהם הורידה מז' לו'. עמד יצחק הורידה לה'. יעקב לד' לוי לג'. קהת לב' עמרם לא'. משה לארץ. הה"ד צדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עליה. ולכן היה מעלת משה גבוה מכולם שע"י נתגלה לארץ ג' פעמים א' בהר סיני ב' במשכן ג' כשנכנסו לארץ וזהו אומרו עד שהמלך במסיבו כאשר ירד על הר סיני הגיע השמים על הר סיני וז"ש רז"ל כתיב א' אומר וירד ה' על הר סיני וכתיב א' אומר מן השמים דברתי מלמד שהרכין הקב"ה את השמים על הר סיני וירד. תיכף נרדי נתן ריחו שאמרו נעשה ונשמע נעשה את המצות ונשמע את התורה. והתורה הוא חמשה ספרים והששי הוא הכולל דהיינו מעשה בראשית הוא ספר בפ"ע כמ"ש בזוהר. וז"ש

נרדי

לקוטים

(יג) **קוב"ה** איהו מלך אסור ברהטים. איהו אסור עמהון בתפילין דרישא כו' ואיהו חבוש עמהון בתפלין דיד כו'. ובגין דאיהו חבוש עמהון בגלותא אתמר ביה אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. ושכינתא איהי בית האסורין דיליה בגין רחימו דילה איהו אסור בה. ורזא דמלה צרור המור דודי לי בין שדי ילין. ר"ל שהוא צרור עמה כמו צרור המור באדם וזהו בין שדי ילין אף בלילה שהוא הגלות (תי' ו' י"ז ב'):

כשושנה

ע"ד הנסתר

(יא) **תורי** זהב כו'. דא הוא סוד אותיות ונקודים מחכמה ובינה ולכן זהב וכסף כמ"ש כי יש לכסף מוצא והחכמה מאין תמצא כו' ואיזה כו': (יג) **בין** שדי. הוא ג' שמות וי"עבו"ר ה': (יד) **עין** גדי הוא ו' שמות והששי היא שם הדעת שהוא ביסו"ד ולכן נחלקו שני יעקב ק"ל שנה וי"ו שנה שנת שבילו טוב: אשכול הכופר. שכ"ה ופ"ר וכ"ו וכ"ה דדכר ונוקבא שבה חסר הברית כמ"ש כה תברכו את בני ישראל:

הנך

נרדי נתן ריחו הנרד שלי ר"ל רמ"ח מ"ע ושפה ספרים הנ"ל שהם בגי' נר"ד נתן ריחו. צרור המור דודי לי. אח"כ כשעשו המשכן ירדה השכינה לאויר העולם כי במ"ת היתה על השמים שהפיע על הר סיני ובמשכן ירדה ושכנה בין בדי הארון שהיה דומין לדדי אשה וזה בין שדי ילין. אשכול הכופר כו' הוא בביאתן לא"י ועין גדי הוא תחלת א"י כמ"ש ביהושע שעין גדי הוא בגבול יהודה אצל הירדן ממש ושם היה דודי קבוע אצלי כמו אשכול הכופר הגדל שם בקביעות כי תיכף כשנכנסו לא"י ירדה שכינה לארץ ממש מהאויר ונקרא אדון כל הארץ:

(טו) **הנך** יפה. אומר לה יפה ב' פעמים ע"ד שאמרה כנ"י שחורה אני במעשי ונאוה אני במעשה אבותי. משיבה הנך יפה רעיתי מצד האבות שהם רצים והטובים למקום. והנה יפה מעצמך: עיניך יונים. פי' שבעינים כשאינם שוים היינו א' גדולה וא' קטנה או א' למעלה וא' למטה או שאר שינוי קצת נקרא מום וכמ"ש כל כלה שעיניה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה ועיניך דומים א' אל א' כמו היונים שאוחזות בבן זוגם ואינם הולכים קודם אחת לחברתה רק הולכים בשוה. כן הוא הנמשל כאשר אמרו נעשה ונשמע היו שוין כוונת העשיה והשמיעה כי יש נאה דורש ואין נאה מקיים או להיפך או שחכמתו מרובה ממעשיו כו'. ועיניך הם כוונים לחכמה וליראה כי חכמה בלא יראה בטלה ואינה מתקיימת וכן יראה בלא חכמה ג"כ וצריך להיות שניהם שוין. וקורא עינים כמ"ש כי לד' עיני האדם כו' וכמ"ש עיני תמיד אל ה' וכמ"ש אם אתה נותן כו' אנא ידעי כו':

בְּכַרְמֵי עֵין גֶּדִי׃ (טו) הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים׃ (טז) הִנְּךָ יָפֶה דוֹדִי אַף נָעִים אַף־

ערשנו

(טז) **הנך** יפה דודי כו'. אומרת שאתה יפה ונעים כי יש ב' מעלות באדם שהוא יפה ואם אין לבו טוב לעבור על מדותיו אינו מעלה רק אם הוא נעים בודאי הוא מעלה גדולה ויש אדם שהוא טוב רואי אפס אינו נעים מחמת קולו שהוא עב או בסיבת כעסו אבל אתה הנך יפה היינו צח ואדום שהוא גוון המובחר אף נעים. אף ערשינו שהוא מקום החיבור פרושה ומרווחת כעץ שהוא רענן רחב מאד ויכולין רבים לישב תחתיו. והענין כמ"ש דודי צח ואדום ור"ל שהוא טוב לצדיקים וזהו צח. ואדום שהוא משלם לרשעים כפעלם וזה מעלה גדולה כי אף באדם אם הוא אינו מרגיש ואין לו כעס כלל אינו מעלה כידוע כמ"ש לעשות נקמה וכו' הדר הוא וכו'. וכן אומר כאן הנך יפה. ר"ל שהוא צח ואדום ר"ל שאתה מתנהג במדת הרחמים ובמדה"ד. ואמרה אף נעים שאף שהיא מעלה גדולה כנ"ל אינו שוה לאדם שאין צדיק בארץ כו' ואז יענש וכן אמרה אף נעים שאנו יכולים להתקיים עמך ואף שאנו מורדים ופושעים נגדך אתה מקבלנו בתשובה. ואמרה אף ערשינו וכו'. ר"ל כי עתה אף שהקב"ה מקבלנו

ע״ד הנסתר

(טו) **הנך** כו'. כמ"ש וקרא זא"ז פי' זה דאנפין אל זה דגדפין וז"ה דחיות וז"ה דאופנים כ"ד צורות וקדוש קדוש קדוש שורה ע"ג. וכן הנ"ך לית להון בן זוג וז"ה מצד א' וז"ה מצד א' ומחוברין זה אל זה ברזא דאטב"ח ג"פ ד' וכמ"ש היכל ה' היכל ה' כו': עיניך, שהוא ב' פעמים ק"ל: יונים, כיונה שאינה מנחת בן זוגה שלכן הוא יונה מלא ו' וכן השם פשוט ומלא כ"ו ומ"ה שהוא פני האדם פנים של אדם כידוע:

(טז) **הנך** יפה כו'. וכאן ג' דרגין הנך יפה סוד רזא דמהימנותא סהדותא דאבא ואמא דנטל תרין חולקין: אף נעים, סוד ויהי נועם בסוד נעמי. אף ערשינו רעננה, הוא בסוד בהמ"ק: ער"ש, והוא עשר כמ"ש הנה ערשו ער"ש ברזל תשע כו' אלא שהם בסוד אחר בלא קוצו של יו"ד וכאן אחד: רעננה, הוא סוד שע"ה נהורין שהוא כד סיהרא בשלימותא בימי שלמה: הנה כבר אמרו שהשכינה

מקבלו בתשובה עון עלמו אינו נמחק וזאת היתה מעלה גדולה בבנין הבית מכח הקרבנות שלא נשאר רושם כלל מהטעות וז"ש אף ערשינו רעננה קאי על ביהמ"ק כמ"ש לא היה אדם אומר לר לי המקום שאלין בירושלים וזה מקום התחברות עמך היה מרווח מאד:

עַרְשֵׂנוּ רַעֲנָנָה׃ (יז) קֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים רַהִיטֵנוּ רחיטנו כתי' בְּרוֹתִים׃

אני

המשכן ושכינת עוזך כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם פי' בתוך ישראל כמ"ש תל פיות וכו' כי שריית השכינה היתה בתוך לב ישראל רק שהם לריכין מקום מיוחד להתכנס יחד ולכן בחר מקום מובחר א"י שסם הוא מוכן להשראת שכינה. ואיך יתייחדו כל הלבבות

(יז) **קורות** בתינו ארזים וכו'. שתקרת הבית העשוי ללל מזרם וממטר הוא מב' דברים שונים. הא' הם הקורות העבים שעליהם מליפים הנסרים והם מעטים במספר. והב' הם הנסרים הדקים שהם המרובין במספר לפי ההכרח לחפות הבית. ואמר קורות הם ארזים חזקים שהם עיקר הבית לכן הם חזקים כארזים שיוכלו להתקיים בגובהם. ורהיטנו הם הנסרים מה שעל הקורות המכסים כל הבית וזו הוא מעלתן אבל אינם חזקים כמו הקורות לכן הם של ברושים הדקים. וב' פסוקים אלו יתבארו ע"ד שתקנו אהבה רבה אהבתנו וכו' חמלה גדולה ויתרה וכו' פי' דתחלה בימי האבות ומועד לאתנו ממלרים היה אהבתך רבה עלינו ואח"כ כשעשו העגל אמרת אכלה אותם כרגע ואח"כ חמלת עלינו וסלחת לעונכו. כי החמלה הוא אחר הכעס. ואמר גדולה ויתרה פי' שהשפעת עלינו עוד יותר טובה מבראשונה שנתת לוחות ולוית לעשות המשכן להיותך שוכן בינינו שלא היה לנו מקדם וז"ש מתחלה הנך יפה קודם העגל הולאתנו ממלרים וקרבתנו להר סיני אבל כשעשינו העגל נעים אתה לנו שמחלת לנו והשפעת לנו רב טוב שנתת לנו הלוחות ואף ערשנו רעננה עוד זאת שהוספת לנו עשית

של כל ישראל ביחד לכן ליוה הקב"ה ויקחו לי תרומה וכו' אשר ידבנו לבו וכו' וכ"א התנדב כפי נדבת לבו על המשכן ונתחברו שם הלבבות. ואהבת ה' לריך שיהיה בג' דברים בכל לבבך ובכל וכו' ובכל וכו' וב' היו בכלל ישראל שנתנו תרומה כ"א נדבת לבו והם ב' הנ"ל לבבך ומאדך והג' בגוף היה בחכמי לב עושי המלאכה כמו בללאל ואהליאב ועליהם נאמר ובלב כל חכם לב נתתי חכמה וכו' והם היו במעלה שלימה יותר מכל ישראל וכמ"ש יודע היה בללאל וכו'. וז"א קורות בתינו כל העוסקים במלאכת המשכן בגופן ובחכמתן הם הקורות שעליהם נשען הגג והם עיקר הבנין הם היו ארזים כינוי לחכמים גדולים כמו ארזי הלבנון אדירי התורה. ורהיטנו הוא שאר העם שהיו עוסקים במאדם וברכושם שהיו נודבים ממון ושאר הדברים המנויין שם והם דמיון לרהיטים לא נחשבי כמעשה עושים בעלמן אך הם רבים והם חיפו המשכן כולו והם דקים כמעשיהם. פי' אחר קורות בתינו ארזים וכו'. מפני שערשנו רעננה נאמר על המשכן שהוא חיבור וזיווג לכל העלומות. ותועלת האשה לב' דברים א' לאישות וב' לראות ולגפות הליכות ביתה הדברים הכרחים לבית. לכן אמר ר"י אני לא קראתי לאשתי

אשתי

ע"ד הנסתר

שהשכינה שרתה בג' עולמות והנה ערשנו רעננה בעולם התחתון. קורות בתינו ארזים בעולם העליון. רהיטנו ברותים הוא האמלעי והיא מ"ש וכל הכם רב (נ"ל לב) בכם שתין מקורין דחיין ל"ח וכ"ב. את המשכן כו' והן ע"י ב'. ר"ל מעשה והבאה. והתפלה בתוכם שהן ג' עלמין של הגוף רב"ג שעיקרן הוא הפה והידים והרגלים ולכן נברא העולם בב' וכן מילואו של בי"ת וכן י"ב גבולי אלכסון שלכן ב' של בר אבית גדול כב' ביתין וכן איתא בספר יצירה קבען כמין ערוגה כו'. וכאן הוא השם קר"ע:

כשוננה

ב (א) אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים׃ (ב) כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת׃

כתפוח

אשתי שהוא לשון מגונה המורה על האישות אלא בית המורה על השני שהיא עקרת הבית. וזהו ההבדל עצמו שבין המשכן לבהמ"ק שבהמ"ק היה בערך המפרנסת את ביתה ולא היו גלוי הדביקות משא"כ במשכן היה גלוי הדביקות ולכן נקראו בית מקדשות כמו בית כנ"ל. וההבדל שבין בית ראשון לשני הראשון דומה לקורות שהוא עיקר הבית והשני דומה לרהיטים שהם מסככים אפס הם דקים. וכן כתיב ולא תקראו עוד בעלי לשון בעה"ב אלא לשון אישי שיהיה אישות גלוי לכל כאשר יהיה דבקים בו בהקב"ה כמ"ש אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי מרוב הדביקות:

ב (א) **אני** חבצלת השרון וכו'. פי' חבצלת ושושנת ביאורם שהם עלם א' אפס יבדלו לפי מקומות מושבותיהם. אם היא עומדת בשרון שהיא מקום מיושר ומגולה לעין השמש אז היא יבשה ותשתנה לירקון שהיא געל מחרב השמש. וכשהיא עומדת בעמקים ואין מגיע לה השמש אז היא לחה ומליאה ועומדת במראיתה וגוונה לח ואדום שזהו עיקר גוונה. וכן כ"י כשהיא יבשה משפע אלהים אז נשתנה מראיתה ונקראת חבצלת כו'. וכשהם מקבלים מן העמקים עמוק מי ימצאנו שהם חו"ב אזי היא מלאה ונקראת שושנה. ועתה אומרת הנערה אני חבצלת השרון ר"ל שמפאת עצמי. אני היפה שבכל הנערות כשושנת העמקים רק קדרותי באה מן השמש כחבצלת השרון.

וגם זאת היא מעלה גדולה שהגופות העבים אינם משחירים כ"כ לפני השמש רק הגופים הזכים והיפים נעשים כתמים על פניהם מן השמש וכן בהיפוך לענין היופי שהגופים הזכים כשיתענגו בתענוגים מקבלים תועלת ביופים בלובן ואודם ועולה כמין אור על פניהם משא"כ בגופים העבים. וידוע שכפי ההעדר כן המעלה ולכן האדם כשנולד נעדר מכל דבר משכל ודיבור וש"ד. משא"כ בשארי ב"ח שנולדים בלתי העדר ונשארים כן ולכן חומר היולם וצורת היולם הם המובחרין ובלעדיהם אין דבר בעולם מפני שנעדרים מכל ואפילו מד' יסודות. וכן בד' יסודות דלא"ס מי שיש לו העדר גדול הוא יותר במעלה כידוע. ולכן צריך האדם שיהיה תמיד נעדר ולכן נקרא תלמיד חכם וכמ"ש ראיתי איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו. וז"ש כנס"י אני חבצלת השרון שאני עומדת תחת השמש כנ"ל וכמ"ש שהן יורדין יורדין עד לעפר ואני כשושנת העמקים שיש לי טל ומטר מן השמים שהיא השפעת השי"ת חו"ב. וז"ש בלשון הווה כאלו אומרת שאני תמיד כחבצלת אף בעת שאני כשושנת העמקים. וכמ"ש דוד צמאה לך נפשי בארץ וכו' וכמ"ש בזוהר עד דלא אשתלם נקראת חבצלת כו' כיון דאשתלים ברזא דנשיקין נקראת שושנה כמ"ש שפתותיו שושנים:

(ב) **כשושנה** בין וגו'. פי' השושנה שעומדת בין החוחים היא יקרה מאד מחמת שאין שם אחרת כמותה

וגם

ע"ד הנסתר

(ב) **כשושנה** בין החוחים כו'. אומר לה כשושנה שגדילה בין החוחים שנראית יפה ואינה צריכה להתנאות הרבה רק במעט הוא מתנאה בין חברותיה כן את רעיתי בין הבנות שידוע שיש י"ב כפרים ג' לכל רוח מירושלים והן נקראים בנות והנמשל הוא נגד י"ב אומות שנטלו א"י מהם כמ"ש יצב גבולות עמים למספר בני ישראל, ומבחוץ לשושנה יש ג"כ י"ב חוחים ובשושנה שבין החוחים הוא מספר

הגרעינין

לקוטים

ב (ב) **כשושנה** בין חחותים כו'. דלכן השושנה חיוור וסומק וכמ"ש בריש בראשית. מה שושנה דאיהי בין החנחים איהי סומק וחיוור כו' וחן הוי"ה אלקים. ואלקים נכלל בהוי"ה כמש"י כי שושנה אית לה חמש עלין מלגאו וחמש עלין מלבר. ואינון ה' ה'. שרביט דילה ו'. תפוח דילה י'. וכלא אלהי"ם. חמש אתוון דילי' חמש עלין מלבר. ה' חמש עלין מלגאו. י' תפוח. ו' מלא שרביט. ור"ל מלא דאלקים הוא בעד"א (שהוא ו') שהוא נק' מלא כמ"ש סוף רתמ"ז. ומלא משמ' דעד"א

דהוא

וגם יותר משעומדת בין שאר אילני פירות שאז ריח הפירות מבטלין את ריחה ואינה נותנת ריחה אבל כשהיא עומדת בין החוחים אין מי שיבטל את ריחה וריחה ניכר מאוד ולא כן העומדת בפרדס שעיני הרואות ישוטטו על אילני המאכל ולא יביטו אליה בעינא פקיחא ועוד שדימה אותה לשושנה כי שאר הפירות העומדים בין האחים והחוחים דוקרים בהם ונעשה בהם נקב או חבורה אבל שושנה אעפ"י שדוקרין בה חוזרת לכמו שהיתה מחמת רכותה שהיא רכה ולא איכפת לה וזהו שדימה אותה לשושנה ואמר כן רעיתי בין האומות כן ישראל לא היו מביטים למלוקות ותלאות ולא יחושו ע"ז לסור מאומנתם קלא:

(ג) **כתפוח** בעצי היער וגו'. אומרת יש לי ב' מעלות כשאני יושבת תחת צל כנפיו כתפוח בעלי היער. כי יש לו ב'מעלות לישב בצלו יותר משאר אילנות וליהנות מפריו.

(ג)כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דּוֹדִי בֵּין הַבָּנִים בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי ופריו

וכ"ה הענין בגמ' תענית (ה' ע"ב) משל לאיש א' שהיה מהלך בדרך והיה עיף ויגע ורעב ולמא ומצא אילן שפרותיו מתוקים ועליו נאים ומעין עובר תחתיו כו' אף אתה בתורה כו' אם בעושר כו' כי במשל המעין הוא נגד התורה כמ"ש הוי כל צמא לכו למים והפירות הם

לקוטים

דהוא מלא ברכת ה' דאשלים לתרין סטרין **ואשלים למעלה ולמטה, וכולל הכל(ריש תיקון ל"ח):**

כשושנה בין החוחים. שושנה דא כנסת ישראל כמ"ש לקמן (ח"ג ל"ז ב') דבתר דאתדבקת בי' במלכא (באינון נשיקין אתקריא שושנה) שקודם נקראת חבצלת סתומה שהיא אדומה. ואחר שנתפתחה שנעשה כלי כמ"ש אין האשה כורתת כו' ונקראת שושנה. אז היא חוור וסומק. שע"י מתבסמת כמ"ש בא"ר ע"ש שמקבלת ממנו חסד דכליל ה"ח, וכן למעלה בזווג הנשיקין כמ"ש במאמר הנ"ל דבתר כו' בנ"ל, (ולכן נק') כנסת ישראל שהיא מכנס מישראל (והנה) כנגד דין ורחמים שבה. אמר ג"כ בעלין דחפיין לה (שיש) י"ג מצד החסדים וה' מצד הגבורות כמש"י. וי"ג מכילין דרחמי הן בה מצד שמלכות היא תמיד כתר לפרצוף אחד. כידוע (וז"ש כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות) מה שושנה דאיהי בין החוחים אית בה סומק וחוור אף כנסת ישראל אית בה דין ורחמי. ומה שושנה אית בה בעצמה תליסר עלין אף כנסת ישראל אית בה תליסר מכילין דרחמי בסוד אהב"ה כידוע. והן י"ב בקר תחת הים והים עליהם. והן סחרין לה מכל סטרהא שהן כד' רוחות. והן דסחרין לכנסת ישראל לנטרא לה. שהחסדים שומרים לבל יעשקוה זרים. (ועוד) חמש עלין תקיפין סחרין לשושנה והן ה"ג. וכולן אפיק אימא עלאה והכל באלקים מלא ופשוט (הק' הז' דף א' א):

ענין השושנה בריש הקדמת הזוהר כי שתי בחי' נוק'. א' באצי' דבוקה בז"א. וא' הבחי' שנתמעטה לבנה וירדה בבריאה. והיא הכסא שנק' ים עומד על שנים עשר בקר שלשה כו' והן שנים עשר שבטים ד' דגלים והיא עלייהו הן י"ג כו'. ויש עוד בחי' שלישית כלת משה והוא סוד הדעת דנוק' ושם ה"ג וסוד הנוק' דאצילות היא כלולה באבהן ששם כף זכות כו' דינא ורחמי. וז"ש מה שושנה כו' דין ורחמי הוא בחי' א'. י"ג מכילין דרחמי הוא בחי' השני'. ה' עלין תקיפין היא דעת בחי' השלישית. וכולן כנסת ישראל היא אותה שדבוקה בישראל באצילות כוללתן. י"ג מכילין דרחמי מסט' דאברהם שהוא חסד ובו שם ע"ב. ששרשן וה"ו אנ"י וה"ו שר"ת י"ג מכילין כו' ה' עלין תקיפין מסט' דיצחק. דינא ורחמי מסט' דיעקב (שם בלקוט):

(ג) **ההיא** חולה כד רוחא לא נשיב לגבה ר"ל דלא עסקין באורייתא וקבלה. דאתמר

ע"ד הנסתר

ה:רעיונן שבתפוח ומספר העלין הפנימים והחצונים כמספר שם המפורש ומספר היחוד שמייחדין בשמע ישראל ולכן בו ג' אלפין ומספר פ' ראשונה מבראשית ומספר הי"ד ואלהים וגילית ולכן כי"ג מדות התורה נדרשת בהם. כל אלה ב:טי ישראל איש אשר כברכתו ברך כו'. אל רחום וחנון ונקה לא ינקה כו', וכן התפוח והשרביט וכ' מיני עלין הפנימים והחצונים הוא שם הוי"ה ית' ואלהים עם האתיון והשילוב הידוע. וז"ש בין החוחים בין הבנות כי בנות כמספר החוחים:

(ג) **כתפוח** כו'. ברזא דחקל תפוחין. והבצלת ושושנה הם בסוד ליל ולילה. והם ד' דרגין

הם הבנים, והעלין נגד עושר כמ"ש יבעון רחמי אתכליא על עליא דאלמלא כו' וכמ"ש בגמ' ב"מ הני טרפי דג"ע וכן היא קיקיון דיונה שבין לילה היה כו'. וכ"ה בפסוק והיה כעץ שתול על פלגי מים שהוא נגד התורה. אשר פריו יתן בעתו הוא נגד בנים וכמ"ש רז"ל על פסוק זה זה המשמש מטתו מליל שבת לליל שבת. ועלהו לא יבול נגד עושר כו' כנ"ל ונשאר רק הברכה שבירך לאילן במשל שיהיה כל צאצאיו כמותו וז"ש וכל אשר יעשה יצליח. וז"ש כ"י שיש לי ב' מעלות לישב בצלו שיש לי מעלה לחסות בצל כנפיו מתחת השמים של מעלה כמ"ש כי כל אלהי העמים אלילים שאין להם להשפיע כי אם מה שמקבלין. משא"כ אני יש לי ב' מעלות: בצלו חמדתי וישבתי. קאי על יל"מ שחמדתי וישבתי כי יש ב' מעלות. כשנופל לאדם חלק טוב בלי חימוד לו אינו מעלה וכן להיפך אם חומד ואינו מגיע ג"כ אין טוב וכמ"ש חבלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפרה עלי וכ"ה כאן חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי וכו': כתפוח בעצי היער וגו'. פי' כי באילן של תפוח צל מועט והכל בורחין ממנו לישב בצלו כן דודי היה בין הבנים פי' שהקב"ה רצה ליתן תורה לעו"כ ומזלות ולא רצו לקבל וברחו ממנו ואמרינן בגמ' אנן דמסגינן בשלמותא כתיב תומת ישרים תנחם אבל אתון דסגיתון בעלילותא כתיב וסלף בוגדים ישדם. והענין כי הדברות היו כתובים בב' לוחות חמשה מול חמשה דהיינו אנכי ולא יהיה לך כו' בימין ולא תרצח ולא תנאף כו' בשמאל וכשבא לעובדי כוכבים ומזלות ואמרו מה כתיב בהם משמע שאם חמירות לא יקבלו לכן הראה להם מה שכתוב בשמאל תחילה ולכן ברחו אבל ישראל לא שאלו אלא השיבו תיכף נעשה ונשמע לכך הראה להם מה שכתוב בימין והתחיל באנכי כמ"ש מימינו אש דת למו וז"ש כן דודי בין הבנים שלא רצו לקבל התורה אבל אני בצלו חמדתי וישבתי פי' שחמדתי מתחלה לישב בצלו וזכיתי לישב בענני כבוד. ומה שדימה אותה לתפוח כמ"ש בזוהר שבתפוח יש שלש גוונים וכן הוא בהקב"ה והיינו כמ"ש בישעיה זכרו ראשונות וכו' כי אנכי אל ואין עוד ואפס כמוני וכו' כי בשלש מכות הראשונות כתיב למען תדע כי אני ה' ובג' אמצעות כתיב כי ה' אלהינו בקרב הארץ ובהראשונה מן הד' אחרונות כתיב כי אין כמוני וז"ש כי אנכי אל פי' למעלה ואין עוד באויר ואפס כמוני פי' בארץ שאין מי ידמה לו כלל כמ"ש בשמים ממעל כו' וזה הג' גוונים שאמרו ולכן נמשל לתפוח. ופריו מתוק לחכי. פי' אח"כ כשבאו למרה ולא יכלו לשתות מים ממרה ויורה ה' עץ וימתקו המים ואמרו אין עץ אלא תורה שנאמר עץ חיים כו' ושם נצטוו על השבת ושארי דינים וזהו ופריו מתוק לחכי:

הביאני

ע"ד הנסתר

דרגין, תפוח ברזא דלבאת חסד. וכן דודי ברזא דהוי"ה. בצלו ופריו רזא דשני שמהן אחרנין. בצלו רזא דסוכה. ופריו רזא דאתרוג. ואמר בעצי היער שהם עלמא דסנדלפון. בין הבנים רזא דמט"ט בצלו חמדתי וישבתי כמ"ש יושב בסתר עליון שהוא רזא דאכתריאל. בתפוח יש ג' גוונין וטוב לריח וטוב למאכל. והרביעית היא האילן שהוא הצל וכנגדן חשיב כאן ד' דכתיב כתפוח בצלו כו' ד' שמהן והן ברזא דג' גוונין וריח אפיך כתפוחים כו':

ודגלו

לקוטים

בי' ורוח אלקים מרחפת על פני המים (פי' כי רוח אלקים מרחפת דווקא על פני המים שהוא התורה אורייתא וקבלה. וכד לא נשיב) איהי לא דפיקא בערקי דילה כו'. ובגין דא בגלותא אני ישנה. ואיהו חולה בגלותא כו'. ולא אתחזרת רוחא לגבה בהון בגלותא כו'. ורוח אלקים כו'. הוא רוחו של משיח שהוא ר"מ. עד דייתי ר"מ רחימו דילה דאתמר בי' הרועה בשושנים (ור"ל ב' שושנים) תרין כתרא בית ראשון ושני (כי ר"מ הוא ברעת שקיא דאילנא. ז"ת דבינה. ומתפשט עד יו"מ) ואייתי לה תפוח הוא דרגא דחג"ת בג' גוונין כמ"ש בא"ר קל"ג ב' והוא דרגא דר"מ. ושוי לחיטמא וארחת ביה. כמ"ש והריחו ביראת ה'. שיראת ה' מריח ע"י (ור"ל המלכות הנק' יראת ה', היא מתגדלת מלכותה בשעה שמקבלת מג' גוונין הנ"ל) ואשתמודעת לגבי' שמכרת מיד בו. ומיד חזרת רוחא ודפיקו לגבה. בההוא זמנא שבחא לי' כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים והוא ר"מ דרגא דער"א (תכ"ה ס"ט ב'):

אשישות

ופריו מתוק לחכי: (ד) הביאני אל־בית היין ודגלו עלי אהבה: (ה) סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים:

(ד) **הביאני** אל בית היין. לעיל אמרה שזכתה ליסב בצלו ולאכול מפירותיו ואין חסר מהמשל הנ"ל כי אם שתיה. ועתה מתהללת בשתי' שהביאני כו'. גם שונאי אינן יכולים לעשות לי מאומה מחמת אימת דגלו. והענין כי בצלו קאי על יל"מ. ופריו קאי על מתן תורה. הביאני אל בית היין זה המשכן ודגלו קאי על הדגלים כמ"ש במדרש שהדגלים היה הגדולה שבאהבות והמפורסם יותר על כל העולם. וגם יש ע' פנים לתורה שבע"פ ומ"ט פנים לתורה שבכתב וז"ש ותחסרהו מ'ע'ט מאלהים כי לא ניתן למשה רק מ"ט שערי בינה והמלאכים יודעים כולם ואלהים קאי על המלאכים והצירוף של אלהים הוא ק"ך וז"ש כאן יי"ן ודגל"ו. ע' ומ"ט. וזכר כאן ג'

דברים כמ"ש בזכות שלש זכו לשלש בזכות יוקח נא מעט מים כו'. בזכות פת לחם זכו למן. בזכות תחת העץ זכו לסוכה כו' וזהו שזכר כאן ג"ד. צל. ואכילה. ושתיה. וזהו ודגלו עלי אהבה שהוסיף לי אהבה: הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה. פי' הביאני אל היין זה הר סיני ששם קבלו את התורה שהיא בע' פנים. ודגלו עלי אהבה פי' כשירד הקב"ה על הר סיני ירד עם ד' רגליו והם קולות וברקים ולפידים והר עשן כמ"ש וכל העם רואים את הקולות והלפידים והברקי' והר עשן. ודגל"ו עולה מ"ט הוא מ"ט פנים שלמעלה: (ה) **סמכוני** באשישות וגו'. כמו שעושין לחולה והם כוסות מלאות יין ושאר משקין שמסעדין את הלב רפדוני בתפוחים שבנו את רפידתי בתפוחי' שאחוק את לבי מריחם

כי

לקוטים

(ה) **אשישות** הן נ"ה שהן ב' אשות בורא מאורי האש. וכמ"ש בסוף התיקונים ת"ו קמ"ב א' בראשית תמן תרי אש כו' ועלייהו אתמר סמכוני (באשישות) כו'. ותפוח הוא בער"א ועמש"ש. ובא"ר. התפוח בג' גוונין דחג"ת כו'. באשישות הוא רומז על שב"א בא"ש באשישות ב' אשות. ותפוח רומז לסגו"ל דחג"ת ג' גוונין וב' תפוחין הן שיתא גווני. כמ"ש בא"ר והוא רוחא דמשיח רוח חכמה ובינה כמש"ש בא"ר ק"ל ב' ואינון שיתא רוחין כו' ולכן הן כפולין ב' תפוחין וככ"א ג' סמכוני באשישות הוא י"ה דאינון (ב' אשות) איש ואשה כו' דתמן (אב ואם דאינון) י"ה. ובתפוחים דהמן ו' (עד"א) דהיא ביה"ו לאסתמכא להאיר בה"א דילה. ובתפוחים ו'. שהוא בעד"א ותפיחים ג' גוונין שיתא רוחין הנ"ל דכלילן בעד"א (תי' י"ט ל"ח ב' ד"ה כד סלקא): ובלקוטים שבסוף י"א תיקונים כ' כי תפוחים הן נו"ה אבל ריחא דתפוח הוא רוחא דקודשא דר"מ סוד הדעת. עש"ה: **באשישות** ב' אשות. וכן הנפרד ממנו (פי' הנפרד מאותיות השמוש כי אם אותיות המקור בלבד. והוא) אשישה. דתמן איש אשה. ור"ל שיסמכנה בב' אורות דכתנות אור שהופשט האדם מהן. אדם וחוה בב' כתנות כו' והוא הבקשה סמכוני. ומאן גרים דהיא צריכה לסמיכה באשישות. בשביל שהופשטו (מכתנות אור). וירוע כפי ענין התחתונים כן ענינה (של השכינה). בזמן שהאדם מצטער כו'. והכל לפי התחתונים. כידוע. ומאן גרים. איתתא. כמ"ש ויאמר האדם האשה כו'. דהאשה גרמה שלכן כל הקלקול הכל בשכינה כו' ולכן היא מבקשת דווקא סמכוני (תס"ד ברישי' צ"ח א'):

תרין אשין דאינון בורא מאורי האש. עלייהו אתמר סמכוני באשישות בתרי אשות. ואמאי אמר בהון סמכוני אלא בלילי שבת נשמה יתירה קא נחתא. לסמכא שכינתא תתאה בגלותא כו'. וכד אתא מוצאי שבת אסתלקת נשמתא יתירתא. וככר כ' שהישראל הן ענפין דשכינתא. כפי שהישראל מאירין כן השכינה. וכמו שבמ"ש מסתלקין הכתנות אור והן רוח ונפש יתירה דבאדם. שהן דו"נ דכתנות אור. באורים כבדו כו' תרי אשות שהן דו"נ כנ"ל. ע"כ צריך סמיכה בהבדלה. שיהיו מאירין כל השבוע הארה מנייהו (כי בנשמה יתירה) בה ונפש. ר"ל לשון מנוחה. כי הנשמה יתירה היא המנוחה כמ"ש בר"מ

קכ"ב

ע"ד הנסתר

(ד) **ודגלו** הוא אתוון דיחודא ששם האהבה ושבעים וימים ושנים וריקן דג"ע ושערים ואנפין. וזה אהבה וא"ו מלא. וכאן הוא סוד הבדלה הביאני סמכוני רפדוני שמאל *):

השבעתי

---

*) ע' תיקון ו' מי"א תיקונים אחרונים. ש"ל:

כי חולת מחמת אהבה אני. והענין קאי על זמן שנגמר המשכן קודם חנוכתו וחמדתי אל האהבה שהוא פרטיות מכל התורה כמ"ש וידבר ה' אל משה מאהל מועד כו'. ואשישות ותפוחים הם הקרבנות שהקריבו קודם ירידת השכינה אל אהל מועד. ואשישות הם הנסכים. וריח התפוחים הוא ריח המנחות:

בַּתַּפּוּחִים כִּי־חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי:

שמאלו

ע"א באשישות הן תרין אשין כמ"ש וההר בוער באש עד לב השמים וכתיב וידבר ה' אליכם מתוך האש וזהו באשישות: רפדוני בתפוחים זהו חושך ענן וערפל כמ"ש בפרשה ואתחנן וכמ"ש ישת חשך סתרו: כי חולת אהבה אני. פי' שזכיתי מחמת שהוחילתי מחמת גודל אהבתו עלי לראות אותו שאמרנו רצונינו לראות את מלכנו:

שמאלו

שער נפתלי

מ"ש ג' נקודות הראשונות. כ' הר"א בנו של רבינו וז"ל. קמ"ץ פתח צר"י חושבן אלף י"ח ומפני שג"ר נחשבין לאחת הם אלף י"ט חושבן באשישות: אות ברית כלול מנהון. ביאורו לפי שאות ברית כלול מנהון מנו"ה באשישות לכן חושבן אות ברית ג"כ חושבן באשישות: זאת ברית. היא נו"ה ומלכות (ול"נ יסוד ומלכות) וחשבנם הוא אלף כ'. מפני שהיא כתרת על העמודים שהם נו"ה. ומלכות היא כתר מלכות על העמודים. לכן חושבנם באשישות עם א' כתר. וזהו שמכוני באשישות הם העמודים שהארץ עומדת עליה: גי' השם דהכאה. ביאורו של ס"ג. יו"ד כ"פ כ'. הוא ת'. ב' ההין הוא ב"פ ע"ו פ' ע"ו. הם ת"ן. וא"ו הוא י"ג פ' י"ג הם קס"ט. חושבן אלף י"ט חושבן באשישות: עכ"ל: מ"ש מנין הרקיעים דשם. לכאורה נראה פירושו דשם בנו"ה יש אלף י"ח רקיעים כמנין שחקים כשנחשוב המ"ם לשם מאות אמנם לא מצאתי מפורש זה ול"ע. ומ"ש שחקים הכוללן כ' הר"א ביאורו חושבן שחקים. והמ"ם של מנצפ"ך הוא ת"ר הרי אלף י"ח חושבן באשישות עכ"ל. ומ"ש והן ב' והן א'. היינו כי נו"ה הן ב' ונחשבין לא'. נצרף א' לאלף י"ח גי' באשישות. נצרף ב' לאלף י"ח גי' כתרת. ומ"ש וכן מנין המחנות של כל א' צ"ע כוונתו. ואולי כוונתו למ"ש בספר רזיאל באות נו"ן וז"ל. ד"א שחקים

לקוטים

קכ"ב ב'. ובה נפש עמלה ויגיעה. שבת וינפש. וכמ"ש בפ' ויקהל בארוכה. והן דו' פרצופין נגד יום השבת ולילה. ולכן נאמר בשבת זכר ונקבה. כל העושה בו מלאכה. מחלליה כו' וכנגד שניהם אמר שבת וינפש. מיד דאיהי אתלקא לי נפש דלית מאן דסמיך לה: דנפש צריכה סמיכה יתירה דהיא נופלת בגלותא בהול כנ"ל שנאמר נפלה כו'. בההוא זמנא איהי אמרה לישראל סמכוני באשישות דאינון מאורי האש (כנ"ל שיהיו מאירין כל חשבוע הארה מינייהו). ומאי ניהו תרי תורות דאינון חצובות מאש. דאיהו אלקים מדת הגבורה. י"ה דאלקים ומשרשו כנ"ל כורסיי' כו'. והענין שדו"נ הן ב' אש. כי ראשית שרש דו"נ הוא במ"ס שרש האש כורסייה שביבין דנור וכמ"ש בא"ר. וז"ש ומאי ניהו תרין תורות שהן משם. ולכן הן מאש חצובות. והן דו"נ תורה שבכתב ושבע"פ. והן שורש לכל הנבראים שבתורה נברא העולם כו'. וכן בתורה דלמטה דהיא תורת הבריאה הוא מכסא דנק' אלקי"ם כמש"ל בהקדמה. ובאצילות. ב' תורות מבינה דנק' ג"כ אלקים. דבה שארי התורה אנכי כו'. ולמעלה בשורש השרשים כורסייא שביבין כו' כנ"ל. ולמטה בנו"ה דתמן דו"נ. שהן שניהם מסט' דגבורה. כרובים זהב ירכתי צפון. וז"ש ומאן נינהו לימודי ה' תרין שפוון דאקרון להבות אש שבשפוון לומד התור' ומהן התורה יוצאה לעולם שחן שני הלוהות. ולכן התורה ניתנה באש והיא אש שחורה ע"ג האש לבנה חצובות מאש וכמ"ש קול ה' חוצב להבות אש. ואלין הבלים דנפקין מפומא שהן להבים כמש"ל ק"ו ע"ב הבל איהו להב הבלים אינון להבים ועליהו אתמר קול ה' חוצב להבות אש. ואמר שם בהג"ה דאינון שבעה ושבעה מוצקות שהן כפולות והן ב' תורות מב' שפוון דאינון אשם כמש"ל קט"ז א' אשה לה' דא נו"ה עלייהו אתמר את קרבני לחמי לאשי. אשי ה' אתקריאו. עלייהו אתמר סמכוני באשישות ע"כ באורים כבדו ה'. וריח אפך כתפוחים תפוחי זהב כו' וז"ש ואינון תרין תפוחין ור"ל דז"ש רפדוני בתפוחים שכנגדן מבדילין בעצי בשמים כו'. ואמר דמגהון רוחא דמשיחא נפיק. ור"ל זהו ריח כמ"ש והריחו ביראת ה' וכמש"ש והריחו ביראת ה' דא ריח ניחוח ומנהון נפקין ב' משיחין כמ"ש בר"מ פ' א"מ ס"ח א' תרין שוקהא נו"ה תרין נביאים מתמן אולידת תרין משיחין. וכל הריח הוא ברוחא. ולכן נאמר ונחה עליו רוח ה' רוח כו' והריחו כו'. והיא. בהאי רוחא נפשה חזרת לגבה: (בתיקון ו' מי"א תיקונים אחרונים):

באשישות חן נו"ה. והן שחקים ג' נקודות הראשונות. אות ברית כלול מנהון. זאת ברית. כתר"ת

על

(ו) **שמאלו** תחת לראשי. פי' דאמרינן כתוב א' אומר וירד ה' על הר סיני וכתוב א' אומר מן השמים דברתי עמכם ומשני שהקול היה מן השמים והדיבור היה יוצא מן הארץ וכן מפורש בפ' ואתחנן מן השמים השמיעך את קולו וכו' ועל הארץ וכו' ודבריו שמעת מתוך האש וכו' הרי הקול מן השמי' והדבור מן הארץ ושמים הוא ימין והארץ היא שמאל כמ"ש ימינו טפחה שמים וידי יסדה ארץ וקול הוא ימין ודבור הוא שמאל וזהו שמאלו תחת לראשי שהוא הדבור מן הארץ וימינו שהוא הקול תחבקני מן השמים:

(ו) **שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי**

שמאלו כו'. ולאיזה אהבה אני מתאוה עד שחליתי מחמתה שיהיה שמאלו תחת לראשי עוד אני מתאוה שימינו תחבקני. והענין קאי על שמונת ימי המלואים כי בשבעת

לקוטים

על העמודים. גי' השם דהכאה. מנין הרקיעים דשם רקיע שחקים הכוללן. והן ב' והן א'. וכן מנין המחנות של כל א'. והן חושבן האותיות במספרם תורה והמצות. ע"ס דאלהים זאת ברית כנ"ל. והוא סוד שם דנו"ה שהוא ברית. ובהתחלק אות לשנים כידוע הוא שחקים. והוא שם האחרון דמ"ב ויב"ק. ואות ברית ביסוד. צבא בימינא וב' אותות בשמאל ואמצע וזהו באותות לבית כו' לצבאותם. והם ב' שמות דצדיק בגי'. כמ"ש החקר אלוה כו' אם עד תכלית כו', וכן הרבה פסוקים שם. והם דו"נ דביה. והוא ב' אותות הנ"ל בשם א'. והשאר בשם השני (לקוטי הגר"א שאחר אג"ב אות ב' סי' ז'):

רפדוני בתפוחים. דתפוח רמז לאבהן ג' גוונין כמ"ש בא"ר אלא שהן מסט' דימינא באור פני מלך חיים (ביאורו לז' ח"ג מ' א' ד"ה רפדוני):

(ו) **שמאלו** תחת לראשי וימינו תחבקני נאמר על צלותא דשחרית ומנחה (תז"ת פ"ג ד' ד"ה וקביל לה. והוא מבואר בתז"ח פ"א ג' וכד צלותא סלקא בדרועא ימינא או בשמאלא. דאינון שהרית ומנחה מה כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. וע' בתי' תי"ג כ"ג ב'. וכד סלקא ברתא סלקא בתרין דרועוי דאינון חסד וגבורה כו"

שער נפתלי

שחקים מלמד שתתרנ"ח מחנות עומדים בבית המקדש בשחקים לזמר לפניו בכל יום וכל מחנה תתרנ"ח רבוא מלאכים המשרתים. שכך שחקים עם המלה בגי' תתרנ"ח כי המלוי ת"ר. ואלו תתרנ"ח מחנות שהם סובבים לפני השכינה שבשחקים ורוממין שמו של הקב"ה בכל מיני שבח וזמרה עכ"ל. וכמדומה לי שט"ס בכאן. שבאמת המילוי של שחקים דהיינו י"ן ת' ו"ף וד' ס' בגי' תקנ"ו ולא ת"ר ויש לדחוק ולתרץ. אבל יותר נראה שכצ"ל מלמד שתתרי"ח מחנות עומדים כו' שכך שחקים עם הס' גי' תתרי"ח כי הס' ת"ר ור"ל כי מ"ם סתומה נחשב לת"ר כנ"ל א"כ בגי' שחקים אלף י"ח כמנין המחנות וז"ש רבינו כאן כמנין המחנות של כל א': ומ"ש והן חושבין האותיות במספרם תורה והמצות. בביאור בנו הר"א ז"ל איתא ת' והמצות. וביאורו מספר האותיות עולה עד ת' עם תר"ך מצות הוא חושבן באשישות מנין כתרת עכ"ל. ואפשר לפרש בלא הג"ה כי חושבן האותיות במספרם הוא ת'. תורך ה' חמשה חומשי תורה. והמצות תרי"ג כולם ביחד אלף י"ח: ומ"ש ע"ס דאלהים צריך אני להעתיק מ"ש רבינו בליקוטים האלה סימן ה' בענין ברית. וז"ל ועוד ברית ו"פ אלקים. (וע' מ"ש על זה הר"א ולענ"ד ט"ס שם. וצ"ל ו"פ אלקינו כי אלקינו גי' ק"ב. ו"פ ק"ב גי' ברית. ובזה אתי שפיר גם לקמן בענין נוק'). ו"ק דנכללין בי' (כידוע שהיסוד נק' כל שכולל כל הו"ק. ולכן יש בו ו' שמות) וז"ש יוסף ברית (כי יוסף גי' ו' שמות הוי"ה: וברית הן ופ' אלקינו. והן) ב' שמות מלגאו ומלבר. וד"פ שם הנ"ל בנוק'. (פי' ד"פ שם אלקינו) לכן היא נק' זאת (פי' כי זאת גי' ד"פ אלקינו) והן ד"ו פרצופים (פי' ד' ו' הנ"ל. ו"פ אלקינו וד"פ אלקינו) זאת ברית (פי' ברית ו"פ אלקינו וזאת ד"פ אלקינו) ושניהן יחד כתרת כו' עכ"ל וז"ש כאן ע"ס דאלהים. היינו עשר פעמים אלהינו. וו"ש זאת ברית כנ"ל. ומ"ש והוא סוד שם דנו"ה שהוא ברית. כ' הר"א הנ"ל. ה' אלהים צבאות חושבן ברית עכ"ל. כידוע כי צבאות נחשב לת"ק בהתחלק א' לשנים כמ"ש האר"י ז"ל. וע' מ"ש רבינו בסוד תנ"ט יאורין ופלגא. ומ"ש ובהתחלק אות לשנים כידוע. פי' הר"א הנ"ל על הא' הנ"ל. ומ"ש הוא שחקים היינו בהצטרף זאת לברית. ולפירושו העיקר חסר מן הספר ולכן נראה שרבינו יפרש כי לאו דווקא שהאל"ף שבצבאות נחלק לשניהם לנו"ה אלא שכל תיבת אות נחלק לשנים ונחשב ב' פעמים אות. וכמ"ש הר"א בעצמו לקמן. נמצא באחד צבאו"ת גי' תנ"ט ועם הוי"ה אלקי"ם שבשניהם גי' יב"ק גי' תור"ה. ועם אות שבשני שהוא ת"ז גי' אלף י"ח גי' שחקים: והוא שם האחרון דמ"ב ויב"ק. כ' הר"א. האחרון

של

בשבעת הימים לא שרתה השכינה עדיין עד יום ח׳ שהקריב אהרן בעצמו וקראו למשה שמאל מדרגי׳ דלוי וזה מתחת לראשי ועדיין לא שרתה השכינה. ואהרן מדרגי׳ דכהן בימין וזהו תחבקני אז הגדילה האהבה מאד שירדה השכינה וכבוד ד׳ מלא את המשכן:

תְּחַבְּקֵנִי׃ (ז) הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַםִ בִּצְבָאוֹת אוֹ באילות

(ז) **השבעתי** אתכם וכו׳. אומרת אחר זכירתה את כל הגדולות לרעותיה השבעתי אתכם שלא תעירו אותי ולא תעוררו את מאהבי אל האהבה עד שתחפץ מעצמה כי יהיה לי צער גדול ולמאהבי שיעשה זאת קודם העת. והענין כמ״ש שלשה שבועות השביע הקב״ה שלא יקרבו את הקץ בשעבודם את ישראל והנה יש ב׳ מיני עינויים. א׳. שהעינוי גדול רק שנותנים לו ריוח בין כל עינוי ועינוי. וב׳. שאין העינוי גדול כ״כ רק שהיא תכיפה זה אחר זה וכמ״ש מקוצר רוח ומעבודה קשה כי תחלה קודם לקיטון הקש היה העבודה קשה לבדה בחומר ובלבנים וכו׳ רק היה להם קצת חיות ואח״כ אף שאין לקיטת תבן מלאכה כבידה רק קוצר רוח הוא. ובגלל ב׳ מיני עבודות הנ״ל כינה אותם בצבאות או באיילות השדה כי ידוע הוא החילוק שבין מרוצת צבי לאיל כי הצבי

ע״ד הנסתר

(ז) **השבעתי** אתכם בנות ירושלים. פי׳ כשתבא לאהבה גדולה שהיא במעלה עליונה היא משביע את בנות ירושלים שאם הי״ב שרים הסובבים את ירושלים שלמעלה. בצבאות או באילות השדה, שמהן יש שרצין להסטין כצבאים ומהן כאילים והחילוק שבין צבאים לאילים יבואר בסמוך אי״ה. צבאות ואילות השדה, הן ג׳ שמות דג״ת שמש תא הרגים. אם תעירו, פי׳ אם תעירו אותי מלמטה לתטא. ואם תעוררו. להסטין למעלה ולסתור את האהבה. עד שתחפץ, פי׳ כל זמן שתחפץ. כי הקב״ה ואהבה נמשכת. בצבאות או באילות. צבאות הן הסובבים את כסה״כ. והאילות הן סביבות הצבאות ומניגם ידוע. והנה הצבאות הן שכתב מנחתם שאין מריצון לישראל והוא דרגא דאני והאילות הן והמי״ם ו׳ מ״ה עם ו׳ אחד וא׳ באמצע וז״ש והמים להם חומה מימינם ומשמאלם כו׳ מלא:

לקוטים

כו׳. ורזא דמלה שמאלו תחת לראשי וימינא תחבקני): לית איבא משתכחא אלא בימינא שמאל אתער וימינא עביד. שטפה הוא טפת החסדים מחסד כמ״ש בא״ר הסד דמתגלי בפום אמה. והוא חסד דכליל ה״ח כמ״ש שם והוא רזא דברית, כמ״ש בא״ר דף קמ״ב. וכיון דאתגלי יו״ד פומי׳ דאמה אתגלי חסד עילאה והאי אמה חסד היא דאתקרי ותלי בהאי פום אמה. ולא אקרי חסד עד דאתגליא יו״ד דפום אמה, ות״ח דלא אתקרי אברהם שלים בהאי חסד עד דאתגליא יו״ד דאמה כו׳. וכל החיבור וזיווג ואמשכת ברכאן הכל בחסד כמ״ש למעלה בהיכל החמשי ע״ש. ושמאלא הוא לאתערות הזיווג ותיאובתא וחמימות דזיווג ואח״כ נגדא הטיפה מחסד. וז״ש שמאל אתער וימינא עביד כו׳ וז״ש שמאלו תחת לראשי ואח״כ וימינו תחבקני (ביאורו ל״ז ח״ב קס״ט ע״ב בד״ה ודא מסט׳):

(ז) **שושנה** תתאה כה דחילו ואיהו יראה. שושנה עילאה רחימו דאהבה. ובה אתמר. ר״ל ששושנה תתאה אומרת כן. אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. ובמה ייתין לאתערא לה בימינא. ר״ל תורה מימינו כו׳. נשבע ה׳ בימינו. וזהו (שמשיים) ע״פ המים (כפ׳ ורוח אלהים שהוא רוחא דמשיח כאשר יתבאר) וז״ש (ואיהי לא רעית בהו [פי׳ לא נתרצית] עד דייתי (רעיא מהימנא דאתמר ביה ורוח אלקים מרחפת דאיהו רוח דמשיח דאתמר בי׳ ונחה עליו רוח ה׳ וגו׳) וזהו ורוח (אלקים מרחפת) על (פני המים) שתחלה צריך לתורה. ואח״כ

שער נפתלי

של מ״ב הוא תתק״ו ועם יב״ק הוא חושבן באשיות. צבא בימינא וב׳ אותות כו׳. תיבת צבאות בהתחלק א׳ לשנים היא צבא אות. ובהחשב ב׳ פעמים הוא תתי״ד עם צב״א הוא חושבן שם האחרון של מ״ב וזהו באותות ב׳ אותית כנ״ל לצבאתם לכל צבא ב׳ אותות: והם ב׳ שמות דלדיק בגי׳. הם שמות שד״י בגי׳ הוא תתי״ד. ושם השני הוא גי׳ של אלו״ה הוא חושבן צדי״ק רד ושניהם הם חושבן שחקים אלף י״ח וחושבן באשיות. והוא ענין שמכוני כנ״ל, שנוק׳ תושבע״פ שואלת שמכוני בצדיק כי מציון תצא תורה. וכן נאמרו שניהם באיוב החקר אלו״ה כו׳ אם עד תכלית שדי כו׳ עכ״ל:

הצבי קל במרוצה ואינו מתייגע מש"כ האיל שהוא מתייגע כי האיל קופץ בפעם א' למרחוק שרגליו שוות כמ"ש משוה רגלי כאילות וז"ש השבעתי אתכם וכו' בצבאות ר"ל שאתם מתדמין בענין העיכוי לצבאות שהוא העיכוי השני כנ"ל או באיילות השדה שאתם מתדמין. נגד העיכוי הראשון הנ"ל אם תעירו כו'. ואם הוא לשון שבועה בכ"מ ואם תעירו הוא למטה שיהיו מוכרחין לעשות תשובה כמ"ש אני מעמיד להם כו' כהמן. ואם תעוררו הוא למעלה לבקש. שלא ידחקו את הקץ אלא עד שתחפוץ את האהבה מעלמה כמ"ש במדרש פ' בחקתי משל למלך שנשבע לזרוק על בנו אבן גדולה ואח"כ נתחרט ומפררו לחתיכות קטנות כדי לקיים השבועה:

בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ | וְאִם־תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ׃ (ח) קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה־זֶה בָּא

(ח) **קול** דודי וכו'. פי' שמעתי קול דודי הנה. זה בא תיכף, והוא בעת ששלח משה להודיע שבא מהרה. והנה יש ד' עולמות עוה"ז. ועה"ב וימות המשיח ותחיית המתים כמו שתקנו אנשי כנה"ג אין כערכך בעה"ז. ואין זולתך לחיי העוה"ב אפס בלתך לימות המשיח ואין דומה לך לתחיית המתים ויציאת מצרים היתה התחלת כל הגאולות אלו ד' עולמות הנ"ל. וכאן רמז אל כל אלו. קול. רמז על תה"מ כמ"ש ויהי קול כהנבאי והנה רעש ויבא עצם על עצמו. הנה. רמז לימות המשיח כמ"ש ראשון לציון הנה הנם. זה רמז לעוה"ז. בא. רמז לעה"ב: מדלג וכו' מקפץ וכו'. אמרו ז"ל מדלג על ההרים בזכות אבות שנקראו הרים. על הגבעות בזכות אמהות, ומלת על אינו מובן לפירושם. אך

לקוטים ע'ד הנסתר

ואח"כ בא משיח. אלא שמוזהרין שלא ידחקו את הקץ. וז"ש (שייתון לאתערא לה) בימינא. שעתה השיב אחור ימינו. כמ"ש כיון שגלו אין לך ביטול כו'. וכמ"ש בכמה מקומות במה יתערון למשיח באורייתא אלא שמושבעין שלא יגאו מגליהם לבנות בה"מ שושנה דלעילא עד שיבא (תק"ו ע' א' בד"ה ובמה):

ע' בתיקון ל' כתיב תניינא. ורוח אלקים מרחפת על פני המים. מאי ורוח אלא בודאי בזמנא דשכינתא נחתת בגלותא. האי רוח נשיב על אינון דמתעסקי באורייתא בגין שכינתא דאשתכחת ביניהו. דרוח אלקים כו' הוא תורה. והוא סעד לשכינתא כו' ורוח אלקים כו' הן דעסקין בחכמה לשמה נשיב עליהון וזהו על פני המים. והאי רוח אתעביד קלא ויימא הכי. אינון דמיכין. ר"ל שב' אני ישנה בתורה שבע"פ בלא רזין דאורייתא. דשינתא בחוריהון. ר"ל בחוטם בב' נוקבין דתמן רוח חיים באפיו. ותמן רוח ה' רוח חכמה ובינה כו' ושם הוא בעלה כידוע י' של שם. ואיהו כליל יה"ו. ולכן אמר סתימין עיינין. ביו"ד. אטימין דלבא. שהוא באזן. ה'. דלבא תליא ג"כ בה' בינה לב מבין: קומו ואתערו לגבי שכינתא דאית לכון לבא בלא סוכלתנו למנדע בה. ואיהי ביניכו. ור"ל ב' דברים. א' לעשות בשביל השכינה והוא למנדע בה. והשני לעסוק ברזין. וזהו השכל וידוע אותי. (וז"ש) דאית לכון לבא כו'. ר"ל לבא בתורה בלא חכמה. וזהו בלא סוכלתנו: והשני למנדע בה כנ"ל. והוא מ"ש בכל דרכיך דעהו כו'. תנה בני לבך לי כו'. ואלו ב' דברים, בשביל השכינה הוא תיקון עצמה. והב' ברזין הוא תיקון לאנהרא לה מלעילא תיקון זו"נ. ורזא דמלה קול אומר קרא. והיא אומרת מה אקרא כל הבשר חציר. כלא אינון כבעירן דאכלין חציר. תבנא דאורייתא. וכל חסדו כציץ השדה. כל חסד דעבדין לגרמייהו עבדין. ואפילו כל אינון דמשתדלין באורייתא כל חסד דעבדין לגרמייהו עבדין. והן ב' דברים הנ"ל. בההוא זמנא ויזכור כי בשר המה. קאי על ענין הראשון כל הבשר כו'. וכמש"ו וי לון כו' ולא בעאן כו' (ר"ל דלומדין פשוטי התורה ולא בעאן לאשתדלא בחכמה דקבלה. וגרמין כי) רוח הולך ולא ישוב לעלמא. ודא איהו רוחא דמשיח. ר"ל בשביל זה הולך רוחו דמשיח ולא בא הגאולה. דרוחו היא רוח חכמה כמ"ש בא"ר ק"ל ב' וכשאין לימודים בזאת החכמה הוא מתאחר וכמ"ש בר"מ פ' נשא כו' ובכמה מקומות. והאי רוח דאסתלק איהו רוח דמשיח כמה דאתמר. ואיהו רוח הקודש. כמ"ש ורוח אלקים הוא רוחו של

משיח

אך הענין הוא שההבדל בין דילוג לקפילה מפורש בירושלמי שדילוג הוא ברגל א' וקיפון הוא בשני רגלים ביחד ולכן נאמר אצל הרים מדלג שהם חדין ואינם רחבים בשטחיותיהם ויכולים לדלג עליהם בפסיעה רחבה ברגל א'. אבל גבעות ראשיהן רחבים ואין יכולים לדלג עליהם רק בשתי רגלים יחד בכח גדול. וההבדל בין צבי לאיל הוא שהצבי רץ מאד אבל האיל אינו יכול לרוץ אלא מקפץ מהרה. וז"ש לצבי שהוא רץ על ההרים מהרה או לעופר האילים והוא גור האילים שקופץ הרבה על הגבעות. ופי' הגמרא הוא כן בזכות אבות דולג על ההרים והם השרים שלמעלה שעכבו מלפדות את ישראל וקופץ על הגבעות שהם אינם גבוהים כ"כ והם מצרים שת"י והם בערך נוקבא שמקבלת מזכר שלמעלה שהם השרים ולכן היה זה בזכות אמהות וכן היה ב' מיני דילוג וקיפון א' בדורות כמ"ש דור רביעי וכו' וזה נקרא קיפון כי הדור הולך זה אחר זה והזמן נקרא דילוג כי הזמן בפעם א' וכאשר חשב הקב"ה לקרב את הקץ ע"י דורות נבלע ע' שנה יחד וע"י הזמן חשב מזמן קודם ורלין השני' מהר, והקב"ה אמר

בָּא מְדַלֵּג עַל־הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל־הַגְּבָעוֹת׃ (ט) דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים הִנֵּה־זֶה עוֹמֵד

אחר

לאברהם ב' קיצים שונים. א', ד' מאות שנה. ב' ודור רביעי וכו' והקב"ה קיצר קצים הראשוני' שד' מאות שנה חשב משנולד יצחק וגם קץ הדורות היה ראוי שיהיה שלמון מיוצאי מצרים שהרי אהרן מיורדי מצרים היה. והיה נחשון מיוצאי מצרי'. וזה שאמר (ט) **לצבי** או לעופר האילים. נהג עצמו במהירות וקפילות בבחינות חיות אלו. ומ"ש משגיח מן החלונות מציץ וכו'. כי ידוע שהעונות הם מסך מבדיל בין הקב"ה ובין האדם כמ"ש עונותיכם מבדילים וכו' וזהו אומרו הנה זה עומד אחר כתלינו. שהקב"ה מזומן לגאלינו אבל הכותל מפסיק אך כשהאדם עושה תשובה תשוב השגחה ג"כ ומפרק הכותל. ויש ב' מיני תשובה תשובה בלב. ותשובה במעשים. וכן כנגד זה חשוב ג"כ ההשגחה מדה כנגד מדה וכמ"ש תשובה ב' פעמים בנלבים והשבות אל לבבך וכו' ושבת עד ה' וכו' וב' ושב ה' את שביתך וכו' ושב כו'. והענין שאמר הכתוב נגד ב' תשובות הנ"ל בלב ובמעשה. ונגד תשובה בלב אמר והשבותה אל לבבך וכו' ונגד תשובה במעשה אמר ושבת וכו' ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך. וכנגד זה פתח

במה

לקוטים ע"ד הנסתר

משיח. וג"כ ורוח אלקים מרמז על רוח הקודש וכמ"ש בס"י פ"א. אחת רוח אלקים חיים כו' והוא רוח הקודש. ואיהו רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה'. שהוא רוחו של משיח. והוא רוחא דכליל שיתא רוחין כמ"ש בא"ר ק"ל ב'. והוא ו"ק בעלה דהוא רזין דאורייתא כנ"ל. פקודא תניינא ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. ודא אהבה דאיהו אהבת חסד. שאהבה מסט' דחסד כמו דכתיב ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד. וזהו אור דהוא חסד כידיע. ועלה אתמר אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. ר"ל קץ הזמין שהשיב אחור ימינו והוא אור דכאן כמש"ל סוף תל"ז בזמנא דייתי פירקנא מיד ויאמר (אלקים יהי אור) והוא תליא באהבה שלא ע"מ לקבל פרס כמש"ו. דע"מ לקבל פרס שלטא עבד כמ"ש למטה. והוא גלותא תחת עבד כו'. וז"ש אית יראה ואית יראה אית אהבה ואית אהבה. יראה דדחיל בר נש לקוב"ה בגין דלא נחית מנכסוי או בגין דלא ימותון בנוי בחייו כו'. ובגין דא הוה רחוס לי'. האי יראה ואהבה לא שוי ליראת ה' ולאהבה דילי' לעקרא. שאינו עושה אלא בשבילו ולא בשביל ה'. ואינו יראת ה' ואהבת ה' שהוא שכינתא. ובגין דא אתקריאת האי יראה ואהבה ע"מ לקבל פרס כו'. ובגין דא אמר קוב"ה השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. דאיהו רחימו בלאו פרס. עד דאיהו יחפץ ולא על מנת לקבל פרס כנ"ל. וגם כפשטי' שלא לעשות כן כנ"ל. קרא ואמר מה אקרא כו' וכמאמר התנא אל תהיו כו' (ת"ל ע"ו ב'):

כי

אַחַר כָּתְלֵנוּ מַשְׁגִּיחַ מִן־הַחַלֹּנוֹת מֵצִיץ מִן־הַחֲרַכִּים׃ (י) עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי־לָךְ׃ (יא) כִּי־הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ׃

הסתיו קרי

במה דמסיים ושב ה' אלהיך ורחמך והוא שיתן בלב נוגשיך להקל מעליך. וכנגד הראשונה אמר ושב וקבלך והוא במעשה. וכן באבותינו במצרים היה ב' תשובות בלב. נגד זה אמר מציץ מן החרכים כי החרכים הם קטנים מה שמציצים בנקבים הבעה דקה מה שעושים בסתר והמחשבה שבלב אינו ידוע רק להקב"ה. והיה ג"כ מדה כנגד מדה שבטלה עבודה תחלה. ואח"כ כשעשו תשובה במעשה השגיח מן החלונות כי מן החלון רואים מה שעושין בגלוי ועשה הקב"ה ג"כ בפועל והוציא אותם. וזאת התשובה במעשה היה נראה ונעשה חלון גדול ונגד זה אמר משגיח מן החלונות, והיה כאן ד' סבות לגאולה. דחוק מצרים. וזכות אבותם. וזכות אמהות. והתשובה ששבו אל הש'. וכולן כתובין בתורה בפ' שמות. וישמע אלהים את נאקתם. הוא דחיקת מצרים, ויזכור את בריתו את אברהם כו' וידוע כי בכ"מ את רומז על הנקבה ולכן כתב ביעקב ואת יעקב ונוסף וא"ו נגד רחל ולאה. וירא אלהים את בני ישראל. נגד התשובה במעשה שרואין הכל. וידע אלהים. קאי על תשובה במחשבה והוא מציץ מן החרכים בלב וכנ"ל:

(י) **ענה** דודי ואמר לי וכו'. פי' שהקב"ה אמר למשה ואמר לאהרן שהרי אהרן היה מתורגמן למשה. ד"א ענה דודי לפרעה שישלח את בני. ואח"כ אמר ג"כ לי קומי לך וכו'. והענין הוא ב' הגאולות הנ"ל א' גאולה משיעבוד שהיא היתה בתשרי וזהו קומי לך משיעבוד והב' הגאולה מהגלות שהיא היתה בניסן וזהו ולכי לך ואמר רעיתי יפתי, ע"ד רעיך וריע אביך אל תעזוב וידוע שקאי על הקב"ה וזהו בזכות אהבת אבות נקרא רעיתי, ויפתי שאתה בעצמך יפה ולכן לכי לך כי מחמת זכות אבות לבד אינו מספיק וגם מחמת זכות עצמן לבד וכמ"ש בסוף דברים כי מאהבת ה' אתכם ומשמרו את השבועה וכו' לאבותיכם כו' הוציא וכו' וז"ש אח"כ והיה עקב תשמעון כו' ושמר כו' את הברית ואת החסד כו' ושניהם כא' צריכין להצטרף וז"ש רעיתי ויפתי:

(יא) **כי** הנה הסתיו עבר וכו'. פי' שהוא עת טוב מאד שאינו לא קור ולא גשם וכמ"ש מוציא אסירים בכושרות. והענין כמ"ש האלשיך על פסוק כובד אבן ונטל החול כו' שיש ב' מיני משאות. א' שהיא כבדה בעצמה כמו אבן. וא' היא בעצמה קלה כמו החול כל הו"א, רק משא הוא מקובץ וככה בצרות יש שהיא בעצמה גדולה ויש שהיא קלה בעצמה רק שהוא מוטרד כל היום תמיד אחת אל אחת. והבדל שבין הגשם להסתיו כי הקור הוא קשה מהגשם לסבול שאין מצערין את האדם אלא מחמת שנוטפין על בשרו ונפשו קלס בזה וזהו כונת הכתוב דלף טורד וכו' ואשת מדנים וכו'. ביאורו כי רעת האשה קשה מרעת זולתו אם יש לו שונא כי השונא שמבקש רעתו יכול להתגבר עליו או להשלים אתו אפס אשת מדנים אינו פועלת לו רעה גמורה אך מחרפתו תמיד כמו הגשם שאינו פועל רעה בעצמו אפילו כאשר דלף טורד. ולפעמים יש גשם גדול ועובר לאחר זמן אך ביום סגריר הולך בנחת רק טורד כל היום וזהו

אשת

לקוטים ע"ד הנסתר

(יא) **כי** הנה הסתיו עבר. שולטנו דשאר ממנן דפלחי כוכביא. הגשם חלף הלך לו שלטנותא דערב רב. דערב רב קשין יותר מא"ה. שהם גשם טורד לישראל. והן אשת מדנים. שהן יגרו מדון תמיד בין ישראל לאביהם שבשמים (ת"ו מי"א תיקונים קמ"ב ב' בד"ה הגשם):

אלימלך

לוֹ׃ (יב) הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ

אשת מדנים נשתוה שאין לצרה קשה כמו משונה אחר רק היא מתמדת מאין מנוחה ממנה. וכן נגזר על ישראל ב' מיני פורעניות שיהיו גרים בארץ לא להם וגם שיעבוד ועינוי, והגירות אינו קשה מאד אבל נפש האדם קלה להיות גולה ולהיות נע ונד אבל מחמת תמידתן זה עינוי נפש אליו אבל העינוי לעשות מלאכה שלא הורגלו בה דהיינו גזירת ועבדום שנתנו מה שראוי לאשה לאיש הוא כמו הסתיו שהוא לצער גדול שא"א לעמוד בה וז"ש כי הנה הסתיו עבר כינה קושי השיעבוד לסתיו שהוא קשה ולאחר שעה עובר וכן כאן קושי השיעבוד לא היה זמן רב. והגשם הוא הגירות בארץ נכרי' כינה בשם גשם שאין קשה כ"כ כמו הסתיו רק טרד אותם כמו הגשם וגם זה חלף הלך לו:

(יב) **הנצנים** נראו בארץ וכו'. הענין כי מחמת שהאבות מונחים בארץ נוכל לזכות בזכותן ואלולי שגופן מונחים בארץ לא היינו יכולים לזכות עבורן כמ"ש לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כו' וכן הענין בלוחות הראשונים ושניים שלא היה שמחה לישראל כיו"כ יום שניתנו בו לוחות השניים שכיון שהם גנוזים בארץ לא תשכח העדות כו' וכן הענין בבהמ"ק וז"ש הנצנים נראו בארץ. וקראן נצנים שהם מצמיחין ישועה לישראל כמו שצומחין האילנות ולכן עת הזמיר הגיע שיר של הים. וקול התור וכו' וזהו מ"ת וקראו תור כמ"ש בזוהר שהתור יש לו ב' קולות ביחד זה אחר זה כן הוא בישראל שאמרו נעשה ונשמע: באופן אחר מספר והולך גאולתה והוא ע"ד שארז"ל ואעבור עליך ואראך וכו' ונתן להם דם פסח ודם מילה וזהו הנצנים נראו בארץ. פי' שעשבים התחילו לצמוח כלומר שהתחילו לצמוח הב' מצות הנ"ל בארץ פי' אפי' בח"ל שהוא במצרים נצטוו כמה מצות: ואח"כ עת הזמיר הגיע שהוא השיר שאמרו באכילת פסחים כמ"ש השיר יהיה לכם כליל התקדש חג ואז היה מכות בכורות וכן על הים שאמרו שירה. וקול התור נשמע וכו' הוא קולו של משה שנקרא התייר הגדול וכמאמר רז"ל שהיה קולו הולך ת' פרסה על ת' פרסה בכל ארץ מצרים. ואמר כאן תור מפני שיש לה ב' קולות כנ"ל א' למעלה וא' למטה שהוא נגד ב' גאולות עליונים ותחתונים כידוע וכן הוא לשון תורה שהגיע עת ליתן תורה. בארצנו הוא הר סיני שהוא חשוב כמו ארץ ישראל:

התאנה

לקוטים ע"ד הנסתר

(יב) **אלימלך** דא י'. נעמי דא ה'. מחלון ו'. רות בה אתדבקת ה'. ואתעבידת תורה. ועלה אתמר וקול התור נשמע בארצנו. ג"כ בה"א. (התור אותיות ה' רות אותיות תורה) ונא' בארצנו (שהמ"ל נק' ארץ) כי רות (היא רומזת) על השכינה אימא דישראל והיא התורה (תי' ל"א):

הניצנים דא עובדא דבראשית. והן ג' טפין דחג"ת אבהן. נראו בארץ הן ג' גוונין דקשת שהן ג' אבהן. והוא סוד אמ"ש. ג' ימים הראשונים תלת אומנין שאינן פועלין אלא ביסוד הרביעי. אימתי ביום השלישי. דכתיב ותוצא הארץ כדין נראו בארץ. שאז נוק' יוצאה מבין הדוי. כמ"ש בא"ר. דבוקה בת"ת שהוא יום ג'. כו'. ולפי פשוטו. שאז הניצנים האילנות נוצרו והוציאו פירות עת הזמיר הגיע דא יום רביעי דהוה בי' זמיר עריצים דיום רביעי (בו) נבראו הקליפות בחסרון הלבנה כו'. וכן יום ד' נלא והוא צולע כו'. וז"ש אלף הרביעי שחרב בו ביהמ"ק. ובו זמיר עריצים ויז נצחם כו' דרכתי לבדי כו', ובאלף הג' הנצנים נראו בארץ שאז התחילו האבות ובו יצאו ממצרים וקבלו התורה ונכנסו לא"י ובנו ביהמ"ק: וקול התור דא יום חמישי דכתיב ישרצו המים כו'. למעבד תולדין. שבו נבראו העופות ונבחרו התורים ע"ג המזבח והוא סוד ההוד שבו סוד התולדות תרין כוליין וביעין כידוע. ועיקר בהוד שם התפשטות הבינה דא לא עביד בלא דא כו'. ונצח משמש לשמים ת"ת שלכן נבראו [כד'] מאורות בשמים. והוד [משמש] לארץ מלכות כידוע. ולכן נבראו תולדות בארץ וז"ש למעבד תולדות שהן עבדין תולדות ליסוד כו'. וז"ש המשנה והגמרא שנחתמו באלף החמישי. והוא סוד ישרצו המים. נשמע דא

יום

בְּאַרְצֵנוּ׃ (יג) הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ קוּמִי לכי לך קרי רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי־לָךְ׃ (יד) יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה הַרְאִינִי אֶת־מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעִנִי אֶת־קוֹלֵךְ כִּי־קוֹלֵךְ

ערב

(יג) **התאנה** חנטה פגיה. פגים הם התאנים בעודם רכים בתחלת למיתתו. והגפנים סמדר כו'. הענין כי התאנה קאי על ת"ח כמ"ש נוצר תאנה כו' וגפני' חנטו סמדר הם בעלי מצות וחנטו קאי על שניהם. והענין הגפנים שחנטו סמדר נתנו ריח וקאי על בעלי מצות והוא ע"ד שדרשו רז"ל על ד' מינים שבלולב שאתרוג יש בו טעם וריח הוא נגד ת"ח והדס שאין בו אלא ריח הוא נגד בעלי מצות בלא תורה כו' ואמר על ת"ח אף שהם עדין פגים שהיו קודם מ"ת ובעלי מצות הם עדיין סמדר הואיל ונודע לי מהם שאתם מוכנים להיות שלמים לכך אמרתי לכם קומי לך. וענין זכרו כאן זכות אבות וזכות הדור כענין שנאמר שומר הברית עד לאלף דור שיהיה אז הדור זכאי ויהיו בנו יחד זכות אבות וזכות הבנים:

(יד) **יונתי** בחגוי הסלע. ע"ד שארז"ל שישראל עד שלא עברו בים היו נמשלים ליונה שברחה מהנץ הרודפה וברחה בנקיקי הסלע וראתה נחש לקראתה ואין לה מנוס וכן מצרים היו רודפים אחריהם והלכו לים וגלי הים הומים לקראתם והמה פונים אל הימין והנה חיות רעות כנגדם ואל השמאל ובאו הנחשים והעקרבים נגדם ונשאו עיניהם למעלה והביטו השמימה והנה שר של מצרים לוחם עמהם וזהו בחגוי הסלע ובסתר המדרגה היפוך מה שכתב והיית מעלה מעלה כשעולים במדרגות העלי' וזהו בסתר המדרגה שלא הי' להם מקום להסתר והיו צריכים להסתיר עצמם גם מלמעלה. ואז אמר הקב"ה הראיני את מראיך פי' הראני עוד נסיון א' כמו שראיתי כבר ממך והיינו דבר אל ב"י ויסעו לתוך הים כמו שעשו כבר רצוני באמרי וישובו לפני פי החירות ולא שאלו אותי איך נתקרב לצד רודפים. מיד קפץ נחשון לתוך הים וישראל אחריו עד שבאו מים עד נפש ובאותו שעה אמרו הושיעני וגו' ואמר הקב"ה למשה הרם מטך וכו'. ואח"כ אמר הקב"ה השמיעיני קולך בשירה כמו ששמעתי קולך בצעקה. וזהו עזי וזמרת יה. מתחלה בעת צרה הי' עזי שהתפלל אליו להושיעני ואחר הישועה אומר לו בשירות ותשבחות ואמר מראך קולך וכן במצרים כתב וירא אלקים

לקוטים ע"ד הנסתר

יום ששי. וז"ש הללוהו בצלצלי שמע ביסוד כו'. בארצנו דא יום שבת כו' מלכות. והוא עוה"ב אלף השביעי (ויום השבת) איהו דוגמת ארץ החיים כו':

הניצנים אלין אבהן. הן ג' ענפין הנ"ל שהן גנוזין במוח. ג' קולין דיו"ד. קולא וגזעא ושבילא. ג' יודין דס"ג כו' (והם נראין רק בארץ. כי בתחלה עאלו במחשבה) כמש"ל ע"ז ב' עאל ימינא בההוא עד"א כליל כו' ע"ש. ואח"כ יורדין לבינה ונצטיירו שם. ואח"כ יוצאין הענפין בחג"ת. ועדיין בגניזו שהן ג' גוונין דלא מתחזיין כו' ואינן נגלין עד שמגיעין לנוקבא בארץ. וז"ש אתיליד יוסף לפי שאין נגלה בחי' יסוד עד דעאלו במחשבה כו' כמ"ש שם י"ז א' ואפיק יסודא דעלמא כו'. ומההוא תוספת כו'. ור"ל בחי' הפנימית שבו (מזה אתיליד יוסף) שהוא חי בזה. והוא הדעת. ואטמירו בי'. שע"כ הוא בגניזו כנ"ל. וכאשר נותן לנוקבא שם נגלה. והוא ג' גוונין דקשת שנראה בארץ ואתגלו תמן. ואימתי אתחזון בשעתא דאתגלי קשת בעלמא. דהא בשעתא דקשת אתחזי. כדין אתגליין איכון ובההוא שעתא עת הזמיר הגיע עידן לקצן חייבין מעלמא. אמאי אשתזיבו בגין דהניצנים נראו בארץ. והוא זכות אבות. וז"ש וזכרתי את בריתי יעקב כו'. והארץ אזכור. והוא ברית הקשת. ומאן מקיים עלמא וגרים לאבהן דאתגליין. קל ינוקי דלעאן באורייתא וז"ש קול התור. ולכן אמר בארצנו בארץ הזה (פי' בארץ שלנו הגשמי). וז"ש אין העולם מתקיים אלא בהבל כו' (ביאור על זוהר ח"א דף א'):

על

אלקים וישמע לצעקתם: כי קולך ערב. מן השירה שזמרו בליל פסח כמ"ש השיר יהי' לכם כליל התקדש חג: ומראך כשראיתי בך כשנמשכת אחרי במדבר בארץ לא זרועה. נאוה לי אז אומר השמיעני וזהו שאדע כי לבך לקיים התורה. והראיני קאי על מע"ט כי אצל תורה שייך שמיעה ואצל מעשה ראי' והוא כמ"ש בזוהר על פ' לאמר לאסורים צאו ולאשר בחושך הגלו כי כמו שהתבואה היא בקליפתה ובמוץ ודשין אותה ומוציאין אותה ממאסר הקליפה שלה ואח"כ עדיין היא מעורבת במוץ שלה וזורה אותה ברוח ונעשית יפה וברה כן הוא הענין באדם כשהוא אסור במאסר יצה"ר בתחלה צריך לצאת מתחת יד היצה"ר וזהו ע"י מעשים טובים אך עדין אינו בא אל מקומו הראשון עד שיהי' לו אור התורה וז"ש לאמר לאסורים צאו ואח"כ לאשר בחושך הגלו וכן כאן היו בחגוי הסלע ובסתר המדריגה ב' דרגי' הנ"ל השמיעני והראיני כנגד ב' הנ"ל:

(טו) **אחזו** לנו שעלים וכו'. הוא בעת שהשקיף ה' על מחנה מצרים ויהם וכו' ויאמר מצרים אנוסה כו' ואמר הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת תפשו השועלים. והשוה אותם לשועלים שהשועל כשהוא רודף ורואה שמתגברין עליו אז הופך פניו לברוח כך מצרים רדפו את ישראל וכאשר השכילו שה' נלחם להם אמרו אנוסה. ואמר אחזו לנו מפני שפרעה חטא לה' ולישראל שנאמר לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח ולכך אחזו לנו, בשבילי שנינו בשבילי ובשביל ישראל· שעלים שעלים קטנים. ביאורו שעלים הם המלכים והשרים. קטנים הם דלת העם שניהם פעלו רע לישראל כי הגלות נגזר לאיזה סיבה אך פרטי הגלות כפי מעשי הדור וכן גלות מצרים נגזר לאברהם רק כיון שניתנה רשות למשחית העבידו כ"א ממצרים את ישראל כרצוני כמ"ש וימת מלך מצרים ויאנחו ב"י מן העבודה פי' כאשר הי' המלך חי לבדו הי' משעבד עמהם וכשמת ויאנחו ב"י כיון שלא הי' להם מושל שהיו הכל משעבדים עמהם וכן ויצו פרעה כל הבן הילוד וכו' ופירושו כמ"ש בפי' על מגילה שפרעה צוה להם אתם תשליכון וכו' וכאשר יבואו לצעוק אלי עליכם אדחה אותם ואומר הבו עדים. ועשו רעה גדולה עם הגדולים ועם הקטנים וז"ש מחבלים כרמים הם הגדולים. וכרמינו סמדר הם הקטנים. וכמ"ש כרם הי' לידידי וכו':

עָרֵב וּמַרְאֵיךְ נָאוֶה׃ (טו) אֶחֱזוּ־לָנוּ שֻׁעָלִים שֻׁעָלִים קְטַנִּים מְחַבְּלִים כְּרָמִים וּכְרָמֵינוּ סְמָדַר׃ (טז) דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ הָרֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃ (יז) עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים סֹב דְּמֵה־לְךָ דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל־הָרֵי בָתֶר׃

על

(טז) **דודי** לי. ע"ד שנאמר והייתם לי סגולה מכל העמים. ואני לו שאמרנו נעשה ונשמע ופי' שכ"כ הי' השתוקקת דודי לי ואני לו וכמו שאמרו רז"ל אתם עשיתם אותי חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם וכו'. הרועה בשושנים. שהוא אדום ולבן והוא מ"ע ול"ת שנתן לנו ועי"ז יש שכר ועונש וכן ע"י משה ואהרן שהם סוד אדום ולבן כמשארז"ל משה אמר יקוב הדין וכו' אבל אהרן רודף שלום:

(יז) **עד** שיפוח היום. פי' משום שאמר לה הנצנים נראו בארץ שהוא בשורות חודש כשר כו' זהו עד אייר אבל אח"כ בעת שנשבר חום היום היינו בעת שעשו את העגל ואז ונסו הצללים. הם ענני כבוד שהיו כצללים לישראל. ואמר לה הקב"ה כי לא אעלה בקרבך ואז היתה מדה"ד מתוחה וידעה שא"א בשום אופן שיהיה עמה ויראה אולי יבחר לו אומה אחרת ואז אמרו ישראל להקב"ה סוב דמה לך לצבי. ביאורו שתרוץ ואל תתמהמה בדרך פן תדבק באומה אחרת ח"ו

אלא

ג (א) עַל־מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת בִּקַּשְׁתִּי אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו׃ (ב) אָקוּמָה נָּא וַאֲסוֹבְבָה בָעִיר בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחֹבוֹת אֲבַקְשָׁה אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו׃ (ג) מְצָאוּנִי

אלא תרוץ על הרי בתר שהם הרים גבוהים וחדים מאוד ואין שם ישוב כלל וכונתם שיזכור להם ברית בין הבתרים: והמשל לאשה שסרחה על בעלה ועזבה בעלה ויראה כשישי' במדינה בישוב שמא יבחר אשה אחרת וישכחנה לכן בקשה ממנו לכל הפחות מי יתנך במדבר שלא תראה אשה אחרת לבוחרה לך במקומי ותלך על הרי בתר פי' חתוך זקוף שאין יכולין לעלות אליו ולא יבחר אחרת ובוודאי יזכרנה:

ג (א) **על** משכבי בלילות ע"ד שאמר דוד המלך ע"ה ה' אורי וישעי, ואמרה כי בעת שהלך בעלי ממני נסתלק ממני ישעי ונשארתי לבדי על משכבי בלי עזר וכן נעדר ממני אורי וז"ש בלילות פי' בחושך: בקשתי וכו'. הזכיר ה' פעמים כנגד ה' דברים שנעדרו מהם. וזה ענני כבוד. והשכינה שהיתה בהר. והתורה. והלוחות. ורוה"ק שהי' בהם. וז"ש כאן בפסוק ב"פ בקשתי א' על הענינים שנעדרו מהם וא' על השכינה שעלתה מהם ולא מצאתיו:

(ב) **אקומה** נא ואסובבה בעיר וכו'. הענין ע"ד שאמר שה"מ במשלי חכמות בחוץ תרונה וכו' ברחובות וכו' וחושב שם ד' מקומות. בחוץ. ברחובות. בפתחי שערים. בעיר. וד' לשונות. תרונה. תתן קולה תקרא. אמריה תאמר. והענין שיש לעיר ב' דברים א' המקום אשר לפני העיר הנקרא סרטיא והוא חוץ לעיר מרחוק. והב' קרוב לשער הנקרא פלטיא הנקרא רחוב העיר. ואח"כ פתחי שערים והוא שער העיר ששם יושבים הזקנים לשפוט העם כמ"ש שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. והד' הוא תוך העיר עצמה. כן יש לתורה פרד"ס שהוא פשט התורה והוא בחוץ רחוק מן הכונה עצמית. ודרש התורה הוא שדורשין מכל אות וריבוי דין בפ"ע ומרחיב את הלכה וזהו ג"כ בחוץ. ורמזי התורה היא קלת פנימיות כשער העיר. וסודות התורה היא הכונה העצמית העולה בית אל עיר האלקים. וז"ש חכמות בחוץ תרונה כי בדיבור יש בו ג"כ ד' דברים ב' בקול להעומד מרחוק אינו נשמע אלא קול הברה וקול רינה, והעומד מקרוב שומע קול בלא חיתוך אותיות והוא קול הקריאה אבל א"י מה שמדברין עמו, וב' בדבור אלו העומדים בפנים ומדברים פא"פ נקרא מאמר כי מבינים תוכן הדברים והעומדים ברחוק קלת שומעין חתוך האותיות אבל אינם מבינים תוכן הענין וקול דיבור. וז"ש חכמות בחוץ פי' הלומדין פשטי התורה שומע רק קול הברה ורנה כי השגתם מרחוק כדרך רנה. וברחובות פי' בדרשי התורה שהוא מרחיב את ההלכה תתן קולה שהוא קרוב יותר מפשוטי התורה אך שיהם עדיין מבחוץ בראש הומיות תקרא. בפתחי שערים שהוא הרמז שהוא פתח השער שהוא פתח לפנים היא תקרא כנ"ל בעיר שהוא תוך העיר שהוא סודות התורה שם אמריה תאמר. וז"ש רז"ל במקום רינה שם תהא תפלה כי בתי מדרשות היו לגדולי לומדי הפרד"ס וכה"כ שם תשב"ר ואין שם אלא רינה ושם הבל פיהם שאין בו חטא שם תהי' תפלה. (ועיין בפי' משלי) וז"ש בעיר שהיא סודות התורה ואח"כ בשוקים שהוא סמוך

לקוטים ע"ד הנסתר

(א) (ד) **על** משכבי לילות דאינון גלוות בקשתי את שאהבה נפשי ולא הוה מאן דיימא לי. עד דאיהו הוה אתי (וזה קאי) על גלות בבל (ולכן) כמעט שעברתי מהם כו'. שנבנה מהרה אבל בגלות הזה ודודי חמק עבר כו' (ת"ו מי"א תיקונים קמ"ב ב' בד"ה והוינא שאיל):

כען

(ג) **מְצָאוּנִי֙ הַשֹּׁ֣מְרִ֔ים הַסֹּבְבִ֖ים בָּעִ֑יר אֵ֛ת שֶׁאָהֲבָ֥ה נַפְשִׁ֖י רְאִיתֶֽם׃**
(ד) **כִּמְעַט֙ שֶׁעָבַ֣רְתִּי מֵהֶ֔ם עַ֣ד שֶׁמָּצָ֔אתִי אֵ֖ת שֶׁאָהֲבָ֣ה נַפְשִׁ֑י אֲחַזְתִּיו֙ וְלֹ֣א אַרְפֶּ֔נּוּ עַד־שֶׁהֲבֵיאתִיו֙** שהבאתיו קרי **אֶל־בֵּ֣ית** אמי

סמוך שסוף הפסוק והוא הרמז. וברחובות הוא הדרוש. ואבקשה גם בחוץ שהוא פשטי התורה בקשתי גם הלוחות והכל לא מצאתי. וחשב מתחלה סודות התורה ואח"כ הרמז ואח"כ הדרוש ואח"כ הפשט. וזה היפוך הסדר. לפי שמקודם הי' משיגין הכל ואפי' סודות התורה ואח"כ אבדה מהם הכל והיו מבקשין מלמעלה למטה לכן חשב כאן בהיפוך וז"ש אקומה נא לבקש השכינה במקום שהוא בחוץ רנה לא מצאתי. ואסובבה בעיר בשוקים וברחובות שהם הג' מקומות הנ"ל עיר ושוקים ורחובות לא מצאתיו בתוך שמנים יום שהתפלל משה:

(ג) **מצאוני** השומרים וכו'. פי' הכהנים השומרי' משמרת ה': הסובבים בעיר. הם הלוים שעברו משער לשער והרגו איש אחיו כמ"ש מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי ושאלתי אותם את שאהבה נפשי ראיתם פי' שלא חטאו כלל הראיתם אתם את שאהבה נפשי והיא קאי על רוה"ק כי אמרתי אולי נמלא אצלם רוח הקודש שהם לא חטאו בהם:

(ד) **כמעט** שעברתי מהם וכו'. ר"ל שהיתי זמן מה אחר שבקשתיו ולא מצאתיו עד שמצאתי את שאהבה נפשי. פי' שחזרה לי רוח הקודש והוא היום שניתנו לי לוחות שניות. אחזתיו את הלוחות ולא כמו הראשונים שלא יכולתי לאחוז. ולא ארפנו היינו שלא רפה ידינו עוד מן התורה כמ"ש התרפית ביום צרה ואמרז"ל שלא נרפה ידינו מן התורה. עד שהביאותיו אל בית אמי הם ענני כבוד שגם זה הוחזר לי. וגם הם הסנהדרין. ואל חדר הורתי הוא הק"ק ששם השכינה שורה כמ"ש וכבוד ה' מלא את המשכן. והדמיון הוא כמו הולד כשהוא בבטן אמו הוא נסתר כעלמים בבטן המלאה אבל יודעין שבודאי יש כאן עובר שאח"כ יוצא לאויר העולם כן הי' בארון נסתר התורה והשכינה

לקוטים ע"ד הנסתר

(ד) **כעט** בפורקנא בתרייתא ברח דודי בכעסא סגי. ואזילנא בגיני' ולא אשכחנא מאן דיימא לי מידי. ובג"ד אנא אומינא דבזמנא דייתי ואחידנא בידוי דלא יזוז מנאי. ואנא אחזתיו ולא ארפנו. אע"ג דהוא כתיב אגל על משכבי כו'. משום דשם כ' עד שהבאתיו כו'. וכאשר בא לבה"מ חזרתי לחטוא ואזיל מיני. אבל עתה כי עזה כמות אהבה כו'. מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. והענין כמ"ש בסוף תס"ב שהתעוררת הזיווג הוא מהגבורות ושלהבת הרחימו. ואח"כ מ"ד מתגברין ונפסק האהבה. וכן בבה"מ מחמת רוב החסד והשלוה מרדו. כמ"ש ירכיבהו על במתי ארץ ויאכל כו' כל הפרשה שם, וישמן ישרון ויבעט כו'. אבל בפורקנא בתרייתא תהיה האהבה גדולה כ"כ עד שמים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. ולכן יהיה זיווגא תדיר דלא פסיק. ובשפע תמיד. והאהבה לא יפסוק וזהו הטעם שא"י (עכשיו) לקבל רוב טובה. אבל כאשר האהבה גדולה אינו מזוק רוב טובה (שם כד"ה ואנא אחזתיו):

בליליא דשבת אתמר קמתי אני לפתוח לדודי בשבת. וכד נפיק שבת אתמר ודודי חמק עבר. ר"ל וזהו ענין הבדלה; כמ"ש. וכן רמיז לגלותא דנפיק שבת ותפלה. וז"ש ובההוא זמנא בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני. עד דבזמנא דייתי זמנא אחרא אוחיד בידי' ולא אשבקיני' למיזל כמה דאתמר אחזתיו ולא ארפנו. וקאי על הגאולה. וכ"ה בשבתות. אלמלי שמרו ישראל ב' שבתות מיד הן נגאלין. דשבת ראשונה היא נגד ביה"מ ראשון ושני שנתבנה ע"י אדם והן נגד יום השבת ולילה. ואח"כ הגלות לקבל ימי החול. אסתמכא בגלות בימי החול משארין וריחא דנשמתא משבת שעברה. שעי"ז תוכל לקבל הנשמה בשבת הבאה לגמרי. ע"י הקב"ה. שלא תפול עוד. וכן אנהנו בגלות ונשלמה פרים שפתינו. אליבו לך ליונים. וחיים מעט בשיורן דבה"מ והתורה שנתנה לנו בשבת בסיני. שעי"ז נלה לחירות

והשכינה בק"ק וכל הקרוב קרוב יותר מקבל יותר שפע התורה וכן בהר סיני הי' גבולים גבולים חלוקים להם איך יעמדו כ"א לפי מדרגתו ויקבל השפעתו. ובית אמי הם הסנהדרין שהיו לומדין התורה לכל ישראל:

(ה) **השבעתי** אתכם וכו'. פי' כיון שחזרה האהבה כמו שהיתה. השביעה את המסטינים שלא יערערו עוד כמ"ש למעלה:

(ו) **מי** זאת עולה. פי' בעיניהם יפלא מהיכן עלו לזאת המדריגה: מן המדבר. ששם קבלו את התורה: כתימרות עשן. פי' כי במשכן

אִמִּי וְאֶל־חֶדֶר הוֹרָתִי׃ (ה) הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַםִ בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ ׀ וְאִם־תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ׃ (ו) מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר כְּתִימֲרוֹת עָשָׁן מְקֻטֶּרֶת מוֹר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל

הי' ק"ק והיכל ועזרה מתחלה אמר ק"ק ועכשיו אמר ההיכל שבהיכל הי' ג' דברים מזבח באמצע ושולחן בצפון ומנורה בדרום וז"ש כתמרות עשן הי' המנורה שהיא עול' עשן תמיד כתמור. מקוטרת מור ולבונה וכו' פי' מור היא המזבח שהקטירו עליו קטורת ומור הוא הראש של כל בשמים כמ"ש בשמים ראש. ולבונה הוא השולחן שהקטירו עליו שני בזיכי לבונה. מכל אבקת רוכל היא העזרה ששם שחטו והקטירו כל הקרבנות. ופי' כולם תמהו על גדולתן שהיו להם ד' מיני אשיות את המנורה בהטיבו את הנרות ואת הקטורת וגם הלבונה הזכה שהיו

לקוטים ע"ד הנסתר

לחירות ולא נפול עוד. וע"ל קמ"ד א' בגין דבגלותא קדמאה לא כו'. אבל בפורקנא בתרייתא כו' דלא ישתעבדין בה ובכנהא לעולם. ויתבנו ב' בהמ"ק בנין קיים לעלמין כמ"ש בפ' פנחס. וז"ש לא אשבקיני' למיזל כו'. עד שהביאותיו אל בית אמי דא בי מקדשא דלעילא. ואל חדר הורתי דא בי מקדשא דלתתא. ואל חדר הורתי. שהיא שם הורה גבר. חדר המטות. דב' שבתות היא שבת תחתון ועליון. וביניהן הן ו' ימים. ולכן הי' זוכה לשבת עליון עלמא דחירו. וכן בפורקנא בתרייתא ע"י התורה שהוא ו' ימים. שהתורה הוא וא"ו כמש"ל ריש תכ"ה ע"ש. זוכה לחירו. ולכן כששומר ב' שבתות וו' ימים בתורה זוכה לנשמת חיים (שם כד"ה עד דבזמנא):

(ו) **מי** זאת עולה מן המדבר דא טירא דסיני כו'. מקוטרת מור דא קוב"ה דאתמר בי' אלך לי אל הר המור. ולבונה דא שיהרא קדישא עלה אתמר ואל גבעת הלבונה. דמור דכורא ולבונה נוק'. כמ"ש מדלג על ההרים מקפץ (על הגבעות) וכבר כ' החילוק בין הרים לגבעות שהן זכרות ונקבות. מכל אבקת רוכל דא צדיק דאיהו כל כליל כלא. דכליל זו"נ. ד"א נוארך דא אורייתא דבע"פ הלכה למשה מסיני. ר"ל דהוא הצואר סיני. שכמו שהצואר מחבר הראש שהוא שמים עם הגוף שהוא הארץ. כן טורא דסיני. שבו הטה הקב"ה שמים על הארץ. מקוטרת מר. אמר מר. דהוא מימרא דגמ' (מפרש הכל על תורה שבע"פ). ולבונה לבין הלכה. מכל אבקת רוכל דא צדיק. דאית בי' מכל מינים. ר"ל כלל הגמ' דאית בה כלא. והוא נהורא דאורייתא דבע"פ. וז"ש ודא נהיר לה לאורייתא דבעל פה (ת"ו מי"א תי' קמ"ד א'):

מקטרת מיר דא צלותא דשחרית דתקן אברהם דהוא מר. דהוא בשמים ראש. ראש לכל הבשמים מר דרור כו'. דאברהם ראש אמנה. והוא הר המור. המוריה. ועוד מקטרת מר. צרור המור דודי לי ודא צלה דסליק לה בימינא. ור"ל מקטרת שקשור במור והוא צלה. והוא צרור במור צרור החיים כו'. ואמרה שכינה צרור המור דודי לי דצלא איהו דידה. וע"י דחסד קשור בצלה עי"ז דודי לי. לכן בין שדי ילין. דשדים דידה הוא דרגא דשרה אשת אברהם. כי אשה יפת מראה את הוד יפיה. כמ"ש בהילות פ' בראשית. הה"ד נעימות בימינך נצח. ונעימות הוא חסד. ונעימות הוא נעים זמירות שכינה דוד מלכא דסלקי ביה חסדי דוד הנאמנים. ולבונה דא הוד דסליק לה בגבורה. דקאי ג"כ אקטרת (לשון התקשרות. וז"ש דסליק לה) ולבונה הדוס והוא הוד כו'. וכאן כל השם ל"ב ונו"ן וו"ה (פי' כי ל"ב הוא י' חכמה ל"ב נתיבות חכמה. ונו"ן ה'. בינה (נ"ש ב): מכל אבקת רוכל דא צדיק דסליק לה בעמודא דאמצעיתא. דג"כ (קאי על) מקיטרת כנ"ל. וכל הוא יסוד. ואבקת הוא דרגא

ויאבק

שהיו על השולחן שהיו צריכין להקטיר אלו הם בפנים ואת שעל מזבח החיצון שהיה מקטירין בו כל הקרבנות והם ד' פעמים את הנאמר בפ' לו וזהו מי זאת כתמרות עשן את המנורה. מקוטרת מור את הקטורת. ולבונה שעל השולחן עם לחה"פ מכל אבקת רוכל את שעל מזבח החיצון.

רוֹכֵֽל׃ (ז) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל

והנה בקטורת נאמר בפסוק ד' מינים. נטף. ושחלת. וחלבנה סמים פי' שיש חלבנה שאינה סמים. ולבונה זכה שהם ר"ת שלחן ולכן נקרא מזבח שלחן כדכתיב וידבר אלי זה השלחן וגו' פתח במזבח כו' ואף שהיו י"א סממנים היינו ז' היו מיני בשמים וד' סממנים הרי י"א וזה מדוייק בפסוק לשמן המשחה ולקטורת הסמים מהו לקטורת הסמים הלא הם בעצמם הסמים אלא ע"כ פירושו כמ"ש שהבושם יקחו לקטורת הסמים היינו הד' סמים שנזכר כבר ובזה יהיה י"א:

(ז) **הנה** מטתו שלשלמה וכו'. פי' השיבה כ"י בעיניכם יפלא מאין זכיתי לכל הכבוד הזה דע שהמשכן הולך עמנו ומשם הולך הכל. ולהבין זה נקדים מה שאמרו רז"ל יבמות דף ק"ט ע"ב מ"ד רע ירוע כי ערב זר זה התוקע עצמו לדבר הלכה בדייקא דאתי דינא לקמיה וגמר הלכה ומדמי מילתא למילתא ואית ליה רב ולא אזיל ומשאל דאר"ש ב"ל לעולם יראה הדיין כאלו חרב מונחת לו בין ירכותיו וגיהנם

לקוטים ע'ד הנסתר

ויאבק איש כו'. זלדיק הוא הרוכל דשקיל מכולא. דא יהיב כו' כמ"ש בס' תז"ח ומערב כולא: (תפ"א נ"ו ב' בהג"ה ד"ה דהוא כו' עד ד"ה מכל):

מקטרת מור ולבונה תרי ירכי קשוט. ע"ל נ"ו ב' (בהג"ה) מקטרת מור כו' ועוד כו' (היא מאמר הנ"ל) מכל אבקת רוכל דא לדיק דאיהו כליל כלא. ובפ' וישלח קפ"ו ב' פתח ר' יוסי ואמר מי זאת עולה כו'. מכל אבקת רוכל דא יעקב. ד"א דא יוסף הלדיק כו' (יסוד). אמאי רוכל אלא מה חנוני דא קטירי דקוסטרי ואבקי דפולמי כלהו בידי'. ה"נ יוסף איהו קיומא דאורייתא בגין דאיהו קיים לה. בגין דכל פקודי דאורייתא (פי' תורה ומלות ת"ת ומ"ל) מתקשרין בנטירו דברית קדישא כו'. וע"ל פ"ב ב' דאינון פטר כל רחם דאינון רמ"ח דכלהו קטירין בלדיק דאיהו כל כו' וז"ש דאיהו כליל כלא. ר"ל ז"ש מכל. איהו רוכל ואיהו אבקא דילי'. ר"ל ז"ש אבקת רוכל (ר"ל אבקא של רוכל). ומ"ש לפעמים בהג"ת הכל ענין א' שהן ג' קיין חד"ר. ואמר ואיהו אבקת כו' שמתאבק ומתחבק בה. וז"ש הה"ד ודבק (באשתו) ור"ל שהוא רוכל דאבקת. ודרים אבקת עלה (פי' על המ"ל) לפי שכתוב בתי"ו לשון נקבה. ור"ל שהיא מקוטר מכל אבקת דרוכל וכל אבק בידיה כנ"ל. ואמר וביה סליקת לגבי כלה. ר"ל דז"ש מי זאת עולה מן המדבר. ע"י אבקת רוכל. בתכשיטי שמתקשטת האשה היא מה קרבת וכותנת חן לבעלה. והוא תכשיטין דפקודין דכלילן בברית. תורי זהב נעשה כו' עם נקודת הכסף. שהן פקודין דמ"ע ול"ת כסף וזהב (תכ"א מ"ז ב' בד"ה מקטרת עד ד"ה ובי' סליקת):

כל צלותין דישראל ריחא דלהון כריחא דמר ולבונה וכל אבקת רוכל בשאר יומין. אבל בשבתות וימים טובים חשיב עלי' מכל מיני בשמים. בגין דפיומין טבין סלקין מכל אבקת רוכל. ר"ל דסלקא מינייהו. דלית אבק בשוי"ט דאית לה נייחא. (דאבק היינו כמו ויאבק איש עמו. דצלותא דאיהי פגימא אתאבק עמה ס"מ. לאגחא עמה בההוא פגימא דעבירה. בההוא אבק. דדא ודא סליק עד שמיא. אבק דיעקב לאלפא זכותא על צלותא כו'. ואבק דרגא דס"מ סליק בכמה משריין דחובין כו'. ובשבתות וימים טובים לית אבק) וזהו מי זאת עולה כו' שהיא התפלה. מור ולבונה בחול. מכל אבקת רוכל בשיו"ט (ביאורו ח"ג רמ"ג א'):

מי זאת עולה. שזאת עולה ע"י מי דנהיר לה בה' נהורין מן המדבר דצלותא. כמש"ל. מקוטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל ג' מיני ביסמין שהן בכח"ב כלילן בחג"ת כמ"ש בזוהר בג' תפלות יב"ק (תז"ח פ"ב ד' ד"ה וכד סליקת):

(ז) (ח) **אחזון** הדבקות בק"ש דבגינייהו אתמר כל המשים ריוח בין הדבקים מצננין לו גיהנם. ע' בשל"ה (וע' מ"ש רבינו בברכות פ"ב סי' ו' והם שהם אותיות הדבקים. ט"ז אותיות מוזכר בגמ'. על לבבך. על לבבכם. בכל לבבך. עשב בשדך. ואבדתם מהרה. הכנף פתיל

וגיהנם וכו'. שנאמר הנה מטתו שלשלמה וכו'. ופירש"י ס' גבורים היו ס' סנהדרין. ומקשה התוס' הל"ל ע' סנהדרין אבל לק"מ שהסנהדרין היו יושבין פנימיים עשרה וס' סביב וב' הם

יִשְׂרָאֵל׃ (ח) כֻּלָּם אֲחֻזֵי חֶרֶב מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חַרְבּוֹ עַל־ ירכו

עליהם הכוללים שבכל מקום שהוא ע' יש שם עליהם שני כוללים כמ"ש לעיל. וכמ"ש במלכים ויקח רב טבחים כו' ואת שלשה שומרי הסף ומן העיר לקח סרים א' וכו' וחמשה אנשים כו' ואת הסופר שר הלבא וכו' וששים איש מעם הארץ חשוב שם ג' שומרי הסף וז' רואי פני המלך וששים כו' שהם ע'. אבל להבין גמרא זו איך נשמע מזה על שיש לו רב ומדמה כו'. והוא כי אמרז"ל כל דיין שדן דין אמת לאמתו וכתבו התוס' לאפוקי דין מרומה. הוקשה להם הכפל אמת לאמיתו. וכתבו התוס' לאפוקי דין מרומה. ר"ל כי יש דין מרומה והדיין דן כמשפט התורה כפי טענתם אבל עכ"פ אין הדין אמת או להיפוך אם ישפוט כפי מה שהוא מבין האמת אבל אינו לאמיתו של תורה וז"ש כנגד זה שלא יטה הדיין לימינו ולשמאלו כ"א ישפוט לפי האמת המובן אבל לא לפי ד"ת יהיה חרב על צוארו כי ספר וסייף ירדו לעולם אם תמאנו וכו' חרב תאכלו. ואם לפי ד"ת ולא לפי האמת המובן גיהנם פתוחה כמ"ש כי ערוך מאתמול תפתה גם היא למלך הוכן. והוא כי יש עה"ח וג"ע. ע"ח למחזיקים בתורה וג"ע למקיימי המצות ומקיימי ישוב הארץ ע"פ משפט כמ"ש מלך במשפט יעמיד ארץ כי שמיד היו צריכין בישראל להיות שניהם כמ"ש לא יסור שבט מיהודה אלו ראשי גליות ומחוקק וכו' אלו שמלמדים תורה כו' א"כ אלו המחזיקים במשפט מלך במשפט יעמיד ארץ ולעולם ירשו ארץ הוא ג"ע ואלו שמלמדים תורה הוא עה"ח יזכו לעה"ח. אבל אם ח"ו אינם עושין כן כ"א בטלו אז ערוך וכו' גם היא כו' לפי שאין מעמיד במשפט ארץ הוכן שיהא בגיהנם והרץ עיפתה היפוך ג"ע ואם אין עוסק בתורה עה"ח הרי חרב של מה"מ שהוא ג"כ היפוך עה"ח וחי לעולם וא"כ הדיין צריך שיהיה דן דין אמת לאמיתו של תורה והאמת היינו לחקור הדבר היטב או להסתלק כמ"ש הפוסקי' וע' בר"מ פרשת משפטים דף קי"ז ע"א. ובזה יובן הגמרא דרמי כתיב בצדק תשפוט וכתיב צדק כו' כאן בדין מרומה צריך ב"פ צדק צדק אמת לאמיתו כו' וכאן כו' בדין שאינו מרומה שא"צ רק פ"א. ובזה נבא לביאור הפסוקים והגמרא הנ"ל. והוא כי למלחמה צריך ב' דברים עצה וגבורה. ר"ל שיהיה גבור מזויין והב' לידע תכסיסי מלחמה כי בתחבולת וכו' והג' צריך שיהיה לו כל כלי זיין שלפעמים יצטרך להשתמש בא' מהן ואם חסר א' יהיה יגיעו לריק וכן צריך להיות נשמר מאוד שלא ילכד בפתע פתאום בלילה או כה"ג לפעמים פחים טמנו לו וז"ש

(ח) **כולם** אחזי חרב. היינו גבור שולף חרב. והב' מלומדי מלחמה היינו תכסיסי מלחמה כנ"ל. והג' איש חרבו על ירכו

לקוטים ע"ד הנסתר

פתיל. אתכם מארץ. ועוד יש נוספות. בפ' ויאמר ט"ז אותיות. והן ג' יודין בני ישראל. אני ה'. אני ה'. ב' ווין אותו וזכרתם. תזכרו ועשיתם. וכן ב' אחד באמצע התיבה. לבבכם. י' אחד. והייתם. ת' א' תתורו. הרי ח' דבוקים שהם ט"ז אותיות בפ' ויאמר. וכן ט"ז אותיות נוספות בפ' והי' אם שמוע. ד' ב'. וד' ת' באמצע התיבה. היינו לבבכם לבבכם בביתך. ונתתי ונתתי תתן לתת. הרי ח' דבוקים שהם ט"ז אותיות. ובפ' ראשונה י"ב אותיות נוספות. והן ג' ב'. לבבך לבבך בביתך. ט' אחד. לטטפת. ז' אחד מזזות. נ' אחד ושננתם. הרי ו' אותיות דבוקות שהם י"ב. סך כולם הם ששים אותיות) ועמק המלך כ' שהן ט"ז אותיות דקאמר בגמ' בכל לבבך כו' שמספר קטן גי' ששים. והריוח בין הדבקים (הוא מפני) שהן ו"ק דזו"נ שדבוקים באחוריים. ונותן ריוח זהו הנסירה. (כדי) להזדווג בפנים. ושלמה עלייהו אמר הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה על ששים הדבקות

יִרְכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת: (ט) אַפִּרְיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן: (י) עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶסֶף רְפִידָתוֹ זָהָב מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן תּוֹכוֹ רָצוּף אַהֲבָה מִבְּנוֹת

ירושלם

ירכו הייתו שמזומנים לו כל מיני זיין ומשתמש בהם בכ"ה כי אם אינו משתמש בהם אינו כלום ולזה איש חרבו וכו'. והד' מפחד בלילות מפחים כנ"ל כי יש ל׳ שהוא ת"ח ואינו רוצה להטריח ולייגע עצמו ויכולין ללכדו לכן אמר מפחד בלילות שצריך שיהיה פחד הגיהנם עליו שלא יפול שם כמ"ש אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה ואין רעה אלא גיהנם. וזהו שני דברים שצריך להיות הדיין בקי בהם שיהיה בקי בתורה שהוא כמו כלי זיין ושיהא בקי בישובו של עולם שהוא כמו תכסיסי מלחמה וזהו שכתיב כולם אחוזי חרב שהם בקיאין בתורה ויודעין כל דין על בוריו ומלומדי מלחמה שהם בקיאין בישובו של עולם. איש חרבו וכו' שהם משתמשין תמיד שיהיה הדין ברור בידו לפסוק אותו. מפחד בלילות שהם מפחדין מגיהנם שדומין ללילה ונראין שלא יטעו שקר וחושב בפ' אלו הד' מעלות שהם כנגד אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שונאי בצע ובפסוק שלפניו שלש מעלות שהם הנה כו'. ששים וכו' מגבורי (וכ"ז) [וכו'] כנגד חכמים ונבונים וידועים שבחר משה:

(ט) **אפריון** עשה לו וכו'. עתה מבאר פרטיות המטה דהיינו העצים שבו הוא מובחר העצים ועמודיו כסף ורפידתו הוא מה שסוכב עליו הוא של זהב ופי' חדר הוא

ע"ד הנסתר

כאן דכורין אמר ששים כו' מגבורי ישראל דלעילא על"א שנטרין מטתו. וז"ש ואינון נטרין ערסיה (תי"ג כ"ג ב'):

בסטרא דמסאבו אית עלייהו כמה ממנן דאתקריאו לילות. דעלייהו אמר דוד אף לילות יסרוני כליותי. דאמר שם אברך את ה' אשר יעצני לילך בדרך הטוב מחמת מורא שמים. ואף לילות כו' שירא מסט' דלהון. ולכן שויתי כו' בל אמוט. וכן אמר שלמה ששים גבורים כו' מלומדי מלחמה והכל מפחד בלילות מסט' דלהון. (ת"ע סוף קכ"ב ב'):

כל דיינין דדיינין דינא. חרבא תליא על רישייהו מלעילא. ר"ל כמ"ש לעולם יראה עצמו הדיין כאלו חרב כו'. שנאמר הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים כו'. ועיקר זה הענין על כל ששה היכלות שכ"א כלול מעשרה. והן ששים גבורים. ושם מפחד בלילות כמ"ש בפ' תרומה בסוד ולילה ללילה כו' ומטתו ק"ק הדר המטות. והוא שלשלמה מלכא דשלמא דיליה כמ"ש בפ"פ לקמן וכולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה. שכאן הוא המלחמה והוא בגלותא כמ"ש בתיקונים. בסוד חרב ורומח. נטיל קירטא בידי' כו'. מאן דקטיל ההוא חויא כו' יהבין ליה ברתא דמלכא דאיהי גלותא כו' ואמרו מפחד בלילות מפחדה של גיהנם שדומה ללילה. שהוא היכלין דסט"א נגד היכלות אלו. שהן (פי' היכלין דס"א הן) גיהנם, כמ"ש בפ' פקודי בהיכלא אחרא כו' בסט"א דאיהו גיהנם. וע' בפ' א"מ דף ס' ר"ש פתח ואמר הנה מטתו כו' מאי מטתו כו' מאי מטתו דא כורסי יקרא דמלכא כו' ע"ש כל המאמר (ביאורו להיכלות בראשית מ"ד א' ד"ה בגין דהאי):

(י) (**מרכבו** ארגמן) ר'גמן ר' רפאל ג' גבריאל מ' מיכאל נ' נוריאל. ורזא דמלה מרכבו ארגמן. ר"ל מרכבו של הוי"ה (הוא) ארגמן כמש"ל קכ"ד א' וש"מ. (ור"ל כי המלאכים הנ"ל ארגמ"ן כלילן כל גוונין. כי ארגמן כליל כל גוונין כמ"ש בפ' בראשית מ"ד א' היכלא חמישאה כו'. חד נהורא כעין ארגוונא. נהורא דא כליל כל גוונין דנהרין. נהורא חוור וסומק וירוק ואוכם אתכלילן אלין באלין כו'. והן ד' המלאכים שהן בד' גוונין כמ"ש רבינו כאן בד"ה אית עיינין ושם בדף קכ"ד א' אמר וז"ל ארבע אתוון מתלבשין בארבע גוונין אלין. י' בגוון חוור. ה' בגוון סומק. ו' בגוון ירוק. ה' בגוון אוכם עכ"ל. וכיון שד' המלאכים הן בד' גוונין נמצא הן מרכבו של הוי"ה) א' (מארגמן) אור דנהיר באלין ארבע גוונין. שמתלבש בתוכם דוגמת הכתר בד' אותיות הוי"ה, והכתר הוא א' שמתלבש בתוכם אי"ה או"ה. וכ"ה כאן כמ"ש. א' אור פנימי ואיהו מט"ע שהוא אדם דרכיב עליהון כו' והוא כתרא דלהון וע"ל ת"ה. ואע"ג שה' אור נהיר בה' גוונין הוא לפי הגוונין. אבל האור בעצמו היא פשוט א'

הוא המשכן מעצי הלבנון פי' מעצים יקרים מאד והרמז היא על ל"ב וגו"ן. שהם ל"ב נתיבות החכמה וגו"ן ש"ב: עמודיו עשה כסף. הם עמודי החצר שעליהם היה הקלעים. רפידתו זהב. הוא הארון שהם משכן כבוד הש"י: מרכבו ארגמן הם היריעות של תולעת שנאמר ותולעת שני זהב וארגמן. ונקרא מרכבו שזהו עיקר המשכן כמו שכתוב ועשית קרשים למשכן ויריעות עזים מכסים לאוהל על המשכן ואמר ארגמן שהוא המובחר שבכולם והם ארבעה מיני חיות המרכבה שסימנם ארגמן והראשון והאחרון הוא אחד וזהו מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה בתוכו שכן כבוד השם יתברך על הכרובים. והענין כי לבית צריך ג' דברים בית יסוד תקרה שהוא ר"ת בי"ת וזה עמודיו שהם הכתלים העמודים שמקיפין את הארון והמשכן בית עשה כסף מחשקים כסף רפידתו

יְרוּשָׁלָ͏ִם׃ (יא) צְאֶ֤ינָה ׀ וּֽרְאֶ֛ינָה בְּנ֥וֹת צִיּ֖וֹן בַּמֶּ֣לֶךְ שְׁלֹמֹ֑ה בָּֽעֲטָרָ֗ה שֶׁעִטְּרָה־לּ֤וֹ אִמּוֹ֙ בְּי֣וֹם חֲתֻנָּת֔וֹ וּבְי֖וֹם שִׂמְחַ֥ת לִבּֽוֹ׃

הנך

זהב הוא הארון יסוד מטתו שלשלמה מרכבו תקרה הוא ארגמן יריעות המשכן שכלולין מה' גוונין שש לבן תכלת תולעת שני אדום תכלת שחור ירוק ממולע אדום ולבן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים. שכל האומות נקראו בנות ירושלים רשפי אש בלבש יקוד כיקוד אש אל המשכן וחדר המטות שבתוכו: (יא) **צאינה** וראינה כו'. עתה אומרת לרעותיה צאינה וראינה בעטרה שעטרה לו וכו' פי' כי כתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד ואמרז"ל אפילו חיות הקודש דכתיב דמות פניהם פני אדם. וזהו צאינה וראינה בנות ציון פי' ת"ח שהם מצויינים בהלכה שעטרה לו אמו. הם הת"ח ואמרו שמתחלה קרא אותן בנות ואח"כ אם והגמ' אינו מובן. והענין כמשארז"ל שאל רשב"י את ריבר"י מהו בעטרה וכו' משל למלך שהיה לו בת והיה מחבבה לא זז מחבבה עד שקראה בתי לא

שער נפתלי

לכאורה הני תרי מימרות די"א תי' ותכ"ה סתרן אהדדי וצ"ל דדייק רבינו לתרץ בזה. כי באמת יום חתונתו היא שכינתא תתאה שהיא הכלה דילי' שמתחתן עמה. אבל החתונה בעצמה שהוא החופה הוא משכינתא עילאה, וכן ביום שמחת לבו. לבו היא שכינתא תתאה שנקראת לב והי' עיני ולבי שם כו'. אבל השמחה בעצמה באה מאימא עילאה. כן נראה לכאורה:

לקוטים

א' לבד. כמ"ש בתוספתא פ' יתרו. ונק' אור פני אל שהוא אור המתלבש בפנים של החיות. והנה החיות הן מתפרדין ולפנים הן אחד. והן בסיומן שכולן הן אל. ושם הוא נהיר בפנימיותם שהן אל. וזהו פניאל שם הוא אור דנהיר בהון וז"ש אור פניאל ובג"ד אתקרי שר הפנים שהוא בפנים דלהון. ואיהו רזיאל שהוא אור פנימיות התורה רזין דרזין. שד' תיות הן פרד"ס כמש"ל תג"ד ובפ' בראשית. ור"ז הוא אור כמש"ל והוא בחושבן אור. כמש"ל בתז"ח. והיא אור פני של התורה. וז"ש ואיהו אוריאל אור של המלאכים והתיות דהן אל והוא ר"ז. ואיהו ממונה על רזי אורייתא והוא גלי עמיקתא ומסתרתא שלפני הרזין הן עמוקות שהן חשך ולכן צריך לגלות. בגין דהחשך איהו לבושא דאור. אור הוא ר"ז. ר"ל הוא ר"ז בחושבן. וכ"ה הרז אור כתורה. ופשוטו הוא החשך. ולכן מגלה עמוקות מני חשך (ת"ע קכ"ו א'):

(יא) **הא** ציון דאיהו שכינתא נפקא בכל קישוטין דילה כו'. ומתן נפיק מעוטר לגבה. וכל עלמא אמרי צאינה וראינה בנית ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. חתונתו שכינתא עילאה (דהיא) חופה דילי' (כידוע שאימא עילאה מסככת על בניה). שמחת לבו שכינתא תתאה. יום דתרוויהו עמודא דאמצעיתא. שהוא נקרא יום. ונאמר בשניהם יום. שמתייחד עם שניהם כידוע: (ת"ו מי"א תיקונים בסופו):

בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו דא שכינתא תתאה. דהיא כלה דילי' וביום שמחת לבו דא שכינתא עילאה. דכל השמחות ממנה כנ"ל. דכל השמחות הכל בשימת עלאה עולם השמחה שאין שם דין ועצבון (תכ"ה ת"ה ב'):

הנך

ד (א) הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ

שערך

לא זו מחבבה עד שקראה אחותי לא זו מחבבה עד שקראה אמי וכו' והוא כי אחז"ל לא כמדתו של הקב"ה מדת ב"ו מדת ב"ו שמוכר חפץ לחבירו המוכר עצב אבל הקב"ה נתן תורה לישראל ושמח וקשה שאין המשל דומה לנמשל דבשלמא ב"ו המוכר עצב שאין לו אותו חפץ שמכר אבל כאן גבי תורה למה יעצב הקב"ה כי אפשר לו ג"כ לעסוק בתורה אבל הענין הוא שהקב"ה שנתן תורה לישראל ואף שעוסק בתורה אומר הלכה בשם ב"ו כענין אליעזר בני אומר ואינו מחדש בעצמו כענין רבה שהכריע טהור טהור. והענין שהעליוני' צריכין לתחתוני' כענין אב שאינו יכול להוליד בלא אם רק האב מזריע טיפה שהוא כלל האדם הנולד ואח"כ במעי אמו נפרטים לערך האיברים. וכן מן השמים יורד טל ומטר שבו נכלל הכל וכמ"ש אפילו דגים שבים מתברכים מן הטל ומטר ואח"כ הארץ מוציאה למיניהם ונפרטים כמ"ש אני אענה את השמים והם יענו את הארץ והארץ תענה את הזרע, וכן והולידה והצמיחה וכו', וכן זורע צדקות ר"ל שהקב"ה זורע צדקות הצדיק שהם הכלל ואח"כ מצמיח ישועות מן הצדיקים הנ"ל, וכן כי לא יצא מעפר און ומאדמה לא יצמח עמל רק אם זורעין בה היא מצמחת וכן כל עניני עה"ז אף שהוא סיבה כל הסבות ועילות כל העילות נתן ביד האדם הזריעה והחרישה וכן שאר סיבות הדברים שאילולי הם לא יצאו הפעולות, וכן ענין התורה שלא נתן לנו כ"א החומר והצורה נשתנית כפי עשית הפועלים שהמה הת"ח כמ"ש אתם אפי' מזידין כו'. והנה ג' מדרגות באדם כשהוא לומד אצל רבו הוא במדרגת בת תינוק יונק משדי אמו וכן ערך קבלת כל חכמתו מרבו כערך הבת שמקבלת מאביה שכל מעשה ידיה לאביה ואח"כ כשנעשה חכם ואין צריך עוד לרבו הרי הוא כחבר לרבו בחכמתו כמו האח והאחות שאין משפיעין זה לזה וז"ש אשה מספרת עם בעלה כי התורה נקרא אשה כמ"ש א"ת מורשה אלא מאורסה וכמ"ש היא תשיחך, ור"ל שהיא רואה אותו ומספרת עמו כי התורה יושבת ומלמדת עמו כמ"ש בתד"א, אבל הוא אינו רואה אותה ולכך אמר שהיא מספרת עמו ואח"כ כשנעשה חכם ולומד לאחרים ומשפיע לתלמידיו כמו שמשפיע האם לבנה נקרא אם ואז הקב"ה אומר הלכה משמו וקורא לו אמו כנ"ל וז"ש שמתחלה קורא אותה בת כלומר שמחמתי אתה בתי שאתה לומד מרב הרי אתה בתי כמו ואני נסכתי מלכי שפי' שאני עשיתי אותו למלך כן הוא כאן בתי שאני עשיתי אותך לבת ואח"כ אחותי שנעשה לחבר והרי את אחותי שעשיתיך לאחות ואח"כ אמי שעשיתי אותך לאם שהרי הוא מלמד לאחרים והכל הוא מחמת התורה, וזהו שאמרו אם ברור לך הדבר כאחות היינו שאתה תהיה במדרגה אחות כנ"ל אז רשאי אתה להורות אבל לא מי שיש לו רב בעיר היינו שצריך לרבו ומדמה מלתא למלתא ואינו הולך וכנ"ל, וזהו צאינה וראינה במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. אבל אותו אינם יכולין לראותו רק בעטרה כמ"ש בזוהר שעטרה לו אמו הם ישראל שמעטירין לו בעטרה וצילין ופרחין שמחדשין כנ"ל: ביום חתונתו. הוא מ"ת. וביום שמחת לבו. הוא בנין המשכן שאז היתה שמחה לפניו כיום שנברא בו שמים וארץ שאז היה עיקר נשואין שמחת לב האשה כנ"ל:

ד (א) **הנך** יפה רעיתי הנך יפה. פי' בתואר ובמראה. ור"ל הנך יפה מחמת אבות הן רעיתי הנך יפה מחמת עצמך. ואמר הנך, שאותיות הנ"ך אין להם

בן

לקוטים ע"ד הנסתר

(א) **הנך** יפה רעיתי. הנך יפה עיניך יונים. הנך יפה עיניך ולפיכך הנך יפה רעיתי כלך. וכמ"ש כל כלה שעיניה יפות (כל גופה) אין צריכה בדיקה (ת"ע קכ"ה א' ד"ה דאתמר בה):

ברישא

שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד׃ (ב) שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן־הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם׃ (ג) כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ וּמִדְבָּרֵךְ

נאוה

בן זוג. בא"טב"ח כך אתה אין לך בן זוג ביופייך שאין לך חבר: עיניך יונים. פי' כמו שאצל היונים העינים שוים כך אצלך והן הנביאים כמ"ש צופה נתתיך וכמ"ש כי לנביא היום יקרא לפנים הרואה הם כיונים שאינם סותרים זה את זה וכולן שוין: מבעד לצמתך. פי' הוא השער שבסוף הראש והם הנביאים שלומדין אצל הת"ח שנקראים צמת לפי שהן מצומתים ודבוקים להקב"ה כמ"ש וכי אפשר לדבק בהקב"ה אלא כו': שערך. הוא השער הם כעדר העזים שהולכין מן הר גלעד זה אצל זה. והענין שערך הוא כינוי אל הנזירים שמגדלין השער ופורשין מן העולם הם כעדר העזים שהם בני הנביאים והת"ח שנלשו מהר גלעד שלמדו אצל אליהו שהיה מתושבי גלעד שהם היו מפורשין מן העולם ואמר. מאליהו לפי שבימיו היו הרבה נביאים כמ"ש במלכי'. ור"ל שערך מחוברין יחד שאין ביניהם קרחה כמו עדר העזים שהולכים מחוברים יחד, מהר גלעד ייחד הר זה יותר משאר הרים ע"ד שאה"כ ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה, והענין עיניך הם הנביאים שהם עיני ישראל מבעד לצמתך כמארז"ל משה קבל תורה מסיני ומסרה כו' לנביאים כו' וצמתך הם השערות של המצח והוא כינוי לת"ח שדורשים על כל קוץ וקוץ תילי תילין של הלכות: כעדר העזים שגלשו מהר גלעד. כי החבורה ראשונה היו יעקב ובניו וכן הוא עתה שיושבין חבורות ועוסקין בתורה: (ב) **שניך** אמר שניך קצובות במושבן שכל א' מלמטה מכוון כנגד אותו שלמעלה, כעדר הקצובות. שהרועה מונה אותם קצובות זוג זוג וגם הם לבנות כמו העדר שעלו מן הרחצה וגם שוים בגדולם אחת לאחת כמו העדר כשנולדים תאומים שוים בקומה, וגם הם שלמים שלא נפל שום שן מהם וזהו ושכלה אין בהם, וקאי על העדר שלא נשכלו וכך אתה שלימה בכל המעלות השניים, והענין שנייך הן העורכי מלחמה וכמש"ה כי הכית את כל אויבי לחי שיני כו' נמצא נקרא מי שרוצה לאבד את חבירו בלשון שן, וכן עורכי מלחמה קראן בכנוי זה שאוכלין את אויביהן כמ"ש שיניא דפרזלא והן קצובות במנין כעדר ואין בהם חטא, וזהו שעלו מן הרחצה: שכולם מתאימות פי' שכולם שוין בצדקותם ושכלה אין בהם. כמש"ה לא נפקד ממנו איש. כי למלחמה היו צריכים ד' דברים. א' שיהיו מיוחסין גדולים שיהא זכות אבותם מסייעתם כמ"ש חז"ל אם היה אביו יוצא למלחמה אין צריך לבדוק אחריו עוד מפני שמסתמא הוא מיוחס כנ"ל והב' שיהא נקי מחטא ואם חטאו ישובו והג' שיהיה בלא מום כמ"ש יד ביד וכו' וכתיב כי תצא למלחמה ואמרו מכאן שלמלחמה צריך שיהיו שלמין בלי מום והד' שיהיו יכולין לשמור את עצמן בשעה שיוצאים למלחמה אפילו מעבירה קלה שבקלות ואפילו מדיבור קל כמ"ש ונשמרת מכל דבר רע. וז"ש כעדר הקצובות כלומר שמיוחסין מאד קצובים מראש ועד סוף כולם גדולים בתורה ובמצות שעלו מן הרחצה. פי' שעלו מן עונותיהם ורחצו מהן כמ"ש רחצו הזכו וכו'. שכולם מתאימות. פי' שאין בהם מום ושכולה אין בהם שיכולין לשמור את עצמן בעת המלחמה שלא יכשלו שום א' מהן פתאום בדבר קל. (ג) **כחוט** השני שפתותיך. פי' שהכ"ג ביוה"כ מתחילה היה אומר אנא ה' חטא העם הזה והרי הוא כמקטרג עליהם

לקוטים ע"ד הנסתר

(ג) (**ברישא**) ז"ת. חוטמא וב' פנים בב' גוונין הן חג"ת [כי חוטמא הוא ת"ת. ותרין גוונין דאנפין דאינון

נָאוָה כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ׃ (ד) כְּמִגְדַּל דָּוִיד צַוָּארֵךְ בנוי

עליהם אך הענין שלריך להתוודות על החטא ומודה ועוזב ירוחם וכמ״ש הנני נשפט אתך על אמריך לא חטאתי וגאמר ומודה ועוזב ירוחם ולכן תולין בבהמ״ק לשון של זהורית להראות שאנחנו חטאנו אבל אתה תלבין אותו ותכפר לנו וכן הכ״ג אומר אנא חטא העם הזה אנא כפר נא כו׳ וז״ש כחוט השני שפתותיך. שתחלת הדיבור הוא כחוט השני ומקטרג ומדברך נאוה שהוא אינו אלא כדי להתודות ולומר אנא כפר נא וכחוט השני של לשון זהורית. ועוד כחוט השני הם הלוים שאומרים שירה על היין שהוא אדום. ומדברך נאוה. הם הכהנים המורים הוראה שהוא מדת החסד. וע״כ חשיב מקומות שבהם שימים ופעולה ברחם ועתה אומר כפלת הרמון רקתך. פי׳ רקת הוא העגול של פנים החלק בלא שער והם שאר העם וז״ש חז״ל אפילו ריקנין שבך מלאים מלות כרמון לפי שהרקת בלא שער ולהם דימה שאר העם הריקנין ואמר שהם כרמון. ואמר כפלח הרמון לפי שהם שני חלאי פנים והם נגד ימין ושמאל עשה ול״ת: מבעד לצמתך פי׳ שהם תחת הת״ח וסרין למשמעתם כל מה שאומרים להם הת״ח. למתק הם הת״ח:

(ד) **כמגדל** דוד צוארך כו׳. אומר צוארך שבו תלוי כל חיות הגוף בקנה וושט הוא כמגדל של מלך דוד, וגם אתה גבוה משכמך ולמעלה כמו המגדל שהוא בנוי לתלפיות

לקוטים ע״ד הנסתר

דאינון חיוור וסומק אינון הו״ג] וב׳ נוק׳ ופומא נהי״ס [כי תרין נוקבין דחוטמא תרי נביאי קשוט נו״ה. פומא ברתא דמלכא ת״ל. וכה לשון למודים דאיהו לדיק יסיד] וג״ר אינון הנסתרות בג׳ מוחין. ועל פומא ולשון הנ״ל אתמר כחוט השני שפתותיך זהו פומא. ומדברך הוא הלשון. נאוה באורייתא דהוא לשון למודים. דאיהו לדיק שהוא ספר תורה. פומא כללא דכלא. כמש״ל שהן ע״ס בתיקונין באנפין. ואמר דפומא כוללת כולן. דמלכות לעולם כוללת כולן. ומפ״ו. קול ודבור ו״ה. הבל ה׳. והפה הוא לורת יו״ד כשהיא סתימה והוא הוי״ה שלימה. והוא (כמו ביד) יו״ד קמ״ץ סתום בחכמה. ה׳ פתח בנפתח היד בה׳ אלבעאן. וכן פה. כשהיא סתימה היא יו״ד. וכשהיא נפתחת מיליאה שבל כלילא בה׳ מולאות. ומולידה קיל ודביר. ובאבא הוא סתום. וכשהיא באימא אז פטר רחם נפתחת. ובגין דא כחוט השני שפתותיך ומדברך נאוה. עתה מפרש ומדברך עם החוט כללא דשם. דחוט הוא בעגולא לורת יו״ד. (והבל וקול ודבור הרי כלל השם כנ״ל) (ת״ו מי״א תי׳ קמ״ד א׳):

היכלא שתיתאה הכא הוא רוחא דאקרי חוט השני. דכאן הוא ס״ד הפה כמ״ש בה״ב קכ״ג א׳ מאי פומא אלא דעת גניז בפומא דמלכא דאקרי תפארת פשיטותא דכל גוונין אתאחדין בי׳ כי׳. כדין איקרי פה ה׳. וכאן כל גוונין אתאחדן ברזא דד׳ חיות. וכאן סוד השני. ובהיכל אהבה סוד הארגמן כו׳ ובהיכל זכות סוד השם כו׳. ובהיכל עלם השמים תכלת כמ״ש שם. וז״ש בה״ב קל״ט ע״א וארגמן דא כנופיא דכלילא כל גוונין כחדא. תולעת שני. כתיב שנים דכתיב כי כל ביתה לבוש שנים אלא האי איהו גוון דאתקרי שני, דנטיל כל גוונין ביה. וכלא איהו חד שני. ושנים שנים כד כלהו כלילן ביה כחדא שני דנפיק מכרסייא עלאה. דשלטא על תכלת מסט׳ דימינא. ודא איהו אפוטרופסא דישראל דכתיב ביה מיכאל שרכם. תולעת דהיליה בפומיה כתולעת. דמתבר כלא ועקר כלא. והכל כאן. דכאן נטיל כל גוונין. וכאן פומא. וכאן הוא מיכאל דכליל כל החיות. ולכן אע״ג שהוא ימינא מ״מ היא שני בכל גוונין כו׳. דלבוש הוא בגוף לבד והוא באלו ב׳ היכלות זכות ואהבה שהן כל הגוף כו׳. ולכן לא אמר ג״כ שנים. כי ברחם אין לבוש כידוע. רק ביתה לבוש שנים בסיד ותתן טרף לביתה כו׳. (ואמר) רזא דכתיב כחוט השני שפתותיך. שכאן הוא סיד החוט. ברזא דכתיב את תקות חוט השני תקשרי בחלון. וכמ״ש שהיא בקשה סימנא דמשה אות אמת וא״ו בעלמא דדכורא. שהיא נגד היכל זה (היכלות בראשית היכל שתיתאה):

(ד) **כמגדל** דוד צוארך. כלל הצואר היא מלכות מגדל דוד כולל נו״ה בחרוזים. בנוי לתלפיות. הן נה״י. ת״ל לדיק שכל פנות שהאשה פונה הכל ללדיק. וכן כל תיקונין של ישראל ושכינתא. פיות דיליה תרין נביאי קשוט והוא הכל בצואר. דשכינתא ודאי איהי ירושלים. ונה״י כוללין בה. והוא לשון למודים שיולא מצואר והדבור. ומ״מ כל התכשיטין והחרוזים תולה הכל על הצואר, והיא כללא דכלהו. וז״ש אלף המגן תלוי עליו שהן נו״ה כמ״ש בפ׳ פקודי רמ״ט ר״ג. להוא אתר

דאקרי

בְּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו

לתלפיות והוא המגדלות שהמלך מעמידם לארבע רוחות העיר שהוא יושב בה וכללם בשם מגדול ובו תלוי אלף מגינים שכל החיל עומדים שם וזהו שלטי הגבורים. והענין קאי על סנהדרין שהיו בירושלים ובהם תלוי חיי ישראל כמבואר ג' שבמקדש סנהדרי גדול' וה' סנהדרי קטנה שבכל עיר וזה בנוי לתלפייה לד' רוחות העיר. אלף המגן תלוי. זה קאי על החרש והמסגר אלף ושלטי הגבורים. כנ"ל ס' גבורים סביב לה כנ"ל. [בהעתק אחר] כמגדל דוד צוארך. פי' כשעושין מבצר לעיר עושין מגדול בכל ד' זויות העיר וזהו עיקר החוזק כי שם כל המגינים וכל השלטונים כמו שמצינו שאם נתפשה העיר רצים לתוך המגדול כמ"ש ויתוץ את המגדול ואמר כמו המגדל שעשה דוד לציון שהוא חזק מאוד כן הוא צוארך שבו תלוי עיקר חיות הגוף בקנה ושט

והענין שעיקר החוזק לישראל הם הת"ח ואמר שהם המגדל דוד שהם ד' סנהדראות שהוא הסנהדרי גדולה שבלשכת הגזית וסנהדרי קטנה היושבים על פתח העזרה וסנהדרי קטנה שהיו בחיל וסנהדרין בכל עיר ועיר וזהו לתלפיו' שהן נגד ארבע זויות מכל הרוחות פונים אליה לראותם: אלף המגן. פי' שבכל דור היה לבהמ"ק החרש והמסגר אלף וכן היו צריכין להיות תמיד. כל שלטי הגבורים. הם הג' שורות של ת"ח שהיו יושבים תמיד לפני הסנהדראות, ובגמרא אמרו תלפיות תל שכל פיות פונים בו והיינו שהששה אותיות הם ששה קצוות והאדם הוא המרכז מן הששה קצוות אל"ף בי"ת גימ"ל דל"ת ה"י וא"ו ומ"ש האל"ף אחר הגימ"ל והדל"ת אחר הוא"ו היא בסוד שנולדת הנקודה למעלה ושגול נקודה למטה:

שני

לקוטים ע"ד הנסתר

דאקרי תא הרצים כו'. כל אינון מגינין די דהבא כו'. ורזא דא הרצים יבאו כו'. עש"ב וכמ"ש. ויהי מדי בא המלך בית ה' ישאום הרצים והשיבום אל תא הרצים. כל שלטי הגבורים אינון דאקרון גבירי כח כו'. (ת"ו מי"א תיקונים בד"ה תכשיטין ובד"ה חרוזין):

בהיכלא תליתאה אית דוכתא חדא והוא נקרא תא הרצים. (והוא) כחיזו דדהבא נגין. והוא זהב מופז. ותמן גנזין כמה חיילין ומשריין דלא סלקין לעילא. ובשעתא דכל הרוחין והנהורין והיות והאופנים כלהו סלקין ומתעטרין לעילא בהיכלות שלמעלה. והוא דוכתא תא הרצים עם כל מה שבתוכו כל המשריין אשר שם. הם אינן עולין כלל למעלה. וכשההיכלות וכל אשר בהם עולין למעלה הם נשארים במקומן. ואז כלהו נפקין מליין בדינא שמקום ההיכלות וכל אשר בהם נשאר פנוי. ואז יונקין לאשלמא דינא על האומות. והן שלשה מהיכלין שהן שרי האומות ומגיהין בהון קרבא. (והחיילין ומשריין הנ"ל) אקרון מארי תריסין. שהן בעלי מלחמות. והבעלי תריסין הנ"ל שליחן בעלמא מגו מארי דינין די בהיכלא רביעאה, בהאי דוכתא בתא הרצים הנ"ל. תליין בארבע סטרין שית מאה אלף רבוון מגינים דדהבא בכל סטר (פי') בכל צד כך (יש) מגינין דדהבא. והן החשמלין. והן מגינין על ישראל. ולכן הן במספר זה. וכן לתתא מינייהו שורין מקפן. ואינון שיתין. ר"ל וכן למטה מאותן המגינין יש שלטים מקיפין את החומות אשר בתא הרצים. והוא כמ"ש אלף המגן תלוי עליו. שהן המגינין כל שלטי הגבורים הן המקיפין שורין החומות. ונא' ששים גבורים סביב לה. וז"ש והן ששים. והן סביב לה. ולכן אמר כאן ש'רין מקפן. וזה אשר עשה שלמה המגינים זהב. ויתנם בית יער הלבנון. והוא מגדל הלבנון. שנקרא מגדל דוד. וז"ש כמגדל דוד צוארך כו' אלף המגן כו' כנ"ל. וכן עשה צנים זהב נגד בעלי תריסין הנ"ל. דצנה מתרגמינן תריסין. ובעובדא דלתתא אתער עיבדא דלעילא. וכן כל מה שכתוב בשלמה הכל נגד המרכבה (היכלות בראשית היכל ג' מ"ג א' מד"ה אית דוכתא עד ד"ה וכן לתתא):

באמציעתא דהיכלא דא (היכל ג') אית אתרא אחרא דקיימא לעילא. הוא תא הרצים שאמר בפ' בראשית כו' והוא למעלה למעלה. כמ"ש אלף המגן תלוי עליו כל כו'. ולפי שהוא למעלה למעלה באוירא סביב לחומה שורן מקפן אמר תלוי (היכלות פקודי היכל ג' רמ"ט ב' ד"ה והאי אתרי):

שני

עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים: (ה) שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תְּאוֹמֵי צְבִיָּה הָרֹעִים בַּשּׁוֹשַׁנִּים: (ו) עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם

(ה) **שני** שדיך. הם משה ואהרן שהיו מניקים לישראל כשדים וכן לדורות וקאי על המלך והכה"ג המלך בעה"ז והכה"ג בעוה"ב. כשני עפרים. שהיו רצין לפני ישראל כעפרים שהן צבאים קטנים: תאומי צביה. כמ"ש הוא משה ואהרן הוא אהרן ומשה מלמד שהיו שניהם שקולים: הרועים בשושנים. כלומר ברכות כמ"ש לא הרעותי את א'

מכם אלא בדברים רכים: (ו) **עד** שיפוח היום כו'. כלך יפה כו' אתי כו' עד שיפוח היום כו'. ע"כ צריכין אנו לילך ביום אל מקום אחר אף שלא היה כ"כ כפי רצונינו כמו אל הר המור ואל גבעת הלבונ' ולשם תבא גם אתה שאתה יפה ומום אין בך אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה על ההר והגבעה, מראש אמנה

ע"ד הנסתר לקוטים

(ה) (**שני** שדיך כשני עפרים תאומי צביה) תורה שבכתב מימינא דילי'. ומשמאלא דיליה תורה שבע"פ ובאן אתיהיבו בתרין לוחין דאתמר בהון שני שדיך כשני עפרים תאמי צביה. שב' הלוחות היו שוות תאמי צביה (ת"ו מי"א תיקונים סוף קמ"ד ע"א):

(**בהיכל** אהבה אית תרין רוחין. רוח מלהטא ורוח זהר) ואמר שם רוחא דא אתכליל ברוחא אחרא. ר"ל רוח מלהטא ברוח זהר. ואתחזון תרין כחדא כו'. ר"ל לא כמו בהיכלות קדמאין שבהן שני רוחין נכללין ואין נראין רק אחד כמו לבנה בספיר. אבל כאן נכללין בא' ונראין שנים. והן שני שדים כמש"י, כד אתפשט רוחא ברוחא אתחזון בחביבותא כלילן מכלהו תתאי. דא הוא רזא דכתיב שני שדיך כשני עפרים תאומי צביה הרועים בשושנים. ר"ל שני שדיך הן הב' נהורין דנפקין מחיותא קדמאה כמ"ש בפ' פקודי כשני עפרים הן ב' רוחין האלו שהן תאומים. וזהו תאומי צבי' כנ"ל. ואמר הרועים בשושנים שהן רועים ומפרנסים להיכל זכות כמש"ש. אלין אקרו שדי. ואל דלתתא מתחברין כו' והאי אל נטיל מאתר דא כו'. ושם הן סוגה בשושנים. ובהן זן את העולם כנ"ל. דשמאלא נטיל מימינא וזן את העולם. והשושנים כלילן בהו"ג כנ"ל לכן הן מקבלין מאלו ב' רוחין. וזהו הרועים בשושנים רועה את העולם (היכלות בראשית היכל ה' מ"ד ב' בד"ה כד אתפשט):

ברזא דהיכלא דא (היכל אהבה) כתיב שני שדיך כשני עפרים וגו'. בגין דבהיכלא דא הוית רוחא דקאמרן והוא חיותא אפיק תרין נהורין. ר"ל ההיא חיותא (הנק') זהר הנ"ל. אפיק בכח ההוא רוחא. דהכל כליל ברוחא אפיק ד' סמכין שהם שתים לכד אופן בתוך האופן. וז"ש (שהן) כלילין דא בדא. ומתקשרין דא בדא. והן שני עפרים. והיכל הזה הוא מקום השדים. כמ"ש בפ"ב ולקמן. ושם החלב דיניק לכלא כו'. (והתרין נהורין) אקרון אל שדי. אלין אקרין שדי. ואל דלתתא מתחברן דא בדא. ואעיל דא בדא. ואקרי אל שדי בגין דנפק מכללא דאלין שדים. ר"ל ההוא רוחא דלתתא של היכל זכות מתקשר כאן והוא נקרא אל ולכן זה ההיכל נקרא אל שדי. כמ"ש אני אל שדי פרה ורבה שמכאן סוד פו"ר כו'. וגם רוח זכית נק' אל שדי דנפיק מכללא דאלין שדים. יצחק מאברהם. והאי אל דאיהו מסטרא דימינא נטיל מאתר דא כל אינון רחמין דקיימי לאתזנא ההוא היכלא דלתתא דאיהו זכותא. ר"ל כי מהיכל זה ניזון היכל זכות. ואמר על שמא דהאי רוחא דביה. ר"ל שנקרא אל ויונק משדי שלכן נקרא אל שדי. וכ"ז קאי אלמעלה. שלמה נקרא היכל זכות אל שדי כו' האי שדי יניק לכל אינון תתאין ולכל אינון היכלין כו'. ר"ל לכל הרוחין תתאין שבהיכלות והנהורין וכל אשר שם כו'. ועל דא אקרי שדי בגין דמספקא מזונא לכלהו תתאי. כמה דאיהו מקבלא מסטרא דימינא. ר"ל שלכן נקרא שדי. שדי באלקותו כמ"ש ז"ל והוא כאן שמספיק לכל וכמ"ש אני אל שדי אני הוא שאמרתי לעולמי די. וזהו לשון שדי. והשין כפתח לפי שנשתנה. לשם כידוע. ואמר כמה דמקבלא כו'. ר"ל כמו שמקבל מס"ט דימינא שמספיק לכל כן גם הוא משפיע לכל. כי כל מי שניזון בחסד אז הוא די והותר. כמ"ש אם לא אפתח לכם ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די. וכמ"ש עד שיבלו כו'. וכ"ז הוא מפרש הפסוק שני שדיך. שכאן הוא השדים. שלכן נק' המניקין שדים שמספיקין לתינוק שא"ל דבר אחר. והן שנים כנ"ל. וז"ש כשני עפרים כו'. ונדמה לצבי על קלותו כמ"ש מה הצבי קל כו' כמ"ש בתז"ח על קל וחומר. קולא מסטרא דימינא כו' כי כל הניתן מימין הוא קל (היכלות פקודי רנ"ג א'):

(ו) **מור** דא קב"ה דאתמר בי' אלך לי אל הר המור. דמיר דכורא כו' כמ"ש מדלג על ההרים מקפץ כו'

הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים אֵלֶךְ לִי אֶל־הַר הַמּוֹר וְאֶל־גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה׃ (ז) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ׃ (ח) אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי | מֵרֹאשׁ אֲמָנָה מֵרֹאשׁ שְׂנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְּעֹנוֹת אֲרָיוֹת מֵהַרְרֵי נְמֵרִים׃ (ט) לִבַּבְתִּנִי אֲחֹתִי כַלָּה לִבַּבְתִּנִי בְּאַחַד באחת ק' מֵעֵינַיִךְ בְּאַחַד עֲנָק מִצַּוְּרֹנָיִךְ׃

מה

אמנה פי' אף שאוליך אותך בתוך הלבנון מטוב אמנה תלך אחרי. מראש שניר וחרמון הם שני הרים גדולים, והענין עד שיפוח היום שבא חום היום שהוא קשה והוא בשעת פטירת משה ואהרן ונסו הצללים ונסתלקו ענני כבוד כי אם היה משה בעצמו בנה בהמ"ק לא היה נחרב רק היה עומד לעד כי היה מוריד להם בהמ"ק של מעלה וזה היה כל תשוקתו לבא אל א"י לב"א אלך לי אל הר המור כו' פי' אעפ"כ אלך אל הר המור היא ירושלי' ואל גבעת הלבונה הוא בהמ"ק ואהיה שם עד ביאמוד משה כי מה שהיה הוא שיהיה ואז יהיה עיקר הגאולה. וקרא ירושלים בלשון זכר שכל א"י מקבלת השפע עבורה ובהמ"ק קרא בלשון נקיבה שהיא מקבלת מבהמ"ק ש"מ כידוע:

(ז) **כולך** יפה רעיתי כו'. פי' עד כאן היה מדבר בדור המדבר ועכשיו הוא מדבר בדור יהושע ואמר כולך יפה במ"ע ומום אין בך במל"ת ור"ל מ"מ בעבורך לא אמנע מליליך אף אל בהמ"ק זה שאינו לקיום:

(ח) **אתי** מלבנון כלה. פי' לבנון הוא מצרים ששם הצריף הקב"ה אותם והלבין את עונותיהם ופירש מתחילת ירידת לבנון הלכתי עמך כמ"ש אנכי ארד עמך מצרים וירדו עמו כל המרכבות שלמעלה: אתי מלבנון תבואי. פי' כשעלית אתי תבואי שעליתי גם אני עמך כמ"ש ואנכי אעלך גם עלה. ואמר עכשיו כלה ולא קודם לכן כי ע"כ היה מדבר מה שבח"ל וכל הדר בח"ל דומה כמי שאין לו אלוה אבל עכשיו מדבר בהדור שבאו לא"י לכך אמר כלה: תשורי מראש אמנה. פי' לפיקן עלי מראש הר אמנה שהוא הר ההר שבמערבית לפונית של א"י. והענין שלפית עלי על ים סוף שזה היה תחלת אמונה שאז כתיב ויאמינו בה' ובמשה עבדו גם תשורי הוא לשון שירה ששרו אז: מראש שניר וחרמון. הם הר סיני והר חורב כי בהר סיני קבלו התורה ובהר חורב היה המשכן כמו שכתוב בפרשה אלה דברים ובתורה כתיב כי על אודות עלך והמשכן היה מכפר עונותיהם של ישראל כמ"ש אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו וחרמון הוא הר הטל כמ"ש כטל חרמון שיורד על הררי ציון כו'. ושניר הוא הר השלג כתרגומו טורא תלגא: ממעונות אריות הם עשו וישמעאל שהיו יושבים על דרך ישראל: מהררי נמרים. הם סיחון ועוג שנמר הוא עז ואינו כ"כ גבור ואריה גבור בעלם כך ארץ סיחון ועוג חליו בקדושה וחליו בחול היינו חליה בא"י וחליה בחו"ל הכל הלכתי אני עמך מראש אמנה שים לך עלי:

(ט) **לבבתני** אחותי כלה. פי' את לבבתה אותי באחת מעיניך אפילו כשהשקפת עלי באחת מעיניך ואף כשאתה מקושטת באחת ענק מצורניך. ור"ל כי בתורה צריך שני דברים קבלה ומעשה ותיכף כשקבלו התורה בהר גריזים ובהר עיבל בזה נקבעה אהבתך בלבי וכן כשהלכת בירדן כתיב וימהר העם ויעבורו ומחמת זה נקבע אהבתך בלבי. ובאחת ענק מצורניך. ר"ל כשעשית מ"ע אחת כמ"ש וימל יהושע נקבעה אהבתך עוד בלבי. ואמר

לקוטים ע"ד הנסתר

כו'. וכבר כ' החילוק בין הרים לגבעות שהן זכרים ונקבות (ת"ו מי"א תיקונים סוף קמ"ד ע"א):

ואיכון

(י) מַה־יָּפוּ דֹדַיִךְ אֲחֹתִי כַלָּה מַה־טֹּבוּ דֹדַיִךְ מִיַּיִן וְרֵיחַ שְׁמָנַיִךְ מִכָּל־בְּשָׂמִים׃ (יא) נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ וְרֵיחַ שַׂלְמֹתַיִךְ כְּרֵיחַ לְבָנוֹן׃ (יב) גַּן ׀ נָעוּל אֲחֹתִי כַלָּה

גל

ואמר ענק לפי שתמונתו ואיכותו רומז על קיום המעשה כמש"ל שמלות הם כענקים לגרגרותיך. שלובשים אותו בצואר וז"ש מצורניך:

(י) **מה** יפו דודיך וגו'. פי' על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח וזהו מה יפה דודיך הוא נגד גמ"ח שעושה אדם עם חבירו שהוא יפה. מה טובו דודיך. הוא נגד התורה כי אין טוב אלא תורה. וריח שמניך. הוא נגד עבודה שבכל הכלים והכהנים נמשחו בשמן והמלות נקראו ריח כנ"ל וזהו מכל בשמים:

(יא) **נופת** תטופנה. פי' כי בתורה יש פרד"ס וז"ש נופת תטופנה שפתותיך הוא סודות התורה שהם מתוקים כנופת. דבש וחלב. הם רמזו דרוש כי רמז הוא מתוק מדבש ודרוש הוא שמן מאוד שמרחיב ומאוור ההלכה לכן נקרא חלב: וריח שלמותיך. הוא פשטי התורה שהוא לבוש התורה. ע"א. כי כמו שיש לאדם לבוש וגוף ונפש שבתוך הגוף כן בתורה יש לבוש והן כלל התורה ויש עוד הלכות והן גופי תורה ויש עוד דרש והן האגדות שהן כמו נפש התורה וזהו פשט רמז דרוש. וסוד הוא בכ"א מהם מפר"ד וזהו נופת ר"ל שמתוק כמו הנופת מה שתטופנה שפתותיך וזה קאי על הלכות שאומרים בפה. דבש וחלב זהו הדרוש תחת לשונך שראוי לכסות ולהצניע' תחת הלשון. וריח שלמותיך הם הלבוש כריח לבנון:

(יב) **גן** נעול אחותי כלה כו'. פי' כי בתורה שבכתב הוא תנ"ך וז"ש גן נעול הוא תורה שבהן ג"ן סדרים והוא נעול מאד וגל נצול הוא נביאים שהוא מעין הנובע וז"ש

לקוטים ע"ד הנסתר

יב) **ואינון** דו' פרצופים. ר"ל תורה שבכתב ושבע"פ זו"נ. איהו ג"ן סדרים. דגלגים וילך חד סדרא הוא רק שמחלקין בשביל ב"ג ר"ה. דאתמר בה גן נעול אחותי כלה. דכולן כליל בשכינה. תורה שבע"פ כמש"ל דאיהי שכינתא כו'. גן כלילה מתלת והמשין כו'. גן נעול מסטרא דמ"ם סתומה. ו' איהו נעול בשית יומי דשבוע. הה"ד יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח. כמש"ל בתיקון ה' דבקדמיתא איהי מ"ם סתימא וכד אתפשט קו דאיהו ו' כו' ע"ש דוא"ו סגיר לה. בשית יומי דשבוע. כנגד הוא"ו (תיקון י"ט ל"ז ב' בהג"ה):

וז"ל בריש תיקון ה' האי נקודה נפיק מינה קו. והוא עד"א דנפיק מחכמה והוא ו'. והוא באדם הוט השדרה דנפיק ממוח. דסתום האי מחשבה. ר"ל בתחלה קודם שנתפשט מן הבינה. והיה (ו' עד"א) בתוכה בסוד העיבור. כגוונא דא ם. ב' עם ו'. בקדמותא איהי מ"ם סתומה. וכד אתפשט קו דאיהו ו' מן המדה. איהי אתפתחת ואתעבידת ב. דאיהי קיימא לגאלה. והוא ע"י עד"א מקלא הסמים. משא"כ בהיותו בתוכה כמ"ש בזוהר אקי"ק אשר אקי"ק דזמין כו'. עכ"ל:

שכינתא תתאה אתקריאת ג"ן כלילא מתלת והמשין סדרין דאורייתא. ועלה אתמר גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. גל נעול הוא נקודה דידה (בסוד י' עגול כגל) אית ברית הכמת שלמה והוא מעין חתום כל ימי השבוע (תי"ט ל"ה א'):

בראשית ב' ראשית נקודה בהיכלי'. עליה אתמר גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. גן איהו אורייתא דבכתב דאיהו גן סדרים דאורייתא. גל איהו אורייתא דבע"פ. ותרווייהו ב' מבראשית. שב' הוא אהי"ה אדנ"י היכלין (לי"ה) [לי"ו] והן תורה שבכתב ובע"פ. והוא אלקים וכן גן גל גי' ב' שמות הנ"ל ואלקים. והוא ב' דבראשית כמ"ש בתי' כ"ד. מעין חתום דא ראשית נקודה בהיכלי'. ובמאי איהו חתום באת ו'. ואתעבידת ב' עם חתימו דו' ם. ופירושו דקרא. גל גן נעול אחותי כלה והוא ב'. ובתוכו מעין נקודה ראשית. חתום בוא"ו והוא ו' אותיות דבראשית והתימת הוא"ו הוא דעת דסתים בגוה קודם דאתפשט כמ"ש בריש תי' ה' (תכ"ט ע"ה ב'):

בראשית

גַּל | נָעוּל מַעְיָן חָתוּם׃ (יג) שְׁלָחַיִךְ פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים עִם פְּרִי מְגָדִים כְּפָרִים עִם־נְרָדִים׃ (יד) נֵרְדְּ | וְכַרְכֹּם קָנֶה וְקִנָּמוֹן עִם כָּל־עֲצֵי לְבוֹנָה מֹר וַאֲהָלוֹת עִם כָּל־רָאשֵׁי בְשָׂמִים

ומ"ש גולות עילית וגולות תחתית שהוא נביאים ראשונים ונביאים אחרונים מעין חתום הוא כתובים כמשאחז"ל ביקש לגלות תרגום של כתובים יצתה בת קול ואמרה דייך מפני שיש בו קץ משיח ובהקץ כתוב ואתה חתום הדברים. והכונה גן נעול קאי על הסוד ר"ל כאילו אמר שיש גן והוא נעול ובתוכו גל והוא נהר עובר בגן והוא קצת רחוק יותר לבא אליו שהוא חותם בתוך חותם ואפילו כשיראה הגן לא יראה המעיין שהוא חתום מעיני כל חי ר"ל מקום התחלת נביעתו מן המקור כן הוא הסוד של ג' אלו פר"ד:

(יג) **שלחיך** פרדס רימונים. פי' שלחיך שרותיך והוא תורה שבע"פ. פרדס רימונים הוא המשנה כמו הפרדס שאין שם דברים בלתי נצרכים שכל עשב ועשב הוא לצורך כן המשנה כל דבור הוא דין בפ"ע. עם פרי מגדים הוא פירות שמכים והוא נגד גמרא שהוא שמן מאד שמרחיב ההלכה ובקלא וטריא בה עד שיעמוד הדין על בוריה. כפרים הם הלכות שבגמרא. ונרדים הם האגדות שהם כמו הבשמים. נרד וכרכום הם תקופות וגימטריאו' קנה וקנמון הם שיחת שדים ועופות ומ"ה ושיחת דקלים ומשלי שועלים ומשלי כובסין עם כל עצי לבונה הם דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים. מר ואהלות הם מע"ב ומעשה מרכבה. עם כל ראשי בשמים. פי' סודות הנגין והנקודות והטעמים של אותיות שהם הראשים. ע"א. שלחיך אפילו בית השלחין שלך הם טובים מאד והן פרדס והוא גן שבו רימונים. וחשב כאן י"ג דברים ומעין גנים ובאר מים חיים ונוזלים מן לבנון חשובים כא' ויש כאן י"ג שהם ע"ו. והנמשל הוא י"ג מדות שהם בית השלחין של ישראל והן י"ג א) אל ב) רחום פי' שמרחם בצרה ג) וחנון פי' שעושה מחמת חן אפילו שאינו

לקוטים ע"ד הנסתר

בראשית כלא היא נקודה חדא. שכל תיבת בראשית רומז על ההיא נקודה. ראשית על הנקודה עצמה. וב' על הלל דילה. ו' אותיות של בראשית הוא ו' כמש"ו. ו' איהו בעלה ביה איהו נטירא וסתימא בגלותא. הה"ד יהיה סגור ששת ימי המעשה. כגוונא דא ם סתימא. כשהדעת סתום הוא נקרא מ"ם סתימא. משא"כ כשמתפשט שנק' ב' פתיחא כמ"ש בת"ה והוא בעת הזיווג. וכ"ה ביסודה. בחול היא בתולה ובשבת נפתחת. והכל אחד כשזה נפתח זה נפתח. ודעת ויסוד הוא א'. וידע אדם כו' ועליה אתמר וביום השבת יפתח. אבל ביומין דחול גן נעול אחותי כלה סתימא באות ו'. בששת [ימים] שהוא הנהגת ו"ק והיא נכללת בו היא הסתימא בוא"ו. אבל בשבת הנהגתה. ואז הוא"ו נכלל בה ועייל הוא בגוה. וכמ"ש בז"ה ש"ה נ"ה ב' כו'. וענין הסתימה בחול שמאיר לה מבחוץ דרך דופן היסוד. וכ"ה בה ג"כ ההארה מבחוץ כדרך הנתינה. אבל בשבת בזיווגא דעייל בגווה ומכניס השפע דרך פי היסוד דרך אות ברית. וז"ש עטרה על ברית כו'. והיא פתיחה שאין פחד בשבת. שמאיר עלמא דאירו סכת שלום. וכ"ה בזמן בהמ"ק אפי' בחול. וז"ש בגלותא. ומ"מ אינה פתוחה לגמרי עד ביאת המשיח שתתמלא אור הלבנה. ולכן נאמר יהי' סגור ששת ימי המעשה. וביום הז' יפתח (ת"ל ע"ו ע"א):

בראשית ברא אלקים ב נקודה בהיכליה. נקודה חכמת עלמה. בהיכליה בינה דילה: עלה אתמר גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. אמר עלה אתמר על ההיכל שהוא הבי"ת. והבי"ת הוא ב' שמות אקי"ק אדנ"י. ב' היכלין דכלילן בחד כנוי אלקי"ם כמש"ל רים תכ"ב. והן ג"ן ג"ל והן פנים דאקי"ק. והקודמים דאדנ"י. לבד האלף שלא נתחלף בשניהם. דהוא (מקודם) [מקורם] (והשמות הם חילוף דאקי"ק בפנים לבד האלף שהוא המקור כזה אוכו'. גי' ג"ל. חילוף אדנ"י בקודמים לבד האלף הוא שם אגמ"ט גי' ג"ן). והם גי' לעולם חושבן אלקים. והיא ב' דבראשית ב' השמות. ועמש"ל תכ"ט. מאי מעין חתים דא נקודה. מאי ניהו נעול דילה דא ו' דסתים להיכלא. הוא בעלה דסתים לה ונטיר לה. וע"ל תכ"ט ותל"ו ומש"ם ושם. ולמעלה רים ת"ה וסתימה הוא בדעת קו המדה דסתים להיכלה בינה דילה עד דאתפשט כו' כמ"ש (רים תי' א' מי"א תיקונים):

שאינו לריך כ"כ ד) ה) ארך אפים נחשב' לב' לרשעים ולצדיקים ו) ורב חסד ז) ואמת ח) נוצר חסד פי' זכות אבות ט) לאלפים פי' שזוכר זכות כל דור לאלפים י) נושא עון יא) ופשע יב) וחטאה יג) ונקה. והנה ה' ה' משלימים לט"ו שראשון קודם שיחטא והאחרון אחר שיחטא וז"ש קדמאה' לא שלים בתרא' שלים ר"ל שקודם החטא אין רחמים כלל כמו אחר שיחטא וקא' על י"ב שבטים ועם יעקב הוא י"ג וכלל האבות אברהם וילחק הם ט"ו. וכן במשכן זהב וכסף ונחושת וכו' י"ב דברים והנה אבני שוהם ואבני מילואים ושמן היה צורך המשכן ומשלימים לט"ו :

בְּשָׂמִים׃ (טו) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנֹזְלִים מִן־לְבָנוֹן׃ (טז) עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי גַנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מְגָדָיו׃

באתי

(טו) **מעין** גנים. נגד חכמה : באר מים חיים. נגד בינה : ונוזלים מן לבנון. נגד דעת :

(טז) **עורי** צפון ובואי תימן. כמ"ש האומר ללפון תני ולתימן אל תכלאי כי בלפון שם כל הטובות כמ"ש מה רב טובך אשר לפנת כו' וכמ"ש אתה גבור כו' שהוא מדה"ד סימך נופלים וכו' אבל לתימן שהוא מדת חסד א"ל לבקש ליתן רק אל תכלאי פי' שלא יפסיק חסדו ולכן נאמר כאן עורי לפון לפי שלפון לריך התעוררות אבל לתימן א"ל לומר עורי אלא ובואי. והענין שהם ד' דברים כאן עורי צפון הוא נגד לוים ובואי תימן הוא נגד כהנים שהוא חסד הפיחי גני פי' תנשבו את האילנות שבגן היינו נגד ישראל שהיו עוסקים כל השבוע בתפלה וברוח פיהם מבקשין שיתקבל הקרבן ברצוא וז"ש הפיחי גני ברוח פיהם: יזלו בשמיו הם הכלי שיר שהיו נשמעין מרחוק כמו הבשמים שריחם הולך למרחוק וזהו אומרו עורי רוח הלפון

לקוטים ע"ד הנסתר

(טו) **רזא** דמלה מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. מעין דא חכמה. כתר איהו אמון מופלא. ור"ל אמון מופלא שהוא אומן דעלמא. שכ' ואהיה אצלו אמון. בעא לנטעא אילנין בגנתא איהי בינה גן העליון וכמש"ו. אמר אפיק מעין ולבתר אטע גן ואתרבי אילנא. ובגין דא מעין גנים. בקדמיתא אדכר מעין ולבתר גנים. ודא ג"ן סדרים דאורייתא. וכמה דאית גן לתתא ר"ל מלכות דנק' גן. כ"ה בינה ג"כ גן מאילנין דגנתא הוא ת"ת. וז"ש ודא גן סדרים דאורייתא ר"ל בבינה דהוא ימא דאורייתא. ומ"ש וכמה דאית ג"ן לתתא הכי אית ג"ן לעילא. ר"ל של"ת שגן הוא במלכות. וקא' וכמה כו'. וזהו גנים שמעין הוא לשני גנים. והאי מעין איהו במוחא. עתה מפרש בגופא דב"נ דקאמר למעלה כנשמתא בגופא (ואמר מעין הוא במוחא) אילנא גופא. וגן איהו לבא דבה נטיעא גופא. והמעין יוצא ממוחא ללבא כמ"ש בר"מ פ' פנחס רל"ה ב' באריכה. ענפין דילי' דרועין ורגלין. וכן ישראל דאינון ענפין דאילנא שהן מס"ט דחו"ג עשב השדה. ומס"ט דנו"ה שיח השדה. כנ"ל תנ"א. ונוזלים מן לבנון דא לבנה. ר"ל כמו שחכמה עילאה הוא מעין לגן עלאה. כן חכמה דידה דהיא שיהרא נקודה מלגאו בת מלך פנימה כידוע. וכמ"ש בר"מ פ' פנחס רמ"ה ב' נקודה דנגיד עלה מלגאו היא חכמה כו' והיא נקודה כו' ואמאי אתקריאת לבנה ע"ש לבון ההלכה דאיהי מלגאו כל כבודה בת מלך פנימה כו' סיהרא דעץ החיים היא נקודה דלגאו מינה איהי כמבועא דל"ל פסק דכתיב וכמוצא מים אשר לא כו'. והיא בת מלך דלעיל סתי"ה כו'. (והלבנה) איהי דלת דלה בגלותא. ר"ל דנקראת דלת אות ד' ע"ש שהיא דלה. והוא ג"כ דלה דלה לגו, ההוא ר"מ דלה לגו מינה. וז"ש ועלה אתמר יזל מים מדליו והוא סיהרא דעץ החיים אשר לא יכזבו כו'. כנ"ל. ואמר דאיהי דלת כו' לפרש מ"ש ונוזלים. וכמ"ש יזל כו'. וזהו החילוק בין מעין לכאן. דכאן לפי שהיא מלבנה דאיהי (דלת) פו'. רק נוזלים אבל מ"מ היא כגוונא דהכמה עלאה שהן תעלומות הכמה. ואמר בפ' בראשית ז' ב'. ר"ה פתח כו' ב' תרין אינין דמתחבראן כחדא. ואינון תרין נקודין. חד גניזא וטמירא וחד באתגליא. ובגין דל"ל פרודא אקרון ראשית חד ולא תרין. מאן דנטיל האי נטיל האי וכולא חד כו'. וזה דשקיל קרא לתרווייהו כחדא מעין ונוזלים. וז"ש (מקוואות פ"ה) הזוחלים שהן הנוזלים. כמעין (תנ"ב ג' ע"א) :

הצפון ובואי רוח הדרום להפיח לגני שיזלו בשמיו לחוץ ויריח דודי ויבא לגני ויאכל פרי מגדיו. וקאי על בהמ"ק שהיו הכהנים בדרום והלוים בצפון והם היו כמו הריח לישראל לעוררם ואז יבא דודי לגנו וזהו שריית השכינה. ע"א יבא דודי לגנו כמדרש ויאכל מאן דהוא כו' ע"ש ופי' כמ"ש ותפול אש מן השמים ותאכל את העולה וכבוד ה' מלא את המשכן דהיינו כמו האדם שהמאכל שאוכל נוטל האש תחילה מה שראוי לו ואח"כ נותן לכ"א מהיסודות כפי הראוי להם כן הוא כביכול וז"ש ותפול אש כו' ותאכל וז"ש את קרבני לחמי לאשי. וכבוד ה' מלא פי' ואח"כ היה כבוד ה' כו' וז"ש כאן יבא דודי לגנו הוא מ"ש וכבוד ה' מלא כו'. ויאכל כו'. פי' כמ"ש ותפול אש ותאכל. וז"ש במדרש ויאכל מן דהוא פי' דלא קאי על יבא דודי אלא ויאכל מן דהוא היינו האש:

ה (א) **באתי** לגני וגו'. פי' שהשיב הקב"ה באתי לגני כמ"ש וכבוד ה' מלא וכו':

ה (א) בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כַלָּה אָרִיתִי מוֹרִי עִם־בְּשָׂמִי אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם־דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי

ייני

אריתי מורי עם בשמי הוא הקטורת ששם היה המור. שבתורה לא כתיב רק נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה זכה והיינו צרי היא הנטף וצפורן היא שחלת וחלבנה ולבונה אבל רז"ל הוסיפו עד י"א והן מור וקציעה וכו' ומה שהוסיפו מה שלא הוזכר בתורה היינו משום דכתיב בשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים שהקשו המפרשים הא אמר קטורת הסמים ולמאי קאמר בשמים ודחקו לפרש. והנראה דסמים אינם בשמים והסמים היא עצם הסם שזהו דבר גופא המתוקן אבל בשמים הוא דבר שניתקן לריח ולתבל ואלו הד' המפורשים בתורה הן סמים ולא בשמים והז' שהוסיפו נקראו

לקוטים ע"ד הנסתר

(א) **תפלת** ערבית רשות ויעקב תיקן שהוא מארי דביתא. וז"ש באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי כו' שהוא סוד התפלות. כמ"ש בר"מ פ' ויקרא דף ג' ע"ב. ואח"כ אכלו רעים כו'. אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי כו'. (כל זה הכל לראי' שקאי על תפלת ערבית) בראשי נמלא טל כו' טלא דבדולחא להשפיע לחקל תפוחין קדישין כמ"ש באד"ר דף קכ"ה ע"ב ע"ש. והוא תפלת הערבית. וכן הקרא בקרבנות כמ"ש בפ' ויקרא והכל א'. ואמר שם ברע"מ שהן ה"י ברכות שהן ו' דרגין מורי בשמי יערי ודבשי ייני וחלבי. שהן ג"ר וג"א. אכלו רעים שתו ושכרו דודים הן י"ב ברכאן כי"ב שבטין [וז"ל רע"מ שם עם ביאור רבינו. באתי לגני אחותי כלה. איהי מלכות אדני אריתי מורי דא חסד דרגא דאברהם דאתמר עליה אלך לי אל הר המור (ור"ל הר) המוריה. עם בשמי דא נצח דרגא דאהרן. דכתיב בי' ואתה קח לך בשמים ראש. כמ"ש אהרן ראש לכל המשחים. ואינון דרועא ימינא בירכא ימינא כו' ואינון תרין ברכן לקבליה חד מגן אברהם ותניינא עבודה דהוא רצה. שעבודה היא דוקא באהרן. אכלתי יערי דא גבורה פחד יצחק. (כי) יע"ר גי' פ"ר גבורות מנצפ"ך. עם דבשי הוד. דרגא דדוד. דשופר הוא בשמאל כידוע קרן היובל. והוא שם אלהים במילואו (גי' ש') ופשוטו (גי' פ"ו) וריבועו (גי' ר') וכשתקח ממנו פ"ר הנ"ל נשאר ש"ו גימ' דב"ש. וכן אתה גביר עם מודים ה'ד. והיינו דרועא שמאלא עם ירכא שמאלא. שתיתי ייני עם חלבי גוף וברית. כמ"ש שלא לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו. ור"ל ישראל סבא ת"ת. ע' ענפין בסוד ע' נפש דיעקב. והוא יינא דמנטרא דגדלות דאימא. אבל יוסף יסוד בסוד נער וכן שלמה. והוא בסוד חלב. לפי שבגדלות נשאר יסוד יתום מאמו. ונשאר ביניקה. וכן אתה קדוש עם שים שלום יסוד. לבתר אכלו רעים שתו ושכרו דודים י"ב שבטי בי"ב ברכן. תוספת ברכת המינים מאן אכיל לה. הה"ד דאתמר ביה באתי לגני אחותי כלה. ר"ל מל'. שהם סביב רשעים כו' רגלי' כו' עכ"ל שם] וענין אכלו ושתו כי הי"ב שבטין הן י"ב גבולין של עד"א. וכן י"ב של הדעת דמתפשטין מבינה. והן י"ק דטפת החסדים וי"ק דטפת הגבורות וזהו אכלו ושתו (היכלות בראשית סוף היכל ג' מ"ג ב'):

באתי לגני אחותי כלה. מלכות אדני. דקדק למה פירש כאן יותר מבכ"מ לומר איהו מלכות אדני ויען אליהו ויאמר. הנה יש ג' מדרגות. כ"ן. היכ"ל. פ"ז והדר פ"ז הוא פנימי שבכולם. כו'

נקראו בשמים ונרמזו במלת ובשמים לשמן המשחה היינו שתעשה מן הבשמים שמן המשחה ואותן הבשמים תתן לקטורת הסמים לכן נקראו ע"ש הסמים שהם העיקר לפי שהסמים הוא עיקר לפי שהן היו כל מין ע' מנה שהם ר"פ מנה והז' שהוסיפו לא היו אלא פ"ח מנה אבל כאן אמר אריתי מורי כלומר הרחתי אותם הבשמים שבקטורת לכך אמר מור שהוא הראש של כל בשמים עם בשמי שהוא שאר הבשמים: באתי לגני וכו'. אומר הנה אני אריתי מורי וכו' כי באדם אכילה ושתיה וריח וכולם בראש לכן הם ר"ת רא"ש כי ג' אלו נשארים באדם מהחושים שבראש וכנ"ל וזהו אריתי מורי זה הריח אכלתי יערי זה האכילה שתיתי ייני זה שתיה. ועתה אני מלוה אכלו רעים שתו ושכרו דודים על שמחתי. והענין קאי על כלל הקרבנות שיש עולה שכולה כליל וזהו אכילה וכן שלמים ושאר קרבנות שקרבים על המזבח אבל בחטאת נאמר קליעות כל בגדותיך פי' כשבגדה והבאת חטאת אין לי הנאה כ"א מריח התשובה וזהו אריתי מורי עם בשמי. אכלתי יערי עם דבשי פי' יערי הוא שעושין ממנו לוקע"ר והוא נגד עולות שכולה כליל אבל הדבש הוא נגד שלמים שבורר החלב. שתיתי ייני הוא הנסכים עם חלבי המנחות כי כל דבר שמן נקרא חלב כמ"ש חלב חטים וכיוצא והוא שמן המנחות. אכלו רעים פי' אחר שהקריבו הכהנים אזי אכלו רעים הם הכהנים שאכלו בשר הקרבן. שתו ושכרו דודים הם הלוים שאמרו שירה על היין. ואמר אצל הלוים שתו ושכרו ב' דברים ואצל הכהנים לא אמר רק אכלו כמ"ש כהניך ילבשו ישועה וחסידך ישמחו בטוב שמחה וטוב הם ב' דברים כמ"ש לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך. ועפ"י הזוהר יש לפרש מורי עם בשמי הם עולות ומנחות. יערי עם דבשי הם חטאות ואשמות. ייני עם חלבי הם שלמים ותודה והם א"ו דברים ואח"כ אכלו וכו' ושכרו כו' הרי ח"י וכנגדן ח"י ברכות וזה היה בזמן בהמ"ק:

יֵינִי עִם־חֲלָבִי אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים׃ (ב) אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל ׀ דּוֹדִי דוֹפֵק פִּתְחִי־לִי

(ב) **אני** ישנה וגו'. פי' אח"כ גלו לבבל אמרה אני ישנה בגלות ולבי ער כלומר הת"ח שהיו ביניהם המה היו ער כגון דניאל וחביריו. קול דודי דופק כו'. פי' ע"י נביאים שביניהם פתחי לי שובה אלי ופתחי לבך אפילו כחודה של מחט ואני

לקוטים ע"ד הנסתר

כו'. והנה אדנ"י עולה היכל כידוע. ואותיות של פניו היינו אגמ"ט עולה ג"ן. ואותיות שלאחריו היינו בהס"ך עולה פ"ז עכ"ל (ביאורו לר"מ ויקרא ג' ב'):

עמ"ש לעיל בשם רע"מ דפ' ויקרא עוד כ' שם ואית דפליג לון ברזא אחרא. אריתי מורי עם בשמי גוף וברית. מורי כמ"ש צרור המור דודי כו'. בשמי יסוד מבשם לנוק' יערי עם דבשי שוקא ימינא עם שמאלא (כי) יער ודבש הן שתי קרנות של היובל כמ"ש בסוד שני רצועות של תפ"ר שהן נו"ה שופר ככ"ל (כי שופר גי' יע"ר ודב"ש) ייני עם חלבי דרועא שמאלא בימינא. דאינון ייני גבורה חלבי חסד (ח"ג רע"מ ד' א'):

(ב) **בזמן** הגאולה יהיבת שכינתא תלת קלין לגבי רעיא מהימנא (וכן) מסט' דתלת אבהן שר"מ כלול מהן. ויימא לי' קום רעיא מהימנא דהא עלך אתמר קול דודי דופק לגבאי בארבע אתוון דילי' (ודודי) ר"ל הקב"ה ת"ת. וזהו ולבי ער. ויימא בהון פתחי לו אחותי רעיתי יונתי תמתי ד' שמית כנגד ד' אותיות. אחותי מסט' דחכמה שנאמר אמור לחכמה אחותי את רעיתי כנגד בינה שחו"ב הן רעים דלא מתפרשין. ועליהם נאמר אכלו רעים. ובינה נק' רעיתי נקבה. יונתי מסט' דת"ת כמ"ש לקמן שכינתא מסט' דנער יונה. תמתי מסט' דמלכות. שעלה נאמר ומום אין בך. ונאמר תם עונך בת ציון כו'. שראשי נמלא טל. אמר קדשא בריך הוא אנת חשיבת דתיומא דאתחריב בי מקדשא דאעלנא בביתא דילי. שהן דיורין דקב"ה למעלה שכנגדן ביה"מ למטה. לאו הכי דלא אעלנא כל זמנא דאנת בגלותא

ואני אפתח לך כפתחי שמים : אחותי כו' הם בעלי החכמה כמ"ש אמור לחכמה אחותי את. רעיתי הם בעלי יראה כי יראה הפנימית להתדבק בה' היא יותר מיראה חיצונית כמ"ש בישעיה : יונתי הם בעלי תורה שהם דבקים בתורה תמיד ואינם מניחים אותה כמו שהיונה אינה מניחה בן זוגה : תמתי הם בעלי מצות שהם תמימים שעשו כל המצות : ע"א. כי יש בעולם ג' מינים ערב ומועיל וטוב ור"ת טע"ם וזהו

לִי אֲחֹתִי רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַמָּתִי שראשי

במאכלים יש ערב ומועיל וטוב הוא מה שלוקח תורה. וכן באדם אהבת נשים הוא ערב ואהבת הקרובים הוא מועיל ואהבת בעלי מדות טובות הוא טוב כמ"ש טעמו וראו כי טוב. ויש עוד אהבה שהיא כמים הפנים וכו' פי' כשאני מרגים שהוא אוהב אותי גם אני אוהבו אף שאינו ערב ולא מועיל ולא טוב וזהו שחשיב כאן אחותי מועיל. רעיתי ערב. יונתי טוב. תמתי בבחי' כמים הפנים כו' *) כי היא מתאוות ומתדבקת

לקוטים ע"ד הנסתר

בגלותא. הרי לך סימנא שראשי נמלא טל. שלא נכנס להשפיע בהם. (כי) ה"א שכינתא (דהיא) בגלותא. שלימו דילה וקיים דילה איהו ע"ל ודא איהו יו"ד הא' וא"ו (הקדמה ב' לת"ז) :

בסתימו דעיינין אתקריאת מראה בחלום. ורזא דמלה אני ישנה ולבי ער. ומפתיחו דעיינין איהו מראה בהקיץ. (ופי') אני מל' שמסט' מראה בחלום כמש"ו ישנה. ולבי שהוא עד"א כידוע ע"ר מסט' מראה בהקיץ כמש"ו ישנ"ה גי' שס"ה מסט' דמל' שס"ה ל"ת כידוע. ומסט' דעד"א רמ"ח מ"ע. ועד"א הוא ע' כידוע ע' אנפין ע' שמות. ע' דער ולבי ר' גי' רמ"ה (תי"ח כ"ז ב' ד"ה ורזא דילה) :

בזמנא דהיא ם סתומה אתפתחת לא אתפתחת אלא בפיוסא. כד"א פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל. והאי פיוסא לגבי ו' דאיהו מפתחא דסתים לה (כי מ' סתומה היא הבינה. ומפתחה דסתים פתחה הוא הו' ז"א והוא בסוד **בן**. ו' דסתים לב' נעשה ס' סתומה) ובגין דא פתחי לי ביומא קדמאה (חסד דרגא דאברהם) כמ"ש ביתו של אברהם פתוח לרוחה. שבו פותח את ידיך. והוא בית של בראשית. שאתפתח המ"ם ונעשה ב' כנ"ל. והוא ביום ראשון. (שבס נא' בראשית) וכן פתחי לי כו' היא ששה אותיות של בראשית כמ"ש לקמן. פתחי ב'. אחותי כו' עד בראשי ר"ת ראשית. למאן (אמר פתחי) לאת י'. ר"ל (ז"ש) לי. הוא ליו"ד. דאיהי נקודה דקמץ ר"ל שבתוך בית (של בראשית) נקודה הנ"ל. וכשהוא סגור בוא"ו. אז סגור הוא"ו כבי"ת ונעשית מ"ם סתומה כנ"ל והוא קמץ. והוא לשון כתום וקמץ. ובהפרד הוא"ו כעין פתח. אז נפתח וזהו פתח. ואז נתגלה הנקודה י' הנ"ל. וזהו לאת י'. והוא ביום השבת שאז נתגלה היו"ד כמש"ו. וז"ש כד אתפתח אתפתח בפתח דאיהו ו'. כד סתים סתים בקמן. ואיהו י"ו. טפה וזרע דאתמשך מני'. טפה הוא חכמה וזרע עד"א והכל במל'. וקמץ הוא בחסד בסוד וקמץ הכהן כידוע. וז"ש ובג"ד פתחי לי ביומא קדמאה לאת י' דאיהי נקודה דקמץ. אחותי ביומא תניינא. שהקירוב בשמאל בסוד שמאלו תחת כו'. אבל עיקר הזיווג אינו אלא בגוף כמ"ש אצל האבות ביעקב. ויפגע במקום וילן כו'. ואמרו שאף יעקב לא יכול לאזדווגה בה עד דאתגלגל ביה רוחא דמשה כמ"ש בתז"ח ע"ש. וז"ש רעיתי ביומא תליתאה והוא דרגא דר"מ וכן באלף השלישי נתגלה ר"מ. יונתי ביומא רביעאה. באלף הרביעי שבו עמד ב"ה. ושכן השכינה בישראל ומצאה היונה מנוח לכף רגלה. כי ג' שלוחין של היונה מן התיבה הוא בג' בתי מקדשים. תמתי ביומא חמישאה תם עוקץ בת ציון בגלות. כמ"ש שבו נטלו אפיפוסין על עיגותיהם באלף החמישי. כל היום דו"ה כידוע. שראשי ביומא שתיתאה דאתמר וישתחו ישראל על ראש המטה דאיהו יוס הששי. כמ"ש וברכות לראש צדיק. וליה ההשתחויה כידוע. כורע בברוך. וכמ"ש בזוהר על הפסוק וישתחו כו'. נמלא טל ביומא שביעאה. דא טפה י' ודאי. שמיה הוא טלא דבדולחא (כפי מה שכ' האריז"ל בז' תיקונים דגולגלת וע' מ"ש רבינו בספד"ן בענין ז' תיקונים הנ"ל) וכן הטפה נקרא טל. וידוע שהטפה הוא בסוד ג' טפים של ג' מוחין של יהי' בסוד מ"ב זיווגין במילאן גי' ט"ל (תי' י"ט ל"ח א' בהג"ה) :

כד ייתי רוחא לגבי לבא דתמן נפשא אתמר ביה קול דודי דופק. דפיק לגבי תרעא דלבא שית דפיקין. לאשתמודע. דאיהו ו' דייתי לגבי ד' דאיהי נפש. ובה אינון עשרה. דשיקן הן דו'. ובלהי בפיוסא כמ"ש

*) עמ"ש נזה בביאוה"ג על הת"י בב"מ באריכה.

ומתדבקת בבן זוגה : שראשי נמלא טל . מחמת עמודתי בחוץ וקווצותי הם השערות נמלאו רסיסי לילה והוא הגשם המטפטף מעט מעט וביום ניכר ובלילה אינו ניכר כ"א אחר שנתמלאת והענין קאי אני ישנה בגלות ראשון ולבי ער הם אנשי כה"ג וקול דודי דופק ע"י הנביאים פתחי כו' לאחותי כו' כנ"ל בהמשל : שראשי נמלא טל . הענין שבגלות אין לנו שפע כידוע והנה כל הברכות מכונים בשם טל ומטר וז"ש

שֶׁרֹּאשִׁי הר' ברגש **נִמְלָא־טָל קְוּצּוֹתַי** רסיסי

שראשי נמלא טל פי' שיש אלי שכרך ליתן לך כשתהיה מוכנת לקבל ע"כ פתחי לי שראשי נמלא טל מחמת עמידתי בחוץ והטל יורד עלי וקוצותי רסיסי לילה פי' שערות שלי מלאות מן הטיפות גשמים היורדים בלילה לכן פתחי לי. והענין שיש ב' מיני שכר התורה ושכר המצות שכר התורה הוא טל כמ"ש כי טל אורות טליך והמצות הם כל מצוה בפני עצמה לכן דומים לטיפות הגשם ותורה ומצות הם פירותיהן בעוה"ז והקרן כו' אך אם

לקוטים ע"ד הנסתר

כמ"ש בפ' פנחס רכ"ה ב' וכר"מ שם ובפ' בראשית מ"ט א' ב' מכאן אוליפנא מאן דמתחבר כו'. וזהו זיווג זו"נ בכ"מ שהן רואה עם נפשא. הה"ד פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל . שהן בפיוסא והן שית דפיקין כמש"ו כו'. בראשית איהו רמיזן כגוונא דא פתחי לי באת ב' דאיהו תרעא שגורתו תרעא. וכמש"ל ריש ת"א י"ג ב'. ב' ראשית זה השער כו'. אחותי באת א' רעיתי באת ר'. יונתי באת י'. תמתי באת ת' שראשי באת ש' . נמלא טל דא יו"ד נקודה דאת ב' . והיא השביעית, בשבת יו"ד על ו' עטרת בעלה ונעשית ז' תגא . אבל בימות החול כלילא בו . קווצותי אלין שית סטרין ר"ל שית סטרין הנ"ל פתחו כו' . דנקודה השביעית נמלא טל . ושפה קצוות רסיסי לילה למיהב לנוק' (תכ"ה ס"ע א') :

כד רואה דפיק במיא דאיהו לימינא אתמר ביה קול דודי דופק פתחי לי אחותי לההוא דאתמר בה אמור לחכמה אחותי את . ר"ל חכמת שלמה מסט' דחכמה . והוא בסט' דחסד דמשם אהבה. וכד דפיק לשמאלא דאיהי אשא אתמר בה רעיתי. דביה אתוקד בכמה רשפים. דאינון שרפים דאתמר בהון רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה . (כי) מש"ע דגבורה הוא אישות איש ואשה . דהן אש ואש תמימות הזיווג. וכמש"ו דבי' אתוקד בכמה רשפים כו' רשפי אש כו' דהן מסט' דגבורה . ורשפי אש לשון רבים ב' אשות דאיש ואשה. וי"ה דבהון הוא שלהבת י"ה . ומסט' דת"ת תמתי כמש"ו בגין דאיהו דרגא דיעקב דאתמר ביה ויעקב איש תם . ודפיקו דילה תמן במשקל לא סליק ולא נחית . דבחסד נחית ובגבורה סליק כו' דכן האש סליק ומים נחית ורוח באמצע כו'. והן ג' אהבות . אהבת הערב איש ואשה . אהבת המועיל קרובים . אח לצרה יולד . ואהבת הטוב . אהבת החסידים והתמימים . והן ג' אהבה דכאן . ועוד אהבה הרביעית מצד המקבל שהוא אמת . (פי' כי אלו הג' הם אהבה מצד הדבר ערב טוב מועיל . משא"כ כאן שהוא אהבה אמיתית בלי טע"ס) האוהב מצד כמים הפנים לפנים . והוא יונתי . והוא מסט' דנוק' ה' אחרונה . יונתי דאיהי נזקקת כו'. וז"ש עיניך יונים דכל עיני' לגבי דקב"ה (תי' ס"ע ק"ז ב' בהג"ה כד"ה לההיא דאתמר) :

אני ישנה ולבי ער. אני ישנה מרחימאי דאתרחק מיני. ולבי ער כד אתיא לגבי . משל לכלה דהות נשואה לחתן ואתרחק מינה נפלת בבי מרעא כו'. הוו משקין לה אסיין אחרנין ולא הוו מהניין לה עד דאתא ההוא אסיא כו' אסתכל בדפיקו דילה. ואיהו אשתמודעת באסיא ואמרת קול דודי דופק. (כי) אסיא דילה הוא ר"מ דידע בדפיקו דילה בכל עשר דפיקין. והוא חתן דילה . ועי"י אתקריבת לבעלה . ואיהו אמר פתחי לי . פתחי לאת י' דאיהו עשרה מיני דפיקו. קול דודי דופק דא ו' דפיק לתרעא כו' פרקין דדרועין כו'. וכלהו רמיזן במלת בראשית דאיהו בראשית ר"ל שית דפיקין אלו . ועלייהו אתמר פתחי לי באת ב' . ר"ל כל אלו שית דפיקין כלילין הכל באותיות של בראשית . פתחי לי באות ב' (כמש"נ) פתחו לי שערי צדק שהן ב' שערים. שערי וכן (שאו) שערים ראשיכם. פתחי עולם. והוא ב' (בהוא) שתים . וכן צורתו (כאשסדרה פתוח) כשער. כמ"ש למה ב'. פתוח מלפניו כו'. וב' הוא דרגא דצדיק. והוא זה השער לה'. ודא את ב' מן בראשית. אחותי באת א' מן בראשית : רעיתי באת ר' מן בראשית . יונתי באת י' מן בראשית. תמתי באת ת' מן בראשית . שראשי באת ש' מן בראשית . נמלא טל רזא דמלא יקו"ק אחד דסליק להושבן ט"ל והוא יו"ד ה"א וא"ו ושית דפיקין הוא הא' אחרונה.

והטל

אם רוב העולם אינם ראוין אינו נותן ה' בעוה"ז אף לצדיקים שבהם כידוע והשי"ת נותן הכל לישראל בעה"ב אף הפירות וז"ש פתחי לי מעט בתשובה ואוכל לבא לא"י שראשי נמלא טל בשכר התורה קווצותיו כו' היינו שכר המצות איני יכול ליתן לך עתה בחו"ל עד שתשוב. ומ"ש אצל המצוה לילה ולא אצל התורה כמ"ש כי נר מצוה ותורה

לקוטים ע"ד הנסתר

והטל מרומז בדגש שבתוך הבית : ד"א נמלא טל באלקים וכי' איהו מליא"ה. דאלקי"ם הוא מל"א י"ה. דהוא יה"ו כמ"ש למעלה והוא טל כנ"ל כו'. למעלה מפרש חושבן ט"ל. וכאן מפרש תיבת נמלא. דהוא אלקים דהן אותיות מליאה כו'. ואמר כאן אתר ביומא שביעאה. דאיהו שתיתאה ועל רישי' י' עטרה כלילא מעשרה. והוא דגש שבתוך הבית. דהוא יו"ד מעין חתום כו'. והוא יח"ד על ו'. ואתוון דבראשית שהוא (י' על ו' הוא צורת) ז'. והוא נגד יום ז'. דכל ז' ימי בראשית מרומז בתיבת בראשית. וכן בפ' פתחי לי הנ"ל. וראשי הוא ראש צדיק ברית אות שבת יום שביעי והוא מלא טל. זעתה מפ"ו ג' אתוון יה"ו הנ"ל דאתער בדפיקו אליה. ואמר יו"ד איהו טפה דאתמשכת מן מוחא כו' (דיו"ד) הוא מוחא. וה"א ראשונה לבא. וא"ו רוחא דנפיק מינה. והן ג' דרגין הנ"ל. ומיד דרוח אתער לגבה היא נתמלא מן י"ה ג"כ מליאה מלא י"ה. דמלא ו' היא י"ה כו. ואמר דבקדמייתא אמרת ה' זעירא אני ישנה מן י"ה (עד דאתער ו' לגבי' דאיהו רוח). ר"ל דכתיבת ישנה י"ה בר"ת וס"ת. ואמרה קול דודי דופק. דהוא ו' בשית דפיקין. ור"ל דכל הוי"ה מרומז כאן. אני ה' בתראה. ישנה י"ה. קול דודי כו' ו'. ועוד פתחי לי ביומא קדמאה דאיהו ימינא. דעליה אתמר פותח את ידך כו' יודך. דא י' דאיהו לימינא דחכמה נחית בימינא. אחותי ביומא תניינא דתמן ה'. ר"ל דהוא נוק' ה'. דתמן נחיתא בינה. וכאן כולל אחותי רעיתי בחד. דהוא כינוי אחד. וכן יונתי תמתי (דהוא כינוי אחד) יונה תמה. ואמר יונתי ביומא תליתאה דתמן וא"ו. דוא"ו כליל שניהם דו"נ. וכן יונה משמש זכר ונקבה. ועוד דכתיב תמתי. וכמש"ל ק"ד ב' משע' דיעקב איש תם. שראשי נמלא טל ביומא רביעאה דאיהו כללא דיו"ד ה"א וא"ו דאיהו חושבן ט"ל. ודא איהו גוף וברית דחשבינן חד בחושבן דאיהו וא"ו דסליק אחד. ו' עילאה עמודא דאמצעיתא ו' תתאה צדיק. א' אחזי על תרווייהו דאינון חד. (והכוונה) דבברית נתמלא הוא"ו כמש"כ כו'. והברית נק' כל דכליל הכל. וכולל גם י"ה. והכל במילוי דוגמת הוא"ו. וביה ה' אחד. אח"ד מלא הוא"ו. וה' חושבן יו"ד ה"א. ואמר שראשי. דהוא ברית ראש צדיק דכליל יה"ו. נמלא. נתמלא לחושבן ט"ל. קווצותי אלין שית קצוות דאינון ה"א. ר"ל ה"א אחרונה בחושבן. והן שית פרקין (דכלילן בתרין שוקין) ושם דרגא דנוק' ועמידתה שם. והן שית סדרין דש"ס והן נגד יום חמשי וששי ולכן קא' לילה דשם ה' אחרונה לילה. וז"ש רסיסי לילה דא שכינתא תתאה וכמו שברית כולל יה"ו כן היא כוללת כל הוי"ה (וז"ש) כלילא מיו"ד ק"א וא"ו ק"א, דאיתקריאת לילה. דאיהו ליל שבת ליל שמורים ור"ל בזה דרסיסי לילה רמיז על ליל שביעי דאיהו ליל שמורים דנק' שמור כו'. והוא (ליל שמורים) לה'. כמ"ש כאן דכלילא כל השם. ועוד אני ישנה במשנה. ר"ל ישנה לשון משנה דשם דרגא דנוק'. ולבי ער באורייתא דכורא. ועבתז"ה ע"ג ד' קום ר"מ כו'. דאיהו ר"ז או"ר כו'. והוא אורייתא דקא' כאן דהוא קבלה למשה. ועוד אני ישנה בשס"ה פקודין דל"ת כחושבן אתוון ישנה. דהוא (הל"ת) בנוק'. ולבי ע"ר. ברמ"ח פקודין דעשה. שהוא מן דכורא. והן בחו"ג דידה. וע' בעד"א ת"ת דילה דהוא לימינא (ולכן מתחבר הע' עם רמ"ח של ולב"י ע"ר שהן ג"כ בימינא) ורמ"ח הוא כחושבן ולב"י ור' מע"ר. וע' מע"ר דא עד"א דאתמר בי' עין יעקב. דע' הוא עד"א דכליל ע' נפש עין יעקב ע' שמהן. והן ע' אנפין וא"י ס"א מסכתות והן ד' דרגין מ"ע ומל"ת ותושב"כ ותושבע"פ. והוא כולל כל תרי"ג פקודין דימינא ושמאלא. והוא ג' דרגין יה"ו חג"ת דבה והיא אורייתא דבע"פ דכלילא מכולא. והוא אני. והוא ד' תיבות אני כו'. בד' אתוון. ד' דרגין אלו. וקול דודי דופק הוא אתוון דדכורא דנק' תורה חושבן תרי"א. לאשלמא תרי"ג אתכליל בחו"ג דתמן י"ה. הרי דכליל יה"ו. וכה ה' דבה אשתלים כנ"ל. ועוד אני ישנה שני"ה ודאי לחכמה דאיהו י' כדאתרחק מינה רחימא דאיהו וא"ו. ר"ל ברזא דקרבן עולה ויורד היא שניה לה כזה יהה"ו. וא"ו אתרחק מינה אז. ולכן היא ישינה (כי אז ה' תתאה סליק לגבי י' וה' עלאה נחית לגבי וא"ו) ובזמנא דייתי פורקנא (קול דודי דופק) דפיקו סליק ונחית כו' סליק ה' עלאה לגבי י' ונחית ה' תתאה לגבי ו'. ומה דהוה יהה"ו אתהדר יקו"ק אבא עם אמא ברא עם ברתא : (תי' ס"ט ל"ג ל"ד) :

בזמנא דאתי פירקנא ופקודא לישראל. יאבדו מעלמא הכל תעתועים דמתעים לבני נשא ורוחא דקודשא שליט בעלמא דאיהו קול דודי דופק. דאז דפיקו דרוח סערה מתעבר מעלמא. (תש"ט קי"ו ב') :

שכינה אתמר בה אני ישנה ולבי ער אני ישנה שכינה שנקראת אני. ולבי ער ר"מ שהוא לבי. ע"כ

רְסִיסֵי לָיְלָה׃ (ג) פָּשַׁטְתִּי אֶת־כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה רָחַצְתִּי אֶת־רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם׃ (ד) דּוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן־הַחוֹר וּמֵעַי הָמוּ עָלָיו׃ (ה) קַמְתִּי אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי וְיָדַי נָטְפוּ־מוֹר וְאֶצְבְּעֹתַי מוֹר

ותורה אור ואור הוא אור היום: (ג) **פשטתי** את כתנתי וכו'. משיבה ככ"י פשטתי וגו' כי אדם ההולך בחלוקו ואינו פושטו יכול להלוך בה כמה ימים אבל אם פושטה נפשו קלה בה לחזור וללובשה וז"ש פשטתי וכו' כי כן דרך ההולכים לישן ואיככה אוכל לחזור וללובשה. והענין כמ"ש היתה איש אש וכו' אם יהלך וגו' כי כבר אמרנו כי המדות הם נקראים חלוקא דרבנן ובגדיו והמדות הם נחלקים לב' א' שנולדו בו בטבע ב' מחמת ההרגל נעשו לו כטבע וז"ש היתה איש אש בחיקו שהולך במדות רעות ובגדיו הם המדות שנולדו עמו לא תשרפנה אם יהלך איש על הגחלים פי' אם מרגיל א"ע לילך במדות רעות. ורגליו הם המדות שהורגל בהם לא תכוינה אותם. האיך אפשר כי שני דברים המונעין את האדם מלקנות שלימות לנפש: הא' היא התאוה והיא עמו אף כשהיא לבדו ושאר מדות רעות שנוהגים אף לזולתו וז"ש איזהו ת"ח שמחזירין לו וכו' המקפיד בחלוקו להפכו כדרכו. והכוונה שאם נתהפכה לו איזה מדה ומקפיד להחזירה וגם אמרו הוי מטנף את רגליך לפני חכמים וזהו כינוי

המונע תענוגים וזהו פשטתי את כתנתי איככה וכו' ר"ל היינו המדות טובות ואיככה אוכל להלבישם עלינו. וזהו כינוי על המדות טובות. ואיככה אלבשנה כי שנה ופירש קשה מכולם וכן הוא במדות. רחצתי את רגלי פי' הלכתי תמיד בתאותי ואיך עתה אטנפם ואהיה עתה מתאבק בעפר רגלי ת"ח:

(ד) **דודי** שלח ידו מן החור. כיון שראה שאני מתעצל לפתוח לו שלח ידו מן החור לבקשני יותר ומעי המו עליו הנמשל הוא על בית שני שבבהמ"ק הראשון היה להם שכינה וארון וא"ו"ת וזה הפנים אבל בבית שני לא היה כ"א כאדם שעומד בחוץ ומראה ידו לפנים ועושה מה שצריך אבל לא כאילו היה כאלו בפנים כי בגלות הוא בהסתר פנים כמ"ש ואנכי הסתר אסתיר כיון שנשלום הע' שנה היה הפקידה חרב בית נבוכדנצר וחרב בבל והיינו כדי ליגאל את ישראל כמ"ש במפלת בבל כי ירחם ה' את יעקב כו' ומעי המו עליו הוא דניאל שכיון שראה שכלה ע' שנה התפלל כמ"ש בדניאל:

(ה) **קמתי** אני לפתוח וכו'. פי' כיון שבקשני ועוררני קמתי לפתוח לו

לקוטים ע"ד הנסתר

ע"כ קום לאתערא לה ור"ל שבת עין הוא שכינה. ואור עד"א וברז ג' אור בא אור עד"א לגבי בת עין וא"ל היא ישנה והעין סתום. ואז אין האור בא אל העין. (תז"ח ע"ג ג' ד"ה אני ישנה וד"ה ולבי ער):

(ה) **נפשא** דשמרים מלבים לנפשא דקדושה. עלה אתמר אלבוש שמים קדרות כו'. ועבז"ח כ"ט א' וכדוגמא דברא רוחא ונפשא דקדושה כך ברא רוחא ונפשא דשמאלא. וכדוגמא דהוא היין בשמריו כך הוא כו'. וזהו הגלותא ועכירו דלבא כשהשמרים עולין למעלה ומעכירין את היין כו'. ובשבת צריך למפשט ההוא לבושא וכן למעלה בגלותא אלבים שמים ובשבת פשטתי את כתנתי כו' ולבים לבושין דכורסייא כו'. וההוא נוק' טחול. הוא דטפה סרוחה. דהוא מתאוה דב"נ וממנה מסרחת הטפה. והוא יצה"ר. דעלה אתמר הן בעון חוללתי ובחטא כו'. דכל הובין איכון מאברים דטפה סרוחה דבגינה אתמר לגבי הייבייא דע מאין באת מטפה סרוחה כו'. ועלה אתמר של נעליך מעל רגליך נעל מטונף דטפה סרוחה. כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא דא שבת. ועליה אמרה שכינתא פשטתי את כותנתי איככה אלבשנה כו'. פשטתי את כותנתי הוא לבושא דחול דטפה סרוחה ובגין דא צריך בר נש בשבת לשנויי בלבושין. (תמ"ח בסופו):

בלילא דשבת אתמר קמתי אני לפתוח לדודי בשבת וכד נפיק שבת אתמר ודודי חמק עבר. וזהו וענין הבדלה

מֹ֥ור עֹבֵ֖ר עַ֥ל כַּפֹּ֖ות הַמַּנְעֽוּל׃
(ו) פָּתַ֤חְתִּֽי אֲנִי֙ לְדוֹדִ֔י וְדוֹדִ֖י חָמַ֣ק
עָבָ֑ר נַפְשִׁי֙ יָֽצְאָ֣ה בְדַבְּר֔וֹ
בִּקַּשְׁתִּ֙יהוּ֙ וְלֹ֣א מְצָאתִ֔יהוּ קְרָאתִ֖יו
וְלֹ֥א עָנָֽנִי׃ (ז) מְצָאֻ֧נִי הַשֹּׁמְרִ֛ים
הַסֹּבְבִ֥ים בָּעִ֖יר הִכּ֣וּנִי פְצָע֑וּנִי
נָשְׂא֤וּ אֶת־רְדִידִי֙ מֵֽעָלַ֔י שֹׁמְרֵ֖י
הַחֹמֽוֹת׃ (ח) הִשְׁבַּ֥עְתִּי אֶתְכֶ֖ם
בְּנ֣וֹת יְרוּשָׁלִָ֑ם אִֽם־תִּמְצְאוּ֙ אֶת־
דודי

לו וידי היו מבוסמים במור עד שנתבשם גם המנעול כאלו נטפו עליו מור מהידים והוא כמ"ש בעזרא ויקימו ראשי אבות וכו' לפתוח לדודי בתשובה שהבדילו נשים נכריות. וידי נטפו מור ואצבעותי וכו'. יד היא עיקר של יד ואצבעות הם סוף היד והיינו וידי נטפו מור הוא היסוד של בהמ"ק שהתחילו לבנות בימי כורש. ואצבעותי וגו' הוא מה שגמר דריוש על כפות המנעו' הם חומות ירושלים שעשה נחמיה ושגרו את שערים

(ו) **פתחתי** וגו'. פירש אחר שבנו בהמ"ק כרתו ברי' עם הקב"ה וחתמו על הברית אנשי כנה"ג וכו' כמ"ש בנחמיה. ודודי חמק עבר וכו' פי' כי במקדש שני אף שכרתו ברית והשכים הקב"ה על הברית אעפ"כ היה חסר ה' דברים והם הארון ואו"ת ורוה"ק ואש של מעלה ושכינה לא חזרה וז"ש ודודי חמק הוא הארון שנגנז. עבר היא השכינה שעלתה מהם. נפשי יצאה בדברו הוא רוה"ק שהוא דבר ה' בקשתיהו היינו האש ולא מצאתיהו. קראתיו ולא ענני. באו"ת כמ"ש ויענהו ה' וכן ולא ענהו ה' וכן בכ"מ אלא או"ת לשון עני :

(ז) **מצאוני** השומרים וגו'. פי' אח"כ בחטאם אז מלאוכי השומרים הם ב' מלאכים המלוין האדם לשומרו וגם עת נעשו מקטרגים כמ"ש במס' שבת הסובבים בעיר המה המקטרגין המשוטטין בארץ ומקטרגין כמ"ש משוט בארץ: הכוני כמשז"ל נתן עיניו במקדש ראשון והרג ת"ח שבו נתן עיניו במקדש שני והרג ת"ח שבו. פצעוני פי' הכה והחריב א"י ונעשה פלעים בא"י בכמה עיירות. נשאו את רדידי מעלי וכו' כמשארז"ל כיון שבאו השונאים לבהמ"ק נשא המקדש עצמו לעלות למעלה ובאו מיכאל וגבריאל והשליכו איהו וז"ש שימרי החומות שהם היו שומרי ירושלים כמ"ש על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים והם מיכאל וגבריאל ועכשיו גם הם נהפכו ונטלו ממני את בהמ"ק.

(ח) **השבעתי** אתכם וכו'. עכשיו בגלות אמרה משביע אני עליכם בנות ירושלים המה הי"ב מלאכים הסובבים ירושלים שלמעלה כמשרז"ל. אם תמצאו את דודי מה הגידו לו מכל הצרות שמלאוכי

לקוטים ע"ד הנסתר

הכדלה במ"ש. וכן רמיז לגלותא דנפיק שבת ותפלה. וז"ש ובההוא זמנא בקשתיכו ולא מלאתיהו. (ת"ו מי"א תיקונים) :

(ו) **בהיכלא** שתיתאה שם נשיקו דרחימותא וזהו מיתת נשיקה. שמתדבק בהני נשיקין דהיכל זה ומגו תיאובתא דנשיקין נפקא רוחא בהאי נשיקה. כמו ישראל אצל הר סיני נפשי יצאה בדברו. בסוד ישקני מנשיקות פיהו בהר סיני כידוע. והוא כשמתגלה לנשמתא דבר שלא הורגל בו. וכמעשה דג' חברים (באדרא). אבל משה הורגל לכן אמרו קרב אתה ושמע. שהיה להם למעלה ממדרגתם. לכן אם יוספים אנחנו לשמוע כו' ומתנו. ובשעת מיתה אז תוסיף רוחם. ולכן יגועון בזה הנשיקה ולכן גדולים לדיקים במיתתן יותר מבחייהם. שזוכין מה שלא זכו בחייהן : (היכלות בראשית מ"ד ע"ב בד"ה בגו היכלא) ·

(ח) **בגלות** בבל כמעט שעברתי מהם (עד שמלאתי) בנכנה מהרה. אבל בגלות הזה ודודי חמק עבר כו'. הכוני פלעוני כו'. השבעתי אתכם אם תמלאו כו'. והם אומרים אנה הלך דודך כו'. (ת"ו מי"א תיקונים קמ"ב ע"ב בד"ה והוינא שאיל) :

שמלאכי אל תגידו לו יותר רק שחולת אהבה אני שזה קשה לי יותר מכולם מה שהוא נפרד ממני:

(ט) **מה** דודך מדוד וכו'. ב' פעמים. פי' שבנות ירושלים שאלו ב' שאלו' לישראל א'. מה דודך פירש מה מראהו של דודך היפה בנשים לפי שישראל אפילו אחר החורבן רודפים וחפצים להיות נאים בתורה ומע"ט לכן נקראים היפה בנשים. ב' מה דודך מדוד. איזה טובות עשה לך שככה השבעתנו:

(י) **דודי** צח ואדום. כאן חשב שיעור קומה והענין כי הקב"ה נגלה ונסתר נסתר מצד עצמו נגלה מצד מעשיו דהיינו השגחתו ית' וכל העולמות מכסא הכבוד ולמטה נקרא שיעור קומה של הקב"ה כלומר שהקב"ה עשה את השיעור קומה כמש"ל על בעטרה שעטרה לו אמו כו' והשגחתו בכולן.

דּוֹדִי מַה־תַּגִּידוּ לוֹ שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי׃ (ט) מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד הַיָּפָה בַּנָּשִׁים מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ׃ (י) דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם דָּגוּל מֵרְבָבָה׃ (יא) רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת

כעורב

וחושב כאן מכסא הכבוד ולמטה ומתחיל בפז ומסיים בפז כמ"ש נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן וכן כל התורה כולה היא שיעור קומה א' כי כל התיבות והגימטריאות והצירופין של התורה כולם שמותיו של הקב"ה וחושב ג"כ כאן שיעור קומה של תורה ואמר דודי צח במ"ע ואדום במל"ת. דגול מרבבה פי' שהוא ניכר מרבבה שלו והיינו שבתורה יש ע' פנים לתורה ובכל או"א יש ששים רבוא פנים ואותו הפנים שלמד הקב"ה עם משה רבינו ע"ה הוא על כולם וניכר מכל המרכבה שלו:

(יא) **ראשו** כתם פז. הוא בראשית והוא נגד כתר שבו ג' כתרים כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות ר"ת כ'ת'ם וזהו כתם פז וזהו אני ה'. קוצותיו תלתלים וזהו השערות המה זה ספר תולדות אדם שיש שורות לדיקים הרבה. שחורות כעורב

זהו

לקוטים ע"ד הנסתר

(י) **בט'** ת"ד דז"א אתחזיין תפוחין סומקין כוורדא. והוא תיקון ה'. והן סומקין כמ"ש דודי צח ואדום. שהן הפנים. שאין נראין מכל הפנים אלא הני תפוחין כו'. ובדף קמ"א א' תיקונא חמישאה כו' (הני תרי תפוחין כד נהרין מנהירו דתליין תפוחין קדישין עלאין דעתיקא אתמשך סומקא ואתי חיוורא) עד. חסדי עולם. ובא"ז רל"ה אנפוי כתרין תקרובין דבוסמא כו'. (אבל הני תקרובי דבוסמא חיוורא וסומקא סהדותא לאבא ואימא) עד בההוא גוונין. ואע"ג דשם משמע דהן תרין גוונין דאו"א מ"מ אבא טמיר יתיר ונכלל באימא והיא מתלבשת בז"א כידוע (פ"ג דספד"ן ד"ה בהו):

דודי צח ואדום סהדותא דאו"א. ראשו כתם פ"ז התחלה וסוף בפ"ז. ומזכיר ג' תיקונים. ועוד ב' תיקונים לחייו כו'. והם ב' אדם של מן המילר והוא חסד ונקה שהם גי' ע"ב קס"א של או"ה והוא סוד עגני במרחב יה. עגני בשפתותיו במרחב בלהייו (לקוטיו בס' לקוטי הגר"א עם באר יצחק):

(יא) **ראשו** כתם כו' שוקיו כו' על אדני פז. הענין כי שם הוי"ה ופניו ואחריו הוא גי' פ"ז.

והענין

שער נפתלי

ז"ל באר יצחק [דודי] מפרש כאן רבינו תיקונים דז"א הנזכרים בשה"ש מפ' דודי צח ואדום כו' ואילך על הסדר. ואמר דודי צח ואדום סהדותא דאו"א כידוע שהוא בב' תפוחין דילי' שבהם נהיר הדעת סהדותא דאו"א כמ"ש בא"ז רל"ה אנפוי כתרין תקריבין דבוסמא כלהו סהדותא כו'. דהא סהדותא בהו תליא כו'. אבל הני תקרובתא דבוסמא חיוורא וסומקא סהדותא לאו"א סהדותא לאחסנא דירית ואחיד לון כו'. והם סוד חו"ב של הדעת שהם ב' גוונין צח ואדום. והיא כללות של הז"א שהוא בב' גוון חיוור וסומקא רחמי ודינא שהוא אלקי המשפט משא"כ ע"ק כולו חיוור שבו הכל רחמים. ואינו לפי הנהגת התחתונים לפי העבודה רק בחסד ורחמים גמורים כו'. ולכן נקרא זעיר אנפין. שבע"ק הם ש"ע נהורין בגווני דאנפוי. ובז"א ק"ן נהורין לבד. והוא מ"ש צ"ח ואדו"ם. צ"ח אדו"ם הוא גי' ק"ן נהורין ע"ה. והוא בסוד י"ה. סהדותא דאו"א. י' מחכמה שמשם ק' נהורין. ונ' בבינה נש"ב שהוא ה' עכ"ל:

התחלה

בְּעוֹרֵב׃ (יב) עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל־אֲפִיקֵי מָיִם רֹחֲצוֹת בֶּחָלָב יֹשְׁבוֹת עַל־מִלֵּאת׃ (יג) לְחָיָו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם מִגְדְּלוֹת מֶרְקָחִים שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים נֹטְפוֹת מוֹר עֹבֵר

זהו דור המבול ודור הפלגה שהצדיקים שבימיהם היו צלרות כמו נח והיו שחורות כעורב: (יב) **עינין** כיונים. הוא על האבות על אפיקי מים שהם זכים ולבנים והוא אברהם. רוחצות בחלב הוא יצחק שצריכים לרחוץ ולמתק בחלב. יושבת על מלאת הוא יעקב איש תם יושב אוהלים: (יג) **לחיו** כערוגת הבושם כו'. פי' הלחיים שמגדלין השער של הזקן הם כערוגת הבושם שגדלים שם מרקחים ומשערות הזקן ניכר מחשבות אדם כמו שמפורש בזוהר והוא נגד ספר שמות כי שם הוא ירידת מצרים שהיה המחשבה לצרוף אותן בכדי שיהיו יכולין לקבל את התורה: שפתותיו שושנים. הוא עשרת הדברות ומתן תורה היו שומעין דבר קדשו. נוטפות מור עובר הוא ג"כ קאי על מתן תורה כמ"ש כל דיבור ודיבור שילא מפי הקב"ה

שער נפתלי

התחלה וסוף כפ"ז. כ' בס' באר יצחק. דבר זה ביארו רבינו במ"א בליקוטי' וז"ל ראשו כתם כו'. (כמ"ש לקמן בליקוטים שהועתק מכאן עד) וזהו שוקיו כו' על אדני פז. עכ"ל הזהב. ור"ל שגם עדה"ד בכתר שהוא האותיות שלפני הוי"ה. והוא בסוד התיקונים שבו הם י"ג. ט' וד' דאבא לחודי' אסתמכו. ובז"א הם ט'. ה"ד בסוד שם כ"ב של ברכת כהנים. והם כ"ב אתוון שהם בכתר בסוד השרש. ובמלכות הוא שם כוז"ו שהוא אחורי ת"ת. ושם מקומה ושניהם בגי' אני. והוא אנ"י ואין

לקוטים ע"ד הנסתר

והענין כי היא בסוד כתר ת"ת מלכות שלו. הרי כתר לפניו של הויה שהיא ת"ת באמצע. והוא שם עדה"ד. לכן אמרו שבכתר כ"ב אתוון כי שם זה בגי' כ"ב. ומלכות הוא אחוריו. לכן כוז"ו באחורי הוי"ה. וכל השמות בגי' פ"ז. בסוד אני ה' אני ראשון כו'. ר"ל פניו ואחריו גי' אני. לכן אין ואני הם בכתר ומלכות. ומבלעדי היינו באמצע אין אלהים. וזהו ראשו כת"ם פז. ר"ל ר"ת כת"ר ת"ת מלכו"ת. ואדנ"י פ"ז הם בכס"ה. שהוא אחורי [אדני] גי' פז. וזהו אדנ"י פ"ז. שהיא עומדת אחורי רגליו. וזהו שוקיו כו' על אדני פ"ז. עכ"ל (הובא בס' באר יצחק על פסוק דודי צח):

כל מקום של גילוי הדעת נאמר למיכה"ו שהן חו"ג זו"ל. והן בפנים כתרין תפוחים כמ"ש בא"ז דף רנ"ה ע"א אנפוי כתרין תקרובין דבוסמא. כלהו סהדותא (על מה דאמינא כו'. אבל הני תקרובא דבוסמא סהדותא דאו"א. סהדותא לאהסנא דירית יאחיד לון). עד כל עלמין כלהו בחידו. ור"ל דעת בסוד עדות גוונין דאו"א שהן חו"ג בסוד לה ואדום. לה בסוד לבן לחו מחלב כו'. ואמר ועל האי אקרי שלים לכלא. דשלים הוא בחו"ג והוא בסט' דדעת סהדותא דאו"א (פ"ג דס"ד בד"ה דעלאה רב חסד אקרי):

ראשו כתם פז. פז הוא גי' אני ה'. ואני הוא גי' פנים ואחוריים של ה'. והפנים עדה"ד הוא בחור פני מלך חיים שמאירים י"ג תיקונים דא"א בט' דז"א והן כ"ב. וידוע שמי"ג ד' לחודוי אסתמכו וט' לחוד. וזהו ט"ד. וט' תיקונים דז"א הן ה' מאו"א וד' מחו"ג כמ"ש בפ' משפטים קכ"ב ב' דיקנא דמלכא יקירותא כו'. וזהו ה"ד. והן כ"ב אותיות התורה כמ"ש בס"ד ובפ' נשא. ואחוריים כוז"ו הן בעמר נקי. זה בפנים וזה באחוריים. והוא סוד הטל כידוע שראשי נמלא טל [טל] אורות טליך גי' טל. והוא ג"כ חיים לעת"ל תחית המתים לאחר זה העולם. והוא גי' ה' אחד [והשם הוי"ה הוא במוחא בג' חללי דגולגלתא] והכל הוא פ"ז (בליקוט רע"מ פ' ואתחנן רס"ג א'):

(**השערות**) היהי שיעורא דאתוון דאורייתא. ר"ל השערות הן שיעורא דאתוון דאורייתא. דלכן נקרא שער לשון שיעור. והשערות הן אותיות הצין. והמבועין הן נקודין שהן יודי"ן וכמש"ל ל"ח א' דנקודין הן מבועין לאתוון. ואתוון מבינה ונקודין מחכמה. שהן גלגלתא ומוחא. ונקודין פנימיות האותיות ורוחא להון. וכן מוחא לגולגלתא. ואמר (כל נימא ונימא דיליה) דאתמר עלייהו קווצותיו תלתלים דקאי על התורה תלי תלין כו'. וזהו שחורית. דהן שחורות על העיר שהוא לבן. כמו השערות על עור הגלגלת. וכמ"ש אם שחירה ע"ג אם לבנה (ת"ע ק"כ ע"ב):

(יג) **וסוד** שושנים היא כמ"ש בפ' משפטים דף קכ"ג דעת גניז בפומא דמלכא דאקרי תפארת. פשיטותא דתפארת דכל גוונין אתאחדן בי'. דכתיב ובדעת חדרים ימלאו. וההוא דעת גני

באמא ומלכא. ר"ל בא"א תרין עטרין דגניזין בגווייהו ומליא כל אדרין ואכסדראין. וכד אתער נהירו דביה ונפיק כדין אקרי פה ה'. ושפוון דאינון תרין נהורין אבא ואימא. בשעתא דאתערן. בההוא נהירו דדעת מתחברן כחדא. ומלין אתגזרו בקשוט בחכמה בתבונה ובדעת. וז"ש שפתותיו שושנים. שהן תרין גוונין דא"א כנ"ל. מה שושן חוור וסומק. נטפות מור כו'. הוא נהירו דדעת. שהוא י"ב בוסמין עלאין שהן בו שמתגלה בפה. וכד אתער ונפיק כדין אקרי פה ה' כנ"ל וזהו נטפית כו'. (היכלות פקודי רנ"ד א' בד"ה וכתיב בחוט):

גמיל

ואי"ן הוי"ה באמצע בכס"ה הוא אותיות שאחרי שם אדנ"י. שהיא דרגא דסיהרא. בכס"ה ליום הגינו. והיא סוד נקודה דסיהרא. שיורדת לבריאה בסוד הירח. ושם שם אלהים הכס"א. וא' הוא הנקודה דידה הוא פ"ז. ושם אדני הוא אחורי רגלין דדכו'. וזהו שוקיו כו' מיוסדים על אדני פז. וזהו ג"כ כוונת רבינו כאן מ"ש התחלה וסוף בפ"ז. ר"ל שהתחלה שקודם הוי"ה כתר וסופו מלכות עם שם הוי"ה בעצמו הוא גי' פ"ז. ושניהם נק' ראשו ממעלה למטה וממטה למעלה עכ"ל. ומ"ש ומזכיר ג' תיקונים כו'. כ' בש' הנ"ל וז"ל. ר"ל שכאן חושב בתחלה ג' תיקונים דז"א והם דודי צח כו' ראשו כו' עיניו כו' ואח"כ חושב ב' תיקונים א' לחייו כו' והב' שפתותיו כו'. וכל אלו ה' תיקונים הם בראש דז"א. ואח"כ גופא דילי' ידיו גלילי זהב כו'. ואלו הג' כבר נתבאר. ראשו כתם פז כו' הוא כתר גוגולתא דילי' כו'. ואמר כתם פז שהם בגלגלתא דילי' בעלא דנחית שם בגלגלתא דע"ק אתחזי סומקא בגוי'. והוא אדום כזהב. אבל שם הוא זהב פ"ז והוא שם אלהים גבורה כליל בא' כתר. ולכן שם השערות שחורות. כמ"ש קווצותיו תלתלים שחורות כעורב. האי שחור אדום הוא כו'. ומ"ש דודי צח ואדום הוא בדעת שלו שהם הוא שהדותא דא"א כו'. ותיקון ג' עיניו כיונים כו' כמ"ש באריכות באד"ר ואד"ז. והב' תיקונים האחרים הם לחייו כו'. והוא סוד רוחב הדיקנא שלו כמ"ש באד"ר ק"מ ע"ב תיקונא רביעאה כו' ונק' כערוגת הבושם כי צומחים שם השערות מכאן מכאן. והענין כמ"ש וירח את ריח בגדיו ויברכהו כו'. ואמרו שנכנס עמו ריח ג"ע. והבגדים הם המדות שלו מדו כמדתו. וכמ"ש באד"ר לבושין דיקר כו'. וכן תיקונים דז"א. ונק' בגד. והטעם כי דע"ק הם י"ג תיקונים י"ג הויות בגי' לבו"ש. ודז"א הם ט' בסוד בג"ד. וכאן בתקרובתא דבוסמא הוא עיקר הבגד שהם המדות שלו כנודע שכל שער ושער הוא מדה בפ"ע. וכפי מספר פרטי המדות הם שערות של הדיקנא והם נכללים בט' מדות והם בגדיו כו'. ותיקון הב' הוא מ"ש שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר והוא תיקון שביעי כמ"ש שם תיקונא שביעאה דלא תליין שערא על פומא כו'. ומשם הדיבור ומשם מקבלים נביאי מהימני. וידוע כי הדבור הוא ע"י רוחא דנשיב מהוטמא לפה. וכמ"ש רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך כו'. וז"ש שפתותיו שושנים נוטפות מור כו'. וכמ"ש כל דיבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים כו'. ומ"ש רבינו שהם ב' אדם של מן המצר כו' הוא כמ"ש באד"ר שם קל"ט ב' בתיקון ד' הוא מה יעשה לי אדם ותיקון ז' הוא מבטוח באדם כו'. והוא כידוע בסוד ד' מלכיות שראה דניאל בדמות חיות. מלכות ישראל וארו עם ענני שמיא כבר אינש אתי כו'. ולכן בדרגא דאדם נתגבר דוד לאכנעה שנאין וא"ה תחתיו. ובזה ג"כ נתגבר יעקב על עשו. וקיבל הברכות מיצחק אביו כמ"ש וירח את ריח בגדיו כמ"ש בהיא תקרובתא דבוסמא ואשלים תקונא דאדם. והם ג"כ בגדיו של אדה"ר לכן ויברכהו הוה גביר לאחיך כו' לאכנעה שנאין תחותוי. וכן בתיקון ז' שבו הדיבור דיוקנא דאדם משא"כ בשאר בע"ח. והוא ענין הריח בב' מקומית הנ"ל שאין זה רק באדם לחוד כמ"ש איזה דבר שהנשמה נהנה ממנה הוי אומר זה הריח. ובזה (ובד') [יבדל] האדם מבהמה וחיה כו'. והוא ריח ג"ע שנכנס עם יעקב כריח שדה חקל תפוחין כו' שהוא בלחיים שהשערות סביב תקרובתא דבוסמא ושם תרין תפוחין כו'. וסמוך להם השערות של הפנים והם אילני ג"ע. ומ"ש רבינו שהוא חסד ונקה. ר"ל כמ"ש רבינו בפרטות חשבון ט' תיקוני דז"א דפ' שלא לך שהוא נגידו דרבות קדישא דע"ק בט' דז"א והם. ארך. א'. אפים. ב'. ורב. ג'. חסד. ד'. נשא עון. ה'. ופשע. ו'. ונקה. ז'. כו' יעו"ש. ונמצא שחסד ונקה (שהם תיקון ד' וז') הם ב' תיקונים הנ"ל (ב' אדם דמן המצר) והם כמו בדיקנא דע"ק נוצר ונקה ב' מזלות שבהם או"א ע"ב קס"א. וכן כאן חסד ע"ב ונקה קס"א והוא בדרגא דדו"נ כידוע שניקבא הוא בפ"ה והוא מ"ש כאן שפתותיו שושנים. והוא סוד שושנה הידוע והוא תורה בבע"פ. שא"ת שושנים אלא ששונים. ולכן הוא קס"א ונק"ה אימא. ג"כ בדרגא דנוקבא כו'. וז"ש רבינו וז"ש ענני במרחב יה כו'. ר"ל שי"ה הוא חו"ב שהם ב' דרגין אלו חס"ד ונק"ה שהם במדרגת או"א שבהם אותיות י"ה. והוא מ"ש מן המיצר כו' הוא מקמי פתחי דאודנין. שהם ג"כ סוד חו"ב כידוע. שהם נטיפו דמוחין לאתבחין בין טב לביש באודנין דז"א. והם ימינא ושמאלא שהם ב' מוחין חו"ב. אבל הם אינם אלא בסוד התפלה. אבל העני' הוא בהתפשטות המדות למטה והם בב' תיקונים הנ"ל שהם ג"כ בסוד י"ה. והם א' בשפוון שהם הדבור. וע"ז [אמר] ענני. והב' במרחב הוא בתקרובין דבוסמין שהם מתרחב הדיקנא.

עכ"ל באר יצחק בקיצור. ומעט בתיקון:

עָבֵֽר׃ (יד) יָדָיו֙ גְּלִילֵ֣י זָהָ֔ב מְמֻלָּאִ֖ים בַּתַּרְשִׁ֑ישׁ מֵעָיו֙ עֶ֣שֶׁת שֵׁ֔ן מְעֻלֶּ֖פֶת סַפִּירִֽים׃ (טו) שׁוֹקָיו֙ עַמּ֣וּדֵי שֵׁ֔שׁ מְיֻסָּדִ֖ים עַל־אַדְנֵי־פָ֑ז מַרְאֵ֙הוּ֙ כַּלְּבָנ֔וֹן

הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים וכו' שנאמר נוטפות מור עובר:

(יד) **ידיו** גלילי זהב כו'. הוא מעשה המשכן שהוא מעשי ידיהם. ממולאי' בתרשיש הוא מעשה החושן ואפוד ואורים ותומים. מעיו עשת שן הוא ספר ויקרא שהוא באמצע התורה מעולפת ספירי' פי' מיושבים באבנים טובות של ספירים והיינו שיש בו הרבה דינים מאוד וכן אמרו במדרש אמר ר' אבא ספר ויקרא הוא באמצע ומלא הלכות דכתיב מעיו עשת שן מעולפת ספירים:

(טו) **שוקין** עמודי שש. הוא ספר במדבר שמדבר הכל בהליכת ישראל לא"י. מיוסדים על אדני פז. הוא ספר דברים שהוא מיוסד על א"י איך להתנהג בא"י ומיסר ותוכחה. מראהו כלבנון הם בעלי התשובה הם לבנים כיער לבנון. בחור כארזים. הם הצדיקים שמיום הולדם נזהרים מלעבור על מל"ת הם חזקים כארזים. וכן בפעולתו בעולמות חשב כאן מכסה"כ ולמטה. ראשו הוא כסה"כ. כתם פז. כמו שהפז בלי זיוף כן מחשבתו ושכלו אמת וראשו עגול כמו התכשיט ששמו כתם עגול. קוולותיו אלו ת"ח שנשמתן מתחת כסה"כ ז"ש שדורשין על כל קוץ וקוץ תלי תלים. שחורות כעורב. שמשחירין פניהם על ד"ת כעורב: עיניו כיונים כו' הם המלאכים שנקראו עיני ה' כמ"ש עיני ה' משוטטים בכל הארץ וידוע שקאי על המלאכים והם ג"כ תחת כסה"כ. על אפיקי מים פי' אותם שמשגיחים על בעלי תורה שנמשלה למים

לקוטים ע"ד הנסתר

(יד) **ג'** גמיל חסד עם ד'. שהן ספי' הסמוכות יסיד עם מלכות. וכמאי. ר"ל במאי סמיך ג' לד' וגומל חסדים עמה. ג' איהי גלגל. ר"ל אות ראשון שבו. ויסוד הוא גלגל. שכל הו"ק מתגלגלין ע"י למלכות. ובה כל אתוון בכמה גלילי דדהבא. ר"ל ע"י הג"ת. הה"ד ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשים. מאי בתרשים אלא בתרי שש. ר"ל בתרי שהן שש. ואינון בתרין דרועין גדולה וגבורה דבהון שרי אורייתא בב', ובהון שית פרקין דאינון ו' אתוון בראשית. דכלילן בעמודא דאמצעיתא ר"ל שב' הידים הו"ג כלילן בת"ת שהוא יחודא דתרוייהו (סוף הק' תיקוני הזוהר):

גלי ימא דלעילא אינון עשרה גלגלין והן נגד שיר פשוט כו' שעולה לעשר כנ"ל. עלייהו אתמר ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשים. ר"ל גלילי לשון גלגלין (בתרשים) בתרין דרועין דברתא ובהון שית פרקין. ר"ל בתרשים אותיות בתרי שש. ור"ל שידיו של עד"א ממולאים בידי' שהוא סליק בהן. והיא סלקא בידיו (תי"ג כ"ג ב'):

מראה האופנים ומעשיהם כעין תרשים. אתמר הכא תרשיש ואתמר בשיר השירים ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשים. ידיו גלילי. כמ"ש ידיך עשוני שהן עשו את הגוף. ממולאים בתרשים. ר"ל בנפש שבא מאיפנים מסטרא דמלכות (כנ"ל שנאמר תרשים אצל אופנים) (תז"ח ע"ג ד'):

(טו) **שוקין** עמודי שש. ר"ל שש הוא שית פרקין שבשוקיים. ובדרועין היא סלקא בשית. ובשיקין נחתא בשית: (תי"ג כ"ג ב' בד"ה ועלייהו אתמר):

שית דרגין דנבואה דאתמר בהון שוקיו עמודי שש. נו"ה שהן נביאי קשוט שמהן נפיק נבואה ובהן שית פרקין בכ"א ג' פרקין וז"ש שוקיו עמודי שש (ריש תיקון י"ח).

נשמה ונפש כד בר נש איהו מתוייב בחובין ומתגברין על איברין. נשמת חיים אסתלקת מן גופא ונפש אסתארת תמן. ואתמר בה והגל מרגלותיו. דגולה ממקומה אל הרגלין. ומפרש למה לרגלין וקאמר לגבי מאן לגבי צדיק ודא ברית מילה, דאף דבל האיברים מלוכלכין בחובין, מ"מ חותם הברית מילה קיימת, ובשבילה אברהם אבינו אינו מניחו ליכנס לגיהנם, ולכן היא נסתרת שם, וכמש"ל ר"ת כ"ב דשם אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק קילו של ד', לבד המכנים בבת אל אחר דהוא עקרב דפוסק אז מסתלקת השכינה והנפש, וכמ"ש לבד מי שבא על הכותית כו' וכן בקרא מרגלותיו דבועז שהוא דרגא דצדיק

למים כידוע. רוחצות בחלב פי' קאי על בעלי תשובה ויושבות על מלאת הם אותם שלא טעמו טעם חטא מיום הולדם: לחיו כו' השער של הלחיים הן כערוגות שזורעין בו בשמים ורואים שיהיו מסודרי' ומגדלות מרקחים קאי על לחייו פירש שהם מגדלות מרקחים והן השער. והענין זה במשל כי עד הלחיים הוא גבול המחשבה כי מכאן ולמטה מתחיל הדיבור וידוע שמחשבתו של אדם ניכר משער ליודעים מחכמת הפרצוף כידוע ליודעים ולזה כינה בחינה זו לחיים. שפתותיו שושנים כו' פי' דיבורן מוטעם ומתוק ונכנס אל הלב כמו הריח השושנים הנוטפות מור עובר. וענין זה קאי על השרפים בעלי גדפין המשגיחין על דבורו של אדם: ידיו גלילי זהב פי' ידיו ואצבעותיו הם כמו הגלילי' זהב שאצבעותיו שבפנים מהודרים כן ידיו מהודרים. וענין זה על המשגיחין על מעשים טובים שבני אדם עושים והם החיות. ממולאים בתרשיש פי' מיוסדים באבנים טובות והוא הנמשל הנ"ל על המצות ומע"ט. מעיו עשת שן כו' והם הגלגלים עם הכוכבים וחשב כאן כסדר כסא. ות"ח. ומלאכים. ושרפים. וחיות. גלגלים: שוקיו עמודי שש כו' זהו קאי על הג' יסודות א'מ'ש שנקראו עמודי השמים וזהו מיוסדים על אדני פז והוא הארץ וקרא בלשון רבים שבה ז' חלקים כידוע. ואמר עמודי שש שבכל א' מהג' יש שני איכות של קר ולח או להיפך כידוע. והם שש. מראהו כלבנון כמ"ש כראי מוצק כו': ר"א דודי צח ואדום צח בחסד ואדום בדין שמנהג את

כַּלְּבָנוֹן בָּחוּר כָּאֲרָזִים: (טז) חִכּוֹ מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים זֶה דוֹדִי וְזֶה רֵעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם:

אנה

העולם בחסד ובדין כמ"ש הרועה בשושנים דגול מרבבה. פי' דגול מרבבה שלו והיינו כמ"ש אין כמוך באלהים ה' ואין כמעשיך ואמרו כמו שאין כמוך כך אין כמעשיך וזהו דגול מרבבה שלו במעשיו ניכר ממעשה הרבבה שלו והם המלאכים וכלל כאן כל השיעור קומה הכסא והנשמות והמלאכים והשרפים וחיות ואופנים והרקיעים והעולם והארץ ואמר כאן כלל ד' דברים שהן כולל הכל מראהו כלבנון כו' וז"ש אחד וה' ישתבח שוכן בכולם והוא באחד נגד כ"ע כמ"ש למעלה דודי בג' רישא. מראהו כלבנון פי' כשהדבר נתיישן הוא נשתנה בב' דברים א' במראה והב' בחיזוק וזהו מראהו שאפי' שהעולם הוא ישן אעפ"כ הוא לבן כלבנון ואין בו שינוי במראה והב' הוא בחור כארזים ואין בו שינוי בחיזוק. וכמ"ש חזקים כראי מוצק:

(טז) **חכו** ממתקים קאי על התורה כמ"ש מתוקים מדבש כו'. וכלו מחמדים המה המצות כמ"ש הנחמדים מזהב כו' זה דודי מראהו של דודי. וזה רעי הטובות שעשה עמי במחמת זה הוא רעי שאני מתאונן ומתאבל ומתאנח על התרחקו ממני: ע"א חכו ממתקים כו' פי' שהקב"ה ברא את העולם בב' דברים והן ויאמר ויעש וזהו חכו ממתקים היינו מה שברא בויאמר. וכלו מחמדים היינו מה שברא בויעש. ואמר רחצות יושבות הם בעלי תשובה וצדיקים גמורים ואפיקי מים הם בעלי תורה שאלו הג' הן כלל הכל תורה ומעשים טובים ומ"ע ומל"ת. וספירים על שם מספרים כבוד ה'. ואמר

לקוטים ע"ד הנסתר

דצדיק כמ"ש בז"ח רות. וכמש"ו בועז תקיף על יצריה. דשם צריך זריזות גדול להשמר כמ"ש הגור הרבך כו'. וקאמר מרגליתיו כמש"ו וימד שם שעורים וישת עליה. שוקיו עמודי שש. שויאת צון עילאה לאגנא עלה. שהיא נקודה סתימה כו' כמ"ש בתל"ו וש"מ בששת ימי המעשה שהן מקיפות לה משית סטרין לאגנא עלה. והיא נקודה האמצעית שבתוכן כו' והן בית פרקין דרגלין (תל"א בד"ה ותגל):

ז"א נק' תפארת ונק' בחור כמ"ש בחור כארזים (ספד"צ פ"ג):

ו (א) אָ֤נָה הָלַךְ֙ דּוֹדֵ֔ךְ הַיָּפָ֖ה בַּנָּשִׁ֑ים אָ֚נָה פָּנָ֣ה דוֹדֵ֔ךְ וּנְבַקְשֶׁ֖נּוּ עִמָּֽךְ׃ (ב) דּוֹדִי֙ יָרַ֣ד לְגַנּ֔וֹ לַעֲרוּג֖וֹת הַבֹּ֑שֶׂם לִרְעוֹת֙ בַּגַּנִּ֔ים וְלִלְקֹ֖ט שׁוֹשַׁנִּֽים׃ (ג) אֲנִ֤י לְדוֹדִי֙ וְדוֹדִ֣י לִ֔י הָרֹעֶ֖ה בַּשּׁוֹשַׁנִּֽים׃ (ד) יָפָ֨ה אַ֤תְּ רַעְיָתִי֙ כְּתִרְצָ֔ה נָאוָ֖ה כִּירוּשָׁלִָ֑ם אֲיֻמָּ֖ה כַּנִּדְגָּלֽוֹת׃

הסבי

ואמר זה דודי הוא נגד י"ב דברים שעל השמים ששם כסא הקב"ה כמ"ש השמים כסאי כו' יושב בשמים ישחק כו' השמים שמים לה'. וזה רעי הוא נגד הארץ שהיא נקראת רעיתי שלא נבראה הארץ אלא בשביל אוהבי אל והיא כלולה מכולן כעוץ תחלתו בסופו וסופו בתחלתו כתם פז ואדני פז וז"ש וזה רעי ואמר וזה בוא"ו שהוא סוד הרקיע המחבר וקרא זה אל זה קורא אני אליהם יעמדו יחדו: ו (א) **אנה** הלך דודך וגו'. חוזרין ושואלין ב' דברים א' אנה הלך דודך פי' לאיזה מקום הלך והב' אנה פנה דודך כלומר אנה מחשבתו ומה מעשיהו עכשיו ונבקשנו עמך. וכיון דאיך יודע מה אתה מרעים העולם מעניינו: (ב) **דודי** ירד לגנו כו'. פי' משיבה תשובה על שתי השאלות הנ"ל. ששאלו אנה הלך דודך אמרה שירד לגנו שאין עוה"ז כדאי לו עכשיו שיהיה בעוה"ז ונסתלק לג"ע לערוגת הבושם הם הצדיקים שיושבים כשורות של בשמים שורות שורות. לרעית בגנים הוא תשובה ב' על ששאלו לאיזה עסקים פנה לזה אמרה לרעות בגנים פי' להשתעשע עם

הצדיקים. וללקט שושנים פי' וללקוט מהם חידושי תורה והקב"ה מסכים עמהן. ושושנים הוא התורה שבה מ"ע ומל"ת כשושנה שהיא לח ואדום והם נגד שתי ישיבות שבג"ע ישיבה של מעלה ושל מטה וזהו לרעות בגנים למטה וללקוט שושנים למעלה:

ע"א לרעות בגנים וגו' שרועה הצדיקים שבגנים ולוקט אותם שהם בכאן בעוה"ז לשם:

(ג) **אני** לדודי וגו'. פירש ומה שאמרתם ונבקשנו עמך אני לדודי אני אמתין עליו כמ"ש ימים רבים תשבי לי ולא תזני ולא תהיה לאיש. ודודי לי הוא ג"כ ימתין עלי. הרועה בשושנים בין הצדיקים שהם כשושנים ואין לזר אתנו: (בהע"א) אני לדודי ודודי כו'. עתה מתחלת בפתויים והשתוקקת של עת הגאולה וזה אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים:

(ד) **יפה** את רעיתי כו'. עתה מתחיל הקב"ה לשבחה ואומר לה הגיע העת שתגאל ואע"פ שאתה אינך בא"י אתה יפה במראה כתרצה. ונאוה אתה בחיתוך אברים כירושלים: איומה. פי' ואימתך על מי שרואה אותך כנדגלות הם הדגלים שהלכו

במדבר

לקוטים ע"ד הנסתר

(א) **כד** ישראל בעאן בעותין למלכא אמרין לה (לשכינתא) אנה הלך דודך דאתמר ביה ברח דודי אנה פנה דודך ונבקשנו עמך בכמה בקשות דצלותין ובעותין. ר"ל שנשאל בקשות על ידך. ונהיה עמך. ואז ונבקשנו. וז"ש דבגינך איהו נחית עלן. דלא זז מננא אלא בגין דלא נהגנא יקרא בך. וזהו היפה בנשים (תי' ו' י"ז ב'): **כד** שכינתא דאתקריאת זאת עם ישראל כו'. מאי איכון אמרין לה אנה הלך דודך היפה בנשים אנה פנה דודך ונבקשנו עמך בכמה תהנונים וצלותין בציצית ובתפילין בשבתות ובימים טובים. ר"ל בני ישראל אמרין לה ונבקשנו עמך דהיא עמהם באות. דתפילין כו' כמש"ו. וע"ל י"ז ב' ונבקשנו עמך דבגינך איהו נחית עלן (תי' י"ט ל"ט א' ד"ה מאי איכון):

(ב) **וללקוט** שושנים ע' בר"מ פ' ואתחנן רס"ג א' למלקט שושנים. תרי"ג רזא דזו"נ שמי וזכרי. ופ"ז (גי') פנים ואחוריים ופשוטו (שהן טדה"ד הוי"ה כוז"ו) דרגא דג"ר. ותרי"ג עם פ"ז גי' שושנים. ובשושנים ג' דרגין בינה ועד"א מלכות (ריש תי' כ"ו וברע"מ שם):

(ג) **איהו** עמודא דאמצעיתא הרועה בשושנים. ושושני' אחד. ר"ל שהוי"ה ב"פ אחד הוא בעד"א שהוא רועה בשושנים. רועה ר"ל מתחבר. שהוא בריח התיכון מן העולם ועד העולם. בשושנים. ר"ל ב' שושנים. ונכללים ב"פ אחד אחד (ר"ל בכל שושנה י"ג עלין מלגו) בו לאחד. והוא וא"ו של שם מלא. וז"ש ושושניה אחד (ריש תי' כ"ו):

(ד) **השם** (ע"כ) הזה נחלק לג' חלקים. רישא וה"ו. והוא דרגא דג"ר שרשא דאילנא. והוא שרש

של

במדבר. ותרצה היא שומרון מי' השבטים שדרו בה מלכי ישראל עד אחאב כמ"ש בספר מלכים. וירושלים הוא מקום בהמ"ק ומלכות בית דוד והם. היפים מכל ערי ישראל כי בעת הגאולה יגאלו בראשונה י' השבטים ואח"כ שבט יהודה ואח"כ יחיו דור המדבר והענין שעל ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח ואחר שגלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו שהוא בהמ"ק אין לנו לא תורה כמ"ש מלכה ושריה בגוים אין תורה, ולא עבודה ולכן אנו אומרים אחר התפלה שהיא במקום עבודה שיבנה בהמ"ק במהרה בימינו ותהיה עבודה שלמה. ותן חלקנו בתורתך. ולא נשתייר כ"א גמ"ח כמ"ש רז"ל כשחרב בהמ"ק בכו ואמרו ח"ו שאין לנו תקומה כי אין לנו לא תורה ולא עבודה אמר ר' יוחנן בן זכאי ועוד נשתייר לנו דבר אחד והוא גמ"ח כמ"ש עולם חסד יבנה ומלכי ישראל אע"פ שמהן היו רשעים מ"מ מלכי חסד היו כמ"ש כי מלכי ישראל מלכי חסד המה וכמ"ש רז"ל על איזבל המרשעת שהיתה מרקדת לפני הכלה וז"ש יפה את רעיתי אע"פ שאתה איך בא"י ואין לך כל הג' דברים מ"מ את יפה עלי כתרצה שהמה מלכי חסד. נאוה כירושלים שהם מקום עבודה. איומה כנדגלות כדגלי מדבר שקבלו את התורה כאלו יש בך כל הג' דברים ואיומה ונאוה ויפה ר"ת אני כו':

(ה) **הָסֵבִּי** עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי שֶׁהֵם הִרְהִיבֻנִי שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מִן־הַגִּלְעָד׃ (ו) שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים שֶׁעָלוּ מִן־הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם׃ (ז) כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד

(ה) **הסבי** עיניך מנגדי כו'. פי' כי ישראל בוכין על צרותם והקב"ה הוא מלא רחמים אך שאי אפשר לגאול קודם הזמן והקץ ואמר הקב"ה הסבי עיניך. מנגדי פי' לא תבכה עוד אלי שהם הרהיבוני כי בא אהבתך עלי ומה שהזכרתני קודם הם הם הרהבוני אליך ואיני יכול כביכול לסבול זאת שערך כעדר העזים והתחיל לשבח אותה ואמר שערך כמ"ש לעיל שהן הנזירים ולפי שבח"ל לא נשאר לנו אלא הג' לבד לכך לא חשיב אלא אלו הג' ואין לנו לא כהן גדול ולא סנהדרין, וגם אמר אלו הג' שהם בח"ל והם שערך נגד בני משה שהם מעבר לסמבטיון והם צדיקים ופרושים גדולים וכן המושיעים שעליהם כתיב ועלו מושיעים בהר ציון:

(ו) **שניך** כעדר הרחלים וגו'. כמש"ל והם כנגד עשרת השבטים שהם גבורים גדולים ויש להן מלך ועושין מלחמה והם ג"כ צדיקים כמש"ל. ולעיל אמר כעדר הקצובות שהם היו בעלי מלחמה במנין:

(ז) **כפלח** הרמון וגו'. הם כנגד נפולות יהודה שהם מפוזרים בין הגוים והם ריקנים מהכל רק מבעד לצמתך כמש"ל

שסרין

לקוטים ע"ד הנסתר

של זו"נ כו'. וה"ו השני הוא ו"ק. אני הוא מלכות עטרת בעלה באמצע היכל הקדש. והיא איומה כנדגלות לג"ר (ביאורו לפ' בשלח כ"ב א'):

(ה) **עינא** ימינא כד שריא בי' הוי"ה ונהיר ביה וכן בעינא שמאלא ר"ל עינים דאדם. בהן זורקין אבנין בשכינה כנ"ל. שהעין הוא קירטא (אז) שכינתא אמרת לגבי עיינין אלין. מרהימו שגי הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני. מוקדין לי בשלהובין דרחימו. כמ"ש רשפי אש שלהבת יה. וכן ה"פ אור. ה' נהורין ה'. ובת עינא י'. וזהו שלהבת י"ה. שאש הוא בבינה כידוע וכן ה' אור כנ"ל ובה האהבה כידוע בסוד דחילו ורחימו. (וז"ש זרקא סגולתא מקף שופר הולך. שלהובין דרחימו) דזרקין לכל עיבר זהו זרקא. סגולתא היא שלהובין דרחימו כנ"ל אבנין דרחימו. מקף הוא הקירטא כנ"ל. הולך ז"ש הסבי עיניך כו'. באמר יפה את כו' הסבי כו'. וזהו שופר הולך (ר"ל שופר יפה מלשון שופרא. הולך הוא הסבי (תז"ח פ"ב ג'):

מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ׃ (ח) שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמֹנִים פִּילַגְשִׁים וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר׃ (ט) אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ׃ (י) מִי־זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ־שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה

כחמה

שסרין למשמעתן של ת"ח ועושין מה שאומרים להם :

(ח) **ששים** המה מלכות וגו'. ששים המה מלכות הם האומות שנולדו אחר שנבחר אברהם להיות ממנו עם ה' והן ט"ז בני קטורה וט"ז בני עשו וי"ב בני ישמעאל וי"ב בני נחור ועשו וישמעאל עצמן ועמון ומואב הרי ס'. ושמונים פלגשים הם ע' אומות היינו י"ד של יפת וכ"ו של שם ול' של חם ושם וחם ויפת ורעו ושרוג ונחור ותרח ונחור והרן ולוט הרי שמונים. והנולדים עד א"א קראן פלגשים, ומאברהם ואילך קראן מלכות שהיו לאברהם ויצחק. ועלמו' הם האומות שאח"כ אין מספר. ואעפ"כ (ט) **אחת** היא יונתי. הוא אברהם כמ"ש האחד הוא אברהם שהיה א' להקדוש ברוך הוא. יונתי שדבק להקב"ה כיונה שהיא משמרת את בן זוגה ונתדבקה בה ולא באחרת. תמתי שנתנסה בעשרה נסיונות ונמצא תמים בעולם וכמ"ש התהלך לפני והיה תמים : אחת היא לאמה. הוא יצחק שהיה יחיד לאמו כמ"ש את יחידך : ברה היא ליולדתה הוא יעקב כמ"ש ורבקה אוהבת את יעקב כי היא היתה יודעת את יעקב וזהו ברה לשון ברור שהיה ברור אצלה לצדיק אבל יצחק לא היה יודע ממעשיו. ראוה בנות ויאשרוה מלכות ופלגשי' ויהללוה כמ"ש קמו בניה ויאשרוה בעוה"ז מאשרין בה. בעלה ויהללה בעוה"ב שאז היא כמו אשה והקב"ה נקרא בעלה. וז"ש ראוה בנות בעוה"ז ויאשרוה. מלכות ופלגשים וגו' בעוה"ב כמ"ש במדרש שלעתיד לבא יאמר הקב"ה יבואו רשעים ויראו במעלת הצדיקים וכו' : (י) **מי** זאת הנשקפה כו'. פי' כי ד' זמנים הן תחילת היום ואמצע היום ותחילת הלילה ואמצע הלילה וזהו שחר הוא תחילת היום. יפה כלבנה הוא תחילת הלילה. ברה כחמה הוא אמצע היום. כנדגלות הוא אמצע הלילה, פי' שהם י"ב מזלות שהם כנגד י"ב שבטים וכמו שהדגלים היו ג' לכל צד כידוע. ופי' מי זאת הנשקפה. שבאין להשקיף אליהן כמו שמשקיפין על השחר והוא יציאת מצרים שהיתה

לקוטים ע"ד הנסתר

(ח) **ששים** המה מלכות זהו אותיות של הא"ב במילואם עולים ס' כזה אל"ף בי"ת גימ"ל דל"ת ה"י וא"ו זי"ן ח"ת ט"ת יו"ד כ"ף למ"ד מ"ם נו"ן סמ"ך עי"ן פ"י צד"י קו"ף רי"ש שי"ן תי"ו (ליקוט ריש פ' ויקרא):

הלכה דאיהי קבלה למשה מסיני. ר"ל שמקובלין איש מפי איש עד משה מסיני [שמשנה שאין מירין ממנה היא כילי'. והלכות פסוקות של הגמ' הוא בבריאה. והלכה למשה מסיני הוא בשכינה. וז"ש הלכה למשה שהיא כלת משה] וכמה עולימתאן אית לה ר"ל נערות הראויות לתת כו' שהן בבריאה דאיכון הלכות פסוקות. דאתמר בהון ועלמות אין מספר. רישא דקרא ששים המה מלכות שהן הלכות כמ"ש לקמן כל מאן דזכי להלכה חד ירית עלמא חד. כל שכן מאן דזכה למסכת הדא או לתרין או לשתין דאתמר בהון ששים המה מלכות. דכל מסכתא מטרוניתא איהי בגרמה. ר"ל הל"מ של מס' אחת. זכאה איהו מאן דירית לה בהאי עלמא. דהלכה עולימא דמטרוניתא דאיהי קבלה. ר"ל מי שזוכה למס' של הלכות פסוקות זוכה לעולמות של מטרוניתא. וז"ש עולימא דמטרוניתא (הק' ת"י זוהר ע"ג א' ב'):

ששים המה מלכות ס' מסכתות כלל התורה. שהן ששים גבורים מגבורי ישראל מסט' דו"ק כמש"ל כ"ג א' בגין בעלה דאיהו עד"א כליל שית סדרין והוא מס"ט דו"ק דעד"א. ושמנים פילגשים תמנין ספרי דאגדתא מס"ט דיסוד. שכל הגדה מסט' דיסוד. ורזין דחכמתא ביה סוד מיסוד. ולכן הן תמנין בחושבן יסוד. ע' מסוד וי"ו ד' מיו"ד. צדיק וברית. ועלמות אין מספר מס"ט דמלכות דשם ברכות ואיגון

כַּחַמָּה אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת׃ (יא) אֶל־גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל לִרְאוֹת הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן הֵנֵצוּ הָרִמֹּנִים׃ (יב) לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי מַרְכְּבוֹת עַמִּי נָדִיב׃

שובי

שהיתה תחילה לכל הגאולות. יפה כלבנה הוא על הים וכן יהיה לעתיד לבא כמ"ש והכהו לשבעה נחלים. ברה כחמה הוא מתן תורה לפי שאז פסקה מהן הזוהמא והיו ברים כחמה בגבורתה. איומה כנדגלות הם מה שהיו נמנים שכתוב למשפחותם לבית אבותם לגלגלותם במספר שמות היינו שלמין בכולן והיה צריך משה בעצמו לראותם אם הם ראוים למנותם שיהיו כולם שלמין במדרגה העליונה של מלאכי' שאין למעלה הימנה וכן יהיה אי"ה לעתיד לבא במהרה בימינו שיעלו במדרגה עליונה וזהו איומה:

(יא) **ועוד** אומר לה הקב"ה אל גנה אגוז ירדתי וזהו שאני בעצמי ירדתי ג"כ בתוככם. ומשלם לאגוז כמשאחז"ל למה נמשלו לאגוז מה האגוז זה אפי' נופל כו' אין מה שבתוכו נמאס וגם כמו האגוז מתחלק לד' חלקים מבפנים כן ישראל בעת הגאולה

כמ"ש בישעיה מ"ד זה יאמר לה' אני כו' וכן בית ישראל ברכו וגו' בית אהרן וגו' בית הלוי וגו' יראי ה' וגו'. ואצל יראי ה' לא כתיב בית. כי יראי ה' הן הגרים שאין להם בית כפ"ע. ועליהם נאמר ונוה צדיקים יבורך כי אין להם בית בקביעות: לראות באבי הנחל פי' הפירות. שהם גדילים אצל הנחל הם בעלי תורה העוסקים בתורה המשולה כמים שמקבלת כל צורות כך התורה כוללת כמה חכמות וסובלת כמה פנים. לראות הפרחה הגפן הם בעלי חכמה כמ"ש תמרא וריחני פקחין: הנצו הרמונים הם בעלי מצות שמלאים מצות כרמון:

(יב) **לא** ידעתי נפשי פי' היתה אצלי בהיסח הדעת ולא היה דעתי על זה. נפשי פי' הקב"ה שהוא נשמה לנשמות או פי' אוהב נפשי. שמתני מרכבות עמי נדיב פי' ומהיסח הדעת שמוני במרכבות של הנדיבים

לקוטים ע"ד הנסתר

ואינון כולהו רעותיה בהיכלין דשם. ששים אלות בסהרני כו' (תכ"א נ"ב ב' בד"ה שם):

ס' מסכתות דעלייהו אמר שלמה ששים המה מלכות. ואית לה כמה בתולות אחריה רעותיה דהלכות פסוקות. (ואלו) הן בבריאה כמ"ש בת"ז. דאתמר בהון ועלמות אין מספר. ושכינתא איהי תגא על כלהו. ר"ל דאצילות. שהיא הלכה על עלמות שבבריאה (תז"ה ע"ה א'):

(יא) **אל** גנת אגוז ירדתי) אגוז כו' ד' קליפין שבו תהו קו ירוק כו'. וגנת הן התמורות והשינויים כו' כמ"ש בתכ"ו. אבל לע"ל פשטתי את כתנתי ולא יכנף עוד מוריך והיו כו' (תכ"ד בד"ה אגוז):

תרין סמכי קשוט אינון תרי רמונים. אגוז דא צדיק. גנת אגוז דא שכינתא. ודא איהו דאמר שלמה אל גנת אגוז ירדתי. גנ"ת. ג' גמטריאות דאינון פרפראות לחכמה. שהוא בחכמה דילה. ברכות בחשבון. פרפראות לחכמה עילאה כמ"ש בפ' בלק. נ' נוטריקון. ת' תמורה. שהכל בה. גימטריאות דא אדנ"י הוי"ה סליק בחושבן אמ"ן כו'. אית אחרנין בגמטריאות דלית להון חושבן. בגין דאינון פרפראות לחכמה דלית לה סוף. דחשבון וגי' הוא בחכמה דילה שהוא פרפרת לחכמה עליונה. שע"ז אמרו תקופות וגו' כו'. והכמה הוא מים שאין להם סוף כו'. כי לכ"ד שבעולם יש תכלית לבד לחשבון. והטעם הוא כנ"ל שתלויין בחכמה. תמורות אלין אלפ"א ביתו"ת כגון כוז"ו במוכס"ז כוז"ו דאינון תמורות הוי"ה אלקינ"ו הוי"ה, ואית תמורות אחרנין מכמה מינין. אמר ר' אלעזר והא כתיב אני ה' לא שניתי (פי' וא"כ מה רומזים תמורות השמות) א"ל ברי כו' ודאי אני איהי שכינתא כו'. איהי לא אשתני. ולא איהי תמורה מונה באתרא. ואיהו לא אשתני ולא אסתתר מינה. ר"ל דכתיב אני ה' לא שניתי. בין אני ובין ה'. דלא אשתני דא מן דא. אבל לגבי חייביא אשתני קוב"ה ואסתתר מינייהו. דאסתתר בתורה בכמה כינויין. דלא לאשתמודע ליה כולא. אלא לצנועין והגונין. וכן אסתתר הקב"ה בעולמות בי"ע בכמה כינויין ולבושין, ולרשעים עונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלקיכם בכמה קליפין המבדילים. והן לבושי קדרות דקב"ה מסתתר בהם. וודאי קוב"ה ושכינתי' לא אשתני דא מן דא כמ"ש בסתרי אותיות פ' בראשית ז' ג' כו'. דהא לא מסמשי בה אלא אינון שמהן עילאין ולא כינויין כו'. אבל לגבי אחרנין אשתני ואסתתר בכמה לבושין

הנדיבים כמ"ש מקים מעפר דל מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו פי' הדל שאין לו כלום והאביון הוא המתאב לכל דבר ואין לו מה שתאב ולכן אמר מקימי מעפר דל מי שאין לו כלום ומאשפות שהוא מקום מטונף ירים את האביון שתאב לעמוד ממקום טינופו. והוא ההבדל עצמו בין הקמה להרמה כידוע. והן נגד מי שהוא ערום מן המצות והוא דל ומאשפות הוא מי שמטונף בעבירות ותאב לעלות מהן וזוכה לעלות מהן הוא ירים להושיבי עם נדיבים הם האבות, עם נדיבי עמו הם הנביאים :

ז (א) שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית שׁוּבִי שׁוּבִי וְנֶחֱזֶה־בָּךְ מַה־תֶּחֱזוּ בַּשּׁוּלַמִּית כִּמְחֹלַת הַמַּחֲנָיִם׃

מה

ז **שובי** שובי השולמית. פי' כי ירושלים שם העצמי הוא שלם כמ"ש ומלכי צדק מלך שלם ות"א מלכא דירושלים. ואברהם קרא אותה יראה שהקב"ה רואה דרך שם כל מעללי גבר ומצעדיו כמ"ש ויקרא אברהם כו' אשר יאמר כו' וביאורו כי אברהם הוריד השכינה לארץ שידעו הכל איך שהוא משגיח בכל ויודע רזי עולם ומשה הוריד השכינה למשכן בינינו שישיגו הכל אותו כמ"ש ראתה שפחה על הים וכו'. וזה ביאורו ויקרא אברהם וכו' יראה שהקב"ה רואה בכל. אשר יאמר היום בעת שכתב משה את התורה בהר ה' יראה כי הוא נראה כו' כמ"ש ויחזו אלהים וכו'. ואומרים לה שובי שובי ר"ל אל תרוצי כ"כ מהרה רק נחזה ונלך ביחד ואת באמצע כמו מחולו' שיש מחנים סביב והענין כמש"ה לכו ונעלה כו' ואמר ד' פעמים שובי שובי נגד ד' גליות ונגד ד' כנפות הארץ שיתקבצו ישראל וישאגו כולם שובי וכו'. שובי שובי נגד ב' גליות הראשונים ואח"כ השולמית שהשכינה לא חזרה בבית שני שובי שובי נגד ב' גליות אחרונים ואח"כ ונחזה בך: ד"א שובי שובי כו' הם נגד ב' אומות כי כל האומות נחלקו לב' ישמעאל ועשו וכנגדם יהודה וישראל והם יאמרו לישראל שובי שובי ויענו להם ישראל מה תחזו וכו' המחנים פי' מה ועל מה תקבצו כולכם כמו שנתקבצו ב' כתות של מלאכים אצל יעקב במחנים כן נאספתם לראות בי :

מה

לקוטים ע"ד הנסתר

לבושין ובכמה כיסויין ובכמה קליפין. ובגין דא אמר שלמה ע"ה אל גנת אגוז ירדתי. דאיהו הוה ידע בקליפין כלהו כו' ורעיא מהימנא איהו יתבר כל קליפין ויפיק מתמן מוחא דאיהו יקו"ק. כמ"ש ולא יכנף עוד מוריך. והיו עיניך רואות את מוריך שנה זה אלקינו קוינו לו כו'. כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. פנים בפנים דבר ה' עמכם. (והנה) אגוזא עביד לארבע סטרין כען ד' חיות ד' אתוון דהוי"ה. ומובב ד' קליפין. קליפא ירוקא תהו. והאבנא בהו. וקליפה דקה שבו חשך. והללא דאגוזא תהום. והוא גלות הזה כמ"ש מקרא זה נוקב ויורד עד תהום כו'. וכמ"ש התהום זו מלכות הרביעית. כשם שתהום אין לו סוף כך כו' ומתוכו ורוח אלקים כו' רוחו של משיח רעיא מהימנא מ"ה שהוי"ה הוא שיהיה. מוחא דאגוזא יתגלה: (תיקון כ"ו ע' א' ב'):

א) **בההוא** זמנא יימא לגבה שובי שובי השולמית בתרי בתים דאינון בית ראשון ובית שני לתתא. שובי שובי בבית ראשון ושני לעילא ונחזה בך. שבית ראשון ושני דלתתא כבר ראו. אבל דלעילא ונחזה בך. כמ"ש ולכבוד אהיה בתוכה ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה. שהן ב' ביהמ"ק דלעילא והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך. ד"א שובי שובי ארבע זימנין בארבע אתוון דילה דאינון אדנ"י ונחזה בך בארבע אתוון דיליה דאינון יקו"ק. כנ"ל דונחזה בך הוא דבר מלמעלה שיהיה בה וכמ"ש וראו כל עמי הארץ כי שם ה' כו' וזהו ונחזה בך דכאן בד' כו'. אמר קב"ה לגבי ישראל ארבע זמנין שובי בשכינתא בתיובתא. ונחזה בך בארבע כוסות דפירקנא דאינון בפסח כו' כגוונא דארבע גאולות. שובי שובי בארבע יסודין דילך ונחזה בך בשמיא וארעא ור"ל דד' יסודות דארץ הוא ד' אתוון דאדנ"י דהיא ארץ. ושמיא וארעא שהוא ארץ הכללית שהיא ה' אחרונה שבשם הן הוי"ה וכמש"ו. ומיד ישמחו השמים ותגל הארץ בר"ת (יקו"ק) וכידוע בסיד ה' אחרונה ואדנ"י והוא סוד רוח אלקים מרחפת בהיא כלל הארץ כתר דילה. והוא הארץ בקמן. דכירא דנוק' (ת"ו מי"א תי' קמ"ב ב') ·

בשת

(ב) מַה־יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת־נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים
מעשה

(ב) **מה** יפו פעמיך כו'. פי' והם אומרים לה עתה אנו רואים מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב שהלכת ונעלת עצמך בב"כ להתפלל בו התפלות שתקנו האבות הנקראי' נדיבים וגם חמוקי ירכיך שהם ב"מ מה יכך בסתר וכו' ור"ל מה שהסתרת עצמך ללמוד תורה בסתר הם כמו חלאים מעשה ידי אמן פי' התכשיטין שעשה ידי אומן והם הלוחות שעשה הקב"ה ר"ל הם מסתירין על ד"ת ויגעים על אמיתותה כמו שניתנו בסיני: ד"א מה יפו פעמיך בנעלים שאת בת נדיב הולכת כפ"ע ולא נתערבת כו' ודומה לחומות נעולים וגם חמוקי יריכך כמו חלאים כתרגומו ור"ל כמש"ל שהיית הולכת בנעלים והם הבכ"נ. וחמוקי יריכך הם במ"ד כנ"ל. מעשה ידי אמן · פי' שגם הם היו במעשה ידיו של הקב"ה וזה יהיה בשעה שבתי כנסיות ובמ"ד יוקבעו כו' כמו שארז"ל עתידין ב"כ ובמ"ד שבח"ל שיקבעו בא"י:

סרכך

לקוטים ע"ד הנסתר

ב) **בשת** איהו בתלת גוונין חיוור וסומק וירוק באנפין. דאתמר כהון לא עתה יבוש יעקב בגוון סומק וירוק. ולא עתה פניו יחוורו בגוון חוור. (כי) כשהאדם מתבייש פתאום נעשה סומק. ואח"כ חיוור דאזל סומקא ואתא חוורא וכשהאדם מתבושש זמן ארוך הוא ירוק. והן גוונין דאבהן. חוור אברהם מישמעאל. ויצחק סומק מעשו אדמוני. ויעקב ירוק ונהפכו כל פנים לירקון מע"ר. וכשיתמחין הע"ר ולא יהיה בגלות עשו וישמעאל שמהן נעשין תמיד היוור וסומק באנו באש ובמים כו' אז לא יבוש יעקב ולא כו', והן ג' גוונין דמתכסיין בקליפין. ג' גלגולין דאדם בג' אנפי חיוון. אבל גלגולא דאדם במשה מ"ה. דמשה אתפשט מנייהו ונאמר לו של נעלך כמש"ו ואז זכו ישראל לתורה. וכן לע"ל וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב. דבת עינא יתפשט מאלו ג' קליפין. ואלין תלת גוונין דאית בהון בשת אלין אינין תלת גוונין דתלת קליפין דאגוזא כו'. ודא רזא דערלה דאית לה תלת קליפין כו'. ועל תלת קליפין אתמר של נעלך מעל רגלך. והוא גוף הטפה סרוחה שהוא כתנות עור דחיוויא. הערלה דילי' כמש"ל תל"א שהן ג' קליפין דאגוזא. עיר תהו ובורא רע שהוא תהו. ובשר בהו קליפה הקשה מכולם קן כל בשר. והשך גידין והדם וכידוע. ואמר ומיד וראיתיה. כמ"ש אל תקרב הלום ואח"כ ותמונת ה' יביט. וכן במשה ידעתיך בשם וביה נתקרבה השכינה ודא רזא דקרבנא. ר"ל שנתקרב הקב"ה בשכינה וישראל ע"י הקרבן שסמו מוכיח עליו כו', ובגין דא תקיני תלת צלותין בכל יומא לאעברא תלת קליפין אינון דערלה מאות ברית דאיהי שכינתא. ובדא שריא בתלת גוונין נהירין דאינון כהנים לוים וישראלים · שהן נגד ג' אבהן כידוע. אתה כהן לעולם. ופחד יצחק וישראל. והן העבירו ג' הגוונין בג' צלותין דתקינו. וכן צריכין ישראל לאפשטא מג' דרגין אלו דבהון. דעלייהו אתמר מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב. ואינון נעילת חגין וזמנין ומועדין. דג' רגלין נגד ג' אבהן. וכל"י. דש"ע תשלומין כו'. ומ"מ הוא נגד דוד מלכא. וכן נגד גרי צדק וכו אך שמח. ואמר נעילת חגין כמ"ש מה יפו פעמיך בנעלים כו' ודרשו בשעה שעולין לרגל. ר"ל נעלים על ג' רגלים. דנעל על הרגל. ור"ל דעתה הוא מ"מ בנעלים. לבד יוה"כ דמתגלה בת עין (תי' כ"ח צ"ה ב'):

מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב נעילה דילה נעילת החג ונעילת הפסח. ור"ל כמ"ש מה יפו פעמיך כו' בשעה שעולין לרג"ל. ונעלים הוא נעילת החג שננעלין בעזרה. והוא נעלים דילה שישראל מתלבשין בהן ואסור שם בנעילת הסנדל. ולא צריך לאתחזאה קדמה נעלים דחול דאינון שאור וחמץ דשני הנעלים הן שאור וחמץ כמש"ו. דחמץ הוא נועל הה"א דמצה (כי מ"צ בשניהם. רק ההבדל כי במצה ה' ובחמץ ח'). והנעלים הן נעל וסנדל ב' נעלים שהן במט"ע וסנדל שמט"ע תופר נעלים. ובהון סביב דילה: שאור ודבש [צ"ל וחמץ] דו"כ. אבל נעלים דידה דבריאה קדש אדמת קדש הוא (ת"ו מי"א ת"י קמ"ד ב'):

מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב רומז אל מ"ש לעיל בהפעמים בנעלים הוא מקום האשה. וז"ש בת נדיב בת של אברהם אבינו דנקרא נדיב שנאמר נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם. אלקי אברהם ולא אלקי יצחק ויעקב. אלא אלקי אברהם שהיה תחלה לגרים. שהיכל לבנת הספיר מקום הנעלים הוא היכל הגרים גרי צדק ולא יתיר כידוע ולכן אומר כאן בת נדיב כו'. וסוד הענין שנקרא בת נדיב ברתיה דאברהם חסידא. כי מדריגת האבות. בתחלה אברהם במלכות לבנה חוורא.

יצחק

מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן: (ג) שָׁרְרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר אַל־יֶחְסַר הַמָּזֶג בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים:

שני

(ג) **שררך** אגן הסהר וכו'. שררך והוא הטבור כמו אגן. פי' שפל מלא מים שהוא עומד נגד הסהר והוא בשיהרא זה הלבנה וגם הוא אל יחסר המזג שהוא מלא כן כרישך עם הטבור וזה בנמשל כינוי לירושלים כמו שהטבור באמצע הגוף כך ירושלים בטבור הארץ. אל יחסר וכו' כי כל הבא לאכול פירות מע"ש בירושלים היה רואה הכהנים בעבודתם ולוים בשירם וישראל לומדים והוגים בד"ת כי תפ"א במ"ד היה בירושלים והיו משליכים אחרי גיוום פרנסתם ונמזגו ונמשכו עמם בלימודם.

וכמו שדרשו ז"ל פסוק זה על סנהדרין שררך שישבו בטבור של עולם אגן הסהר שישבו בעיגול אל יחסר המזג שלא הי' זזין ממקומן: בטנך. הוא א"י שהיא ג"כ באמצע העולם היא מלאה בתורה כמו ערמת חטים שהכל צריכים למארי דחטה וגם היא סוגה בשושנים שהמקום לח והחטים יפין מאד עד שבוררים אותם אל המלך והשרים ור"ל שהיא מלאה סנהדרי קטנה שהיה בכל עיר ועיר שהכל צריכים להם. וכן היא סוגה בשושנים שיש לה גדרים וסייגים במ"ע ול"ת כשושנה שהיא לח ואדום:

שני

לקוטים ע"ד הנסתר

יצחק ביסוד (בסוד קן חי). יעקב בת"ת. ואח"כ נתהפכי כידוע. ולכן מלכות נקרא בת של אברהם. והטעם כי גר צדק מדרגתו במלכות. ואח"ך במעלתו הגדולה הגדיל מעשיו ועלה וזהו בת נדיב שהתנדב בתחלה כו' (היכלות פקודי רנ"ה א' בד"ה אלין איגון):

ורזא דא כתיב חמוקי ירכיך. ר"ל לכן אמר בלשון רבים על שני הרוחין ונהורין (בהאי היכלא תניינא בהוא דרגא דהוד) וכמ"ש בפ' פקודי: כמו חלאים. שהן תורי זהב כמ"ש לעיל דף א' ע"ב הה"ד תורי זהב נעשה לך כו': מעשה ידי אמן. הוא הבינה כמ"ש בס' ברית מנוחה. וכמ"ש לירכתים ימה ירכתי צפון. ואמר חמוקי ירכיך כמ"ש בפ' פקודי דא רוחא נטיל לעילא ונטיל לתתא. ברזא דכתיב חמוקי ירכיך כמו חלאים. וענין כי בהיכל הזה הן ברכים ובהיכל דלעילא הן ירכים. ורוחא דכאן נטיל בסתימו דהיכלא דלעילא. ולכן נקרא חמוקי ירכיך מלשון חמק ועבר. שנסתר בטמירו דהיכלא דירכים. וכן הוד נכלל לעילא בנצח והן תרין פלגי דגופא. וכן ברכין וירכין. ולכן נקראו על שם הירכין. וכן נקראו בהרבה מקומות השוקין ירכין כו'. כד נהיר בינה בגבירה אנהיר האי רוחא. וזהו מעשה ידי אמן. דרוחא דא לא אנהיר אלא מבינה. והיא נק' אמן כמ"ש בפ' וילך דף רפ"ה ע"ב בסוד ואהיה אצלו אמון וכמ"ש אמון פדגוג כו'. והוא אומנא דבניינא כמ"ש לעיל דף כ"ב פתח ואמר למלכא כו' אומנא לעילא דא אימא עילאה: (היכל ב' דבראשית י"ב א' ד"ה ורזא):

(ג) **שררך** אגן הסהר אל יחסר המזג. שררך דא ציון אות ברית כמש"ו דאיהו טבור עלמא. נקודה דמינה הושתת העולם לארבע סטרין כו'. ולקבלייהו רישא למזרח גופא למערב דרועין לדרום רגלין לצפון. אות ברית נקודה באמצעיתא כגוונא דטבור. אגן הסהר דא נקודה דסיהרא כגוונא דא כּ באמצע כנ"ל. והיא חכמה דילה כמש"ו. וכן בתיקון י"ט והיא אות ברית דיליה שהוא עטרת היסוד והוא חכמה דילה רוחא דבגוה דמשם שרשה. (תיקון י"ח ל"ב ב'):

בהיכל ד' אית רוחא חדא דאיקרי זכותאל כו'. מניה נפקין שבעין נהורין נצוצין וכלהו בעיגולא קיימי כו'. מנייהו נפקי תרין נהורין דקיימי קמייהו תדיר. והן השני סופרים. ואלו ע' נהורין ותרין נהורין דקיימי קמייהו אינון לגו באמצעיתא דהיכלא. ר"ל כל אלו הע"ב נהורין. ועל רזא דהיכלא דא כתיב שררך אגן הסהר אל יחסר המזג כמ"ש בגמרא על הסנהדרין אגן הסהר שעומדין בעגולא. אל יחסר המזג. שאם נצטרך א' מהם לצאת כו'. והענין כאן כמ"ש שני חלקים מים וא' יין והן ג"פ כמש"י לקבל אלין נפקי ע"ב נהורין אחרנין מסטרא דימינא וע"ב נהורין אחרנין מסטרא דשמאלא. והן ג"פ ע"ב נגד ג' גוונין אמ"ש שהן אותיות יה"ו הנ"ל כמ"ש בס"י פ"א כו'. והן ג' גוונין דע"ב כמ"ש בתז"ח. והן ב"פ רחמים מים ואויר. וא' דין אש שהוא צד שמאל והן ב' חלקים כו'. וזהו המזג. ואמר אל יחסר ר"ל לעולם אפילו שאין עלמא בתיקונא. שלכן (הקשת) נראה בג' הגוונים אמ"ש סימני אבות. וזהו אל יחסר לעולם. ומכ"ש אם הדור טוב שהמזג יותר ויותר. (היכלות פקודי רנ"א א' בד"ה שררך כו' כו'):

בהיכלא

(ד) שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תָּאֳמֵי צְבִיָּה: (ה) צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן עַל־שַׁעַר בַּת־רַבִּים אַפֵּךְ כְּמִגְדַּל הַלְּבָנוֹן צוֹפֶה פְּנֵי דַמָּשֶׂק: (ו) רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל וְדַלַּת

ראשך

(ד) **שני** שדיך כו'. נאמר על הר הבית והחיל שמהם היו יונקים כל העולם ומלואה. החיל לישראל והר הבית אף לשאר אומות שרשאין לכנוס שם וגם קאי על הכנסיה והב"ד: כשני עפרים שהם קלים לרוץ ושניהם שוים שנולדו תאומים וכמ"ש רז"ל הוי קל כצבי כו': **צוארך** כו'. הנה בצואר תלוי חיות האדם והוא כמגדל שבו תלוי חיזוק העיר שבו אנשי חיל כנ"ל. כן היא העזרה שהיא עיקר ששם היה מקריבין הקרבנות ולכך לא אמר כאן בנוי לתלפיות. ואמר כמגדל השן כו' ר"ל לא זו שמה שתלוי עליו הוא יפה ונאוה אלא הוא עצמו נאה כמגדל שהוא של שן שהוא בעצמו יפה וחזק: עיניך מלאים וזכים כמו ברכות שעוברין בחשבון על שער שנקרא בת רבים שהמים זכים וברכות המים עומדים על מקום אחד ואף על פי כן הם זכים שם. והענין קאי על הסנהדרין שהיו יושבין בלשכת הגזית והם עיני העדה: בחשבון שהיו חושבין תקופות ומזלות ומקדשין החודש על שער בת רבים ששם היו למעלה מכל הסנהדראות קטנות שיושבין בערים קטנות וכל דבר הקשה מביאו אליהם: אפך הוא מהודר בטובי ואורך כמו המגדל שעליו עומד הצופה שיוכל לראות פני דמשק צריך להיות משוער כפי גבהו והענין קאי על ההיכל כמ"ש ישימו קטורה וכו'. צופה פני דמשק ר"ל כי עד עכשיו היה מקום חוץ לירושלים שממנו צופים בצופין משם ההיכל ולעתיד יגיע ירושלים עד דמשק ויהיה צופים ג"כ אצל דמשק כמ"ש ודמשק מנוחתו:

(ו) **ראשך** עליך ככרמל. פי' הר הכרמל הוא משופע ועגול וקאי על הק"ק שהוא הראש ויהיה ככרמל: ודלת ראשך. הם התאים שסביבות הק"ק כמו השערות הגדלים סביב הראש כארגמן שהוא מרכבה כידוע. ובהם מלך אסור ברהטים.

פי'

לקוטים ע"ד הנסתר

בהיכלא הנ"ל רזא דא בטנך ערימת חטים שכאן הוא סוד הבטן. וכאן הוא מקום הפרץ שפרצו בה כמ"ש בב"מ. וכאן גבורים עומדים בפרץ. וכולם לא יכלו לעמוד שהוא סוד הגור כידוע. ואפילו משה ע"ה לא יכול לעמוד כאן בסוד הסלע ובסוד נחש עלי גור. ולכן וינס משה מפניו כו'. וכאן סודות גדולות ונוראות אשר אין רשות להעלות על הכתב. וז"ס נחש שבא על חוה. ואמרו עץ שאכל אדה"ר חטה הי'. וזהו (בטנך) ערימת חטים. וכאן הוא המאכל בבטן סוד לחם הפנים על השלחן. שכאן הוא סוד השלחן כמ"ש שלחן בצפון כו'. ואמר סוגה בשושנים. לפי שיש עוד ב"פ ע"ב נהורין א' משט' דימינא. וא' משט' דשמאלא. וע"כ קדמאי הן לפנים מהם כמ"ש בפ"פ. ואמר לעיל דף ב' ע"א מה שושנה כו' אית בה סומק וחיוור אף כנ"י אית בה דינא ורחמי כו'. וזהו סוגה בשושנים ב"פ ע"ב נהורין הנ"ל ימינא ושמאלא: (היכלות בראשית היכל ד' מ"ג ב' ד"ה ורזא דא):

(ה) **צוארך** כו' מפ' כל הפרשה דשובי שובי השולמית למפרע כסדר השיעור קומה (קאי על דברי הת"ז) פתח בראשך ואח"כ עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים דאינון אבהן הלכה כרבים. דאינון תלת גוונין דעינא כמ"ש למעלה. ואח"כ הפנים שהוא מתתקנא בחוטמא והוא אפך כמגדל הלבנון שהוא בהירה מיושר כמגדל הלבנון ואח"כ צוארך כו' (ת"ו מי"א תי' קמ"ד א' ד"ה צוארך):

בעין שלשה חוטין שמקיפין את בת עין מלכות. ועין עצמו הוא שכינה עילאה כמש"ו דל"ל הפסק שהיא נהר יוצא מעדן. עלייהו אתמר עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים. מאי בת רבים בת עין אלין תלת אבהן. שנקראו רבים. כמ"ש בהת"ז הלכה כרבים. תלת גוונין אינון דעינא. עינא דמיא דלית לה הפסק עין המים. ר"ל בינה והוא לשון עין המים. וז"ש עיניך שהוא בינה ברכות כו' ר"ל עין המים דל"ל הפסק. על שער כו'. ר"ל על מלכות. דהיא שקיא לה ע"י ג' אבהן (תז"ח ע"ו ע"ג):

זאת

פי' השכינה הוא בתיך הק"ק אסור וכו'. וחושב כאן כל השיעור קונה מהפעמים עד הראש ומה שחושב כאן בתי כנסיות ובתי מדרשות שבחו"ל כי הם עתידין להיות בא"י ככ"ל :

רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים׃ (ז) מַה־יָּפִית וּמַה־נָּעַמְתְּ אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים׃ (ח) זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר וְשָׁדַיִךְ לְאַשְׁכֹּלוֹת

ד"א צוארך קאי על הלוים שאף אם היו משוררים לא היו גואריהם כואבים רק יש בהם כח עליון מאד. עיניך כו' קאי על הנביאים שנקראי' רואים וצופים והם מלאים שפע אלקי כמו הבריכות כו' וגם אף שהם שואבים מן הבריכה העליונה מתמלאות כידוע וזהו כבריכות בחשבון אף שמניחים המים לרוץ כולם לחוץ מתמלאות במים זכים שנית. אפך הענין קאי על הכהנים כמ"ש ישימו קטורה באפך: ראשך כו' קאי על המלך. אסור כו' זהו ממ"ה הקב"ה. והוא ככרמל שהוא על כל ההרים הרמים כן הוא על כל המלכים: דלת ראשך הם ת"ח שיושבים על שולחנו :

(ז) **מה** יפית ומה נעמת כו'. זאת קומתך דמתה לתמר ושדיך לאשכולות, באלו הב' פסוקים כולל כל דרכי היראה והן ה'. א' ליראה אותו. הב' ללכת בדרכי ה' כמ"ש רז"ל מה הוא רחום אף אתה רחום וכו', הג' לנטוע אהבת ה' בלבבו עד שימסור נפשו בעבורו. הד' לדעת את ה' בכל דרכיו וכל מחשבות מעשיו יהיו פנויים אל דרך ה' כמ"ש בכל דרכיך דעהו והוא עבודת ה'. הה' לקיים מ"ע ופרטיהם ודקדוקיהם. והן מבוארין בפסוק א' במשנה תורה ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו ולעבוד את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך לשמור את מצות ה'. והן לעומת חמשה חומשי תורה. וז"ש מה יפית הוא לעומת היראה כמ"ש בזוהר חדש לית לן שפירו לכל אתוון בר את יו"ד והוא יפה ושפירו כו' וכמ"ש שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' כו' והוא כפלים דב' דרגין עילאי ותתאי. ומה נעמת הוא לעומת ללכת בדרכי ה' כמ"ש דרכיה דרכי נועם והוא ב' פעמים ורב חסד דנהיר עילאי בתתאי כי יקרא ג"כ ורב חסד. אהבה הוא כנגד לאהבה את ה' אלהיך בתענוגים כמ"ש הרוצה להחכים ידרים אז תתענג על ה' וכמ"ש בר"מ פ' נו וסליקא דיליה תהא לאבא דאיהו ימינא חסד :

(ח) **זאת** קומתך דמתה לתמר הוא לנגד עבודת ה' כמשרז"ל מה תמר אין בו פסולת כו' ועולה בקומה זקופה בלי עיקום כלל כן הוא העובדי הש"י אין בהם פסולת

לקוטים ע'ד הנסתר

(ח) **זאת** קומתך דמתה לתמר ושדיך לאשכולות. מאי לתמר אלא להוא דאתמר ביה צדיק כתמר יפרח. ר"ל צדיק (יסוד) כמש"ו. והוא איש בעלה דשכינתא. ואמר כפת תמרים. ר"ל כמ"ש בבהיר דשם זו"נ כאחד. כפת דכורא צדיק י ותמרים נו"ק. דשניהם זכרים ונקיבות. והוא גבוה בקומה יותר מכל אילנות. וכן הלולב מד' מינים. ואמר קומתך ודאי. דמיא ללולב דלית ביה קלון ופרוד. ר"ל דבכל אילן הענפים מפורדים זה מזה משא"כ בלולב. וכן הקומה עד"א. משא"כ בידים ורגלים הענפים. ולכן נקרא יעקב איש תם. וכן חוט השדרה. וכן גוף וברית חד. וכ"ה כאן עם עץ האמצעי של העבות (ת"ע קל"ג א') :

שבחא דגופא זאת קומתך דמתה לתמר כולל בטן ושדר ככ"ל. ומאן דידע שיעור קומה דילה איהו ירית עלמא דאתי דאיהו ו'. ר"ל ו' הוא עלמא דאתי. ה' הוא עלמא דין כמ"ש בר"מ פ' ויקרא וש"מ. וקומה הוא ו' דביה שיעור קומה כמש"ל ריש תי"ט. וצורת הקומה הוא ו'. והוא תפארת ו'. ואמר דאתמר ביה מקוה ישראל ה'. ר"ל דמקוה הוא אותיות קומה. ונאמר ה' דהוא ו'

בעלה

לַאֲשְׁכֹּלוֹת׃ (ט) אָמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר אֹחֲזָה בְּסַנְסִנָּיו וְיִהְיוּ־נָא שָׁדַיִךְ כְּאֶשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים׃ (י) וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב

שפתי

פסולת אף באכילתם ושתייתם ושאר לרכי הגוף. ושדיך הם המצות עשה ול"ת המצות דומים לאשכלות של תמר כדאי' בתיקונים דכטרין לפיקודין דאינון תרי"ג מצות דתליין בשם הוי"ה כענבין באתכלא. והענין שאומרים לה עתה אנו רואים שלדקת שלא הכנעת והשפלת קוממתך לנו בגלות וכן שדיך הוא התורה כמ"ש דדיה ירווך בכל עת דומים לאשכלות שאוכלים פירותיהם בשנה זו והקרן קיימת לשנה אחרת כן הוא הנמשל בתורה פירותיהם בעוה"ז והקרן לעוה"ב:

(ט) **אמרתי** אעלה בתמר כו'. זהו תשובה על שאלתה מה תחזו בשולמית ואומרים כיון שאנו רואים גדולתך אנו חושקים וחפצים לעלות בתמר ולאחוז בסנסניו כמ"ש ואמרו לכו ונעלה אל הר ה'. אחזה בסנסניו הוא בית אלהי יעקב ויהיו נא שדיך כמ"ש ויורינו מדרכיו וזהו שדיך כאשכלות הגפן. שמהפרי יוצא עדין דבר שני והוא היין. וריח אפיך כתפוחים והוא תפוח בעלי היער שיושבין בצלו ואוכלין מפירותיו כמש"ל כתפוח בעלי היער וכו'. והענין שאומרים לה האומות שיהיה שדיך כאשכלות הגפן שגשתה גם אנחנו מיינך אחר שתאכל אתה עיקר הפרי. וריח אפך כתפוחים שכהניך יקריבו קרבנותיהם ויגיע גם עלינו כפרה כמו הע' פרים שהקריבו ישראל על האומות. ואמר ויורינו מדרכיו ונלכה באורחותיו אלל דרכיו אמר מדרכיו שביאורו קצת מהם ואמר באורחותיו שמורה על כל אורחותיו. לפי שהמצות יש בהן ב' דברים עשייתן וכוונתם ועשייתן וקיומם הוא נקרא דרך שכל ישראל דורכים בהם. והכוונה נקרא אורח לפי שמתי מספר הם המכוונים בם כראוי לכן יאמרו האומות שאינם יודעים גודל הטורח להגיע אל הכוונה יאמרו יורינו מדרכיו לפי שהמצות הם רבים לכן לא יחפלו רק באפס קצהו ונלכה באורחותיו לפי שהכוונה מועט לפי ראות עיניהם יאמרו שילכו ויקיימו כל כוונת המצות וזהו וריח אפך כתפוחים הוא הכוונה והפנימית של המצוה שצוכל להריח שהוא מורה לדעת פנימיות הדבר כמי שבא לבית ולא יראה שום דבר בבית אפס יריח כל אשר בבית:

(י) **וחכך** כיין הטוב. והכל מחמת שאנו רואים שחכך מוטעם עדיין כיין הטוב שדודי אוהב אותו והילך למשרים: דובב שפתי ישינים והוא היין שרוח זקנים נוחה הימנו. והענין קאי על התורה כמ"ש כי היא חכמתכם כו' ודובב שפתי ישנים שאפילו הלדיקים שבג"ע עוסקים בה. וחכך כיין הטוב זהו תורה שבכתב כמ"ש כי מציון תצא תורה. הולך לדודי זהו הלכה של תושבע"פ

לקוטים ע"ד הנסתר

בעלה. מקוה דאיהו קימה דילה שיעור דילה. כמש"ש איהי שיעורא כו' ואיהי שיעורא כו'. ושיעור הוא (אותיות) עשר ו'. ו' דאתכללא בעשר שהם ששים בעד"א כמש"ל ק"ג ב'. והתכללות הזה הוא בצדיק דבי' יו"ד וכמש"ש ובי' אתכללא כו' השיעור וקומה. וז"ש שיעור קימה דא צדיק דאתמר ביה צדיק כתמר יפרח. ר"ל כמש"ו דכתיב דמתה לתמר (תיקון ו' מי"א תיקונים קס"ד ב'):

(ט) **וריח** אפך כתפוחים. ר"ל הריח שאת מריח באפך היא ריח של תפוחים. ואמר כתפוחים שקבלה הריח באפי'. ומרחת אפה ג"כ באותו הריח. כי הוא אור חוזר. כמה דיהבין לה כו' (תכ"ו ע' א'):

(י) **וחכך** כיין הטוב הולך לדודי למישרים. שדעת נקרא יין כמ"ש לעיל ע"ש. והולך לדודי למישרים שהוא מכריע והולך במישור וכמ"ש בפ' בשלח דף נ"א ע"ב דהא תנינן אתה כוננת מישרים כו' (ספד"ן פ"ב בד"ה כד אתגלי).

שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים׃ (יא) אֲנִי לְדוֹדִי
וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ׃ (יב) לְכָה דוֹדִי
נֵצֵא הַשָּׂדֶה נָלִינָה בַּכְּפָרִים׃
(יג) נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים נִרְאֶה אִם־
פָּרְחָה הַגֶּפֶן פִּתַּח הַסְּמָדַר הֵנֵצוּ
הָרִמּוֹנִים שָׁם אֶתֵּן אֶת־דֹּדַי לָךְ׃
(יד) הַדּוּדָאִים נָתְנוּ־רֵיחַ וְעַל־
פְּתָחֵינוּ כָּל־מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם־
יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ׃
מי

תושבע"פ כמ"ש ודבר ה' מירושלים. דושב שפתי ישנים כמ"ש ושפטו והוכיח ב' שפתי ישנים: (יא) **אני** לדודי וכו'. ביאורו אעפ"י שהם אומרים לכו ונעלה מ"מ אני לבדי לדודי גם תשוקתו עלי לבדי כמ"ש ימים רבים תשבי לי וגם אני אליך: (יב) **לכה** דודי וגו' כאן הוא שיעור קומה שלה. נצא השדה אלו בעלי מ"ע נלינה בכפרים אלו כלל ישראל שזהירים בל"ת כמ"ש באשר תלכי אלך ובאשר תליני וכו'. (יג) **נשכימה** לכרמים אלו תינוקות של בית רבן מפני שכרמים כשעדיין אינו ניכר כלל נקרא ג"כ כרם: נראה אם פרחה הגפן. אלו בעלי מקרא כי הפרח הוא כשמתחיל להתראות וזהו מקרא ראשית לימודים: פתח הסמדר בעלי משנה סמדר הוא קודם שיגמור: הנצו הרמונים בעלי גמרא שנגמרו ולכן נקרא התלמוד גמרא כמ"ש במשלי ע"ש. ד"א נשכימה לכרמים הן מיני נביאים וחוזים פרחה הגפן אלו בעלי תורה פתח הסמדר אלו בעלי יראה הנצו הרימונים אלו בעלי מצות כמ"ש בזוהר פ' פקודי אלף ורבוא רבבן דאיקרון כו' רימונים וכולן זמינין ברחימו כו' דעאלו רחימותא בין

ישראל לתתא לקב"ה לעילא וז"ש אתן את דודי לך: (יד) **הדודאים** נתנו ריח וגו' קאי אשני דודאי תאנים מועדים וכו' ודרשו בעירובין ע"ז ר"פ עושין פסין ע"ש אימרת השני דודאים נתנו ריח: ועל פתחינו כל מגדים הם כל מיני פירות התורה מקרא משנה גמרא: חדשים הם דברים המתחדשים בכל דור ודור גם ישנים כל התורה שנתנו לנו צפנתי לך מהר סיני: הדודאים נתנו ריח. הן בעלי דעת לפי שבעלי דעת הם נשלמים בגדר החכמה וכן הפרי נותן ריח כשנגמר בישולו: ועל פתחינו כל מגדים. הם בעלי חכמה שהחכמה הוא חלק ראשון מחלקי החכמה ולכן אמר ועל פתחינו: חדשים. הוא בינה. וישנים הוא חכמה מפני שהבינה והתבונה יתחדשו לו בכל עת ולא כן החכמה שלמד מזולתו לא יוסיפו לו והן ישנים לו בהמשך הזמן. ועל פתחינו סוד תו"ב ושם כל התענוגים וכל המתיקות כמ"ש ומתוקים מדבש ונופת צופים וזהו חדשים וישנים סוד חדתין עתיקין ראשית ואחרית וכמ"ש מה שהיה ומה שעתיד להיות: דודי צפנתי לך. סוד כתר מלכות לכן אמר בתוספת

לקוטים ע"ד הנסתר

(יג) **כד** ייתי לגבה יומא לגבי תרין משיחין נשכימה לכרמים דאינון ישראל די בהון אתמר כי כרם ה' צבאות בית ישראל. נראה הפרחה הגפן דאיהו שכינתא בהון. הנצו הרמונים אלין אינון דמליין מצות כרמון. קם ר' שמעון ואמר סבא סבא נשכימה לכרמים הא אית כרמים דלאו אינון ישראל כו'. ואינון ערבוביא דערב רב דאינון מעורבין בהון בישראל בגלותא. ובגין דא כד ייתי קוב"ה לגבי שכינתא, איהו יימא לגבה נשכימה לכרמים. נראה אם פרחה הגפן בהון דאתמר בה כי כרם ה' צבאות בית ישראל. הנצו הרמונים אלין ודאי אלין דמליין מצות כרמונים. שם אתן את דודי לך. אלין דאינון רחימין דילך תמן יהיבנא לון ליך. ור"ל אם (כפי' הראשון כי) נשכימה לכרמים קאי על ישראל. ע"כ פרחה הגפן לא קאי על ישראל ולכן פי' על שכינתא. אבל אין ענין הקרא מכוון שהכל קאי על ישראל כמ"ש הנצו הרמונים (דקאי על ישראל). ומשמע דגם פרחה הגפן קאי על ישראל) לכן פי' לכרמים על כלל בע"ר. אם פרחה הגפן דאינון ישראל ביניהן (ת"ו מי"א תיקונים קמ"ב ב'):

בתוספת יו"ד והוא היו"ד זעירא:

ח (א) **מי** יתנך כאח לי וגו'. פי' כי אהבת האיש והאשה היא גדולה אבל היא אהבה מסותרת מאד כי אדם אין נושק את אשתו בפרהסיא אבל אחיו עם אחותו היא אהבה גלויה אבל לא בנשיקה אך הוא נושק לאחיו ולאחותו הקטנה אפילו בחוץ וזהו שאומר' האשה לבעלה מי יתנך כאח לי ואיזה אח כאח קטן אשר הוא יונק שדי אמי ואז היא אהבה גלויה כ"כ שאף אם אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי והענין שאחר החורבן אין רשאין לגלות פנימיות התורה והן הסודות כ"א פא"פ בצניעות וכמ"ש ישקני מנשיקות פיהו כמו הנשיקות של איש ואשה שצ"ל בצניעות אך הש"ס והוא הפשטין רשאין ללמוד וזהו מי יתנך כאח לי הן הפשטין של תורה שבכתב ויונק שדי אמי היא תורה שבע"פ ש"ס משנה כמ"ש ושבע יונק כו' ואז אמצאך בחוץ פי' בפרהסיא אשקך פי' אלמוד הסתרי תורה הנקראה בנשיקה פה אל פה גם לא יבוזו לי פי' ולא הייתי מתיירא כלל שתמלא הארץ דעה שלא יבוזו כמו עתה. ועוד מי יתנך כאח לי יונק הן האבות שבימי האבות היו גלוי ג"כ והיו אחים ורעים. יונק שדי אמי הוא בימי יוסף כמ"ש והוא נער כו' כי ה' אתו כו'. אמצאך בחוץ הוא בגלות מצרים ובסנה. אשקך בהר סיני. גם לא יבוזו לי אף בלוחות שניות שהיו לשמצה בקמיהם אעפ"כ לא יבוזו לי:

(ב) **אנהגך** אביאך כו'. פי' כשתהיה האהבה כ"כ אזי אנהגך אביאך אל בית אמי שתלמדני ד"א איך להתנהג עמך ואיך אכבדך ובבית אמי אשקך מיין הרקח וכו'. והענין קאי כשתמלא הארץ דעה אזי אביאך אל בית אמי זה בהמ"ק והיא תלמדני במה אכבדך וזהו אשקך מיין הרקח הם הקרבנות וכמ"ש רוקח מרקחת. מעסים רמוני הם המצות

ח (א) מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם לא־יבוזו לי: (ב) אנהגך אביאך אל־בית אמי תלמדני אשקך מיין הרקח מעסים רמני: (ג) שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני: (ד) השבעתי אתכם בנות ירושלם מה־תעירו ׀ ומה־תעררו

אנהגך פי' הלכתי עמך במדבר. אביאך אל בית אמי הוא א"י שהשרה שם שכינתו. תלמדני הוא בימי השופטים. אשקך מיין הרקח הוא בית ראשון כמ"ש למעלה בפסוק נזכירה דודיך מיין ע"ש. מעסים רמוני הוא בית שני אף שחסרו ה' דברים מ"מ היו מלאים מצות כרימון ולא היה נחסר להם שום מצוה. והפסוק נמשך למעלה על מי יתנך ופי' מי יתנך שיהיה עכשיו כמו שעשית מאז כמ"ש כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות ויהיה כל הנ"ל.

(ג) **שמאלו** תחת ראשי כו'. פי' ואז תגדל האהבה שתהיה שמאל דוחה וימין מקרבת כי כשדוחין האדם דוחין אותו מאחוריו והילך לו: וימינו תחבקני. כמשרז"ל יצר תינוק ואשה תהא שמאל כו' וזהו שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני כמ"ש נצבה שגל לימינך כו'. ד"א שמאלו תחת ראשו וימינו תחבקני פי' כמ"ש ואני אהיה לה חומת אש ולכבוד אהיה בתוכה וזהו שמאלו שהוא האש יהיה סביב ראשי. ומ"ש ראשי ולמעלה אמר לראשי כי למעלה איירי באהבה שלא היה לנצח כי ל' מורה על סמיך ולא דבוק ממש אבל לעתיד לבא אי"ה יהיה לנצח לכן אמר ראשי. וימינו הוא ולכבוד אהיה בתוכה:

(ד) **השבעתי** אתכם כו'. קאי על עת גוג ומגוג. והאומרת מה תעירו ומה תעוררו כלומר מה לכם לעורר את האהבה הלא בקרב הימים אעלה אל מדרגתי: השבעתי אתכם כו' כמש"ל: מה תעירו ומה תעוררו כו'. מ"ש למעלה אם תעירו כו'

תְּעֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד
שֶׁתֶּחְפָּץ׃ (ה) מִי זֹאת עֹלָה מִן־
הַמִּדְבָּר מִתְרַפֶּקֶת עַל־דּוֹדָהּ
תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ שָׁמָּה
חִבְּלַתְךָ אִמֶּךָ שָׁמָּה חִבְּלָה
יְלָדַתְךָ׃ (ו) שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל־
לִבֶּךָ כַּחוֹתָם עַל־זְרוֹעֶךָ כִּי־עַזָּה

כמות

כו' היינו שלמעלה השביע אותם שלא יעירו את האהבה ולכן אמר אם אבל לעתיד לבא אי"ה תהיה אהבה נצחית כמ"ש ברית חדשה אכרות לכם אשר לא תופר ולכן אמר מה תעירו פי' מה יועיל לכם בזה שתעירו כי לא תוכלו עוד להפר את האהבה כיון שחפץ בה הקב"ה: (ה) **מי** זאת עולה מן המדבר. עתה מספר' גאולה אמיתית שכל העולם יתמהו ויאמרו מי זאת עולה מן המדב' שהיתה עד עתה מתרפקת על דודה כמ"ש לכתך אחרי במדבר: תחת התפוח. פי' אע"פ שעוררתיך כ"פ נשארת תחת התפוח תחת צלו כמש"ל כתפוח בעצי היער כו' ושמה כו': מי זאת עולה מן המדבר כו'. פי' כי לעתיד לבא יגאל ה' את ישראל כמ"ש הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדברה ונתתי לה כרמיה כו' לפתח תקוה כו' וענתה שמה כו' וכיום עלותה מארץ מצרים ויאמרו האומות מי זאת כו': מתרפקת על דודה. כי עכשיו היא תמיד דופקת ומבקשת לדודה כמ"ש קול ברמה נשמע שמעתי אפרים כו' השיבני ואשובה כו': תחת התפוח עוררתיך. פי' בתפוח הוא ג' גוונין וכן לעתיד לבא אי"ה יהיה ג' כמ"ש והבאתי את השלישית באש וצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב והם נגד מה שכתוב והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי כו' והן הג' דברים שאנו אומרים בקדיש יתגדל ויתקדש' כו' וימליך כו' והן הג' קדושות שהן קדוש וברוך וימלוך כי ברוך הוא גדולה שהוא רבוייא דכולהו וז"ש לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדושתך נקדיש: שמה חבלתך אמך. שיאחוז חבלים לארץ שנקראת אמו וכמ"ש פור התפוררה ארץ כו' מוט התמוטטה ארץ כו' נוע תנוע ארץ כשיכור וזהו חבלתך שהיא חבלי לידה של הארץ שנקראת אמו: שמה חבלה ילדתך. פי' כי שמים הוא נקרא אביו כמש"ל ולכן ילדתך כמו וכוש ילד את נמרוד וזהו חבלי השמים כמ"ש וחפרה הלבנה וכו' ונגולו כספר השמים כו' כי שמים כעשן נמלחו יפקוד ה' צבא המרום במרום ועל כו': (ו) **שימני** כחותם כו'. הוא ע"ד כתבם על לוח לבך וכתיב הן על כפים חקותיך וזהו עד עתה לא היתה אהבה שלמה חקוקה בלבך לכך לא היתה נצחי ועתה שימני כחותם כו' כי עתה עזה כמות אהבה פי' כמו שבעת מית האדם קשה פרידת הנפש מהגוף

לקוטים ע"ד הנסתר

(ה) **דא** איהו רזא מי זאת עולה דאיהי קרבנא דקב"ה ור"ל מי זאת הוא שכינה עלאה ותתאה. ומפ' עולה ר"ל קרבן דאיהו קרבנא דקב"ה. ר"ל התפלה. ומפ"ו דודאי שכינתא איהי קרבנא דילי' ובגין דא תקוני צלותא בקרבנא. וזהו זאת עולה במי. דעולה היא עולה עד הבינה כמ"ש בר"פ צו וכפ' ויקרא. היא העולה העולה ודאי. ר"ל דעולה למעלה. זכאה איהו מאן דסליק לה לגבה כדקא יאות דאיהו שאיל בגינה מי זאת עולה ר"ל מי כו'. ע"י מי עולה זאת. ואמר עולה ודאי כנ"ל דסלקא כו'. והיא קרבן עולה כנ"ל. מן המדבר ודאי דפומוי השיב קוב"ה כטורא דסיני ובגין דא מי זאת עולה מן המדבר מן דבורא כו'. וכמ"ש בהקדמת הזוהר (הכ"א כ"ו ב' בהג"ה):
(ו) **שימני** כחותם על לבך, שימני חותם לא כתיב אלא כחותם. דחותם עצמו הוא עד"א. וכחותם הוא החתום בשעוה דהוא כחותם. וכמ"ש למטה כחותם דא צלותא כו' חותמא דא עד"א כו'. (אלא) אמרת שכינתא רבון עלמין שימני כחותם כההוא רשימו דחותמא דילך. דאע"ג דחותמא אסתלק בידך. רשימו דיליה בפתקא איהו. ומההוא רשימו מזדעזעין עלאין ותתאין כו'. עאכ"ו אי הוי חותמא. בזמן ביהמ"ק ולע"ל. והתהלכתי בתוככם כו'. שימני כחותם על לבך. וכי מאן שוי חותמא

מהגוף כי אין אהבה וחיבור מורכב וממוזג כנפש עם הגוף: קשה כשאול קנאה. כינה אותה בשאול כי אין קנאה בעולם כמו שהמת הולך לשאול ורואה כל העולם נשארו חיים: רשפיה רשפיאש שלהבת כו'. פי' כמו שהאש דבוק בגחלת רק שאינו נראה כך האהבה היתה תקועה בלבי ועתה להבתה כמו שלהבת שניכר האש לעינים כ"כ עתה אהבתינו נכרת לעיני כל: שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך. פי' שתהיה אהבתי קבועה על לבך כחותם כי חותם אע"פ שנוטלין החתימה נשאר החותם כן תהיה אהבתי אצלך וכמ"ש בזוהר: כחותם על זרועך. פי' במקום מגולה שתהא אהבתו תמיד גלויה לפניך. כי עזה כמות אהבה. שאהבתך עזה עלי כמו אהבת הנפש להגוף בשעת מיתה: קשה כשאול קנאה. פי' בשעה שמוליכין אותו לקבר אז קנאתו גדולה שמוליכין אותו מן העולם למקום

כַּמָּוֶת אַהֲבָה קָשָׁה כִשְׁאוֹל קִנְאָה רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶתְיָה׃

מים

נר ותושך כן קשה עלי קנאתי שאני נושא עליך: רשפיה רשפי אש. פי' כמו הגחלים של אש כן אהבתך בוער עלי: שלהבת יה ומבחוץ ג"כ אהבתך עלי כמו השלהבת ואמר יה לפי שכל מי שרוצה להגדיל דבר אומר על שמו של הקב"ה כמו הררי אל. והענין כחותם על לבך היא התורה שתהא קבועה בלב כחותם. כחותם על זרועך הוא המצות שהן גלויין וכמ"ש כתבם על לוח לבך קשרם על אצבעותיך. כי עזה כמות אהבה היא הקריאת שמע שמיחדין שמו באהבה ואז קשה אהבת ישראל אצלו כמות ר"ל לפי שהם מוסרים נפשם על יחודו נחשב כאלו הם מומתים ממש על יחוד שמו הגדול: קשה כשאול קנאה היא התפלה שישראל בוכין על עניים ושאר דברים ואז הוא מקנא על ישראל: רשפיה רשפי אש הם הבעלי יראה. שלהבת יה הם הבעלי אהבה. סיד חותם הוא סימא סוד התחברותם תמיד

לקוטים ע"ד הנסתר

חותמא על לבא. אלא אלין תפילין דאינון רצועין דלהון תליין על לבא. ואלין תפילין דרישא. ותפילה דיד דאיהו בשמאלא לקבל לבא. דאף דה' מסתיר פניו מאתנו בגלותא. רשימו דיליה בידינו מסט' דמצות דאינון אות כמו תפלין ומילה כו' דכתיב אות בהן. ואות הוא רשימו. ודא איהו כחותם על לבך כחותם על זרועך תפלה דיד. (כי) תפלין דרישא דרצועין על לבך. אבל דיד אינן אלא נגד הלב ולא על הלב. וז"ש ודא על זרועך כו'. ולא אמר למעלה דאיהו בשמאלא לקבל לבא אלא לומר דרצועין תליין על לבא לאתאחדא בתש"י שהן כנגדן. והענין כי תש"ר הוא החותם עצמו. ושם לא אמר כחותם על הראש. וקשר של ראש הוא דכורא דבה לאה. והיא גאה גאה בגאולת מצרים ולע"ל. והרצועות דתליין סופן נגד הלב שנכנסין בראש רחל נגד תש"י. וזהו כחותם על לבך נגד תש"י. ומתש"ר וראו כל עמי הארץ. כמש"ו הה"ד וראו כו' אלין תפילין דרישא וכמ"ש בגמ' ג"כ. והוא לע"ל. אבל בגלותא דהוא כחותם תש"י היא מכוסה עמנו בגלות. ומ"מ ואף גם זאת כו' נסים נסתרים עביד עמנו בהסתר. ואנכי הסתר כו'. ידו נטויה עלינו. תש"י בהסתר. דאינון רשימו דשמא קדישא כו'. חוזר למעלה (על) אלין תפילין. ומההוא רשימו מזדעזעין אומין דעימא כו'. שימני כחותם דא אות ברית מילה ואות דיומין טבין דאיהו רשימו דשמא קדישא כו'. מאן דנטיר האי רשימו כאלו נטיר שמא קדישא כו'. דהאי אתקרי חותמא דגושפנקא דמלכא (והוא) טבעת. שעשוי העטרה כעין טבעת. והיא טבעת המלך. והוא חותמא דגושפנקא דחתים שמים וארץ בר"ת את השמים ואת הארץ בדעת. יחודא דהוי"ה אקי"ק. בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה (פי' כי שם אהו"ה ר"ת את השמים ואת הארץ והוא שם הדעת. והוא כליל שני שמות אקי"ק הוי"ה. א"ה מאקי"ק. וה' מהוי"ה. והנה הוי"ה הוא בחכמה כידוע. מ"ה שמו ומ"ה שם בנו. כ"ח מ"ה. ואהי"ה בבינה. נמצא ר"ת את השמים הוא א"ה מאקי"ק שהוא מבינה וזהו כונן שמים בתבונה. אמנם ואת הארץ ר"ת ו"ה מהוי"ה דחכמה וזהו בחכמה יסד ארץ). והוא גי' גי"ד. טו"ב. שמן הטוב. דכל בר נש דנטיר האי רשימו לתתא דאיהו אות ברית אות שבת אות תפלין אות דיומין טבין איהו רשום ותקון לעילא ונהיר לעילא (תי' כ"ב ס"ד א'):

שימני כחותם דא נשמתא דאיהו רשימו דילה גליפו לעילא. דחותם הוא החקוקה בכסא הכבוד. וכחותם דא הנשמה לתתא כמש"ו (דכל נשמתין דאינון גזירין מתמן גליפו דלהון איהו חקוק

תמיד והן חותם בתוך חותם סיום דב' שמות אחרונות כי אות הד' היא כן הד' דכליל כולא וכולא כלילן בי' וז"ש כאן ב"פ כחותם ואמר כחות"ם שהוא בסוד הדע"ת ב' דעות כמ"ש למעלה בסוד חכמה ודעת שהוא בסוד חותם מלא וחסר ח"י שמות דתפלת י"ח סוד שם ע"ב וחותם דחכמה חסר ס"ד יחי"ד שהוא ל"ב נתיבות ואהבה סוד י"ג תיקונין וכל א' כליל מי"ב וז"ש קנאה. רשפיה רשפי אש הוא שהדעת מתפשט בהן בג' גוונין ג' כלולין מג' ואז היא השביעית רביעית לכל תלת מסטרא דאמא היא חסרה הו' בגילופין ומסטרא דאבא יו"ד שהן כלולים בדיכורא והן אחורים די"ה ושלהבת י"ה היא הפנים ושלהבת הוא גלופין וגלופין דגלופין שהם הסדרים והפרשיות של תורה שהם בחו"ב וזהו י"ה והן י"ה דאיש

לקוטים עיד הנסתר

חקוק לעילא ורשימו דלהון לתתא) וההוא גליפו דלעילא איהו הותם ורשימו דלתתא רשימו דחותם כו' (שם):

שימני כחותם דא גלותא. עד עתה פי' בב' גוונין חותם ורשימו. ועתה מפ' ב"ג החותם דהוא המתכת. ורשימו בחותם ורשימו על השעוה (וזהו שימני כחותם דא גלותא) דבה איהו תקון ורשים ח"י עלמין בח"י ברכאין דצלותא. ודא איהו רשימו דחותמא בפתקא דאיהי צלותא. ר"ל הצלותא היא הפתקא. והוא כחתום דגליפו דצדיק שאדוק בגוף שהוא חותם כמש"ו. ובה רשימו דח"י מצד ח"י ברכאין. אבל באמת התפלה מצד המלכות כידוע. וז"ש גליפו דאתוון דחותמא דא צדיק ח"י עלמין. חותמא דא עמודא דאמצעיתא דאיהו ק"ש (שם):

חוזר לפרש הנשמתא בג' גוונין כמש"ו והן בג' עלמין בי"ע בנר"י (ואמר) שימני כחותם דא נשמתא דאיהו חקוקה בכרסייא. כחותם על לבך דא רוח. ור"ל כחותם דא נשמה והיא תש"ר החותם עצמו. והוא בכסא דרגא דראש. ג"ר דמקנן כו'. מוחא. ועל לבך הוא ריאה שמרחף על הלב. ורוח אלקים. דתמן רוח. גויה. יצירה. ושם כחותם רצועות שמכסין על הלב על זרועך הוא בנפש דשם וורידין דלבא דשם נפשא דמקנן שם יד ה' (שם ע"ב):

איהו חותם דיליה ועלה אתמר שימני כחותם על לבך. דהכי אמרין ישראל בגלותא אע"ג דאנת תסתלק לעילא. דיוקנך לא אתעדי מנאי לעלם. ר"ל שכונתך לא תסתלק ממני. כההוא חותם דבההוא אתר דאתדבקו ביה רשימו דמאורי חותמא לא אתעדי מניה דיוקנא דחותמא לאשתמודעא ביה. ובג"כ אמרו ישראל בגלותא. שימני כחותם על לבך כרשימו דתפילין דיד דאינון לקבל לבא. כי המקום שאנו מניחין שם הוא קשורא דשכינתא בקב"ה. וז"ש על לבך. כחותם על זרועך כתפילין דרישא דאינון תליין רצועין לכל סטרין על לבא ודרועא כו' (תי' א'):

כי עזה כמות אהבה תקיפא איהי ממיתה אפרשותא דקב"ה מבנוי. ר"ל חולת אהבה דאנן מתאוין ואוהבין. וכמ"ש נפשי יצאה בדברו בקשתיהו כו'. שחולת אהבה אני. ומנא לן דאפרשותא אית בין קב"ה ובניו. ר"ל (מנא לן) דאית אפרשותא ומיירי בזה (כיון) דלא נאמר כאן אפרושותא (ומשני) ומביא ראיה שנאמר כי אם עונותיכם היו מבדילים כו' ונאמר כי המית יפריד כו'. ולכן כמות דנאמר כאן הוא מדבר על אפרשותא. ובזמנא דישראל מקיימי פקודייא דאורייתא ברחימו. קשה כשאול קנאה דמקני הקב"ה עליהון. האי מיתה איהי לילית מ"ה. והשיא שאול איהו יצה"ר. דנוקבא איהו עם דכורא. ודכורא עם נוק'. ור"ל דאהבה שהיא קשה עלינו על מחילה הנעשית בפני הקב"ה נק' מיתה דהיא נוק'. וקנאה דמקני הקב"ה על יצ"ה. שמבדיל אותנו והשכינה מאתו, נק' שאול דכורא (וקשה) בהיפך היה צריך להיות. ומשני דנוק' איהי כו'. וכמ"ש בז"ח פ' יתרו כ"ט א' בת זוגי' דיצה"ר לילית פתי לאדם כו'. וי"ל פתי להוה כו' ובגוונא דא אתלבן אדם כו' ע"ש. ועוד כי עזה כמות אהבה. אם ישראל יתערון לה לגבי אהבה קדם זמנא צריכין לאתערא לה כדקא יאות דצריך למיהוי עזה ביותר בדחילו ורחימו רבה דהוא י"ה. וז ם דאומאה איהי דלא שריא על כרסייא עד דנטיל נוקמא מעמלק דהלל תרין אתוון דאינון י"ה ולבן לית לאדחקא לקן. אא"כ בדחילו ורחימו גדולה. ובגין דא כי יד על כס יה ודאי. וכד מטא זמנא לנקמא מניה שלהובין דאשא נפקין מהאי י"ה כד"א רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה. ואינון שלהובין דאיש ואשה אש ואש ותמן יה (ר"ל) שהן אש ואש דאיש ואשה. וי"ה דבהון כמש"ו וזהו רשפיה רשף י"ה רשפי אש וכן בשלהבת. איש כד"א ה' איש מלחמה דנטל נוקמין מפרעה ומעמיה דהוא מקני בשבילני. אשה דא שכינתא דאתמר בה מצא אשה מצא טוב. דאנהגו דבקים בה בה'. ויפק ן צון. ומצא טוב עמה. טוב ה' לכל. (תכ"ב ס"ו ע"ב):

(ז) מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת־הָאַהֲבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ׃ (ח) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ מַה־נַּעֲשֶׂה לַאֲחֹתֵנוּ בַּיּוֹם שֶׁיְּדֻבַּר־בָּהּ׃ (ט) אִם־חוֹמָה הִיא נִבְנֶה עָלֶיהָ טִירַת כָּסֶף וְאִם־דֶּלֶת הִיא

נצור

דאיש ואשה כמ"ש בגמרא :

(ז) **מים** רבים לא יכלו כו'. כשמדמה את האהבה לאש אומרת שאהבה גדלה כ"כ שאפי' מים רבים לא יכלו לכבותה ונהרות לא ישטפוה. והענין שיש ב' מיני מים א' שהוא הרבה רק עומדת בכלי במקום א' והשנית שאינה הרבה כ"כ רק הולכת תמיד יום ולילה לא ישבותו ואין פוסקת תמיד והכינוי הוא על האומות הקדמונים שמהם היו חזקים כנהר שוטף ומהם רבים ועכ"ז לא יכלו לכבות כו' : מים רבים לא יוכלו כו'. פי' שתהא האהבה גדולה כ"כ שלא יוכלו מים רבים לכבות אותה כמ"ש בגמרא השפעתי להם רוב טובה כו'. ועוד מים רבים פי' הן האפיקורסים שמשחדין בממון שילכו אחריהן בדרכיהם וז"ש אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז פי' שלא בפניו ויבוזו לו שיהיה כ"כ מאוס בעיניו עד שיבזה אותו בעיניו ובפניו. ועוד מים רבים כי באדם הוא ג' דברים והן הנפש וגוף וקנין ואמר כאן נגד כל אלו הג'. מים רבים וכו' הוא נגד הנפש שהוא מבפנים אמר לא יוכלו לכבות, ונהרות הוא נגד הגוף שהוא מבחוץ אמר לא ישטפוה, ונגד הקנין אמר אם יתן איש את כל הון ביתו כו' :

(ח) **אחות** לנו קטנה כו'. אמרה כנ"י נגד אותן שנתגדלו בהצנע ולא יכלו לקיים התורה בגלוי וזה שדים אין לה והיא מצטער'. מה נעשה לאחותינו ביום שידובר בה והוא קאי על עת שיאמר הקב"ה מי בכם יגיד זאת נבון ויודיענה ויהיה לו חרפה. ואומר לה הקב"ה אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף כו' כמ"ש ביומא ואז פותחת הקטנה ואומרת אני חומה כו' שהיתה אוחזת ומקיימת ת"ת בהצנע ואז תאמר כנ"י הייתי בעיניו כמוצאת שלום ואין לי חרפה גם מאחותינו הנ"ל: אחות לנו קטנה כו'. פי' שלעתיד לבא קודם שיתגלה משיח יאמרו המלאכים אחות לנו קטנה נגד התורה שהיא חכמה וכמ"ש אמור לחכמה אחותי את והיא נקראת גדולה כמש"ל ועכשיו היא קטנה בתורה. ושדים אין לה הן המצות. המורידים לנו שפע. מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה פי' בשעה שיהיו מדברין אודותיה כמ"ש והיתה עת צרה ליעקב כו' ונהפכו כל פנים כו' כי יהיה מקטריגין ואומרים אלו מעשי ידי כידוע :

(ט) **אם** חומה היא נבנה עליה טירת כסף פי' שבישראל הן ב' מינים א' שיושב סגור ומסוגר מבני אדם ולומד בפ"ע והב' שיושב ולומד עם רבים והיינו אותן הגדולים מאד בתורה ומע"ט ואינן מתייראין כלל מן האנשים שילכו ויבואו שלא יטוש ח"ו מן הדרך הם שלומדים עם רבים ומקרבים אותם

לקוטים ע"ד הנסתר

(ז) **נר** ה' נשמת אדם צריכא לאוקדא ליה בליל שבת באתערו דשלהובין דאשא דרחימו לגבי בעלה. ורזא דמלה מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. מ"ש באתערו דשלהובין דאשא כמ"ש רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה וכתוב אח"כ מים רבים כו'. וז"ש ורזא דמלה כו'. ור"ל רשפיה רשף י"ה רשפי אש ב' אשות של איש ואשה שהן רשף י"ה שבאלו ב' אשות. וז"ש שלהבת י"ה. והוא דווקא בליל שבת כידוע שבע"ש יורד שלהבת מן ו"ה ומפריש הקליפות ונשאר ה' נקיה. וז"ש דשלהובין דאשא. אש של אשה. וה' דילה ה' של י"ה שהוא בינה שנק' רחימו וז"ש דרחימו. ואז לא יוכלו לכבות את האהבה שלא יוכלו לכבות אש דילה כיון שה"א בתוך האש של אשה. וכן אש שלו כיון שחל ה' כנ"ל (בסוד הפרשת חלה ע"ש) כיון שהוא מאהבה לא יוכלו לכבות אותה (סוף תיקון י"ו) :

כל

נָצוּר עָלֶיהָ לוּחַ אָרֶז׃ (י) אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת אָז הָיִיתִי בְעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם׃ (יא) כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה בְּבַעַל הָמוֹן נָתַן אֶת־הַכֶּרֶם לַנֹּטְרִים אִישׁ יָבִא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כָּסֶף׃ (יב) כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנָי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה וּמָאתַיִם

לנטרים

אותם לתורה אבל אותן שמתייראין מהתקרבות וחבורת אנשים שלא יטו ח"ו מן הדרך הם יושבים מסוגרין וזהו אם חומה היא היינו שהם תקיפים כחומה ודאי שלא יטו מן הדרך נבנה עליה טירת כסף פרקלין כאלה שיהיו הכל נאספין אליהם כמ"ש והחזיקו עשרה אנשים כו' לכו ונלכה בהר ה' ואם דלת היא. היינו שהם רפויים כדלת שהולך ושב ומתייראין שלא יטו ח"ו. נצור עליה לוח ארז פי' נעשה מצור עליה שלא יוכלו חוטאים לבוא עליהן להכשילם :

(י) **אני** חומה כו'. פי' מסיבה היא אני בתורה תמיד . ושדי כן המלות כמגדלות וחז"ל אמרו על בתי כנסיות ובתי מדרשות : אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום פי' כמ"ש והיה ביום ההוא יפלא כו' בעיני יפלא כו' והיינו דבר נפלא הוא מה שלא ראה מימיו כמו אדם שלא ראה דבר זה מעולם אף שהיה בימי אבותיו מ"מ הוא לא ראה מימיו והוא פלא בעיניו וזהו והיה ביום ההוא יפלא בעיני העם הזה והיינו שיעשה להם הקב"ה נסים מה שלא ראו מימיהם אבל אין זה דבר גדול כי אפשר שהיה לאבותיהם ג"כ נסים כאלה לז"א גם בעיני יפלא שאפי' להקב"ה הוא חידוש כי לא עשה הקב"ה נסים כאלה עדיין לשום אדם בעולם ואח"כ הוא פליאה נס בעיני הקב"ה וזהו אז הייתי בעיניו אז כשיעשה לי הנסים אהיה בעיניו כאיש אשר מוצא שלום פי' דבר חדש ומליאה שלא היו מעולם נסים כאלה והוא השלום כמ"ש וגר זאב עם כבש כו' וזהו כמוצאת שלום :

(יא) **כרם** היה לשלמה כו'. זה הקב"ה והכרם היא התורה כמשרז"ל שכשנכנסו חכמים לכרם ביבנה כו' : נתן את הכרם לנוטרים . הם ישראל : איש יבא בפריו אלף כסף . הם אלף עלמין דכסופין. ואז יאמר הקב"ה כרמי שלי לפני ועתה מי בכם יגיד זאת כו' כשרז"ל בע"ז ויענו כולם האלף לך שלמה כו'. והוא ע"ד דאיתא בזוהר ע"פ קודש ישראל לה' ראשית תבואתו כל אוכליו וגו' כמ"ש ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמישיתו וכמ"ש במשנה שחומש משלם לאיזה שירצה וזהו האלף לך שלמה זה הקרן ומאתים הוא החומש לנוטרים כו' כמש"ה נוצר תאנה כו' כמשרז"ל פירות בעוה"ז והקרן לעוה"ב: כרם היה לשלמה כו'. הוא כמו ששנינו בכרם ביבנה ואי' בת"ז תיקון ע' ת"ח תשע זימנין הוי"ה כו' לכן נתנה תורה במ' יום וכמ"ש חצבה עמודיה ז' והוא מ"ש כי בי ירבו ימיך כמ"ש שם: היה לשלמה פי' להקב"ה : בבעל המון פי'

בשדה

לקוטים עד הנסתר

(יא) **כל** החסדים שמקבלת מן דכורא מנהר דנגיד ונפיק אתגניז כאן. והיא נטיר שלא יאחו לחיצונים. וזהו שומר הברית. שהטפה הוא סוד החסדים. וזהו שמירת הברית שלא יאחו החסדים לחוץ. חסד דמתגלי בפום אמה כמ"ש בא"ר. ולכן ניתן המילה לאברהם. וכל שמירת הברית הוא בסוד זה. וכמ"ש שומר הברית והחסד. וז"ש נתן את הכרם לנוטרים. שכאן הוא סוד שמירת הכרם כמ"ש לקמן בהיכל הה' דס"א דף רס"ו. וכד ישראל עבדי חסד אתכפיא ההוא סט"א ואתחלש. וסט' דקדושה אתתקף. וכד ישראל לא מתערי בחסד כו' וכדין אינון ברכאין דנחתי מלעילא מסטר ימינא ינקי לון סטר עמין וקיימא לההוא ספרא. הד"א שמוני נוטרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי כו' איש יבא בפריו אלף כסף. הן אלף עלמין דכסופין שהן בחסד כידוע. והן אלף יאורין דנפקין בסטר דימינא. והוא שומר אותם למאן דאצטריך לאתדבקא בי' כנ"ל. וזהו האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פריו לאותן ששומרים את הברית: (היכלות פקודי רנ"ג א' ד"ה רוחא דא):

(יב) **האלף** לך שלמה. אלף שנין דיסוד דנטיל מחכמה דרגא דאדה"ר (שם רנ"ה ב' ד"ה ת"ח) :

לְנֹטְרִים אֶת־פִּרְיוֹ׃ (יג) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעִנִי׃ (יד) בְּרַח דּוֹדִי וּדְמֵה־לְךָ לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל הָרֵי בְשָׂמִים׃

בשדה של המון והוא השמים ששם תמיד המון כמ״ש השמים מספרים כבוד אל ואשמע קול רעש גדול. ואח״כ נתן את הכרם לנוטרים פי׳ שכשהקב״ה נתן את התורה לישראל אמרו מה״ש תן לנו התורה כו׳ כלום יצה״ר כו׳ כמ״ש במס׳ שבת והיינו שהמלאכים אמרו להקב״ה שיתן להם התורה ללמוד* ולעשות אותה וזהו נתן את הכר׳ לנוטרים היינו למי שאפשר להם לשמור אותה ולא נתן למלאכים כי הם אי אפשר לעשות כנ״ל איש יבא בפריו וכו׳: (יג) **היושבת** בגנים עתה מספר על תחית המתים וזה שיאמר הקב״ה לצדיקים שבג״ע את היושבת בגנים הלא חבירים מקשיבים לקולך השמיעיני ויאמרו ברח דודי כו׳ לא אתה בראשונה מכאן: על הרי בשמים. פי׳ ביהמ״ק שיבנה בבי״א:

תם ונשלם בעזה״י פי׳ **הגר״א ז״ל**. בריך רחמנא דסייען.

* נראה שחסר כאן וכצ״ל [והשיב להם שיתן התורה למי שיש לו יצה״ר שיוכל ללמוד] ולעשות כו׳

הלכות ליל שבת

לקוטי דינים מהגר״א

(א) **ברכת** מעין שבע אין היחיד אומר אותה (דלא כמו שנוהגין לאומרה עם ש״ץ בלא פתיחה וחתימה) שלא נתקנה אלא לש״ץ. כמ״ש ש״ץ היורד כו׳ וכן עיקר (סי׳ רס״ח ס״ק ט׳):

(ב) **צריך** ליסב בשעת הקידוש. ע׳ תוס׳ ברכות מ״ג א׳ ד״ה הואיל. וכן עיקר. (סי׳ רע״א ס״ק כ״ה):

(ג) **בקידוש** מתחילין יום הששי. והטעם (דלא כמ״ש המג״א להשלים ע״ב תיבות. דהא לפי מנהגינו יש יותר מע״ב דהא אנו אומרים כי בנו בחרת כו׳. אבל הטעם

מעשה רב

(א) **תפלת** ערבית אפילו בשבת בזמנה דווקא. ואף ביחיד אם א״א במנין עשרה:

(ב) **ערבית** בשבת מתחילין ברכו בצבור. ולאחר תפלת י״ח חוזר הש״ץ והצבור ואומרים ויכולו. ומגן אבות אומר הש״ץ לבד והעם שומעין: ז״ל

לקוטי דינים וביאורים

(א) **מ״ש** תפלת ערבית כו׳. כבר נתבאר לעיל בדיני תפלת מנחה וערבית סעיף ג׳:

(ב) **מ״ש** ערבית בשבת מתחילין ברכו בציבור. פי׳ ואין אומרים והוא רחום. כמ״ש בטור סי׳ רס״ז דבאשכנז אין נוהגין לאומרם. דהטעם שאומרים בחול הוא מחמת שהי׳ מנהגם ללקות בערבית לכפר על עוונות של כל היום · משא״כ בשבת ולכן ראוי שלא לאומרו:

ומ״ש ולאחר תפלת י״ח חוזר כו׳ ויכולו. ע׳ במג״א סי׳ רס״ח ס״ק י׳ שכתב מפני שהעדים צריכים להעיד ביחד ומעומד. לפיכך צריך שיעמדו ויאמרו אותו ביחד שכן מעיד על הקב״ה שברא את העולם ושבת בשבת. והקשה המג״א דבח״מ סי׳ כ״ח כתב דכל עד אומר בפ״ע ותירץ המג״א דאע״ג דקיי״ל כר׳ נתן בסנהדרין דף ל׳ מ״מ בעדות של ויכולו עבדינן על צד היותר טוב כת״ק דר׳ נתן דס״ל דאין העדות מתקיימת אלא א״כ מעידים יחד. וכתב רבינו דזה שאמרו בגמ׳ שבת קי״ט ב׳ אפילו יחיד המתפלל בע״ש צ״ל ויכולו. דלכאורה מ״ש יחיד מצבור. ולפי זה ניחא דאשמעינן דסמכינן א״ר נתן בסנהדרין דף ל׳ אבל יותר עדיף כת״ק. וזהו כוונתו כאן שלכתחלה יאמרו הש״ץ והצבור ויכולו ור״ל ביחד:—מ״ש ומגן אבות כו׳ נתבאר בלקוטי דינים מהגר״א כי׳ א׳:

מ״ש

מעשה רב

(ג) ז"ל הרב המאוה"ג המפורסם המנוח מהו' חיים כ"ץ. מ"ץ דקהלתינו ונתבקש בישיבה של מעלה בצפת תוב"ב. ע' סי' רע"א במ"א סק"ה. שכתב וז"ל דאם רוצה כו'. ושמעתי בשם הגאון החסיד שאמר שזה אינו נכון. מדאמרינן בברכות (ד' כ"ז ע"ב) רב צלי של שבת כו'. ת"ש א"ר נחמן אמר שמואל כו' משמע דווקא כשמתפלל תחלה אז יכול לקדש מבע"י. אבל כשאינו מתפלל אינו יכול לקדש. וכן מצאתי בראב"ן סי' ק"ע שכ' והמתפלל של שבת בע"ש מבע"י מדעת מקדש נמי על הכוס מבע"י. משמע דווקא שהתפלל תחלה עכ"ל הרב ר' חיים כ"ץ:

(ד) **בשעת** קדוש על היין לא יהא הלחם על השלחן:

(ה) **טוב** לעטר כוס של קדוש ובהמ"ז והבדלה בששה כוסות סביב. וה"ה לכל היו"ד דברים וד' לעכוב: לזהר

לקוטי דינים מהגר"א

הטעם) משום דקאי אתוספת שבת כמ"ש בבראשית רבה פ' בראשית ע"ש פרשה ט' וע' מ"א ס"ק כ"ב. וברמב"ם פ' כ"ט מה"ש הלכה ב' ליתא להני ג' תיבות כי הוא יום. וכן עיקר שמיותרים הם (על פי הפשט. דלאו נתינת טעם הוא) אבל כי בנו בחרת אין לדלג וכ"ה ברמב"ם שם. (ואע"ג דהוי יותר מע"ב תיבות לית לן בה) וע' ברא"ש פ"ד דר"ה סי' ג' אבל לענין תוספת כו' (ומפורש שם ברא"ש דכל דבר שנתקן כנגד מה אם בא להוסיף מוסיף. ולא עדיף תיקון זה שמפורש בדברי המקובלים מתיקון המפורש במשנה וגמ') (סי' רע"א ס"ק כ"ו.

(ד) **העיקר** כדעת הש"ע דנוטל ידיו על הפת אחר שקידש על היין (ודלא כרמ"א שכ' דלכתחלה יש לטול קודם קידוש) וכן דעת הט"ז (ע"ש בסי' רע"א ס"ק ל"א ובט"ז ס"ק י"ד):

(ה) **העיקר** כמ"ש רש"ל וש"ה. לחתוך שניהם (שני הלחמים) כפי' הרשב"א ורה"ג (הא דבלע) אכולה שירותא (דהיינו כל הלחמים הצריך לסעודה דהיינו לחם משנה). דלפי' רש"י (שפי' פרוסה גדולה שהי' די לו לכל הסעודה) ק' מאד מאי (פריך והא) מיחזי כרעבתנותא (דמאי רעבתנותא יש בזה) גם הלשון אכולא שירותא דחוק

לקוטי דינים וביאורים

(ג) **מ"ש** שהביא הרה"ג ר"ח כ"ץ בשם רבינו. ראיתי בהגהת מעשה רב הנק' פעולות שכיר. שהשיג על ראייתו של רבינו. וכ' שאם לדין יש תשובה. דמש"ה אמר שם בברכות דדווקא מצלי ואח"כ מקדש. מפני שלא היו רגילין לקבל שבת כי אם בתפלה. אבל אם קבל שבת בפירוש או שאמר מזמור שיר ליום השבת יכול לקדש תחלה ע"כ. ולא דק בזה דהרא"ש שם בברכות פ"ד סי' ו' כתב שהי' מדליק הנר ומקבל עליו שבת מבעוד יום. והיינו ע"כ קודם שהתפלל כמו שהוגה ברא"ש שם דהא לאחר שהתפלל אסור להדליק הנר. וכיון שהדליק הנר זה בעצמו קבלה לשבת כמ"ש הר"ן בפ' במה מדליקין בשם בעל הלכות. והסכים עמו הר"ן. אע"ג דהרא"ש סוף פ' הנ"ל כתב דקבלה לא הוי אלא בתפלה. וע' בסוף סי' רס"א דברכו הוי קבלה לשבת ולדידן כו' ע"ש. מ"מ כיון דלדעת הר"ן מוכח בודאי שקבל עליו שבת בהדלקת הנר ומ"מ אמרו בגמ' דווקא מתפלל ואח"כ מקדש וא"כ ה"ה להרא"ש דמהיכי תיתי לן לעשות פלוגתא חדשה בין הרא"ש והר"ן ודו"ק:

(ד) **מ"ש** בשעת קדוש על היין לא יהא הלחם על השלחן. ע' תוס' שבת קי"ט ב' בד"ה ומלא נר כו' וא"ת דאמר בריש ע"פ ושוין שאין מביאין את השלחן אא"כ קידש. וי"ל דערוך הוא במקום אחר. אלא שאין מביאין אותו עד אחר קידוש כי היכי דתיתי סעודתא ביקרא דשבת עכ"ל. וע' בסי' רס"ב בביאור הגר"א ס"ק א':

(ה) **מ"ש** טוב לעטר כוס של קידוש ע' מ"ש לעיל בהל' בהמ"ז. וע' בסי' רע"א בביאור הגר"א ס"ק כ"ב ואמרינן בירושלמי פ"ז דברכות ומודים חכמים לר"א בכוס של ברכה כו' והכי נהגין רבנן בכסא דקידושא עכ"ל. וע"ש דלדעת הרמב"ם כל עשרה דברים קאי אכוס של קידוש וכל הדברים שטעונין כוס. דלדידי' בהמ"ז אינה טעונה כוס:

מ"ש

הלכות ליל שבת

לקוטי דינים מהגר"א

דחוק. (סימן רע"ד סעיף קטן א') :

(ו) **סברא** אחרונה עיקר (דבמדורה אפי' אם הדליק נכרי לצרכו או לצורך חולה אסור משום דגזרינן שמא ירבה בשבילו) כמ"ש בחולין שם (ט"ו) במבשל לחולה. וכן כאן וכמ"ש תוס' דגיטין (ח' ע"ב בד"ה אע"ג) דדווקא במילה התירו (בעירובין פ' הדר) להרבות: (סי' רע"ו ס"ק ד') :

מעשה רב

(ו) **לזהר** מאד ביין קדוש ומקדשין ואח"כ נוטלין לידים :

(ז) **מקדש** מיושב. ומדלג שלשה תיבות כי הוא יום. ושותה כולו רק שמשייר קצת שמשגרו לדביתהו. וא"צ ברכה אחרונה :

(ח) **אף** בקדוש היום אינו מקדש אלא במקום סעודה גמורה. ולא מיני תרגימא או יין :

(ט) **ובוצע** על שתי חלות שלימות. דהיינו חותך שתיהן ביחד (וכן כל סעודה וכן ביו"ט) כדעת הרשב"א ז"ל. נמצא לכל השבת כולו ששה חלות. ומכוון ע"פ הזוהר. ופעם אחד היו מונחים לפניו כמה חלות ובצע את כולן:

(י) **מתקנת** עזרא לאכול שום בליל שבת בין נשוי בין שאינו נשוי. והשום יהיה מבושל :

לקוטי דינים וביאורים

(ו) **מ"ש** לזהר מאד ביין קדוש מבואר בגמ' דזוכה וממלא גרבי יין ואמרו זכרהו על היין ומהא דרב הונא דאסר ריתא :

ומ"ש ומקדשין ואח"כ נוטלין לידים ע' מ"ש בלקוטי דינים מהגר"א סי' ד' :

(ז) **ומ"ש** מקדש מיושב. ע' מ"ש שם סי' ב' :—ומ"ש ומדלג ג' תיבות כי הוא יום ע' מ"ש שם סי' ג' :

ומ"ש ושותה כולו הוא משום חיבוב מצוה. וע' בענין ד' כוסות מ"ש שם בעה"י :

ומ"ש שמשגרו לדביתהו הוא א' מעשרה דברים שנאמרו בכוס ולדעת הרמב"ם קאי אכסא דקידושא כנ"ל :—מ"ש וא"צ ברכה אחרונה. ע' בסי' ער"ב סעיף י' ובביאור הגר"א ס"ק כ'. ולאפוקי מדעת רב עמרם הביאו הטור שם :

(ח) **ומ"ש** אף בקדוש היום אינו מקדש אלא במקום סעודה ע' בסי' רפ"ט סעיף א'. וע' בסי' רע"ג סעיף ה' ודווקא אכל לחם או שתה יין. וכתב רבינו שם מדקאמר (בגמ' אין קידוש אלא במקום סעודה משמע דווקא דבר שסועד. וה"ה ליין שסעיד כמ"ש בברכות ל"ה ע"ב עכ"ד. והמג"א כ' בס"ק י"א דבאוכל מיני תרגימא מה' מינים יצא. דהא עכ"פ חשיבי טפי לסעודת שבת מיין וכמ"ש בסי' רל"א עכ"ל. והגאון רעק"א בחידושיו הביא דברי תר"י בברכות פ' שלשה שאכלו לענין אם טעה בברהמ"ז ולא הזכיר של שבת דהדר לרישא משום שבב' סעודת דלילה ודשחרית כיון שחייב לקדש צריך שיאכל פת דווקא משא"כ בסעודה ג' דאינו חייב לקדש אי בעי לא אכיל פת הרי מוכח בהדיא דבסעודה שחרית אינו יוצא רק בפת. דאי יצא ביין או במיני תרגימא לא הי' צריך לחזור דהא אי בעי לא אכיל פת. אלא ודאי לא יצא רק בפת. עכ"ד הגאון הנ"ל. עוד הביא הגאון הנ"ל ראיה דלדעת הרא"ש ג"כ לא יצא ביין ע"ש ולכן פסק רבינו דלא יצא במיני תרגימא או יין :

(ט) **מ"ש** ובוצע על ב' חלות שלימות נתבאר בלקוטי דינים מהגר"א סי' ה'.

מ"ש ומכוון ע"פ הזוהר יתבאר בעה"י במקומו ע"פ הסוד :—ומ"ש ופעם אחד כו' ובצע את כולן זהו פירוש בצע אכולא שירותא. כל מה שיש לפניו בשביל הסעודה. ומפני שא"צ רק שני לחמים בוצע על שתי ככרות. אבל אם יש לפניו הרבה צריך לבצע כולם שזהו בכלל כולא שירותא :

(י) **מ"ש** מתקנת עזרא לאכול שום בלילי שבת. מפורש בגמ' בב"ק פ"ב א'. והביאו המג"א בסי' ר"פ :—ומ"ש בין נשוי ובין שאינו נשוי. הוא משום דתקנתא דרבנן אע"פ שבטל הטעם המפורש. צריך לשמור אותו. מפני שיש הרבה טעמים שאינם מפורשים. כמ"ש בשם רבינו במקום אחר. וראי' לזה ממתני' דנדרים ל"א. הנודר מאוכלי שום אסור בישראל. ואם איתא הו"ל למימר אסור בישראל נשוי. אלא ודאי גם שאינו נשוי מאוכלי שום :—ומ"ש והשום יהיה מבושל. נ"ע דהא בברכות ל"ח אמרו דתומי וכרתי הם מהדברים שטובים חיים יותר ממבושלים. ונ"ל דודאי בטעם הם טובים חיים יותר ממבושלים. ומ"מ לענין בריאות הגוף ולהרבות זרע הוא להיפך בע"כ. והטעם דאמרי'

בשבת

בשבת קכ"ט ב' דבמעלי שבתא דשו רבים להקיז דם שיהיו קרובים לסעודת שבת שאוכלים דגים ושני לדם דג כמ"ש כפירש"י שם. ובברכות מ"ד ע"ב אמרו כל ירק חי מוריק וא"ר יצחק שם דהיינו בסעודה ראשונה של אחר הקזה. א"כ לפי מנהג רז"ל אין לאכול ירק חי בליל שבת שהיא סעודה ראשונה של אחר הקזה. ובעירובין דף כ"ו אמרו שום ירק. וא"כ אין לאכול שום חי בלילי שבתות מפני שהיא סעודה ראשונה של אחר הקזה בזמן הגמ' שהיו מקיזים בע"ש. וא"כ איך הביא הגמ' תקנת עזרא דמשמע דנוהג גם בזמנם ומי מתקני רבנן מילתא דאתי בי' לידי תקלה. אלא ודאי הא דאמרו לאכול שום בלילי שבתות היינו מבושל. ודו"ק:

ענייני לקוטי הגר"א שבת

שבת נה"י מלאך תורה. ג"ס עלאין. שבתות דמרגלא. אל אדנ"י. עשרה מאמרות בנקודות. י' דס"ג וע"ב. ט"ו דמ"ב וע"ב. וק' ג' שמות ב"פ מיט"ט חשמ"ל מיט"ט אור פניאל. ז' תרפ"ז וי"ק: ע"א אתוון וה' כללא דכלא. רכ"ט ודעת (שהן עשרה ה'

שער נפתלי

כ' הר"א בן רבינו ז"ל. נה"י מלאך תורה. ביאורו כי איהו בנצח ואיתי בהוד והוא שילוב הוי"ה אד' חושבן מלאך. ותורה ביסוד כי מציון תצא תורה. ותורה עם מלאך הם נה"י חושבן שבת. עכ"ל. ול"נ כי כי שמות של נצח הוד הם הוי"ה אלקים צבאות כידוע והם גי' תורה. ושם של יסוד הוי' אדנ"י. יסוד ועטרה. גי' מלאך. וז"ש מלאך תורה. גי' שבת. ומ"ש ג"ס עלאין כ' הר"א הנ"ל. הם תר"ך עמודין דכתר ול"ב נתיבות חכמה ונש"ב הוא חושבן שבת: שבתות דמרגלא. הוא תרע"א של אדני (במילוי) עם אל הוא חושבן שבת. וז"ש אל אדנ"י. עכ"ל. ול"נ כוונת רבינו כמ"ש בזוהר יתרו צ"ב בענין ז' שמות דמרגלא. וחשיב שם ג' שבתות. שבת עילאה חב"ד. ושבת תתאה דליליא מל'. ושבת דיומא ו"ק. ותרין מרגלין הם שבת עילאה ותתאה. ושבת דימא נקרא שם חד סיכתא דקאים בין האי ובין האי. וז' אותיות דז' מרגליטין הן אה"י בג"ס חג"ת. כסדר. ויה"ו בג"ס נה"י ממטה למעלה. וה' דאהי"ה במלכות באמצע. וה' זאת משלמת לאה"י דחג"ת לשם אהי"ה. ומשלמת ליה"ו דנה"י להוי"ה. ומז' אותיות אלו יוצאין ז' שמות. מאה"י דחג"ת יוצאין ג' שמות. כיצד מאל"ף הוי"ה. מה' הוי"ה בניקוד אלקים. והן בחסד וגבורה. מי' בת"ת יוצא שם מצפ"ץ. וכן מיה"ו בנה"י. ו' בנצח נפיק מיני' שם אל. מה' בהוד נפיק שם אלקים. מי' ביסוד נפיק שם מצפ"ץ. ומה' אחרונה אדנ"י. נמצא בת"ת ויסוד שני יודין ומהם יוצאים שני מצפ"ץ גי' ת"ר כי ת"ת ויסוד נכללין זה בזה ולכן חושבין שני מצפ"ץ. ובנצח הוד הם ו"ה. כי י' ביסוד כנ"ל. וכשנצרף וה' עם ת"ר הרי תור"ה ובה' אחרונה אדנ"י. וכשתצרף ה' זאת עם יה"ו ועם אדנ"י גי' מלאך. וז"ש לעיל בכאן נה"י מלאך תורה כנ"ל. כי תורה. הוא ת"ר שב"ב מצפ"ץ ביסוד ו"ה שבנו"ה. ומלאך צ"א הוי"ה אדני שבה' אחרונה כנ"ל וכל זה הוא שבת תתאה שבמלכות כנ"ל. אמנם שבת עילאה בג"ר כנ"ל. עוד יש שבת בכלל המרגלא כמב ואר שם בדברי רבינו כי במרגלא עלאה אתיישב שם שם י"ה; ובחיבורם יחד דהיינו שם י"ה מעלמא עלאה ושם אדנ"י ממרגלא תתאה ושניהם בגי' פ' כמנין יסוד. והאותיות המתנוצצים מב' הצדדין הם ב"פ וה'. היינו ו"ה דנו"ה משם יה"ו. וה' דחו"ג משם אה"י. כי א"ה הם בחו"ג וא' דחסד מתלבש בוא"ו דנצח כמבואר שם. וכשהם מתלבשים זה בזה מתגדל העליון כמו הלבוש שעליו ולכן גם האלף נעשה וא"ו ונמצא גם בחו"ג ו"ה. והם בפ' ו"ה גי' כ"ב. וב' היודין שבת"ת ויסוד הם ב' מצפ"ץ גי' ת"ר ועם הכ"ב הנ"ל הוא תרכ"ב. ועם היסוד המחבר י"ה עם אדנ"י שהוא פ' עם תרכ"ב הנ"ל הוא מנין שבת. וז"ש כאן שבתות דמרגל. ומ"ש אל אדנ"י הוא ענין בפ"ע וכמ"ש הר"א. ומ"ש עשרה מאמרות בנקודות כתב הר"א הנ"ל. וז"ל נקודות של אלקים הוא מספר שבעים ובעשרה מאמרות הם ת"ש ועם ב' אותיותיו (של ת"ש) הם חושבן שבת: י' דס"ג וע"ב. י"פ ס"ג הוא תר"ל עם ע"ב הוא חושבן שבת ט"ו דמ"ב וע"ב. ט"ו פעמים מ"ב הוא ג"כ תר"ל עם ע"ב הוא חושבן שבת. והוא (ט"ו מ"ב הוא) ל' אהי"ה עכ"ל; ומ"ש ו"ק ג' שמות ב' פעמים צ"ע כוונתו. ואולי ט"ס וצ"ל ו"ק ב' שמות ב' פעמים. וכוונתו כי ב' שמות הוי"ה אלקים במילוי כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א אל"ף למ"ד ה"ה יו"ד מ"ם גי' שם. (או הוי"ה שד"י גי' שם) ועם ו"ק דהיינו ו"ה י"א גי' שנ"א. וב' פעמים שנא' גי' שבת. ושתי השמות הנ"ל הם בזו"נ ו"ה של שם כידוע: עוד כ' הר"א הנ"ל. וז"ל מיט"ט חשמ"ל מיט"ט אור פניאל. מיט"ט מלא יו"ד עם חשמ"ל חושבן שבת. וכן מיט"ט אור פניאל חושבן שבת. ז' תרפ"ז. ג' מילוי דאק"ק תנ"ה. קמ"ג קנ"א קס"א. ורל"ב ד' מילויין דהוי"ה. תנ"ה עם רל"ב הוא תרפ"ז והם ז' מילויין. ועם י"ת הוא חושבן שבת: ע"א אתוון. הם פ"ל

ה' לקבל ה' דמרכבה) הוי"ה ומכ"א יוצא הוי"ה והוא שרשם כמו במ"ב וע"ב . וכן הו"י עם כ"ז אתוון . וכן השערים של כ"ז אתוון כמו תש"ב של כ"ב אתוון . תרי"ג ופ"ט . שהוא ס"ג בכפלו וס"ג ופשוטו . ה' אלקים אלקינו דס"ג דשליט בשבת . ג' נקודין צרי שבא סגול . ש' עם בת . ובת ככ"ל א"ת ב"ש וא' ככ"ל כלל הכל . תרע"ד וכ"ח . עצם ובשר . בשר י"ה עצם כו' : (בלקוטים שבסוף אגדות ברכות אות ש' סי' א') :

סוד

שער נפתלי

ט"ל דגי' הוי"ה ולמ"ד גי' דאקי"ה הם סט' עם ב' אתוון של י"ה הם ע"א אתוון והם ע' אתוון דמרגלא וע' אתוון דקידוש הם ע' שנין דדוד . וא' כללא דכלא הם ע"א . (המרגלא במילואן הם ע"א אותיות כמ"ש רבינו ביתרו שם . אלא שא' כללא דכולא . ולכן חושב שם בזוהר ע' ענפין) : רכ"ט ודעת . אהב"ה ויראה"ת הם חושבן רכ"ט שהן ב' אתוון ראשונים דהוי"ה . ודעת הוא ו' . דע"ת עם אהב"ה ויראה"ה הוא חושבן שבת (ע"ה) עכ"ל . ול"נ דצ"ל רכ"ח ודעת והוא מכוון כמנין שבת . ורכ"ח מבואר לעיל . (שם בלקוטים) בסוד ברוך שהוא ציו"ן חס"ד גי' ברוך והוא ו' הויות גי' ציון וע"ב חסד . והן ז"ת או ו"ק עם חכמה ע"ש . והנה הדעת כולל ג"ר ונמצא רכ"ח ודעת כולל כל העשרה . ומבואר שם בסוד ברוך שהם בסוד המרכבה . ו' שמות ג' כלילין בג' נה"י עם חג"ת . וע"ב הנ"ל הוא אחוריים דהוי"ה בנוק' . והוי"ה במילואה ע"ב בחכמה והם שתים כנגד שתים . כי דעת הוא ז"ת דבינה כמ"ש רבינו והוא נגד כתר ג"כ כידוע . והמלכות כנגד חכמה ובשניהם ע"ב כנ"ל . ובאבא יסד ברתא . נמצא הם ה' נגד ה' וז"ש רבינו בהג"ה שהן עשרה ה' לקבל ה' דמרכבה . והוא כנ"ל חג"ת נגד נה"י ו' שמות . וע"ב מלכות נגד חכמה . ודעת בינה נגד כתר . ועוד כ' הר"א הוי"ה ומכ"א יוצא הוי"ה והוא שרשם . הוי"ה היא כ"ו כ"ו פעמים כ"ו הוא תרע"ו שמכ"א יוצא הוי"ה . ועם שרשם שהוא הוי"ה כ"ו עם תרע"ו הוא חושבן שבת . כמו במ"ב . שהוא מו"ק ופ"ו הוא ל"ו עם שרשם ו' הוא מ"ב . וכן שם ע"ב הוא ו"פ י"ב ע"ב כמו ששים וששה נפשות דיעקב עם יעקב ו' הכוללן ע"ב עכ"ל . ול"נ דכוונתו בשם ע"ב שהוא ח' פעמים ח' גי' ס"ד ועם השרש ח' גי' ע"ב והוא בסוד ח' ס"ר ע"ב גדפין ח' וס"ר כמבואר בתי' : עיד כ' הר"א הנ"ל וכן הוי"ה עם כ"ז אתוון . אות א' הוא תמינת הוי"ה והוא מתגלגל עם כ"ז אתוון כ"ז פעמים כו' הוא חושבן שבת עם א' הכוללן (מ"ש עם א' הכוללן הוא מיותר) : וכן השערים של כ"ז אתוון רל"א שערים פנים ואחור יש בכ"ב אתוון ובכ"ז אתוון הם תש"ב שערים חושבן שבת . ובכ"ב אתוון הם תס"ב בפ' רל"א [פי' כמו שבכ"ב אותיות יש רל"א שערים בפנים וכן באחור . כן בכ"ז אותיות יש שא"ן שערים בפנים וכן באחור . והם ב"פ שא"ן גי' שבת . כיצד כשנצרף א' עם ב' או עם ג' כו' עד כ"ז אותיות הם כ"ו שערים וכולם בפנים שהם אותיות שלפני א' ואות ב' כשתצרפו עם אותיות שלפניו כגון ג' או ד' כו' עד סוף הכ"ז הם כ"ה צירופים בפנים . ואות ג' כשתצרפו עם אותיות שלפניו כגון ד' או ה' כו' הם כ"ד צירופים וכן להלאה כל האותיות מתמעטים והולכים בצירופי הפנים . עד ששתי אותיות האחרונים הם רק צירוף אחד . נמצא יש בפנים סדרי הצרופים מכ"ו צירופים וכ"ה וכ"ד וכ"ג וכ"ב כו' עד א' . וכשנצרף לחשבון ביחד מ"א עד כ"ו הם בגי' שנ"א בפנים . וכן באחור . והם בגי' שבת] : תרי"ג ופ"ט . ביאורו הוא חושבן שבת . ומפרש ואזיל תרי"ג הוא ס"ג בכפלו כיצד יו"ר פעמים ה"י הוא ש' . וכן יו"ד פעמים ה"י תראה הוא ג"כ ש' הם ת"ר ועם וא"ו הוא תרי"ג עם ס"ג שרשם ופשוטו כו' הם חושבן שבת . עכ"ל . (והנה מ"ש בחשבון תרי"ג לא נ"ל ולולי מסתפינא הוי אמינא דכוונתו ס"ג בכפלו היינו בהכאה שהוא גי' עת"ה כזה כל אות בהכאה דהיינו יו"ד . י' פעמים י' , ו' פעמים ו' . ד' פעמים ד' . גי' קנ"ב . וכן מה"י . ה' פעמים ה' . י' פעמים י' . גי' קכ"ה . וכן ה"י השני . וא"ו ו' פעמים ו' . א' פעמים א' . ו' פעמים ו' . גי' ע"ג קנ"ב . ב"פ קכ"ה ר"נ . הרי ת"ב . עם ע"ג הרי תע"ה . ועוד קל"ח שהוא ב' הויו' נ"ב . ואלקי' או אהיה אדנ"י גי' פ"ו שהן פ"ו פכ"ל . גי' קל"ח . ואולי נרמז בדברי רבינו באותיו' ככפלו אותיות פ"ו בכ"ל . תע"ה וקל"ח גי' תרי"ג . ואולי חסר איזה תיבה בכאן . ועוד י"ל כי בכפלו פי' ב' כפלו . כפל א' הוא החשבון תע"ה הנ"ל ועוד כפל ס"ג קכ"ו . ועם י' אותיות וב' בוללים גי' קל"ח) : ה' אלהים אלהינו דס"ג . כ' הר"א הג"ל . ביאורו ס"ג של הוי' עם ש' של אלהים . ושל"ט דאלהינו דס"ג הוא חושבן שבת : (היינו ה' במילוי יו"ד . ואו במילוי אלפין כזה אלף למד הי יוד נון וא"ו) וג' שמות אלו שליטים בשבת . וכן ג' נקודין צרי שבא סגיל הם חושבן שבת : ש' עם בת . היא שבת . ש' ג' אבהן עם בת מלכות . וכן שבא וסגיל הוא בת וש' הוא צרי . וכן א"ת ב"ש אותיות שבת וא' כולל הכל ג"ר עם כללם שנחשבים לאחת : תרע"ד וכ"ח ביאורו שם של ס"ג גי' של יו"ד הוא תס"ז (כזה יו"ד וא"ו דל"ת) ושל וא"ו הוא קל"ז (כזה וא"ו אלף וא"ו) ושל ב' ההין הוא ע' (כי כל ה"י הוא ל"ה כזה ה"י יו"ר) הרי תרע"ד . ובגי' גי' הוא כ"ח אתוון . כ"ח עם תרע"ד (חושבן שבת) : וכן עצם ובשר חושבן שבת . בשר הוא באותיות י"ה . ועצם הוא באתוון ו"ק . עכ"ל : מ"ש הר"א כי בשר בי"ה אפשר לומר כמ"ש האריז"ל כי יו"ד

סוד שבת. כי שרש הנהגת העולם בדו"נ ז' הימים. והנה דו"נ הפעולה בזכר. והמנוחה בנקבה. שקרקע עולם היא. וכן האיש סובב והולך ומביא לבית. והאשה כל כבודה כו' לשבת בית. וכן הרוח סובב סובב הולך הרוח והארץ לעולם עומדת. וכן ברוח ונפש. וכן בשמים וארץ. השמים סובב להאיר לארץ. וזאת היא תשוקת השמים. כמו זכר לנקבה. וכן הוא בז' ימים ושבת הוא מנוחה. ונקרא קדש כי שרשה בג"ר. לכן הם בסוד ו"ד. כי הוא בו"ק והיא בד' עם ג"ר. וז"ם שבת שכלילה מתר"ך עמודים. ול"ב נתיבות ונש"ב (הן חושבן שב"ת) וכנגדן ג' סעודות. ומלך שלמה נקרא שבתון ולאסור שבות מד"ם (תורה שבע"פ) ונגדה סעודת מ"ש נגד דוד: (בלקוטים שם):

סוד השבת בת נקודה וש' אבהן דמעטרי לה בסוד אבות בברכה ראשונה ששם הנקודה ברוך כו'. והיא נקודה שבק"ק והאי היכל עלמא דאתי היכלא לו סוד נקודה בהיכליה וכן שבת הגדול בעלמא דדכורא נקודה עילאה סתימא בהיכליה. ואבהן מתעטרין בה ולמטה מתעטרין באבהן. וששת ימי החול הן ו' היכלות דמתאחדן בנקודה. ואית ששה ימים חול לגמרי לבר בס"א. והנקודה שם בסוד הברית דדכורא. ולכן שבת בסוד הברית. ועיין בספרא דצניעותא. ולמטה היא נקודה שבתוך הה"א. וע"ם אני והוא י' שבאדנ"י. וכן יו"ד שבהוי"ה דידה כמו למעלה בדכורא. וסוד הנקודה בארץ ד' דרגין סביב זה לזה אוקינוס וח"ל וא"י וירושלים עם בהמ"ק שבתוכו. הנקודה באבן שתיה אבן ספיר. והיריעות של הד' תכלת וארגמן כו' הן הרקיעין שבקדושה. והן ששה היכלות דבריאה והן המשכן כידוע שהיריעות אלו הן המשכן כמ"ש בפסוקים. ותכלת הן ג' היכלות הראשונות סוד המלכות.

וסם

שער נפתלי

יו"ד פעמים ה"י גי' ש' יו"ד פעמים ה"ה גי' ר' הרי ש"ר דבשר וב' אותיות י"ה הרי בשר. וכן יו"ד פעמים יו"ד גי' ת'. ה"ה פעמים ה"ה גי' ק' ועם ב' אותיות הרי בשר. ומ"ש ועצם ו"ק משמע שכן היתה גירסתו בדברי רבינו. וכוונתו בדרך אפשר כי וא"ו פעמים ה"י גי' קצ"ה. ועם ה' אותיות וא"ו ה"י גי' ר' כמספר עצם. ויש לפרש להיפך ואכמ"ל. וע' בהק' ת"ז ע"ב א' בד"ה צלע המשכן:

מ"ש בת נקודה ר"ל כי שבת ש' בת ובת היא נקודה בת עין והיא מל' בסוד נקודת ציון. וש' הוא חג"ת כמו ג' קוין דשין שהן אבהן כידוע: ומ"ש דמעטרי לה בסוד אבות כו'. עמ"ש לעיל בליקוטים לברכת אבות מתי' ת"ע ע"ש ותבין. וע"ש בסוד האל הגדול הגבור והנורא כמ"ש רבינו בפ"ט דברכות בס"ל ל"ז כי בת היתה לו לאברהם כו' והיא אל דמתחבר עם הגדול הגבור והנורא שהם חג"ת כידוע: ומ"ש ששם הנקודה פי' אצל חג"ת ועי' בביאור ק"ש בד"ה בתחלה היו כורכין את שמע שכ' שם כי האבות העלו הנקודה כתר על ראשם בג' כתרים כו' והן ג' אבנין כו' ולכן אמר יעקב בשכמל"ו דהן ג' אבנין כו' ורזא דא ברוך כו' חכמה. שם כו' בינה. כבוד כו' ר"ל דעת והן חב"ד והן תלת אבהן ע"ש וז"ש ברוך כו' ר"ל ברוך שם כבוד הנ"ל: ומ"ש והיא נקודה שבק"ק ר"ל מל' היורדת בבריאה ומתלבשת בהיכל ק"ק דבריאה שהיא בינה דבריאה וז"ש והאי היכל עלמא דאתי כו': ומ"ש וכן שבת הגדול בעלמא דדכורא היינו בינה דאצילות שנקראת שבת הגדול והיא עלמא דדכורא כידוע. ונקודה עילאה סתימה בהיכלי'. היינו יו"ד דחכמה המתלבש בבינה. ויו"ד היינו נקודה. וחכמה היא עילאה סתימא כידוע. והיא בהיכלי' בינה עילאה כידוע: ומ"ש ואבהן מתעטרין בה הוא כנ"ל כי האבות העלו הנקודה כתר על ראשיהם: ולמטה מתעטרין באבהן. כידוע שהיא מקבלת המוחין מחג"ת שלו שהן אבהן בסוד האל הגדול הגבור והנורא בסוד אל מלכות המתחברת עם ג' אבהן שנק' גדול גבור נורא וכנ"ל. וידוע שחג"ת שהם אבהן הן נעשין חב"ד דנוק'. וששת ימי החול הן ו' היכלות כו' ר"ל דבריאה שהן מתאחדין בנקודה בהיכל ק"ק ששם יש הנקודה כנ"ל: ואית ששה ימים חול כו' ע' בפ' בראשית י"ז ע"ב ובביאור הספרשים כי הם זה לעומת זה: והנקודה שם בסוד הברית. חוזר להיכלין דבריאה כי הנקודה של המלכות שם בהיכל ק"ק נעשית דכורא להם כידוע (וידוע כי היסוד עני ג"כ לא יפרד ממנה. בסוד טוב שכן קרוב כי היסוד שנק' טוב הוא שכן קרוב אבל אח ת"ת רחוק בגלותא): ומ"ש וע"ם אני והוא י' שבאדני כו'. נראה דצ"ל וה"ס אנ"י וה"ו ר"ל כי הנקודה הוא בסוד אנ"י וה"ו שבשמות ע"ב והכל במלכות שהיא נעשית דכורא כנ"ל. וזהו אני שהוא מל' וגם נק' וה"ו לשון זכר: י' שבאדני. פי' הנקידה הנ"ל היא חכמת שלמה והוא י' שבאדני וכן י' שבהוי"ה שבמל' שהוא חכמה שלה: ומ"ש והיריעות של הד' כו' ע' באדרת אליהו פ' תרומה על פ' ועשו לי מקדש ע"ש בבאר יצחק מ"ש בשם זוהר ויקהל ע"ש: ותכלת הן ג' היכלות הראשונות סוד המלכות. כידוע כי המלכות

מקומה

ושש וארגמן ותולעת שני הן ג' היכלות אחרים כידוע. וס"ד שש בגבריאל ושני במיכאל וארגמן ד' חיות. ובכ' בגוון אחד ארגמן חיותא דמרקמא צורת אדם סוריאל (נא' ארי') ושני חוט השני רצון. וז' היכלות דמסאבותא שהן סוף פ' פקודי שהן נגדן הן יריעות עזים. וז' רקיעין שבחגיגה. הן אילים ותחשים. והן ג"כ שבעה כוכבי לכת (שם בליקוטים הנ"ל):

שבת סוד שכ"ד שע"ח. כנ"ל שהן דמ"ה ודס"ג ודיודין הוא סוד נשמה והן א"ק חסר ב' עם העשירית כלילא מהם הוא סוד ה' נשמות וסוד ברכי נפשי את ה':

שבת מנין נהורין דג"ר ומקנן בכסא. וימי החול הוא של עבד ולכן תעבוד. וששה הלילות של שפחה. אבל שבת אין יום ולילה רק ג' שביעי שכולל כל הע"ס שעולין זו"נ לשביעי ונק' שביעי: (שם בליקוטים הנ"ל):

שבת נקראת כי השכינה היא העולה עד ג"ר בסוד ושמרתם את השבת כי קודש היא והנה בכת"ר יש תר"ך עמודי אור ובחכמה ל"ב נתיבות ובבינה נ"ש וסך הכל עולה שבת (עכ"ל הדרת קודש):

ה"א של בינה מתחלק לזו"נ דו' פרצופין. ו' לעד"א ו"ק. ד' מל' כידוע. ו' שולט כל ימי החול ו' ימים. ד' מל' שולטת ביום השבת. לכן שבת צ"ל מגרמה כלום. דלה כמו מל'. רק מה שמקבלת מו"ק. לכן כל ששת ימי המעשה צריך להכין לשבת: מחד שבתך לשבתך. וכל ימות החול סגור הד' שהיא דלת ובשבת נפתחת ונעשה. ומ"מ הכל מתברכים על ידה. דכשמשפיעים לה מתברכין למעלה. וכן כל ימי המעשה. מתברכים על ידי שבת כשמכינים לה. והיא עטרת וכלילא משלש ראשונות כידוע. וכן מורים אותיות אדנ"י. אי"ן הן ג"ר כידוע ד' מל' וכן בכסא ו' דרגין לכסא נגד ו' הנ"ל ו"ק ד' רגלי הכסא נגד ד'

שער נפתלי

מקומה נגד נה"י שהן ג' היכלות התחתונות. והמלכות היא גוון תכלת כידוע. ועי' בריש הק' ת"ז: ומ"ש ושש וארגמן ותולעת שני הן ג' היכלות כו'. הוא כמ"ש לקמן: וסוד שש בגבריאל שהוא בגבורה היכל זכות ומצינו בגבריאל שהוא לבוש בדים. כמבואר בדניאל שהוא האיש לבוש הבדים. ובד הוא שש: ושני במיכאל. היינו היכל הרצון כמ"ש לקמן. ואמר בפ' פקודי היכלא שתיתאה כו' היכלא דרצון כו' והכא איהו רעוא דרעוין ברזא דכתיב כחוט השני שפתותיך עכ"ל: וארגמן ד' חיות בסוד מרכבו ארגמן: ומ"ש וב"כ (ר"ת ובאו כולם) בגוון אחד ארגמן חיותא דמרקמא. הוא בהיכל אהבה כמ"ש בפ' פקודי היכלא חמישאת כו' בהיכלא דא קיימא חד רוחא דכליל בארבע. דהא רוחא דא כליל בארבע גוונין חוור ואוכם ירוק וסומק. והאי איהו רוחא דקיימא כליל בכלא ואקרי סורי' כו'. ועי' בקיצור היכלות וז"ל בהיכל ה'. רוח אחד שולט על הכל ונק' סורי'. וע' בקצור היכלות וז"ל בהיכל ה' רוח א' שולט על הכל ונקרא סורי' כו' וממנו מאי' נהורא כמראה ארגמן שכולל ד' גוונין לבן שחור ואדום וירוק כו' ונעשה חי' אחת מרוקמת ונכללו בה ירוק ואדום. וצורתה כצורת אדם שכולל הכל עכ"ל. ובזה מבוארים דברי רבינו בכאן:

מ"ש שבת סוד שכ"ד כו' שהן דמ"ה ודס"ג כתב הר"א בן רבינו וז"ל ביאורו כי שבת הוא בג"ר והם ג' שמות דחכ"ד הוי"ה אהי"ה אהו"ה דמ"ה. הוא מ"ה קמ"ג קו"ל. הוא חושבן שכ"ד. ודס"ג היא ס"ג קס"א קנ"ד הוא שע"ת: ודיודין הוא סוד נשמה. ביאורו ג' שמות הנ"ל בצירוף יודין הוא ע"ב קס"א קס"ג הוא חושבן נשמה: והן אלף ומאה חסר ב'. כי שכ"ד ושע"ח ושצ"ה עם הכולל של נשמה הוא אלף ומאה חסר ב': עם העשירית כלילא מהם הוא סוד ה' נשמות. פי' עם מלכות סוד שבת שהיא כלילא מהם הוא אלף צ"ט חושבן נפש רוח נשמה חיה יחידה הוא חושבן אלף צ"ט. וחושבן ברכי נפשי את ה' (ג"כ גי' אלף צ"ט) שאמרו רז"ל הני חמשה ברכי נפשי הם חמשה נפשות הנ"ל. שהם ג' הויות דג"ר. כי סוד שבת הוא שאימא משפיע בז"א ו"ק ששת ימי המעשה ס"ד כונן שמים ז"א בתבונה אימא ובחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא. לכן שבת כולל ג' שמות של חב"ד עם כללות העשירית שרשן של ו"ק ונוק'. מנין נהורין תר"ך של כתר ול"ב של חכמה וג' של בינה עולין שבת: ומקנן בכסא. הוא בבריאה שם ג"כ מקננין. וכן שבת בבריאה. וימי החול הוא של עבד מט"ט ביצירה. וששת הלילות של שפחה בעשיה: אבל שבת אין יום ולילה כי לילה כיום יאיר. ולכן לא נאמר בשבת ויהי ערב ויהי בקר: רק ג' שביעי נאמר בו הן ג"ר שכולל כל הע"ס: שעולין זו"נ לשביעי לבינה שנקרא שביעי שכוללת בשביעי של זו"נ. ונקרא שביעי שכולל כנ"ל וכולל ששת ימי החול וששת הלילות: עכ"ל הר"א: [וע' בבאר יצחק מ"ש ע"ז באריכות):

מ"ש

ד' כנ"ל שכלולה מד"ס. וכן ביחד ע"ס. וכן בהיכלות ו' היכלות והיא היכל הז' ק"ק וכוללת כל ג"ר כידוע. והיא משלמת לו פ"ס. שהוא ו"ק. וכן אף שהיא בבחינת ספירה אחת משלמת לע"ס. כי וא"ו ראשו של וא"ו הוא ג"ר רק בדקות והיא משלמת לעשר. רק שאז ג"ר בדקות ועכשיו משלמת ג"ר בפועל. והכל בצורת ה'. ואח"כ מקבלת ממנו מו"ק שלו ונעשית ה'. ו' בתוך ד'. ונעשית ע"ס נמלא ג' בחינות בה. ובחינה ראשונה בהיותה כלולה בו בוא"ו בדקות הרגל שבו כידוע. ואח"כ ד'. ואח"כ ה' כנ"ל. וכל הג' בחינות בשבת. בשלש סעודות. סעודה הראשונה במלכות. שני' בעתיקא. בינה בג"ר. כמ"ש בר"מ פ' בא. ואח"כ בז"א. והכל במלכות כנ"ל. וסי' לג' בחי' אלו הו"ד מל' (עכ"ל בתי' י"ט ל"ז ב' בהג"ה בד"ה כנועל דלת):

מעלי שבתא הוא במל'. וכמ"ש בפ' בראשית ה' ב'. ואיהי אתפתחת בע"ש. וביום השבת לדיק. (אז) שריא אימא על הלשון בתוך פה והוא הגלותא. פה ולשון. דהיא פה תורה שבע"פ וכמש"ל י"ג א'. פומא מל'. ונו"ה קיימין עלה. ג' עדרי כו'. וכן לשון ושפתים (תי' כ"א נ"ו ב' בהג"ה בד"ה בע"ש):

יום השבת הוא בלדיק ועליה אתמר אות והוא אות. ואמר הוא היא. ר"ל היא ה"א. דהלדיק הוא שלימו דאות ה"א. ולדיק ועטרה ביחד הם אות ה'. והוא שבת בכללו. יום שבת ולילו. לדיק ועטרה. והוא ה' דיום הששי. דששי שהוא ו' הוא משלים לאות ה"א. ולכן כתיב ה"א ביום הששי דווקא. (שם כ"ד ב' בהג"ה בד"ה ועלי' אתמר):

במה נפשות יתרין קא נחתין עמה (דשכינתא) לדיירא בישראל כו'. ובשכינתא תתאה כו'. ויהיב לון נפשאן יתרין. דאינון בתולות אחריה רעותיה דקא אתיין עמה כו' ואתקריאו אלין נפשות אושפיזין. בגין דלא שריין בישראל אלא ביום השבת. ולכך הכנסת שבת הוא הכנסת אורחים כמ"ש בגמ' אלו מקלעי ר' יוחנן כו' (תי' וא"ו י"ח ב' בד"ה ואתקריאו):

צריכין שפון לקבלה לה. ר"ל לקבל שבת מבע"י. דשבת בא ממילא והוא שכינה תתאה וכידוע. דתיקון התפלה דחול היא בשבת ממילא. ולכן אין תפלין בשבת. וקבלת השבת הוא שכינה עילאה והוא הכנה לתפלת השבת. והוא קבלת נשמה יתירה. ונשמה הוא מבינה כו'. והקבלה והתפלה הוא בפה ולשון שהוא בין השפתים. וכן כהי"ס שהן תיקוני שכינה תתאה. ופה הוא שבת. וכלילא מג' אבהן כמש"ל שבת איהי שכינתא תתאה כלילא כו'. וכן ז"ת. ועלייהו שריא אמא עלאה (תכ"א נ"ו ב' בהג"ה בד"ה דלריכין):

ידוע שנקרא (הלדיק) שלום. ואמרו לא מלא כו' אלא שלום שהוא כולל כל הברכות של כל הס' שנכללין בו. והוא ל"ל מגרמה כלום ונק' עני. אבל מדרגתו שלום. וברית שלומי כו'. ושלום הוא בעלמו אין דבר ממשי: אלא מנוחה בשב ואל תעשה. אלא שאין שום מתנה בעולם זולתו. כי המלחמה משבית הכל. ולכן השבת כולל הכל. ויכל ביום השביעי ובו שבת כו'. מה היה העולם חסר מנוחה בא שבת כו' (שם כ"ג ב' ד"ה ועוד שמעו):

צלותא דשבת היא אמא עלאה אבל שבת בעלמה איהי שכינתא תתאה כלילא מתלת אבהן דלא אשתבקית מנייהו לעלמין. ובזה הנערה כו' כמ"ש בפ' פקודי ע"ש. דאינון (תלת אבהן) תלת ענפין דש' דשבת. ב"ת יחידה איהו נקודה בחלל דילה. ר"ל בת דשבת נקודה כו'. והיא השבת כמ"ש לקמן בת"ל ותל"ו. והיא רגל הרביעי המתחברת באבהן ושם הוא מקום קיבולה מבעלה (שם כ"ז א' בהג"ה בד"ה אבל כו' כלילא כו' בת כו'):

בכל יום המוסף יש לו לאדם נשמה יתירה. והיא המוסף תוספת נשמה. והוא מבינה.

דבחול משכינתא תתאה. והכלל כי הנשמה לפי התפלה. והנשמה יתירה [הוא] שניתוסף רוח הקודש (שם ד"ה אבל נשמתא):

מוסף שבת דאיהו נק' שבת. ואיהי תוספתא. ואמר (תוספת שבת) דאתוסף לעני כו'. ר"ל דצדיק נק' עני. ואמר עני על עני בדעת. כמ"ש אין עני אלא כו'. ואמר לקמן ס"א ב'. ואלין דמתוספאן לעמא קדישא בע"ש ירתין לון ת"ח ביומין דחול כו' והוא בע"ה בשבה ומסטו' דלהון לצדיק נק' עני. ומסט' דלהון ל"ל בחול כלום. ולכן זיווגא דשכינתא בחול ע"י מט"ט. ואמר דל"ל מדילי' כלום דה"ח מתחלקין בה"ס. והוא (הצדיק) יתום מאמו. ואינו בתוקפו אי רק בעת הזיווג דנוטל מכולם כו'. וא"ל אלא מה שמקבל מהם. והוא בשבת. ובת"ח אפילו בחול כנ"ל. והתוספת ההוא בשביל השכינה שהוא בשעת הזיווג ליתן לנוק' כו'. ואמר דאתקרי מוסף שבה דתפלת מוסף הוא ביסוד. (תכ"א ס"א א' בהג"ה ד"ה ועוד שמעו):

אלין דמתוספין לעמא קדישא בערב שבת ירתון לון ת"ח ביומין דחול. וירותא דלהון מצד התורה כו'. וכ"ז מצד שכינתא תתאה. וכנ"ל דתוספת דידי' בגין שכינתא. אבל תוספת דת"ח ביום שבת הוא משכינה עילאה (שם בד"ה ואלין דמתוספין):

ד' שבתות. א' שבת בראשית. וב' שבת מצרים שבחר להם משה במצרים. וכמ"ש בלוחות הראשונות. כי ששת ימים עשה וכו' וינח ביום השביעי ובשניות כתיב וזכרת כי עבד היית במצרים וכו'. והג' כנגד שבת לע"ל כמ"ש מזמור שיר ליום השבת ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים. והרביעי נגד קרבנות המוספין שבפ' פנחס. והן ד' תפלות. אתה קדשת נגד שבת בראשית. ישמח משה כו' ושני לוחות הוריד בידו נגד שבת מ"ת. אתה אחד נגד שבת לע"ל. שאז יתיחד שמו של הקב"ה. תכנת שבת נגד מוספי הקרבנות. ועיקר הקרבנות המה בא"י. וג' שבתות הן נגד ג' סעודות. והד' בסוד תוספת והוא סעודת מלוה מלכתא. והן נגד ג"ר. והן העמודים והנתיבות והשערים: (עכ"ל באדרת אליהו בלק מהדורא חמישאה כ"ג פ' ותהי אחריתי):

סוד של ג' תפלות קדושין וחופה כליל שהיא הכלילה. שאז זמן שמחתו של חתן וכמ"ש כחתן יוצא מחופתו. והג' ייחוד. קדושין של לוים חופה של כהנים. שהוא ברזא דשמחה של

שער נפתלי

מ"ש באדרת אליהו ד' שבתות כו' כ' עליו בס' באר יצחק וז"ל. א' שבת בראשית. נגד י' חכמה שבו היה בריאת העולם בי' מאמרות וכמ"ש כולם בחכמה עשית. וב' שבת מצרים לנוח מעבודה שבחר להם משה והוא בדרגא דבינה עלמא דחירו ומשם המנוחה: והג' כנגד שבת לעת"ל. יום שכולו שבת. שאז הוא יום אחד יודע לה' כו' לא יום ולא לילה שהוא ברזא דוא"ו. שכל ו"ק יתעלו לאימא. בתר דינקא לון הדרת אתערות מינייהו שאז מתחיל זמן גדלות דו' לקבל ג"ר סוד המוחין ג' אלפים שנה כמ"ש רבינו בפי' לס"ד והרביעי נגד קרבנות המוספין. נגד ה' אחרונה שהיא בסוד הוכפת שהיא ה' כפולה והיא מדרגה יותר עליונה כמ"ש אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה דהיא סלקא לעילא מכל דרגין. והוא מ"ש רבינו ועיקר הקרבנות המה באי'. ר"ל שהיא נוקבא ארץ העליונה כמ"ש בכ"מ: הן נגד ג' סעודות. מבואר שהן ג' אתוון יה"ו דג' דשבת. וסעודת מלוה מלכא בנוק' סעודתא דדוד מלכא. וג' דשבת הם ראבהן כמ"ש בזוהר בכ"מ. וז"ס התחיה ע"י עצם לוז בית אל שהיא ע"י סעודת מלוה מלכתא. שהם התחיה במלכות דסלקא לעילא כמ"ש רבינו למעלה ותהי אחריתי כמהו כו' והיא בית אל סוד ביהמ"ק: והן העמודים והנתיבו' והשערים. ר"ל דרגא דג"ר שהם תר"ך עמודי אור בכתר ול"ב נתיבות חכמה. ונש"ב. שהם כולם בגי' שבת. שהם שלשה סעודות שבהם נגד יה"ו. שרעת במקום כתר (הג"ה ונוק' היא ג"כ בסוד שבת. ש' בת דסלקא לג"ר אבן דאז זריקת כו') עכ"ל:

ומ"ש בילקוט מב"ק כ' הר"א בנו של רבינו וז"ל. קדושין הוא תפלת ערבית אתה קדשת לשמך. וחופה כליל. הוא תפלת שחרית. שהיא הכלילה. כמ"ש כליל תפארת בראשו נתת. זמן שמחתו של חתן והג' יחוד. זו תפלת מנחה אתה אחד ושמך אחד ומי כו': קדושין של לוים. לאסור בדין על כל עלמא. חופה של כהנים. חסד. שהוא ברזא דשמחה של כהנים ויחוד של ישראל כמ"ש שמע ישראל כו': והן כנגד

של כהנים. ויחוד של ישראל כמ"ש שמע ישראל ה"א ה' אחד. והן נגד ג' שבתות. שבת בראשית ושבת מ"ת ושבת לע"ל: (ב"ק ל"ב ב' בד"ה בואו):

תלת צלותין איתן בשבת. ורביעאה צלותא דמוסף צלותא דערבית אתה קדשת ודא שכינת' תתאה. דאיהי מסטרא דשמאלא דתמן ליואי דאתמר בהון וקדשת את הלוים. צלותא דשחרית ישמח משה במתנת חלקו. שזכה לבינה. ושם השמחה יין המשמח. ודא נשמת כל חי דאיהי אימא עילאה שהיא חיים וממנה נשמה דפרח לכל חי ליסוד. צלותא תליתאה אתה אחד ושמך אחד דא יקו"ק עמודא דאמצעיתא דאחיד בתרווייהו. ואינון נשמה יתירה ורוח יתירה ונפש יתירה. שהן ג' שבתות דשריין בשבת כמ"ש בר"מ פ' יתרו. והן ג' סעודות ג"כ. (והנה) נפש יתירה (היא) בערב שבת אתה קדשת. נשמה יתירה נשמת כל חי דאתמר בה ישמח משה במתנת חלקו. רוח יתירה אתה אחד ושמך אחד כו'. תפלת מוסף דא צדיק דכליל כלהו צלותין (תי' תי"ח ל' א' בהג"ה. ובביאורו שם):

שער נפתלי

כנגד ג' שבתות. שבת בראשית נגד קדושין שנאמר ויקדש אותו לאסור על כל עלמא במלאכה כ"א לעבוד את ה'. ושבת מתן תורה. נגד תפלת שחרית ישמח משה במתנת חלקו כליל תפארת שהוא מתן תורה. ושבת לעתיד כנגד יחוד שנאמר ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ונרמזו במלת שב"ת. השין מורה על שבת לעתיד יום שכולו שבת. ב' בראשית. ת"ו תורה: עכ"ל:

דיני ערב שבת

אין עושין מלאכה בע"ש מן מנחה (קטנה) ולמעלה. והעושה מלאכה אינו רואה בה סימן ברכה. והוא שעושה להשתכר ודרך קבע אבל לצורך שבת עושה כל היום. וה"ה לכותב ספרים דרך לימודו. מצוה לגלח בע"ש ומסתפרין לכבוד שבת כל היום אפילו מספר ישראל. והאר"י הי' נזהר מלגלח אחר מנחה. מצוה ליטול צפרנים בע"ש. ולענ האר"י ז"ל על המקפידין שלא ליטלן כסדרן. גם לא מצינו שחשש שלא ליטול דיד ודרגל ביום אחד. רחיצה בחמין ע"ש מצוה. אחר חצות קורין שנים מקרא ואחד תרגום והיינו שקורין פרשה שלמה שנים מקרא ואחד תרגום ופרשה נקרא פתיחה או סתומה. או בכל מקום שנראה הפסק ענין. על הבעל מוטל הכנת הנרות והשמן והפתילות. והאשה תדליקם. שמן זית מצוה מן המובחר להדליק שאורו צלול. כשמדליקין אחד האיש ואחד האשה מברכין

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל־שַׁבָּת:

ונוהגין הנשים להדליק תחלה ולפרוס כפיהם בין הנרות ובין עיניהם ואח"כ מברכין הברכה. מי שאין לו אשה ידליק בעצמו:

סדר תפלת מנחה בע"ש וקבלת שבת

בע"ש מתפללין מנחה בצבור כמו בחול והש"ץ חוזר התפלה. ואין אומרין תחנון. ואח"כ מקבלין שבת ופותחין ואומרין לכו נרננה וכו' וגומרין ו' מזמורים כנגד ששת ימי המעשה. וקודם קבלת שבת יש לקרות שיר השירים כולו בפ"א לא פסקי פסקי. ומי שאין לו פנאי לגמרו כולו יאמר לפני קבלת שבת ד' פסוקים אלו:

ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין: עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו: קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות: באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים:

קבלת שבת

לְכוּ נְרַנְּנָה לַיהֹוָה נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ׃ נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ׃ כִּי אֵל גָּדוֹל יְהֹוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי־אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ׃ אֲשֶׁר־לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ׃ בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי־יְהֹוָה עֹשֵׂנוּ׃ כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ׃ אַל־תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה כְּיוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר׃ אֲשֶׁר נִסּוּנִי אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָעֳלִי׃ אַרְבָּעִים שָׁנָה ׀ אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם וְהֵם לֹא־יָדְעוּ דְרָכָי׃ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי אִם־יְבֹאוּן אֶל־מְנוּחָתִי׃

שִׁירוּ לַיהֹוָה שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַיהֹוָה כָּל־הָאָרֶץ׃ שִׁירוּ לַיהֹוָה בָּרְכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ׃ סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו׃ כִּי גָדוֹל יְהֹוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ כִּי ׀ כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיהֹוָה שָׁמַיִם עָשָׂה׃ הוֹד־וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ׃ הָבוּ לַיהֹוָה מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַיהֹוָה כָּבוֹד וָעֹז׃ הָבוּ לַיהֹוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו׃ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהֹוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל־הָאָרֶץ׃ אִמְרוּ בַגּוֹיִם ׀ יְהֹוָה מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃ יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ׃ יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל־עֲצֵי־יָעַר׃ לִפְנֵי יְהֹוָה ׀ כִּי בָא כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בֶּאֱמוּנָתוֹ׃

״

לקוטי הגר״א

ישמחו השמים ותגל הארץ. י״ה הוא בת״ת ומל׳. ו״ק בצדיק ומל׳. דידוע שו״ק כוללין הוי״ה שלימה. וחג״ת הן מקום אימא שבינה נעלמת בהן. ונה״י מקום המל׳. וכידוע בסוד קו המדה מן העולם ועד העולם ואין בין מים למים כו׳. לכן חג״ת נק׳ שמים ע״ש הבינה דאיהי שמים. ונה״י ארץ ע״ש המל׳. וזהו ישמחו השמים י״ה בשמים [ותגל הארץ] ו״ה בארץ (תנ״א פ״ט ב׳ בד״ה ורזא):

שמים וארץ אתבריאו בשמא דיקו״ק דהוא בר״ת ישמחו השמים ותגל הארץ (ת״ע קכ״ז ב׳ ד״ה דאתבריאו):

תרין שמהן הוי״ה אדנ״י מתיחדין בצדיק יסוד עולם. ועל תרין שמהן אלין אתמר אז ירננו כל עצי יער. דאז בגי׳ ח׳ דהן ח׳ אותיות דתרין שמהן הנ״ל. ירננו הן קול ודבור. (קול הוי״ה ודבור אדנ״י) עצי היער שהן נקראין עץ החיים ועה״ד (שהן זו״נ כידוע (הת״ז ג׳ א׳ בד״ה אז. ירננו. עצי):

גם מסט׳ דקוב״ה יש יראה. והוא יראה דאורייתא והוא תורה שבע״פ נוקבא דז״א: וכולא בקוב״ה דאיהו תורה. דתרין נוקבין. חד בשכינתא תתאה מלכות. וחד נוקבא דז״א

יְהֹוָה מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים׃ עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו
צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ׃ אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרָיו׃ הֵאִירוּ
בְרָקָיו תֵּבֵל רָאֲתָה וַתָּחֵל הָאָרֶץ׃ הָרִים כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ מִלִּפְנֵי יְהֹוָה
מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ׃ הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ כָל־הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ׃
יֵבֹשׁוּ כָּל־עֹבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים הִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־אֱלֹהִים׃
שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח ׀ צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְהֹוָה׃
כִּי־אַתָּה יְהֹוָה עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ מְאֹד נַעֲלֵיתָ עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃
אֹהֲבֵי יְהֹוָה שִׂנְאוּ רָע שֹׁמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו מִיַּד רְשָׁעִים יַצִּילֵם׃ אוֹר־
זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי־לֵב שִׂמְחָה׃ שִׂמְחוּ צַדִּיקִים בַּיהֹוָה וְהוֹדוּ לְזֵכֶר
קָדְשׁוֹ׃

מזמור

לקוטי הגר"א

דז"א. והיא ה' דהוי"ה. ובגינה אתמר תמן אז ירננו עצי היער. כי גם בז"א יש ב' שמות הוי"ה אדנ"י דהן ח' אותיות מכין אז (ה"ק ת"ז ז' א' בהג"ה בד"ה דירא"ה ובד"ה אתמר):

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. צדיק בדכורא וגם אור כידוע. וישר בנוק' וגם שמחה דלויים [כמ"ש ד"ה ב'. כ"ט ל"ד. כי הלוים ישרי לבב להתקדש מהכהנים]. שמחת (נא' שמחו את) ירושלם. אמרו דורשי רשומות כי י"ב חדשי השנה בה. כי היא הירח ובה י"ב בקר. והן י"ג והוא חדש העיבור שנעשות עם (אור) החמה. אור הלבנה כאור החמה. ואין פחות בשנה משנ"ג. ולא יותר משפ"ה. והוא שלימותה גי' שכינה. לשנ"ה הבא"ה בירושלם. הבא"ה הוא י"ג חדש. וביניהם הוא ל"ב ימים. וזהו לב שמחה. ולב הוא נקודה אמצעית. בחי' ג' (ס"א י"ג) שבה שממנה השמחה כמ"ש לב שמח' ור'

שער נפתלי

אעתיק על מאמר אור זרוע קוטב פי' הגאון רי"א בבאר יצחק. ידוע כי ה"ח הם ה"פ אור דיום ראשון והם נכנסין בצדיק ונגנזין בו. וז"ש רבינו כי אור הוא בצדיק שהוא דכורא כידוע. והנו"ק בניינה מגבורות כידוע והם מנצפ"ך מישרים. ושם הוא שמחה כידוע שהוא גבורות ממותקים כסס' דבינה יין המשמח. וכל שמחה מסט' דגבורה בסוד יצחק ישחק. והיינו שכל שמחה הוא בסוד החזרת הרע לטוב ומרירו למתיקו. והוא בהארת הבינה עלמא דחירו. והשמחה תלוי בלב והיא הרחבת הלב. שיוצא הרות ודופק באברים החיצונים. ולהיפוך עצבות הוא התאסף הרוח אל הלב ובינה אינה מאירה בגופא. וז"ס שיר הלוים שהם בסט' דשמאלא למחדי להוא אתר. ושם הוא השי"ר בסוד יש"ר. כד אתעבר האי עקימא דקאים לרגלוי (דתי"ו) ואז נעשה משי"ת שיר והוא כוד יש"ר. ע"י שהעקימא נסתלק והעקימא הוא מ"ש לפתח חטאת רובץ. כמ"ש בב' חללים שבלב. א' ניטה לימין לדרך הישר וא' לצפון לעקימא כו'. והצדיקים אשר מהפכים יצה"ר לטוב אז נקראים ישרי לב ששניהם נעשו ישרים. ואז להם שמחה. והוא מ"ש שמחו את ירושלים כו' כי היא הנוקבא אשר עכשיו העקימא קאים לרגלה. כי אחיזתם שם בגבורות אשר בה. והכל בסוד אלקים במילוי יודין ואחוריים ופשוטו שהוא ירושלי"ם (צ"ל ירושל"ם) ולעת"ל אז שמחו כו' שנתבסם עכת"ד: כי היא הירח. כידוע שזו"נ הם שמש וירח, ועיקר החדשים אינו ניכר רק בירח ולכן י"ב חדשי השנה נגד נוק' ירח. ולכן בנוק' י"ב בקר והיא בעצמה עליהם והוא י"ג כנגד חודש העבור כמבואר בפנים: ואין פחות בשנה משנ"ג גי' שמחה: לשנ"ה גי' שכינה. והשלימות נעשה ע"י הבא"ה גי' י"ג שהוא חודש העבור שבו נשתלם השנה למספר שכינ"ה שהוא גי' לב' שמח"ה. ול"ב הוא היתרון משנת העבור על חשבון שנ"ג. והם ל' של חודש העבור. וב' מחדשים המלאים חשון וכסלו: ולב הוא נקודה האמצעית. כ' הגרי"א הנ"ל כי כמו בי"ב סלורת התלי הוא הי"ג. הכולל כל י"ב המזלות ומהפכם לרצונו. וכן י"ב אברים בנפש והלב כולל כולם. וכן בשנה י"ב חדשים והי"ג כולל כולם. והוא נקודה אמצעית הלב שבהם וממנו השמחה כשמאיר

לכולם

קַבָּלַת שַׁבָּת

מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיהוָה | שִׁיר חָדָשׁ כִּי־נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לּוֹ
יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ׃ הוֹדִיעַ יְהוָה יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ׃
זָכַר חַסְדּוֹ | וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת
אֱלֹהֵינוּ׃ הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ׃ זַמְּרוּ לַיהוָה
בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה׃ בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי | הַמֶּלֶךְ
יְהוָה׃ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־כָף יַחַד
הָרִים יְרַנֵּנוּ׃ לִפְנֵי יְהוָה כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק
וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃

לקוטי הגר"א

ור' עקיבא שהוא העקב מגרי הצדק זכה לסופן של שניהן. ולכן הוא בסוף פסוק הנ"ל. והוא החשמ"ל שנתהפך לקדושה. אלא שכאן הוא בה"א ושם באלף. וחשמ"ל הוא בשניהם חש מל עתים כו' כידוע. והן ב' השמות שביצירה ועשיה. והוא סליק ולא נחית באלב"ם. ולכן נכנס בשלום ויצא בשלום (עכ"ל בלקוטי הגר"א שבסוף אג' ברכות אות א' סי' כ"ב):

דרועא דימינא הה"ד מזמור שירו כו' הושיעה לו ימינו כו' ורזא דמלה וזרוע ה' על מי נגלתה. כי הקץ תליא בימינא. למי נגלא. שסתים מכל. ואמאי אתקרי זרוע ה'. ור"ל אמאי נכלל בי' כל השם. בגין דכף היד בי' יו"ד. חמש אצבעאן ה'. קנה דימינא ו'. כתף ביה ה'. ודא עמודא דאמצעיתא דאתקשר בימינא לאקמא בי' שכינתא מגלותא. וכיון דעד"א כולל כל השם והוא אתקשר בימינא לכן בימינא נכלל ג"כ השם (תי"ג כ"ד א'):

קול

שער נפתלי

לכולם והוא בדרגא דבינה כידוע שהם בסוד י"ב תיקונים והי"ג הוא מזלא והוא בסוד התליסר יקים לון ברחמי ואז זמן עיקר השמחה: ומ"ש רבינו ור"ע שהוא העקב מגירי הצדק ר"ל שס"ת של פסוק או"ר זרו"ע לצדי"ק ולישר"י ל"ב שמח"ה הוא ר' עקיבה כמ"ש הקדמונים. והיינו כי בתחלה הי' בסט"א והוא הערלה החופה על הברית וכן בעקב דילה ששם ואתה תשופנו עקב. ולכן נק' עקיבה. ויצא לסטרא דקדושה ע"י התגלות הברית שיצא מכתנות עור לכתנות אור. והוא גילוי האור בפומא דאמה. שהוא אור זרוע לצדיק. וגם זכה שנתבסמו הדינים על ידו והוא השמחה. ולכן הוא בס"ת של שניהם. ומ"ש רבינו שהוא החשמ"ל שנתהפך לקדושה. זה נתבאר בדברי רבינו במ"א. שהחשמ"ל בא"ל ב"ם עקיב"א. שהי' גר צדק. קלי' נוגה שנחזור לקדושה בסוד כריתת הערלה. וחוזר מכתנות עור לכתנות אור כנ"ל. וחשמ"ל הוא מלבו"ש. חופא"ה קלישא דברית שנכלל שם ונתגלה האור. ומ"ש רבינו אלא שכאן הוא בה"א ושם באל"ף. ר"ל עקיבא בא' הוא החשמ"ל וכשנתהפך לקדושה זכה לה' שהוא דרגא דצדק ה' דאברהם שהוא אב המון גוים. והיינו שעקיבא בא' הוא בלשון תרגום שהוא בקלי' נוגה. ועכשיו שנכלל בקדושה הוא בה' בלשון הקדש: וחשמ"ל הוא בשניהם ר"ל באור ושמחה דרגא דדו"נ והוא חשמ"ל עתים חשות עתים ממללות שהם בסוד יחודא דשמע ישראל בדבור בקלא. ובשכמל"ו בלחישו. וכן ידוע שחשמ"ל בנו"ה ואיהו בנצח ואיהי בהוד ח"ש בנצח ומ"ל בהוד: ומ"ש והם ב' השמות שביצירה ועשיה. כידוע שיצירה ועשיה הם ב' הנערים שהם בסוד ב' צבאות נו"ה והם ג"כ בדרגא דדו"נ ו"ד. ומ"ש שהם ב' שמות שביצירה ועשיה הוא סתום. ואפשר שכוונתו על מט"ט וסנד"ל שהם מ' וס'. וכן הם ס' ומ'. ס' במט"ט כנגד יחודא דשמע ישראל שהוא בקלא. ומ' בעשיה בסנדל נגד בשכמל"ו שהוא בלחיש"ו עכ"ל בקיצור. ואפשר שכוונתו על שם שדי ביצירה ואדנ"י בעשיה בגי' שע"ט כמנין חשמ"ל ע"ה: ומ"ש והוא סליק ולא נחית באלב"ם כו' כ' בס' הנ"ל. כמ"ש רבינו כי עקיבא באלב"ם הוא החשמ"ל. ואלב"ם הוא סליק ולא נחית כמ"ש רבינו בסוד זה ישפיל וזה ירים שהם ב' העצים עה"ח ועה"ד. שא"ת ב"ש הוא סליק ונחית. ולכן יש בו כנגדו טו"ר עה"ד. משא"כ אלב"ם הוא רק סליק ולא נחית כלל והוא עה"ח עכ"ל בקיצור:

מ"ש

יְהֹוָה מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ: יְהֹוָה בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים: יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב ׀ אַתָּה עָשִׂיתָ: רוֹמְמוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן ׀ בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים אֶל־יְהֹוָה וְהוּא יַעֲנֵם: בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ: יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם: רוֹמְמוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ:

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהֹוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהֹוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהֹוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהֹוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קוֹל יְהֹוָה עַל־הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהֹוָה עַל־מַיִם רַבִּים: קוֹל־יְהֹוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהֹוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהֹוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהֹוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: קוֹל־יְהֹוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהֹוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהֹוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהֹוָה ׀ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהֹוָה

למבול

לקוטי הגר"א

קול הוא עד"א. דו"ק הן תורה (ולכן איהו) קול ה' על המים ולית מים אלא תורה. ואיהו קול ה' בהדר עד שית קלין. ומט"ט הוא קול השביעי לו"ק דאיהו שליט עלייהו (ביומין דחול שהן ו"ק דיצירה) כי מלך אימא התחתונה הוא קול השביעי. דלכך נאמר יחולל אילות (הק' ת"ז ב' ב'):

קול ה' על המים דא חסד. שהוא בספי' החסד ומחסד נפיק מיא דאורייתא. קול ה' בכח דא גבורה. בכח לשון גבורה. קול ה' בהדר דא תפארת. קול ה' שובר ארזים דא נצח. דשם פורה דרכתי כו' ויז נצחם. קול ה' חוצב להבות אש דא הוד. דשם סט' דשמאלא להבות כו'. קול ה' יחיל מדבר איהו יסוד. הר סיני. ור"ל דיסוד ידוע שהוא הר סיני שמשם יוצא התורה. כמ"ש כי מציון תצא תורה (ציון גי' יוסף שהוא יסוד) והיא ספר התורה. והוא יחיל מדבר דכאן. שמדבר על מדבר סיני. דנק' מדבר קדש. כמ"ש ה' שמות. מדבר קדש שנתקדשו כו' וז"ש מדבר קדש. קול ה' יחולל אילות דא מלכות דעלה אתמר למנצח על אילת השחר (תכ"א כ"ד ב' בהג"ה בד"ה ז' קלין):

קול הראשון (שהוא קול ה' על המים) הוא בחכמה מוחא מים. קול ה' בכח חו"ג כחדא כלילן וכן נו"ה. קול ה' בהדר ת"ת: קול ה' שובר כו' בכתר קול ה' חוצב כו' בבינה. קול ה' יחיל ביסוד. קול ה' יחולל בנו"ה שהן איילות. ומלכות כלילא מכלהון. ומתחיל מחכמה שהוא ראשית. וכתר ובינה חשיב קודם נה"י שבינה אפיק נו"ה כרובים זהב. וכתר ליסוד. ויסוד קודם לנו"ה. וקול כליל הכל ואחיד כלא. (והקול הוא ע"י הרוח) ורוח

הוא

קבלת שבת

לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה | יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: אנא בכח כו׳.

ראשי החרוזים שלמה הלוי.

הש״ץ מנגן בנעימה

לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה. פְּנֵי שַׁבָּת נְקַבְּלָה: לכה

שָׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד. הִשְׁמִיעָנוּ אֵל הַמְיֻחָד. יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת וְלִתְהִלָּה: לכה

לקראת

לקוטי הגר״א

הוא ממוצע בין שניהם (מיא ואשא) וכלילא מן שניהם. וכד רוחא אחיד במיא אתמר בי׳ קול ה׳ על המים (שהוא חכמה. מוחא מים) וכד אחיד באשא אתמר בי׳ קול ה׳ חוצב להבות אש (והוא בינה) וכד אחיד ברוחא איהו רוח חזק מפרק הרים ומשבר סלעים. ועלי׳ אתמר קול ה׳ שובר ארזים (והוא בכתר) דהגילוי של הכתר הוא במו״ם בוצינא כו׳. וכד אחיד בין מיא ואשא דאינון תרין דרועין אתמר בהו קול ה׳ בכח. והן חו״ג. ואינון קול ה׳ בכח דהן כ״ח פרקין בב׳ ידין. ונאמר בלשון יחיד בכח. דשמאלא נכלל בימינא וכל הכח הוא בימינא. וזהו התכללות כו׳. ולכן הימין נקרא כח. ימינך ה׳ נאדרי בכח. וכד האי רוחא אחיד בעד״א אתמר בי׳ קול ה׳ בהדר. כמ״ש בז״ח דאיהו מלך הדר ע״ש. כד אחיד בתרין בוקין. אתמר בהון קול ה׳ יחולל אילות דידים יכולים לשמש זה בלא זה. ושם שמאלא נכלל בימינא והוא עיקר. משא״כ [ברגלין] דשניהם כחדא נמנים. והן אחים תאומים (תרין עיזלי דאיילתא) ולכן נאמר בהם לשון רבים איילות. קול ה׳ יחיל מדבר דא לדיק (תס״ע ק״ז א׳ בהג״ה):

בענן דפיק קלא ואתמר בי׳ קול ה׳ על המים. והוא בענן כמ״ש הרעים ה׳ כו׳. וכמה קלין מתפוללין מני׳. ולכך נאמר הרעים ה׳ על מים רבים. ומסטרא דגבורה

דתמן

אמרי שפר

מה שכ׳ בלקוט המתחיל קול הראשון והוא מתס״ט. דכד רוחא אחיד בעד״א אתמר בי׳ קול ה׳ בהדר כמ״ש בז״ח דאיהו מלך הדר נ״ע דמלך הדר הוא מלך הח׳ משמונה מלכים והוא עטרת היסוד כמ״ש רבינו בספרא דצניעותא פ״א ע״ש. ונ״ל כי השמונה מלכים כתב רבינו שם בד״ה ומלכין קדמאין מיתו. וז״ל. ואמר מלכין לפי שיצאו כולם בסוד המלכות שבהם לבד. שיצאו בשם׳ דנוק׳ כו׳. וענין המלכים הוא כידוע ו״ק של ז״א שכל ישראל בני מלכים שז״א נק׳ מלך. ודעת כולל כל הו״ק. והן ז׳ מלכים שנאמר בהן וימת. עד שבא מלך השמיני הדר שהוא ו״ק של המלכים בסער דדכורא וכן ו״ק של הנוק׳ שהיא אשתו מהיטבאל עכ״ל נמצא שמלך הדר כלולים בו ו״ק מכל א׳ מהמלכים וז״ש רבינו כאן דעד״א איהו מלך הדר היינו כלל כל הו״ק מכל א׳ מהמלכים.

והנה ענין זה שבתחלה מלכו המלכים בחלק הנוק׳ לבד במל׳ שבהם ואח״כ ניתקנו בגילוי הו״ק בכל אחד צריך להבין ענין זה היטב. והענין כי עולם הנקודים שהם מלכו המלכים הנ״ל ידוע שהוא התחלת עולם האצילות ובי״ע והיינו שכלל בתוכו כל ההנהגה שיתנהג כביכול מראשית הבריאה עד סופו ותכליתו. והנה ידוע שהמלכות יש לה שתי בחינות. אחד כמו שהיא עתה מקבלת ומוציאה מכח אל הפועל את ההנהגה בכלל. כי זה מדתה להוציא מכח אל הפועל אל התחתונים. ועוד בחינה אחרת שהיא עטרת בעלה. דהיינו שאחר כל הסיבובים אחר שיתוקנו כל העולמות אז תהי׳ המלכות עטרת להנהגה. והענין כי במדת המלכות שם הוא כח הציור כביכול שמגשמת את ההנהגה שתהא ראוי להוציא לתחתונים. וכן להיפך שם נשאר תמיד רושם כל המעשים מהתחתונים. וא״כ אחר כל

התירוצים

ל קְרַאת שַׁבָּת לְכוּ וְנֵלְכָה. כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה. מֵרֹאשׁ
מִקֶּדֶם נְסוּכָה. סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה: לכה

מ ִקְדַּשׁ מֶלֶךְ עִיר מְלוּכָה. קוּמִי צְאִי מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה. רַב
לָךְ שֶׁבֶת בְּעֵמֶק הַבָּכָא. וְהוּא יַחֲמוֹל עָלַיִךְ חֶמְלָה: לכה

ה ִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי. לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ עַמִּי. עַל־יַד
בֶּן־יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי. קָרְבָה אֶל־נַפְשִׁי גְאָלָהּ: לכה

ה ִתְעוֹרְרִי הִתְעוֹרְרִי. כִּי בָא אוֹרֵךְ קוּמִי אוֹרִי. עוּרִי עוּרִי
שִׁיר דַּבֵּרִי. כְּבוֹד יְהוָֹה עָלַיִךְ נִגְלָה: לכה

ל א תֵבֹשִׁי וְלֹא תִכָּלְמִי. מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי וּמַה תֶּהֱמִי. בָּךְ
יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי עַמִּי. וְנִבְנְתָה עִיר עַל־תִּלָּהּ: לכה

ו ְהָיוּ לִמְשִׁסָּה שֹׁאסָיִךְ. וְרָחֲקוּ כָּל־מְבַלְּעָיִךְ. יָשִׂישׂ עָלַיִךְ
אֱלֹהָיִךְ. כִּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל־כַּלָּה: לכה

י ָמִין וּשְׂמֹאל תִּפְרוֹצִי. וְאֶת־יְהוָֹה תַּעֲרִיצִי. עַל־יַד אִישׁ
בֶּן פַּרְצִי וְנִשְׂמְחָה וְנָגִילָה: לכה

בואי

לקוטי הגר"א

דתמן חסך כו'. נפיק קלא דאתמר בי' קול ה' חוצב להבות אש דהוא גבורה (כידוע דעיקר האש הוא חסך. והאור הוא מקרה נופל אל האש). ומסטרא דערפל נפיק קלא דאתמר בי' קול ה' בהדר. והב' הוא בסגול והוא ב' הידוע. לישראל סבא. יעקב (ת"ת) כמ"ש (יש לנו) אב זקן. הה"ד והדרת פני זקן. תלת קלין אחרנין מגלא הוד יסוד. קלא שביעאה מאימא עילאה נפקא (תז"ח ע"ג ג'):

בואי

אמרי שפר

התיקונים. הרי ישאר במדת המלכות רושם כל התיקונים של הקלקולים וכל המעשים. ומזה יהי' כבוד והדר להקב"ה שיהי' ניכר כי כל השליטות שהיו בעולם הכל כלא היו ונשאר הוא השליט על כל וזהו עטרת של ההנהגה. שניכר שלימות של ההנהגה. שאחר כל הבחירות וההעלמים והקלקולים בכל זאת לא יצאה ההנהגה מהתכלית הנרצה. וזה נקרא עטרת בעלה. אמנם בעולם הנקודים שיער כביכול את כל ההנהגה מראש ועד סוף רק לתכליתו הנרצה. שהוא סוף כל הסיבובים. כי סוף מעשה במחשבה תחלה. ולכן שיער את ההנהגה באופן היותר נעלה. דהיינו שהמלכות עטרת בעלה כנ"ל שאז סובבת כל ההנהגות רק שמתענגים על החכמה הנפלאה והשליטה הגדולה שיתגלה אז. וכן שיער כביכול את ההנהגה באופן כזה. באופן השליטה הגדולה והמלכות עטרת בעלה. אמנם טרם שהי' הבחירה וטרם שהי' הקלקולים אשר יבא התיקון עליהם. לא הי' אפשר להנהגה הזאת להתקיים בפועל. וכדי שיבא הדבר בפועל הוצרכה המלכות להתקטן ונפלה ממדרגתה הנזכרת למדרגה השני' שלה. שהוא מדרגת נוק' המקבלת דהיינו שנתגלו ו"ק מנהיגים בסוד הנהגת עוה"ב ועוה"ז אשר כבר נתבאר ענייהם. והמלכות מקבלת מהם ומוציאה ההנהגה מכח אל הפועל אל התחתונים. ואחר התיקון האמיתי אז תחזור להיות עטרת בעלה:

בּוֹאִי בְשָׁלוֹם עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ. גַּם בְּשִׂמְחָה וּבְצָהֳלָה.
תּוֹךְ אֱמוּנֵי עַם סְגֻלָּה. בּוֹאִי כַלָּה. בּוֹאִי כַלָּה:

לכה

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן:
לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן
בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ
מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא
יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים | כְּמוֹ־עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן
לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה: כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה
כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי
בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה
אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה

בחצרות

לקוטי הגר"א

בואי כלה. הענין של כלה ידוע כמ"ש לכל נתת בן זוג כי יום א' וד' נברא בו אור ויום ב' וה' מים. ויום ג' ו' ארץ. רק שבת לבדה אין לה בן זוג רק ישראל. לכן הולכין לקראת כלה וז"ש של ג' תפלות כו' (כמש"כ לעיל בענין ג' תפלות דשבת):

וא"ל לקראת שבת כו' הן ב' דרגין. כי לה' המלוכה והיתה לה' המלוכה. ולכן ר' ינאי אמר בואי כלה בואי כלה כנגד שניהם. והן נשמה ונפש שרוח מתעטר בהן. שהן זכור ושמור. קידוש ויכלו. שהן כנגד תש"ר ושל יד. וכבר פי' שלמה בשה"ש תיקון שניהם יהיה ה' אחד ושמו אחד. שע"י ב' אחדים נשלם שם הוי"ה א' בעליונים וא' בתחתונים והוא שם הדעת שם בכפל ופשוט. וזהו בא"י כלה בא"י כלה. והן בחושבן חיים נשמת חיים לנפש חיה. וקול מחבר שניהם. ושניהם בי"ג תיקונין כשושנה בין החוחים כן רעיתי כו' (עכ"ל בב"ק פרק ג' ל"ב ע"ב):

בגין

שער נפתלי

מ"ש הן שני דרגין כי לה' המלוכה והיתה לה' המלוכה. כ' הר"א ז"ל. פי' הן ד"ו פרצופין ב' ההין שכינה עילאה ותתאה רחל ולאה. שהן זכור ושמור דכר ונוק': קידוש ויכלו שהן תפלין של ראש ושל יד. כי הנה ה' אחד ושמו אחד הוא ת"ת ומלכות. כי הנהגת מלכות היא נקבה דלית לה מגרמה כלום: שע"י ב' אחדים נשלם שם הוי"ה. פי' אחד עולה מספרו י"ג. וב' פעמים עולה מנין הוי"ה: והוא שם הדעת. פי' א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ. במילוי אלפין עולה מספר קל"ו: שם בכפל ופשוט. פי' כפל שם הוי"ה עולה ק"י. כיצד י' פעמים ה' עולה נ'. ה"פ ו'. ו"פ ה' עולה ס'. ופשוט שלו עולה כ"ו נמצא עולה קל"ו: וזהו באי כלה באי כלה. פי' עולה ג"כ מספר קל"ו. כי באי באי עולה מספר ב' פעמים אחד שהוא מספר הוי"ה. וכלה כלה עולה מספר ק"י: והן בחושבן חיים. נשמת חיים לנפש חיה. פי' ב' פעמים חיים עולה מספר קל"ו. רומז לנשמה ונפש שהן זכור ושמור: וקול מחבר שניהם. אש ומים (נשמה ונפש) כי ב' פעמים חיים עולה מספר קו"ל: ושניהם בי"ג תיקונים. פי' כי אחד רומז לי"ג תיקונים. והי"ג הם בחתן וי"ג בכלה עולה מספר הוי"ה. שכינה עילאה ותתאה. וז"ש כבר פי' שלמה המלך בש"ה תיקון שניהם. שיר חתן וכלה. עכ"ל:

מ"ש

בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ׃ עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ׃ לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בּוֹ׃

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃ נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה׃ נָשְׂאוּ נְהָרוֹת | יְהוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם׃ מִקֹּלוֹת | מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה׃ עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ | מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים׃

ברוב הקהלות אין אומרין ב"מ לא בי"ט שחל להיות בשבת או בע"ש גם לא בשבת חה"מ , ובכל מקום אין אומרין אותו בי"כ שחל להיות בשבת .

במה מדליקין ובמה אין מדליקין. אין מדליקין לא בלכש ולא בחוסן ולא בכלך. ולא בפתילת האידן ולא בפתילת המדבר. ולא בירוקה שעל פני המים. ולא בזפת ולא בשעוה. ולא בשמן קיק ולא בשמן שריפה. ולא באליה ולא בחלב. נחום המדי אומר מדליקין בחלב מבשל. וחכמים אומרים אחד מבשל ואחד שאינו מבשל אין מדליקין בו: (ב) אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב. רבי ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת. וחכמים מתירין בכל השמנים בשמן שמשמין בשמן אגוזים בשמן צנונות בשמן דגים בשמן פקעות בעטרן ובנפט. רבי טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד: (ג) כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן. וכל היוצא מן העץ אינו מטמא טמאת אהלים אלא פשתן. פתילת הבגד שקפלה ולא הבהבה. רבי אליעזר אומר טמאה היא ואין מדליקין בה. רבי עקיבה אומר טהורה היא. ומדליקין בה: (ד) לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה על פי הנר בשביל שתהא מנטפת ואפילו היא של חרס. ורבי יהודה מתיר. אבל אם חברה היוצר מתחלה מתר מפני שהוא כלי אחד. לא ימלא אדם קערה שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת. ורבי יהודה מתיר: (ה) המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני גוים מפני לסטים מפני רוח רעה או בשביל החולה שיישן פטור. כחס על הנר כחס על השמן כחס על הפתילה חייב. רבי יוסי פוטר בכלן חוץ מן הפתילה מפני שהוא עושה פחם: (ו) על שלש עברות נשים מתות בשעת לדתן. על שאינן זהירות. בנדה בחלה ובהדלקת הנר. (ז) שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה. עשרתם ערבתם הדליקו את הנר. ספק חשכה ספק אינה חשכה. אין מעשרין את הודי. ואין מטבילין את הכלים. ואין מדליקין את הנרות. אבל מעשרין את הדמי. ומערבין וטומנין את החמין:

קבלת שבת

תניא חנניא אומר חייב אדם למשמש בבגדיו בערב שבת עם חשיכה שמא ישכח ויצא, אמר רב יוסף הלכתא רבתא לשבתא :

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא. תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי יי ורב שלום בניך: אל תקרא בניך אלא בוניך: שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול: יהי שלום בחילך שלוה בארמונתיך: למען אחי ורעי אדברה-נא שלום בך: למען בית-יי אלהינו אבקשה טוב לך: יי עז לעמו יתן יי ׀ יברך את-עמו בשלום:

כשיש אבל עומד בחצר ביה"כ החשוב שבקהל יוצא לקראתו ומכניסו לביה"כ קודם שמתחילין ברכו ואומרין לו המקום ינחמך עם שארי אבילי ציון וירושלים:

תפלת ערבית לחול ולשבת ויו"ט

בשבת מקדימין להתפלל ערבית יותר מימי החול.

בחול וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

בשבת ויו"ט מתחילין כאן. והש"ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה.

ח' בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְבֹרָךְ:

קו"ח בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת־הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם

ולילה

לקוטי הגר"א

בגין דא מללין והוא רחום בערבית. שאז הוא שליטא דלהון בו תרמוש כל חיתו כו'. יכפר עון דא סמאל דאיהו נחש. ר"ל נוק' דיליה. והיא נק' עון שהיא המחטאת לאדם כי נפש תחטא כו' כמ"ש לקמן ס"ב ע"ג בחטאו נוק' כו' דא נחש דפתי כו'. והיא נגד ה' אחרונה. ולא ישחית דא משחית. והרבה להשיב אפו דא אף. כל חמתו דא חימה. נגד ג' אותיות ראשונות שהן ד' חיון דס"א כידוע (ומללין) בגין דלא ירדפון בתר צלותא (תז"ח פ"א ג'):

לבושין דילה בגלותא חשוכין ובזמנא דאיהו מתלבשת בהון איהו אמרה אל תראוני שאני שחרחורת. ואלין קליפין איהו עון משחית אף וחמה. נוקבא בישא. עון.

[הגהת הרמ"ש כמו נוק' דקדושה נק' חכמה בשם אבוה כי אבא יסד ברתא (ובשבת היא העולה לשם בסוד ושמרתם את השבת כי קודש היא לכן נקראת שבת. כי הנוק' הנק' בת עולה

וָלָיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי־אוֹר. וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְהֹוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ. אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד. יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ. תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ. עַל־כֵּן יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ. וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה | אֶחָד:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהֹוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־

נפשכם

לקוטי הגר"א

עולה עד אבא י"ה יו"ד ה"י במילוי. ובהכאה יו"ד פ' ה"י גי' ש' הרי שנה) כן נוק' דקליפה נק' עון בשם חכמה דקליפה כידוע. ונק' שבתאי בסוד כל המוסיף גורע ובסוד שגגת תלמו"ד גי' לילי"ת שם השוגג עולה זדון שהוא עון. גם אחוריים דאדנ"י גי' עון. ע"כ] (וז"ש) שפחה בישא שבתאי כו' דשליטת ביום השבת. ושפחה כי תירש גבורתה דאיהי שבת מלכתא. דלכן א"א והוא רחוק בשבת (והוא כנ"ל דשפחה לא תירש גבירתה ואין שולטין ביום השבת) (ח"ג רע"מ רע"ט ע"ב):

נשמתין

נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

יש לצרף אלהיכם לאמת. והש"ץ יסיים בלחש אלהיכם ובקול רם יאמר ה' אלהיכם אמת.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל־זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד־מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל־הֶעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הָעֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד־אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר׃ הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל־בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל־כָּל־שֹׂנְאֵינוּ׃ הָעֹשֶׂה־לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי־חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם וַיּוֹצֵא אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם׃ הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא. מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה זֶה אֵלִי עָנוּ וְאָמְרוּ׃

יְהוָה | יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְהוָה אֶת־

יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. בחול בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד:

לשבת ויו״ט וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְרוּשָׁלָיִם:

הפסוקים האלה וכן ברוך ה׳ לעולם אמן ואמן. לפי דעת הגר״א יותר נכון שלא לאומרם:

לשבת וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

לשלש רגלים וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

לראש השנה תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב:

ליום כפור כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

ברוך

לקוטי הגר״א

נשמתין דאינון מסטרא דשכינתא עלאה אתקריאו אפרוחין. ונפשין מסטרא דשכינתא תתאה אקרון ביעים. ודא איהו רזא דהפורש סוכת שלום עלינו אימא עלאה דאיהי סוכת שלום דמסכך עלייהו ושלום עמה. ר״ל דלכך אמר סוכת שלום. והיא מלך שהשלום שלו והן שבת כידוע. שכינתא עילאה מסט׳ דצדיק מלמטה למעלה. בצדיק מלמעלה למטה. (ר״ל כי הבינה היא שביעית לצדיק מלמטה למעלה. וכן הצדיק שביעי לבינה מלמעלה למטה) (ביאורו לתיקון ו׳ י״ח ב׳ בד״ה ושלום):

שבת

תפלת מעריב

בחול בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן׃ בָּרוּךְ יְהוָה מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן
יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ׃ בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת
לְבַדּוֹ׃ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אָמֵן
וְאָמֵן׃ יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו׃ יְהִי שֵׁם יְהוָה
מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת־עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל. כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם׃ וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיִּפְּלוּ
עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים׃ וְהָיָה יְהוָה
לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃ יְהִי
חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ׃ הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ
מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ׃ כָּל גּוֹיִם אֲשֶׁר
עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וִיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ׃ כִּי־גָדוֹל אַתָּה
וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃ וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ
נוֹדֶה לְּךָ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדוֹר נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. בָּרוּךְ יְהוָה בַּיּוֹם. בָּרוּךְ
יְהוָה בַּלָּיְלָה. בָּרוּךְ יְהוָה בְּשָׁכְבֵנוּ. בָּרוּךְ יְהוָה בְּקוּמֵנוּ. כִּי בְיָדְךָ
נַפְשׁוֹת הַחַיִּים וְהַמֵּתִים אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל־חָי וְרוּחַ כָּל־בְּשַׂר אִישׁ׃
בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְהוָה אֵל אֱמֶת׃ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם
יַחֵד שִׁמְךָ וְקַיֵּם מַלְכוּתְךָ תָּמִיד וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃

יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְתָגֵל נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתְךָ בֶּאֱמֶת בֶּאֱמֹר
לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ יְהוָה מֶלֶךְ יְהוָה מָלָךְ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד.
כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד כִּי אֵין לָנוּ מֶלֶךְ
אֶלָּא אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמֶּלֶךְ בִּכְבוֹדוֹ תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד וְעַל כָּל מַעֲשָׂיו׃

הש"ץ אומר ח"ק . ואח"כ מתפללין תפלה בלחש .

שמ"ע של חול תמצא לעיל. אחר שמ"ע קדיש תתקבל. עלינו ק"י.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל

עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.

בעשרת ימי תשובה מוסיפין זכרנו מי כמוך . וכתוב ובספר חיים . ואם שכח וחתם הברכה אינו חוזר .

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מָגֵן אַבְרָהָם:
אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.

בחורף מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם ; בקיץ מוֹרִיד הַטָּל נ"א משיב הרוח ומוריד הטל.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

בעש"ת מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הָאֵל (בעש"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

אם שכח ולא התפלל תפלת מנחה בע"ש מתפלל ערבית שתים של שבת. אם טעה והתחיל תפלת חול גומר אותה ברכה שנזכר בה שטעה ומתחיל של שבת. ומשאמר תיבת אתה אדעתא דחול אע"פ שנזכר מיד הוי לי' התחיל בשל חול וגומר הברכה. אבל אם הי' זכור שהוא שבת ושלא בכוונה התחיל תיבת אתה ולא במחשבת חול אלא בשטפא דלישנא אפילו היא בתפלת שחרית שאינה פותחת באתה. אינו גומר ברכת חונן. ונראה כדאי הראב"ד דס"ל שאין הברכה נפסדת בחסרון כוונת שעתה לסמוך עליו. הילכך כשהתחיל רק תיבת אתה לא הוי התחלה ולעולם אינו גומר. כל שכן בדערבית ודמנחה שההתחלות שוות. התפלל תפלה של חול בשבת ולא הזכיר של שבת לא יצא. ואם הזכיר של שבת בתוך י"ח אע"פ שלא קבע ברכה לשבת יצא. טעה והתפלל של חול בשבת ולא הזכיר של שבת או שלא התפלל כלל ושמע מש"ץ ברכה מעין ז' יצא. וטוב שיאמרנה עם הש"ץ מלה במלה. ואם כבר אמרה הש"ץ צריך הוא להתפלל ז' ברכות שלמות, שהיחיד אינו רשאי לאמרה לכתחלה. מיהו בדיעבד יצא בה. הטועה בתפלת שבת והחליף זו בזו אינו חוזר חוץ משל מוסף שאם החליף אחרת בה לא יצא וכן להפך. (יעב"ץ).

אַתָּה קִדַּשְׁתָּ אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי לִשְׁמֶךָ. תַּכְלִית מַעֲשֵׂה שָׁמַיִם

וארץ

לקוטי הגר"א

שבת בראשית איהי מלכות דאיהי ראשית כידוע (כי ג' שבתות הן. שבת בראשית. שבת

וָאָרֶץ וּבֵרַכְתּוֹ מִכָּל־הַיָּמִים וְקִדַּשְׁתּוֹ מִכָּל־הַזְּמַנִּים. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ: וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה:

ויברך

לקוטי הגר"א

מ"ת. שבת לעתיד לבא) וזה שבת דליליא. ולכך אנו מתפללין בלילה אתה קדשת כו' תכלית מעשה שמים וארץ (יהל אור ח"ב ל"ב ע"ב מה"ת):

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. הודיעה לנו התורה כשם שיש צבא הארץ אשר נבראו בששת ימי המעשה כן נבראו בששת ימי בראשית צבא השמים: ויכל כו'. ההבדל בין כילוי לשביתה הוא. כי שביתה מורה להורות על העדר המלאכה והפסק באמצע מלאכתו. וכילוי נאמר על גמר מלאכה הוא רגע אחר גמר המעשה. כי אין ניכר גמר המעשה אלא אח"כ כשאין עוד לעשות. לכן מן ההכרח לומר ויכל וישבות. אלו נאמר ויכל הייתי אומר שכלה את מלאכת הנזכרים ואח"כ התחיל מלאכה אחרת לכן נאמר וישבות המורה על העדר והפסק באמצע המלאכה. לכך לדורות נצטוינו כאשר יגיע שבת לפסוק באמצע ושלא לחשוב על מלאכת חול איך לעשות עוד: ויברך אלקים. רז"ל דרשו ברכו במן קדשו במן מפני שבשבת לא מצאוהו בשדה והוא הקידוש. וז"ש על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים הוא הברכה וכן לדורות מה שאנו שובתים בו ממלאכה הוא הקידוש. כי קידוש הוא לשון פרישה. והברכה הוא שאנו משלימים ביום השבת ואין אנו נצרכים להשתדלות פרנסת היום כי הוא מוכן מיום הששי: מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות. ביאורו כי לעשות משמעו לעתיד. והוא כי הקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית ותידוש מעשה בראשית ליום השבת הוכן מיום אתמול וביום השבת שבת אף ממנו וז"ש מכל והבן: ובליקוטים כתוב וז"ל. אשר ברא אלקים לעשות. ענין השבת הוא כי בכל ששה ימים הראשונים הוציאו כ"א פעולותיו. וביום השבת נחו כולם. ואע"ג שהכל נברא באותן ששה ימים מ"מ הכל בכח. אבל בפועל הקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. והוא הוצאתן לפועל. וכ"א מוציא פעולתו ביומו תמיד. ובשבת שובתים. וז"ש הכתוב אשר ברא אלהים לעשות. פי' שברא הכל לבד לגמור בפועל (עכ"ל באד"א): ובביאורו ע"ד רמז כ'. וז"ל ויכולו השמים כו'. ראש וגוף ותולדותיהם. ויכל כו'. ארז"ל מה הי' חסר מנוחה כו'. והוא בינה בג"ר ג"פ השביעי ג"ס כלל כל הנתיבות. ג"פ אלהים ואין בו מעשה לשבת יצרה: וישבות. יחוד: ויברך. ברכה: ויקדש. קדושה. הרי יב"ק בג"ר. ויכל תכלית מלכות. וכאן נשלם ע"ש שכלל הכל ל"ב נתיבות: עכ"ל:

ששי הוא אלף שתיתאה יסוד. ביה אתכלילו ואתייחדו שית ספירן יום הששי. הה"ד ויכלו השמים והארץ דא קב"ה ושכינתא ו"ה. דעליה אתמר כי כל בשמים ובארץ. ותרגומו דאחיד בשמיא ובארעא. ור"ל הששי הוא יסוד וביה ויכלו השמים והארץ זו"נ דאינון ו"ה. דהששי. ששי ו' הששי ה'. וזהו הששי. וחוזר ואומר ויכלו דהוא ענין אחד. אלא דשתלה אזיל ו' לה'. והוא יום הששי באלף שתיתאה בדרגא דיסוד. ואח"כ בזמן הגאולה דהוא עטרת היסוד כנ"ל יום השביעי ואז ויכלו השמים והארץ שנכללין כאחד וזהו לשון ויכלו שנכללין כא': ודא איהו כ"ל. ועליה אתמר וכל צבאם. ר"ל שמים וארץ וכל. (ר"ל זו"נ ויסוד). אלו ג' נכללין כא' וגם צבאם. כמ"ש מאי צבאם תרי סמכי קשוט. דנקראין צבאות. א' דשמים וא' דארץ. מלאכים וישראל כמ"ש למעלה. וז"ש צבאם. וכן מעלה ומטה. וז"ש איהו בגלא ואיהי בהוד: וביה אתקריאו תלת אבהן שביעות כד"א ויכל

אלקים

ערבית לשבת

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃

אלהינו

לקוטי הגר"א

אלקים ביום השביעי וישבות ביום השביעי ויברך אלקים את יום השביעי. כמש"ל ס"ה ב' תלת זמנין שביעי כו' דאתכלילו בשבת. ולכן נקראו על שמה והוא ש' בת כמש"ש: ויברך משמ' דברכה. הן ג"ר. דאבהן אתברכו משם וכן יום השבת. והרי אתכלילן כל הע"ס בה: ויקדש אותו. משמ' דקדושה. וישבות משמ' דיחוד. שזהו סוד השבת יחודא דכלהו והוא המנוחה. וכמ"ש ומלאך מנוחה אשה כו'. אל המנוחה כו'. וע' בר"פ נח כ"ע ב' ודא נייחא כו' כד"א כי בו שבת כו': ודא איהו ויכלו דאתכלילו בי' תלת אבהן דאינון ברזא דשמא דע"ב. נותן טעם במה ויכלו חושבן ע"ב כולל ג' אבהן דנאמר בכל מכל כל (הכל נכלל בלשון ויכלו) ואומר דכ"א מאבהן כולל ע"ב כמש"ו דאינון כו': (וכן) כגוונא דא גדולה אתקרי חסד והוא רזא לע"ב. בגין דאיהו כללא דע"ב תיבין (גי' חסד) גבורה כללא דרי"ו אתוון דאית בשמא דע"ב (דהוא) ג"כ ע"ב אלא שהוא ברזא דאתוון פרטא דהוא דינא. עד"א ג"כ ע"ב כמש"ו דכליל מויעבור ה'. שהן ג' דרגין ע"ב רי"ו ה' והן כלילן על פניו. דפנים הוא וא"ו (שהוא עד"א) וא"ו כולל ע"ב בר"ת וה"ו (אני והו) י"ג מכילן דרחמי. ולכן מפרש הקרא אחריו י"ג מכילן דרחמי. ומביא ראי' שברחמים שהוא עד"א הוא משמ' דגדולה שהוא חסד שנא' וברחמים גדולים (אקבצך) וכמש"ו גדולים ודאי משמ' דחסד דאיהו האל הגדול. וכלא אתכליל בשביעית דאיהי מלכות דזהו ויכלו יום השביעי. ונאמר בה ג' יום השביעי כנ"ל. דג' השביעי הן ג' אבהן. וה' כלילא עם כל חד וחד (תג"ב ס"ו א' ובביאורו שם):

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. ויכלו בצדיק אתכלילן כל אברין וכל ספירן. כל אברין דאינון פקודין דעשה וכמש"ל רים חל"ט דאינון פטר כל רחם כו'. וכמו שהוא בילה כלל כל האברים [כמש"ל ל"ח א' ואיהו ברית דכלילן ביה כל אברים דגופא]. כ"ה במצוה. מצות מילה כלל כל המצות. ולכן נקרא ברית שכולל תרי"ב מצות: דביה אשר קדשנו במצותיו וצונו למיעבד כל פקודין. דאיהו כל. כליל כלא. ואיהו כלא. ומניה תלוי כלא. דצדיק עיקרו ע"ש הנזכר כמש"ל. והנה הנזכר הוא בג' מקומות. בדעת. מיני' תלוי כלא. כמש"ל ל"ח א' שית ליטרין אינון דתליין מיני' כו'. ובי' הוא כלא. וביסוד הוא כליל כלא. וז"ש זכיה אתעבידו כלל ופרט וכלל (ור"ל דעת ת"ת יסוד) (והוא) עמודא דאיהו סביל שמיא וארעא עליה. ובגין דא ויכלו כליל שמיא וארעא. ר"ל דכתיב ויכלו. לשון כולל השמים והארץ דכתיב בתריה. ומפרש כל ז' ספירות דבפרשה. שמים חג"ת. כי שמים אש ומים. ודא שמאלא וימינא. שמים עמודא דאמצעיתא כליל תרווייהו. והארץ שכינתא תתאה. וכל צבאם נצח והוד. דאינון צבא השמים והארץ. דצבאם קאי על שניהם (שמים וארץ) וכן נ"ה כידוע דשני צבאות. וטמש"ל בתכ"ב. ויכלו כוללם בגין דאיהו כליל שבע ספירן דשבח דוד בהון להקב"ה. הה"ד לך ה' הגדולה והגבורה וגו'. ר"ל דכתיב שם כי כל כו' אלמא דכולל כולם. וכן כתיב כל בשמים ובארץ וכן כאן ויכלו השמים והארץ. דכוללם. ויכל אלקים ביום השביעי דא אימא עילאה דאיהי אלקים. בתר דכליל בי' שבע ספירן אתקריאו על שמיה כלהו שבתות שבע שבתות. ר"ל דעל שמיה נק' ז"ש שבע שבתות בתורה. ואמר זה לפרש ג' שביעי בג"ר. דג"כ נקראים על שמו כמש"ו. דלבתר כליל ביה תלת ספירן עלאין דכליל באימא עלאה וקרא לון שביעי שביעי

על

עַרְבִית לְשַׁבָּת

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

אלהינו

לקוטי הגר"א

על שמיה. סה"ד ויכל אלקים ביום השביעי הא חד דכליל ביה. וישבות ביום השביעי הא תניינא. ויברך אלקים את יום השביעי הא תלת לאתכללא בעשר ספירן (תי' מ"ז פ"ו ב' פ"ז א'):

ברא אתרמיז בצדיק דביה גלגול יסוד. ר"ל דביה גלגול דחושבני' ע"ב כמנין ויכלו דהוא ביסוד כמש"ל תכ"ב עש"ב. ובי' נח כמש"ו שהוא שבת כי בו שבת כו'. ותמן יו"ד דאתגלגל ביה ונח ביה מכל גלגולין דאתגלגל. ר"ל כי ד' דיסוד הוא נפש דל"ל מגרמה כלום. ס"ו הוא הרוח [דהתפוללות הרוח הוא בס"ו. שראשית התפוללת הרוח הוא בע"ב נפש. כמנין נפש שבעים וב' אבהן כידוע. והנה הוא ס"ו נפש כמ"ש כל הנפש כו'. והן ס"ו דיעקב ויוסף. וששה הן ג' דאבהן מרכבתא עלאה דחג"ת שהן דיעקב. וג' דיוסף ובניו שהן מרכבת המשנה כו'. ואלו ששה הן בדעת ו' הנהר כו' והן שם ע"ב כלל ופרט וכלל כו'. ששה בדעת וכן ביסוד ושניהם בת"ת] יו"ד הוא נשמתא. וכד מא'ר בו הנשמה אז לא יצטרך לבא בגלגול כמ"ש ואתה תנוח ותעמוד כו' והוא באות ברית דבי'. שהוא יו"ד. וז"ש ובגין דא ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. והוא יו"ד ע"ג ואיו דהוא ז' יום השבת (תס"ט ק"ג ע"ב):

ויכלו הוא שבת יום השביעי. וזהו ויכלו דכליל השמים והארץ וכל צבאם. ועלה אמרו באו ונצא לקראת שבת מלכתא (תז"ח פ"ט ב'):

ו"ק שלו הן ע"ש כי עשרה מאמרות נכללין בו' ימים. ואח"כ באין לו ג"ר ג' אלהים דויכולו. שהן ג"ר. ביום הז'. וזה מ"ה (ר"ל י' מאמרות ול"ב וג' אלקים) והג"ר כוללות כל המ"ה כו'. וכנגד ל"ב נתיבות (ל"ב אלהים דמעשה בראשית) עם השלשה. שהן ל"ה אלהים. יש בויכולו ל"ה תיבות. שהן ל"ב תיבות (ס"א נתיבות) וג' אלהים. וכנגד עשרה מאמרות יש בו ג"כ עשרה מאמרות. ויכלו. ויכל. עשה. וישבת. עשה. ויברך. ויקדש. שבת. ברא. לעשות כו'. וז"ש שמות השבת [כ"ב. ר"ל אהי"ה יה"ו שהם בגי' מ"ב שמות המרגלא כידוע] שבמ"ב נברא העולם. ובשבת נשלם עוד ג' שהם ג"ר. ולכן שם ג' אלהים להשלים המ"ה. וג' יום השביעי להשלים ע"ש. שלא היו רק ו' ימים. ועוד ו' לילות שהן א'. שזה הכל לאחד (פי' שכל הו' לילות נחשבים לאחד) הן ז'. ונשלם שמא מפרש ביו"ד אותיות ומספרם מ"ה (ביאורו לספר יצירה פ"א מ"ב אופן ג'):

ע' מ"ש בליקוט ממשלי ח' פ' ה' הובא לקמן בעה"י בתפלת מנחה דשבת טעם מה שאומרים בליל שבת וינוחו בה ובשחרית בו ובמנחה בם:

יום

בר"ח ובחוה"מ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

לר"ח רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ | לפסח חַג הַמַּצּוֹת | לסוכות חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

בחנוכה ובפורים למוקפין אומרים כאן על הנסים.

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

בעשי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:

בעשי"ת בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

עַרְבִית לְשַׁבָּת

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדוּשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגוֹאֲלִי. עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

אין החזן מחזיר התפלה אבל אומר ברכה מעין שבע ואומר תהלה ויכולו בקול רם והקהל עונים עמו. ברכה מעין ז' אומרין גם בשבת שאחר י"ט וכן בי"ט שחל להיות בשבת (חוץ מליל ראשון דפסח). ואין מזכירין בה של י"ט. בבית חתנים ואבלים אין אומרים אותה ולא בכל מקום שמתפללין באקראי:

הש"ץ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

גם מגן אבות יאמר הש"ץ ולא הצבור:

מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ הָאֵל (בעש"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ. וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

הש"ץ מקדש בביה"כ בשבתות וי"ט חוץ מליל א' וב' של פסח. ואומרים עלינו. ק"י.

מנהג של ישראל לברך הילדים בלילי שבתות וי"ט אחר התפלה או בכניסה לבית. וגם הבנים הגדולים מקבלים ברכה מאבותיהם ונכון הוא. והמברכים (אחד האבות ואחד הרבנים) מניחים יד אחד על המתברך (שמעתי בשם הגר"א שאסור לברך בב' ידים לבד מכהן) ואומרים

יְשִׂימְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה

ואומרים ברכת כהנים יברכך וגו'. וכל אחד יוכל להוסיף ברכה משלו כפי צחות לשונו.

תיכף כביאתו לביתו יאמר.

שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן מִמֶּלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: ג״פ

בּוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן מִמֶּלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: ג״פ

בָּרְכוּנִי *) לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן מִמֶּלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: ג״פ

(צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן מִמֶּלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא): ג״פ

כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ:
יְיָ יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

ואח״כ יאמר זה:

אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא וְרָחֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ: בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר: גְּמָלַתְהוּ טוֹב וְלֹא־רָע כֹּל יְמֵי חַיֶּיהָ: דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ: הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ: וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ: זָמְמָה שָׂדֶה וַתִּקָּחֵהוּ מִפְּרִי כַפֶּיהָ נָטְעָה כָּרֶם: חָגְרָה בְעוֹז מָתְנֶיהָ וַתְּאַמֵּץ זְרוֹעֹתֶיהָ: טָעֲמָה כִּי־טוֹב סַחְרָהּ לֹא־יִכְבֶּה בַלַּיְלָה נֵרָהּ: יָדֶיהָ שִׁלְּחָה בַכִּישׁוֹר וְכַפֶּיהָ תָּמְכוּ פָלֶךְ: כַּפָּהּ פָּרְשָׂה לֶעָנִי וְיָדֶיהָ שִׁלְּחָה לָאֶבְיוֹן: לֹא־תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג כִּי כָל־בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים: מַרְבַדִּים עָשְׂתָה־לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ: נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם־זִקְנֵי־אָרֶץ: סָדִין עָשְׂתָה וַתִּמְכֹּר וַחֲגוֹר נָתְנָה לַכְּנַעֲנִי: עוֹז־וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן: פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָהּ: צוֹפִיָּה הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ וְלֶחֶם עַצְלוּת לֹא תֹאכֵל: קָמוּ בָנֶיהָ וַיְאַשְּׁרוּהָ בַּעְלָהּ וַיְהַלְלָהּ: רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְאַתְּ עָלִית עַל־כֻּלָּנָה: שֶׁקֶר

*) ראיתי בשם „הגר״ח״ שקרא תגר איך מבקשים בקשה ממלאכים. אבל נראה ששמע השומע וטעה כי נראה שדבריו ז״ל הוא על פזמון מלאכי רחמים. אבל כאן אין זה בקשה אלא שאנו אומרים שהם מצווים ממלך מלכי המלכים לברך אותנו וכן יעשו כמבואר בש״ס שבת קי״ט ע״ב:

ערבית לשבת

חֵֽן וְהֶ֣בֶל הַיֹּ֑פִי אִשָּׁ֥ה יִרְאַת־יְ֝הֹוָ֗ה הִ֣יא תִתְהַלָּֽל׃ תְּנוּ־לָ֭הּ מִפְּרִ֣י יָדֶ֑יהָ
וִֽיהַלְל֖וּהָ בַשְּׁעָרִ֣ים מַעֲשֶֽׂיהָ׃

סדר קידוש

מצות עשה לקדש על היין בכניסת ש"ק. גם הנשים חייבות בקידוש היום ומוציאות את האנשים בשעת הדחק. וקטן אינו מוציא אותן. ואסור לטעום כלום קודם שיקדש אפילו מים. צריך שתהיה מפה על השולחן תחת הפת ומפה אחרת פרוסה על גביו. לכתחלה צריך שיהי' הפת קודם קידוש על מקום אחר. ואחר הקידוש מביאין הפת על השלחן. נוטלין הכוס ואומרים פרשת ויכולו ואומרים מתחלה בלחש ויהי ערב ויהי בקר כדי שלא נחלק פסוק לשנים דכל פסוקא דלא פסקי' מרע"ה אנן לא פסקינן. ומתחילין בקול יום הששי ומ"מ צריך להפסיק מעט בין יום הששי לויכולו כדי להכיר שאינו פסוק אחד שאין רשאין לעשות משני פסוקים פסוק אחד. וקודם קידוש יאמר זה:

הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה לקדש על היין כדכתיב זכור ושמור זכרהו על היין.

בלחש ויהי ערב ויהי בקר

יוֹם הַשִּׁשִּׁי: וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

ברוך

לקוטי הגר"א

יום הששי חושבנו מילוי אדני (תרע"א) שנתמלאת שפע ברכה ומשפעת לששת ימי המעשה: וא"ל עולם משפעת בה. הוא חושבן שבת. (פי' א"ל ותרע"א): ויכלו הוא ע"ב שבה. כי תכלית ששת ימי המעשה הוא שבת. וקראו לפי החסד שבה מע"ב שבה. השמים והארץ בחינת הוי"ה ואדנ"י. ובחושבנם הוי"ה ומילוי אדני הם חושבן השמים והארץ (כי הוי"ה ותרע"א גי' תרל"ז כמס' השמים והארץ) כי מלא כל הארץ כבודו. לכן נחשב אדני במילואו: וכל צבאם הם ט"ס שנכללין ביה"ו וחושבנן ע"ב ס"ג מ"ה (שיוצאין מג' אותיות יה"ו) הוא ק"פ בכללן. ובפרטן ט"ס חושבן וכל צבאם (גי' קפ"ט כמנין פ"ב ס"ג מ"ה עם ט"ס) (אד"א החדש בראשית ב' בליקוט):

שכינה עילאה ותתאה עלייהו אתמר את שבתותי תשמרו כו'. וצריך לברכא לון ולקדשא לון לב' שבתות הנ"ל. ולכן ברכה וקדוש ביום ובלילה. וביום נקרא קידושא רבא מלך רב. וצריך לקדש לון בקדוש על היין בשבעין תיבין דקדוש וויכלו. ל"ה מימינא ול"ה משמאלא אנ"י וה"ו דזו"נ. והברכה וקידוש הוא לאמשכא נהירו דאו"א [כ"ב הג"ה בכי"ק

שער נפתלי

מ"ש רבינו בשבעין תיבות דקידוש שהן ל"ה ביום הששי ול"ה בברכה, אע"ג דאיכא יותר לא איכפת לן כמ"ש רבינו בכ"מ כי מה שיש יותר מהרמז לא איכפת לן כמ"ש הרא"ש בראש השנה בענין מלכיות כו', ולכן א"צ למחוק הגי' שלנו כי בנו בחרת: ועוד נ"ל כי גם בברכה לפי נוסח שלנו מדוקדק המספר ל"ה, כי ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו לא נחשב במספר. מפני שאיננו מעיקר הברכה. רק מעין חתימה סמוך לחתימה. וכ"ה בפסחים ק"ד לענין ז' הבדלות דלא חשיב במספר מה שהוא מעין חתימה ע"ש, ונגד ה' תיבות אלו נכנס במספר אלו התיבות כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים. והם ג"פ ה' תיבות כי תיבת כי בנו הוא במקף וכן מכל העמים ודוק: ומ"ש אנ"י וה"ו דזו"נ, ר"ל כי הע"ב שמות הם

סברי מרנן ורבנן ורבותי

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בָנוּ וְשַׁבַּת קָדְשׁוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחִילָנוּ זִכָּרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית תְּחִלָּה לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם כִּי־בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל־הָעַמִּים וְשַׁבַּת קָדְשְׁךָ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחַלְתָּנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

וישתה מיושב. בכהאר"י. צריך להשאיר בכוס של קידוש מעט יין ולהניחו על השולחן עד סעודה של שחרית.

לקוטי הגר"א

בכי"ק. שהן ברכה וקדושה. ברכה חכמה נחית כו'. קדושה כו'] ע"ב ס"ג. דעתה קל"ה. ודעתה הוא י"ה דב' הנ"ל. שהן בר"ת יום הששי והן חושבן ע': כחושבן יין. והוא נקודות דאלקים ששם היין לכך הוא ב' יודין ונון. וכוס הוא אלקים בעצמו. ויין המשמח הוא הוי"ה בניקוד אלקים (ביאורו לתיקון כ"ד ס"ח א' בד"ה דקידוש ובד"ה כחושבן):

ויכלו דאיהו צדיק איהו כליל שבע ספירן דשבח דוד בהון לקב"ה. הה"ד לך ה' הגדולה והגבורה וגו'. דכתיב שם כי כל (בשמים ובארץ) אלמא (דהצדיק שנק' כל) כולל כולם. ובגין דא אתקרי יום השביעי כליל שבע. וסלקין לשבעין תיבין דקדוש וויכלו כו'. דלית ספירה דלא אתכלילת בעשר כל חדא בממשלה דילה. אבל ממשלה דצדיק יום השביעי ביה אתקריאו כל ספירן שביעיות. שבעין תיבין איהון בקדוש וויכלו וזכור ושמור הא שבעין ותרין כחשבן ויכלו. ר"ל דזהו שבעין תיבין דקדוש וויכלו דהוא כולל כל ז"ס. דכל ספי' כולל עשר. וזכור ושמור. דקידוש וויכלו הן ב' דזו"נ זכור ושמור. וכן שבעין תיבין בז"ס בשמים וארץ. (תמ"ז פ"ז א'):

שער נפתלי

הם ל"ו מוה"ו עד אני ול"ו מאני עד סוף נמצא לבד משם אני יש אצלו ל"ה שמות, וכן אצל שם וה"ו והם שני חלקים של זו"נ, כי אני הוא נוק' כידוע, וה"ו דכורא ׳ ומ"ש לכך הן ב' יודין ונון, ר"ל כמו הנקודות דאלהים שהן חמש נקודות שוא סגול תחת אות א' דאלהים, ולכן הן נ' ביחד, ואח"כ ב' יודין כמו שתי נקודות על שני אותיות ל' ה':

סדר השלחן

אחר הקידוש יטול ידיו ומברך על נטילת ידים ואח"כ מברך על לחם משנה

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן־הָאָרֶץ:

בשבת ויו"ט בוצעין על שתי ככרות וחותכין שתיהם לקיים מארז"ל בצע אכולה שירותא. ומצוה לבצוע פרוסה גדולה שתספיק לכל הסעודה.

לקוטי הגר"א

שבת צריך לתקנא בי' פתורא בארבע רגלין כגוונא דפתורא דלעילא דהוא שכינתא כמ"ש למטה פתורא דקוב"ה דא שכינתא. ואיהי בד' רגלין שהן ד' רגלין דכורסייא

וכמ"ש

וכמ"ש למטה פתורא איהי סמכא (על ארבעה סמכין דאיהי כגוונא דגופא דסמכין לה דרועין ושוקין דאינון ארבע) וכן ד' רגלי המרכבה באבהן ודוד. וכן כד' דגלים כו'. וזהו (זה השלחן) אשר לפני ה'. דהוא שכינתא. שהיא לפני ה'. ואמר זה שהוא י"ב פרקין די בד' סמכין כמ"ש למטה: ועלה אתמר תערך לפני שלחן. ר"ל בפתורא דלעילא דזכי בטוה"כ בשכינתא והוא בהיכל הראשון מז' היכלות כמש"ש במזמור. ונגד שם קיימא ס"א וממתין אם נדחה נשמה מהיכל הראשון כמ"ש בפ' פקודי רמ"ה ב'. וזהו נגד צוררי: פתורא דקוב"ה דא שכינתא איהי מסטרא דצפון דאיהו גבורה. ר"ל כמ"ש ברים פ' בראשית דחשך אפיק לילה. (ר"ל גבורה שנק' חשך אפיק לילה שהיא מל' שנק' לילה) והיא דינא. ומנורה אימא עילאה. ומטה עד"א. וכמ"ש בשתכ"ד. וז"ש ובגין דא תקינו מאי מתניתין שלחן בצפון ונר דליק לימינא. כגוונא דלעילא דאתמר ביה מנורה בדרום. מטה באמצעיתא מסט' דעד"א: ואח"כ מפרש (בתיקונים) הכל בשכינתא תתאה דכלילא מג' אבהן. וז"ש ת"ח שכינתא אתקריאת פתורא מסטרא דשמאלא. ומנרתא מסטרא דימינא. ומטה ממוצעת מסטרא דעד"א כו'. פתורא איהו סמכא על ארבעה סמכין דאיהו כגוונא דגופא דסמכין ליה דרועין ושוקין דאינון ארבע. וצריך שית נהמין מהאי סטרא ושית נהמין מהאי סטרא ורזא דמלה זה השלחן אשר לפני ה'. זה בחושבן ו' ו' דאינון שית פרקין דתרין דרועין ושית פרקין דתרין שוקין. דהא שכינתא אתעבידת גופא למלכא בכל תיקונא דילה. (ר"ל) דת"ת הוא ו' כולל ב' דרועין שית פרקין. וכן צדיק ו' כולל ב' שוקין שוקיו עמודי שש על שש. וכמ"ש בא"ר קמ"ג תאנא כתיב וצדיק כו' וכן בהרבה מקומות. וכן בעד"א. וז"ש בחושבן ו' ו' דהן בעד"א וצדיק. דהן כלולין כל הו"ק. וז"ש דהא שכינתא אתעבידת כו' דאיהו גופא דמלכא בשית תקונין דאינון ו"ק כמש"ל ס"ג ב' ומסט' דגופא אתקרי כו'. אבל בר"מ פ' פנחס אמר דא"ל אלא תרין לחמין בכל סעודה כדברי הגמ'. ואמר (שם) דהן שית באתגליא ושית באתכסיא. וי"ל שגם כאן מיירי כה"ג. דוא"ו דעד"א שהן דחג"ת הן גוונין סתימין דלא אתגליין. ודנה"י הן דשכינתא דאתגליין. וכן בפתורא דשבת. וז"ש כאן שית מהאי סטרא יש לפרש על שלחן דבהמ"ק ב' המערכות: וצדיק לחברא להאי פתורא אורייתא דאיהו קב"ה. דפתורא איהי שכינתא: (תמ"ז פ"ז א'):

טוב לומר זה בתוך הסעודה.

זכור את יום השבת לקדשו. רבי יצחק פתח ואמר כתיב ויברך אלהים את יום השביעי וכתיב במן ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו כיון דלא משתכח ביה מזונא מה ברכתא אשתכח ביה אלא הכי תאנא כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין ותאנא אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה משום דההוא יומא מתברכאן מניה כל שתא יומין עילאין וכל חד וחד יהיב מזוניה לתתא כל חד וחד ביומיה מההוא ברכה דמתברכאן ביומא שביעאה ובגיני כך מאן דאיהו בדרגא דמהימנותא בעי לסדרא פתורא ולאתקנא סעודתא בליליא דשבתא בגין דיתברך פתוריה כל אינון שתא יומין דהא בההוא זמנא אזדמן ברכה לאתברכא כל שתא יומין דשבתא וברכתא לא אשתכח בפתורא ריקניא ועל כך בעי לסדרא פתוריה בליליא דשבתא בנהמא ובמזוני רבי יצחק אמר אפי' ביומא דשבתא נמי רבי יהודה אמר בעי לאתענגא בהאי יומא ולמיכל תלת סעודתא בשבתא בגין דישתכח שבעא וענוגא בהאי יומא בעלמא: ר' אבא אמר לאזדווגא באינון יומין דלעילא ומתברכאן מהאי יומא והאי יומא מליא רישיה דזעיר אנפין מטלא דנחית מעתיקא קדישא סתימא דכולא ואטיל לחקלא דתפוחין קדישין תלת זמנין מכד עייל שבתא בגין דיתברכון כולהו כחדא ועל דא בעי בר נש לאתענגא תלת זמנין אלין דהא בהא תליא

תליא מהימנותא דלעילא בעתיקא קדישא ובזעיר אנפין ובחקלא דתפוחין ובעי בר נש לאתענגא בהו ולמחדי בהו ומאן דגרע סעודתא מנייהו אחזי פגימותא לעילא ועונשיה דההוא בר נש סגי בגיני כך בעי לסדרא פתוריה תלת זמני מכד עייל שבתא ולא ישתכח פתוריה ריקניא ותשרי ברכתא עליה כל שאר יומי דשבתא ובהאי מלה אחזי ותלי מהימנותא לעילא. רבי שמעון אומר האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא קלא נפיק ומכרזא עליה אז התענג על יהוה דא סעודתא חדא לקבל עתיקא קדישא דכל קדישין והרכבתיך על במתי ארץ דא סעודתא תניינא לקבל חקלא דתפוחין קדישין והאכלתיך נחלת יעקב אביך דא הוא שלימו דאשתלים בזעיר אנפין ולקבליהו בעי לאשלמא סעודתיה ובעי לאתענגא בכולהו סעודתי ולמחדי בכל חד וחד מנייהו. משום דאיהו מהימנותא שלימתא ובגין כך שבתא אתיקר מכל שאר זמנין וחגין משום דכולא ביה אשתכח ולא אשתכח הכי בכולהו זמני וחגי. אמר רבי חייא בגין כך משום דאשתכח כולא ביה אדכר תלת זמנין דכתיב ויכל אלהים ביום השביעי וישבות ביום השביעי ויברך אלהים את יום השביעי. רבי אבא (נ"א רב המנונא סבא) כד הוה יתיב בסעודת' דשבת' הוי חדי בכל חד וחד והוה אמר דא היא סעודתא קדישא דעתיק' קדיש' סתימא דכולא. בסעודתא אחרא הוה אמר דא היא סעודתא דקודשא בריך הוא וכן בכולהו סעודתי והוה חדי בכל חד וחד. כד הוה אשלים סעודהא אמר הכי אשלימו סעודתא דמהימנותא. ר"ש כד הוה אתי לסעודתא הוה אמר הכי אתקינו סעודתא דמהימנותא עילאה אתקינו סעודתיה דמלכא והוי יתיב וחדי כד אשלים סעודתא תליתאה הוו מכריזי עליה אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך אמר רבי אלעזר לאבוי אילין סעודתי היך מתתקנן אמר ליה ליליא דשבתא כתיב ביה והרכבתיך על במתי ארץ ביה בליליא מתברכא מטרוניתא וכלהו חקל תפוחין ומתברכא פתוריה דבר נש ונשמתא אתוספת וההוא ליליא חדוה דמטרוניתא הוי ובעי בר נש למחדי בחדותא ולמיכל סעודתא דמטרוניתא:

ועיין בספר הזוהר פרשת פקודי עמוד קכ"ג וסס מבואר סודו ועוד מזה בפ' יתרו עמוד רכ"ו קכ"ח:

אתקינו סעודתא דמהימנותא שלימתא חדותא דמלכא קדישא:
אתקינו סעודתא דמלכא דא היא סעודתא דחקל תפוחין קדישין וזעיר אנפין ועתיקא קדישא אתיין לסעדא בהדה:

אזמר בשבחין. למיעל גו פתחין. דבחקל תפוחין. דאנון קדישין:
נזמין לה השתא. בפתורא חדתא. ובמנרתא טבתא. דנהרא על רישין:
ימינא ושמאלא. וביניהו כלה. בקישוטין אזלא. ומאנין ולבושין:
יחבק לה בעלה. וביסודא דילה. דעביד נייחא לה. יהא כתיש כתישין:
צוחין אף עקתין. בטלין ושביתין. ברם אנפין חדתין. ורוחין עם נפשין:
חדו סגי ייתי. ועל חדא תרתי. נהורא לה ימטי. וברכאן דנפישין:
קריבו שושבינין. עבידו תיקונין. לאפשא זינין. ונונין עם רחשי
למעבד נשמתין. ורוחין חדתין. בתרתין ובתלתין. ובתלתא שבשין:
ועטורין שבעין לה. ומלכא דלעילא. דיתעטר כלא. בקדיש קדישין:
רשימין וסתימין. בגו כל עלמין. ברם עתיק יומין. הלא בטיש בטישין:

סדר השלחן

יְהֵא רַעֲוָא קַמֵּיהּ. דִּישְׁרֵי עַל עַמֵּיהּ. דְּיִתְעַנַּג לִשְׁמֵיהּ. בִּמְתִיקִין וְדוּבְשִׁין:
אֲסַדֵּר לִדְרוֹמָא. מְנַרְתָּא דִסְתִימָא. וְשֻׁלְחָן עִם נַהֲמָא. בִּצְפוֹנָא אַרְשִׁין:
בְּחַמְרָא גוֹ כַסָּא. וּמְדָאנֵי אָסָא. לְאָרוּס וַאֲרוּסָא. לְהִתַּקְפָא חַלָּשִׁין:
נַעֲבֵד לְהוֹן כִּתְרִין. בְּמִלִּין יַקִּירִין. בְּשַׁבְעִין עִטּוּרִין. דְּעַל גַּבֵּי חַמְשִׁין:
שְׁכִינְתָּא תִתְעַטַּר. בְּשִׁית נַהֲמֵי לִסְטָר. בְּוָוין תִּתְקַטַּר. וְזִינִין דִּכְנִישִׁין:
שְׁבִיתִין וּשְׁבִיקִין. מְסָאֲבִין דִּרְחִיקִין. חֲבִילִין דִּמְעִיקִין. וְכָל זִינֵי חֲבוּשִׁין:

ויהי רעוא מן קדם עתיקא קדישא דכל קדישין טמירא דכל טמירין סתימא דכולא דיתמשך טלא עילאה מיניה למליא רישיה דזעיר אנפין ולהטיל לחקל תפוחין קדישין בנהירו דאנפין ברעוא ובחדותא דכולא ויתמשך מן קדם עתיקא קדישא דכל קדישין טמירא דכל טמירין סתימא דכולא רעותא ורחמי חנא וחסדא בנהירו עילאה ברעותא וחדותא עלי ועל כל בני ביתי ועל כל הנלוים אלי ועל כל בני ישראל עמיה ויפרקינן מכל עקתין בישין דייתון לעלמא ויזמין ויתיהב לנא מזונא ופרנסתא טבתא בלי צרה ועקתא ממזלא דכל מזונא ביה תליא וישזבינן מעינא בישא ומחרבא דמלאך המות ומדינה של גיהנם וייתי לנא ולכל נפשתנא חנא וחסדא וחיי אריכי ומזונא רויחי ורחמי מן קדמיה אמן כן יהי רצון אמן ואמן:

זמירות לליל שבת

כָּל מְקַדֵּשׁ שְׁבִיעִי כָּרָאוּי לוֹ. כָּל שׁוֹמֵר שַׁבָּת כַּדָּת מֵחַלְּלוֹ. שְׂכָרוֹ הַרְבֵּה מְאֹד עַל פִּי פָעֳלוֹ. אִישׁ עַל מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל דִּגְלוֹ: אוֹהֲבֵי יְהֹוָה הַמְחַכִּים בְּבִנְיַן אֲרִיאֵל. בְּיוֹם הַשַּׁבָּת קוֹדֶשׁ שִׂישׂוּ וְשִׂמְחוּ כִּמְקַבְּלֵי מַתַּן נַחֲלִיאֵל. גַּם שְׂאוּ יְדֵיכֶם קוֹדֶשׁ וְאִמְרוּ לָאֵל. בָּרוּךְ יְהֹוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: דּוֹרְשֵׁי יְהֹוָה זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבוֹ. הַמְאַחֲרִים לָצֵאת מִן הַשַּׁבָּת וּמְמַהֲרִים לָבֹא. וּשְׂמֵחִים לְשָׁמְרוֹ וּלְעָרֵב עֵרוּבוֹ. זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְהֹוָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה בְּמִצְוַת שַׁבָּת גְּרוּסָה. חֲרוּתָה לַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּכַלָּה בֵּין רֵעוֹתֶיהָ מְשֻׁבָּצָה. טְהוֹרִים יִירָשׁוּהָ וִיקַדְּשׁוּהָ בְּמַאֲמַר כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: יוֹם קָדוֹשׁ הוּא מִבּוֹאוֹ וְעַד צֵאתוֹ. כָּל זֶרַע יַעֲקֹב יְכַבְּדוּהוּ כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ. לָנוּחַ בּוֹ וְלִשְׂמוֹחַ בּוֹ בְּתַעֲנוּג אָכוֹל וְשָׁתוֹ. כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ: מְשׁוֹךְ חַסְדְּךָ לְיוֹדְעֶיךָ אֵל קַנֹּא וְנוֹקֵם. נוֹטְרֵי לַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי זָכוֹר וְשָׁמוֹר לְהָקֵם. שַׂמְּחֵם בְּבִנְיַן שָׁלֵם בְּאוֹר פָּנֶיךָ תַּבְהִיקֵם. יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ

ונחל

וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם : עֲזוֹר לַשּׁוֹבְתִים בַּשְּׁבִיעִי בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר עוֹלָמִים. פּוֹסְעִים בּוֹ פְּסִיעָה קְטַנָּה סוֹעֲדִים בּוֹ לְבָרֵךְ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים . צִדְקָתָם תַּצְהִיר כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים . יְהֹוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אַהֲבַת תָּמִים . יְהֹוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים :

זה הזמר שם המחבר משה וחתם שמו בג׳ ראשי החרוזות הראשונות מנוחה שמי הוא :

מְנוּחָה וְשִׂמְחָה אוֹר לַיְּהוּדִים . יוֹם שַׁבָּתוֹן יוֹם מַחֲמַדִּים . שׁוֹמְרָיו וְזוֹכְרָיו הֵמָּה מְעִידִים . כִּי לְשִׁשָּׁה כֹּל בְּרוּאִים וְעוֹמְדִים : שְׁמֵי שָׁמַיִם אֶרֶץ וְיַמִּים . כָּל צְבָא מָרוֹם גְּבוֹהִים וְרָמִים . תַּנִּין וְאָדָם וְחַיַּת רְאֵמִים . כִּי בְּיָהּ יְהֹוָה צוּר עוֹלָמִים : הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר לְעַם סְגֻלָּתוֹ . שָׁמוֹר לְקַדְּשׁוֹ מִבּוֹאוֹ וְעַד צֵאתוֹ . שַׁבַּת קֹדֶשׁ יוֹם חֶמְדָּתוֹ . כִּי בוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ : בְּמִצְוַת שַׁבָּת אֵל יַחֲלִיצָךְ . קוּם קְרָא אֵלָיו יָחִישׁ לְאַמְּצָךְ . נִשְׁמַת כָּל חַי וְגַם נַעֲרִיצָךְ . אֱכוֹל בְּשִׂמְחָה כִּי כְבָר רָצָךְ : בְּמִשְׁנֶה לֶחֶם וְקִידּוּשׁ רַבָּה . בְּרוֹב מַטְעַמִּים וְרוּחַ נְדִיבָה . יִזְכּוּ לְרַב טוּב הַמִּתְעַנְּגִים בָּהּ . בְּבִיאַת גּוֹאֵל לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא :

זמר נאה לשבת

יוֹם זֶה לְיִשְׂרָאֵל אוֹרָה וְשִׂמְחָה . שַׁבַּת מְנוּחָה : יום זה

צִוִּיתָ פִּקּוּדִים . בְּמַעֲמַד סִינַי . שַׁבָּת וּמוֹעֲדִים . לִשְׁמוֹר בְּכָל שָׁנַי . לַעֲרוֹךְ לְפָנַי . מַשְׂאֵת וַאֲרוּחָה . שַׁבַּת מְנוּחָה : יום זה חֶמְדַּת הַלְּבָבוֹת . לְאֻמָּה שְׁבוּרָה . לִנְפָשׁוֹת נִכְאָבוֹת . נְשָׁמָה יְתֵרָה . לְנֶפֶשׁ מְצֵרָה . יָסִיר אֲנָחָה . שַׁבַּת מְנוּחָה : יום זה קִדַּשְׁתָּ בֵּרַכְתָּ . אוֹתוֹ מִכָּל יָמִים . בְּשֵׁשֶׁת כִּלִּיתָ . מְלֶאכֶת עוֹלָמִים . בּוֹ מָצְאוּ עֲגוּמִים . הַשְׁקֵט וּבִטְחָה . שַׁבַּת מְנוּחָה : יום זה לְאִסּוּר מְלָאכָה . צִוִּיתָנוּ נוֹרָא . אֶזְכֶּה הוֹד מְלוּכָה . אִם שַׁבָּת אֶשְׁמוֹרָה . אַקְרִיב שַׁי לַמּוֹרָא . מִנְחָה מֶרְקָחָה . שַׁבַּת מְנוּחָה : יום זה הַחֲדֵשׁ מִקְדָּשֵׁנוּ . זָכְרָה נֶחֱרֶבֶת . טוּבְךָ מוֹשִׁיעֵנוּ . תְּנָה לְנֶעֱצֶבֶת . בְּשַׁבָּת יוֹשֶׁבֶת . בִּזְמִיר וּשְׁבָחָה . שַׁבַּת מְנוּחָה : יום זה

אחר הסעודה ילמוד ד״ת על שולחנו ויאמר מזמור שיר המעלות בשוב יי את שיבת ציון וגו׳ ויטול ידיו ויברך בה״מ על הכוס כדינו . ומברך על היין בפה״ג ואחריו ברכה מעין שלש כמשפט .

לקוטי כוס של ברכה הגר"א

איהו כוס של יין. ר"ל כוס של ברכה והוא על הנ"ל דאיהי (השכינה) כנושיא דברכאן (וכמו שמתכנס היין בכוס) דאיהו יין. חושבן שו"ד מן יסוד. וצריך ביה עשרה דברים: כמה דאוקמוהו מארי מתניתין. ואינון כחושבן י' מן יסוד. דהיא עטרת שלו. דאיהי כנושיא דברכאן. כלילא בה י' דברים כמש"ו. והיין בה דהוא סוד. דכורא דברית (והי' דברים) אינון. עטור. ועטוף. הדחה. ושטיפה. חי. ומלא. מקבלו בתרי ידיו. ונותנו בימין. ויהיב עיניו ביה. ומסלקו מן הקרקע טפח. ומשגרו במתנה לאנשי ביתי'. והוא כי"א דגמ'. (בסוף שלשה שאכלו דחשיב גם משגרו במתנה) ולדידיה מקבלו בשתי ידיו ונותנו בימין דבר אחד. דלד"ה עשרה דברים נאמרו בה. עטור מספרא דעטרה דברית מילה. עטוף עוטה אור כשלמה. ר"ל דרגא דיסוד דבי' אור הגנוז. וזהו עטוף שנתעטף בו. ואמר בפ' בראשית א' א' אור דאתברי (ואתגניז) כו'. ואם הוא עני דלית ביה אלא רביעית לוג דאיהו שיעורא דאת ד' אתמר ביה תפלה לעני כי יעטוף. ר"ל דעטור הוא בכלי מלאים יין. ואם צ"ל רק כוס של ברהמ"ז לבד א"צ עטור ויוצא בעטוף. והענין כי היא דלה דל"ל מגרמה כלום רק מה שמקבלת ממנו. ואז (אם היא עני') הוא ג"כ עני. כי נק' עשיר אם נותנין לו להשפיע לה חלקה. לא מה שכלולה מכולם והוא חלקה והוא מלך התחתונים. אבל אם הוא עני נכלל עיטור בעיטוף וזהו תפלה לעני. שהיא טפלה לעני (כמ"ש שם בת"ז אית טפל בט' ואית תפל בת' ע"ש) יסוד. שם העטוף. כי יעטוף: הדחה ושטיפה הדחה מלגאו ושטיפה מלבר ורזא דמלה וטהרו וקדשו: קם סבא כו'. ואמר ר' ר' שפיר קאמרת. אבל האי כוס צריך לסלקא ליה בדרגוי. ר"ל אמת כדבריך מצד הדכורא הוא עטור במלכות שהיא עטרת הברית. אבל האי כוס הוא בנוק' וצריך לסלקא לה בדרגין דנוק'. ולכן עטור בכתר כי העטרת הוא כתר מלכות ועטוף בחכמה כמש"ו עיטוף כגון עוטה אור כשלמה. מאי עוטה דא י' דאתעטף באור ואתעביד אויר. והאי דאתעטף איהו חכמה (דאתעטף) באור הוא בינה וכמש"ל ת"ל ע"ו ע"ב ועיקר האור הוא בחסדים דדעת. דהוא אור הגנוז. וביה נתעטף כו' והוא אוירא עילאה וע' בא"ז רל"ב ב' וביה אתגניז האי אוירא והוא מאוירא עילאה: הדחה ושטיפה דאיהו וטהרו וקדשו. טהרה מסט' דכהנא כו' וקדשו מסט' דשמאלא הה"ד וקדשת את הלוים. טהרה הוא הדחה אבל קדושה מבפנים כי כל קדושה מבפנים. והוא סמוך ליין. וטהרה סמוך לימין חסד ישובבנו: חי. מסט' דצדיק חי עלמין כו'. ומלא מסט' דעד"א שהוא מקום אחד דאיהו כנישו דכלא הוי"ה מקו"ם למילואו כמש"ל תמ"ב (דהיינו הוי"ה בהכאה יפ"י הפ"ה ופ"ו הפ"ה גי' מקו"ם) וזהו מלא. וכ"ה בחושבן מלא (ר"ל הוי"ה פשוט ומלא דמ"ה גי' מל"א): ומקבלו בשתי ידיו ונותנו בימין. דא ההוא דאתמר ביה מימינו אש דת למו. ר"ל הדעת דעליה כתיב מימינו אש דגבורות נכללים בחסדים ואתהדר כלא ימינא ולכן מקבלו בב' ידיו ואח"כ נוהגו לימין וכמ"ש בפ' יתרו פ"ד ב' הכי תאנא חמשה קלין כו' דהא תנינן שמאלא אתהדר ימינא דכתיב מימינו אש דת למו והן ה"ח וה"ג שבו כו'. והן כאן ה' אצבעאן דימינא ושמאלא וז"ש תרין ידין אינון ה' ה' חד שמאלא וחד ימינא ובגין דא צריך לאתיהבא בחמש אצבעאן משום כוס ישועות אשא דאינון חמש תרעין כמ"ש בפ' בראשית א' א'. ואמר בפ' תרומה קס"ט א' מאן דנטל כוס של ברכה וקמברך עלי' כתיב כוס ישועות אשא. מאן ישועות דא ימינא דאיהו מושיע מכל מקטרגין דעלמא דכתיב ותושע לו ימינו וכתיב הושיעה ימינך כו'. אבל בפ' בראשית אמר דאינון חמש תרעין ואינון ה' עלין תקיפין וכן אמר למעלה ה' ב' ישועות איהי סדר נזיקין מסט' דגבורה דתמן כו'. ונראה שנק' הגבורות ישועות כשנכללין בימינא. וכן הוא על י"ד פרקין דיד נגד י"ג מכילין כו': ונותן עיניו בו. ועלייהו אתמר עיני כל אליך ישברו ואינון תרי

סמכי

סמכי קשוט כו' וביניהו ו' זעירא ז"א דאיהו שוקיו עמודי שש. ר"ל יסוד (דאיהו בין נו"ה) דכליל שית דתרין שוקין כו'. ומסלקו מן הקרקע טפח מסטרא די' זעירא חכמת שלמה י' דאדני והיא נקודה בהיכליה. דהיא נקודה כלולה מכולם ואע"ג דהיא חכמה שבה. מ"מ היא הכלולה מכולם דהיא נקודה מקבלת מכל ע"ס דז"א ומחלקת לכל ע"ס דילה לכ"א מדרגיה. אבל היא הכלולה והיא בהיכל ק"ק נקודה דשם כמ"ש בפ' פקודי ועמש"ש. ואמר למעלה דו"ק הן אמה. ע"ל ל"ט ב' בכל אתר אמה איהו ו' ובג"ד (אמר) [אמה] בת ששה טפחים (נמצא כל ספי' טפח). וכ"ה בהיכלין דילה. והנה קרקע הוא בת"ת דילה עפר דרפלא ת"ת דמלכות (משום דקשה) דאמר שהוא בת"ת. ובמ"א (אמר) שהוא במלכות (אלא) ודאי שהיא במלכות היה רביעית אדם. אלא שהוא בת"ת דנק' אדם. וכ"כ הראשונים (ר"ל ת"ת דמל'): וידוע ששם הוא קרקע. ובין יוד זה ובין היכל הראשון שהן דעולימתאן הוא היכל ק"ק שהוא לאו למדורא והוא שיעורא דטפח (ככ"ל דו"ק אמה נמצא כל ספי' טפח) וז"ש בפ' כי תשא כוס דברכה כו'. ונשא מגבעות אצטריך למיהוי זקוף שיעורא דזרת. זקיף מן פתורא כו'. אלא בינה ובין בתולות אחריה רעותיה שיעורא דזרת הוא. נשא כוס דברכה מגבעות ודאי. וע' בפ' משפטים קי"ב ב' מאן גבעות כו': ומשגרו במתנה לאנשי ביתו דא אימא עלאה דאתמר בה ישמח משה במתנת חלקו. דניתן לו בינה כמ"ש מ"ט ש"ב כו' וזהו לאנשי ביתו. בית דבראשית נקודה בהיכליה בכל ביתי נאמן הוא. רק שער הנון (לא השיג) דהוא נוגע בחכמה כי לא יראני האדם וחי: ובגלותא לית לן אלא ארבעה. ח"י מל"א שטיפ"ה הדח"ה כמש"ו בגין דאסתלק מינה ו' דאיהו שית דרגין. והענין דה' דילה אינון ד"ו פרצופים ו"ד דהן ע"ס ו' דדכורא והוא גאה גאה דאסתלק בגלותא ו"ס העליונות. והן ד' נהים שהן דילה ג' עדרי הצאן כו' ושם קומתה. ובגלותא ירדו הדרגין כ"א. מדרגה דחסד בגלא וכן בכולם וזהו אלו הארבעה הדחה כו' וסימניך תמש"ה ממטה למעלה ומשום דהיא ה' לכן השי' חמשה. אבל באמת אינה אלא רביעית בשם וכוללת כל הד' וכמש"ל פ"ו ע"ב ואיהי ד' כלילא מארבע אתוון דאינון הויה כו' לכן הם ד': (תמ"ז פ"ז ב' ובביאורו שם):

דיני שחרית בשבת

לקוטי דינים מהגר"א

א) (**כתב** הב"י ביו"ד סי' קצ"ט בשם הכל בו דאסור לטבול בשבת. ותמה איך אשה יכולה לטבול בשבת ויו"ט. ואיך תגלח מסירת שער ולכך אני אומר שראויה הטבילה לדחות עד מוצאי שבת ויו"ט עכ"ל. וכן כ' המג"א בסי' שכ"ו בשם ת"ה סי' רנ"ה שהמנהג לאסור לרחוץ בצונן. ולכן אפי' לטבול אסור דמיחזי כמתקן. דההיתר הוא רק משום דמיחזי כמיקר. וכיון דלדידן

רחיצת

מעשה רב

(א) **טבילה** בשבת אם צריך לקרי · מוטב לטבול במו"ש. ולא בשבת. כי א"א להזהר שלא יבוא לידי סחיטה. ויוצא שכרו בהפסדו: ופשיטא אם צריך לעבור דרך בית המרחץ. שאסור לעבור במרחץ של כפרים. ודידן של כפרים הם:

בשבת

לקוטי דינים וביאורים

(א) **מ"ש** טבילה בשבת כו' זה מבואר בלקוטי דינים מהגר"א ז"ל:

ומ"ש ופשיטא אם צריך לעבור דרך בית המרחץ כו' ודידן של כפרים הם. בגמ' פ' כירה דף מ' ע"ב אמבטיאות של כרכים מטייל בהן ואינו חושש אמר רבא דווקא דכרכין אבל דכפרים לא. מ"ט

כיון

דיני שחרית בשבת

מעשה רב

(ב) **בשבת** שחרית מתפללין בפירוד עד שוכן עד. ומשוכן עד מתחיל הש"ץ. והוא בעצמו מתחיל ב"ש ואומר פד"ז בקול רם עד שוכן עד וכן ביו"ט:

(ג) **אין** אומרים אצלו קרוב"ץ בשום שבת של כל ימות השנה רק בארבע פרשיות ובשה"ג אומרים הקרוב"ץ אחר תפלת שחרית קודם אין כמוך וא"א ובכן לך תעלה קדושה כו' רק הפיוט שאחריו ושל מוסף פ' שקלים ופ' החדש א"א כלל:

(ד) **דיוקים** בתפלת שבת מאלף אלף אלפי כו' בסגול האלף והלמד. בי"ח. וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים. בנוסח על הכל הנוסח ובכן יתקדש שמך ה' אלהינו בנו לעיני כו':

לקוטי דינים מהגר"א

רחילת לנגן אסור א"כ מיחזי כמתקן. עש"ס. ואע"ג דהמג"א הסכים לפסק הב"ע בסי' שכ"ו סעיף ח' להיתר. מ"מ) העיקר כמ"ש ב"י בשם כל בו ות"ה שאוסרים. וכ"כ מג"א בסי' קכ"ח ס"ק ע' (ביאור הגר"א לאו"ח סי' שכ"ו ס"ק ט"ז):

לקוטי דינים וביאורים

כיון דזוטרין כפיש הבלייהו. וכתב הר"ן וכ"ל שהרב אלפסי ז"ל השמיטה לפי שאין השיעור שבין כרכים לכפרים ברור עכ"ל וא"כ לדידן חשיב הכל ככפרים. ועי' בסי' שכ"ו סעיף י"ב בהג"ה ובביאור הגר"א ס"ק כ"ב:

(ב) **בשבת** שחרית כו' ומשוכן עד מתחיל הש"ן. לאפוקי ממ"ש בס' עטרת זקנים בסי' רפ"א וז"ל אין להתחיל החזן לנגן בשבת שוכן עד אלא בפי ישרים תתהלל. והמנהג מתפשט מן החזנים וטעות יש בידם וטורח ציבור שלא לצורך (ספר חסידים) עכ"ל: — שם ואומר פסד"ז בקול רם עי' בסי' רפ"א בביאור הגר"א ס"ק ו':

(ג) **אין** אומרים אצלו קרוב"ן כו'. עי' מ"ש לעיל בהל' ק"ש וברכותיה בלקוטי דינים מהגר"א סי' י'. והוא כדעת הב"י בסי' קי"ב סעיף ב':

(ד) **מאלף** אלף כו' דלא כמנוקד בסידורים מאלף אלף כי נקוד קמץ מורה על הפסק ענין ובאמת הם ענין אחד. כי אם מפסיק בנקודת קמץ נראה פירושו כאלו אנו אומרים שאין אנו מספיקים להודות. כי על אחת מאלף של ההודאות נחשב אלף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים הטובות שעשית וא"כ הרי נתנו גבול להודאות נגד הטובות. וד"ל:

ומ"ש וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים. הטעם לזה מבואר בלקוטי הגר"א ע"פ סוד בלקוט מאד"א רזא י"ב פ' י"ט ע"ש:

סדר תפלת שחרית לשבת וי"ט

בשחר נכנסין לביה"כ ואומרים כל סדר הברכות ופ' הקרבנות כמו בימות החול (אלא שמוסיפין וביום השבת) שבת וי"ט לאו זמן תפילין הוא. אבל מתעטפים בציצית. מתחילין ברוך שאמר בנועם קול זמר. ואומרים פסוקי דזמרה ומדלגים מזמור לתודה ומוסיפים למנצח מזמור לדוד ושארי המזמורים המדברים ממעשה בראשית שכלו בשבת ומתן תורה שהי' בו. ואומרים יהי כבוד ואשרי והללויה וכו' עד ישתבח ומתחילין כאן נשמת.

נִשְׁמַת כָּל־חַי תְּבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ. וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אַתָּה אֵל.

ומבלעדיך

לקוטי הגר"א

נשמת כל חי. ר"ל מבינה אל יסוד כידוע. (עכ"ל בתי"ט ל"ז ב' בהג"ה):

קבלת השבת הוא שכינה עילאה. והוא הכנה לתפלת השבת והוא קבלת נשמה יתירה

וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ פּוֹדֶה וּמַצִּיל וּמְפַרְנֵס וּמְרַחֵם
בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה: אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים
וְהָאַחֲרוֹנִים. אֱלוֹהַּ כָּל־בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל־תּוֹלָדוֹת הַמְהֻלָּל בְּרֹב
הַתִּשְׁבָּחוֹת הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים. וַיהֹוָה לֹא־יָנוּם
וְלֹא־יִישָׁן. הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים וְהַמֵּקִיץ נִרְדָּמִים. וְהַמֵּשִׂיחַ אִלְּמִים. וְהַמַּתִּיר
אֲסוּרִים וְהַסּוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים. לְךָ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים.
אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן גַּלָּיו וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח
כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ. וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ. וְיָדֵינוּ פְרוּשׂוֹת
כְּנִשְׁרֵי שָׁמָיִם. וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת: אֵין אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת
לְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וּלְבָרֵךְ אֶת־שְׁמֶךָ. עַל־אַחַת מֵאָלֶף

אלף

לקוטי הגר"א

יתירה. ונשמה הוא מבינה. ולכן אומרים נשמת כל חי כו'. דכל ח"י הוא צדיק כידוע והוא יום השבת כו'. (תכ"א כ"ו ב' בהג"ה בד"ה דצריכין):

נשמת כל ח"י. ר"ל נשמה הניתוספת בשבת על הצדיקים. כמ"ש (בתי') על ראש צדיק. ר"ל למעלה דרגא דצדיק וכן למטה על הצדיקים. ור"ל דלכן אומרים נשמת כל חי. וכל הוא צדיק דכולל כל האיברים וכל הפקודים כו'. וכן נקרא ח"י ח"י עלמין דכולל ח"י טורי אפרסמוני דכיא שהן ח"י חוליין. והוא אבר ח"י דכל דאכיל מני' הוא ח"י כו'. והוא ע"י בינה נשמת חיים. ומניה פרחין נשמתין לכל ח"י. וזהו כל חי דכליל כל ח"י. והכל ע"י הבינה דמינה הן הנשמתין דשריין ביה (שם בד"ה דאיהי נשמת): — איהי (אימא עילאה) מקננת בצלותא דשבת. ולכן אומרים קודם ישתבח „דאתיין שרפים" נשמת כל חי. מסט' דלהון: (תז"ח ע"ג ג' ד"ה איהי): — כתב רבינו בליקוטיו (שנדפס אחר אגדות ברכות אות כ') וז"ל. נש"ב כו'. כ"ה וכ"ה ג' שמות דג"ר באלפין ויודין ובאלפין שהוא דעת אקי"ה יה"ו וגי' וגי' גי' נשמת כל חי דשבת יום השביעי. עכ"ל:

עד

שער נפתלי

מ"ש רבינו בענין נש"ב: כתב הר"א ז"ל בנו של רבינו וז"ל. כ"ה וכ"ה. פי' דיחוד כ"ה אתוון בפסוק שמע ישראל וביחוד בשכמל"ו כ"ה אתוון עם הכלל, ג' שמות דג"ר באלפין ויודין. פי' ג' שמות דג"ר הן אהי"ה. יה"ו אלהים. אהי"ה י' אתוון (פי' במילוי) יה"ו ח' אתוון. אלהים דאלפין י"ג אתוון וכן דיודין י"ג אתוון הם מ"ט אתוון (דברים אלו הם משוללי הבנה ואולי ט"ס כאן וכצ"ל פי' ג' שמות דג"ר הן אהי"ה יה"ו יקו"ק אלקים [פי' הוי"ה בניקוד אלקים]. אהי"ה י' אתוון יה"ו ח' אתוון יקו"ק י' אתוון אלקים דאלפין י"ג אתוון וכן דיודין י"ג אתוון הם מ"ט אתוון כצ"ל. והכוונה כי אלקים כיון שחשבנו מספר י"ג אותיות באלפין אז לא נחשוב ביודין רק המילוי לבד כי הפשוט כבר חשבנו במילוי אלפין ובפשוט אין הבדל ביניהם רק במילוי. א"כ י' אתוון דאקיק ח' ארוון דיה"ו הרי ח"י י' אתוון דהוי"ה הרי כ"ח. י"ג אותיות דאלקים דאלפין הרי מ"א. ח' אותיות דמילוי אלקים דיודין כי הפשוט כבר חשבנו כנ"ל הרי מ"ט). ובאלפין שהוא שם הדעת: נשמת כל חי דשבת יום השביעי. פי' שבת יום השביעי היא נשמת כל ששת ימי הבנין, והם ה' שמות אל אלהים הוי"ה שדי אדני. ויש בהן ח"י אותיות פשוטין ונון אותיות גילופיהם וזהו נשמת כ"ל ח"י פשוטן וגילופיהן עכ"ל: ומ"ש אהיה יקו"ק וגי' וגי' גי' כתב הר"א הנ"ל. פי' הפשוט של אהי"ה ד' אתוון. הגי' י' אתוון. גי' גי' הוא כ"ז אתוון הם מ"א אתוון חושבן א"ם כל ח"י. והגי' של יה"ו ח' אתוון הם מ"ט ש"ב עכ"ל. ולענ"ד נראה לפרש מ"ש כ"ה וכ"ה קאי אדלקמיה שהם ג' שמות דג"ר באלפין ויודין, פי' כי הג' שמות הנ"ל באלפין יש כ"ה אותיות וכן ביודין, והג' שמות אהי"ה י"ה אהי"ה [או הוי"ה]

וכשתמלאם

אֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִם־אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ. בְּרָעָב זַנְתָּנוּ. וּבְשָׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ. מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ. וּמִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנוּ וּמֵחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים דִּלִּיתָנוּ: עַד־הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ. וְלֹא־עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ. וְאַל־תִּטְּשֵׁנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָנֶצַח: עַל־כֵּן אֵבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ. וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בְּפִינוּ: הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת־שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ: כִּי כָל־פֶּה לְךָ יוֹדֶה. וְכָל־לָשׁוֹן לְךָ תִשָּׁבַע. וְכָל־בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע. וְכָל קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה: וְכָל־לְבָבוֹת יִירָאוּךָ. וְכָל־קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ. כַּדָּבָר שֶׁכָּתוּב כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְהוָה מִי כָמוֹךָ. מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: מִי יִדְמֶה־לָּךְ וּמִי יִשְׁוֶה־לָּךְ וּמִי יַעֲרָךְ־לָךְ. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: נְהַלֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת־שֵׁם קָדְשֶׁךָ. כָּאָמוּר לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה וְכָל־קְרָבַי אֶת־שֵׁם קָדְשׁוֹ:

כתב מהרי"ל. בשבועות מתחיל הש"ץ האל. ובסוכות וש"ע וש"ת הגדול (ובק"ק מגנצא בש"ת האל) ובפסח הגבור, וחוזר אל ההודאות עכ"ל. וכן נוהגין ברוב קהלות אשכנז. אכן ברוב קהלות פולין מתחיל הש"ץ האל בכל ג' רגלים. אבל בכל מקום בר"ה ויו"כ מתחיל המלך. ובכל שבתות השנה הש"ץ מנגן שוכן עד עד התקדש והקהל עונים ובמקהלות:

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ: הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ: הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ: הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל. וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ. וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם. וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדָּשׁ:

ובמקהלות

לקוטי הגר"א

עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך ואל תטשנו ה' אלהינו לנצח. כלומר מה שאתה עד הנה עזרונו. הוא רחמיך. ולא למעשינו. ומה שאתה לא עזבונו הוא חסדיך.

ולכן

שער נפתלי

וכשתמלאם ביודין יהי' כ"ה אותיות וכן אם תמלאם באלפין. ומ"ש ובאלפין שהוא דעת אקי"ה יה"ו וגי' וגי' גי'. פי' כשנחשוב באלפין הוא דעת כידוע כי הדעת הוא אלף והוא אלף אדרין ואכסדראין כידוע. ולכן חושבין באלף. וגם שם י"ה נעשה יה"ו כידוע שהדעת הוא ו'. וידוע כי דעת במקום כתר. ולכן י"ה

דחכמה

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים: חצי קדיש

חזן **בָּרְכוּ אֶת יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ:**

קו"ה **בָּרוּךְ יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:**

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל:

כשאומרים יוצר מוסיפים זה. **אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:**

כשחל י"ט בחול אומרים המאיר לארץ. ומשבת הגדול עד ימי הסליחות מנגנים הכל יודוך.

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ. וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיהֹוָה: הַכֹּל

ירוממוך

לקוטי הגר"א

ולכן אנו בטוחים שאל תעשינו ה' אלקינו לנלח. כי אם היה בשבילנו היינו מתייראים שמא יגרום החטא. אבל כאשר הוא למען חסדיך אין אנו מתייראין כלל. כי חסדיך המה קיימים תמיד. (עכ"ל משלי כ"ה פ' ט"ו):

אל

שער נפתלי

דחכמה עם ו' דדעת שהוא במקום כתר ועם אהי"ה דבינה נעשה משלשה השמות הנ"ל רק שם אקי"ה יה"ו. ולכן אם נמלאם באלפין אקי"ה י' אותיות ויה"ו ח' אותיות הוא ח"י. וז"ש אקי"ק יק"ו וגי'. פי' כשנחשוב הגילופין מהשמות הנ"ל יהי' ח"י. ומ"ש וגי' גי'. פי' כשנחשוב גי' דגי' דהיינו מילוי המילוי אז יהי' ג' אותיות כמנין כ"ל. ביצד אל"ף למ"ד פ"א ח' אותיות. ה"א אל"ף ה' אותיות הרי י"ג. יו"ד וא"ו דל"ת הרי כ"ב. ה"א אל"ף הרי כ"ז. יו"ד וא"ו דל"ת הרי ל"ו. ה"א אל"ף הרי מ"א. וא"ו אל"ף וא"ו הרי נ' אותיות כמנין כל. וז"ש נשמת כ"ל ח"י. כי הבינה הוא נשמת הדעת שכולל כ"ל ח"י אותיות כנ"ל והוא שבת יום השביעי בינה כידוע:

מ"ש

שחרית לשבת

יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל. הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל־יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח:

וּבוֹקֵעַ

אמרי שפר

הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח ובוקע חלוני רקיע. דע כי כבר כתבנו כי כח הזריחה בא מכח העליון המגלה אורו למטה. דהיינו שבאמת מתלבש עליון בתחתון. וכל העולמות הם באופן זה. דהיינו שיש כחות ונבראים שיש להם השגה להשיג העולם בצורתו הרוחניות והשכליות. שהוא ההשגה שמשגת הנשמה ורואה את העולם לפי בחינתה בחינת השכל. ויש עוד השגה למטה ממנה במעלה. שאינה יכולה לראות את העולם בצורתה הרוחניות כנ"ל. והם יצורים כאלה שרואים ומשיגים את העולם בצורה חיצוניות המלבשת את הצורה הרוחניות. וצורת העולם מושג להם בהשגה קטנה ממנה. ויש עוד השגה נמוכה שכל הנעשים משיגים את העולם בהשגה זאת והיא השגה גשמיות. והיא הצורה החופפת מבחוץ על כל הצורות הריחניות שמבפנים. והוא במקום עולם העשיה. וכן בעולם העשיה בעצמה מתחלקת ההשגה לכמה פרטים. ומתלבשים ג"כ זה תוך זה באופן הנ"ל. וכל אחד משיג במדרגתו ולא יותר. רק שיודע שיש פנימיות בתוכו רק שאינו משיג מהותו. ונקרא שמשיג ישותו ולא מהותו. כמו האדם שמשיג שיש בפנימיותו נשמה אבל איננו משיג מהותה. ואמנם לפעמים כשיבא העת לפשיטת צורתם הלא אז ישולח ממעלה כח גדול שישיגו התחתונים מעט מפנימיותם. וזה יתכן בכל הד' חלקים דומם צומח חי מדבר וכן בד' יסודות אש מים רוח עפר [ועיקרו באויר בסוד אור י' כמבואר בס' אדיר במרום] וכאשר ישיגו מעט מהחלקים הנ"ל את ההשגה מפנימיותו מעט מעט יתפעלו מזה עד אשר יצהלו ויאירו פניהם ודעתם מרוב שמחה. וזהו האור שנראה בעולם. וכבר ביארנו כי האור הזה מקומה בשמש. והם שני חלקים. חמה ונרתיקה. וחמה גי' כ"ג נהורין כנגד ג"ן סדרין דאורייתא מקור החכמה וההשכלה. והחמה הוא עין הארץ ותרגומו עין שמשא דארעא. והיינו כמו העין בו שופע כח השכל מהמוח להשיג ולראות. כן החמה בו שופע השכלה העליונה להשיג ולראות מה שלא הי' מושג מקודם. ולזה אמרו רז"ל שמרגליות טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו וכשמת תלה בגלגל חמה. והוא כי אברהם הי' מגלה החכמה בעולם ויחודו של השי"ת ושליטתו. וזהו מרגלית הטובה שהיתה תלויה בצוארו ודבורו של אברהם אבינו. וכשמת נשארה המרגליות הנ"ל בגלגל חמה שבה תרד החכמה לעולם כנ"ל. והעיקר שנתגלה בזה שליטת העליון בתחתון מפני שהוא פנימיותו ומזה נדע גם שליטת הקב"ה העליון על הכל. ואכמ"ל. אמנם זהו עצם אור החמה. אבן מה שנראה לנו אינו אלא נרתק החמה. והנרתק הזה הוא הסובב את הארץ בגלגל היומי. ביום למעלה מן הארץ ובלילה למטה ממנה. אמנם עצם החמה אינו כן כי היא יוצאת ביום מחלוני הרקיע למטה ממנו. ובלילה למעלה מכיפת הרקיע. כי הרקיע הוא מסך המבדיל בין השגה להשגה שלא יוכל המשיג להשיג רק במדרגתו. והקב"ה ברחמיו שולח בכל יום השגה מלמעלה. ממדרגה העליונה להנבראים והיצורים והנעשים שבמדריגות התחתונות ובדצח"ם. והמה משיגים ההשגה ומתפעלים ממנה והמה נפרדים לחלקים שונים. יש מהם שהשיגו המדרגה ומתבטלים למדרגה העליונה ועולים בלילה למעלה למקום המדרגה העליונה ביחד עם האור שירד ביום ועולה בלילה למעלה מכיפת הרקיע שהוא מקום מדרגה העליונה שהרקיע מבדיל ביניהם. ויש מהם שלא יתבטלו. רק שהם מתפעלים ומוכנים להתפעל ולהתבטל למחר כשיבא עוד הפעם השגה. ויש מהם שאינם מוכנים רק קצת עד שצריכים שני השגות למחר וליום שלאחריו. וכן כמה חלקים ואופנים עד אין קץ. כי כשל כח הקולמוס לכתוב הכל. וכל זה באופק אחד וככה בכל אופק ואופק. והעיקר הוא משתנה בכל אקלים ואקלים משבע חלקי הארץ. ואין כאן מקום להאריך יותר. והנה כל זה ביום. אמנם בלילה לא יבא האור הנ"ל למטה אמנם יורד בבחי' אחרת והם בשני אופנים. והענין כי אלה החלקים שקבלו האור הנ"ל ביום שממנו בא הפיזור בין החלקים שמתפעלים ומשיגים השגה גדולה ורוצים להפרד מלמטה ולהדבק למעלה. אך מחמת שלא הגיע עדיין השגתם זאת לתכלית ההשגה שיוכלו לעלות. וכשנפסק האור הרי היו יכולים לשוב וליפול מהשגתם. ויהי' כל פעולת היום בהם בלי תועלת. ולכן בלילה שהוא עת הפסק האור הנ"ל בא מלמעלה אור אחר. והוא איננו מוסיף השגה. אלא שמחזיק להם השגתם ומדבק להם שלא יתפרדו החלקים זה מזה. והנה זה האור מקום שנראה שבא בו האור הוא הלבנה. שהוא מקום קבוץ האורות הנ"ל. ואם תשאל מאין בא לה האור הזה. אען ואומר לך כי בעת הבריאה בא לה האור מלמעלה מעולם העליון כמו בחמה. ולזהו שקטרגה אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד. ואמר לה הקב"ה שתמעט עצמה וירדה ממדרגתה שאינה מקבלת מעולם העליון כי אם מהחמה. והיינו כי נרתק החמה שהוא השמש מסבב את הארץ בכל יום למעלה ולמטה. ובו בנרתיק מקבל בכל אופק ואופק אור מלמעלה. והלבנה עומדת נגד הנרתיק בגלגלה מרחיק במקום

שרואה

וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ. מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ: וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו. שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים: וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵין כְּעֶרְכֶּךָ וְאֵין זוּלָתֶךָ.

אפס

אמרי שפר

שרואה את החמה גם בלילה. והחמה משלחת קוי אורה מעולם העליון מה שבאו לה לפי טבע האקלים שהיא שמה. והאור הזה בא עד הלבנה שהיא באקלים אחר. ושמה הלבנה מקבלת האור הזה. ואליה מתקבלים כל החלקים שקבלו האור ביום. ועומדים ומתחזקים ומתלכדים שלא יחלש כחם כנ"ל. ונמצא כי הלבנה בה נעשה האור ונשתנה שלא יעשה רק להחזיק ולהתלכד כל החלקים כנ"ל. וזהו פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה שכמו שהחמה בא לה אור חדש בכל פעם מלמעלה ומוציאו לעולם כן מרע"ה קיבל אור החכמה והתורה מלמעלה. ובכל פעם היו מוסיפין תורה והלכות וכו'. משא"כ ביהושע כמו שמצינו בש' הלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה. שאמר לו הקב"ה לומר לך אי אפשר. ולא הי' לו כח משם ואילך רק מה שקיבל ממשה בתורה שבכ' ובע"פ להוסיף לקח ופלפול. ולחזק את העולם לבלי ישתכחו מהם ולקבצם יחד לתורה ולעבודה. וכמו שמצינו בעתניאל בן קנז שהחזיר הש' הלכות בפלפולו. דהיינו שפלפל בהלכות הידועות עד שמתוכם נזכר והכיר גם הלכות הנשכחות. וז"ש רז"ל (עירובין ס"ה) לא איברי סיהרא אלא לגירסא. והיינו כנ"ל. שסיהרא דהיינו לבנה אין לה כח להוסיף אורות חדשות. כי אם לחזור ולחזק את אירות דיממא שלא יתרפו ולא ישתכח מהם כנ"ל. וזהו גירסא לחזור על הישנות שלא ישתכחו. וזהו שאנו אומרים בתפלה. קרא לשמש ויזרח אור. פי' ביום השמש זורחת באור חדש. אבל מפני שיש כמה וכמה שהשיגו את האור ולא נגמר פעילתם עד למחר וליומא אוחרא כנ"ל ויוכל להיות קלקול שישתכח מהם כל הרגש האור. לזה אמר. ראה הקב"ה הקלקול הזה שיוכל להיות: והתקין לזה צורת הלבנה. שהיא מקבלת האור מפני חמה. ומחלקת להם לתחתונים לחזקם כנ"ל. והנה אור החמה בא ע"י מה שקרא לשמש. דהיינו שקרא אותה להתקרב ולבא אצלו כביכול ועי"ז נתרבה אורה והשגתה וכמו כן ממילא נתקרבו כל העולמות וחלקיהם ונהנו מאורו. וזהו קרא לשמש וע"י הקריאה והקירוב ויזרח אור. אמנם הלבנה ראה ולא קרא לה להתקרב. אלא שבתחלה לא הי' לה שום צורה. כי הצורה איננו החומר. כי אם התכלית והנפש שהוא האור. אור החכמה. וזה לא עשה רק לחמה ולא ללבנה כנ"ל. ולכן עשה לה תיקונים שתוכל לקבל צורה ונתן לה כח קיבוץ האורות וקיבולם כנ"ל. וזהו ראה והתקין כנ"ל. והיינו שהתקין לה צורה וז"ש צורת הלבנה. והנה כל זה הוא למטה. ודוגמתם למעלה בהנהגה עליונה ז"א ונוק'. כי לז"א יש אורות וכלים והוא שמש ומגן ה' צבאות. והאור שבתוכו הוא הרצון כביכול כמ"ש רבינו. והרצון בקיום העולמות וסידורם בהדרגה הוא המקיים העולמות כמו שהם. והרצון הזה תלוי ברצון פנימי הבלתי מושג לנו עתה. והוא הרצון שיתגלה בעוה"ב שהוא עלמא דחירו בינה. ויוצא ע"י יסוד הבינה דעת שנקרא רקיע. והרצון הזה עוד הוא המחזיק הרצון של העולם בהנהגת הז"א. ואין כאן מקום להאריך יותר. וע' במ"ש רבינו לקמן בענין קרא לשמש ויזרח אור. ועתה נבא לביאור התפלה הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח ובוקע חלוני רקיע. דע כי ההבדל בין דלת ושער לחלון. כי הדלת והשער עשויים לכניסה ויציאה. והחלון איננו עשוי כי אם לאור בלבד. מפני שהכותל מפסיק האור ועושין חלון שתכנס האורה. וכבר כתבנו כי רקיע הוא כח המבדיל ומפסיק את ההשגה שלא יוכלו התחתונים להשיג מדרגה העליונה. ולכן כשהאור צריך לבא אל התחתונים זה נק' חלון. שבוקע את הרקיע המפסיק שיוכלו להשיג את המדרגה העליונה גם במקומם למטה. אמנם כבר אמרנו כי החלקים המאירים. היינו מחמת שהשיגו כבר את המדרגה העליונה. ומרוב חשקם למדרגה ההיא מאירים פניהם כי חכמת אדם תאיר פניו. והם מתבטלים למדרגה העליונה. ועולים בכל יום. ומתחילים לעלות בצהרים כחום היום וגומרים עלייתן בלילה. וזה נקרא כניסה ויציאה. והוא הדלת והשער שממנו נכנסין למדרגה העליונה. אמנם ההבדל בין דלת לשער הוא זה. כי דלת הוא

מקום

אֶפֶס בִּלְתְּךָ וּמִי דּוֹמֶה־לָּךְ: אֵין כְּעֶרְכְּךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וְאֵין דּוֹמֶה־לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל־הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל־נְשָׁמָה:

גדלו

לקיטי הגר"א

אל אדון על כל המעשים כו' (שבח זה הוא בסוד המרגלאן ברע"מ וישמע יתרו ל"ב). סוד המרגלאן. תרין מרגלן אינון. והן בינה ומלכות. והם שבת עילאה ושבת דליליא. שבת עילאה בינה ובה כלולים ג"ר. ושבת דליליא מל'. וחד סיהרא בגווייהו קאים בין האי להאי. והן ו"ק והוא שבת דיממא. דקאים בין האי ובין האי. כד"א מן העולם הוא שבת עילאה ועד העולם הוא שבת דליליא. כי יעקב איש תם יושב אוהלים. מרגלא עילאה לית בי' גוון לית בי' חיזו באתגליא כו'. וכד שארי לאתגליא. נהרין ז' אתוון גליפין כו'. ואינון ז' אתוון אינן תרין שמהן מחקקין בההוא מרגלא. וביומא דשבת נגלין ונהרין ופתחין פתחין. ונפקי ושלטי. ואינון אהי"ה יה"ו. מתגלגי אתוון. ובגלילו דילהון עאלין דא בדא ונהרין דא בדא כו' בתרין גוונין. חד גיון חוור וחד גוון סומק. ומאינון תרין גוונין אתעבידו תרין שמהן אחרנין עד דסלקין אתוון לשבע שמהן. והז' אותיות וז' שמהן דנפקין מנהון הן בז"ת. אה"י בג"ס חג"ת. יה"ו בנה"י. ממטה למעלה. [יוד דיה"ו הוא יסוד. ה' דיק"ו הוא הוד ו' דיק"ו נצח. וה' דאקי"ה במלכות באמצע. משלמת לאהי"ק למעלה ולהוי"ה למטה שהיא חיה רביעית מתהלכת בין החיות. והן כולם במרגלא עילאה. (והנה האותיות הם עאלין דא בדא) וכל ב' אותיות דעאלין זה בזה הן בקו אחד. א' עם ו' בקו ימין בחסד נצח. ב' השין בקו שמאל גבורה הוד. ב' יודין באמצע תפארת יסוד. והנה בס"א דז"ח ובזוהר שלך לך איתא שאלף הוא רזא דוא"ו. ולכן א' מתחבר בוא"ו ונהרין תרווייהו

אמרי שפר

מקום הכניסה לרוב הנכנסים בכל פעם ופעם. ושער הוא מקום כניסה לעתים רחוקים. כשיבאו אורחים נכבדים בכל משאותיהם פותחים השער. וכמו כן כאן בכל פעם ופעם שאינם נכנסים רק החלקים הנ"ל זה נקרא דלת שהוא מוכן לכל העולם כולו כשהם באופן הנ"ל הם נכנסים. אכן לעתים רחוקות על ידי יחודים שעושים הצדיקים הם משיגים את המדרגה העליונה גם בחיים חיותם בלא ההתבטלות ונכנסים לפרד"ס. וזה נקרא שער. שהוא שער רחב שיכנסו במדרגה העליונה עם כל משאותיהם וגשמיותם על ידי יחודים כמבואר בדברי הגאון רמח"ל ז"ל בס' אדיר במרום ביחוד הגן. ולכן נאמר זה השער לה' צדיקים יבאו בו. כי השער אינו עשוי רק לצדיקים ע"י יחודים כנ"ל. והנה השער והדלת הם הכל ענין אחד ובמקום אחד. אלא שהדלת איננו גדול כמו השער כנ"ל. וזהו **הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח** שאינו פותח רק הדלתות של השערים שהוא מקום הכניסה להחלקים המתבטלים למדרגה עליונה מחמת השגתם שמהם בא הזריחה. וזאת הפתיחה הוא בכל יום. אמנם האור בא על ידי בקיעת החלון ברקיע המבדיל ומפסיק ההשגות כנ"ל:

ואמר מוציא חמה ממקומה ולבנה ממכון שבתה והוא כי כבר ביארנו כי החמה איננה השמש הנראה לנו כי הוא רק הנרתק. והחמה הוא אור הפנימי הבא מלמעלה. והחמה שהוא אור העליון מעתיק עצמו ממקומו למעלה ויוצא למקום אחר למטה להתתונים ולכן אמר **מוציא חמה ממקומה**. אמנם הלבנה הוא עצם הנראה לנו והאור מקבלת מהחמה כנ"ל. ונמצא שהיא מקפת העולם רק על ידי הגלגל ואינה מתנתקת ממקום למקום. רק שעושה לה תנועה. כי מפני שהיא יושבת בגלגל מתנועעת עם הגלגל. אבל מקומה הכל אחד כי באותו מקום שנתונה בגלגל כן עומדת תמיד רק שהגלגל מתנועע עמה. ולכן לא אמר שמוציא הלבנה ממקומה שהמקום אינו משתנה. רק ממכון שבתה. שאינה יושבת מקום כי אם מתנועעת. ועוד יש לפרש מכון לשון גלגל כמו מוכני שלה (שבת פ' כירה ע"ש ברש"י):כ

תרווייהו בתרין גוונין. חד גוון חיוור הוא הוי"ה שבחסד היוצא מאות א' שבחסד. וחד גוון סומק הוא אל שבנצח היוצא מאות ו' שבנצח שהוא סומק נגד חסד. כי לג' ראשונות חג"ת קורא גוון חיוור ולג' נה"י קורא גוון סומק. לפי שחג"ת חסדים נגדם כידוע. ה' נפיק ונציץ ועאל באות ה'. הן גבורה הוד. ונהרין תרווייהו בתרין גוונין. ואינון תרין שמהן. חד אקרי יֱהֹוִה רזא דאלהים (ר"ל הוי"ה בניקוד אלקים) וחד אקרי אלקים. ונהרין כחדא. —— י' עאל בי' הן ת"ת ויסוד גוף וברית חשבינן חד. ועאלו דא בדא ונהרין תרווייהו כו'. ואלין תרין אתוון דנהרן מתחבקן דא בדא. ואינון ידו"ד מלפ"ן מלפ"ן. כי כאן הוא סוד החיבוק. כי מאלו הב' יודין יוצא ב' שמות מלפ"ן שהן ג' אלקים במילוי יודין. והוא הוי"ה באתב"ש. הרי הוי"ה הוא האלקים. כי הזיווג הוא שהדוכרא כלל בניק' לא הנוק' בדוכרא. אבל החיבוק הוא ששניהם מתחבקין ומתכללין זב"ז: ענפין סלקין מהאי סטרא ומהאי סטרא. ואינון חד סרי ענפין. והוא כי ידוע שב' אותיות דעאלין דא בדא מגדיל אות הקטן כמו אות הגדול כידוע בסוד נח נח (נ"ל שהוא מה שמבואר בע"ח שער אח"פ פ"ד) וכל האותיות כאן הן שוין חוץ מן הא' עם הו' כו'. וכשעאלין (זה בזה) מתגדל הא' ונעשה ו'. נמצא בצד ימין ו"ה וכן בצד שמאל והן י"א ענפים מכל צד. פי' הן ו"ה דיה"ו (שהן בוו"ה כנ"ל) שהן בגי' חד סרי מצד זה. וא' דאהי"ה שהוא רזא דו' כנ"ל (ועי' מ"ש לעיל בשם זוהר שלח) וה' דאהי"ה שהן בגי' חד סרי (והן בחו"ג) וי' י' דאהי"ה ודיה"ו באמצע שהן בסוד ת"ת ויסוד קו אמצעי. והנה הי"א ענפים מכל צד הן נכללין בשני היודין. כי יוד הוא עשר וכללתו א'. והן כ"ב אותיות התורה: ה' דאשתאר כו'. פי' ה' אחרונה של אהי"ה דמרגלא. איהי סלקא בשמא חד לאתחברא בהדייהו. ואיהי אדני. וכל אינון שמהן בלטין ונצצין ונפקי ושלטי בהאי יומא (פי' דשבתא). כיון דאלין שלטי נפיק ההוא מרגלא עילאה בלטא מגללא כו'. כד נפקא בטש באלין שמהן חד שמא מנייהו אדני דאיהי שביעאה מתעטרא ועאל במרגלא תתאה. (ושמהן דבטש בהו) הן שמות הששה אלו שהן הוי"ה בניקוד אלקים והוי"ה פשוטה ואל אלקים ומלפ"ן מלפ"ן היוצאים משמות אהיה יה"ו הנ"ל: ומכח הבטישו נתמלאו אלו השמות ונעשים ע' אנפין אתוון. כי ב' הויות במילוייהון הם כ' אתוון וכן ב' מלפ"ן ג"כ כ' אתוון כזה מ"ם לד"י פ"א לד"י. וכן השני הרי מ' אתוון. ואל אלקים י"ט אתוון ואדני י"ב אתוון. ס"ה עולין ע"א אתוון והן ע' ענפין והכלל. כי כן סוד ע' סנהדרין וא' על גביהם. והע' ענפין הן מתחלקין לכל סטר. מפני שהם יוצאים מהשמות שהן בכל הו"ק ומתחברין כלהו כחדא ואתעביד רתיכא וכרסייא חדא למרגלא עילאה: ואינון תרין אתוון י' י' (שבת"ת ויסוד) בטשי בתרין אתוון קדמאין. ר"ל באותיות א"ב של כ"ב אותיות. וע"י כח שני ווין הנ"ל דהיינו א"ו. כי גם א' רזא דו'. סלקי לחד לשית שבטין. ולחד בשית שבטין אחרנין. ואלין אינון י"ב שבטין דישראל עלאה. שת"ת ויסוד כ"א כלול מו"ק כידוע והן י"ב. ותו אלין תרין אתוון. ר"ל שני ווין הנ"ל (נ"ל דל"ל שני יודין הנ"ל) בטשי בתרין אתוון דסופא דכ"ב אתוון. ר"ל בש"ת סוף כ"ב אותיות. וסלקי חד בחמש דרגין וחד בחמש דרגין בכח ב' השין שבצד שמאל (ובמ"ש הרמ"ם בשמו כתוב באופן אחר) ואלין אינון עשר אמירן (ב"פ חמש הנ"ל) לאכללא לכ"ב אתוון. י"ב שבטין בתרין אתוון כללא דאורייתא (והן באותיות א"ב) ועשר אמירן דתרין אתוון דסופא (ש"ת) הא כ"ב אתוון דאורייתא. ורזא דא ירית מרגלא עלאה בההוא כרסייא דע"ב. ור"ל כרסייא הנ"ל של שבעין אנפין. וד' אותיות הנ"ל שהן כלל כל השבע שמהן הן ע"ב ובכ"ב אותיות התורה כשארו ח"י אתוון האמצעית. וד' אותיות רישא וסופא דאתוון נהרין בהו בכח ד' אותיות דימין ושמאל הנ"ל. נמצא כל א' כלול מד' והן ע"ב. ולפי שד' אותיות הנ"ל כלולים מכ"ב כנ"ל (בסוד בית שית וחמש חמש) לפיכך הן נהרין בכל הכ"ב אתוון ומתנהרין

מנייהו

שחרית לשבת

גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּעַת וּתְבוּנָה סֹבְבִים אוֹתוֹ: הַמִּתְגָּאֶה עַל־חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל־הַמֶּרְכָּבָה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ.

חסד

לקוטי הגר"א

מנייהו כ"ב אתוון. והרמ"ש כ' בשם רבינו. וז"ל הענין כי אקי"ק יק"ו הוא מרגלא עילאה במילואם כזה אל"ף ק"י יו"ד ק"י יו"ד ק"י וי"ו הם ח"י אותיות. ושם י"ה הוא שמא אחרא דאתיישב תחותי' שאמר למעלה. וכשהוא במילוי כזה יו"ד ה"י ועם הי"ח דמרגלא עלאה הן כ"ג סנהדרי קטנה ועם ע"א הנ"ל הם ע"ב וכ"ב עכ"ל. וההוא מרגלא תתאה פי' מל'. בכח האותיות שנרשמים בה שהן אדני היא מסתכלת בההוא נהירו. וסליק ההוא נהורא ונטיל כל אינון כ"ב אתוון עלאין. ודא איהו רזא חדא דתושבחתא. פי' שבח אל אדון שאומרים בשבת. שהב' חרוזים הראשונים הן עשרה תיבות. והב' אחרונים י"ב תיבות הרי כ"ב. והאמצעים ע"ב. ודא איהו רזא דשבת. כי שם י"ה דאתיישב כנ"ל הוא מעלמא עלאה ושם אדני הוא מרגלא תתאה. שניהם בגי' פ' כמנין יסוד שהוא המחברם. והאותיות המתגלגלין מב' הצדדים הם ב"פו"ה כנ"ל. כי הא' ג"כ רזא דוא"ו הרי כ"ב. וב' היודין הם ב' מלפ"ן גי' ת"ר. ועם הכ"ב הנ"ל הוא תרכ"ב. ועם היסוד המחבר י"ה עם אדני שהוא פ' עם תרכ"ב הנ"ל הוא מנין שבת (עכ"ל בביאורו ליתרו ל"ב א' ב'):

והרמ"ש כ' וז"ל והענין שרוצה לפרש השבח של אל אדון. שבב' אותיות הראשונים חמש חמש תיבין. וב' אחרונות שש שש תיבין. ובאמצעיות ד' תיבין בכל א'. כי הוא ממש כי קו אמצעי ששם ח"י חוליות שבשדרה. וכ"א כלול מד'. כי השם שהוא בקו אמצעי בן ד' אותיות והם ע"ב. והוא בשם בימין ובשמאל. וכאן (פי' בימין ושמאל) אינו חושב כי אם אותיות שממנו יוצאים שמותיהם (והטעם כי) כיון שהאותיות שבשמות שבצדדין אינן שוין. כי יש מב' אותיות כגון בגלה אל. ויש מד' כגון בחסד הוי"ה. וזהו בקו ימין. וכן בקו שמאל. בגבורה הוי"ה בניקוד אלקים הוא ד' אותיות. ובהוד הוא אלקים ה' אותיות לכן חושב האותיות שממנו יוצאים השמות. והן שוין. שבקו ימין א' ו' הם ג"כ ב' ווין. כי הא' ג"כ רזא דוא"ו כמש"ל. וכן בקו שמאל הן ב' ההין. וכן בשבח של אל אדון הוא ממש כזה. מצד א' הן ב' חרוזות של ששה ששה תיבין. ומצד א' של חמשה חמשה הרי כ"ב. ובאמצע י"ח חרוזות של ד' ד' תיבין הוא ע"ב תיבין. והנה לכאורה יקשה למה חרוזות א"ב הם של ה' ה' תיבין וב' חרוזות ש"ת הן של ו' ו' תיבין. ואדרבא חרוזות של א"ב שהן ימיניים ראוין להיות של ו' תיבין כמו א' ו' מרגלא שבקו ימין. אבל יובן עם מה שכ' האריז"ל כי אל אדון הוא אל אדני שבנוק' שנתמלא אדני שבנוק' תרע"א. ועם א"ל מספר שבת. ועי"ז נעשי' הנוק' אדון. שהוא זכר המשפעת לבי"ע עכ"ל. וכיון ששבח זה הוא לה. ומה שבקו ימיני של ז"א הוא מאיר בקו שמאלה כאדם העומד פב"פ עם חבירו. לכן בחרוזי א"ב שהוא קו ימינה הם של ה' ה' תיבין. וחרוזי ש"ת שהן שמאלה הן של ו' ו' תיבין. עכ"ל הרמ"ש שם:

אתוון דעלמא עילאה ואתוון דעלמא תתאה הן אתוון רברבין ואתוון זעירין. והן כ"ב אותיות דאל אדון על כל המעשים ביום שבת. אתוון רברבין דעלמא דאתי. וכ"ב דאל ברוך בחול אתוון זעירין. כמ"ש בפ' תרומה דף קל"ב ע"ש. (עכ"ל בביאורו להיכל ג' בראשית מ"ב ע"ב בד"ה אתנהיר):

המתגאה על חיות הקודש. בבינה כמו שארז"ל. ארבע גאים. ארי' בחיות. שור בבהמות. נשר בעופות. ואדם מתגאה עליהם. שהן במרכבה חגת"ם.

והבינה

חֶסֶד וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹוגַהּ. נָאֶה זִיוָם בְּכָל־הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם. עוֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ. צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר. רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה. שֶׁבַח נוֹתְנִים־לוֹ כָּל־צְבָא מָרוֹם תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ:

לאל

לקוטי הגר"א

והבינה מתגלה עליהם. וזהו המתגלה על חיות הקודש. ושם מקום הגאה. דהא לית גבהות באורייתא אלא בעלמא דאתי בינה. (ביאורו לתי' ע' קי"ט ב' בד"ה דאיהו גאה):

קרא לשמש ויזרח אור. ראה והתקין צורת הלבנה. (כמ"ש) ויקרא אלקים לאור יום. שמקבל חסדים כמ"ש (ריש פסחים) קרייה לנהורא ופקדיה אמצוותי' דיממא שישמש ביום. ר"ל שיקבלום הדכורא. ולחשך קרא לגבורות שיקבלום הנוק' שלא ע"י הדכורא עכשיו כידוע. ואמר קרא בסתימו שהוא חכמה שע"י נתקנה. לכן לא אמר קרא אלקים לילה כו'. וז"ש בתפלה קרא לשמש ויזרח אור שהוא קבלת הדכורא ה"ח. ראה והתקין צורת הלבנה. כמ"ש (בא"ר אפיל דורמיטא לז"א ופרים לנוק' כו') ואתקין לה כל תקונהא כו'. וסלקא ואתתקנא. שבתחלה היתה סתומה בלי תיקון כמ"ש בא"ר קמ"א ב' ועבד גלגלתא דנוק' כלא סתימא מכל סטרוי. וז"ש צורת הלבנה. וכמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע כו' (עכ"ל בסוף פ"א דסד"ל בד"ה אתא מפתחא):

סוד שם כ"ב וע"ב דשבת. הוא כמו שם מ"ב דהוא ג"ם עם א' דכ"ע. והן ל"ב וי' גילוף לבד ופשוט וג"י גי' והן מ"ג דיו"כ ל"ב וי"א. וכן כאן בשילוב כ"ב בגי'.

לכן

שער נפתלי

מ"ש רבינו על קרא לשמש ויזרח אור ע' מה שכתבתי לעיל באמרי שפר על הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח:

כתב הר"א בנו של רבינו וז"ל. שם כ"ב וע"ב דשבת. פי' שיר של אל אדון יש בו שם כ"ב וע"ב. כי חרוזי א"ב הם של ה' תיבות הם י'. והרוזי ש"ת הם של ו' תיבות הם י"ב. עם י' הוא כ"ב. ומאות ג' עד אות ר' ח"י חרוזים של ד' תיבות הם ע"ב תיבות נגד שם ע"ב: הוא כמו שם מ"ב. פי' פשוטו של הוי"ה הוא ד' אתוון וגילופו הוא י' אתוון. וגילוף גילופי הוא כ"ח אתוון. ד' וי' וכ"ח הוא שם מ"ב. ועם א' דכתר עליון שהוא קוצו של יוד הוא ג"ם אתוון. וכן א' עם שב"ת הוא א"ת ב"ש. ב' חרוזים הראשונים וב' חרוזים האחרונים הם א"ת ב"ש. אותיות א' עם שבת: והן ל"ב וי' גילוף לבד. פי' הפשוט עם גי' גי' הם ל"ב. ד' עם כ"ח, וי' אתוון של הגי' בלבד הוא באמצע. כן בשיר הזה שם כ"ב הוא בראש השיר וסופו. ושם ע"ב באמצע שהוא מאות יו"ד של הוי"ה. כמו בשם מ"ב גי' של יוד באמצע: והן מ"ג דיו"כ. פי' בפסוק כי ביום הזה יכפר עליכם עד תטהרו הוא מ"ג אתוון (הוא תמוה וצ"ע כוונתו). נגד ל"ב של פשוט וגי' גי', וי"א של הגי' עם א' דכ"ע. עכ"ל. זל"נ שכוונת רבינו על מ"ג הזאות דיוה"כ שהן כנגד זה השם שהוא מ"ב עם א' ג"ם. והמ"ג הזאות הוא כמ"ד מערבין לקרנות כמבואר בזבחים מ"ב ע"ב וע"ש ברש"י שם ע"א בד"ה אבל בדמים וז"ל אחת למעלה ושבע למטה על בין הבדים מדם הפר וכנגדן מדם השעיר הרי י"ו וכנגדן על הפרוכת חרי ל"ב. וארבע על קרנות מזבח הפנימי משניהם כא' מעורבין כדכתיב כו' הרי ל"ו. ושבע הזאות על טהרו הרי מ"ג עכ"ל. הרי ד' וז' הם י"א ועם ל"ב הוא ג"ם. והן כנגד ל"ב הנ"ל ויו"ד עם כ"ע: וכן כאן בשילוב כ"ב בגי'. כתב הר"א הנ"ל וז"ל. פי' ב' חרוזים ראשונים הם

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל־הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל־כִּסֵּא כְבוֹדוֹ תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת: זֶה שֶׁבַח שֶׁלַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַיהוָה: לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל־יְצוּרָיו. שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לְאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: שִׁמְךָ

יי

לקוטי הגר"א

לכן נתחלקו בתחלה ב' פעמים ה' ואח"כ ב' פעמים ו' ופשוט וגי' גי' עם א' דכ"ע ע"ב. וכמו מלא וא'. וז"ש פסיק בשבת תשבו ג"כ ל"ד כו' (לקוטי הגר"א שאחר אג"ב אות ש' סי' ט'):

סוד רתיכא דשבת בכ"ב אתוון ג"כ כנ"ל שו"ק משולש כנ"ל. לכן כל משולש מסטרי'. והוא ג' אתוון ברזא די"ב רתיכין. וז"ש שאמר בז"ח דרתיכא די"ב ביה. וז"ש שם ע"ב בי"ב. וז"ש שמחולק בג' וא' וב' ברזא דעשרין א' ב' וג'. ויסוד ברזא דאני ברית קדישא באמצעיתא. ורזא דחו"ב בעשרה ה' נגד ה' ימינא ושמאלא שמשם הלוחות והמאמרות. ודעת בי"ב בוסמין י"ב שבטים שבטי יה עדות כו'. ויסוד ברזא דדעת י"ב. ומסט' דחו"ב בעשרה. וז"ש שבעין וע"ב. ע' תמרים וי"ב עינות מים. וז"ש כ"ב לעילא וע"ב ברתיכא דאבהן ודוד: (עכ"ל שם):

אהבה

שער נפתלי

י' תיבות. וב' חרוזים אחרונים י"ב הם כ"ב והם גי' ו"ו ה"ה י' עם י"ב. ולכן נתחלקו בתחלה בב' חרוזים הראשונים ב"פ ה' ואח"כ בב' חרוזים האחרונים ב"פ ו'. וד' חרוזים אלו הם נגד ד' אתיון של פשוט והם בשילוב ב' הראשונים והאחרונים. ושם ע"ב שבאמצע הוא מח"י חרוזין. ד' פעמים ח"י תוא ע"ב. וגי' ני' הוא כ"ח ובהסר ממנו י' שהוא גי' נשאר ח"י הם ח"י חרוזין. ור' שבופלין בהם הח"י הוא נגד הפשוט. והפשוט הוא בכל חרוז ד' תיבין. והכל עם א' דכ"ע שהוא קוצו של יו"ד כי שם ע"ב מיו"ד דהוי"ה. וקיצו נסתר. כמו מלא. הוא ע"א ועם א' שהוא נסתר בתיבת מלא הוא ע"ב: וז"ס פסוק בסכות תשבו וכו' למען ידעו עד אני וכו' יש בו צ"ה תיבות הוא כנגד שם כ"ב וע"ב עם א' דכ"ע הוא צ"ה: בכ"ב אתוון. פי' הם ח"י אתוון של שיר אל ארון שהם בארבעה תיבות. ב' אתוון הראשונים הם של ה' תיבות וב' האחרונים של ו' תיבות. ח"י אתוון האמצעים של ד' הם ע"ב: שו"ק משולש. פי' ח"י אתוון של דעת ת"ת יסוד. ג' ווין פשוט וגי' (של א') [נראה שצ"ל של"א והוא ר"ת שלכן אמר] לכן כל משולש מסטרי' דדעת ברזא דאות ש'. וכן שם ע"ב משולש מג' אתוון. וז"ש „והוא ג' אתוון" פי' ג ווין פשוט וגי': ברזא די"ב רתיכין. כי ו"ו חושבנו י"ב: וז"ס ע"ב בי"ב והם י"ב ווין: שמחולק בג' וא' וב'. פי' שם ע"ב יוצא מאות ו' כנ"ל. פשוט היא ו' אחד. בגי' ו"ו ב' ווין (ובכל) [צ"ל ובכלל] בפשיט עם גי' הוא ג' ווין כמו עשרון א' לכבש ב' לאיל ג' לפר: ויסוד ברזא דאני. הוא ו' השני כי שם ע"ב יוצא מאות ו"ו. ו' פעמים ו' הוא ל"ו אתוון מוה"ו עד אני ועוד ו' פעמים ו' הוא ל"ו אתוון מואנ"י עד וה"ו. ויסוד הוא ו' השני ברית קדישא באמצעיתא והו אני והו. אני באמצעיתא (מ"ש מאני עד וה"ו ל"ו צ"ע כי אין שם אלא י"ב. ואפשר שכוונתו על שניהם ביחד דהיינו מאני עד וה"ו וכן מה שוה"ו כולל והוא עד סוף שהם ל"ו שמות. או אפשר שהי"ב שמות מאני עד וה"ו כל שם מג' אותיות הרי ל"ו אותיות): ורזא דחו"ב בעשרה. פי' ב' אתוון הראשונים א' ב' הם הו"ב. והם של ה' תיבין ה' נגד ה' ימינא ושמאלא שמשם כו': ודעת בי"ב בוסמין. ועם הפשוט הוא ח"י נגד ח"י אתוון האמצעים: ויסוד ברזא דדעת י"ב. הן ב' אתוון האחרונות של ו' תיבין. נגד י"ב שבטין י"ב בוסמין: וז"ש כ"ב לעילא וע"ב ברתיכא וכו'. פי' ב' אתוון הראשונים של ה' תיבין הם עשרה. וב' אתוון האחרונים של ו' תיבין הם י"ב. עם עשרה הם כ"ב אתוון לעילא: וע"ב ברתיכא דאבהן ודוד. הם ח"י אמצעיים של ד' תיבין הם ע"ב: עכ"ל הר"א ז"ל בנו של רבינו ז"ל בתוספת נופך:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ. וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר. בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת: תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ עַל־שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל־מְאוֹרֵי־אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת־פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים:

אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה. וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת־רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה:

קָדוֹשׁ ׀ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים

(כשאומרים אופן יאמר זה.)
וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרוּבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָל־חַיָּה וְאוֹפַן וּכְרוּב)

לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים:

בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ:

לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ. לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ. כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת. לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה | אֶחָד:

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ

לכם

לקוטי הגר"א

אהבה רבה אהבתנו וכו' חמלה גדולה ויתרה כו'. פי' דתחלה בימי האבות ומועד
לאתנו ממצרים היה אהבתך רבה עלינו. ואח"כ כשעשו העגל אמרת אכלה אותם
כרגע. ואח"כ חמלת עלינו וסלחת לעונינו. כי החמלה הוא אחר הכעס. ואמר גדולה
ויתרה. פי' שהשפעת עלינו עוד יותר טובה מבראשונה שנתת לוחות וצוית לעשות המשכן
להיות שוכן בינינו שלא היה לנו מקדם (עכ"ל בביאורו לספ"ס א' פ' י"ז):

ישמח

לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ יש לצרף אלהיכם לאמת.

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃ אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ׃ לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיָּמֶת׃ וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל־אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל־בָּנֵינוּ וְעַל־דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ׃

עַל־הָרִאשׁוֹנִים וְעַל־הָאַחֲרוֹנִים דָּבָר טוֹב וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד׃ אֱמֶת וֶאֱמוּנָה חוֹק וְלֹא יַעֲבוֹר׃ אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ יוֹצְרֵנוּ צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ. אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ׃

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם

בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי־אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם הָרָגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבוֹרָךְ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָֹה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ: יְהוָֹה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל (גֹּאֲלֵנוּ יְהוָֹה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.

בעשרת ימי תשובה מוסיפין זכרנו מי כמוך. וכתוב ובספר חיים. ואם שכח וחתם הברכה אינו חוזר.

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מָגֵן אַבְרָהָם: אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.

משיב

בחורף מַשִּׁיב הָרְוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּֽשֶׁם: בקיץ מוֹרִיד הַטָּל ג״א משיב הרוח ומוריד הטל.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶֽסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמֽוֹךָ בַּֽעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּֽוֹמֶה לָּךְ מֶֽלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִֽיחַ יְשׁוּעָה:

בעשי״ת מִי כָמֽוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלֽוּךָ סֶּֽלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הָאֵל (בעשי״ת הַמֶּֽלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

יִשְׂמַח מֹשֶׁה בְּמַתְּנַת חֶלְקוֹ כִּי עֶֽבֶד נֶאֱמָן קָרָֽאתָ לּוֹ.

כליל

לקוטי הגר״א

ישמח משה במתנת חלקו. ר״ל מה שנותן לו חלקו כלת משה. עכ״ל רבינו בתי׳ י״ח (בדפוס ווילנא. ל״ה ע״ג בד״ה במתנת): — באימא עילאה אתמר בה ישמח משה במתנת חלקו. דניתן לו בינה כמ״ש. מ״ט שערי בינה. וידוע בר״מ ובתי׳ בכ״מ. וע״ל למ״ד א׳. צלותא דערבית אתה קדשת כו׳. צלותא כו׳ ישמח משה במתנת חלקו. ודא נשמת כל חי דאיהו אימא עילאה כו׳ (עכ״ל בסוף תי׳ מ״ז בד״ה דאתמר) : ובתי׳

קדושה לש״ץ בחזרת התפלה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶֽךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: קו״ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהֹוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָֽרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן אָז בְּקוֹל רַֽעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵֽרוּ: קו״ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהֹוָה מִמְּקוֹמוֹ: מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּֽנוּ תוֹפִֽיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵֽינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַֽחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵֽינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן: תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַֽיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵֽצַח נְצָחִים: וְעֵינֵֽינוּ תִרְאֶֽינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּֽךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִֽׁיחַ צִדְקֶֽךָ: קו״ח יִמְלֹךְ יְהֹוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַֽיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

חזן לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶֽךָ וּלְנֵֽצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵֽינוּ מִפִּֽינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶֽלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָֽתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הָאֵל (בעשי״ת הַמֶּֽלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

כְּלִיל תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשׁוֹ נָתַתָּ. בְּעָמְדוֹ לְפָנֶיךָ עַל־הַר־סִינָי. וּשְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים הוֹרִיד בְּיָדוֹ. וְכָתוּב בָּהֶם שְׁמִירַת שַׁבָּת. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לעולם

לקוטי הגר"א

— וכתי' י"ח ל' א' בהג"ה צלותא דשחרית ישמח משה במתנת חלקו. שזה לבינה ושם השמחה יין המשמח. ודא נשמת כל חי שהיא חיים. וממנה נשמה דפרח לכל חי ליסוד. עכ"ל שם: וע' בתכ"א כ"ו א' בד"ה במתנת:

כליל תפארת בראשו נתת כו' ז"ל רבינו. ועיין מש"ל דבית הוא ב' חכמה כח מה שהן רוח ונפש. והשם עצמו הוא הנשמה. והן הלוחות. והוא סוד אם ה' לא יבנה בית כו'. שעיקרא הוא נשמתא. וז"ש כליל תפארת בראשו נתת שהוא הנשמה. ושני לוחות העדות כו' (עכ"ל בלקוטי הגר"א שנדפס אחר אג' ברכות אות ד' סי' ט'):

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת וגו'. תרין זמנין אדכיר הכא שבת לקבל שכינתא עלאה ותתאה. לדרתם מאי לדרתם. אלא זכאה איהו מאן דעביד לון דירה בשבת בתרי בתי לבא. וע' מ"ש בתיקונים ס"ב א' (ותרין בתין אית בלבא כו') ואינון ה' עילאה ה' תתאה בתרי בתי לבא [לקבל בית ראשון ושני וזהו בתי לבא. ולבא איהו ביה"מ לבא דכל עלמא] ואתפני מתמן יצר הרע דאיהו חלול שבת כמ"ש ברים תכ"ד דאיהי חללה זונה ובעלה כו'. וכתי' ל"ו (מחלליה מות יומת) למאן דעאל נוכראה בחלל דילה. דאיהי רה"ר יי"נ (זונה). ובתכ"ט מעין חתום כו' קנקן דהאי יין דא לבא דב"נ. אם הוא קנקנא חדתא ואתנסיך ביצרא בישא כו' (ולכן צריך לפנאה מתמן יצה"ר), ברית עולם. דא צדיק דשריין תרווייהו עליה. כמ"ש דאקרי חי וקים בתרין עלמין. חד לאמלאה לי'. וחד לאתמלאה מניה. בני ישראל אינון תרין כליין כו"ה בנוי דישראל

שער נפתלי

מ"ש דבית הוא ב' חכמה כח מה. ע' מ"ש על זה הר"א ז"ל ודבריו דחוקים. ול"נ כמ"ש רבינו במקום אחר על אות ב' בביאורו לא"ב נדפס שם. וז"ל שס"ז כ"ח אתוון עם מ"ה. וזהו בחכמה יבנה בית, עכ"ל. וע' מ"ש הר"א שם. וגם שם דבריו דחוקים. ונ"ל כי ג' ידות הם בחג"ת כמ"ש בתי'. וב' ידות הראשונות הם הוי"ה אלהינו הוי"ה. י"ד אותיות. כוז"ו במוכס"ז כוז"ו. י"ד אותיות. וכ"ח אותיות אלו גי' שס"ז והם כ"ח אתוון. ועם מ"ה גי' בית. וזהו בחכמה יבנה בית דהיינו עם כ"ח אותיות הנ"ל ומ"ה מהם נבנה הבית. וז"ש רבינו כאן דבית הוא ב' חכמה כח מה. כנ"ל; ומ"ש שהן רוח ונפש. פי' כי הכ"ח והמ"ה הן רוח ונפש. והמ"ה הנז' הוא ממלוי שם הוי"ה והיינו כי הי"ד השלישי הוא בת"ת והוא י"ד אותיות דשם. פשוט ומלא. וזהו המלא הוא שם מ"ה של בחכמה הנז'. שנכלל בבית ונשאר בי"ד הנ"ל השם עצמו בפשוטו. וז"ש רבינו כי השם עצמו הוא הנשמה. וכתב הר"א הנ"ל וז"ל והם ב' דברים בחכמה כח מה. כח היא רוחו של אדם. ומה נפשו של אדם. וז"ש שהן רוח ונפש והשם עצמו הוא הנשמה. כי רוח ונפש הן בתים להנשמה. והנשמה היא העצם. כי נשמה הוא חושבן שמי מ"ה כי היא שם מ"ה עכ"ל. ונראה כי הוא שם מ"ה הפנימי שקיו דאילנא המתפשט בכל ע"ס כידוע; ומ"ש והן הלוחות כתב הר"א הנ"ל. הלוחות הן נ"ר של התורה. ותורה היא הנשמה עצמה; וז"ס אם ה' לא יבנה בית, פי' החכמה של אדם שבנפשו ורוחו אם אננו מה'. שוא עמלו בוניו. כי עקרא הוא נשמתא

שבא

לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהֹוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

וְלֹא נְתַתּוֹ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ לְגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת. וְלֹא הִנְחַלְתּוֹ

מלכנו

לקוטי הגר"א

דישראל שבא. ואמר תרין כליין דיהון תרווייהו דכיין. דכליות יועצות האחת כו'. וביום השביעי דא עד"א כליל תלת אבהן תלת שביעי שביעי שביעי. ר"ל וביום השביעי שבת. ביום השביעי רומז על תלת יום השביעי דויכלו דהן תלת אבהן כמ"ש בתי' ס"ו ב'. וביה אתקרו תלת אבהן שביעיות. (כל זה מבואר בריש תי' מ"ח עם ביאוריו):

ושמרו בני ישראל את השבת כו' לדורתם. לדרתם כתיב חסר. לשון דירה (כי צריך לתקן תיקוני דירה. שלחן בצפון. ומנורה בדרום. ומטה במערב בין צפון לדרום) וכל אלין תיקונין צריכין לתקנא בליל שבת. דאיהי ממש אות ברית מילה. ובפ' הנ"ל ושמרו כו' לדורותם כו' ברית עולם כו' אות היא כו' נוק' ליל שבת עטרת הברית (תכ"ד ס"ח ב'):

ושמרו בני ישראל את השבת וגו'. והא אוקמוהו דאינון תרי שבתות. אימא עילאה בתלת דרגין ואימא תתאה בתלת דרגין. עמודא דאמצעיתא כליל שית סטרין דאינון שית דרגין. ור"ל דכתיב ב"פ שבת בהאי קרא. שאמרו אלמלי שמרו ישראל ב' שבתות כו' והוא ב' שבתות ו' ימים בינתיים דהן ו"ק. ג' ימים בתר שבתא ג' ימים מקמי שבתא. והיו זוכים לשבת עילאה דהוא עלמא דחירו. ולכן היו מיד נגאלין: (ת"ע קכ"ה א' בד"ה והא אוקמוהו):

ו' זעירא שלימו דה' עליה אתמר ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם. אות ה' ודאי. דיום השבת הוא צדיק ועליה אתמר אות. והוא אית. ואמר אות היא ר"ל היא ה"א. דהצדיק הוא שלימו דאות ה"א. וצדיק ועטרה ביחד הם אות ה'. והוא שבת בכללו. יום שבת ולילו. צדיק ועטרה והוא דיום הששי. דששי שהוא ו' היא משלים לאות ה"א ולכן כתיב ביום הששי דווקא: (תי' כ"א נ"ד ב' בהג"ה בד"ה ועליה אתמר):

כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. וה"ל למכתב בששת. אלא [ה"ק] ששת ימים עשה אימא תתאה. ומאן ניהו ששת הימים. ומפרש קרא את השמים כו'. ואימא תתאה שבת דידהו. וכן אימא עלאה שבת דאצילות. וכמה דאימא עילאה אפיקת שית הכי אימא תתאה אפיקת שית. ומאי ניהו את השמים ואת הארץ. דשמים הן ו"ק ו' היכלין. והיכל לבנת הספיר כולל יסוד ומלכות כידוע וזהו ואת הארץ: (ריש תי"א):

שלשה דברים נתן [הקב"ה] לישראל. מנוחה. נחלה. מתנה. מנוחה זו שילה. ונחלה זו בית ראשון ושני שאז ירשו כל שבט ושבט מקומו. מתנה זה בית שלישי. שהקב"ה בעצמו יחלק כל א"י לכל שבט ושבט. וכן הוא בתפלת שבת. ולא נתתו לגויי

הארצות

שער נפתלי

שבא מהקב"ה שהוא שותף השלישי לאב ואם שנותנים נפש ורוח: ושני לוחות הם נפש ורוח. ולכן אמר בידו שהיא היוד חכמה. וכליל תפארת בראשו הוא הנשמה שהיא כליל של תפארת למעלה מתפארת בינה בראשו נתת. ונת"ת הוא חושבן לוחות הנשמה [שהן נפש רוח] ונשמה. עכ"ל:

כתב הגאון רי"א ז"ל בבאר יצחק. שלשה דברים נתן לישראל הם בינה זו"נ. שהם מנוחה בנוק' והארץ לעולם עומדת. נחלה בדכורא בת"ת נחלת יעקב כו'. מתנה בינה. בסוד המוחין שהם בתוס' בסוד מתנה. והן ג' שרשין של הנוק'. ג' נקודין חש"ח. בעט' היסוד. ובחזה בת"ת. ובדעת בה' עילאה.

והם

מַלְכֵּנוּ לְעוֹבְדֵי פְסִילִים. וְגַם בִּמְנוּחָתוֹ לֹא יִשְׁכְּנוּ עֲרֵלִים. כִּי לְיִשְׂרָאֵל עַמְּךָ נְתַתּוֹ בְּאַהֲבָה. לְזֶרַע יַעֲקֹב אֲשֶׁר בָּם בָּחָרְתָּ. עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ. וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בוֹ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה

תקבל

לקוטי הגר"א

הארלית. ולא הנחלתו לעובדי פסילים. וגם במנוחתו כו'. דג' בריתות נתן הקב"ה לישראל. ברית התורה. וברית ע"ז. וברית מילה. ולכן אמר ולא נתתו לגויי הארלית א ברית תורה. ולא הנחלתו לעובדי פסילים זו ברית ע"ז. לא ישכנו כו' זו ברית מילה. ונאמר מנוחה נחלה מתנה. מפני שיש לאחר מיתה ג' דברים לנפש ורוח ונשמה. לנפש הוא מנוחה כמ"ש ונחך וגו' והשביע בצחצחות וגו'. ונחלה לרוח והוא נחלת ג"ע שהוא ירושה מאדם הראשון ומיעקב. ומתנה הוא לנשמה. וכן נאמר בפסוק אז תתענג וגו' והרכבתיך וגו' והאכלתיך וגו': (אד"א רבה י"ב פ' ט'):

רב

שער נפתלי

והם ג' בריתות. ברית התורה בדעת ברית הלשון. ברית מילה בעט' היסוד. ברית ע"ז באמצע. להיות קשור במהימנותא שהוא הוי"ה בת"ת בו ית'. ולא ח"ו בס"מ ומשרייתי' והוא כלל כל ע"ז כו' עכ"ל: והנה ברית התורה הוא מתנה כמשרז"ל בעירובין על פסוק וממדבר מתנה. ולכן ולא נתתו כו' על ברית התורה. ואמר לגויי הארצות מפני שהחזיר הקב"ה על כל האומות לקבל התורה ולא רצו כמ"ש מפארן הופיע. ולא הנחלתו נגד ברית ע"ז. שהאמונה נחלנו מאבותינו ולכן מסיים ולא הנחלתו לעובדי פסילים. ומנוחה נגד ברית מילה. להכרית משם הקליפות הערלה כו'. ועי"ז המנוחה באה וד"ל. ולכן מסיים במנוחתו לא ישכנו ערלים. שהוא נגד ברית מילה. ולכן צ"ל דווקא הנוסח לא ישכנו ערלים: ומ"ש כי לאחר מיתה יש ג' דברים לנר"נ. כ' הגרי"א הנ"ל שהן ג"כ בג' דרגין בינה וזו"נ. שהם נפש רוח ונשמה. מנוחה ונפש במלכות והארץ לעולם עומדת שבה שבת וינפש ביום השביעי כו'. ונחלה לרוח בז"א והוא נחלה מאדם הראשון כמ"ש ויטע גן כו' וישם שם כו'. שהוא דכורא ז"א בג"ע התחתון. וכן יעקב דרגא דז"א. וע"ז נאמר והאכלתיך נחלת יעקב אביך. מתנה בבינה דרגא דנשמה שהם ג"ר מוחין שהם באים בסוד מתנה כידוע בסוד עולם התיקון. והבן:

וינוחו בו. ע' מ"ש בליקוט משלי ח' פסוק ה' הובא לקמן בעה"י בתפלת מנחה דשבת. טעם מה שאומרים בליל שבת וינוחו בה. ובשחרית וינוחו בו. ובמנחה וינוחו בם:

כתב

תְּקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

בר"ח וחה"מ אומרים יעלה ויבוא.

בר"ח ובחה"מ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

לר"ח רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ | לפסח חַג הַמַּצּוֹת | לסוכות חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה זָכְרֵנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם

מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקימתנו כן תחיינו ותקימנו ותאסוף את גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנחנו מודים לך ברוך אתה יי אל ההודאות׃

עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

בחנוכה ובפורים למוקפין אומרים כאן על הנסים.

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

בעשי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃

וְכָל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

*) לש"ץ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר׃ יְבָרֶכְךָ יְהֹוָה וְיִשְׁמְרֶךָ׃ יָאֵר יְהֹוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃ יִשָּׂא יְהֹוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם.

*) כשאין כהנים המנהג בא"י שעולים לדוכן.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃

בעשי"ת בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת. וְעָרְבָה לַיהוָֹה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת׃

הש"ץ חוזר התפלה בקול ואומר קדושת נקדש וגומר התפלה ואומר אחריה קדיש תתקבל. אכן בר"ח וחנוכה וי"ט אומרים מיד הלל אחר גמר חזרת התפלה קודם קדיש:

דיני קריאת התורה ומפטיר ומוסף

מעשה רב

(א) **אין** קוראין כ"א ז' קרואים. ואין מסיימים בפרשיות הנרשמים בחומש

לקוטי דינים מהגר"א

(א) **ר"ח** אב שחל להיות בשבת מפטירין שמעו. כי מדינא דגמרא נדחית השמים כסאי מפני פורענותא דר"ח אב כמ"ש במגילה שם ל"א ע"ב. וה"ה לדידן שמפטירין שמעו. וכ"ה בתוס' שם ד"ה ר"ח כו'. ובתה"ד

לקוטי דינים וביאורים

(א) **אין** קוראין כ"א ז' קרואים נראה דפסיק להלכה כר' ישמעאל מגילה כ"ג א' דאמר אין מוסיפין עליהם והטעם בזה נראה דהנה בגמ' כ"ב איבעיא להו ת"ל בכמה דכיון דאיכא מוסף תפלה צריך ארבעה או לא. ופשוט מדתניא זה הכלל כל שיש בו ביטול מלאכה לעם כגון ת"ל קורין ג'

לקוטי דינים מהגר"א

ובתה"ד כ' שגדול אחד פסק בתחלה להפטיר שמעו וא"ל א' מתלמידיו שתוס' פ' כל שעה [מ' ע"ב סוף ד"ה אבל] כתבו להפטיר השמים כסאי. וחזר ואמר הואיל ומימי התוס' אנו שותין יש לנהוג כדבריהן. וכ' תה"ד ונראה
דהכי

מעשה רב

בחומש. כ"א במקום שהוא פתוחה או סתומה או במקום שנראה יותר הפסק ענין:
בכל

לקוטי דינים וביאורים

ג'. ופריך רב אשי והא אנן לא תנן הכי דתנן כל יום שיש בו מוסף ואינו יו"ט קורין ד' לאו לאתויי ת"ל ומסיק לאתויי ר"ח וחוה"מ ופריך הא בהדיא קתני לה ומשני סימנא בעלמא יהיב דלא תימא יו"ט וחוה"מ כהדדי אלא נקוט האי כללא בידך בר"ח ומועד כו' ביו"ט כו' ביוה"כ כו' בשבת כו'. והנה להבין דברי חכמים דרב אשי ס"ד לאתויי בזה הכלל ומסיק דאינו בא לאתויי רק סימנא נק"ט. ונראה דמחלקותם תליא בזה דהנה הא דתנן אבל מוסיפין עליהן פליגי בה רברבתא הרמב"ם פי' דקאי אכולהו גם איו"ט ויו"כ. והר"ן פי' דרק אשבת קאי אבל מוסיפין ולא ביו"ט ויו"כ ולכאורה קשה דבדף כ"ג הביא פלוגתא דר"י. ור"ע. דר"י אמר בי"ט חמשה וביה"כ ששה ובשבת ז'. ואין מוסיפין עליהן והאי אין מוסיפין ע"כ אכולהו קאי דליכא למימר אשבת בלחוד אבל בשאר מוסיפין דהא ליכא למ"ד. וע"כ אכולהו קאי. וא"כ דומיא דהכי הא דאמר ר"ע אבל מוסיפין עליהן אכולהו קאי. ועוד דלר"ע דמוסיפין אשבת דהוי ששה לר"ע כ"ש דמוסיפין ביו"כ דהוי שבעה וע' בבהגר"א סי' רפ"ב ובהר"ן ותבין ודומיא דהכי תנא דבי ר"י אכולהו קאי ומתני' אוקימנא כתנא דבי ר"י וא"כ ע"כ אכולהו קאי גם במתני'. ועוד דאל"כ מאי פריך ואי ר"ע קשיא ששה ושבעה משמע דאתוספת לא קשה א"כ ע"כ במתני' פי' דאבל מוסיפין כמו אליבא דר"ע. וע"כ כרב אשי סליק האי סוגיא. והיינו דהנה לסוגית הש"ס דלעיל דתנא סימנא יהיב א"כ הכלל מאמר אחד מר"ח עד שבת וא"כ הא דמסיק אבל מוסיפין עליהן מהיכי תיתי לחלק ביניהן ולומר דקאי איו"ט ויו"כ ושבת ולא אר"ח וחוה"מ דהיינו אארבעה דקתני בזה הכלל דהא סתם קאמר מוסיפין עליהן. וליכא למימר דקאי אר"ח נמי דבר"ח בהדיא תנו לעיל דאין מוסיפין אלא ודאי רק אשבת דסליק מיני' קאי. אמנם לרב אשי ס"ל כשיטת הרמב"ם. ולכן פירש ר"א דזה הכלל לא קאי רק אהא דקורין ד'. ור"ח וחוה"מ תנו בהדיא וע"כ זה הכלל לאתויי ת"ל והא דתני ביו"ט חמשה כו' הוא מאמר בפ"ע ואינו קאי על זה הכלל. וא"כ הא דתנן אבל מוסיפין חוזר על כל המאמר דהיינו מיו"ט ויו"כ ושבת. וא"כ לא קשה הקושיא שהקשינו מסוגיא דדף כ"ג. דהסוגיא הנ"ל כרב אשי והר"ן כסתמא דסוגיא כ"ב ע"ב ובזה מתורץ קושית התוס' דהנה בדף כ"ג בעי הש"ס הני שלשה חמשה ושבעה כנגד מי ואמרו כנגד ב"כ וכו' וכתבו בתוס' קשיא אמאי לא בעי מד' של ר"ח וי"ל דקים ליה דטעמא דמוסף חשיב לטפויי חד גברא אבל לטפויי כל כך בי"ט וביו"כ ובשבת משום כרת וסקילה לא ס"ל ע"ש בתוס' ותירוצם דחוק. אבל לפי דברינו ניחא דהסוגיא הנ"ל ע"כ כרב אשי ס"ל כנ"ל דקאי אבל מוסיפין אכולהו ולכן בעי הש"ס שלשה חמשה ושבעה כנגד מי. ועיקר קושיתם על חמשה ושבעה דכיון דמוסיפין עליהן ע"כ לא הוי טעמא אלא משום דהוי כנגד דבר מה וקיי"ל דכל דבר שנתקן כנגד מה אם מוסיף לית לן בה כמ"ש הרא"ש בפ"ד דר"ה והביא שם הרא"ש סוגיא דכאן ע"ש ואגב דאמר כנגד דבר מה על ה' וז' אמר נמי על ג' דאיכא כנגד. אבל באמת על ד' איכא טעמא דמוסף. וכן כת"ל לר"א. ולטעמא דמוסף ע"כ אין מוסיפין עלי'. דטעמא דמוסף אין מועיל רק להוסיף חד גברא כמ"ש התוס'. ואם מוסיף יותר אין ניכר דמשום מיסף הוא. אבל לר' ישמעאל אין מוסיפין על כולם דלדידי' טעמא משום מוסף הוא ואין מוסיף גם על ז' דשבת דכיון דתקנו רבנן שיהי' ניכר ההוספה דלידעו דטפי מילתא דמלאכה דכרת וסקילה לא נוכל להוסיף ולבטל הסימן דתקינו רבנן אמנם לסוגיא דהש"ס לעיל דפליגי ארב אשי וס"ל כדעת הר"ן דאין מוסיפין אכולהו רק אשבעה דשבת מוסיפין א"כ מתניתין דידן פליג אכולהו דלכולהו תנאי או דמוסיפין על כולם או דאין מוסיפין כלל. וכ"ת ל"ל להש"ס לדחוקי כולי האי לזה קאמר הש"ס לעיל דגם לרב אשי מתניתין לא ת"ק ולא ר"י ע"ש. והנה כיון דאנן קיי"ל דבת"ן קורין ג' א"כ ע"כ מתניתין כהר"ן וכסוגיא דהש"ס דפליג ארב אשי ואבל מוסיפין אשבעה דשבת קאי א"כ הוי מתניתין כיחידאה דלא ככל הני תנאי. ואפשר דהש"ס ס"ל כדי שלא לעשות מחלוקת רחוקה בין ר' ישמעאל לתנא דבי ר"י הוי פי' תנא דבי ר"י דמוסיפין רק אשבת. והנה אנן נהגינן שלא להוסיף ביו"ט ויו"כ כדכתב רמ"א. והוא כי ביו"ט ויו"כ לר' ישמעאל ולתנא דבי ר' ישמעאל אליבא דסוגית הש"ס ולתנא דמתני' לכולהו אין מוסיפין. אמנם בשבת לרב אשי לכולהו תנאי אין חילוק בין שבת ליו"ט ויו"כ דלכולהו או דמוסיפין בכולם או דאין מוסיפין. ולסוגית
דש"ס

דיני קריאת התורה ומפטיר ומוסף

מעשה רב

(ב) **בכל** שבת הוא עולה לששי. ובארבע פרשיות הוא עולה למפטיר.

ופ' זכור קורא בעצמו הפרשה בתורה:

(ג) **כשהוא** קורא פ' זכור קורא זכר בסגול תחת הזיין:

(ד) **הגבה** הוא בעצמו ואין המפטיר מתחיל עד שגוללין הס"ת:

(ה) **הפטרה** בניגון וטעם מנביא נכתב בגליון כס"ת עם עמודים.

וא'

לקוטי דינים מהגר"א

דהכי עיקר אע"ג דשמעתי דתוס' דמגילה כתבו להפטיר שמעו לא ידעתי שמא תוס' דשנ"ץ הם כו' ע"ש. אבל האמת יורה דרכו דהעיקר כסברא הראשונה (להפטיר שמעו) שאלו ראה דברי תוס' הנ"ל היה אותו גדול ודאי פוסק כדבריהם ודאי שדברי תוס' דמגילה עיקר הוא שכן הוא בפסיקתא. ותוס' דפ' כ"ש ע"ש הוא שהרי כתבו שם וכ"ה בפסיקתא. והביאו במגילה ושם הוא שמעו כו'. וכן פסק הרא"ש שם ומרדכי וסמ"ג ודבריהם ידוע שכן ע"פ תוס' שלנו ולא הזכירו כלל תוס' דפ' כל שעה. וכ' תה"ד שכ"מ בא"ז כב'

לקוטי דינים וביאורים

הש"ס לר"י ולר"ע אין חילוק. ורק לתנא דבי ר"י יש חילוק ביניהם. וא"כ בודאי יש לנו לפסוק כהאי סברא שלא לחלק ביניהם. וכיון דאנן נהגינן ביו"כ ויו"ט שלא להוסיף צריכין אנו לנהוג גם בשבת שלא להוסיף. כנ"ל ודו"ק: ובפרט שהא"ז כתב דלדידן שכל אחד מהקרואים מברך לפניה ולאחריה אין להוסיף גם בשבת שלא לגרום ברכה שא"צ בודאי ראוי לנהוג כן ושלא להוסיף בשבת:

(ב) **מ"ש** בכל שבת הוא עולה לששי. לפי פשוטו נראה מפני שהוא ז"ל לא הי' פרנס. ומרוב ענותנותו לא היה מחזיק עצמו להיות שואלין אותו דבר הלכה בכ"מ ואומרה שיהי' ראוי למנותו פרנס ולכן לא עלה לשלישי ולרביעי ולחמישי פשוט שלא הי' מבני ת"ח הממונים פרנסים שאביו ז"ל כבר נפטר אבל לראשי כנסיות הי' מחשיב עצמו ולכן עלה לששי כמבואר בגמרא דגיטין ובסי' קל"ו:

מ"ש ובארבע פרשיות עולה למפטיר ואפשר שהטעם כי אלו הפרשיות מבוארים בגמ' משא"כ מפטיר של שאר המועדים וע' ברא"ש סוף מגילה שהוא תקנת הגאונים. אמנם בפ' זכור שהיא דאורייתא קרא בעצמו הפרשה דס"ל דפרשת פרה לא הוי דאורייתא וע' בסי' תרפ"ה בביאור הגר"א ס"ק כ"ב שכ' דנוסחא משובשת היא ע"ש. דפ' פרה לאו דאורייתא:

(ג) **מ"ש** זכר בסגול כתב בפעולת שכיר בשם הגאון מהר"ה מוואלאזין ששמע ממנו זכר בצירי:

(ד) **מ"ש** הגבה הוא בעצמו היא. מבואר בסוף מגילה הגדול שבהם גולל ס"ת. והוא כמ"ש המג"א בסי' קמ"ז ס"ק ב' דפי' הגמ' הנ"ל הוא הגדול שבב"ה גולל אע"פ שלא קרא בתורה. והגדול שבהם על העשרה קאי ע"ש בגמ'. וההגבהה אצלינו הוא עיקר הגלילה מפני שגולל ג"כ כמבואר ברמ"א סי' הנ"ל סעי' ד':

מ"ש ואין המפטיר מתחיל עד שגולל הס"ת. ע' בסי' הנ"ל סעיף ז' והוא גמ' בסוטה ל"ט ב' ופירש"י עד שתגלול ס"ת במטפחותיו שלא יהו הגוללים טרודים מלשמוע הפטרה מפי המפטיר ולא ידעתי מה חידש כאן:

(ה) **הפטרה** כו' מנביא נכתב כס"ת בגליון ע' בריש סי' רפ"ד מ"ש המג"א בשם הלבוש ובשם הגהית יש נוהלין. ומ"ש המג"א אינו אלא לענין שלא לקרות בקונטריסים של הפטרות אבל בנביאים שלמים כתובים בספר על הקלף כדת בודאי יותר טוב כמ"ש הלבוש כנ"ל. מ"ש בגליון עם עמודים. פי' שני עמודים לכל נביא. וצ"ע דהנה דין זה פלוגתא דרבוותא בפ"ק דב"ב י"ד א' לפי הגירסאות שם. דרש"י ג' שם כל הספרים נגללין מתחלתן לסופן וגרס שם בראשו כדי לגול עמוד ובסופו כדי לגיל היקף. והתוס' כתבו דג' להיפך ועושה בראשו כדי היקף ובסופו כדי עמוד. ולשני הגרסאות א"צ לעשות בשאר ספרים רק עמוד אחד או בראשו או בסופו אבל לעשות שני עמודים לא מצינו רק בס"ת כמבואר שם בגמ' רב אשי אמר כי תניא ההיא בס"ת כדתניא כו' וס"ת נגלל לאמצעיתו ועושה לו עמוד אילך ואילך. ונראה דהנה בסימן תרצ"א פסק המחבר בענין מגילה דצריכה עמוד בסופה. וחלק בראשה כדי להקיפה בו. וע"ש מ"ש רבינו בס"ק י"ח שהביא שם דברי התוס' ב"ב י"ג ב'. ע"ש. והרמ"א כ' שם דנהגו שלא לעשות לה עמוד וכ' הט"ז דנראה הטעם דיש מחלוקת בין הגדולים הראשונים

לקוטי דינים מהגר"א

כס' ראשונה וכ"ה במנהגים שלנו וכ"פ בד"מ (סי' תכ"ה ס"ק ז' ח'):

מעשה רב

וא' קורא וכולם שומעים. ואם הצבור קוראים בקול רם עם הקורא נעשה ברכת הקורא ברכה לבטלה. ומ"ש המ"א בשם ס' הכוונות (סי' רפ"ד ס"ק ה') מיירי כשקוראין בחומש. שאז צריכין הצבור לומר בנחת עם הקורא מלה במלה:

(ו) **בהפטורת** פ' פרה בסוף פסוק וקדשתי את שמי הגדול כו' הנוסח בהקדשי בכם לעיניהם:

(ז) **יקום** פורקן. ומי שבירך. ואב הרחמים. וכשמברכין החדש א"א א"ה. רק כשמברכין ר"ח אב אומרין אותו:

(ח) **בקדושת** נעריצך לומר להיות לכם לאלהים אני ה' אלהיכם בלי הפסק כלל. כי היא פסוק אחד:

לקוטי דינים וביאורים

הראשונים אם לעשות עמוד בראשו או בסופו ע"כ לא נהגו כלל לעשות עמוד עכ"ל וכ' רבינו שם דהוא תמיה גדולה וצע"ג עכ"ל והנה שב"ח הביא בשם דרשת מהרי"ל שיש טעם אחר למנהג הרמ"א ולא כתבו הב"ח. ולכאורה נראה מפני שהמגילה נקראת איגרת לא נוכל לעשותה שוה לשאר ספרים ולכן אין עושין עמוד כלל להלקו משאר ספרים. ונראה דרבינו ז"ל ס"ל להיפך מדעת הט"ז דאדרבא כיון דאיכא ספיקא דדינא דיש אומרים שצריך לעשות עמוד בתחלתו ויש אומרים בסופו ולכן פסקינן לחומרא. ועושה עמוד בתחלתו וסיפו. וכ"ת דנפיק מניה קולא דאינו עושה כדי לגול היקף. זה אינו קולא דהא הזינן בס"ת דחומרא שלה הוא דנגלל לאמצעיתו ועושה עמוד אילך ואילך. אע"ג דאינו עושה כדי היקף. וא"כ ה"ה בספרים. אמנם במגילה כיון דנקראת איגרת נהתינן דרגא ואין לנו להחמיר כשני השיטות ודי לנו אם נחמיר כשיטה המהוררת דהיינו בראשו כדי לגול היקף ובסופו עמוד כמו שהביאו התוס' והרא"ש כנ"ה ראיות וכמ"ש רבינו שם בס"ק י"ח:

מ"ש וא' קורא וכולם שומעים כו' ע' בסי' רפ"ד ס"ה בהגה ושנים לא יאמרו ההפטרה בפעם אחת דתרי קלא לא משתמעי כמ"ש במגילה כ"א ובנביא לא יהו שנים קוראים ומ"ש המג"א בסי' רפ"ד ס"ק ה' בשם האריז"ל שאין די בשמיעת ההפטרות אלא צריך לקרות מתוך הספר והקשה המג"א מהגמרא ותירץ להלק בין בקול רם לבנחת אבל מ"מ בנחת צריך גם השכי לומר ע"ש. וא"כ אם אומר בקול רם בודאי נעשה ברכת ההפטרה לבטלה כמבואר בגמרא דתרי קלי לא משתמעי. ומ"מ מ"ש המג"א דגם השכי צריך לומר עם הש"ץ. לדעת רבינו אינו כן. דהא מבואר בגמ' דשנים לא יקראו בנביא ולא חילקו בין קול רם לבנחת. ועיקר ראית המג"א הוא מדברי האריז"ל וכבר כתב רבינו לתרץ דהתם מיירי כשקורין בחומש:

(ז) **מ"ש** יקום פורקן כו' ע' בסי' רפ"ד ס"ק י"ט והוא כמ"ש הגה' מרדכי בפ"ק דשבת מהא דאמרינן בפ"ק דר"ה כמאן מצלינן האידנא אקיסרי ואמריעי כר' יוסי דאמר אדם נידון בכל יום וכתב הגה' מרדכי הנ"ל ואליבא דר' יוסי אמרינן יקום פורקן בכל שבת ע"ש. והטעם שבכל שבת מפני שאז מתקבלין הכל בביהכ"נ. וע' מ"ש רבינו בענין מה שנהגו להזכיר אחר קריאת התורה. וכ' רבינו בס"ק י"ז שהוא מספרי. כפר לעמך ישראל אלו החיים אשר פדית אלו המתים מכאן שהמתים צריכים כפרה. וקבעו בשבת שהכל בבה"כ והשי יתן אל לבו עכ"ל:

מ"ש ומי שבירך. ע' בסי' הג"ל שכ' רמ"א ונהגו כו' ולברך העוסקים בצרכי צבור כל מקום לפי מנהגו יליין רבינו שם בס"ק י"ח ע' בפ"ק דכתובות ז' ב'. וכוונתו מה שתקנו שם ברכה וכוס לכבוד החזן ולכבוד ר"ג. ולכבוד פרנסי העיר. והוא בדף ה' ע"ב ע"ש:

סדר קריאת התורה

בקצת קהלות אומרים זה .

אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ : מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר : יְהוָה מֶלֶךְ יְהוָה מָלָךְ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד : יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם :

אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם
כִּי בְךָ לְבַד בָּטָחְנוּ מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים :

פותחין ארון הקודש ומוציאין ס"ת ואומרין זה .

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְהוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ : כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְהוָה מִירוּשָׁלָיִם : בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ :

אמר רבי שמעון כד מפקין ספר תורה בצבורא למקרי ביה מפתחי תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי :

בריך שמיה דמרא עלמא בריך כתרך ואתרך. יהא רעותך עם עמך ישראל לעלם. ופורקן ימינך אחזי לעמך בבית מקדשך ולאמטויא לנא מטוב נהורך ולקבל צלותנא ברחמין יהא רעוא קדמך דתורך לן חיין בטבותא . ולהוי אנא פקידא בגו צדיקיא. למרחם עלי ולמנטר יתי וית כל די לי ודי לעמך ישראל. אנת הוא זן לכלא ומפרנס לכלא. אנת הוא שליט על כלא . אנת הוא דשליט על מלכיא ומלכותא דילך היא. אנא עבדא דקודשא בריך הוא דסגידנא קמיה ומקמה דיקר אוריתיה בכל עדן ועדן . לא על אנש רחיצנא . ולא על בר אלהין סמיכנא . אלא באלהא דשמיא . דהוא אלהא קשוט . ואוריתיה קשוט . ונביאוהי קשוט . ומסגי למעבד טבון וקשוט . ביה אנא רחיץ . ולשמיה קדישא יקירא אנא אמר תושבחן. יהא רעוא קדמך דהפתח לבי באוריתא (ותיהב לי בנין דכרין דעבדין רעותך) ותשלים משאלין דלבי . ולבא דכל עמך ישראל. לטב ולחיין ולשלם:

בעשי"ת אומרים זה . אבל לא בר"ה .

יְהוָה | יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֺן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה : ג"פ

רִבּוֹן הָעוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנֵנוּ וְתֵן לָנוּ שְׁאֵלָתֵנוּ וּמְחוֹל עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ וְעַל כָּל עֲוֹנוֹת אַנְשֵׁי בָתֵּינוּ מְחִילָה בְּחֶסֶד מְחִילָה בְּרַחֲמִים וְטַהֲרֵנוּ מֵחֲטָאֵינוּ וּמֵעֲוֹנוֹתֵינוּ וּמִפְּשָׁעֵינוּ וְזָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ : וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְזָכְרֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם לְפַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה וְתֵן לָנוּ לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד

לִלְבּוּשׁ וְעוֹשֶׁר וְכָבוֹד וְאֹרֶךְ יָמִים לַהֲגוֹת בְּתוֹרָתֶךָ וּלְקַיֵּם מִצְוֹתֶיהָ וְשֵׂכֶל וּבִינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל עִמְקֵי סוֹדוֹתֶיהָ וּשְׁלַח רְפוּאָה לְכָל מַכְאוֹבֵינוּ וּתְבָרֵךְ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ וְתִגְזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת וּתְבַטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְתַטֶּה לֵב הַמַּלְכוּת וְיוֹעֲצֶיהָ וְשָׂרֶיהָ עָלֵינוּ לְטוֹבָה. אָמֵן וְכֵן יְהִי רָצוֹן:

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה׳ צורי וגואלי:

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְהוָֹה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג״פ

*) אין אומרים זה. ולתועלת הנוהגים לאומרו בשלש רגלים הדפסנו מוקף.

(יְהוָֹה | יְהוָֹה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: ג״פ

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבִּי לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנִי וְתֵן שְׁאֵלָתִי לִי עַבְדְּךָ פ׳ בר פלונית אֲמָתֶךָ וְזַכֵּנִי (ואת אשתי ובני ובנותי) לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. וּמַלְּטֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. וְזַכֵּנוּ כְּדֵי שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָתְךָ עָלֵינוּ. וְהוֹפַע עָלֵינוּ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה וְיִתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָֹה. רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה. רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה. רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְהוָֹה. וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁאֶזְכֶּה לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעֵינֶיךָ. וְלָלֶכֶת בְּדַרְכֵי יְשָׁרִים לְפָנֶיךָ. וְקַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְתִשְׁמְרֵנוּ מִמַּעֲשִׂים רָעִים. וּמִשָּׁעוֹת רָעוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לָבֹא לָעוֹלָם. וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָֹה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנְהוּ אָמֵן:

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה׳ צורי וגואלי:

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְהוָֹה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג״פ)

המוליך ס״ת נוטלו ביד ימין וש״ץ מקבלו בב׳ ידיו ומחזירו לימין ועומד לפני ההיכל ואומר בקול רם גדלו. ובפולין וקצת קהלות אשכנז אומר הש״ץ שמע ישראל ואחריו הקהל.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ יְהוָֹה אֶחָד:

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ (וְנוֹרָא) שְׁמוֹ:

הש״ץ לוקח ס״ת ואומר גַּדְּלוּ לַיהוָֹה אִתִּי. וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

*) מעשה רב. בשעת הוצאת ס״ת אין אומרים רק בריך שמי׳ ולא שום רבש״ע (כמו שנוהגין ביו״ט) ומנגנים על הכל כל פסוק בפ״ע ביו״ט היינו הש״ץ מנגן על הכל כו׳ עד ויתנשא. ואח״כ חוזרין הצבור ועונין אותו פסוק. וחוזר הש״ץ ומנגן שמו כו׳ וחוזרין הצבור. וכן עד גמירא:

סדר קריאת התורה

הקהל עונה לְךָ יְהֹוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהֹוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: רוֹמְמוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ:

מגביה הספר בידו למעלה והולך עם הס"ת ופונה דרך ימינו ועולה עמו למגדל שקורין שם. וכל מי שס"ת עובר לפניו חייב לעמוד מפניו ולחבקו בשתי ידיו אם אפשר לו ולנשקו בפה מלא. נזדמן לו רוק בפיו ירוק תחלה בהפוך פניו אל הצד ואח"כ ינשק. ולא ינשק ואח"כ ירוק. (וצריך להשגיח על הילדים הקטנים כשבאים לנשק הס"ת שלא יהיו מלוכלכים בלואת החוטם וריורי הפה אלא ינקו אותם תחלה יפה שלא יהי' עונש למביאיהם) וכל הפוגע בס"ת צריך ללותו עד הבימה. ובדרך הליכתו אומרים:

עַל הַכֹּל יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא: שְׁמוֹ שֶׁל־מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בָּעוֹלָמוֹת שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא: כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכִרְצוֹן כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל: צוּר הָעוֹלָמִים אֲדוֹן כָּל הַבְּרִיּוֹת אֱלוֹהַּ כָּל הַנְּפָשׁוֹת: הַיּוֹשֵׁב בְּמֶרְחֲבֵי מָרוֹם הַשּׁוֹכֵן בִּשְׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם: קְדֻשָּׁתוֹ עַל הַחַיּוֹת וּקְדֻשָּׁתוֹ עַל כִּסֵּא הַכָּבוֹד: וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בָּנוּ לְעֵינֵי כָּל־חָי: וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁיר חָדָשׁ כַּכָּתוּב: שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: וְנִרְאֵהוּ עַיִן בְּעַיִן בְּשׁוּבוֹ אֶל נָוֵהוּ כַּכָּתוּב: כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְהֹוָה צִיּוֹן: וְנֶאֱמַר וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהֹוָה וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי יְהֹוָה דִּבֵּר:

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים וְיִזְכֹּר בְּרִית אֵיתָנִים וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרַע מִן הַנְּשׂוּאִים וְיָחֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵיטַת עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים:

כשגיע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר

וְיַעֲזֹר וְיָגֵן וְיוֹשִׁיעַ לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ וְנֹאמַר אָמֵן: הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה כֹּהֵן קְרָב. יַעֲמֹד (פלוני בר פלוני הכהן): בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

קהל וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

וקורין ז' גברי ומפטיר אינו ממנין. ואחר שברך השביעי ברכה אחרונה אומר הש"ץ ח"ק ונותן מי שבירך לשביעי ואח"כ קורא למפטיר ג' פסוקים שבסוף הפרשה. ואם אי אפשר להתחיל שם מתחיל וקורא כל שקרא השביעי.

אם

סדר קריאת התורה

אם לא נמצא מי שיודע להפטיר אלא אחד מאותן השבעה שעלו כבר. וכבר אמר הש"ץ קדיש אחר קה"ת. זה שרוצה להפטיר אפילו הוא אותו שעלה בשביעי צריך לחזור ולקרות ויברך על הקריאה תחלה וסוף. אבל אם עדין לא אמר הש"ץ קדיש יפטיר מי שעלה לשביעי אם יודע ולא יאמר קדיש עד אחר ההפטרה.

בשבת שיש ב' סדרות מחוברות נוהגין להקרות לרביעי מסוף סדרה לתחלת סדרה. ומפטירין בהפטרה של שני' שסיימו. חוץ מן אחרי וקדושים שמפטירין בשל אחרי. אם טעה הש"ץ וסיים הפרשה עם הששי ואמר קדיש אין צריך לקרות עוד אחר אלא יקרא עם המפטיר ממה שקרא הששי. דמפטיר עולה למנין שבעה.

ר"ח שחל בא' בשבת מפטירין מחר חדש. חוץ מן עניה סוערה שאינה נדחת. אבל בק"ק פפ"ד גם היא נדחת. כשמוציאין ב' ס"ת לעולם קורין ז' גברי בסדר השבוע ולאחר שברך השביעי ברכה אחרונה מניחין ס"ת ב' אצל הראשון ואומר ח"ק על שניהם. ומגביהין וגוללין ס"ת א' ופותחין ס"ת ב' ונותנין מי שבירך לשביעי וקורין למפטיר בס"ת שני.

בשבת ור"ח קורין בס"ת ב' וביום השבת ומפטירין השמים כסאי. חוץ מן ר"ח אב בשבת שנוהגים במדינות אלו להפטיר שמעו. ולעולם אין מזכירין ר"ח בברכת הפטרה.

בפ' שקלים קורין למפטיר מתחלת פ' כי תשא עד סוף פסקא. ובפ' זכור קורין זכור את אשר עשה שבסוף פ' כי תצא. ופ' פרה מתחלת פ' זאת חקת התורה עד סוף פסקא. ופ' החדש בסדר בא מן ויאמר ה' אל משה ואל אהרן עד סוף פסקא.

כשמוציאין ג' ס"ת כגון בשבת ר"ח וחנוכה קורין בראשון ו' בסדר השבוע. ומגביהין וגוללין ס"ת א' ופותחין ס"ת ב' ונותנין מי שבירך לששי וקורין לשביעי בשל ר"ח. ומניחין ס"ת א' אצל הסגן וס"ת ב' אצל המקרא ופורסין המעיל על כולם ואומרין ח"ק על שלשתן ולוקחין ס"ת א' למקומו. ומגביהין וגוללין ס"ת ב' ופותחין ס"ת ג' ונותנין מי שברך לשביעי וקורין למפטיר בסדר חנוכה ומפטירין רני ושמחי. וכן הדין אם אירע ר"ח באחד מן ד' פרשיות לעולם קורין בשלישי בסדר הפרשה ומפטירין בשל פרשה.

העולה לתורה יאחוז בשתי ידיו ביריעות התורה (ויש נוהגין לאחוז בעמודים) ע"י מפה של ס"ת. וקודם הברכה פותח הספר ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו וינשק הס"ת ואומר בלחש עץ חיים היא למחזיקים בה. (ולעיל כתבתי שא"ל להפוך פניו) והופך פניו לצד שמאל ומברך בקול

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְבֹרָךְ:

והעם עונים בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וחוזר שמברך ב'ו'ה'ל'ו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

וכשמתחיל הקורא לקרות בתורה יסיר ידו השמאלית מהס"ת וישאר יד ימינו לבדו אוחזת בס"ת כל זמן הקריאה. וגם הוא יקרא בלחש עם הקורא מלה במלה. ואחר הקריאה גולל ומברך.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

גרסינן בפ"ק דברכות. ועוזבי ה' יכלו. זה המניח ס"ת כשהיא פתוחה ויוצא. אבל בין גברא לגברא מותר לצאת ע"י דוחק ואונס. אבל בלאו הכי אין לצאת:

ברכת הגומל וברכת שפטרני תמצא בסדר חול.

ומגביהין וגוללין. כשמגביהים הס"ת מביטין נגד הכתב של ס"ת ואומרים.

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל פִּי יְהוָה יִסָּעוּ. אֶת מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמָרוּ עַל פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה:

ברוך

סדר קריאת התורה

קודם קריאת ההפטרה ואחר שגמר הגולל יברך המפטיר ברכה זו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק: ומפטירין כנביא.

המפטיר יברך ברכות אחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם. שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק:

נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן (וְרַחֲמָן) אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו:

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ.

שַׂמְּחֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֵׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מָגֵן דָּוִד:

*) בכל שבתות השנה גם בשבת חה"מ פסח וסוכות אומרים זה.

עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הָעֲבוֹדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ־לָּנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת. עַל־הַכֹּל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

בשלש רגלים ובר"ה ויו"כ אומרים זה.

עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הָעֲבוֹדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם השבת הזה ויום לפסח חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה לשבועות חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה לסוכות חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה לש"ע וש"ת הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה לר"ה הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה (ליו"כ הַכִּפֻּרִים הַזֶּה) שֶׁנָּתַתָּ־לָּנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ לקדושה ולמנוחה ליו"ט לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה (ליו"כ לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה) לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת: עַל־הַכֹּל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ

מודים

*) מעשה רב. בשבת חה"מ אף של סוכות חותם המפטיר מקדש השבת לבד ואינו מזכיר של חג:

מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. (לר״ה וליו״כ וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד). בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה (לר״ה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ) (וביו״כ יש נוהגין לומר מלך מוחל וסולח לעונותינו ולעונות עמו בית ישראל ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה מלך על כל הארץ) מְקַדֵּשׁ השבת ו יִשְׂרָאֵל ליו״ט וְהַזְּמַנִּים: לר״ה וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן: ליו״כ וְיוֹם הַכִּפֻּרִים:

אחר שסיים המפטיר ברכה אחרונה אומרין יקום פורקן.

יְקוּם פֻּרְקָן מִן־שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא: זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא. זַרְעָא דִּי לָא־יִפְסוּק וְדִי לָא־יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא קַדִּישָׁתָא. דִּי בְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְּבָבֶל. לְרֵישֵׁי כַלֵּי וּלְרֵישֵׁי גַלְוָתָא וּלְרֵישֵׁי מְתִיבָתָא וּלְדַיָּנֵי דִי־בָבָא: לְכָל־תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־מָן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא. מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יַתְהוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיהוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיהוֹן וְיִתֵּן אַרְכָא לִשְׁנֵיהוֹן. וְיִתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל־עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּהוֹן כָּל־זְמַן וְעִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן:

המתפלל ביחידות אין אומר יקום פורקן זה ולא מי שברך.

יְקוּם פֻּרְקָן מִן־שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא: זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא. זַרְעָא דִּי לָא־יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְכָל־קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין. רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵרַיָּא. טַפְלָא וּנְשַׁיָּא. מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְכוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיכוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיכוֹן וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיכוֹן. וְתִתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל־עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין. מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּכוֹן. כָּל־זְמַן וְעִדָּן. וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. עִם כָּל־קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ. הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם

ובנותיהם

שחרית לשבת

וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר־־לָהֶם. וּמִי שֶׁמְּיַחֲדִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה. וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה. וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לַעֲנִיִּים וְכָל־מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל־מַחֲלָה וְיִרְפָּא לְכָל־־גּוּפָם וְיִסְלַח לְכָל־־עֲוֹנָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם עִם כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן:

מי שברך להקיסר יר"ה.

הנותן תשועה למלכים וממשלה לנסיכים מלכותו מלכות כל עולמים הפוצה את דוד עבדו מחרב רעה. הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה. הוא יברך וישמור וינצור ויעזור וירומם ויגדל וינשא למעלה את אדונינו פלוני ירום הודו. מלך מלכי המלכים ברחמיו יחיהו וישמרהו ומכל צרה ויגון ונזק יצילהו וידבר עמים תחת רגליו ויפיל שנאיו לפניו ובכל אשר יפנה יצליח מלך מלכי המלכים ברחמיו יתן בלבו ובלב כל יועציו ושריו רחמנות לעשות טובה עמנו ועם כל ישראל. בימיו ובימינו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח ובא לציון גואל וכן יהי רצון ונאמר אמן:

לוח על עשרה שנים

תרנ"ח בש"ה.

תשרי ר"ה ב' ג'. מולדו יום א' ז' שעו' ו' דקי'.

חשון ר"ח ג' ד'. מולדו ליל ג' ח' שעו' ל"ד דקי'.

כסלו ר"ח ה' ו'. מולדו יום ד' ט' שעו' י"ט דקים.

טבת ר"ח ז' א'. מולדו ליל ו' יו"ד שעות ג' דקים.

שבט ר"ח יום ב'. מולדו יום ז' יו"ד שעו' מ"ז דקים.

אדר ר"ח ג' ד'. מולדו ליל ב' י"א שעו' ל"א דקים.

ניסן ר"ח יום ה'. מולדו ליל ד' ט"ו דקים משעה ראשונה.

אייר ר"ח ו' ז'. מולדו יום ה' כ"ט דקים משעה ראשונה.

סיון ר"ח יום א'. מולדו ליל ז' שעה א' מ"ג דקים.

תמוז ר"ח ב' ג'. מולדו יום א' ב' שעות כ"ז דקים.

אב ר"ח יום ד'. מולדו ליל ג' ג' שעות י"א דקים.

אלול ר"ח ה' ו'. מולדו יום ד' ג' שעות כ"ה דקים.

תרנ"ט זח"א.

תשרי ר"ה ז' א'. מולדו ליל ו' ד' שעו' ט"ל דקים.

חשון ר"ח א' ב'. מולדו יום ז' ה' שעות כ"ג דקים.

כסלו ר"ח יום ג'. מולדו ליל ב' ו' שעות ז' דקים.

טבת ר"ח יום ד'. מולדו יום ג' ו' שעות כ"א דקים.

שבט ר"ח יום ה'. מולדו ליל ה' ז' שעות ל"ה דקים.

אדר ר"ח ו' ז'. מולדו יום ו' ח' שעות י"ט דקים.

ניסן ר"ח יום א'. מולדו ליל א' ט' שעות נ' דקים.

אייר ר"ח ב' ג'. מולדו יום ב' ט' שעות מ"ז דקים.

סיון ר"ח יום ד'. מולדו ליל ד' יו"ד שעות ל"ב דקים.
תמוז ר"ח ה' ו'. מולדו יום ה' י"א שעות י"ו דקים.
אב ראש חודש יום ז'. מולדו ליל ז' י"ב שעות.
אלול ר"ח א' ב'. מולדו ליל ב' מ"ד דקי' משעה ראשונה.

תר"ס גכ"ז.

תשרי ר"ה ג' ד'. מולדו יום ג' שעה א' כ"ח דקים.
חשון ר"ח ד' ה'. מולדו ליל ה' ב' שעות י"ב דקים.
כסלו ר"ח יום ו'. מולדו יום ו' ב' שעות כ"ו דקים.
טבת ר"ח ז' א'. מולדו ליל א' ג' שעות מ' דקים.
שבט ר"ח יום ב'. מולדו יום ב' ד' שעות כ"ד דקים.
אדר א' ר"ח ג' ד'. מולדו ליל ד' ה' שעו' ח' דקים.
אדר ב' ר"ח ה' ו'. מולדו יום ה' ה' שעות כ"ב דקים.
ניסן ר"ח יום ז'. מולדו ליל ז' ו' שעות ל"ו דקים.
אייר ר"ח א' ב'. מולדו יום א' ז' שעות כ' דקים.
סיון ר"ח יום ג'. מולדו ליל ג' ח' שעות ד' דקים.
תמוז ר"ח ד' ה'. מולדו יום ד' ח' שעות מ"ח דקים.
אב ר"ח יום ו'. מולדו ליל ו' ט' שעות ל"ב דקים:
אלול ר"ח ז' א'. מולדו יום ז' יו"ד שעות י"ו דקים.

תרס"א בש"ה.

תשרי ראש השנה ב' ג'. מולדו ליל ב' י"א שעות.
חשון ר"ח ג' ד'. מולדו יום ג' י"א שעו' מ"ה דקים.
כסלו ר"ח ה' ו'. מולדו יום ה' כ"ט דקי' משעה ראשונה.
טבת ר"ח ז' א'. מולדו ליל ז' שעה א' י"ג דקים.
שבט ר"ח יום ב'. מולדו יום א' שעה א' כ"ז דקים.
אדר ר"ח ג' ד'. מולדו ליל ג' ב' שעות מ"א דקים.
ניסן ר"ח יום ה'. מולדו יום ד' ג' שעות כ"ה דקים.
אייר ר"ח ו' ז'. מולדו ליל ו' ד' שעות ט' דקים.
סיון ר"ח יום א'. מולדו יום ז' ד' שעות נ"ג דקים.
תמוז ר"ח ב' ג'. מולדו ליל ב' ה' שעות ל"ז דקים.
אב ר"ח יום ד'. מולדו יום ג' ו' שעות כ"א דקים.
אלול ר"ח ה' ו'. מולדו ליל ה' ז' שעות ה' דקים.

תרס"ב זח"ג.

תשרי ר"ה ז' א'. מולדו יום ו' ז' שעות מ"ט דקים.
חשון ר"ח א' ב'. מולדו ליל א' ח' שעות ל"ג דקים.
כסלו ר"ח יום ג'. מולדו יום ב' ט' שעות י"ז דקים.
טבת ר"ח יום ד'. מולדו ליל ד' יו"ד שעות דק א'.
שבט ר"ח יום ה'. מולדו יום ה' יו"ד שעו' מ"ה דקים.
אדר א' ר"ח ו' ז'. מולדו ליל ז' י"א שעות כ"ט דקים.
אדר ב' ר"ח א' ב'. מולדו ליל ב' י"ג דקי' משעה ראשונה.
ניסן ר"ח יום ג'. מולדו יום ג' כ"ח דקי' משעה ראשונה.
אייר ר"ח ד' ה'. מולדו ליל ה' שעה א' מ"ב דקים.
סיון ר"ח יום ו'. מולדו יום ד' ב' שעות כ"ו דקים.

תמוז ר"ח ז' א'. מולדו ליל א' ג' שעות יו"ד דקים.

אב ר"ח יום ב'. מולדו יום ב' ג' שעות כ"ד דקים:

אלול ר"ח ג' ד'. מולדו ליל ד' ד' שעות ל"א דקים.

תרס"ג השׂ"א.

תשרי ר"ה ה' ו'. מולדו יום ה' ה' שעות כ"ב דקים.

חשון ר"ח ו' ז'. מולדו ליל ז' ו' שעות ו' דקים.

כסלו ר"ח א' ב'. מולדו יום א' ו' שעות נ' דקים.

טבת ר"ח ג' ד'. מולדו ליל ג' ז' שעות ל"ד דקים.

שבט ר"ח יום ה'. מולדו יום ד' ח' שעות ח"י דקים.

אדר ר"ח ו' ז'. מולדו ליל ו' ט' שעות ב' דקים.

ניסן ר"ח יום א'. מולדו יום ז' ט' שעות מ"ו דקים.

אייר ר"ח ב' ג'. מולדו ליל ב' יו"ד שעות ל' דקים.

סיון ר"ח יום ד'. מולדו יום ג' י"א שעות י"ד דקים.

תמוז ר"ח ה' ו'. מולדו ליל ה' י"א שעות נ"ח דקים.

אב ר"ח יום ז'. מולדו ליל ז' מ"ב דקים משעה ראשונה.

אלול ר"ח א' ב'. מולדו יום א' שעה א' כ"ו דקים.

תרס"ד גכ"ה.

תשרי ר"ה ג' ד'. מולדו ליל ג' ב' שעות י"א דקים.

חשון ר"ח ד' ה'. מולדו יום ד' ב' שעות נ"ה דקים.

כסלו ר"ח יום ו'. מולדו ליל ו' ג' שעות ט"ל דקים.

טבת ר"ח ז' א'. מולדו יום ז' ד' שעות כ"ג דקים.

שבט ר"ח יום ב'. מולדו ליל ב' ה' שעות ז' דקים.

אדר ר"ח ג' ד'. מולדו יום ג' ה' שעות נ"א דקים.

ניסן ר"ח יום ה'. מולדו ליל ה' ו' שעות ל"ה דקים.

אייר ר"ח ו' ז'. מולדו יום ו' ז' שעות י"ט דקים.

סיון ר"ח יום א'. מולדו ליל א' ח' שעות ג' דקים.

תמוז ר"ח ב' ג'. מולדו יום ב' ח' שעות מ"ז דקים.

אב ר"ח יום ד'. מולדו ליל ד' ט' שעות ל"א דקים.

אלול ר"ח ה' ו'. מולדו יום ה' יו"ד שעות ט"ו דקים.

תרס"ה זש"ה.

תשרי ר"ה ז' א'. מולדו ליל ז' יו"ד שעות נ"ט דקים.

חשון ר"ח א' ב'. מולדו יום א' י"א שעות מ"ג דקים.

כסלו ר"ח ג' ד'. מולדו יום ג' כ"ז דקים משעה ראשונה.

טבת ר"ח ה' ו'. מולדו ליל ה' שעה א' י"א דקים.

שבט ר"ח יום ז'. מולדו יום ו' שעה א' נ"ה דקים.

אדר א' ר"ח א' ב'. מולדו ליל א' ב' שעות ט"ל דקים.

אדר ב' ר"ח ג' ד'. מולדו יום ב' ג' שעות כ"ד דקים.

ניסן ר"ח יום ה'. מולדו ליל ד' ד' שעות ח' דקים.

אייר ר"ח ו' ז'. מולדו יום ה' ד' שעות נ"ב דקים.

סיון ר"ח יום א'. מולדו ליל ז' ה' שעות ל"ו דקים.

תמוז ר"ח ב' ג'. מולדו יום א' ו' שעות כ' דקים.

אב ר"ח יום ד'. מולדו ליל ג' ז' שעות ד' דקים.

אלול ר"ח ה' ו'. מו' יום ד' ז' שעות מ"ח דקים.

תרס"ו זש"ג.

תשרי ר"ה ז' א'. מולדו ליל ו' ח' שעות ל"ב דקים.
חשון ר"ח א' ב'. מולדו יום ז' ט' שעות י"ו דקים.
כסלו ר"ח ג' ד'. מולדו ליל ב' יו"ד שעו'.
טבת ר"ח ה' ו'. מולדו יום ג' יו"ד שעות מ"ד דקים.
שבט ר"ח יום ז'. מולדו ליל ה' י"א שעות כ"ח דקים.
אדר ר"ח א' ב'. מולדו ליל ז' י"ב דקים משעה ראשונה.
ניסן ר"ח יום ג'. מולדו יום א' כ"ו דקים משעה ראשונה.
אייר ר"ח ד' ה'. מו' ליל ג' ש' א' מ' דקי'.
סיון ר"ח יום ו'. מולדו יום ד' ב' שעות כ"ד דקים.
תמוז ר"ח ז' א'. מו' ליל ו' ג' ש' ח' דקי'.
אב ר"ח יום ב'. מולדו יום ז' ג' שעות כ"ב דקים.
אלול ר"ח ג' ד'. מולדו ליל ב' ד' שעות ל"ז דקים.

תרס"ז הכ"ז.

תשרי ר"ה ה' ו'. מולדו יום ג' ה' שעו' כ"א דקים.
חשון ר"ח ו' ז'. מולדו ליל ה' ו' שעות ה' דקים.
כסלו ר"ח יום א'. מולד יום ו' ו' שעות מ"ט דקים.
טבת ר"ח ב' ג'. מולדו ליל א' ז' שעות ג"ל דקים.
שבט ר"ח יום ד'. מולדו יום ב' ח' שעות י"ז דקים.
אדר ר"ח ה' ו'. מולדו ליל ד' ט' שעות.
ניסן ר"ח יום ז'. מולדו יום ה' ט' שעות מ"ה דקים.
אייר ר"ח א' ב'. מולדו ליל ז' יו"ד שעות כ"ט דקים.
סיון ר"ח יום ג'. מולדו יום א' י"א שעות י"ג דקים.
תמוז ר"ח ד' ה'. מולדו ליל ג' י"א שעות כ"ז דקים.
אב ר"ח יום ו'. מולדו ליל ה' מ"א דקים משעה ראשונה.
אלול ר"ח ז' א'. מולדו יום ו' שעה א' כ"ה דקים.

סדר הפרשיות לכל השנים חבוריהן והפרדתיהן.

פשוטות

א) **בש"ה** כולם מחוברות בחו"ל. ובא"י חקת ובלק נפרדות.
ב) **בח"ג** כולם מחוברות חוץ מחקת ובלק.
ג) **גכ"ה** כולם מחוברות בחו"ל. ובא"י חקת ובלק נפרדות.
ד) **הש"א** ויקהל ופקודי, חקת ובלק, נצבים וילך, נפרדות.
ה) **הכ"ז** כולם מחוברות חוץ מחקת ובלק נצבים וילך בחו"ל. ולבני א"י גם בהר ובחקתי נפרדות.
ו) **זש"ג** כולם מחוברות חוץ מחקת ובלק.
ז) **זח"א** כולם מחוברות חוץ מחקת ובלק נצבים וילך.

מעוברות

ח) **בש"ז** כולם נפרדות חוץ ממטות ומסעי בחו"ל. ובא"י גם הם נפרדות.
ט) **בח"ה** חקת ובלק, מטות ומסעי, נצבים וילך, מחוברות בחו"ל. ובא"י גם חקת ובלק נפרדות.
יוד) **גכ"ז** כולם נפרדות בא"י חוץ ממטות ומסעי בחו"ל.
יא) **הש"ג** כולם נפרדות חוץ מנצבים וילך.
יב) **הח"א** כולם נפרדות.
יג) **זש"ה** חקת ובלק, מטות ומסעי, נצבים וילך, מחוברות בחו"ל. ובא"י גם חקת ובלק נפרדות.
יד) **זח"ג** מטות ומסעי, נצבי' וילך מחוברו'

שחרית לשבת

כשמברכין החדש נוהגין לומר תפלת רב בתר צלותא . (ברכות דף ט"ז ב').

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ אֶת־הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה וְתִתֶּן־לָנוּ חַיִּים אֲרוּכִים חַיִּים שֶׁל־שָׁלוֹם חַיִּים שֶׁל־טוֹבָה חַיִּים שֶׁל־בְּרָכָה חַיִּים שֶׁל־פַּרְנָסָה חַיִּים שֶׁל־חִלּוּץ עֲצָמוֹת חַיִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יִרְאַת חֵטְא חַיִּים שֶׁאֵין בָּהֶם בּוּשָׁה וּכְלִמָּה חַיִּים שֶׁל־עֹשֶׁר וְכָבוֹד חַיִּים שֶׁתְּהִי בָנוּ אַהֲבַת תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם חַיִּים שֶׁיִּמָּלְאוּ מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה אָמֵן סֶלָה:

בשבת שלפני ר"ח מברכין ומכריזין החדש הבא לטובה ואומר הש"ץ מי שעשה .

מִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ וְגָאַל אוֹתָם מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת. הוּא יִגְאַל אוֹתָנוּ בְּקָרוֹב וִיקַבֵּץ נִדָּחֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. חֲבֵרִים כָּל־יִשְׂרָאֵל וְנֹאמַר אָמֵן:

נכון לידע המולד כי הוא במקום קידוש החדש ומבואר בר"ה כ' ע"ב מחשבין את תולדתו.

הש"ץ לוקח ס"ת בידו ואומר ר"ח פלוני יהי' ביום פלוני הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה .

קו"ח יְחַדְּשֵׁהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל. לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה. וְנֹאמַר אָמֵן: אשרי וכו'.

יחדשהו

לקוטי הגר"א

רב בתר כו' חיים שתמלא לנו הוא כלל הכל יחודא דכלהו (ביאורו לפרק ב' דברכות סי' ח'):

בקודשה

שער נפתלי

כתב הר"א וז"ל . חיים שתמלא לנו הוא כלל הכל שחשב בתחלה עשרה דברים . ואח"כ אמר חיים שתמלא לנו כו' שקאי על כולם יחודא דכלהו עכ"ל. וכן כתב רבינו שם לעיל וז"ל הנה ר"א ור' יוחנן התפללו בתפלתן ז' דרגין ור' זירא ור' חייא ג' דרגין ורב ורבי עשרה דרגין עכ"ל. ונראה כי חיים ארוכים הוא נגד הכתר שהוא אריך אנפין . חיים של שלום נגד החכמה כי החכמה הוא המשים שלום בבית שממנו בא הטיפה. וכידוע שהיסוד נקרא שלום וכל בניינו מחכמה. ואין לו סמיכה כי אם ביסוד אבא חכמה . ונקרא יתום מאמו . כי יסוד אימא מסתיים בת"ת ، נמצא השלום תלוי בחכמה . חיים של טובה נגד הבינה עולם הבא עולם שכולו טוב . חיים של ברכה הוא החסד שממנו הברכה כי הברכה הוא רק בחסדו ולא מצד הדין . חיים של פרנסה בגבורה כידוע כי פרנסה משמאל מצד הגבורה בסוד גבורת גשמים . ופרנסה וגשמים הכל אחד כמו שארז"ל בריש תענית . חיים של חלוץ עצמות בת"ת שמשם הרפואה בסוד רפאל . חיים שיש בהם יראת חטא הוא בנצח ששם מתחלת הנוק' . כי בשליש ת"ת אינו מתחיל רק הכתר דילה אבל ראשיתה הוא מחכמה בנצח והיא נקראת יראה . חיים שאין בהם בושה וכלימה נגד הוד ששם עיקר אחיזת הקליפות בסוד כל היום דוה. ואין לך כלימה גדולה יותר מהם וז"ש שאין בהם בושה וכלימה דהיינו שלא יהא להם אחיזה . חיים של עושר וכבוד . הוא נגד היסוד שנק' עשיר שהוא גומל חסד עם מלכות בסוד צדיק חונן ונותן . חיים שתהא בנו אהבת תורה וי"ש . הוא כנגד המלכות בסוד היראה ואהבה רחל ולאה . חיים שתמלא לנו כל משאלות לבנו לטובה הוא כלל הכל כמ"ש רבינו כאן :

הנה

בא"י אומרים זה היקדשהו.

קו"ח יְחַדְּשֵׁהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם. לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה. לְפַרְנָסָה וּלְכַלְכָּלָה. לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם. לִשְׁמוּעוֹת טוֹבוֹת וְלִבְשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. (בחורף וְלִגְשָׁמִים בְּעִתָּם). וְלִרְפוּאָה שְׁלֵמָה וְלִגְאֻלָּה קְרוֹבָה. וְנֹאמַר אָמֵן:

ברוב קהלות פולין אומרין בכל שבת אב הרחמים חוץ מבימים שא"א צו"ן ולא כשיש חתונה ומילה. ולא כשמברכים החדש [לפי מנהג הגר"א א"א] חוץ מבימי הספירה. וכשמברכין חודש אב נוהגין בק"ק פראג לאומרו [וכן מנהג הגר"א] וברוב קהלות אשכנז א"א אותו כ"א בשבת שלפני שבועות ושלפני תשעה באב.

אַב הָרַחֲמִים שׁוֹכֵן מְרוֹמִים. בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים. הוּא יִפְקוֹד בְּרַחֲמִים. הַחֲסִידִים וְהַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים. קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם. הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ. מִנְּשָׁרִים קַלּוּ וּמֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ. לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם וְחֵפֶץ צוּרָם: יִזְכְּרֵם אֱלֹהֵינוּ לְטוֹבָה. עִם שְׁאָר צַדִּיקֵי עוֹלָם. וְיִנְקוֹם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדָיו הַשָּׁפוּךְ: כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם עֲבָדָיו יִקּוֹם. וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ: וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר: וְנִקֵּיתִי דָּמָם לֹא נִקֵּיתִי. וַיהוָה שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן: וּבְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמַר: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם. יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ. נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ: וְאוֹמֵר כִּי דוֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָוִים: וְאוֹמֵר יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה: מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ: אשרי וכו'

הש"ץ לוקח ס"ת בידו להוליכו מן הבימה ולהגניעו בהיכל ואומר

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ:

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

מזמור

בשבת

מזמור לדוד הבו ליי בני אלים הבו ליי כבוד ועז: הבו ליי כבוד שמו השתחוו ליי בהדרת קודש: קול יי על המים אל הכבוד הרעים יי על מים רבים: קול יי בכח קול יי בהדר: קול יי שבר ארזים וישבר יי את ארזי הלבנון: וירקידם כמו עגל לבנון ושריון כמו בן ראמים: קול יי חצב להבות אש: קול יי יחיל מדבר יחיל יי מדבר קדש: קול יי יחולל אילות ויחשף יערות ובהיכלו כלו אומר כבוד: יי למבול ישב וישב יי מלך לעולם: יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום:

ביו"ט כשחל בחול

לדוד מזמור ליי הארץ ומלואה תבל וישבי בה: כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה: מי יעלה בהר יי ומי יקום במקום קדשו: נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה: ישא ברכה מאת יי וצדקה מאלהי ישעו: זה דור דרשיו מבקשי פניך יעקב סלה: שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד: מי זה מלך הכבוד יי עזוז וגבור יי גבור מלחמה: שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד: מי הוא זה מלך הכבוד יי צבאות הוא מלך הכבוד סלה:

כשמחזירין הספר תוך ההיכל אומרים

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהֹוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְהֹוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהֹוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

סדר תפלת מוסף

כל יחיד חייב בתפלת מוסף בין יש צבור בעיר בין לא. זמן תפלת מוסף אחר תפלת שחרית ואין לאחרה יותר מסוף ז' שעות. אם התפלל אותה קודם תה"ש יצא. שכח ולא התפלל בזמנה אין לה תשלומין. היו לפניו שתי תפלות אחת של מנחה ואחת של מוסף. כגון שאיחר להתפלל מוסף עד שש ומחצה צריך להתפלל של מנחה תחלה ואח"כ של מוסף. אע"פ שאין להתפלל מנחה גדולה לכתחלה הכא שאני כיון שצריך להתפלל של מוסף. מיהו אם קוראין לביה"כ אין צריך להקדים של מנחה אם עדיין לא קרא השמש למנחה. אבל משהגיע זמן מנחה קטנה צריך להקדימה למוסף. ובציבור לא יעשו כן. ואם הוא סמוך לערב ואין שהות להתפלל שתיהן הורה במג"א שיתפלל מוסף וישלים של מנחה בערבית שתים. טעה והחליף של מוסף בשחרית. אם עקר רגליו חוזר לראש ואם לא עקר רגליו חוזר לשל שבת בלבד. התפלל של חול ולא הזכיר של שבת לא יצא. ואם אמר רק ונעשה לפניך חובותינו בתמידי יום ובקרבן מוסף יצא. טעה ולא התפלל שחרית אינו משלים במוסף אלא במנחה. כך נ"ל שהיא קרויה סמוכה. מותר לטעום קודם תפלת המוספין אבל סעודה אסורה אלא למאן דחלש לבי'.

הש"ץ אומר ח"ק. בשבת וחה"מ מתפללין מוסף של יו"ט תמצאיהו לקמן בסדר המועדים.

כִּי שֵׁם יְהֹוָה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי

יצחק

יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.

בעשרת ימי תשובה מוסיפין זכרנו מי כמוך. וכתוב ובספר חיים. ואם שכח וחתם הברכה אינו חוזר.

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מָגֵן אַבְרָהָם: אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.

בחורף מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם: בקיץ מוֹרִיד הַטָּל נ"א משיב הרוח ומוריד הטל.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

בעשי"ת מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קדושה לש"ץ בחזרת התפלה

*) נַעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ כְּסוֹד **) שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: קו"ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קדוש

לקוטי הגר"א

(בקדושה דמוסף דנוסח ספרד) אתמר בי' ביום שבת כתר יתנו לך ה' אלהינו. מאן ה' אלקינו או"א. בי' מכתירין לעד"א ושכינתא דאיהי קדושה. ור"ל

שער נפתלי

הנה בשער הכוונות ענין תפלת מוסף כתב שם וז"ל ובחזרת תפלת מוסף אז ז"א עולה בכתר

אמרי שפר

ענין עליית זו"נ לאו"א במוסף וקבלת הכתר בקדושה היא. כי מוסף דשבת רומז לתוספת שבת. והוא בסוד יסוד שנק' יוסף כידוע ונתחלף י' של יוסף

בא"ת כ"ס ונעשה מ' והוא מוס"ף גי' מקוס כמ"ש האריז"ל בפע"ח שם. והענין כי בשבת יש עליית העולמות

---

*) לדעת הגר"א יאמר זה הש"ץ לבדו.

**) כתב הרוו"ה וז"ל. כתב הרב חזקוני בפ' האזינו וז"ל כי שם ה' אקרא מתורגם בתרגום ירושלמי אמר משה נביאה וכו' ומנהון יליף משה דלא הוי מדכר שמא מפרשא עד זמן דהוי מחנך פומי' בעשרין וחד מילין דאינון תמנין וחמש אתין פי' מן האזינו עד הזכרת השם יש עשרים ואחת תיבות מן שמונים וחמש אותיות. והכי איתא בספרי אמר משה די לי וכו' לפיכך תקנו חכמים כ"א תיבות בקדושה שבכל יום קודם הזכרת השם וזה סדרן נקדש וכו' ובקדושת יוצר שבת פ"ה אותיות וזה פרטן נקדישך ונעריצך כסוד שיח וכו' עכ"ל והדברים תמוהים שהרי כד נחית למנינא אינן כ"א פ"ב אותיות. ועתה הקרה ה' לפני ס' חזקוני כתב יד ומצאתי בו ז"ל וזה פרטן נקדישך ונעריצך כסוד שכל שיח וכו'. והוא פלא. עכ"ל הרוו"ה. אבל אינו כן דא"כ הם כ"ב תיבות. וי"ל דחשיבי קודש בקודש מלא וכן נביאיך מלא דמלא.

קָדוֹשׁ יְהֹוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: קו"ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהֹוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע

אומרים

לקוטי הגר"א

ור"ל שה' אלקינו או"א נותנין כתר לך עד"א. וכן לשכינה שג"כ נקראת לך. כמ"ש לך ה' הגדולה כו' שהוא ו"ק עד"א לך ה' הממלכה כו' מלכות. ואמר בה קדושה לך ישלשו. ור"ל קדושה שהוא השכינה לך ישלשו בתלת אבהן. וכל הו"ק כלולין בה כידוע. ומכתירין אותה בבעלה ו"ק וזהו בכללות. ואח"כ בפרט קדוש כו'. ואינון קדוש קדוש קדוש תלת אבהן. ה' צבאות מאן צבאות נצח והוד. מלא כל דא צדיק. בי' מלא כל הארץ כבודו דאיהי שכינתא (תז"ח ע"ו ע"ג):

נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה. עיט הן השרפים שנאמר בהם ובשתים יעופף ועוף יעופף. ואיה הן החיות כמש"ו. מאן עין איה אלא אינון מלאכין דאמרין איה מקום כבודו להעריצו והן האומרים בכי"מ דלא ידעו מקומו. ואמרין ממקומו. וכמש"ו. כד איסי בהאי נתיב לית לון ידיעה בה. דאיהי סתירא מחיון דמרכבתא. דאז היא

סגירא

אמרי שפר

העולמות. התחתונים עולים במקום העליון מהם. והעליון עולה עוד יותר וכן כולם. וז"ם ג"כ עליית זו"נ במקום או"א. וע' בפע"ח בהקדמה לשער שבת בבחי' ז' וי"ג ע"ש. והנה כבר ביארנו ענין ירידת העולמות ע"י שבירת הכלים. ותיקונם אח"כ. וכבר מבואר בדברי האריז"ל ובדברי רבינו בספד"צ. כי בתחלה היו העולמות רק בבחי' מלכות והי' השבירה. ולכן היו ז' מלכים מלכי אדום. ואח"כ נתקן ע"י יסוד שבא לכל חלק וחלק חלק היסוד שבו (ונכלל בו כל הו"ק) ע"ש. והענין כי נתבאר כבר כי המלכות הוא המדה של הקב"ה שבה מצייר מעשה התחתונים אם לטוב או להיפך ח"ו. ולכן בה תלוי כח הבחירה שיש כח בתחתונים להיטיב מעשיהם וכו'. וכבר ביארנו כי ענין השבירה והירידה למטה היינו שכח הקב"ה להיטיב לבריותיו נפל למטה בין התחתונים שתלוי בבחירתם. (כי כן רצה הקב"ה שיהי' תלוי בבחירה) שאם יטיבו מעשיהם אז ייטיב להם. וכן כח הבחירה בעצמו נפל ממדרגתו. שבאמת כל הכחות של הקב"ה המה. רק שבעת השבירה נפל הכח למטה בדברים הנוגעים לבחירה. שיש כח לתחתונים לעשות כרצונם. וכמ"ל. וכאשר בא אח"כ התיקון. היינו שאע"פ שנותן הבחירה לתחתונים. מ"מ שולח לתחתונים אזהרות וציוויים ע"י התורה הקדושה. ויחזור הכל לקדושה שהכל בידו של הקב"ה. ומחוייבים כלם לשמור פקודיו. כי כולם מאמינים שהכל בידו של הקב"ה ואנחנו מקבלים ממנו שפע. ואין לנו בעצמינו שום כח. רק אנחנו מקבלים פרס מאתו ית'. וזהו בחי' היסוד שנתגלה בעולמות. שהוא כח

התורה

שער נפתלי

בכתר דאו"א כו'. ופ"א שמעתי כי כל עליית ז"א עתה הם באבא ועליית רחל נוק' הם באימא בלבד. ונמצא כי בחזרת תפלת מוסף ירש ז"א מקום אביו. ונוק' מקום אי'. וזהו הנכון. והנה עליית ז"א בכתר דאבא נרמז בקדושת חזרת מוסף שהיא כתר יתנו לך ה' אלהינו כו' וכמ"ש בס"ה. ופי' לך ה' אלהינו שהוא ז"א אלהי התחתונים יתנו לך או"א הנק' מלאכים המוני מעלה בחי' כתר שלהם וסרסהו ודרשהו. לך ה' אלהינו יתנו מלאכים המוני מעלה כתר. וכבר נת' בס' התי' כי או"א נק' מלאכים של א"א כתר דאצי' כו'. ואמנם עליית הנוק' רחל עלוי' א' היא בקק"ק ה' צבאות כו'. ולכן תכוין כי בקדוש א' עולה בחסד. ובב' עולה בגבורה. ובג' עולה בת"ת עכ"ל. וכן הוא כדוגמא הזאת בפע"ח שער שבת פרק כ' ע"ש. ובזה יתבארו דברי רבינו בכאן. רק שרבינו מפרש ה' אלקינו על או"א והאריז"ל מפרש על ז"א. ולדברי רבינו נרמז ז"א בתיבת לך כמו שנא' לך ה' הגדולה וכן הנוק' בתיבת לך כמ"ש לך ה' הממלכה. אמנם לפי ענ"ד נראה. לפי נוסח אשכנז. זה המבואר בת"ז היינו שלפי האמת הוא כך. שבזמן שאנחנו מקדישים בקדושת מוסף אז נעשה עליית זו"נ ומקבלים הכתר מאו"א כנ"ל. אמנם אנחנו. אין

אנחנו

אוֹמְרִים: קו"ח שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ יְהוָֹה אֶחָד: חזן הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל־חָי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים: אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם:

(לי"ט והו"ר אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְהוָֹה אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְהוָֹה לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָֹה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד):

חזן וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר: קו"ח יִמְלֹךְ יְהוָֹה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

חזן לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הָאֵל (בעשי"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הָאֵל (בעשי"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

תכנת

לקוטי הגר"א

סגירא כמש"ל בתל"ו. והאי נקודא איהי סתימא כו'. וכד איהי סתימא כו'. והענין כי אז היא נקודה א' בלבד. והיא חכמה דבה שהיא נעלמה. וכמש"ל סוף תי"ח ל"ז א'. דהאי נקודא טמירא גניזא דאתמר בה כו' ועלה אתמר כתיב כו'. אבל כד איהי בכתיב דאהבה דאתפתחת לבעלה. והיא נקודה אתפשטת בעגולא. אז מסיגין לאתפשטותא. וכן בשאר נתיבות (ת"ל ע"ו א'):

כ'

שער נפתלי

אנחנו צריכים לומר כך. כי לא נעשה למעלה שום דבר עד שאנחנו מקדישים למטה. ואז ע"י הכנת הקדושה שהוא נעריצך שאנו אומרים אז עי"ז נותנים או"א למעלה כתר לזו"נ כנ"ל. ובפרט נעשה העלי' לנוק' בקק"ק שאנו אומרים. וא"כ העיקר צריכין אנו לומר שאנחנו מקיימים המצוה של קדושת השם שאנחנו מעריצים ומקדישים אותו. ואומרים קדוש וברוך. וזהו פי' נעריצך ונקדישך. ור"ת כסוד שיח שרפי גי' כתר. שהוא הכתר דאו"א הנ"ל. וג"ל כי מלמעלה למטה הוא כתר יתנו לך ה' אלקינו. בתחלה לה' ז"א ואח"כ אלקינו נוק'. והוא כמו שנותנים למעלה. אבל אנחנו משיגים תחלה כתר דנוק' ואח"כ דז"א. ולכן אנו אומרים בתחלה נעריצך בסוד הנוק'. שעולה עד אימא כמ"ש האריז"ל. כי נעריצך גי' ת"ם שהוא המל' בסוד יעקב איש ת"ם. ונקדישך הוא הז"א שעולה עד אבא הנק' קדש:

כתב

אמרי שפר

התורה שנתגלה בעולם אור הגנוז שגנוז לצדיקים לצדיק וצדק והוא אור התורה. ובכל דור ודור עומדים צדיקים שמתגלים חלקי התורה על ידם. והם הם במדרגת היסוד ומזה נעשה התיקון. וכן למעלה נתגלה הנהגת ה' ית' שהוא המושל גם בעת הבחירה. והוא המשפיע הכל. ונקרא המדרגה הזאת בשם יוסף על שם שהשפע הולך ונוסף תמיד. כי אע"פ שההנהגה מוגבלת לפי מעשה התחתונים מ"מ יוכל להוסיף עד א"ס כי ידוע כי היסוד עולה עד א"ס. והנה ביום השבת נתגלה הנהגה יותר עליונה. ובפרט בעת מוסף ואז לא נקרא עוד יוסף שהוא לשון עתיד שיוסיף ה' ית' השגחתו ושפעו. כי אם מוסף. שפי' שכבר ניתוסף בו השפע. והוא המוסף בעצמו הוספת השפע. והנה ידוע כי השפע הגנוזה בשם. מכונה בשם טיפה. והוא יו"ד. וכשעולה באו"א שם הוא מ' דתבונה. כבחי' סו"מ דבינה ותבונה כידוע ואכמ"ל: ורק זה נתברר לנו כי נתחלף השפע מי' למ'. וזה מרומז בהתחלפות האותיות מי' למ'. מיוסף למוסף. והנה מוסף גי' מקום והוא רומז לעליית העולמות שהוא השתנות המקום. והוא כי כל עולם ועולם.

מדרגה

לשבת

תִּכַּנְתָּ שַׁבָּת רָצִיתָ קָרְבְּנוֹתֶיהָ. צִוִּיתָ פֵּרוּשֶׁיהָ עִם סִדּוּרֵי נְסָכֶיהָ. מְעַנְּגֶיהָ לְעוֹלָם כָּבוֹד יִנְחָלוּ. טוֹעֲמֶיהָ חַיִּים זָכוּ. וְגַם הָאוֹהֲבִים דְּבָרֶיהָ גְּדֻלָּה בָּחָרוּ. אָז מִסִּינַי נִצְטַוּוּ עָלֶיהָ. וַתְּצַוֵּנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ לְהַקְרִיב בָּהּ קָרְבַּן מוּסַף שַׁבָּת כָּרָאוּי. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲלֵנוּ בְשִׂמְחָה

לארצנו

לר"ח

אַתָּה יָצַרְתָּ עוֹלָמְךָ מִקֶּדֶם כִּלִּיתָ מְלַאכְתְּךָ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־הַלְּשׁוֹנוֹת וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ. וַתִּתֶּן־לָנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים לְכַפָּרָה. וּלְפִי שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ חָרְבָה עִירֵנוּ וְשָׁמֵם בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְגָלָה יְקָרֵנוּ וְנִטַּל כָּבוֹד מִבֵּית חַיֵּינוּ. וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ.

יהי

לקוטי הגר"א

כ' שנים דחכמה סוד ב' שמות בגי' דחו"ג. כ' דבינה הוא בשכינה ושניהם יחדו נגדלים במוסף דשבת. סוד ב' כבשים כמ"ש בר"מ. וז"ש תכנת שבת: (לקוטים שבסוף אגדות ברכות אות ש' סי' י"ג):

לענג את השבת במאכל ומשתה ולכבדו בכסות נקיה. ושיהי' כוונתו לשם שבת ולא להנאת עצמו. ע"ז אמר וקראת לשבת עונג. לשבת דייקא. וכן אמר וכל המענג את השבת. וכן סדרו לנו בתפלה מענגיה לעולם כבוד ינחלו. מענגיה דייקא. היינו הנשמה היתירה. שזוכין לה המשמרין את השבת כדת. ולכן כשאמרו רז"ל כל המענג את השבת

אמרי שפר

מדרגה התחתונה של עולם העליון הוא הנותן מקום לעולם התחתון ממנו. וכן בכל עולם ועולם. והיינו דרך משל בעולם האצילות. המדרגה התחתונה הוא המלכות. ומה הוא המלכות. היינו מדה של הקב"ה שהוא אדון ומושל על הכל. וא"כ כיון שים אצלו כביכול מדה הזאת. ע"כ צריכין להמצא תחתונים שהוא יהי' מושל עליהם. דאל"ה איך יצא מדת המלכות מכח אל הפועל ולכן זה נק' מקום. דהיינו שהמדה הזאת נותנת מקום שיהי' נבראים תחתונים. נמצא בכל מדרגה ומדרגה המלכות של העליונה הוא המקום למדרגה התחתונה. ולכן בתפלת מוסף שעולה הנהגת העולמות אל מדרגה העליונה. אשר בתחלה הי' במדרגה התחתונה אשר המלכות העליונה של הבינה היתה מקומם. ועתה עלו הם למדרגת המלכות היא. ונעשה הם מקום לשלמטה מהם. ואכמ"ל:

שער נפתלי

כתב הר"א בנו של רבינו. ב' שמות בגי' דחו"ג הוא תפ"ה. גי' אל אלקים במילוי. א"ל קפ"ה. אלקים ש'. ביחד תפ"ה. כ' דבינה הוא בשכינה. ה' אלהינו דב"ן חושבן שכינה. גי' שפ"ה. ביחד תפ"ה ושפ"ה גי' תכנ"ת שבת. הוא כתנות אור. עכ"ד: וע' מש"ל בתפלת שחרית דחול בד"ה שפתי תפתח בלקוטי הגר"א ובשער נפתלי ע"ש. מ"ש

לשבת

לְאַרְצֵנוּ וְתִטָּעֵנוּ בִּגְבוּלֵנוּ. וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ. תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם וְאֶת־מוּסַף יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם

ושני

לר"ח

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲלֵנוּ בְשִׂמְחָה לְאַרְצֵנוּ וְתִטָּעֵנוּ בִּגְבוּלֵנוּ וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם וְאֶת מוּסְפֵי יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְיוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

ובראשי

לקוטי הגר"א

השבת כו' הביאו ראיה מהכתוב אז תתענג על ה'. ועפ"ז נוכל להבין מ"ש ריב"ח לקיסר. תבלין יש לנו ושבת שמה. וא"ל תן לי ממנה כו' א"ל כל המשמר את השבת כו'. ר"ל שריב"ח אמר להקיסר שמועיל לנו הכוונה שאנו מענגים לשם שבת. וא"ל הקיסר תן לי ממנה. ר"ל שילמד אותו הכוונה ויזכה גם הוא למעלה הנ"ל. ע"ז השיב ריב"ח כל המשמר את השבת כו'. היינו שאין הכוונה מועלת אלא למשמרים את השבת כדת זוכין לקדושה ולטהרה. נוטפות מור עובר על כפות המענג את השבת. ע"כ ריחו נודף (עכ"ל בפי' ישעי' א' י"ב י"ג):

בית דילה הוא ביהמ"ק. ובתי ירושלים הוא גבולה. ועליהן נאמר לא ימצא בבתיכם. ולא יראה לך בכל גבולך. וכמ"ש לא יוסיף עבור בך עוד ערל וטמא. שאור וחמץ. וז"ש ותטענו בגבולנו. ושם נעשה בביהמ"ק שהוא שם (אג' ברכות פ"ט סי' כ"ט):

אר"א

שער נפתלי

מ"ש לא ימצא בבתיכם ולא יראה בכל גבולך וכמ"ש לא יוסיף עבור בך עוד ערל וטמא שאור וחמץ. נ"ל כי שאור וחמץ הן נגד ערל וטמא. כי חמץ הוא הפך מצה בסוד תבירת ח' מן חמץ ונעשה מצה. נמצא חמץ הוא נוק' דקלי' יצה"ר. ושאר הוא כמ"ש הרח"ו ז"ל בס' הלקוטים פ' בא שהוא אותיות ראש בסוד ויהי דוד בא עד הראש כו'. וסמא"ל רא"ש לע' אומות הנק' חמץ ע"ש בס' הלקוטים באריכות והם ערל וטמא. וצריכים שלא יעברו בתוך ירושלים. וכ"ש שבביהמ"ק לא ימצא כלל. ולכן נאמר אצל בכל גבולך לא יראה. אבל בביהמ"ק נאמר לא ימצא בבתיכם דהיינו שלא ימצא שום מחשבה מהם אפילו בכטמוניות במ"ש יכול יטמין ת"ל לא ימצא והבן זה:

לר"ח

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָֹה פָּרִים בְּנֵי־־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל וְעִשָּׂרֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ וְשָׂעִיר לְכַפֵּר וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם׃

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי. כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ־בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ. זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ וְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה אֶת־־הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה. לְפַרְנָסָה וּלְכַלְכָּלָה. לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. לִמְחִילַת חֵטְא וְלִסְלִיחַת עָוֹן (בשנת העבור וּלְכַפָּרַת פָּשַׁע). כִּי בְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בָּחַרְתָּ מִכָּל הָאֻמּוֹת. וְשַׁבַּת קָדְשְׁךָ לָהֶם הוֹדָעְתָּ וְחֻקֵּי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לָהֶם קָבָעְתָּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים׃

לשבת

וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ. עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ׃

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי. כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אֹתוֹ קָרָאתָ. זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ. וְיָנוּחוּ בוֹ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת׃

רְצֵה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה

תְּקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:
וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקימתנו כן תחיינו ותקימנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנחנו מודים לך ברוך אתה יי אל ההודאות:

בחנוכה ובפורים למוקפין אומרים כאן על הנסים.

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

בעשי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

*) אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְהוָֹה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָֹה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָֹה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:

בעשי"ת בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אלהי

*) כשיש כהנים המנהג בא"י שעולים לדוכן.

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת. וְעָרְבָה לַיהוָֹה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

קוה אל ה׳ חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה׳: אין קדוש כה׳ כי אין בלתך ואין צור כאלהינו: כי מי אלוה מבלעדי ה׳ ומי צור זולתי אלהינו:

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ. אֵין כַּאדוֹנֵינוּ. אֵין כְּמַלְכֵּנוּ. אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי כֵאלֹהֵינוּ. מִי כַאדוֹנֵינוּ. מִי כְמַלְכֵּנוּ. מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ. נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ. נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ. נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ. בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ. בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ. אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ. אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ. אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים:

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן וְהַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה. מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה: מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר. וְקִלּוּפָה שְׁלשָׁה. וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה. בֹּרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין. יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא. וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק: מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע (הַקָּב). מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא: רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ. אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן (בֶּן גַּמְלִיאֵל) אוֹמֵר. הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף: בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה: יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה: וַהֲלֹא

מִי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים. לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ: בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים. גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים. אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים. אֵל נְקָמוֹת יְהוָה אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים. הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים. יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים. מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא. לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מבטח לו שהוא בן עולם הבא שנאמר הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנַיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם

לקוטי הגר"א

אר"א אר"ח ת"ח מרבין כו' לפי שע"י הכליות והביצים מרבים שלום בעולם שהוא הנוק'. וז"ש שנאמר וכל בניך למודי ה'. והן הבונין אותה כידוע. וז"ש א"ת [בניך כו'] שבניך מל' בנין דילה. ואמר ז' שלומות עם שלוה וטוב ז' דכללין כולן. שלום רב בדרגא דתורה. יהי שלום כו' ושלוה כו' חו"ג. וכללין בפסוק אחד ב' (הקלוות) למען כו'

שער נפתלי

מ"ש לפי שע"י הכליות כו' פי' כי ת"ח הם נו"ה כידוע שהם ירכין. וידוע כי יש בהם ג' פרקין. ופרקין הראשונים שם הכליות והביצין כמ"ש האריז"ל. ומשם באה השפע ליסוד שנק' שלום כידוע. והיסוד נותן השפע לנוק' מל' שנק' עולם. וז"ש ת"ח מרבים שלום בעולם. כי הת"ח שהן נו"ה הם מרבים השפע ביסיד שנק' שלום ומשם בא בעולם דהיינו מל': ומ"ש שנאמר וכל בניך למודי ה' שהן הבונין אותה. כידוע שנו"ה נק' למודי ה' ומשם בנין הנוק' מל'. וכן היסיד נק' על שמם. וידוע שקומתה נגד נה"י דז"א. וג' פרקין דנה"י נגד ג' ספירות שבכל קו דילה. חח"נ דילה נגד ג' פרקי נצח שלו. בג"ה דילה נגד ג' פרקי הוד שלו. וכן קו אמצעי נגד יסוד: ומ"ש ואמר ז' שלומות עם שלוה וטוב. הם א' ורב שלום ב' שלום רב. ג' יהי שלום. ד' שלוה. ה' שלום בך. ו' טוב לך. ז' יברך את עמו בשלום: ומ"ש ז' דכללין כולן. כתב הר"א בן רבינו וז"ל. פי' מלכות היא השביעית שכוללת כולן וכל בניך הם נו"ה כידוע: למען. פי' למען אחי ורעי הם ג"ר. [רעי] או"א דלא מתפרדין. וזו"נ

מוסף לשבת

שָׁלוֹם בָּךְ׃ לְמַעַן בֵּית־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ׃ יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה ׀ יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃ קדיש דרבנן

ואח"כ אומרין עלינו. ואומרין עליו ק"י. ואח"כ אומרין היום שבת קודש שבו היו הלוים אומרים במקדש מזמור שיר ליום השבת וגו' תמצאהו לעיל. ואומרין עליו ק"י.

לקוטי הגר"א

כו' ג' ראשונות או"א רעים. וזו"נ שבדעת אחים. למען כו' דרגא דטוב. ה' עוז כו' היא מלכות שהיא עוז ובה יברך את עמו בשלום (ביאורו לסוף מס' ברכות): ת"ח מרבים שלום בעולם כלומר נו"ה שהן ב' כליות תרין ביעין מרבין שלום יסוד בעולם מל'. שנאמר וכל בניך למודי ה'. נו"ה. ורב שלום כו'. בוניך שבונין את הבית מל'. והן עמודים של הבית דעלייהו קיימא בסוד יכין ובועז (ביאורו לתי' תי"ד ד"ה עיסבין):

שער נפתלי

וזו"נ שבדעת אחים. אלו המה ג"ר או"א ודעת. ונמצא שכלולין כאן כל העשרה דרגין. ועוז הוא מלכות ויתן עוז למלכו ובה יברך את עמו בשלום. עכ"ל:

סדר סעודת שחרית

ביום השבת קודם סעודת שחרית יאמר זה.

עשר קדושות הן ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאים ממנה העומר והבכורים ושתי הלחם מה שאין מביאין כן מכל הארצות: ז עירות המוקפות חומה מקודשות ממנה שמשלחין מתוכם את המצורעים ומסבבין לתוכן מת עד שירצו יצא אין מחזירין אותו: ח לפנים מן החומה מקודש מהם שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני הר הבית מקודש ממנו שאין זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם· החיל מקודש ממנו שאין נכרים וטמאי מתים נכנסים לשם עזרת נשים מקודשת ממנו שאין טבול יום נכנס לשם ואין חייבין עליה חטאת עזרת ישראל מקודשת ממנה שאין מחוסר כפורים נכנס לשם וחייבין עליה חטאת· עזרת הכהנים מקודשת ממנה שאין ישראלים נכנסים לשם אלא בשעת צרכיהם לסמיכה לשחיטה ולתנופה: ט בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם· ההיכל מקודש ממנו שאין נכנס לשם שלא רחוץ ידים ורגלים. קודש הקדשים מקודש מהן שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה אמר רבי יוסי בחמשה דברים בין האולם ולמזבח שוה להיכל שאין בעלי מומין ופרועי ראש ושתויי יין ושלא רחוץ ידים ורגלים נכנסין לשם ופורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה:

פרק ב כלי עץ וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהן טמאין נשברו טהרו חזר ועשה מהם כלים מקבלין טומאה מכאן ולהבא כלי חרס וכלי נתר טומאתן שוה מתטמאין ומטמאין באויר ומטמאין מאחוריהן ואינן מטמאין מגביהן ושבירתן היא טהרתם:

ביומא דשבתא בסעודתא תניינא כתיב אז תתענג על יהוה ודאי דההיא שעתא אתגליא עתיקא קדישא וכולהו עלמין בחדוותא ושלימו וחדוותא דעתיק' עבדינן וסעודתא דיליה היא ודאי בסעודתא תליתאה דשבתא כתיב והאכלתיך נחלת יעקב אביך דא היא סעודתא דזעיר אנפין דהוי בשלימותא וכולהו שתא יומין מההוא שלימו מתברכן ובעי בר נש למחדי בסעודהיה ולאשלמא אלין סעודתי דאינון סעודתי מהימנותא שלימתא דזרעא קדישא דישראל. די מהימנותא עילאה דא דילהון היא ולא דעמין עכו"ם ובג"כ אמר

אמר ביני ובין בני ישראל . תא חזי בסעודתי אלין אשתמודעין ישראל דאינון בני מלכא דאינון מהיכלא דמלכא דאינון בני מהימנותא ומאן דפגם חד סעודתא מנייהו אחזי פגימותא לעילא ואחזי גרמיה דלאו מבני היכלא דמלכא עילאה הוא דלאו מזרעא קדישא דישראל הוא ויהבין עליה חומרא דתלת מילין דינא דגיהנם וכו'. תא חזי בכולהו שאר זמנין וחגין בעי בר נש לחדי ולמחדי למסכני ואי הוא חדי בלחודוי ולא יהיב למסכני עונשי' סגי דהא בלחודוהי חדו ולא יהיב חדו לאחרא עליה כתיב וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם ואי איהו בשבתא חדי אע"ג דלא יהיב לאחרא לא יהבין עליה עונשא כשאר זמנין וחגין דכתיב פרש חגיכם פרש חגיכם קאמר ולא פרש שבתכם וכתיב (ישעיה א) חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי ואלו שבת לא קאמר ובגיני כך כתיב ביני ובין בני ישראל ומשום דכל מהימנותא אשתכח בשבתא יהבין ליה לבר נש נשמתא אחרא נשמתא עילאה נשמתא דכל שלימו בה כדוגמא דעלמא דאתי ובגני כך אקרי שבת מהו שבת שמא דקודשא בריך הוא שמא דאיהו שלים מכל סטרו׳ אמר רבי יוסי ודאי כך הוא ווי ליה לבר נש דלא אשלים חדוותא דמלכא קדישא ומאן חדוותא דיליה אלין תלת סעודתי מהימנותא דאברהם יצחק ויעקב כלילן בהו וכולהו חדי על חדי מהימנותא שלימותא מכל סטרוי תאנא בהדין יומא מתעטרין אבהן וכל בני יעקב מה דלא כן בכל שאר חגין וזמנין בהדין יומא חייביא דגיהנם נייחין בהדין יומא כל דינין אתכפיין ולא מתערין בעלמא בהדין יומא אורייתא מתעטרא בעטרין שלמין בהדין יומא חדוותא ותפנוקא אשתמע במאתן וחמשין עלמין ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

ואח"כ יאמר זה .

אַתְקִינוּ סְעוּדָתָא דִמְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימָתָא חֶדְוָתָא דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא. אַתְקִינוּ סְעוּדָתָא דְמַלְכָּא דָא הִיא סְעוּדָתָא דְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא וּזְעֵיר אַנְפִּין וַחֲקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין אַתְיָן לְסַעֲדָא בַּהֲדֵיהּ:

אֲסַדֵּר לִסְעוּדָתָא. בְּצַפְרָא דְשַׁבַּתָּא. וְאַזְמִין בָּהּ הַשְׁתָּא. עַתִּיקָא קַדִּישָׁא:

נְהוֹרֵיהּ יִשְׁרֵי בָהּ. בְּקִדּוּשָׁא רַבָּא. וּבְחַמְרָא טָבָא דְבֵיהּ תֶּחֱדֵי נַפְשָׁא:

יְשַׁדַּר לָן שׁוּפְרֵיהּ. וְנֶחֱזֵי בִּיקָרֵיהּ. וְיַחֲזֵי לָן סִתְרֵיהּ. דְּאִתְאַמַּר בִּלְחִישָׁא:

יְגַלֵּה לָן טַעֲמֵי. דִּבִתְרֵיסַר נַהֲמֵי. דְּאִינוּן אָת בִּשְׁמֵיהּ. כְּפִילָא וּקְלִישָׁא:

צְרוֹרָא דִלְעֵילָא. דְבֵיהּ חַיֵּי כֹלָּא. וְיִתְרַבֵּי חֵילָא. וְתִסַּק עַד רֵישָׁא:

חֲדוּ חַצְדֵי חַקְלָא. בְּדִבּוּר וּבְקָלָא. וּמַלְּלוּ מִלָּה. מְתִיקָא כְּדוּבְשָׁא:

קֳדָם רִבּוֹן עַלְמִין. בְּמִלִּין סְתִימִין. תְּגַלּוּן פִּתְגָּמִין. וְתֵימְרוּן חִדּוּשָׁא:

לְעַטֵּר פְּתוֹרָא. בְּרָזָא יַקִּירָא. עֲמִיקָא וּטְמִירָא. וְלַאו מִלְּתָא אַוְשָׁא:

וְאִלֵּין מִלַּיָּא. יְהוֹן לִרְקִיעַיָּא. וְתַמָּן מָאן שַׁרְיָא. הֲלָא הַהוּא שִׁמְשָׁא:

רְבוּ יַתִּיר יִסְגֵּי. לְעֵילָא מִן דַּרְגֵּיהּ. וְיִסַּב בַּת זוּגֵיהּ. דַּהֲוַת פְּרִישָׁא:

סדר סעודת שחרית

חַי יְהֹוָה וּבָרוּךְ צוּרִי. בַּיהֹוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי. כִּי יְהֹוָה יָאִיר נֵרִי. בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עֲלֵי רֹאשִׁי: יְהֹוָה רוֹעִי לֹא אֶחְסָר. עַל מֵי מְנֻחוֹת יְנַהֲלֵנִי. נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר. לֶחֶם חֻקִּי הַטְרִיפֵנִי: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. אַתָּה אֱלֹהַי קְדוֹשִׁי. תַּעֲרוֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָנֶךָ. תְּדַשֵּׁן בַּשֶּׁמֶן רֹאשִׁי: מִי יִתֵּן מְנוּחָתִי. לִפְנֵי אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם. וְהָיְתָה שְׁלֵמָה מִטָּתִי. הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם: יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ לְפָנַי. לְלַוֹּתִי לְוָיָה. בְּכוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא פָנַי. מְנָת כּוֹסִי רְוָיָה: צָמְאָה נַפְשִׁי אֶל יְהֹוָה. יְמַלֵּא שׂוֹבַע אֲסָמַי. אֶל הֶהָרִים אֶשָּׂא עֵינַי. כְּהִלֵּל וְלֹא כְשַׁמַּאי: חֶדְוַת יָמִים וּשְׁנוֹת עוֹלָמִים. עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה. וְעַל רֹאשִׁי יִהְיוּ תַמִּים. נֵר מִצְוָה וְאוֹר תּוֹרָה: קוּמָה יְהֹוָה לִמְנוּחָתִי. אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ. קַח נָא אֵל אֶת בִּרְכָתִי. וְהַחֲזֵק מָגֵן חוֹזֶךָ:

מִזְמוֹר לְדָוִד יְהֹוָה רֹעִי לֹא אֶחְסָר: בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל מֵי מְנֻחוֹת יְנַהֲלֵנִי: נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי: שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ הֵמָּה יְנַחֲמֻנִי: תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה: אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית יְהֹוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְהֹוָה מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר: אָז תִּתְעַנַּג עַל יְהֹוָה וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ כִּי פִּי יְהֹוָה דִּבֵּר:

וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהֹוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

דיני קידושה רבא של שחרית

אסור להתענות עד שש שעות. ולשם תענית אפילו שעה אחת אסור. יהא שולחנו ערוך כמו בסעודת לילה. ומקדשין על היין. והוא נקרא קדושא רבא ע"ד סגי נהור כי אינו מה"ת. ואעפ"כ נוהג בו כל מה שנוהג בקידוש הלילה. ולא יטעום עד שיקדש. במקום שאין יין מצוי אז כל המשקין הם חמר מדינה חוץ מהמים. וא"צ להמתין אפילו מצפה שיבוא לו יין.

זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל

מלאכתך

מְלַאכְתֶּךָ. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי:

עַל כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ:

סברי מרנן ורבנן ורבותי

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

זמירות ליום השבת

בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם. יַעֲמָס לָנוּ יֶשַׁע וּפִדְיוֹם. וּבִשְׁמוֹ נָגִיל כָּל הַיּוֹם. וּבִישׁוּעָתוֹ נָרִים רֹאשׁ עֶלְיוֹן. כִּי הוּא מָעוֹז לַדָּל וּמַחֲסֶה לָאֶבְיוֹן: שִׁבְטֵי יָהּ לְיִשְׂרָאֵל עֵדוּת. בְּצָרָתָם לוֹ צָר בְּסִבְלוּת וּבְעַבְדוּת. בְּלִבְנַת הַסַּפִּיר הֶרְאָם עוֹז יְדִידוּת. וְנִגְלָה לְהַעֲלוֹתָם מֵעוֹמֶק בּוֹר וָדוּת. כִּי עִם יְהוָה הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת: מַה יָּקָר חַסְדּוֹ בְּצִלּוֹ לְגוֹנְנֵמוֹ. בְּגָלוּת בָּבֶלָה שֻׁלַּח לְמַעַנְמוֹ. לְהוֹרִיד בָּרִיחִים נִמְנָה בֵינֵימוֹ. וַיִּתְּנֵם לְרַחֲמִים לִפְנֵי שׁוֹבֵימוֹ. כִּי לֹא יִטּוֹשׁ יְהוָה אֶת עַמּוֹ. בַּעֲבוּר הַגָּדוֹל שְׁמוֹ: עֵילָם שָׁת כִּסְאוֹ לְהַצִּיל יְדִידָיו. לְהַעֲבִיר מִשָּׁם מָעֻזְנֵי מוֹרְדָיו. מֵעֲבוֹר בַּשֶּׁלַח פָּדָה אֶת עֲבָדָיו. קֶרֶן לְעַמּוֹ יָרִים תְּהִלָּה לְכָל חֲסִידָיו: כִּי אִם הוֹגָה וְרִחַם כְּרַחֲמָיו וּכְרוֹב חֲסָדָיו: וּצְפִיר הָעִזִּים הִגְדִּיל עֲצוּמָיו. וְגַם חָזוּת אַרְבַּע עָלוּ לִמְרוֹמָיו. וּבְלִבָּם דִּמּוּ לְהַשְׁחִית אֶת רְחוּמָיו. עַל יְדֵי כֹהֲנָיו מִגֵּר מִתְקוֹמְמָיו. חַסְדֵי יְהוָה כִּי לֹא תָמְנוּ. כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו: נִסְגַּרְתִּי לֶאֱדוֹם בְּיַד רֵעַי מְדָנַי. שֶׁבְּכָל יוֹם וָיוֹם מְמַלְּאִים כְּרֵסָם מֵעֲדָנַי. עֶזְרָתוֹ עִמִּי לִסְמוֹךְ אֶת אֲדָנַי. וְלֹא נְטַשְׁתַּנִי כָּל יְמֵי עִדָּנַי. כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם אֲדֹנָי: בְּבוֹאוֹ מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים. זֶבַח לוֹ בְּבָצְרָה וְטֶבַח לוֹ בְּבוֹגְדִים. וְיֵז נִצְחָם מַלְבּוּשָׁיו לְהַאְדִּים. בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים. הָגָה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה בְּיוֹם קָדִים: רְאוֹתוֹ כִּי כֵן אֲדוֹמִי הָעוֹצֵר. יַחְשׁוֹב לוֹ בְּבָצְרָה תִּקְלוֹט כְּבֶצֶר.

וּמַלְאָךְ כְּאָדָם בְּתוֹכָהּ יִנָּצֵר. וּמֵזִיד כַּשּׁוֹגֵג בְּמִקְלָט יֵעָצֵר. אֶֽהֱבוּ אֶת יְהוָה כָּל חֲסִידָיו אֱמוּנִים נוֹצֵר: יְצַוֶּה צוּר חַסְדּוֹ קְהִלּוֹתָיו לְקַבֵּץ. מֵאַרְבַּע רוּחוֹת עָדָיו לְהִקָּבֵץ. וּבְהַר מְרוֹם הָרִים אוֹתָנוּ לְהַרְבֵּץ. וְאִתָּנוּ יָשׁוּב נִדָּחִים קוֹבֵץ. יָשִׁיב לֹא נֶאֱמַר כִּי אִם וְשָׁב וְקִבֵּץ: בָּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר טוֹב גְּמָלָנוּ. כְּרַחֲמָיו וּכְרוֹב חֲסָדָיו הִגְדִּיל לָנוּ. אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה יוֹסֵף עִמָּנוּ. לְהַגְדִּיל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ: בָּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ. לְהַלְלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ וּלְסַפֵּר הוֹדוֹ. מִכָּל אוֹם גָּבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ. לָכֵן בְּכָל לֵב וּבְכָל נֶפֶשׁ וּבְכָל מְאוֹדוֹ. נַמְלִיכוֹ וּנְיַחֲדוֹ: שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ יָשִׂים עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. מִשְּׂמֹאל וּמִיָּמִין עַל יִשְׂרָאֵל שָׁלוֹם. הָרַחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם. וְיִזְכּוּ לִרְאוֹת בָּנִים וּבְנֵי בָנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת עַל יִשְׂרָאֵל שָׁלוֹם. יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִי עַד שַׂר שָׁלוֹם:

זה הזמר סם המחבר (ברוך חזק) והותס סמו כראסי חרוזות ברוך. רוכב. ואסרי. כל. חמדת. זכור. קודס.

בָּרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה. לְנַפְשֵׁנוּ פִּדְיוֹם מִשֵּׂאת וַאֲנָחָה. וְהוּא יִדְרוֹשׁ לְצִיּוֹן עִיר הַנִּדָּחָה. עַד אָנָה תּוּגְיוֹן נֶפֶשׁ נֶאֱנָחָה. הַשּׁוֹמֵר שַׁבָּת הַבֵּן עִם הַבַּת. לָאֵל יֵרָצוּ כְּמִנְחָה עַל מַחֲבַת: רוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת מֶלֶךְ עוֹלָמִים. אֶת עַמּוֹ לִשְׁבּוֹת אִזֵּן בַּנְּעִימִים. בְּמַאֲכָלֵי עֲרֵבוֹת בְּמִינֵי מַטְעַמִּים. בְּמַלְבּוּשֵׁי כָבוֹד זֶבַח מִשְׁפָּחָה: השומר וְאַשְׁרֵי כָּל חוֹכֶה. לְתַשְׁלוּמֵי כֵפֶל. מֵאֵת כָּל סוֹכֶה. שׁוֹכֵן בָּעֲרָפֶל. נַחֲלָה לוֹ יִזְכֶּה בָּהָר וּבַשָּׁפֶל. נַחֲלָה וּמְנוּחָה כַּשֶּׁמֶשׁ לוֹ זָרְחָה: השומר כָּל שׁוֹמֵר שַׁבָּת כַּדָּת מֵחַלְּלוֹ. הֵן הֶכְשַׁר חִבַּת קֹדֶשׁ גּוֹרָלוֹ. וְאִם יֵצֵא חוֹבַת הַיּוֹם אַשְׁרֵי לוֹ. אֶל אֵל אָדוֹן מְחוֹלְלוֹ. מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה: השומר חֶמְדַּת הַיָּמִים קְרָאוֹ אֵלִי צוּר. וְאַשְׁרֵי לִתְמִימִים אִם יִהְיֶה נָצוּר. כֶּתֶר הִלּוּמִים עַל רֹאשָׁם יָצוּר. צוּר הָעוֹלָמִים רוּחוֹ בָּם נָחָה: השומר זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. קַרְנוֹ כִּי גָבְהָה נֵזֶר עַל רֹאשׁוֹ. עַל כֵּן יִתֵּן הָאָדָם לְנַפְשׁוֹ. עֹנֶג וְגַם שִׂמְחָה בָּהֶם לְמָשְׁחָה: השומר קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם שַׁבָּת הַמַּלְכָּה. אֶל תּוֹךְ בָּתֵּיכֶם לְהָנִיחַ בְּרָכָה. בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם לֹא תַעֲשׂוּ מְלָאכָה. בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם עֶבֶד וְגַם שִׁפְחָה: השומר

זה הזמר שם המחבר (ישראל) וחתם שמו בראשי החרוזות יום. שבת. ראשון. אכול. לא.

יוֹם זֶה מְכֻבָּד מִכָּל יָמִים. כִּי בוֹ שָׁבַת צוּר עוֹלָמִים: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלַאכְתֶּךָ. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי לֵאלֹהֶיךָ. שַׁבָּת לֹא תַעֲשֶׂה בוֹ מְלָאכָה. כִּי כֹל עָשָׂה שֵׁשֶׁת יָמִים: יום זה רִאשׁוֹן הוּא לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. יוֹם שַׁבָּתוֹן יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ. עַל כֵּן כָּל אִישׁ בְּיֵינוֹ יְקַדֵּשׁ. עַל שְׁתֵּי לֶחֶם יִבְצְעוּ תְמִימִים: יום זה אֱכוֹל מַשְׁמַנִּים שְׁתֵה מַמְתַּקִּים. כִּי אֵל יִתֵּן לְכָל בּוֹ דְבֵקִים. בֶּגֶד לִלְבּוֹשׁ לֶחֶם חֻקִּים. בָּשָׂר וְדָגִים וְכָל מַטְעַמִּים: יום זה לֹא תֶחְסַר כֹּל בּוֹ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ. וּבֵרַכְתָּ אֶת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ. כִּי בֵרַכְךָ מִכָּל הָעַמִּים: יום זה הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹדוֹ. וְגַם הָאָרֶץ מָלְאָה חַסְדּוֹ. רְאוּ כִּי כָל אֵלֶּה עָשְׂתָה יָדוֹ. כִּי הוּא הַצּוּר פָּעֳלוֹ תָמִים: יום זה

הלכות שבת

לקוטי דינים מהגר"א

א) **אם** יש לו מכה ברגלו יוצא במנעל אחד באותו שיש בו מכה (דהלכה כר' יוחנן. והא דאמרו בשבת ס"א א' ודלמא כחייא בר רב ס"ל) הוא דחייה בעלמא. ודעת הרי"ף תמוה. וכבר השיגו הרז"ה (וכ' דר' יוחנן כרב הונא) וכ"ה מפורש להדיא בירושלמי פ"ו הלכה ב'. הא יש ברגלו מכה הוא נותן. על איזה מהן הוא נותן. שמואל אמר על אותה שאין בה מכה הוא נותן כו'.

ר'

מעשה רב

א) **שבת** לשמור מאד שלא לדבר כ"א דברי תורה. ולהרבות בנרות.

ושלא

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** במעש"ר שבת לשמור מאד שלא לדבר כ"א דברי תורה. עי' בסי' ש"ז סעיף א'. שכ' שם ואפי' בשיחת דברים בטלים אסור להרבות. וכ' רבינו שם בס"ק ב'. (דווקא להרבות אבל בלא"ה מותר. וכן בירושלמי שם (הביאו התוס' והרא"ש קי"ג ב'. והביאו שם מהא דויקרא רבה. ר"ש בן יוחי הוה לי' אימא סבתא דהוה משתעי סגי. אמר לה. אימא. שבתא הוא. ושתקה. הרי דווקא משום) דהוה משתעי סגי (הא לאו הכי שרי) וכן לשון הרמב"ם. עכ"ל רבינו שם. ועי' בסי' ש"ז סעיף ט"ז. וע"ש בט"ז ס"ק י"ג שהשיג על הרמ"א והביא דברי הב"ח שאסור לקרות באותן מלחמות אפילו אם כתובים בלשון הקודש. ובחול מותר. וכ"כ במג"א ס"ק כ"ד. ובסעיף י"ז כ' דאסור ללמוד בשבת ויו"ט זולת בד"ת ואפילו בספרי חכמות אסור. ואע"פ שיש מתירין בספרי חכמות. נראה דהיינו דווקא למי שבחול אינו נזהר מספר דברים ושיחת חולין שאין בהם קלות ראש (דשיחת ילדים וקלות ראש אסור אפי' בחול. דהא בשח שיחת חולין עובר בלאו ועשה כמ"ש בסוף פ"ק דיומא. ופי' רש"י שם דהיינו שיחת הילדים וקלות ראש) אמנם מי שנזהר גם משיחת חולין שאינו של שחוק וקלות ראש אפי' בחול. רק שבספר חכמות הוא עוסק בחול. להאי גברא פשיטא דבשבת לכו"ע אסור ללמוד בספר חכמות. דהא מחוייב לקיים שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול. א"כ צריך להחמיר בשבת יותר מבחול. והוא פשוט:

מ"ש ולהרבות נרות. הוא כמו שאחז"ל שבת כ"ג ב' דהוי רגיל בשרגי טובא ע"ש:

מ"ש

הלכות שבת

מעשה רב

ושלא להנות מאותן דברים שנעשה ע"פ א"י או הביא דרך כרמלית שלנו (עי' בש"ע שלו

לקוטי דינים מהגר"א

ר' יוחנן אמר על אותה שיש בה מכה הוא נותן. שמעון בר בא הוה משמש קומי ר"י. והוה מושיט ליה סנדליה כו'. וא"ל ר"י בבלאה לא תעביד כן. שהראשונים לא היו עושין כן כו'. הדא אמרה על אותה שיש בה מכה הוא נותן. א"ל אין' בבליא דקמתיה עליה. והוא רב שמן בר אבא בגמרא דילן (סי' ס"א ס"ק כ'):

ב) (**משמע** דעתו נוטה כדעת הרמב"ם דאסור לצאת בחוט או משיחה שכרוך על רטיה. ובאגוד שע"ג מכה עצמה יוצאין) וזה לשון התוספתא (פ"ו דשבת ברייתא ג') יוצאין במוך (ובספוג שע"ג מכה). ובלבד שלא יכרוך עליהן חוט או משיחה כו'. יוצאין באגוד שע"ג מכה כו'. שיטת הרמב"ם שמפ' דרישא על הרטיה (אמר שלא יכרוך חוט או משיחה) וסיפא על המכה (בעצמו). וז"ל (הרמב"ם) ובמוך וספוג שע"ג מכה. ובלבד שלא יכרוך עליהן (פי' ע"ג מוך וספוג) חוט או משיחה. שהרי החוט והמשיחה חשובין אלו ואין מועילין למכה. ויוצאין בקליפת השום כו' ובאגד שע"ג המכה (עכ"ל). ומ"ש חשובין הן כו' תרתי בעי. חשובין ואין מועילין. אז אסור. ודייק לשון התוספתא. שברישא אמר שלא יכרוך עליהן (פי' ע"ג מוך או ספוג. שאז אין הכריכה מועיל למכה) ואמר חוט או משיחה (דהיינו שהן חשובין. ואז אסור). ובסיפא אמר שע"ג מכה. ואמר אגד. (משמע שאין מקפיד על אגד איזה שיהיה. ולמה) אלא. דאין איסור אלא ע"ג הרטיה (שאין מועילין) ודוקא בדבר חשוב. דדבר שאין חשוב בטל לגבי רטיה. ובסיפא אמר אגד (כי) בכל אגד מותר (והטעם) כיון שהוא ע"ג מכה מועיל שלא ישרט המכה (והוא היפך ממ"ש בשו"ע סעיף כ"ב) (ביאורו לסי' ש"א ס"ק כ"ו):

ג) (**משמע** דנוטה דעתו לדעת הרמב"ם טרם שתיקן דבריו. בענין תכלת. דאפי' מלאן שזורין ומופסקין פסול. דטרח אינש. וא"כ ה"ה בתפילין טרח אינש לעשות קמיע כעין תפילין ורצועות. וא"כ המוצא תפילין רבים אפי' בסכנת לסטים אינו מוליכן פחות מד"א עד שילא מספק קמיע. ולא מהני הרצועות רק אם הם מקושרות כתפילין. דהנה) הרמב"ם פ'. המוצא תכלת בשוק אפי' חוטין שזורין ומופסקין פסולין. והשיג עליו הראב"ד שהוא נגד מסקנא דעירובין צ"ז א' והשתא כו' דכ"ע ס"ל דלא טרח כו' א"כ דינא דגמ' להיפך דכשרין כו'. אבל האמת יורה דרכו שדבריו הראשונים ברורים וקיימים (והוא ע"פ) שיטת הרי"ף בפ"י דעירובין שם על מתני'

לקוטי דינים וביאורים

מ"ש שלא ליהנות מאותן דברים שנעשה ע"פ א"י או הביא דרך כרמלית שלנו עי' מ"ש בסי' שכ"ה סעיף ד' דאם אפה עו"ג פת לעצמו יש אוסרין ויש מתירין. וממ"ש כאן סתם שנעשה ע"פ א"י. משמע אפי' אם עשאו העו"ג לעצמו. ומשמע אפי' בפת. ודלא כיש מתירין הנ"ל וע"ש בס"ק ט' י'. טעם מחלוקתם. וכ"ז במלאכה דאורייתא. אבל במלאכה דרבנן כגון הביא דרך כרמלית מבואר שם בסעיף יו"ד דנהגו היתר לומר אף לכתחלה לע"ג להביא שכר או שאר דברים דרך כרמלית או בלא עירוב. וע"ש במג"א ס"ק כ"ה דאין להקל אלא לצורך וכאן כתב סתם שלא ליהנות מאותן דברים שנעשה ע"פ עו"ג ומשמע אפי' באיסור דרבנן וכמ"ש או הביא דרך כרמלית. ועי' במג"א שם שהביא בשם תשו' מהרי"ל וז"ל ובמקום שותי שכר יש נוהגין היתר להביא בלא עירוב וסומכין שהעו"ג עצמו שותה ממנו. כמו שפחה שבבית. ואפ"ה יש נמנעים וייש"כ כחם עכ"ל. ונראה דדווקא בכה"ג אמר כאן שלא ליהנות אם עשה הנכרי. דמשמע אע"פ שעשה לעצמו. היינו לכאורה. אבל הדבר ידוע דעיקר אדעתא דישראל קעביד. אבל אם ידוע שעשה הנכרי בשביל עצמו פשיטא דשרי ואפילו במלאכה דאורייתא מותר אלא דבמידי דאתי ממילא ובמלאכה דאורייתא איכא פלוגתא ביני רבוותא. וכן בדבר קל. די"א דגזרינן דלמא אתי ישראל

לקוטי דינים מהגר"א

מתני' דהמוצא תפילין. וז"ל חדשים מאי טעמא לא כו' דלמא קמיע כו' אבל בישנות דמקושרות הן לא טרח איניש כו'. ותני אבוה דרב שמואל בר יצחק אלו הן (ישנות כל שיש בהן) רצועות ומקושרות. חדשות (יש בהן רצועות) ולא מקושרות. ע"כ. וכ"כ הרא"ש שם. ולכאורה סתרי הני תרי טעמא אהדדי. דטעמא דקמיע הוא משום דטרח. ומימרא דאבוה דרב שמואל בר רב יצחק ע"כ ס"ל דלא טרח כמ"ש בגמרא שם. והשתא (דתני אבוה דרב שמואל בר רב יצחק אלו הן ישנות כו' דכ"ע לא טרח איניש). אלא דשיטת (הרי"ף והרא"ש) בסוגיא דשמעתין שם כך הוא. דהא ע"כ מתני' דלא כר"מ דאמר (נ"ז א') א' חדשות (וא' ישנות. ובמתני' תנן בד"א בישנות אבל בחדשות פטור). וגם (אתי' מתני') דלא כר"י (שם) דלא מסתבר לאוקמא מתני' כר' יהודה ודלא כהלכתא. דר"י לטעמי' דעניבה קשירה מעלייתא. (ולכן חדשות אסור דא"א למילבשינהו. כיון דאינן מקושרות כמו דתני אבוה דרשב"י דהיינו חדשות. וגם ליענבינהו א"א. דהא עניבה קשירה מעלייתא לר"י) כדאמר אביי. דתי' דאביי מסתבר יותר מתי' דרב חסדא שם (דעניבה פסולה בתפילין) כקושית תוס' שם (בד"ה אמר ר"ח) דלא מסתבר לאוקמי' כר"י ולא מטעמי' אלא מתני' דלא כר"מ ור"י וכנ"ל. ומתניתין ס"ל דטרח (ולכן בחדשות פטור) ומטעמא דקמיע. וג"כ ס"ל למתני' הא דתני אבוה כו'. אלו הן חדשות כו' (שההבדל בין חדשות לישנות היינו בין מקושרות לבלתי מקושרות) אך לא מטעמא דקשירה (שלא יוכל ללבשם בלא קשירה) אלא מטעמא דטרח. וכל שאינן מקושרות אית לן למיחש דלמא קמיע נינהו דטרח איניש כו'. (ואפי' עם רצועות לא מהני דגם בזה טרח איניש. רק במקושרות. ודאי לאו קמיע נינהו. ותלתא תנאי נינהו. ר"מ אינו מחלק בין חדשות לישנות כלל דלא טרח כלל. וכן ר"י ס"ל דלא טרח אלא שמחלק בין חדשות לישנות. דהיינו בין מקושרות לבלתי מקושרות מטעם דא"א ללובשם. דגם עניבה אסור בשבת לר"י ותנא דמתני' מחלק ג"כ בין מקושרות לאין מקושרות. דמקושרות יוצאין מכלל ספק קמיע. ודאין מקושרות חיישינן לקמיע דטרח לעשות כעין תפילין אפילו ברצועות). וראי' מכרחת דמתני' ס"ל דטרח. דאל"כ היכא תנן אבל חדשות (דהיינו תפילין עם רצועות ולא מקושרות) פטור. (דמשמע דא"ל אפי' להחשיך) הא תפילין נינהו אי ס"ל דלא טרח. אלא הכי הל"ל אבל חדשות או מצאן כו' מחשיך (דהא החילוק בחדשות הוא מפני שאינו יכול ללבשן. אבל להחשיך יכול ולא גרעי מצבתים או כריכות) אע"כ ס"ל למתני' דטרח כו'. ולפ"ז דברי הרי"ף והרא"ש ברורים שהביאו טעמא דקמיע על מתני'. וגם (ברייתא

דאבוה

מעשה רב

שלו סי' שכ"ה ס"ק ל"ה ול"ח). ופשיטא שלא לצוות לא"י לעשות שום דבר. ואם

שלח

לקוטי דינים וביאורים

ישראל למיעבד בידים. ועי' בתוס' ביצה ג' א' ובריש פ' אין צדין. ועי' בביאורי הגר"א סי' שכ"ה ס"ק י'. ועוד יש מחמירין במידי דאכילה דגזרינן שמא יעשה ישראל. ולכן יש להחמיר בכל הנ"ל:

[ועי' בליקוטי דינים מהגר"א כאן סי' י"ד]:

ומ"ש ופשיטא שלא לצוות לא"י לעשות שום דבר כמ"ש בתשובת מהרי"ל הנ"ל שכ' יישר כחם של הנמנעים מזה כנ"ל. ועי' בסי' ש"ז סעיף ה' דבר שאינו מלאכה ואינו אסור לעשות בשבת אלא משום שבות מותר לישראל לומר לעו"ג לעשותו בשבת. והוא שיהי' שם מקצת חולי. או יהי' צריך לדבר צורך הרבה. או מפני מצוה וכו' ויש אוסרין. גם בזה. וכ' רבינו שם ס"ק י"ד דלא שרי אלא במילה שהיא עצמה דוחה שבת. או משום ישוב א"י. משמע אבל במצוה אחרת אסור. ומדהוצרך לומר משום ישוב כו' (דייקין דבמצוה אחרת אסור) וחילוק בין שבות לשבות אינו אלא במילה בלבד. ותדע שאמרו בסוף פ"ב דיו"ט אמימר כחיל עינא מעו"ג בשבת א"ל רב אשי מאי דעתך כו'. אלמא אפילו שבות ע"י נכרי אינו נעשה אלא משום חולה דמותר גם שבות גמור עכ"ל ועי' במג"א ס"ק ז':

ומ"ש

מעשה רב

שלח לו ישראל ע"י א"י אסור לבני ביתו. ומותר לישראל אחר:

שלא

לקוטי דינים מהגר"א

דאבוה דרשב"י) אלו הן כו'. להשמיענו מה הן חדשות וגם שיטת הרמב"ם ממש כשיטת הרי"ף כדרכו. וכן הרא"ש כו'. ונמלא דלשיטת הרי"ף והרא"ש והרמב"ם אפי' יש בהן רלועות חיישינן לקמיע עד שיהיו מקושרות כנ"ל. וכ"מ לשכנת לשטים להוליכן פחות מד"א או לשומרם (שם ס"ק ק"ד):

ד) (**אמרו** בפ' במה בהמה נ"ג א' ארומיא דכ"ע מיהת מרדעת מותר ליתן ע"ג חמור. מ"ש מנטילת אוכף מע"ג חמור דאסור. ואמר ר"פ כאן לחממה כאן לצננה. לחממה אית לה צערה [לפיכך נתינת מרדעת מותר. ונטילת אוכף אסור. כי] לצננה לית לה צערא. והיינו דאמרי אינשי חמרא אפילו בתקופת תמוז קרירא לי'). לפי הסמ"ג מפ' דאמרי אינשי קאי ארישא על לחממה אית לה צערא (היינו משום דחמרא אפילו בתקופת תמוז קרירא לי'. ולכן מותר ליתן על חמור מרדעת לחממה) משא"כ בסוס (כיון דלית לי' צער ליכא אסור ליתן עליו מרדעת) אבל בנטילת האוכף א"צ שום טעם (ולאו דווקא חמרא) ואפילו לסוס אסור ליטול ממנו (והא דאמרו בגמ') לצננה ל"ל צערא. מפ' דה"ה בכל הבהמות אין צער בחימום. דלא כפירש"י (דפי' לצננה ל"ל צערא אחמור דווקא) מחמת דאמרי אינשי. אלא שאין צער לבהמה בזה (אפי' לשאר בהמות) אבל שיטת רש"י דאין אסור אלא ליטול המרדעת מן החמור. אבל מן הסוס בין ליטול בין ליתן מותר. דמפרש (הא דאמרו) חמרא (אפילו בתקופת תמוז קרירא לי'. הוא נתינת טעם אסיפא) לפיכך אסור ליטלו. שכתב בד"ה כאן לחממה כו'. אבל נטילת אוכף כו' (לכך אסור) שהרי הוא יצטנן מאליו דאמרי אינשי כו' משמע אבל סוס מותר (ליטול. דהרי אינו מצטנן מאליו. ודלא) כסמ"ג דמפרש דאמרי אינשי כו' קאי ארישא כנ"ל. אבל בנטילת האוכף א"צ שום טעם ואפילו לסוס אסור. אבל לרש"י הוא להיפך. דלחממה א"צ שום טעם (ואפי' בסוס מותר ליתן עליו מרדעת) ולפ"ז הסוס קל. דהכל מותר בסוס. ופשטא דשמעתין משמע כדברי רש"י דאסיפא קאי. (ול"ע דברי רש"י במתני' נ"ב ב' ד"ה מרדעת. ולכאורה נראה דרש"י מפרש על שניהם דגם בנתינת מרדעת צריך לטעם דאמרי אינשי. ויש לפרש דהתם בילאתו לרה"ר מיירי. ומפרש רש"י הטעם. דהא בקשורה ביה מע"ש מיירי. וכשבא בשבת לצאת לא ישירו דהא דרכו להניחו עליו שלא יצטנן והוי כמו מלבוש ומותר לצאת בו. אבל בשאר בהמות כיון דאין דרכו להניח עליו. ומותר להסיר ממנו בידים. לא יצא במרדעת. דלא הוי מלבוש שלו). (סי' ש"ה ס"ק כ"א כ"ב. וע"ש ס"ק כ'):

ה) **הא** דפסק בש"ע. דאסור להכריז בשבת על קרקע הנמכר שכל מי שיש לו זכות

עליו

לקוטי דינים וביאורים

ומ"ש ואם שלח לו ישראל ע"י א"י אסור לבני ביתו ומותר לישראל אחר. לעיל כתב דיש להחמיר שלא ליהנות ממעשה עכו"ם אפי' במלאכה דרבנן וכ' סתמא אפילו לא נעשה בשביל ישראל זה. אבל אינו רק שצריך להחמיר. וכאן כתב דאם נעשה בשביל ישראל אסור מצד הדין אפילו לבני ביתו של אותו ישראל. וראי' לדבר במלאכה דאורייתא מההוא בר טביא (עירובין ל"ט ב') דאתא לדיש גלותא ביו"ט שני של גליות ולא אכל רב ששת. ואע"ג דהדר בי' טעמא משום יו"ט שני אבל ביו"ט ראשון לכו"ע אסור אע"ג דלא בא רק בשביל ריש גלותא אלא ודאי דהוי כבני ביתו והיינו דאמרו שם בגמ' מ' מ' סבר כל דאתי לבי ריש גלותא אדעתא דכולהו רבנן אתי ועי' בסי' תקט"ו סעיף ה' דאפי' בתחומין שהוא מלאכה דרבנן אסור לבני ביתו. והוא מסוגיא הנ"ל. ולישראל אחר מותר אפילו אם עשה הנכרי על ידי ציווי ישראל כיון דלא הוי רק איסור דרבנן ואמרינן התם הכא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר ואמירה לנכרי כאן אינו אלא שבות דשבות:

שלו

לקוטי דינים מהגר"א

עליו יבא ויגיד ואם לאו יאבד זכותו. דווקא בכה"ג אסור דהוי כמו החלטה. אבל בלא"ה מותר כמו בסיקריקון שאמרו בירושלמי שהיו מכריזין סי"ב חדש ד' שבתות: (סי' ש"ו ס"ק כ"ח):

מעשה רב

ב) **שלא** לישא בשבת כלל אפי' במקום שיש עירוב אפי' בחצר. ובבית לא ישא כ"א בידו (עי' ש"ע שלו סי' ש"ג ס"ק מ"א ומ"ו):

וכן

ו) (**אין** לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור מחמה לצל ע"י ככר או תינוק. כמ"ש בגמ' (שבת קמ"ב ב') לא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד. כדעת הט"ז) והאמת כדבריו. וכמ"ש דלא התירו ככר כו'. וכמ"ש בסי' ש"א ס"ה (והא דתניא [שם קכ"ד] מדוכה אם יש בה שום מטלטלין אותה) מדוכה שאני כמ"ש הרשב"א בעבודת הקודש. בזמן שיש בה שום למה מטלטלה והלא לא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד. לפי שלא נאסרה המדוכה אלא מחמת מלאכה זו של שחיקת שום וכיולא. ועכשיו ה"ה משמשת היתר במלאכתה נמלא האוסרה מתירה. כקדרה המטלטלת עם התבשיל עכ"ל. ולפ"ז אין מטלטלין אלא אם יש בתוכו דבר המיוחד לו. וכן דייק לשון הברייתא שום דווקא. (כי' ש"ח ס"ק כ"ה):

ז) **הרשב"א** מתיר לטלטל האצטרלוב בשבת. וכן ספרי החכמה. ומסתברא כוותי': (שם ס"ק ק"א):

ח) **מותר** ליגע במוקצה. ונלמד מהא דמותר לסוך את המת. שבת קנ"א. ומ"ש בירושלמי ובלבד שלא יגע בבילה. העיקר כתירוץ המ"מ דחיישינן שלא יתנענע הבילה. וכמ"ש בסי' רס"ה ס"ג דאסור ליגע בנר תלוי שמא יתנדנד. אבל במקום דליכא חשש זה מותר ליגע אע"פ שהנגיעה אינו לצורך היתר ועי' במ"א ובט"ז ס"ק ה': (סי' ש"י ס"ק י"ח):

ט) **נגר** אם אין בראשו גלוסטרא ואינו קשור בדלת אלא בבריח צריך שיהא הקשר אמיץ שיהא ראוי ליטול בו כו'. הא לאו הכי אסור בכל ענין (לנעול בו) אפילו תלוי: (סי' שי"ג ס"ק י"ג):

י) **העיקר** כשיטת רש"י דאין בנין וסתירה בכלי קטן שאין מחזקת מ' סאה דלא הוי אוהל

לקוטי דינים וביאורים

ב) **שלא** לישא בשבת כלל כו' אפי' בחצר. נ"ל מפני שיש כמה דינים חלוקים שיש מחלוקת בין הפוסקים. א'. אם העיירות שלנו דין חצר יש להם או דין מבוי. ועי' בסי' שס"ג סעיף כ"ו ויש אומרים כו' דכל המבואות שלנו יש להם דין חצרות. וע"ש במג"א ס"ק כ"ז דמזה יצא קולא דבעקמימותן אין עושין שום תיקון. והטעם דלא השכינן להם כמבואות. משום דאין בתים וחצרות פתוחים לתוכו. וזה אינו מספיק דיש כמה מקומות שעשוי כדת מבוי וא"כ הי' צריך תיקון בעקמומית ועי' במג"א ס"ק כ"ה. וע"ש בסעיף כ"ז בהג"ה. ועוד בעירובי חצירות עי' בסי' שס"ו דהמנהג בזמן הזה להניח העירוב בבית הכנסת ע"ש משום דדין שיתוף להם וזה לדעת י"א דסומכין על שיתוף במקום עירוב בסי' שפ"ז. ולדעת שאין סומכין לא מהני. ועי' בט"ז שם ס"ק ג' דכ' דאם בבהכ"נ הוא בענין שאסור לטלטל שם כו' אין כלום באותו עירוב. ולפי מה שכתבתי דהעירוב במבואות יש לפקפק בו א"כ אין לטלטל במבואות א"כ גם העירובי חצירות כמאן דליתא כיון שמונח בביהכ"נ ולכן כ' שגם בחצר אין לטלטל. ובפרט שיש הרבה בעו"ה שאין מודים בעירוב ומבטלין את העירוב. וגם הרבה יש לפקפק על השכירות שבוכרים את הרשות מהמושל:

ומ"ש שבבית לא ישא כ"א בידו עי' שבת י"ב א' תניא אומר חייב אדם למשמש בבגדו ע"ש עם חשכה. והיינו שלא ימצא בתוך כיסי הבגדים שום דבר דחיישינן שמא ישכח ויצא. ולכן אין לטלטל שום דבר דרך כיסי הבגדים בשבת אפילו בבית דחיישינן שמא ישכחם ויצא עמהם. אבל כשהם בידו הוי להו ולא ישכח. ועי' בתוס' שבת כ"ז א' ד"ה במה אשה:

מ"ש

מעשה רב

ג) **וכן** אשה אם יודעין בה שתקבל הדברים מצוה לומר לה שכל התכשיטין אסורים

לקוטי דינים מהגר"א

אוהל. ואפי' שלא במוסתקי. ואם מתקן לכלי חייב משום מכה בפטיש והא דמסקינן בביצה ל"ג ב' הא דשובר את החבית (דמיירי) במוסתקי. לר"א מוקמינן הכי. אבל לחכמים כיון דפטור אבל אסור. במקלקל מותר לכתחלה (סי' שי"ד ס"ק ג'):

יא) (**אם** הי' שכין תקוע בחבית מערב שבת מותר להוציאו ולהכניסו בשבת שהרי אינו מתכוין להוסיף. ואע"פ שלא הוציאו מבע"י מותר. ואע"ג דהוי פסיק רישא דעושה נקב ופתח לחבית) העיקר כמ"ש המג"א בשם מ"מ בסי' שי"ח ס"ק ל"ו (שכל שאינו מתכוין אין ראוי לומר פסיק רישא הוא וליחייב. מפני שכשהוא מתכוין עושה מלאכה. וכשאינו מתכוין אין בו מלאכה כלל. שהרי אינו רוצה לעשות ממנו כלי) וכ"ש כאן דאפי' לר"י אין כאן מלאכה שמקלקל: (שם ס"ק י"א):

יב) **המבשל** בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל כר"מ. כמ"ש התוס' ושיטתם. ודברי התוס' עיקר להלכה. וכן יש להביא ראי' לדידהו מירושלמי פ"ג דיו"ט וז"ל של בית ר"ג היו שוחקין פלפלין ברחיים שלהן. ארשב"ל פ"א אכל אבא אצל ר"ג והביאו לפניו אניגרון ובתוכו פלפלין שחוקין. כיון שטעמן משך ידיו מהן. א"ל אל תחוש לכן מעי"ט הן שחוקין. ושאלו שם ויעשה ר"ג אצל ר' צדוק כשוגג ויאכל. אלא שלא להתיר מלאכה ע"י ר"ג כו'. ועוד דבהדיא אמר בירושלמי פ"ב דתרומות בעון קומי ר' יוחנן את מה את אמר א"ל אין לי אלא משנה. המעשר והמבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל. וא"כ הלכה כר"מ. כו'. ויש שם ר' אבהו בשם ר"י כל האסורין כו' היינו בין דאורייתא בין דרבנן. ולכן שנה רבי בתרומות שם המעשר והמבשל. שהמעשר הוא דרבנן. וכן המטביל כלים כו' והמבשל הוא מן התורה. וכשתם זה פ' ר' יוחנן כנ"ל. ומ"ש הגאונים וכן הר"ן והרמב"ן דלהכי יש לפסוק כר"י משום דנפישי ע"ה גבן כו'. וכן כתב הרא"ש פ"ק דחולין. ליתא. דכבר כתבו תוס' בפ"ק דיו"ט וש"מ דאנן חשיבי בני תורה כו'. וכן עיקר להלכה (סי' שי"ח ס"ק א'):

יג) **מותר** לומר לחנווני תן לי ד' ביצים וה' רמונים ובלבד שלא יזכיר לו שם דמים ולא סכום מדה ולא שם מדה (אפילו בלא סכום מדה) (סי' שכ"ג שהגיה בביאורו שם ס"ק י'):

יד) **עכו"ם** שצד דגים או ליקט פירות לעצמו בשבת אסורים לישראל אפילו בטלטול משום מוקצה וכמ"ש בפ"ג דיו"ט כ"ד א' ב' מעשה כו' (סי' שכ"ה ס"ק י"א):

טו) **בסי'** שכ"ו ס"ק ט"ז כ' דהעיקר דאין לטבול בשבת. וע' לעיל בלקוטי דינים מהגר"א בדיני שחרית בשבת הובאו דבריו באריכות:

טז) (**מצילין** מפני הדליקה בלילה מזון ג' סעודות ובשחרית ב' סעודות. ובמנחה מזון סעודה אחת. ושיעור סעודה לחולה ולזקן כבינוני) ולרעבתן כמזונו (ביאורו סי' של"ד ס"ק ו'):

בס'

לקוטי דינים וביאורים

ג) **מ"ש** וכן אשה כו' שכל התכשיטין אסורים אפי' בחצר ובבית. עי' בסי' ש"ג סעיף י"ח ויש אומרים דכל שאסרו לצאת בו. אפי' להתקשט בו בבית אסור. וע"ש בדברי רבינו ס"ק מ"ה. ועי' בשבת ס"ד ע"ב בתוס' ד"ה ר' ענני בר ששון כו'. וסוף דבר אמרו הקדמונים דמותרות לצאת בהם דמוטב יהו שוגגות ואל יהו מזידות עכ"ל. וז"ש בש"ע שם ויש שאמרו דמדינא אסורות אלא שכיון שלא ישמעו מוטב שיהיו שוגגות ואל יהיו מזידות וע"ש בביאורי רבינו ס"ק כ"א:

ומ"ש

לקוטי דינים מהגר"א

יז) (בס' פסקי הגר"א הביא בסי' של"ד סעיף ע"ז בשם רבינו ס"ק י"ח דלכתחלה מותר להביא ארנקי עם מעות ולהניח בה תפילין ולהציל עם התפילין. וע' מה שכתבתי בהערות לס' שנות אליהו בפ' כל כתבו שכתבתי שם שאין משם ראי' ואדרבא פסק כדעת המ"א שאסור ע"ש היטב):

יח) (ב' בש"ע סי' של"ד סעיף כ"ו ודווקא לכבות הדליקה דהוי מלאכה שא"צ לגופה. ויש סכנה אם לא יכבה. אבל אסור לחלל שבת כדי להציל ממון. עכ"ל הש"ע. הא דנקט מלאכה שא"צ לגופה) משום סיפא נקטה (דאפילו מלאכה שאצ"ל אסור לחלל שבת בשביל ממון) אבל ברישא בכל ענין מותר (כיון דיש סכנה) כמ"ש פ"ב ל' א'. (סי'של"ד בביאורו ס"ק מ"א):

יט) העיקר נראה כירושלמי (דהשמעת קול אסור אפילו אינו דרך שיר) ואינו מותר רק אם אינו מתכוין לקול כלל כמו בור הגלגל וכדומה לו (וא"כ אסור להקיש על הדלת) (סי' של"ח ס"ק א'):

כ) (סיפוק אינו כף על ירך. כי) הרא"ש פ"ה דיו"ט כתב בשם הירושלמי. ששניהן (טיפוח וסיפוק) כף אל כף. אלא טיפוח מרצונו. סיפוק הבא מחמתו כמ"ש ויחר (אף בלק) ויספק (את כפיו) ובזה מתורץ קושית התוס' (דמו"ק כ"ז ב' ד"ה אבל. ההא דתנן אין מטפחין ביו"ט ופירש"י משום שיר ומשום אבל. והקשו דא"כ מאי איר' יו"ט אפילו בחוה"מ אסור משום לצר. אבל השתא ניחא. כי לפי הירושלמי הנ"ל כמו שסיפוק איננו שייך באבל כן אין מטפחין ג"כ לא מיירי באבל רק משום שיר) ולכן לא נזכר אלל אבל (במו"ק כ"ח ב') סיפוק וכן עיקר. (שם ס"ק ד'):

כא) (נשואין בע"ש) העיקר שאין חליק בין בתולה לאלמנה (ושני בחופה קודם השבת) (סי' של"ט ס"ק ע"ז ובאה"ע סי' ס"ד סעיף ה'):

כב) נעץ קנה בר"ה ובראשו טרסקל. והטרסקל עצמו גבוה י' ורחב ד' (אע"פ שהטרסקל עצמו רה"י) אין תחתיו רה"י. כמ"ש עגלית תחתיהן כו' ועי' תוס' שם. אבל עמוד גבוה י' ורחב ד' ואין בעיקרו ד'. אף תחתיו רה"י כי ליכא בקיעת גדיים. והיינו שעיקרו רחב ג' כמ"ש בתוס' ק"א א'. (סי' שמ"ה ס"ק א'):

כג) (הא דיש אומרים דבעינן רוחב רה"י ארבעה על ארבעה הן ואלכסון דהיינו ה' וג' חומשים על ה' וג' חומשים) זהו דעת ר"ת לבד אבל אין הלכה כן (סי' שמ"ה ס"ק ה'):

כד) זה לשון הרשב"א בס' עבודת הקודש. ומהו חורי רה"י חור שבכתלים (של רה"י ועוברים כלפי פנים). היו בהם חורים פתוחים כלפי חוץ ואין עוברים כלפי (פנים. בין פתוחים לר"ה או לכרמלית. אין אלו חורי רה"י אלא נדונין לפי גבהן. עכ"ל) והביאו ב"י. אבל הרשב"א לא מיירי אלא למעלה מעשרה (והן פתוחים כלפי פנים ג"כ) ואין החור רחב ד'. דאפ"ה הוי רה"י משום חורי רה"י. ואפילו לרבנן. דקי"ל כרב חסדא דברה"י א"צ הנחת מקום ד'. אבל למטה מעשרה הוי חורי רה"ר. כמ"ש תוס' (שבת) ז' ב'

מעשה רב

אסורים אפילו בחצר ובבית. וכן שלא לישא תינוק דרך כרמלית שלנו (עי' מ"א סי' ש"ח ס"ק ע"א):

אין

לקוטי דינים וביאורים

ומ"ש וכן שלא לישא תינוק דרך כרמלית שלנו עי' במג"א סי' ש"ח ס"ק ע"א שכתב דאפילו בכרמלית אסור לישא את התינוק וברה"ר אפי' בתינוק שנוטל א' ומניח א' אם נושאו חייב. עש"ה:

מעשה רב

ד) **אין** לילך לתחום חוץ ע"פ עירוב האינגבער כ"א שתי סעודות לכאו"א פת. או ללפת בו את הפת:

עירובי

לקוטי דינים מהגר"א

ב' ד"ה והלכה כו'. (ול"ע דבעבודת הקודש שלפנינו איתא וז"ל ומהו שיקרא חורי רה"י חור שבכותלים של רה"י ועוברין כלפי פנים. אע"פ שהן למטה מעשרה טפחים ואין רחבים ארבעה על ארבעה. היו בהן חורין פתוחין כלפי חוץ כו'. ונ"ל כוונת רבינו להגיה שם דל"ל למעלה. ומהב"י נראה שלא הי' כתוב לפניו מתיבת אע"פ כו'). ומה שכתב מ"א כאן קשה להולמו (שכתב בס"ק ב' ואפי' הם למטה מי'. ומ"ש התוס' דלמטה מי' שייך לרה"ר היינו לפי הס"ד עכ"ל. וכבר השיג עליו בעל קרבן נתנאל בס' נתיב חיים וז"ל. וזה אינו דלפי האמת ג"כ קשה אמאי קאמר ר' חייא זרק למעלה מעשרה והלכה ונחה בחור כ"ש וכו'. אפילו למטה מעשרה נמי. אלא ש"מ שלמטה מעשרה לא הוי חורי רה"י עכ"ל. ועי' בפמ"ג מ"ש על דברי המג"א אלה) ועוד ראי' דאמרינן בעירובין ל"ח ב' ומשתמש בכל (הכותל עד עשרה התחתונים) ועי' תוספות שם ד"ה ומשתמש בכל כו' (ומפרש ר"י דבחורין שבכותל קאמר דמשתמש עכ"ל. הרי דבחורין אינו משתמש רק עד עשרה ולא למטה) ועי' תוס' (שבת) הנ"ל ד"ה והלכה (שכתבו) והא דלא מוקמי מתניתין כו' דשתא חורין קך הם (פי' שמפולשין לרה"י ג"כ. כמ"ש התוס' שם בראש תירוצם. שמפולשים לצד רה"י ברוחב ד'. ע"ש. וכן בס' דברי חיים הנ"ל הביא לראי' מדברי התוס' הנ"ל) (שם ס"ק ו'):

כה) **הא** דאם הוציא ידו מליאה אסור להחזירה כתב הב"י דלא נאמרו דברים אלא במוציא לרה"ר כדדייק לשון הרמב"ם ולשון רש"י [שכתבו הוציא ידו לרה"ר] אבל במוציא לכרמלית לא גזרו דא"כ הוה ליה גזירה לגזירה עכ"ל) ומה שדקדק מלשון לרה"ר עי' ברא"ש פ"ו דשבת סי' ג' (וז"ל והא דדייק מדקתני ולא בכבול לרה"ר דמשמע הא בכרמלית שפיר דמי. לאו דיוקא היא דבההיא דלא יעמוד אדם ברה"ר וישתה ברה"י קאמר אביי דה"ה בכרמלית. ואפי' רבא דפליג עליה לאו משום דקתני לרה"ר אלא כדקאמר היא גופא גזירה כו'. ובההוא דלא יעמוד אדם ברה"ר ויפתין לרה"י וכן לא ירוק כ"ע מודי דה"ה בכרמלית. עכ"ל) ולקמן סי' ש"ג ס"ב. (ועוד) למד כן (הב"י) מדברי רבא י"א ב' (דל"ג גזירה לגזירה) אבל ל"ד. דשם מבע"י לרבא מותר. כמש"ש מאי לאו בע"ש. לא בשבת. וכן המסקנא. וכמש"ל סי' רנ"ב ס"ו. וכאן אסור (מבע"י כמבואר בש"ע כאן). וכן עיקר (דגם אם הושיט לכרמלית אסור להחזירה): (ביאורו לסי' שמ"ח ס"ק ו'):

כו) **היה** קורא בספר על האסקופה ונתגלגל ראש האחד מהספר מידו ונשאר ראש השני בידו גוללו אצלו. ונראה להלכה כתירוץ דאביי (עירובין ל"ח א') דדוקא בכרמלית מותר (פי' שהיתה האסקופה כרמלית ורשות הרבים עוברת לפניה). ולא ברשות היחיד (כנ"ל שם בביאור הגר"א). וכ"כ התוס' בשבת ה' ב' ד"ה היה. וה"א לאוקמה אלא באסקופת כרמלית וכדמסיק אביי בפ' בתרא דעירובין (סי' שנ"ב ס"ק א'):

הא

לקוטי דינים וביאורים

ד) **מ"ש** אין לילך חוץ לתחום ע"פ עירוב האינגבער. הטעם דהוי תבלין ואין מערבין בו כמבואר בסי' שפ"ו סעיף ה'. ועי' בסי' ת"ט סעיף ז'. ועי' עירובין כ"ט א' תבלין לאו בני אכילה נינהו:

ומ"ש שתי סעודות פת או ללפת כו' עי' בסי' ת"ט סעיף ז': ומ"ש לכל אחד ואחד עי' בט"ז סימן תי"ג ס"ק א' ובמג"א שם ובט"ז סי' ת"ט ס"ק ז':

מ"ש

לקוטי דינים וביאורים | מעשה רב

ה) **עירובי** חצירות אין לסמוך על המצה שבבהכ"נ. והנכון להניח בכל

כז) **הא** דאמרינן שגוללו אצלו נראה להלכה דלאו דוקא כתבי הקודש אלא ה"ה בכל דבר ונקט ספר לרבותא דבראש גגו לא יגלול. כמ"ש (התוס') בשבת שם ובעירובין צ"ח ד"ה אלא וכמ"ש בעירובין ק"ג ולאו אוקימנא באיסקופת כרמלית ור"ה לפניה דכיון דאיגודו בידו אפי' שבות נמי ליכא (שם ס"ק ב'):

כח) **הי'** קורא בספר על הגג שהוא רה"י ונתגלגל ראש אחד מהספר מידו. אם אין הכותל משופע אינו יכול לגוללו רק קודם שהגיע בתוך ג' טפחים. אבל הגיע לתוך ג' טפחים לא יגלול. דנראה להלכה כר' חלקיה בר טובי בשבת צ"ז א' דתוך ג' כ"ע לא פליגי דחייב כו' דתניא כוותיה שם ע"ש (שם ס"ק ד'):

כט) **כתב** הרא"ש בפ"ק דעירובין סי' י"ח וז"ל כתב הרשב"א ז"ל דקורה שהיא משוכה למטה מעשרה טפחים פסולה. דכיון שיש שיעור מחיצה נפקא מתורת קורה. ומחיצה אין כאן דהויא מחיצה שהגדיים בוקעים בה. וליתא דהכא דווקא [גבי פירש עליה מחצלת] אמר קורה אין כאן משום דמכסיא ואינה נראית וסבורים דבמחצלת המבוי ניתר. אבל כשהקורה נראית בשביל גודלה לא נפקא מתורת קורה. עכ"ל. ועי' בב"י ובב"ח סי' שס"ג ובט"ז ס"ק י"ג ובס' אבן העוזר. ורבינו כתב) ולי נראה כדברי הרשב"א שפ' דאם נמשך פסול כמ"ש בגמרא בהדיא ג' ב' חללה עשרה. ומ"ש דהא מכסייא איירי למעלה מעשרה. ופסול משום דמכסייא. ומחיצה נמי ליכא דהוי מחיצה שהגדיים כו'. ונסתלקה קושית הרא"ש. עכ"ל. (ונראה פי' דברי רבינו כך לפסוק כדברי הרשב"א דקורה שנמשכה עשרה בטל' מתורת קורה ופסולה. דהנה הב"ח הבין בדברי הרא"ש בנחלק על הרשב"א דפוסל משום דכיון דיש בה שיעור מחיצה נפקא מתורת קורה והביא [הרשב"א] ראיה ממחצלת. ודחה הרא"ש דבריו ואמר דאין ראיה ממחצלת שאין הקורה נראית כו'. וכן הוא לשון הב"ח ממש. והנה הרואה יראה בס' עבודת הקודש להרשב"א שהרשב"א לא הביא ראיה ממחצלת כלל רק שכ' דין בפ"ע וז"ל שם בשער הראשון הל' ה'. הניח קורה על המבוי ופירש עלי' מחצלת אם היתה המחצלת גבוה מן הקרקע ג' טפחים לא עשה ולא כלום כו'. היתה מחצלת משולשלת בפחות מג' לקרקע הרי זו מותרת משום מחיצה כו'. היתה קורה עצמה משולשלת עשרה טפחים אם גבוה מן הקרקע ג' טפחים יראה לי שצריך להביא הקורה אחרת. שכל משולשלת עשרה יצאה מתורת קורה ומחיצה היא אלא שגבוה מן הקרקע שלשה. עכ"ל. הרי שלא הביא ראיה ממחצלת כלל. רק שפרט דיני הקורה כדרכו שם בספר הנ"ל. ואמר לשון יראה לי בלא שום ראיה כלל. ואיך נפרש דברי הרא"ש שבא להשיג על ראית הרשב"א מה שלא עלה על דעת הרשב"א כלל. אלא ודאי פי' דברי הרא"ש כך הם. דאדרבא הרא"ש הביא ראי' מסוגיא דפירש עלי' מחצלת דלא כדיני' דהרשב"א. ולהקשות עליו דאם כדברי הרשב"א למה נקט הש"ס דווקא פירש מחצלת על הקורה. הל"ל רבותא דאפילו לא כסה הקורה רק שנמשכה הקורה עד למטה שהיתה גבוה

עשרה

לקוטי דינים וביאורים

ה) **מ"ש** שאין לסמוך על המצה שבביהכ"נ עמ"ש לעיל בשם הט"ז בסי' שס"ו ס"ק ג'. ומשום חשש מילבין נתבטל העירוב מכל וכל דהא אינו ראוי לאכילה לשום אדם ואין מערבין בו. ולכן צריך לעשות עירובי חצירות. ויש לברך עליו ג"כ. דהא זה שבביהכ"נ אינו עירוב כלל. וכ"ת תיכף בשבת הראשונה שאחר הפסח שהניחו המצה עדיין לא יש מילבין בודאי. וא"כ הוי ספק ברכה לבטלה: י"ל דיש חשש אחר כמ"ש כאן ויש עוד חששות. דכיון דנעשה מציבור. ובודאי אם יבא אחד לאוכלו לא יניחוהו לאכול משום טירחא דציבורא לעשות בכל שבת ע"ח. וכיון שכן בטל העירוב כדאמרינן (עירובין

מ"ט

מעשה רב

בכל ע"ש ולברך. כי יש חשש מילבין. ועוד כמה חששות:

ו) **אין** להחזיר שום דבר לתנור אחר שהעמיד הדבר ההוא. ואם לא העמיד רק על התנור מותר:

בענין

לקוטי דינים מהגר"א

עשרה כמו המחללת היתה הקורה פסולה. דהא במחללת גבוה עשרה עסקינן דהא קאמר מחילה אין כאן דהו"ל מחילה שהגדיים בוקעים בה. משמע הא לא"ה הוי מחילה מעלייתא דהוי לה שיעור מחילה עשרה. וכיון דבעשרה עסקינן הו"ל למנקט רבותא דאם הי' הקורה כשיעור הנ"ל אפילו בלא כיסוי המחללת היתה פסולה ומזה דייק הרא"ש דליתא לדברי הרשב"א דהכא דווקא אמר קורה אין כאן משום דמכסיא כו' אבל כשהקורה נראית בשביל גודלה לא נפקא מתורת קורה. וזה עיקר בפי' דברי הרא"ש. ועל זה כתב רבינו דאין זה דיוק. דהא המחללת מיירי שנמשכה למטה מעשרה דהא קאמר התם ופרס עליה מחללת והגביה מן הקרקע שלשה הרי שנמשכה המחללת עד שלשה. ובקורה אם נמשכה תוך עשרה פסולה דאמרינן בהדיא חללה עשרה דהיינו שצריך שיהי' חלל למטה מהקורה עשרה. וא"כ יש לדקדק לכאורה ג"כ למה נקט הש"ס משום דמכסיא. בלאו הכי אם היתה קורה בגוונא דמחללת נמשך בתוך עשרה פסולה כנ"ל אלא ודאי צ"ל דאינו רוצה לאורויי לן דאם הניחו הקורה שלא במקומה. ובע"כ הוצרך לאורויי בגוונא שהניחו הקורה במקומה למעלה מעשרה וכיון דבעי הגמרא לאורויי דינא דגם לענין עירוב לא מהני מחילה תלוי' למעלה מג' שיהי' במקום קורה. וא"כ לא יכול לאורויי האי דינא אלא בכה"ג. דהקורה למעלה מי'. והמחללת נמשכת למטה עד ג' ועל זה קאמר דקורה אין כאן דהא מכסיא אבל בלאו הכי הוי קורה מעליא. ומחילה של המחללת אין כאן דהו"ל מחילה שהגדיים בוקעים בה. ונסתלקה ג"כ קושית הרא"ש על הרשב"א דלמה נקט הש"ס דקורה מכוסה בלא"ה נמי אם היתה הקורה כי האי גוונא דמחללת היתה פסולה בלא כיסוי. זה לא קשה דהא ע"כ הקורה לאו בגוונא דמחללת קאמר דהא הקורה למעלה מי' והמחללת נמשכת בתוך עשרה והטעם כנ"ל. וא"כ שפיר נוכל לומר דלעולם כהרשב"א דאם הקורה משכה עשרה נפיק מתורת קורה ופסולה. והא דקאמר דהא מכסיא לאו בגוונא דמחללת מיירי ובעי לאשמעינן דאם היתה הקורה קצרה אם מכסיא פסולה) (סי' שמ"ג ס"ק מ"ד):

ל) **כותל** שבין שתי חצירות גבוה י'. ובחצר א' כפו אצל הכותל ספל שיש בו ד' על ד' וגבוה כל שהוא ומיעט בו גבהו מעשרה. מותר אותו חצר להשתמש בכותל למעלה אפילו שלא כנגד המיעוט. ובלבד שיחברנו בטיט (סי' שע"ב ס"ק ל"ח):

לא) **מערבין** בכמהין ופטריות מבושלין. דפריך סתמא דגמרא עירובין כ"ז א' והאיכא כמהין ופטריות. יהוא תמוה מאד. דהיכי דמי. אי בכמהין ופטריות חיין א"כ מאי פריך מכמהין כו' שאינו נזכר בשום מקום שאין מערבין בהן. הנ"ל מתבואה שאין מערבין בהן חיין כמש"ש כ"ט א' חטין ושעורין דלאו בני אכילה כו'. וכן כל הדברים שאינן ראויין לאכילה כשהן חיין. ואי קאי אכמהין כו' מבושלין קשה ביותר מאד. דודאי הוי

אוכל

לקוטי דינים וביאורים

מ"ט א') המקפיד על עירובו כו' ושם ס"ה א' כיון דאי בעו לה מיגאי ולא אפשר כו'. ועי' בסי' שס"ו סעיף ה' ואם מקפיד אינו עירוב:

ו) **מ"ש** אין להחזיר כו' עי' בסי' רנ"ג סעיף ד' בהג"ה דהמחבר כתב דדווקא לא הניחה ע"ג קרקע מותר להחזירה. והרמ"א כתב די"א דאפילו הניחה ע"ג קרקע מותר. וסיים וכן נוהגין להקל בתנורים שלנו וסומכין עצמן על דברי המקילין. ומ"מ כתב שטוב להחמיר. וע"ש בט"ז ס"ק י"ב. והנה יש עוד דעה ג' שהביא הרמ"א שם דדווקא עודה בידו. ועי' במג"א שם ס"ק כ' ובדברי רבינו

שם

מעשה רב

ז) **בענין** בגדי שבת מנהגו להחליף כל בגדיו מכף רגל ועד ראש בל יעדר דבר שלא להחליף :

לקוטי דינים מהגר"א

אוכל כדמוכח בשבת ס"ח א'. כל שהוא אוכל למעוטי ספיחי סטים כו'. וגידולי מן הארץ למעוטי כמהין ופטריות. ומדלא ממעטינהו מכל שהוא אוכל מוכח דודאי הוי אוכל רק שאין גידולו מן הארץ. ולעירוב ודאי לא בעינן גידולו מן הארץ כדקאמר שם ל' א' מערבין בבשר ובילים כו' וכמ"ש בש"ז. לכן נראה עיקר דודאי מערבין בכמהין ופטריות מבושלין דודאי אוכל הן כנ"ל. וכן לענין ברכה חשבינן להו אוכל ככל האוכלין. ואם מערבין בכשות כו' כ"ש בכמהין כו' דהוי מאכל חשוב. כמ"ש בברכות מ"ז אלו מייתי ארדיליי' כו' ועיין רש"י שם. וכן אמרינן בעלמא דעולה על שולחן מלכים. וע"ש בספרים (שם בגמ' הנ"ל כ"ז א') וחסר תיבת „וכו'" ועיקר ראייתו מוכיח מסיפא הכל ניקח (בכסף מעשר) ופריך והאיכא כמהין כו' דאין ניקחין בכסף מעשר כדתניא להדיא בספרא פ"א פסקא ח' מכלל ופרט כיצד כו' אף כל פרי מפרי כו' יצאו כמהין ופטריות. ושייך שפיר לישנא דקאמר והאיכא. שהיה להם ברייתא ידועה הובא בכ"מ בש"ס וירושלמי (עכ"ל רבינו בסי' שפ"ו ס"ק י"ח):

(**וראיתי** בס' ציון ירושלים על הירושלמי פ' בכל מערבין שהשיג על רבינו בזה. וז"ל ובמחכת"ה הרים ראש נגד רבותינו הקדושים דמ"ש להגיה בש"ס תי' וכו'. אמת שכן כתבו תוס' גיטין דף פ' ע"ב ד"ה זו דברי ר"מ. אבל בתוספות ברכות דף מ"ה א' ד"ה שלשה דחו זאת דא"כ אמאי לא מקשה מסיפא בהדיא. אמנם גוף קושיתו לא קשה מידי. דנהי דהוה אוכל אבל אינו ראוי בלא תיקון דכה"ג לא הוי ראוי לעירוב. כן כתבו התוס' שם בעירובין ד"ה מאן. גם מ"ש דכמהין ופטריות אינן ניקחין בכסף מעשר ותוס' הנ"ל כתבו להיפך כו'. ומ"ש הגאון ראיה מהספרא הוא תמוה דזה נמצא בש"ס דילן בעירובין כ"ז וב"ק נ"ד וס"ג ורש"י פי' שם בענין אחר ובש"ס לא סיים יצאו כמהין ופטריות. עכ"ל. ואני אומר אדרבא במחכת"ה הוא הרים ראש נגד רבינו הגר"א ז"ל. דמ"ש דהתוס' ברכות מ"ה א' לא רצו לפרש כמו וכו' ע"ש. הלא התוס' בעלמא כתבו דכה"ג תמצא בהרבה מקומות. ואם שמה מלאו התוס' לפרש בלא הדוחק. מי לא יודה דודאי יותר טוב לפרש כפשוטו במקום שאין ראיות להיפך מפשוטו. ומה יענה לסוגיא דנזיר ט"ו א'. ועי' שם בתוס' ד"ה אלא בדין שפירשו ג"כ דהוו כמו וכו'. והתם א"א לפרש בענין אחר לפי דרכו. ומה שתירץ קושית רבינו משום דאינו ראוי בלא תיקון. והביא דברי התוס' בעירובין שם כ"ז ד"ה מאן דמתני לא ידעתי מי הגיד לו דהתוס' אכמהין ופטריות מבושלין קאמרי דלמא בחיין. וקאמרי דאין מערבין בהן דצריכין תיקון. ורבינו לא אמר אלא במבושלין. ומ"ש לענין דאין נקחין בכסף מעשר והתוס' כתבו להיפך צריך אני להציע סוגיא דירושלמי בפ' בכל מערבין ויתבאר הכל בעה"י. וז"ל הירושלמי והכל נלקח בכסף מעשר חוץ מן המים ומן המלח כר' עקיבה ברם כר' ישמעאל תני ר' ישמעאל ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך הרי זה כלל. בבקר ובצאן ביין ובשכר הרי זה פרט. ובכל אשר תשאלך נפשך הרי זה כלל אחר. כלל ופרט וכלל ואין אתה דן אלא כעין הפרט. לומר מה הפרט מפורש

לקוטי דינים וביאורים

שם ס"ק מ"א. ואם אינה בידו אע"פ שלא העמיד ע"ג קרקע ממש אסור להחזיר. והיא מהא דאיבעיא לן הניחה ע"ג מטה. ע"ג ספסל. תלה ביתד מהו. ופסק לחומרא. ומשמע הא לא העמיד במקום אחר. רק על התנור בעצמו השמיט ממקומו מעט מותר להחזיר והוא פשוט:

ז) **מ"ש** בענין בגדי שבת כו' עי' במג"א סי' רס"ב ס"ק ב' וז"ל ובכתבים איתא טוב שלא ילבוש בחול מכל מה שלבש בשבת אפי' חלוק. עכ"ל. והוא גמרא מפורשת שבת קי"ג א' וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. וסתמא קתני משמע שכולל כל המלבושים.

מפורש דבר שהוא וולד וולדות הארץ. אף אין לי אלא דבר שהוא וולד וולדות הארץ. ר' עקיבה מפרש. מה הפרט מפרש שהוא פרי וולד פרי ומכשירי פרי. אף אין לי אלא דבר שהוא פרי וולד פרי ומכשירי פרי. מה נפק מביניהון. דגים וחגבים כמהין ופטריות. כר' עקיבה נלקחין בכסף מעשר. כר' ישמעאל אינן נלקחין. עכ"ל הירושלמי. ופי' הק"ע ומכשירי פרי. שהן מכשירין לפירות אחרים שנאכלים עמהם. מה נפיק מביניהון. מאי איכא בין ר"י לר"ע. דגים וחגבים כמהין ופטריות. שאינן נבראו מן הארץ. דדגים וחגבים מן המים נבראו. כמהין ופטריות מן אויר נבראו. עכ"ל. וכן פי' הפני משה. והנה דבריהם צ"ע מ"ש דדגים וחגבים מן המים נבראו. והפ"מ כתב דדגים מן המים נבראו וחגבים מן הרקק. וצ"ע בחולין כ"ז ב'. דגים דמן המים נבראו הכשירן בלא כלום עוף שנברא מן הרקק הכשרו בסימן אחד. והרי חגבים אינן טעונין שחיטה. ואם נבראו מן הרקק הי' צריך סימן אחד וא"כ"ל. אמנם מ"ש דכמהין ופטריות לר"ע ניקחין בכסף מעשר דהוה פרי מפרי ומכשירי פרי ולר' ישמעאל אין ניקחין דלא הוי וולד וולדות הארץ ובאמת קשה מאד איך יעלה על הדעת דכמהין ופטריות הוי פרי מפרי. דהא פרי מפרי פירש"י כגון ענבים מחרצנים שזורעין החרצנים וכן עגל מאמו. משא"כ בכמהין ופטריות. וכן פירש"י בהדיא בב"ק ס"ג א' דפרי מפרי למעוטי כמהין ופטריות (דברי רש"י אלה הביא בהגהת הרש"ש כאן על דברי רבינו הגר"א בכאן). ובגידולי קרקע פירש"י שם למעוטי דגים משמע דכמהין ופטריות לא ממעטינן מגדולי קרקע. ומ"ש בשבת ס"ח א' גידולו מן הארץ למעוטי כמהין ופטריות. עי' בברכות מ' ע"ב למימרא דכמהין ופטריות לאו גדולי קרקע נינהו. והתניא הנודר כו' ואם אמר כל גדולי קרקע עלי אסור אף בכמהין ופטריות אמר אביי מירבא רבו מארעא מינקי לא ינקי מארעא כו'. ועי' בתוס' נדה נ' א' בד"ה וגידולו מן הארץ למעוטי כמהין ופטריות וז"ל בפ' כילד מברכין פריך כו' ומשני מירבא רבו מארעא מינק לא ינקי מארעא. והא כל דבר שאין גידולו מן הארץ קתני. תני וכל דבר שאין יונק מן הארץ. א"כ נמי בשמעתין צריך למיתני יונק מן הארץ. עכ"ל. וא"כ לענין מעשר שני צריך להבין אם בעינן גידולו מן הארץ או יונק מן הארץ. ונפקא מינה לכמהין ופטריות כנ"ל וכאשר יתבאר בע"ה. עוד יש לדקדק דמהירושלמי הנ"ל משמע דר' ישמעאל ור"ע פליגו דלר"י אמרינן במה הפרט את הולד של ולד ולדות הארץ. ולר"ע אמרינן הולד דפרי מפרי ולית להו דהדדי. ויתבאר להלן. א"כ ליכא למ"ד שני הלמדים ביחד. ובש"ס דידן בכל מקום הביא מה הפרט מפורש פרי מפרי וגדולי קרקע. ועי' בב"ק שם ובפ' שור שנגח את הפרה. ובנזיר. ועי' עירובין כ"ז ב' דאיכא למ"ד ולד ולדות הארץ ג"כ. ואיכא למ"ד פרי מפרי וגדולי קרקע ולא בעי ולד ולדות הארץ. ונראה לי דהאי מ"ד פרי מפרי וגדולי קרקע היינו ר"ע דירושלמי. כאשר יתבאר. והנה ולד ולדות מן הארץ פירש"י שנבראו מן הארץ. וגידולי קרקע פירש"י שכולן ניזונין וגדלין מן הקרקע. ופירוש דבריו שאמר שני דברים ניזונין וגדלין. דהיינו שהגידול של בעלי חיים הוא מב' דברים. א'. מזון. ב'. משאיבת האויר לתוכם. וע"י שאיבת האויר שואבים לתוכם לחלוחית הקרקע ג"כ. כידוע בענין פרפיסא ובענין הנוף הנוטה. שגם הצמחים שואבים את לחלוחית הקרקע ע"י האויר. וא"כ כוונת רש"י שצריך שניהם שיהיו גדלים מן הקרקע דהיינו שאיבת האויר שממנו גדלים כידוע וגם צריך שיהיו ניזונים מן הקרקע דהיינו המזון. ובצמחים הוא היניקה שהוא דומיא דמזון. והכל נכלל בכוונת גידולי קרקע. או אפשר שבאחד מהם סגי. וזה תלוי בסברת אביי שם והמסקנא. דס"ד דאביי דבאחד מהם סגי ולכן אמר דדגים גדולי קרקע נינהו. ודקדק רש"י שם לפרש דקסבר שהם ניזונין מן הקרקע. והיינו דס"ד דאביי דבאחד מהן דניזונין לחוד סגי. דהא דגים אינם גדלים מן הקרקע דהא אינם שואבים את האויר

האויר. ולמסקנא דגים לאו גדולי קרקע דתרווייהו בעינן שיהיו ג"כ גדילין מן הקרקע דהיינו שאיבת האויר כנ"ל. משא"כ דגים כידוע. ונראה עוד לומר דלמסקנא תלוי רק בזה הגד שיהיו גדלים מן הקרקע דהיינו שאיבת האויר. ומה שכתב רש"י ניזונין וגדלין מן הקרקע. נקט לפי שני הסברות. לס"ד ולמסקנא. והנה בלמחים יש ג"כ ב' דברים אלו. השאיבה מן האויר וגם המזון שהוא היניקה מן הקרקע כידוע וכנ"ל. וא"כ בכמהין ופטריות שאין להם רק השאיבה מן האויר ששואבין ע"י את לחלוחית הקרקע. ולא היניקה. כמו שהבאנו לעיל מסוגיא דברכות מירבא רבו מארעא (דהיינו ששואבין לחלוחית הקרקע ע"י האויר) מינקי לא ינקי מארעא. וא"כ לפי הס"ד דאביי דפי' גדולי קרקע הייא המזון ולכן דגים ניקחים בכסף מעשר א"כ בכמהין ופטריות שאין להם גד זה של המזון דהא לא ינקי מארעא. בודאי אין ניקחין דלאו גדולי קרקע נינהו. ולמסקנא דדגים אין נקחים בכסף מעשר. וא"כ פי' גידולי קרקע היינו שאיבת האויר. א"כ כמהין ופטריות ניקחין דהא מירבא רבו מארעא ע"י האויר. ולא בעינן יניקה מן הקרקע למסקנא. אלא דמ"מ יש למעט כמהין ופטריות דאין ניקחין מחמת הגד דפרי מפרי. ולכן לא אמר במסקנא דכמהין ופטריות א"ב. דלכ"ע אין ניקחין מחמת הגד דפרי מפרי. ובזה יש לתרץ סתירת דברי רש"י אהדדי דבב"ק ס"ג פירש"י דכמהין ופטריות ממעטין להו מגד דפרי מפרי ולא ממעטינן מגד דגדולי קרקע רק דגים. ובסוכה י"א ב' בד"ה כי חגיגה כתב וז"ל אבל דגים ומלח כמהין ופטריות לאו גדולי קרקע נינהו עכ"ל. ומעתה יתבארו דברי רש"י דבב"ק פי' לפי המסקנא כנ"ל. אמנם בסוכה ה"פ דדגים ומלח לפי המסקנא או כמהים ופטריות לפי ס"ד דאביי לאו גדולי קרקע נינהו. [ובלאו האי דיוקא דדייקינן. ע"כ צ"ל לאביי לפי הס"ד דדגים גדולי קרקע נינהו ולא אמעיטו א"כ למה נקט בברייתא גד דגדולי קרקע. ע"כ למעוטי כמהין ופטריות]. וכ"ז לפי ש"ס דילן אמנם לפי הירושלמי דאמר אליבא דר"ע פרי ולד פרי ומכשירי פרי. והיינו האי ברייתא דבש"ס דילן איתא פרי מפרי וגדולי קרקע ובירושלמי אמר במקום גדולי קרקע מכשירי פרי. והיינו הך כי הקרקע היא המכשרת את הפרי. ור' ישמעאל דירושלמי היא הברייתא דאמר ולד ולדות הארץ. והנה הש"ס דילן ס"ל דמ"ד ולד ולדות הארץ ס"ל נמי הגד דפרי מפרי וגדולי קרקע. וס"ל דבעי ג' לדדין ע"ש. ולכן הביא הש"ס ברייתא דולד ולדות הארץ אחר הברייתא דפרי מפרי וגדולי קרקע לומר דמוסיף עלי' גד ג'. משא"כ בירושלמי דמביא ברייתא דר' ישמעאל מקודם ולא נוכל לפרש דקאי להוסיף על ברייתא דר"ע שמביא אח"כ. וע"כ כולהו לא ס"ל רק חד גד. דר"י דריש גד דולד ולדות הארץ ולא בעי פרי מפרי כו'. ור"ע ס"ל גד דפרי מפרי ולא בעי ולד ולדות הארץ (ועי' בתוס' עירובין כ"ח א' ד"ה אהני דשני לדדין אלו פרי מפרי וגדולי קרקע חד גד חשיב ע"ש) אח"כ מלאתי בריטב"א שכתב דבלר ולד ולדות הארץ בעצמו נכלל גם פרי מפרי במכ"ש וא"כ אין הכרח לפרש הירושלמי דבחד גד סגי. אמנם מתוך דברינו יתבאר דיש לפרש הירושלמי באופן זה. דהנה לכאורה לפי ס"ד דאביי דדגים גדולי קרקע א"כ גדולי קרקע דקתני למעוטי מאי ע"כ למעוטי כמהין ופטריות. וא"כ קשה ל"ל למעוטי הא לאו פרי מפרי נינהו. ואימעיטו להו מגד דפרי מפרי כמ"ש רש"י בב"ק הנ"ל. ונראה לתרץ דהנה לכאורה קשה דהא שם בעירובין כ"ז ב' רמי הש"ס דאביי אדאביי ומי אמר אביי דגים גדולי קרקע נינהו והא אמר אביי אכל פוטיתא כו' אלא אמר רבינא עופות איכא בינייהו כו'. וא"כ קשה דאמת דרבינא תירץ מאי בינייהו דב' הברייתות אבל רומיא דאביי לא מיתרצא עדיין. ונראה דאביי בעצמו ס"ל דכולהו תנאי ס"ל דבחד גד סגי. תדע דאביי ס"ל הכי דהא לא בעי הש"ס לחלק דמר בעי ב' לדדין. ומר ג' לדדין רק אם נאמר עופות א"ב. ע"ש. אבל לאביי ס"ל דכולהו תנאי ס"ל דבחד גד סגי. ותנא

דולד

דולד ולדות הארץ חשיב לי' האי לד. ומר חשיב לי' אידך לד דפרי מפרי וגדולי קרקע. אלא כיון דהלד דפרי מפרי שקול עם הלד דגדולי קרקע לכן חושב שניהם אמנם בכל אחד מהלדדים שני. דאם שוה להפרט בא' מהלדדים אתי במה הלד. ומעתה פי' דברי אביי הכי. דהוא יפרש הברייתא. דכמהין ופטריות אתי במה הלד דגדולי קרקע. דאע"ג דלאו פרי מפרי נינהו אך גדולי קרקע חשיבי דהא מירבא רבי מארעא. וניקחין בכסף מעשר. וכן דגים אע"ג דלאו גדולי קרקע נינהו כמ"ש לעיל (דאע"ג דניזונין מן הקרקע. אך אין גדילים מן הקרקע דהא אין שואבים האויר כנ"ל) מ"מ אתי במה הלד דפרי מפרי. ונקחים בכסף מעשר. אבל למ"ד ולד ולדות הארץ ודאי אין ניקחים. ולכן אמר אביי דגים א"ב. אע"ג דהוא בעצמו ס"ל דדגים לאו גדולי קרקע נינהו. אבל הש"ס בעצמו לא ס"ל הכי וס"ל דמ"ד ולד ולדות הארץ בעי ג' לדדים. ומ"ד פרי מפרי וגדולי קרקע בעי ב' לדדים. וא"כ א"א לומר דגים א"ב אם לא שנאמר דדגים יש לו שני הלדדים פרי מפרי וגדולי קרקע לזה פריך ומי אמר אביי דגים גדולי קרקע כו' אמת דאביי בעצמו מתרץ כנ"ל אבל אנן לא ניחא לן בהאי תירולא ולכן אמר רבינא עופות א"ב. ולמסקנא פרי מפרי למעוטי כמהין ופטריות וגדולי קרקע למעוטי דגים. ולפ"ז ניחא דלא רלה הש"ס לדקדק לפי הס"ד גדולי קרקע למעוטי מאי. משום דלדעת אביי בעצמו ל"ק כלל. ולא רלה הש"ס רק לסלקו מדבריו. ודו"ק. ולפ"ז מה שהקשו התוס' כ"ח א' בד"ה אהני מסוגיא דנזיר דבחד לד סגי. יש לתרץ דכאביי אתייא. ועתה יש לומר דגם הירושלמי ס"ל כאביי דבחד לד סגי. אלא דר"י ס"ל דולד ולדות הארץ. ור"ע ס"ל לד דפרי מפרי או הכשר פרי דהיינו גדולי קרקע כנ"ל. ובאחד מהם שני דשקולין הן. ואמר מה נפיק מביניהון דגים וחגבים כמהין ופטריות דלר"ע נלקחים בכסף מעשר. דדגים וחגבים הע"ג דלאו גדולי קרקע נינהו מ"מ ניקחין דהוי פרי מפרי. וכמהין ופטריות אע"ג דלאו פרי מפרי הוי מ"מ גדולי קרקע נינהו וניקחין, ולר' ישמעאל אין ניקחין דהוא ס"ל הלד דולד ולדות הארץ. והוא ממש כשיטת אביי. אמנם למסקנת ש"ס דילן בעי ב' לדדים א"כ כמהין ופטריות אין ניקחין דלאו פרי מפרי נינהו. ומעתה דברי רבינו שרירים וקיימים על מקומם בלי גמגום. וכן הרמב"ם בפ"ז מהל' מעשר שני פסק כר"י דכמהין ופטריות אין ניקחין. שוב הראו לי בהקדמת ספר תקלין חדתין שהעיר בזה מהירושלמי ועש"ה):

לב) **לענין** בורגנין בתוך שבעים אמה ושירים. אם הי' שם ב' מחילות ועליהם תקרה אפי' בלא מעזיבה מלטרף לעיר (סי' שצ"ח ס"ק י"ד):

לג) (**הא** דפסק הרא"ש דאם אחד מדד בקרן מזרחית דרומית והאריך התחומין. והשני מדד בקרן מערבית דרומית וקילר התחומין מותח החוט של מדידת התחומין מזה לזה) ליתא כו'. דודאי אזלינן בתר מדידת תחום במקום אחד (ולא חיישינן שמא במקום אחד יש שם הרים שהיינו לריכין לקדר. והי' שם ליון סוף האלפים קודם ליון תחום זה. לא חיישינן לזה) דהאיך אפשר שכל א' ילטרך למדוד ברוח א' בכל המקומות שבאותו רוח. אלא (ודאי) שמותחין חוט שוה לכל אותו רוח. וא"כ למה נחמיר כאן שימדדו לו באלכסון ויפחתו לו בלד הב' הרבה בחנם. אלא נראה ברור דלשיטת התוס' שם (עירובין נ"ט א' הא דאמר שם דשומעין אף למקום שריבה וכ"ש למקום שמיעט) הכי פירושו. אם מדד מב' רוחות דהיינו למזרח ולמערב. וריבה ברוח א' וברוח ב' מיעט. שומעין אף למקום שמיעט. ולא יהבינן שם רק כפי שמדד ולא אמרינן שטעה. אלא דתלינן בקידורין ובמדידה יפה. (פי' דבכל הרוח נותנין כפי מדידה המרובה. רק בזה המקום עלמו שמיעט נותנין רק כפי המועט) (סי' שצ"ט ס"ק ז'):

לד) (**גרסינן** בעירובין מ"ב א' א"כ אמר שמואל שבת בבקעה והקיפוה נכרים מחילה

בשבת

בשבת מהלך אלפים אמה ומטלטל בכולה על ידי זריקה. ופירש"י ומטלטל בכולה אפילו חוץ לאלפים שאין לו רשות להלך מותר לטלטל ע"י זריקה כלומר מותר לזרוק שם כו' וממילא שמעינן דבתוך אלפים מטלטל כדרכו דהא מחילות ניכהו עכ"ל. ובתוס' כתבו נראה לר"י דאף תוך אלפים מטלטל ע"י זריקה אבל כי אורחיה אינו מטלטל אלא ארבע אמות דלענין טלטול כאורחיה נפרלה למקום האסור לה. עכ"ל) ומלשון הרא"ש והטור שסתמו משמע כפירש"י וכן עיקר. וראיה מדפריך גמרא באלפים (מיהת לטלטל כי אורחיה) על ר"ה דווקא (ולא פריך אר"כ משמע דלר"כ באמת מטלטל כי אורחיה). וכן בברייתא דמסייע ליה (לר"נ) לא הוזכר כלל בזריקה. וכן מדקאמר במאי מטלטל (לאו על ידי זריקה. משמע דעיקר מחלקותם והשאלה של הש"ס על חוץ לתחום. אבל בתוך התחום לר"כ מותר כי אורחיה. דאם נימא דהשאלה של הש"ס הוא גם על תוך התחום. א"כ מאי האי דקאמר במאי מטלטל) ודלמא כי אורחי'. וכן (מ"ש התוס' דלענין טלטול כי אורחי' נפרלה למקום האסור לה. יש לומר) שאין זה נקרא פרוץ במלואו. מאחר שגם מותר לטלטל. רק שאינו יכול להגיע לשם: (סי' ת"ג ס"ק ד'):

הלכות תפלת המנחה וסעודה שלישית

מעשה רב

א) **תפלת** מנחה מקדים מאד אפילו בחול. ובשבת מקדים יותר משום סעודה שלישית. ובימות החורף אין אומרים ברכי נפשי:

במנחה

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** במעשה רב תפלת מנחה מקדים מאד כו'. עי' מ"ש לעיל בענין תפלת מנחה דחול במעשה רב סי' ב' ובביאורים שם:

ומ"ש ובשבת מקדים יותר משום סעודה שלישית עי' בסי' רל"א סעיף ב' בהג"ה. ויש אומרים דיותר טוב להתפלל מנחה תחלה. וע"ש במג"א כ"ק ה' משום דאסור לאכול עד שיתפלל. וע"ש בביאור הגר"א ס"ק א' וז"ל והוכיחו מגמ' דפ"י דפסחים ולקידוש קובעת ולא להבדלה וה"מ כו'. עכ"ל. פי' דמשם מוכח דלא כדעת י"א דאין לאכול סעודה שלישית בין מנחה למערב דהא מוכח התם דאוכלין דהא נמשך הסעודה עד הבדלה. וע"ש בפסחים ק"ה א' בתוס' ד"ה וה"מ עש"ה:

מ"ש ובימות החורף א"א ברכי נפשי. עי' בסי' רל"ב ס"ב בהג"ה. ונהגו שלא לקבוע מדרש בין מנחה למערב. אבל אומרים פרקי אבות בקיץ ושיר המעלות בחורף. ורבינו שם בס"ק י' כתב וז"ל. תוס' הנ"ל. (והוא במנחות ל' א' ד"ה מכאן) ובט"ז. וע"ש. (וז"ל התוס' מה שנוהגין לומר לדוק הדין בשבת במנחה. פירוש רב שר שלום גאון על שנפטר משה רבינו באותה שעה. לפיכך נמנעו מלעסוק בתורה. משום דאמרי' חכם שמת כל בתי מדרשות שבעיר בטלין עכ"ל. ובט"ז הביא בשם הרא"ש והמרדכי שהקשו על זה. *) וכן התוס' במנחות הקשו על זה) וגמ' פט"ז דשבת (קט"ז ב') אבל שלא בזמן כו' בנהרדעי כו'. (והנה שם פירש"י שלא בזמן ביהמ"ד. לאחר אכילה לא דרשו משום שכרות. אמנם מדפריך בגמ' אהא דשמואל דאמר דאפי' שלא בזמן ביהמ"ד אין קורין. ופריך מנהרדעא דפסקי סידרא בכתובים במנחה דשבת. משמע דזמן מנחה הוא שלא בזמן ביהמ"ד. ומנחה קודם אכילה הוא כנ"ל. וע"כ לא משום שכרות הוא כי אם מחמת דאין קובעין מדרש ממנחה ולמעלה. ולכן נקרא שלא בזמן ביהמ"ד. אמנם קודם הזמן הזה הוא זמן ביהמ"ד) וז"ש שיר המעלות בחורף שמתפללין סמוך ללילה (פי' והלכתא כרב דאמר שלא בזמן ביהמ"ד קורין בכתובים) משא"כ בקיץ שהוא זמן ביהמ"ד (ואין קורין בכתובים ולכן א"א שיר המעלות רק פרקי אבות). מ' הוא במקום אגדה. עכ"ד רבינו בס"ק י': אמנם מ"ש כאן שלא לומר ברכי נפשי בימות החורף נ"ל הטעם. דשם בגמ' איכא תרי לישנא. לל"ק סתמא דגמ' מסיק אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב ל"ש אלא במקום ביהמ"ד אבל שלא במקום ביהמ"ד קורין. ושמואל אמר בין במקום ביהמ"ד בין שלא במקום ביהמ"ד בזמן ביהמ"ד אין קורין שלא בזמן ביהמ"ד קורין. ונראה דלרב תלוי הכל במקום. דבמקום ביהמ"ד אין קורין אפילו שלא בזמן ביהמ"ד. ושלא במקום ביהמ"ד קורין אפילו בזמן ביהמ"ד. ולשמואל תלוי הכל בזמן. אמנם ללישנא דרב אשי שם

לרב

---

*) עי' סוטה י"ג ב' שבת של דיו זוגי היתה וע"ש ברש"י ד"ה דיו זוגי ועי' באגדות מהרש"א שם:

הלכות תפלת המנחה וסעודה שלישית

מעשה רב

ב) **במנחה** דשבת וב' וה' א"צ לקרות רק יו"ד פסוקים ואין להוסיף שלא לצורך. ואם סמוך ב' פסוקים לפתוחה אי לסתומה. קוראין עד פתוחה או סתומה:

לקוטי דינים וביאורים

לרב בזמן ביהמ"ד אין קורין שלא בזמן ביהמ"ד קורין ומשמע דלהאי לישנא לרב בזמן ביהמ"ד אין קורין אפילו שלא במקום ביהמ"ד. ושלא בזמן קורין אפילו במקום ביהמ"ד. וכיון דקיי"ל כרב באיסורי. עבדינן כתרי לישנא דרב לחומרא. וא"כ בזמן ביהמ"ד אין קורין אפילו שלא במקום ביהמ"ד כלישנא דרב אשי אליבא דרב. ושלא בזמן ביהמ"ד במקום ביהמ"ד אין קורין כלישנא דסתמא דהש"ס אליבא דרב. וכיון דהמנהג הוא לומר ברכי נפשי בביהמ"ד בימות החורף אע"פ שהוא סמוך ללילה שלא בזמן ביהמ"ד. מ"מ במקום ביהמ"ד אין קורין כנ"ל:

ב) **מ"ש** במנחה דשבת וב' וה' א"צ לקרות רק י' פסוקים ואין להוסיף שלא לצורך. פשוט במגילה ריש פ"ג דבב' וה' ובמנחה קורין תלתא גברי ואין מוסיפין עליהן. ופירש"י דבב' וה' אין מוסיפין שלא יקשה לציבור מפני שהן ימי מלאכה. ושבת במנחה סמוך לחשיכה הוא. שהרי כל היום היו רגילין לדרוש עכ"ל. וא"כ ה"ה והוא הטעם גם לענין הוספת פסוקים שלא לצורך. ופשוט הוא:

ג) **יהא** זהיר מאד לקיים סעודה שלישית (כדדרשינן מתלתא היום. שבת קי"ז ב') ואמרינן שם (קי"ח א') כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות. מחבלו של משיח. ומדינה של גיהנם. וממלחמת גוג ומגוג. ואמר ר' יוסי (שם ע"ב) יהא חלקי מאוכלי ג' סעודות בשבת. ואפי' בעני אמרינן בסוף פאה. שבת נותנין לו מזון ג' סעודות (סי' רצ"א. וע"ש בביאורי הגר"א ס"ק א'):

ד) **שיעור** סעודה ג' כתב המג"א בסי' רצ"א ס"ק א' דצריך מעט יותר מכביצה. דכביצה מיקרי אכילת עראי. והביא ראיה ממ"ש סוף סי' רצ"ב סעיף ג' דפסק שם. דקודם המנחה הא דאסור לאכול סעודה קטנה היינו כשקובע לסעודה. אבל לטעום דהיינו אכילת פירות מותר. וה"ה לאכול פת כביצה כדרך שאדם אוכל בלא קבע מותר עכ"ל וע"ש במג"א ס"ק י"ז ובביאורי הגר"א שם ס"ק י"א. והנה מלשון הש"ע בסי' רצ"א לא משמע כן כ"א דבכביצה סגי. ומה שהקשה המג"א מסי' רצ"ב צ"ע. דהרי דקדק שם המחבר וכתב לאכול פת כביצה כדרך שאדם אוכל בלא קבע. ויש לפרש דהיינו שיש שינוי בסדר אכילתו אם אוכלו בדרך עראי. כדאמרו בסוכה כדטעם בר בי רב כו' אז הוי עראי. ולא יצא. אבל אם קובע עצמו עליו בודאי הוי סעודה ויצא. תדע דהא לענין נט"י בכביצה פת לא יש שום פקפוק אם קובע סעודה עליו. וכן לענין המוציא. ועי' במג"א סי' קנ"ח ס"ק ג' ד'. ועי' מ"ש רבינו בסי' רצ"א ס"ק ב'. וז"ל נלמד מסוכה כמ"ש בס"ה. ובסוכה אמרו ביומא ע"ט ב'. דכביצה בעי סוכה אע"ג דדחי בסוכה. מ"מ ביומא ר' ירמיה ור"פ ורבא לא ס"ל כן עכ"ל. ופי' דבריו. דבאמת סעודת שבת נלמד מסעודת סוכה. כמבואר בסעיף ה' דג' דעות בסעודה ג'. אם צריך לעשותה בה' מיני דגן. או בדבר שמלפתים בו את הפת. או אפילו בפירות. וטעם פלוגתתם משום דילפי מסוכה. דכולם בלישנא חדא נקט להו. דבשבת חייב לאכול ג' סעודות. ובסוכה אר"א שחייב לאכול י"ד סעודות. ולכן מה שנקרא סעודה לענין סוכה. נקרא נמי סעודה לענין שבת. ובסוכה אמרו דמיני תרגימא יצא. ומחולקים אלו הג' דיעות בפירוש של תרגימא ע"ש היטב מ"ש רבינו שם בס"ק ט"ז. ואחרי שידענו שסעודות דשבת נלמד מסעודות דסוכה. וא"כ ה"ה לענין שיעור אכילה בכל סעודה ילמדו זה מזה. ובסוכה אמרו במס' יומא ע"ט ב' דכביצה בעי סוכה א"כ ה"ה לענין סעודה דשבת. וע"ז הקשה רבינו דבסוכה כ"ז א' בעי הש"ס הא כביצה בעי סוכה לימא תיהוי תיובתא דרב יוסף ואביי (פי' דאפילו לאביי מ"מ מודה דכביצה אכילת עראי הוא ולא בעי סוכה) ודחי הש"ס דילמא כו'. הא כביצה בעי נטילה וברכה אבל סוכה אפילו כביצה נמי לא. ותירץ רבינו דהא ביומא שם פריך הש"ס הא כביצה בעי סוכה. ומשני עלה ר' ירמיה ורבא ורב פפא. ולא בעו למימר כסוגית הש"ס דסוכה משום דס"ל כביצה בעי סוכה. והלכתא כוותייהו. דאביי ורבא הלכה כרבא. ור"פ בתרא הוא נגדם. והלכתא כוותי'. אמנם בסי' תרל"ט סעיף ב' פסק המחבר וכמה אכילת עראי כביצה מפת. והוא כאביי שם כ"ו א' דכביצה לא בעי סוכה. וא"כ מאן דמיקל בסעודה שלישית ויוצא בכביצה פת אסיר לי' לאכול כביצה פת חוץ לסוכה. ומאן דמיקל ואכיל כביצה פת חוץ לסוכה. לא יצא בסעודה ג' בשבת כ"א ביותר מכביצה פת. דאל"כ הוי תרי קולי דסתרי אהדדי:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְהוָה: וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְהוָה רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ | קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְהוָה צְבָאוֹת מַלְיָא כָל־אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא וְשִׁמְעֵית בַּתְרַי קָל זִיעַ סַגִּיא

דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין: בְּרִיךְ יְקָרָא דַיהֹוָה מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: יְהֹוָה ׀ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְהֹוָה מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְהֹוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם ׀ יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְהֹוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהֹוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְהֹוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ (הוּא) אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְהֹוָה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיהֹוָה וְהָיָה יְהֹוָה מִבְטַחוֹ: בִּטְחוּ בַיהֹוָה עֲדֵי עַד כִּי בְּיָהּ יְהֹוָה צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְהֹוָה: יְהֹוָה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

הש"ץ אומר ח"ק ואח"כ אומרים זה.

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְהֹוָה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

כי

לקוטי הגר"א

מ"ד ואני תפלתי כו' אימתי עת רצון כו' בשעה שהצבור מתפללין. כי עת הוא חיבור הוי"ה ואהי"ה בעשרה. ואז הוא עת רצון. וכן חבור דרום וצפון. פה ולשון כידוע

שהוא

שער נפתלי

כתב הר"א ז"ל וז"ל כי עת הוא חיבור הוי"ה ואהי"ה בעשרה. כי הוי"ה ואהי"ה עולים מ"ז ועשרה פעמים מ"ז עולה ע"ת. והם חו"ג. כי התפלה לעני היא ע"ת והיא דע"ת הד' כולל ד' דרגין שבה כידוע.

ואז

וקורין שלשה גברי בפרשה ראשונה משבוע הבא ואפי' שחל יו"ט בשבת קורין בפרשה הבאה וא"א קדיש אחר קה"ת. ומכניסין הס"ת להיכל. והש"ץ אומר ח"ק ומתפללין בלחש:

כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.

בעשרת ימי תשובה מוסיפין זכרנו מי כמוך. וכתוב ובספר חיים. ואם שכח וחתם הברכה אינו חוזר.

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן אַבְרָהָם:
אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.

בחורף מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם: בקיץ מוֹרִיד הַטָּל כ"א משיב הרוח ומוריד הטל.

מכלכל

לקוטי הגר"א

שהוא חיבור עת ברצון. וכן ענן ואש וכן עטרת תפארת. שהוא מנשיקות פיהו היכל הרצון. וכן פ"ר בגילופין. וכן השם של לילה אחר חצות. וכן ראשים של מ"ב. ורצון הוא התכללות אותיות בעצמם זה בזה. [כ"ב הג"ה. וב' אקי"ק וב' בגילופין] ועיקר עת רצון הוא התכללות הנ"ל. והוא ע"י עשרה (ביאורו לברכות פ"א סי' ל"ה):

ג'

שער נפתלי

ואז הוא עת רצון. המתקת חו"ג בצבור. כי צבו"ר עולה רחמי"ם. כי ברחמים מדת יעקב מחובר חו"ג מדת אברהם ויצחק שתקנו שלשתן ג' תפלות בג' זמנים הידועים: וכן חבור דרום וצפון. עולה עת"ו ע"ת עם ו' המחבר: פ"ה לשו"ן. עולה ת"ע. וא' אינו בחשבון כידוע: שהוא חבור ע"ת ברצו"ן. שהאל"ף מחברן עת מלכות. רצון הוא צנור יסוד: וכן ענ"ן וא"ש. עולה ע"ת כנ"ל. עמוד ענן יום ואש לילה. ומחוברים ברצון: וכן עטר"ת תפאר"ת. הם ב' מדות ת"ת מלכות. ר"ת ע"ת. דו"נ: שהיא מנשיקות פיהו. התחברות דו"נ ה' מורה לנוק' ו' לדכורא. פה ולשון: וכן פ"ר בגילופין. ידוע שמנצפ"ך הם דינים שבאים בסוף. וכל גבול ותכלית הם דינין וצמצום ומנצפ"ך עולה פ"ר. וכן ור"ב חסד עולה פ"ר. פ"ר בגילופין. פי' מנצפ"ך במילואים עולה תע"א. מ"ם נו"ן צד"י פ"א כ"ף. והוא המתקת חו"ג הוא עת רצון: וכן השם של לילה. כמבואר בזוהר פ' שלך לך. ת"ח שמא קדישא אית בגילופי אתוון דהוא שלטא מפלגו ליליא ואילך. דאינון אתוון כל"ך סעפ"ה יאעצ"ה עולים ג"כ תע"א כמנין עת רצון והן בגילופי אתוון הנ"ל שאז ג"כ עת רצון אחר חצות לילה: וכן ראשים של מ"ב. הם ע"ת רצון כי מ"ב הם דינין והראשים הם רחמים. והם א' ק' נ' ב' ח' י' ש' עולים תע"א כנ"ל כי הא' מחבר חו"ג ונשאר ע"ת רצון: התכללות אותיות בעצמם וזה בזה. כצ"ל אותיות בעצמם י"פ י'. ה"פ ה'. ו"פ ו'. ה"פ ה'. עולה קפ"ו. וזה בזה הוא יפ"ה. וכן ה"פ י'. ה"פ ו'. ו"פ ה'. עולה ק"ס. עם קפ"ו עולה רצון. כי הרצון הוא בעצמו. וזה בזה: וב' אהי"ה עולים מ"ב: וב' בגילופין. הם ב' מילואים אלפין ויודין. ביודין עולה קס"א. באלפין עולה קמ"ג. קס"א קמ"ג מ"ב עולים רצון: ועיקר עת רצון הוא התכללות הנ"ל. שהוא התכללות הוי' ואהי' בגילופין. ע"ת הוא עשרה הויות ואהיה. וכן רצון כנ"ל. וז"ש והוא ע"י עשרה. עכ"ל:

מ"ש

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

בעשי"ת מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קדושה לש"ץ בחזרת התפילה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: קו"ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָֹה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: קו"ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָֹה מִמְּקוֹמוֹ: חזן וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר: קו"ח יִמְלֹךְ יְהוָֹה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

חזן לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הָאֵל (בעשי"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הָאֵל (בעשי"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד. וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד

בארץ

לקוטי הגר"א

ג' שבתות (הן) שבת בראשית. שבת דמתן תורה. שבת לעתיד לבא. שבת בראשית איהי מלכות דאיהי ראשית כידוע. וזה שבת דלילי'. ולכן אנו מתפללין בלילה אתה קדשת כו' תכלית מעשה שמים וארץ. שבת מ"ת איהו ת"ת. וזהו שבת דיומא. ולזה אנו מתפללין ישמח משה כו' בעמדו לפניך כו'. שבת עילאה בינה איהו דכלא. זהו שבת לעתיד לבא. ולכן אנו מתפללין אתה אחד. כמ"ש והיה ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד. ולזה שבה נשתנה נוסח התפלה בכל פעם ולא ביו"ט (יהל אור סוף פ' יתרו מה"ת):

שני שמות אלו (ה' אלהינו) הם כלל כל התורה כולה וכל השמות. כי הקב"ה הוא נסתר מצד עצמותו ונגלה מצד מעשיו. לכן אנו אומרים בכל ברכה לשון נגלה ונסתר. ושם הוי"ה ברוך הוא. הוא מורה על צד עצמותו יתברך. ואלהים הוא מורה על השגחתו על בריותיו. ולכן כתיב בכל פרשה בראשית שם אלהים לבדו. ובהשגחה יש ב' ענינים. השגחה כללית דהיינו על כל בריותיו ועל כל העולם בכללות. והשגחה פרטית שמשגיח על ישראל לבד. וכנגדו הוא שם אלהים. וכן בתורה יש נעלם ונגלה כידוע כו'. ולכן אומרים בכל ברכה ה' אלהינו מלך העולם. דהיינו ה' מצד הנעלם. ואלהינו שהוא משגיח עלינו בפרטות. ומלך העולם. שאע"פ שמשגיח עלינו בפרטיות משגיח ג"כ על כל העולם כולו בכללות ומושל עליהם. וכן אומרים בתפלה בשבת במנחה. אתה אחד ושמך אחד. פי'

אתה

בָּאָרֶץ. תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּה. וַעֲטֶרֶת יְשׁוּעָה. [יוֹם] מְנוּחָה וּקְדֻשָּׁה לְעַמְּךָ נָתָתָּ. אַבְרָהָם יָגֵל. יִצְחָק יְרַנֵּן. יַעֲקֹב וּבָנָיו יָנוּחוּ בוֹ: מְנוּחַת אַהֲבָה וּנְדָבָה. מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה. מְנוּחַת שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה. וְהַשְׁקֵט וָבֶטַח. מְנוּחָה שְׁלֵמָה שֶׁאַתָּה רוֹצֶה בָּהּ. יַכִּירוּ בָנֶיךָ וְיֵדְעוּ כִּי מֵאִתְּךָ הִיא מְנוּחָתָם וְעַל מְנוּחָתָם יַקְדִּישׁוּ אֶת־שְׁמֶךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִּמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָם יִשְׂרָאֵל

מקדשי

לקוטי הגר"א

אתה אחד מלך עצמו יתברך. ושמך אחד מלך בריותיו בשם נגלה. אעפ"י שמנהיג כל בריה ובריה בפני עצמה וכל א' הנהגתה משונה מחברתה. אעפ"כ בכולו הוא אחד. ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ כו' כי שניהם הן ביחוד ישראל וא"י. ישראל מע' אומות. וא"י מכל הארצות. וכמו שנקרא אלהי ישראל כן נקרא אלהי הארץ כו'. ולכן נענשו אפילו נכרים מפני שלא שמרו את התורה בארץ כמ"ש (מ"ב י"ז) לא ידעו את משפט אלהי הארץ. שישראל מצווה על כל התורה בח"ל. ובארץ מצווה אפי' נכרי ולכן נענשו הכותים שלא ידעו משפט אלהי הארץ כו'. וגלוי של תורה הוא בארץ כמ"ש אוירא דא"י מחכים. וגם הנבואה אינו שורה אלא בא"י ולכן ברח יונה. כמ"ש (מ"ק כ"ה ע"א) ראוי רבינו שתשרה עליו שכינה אלא בבל גרמה לו כו'. אבל כשהיו ישראל בארץ היו גוי אחד. וכן לע"ל ב"ב אי"ה כמ"ש בזוהר אימתי גוי אחד בזמן שהן בארץ. (אדרת אליהו דברים א' פ' ו'):

אברהם יגל יצחק ירנן ז"ל רבינו בפי' ישעי' סי' ה' פ' י"ב. כי שמחתני ה' בפעלך במעשה ידיך ארנן. אמר גבי פעולה שמחה וגבי מעשה רנה כו'. והיינו ע"פ מ"ש בזוהר שמחה בצפרא ורננה ברמשא. והוא כי פעולה נאמר על ענין בלתי נראה בראי' בעצמא. כ"א אחרי ההבטה וההסתכלות היטב. וז"ש כי אראה שמיך וגו' ירח וכוכבים. אבל השמש לא נראה להדיא ונקראת פעולה. וז"ש בשחרית בזריחת השמש שהוא ענין פעל ה' ובצפרא שמחה אמר שמחתני ה' בפעלך. וברמשא רנה והוא לעת צאת ירח וכוכבים הנקראים מעשה ה'. ואמר ובמעשה ידיך ארנן. וזהו שאנו אומרים אברהם יגל היינו בתפלת שחרית צלותא דאברהם אז הוא גילה ושמחה. וברמשא רנה לעת תפלת המנחה צלותא דיצחק. וז"ש יצחק ירנן. עכ"ל:

ב"ן וב"ם דשבת הוא בסוד יוב"ל וכמ"ש בפ' בהר. ובה הוא נגד שמיטה. והן נגד ג'

סעודות

שער נפתלי

מ"ש בו ובם דשבת כו'. היינו כי בג' תפלות דשבת בנוסח תפלת אלקינו כו' רצה במנוחתינו כו' וינוחו בה ישראל אומרים בתפלת ערבית בליל שבת אמנם בשחרית ובמוסף הנוסח וינוחו בו ישראל. ובתפלת

מנחה

מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

בר"ח וחה"מ אומרים יעלה ויבוא

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם.

מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקימתנו כן תחיינו ותקימנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנחנו מודים לך ברוך אתה יי אל ההודאות:

הטיב

לקוטי הגר"א

סעודות דשבת. וכנגד ג' היום בסוד הם של י"ב שהן מכוונין הם בקרא: (ביאורי למשלי ח' פ' ה'):

ב'

שער נפתלי

מנחה הנוסח וינוחו בם. וע"ז כתב רבינו הטעם. כי ביום הן בסוד יובל. ולכן אומרים בו בבקר. ובם במנחה כי שניהם בסוד יובל כמשי"ת. ובלילה בסוד שמיטה אומרים בה. ועי' ברעיא מהימנא פ' בהר ק"ח ע"ב. אהיה דאיהי בינה שנת היובל. איהי אהי"ה אשר אהי"ה. תרין זמנין אהי"ה חושבן מ"ב. ותמני' אתוון דבהון חמשין. דבהון פקודא לחשוב שנת היובל כו' שמיטה שכינתא תתאה דאיהי משבע שנין. יובל אימא עילאה בינה איהי לחמשין שנין. עכ"ל. וז"ס ב"ו וב"ם כי בם בגי' שני פעמים אהיה דבינה יובל. ובו גי' ח' שמונה אותיות דב' אהיה. שהם ביחד חמשים נש"ב. בסוד היובל בינה. ובה גי' ז'. שמיטה שבע שנים שכינתא תתאה כמ"ש בזוהר. ועי' מ"ש לעיל בלקוט מפ' יתרו בד"ה ג' שבתות הן. ועי' בליקוטים מענייני שבת בד"ה תלת צלותין ומבואר שם דצלותא דערבית בשכינתא תתאה. ולכן הנוסח בה. אמנם בשחרית ומנחה מבואר שם כי הם בבינה ובז"א. ובמנחה בינה שבת לעתיד לבא. וכן הוא עד"א דאחיד בתרוייהו מן הקצה אל הקצה בשני ההין ועיקרו בעד"א. וכן בשחרית הוא בז"א כשקיבל מוחין מבינה בסוד חלקו דמשה. ולכן שניהם ביחד בבינה. וג"ל כי ב"ם בסוד מ' דתבונה. השורה על הז"א שהוא מ' סתומה. וב' הוא ב' מוחין חו"ב עילאין. ובו הוא ו"ק הוא ו' בסוד הדעת שנקרא ו'. וב' הם ב' מוחין המתלבשין בו"ק. וג' סעודות הן ג"כ נגד ג' מדרגות הנ"ל בינה עד"א ושכינתא. וג' סעודות הנ"ל הם מרומזים בפ' ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה. תלתא היום כנגד ג' סעודות כמו שארז"ל בשבת קי"ז ע"ב. ומ"ש שהן מכוונין בקרא. נ"ל כי ויאמר משה אכלוהו היום נגד שחרית ישמח משה. והוא מדרגת הבינה שבה עלה עד"א שהיא הבינה מתנת חלקו של משה. ואח"כ שבת

היום

הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

בחנוכה ובפורים למוקפין אומרים כאן על הנסים.

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

בעשי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

באשכנז אומרים זה

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:

בפולין אומרים זה

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:

בעשי"ת בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן

חלקנו

שער נפתלי

היום לה' במנחה מדרגת הז"א שנקרא הוי"ה. ואח"כ היום לא תמצאוהו בשדה מלכות שדה תפוחין. וכן שם של י"ב הוא ג' הויות בי"ב אותיות בג' מדרגות הנ"ל ועי' בפ"ק דספר"צ:

חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃
וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃

הש"ץ חוזר התפלה בקול ואומר קדושת נקדש וגומר התפלה ואח"כ אומרין צדקתך וכו'. ובימים שא"א תחנון בחול אין אומרין צדקתך. ולא בבית חתנים ולא בבית האבל.

צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת׃ וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים

עד

לקוטי הגר"א

ב' שינין הנ"ל הם סוד תרי"ג מצות עם התורה. שין דאיתוסף הוא שם דקודם י"ג תיקונין. והן ב' שי"ן של תפילין. ג' ד' דו"כ. והוא סוד חרות על הלוחות. והוא סוד ה' מלך כו'. והוא סוד חב"ד כו'. והן ג' זיונין ג' כתרים שנכתרו ישראל במ"ע ול"ת ותורה א' באמצע. ועם ו' דאיתוסף ודעת הוא סוד כתר. שרש אלו ג'. וכן עם ו' דלעולם בקריאה. וכן תרי"ג עם ז' ס"ת. והוא סוד תטהרו. שמשם וזרקתי עליכם מים טהורים כו'. וי"ב תיבות בפסוק זה נגד י"ב צינורות. י"ב צירופין דאהי"ה. י"ב אתוון בשם הצין.

וכן

שער נפתלי

מ"ש ב' שינין הנ"ל. דלעיל מזה כתב רבינו. דבאימא יסוד ג"כ מתחלק לב' שינין ימינא ושמאלא. דהיינו שין של ג' ראשים ושל ד' ראשים והוא שי"ן של שד"י. א' לנצח וב' להוד. ואמר כאן שהם סוד תרי"ג מצות עם התורה. והתורה נחשב לאחד בכלל. א"כ הם תרי"ד. גי' שד"י עם ב' שינין: ומ"ש שין דאיתוסף הוא שם דקודם י"ג תיקינין. כתב הר"א ז"ל. פי' ה' ה' של י"ג מדות הם מצפ"ץ מצפ"ץ (כא"ת ב"ש כמ"ש האריז"ל) חושבנן ב' שין: והן ב' שין של תפילין. א' של ג' ראשין וא' של ד' ראשים דו"נ. והוא סוד חרות על הלוחות. חרות חושבן שד"י עם ב' שיני"ן תרי"ד: והוא סוד ה' מלך כו'. פי' חושבן ה' מלך ה' מלך ה' ימלך לעולם ועד חושבן תרי"ד: והוא סוד חב"ד. כי חכמה בינה דעת ג"כ חושבן תרי"ד. וג' שמות הנ"ל הן חב"ד. וכן ג' שמות הראשונות של י"ג תיקינין עכ"ל: ומ"ש והן ג' זיונין כ' הר"א ז"ל. פי' תגין: שלשה כתרים שנכתרו ישראל והן במ"ע ול"ת ותורה א' באמצע. תרי"ג מצות עם תורה תרי"ד. חושבן חכמה בינה דעת. ועם ו' הנוסף הנאמר חכמה בינה ודעת. והוא ו' המחבר: הוא סוד כתר שרש אלו ג'. תרי"ד עם ו' הוא תר"ך כת"ר. עכ"ל: ומ"ש וכן עם ו' דלעולם הקריאה. נ"ל דלעיל חשיב ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך בוא"ו ולעילם ועד. חושב לעלם חסר ו'. ואז הוא חושבן תרי"ד. וכאן אומר שאם נחשוב כפי הקריאה לעולם מלא בוא"ו הוא חושבן כתר׳ וכן תרי"ג עם ז' ס"ת ג"כ חושבן כתר. וידוע מארז"ל שבת קט"ז א' חצבה עמודיה שבעה אלו ז' ספרי תורה. וכן תטהרו גי' כתר: ומ"ש וי"ב תיבות בפסוק זה. כתב הר"א הנ"ל. וז"ל בפסוק כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו יש בו י"ב תיבות. נגד י"ב צינורות. י"ב צירופים דאהי"ה. י"ב אתוון בשם הציץ. כי בו י"ב אתוון בשם הוי"ה עכ"ל. ול"נ כי שם הציץ הוא שם אאחצצביההרו"ן או יואאחצצבירו"ן שיש בו י"ב אותיות. ועי' בתי' ע' קל"ד א' לפי גי' רבינו שם. מתרין עשר אינון תליין מכתר עילאה כגון יואאחצצבירון. וכ' רבינו. דג' שמות במ"ס. סגולתא. יו"ד ה"י וא"ו ה"י. ג' יודין ג' טיפין ג' הויות. י"ב תיקינין וא' דכליל כולא כמ"ש בא"ר. והוא כלל השם. עכ"ל. ור"ל שבג' שמות הוי"ה הנ"ל י"ב אותיות ומהם יוצא י"ב אותיות דשם הנ"ל. ואמר שם בהאי שמא תמן אח. תמן ציץ. תמן אביר. תמן רון. דא שמא דתלייא מכתרא עילאה וכ' רבינו. ור"ל דד' שמהן כלילין בו. והן ד' פרצופין דכלילין בשם הוי"ה. דכלילין הכל בו דהוא שרש להם. **אח** ער"א. **ציץ** אבא. קודש לה' כידוע. **אביר** אימא. אביר יעקב תוקפא דיליה. **רון** אימא תתאה. רנ"ו ליעקב. כנפי החיות. ציצית. כמ"ש בס' הבהיר. עכ"ל. ואמר שם ותרין עשר שמהן אינון אא"ח צ"צ ביה"ה רו"ן כל חד מתרין עשר אתוון. ואינון ממנן על תרין עשר צינורין דנפקין ממקור עילאה דלית ליה סוף. וכ' רבינו ז"ל. ור"ל י"ב שמות הן. כ"א מי"ב אותיות. והן עשר אותיות א"א חצ"צ בירו"ן וב' אותיות משם הוי"ה. בשם הראשון זכרים י"ו כראש השם. וכאן ב' נקבות ה' ה' בסוף השם קודם רון שהוא סיום השם כידוע. והן י"ב אנפין כו'. והנה עשר אותיות הם שרש לע"ס. וב' אותיות משם הויה ב' ראשין דע"ג הכתר. שהן ג' ראשין ואמר ואינון ממנן על תרין עשר צינורין כו' ר"ל כל שם על צינור אחד. וידוע כי כל ענף הוא במנין השורש. ולכן כל שם הוא צינור א' ג"כ י"ב עכ"ל. ובזה מבוארים דברי רבינו

כאן

עַד־מָרוֹם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ גְדֹלוֹת אֱלֹהִים מִי כָמוֹךָ׃ צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי־אֵל מִשְׁפָּטֶךָ תְּהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְהֹוָה׃ קדיש תתקבל

טעה ולא התפלל מנחה בשבת מתפלל במ"ש שתים של חול ומבדיל בראשונה ואינו מבדיל בשניה. ואם לא הבדיל בראשונה והבדיל בשניה שני' עלתה לו וצריך לחזור ולהתפלל לתשלומין. ואם הבדיל בשתיהן או לא הבדיל בשתיהן יצא.

לקוטי הגר"א

וכן י"ק בגי' גי' דשמא מפרש שהן ח"י אתוון. והן סוד ג"ר י"ה צדקתך. וצדקתך הוא כתר. ב' צדקתך בדכורא ג' כלילן בג' ו"ה. וצדקתך בנוק' שהיא בו' וה' כו'. והוא חכמה בינה ודעת. ו' דאיתוסף ביעקב. והכל בכתר נוק'. והן ז' שהן עשר: (לקוטי הגר"א שאחר אג"ב אות כ' סי' א'):

שער נפתלי

כאן: ומ"ש וכן י"ה בגי' גי' דשמא מפרש. כתב הר"א הנ"ל וז"ל גי' גי' הם י"ד אתוון והגי' הוא ה' אתוון וחושבנן הוא הכתר עכ"ל. ודבריו צ"ע. דהא רבינו מסיים י"ח אתוון ולדבריו י"ט הם. ול"נ דצ"ל דמ"ש וכן י"ה פי' כל שם הוי"ה. ומ"ש בגי' גי' דשמא מפרש היינו דשם ס"ג. וחשיב רק אותיות של המילוי דמילוי לבד ולא חשיב אותיות המילוי שבהם. והן ח"י אתוון כזה וא"ו דל"ת. יו"ד. אלף וי"ו. יו"ד. והן בגימ' כת"ר: ומ"ש והן סוד ג"ר. פי' שהמ"ע ול"ת ותורה שהן תרי"ד עם ו' דאיתוסף שהוא תר"כ הם סוד ג"ר. ומפרש והולך. י"ה צדקתך. וצדקתך הוא כתר. פי' כי י"ה הן חו"ב כידוע ובשניהם חושבן תרי"ד כנ"ל. שהן גי' צדקתך. אמנם וצדקתך הוא גי' כתר. שהוא תרי"ד עם ו'. ולכן הוא וצדקתך בוא"ו. והענין כי ידוע שאומרים במנחה דשבת ג' צדקתך וצדקתך כנגד משה רבינו שנסתלק ודוד ויוסף הצדיק כמבואר בזוהר ומפרש כאן שהם בסוד הוי"ה. בי"ה כבר נתבאר. ובו"ה יתבאר למטה. וסדרן בי"ה הוא כך. צדקתך צדק לעולם הוא בחכמה. באבא יסד ברתא דרגא דדוד. שנקראת צדק כידוע. והוא גי' תרי"ד צדקתך. כנגד ה' מלך ה' מלך ה' ימליך לעלם ועד. ואח"כ וצדקתך אלקים עד מרום. וצדקתך גי' כתר. בסוד חכמה בינה ודעת עם ו' דודעת. וידוע כי דעת במקום הכתר. והוא דרגא דמרע"ה. ואח"כ צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה. דרגא דבינה שנקראת תהום רבה כידוע. ואמר אדם ובהמה תושיע ה'. כידוע שהם מ"ה וב"ן זו"נ. והבינה מבררת אותם בסוד עי"מ. וז"ש תושיע כי הבירור הוא הישועה. והוא דרגא דיוסף. שהוא המברר והמלקט בסוד וילקט יוסף. בסוד עולם התיקון שהי' ע"י התגלות יסוד דא"ק שהי' חסר בעולם הנקודים כמ"ש האריז"ל. אבל בכלל עיקר ג"ר דרגא דמשה. ואח"כ כ' רבינו שהם ג"כ בדכורא ונוק' ו"ה, שהם סוד יוסף ודוד. ואמר ב' צדקתך בדכורא. ג' כלילן בג' ו"ה. פי' כי בדכורא בעצמו נכלל ב' צדקתך. של ו"ה. שהן יוסף ודוד. כי עיקר הדכורא הוא חג"ת. אבל נה"י הם דנוק'. כי הם מתחברים עמה והם בניינה. וכל זה ידוע. ולכן ה' אחרונה שהיא הנוק' מתחלת אחר ת"ת מנה"י ולמטה. ולכן הדכורא בעצמו הוא ו"ה. וחג"ת הם ימין ושמאל ואמצע שהם מ"ע ול"ת ותורה. כידוע. וכן נה"י. ומ"ע ול"ת ותורה הם בגי' צדקתך כנ"ל. ולכן בחג"ת נה"י ב' צדקתך. ושניהם נחשבים לדכורא כי ג' כלילן בג'. וצדקתך בנוק' שהיא בו' וה' כו'. פי' כי בנוק' צריך להיות ו' המחבר כמו וה' המטיר כו' שדרשו הוא ובית דינו. דהיינו נוק' בית דינו. ולכן וצדקתך עם ו' המחבר הוא בנוק'. וידוע כי נוק' במקום כתר בסוד אני ואין. ולכן וצדקתך גי' כתר. ועכשיו יהי' הסדר כך צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת הם חג"ת כידוע כי ת"ת נק' תורה ואמת. וצדקתך אלקים עד מרום הוא הנוק' כי תיכף אחר חג"ת מתחלת הנוק'. ולכן אמר אלקים. ועולה עד מרום שהוא הכתר. צדקתך כהררי אל. נה"י שהם הררי אל. הררים של הנוק' המקבלת מהם. והנוק' נקראת אל. וכן אדם ובהמה תושיע ה'. כי שם מתחברים מ"ה וב"ן כידוע: ואמר והוא חכמה בינה ודעת ו' דאיתוסף ביעקב. כי חכמה בינה ודעת גי' וצדקתך. ואמר עם וא"ו ודעת. וצדקתך. כי הוא ו' דאיתוסף ביעקב שנכתב יעקוב מלא בסוד הדעת שנתחבר עמו. וכן יעקב דרגא דנוק' כמ"ש רבינו בלקוט שבספד"צ כי יעקב נוק' דדכורא: והכל בכתר נוק'. כי וצדקתך גי' כתר והוא בנוק' כנ"ל וה' כו'. וכן מ"ע ול"ת ותורה תרי"ד הנ"ל הכל בנוק' בכתר שהיא כוללת הכל והן ז' שהן עשר. פי' כי ב' צדקתך בדכורא נ' כלילן בג' הן ו'. וצדקתך בנוק' הרי ז'. שהן עשר עם הג"ר שנכלל ב הן כנ"ל:

סדר סעודת מנחה

ביום השבת קודם סעודת מנחה יאמר זה.

תא חזי בכל שתא יומי דשבתא כד מטא שעתא דצלותא דמנחה דינא תקיפא שלטא וכל דינין מתערין. אבל ביומא דשבתא כד מטא עדן דצלותא דמנחה רעוא דרעוון אשתכח ועתיקא קדישא גליא רצון דיליה וכל דינין מתכפין ומשתכח רעותא וחדו בכלא ובהאי רצון אסתלק משה נביאה מהימנא קדישא מעלמא בגין למנדע דלא בדינא אסתלק. וההיא שעתא ברצון דעתיקא קדישא נפק נשמתיה ואתטמר ביה בג"כ ולא ידע איש את קבורתו כתיב. מה עתיקא קדישא טמיר מכל טמירין ולא ידעין עלאין ותתאין. אוף הכא האי נשמתא דאתטמיר בהאי רצון דאתגליא בשעתא דצלותא דמנחה דשבתא כתיב ולא ידע איש את קבורתו והוא טמיר מכל טמירין דעלמא ודינא לא שלטא ביה. זכאה חולקיה דמשה. תאנא בהאי יומא דאורייתא מתעטרא ביה מתעטרא בכלא בכל אינון פקודין בכל אינון גזרין ועונשין בשבעין ענפין דנהורא דנהרין מכל סטרא וסטרא. מאן חמי ענפין דנפקין מכל ענפא וענפא שלשה קיימין בגו אילנא כלהו ענפין בהו אחידן. מאן חמי אינון תרעין דמתפתחן בכל סטרא וסטרא כלהו מזדהרין ונהרין בההיא נהורא דנפיק ולא פסק. קל כרוזא נפיק אתערו קדישי עליונין אתערו עמא קדישא דאתבחר לעילא ותתא. אתערו חדותא לקדמות מאריכון אתערו בחדוותא שלימתא אזדמנו בתלת חדוון בתלת אבהן אזדמנו לקדמות מהימנותא חדווא דכל חדוותא. זכאה חולקבון ישראל קדישין בעלמא דין ובעלמא דאתי דא הוא ירותא לכון מכל עמין עכו"ם. ועל דא כתיב ביני ובין בני ישראל. אמר רבי יהודה ודאי כתיב זכור את יום השבת לקדשו. וכתיב קדושים תהיו כי קדוש אני יהוה. וכתיב וקראת לשבת עונג לקדוש יהוה מכובד. תאנא בהאי יומא כל נשמתהון דצדיקייא מתעדנין בתפנוקי עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין ורוחא חרא דא מענוגא דההוא עתיקא מתפשטא בכלהו עלמין וסלקא ונחתא ומתפשטא לכלהו בני קדישין לכלהו נטורי אורייתא ונייחין בנייחא שלים ומתנשי מכולהו כל רוגזין כל דינין וכל פולחנין קשין. הה"ד ביום הניח יהוה לך מעצבך ומרגזך ומן העבודה הקשה. בגיני כך שקיל שבתא לקביל אורייתא וכל דנטיר שבתא כאילו נטיר אורייתא כלא. וכתיב אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע. אשתמע דמאן דנטיר שבתא כמאן דנטיר אורייתא כולה: ברוך יהוה לעולם אמן ואמן:

ואח"כ יאמר זה

אַתְקִינוּ סְעוּדָתָא דִמְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימָתָא חֶדְוָתָא דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא. אַתְקִינוּ סְעוּדָתָא דְמַלְכָּא דָּא הִיא סְעוּדָתָא דִזְעֵיר אַנְפִּין וְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא וַחֲקַל תַּפּוּחִין אַתְיָן לְסַעֲדָא בַּהֲדֵיהּ:

בְּנֵי הֵיכָלָא דִכְסִיפִין לְמֶחֱזֵי זִיו דִזְעֵיר אַנְפִּין ⁘
יְהוֹן הָכָא בְּהַאי תַּכָּא. דְּבֵיהּ מַלְכָּא בְּגִילוּפִין ⁘
צְבוּ לַחֲדָא. בְּהַאי וַעֲדָא. בְּגוֹ עִירִין וְכָל גַּדְפִּין ⁘
חֲדוּ הַשְׁתָּא. בְּהַאי שַׁעְתָּא. דְּבֵיהּ רַעֲוָא וְלֵית זַעֲפִין ⁘
קְרִיבוּ לִי חֲזוּ חֵילִי. דְּלֵית דִּינִין דִּתְקִיפִין ⁘

לְבַר נַטְלִין. וְלָא עָאלִין. הַנֵי כַּלְבִּין דַּחֲצִיפִין:
וְהָא אַזְמִין. עַתִּיק יוֹמִין. לְמִנְחָה (לְמִצְחָא) עֲדֵי יְהוֹן חַלְפִין:
רְעוּ דִילֵיהּ. דְּגַלֵי לֵיהּ. לְבַטָּלָא בְּכָל קְלִיפִּין:
יְשַׁוֵּי לוֹן בְּנוּקְבֵיהוֹן. וִיטַמְּרוּן בְּגוֹ כֵּפִין:
אֲרֵי הַשְׁתָּא בְּמִנְחָתָא. בְּחֶדְוָתָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין:

מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָֹה רוֹעִי לֹא אֶחְסָר: בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי: נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ הֵמָּה יְנַחֲמֻנִי: תַּעֲרוֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה: אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית יְהוָֹה לְאֹרֶךְ יָמִים:

ומקיימין סעודה שלישית. ואין בה קידוש לפניה. לכתחלה צריך לקבעה על הפת. ובדיעבד יוצאין אף במיני תרגימא.

עניני סעודה שלישית

לקוטי הגר"א

ו' ככרות שבג' סעודות שבת. הן השפעה לכל ימות החול. וכן בשם אחרון של מ"ב. ב' בכל אחד. כי ג' ימים קמי שבתא וג' אחר כו'. ועוד ו' נסתרות לשבת עצמו שהיא כוללת

שער נפתלי

עי' בס' באר יצחק להגאון רי"א ז"ל. והביא שם דברי רע"מ פ' פנחס דף רמ"ה א'. וכתב שם אח"כ וז"ל ושיטת רבינו בזה שא"צ אלא ו' ככרות ב' בכל סעודה. וכפי שיטתו שצריך לחתוך שניהם. ומ"ש י"ב ככרות היינו שית באתגליא כו'. והנה מ"ש שית באתכסיא לא זכינו להבין כוונתו ואפשר שר"ל שאחר שיהיו נחתכים יהי' בכל א' ב'. הם ד' ככרות לכל סעודה. ובתחלה בהיותם שלמים אינם אלא ו' בכל הג' סעודות. ורק בהעלם ומחשבה יש עוד ו' היינו מה שעומדים להתחלק עכ"ל אמנם רבינו בתיקונים תמ"ז (הבאתיו לעיל בליל שבת בסדר השלחן) הביא דברי רע"מ הנ"ל דהני שית באתגליא ושית באתכסיא ואמר שם די"ל דוא"ו דעד"א שהן חג"ת הן גוונין סתימין דלא אתגליין. ודנה"י הן דשכינתא דאתגליין. והן בפתורא דשבת. עכ"ל שם: ומ"ש שהן השפעה לכל ימות החול כ' בס' הנ"ל הענין כי ימות החול הן בסוד ו"ק דדכורא שהם מתלבשים במט"ט ששם הם ששה כנפים. כמ"ש רז"ל שבכל יום כנף א' אומר שיר. ושבת עצמו הוא מלכות נו"ק דאצילות. דהיא מתלבשת במט"ט ונותנת לו שפע. וכן כל ו"ק דז"א כולם מתברכים בשביל הנוק'. ואלו ו' הם כשם האחרון דשם מ"ב שקוצי"ת כידוע. ששם זה הוא בשבת. שהם בג' תפלות ב' בכל תפלה, והם כנגד ג' סעודות של שבת ולכן ב' ככרות לכל סעודה. והענין כי ו' שמות הראשונים של שם מ"ב הוא בו"ק שכל א' כלול מו' כידוע. ושם השביעי דרגא דשבת והיא הנותנת השפעה לכולם. עכ"ל:

ומ"ש כי ג' ימים כו' כתב הגרי"א הנ"ל וז"ל הוא כידוע וכמ"ש האריז"ל שהארת שבת נמשכת עד ג' ימים שאחריו. ומיום ד' ואילך מקבל הארה משבת הבאה. והענין כי הנוק' אצילותה במקום החזה בת"ת. והם חג"ת קודם לה ונה"י אחריה והם הו' ימים הנ"ל. ולכן הם ב' בכל סעודה. וכמ"ש בזה שג' ימי בראשית הם עצמם הוציאו פעולתם אח"כ בג' ימים האחרונים עכ"ל: ומ"ש ועוד ו' נסתרות לשבת עצמו כו'

לקוטי הלכות סעודה שלישית הגר"א

כוללת ג"כ וא"ו. אבל בהעלם פנימיות: (נדפס בס' לקוטי הגר"א עם ביאור באר יצחק):

שער נפתלי

כו' אבל בהעלם פנימיות. פי' הגרי"א הנ"ל שהן ו"ק דילה בעצמה והם בהעלם פנימיות שלכן אסור בשבת עשיית המלאכה רק במנוחה ועונג שהוא נקודה פנימיות בהעלם כו'. ו' דידה הן באתכסיא כל כבודה בת מלך פנימה. והיא בת דשבת כו'. והנה לפי מ"ש ברע"מ שם נראה שכוונתו שהם ו"ק בסוד אור ישר ו' באור חוזר כידוע שהם בדו"נ אור ישר בדכורא אור חוזר בנוקבא והם שית מעילא לתתא ושית מתתא לעילא כו'. והם בסוד ו' תיבות של שמע ישראל ושית דבשכמל"ו ולכן שמע ישראל הוא בקלא ובשכמל"ו בלחש שהם שית באתכסיא. והם סוד תורה שבכתב ותורה שבע"פ כו'. והיא ג"כ באתגליא ובאתכסיא כמ"ש דברים שבע"פ אי אתה רשאי לכותבם והיא באתכסיא כו'. ולכן גם בשבת בכל סעודה ב' באתגליא וב' באתכסיא שהם ב' ווין עכ"ל. מפרש באתכסיא על הנוק' ולפי מ"ש לעיל מדברי רבינו בתיקונים כי אדרבא דשכינתא הוא דאתגליין. ודעד"א הן דלא אתגליין. ונ"ל כי שם בתיקינים יפרש רבינו כי הי"ב לחמים ה' שית דדכורא ושית דנוק'. ובפתורא דביהמ"ק נתגלו שניהם. אמנם בפתורא דשבת לא נתגלו רק שית לחמים ואמר כי דנוק' אתגליין ודדכורא לא אתגליין. אמנם ידוע כי אח"כ ו"ק דדכורא מתלבשים בו"ק דמט"ט. והנוק' היא נקודה פנימית מתלבשת בתוכם. ונמצא כי בגלות ששם ו' יומין דחול הוא להיפך כי דמט"ט מתגלין ודנוק' דאצי' מתכסיין. ונמצא כי דנוק' עצמה אינם מתגלין רק בהיכלין דילה ו' יומין דמט"ט והיא נעלמת בתוכם:

שוב מצאתי להגאון ר' אברהם שמחה ז"ל אב"ד במסטיסלאוו בהקדמתו לס' מדרש רות. שכ' שם וז"ל וכן ראיתי זה כארבעים שנה בכתבי הלקוטים דרבינו ז"ל כתב שם ביאורו ע"ד הסוד בדברי הרע"מ פ' פנחס (רמ"ה א') בענין הככרות שבהג' סעודות דשבת שלא כדעת האריז"ל וכתב בסיום דבריו שם וזהו ענין י"ב ככרות בשבת (כוונתו לפי ביאורו שם היינו י"ב ככרות בכל הג"ס. והם ב' ככרות בכל סעודה. והן השית באתגליא. ועליהם שורים עוד שית באתכסיא ב' בכל סעודה. והן ו' של השם. שמילוי ו' השני הוא באתכסיא) וכן משמע בגמ' מדאמר ר"א חזינא לר"כ וכו' מכלל דשאר לא עבדי הכי. וכן פי' הרשב"א מ"ש ר"ז בצע אכולא שירותא וכן נהג רש"ל וכן פסק ב"ח וכן עיקר [וכפי הרשום בזכרוני מאז ראיתי שם ברור שזה לשונו הקדוש ממש ועי' בביאורו בהל' שבת סי' רע"ד ס"ק א'] עכ"ל הגרא"ש הנ"ל. ועוד מצאתי להרב הגדול הצדיק ר' שמואל ז"ל בעל המחבר ס' אבן שלמה שהביא הליקוט הזה שנדפס עם ביאור באר יצחק. ואח"כ כתב הליקוט הנדפס בסוף ביאורו על הרע"מ וכ' דמשמע שם דצריך לבצוע כביצה מכל ככר. שפי' שם מ"ש בזוהר שם י' איהו כביצה לכל חד וחד. ר"ל לכל ככר וככר כו'. ור"ל דצריך לבצוע משניהם. וכן הוא בכל הזוהר ור"מ ותיקונים. וכן ס"ל לכל אמוראי דגמ'. רק רב כהנא מדקאמר חזינא לרב כהנא כו' מכלל דשאר לא עבדו הכי. וכן מדקאמר הכל מודים בפסח כו' וסדרו בברכות אמילתא דירא שמים יצא ידי שניהם כו' ושם ודאי משניהם דאל"כ מאי יוצא ידי שניהם. דלא כרש"י שכ' או מא' מהן. וכן פסק הרמב"ם וש"פ וש"ע ר"ס קס"ח וכן פי' הרשב"א ר' זירא בצע אכולא שירותא אשתיהן וכן נהג רש"ל וכ"פ ב"ח וכן עיקר עכ"ל הזהב. עכ"מ להרב הגדול ר"ש הנ"ל. בתיקון השיבושים שהי' בהכ"י:

סדר ספירת העומר

בכל לילה קודם שיתחיל הברכה יאמר זה.

(לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל. הנני מוכן ומזומן לקים מצות עשה של ספירת העומר כמו שכתוב בתורה וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה: עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה ליי: ויהי נועם יי אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו):

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל סְפִירַת הָעוֹמֶר:

אלהים אנא הַיּוֹם יוֹם אֶחָד בָּעוֹמֶר: י חסד שבחסד

הרחמן

הָרַחֲמָן הוּא יַחֲזִיר לָנוּ עֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִמְקוֹמָהּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה׃

(ואח"כ יאמר למנצח בנגינות וגו'. ויכוין תיבת אלהים ואות י מן ישמחו ואחר כך יאמר תפלת רבי נחוניא ויכוין תיבת אנא ואחר כך יאמר רבש"ע וכו'.

רבונו של עולם אתה צויתנו על ידי משה עבדך לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקלפותינו ומטמאותינו כמו שכתבת בתורתך וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה. עד ממחרת השבת השביעי תספרו חמשים יום. כדי שיטהרו נפשות עמך ישראל מזהמתם. ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שבזכות ספירת העומר שספרתי היום יתקן מה שפגמתי בספירה (פלונית השייך לאותו הלילה). ואטהר ואתקדש בקדשה של מעלה ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות ולתקן את נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו מכל סיג ופגם ולטהרנו ולקדשנו בקדשתך העליונה אמן סלה): *)

הַיּוֹם שְׁנֵי יָמִים בָּעוֹמֶר ש

הרחמן יתגנו ככת גבורה שבחסד

הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ מ

הרחמן ויברכנו גדולת תפארת שבחסד

הַיּוֹם אַרְבָּעָה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ח

הרחמן יאר ימינך נצח שבחסד

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ו

הרחמן פניו תתיר הוד שבחסד

הַיּוֹם שִׁשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ו

הרחמן אתנו לברכה יסוד שבחסד

הַיּוֹם שִׁבְעָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד בָּעוֹמֶר׃ י

הרחמן סלה אב"ג ית"ץ מלכות שבחסד

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וְיוֹם אֶחָד בָּעוֹמֶר׃ ר

הרחמן לדעת קבל חסד שבגבורה

הַיּוֹם תִּשְׁעָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וּשְׁנֵי יָמִים בָּעוֹמֶר׃ נ

הרחמן בארץ רנת גבורה שבגבורה

הַיּוֹם עֲשָׂרָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וּשְׁלֹשָׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ נ

הרחמן דרכך עמך תפארת שבגבורה

הַיּוֹם אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וְאַרְבָּעָה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ו

הרחמן בכל שגבנו נצח שבגבורה

הַיּוֹם שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וַחֲמִשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ל

הרחמן גוים טהרנו הוד שבגבורה

הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וְשִׁשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ א

הרחמן ישועתך נורא יסוד שבגבורה

הַיּוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת בָּעוֹמֶר׃ מ

הרחמן יודוך קר"ע שט"ן מלכות שבגבורה

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד בָּעוֹמֶר׃ י

הרחמן עמים נא חסד שבתפארת

הַיּוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ם

הרחמן אלהים גבור גבורה שבתפארת

הַיּוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ כ

הרחמן יודוך דורשי ת"ת שבתפארת

*) כל המוקף אין אומרים לדעת הגר"א

סדר ספירת העומר

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ י

הרחמן עמיס יחודן נצח שבתפארת

הַיּוֹם תִּשְׁעָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ת

הרחמן כולס ככנת הוד שבתפארת

הַיּוֹם עֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ש

הרחמן יסמהו במרס יסוד שבתפארת

הַיּוֹם אֶחָד וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת בָּעוֹמֶר׃ פ

הרחמן וירגנו נג״ד יכ״ש מלכות שבתפארת

הַיּוֹם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד בָּעוֹמֶר׃ ו

הרחמן לתומיס ברכס חסד שבנצח

הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ט

הרחמן כי טסרס גבורה שבנצח

הַיּוֹם אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ע

הרחמן תספוע רחמס תפארת שבנצח

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ מ

הרחמן עמיס לדקתן נצח שבנצח

הַיּוֹם שִׁשָּׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ י

הרחמן מיסור תמיד הוד שבנצח

הַיּוֹם שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ם

הרחמן ולתמיס גמלס יסוד שבנצח

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת בָּעוֹמֶר׃ מ

הרחמן כחלן כט״ל לת״ג מלכות שבנצח

הַיּוֹם תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד בָּעוֹמֶר׃ י

הרחמן תנחס חסין חסד שבהוד

הַיּוֹם שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ש

הרחמן כלה קדוש גבורה שבהוד

הַיּוֹם אֶחָד וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ו

הרחמן יודך כרוב תפארת שבהוד

הַיּוֹם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ר

הרחמן עמיס טוכן ל״ג בעומר נצח שבהוד

הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר׃ ו

הרחמן אלהיס נכל הוד שבהוד

הַיּוֹם אַרְבָּעָה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם

אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים
בָּעֽוֹמֶר׃ ל

הרחמן יודון עדתך יסוד שבהוד

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם
חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת בָּעֽוֹמֶר׃ א

הרחמן עמיס תק״כ ע״נ מלכות שבהוד

הַיּוֹם שִׁשָּׁה וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם
חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד
בָּעֽוֹמֶר׃ מ

הרחמן כולם יחיד חסד שביסוד

הַיּוֹם שִׁבְעָה וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם
חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים
בָּעֽוֹמֶר׃ י

הרחמן אכן גאה גבורה שביסוד

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם
חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלשָׁה יָמִים
בָּעֽוֹמֶר׃ ם

הרחמן נתנה לעמך ת״ת שביסוד

הַיּוֹם תִּשְׁעָה וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם
חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים
בָּעֽוֹמֶר׃ ב

הרחמן יכולה פנה נצח שביסוד

הַיּוֹם אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה
שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים בָּעֽוֹמֶר׃ א

הרחמן יברכנו זוכרי הוד שביסוד

הַיּוֹם אֶחָד וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם
חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים
בָּעֽוֹמֶר׃ ר

הרחמן אלסים קדושתך יסוד שביסוד

הַיּוֹם שְׁנַיִם וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם
שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת בָּעֽוֹמֶר׃ ע

הרחמן אלהינו יג״ל פז״ק מלכות שביסוד

הַיּוֹם שְׁלשָׁה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם
שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד
בָּעֽוֹמֶר׃ ת

הרחמן יברכנו שועתנו חסד שבמלכות

הַיּוֹם אַרְבָּעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם
שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים
בָּעֽוֹמֶר׃ נ

הרחמן אלסים קבל גבורה שבמלכות

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם
שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלשָׁה יָמִים
בָּעֽוֹמֶר׃ ח

הרחמן וייראו ושמע תפארת שבמלכות

הַיּוֹם שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם
שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים
בָּעֽוֹמֶר׃ ם

הרחמן אותו לעקתנו נצח שבמלכות

הַיּוֹם שִׁבְעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם
שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים
בָּעֽוֹמֶר׃ ס

הרחמן כל יודע הוד שבמלכות

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם
שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים
בָּעֽוֹמֶר׃ ל

הרחמן אפסי תעלומות יסוד שבמלכות

הַיּוֹם תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם
שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת בָּעֽוֹמֶר׃ ה

הרחמן אכן שק״ו ל״ת מלכות שבמלכות

סדר מוצאי שבת

במ"ש מאחרין התפלה כדי להוסיף מחול על הקדש. וממתיני' עד שיראו ג' כוכבים קטנים רצופים. וביום המעונן עד שילא הספק מלב. והש"ץ מתחיל והוא רחום בניגון ואומר ברכו וכו' וגומרין ק"ש בברכותי' כמו בחול ואומרין ברוך יי לעולם אמן ואמן וכו'. ח"ק. תפלה בלחש ואומרין הבדלה בחונן הדעת. ואם שכח וסיים הברכה אין לריך לחזור. אבל אסיר במלאכה עד שיבדיל. לפיכך אם טעה ולא הבדיל בתפלה ואין לו כוס בלילה וסבור שאף למחר לא יהיה לו לריך לחזור ולהתפלל. ואם נזכר בש"ת י"א שיאמרנה בש"ת. אבל כשיש לו כוס לא יאמרנה בש"ת לדברי בעל מ"א. ואחר שהשלימו התפלה בלחש אומר הש"ץ ח"ק (ואינו חוזר התפלה) ואומרין ויהי נועם מעומד וכופלין פסוק אחרון. ואתה קדוש וכו'. קדיש תתקבל. (ואם חל י"ט באחד מששת ימי המעשה א"א ויהי נועם וא"ק אבל אומרין מיד קדיש תתקבל. ואם חל ט' באב במ"ש א"א ויהי נועם). ואח"כ אומרין ויתן לך.

וְיִתֶּן־לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ: יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה גְבִיר לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אִמֶּךָ אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ: וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים: וְיִתֶּן־לְךָ אֶת־בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ לְרִשְׁתְּךָ אֶת־אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם: מֵאֵל אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ וְאֵת שַׁדַּי וִיבָרְכֶךָּ בִּרְכֹת שָׁמַיִם מֵעָל בִּרְכֹת תְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת בִּרְכֹת שָׁדַיִם וָרָחַם: בִּרְכֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל־בִּרְכֹת הוֹרַי עַד־תַּאֲוַת גִּבְעֹת עוֹלָם תִּהְיֶיןָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו: וַאֲהֵבְךָ וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי־אַדְמָתֶךָ דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ שְׁגַר־אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ: בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל־הָעַמִּים לֹא־יִהְיֶה בְךָ עָקָר וַעֲקָרָה וּבִבְהֶמְתֶּךָ: וְהֵסִיר יְהוָה מִמְּךָ כָּל־חֹלִי וְכָל־מַדְוֵי מִצְרַיִם הָרָעִים אֲשֶׁר יָדַעְתָּ לֹא יְשִׂימָם בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל־שֹׂנְאֶיךָ:

הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל־רָע יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם הַיּוֹם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב: יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם:

בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה: בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ: בָּרוּךְ טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ: בָּרוּךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתֶּךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ: יְצַו יְהוָה אִתְּךָ אֶת־הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה

אלהיך נתן לך: יפתח יהוה | לך את־אוצרו הטוב את־השמים
לתת מטר־ארצך בעתו ולברך את כל־מעשה ידך והלוית גוים
רבים ואתה לא־תלוה: כי־יהוה אלהיך ברכך כאשר דבר־לך
והעבטת גוים רבים ואתה לא תעבט ומשלת בגוים רבים ובך לא
ימשלו: אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביהוה מגן עזרך
ואשר־חרב גאותך ויכחשו איביך לך ואתה על־במותימו תדרך:

מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאותיך שובה אלי כי גאלתיך:
רנו שמים כי־עשה יהוה הריעו תחתיות ארץ פצחו הרים רנה יער
וכל־עץ בו כי־גאל יהוה יעקב ובישראל יתפאר: גאלנו יהוה צבאות
שמו קדוש ישראל:

ישראל נושע ביהוה תשועת עולמים לא־תבשו ולא־תכלמו
עד עולמי עד: ואכלתם אכול ושבוע והללתם את־שם יהוה אלהיכם
אשר־עשה עמכם להפליא ולא־יבשו עמי לעולם: וידעתם כי בקרב
ישראל אני ואני יהוה אלהיכם ואין עוד ולא־יבשו עמי לעולם: כי
בשמחה תצאו ובשלום תובלון ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה
וכל־עצי השדה ימחאו־כף: הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד כי
עזי וזמרת יה יהוה ויהי־לי לישועה: ושאבתם־מים בששון ממעיני
הישועה: ואמרתם ביום ההוא הודו ליהוה קראו בשמו הודיעו
בעמים עלילתיו הזכירו כי נשגב שמו: זמרו יהוה כי גאות עשה

מודעת

לקוטי הגר"א

הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד. כי (מי) שמבקש שהקב"ה יעשה למען רחמיו וחסדיו כו' בטוחים שאל תטשינו ה' אלקינו לנצח. כי אם היה בשבילנו היינו מתייראים שמא יגרום החטא. אבל כאשר הוא למען חסדיך אין אנו מתייראין כלל. כי חסדיך המה קיימים תמיד. וזהו כמ"ש בזוהר. והאמין בה'. ולא היה מתיירא אפילו שמא יגרום החטא. והיינו משום שויחשביה לו צדקה. כלומר כל מה שנותן לו ה' הוא צדקה. ואינו בשבילו כלל. וזהו הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד. כלומר אל שהוא מדת החסד. כאשר בחסדו הוא ישועתי. אבטח תמיד ולא אפחד. אפילו שמא יגרום החטא. וכמ"ש בישעיה (ביאורו למשלי כ"ה פ' ט"ו):

זמרו ה' כי גאות עשה. זה שאמר אשירה לה' כי גאה גאה כו'. גאותו בשחקים ונסתר. ועתה נתגלה גאותו בארץ. כמ"ש ואכבדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני ה'. וכן לע"ל והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי כו'. וידעו כי אני ה'. וז"ש

מודעת

סדר מוצאי שבת

מוּדַעַת זֹאת בְּכָל־הָאָרֶץ׃ צַהֲלִי וָרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה יְהֹוָה קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ׃

בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְהֹוָה׃ וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּיךָ חֹסֶן יְשׁוּעוֹת חָכְמַת וָדָעַת יִרְאַת יְהֹוָה הִיא אוֹצָרוֹ׃ וַיְהִי דָוִד לְכָל־דְּרָכָו מַשְׂכִּיל וַיהֹוָה עִמּוֹ׃ פָּדָה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקְּרָב־לִי כִּי־בְרַבִּים הָיוּ עִמָּדִי׃ וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־שָׁאוּל הֲיוֹנָתָן יָמוּת אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל חָלִילָה חַי־יְהֹוָה אִם־יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת רֹאשׁוֹ אַרְצָה כִּי־עִם־אֱלֹהִים עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפְדּוּ הָעָם אֶת־יוֹנָתָן וְלֹא־מֵת׃

ופדויי

לקוטי הגר"א

מודעת זאת בכל הארץ. שאתה כסיל לא יבין את זאת. וזאת הברכה. לו חכמו ישכילו זאת. יבינו לאחריתם. ודוד אמר בזאת אני בוטח. בזאת יבא אהרן כו'. וסוד זה וזאת י"ב אבני מילואים שכתב עליהם י"ב שבטים. וב' אבני שוהם שכלולין בהם ג"כ י"ב. שכתובין עליהם י"ב שבטים. שעשירית כלולין בג"ר. ולכן עשר הם י"ב. וז"ש אבני שוהם. ואלו הב' הם בחו"ג. והוא ו' של המילוי הנ"ל: צהלי ורוני וגו' הוא שמחה ורננה צפרא ורמשא. המלך הגדול והקדוש כו'. גדול הוא בסוד ברוך ברכו סגי. וקדוש הוא הקדושה כו'. ואין השי"ת גדול אלא בציון. כמ"ש גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלקינו. אימתי הוא גדול מאד בעיר אלקינו. וזהו יושבת ציון כי גדול בקרבך. פירש שבציון הוא יתגדל. קדוש ישראל כי קדוש ישראל הוא נסתר מעין כל חי. והוא נגלה מלך פעולותיו. וגדול וקדוש הוא ת"ת ויסוד. וז"ש את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו. וזהו קדוש ישראל. וכנגדן הוא צהלי ורוני שמחה בצפרא והוא נסתר. ורוני ברמשא בגלוי. כמ"ש לעיל בארוכה. כי שמחה בכהני ורננה בלואי. וכהני כל עובדייהו בחשאי. ובלויים הוא רננה באתגלייא. שמן ויין. שאין אומרים שירה אלא על היין. ושמן הוא בחשאי. (ביאורו ישעי' י"ב ה' ו'):

ג'

שער נפתלי

מ"ש מודעת זאת בכל הארץ. פי' שהשכינה הנק' זאת היא מודעת. שנתוודע גאותו וכחו בארץ. ומביא ראי' מכל הפסוקים שהשכינה נק' זאת כמו שנאמר וכסיל לא יבין את זאת. שאינו מבין את שליטת השכינה הנקראת זאת. וכן וזאת הברכה שהשכינה נק' זאת ונק' ברכה. וכן כל הפסוקים שמביא. ומ"ש וסוד זה וזאת כו'. ידוע כי זה הוא היסוד. וזאת היא השכינה. ושניהם גי' י"ב. כי זאת כמ"ק ג"כ י"ב. והם נגד י"ב אבנים בחשן שבהם י"ב שבטין. וכן י"ב שבטין שבשני אבני השוהם. והי"ב הנ"ל הם סוד ע"ס. והכתר יש בו ג' רישין כתרא אוירא ומוחא. נמצא העשר הם ט' וג' הם י"ב. והם סוד ז"ה. ז' תחתונות. וג"ר הם ה'. כי כתר נחשב לג' וחו"ב הרי ה'. ובאבני השוהם הם בכל א' ו' שבטים, והם שני ווין נגד ו"ו במילואו. והוא הדכורא יסוד. נגד זה. והם סוד חו"ג כידוע כי ה"ח הן ונכללים ביסוד הרי ו'. וכן ה"ג עם הכלל הרי ו' שני. והם סוד ו' שבטים בכל אחד מאבני השוהם. [ונראה שהם בסוד הדעת שכולל חו"ג. עם חו"ב. כידוע שנכלל בו גם חו"ב הרי י"ב שבאבני שוהם ולכן הם בכתפין. ששם מקום הדעת] ובאבני מילואים הם אחד בכל אבן י"ב אבנים כנגד זאת. הנוק' עומדת על שנים עשר בקר. כן נ"ל פי' דברי רבינו. ומ"ש בפסוק צהלי ורוני עי' לעיל בפי' אברהם יגל יצחק ירנן ע"ש היטב. ויתבארו הדברים זה מזה:

וּפְדוּיֵי יְהוָה יְשֻׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל־רֹאשָׁם שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה׃ הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה׃ וְלֹא־אָבָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בִּלְעָם וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְּךָ אֶת־הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ אָז תִּשְׂמַח בְּתוּלָה בְּמָחוֹל וּבַחֻרִים וּזְקֵנִים יַחְדָּו וְהָפַכְתִּי אֶבְלָם לְשָׂשׂוֹן וְנִחַמְתִּים וְשִׂמַּחְתִּים מִיגוֹנָם׃

בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם שָׁלוֹם | שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְהוָה

ורפאתיו

לקוטי הגר"א

ג' הפוכות הם כסדר ג"ר שהם המהפכין לטובה. ובהם והחדש אשר נהפך כו'. אבל בג' אמצעיות ע"י פדיון. וג"ת הם שלומות. כמ"ש ת"ח מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך כו'. וכ"ש צדיק שהוא משים שלום בבית. ובהאי קרא בורא ניב שפתים שהן למודי ה'. והן כלולין זה בזה. לכן בו ב' פעמים שלום. ואמר לרחוק ולקרוב כמ"ש בפ' פנחס ואינון רחוקין קריבין כו'. וכן בפסוק שלום לך כו' ב"פ שלום. אלא שמתחיל מהענין. ובאחרון ג"פ וא' חיים בשביל נוק' לקשרה בחיים. כה לחי (אגדות ברכות פ"ט סי' ח'):

תרי שלמי חד בעמודא דאמצעיתא וחד בצדיק. דעלייהו אתמר שלום שלום לרחוק ולקרוב (כי) ב' שלמא הן במתיבתא עלאה דחג"ת ומתיבתא תתאה דנהי וכמש"ו. והן ב'

שער נפתלי

ז"ל הר"א ז"ל ג' הפוכות שהן כסדר ג"ר שמשם נסים גלוין המהפכין לטובה. אבל בג' אמצעות יש בהם מעט קטרוג. לכן צריך לג' פדיות. וג' תחתונות הן שלומות. שיסוד נק' שלום. ונצח והוד נכללין בו. לכן הן ג' שלומות. כמ"ש ת"ח מרבין שלום בעולם וכו'. והוא צדיק שמשים שלום בבית: ובהאי קרא בורא ניב שפתים שהן למודי ה'. נצח והוד מנהג נביאים. והן כלולים זה בזה. לכן בו ב' פעמים שלום: אלא שמתחיל מהענין. כי העיקר הוא שלום לך ושלום לעוזרך. אלא שמתחיל מתחילת הפסוק: ובאחרון ג' פעמים אתה שלום וביתך שלום, וכל אשר לך שלום. וא' חיים שנאמר כה לחי. בשביל נוק' לקשרא בחיים. כה לחי. כה הוא נוק' לקשרא בחיים. עכ"ל: והנה בגמ' הסדר ג' הפכות ואח"כ ג' פדיות. אמנם מנהגינו בברכות דמוצ"ש סדר אחר. ג' פדיות. ואח"כ ג' הפכות. ונראה דהתם בגמ' בהטבת חלום קאי שצריך להפך מרעה לטובה. וזהו עיקר וראשית הכל. ולכן אומרים בתחלה ג' הפכות. ואח"כ יש לחוש שמא יהפך ע"י הקטרוג מדת הדין עוד הפעם לרעה ח"ו ולכן צריך פדיון. משא"כ כאן במוצ"ש שהרי בשבת כבר נחו כל הקטרוגים דאפילו חייבי גיהנם נייחי. אלא שבמוצ"ש יש לחוש שיתחילו עוד הפעם לקטרג ולסבול. ולכן צריך לומר תיכף הפדיון שלא יקטרג. ואח"כ נותנים שבח לשעבר על שהפך בשבת את הרע לטוב כנ"ל. ולזה אומרים אח"כ ג' הפכות. ונראה לי כי סדרן בגמ' כך. בתחלה הפכת מספדי למחול לי, ואח"כ והפכתי אבלם לששון. ואח"כ ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כמבואר בגמ'. והטעם הוא כי בתחלה צריך לבטל שני הכחות דקלי' דו"נ. והדכו' הוא ס"מ כידוע. וכשנתבטל לוקחין המ"ס ממספ"ד ונשאר פ"ד כמספר מחו"ל וזהו הפכת מספדי למחול. והוא בחכמה שבו מבטלין כח הס"מ בסוד מרדכי ואסתר, שעל מרדכי שורה יסוד דאבא לבטל כח הס"מ כמ"ש האריז"ל. ואח"כ מבטלין כח הנוק' דקלי' שמיללת תמיד בסוד לילי'. וה"ס אבל ר"ל. וכשמבטלין כחה נעשה ששו"ן בסוד הבינה שושנה עליונה. ה' עילאה. כי ששון עם ה' הוא שושנה גי' אסתר. וע"ש בסוד הפורים. וזהו והפכתי אבלם לששון. ואח"כ הדעת שלהם שהוא מדרגת בלעם ומתבטל ע"י דעת דקדושה. וזהו הפיכת קללה דבלעם לברכה. ואח"כ אומר ג' פדיות שהן ג' אמצעיות, וסדרן בגמ', פדה בשלום נפשי, ופדויי ה' ישובון, ויאמרו העם אל שאול כו' ויפדו העם את יונתן, וסדרן בג' אמצעיות נ"ל. כי פדה בשלום נפשי הוא בסוד

החסד

וּרְפָאתִיו׃ וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת־עֲמָשַׂי רֹאשׁ הַשָּׁלִישִׁים לְךָ דָוִד וְעִמְּךָ בֶן־יִשַׁי שָׁלוֹם ׀ שָׁלוֹם לְךָ וְשָׁלוֹם לְעֹזְרֶךָ כִּי עֲזָרְךָ אֱלֹהֶיךָ וַיְקַבְּלֵם דָּוִיד וַיִּתְּנֵם בְּרָאשֵׁי הַגְּדוּד׃ וַאֲמַרְתֶּם כֹּה לֶחָי וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם

וכל

לקוטי הגר"א

ב' שלמות מכריעין בין המחלוקות דבין הצדדים. וכמ"ש בפ' בראשית בענין ג' ימים הראשונים כו'. ועי' בז"ח ש"ה נ' א' מאי כלא הכי. וכי שגיאין שלמין נינהו. אלא חד שלמא איהו דאיהו שלמא דביתא. דבגיניה אשתמודע דכורא דכר. וחד שלמא אחרא דאיהו שלמא דתרין סטרין. דאחיד חד דעאל באמצעיתא בין תרין סטרין ועביד שלמא בינייהו איהו שלום אחרא. אבל שלום דדכורא אשתמודע דכר בגיניה איהו צדיק כו'. וע"ד איקרי אחד כו'. והענין כי שני יחודים הן. א' בין ימינא לשמאלא באדם עצמו. והשני בין דכורא לנוק'. ושניהם נקראו אחד שמייחדין ובו נעשו אחד. ומ"מ עיקר השלום הוא בצדיק. ולכן נק' שלמא דכולא ביה. כי גם בת"ת צריך מ"מ יחוד בין דידיה לדידה. ונקראין אחד. העד"א נק' אחד. כי ידים הם שנים ימינא ושמאלא. וכן רגלים. וכן מוחין. משא"כ בעד"א שהוא אחד לבד. וזהו בו ובה לבדם. אבל הן תרי פלגא דגופא. זכר ונקבה בראם. ויקרא שמם אדם. כי אחד קראתיו כו'. ולפיכך אף כל קו האמצעי כפול לבד הצדיק דליתא בדידה כו'. ולכן הוא אחד ביחוד גמור. וכל היחודים הן בו העיקר. והוא שלמא דכולא. וז"ש שתרין יחודין [הן] ה' אחד ושמו אחד. ואח"כ לייחדא לון כאחד. כי ה' הוא האלקים. והוא כנ"ל. דתחלה צריך ליחדא כל אחד בקו האמצעי. ה' אחד ושמו אחד. ואח"כ בצדיק שלמא דכולא כו'. והשלום הוא בהן (בעד"א וצדיק) שהן כלולים. עד"א מב' הקוים. וצדיק מיסוד ועטרה והוא דידה וקשורה בו. שלעולם הלילה נכללת ביום וחשך באור — (ומ"ש רחוק וקרוב) דבגלותא אתמר בעד"א מרחוק ה' נראה לי. (כי) ה' (הוא) בעד"א. ומרחוק דסליק דעת דעד"א בחכמה. ונתרחק ממנו ומאתנו.

הכל

שער נפתלי

החסד, כי חסד הוא יומא דאזיל בכלהו יומין, ומתפשטין ממנו ה"ח בת"ם ואח"כ נכלל ביסוד. והוא ע"י חכמה דנחית ביבינא וממנו מתפשטין ה"ח. וזהו עיקר המלחמה והקרבא עם החויא ס"מ, שע"י ה"ח מתבטל כחו. ובסוד הרומ"ח רמ"ח דאברה"ם שהוא בחסד. ומחכמה אמרנו שנתבטל מ"ס ממספ"ד ונשאר פ"ד גי' מחו"ל. וז"ס פד"ה, פ"ד הנ"ל. וה' הם ה"ח, הרי פד"ת, ואח"כ נכנסין בשלום יסוד. וזהו פד"ה בשלו"ם, והם בסוד החסד. ואח"כ ופדויי ה' ישובון, הוא בסוד הבינה עלמא דחירו ונחית דגבורה. וכן סוד חזרת הכל אל מקורו הוא בסוד הבינה שנק' תשובה. וזהו ופדויי ה' ישובון, ואז מתבטל כח הנוק' דקלי' לגמרי. ובאו ציון ברנה, כי רנה הוא נהר בינה. וציון הנוק' מל' עולה ע"י הנה"ר והרנה כנ"ל והפכת. אבלם לששון: ואח"כ ויפדו העם את יונתן הוא נגד קו האמצעי ת"ת. כידוע כי יונתן בקו האמצעי כי גוף וברית חד חשיב. וידוע כי ביונתן הי' הקללה דשאול. ופדיון היה מן הקללה. דוגמא דויהפוך ה' לך את הקללה לברכה, שהוא ג"כ בקו אמצעי דעת כנ"ל. ופדיון יונתן יסוד הי' ע"י הת"ת. וזה שאמרו, כי עם ה' עשה היום הזה. פי' שנתחבר עם ה' שהוא ת"ת. אמנם אנן במוצ"ש מהפכין הסדר. ותחלה אומרים הג' פדיות ואח"כ הג' הפכות, והטעם כנ"ל. וסדרם ג"כ משתנה, סדר הג' פדיות כך. בתחלה פדה בשלום נפשי. ואח"כ ויאמר העם אל שאול כו' ויפדו העם את יונתן כו'. ואח"כ ופדויי ה' ישובון, מפני שאנחנו רוצים לילך ולפדות קודם שהמשכנו מלמעלה למטה את ג' ההפכות. צריכין אנחנו לילך בתחלה לפדות במקום שאין אחיזה וקטרוג כל כך, והוא בחסד ורחמים חסד ותפארת, ואח"כ כשנתחזקנו בהם אז נוכל לפדות ג"כ במקום הגבורה. ולכן סדר הכתובים. בתחלה פדה בשלום נפשי שהוא בחסד כנ"ל. ואח"כ ויפדו את יונתן שהוא בת"ת כנ"ל. ואח"כ ופדויי ה' ישובון שהוא בגבורה ע"י הבינה כנ"ל וכן בג' הפכות אומרים אח"כ ג"כ בסדר הזה. בתחלה של הכמה ודעת. שהם חסד ורחמים ימין ואמצע.

ואח"כ

וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ שָׁלוֹם׃ יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּכָל־מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל־הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁם אַתָּה מוֹצֵא עַנְוְתָנוּתוֹ. דָּבָר זֶה כָּתוּב בַּתּוֹרָה. וְשָׁנוּי בַּנְּבִיאִים. וּמְשֻׁלָּשׁ בַּכְּתוּבִים׃ כָּתוּב בַּתּוֹרָה כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָנִים וְלֹא־יִקַּח שֹׁחַד׃ וּכְתִיב בַּתְרֵהּ עֹשֶׂה מִשְׁפַּט יָתוֹם וְאַלְמָנָה

ואהב

לקוטי הגר"א

(אבל) צדיק קרוב לה. ובגיניה אתמר טוב שכן קרוב מאח רחוק. דא"ח הוא עד"א א"ח ד'. כי אחד קראתיו (כמלא את אינו מחובר עם הד' באות א'. רק שצריך לקרבו) וצדיק הוא בקוצו של ד' עמה באות א'. משא"כ באח בעלה. והוא (הצדיק) ג"כ שכן באות ב'. נקודה בהיכלי'. שכן בביתה וכן במ"ס. א"ח סביב לה מכל סטר ונקודה באמצעיתא (והצורה כזה 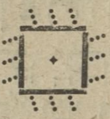 שהן ט' נקודות לכל סטר בגי' א"ח. כי כל קו יש לו רת"ס. וכל א' כלול מרת"ס הן ג' פ"ג. שהן ט' א"ח. והנקודה אמצעית משלים לכל סטר לעשרה. הרי ד' פעמים י' גי' מ"ס. והט' נקודות הם סביב רחוקים. אח רחוק. והנקודה הוא צדיק שכן בתוך המ"ס) והמ"ס הוא ב' בעלמי כמש"ל רת"ס (ביאורו לתי' כ"א כ"ג א' בד"ה ועלייהו כו' עד ד"ה טוב):

(ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. בסוד או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. והן ב' שלמות הנ"ל) והן בתורה שבע"פ. א' להכריע בדידה בין המחלוקת (והיא נגד שלום דעד"א). וא' לקשרה בתורה שבכתב. (והוא שלום דצדיק וכמש"ל רתי"ח סוד ת"כ ואחד כו' (וז"ש או יחזיק במעוזי). ה' עוז לעמו כו'. והיא גבורת עוז שבע"פ. ושם המחלוקת. ולכן צריך לשלום. וז"ש ה' עוז כו' ה' יברך כו' (שם בד"ה ועלייהו ובד"ה במעוזי):

אשרך

שער נפתלי

ואח"כ הבינה. ולכן סדרן כך הפכת מספדי למחול לי שהוא בחכמה ימין דנחית בחסד. ואח"כ ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה שהוא בדעת. אמצע. נשמת ת"ת. ואח"כ והפכתי אבלם לששון שהוא בבינה דנחית בשמאלא כידוע. ואח"כ אומרים ג' שלומות. וסדרן כמו בגמ' בורא ניב שפתים שלום כו'. ורוח לבשה את עמשי כו' ועמך בן ישי שלום. ואמרתם כה לחי ואתה שלום כו'. וסדרן נ"ל שהם כך. בורא ניב שפתים ידוע כי נו"ה הם שפתים. ולכן אמר שני פעמים שלום כנגד נו"ה. ואמר לרחיק ולקרוב כי שם בנו"ה בתחלה לרחוק והדר לקרוב ע"י התשובה שמתפשטת בינה עד נו"ה. ובמקום שבעל תשובה כו'. וידוע כי נו"ה כלולין זה בזה. ולכן אע"פ שאמר כאן כנגד שניהם מ"מ עיקרן הוא בנצח. אלא שנכללו שניהם כאן. ולכן מסיים אמר ה'. וידוע כי בנו"ה שם צבאות. אלא שבנצח ה' צבאות ובהוד אלקים צבאות. ולכן מסיים אמר ה' לרמז על נצח ששם שם הוי"ה. ואח"כ ורוח לבשה כו' שלום לך ושלום לעוזריך. והם ב"פ שלום כמ"ש רבינו. והוא בהוד ונכלל בו ג"כ נצח. וכנגדן ב"פ שלום. ומסיים כי עזרך אלהיך. כי בהוד שם אלקים צבאות כנ"ל. ואח"כ ואמרתם כה לחי ביסוד. כי הנוק' הנק' כה מתחברת אל היסוד שנק' חי כמ"ש רבינו כאן: ומ"ש רבינו כמ"ש בפ' פנחס ואינון רחיקין קריבין כו' במדומה לי שהוא ט"ס וצ"ל בפ' כהר ק"ט א' דאמר שם ולאלין רחיקין דאתקריבו הה"ד שלום שלום לרחוק ולקרוב:

סדר מוצאי שבת

וְאֹהֵב גֵּר לָתֶת לוֹ לֶחֶם וְשִׂמְלָה: שָׁנוּי בַּנְּבִיאִים דִּכְתִיב כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכּוֹן וְאֶת־דַּכָּא וּשְׁפַל־רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים: מְשֻׁלָּשׁ בַּכְּתוּבִים דִּכְתִיב שִׁירוּ | לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: וּכְתִיב בַּתְרֵהּ אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים בִּמְעוֹן קָדְשׁוֹ: יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־יִטְּשֵׁנוּ: וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם: כִּי נִחַם יְהוָה צִיּוֹן נִחַם כָּל־חָרְבֹתֶיהָ וַיָּשֶׂם מִדְבָּרָהּ כְּעֵדֶן וְעַרְבָתָהּ כְּגַן־יְהוָה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָהּ תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה: יְהוָה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַשְׁרֵי כָּל־יְרֵא יְהוָה הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו: יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ: אֶשְׁתְּךָ | כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ: הִנֵּה כִי־כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְהוָה: יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וּרְאֵה־בָנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל:

הש"ץ מבדיל בביהכ"נ וכן במוצ"ש חנוכה.

במ"ש חוזרין ומתברכין הבנים והתלמידים מאבותיהם ורבותיהם. כשנכנס האדם לביתו במ"ש מתחיל בשירות וזמירות, ומזכירין אליהו הנביא וביאת המשיח ג"כ בתחלת השבוע כי דוקא עת מוצ"ש מוכנת לביאתו ולא מוצאי יו"ט לכן אין מבקשין ומתפללין על ביאתו אלא במו"ש בלבד.

לקוטי הגר"א

(**אשתך** כגפן פוריה) רוחא אזלא בגלגולא. ונפש קביעא. ולכן משה אזיל בגלגולא בכל דור. דהוא רוחא דכלא. וכמש"ל קי"א א' דעליו נאמר סובב סובב הולך הרוח. וכמו הרוח בגוף. וכמו האיש שסובב והאשה יושבת. כתפארת אדם לשבת בית כו'. כל כבודה כו'. וכן בזווגא קרקע עולם היא. וכן שמים וארץ או רוח וארץ דרוח סובב. וכן יום ולילה. ביום סובב השמש וכן האדם. ובלילה נח. וכן מ"ע בקום ועשה ומל"ת בשב ואל תעשה. ובכל זה הזכר סובב בתשוקה לתקן הנקבה. הכי דור הולך ודור בא דא עמודא דאמצעיתא איהו אזיל ואתי בגלגולא. אבל שכינתא לעולם עומדת. איהי לא אזלא בגלגולא. ולא אתרכיבת באתר אחרא. ובגין דא אתמר בה. אשתך כגפן פוריה מה גפן לא קבילת הרכבה ממין אחרא מכל אילנא דעלמא. הכי שכינתא לא קבילת עליה הרכבה אחרא בעלמא אלא מבעלה. דלא אתגלגל בה אלא רוח בעלה. ולא נפש בנפש או כיוצא רק בעלה (תיקון ס"ט ק"ט א' בד"ה כבר אמרנא ובד"ה ובג"ד):

מעשה רב

(א) **קדוש** לבנה אין מחמיצין המצוה עד שבעה אחר המולד או עד מוצאי שבת. רק תיכף אחר שלשה ימים מהמולד מקדשין. וכן מקדשין קודם ט"ב וקודם יוה"כ:

נוסח

ביאורים ולקוטי דינים

(א) **מ"ש** קדוש הלבנה כו' תיכף אחר שלשה ימים מהמולד מקדשין. עי' בטור סי' תכ"ו. גרסינן במס' סופרים אין מברכין על הירח אלא במו"ש כשהוא מבושם. וכתב הב"י ומדברי תלמידי הר' יונה נראה שלא היה גורס במס' סופרים אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת. שכתב בסוף פרק תפלת השחר. במ"ס אמרו אין מברכין על הלבנה עד שתתבשם. י"א עד מ"ש שמברכין על הבשמים. ואין זה מתקבל כלל. דמה טעם הוא זה לתלות הדבר במוצאי שבת כו' ונראה למורי שפירושו משתמתק. מלשון לבשומי קלא כלומר משעה שמתוק האור שלה. ואדם נהנה ממנה. שזה הוא אחר ב' או ג' ימים. אבל ירח בן יומו מתוך קטנותו אין האור שלו מתוק שאין אדם נהנה ממנו עכ"ל. ומ"ש שיעור ג' ימים כ' הב"י משמע דבלא ההיא דמ"ס הוא סובר כך. לפי שקודם לכן אין אדם נהנה מאורה. וכתב עוד הב"י והר"י גיקטלייא בעל שערי אורה כתב בתשובה שע"פ הקבלה אין לברך על קידוש הלבנה עד שיעברו עליה ז' ימים. עכ"ל. וכן ראיתי בס' משנת חסידים. מס' מוצאי שבת פ"א מ"ב דדוקא אם כבר עברו ז' ימים ע"ש. ובאמת הוא תמוה דבפ' היו בודקין מ"א ב' אמרינן עד כמה מברכין על החדש עד שתתמלא פגימתה. וכמה אמר ר' יעקב בר אידי אמר רב יודא עד שבעה ונהרדעי אמרי עד ששה עשר. והנה ר' יעקב בר אידי דאמר סוף הזמן עד שבעה ע"כ התחלת הזמן מקודם זה. ואפי' נהרדעי ל"פ עליו אלא בסוף הזמן אבל בהתחלת הזמן מודו. וא"כ איך יחלקו המקובלים על דבר שמפורש בש"ס להיפך. ודברי רבינו מבוארים כדברי רבינו יונה. ועוד שאיך נניח דין מפורש אין מחמיצין את המצות וזריזין מקדימין בשביל דברי המקובלים שאין להם סמך בש"ס ואדרבא נראה סתירה להם כנ"ל ומצאתי קושיא זאת בט"ז:

ומ"ש וכן מקדשין קודם ט"ב וקודם יוה"כ. עי' בסי' תכ"ו סעיף ב' בהג"ה אין מקדשין הלבנה קודם תשעה באב ולא קודם יוה"כ. ובסי' תקנ"א סעיף ח' כתב ג"כ הרמ"א ונוהגין שלא לקדש החדש עד אחר ת"ב. ובס' תר"ב כתב אין מקדשין הלבנה עד מוצאי יום כפור. ורבינו כתב שם בסי' תר"ב ס"ק ט'. והעיקר כי"א שטוב לקדש הלבנה קודם יה"כ כדי שמצוה זו תכריע לכף זכות עכ"ל. והוא דעת הלבוש. הובא בעטרת זקנים. אבל בת"ב לא הכריע רבינו כלל בשו"ע. ואדרבא הביא הטעם מסי' תכ"ו. שצריך שיהי' בשמחה כמ"ש במס' סופרים עד שתתבשם שכ"ל כשהוא מבושם בשמחה ע"ש בס"ק ג'. ואפשר שכיון שכ' שצריך להמתין ג' ימים א"כ פי' המס' סופרים עד שתתבשם קאי על הלבנה שיהי' נהנה מאורה כמ"ש רבינו יונה. א"כ אין ראי' על השמחה. וכיון דלא מצינו במס' סופרים טעם זה א"כ הדרין לכללין דאין מחמיצין את המצות. ולכן מקדשין קודם ט"ב. אמנם מלשון רבינו בסי' תר"ב שכ' הטעם שטוב לקדש הלבנה קודם יה"כ כדי שמצוה זו תכריע לכף זכות. וכוונתו משום שהביא שם קודם לזה הא דמס' סופרים דצריך דוקא כשהוא מבושם ובשמחה. וקודם יוה"כ אינו בשמחה מחמת פחד העוונות כמ"ש המג"א בסי' תכ"ו. ולכן כתב רבינו דאדרבא הוא בשמחה בשביל מצות קידוש לבנה שתכריע אותו לכף זכות אע"ג דהשמחה באה לו ביחד עם המצוה של קידוש לבנה חשיב כאלו באה לו מקודם [וכה"ג מצינו בפסחים קי"ז א' דאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה שנאמר ועתה קחו לי מנגן. וכתב רשב"ם שמחה של מצוה כי כן דקחו לי מנגן שהיה מתכוין שתשרה עליו שכינה עכ"ל. הרי אע"ג שמנגן השראת השכינה

הוא

הלכות קידוש לבנה

מעשה רב

(ב) **נוסח** קדוש לבנה ששמעתי משם הרב ר' בנימין משקלאב משם רבינו זצ"ל. אפס לא אשתמיט שום אדם מהעומדים לפניו לומר שנהג כן. פועלי אמת שפעולתן אמת. וללבנה אמר שתתחדש באור יקר ועטרת תפארת כו' בא"י מקדש חדשים. כשם שאני רוקד כנגדך ואיני נוגע ביך כך אם ירקדו אחרים כנגדי לא יגעו בי. ע"כ שמעתי. וכ"ה במס' סופרים עם הגהת רבינו ז"ל:

(ג) **אין** אומרים שום פסוקים לא לפני הקידוש ולא לאחריו. רק מתחיל בא"י כו' ומסיים סימן טוב כו' והולך לו:

ביאורים ולקוטי דינים

הוא צריך שמחה של מצוה. נחשב לקיום התנאי מה שעשה השמחה כדי לקבל השראת השכינה נחשב לשמחה של מצוה אע"ג שהיתה מאותה המצוה. ולא נאמר דאם לא לישרי עליו שכינה לא הוי שמחה של מצוה. וא"כ הם תלויים זה בזה. ואכן בעינן שמחה של מצוה מקודם. זה לא איכפת דהא מ"מ הוא למצוה מתכוין וכמו כן כאן] אע"ג דתנאי המצוה שצריך שמחה מקודם. לא נאמר דאם לא הוי המצוה לא הוי שמחה. דהא מ"מ הוא שמח במה שמצפה שיתוסף לו זכות על ידי המצוה. ולכן יש לו לקיים המצוה (ואדרבא כאן הוא יותר פשוט מהא דפסחים הנ"ל וקל להבין) וכל זה לא שייך אלא קודם יוה"כ. אבל קודם ט"ב דלא שייך האי טעמא דהא לאו יומא דדינא הוא משמע דאין לברך. ולכן צ"ע מ"ש כאן במעשה רב. וראיתי יש נוהגין כך ויש נוהגין כך:

(ב) **מ"ש** נוסח קידוש לבנה כו' בא"י מקדש חדשים. במ"ס שלפנינו בהגהת הגר"א הגיה שצ"ל מחדש חדשים:

(ג) **מ"ש** ומסיים סימן טוב כו' והולך לו. כי במס' סופרים פרק כ' מסדר שם סדר קידוש הלבנה. ואינו מביא שם שום פסוקים לא קודם קידוש הלבנה ולא אחריו. אלא ששם מסדר סימן טוב קודם ברוך יוצרך, אלא שהסדר אינו מעכב. ואנחנו מסיימין בסימן טוב:

(ד) **ראיתי** בסוף ספר שער השיר שהביא הרב ש"ל ז"ל שראה בספר רוקח סי' רכ"ט שצריך לומר כל פסוק תפול עליהם כו' ע"ש. בעת קידוש הלבנה (משום כל פסוקא דלא פסקי' מ"ר כו') ישר והפוך. קנית זו עם יעבור עד ה' עמך יעבור עד. כאבן ידמו זרועך בגדול ופחד אימתה עליהם תפול. עכ"ל. ובאמת מנהג שלנו תורה היא ואין לשנות ולהוסיף כלל. ומה שהקשה מכל פסוקא דלא פסקי'. לא קשה כלל. כמ"ש המג"א סי' תכ"ב ס"ק ח' וז"ל והא דנוהגין לחלק פסוקי אז ישיר ביום המילה. י"ל משום דהם אמרוהו ג"כ פסקי פסקי עכ"ל. וא"כ לא קשה דגם פסוק זה חלקוהו שם ונוכל לומר ג"כ חצי הפסוק. ובזה אפשר לתרץ מה שמקשים על נוסח התפלה ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' לפיכך כו'. ומקשים הלא כל פסוקא דלא פסקי' כו' והאיך אנו מסיימים בטוב להודות לה' באמצע הפסוק. וי"ל דהנה בסוטה ל' ע"ב אמרו כילד אמרו שירה כגדול המקרא את הלל כו' משה אומר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה'. משה אמר כי גאה גאה והם אומרים אשירה לה'. ועי' בתוס' שם ד"ה ר' נחמיה משה אמר עזי וזמרת יה וישראל אומרים זה אלי ואנוהו ע"ש. ומזה נתפשט המנהג בשיר היחוד שהחזן אומר חרוז אחד והקהל עונים חרוז ב'. ונ"ל דאפשר דאף הלוים כשאמרו השיר בכל יום היו אומרים באחד מאופנים אלו. והיו חולקים ג"כ את הפסוקים. ומעתה לא קשה קושיא הנ"ל שאפשר שמקצת מן הלוים המשוררים היו אומרים ועונים ראשי דברים בכל פעם. ובמזמור שיר ליום השבת היו עונים בכל פעם טוב להודות לה'. ולכן פסקינן לי' ג"כ אנן כמ"ש המג"א הנ"ל. ועוד י"ל דדווקא אם לומדו ואומרו

בדרך

ביאורים ולקוטי דינים

בדרך למוד או אמירת הפסוק בעצמו. אבל אם אינו מזכירו רק בדרך ראי' לדבר. ועיקר כוונתו לדבר אחר ולא ללימוד או אמירת הפסוק ההוא. אז אפשר להפסיק באמצע הפסוק. ולכן חז"ל בש"ס ומדרשים אינם מביאים כל הפסוק כי אם אותם התיבות הנחוצים לראי' להלכה היא או למדרש ההוא. וכמו כן אין אנחנו אומרים כי אם לראי' שטוב להודות ולפיכך יפארו ויברכו כו':

ברכת הלבנה

אין מברכין על הירח אלא בלילה בשעה שהוא זורח ונהנין מאורו. הסכמת רוב המחברים שאין לברך עד שיעברו עליה ג' ימים. ואחר ג' ימים מיד ראוי לברכה. ואין להמתין על מו"ש כלל שאין מחמיצין את המצוות. ואין להמתין עד אחר יוה"כ. ובט"ב יש נוהגין להמתין עד אחר ט"ב. ונהגו שלא לברך עלי' לא בשבת ולא בי"ט אם לא בשעת שיש לחוש שתעבור עונתה. עד אימתי מברכין עלי'. עד י"ו מיום המולד. ולא י"ו בכלל. והנראה עיקר דחשבון ט"ו יום מע"ל להקל. אפילו הוא יותר מחצי כ"ט י"ב תשצ"ג. היינו עד"מ אם הי' המולד במוצ"ש ד' או ג' שעות בלילה. מותר לברך עלי' תחלת ליל ב' אע"ג שכבר עבר זמן החצי הנ"ל. אמנם אם הי' ליקוי הלבנה באותו חודש אינו מברך עלי' אחר הליקוי שהוא ודאי אמצע חודש האמתי.

תולה עיניו לראותה בתחלת הברכה. ומיישר רגליו ומברך מעומד.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בְּמַאֲמָרוֹ בָּרָא שְׁחָקִים. וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם חֹק וּזְמַן נָתַן לָהֶם. שֶׁלֹּא יְשַׁנּוּ אֶת תַּפְקִידָם: שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם. פּוֹעֵל אֱמֶת שֶׁפְּעֻלָּתוֹ אֱמֶת. וְלַלְּבָנָה אָמַר שֶׁתִּתְחַדֵּשׁ. עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת לַעֲמוּסֵי בָטֶן. שֶׁהֵם עֲתִידִים לְהִתְחַדֵּשׁ כְּמוֹתָהּ. וּלְפָאֵר לְיוֹצְרָם. עַל שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְחַדֵּשׁ חֳדָשִׁים:

ג"פ בָּרוּךְ יוֹצְרֵךְ. בָּרוּךְ עוֹשֵׂךְ. בָּרוּךְ קוֹנֵךְ. בָּרוּךְ בּוֹרְאֵךְ:

ומרקד כנגד הלבנה ואומר ג"פ. ויזהר שלא יכרע בברכיו רק זוקף באצבעותיו.

ג"פ כְּשֵׁם שֶׁאֲנִי רוֹקֵד כְּנֶגְדֵּךְ. וְאֵינִי יָכוֹל לִגַּע בָּךְ. כַּךְ לֹא יוּכְלוּ כָּל־אוֹיְבַי לִנְגֹּעַ בִּי לְרָעָה:

ג"פ תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן: כָּאָבֶן יִדְּמוּ זְרוֹעֲךָ בִּגְדֹל וָפַחַד אֵימָתָה עֲלֵיהֶם תִּפֹּל:

ג"פ דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּם:

ברכת הלבנה

ושואל לחבירו ג"פ **שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם**: וחבירו משיב ג"פ **עֲלֵיכֶם שָׁלוֹם**:

ג"פ **סִימָן טוֹב וּמַזָּל טוֹב יְהֵא לָנוּ וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל אָמֵן**:

*) קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא. מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים. מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת: דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי. אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים. הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ. מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים:

תָּנָא דְבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אִלְמָלֵי לֹא זָכוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְהַקְבִּיל פְּנֵי אֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם פַּעַם אַחַת בַּחֹדֶשׁ דַּיָּם: אָמַר אַבַּיֵי הִלְכָּךְ צָרִיךְ לְמֵימְרָא מְעוּמָד. מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר מִתְרַפֶּקֶת עַל דּוֹדָהּ וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי לְמַלֹּאת פְּגִימַת הַלְּבָנָה וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ שׁוּם מִיעוּט וְיִהְיֶה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וּכְאוֹר שִׁבְעַת יְמֵי בְרֵאשִׁית כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה קוֹדֶם מִיעוּטָהּ שֶׁנֶּאֱמַר אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים וְיִתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב וּבִקְשׁוּ אֶת יְהֹוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִיד מַלְכָּם אָמֵן:

שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי: עזרי מעם יי עשה שמים וארץ: אל יתן למוט רגלך אל ינום שמרך: הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל: יי שמרך יי צלך על יד ימינך: יומם השמש לא יככה וירח בלילה: יי ישמרך מכל רע ישמור את נפשך: יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם:

ונוהגין לומר מזמור **ק"נ** הללויה הללו אל בקדשו וגו'. ומזמור **ס"ז** למנצח בנגינות מזמור שיר אלהים וגו')

---

*) לדעת הגר"א א"א המוקף.

הלכות מוצאי שבת

מעשה רב

הבדלה מיושב (ע' ש"ע שלו סי' רצ"ו ס"ק י"ז). בזמירות זרעינו ושלומנו או

לקוטי דינים מהגר"א

א) **אומר** הבדלה מיושב (וכתב הט"ז כיון דא' פוטר חבירו יש להם לעשות קביעות. ובמעומד לא הוי קביעות). מתני' שם (ברכות מ"ב א') הסבו (א' מברך לכולם) וישיבה דידן כמו הסבו. תוס' שם (ד"ה הסבו) וכן עיקר (סי' רל"ו ס"ק י"ח):

נראה

לקוטי דינים וביאורים

מ"ש במעש"ר הבדלה מיושב. עי' בלקוטי דינים מהגר"א סי' א' — מ"ש זרעינו ושלומינו ירבה. עי' מ"ש בסוף סי' רמ"א בדיוקים בנוסחי התפלה. וז"ל זרעינו ושלומינו ירבה כמ"ש שלום רב עכ"ל

מעשה רב

או וזכיותינו ירבה כו'. זכר זאת ליעקב ולא אלה. שהוא מעשה עגל. כמ"ש גם אלה תשכחנה:

לקוטי דינים מהגר"א

ב) (**נראה** דעת רבינו נוטה דמי שאינו מריח אינו מברך על הבשמים. ולא מהני מה שנתכוין להוציא בני ביתו הקטנים שהגיעו לחינוך. והוא כדעת) המרדכי רפ"ח דברכות שכתב בשם רבינו אפרים דאינו מברך להוציא בני ביתו דל"ד לקידוש (והבדלה וברכת הלחם ומלה) דהוא חובה (ומצוה. וזה אינו אלא מנהג). (סי' רצ"ז ס"ק ו'): [ועי' בט"ז ס"ק א' שהביא קושית הטור על ר"א. ול"ע דהא ר"א כתב ג"כ ברכת הלחם לחובה. דכיון דהקטנים אוכלי הרי חובה להם לברך. אבל בבשמים לא לירחו ולא לברכו]:

ג) (**מצוה** מן המובחר לברך על אבוקה) ויש מי שאומר שאם אין לו אבוקה צריך להדליק נר אחר לצורך הבדלה חוץ מהנר המיוחד להאיר בבית משום היכר. עי' שבת כ"א ב' (לענין נר חנוכה. וצריך נר אחרת להשתמש לאורה. ופירש"י לעשות היכר לדבר) ועי' מג"א (נ"ל כוונתו למ"ש המג"א ס"ק ד'. וז"ל. אמרי' בגמ' קם שמעי' אדליק אבוקה משרגא א"ל ל"ל כולי האי הא מנחא שרגא א"ל שמעא מדעתי' דנפשי' קעביד. א"ל אי לא שמיע לי' מיני' דמר לא הוי עביד א"ל אבוקה להבדלה מצוה מן המובחר. והקשה בהגמ"ר של"ל לו מיד האמת. ותי' בשם הר"י מקורביל כו'. והנה לפ"ד ה"ל להפוסקים לכתוב דין זה כו' לכן י"ל שקושיתו הוא כיון שיש נר ה"ל להדליק עוד נר ויהי' אבוקה ולכן השיב שמעא מדעתי' דנפשי' קעביד. עכ"ד. ועי' בס' לבושי שרד מה שפירש דברי המג"א הנ"ל. והנה לכאורה יש לפרש ג"כ לפי דברי המג"א דהכי פריך לי' ל"ל למר כולי האי הא מנחא שרגא. וכיון דלצורך הבדלה צריך להדליק עוד נר אחד כמ"ש יש מי שאומר הנ"ל. וא"כ ל"ל אבוקה יספיק בנר זה שהוסיף. זה כוונת המג"א. וא"כ מוכח מגמרא לפי פי' זה דצריך להדליק עוד נר משום היכר) וע"ל בשם הגמ"ר והוא הנכון עכ"ל. (וז"ל הגמ"ר על הקושיא הנ"ל ותי' בשם הר"י מקורביל דבאמת לכתחלה מצוה להדליק אבוקה להבדלה. אבל אם כבר מונח נר לפניו א"ל לחזור אחר אבוקה ולכן הבין רבא דשפיר מקשה לו. והשיב לו שמעא מדעתי' דנפשי' עבד. והוא לא הבין וסבר דאין מצוה באבוקה כל עיקר ולכן הקשה לו אי לא שמיע כו' אז הבין רבא שאין יודע כלל שאבוקה להבדלה מצוה ולכן השיב כו' עכ"ד. ולפ"ז אם יש נר א"ל להדליק אבוקה) (סי' רצ"ח ס"ק ג'):

ד) **בזוהר** משמע (דבהבדלה אין להסתכל) רק בצפרנים. וכ"ה בפסיקתא. והביאו ילקוט תהלים תשכ"ג כל עצמותי כו' צפרנים לעשות בהן פריעה ומליקת עוף ובהן להסתכל אור להבדלה. וכן נוהגין (שם ס"ק ה') (ועי' מג"א שם ס"ק ה' בשם כוונות):

ה) **יסדר** אדם שולחנו במוצ"ש. ובפת דווקא כמו בע"ש. דמימרא דר"א ור"ח כהדדי אתמר שם קי"ט ב' ע"ש (סי' ש' ס"ק ב'):

לקוטי דינים וביאורים

עכ"ל. ולאפוקי מגירסת וכספינו ירבה. וזה אינו נכון לבקש דאמרינן בברכות ז' ע"א והכתיב ומברכתך יברך בית עבדך. בשאלה שאני. ופירש"י שהשואל שואל כעני על פתח. שאינו מרים ראש לשאול שאלה גדולה. ופריך הכתיב הרחב פיך ואמלאהו. ומשני ההוא בד"ת כתיב:

ומ"ש זכר זאת ליעקב ולא אלה כמ"ש גם אלה תשכחנה כוונתו להא דאמרינן בברכות ל"ב ב' גם אלה תשכחנה זה מעשה עגל. ע"ש ברש"י. וזכר זאת פסוק בתהלים ע"ד. והתורה נקראת זאת:

זמירות למוצאי שבת

זה הזמר שם המחבר (יעקב מנוי חזק) והתוס שמו בראשי החרוזות מחרוז השני המתחיל יאתה. עת. קרא. בת. מעינות. נחה. וידידים. יהי. חזק.

בְּמוֹצָאֵי יוֹם מְנוּחָה. הַמְצֵא לְעַמְּךָ רְוָחָה. שְׁלַח תִּשְׁבִּי לְנֶאֱנָחָה. וְנָס יָגוֹן וַאֲנָחָה: יָאֲתָה לְךָ צוּרִי. לְקַבֵּץ עַם מְפוּזָּרִי. מִיַּד גּוֹי אַכְזָרִי. אֲשֶׁר כָּרָה לִי שׁוּחָה: עֵת דּוֹדִים תְּעוֹרֵר אֵל. לְמַלֵּט עַם אֲשֶׁר שׁוֹאֵל. רְאוֹת טוּבְךָ בְּבֹא גוֹאֵל. לְשֶׂה פְזוּרָה נִדָּחָה: קְרָא יֶשַׁע לְעַם נְדָבָה. אֵל דָּגוּל מֵרְבָבָה. תְּהִי הַשָּׁבוּעַ הַבָּאָה. לִישׁוּעָה וְלִרְוָחָה: בַּת צִיּוֹן הַשְּׁכוּלָה. אֲשֶׁר הִיא הַיּוֹם גְּעוּלָה. מְהֵרָה תִּהְיֶה בְּעוּלָה. בְּאֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה: מַעְיָנוֹת אֲזַי יְזוּבוּן. וּפְדוּיֵי יְהֹוָה יְשׁוּבוּן. וּמֵי יֶשַׁע יִשְׁאָבוּן. וְהַצָּרָה נִשְׁכָּחָה: נְחֵה עַמְּךָ כְּאָב רַחֲמָן. יְצַפְצְפוּ עַם לֹא אַלְמָן. דְּבַר יְהֹוָה אֲשֶׁר נֶאֱמָן. בַּהֲקִימְךָ הַבְטָחָה: וִידִידִים פְּלֵיטֵי חֶרֶץ. נְגִינָתָם יִפְצְחוּ בְמֶרֶץ. בְּלִי צְוָחָה וּבְלִי פֶרֶץ. אֵין יוֹצֵאת וְאֵין צְוָחָה: יְהִי הַחֹדֶשׁ הַזֶּה. כִּנְבוּאַת אֲבִי חוֹזֶה. וְיִשָּׁמַע בְּבַיִת זֶה. קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה: חֲזַק יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ. אַמִּיץ יַעֲשֶׂה בַּקָּשָׁתֵנוּ. וְהוּא יִשְׁלַח בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. בְּרָכָה וְהַצְלָחָה: בְּמוֹצָאֵי יוֹם גִּילָה. שִׁמְךָ נוֹרָא עֲלִילָה. שְׁלַח תִּשְׁבִּי לְעַם סְגֻלָּה. רֶוַח שָׂשׂוֹן וַהֲנָחָה. קוֹל צָהֳלָה וְרִנָּה. שְׂפָתֵינוּ אָז תְּרַנֵּנָה. אָנָּא יְהֹוָה הוֹשִׁיעָה נָּא. אָנָּא יְהֹוָה הַצְלִיחָה נָּא:

זה הזמר שם המחבר (שילא) ומרוב ענותנותו לא חתם שמו בראשי תיבות רק בסופי תיבות. חדש. ששוני. אל. נא. ומחרוז הראשון ואילך מיוסד ע"פ א"ב.

חַדֵּשׁ שְׂשׂוֹנִי אֵל נָא וְהָבִיא אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא: אַמֵּץ וְחַזֵּק רִפְיוֹן יָדַי. בָּרֵךְ מְלַאכְתִּי וְכָל מַעֲבָדַי. גּוֹאֲלִי זְכוֹר עָנְיִי וּמְרוּדַי. דַּרְכְּךָ הַטּוֹב הָקֵם לְעוֹדְדִי. הָרֵץ וּשְׁלַח וְשַׂמַּח לְבָבִי. אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא: וָעֵד וְהָכֵן דֵּי סִפּוּקִי. זַמֵּן מְזוֹנִי וְלֶחֶם חֻקִּי. חֲלֵב חֵיל גּוֹיִם חִישׁ לְהָנִיקִי. טוּבְךָ תַּשְׂבִּיעַ עוֹלָלַי וְיוֹנְקִי. יָבֹא מְשִׁיחִי לְעִיר מוֹשָׁבִי. אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא: כּוֹנֵן לְעַם זוּ צוּרִי צוּר *) לַחֲבוֹשׁ. לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ. מְשַׂנְאַי יֶחֱזוּ יִרְאוּ וְיֵבוֹשׁוּ. נְוֵה הַר שֵׂעִיר בְּקָרוֹב תִּכְבּוֹשׁ. שְׂשׂוֹנִי יִגְדַּל בִּרְאוֹת סְבִיבִי. אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא: עַמּוֹן וּמוֹאָב מְהֵרָה תְּכַלֶּה. פְּדוּתְךָ לְעַמְּךָ בְּקָרוֹב תְּגַלֶּה. צִיּוֹן תְּמַלֵּא מֵעַם אֻלֶּה. קִרְיַת מֶלֶךְ רָב אָז נַעֲלֶה. שַׁכֵּן תַּשְׁכֵּן בְּתוֹךְ עַם צְבִי. אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא:

אגיל

*) הג' יעב"ץ גורס צָרֵי צִיר. ונכון הוא.

זה הזמר שם המחבר (אלעזר) וחתום שמו בראשי החרוזות. אגיל. לכן. עוד. זדים. רנו.

אָגִיל וְאֶשְׂמַח בִּלְבָבִי. בִּרְאוֹתִי כִּי מֵאוֹיְבַי תָּרִיב רִיבִי. וּלְצִיּוֹן גּוֹאֵל תָּבִיא. אִישׁ צֶמַח תַּצְמִיחַ. אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ: לָכֵן בָּעַמִּים יַחַד. תִּפּוֹל אֵימָה וָפַחַד. לִבָּם יִפְחָד. בְּעֵת יַעֲלֶה גּוֹי אֶחָד. וְאוֹרְחוֹתָיו יַצְלִיחַ: אליהו עוֹד מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב. יָעוּר לַעֲשׂוֹת הֶרֶג רָב. בֶּאֱדוֹם וַעֲרָב. לַעֲרוֹךְ מִלְחָמָה וּקְרָב. עַל אוֹיְבָיו יַצְרִיחַ: אליהו זֵדִים מַלְכֵי אֲדָמָה. יְטוּר נָפִישׁ וָקֵדְמָה. מִשְׁמָע וְדוּמָה. נוּסוּ נֶגְבָּה וָיָמָּה. אֲשֶׁר אֶתְכֶם יַבְרִיחַ: אליהו רָנּוּ כָּל עוֹבְרֵי אֹרַח. כִּי הִנֵּה רַעֲנָן אֶזְרָח. אוֹרוֹ זָרַח. קָנֶה כַּפְתּוֹר וָפֶרַח. עַל הַר צִיּוֹן יַפְרִיחַ: אליהו

זה הזמר שם המחבר (אברהם) וחתום שמו בראשי החרוזות. אלהים. ביום. רבה. הכן. מעדנים.

אֱלֹהִים יִסְעָדֵנוּ. בְּרָכָה בִּמְאוֹדֵנוּ. וְזֶבֶד טוֹב יִזְבְּדֵנוּ. בְּכָל מִשְׁלַח יָדֵינוּ. אֱלֹהִים יִסְעָדֵנוּ: בְּיוֹם רִאשׁוֹן לִמְלָאכָה. יְצַו אִתָּנוּ בְּרָכָה. וְיוֹם הַשֵּׁנִי כָּכָה. יַמְתִּיק אֶת סוֹדֵנוּ: אלהים רַבָּה צִבְאֵי יִשְׁעִי. בַּשְּׁלִישִׁי וּבָרְבִיעִי בַּחֲמִישִׁי. אַךְ לֹא בְעִי. יִשְׁלַח אֶת פּוֹדֵנוּ: אלהים הָכֵן טְבוֹחַ טֶבַח. בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי זֶבַח. קֹדֶשׁ הִלּוּל וָשֶׁבַח. עַל כָּל מַחֲמַדֵּנוּ: אלהים מַעֲדַנִּים לְנַפְשֵׁנוּ. נִתַּן בְּיוֹם קָדְשֵׁנוּ. וְרַעֲנָנָה עַרְשֵׂנוּ. וְלַיְלָה אוֹר בַּעֲדֵנוּ: אלהים

זה הזמר שם המחבר (נחמן) וחתם שמו בראשי החרוזות. נאוו. חבי. מלכך. נופת.

אֵלִי חִישׁ גּוֹאֲלִי. עַבְדְּךָ יַשְׂכִּילִי. מְבַשֵּׂר טוֹב אֵלַי. אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא: נָאווּ עַל הֶהָרִים. שְׁלוּחֵי יוֹצֵר הָרִים. וְרַגְלֵי הַמְבַשְּׂרִים. בֶּאֱמוֹר שׁוּבִי שׁוּבִי: אלי חֲבִי כִּמְעַט רֶגַע. כָּל מַחֲלָה וְכָל נֶגַע. אוֹיְבַיִךְ אֶפְגַּע. יוֹם נָקָם בְּלִבִּי: אלי מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ. יָפָה אַתְּ כֻּלָּךְ. וְרַעְיָתִי לְמוּלָךְ. גִּלְעָדִי הַתִּשְׁבִּי: אלי נוֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתֵי בְּנֵי יוֹנָה. כִּי בָא עֵת לְחֶנְנָהּ. צִיּוֹן נַחֲלַת צְבִי: אלי

זה הזמר מחובר ע"פ א"ב.

אַדִּיר אָיוֹם וְנוֹרָא. בַּצַּר לִי לְךָ אֶקְרָא. יְהוָה לִי וְלֹא אִירָא: גְּדוֹר פִּרְצַת הֵיכָלִי. דָּגוּל מַהֵר חַכְלִילִי. יְהוָה הָיָה עוֹזֵר לִי: הֵן אַתָּה

זמירות למוצאי שבת

תִּקְוָתִי. וְלִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי. יְהֹוָה עוֹז יְשׁוּעָתִי: זַךְ וּנְקִי כַּפַּיִם. חוֹן
פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם. יְהֹוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם: טוּבְךָ תָּחִישׁ לְעַמֶּךָ. יְהִי עָלֵינוּ
כִּנְאָמֶךָ. יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ: כּוֹנֵן בֵּית מְכוֹנֶךָ. לְהַרְבֵּץ בּוֹ
צֹאנֶךָ. יְהֹוָה בְּאוֹר פָּנֶיךָ: מִפַּחַד לְהַצִּילִי. נַהֲלֵנִי לְצִיּוֹן קוֹדֶשׁ גּוֹרָלִי.
יְהֹוָה שְׁמַע בְּקוֹלִי: סְעוֹד וּסְמוֹךְ לְנִמְהָרִים. עֲזוֹר נָא אֶת הַנִּשְׁאָרִים.
יְהֹוָה יוֹצֵר הָרִים: פְּדֵה עַמְּךָ מֵעַזִּים. צֹאנְךָ מִיַּד גּוֹזְזִים. יְהֹוָה עֹשֵׂה
חֲזִיזִים: קָרֵב קֵץ נֶחָמָה. רַחֵם אוֹם לֹא רוּחָמָה. יְהֹוָה אִישׁ מִלְחָמָה:
שְׁכוֹן כְּמֵאָז בְּאָהֳלֵינוּ. תָּמִיד אַל מְחוֹלְלֵנוּ. יְהֹוָה מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ:

זה הזמר מיוסד ע"פ א"ב ואח"כ חתם המחבר את שמו (ישי בר מרדכי חזק). יוס. שוע. יזמתי. בורא. רחמיך. מלאכי. רבו. דן. כלילת. יזכר. חפסני. זה. קימו. ומעשה של הזמר נמצא בברייתא והחסיד עשה ממנו זמר.

אִישׁ חָסִיד הָיָה. בְּלִי מָזוֹן וּמִחְיָה: בְּבֵיתוֹ עוֹסֵק מִלְּבוּשׁ. וְאֵין בֶּגֶד
לִלְבּוֹשׁ: גּוֹנֵן בַּחֲשׁוּבָה אִשָּׁה. וְגַם בְּבָנִים חֲמִשָּׁה: דִּבְּרָה לוֹ הָאִשָּׁה.
יוֹתֵר אֵין לְהִתְיָאֲשָׁה: הַמִּבְּלִי לֶחֶם לֶאֱכוֹל. בְּעֵרוֹם וּבְחוֹסֶר כֹּל:
וְתוֹרָה מָצָאתָ כִּי יָגַעְתָּ. מַה נֹּאכַל מֵעַתָּה: זָהִיר כְּבָר נָשׁוּק.
הֲלֹא תֵּצֵא לַשּׁוּק: חַנּוּן וְרַחוּם בִּמְרוֹמָיו. אוּלַי יִגְמְלֵנוּ בְּרַחֲמָיו: טוֹב
לְקוָֹיו מַחֲסֶה. רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה: יָעַצְתְּ בְּדַעַת וּבְחָכְמָה. עֲצָתֵךְ בְּלִי
לְהַסְכִּימָה: כְּצֵאתִי לְבֹשֶׁת וְלִכְלִימָה. מִבְּלִי כְּסוּת וְשַׂלְמָה: לְאֵין
בְּיָדַי לְפוֹרְטָה. אֲפִילוּ שָׁוֶה פְּרוּטָה: מַהֲרָה וְשָׁאֲלָה מִשְּׁכֵנִים.
מַלְבּוּשִׁים נָאִים מְתֻקָּנִים: נִלְבַּשׁ וְהִשְׁלִיךְ יְהָבוֹ. עַל יְהֹוָה אֲשֶׁר
אֲהֵבוֹ: סָחוּ יְלָדָיו בִּפְלוּלָם. אַל יָשׁוּב דַּךְ נִכְלָם: עָבַר בַּשּׁוּק בִּסְבָרָתוֹ.
וְהִנֵּה אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לִקְרָאתוֹ: פָּץ לוֹ הַמְבַשֵּׂר. בְּאֱמֶת הַיּוֹם תִּתְעַשֵּׁר.
צַוֵּנִי בְּכָל כְּבוֹדֶךָ. כִּי הִנְנִי עַבְדֶּךָ: קְרָא לְמִי בְּדַעְתּוֹ. קְנוֹת עֶבֶד אֵין
כְּמוֹתוֹ: רָחַשׁ אֵיךְ יְשַׁנֶּה דִּינוֹ. עֶבֶד לִמְכּוֹר אֶת אֲדוֹנוֹ: שָׁת לוֹ
חָכְמָתוֹ בְּקִרְבּוֹ. וְהֶחֱזִיק בּוֹ כְּמוֹ רַבּוֹ: תַּגָּר קְנָאוֹ בְּאֲהָבִים. בִּשְׁמוֹנָה
מֵאוֹת אֶלֶף זְהוּבִים: תְּבָעוֹ מַה מְּלַאכְתֶּךָ. אִם בְּבִנְיַן חָכְמָתֶךָ:
תַּכְלִית טְרַקְלִין וּפַלְטֵרִין. הֲרֵי אַתָּה בֶּן חוֹרִין: יוֹם רִאשׁוֹן בְּמִפְעָלִים.
פָּעַל עִם פּוֹעֲלִים: שִׁוַּע בַּחֲצִי הַלַּיְלָה. עֲנֵנִי נוֹרָא עֲלִילָה: יָזַמְתִּי
וְנִמְכַּרְתִּי לְהַעֲבִידִי. לִכְבוֹדְךָ וְלֹא לִכְבוֹדִי: בּוֹרֵא עוֹלָם בְּקִנְיָן.

השלם

הַשְׁלֵם זֶה הַבִּנְיָן: רַחֲמֶיךָ יִכְמְרוּ בַּחֲנִינָתִי. כִּי לְטוֹבָה כִּוַּנְתִּי: מַלְאֲכֵי רַחֲמִים מִמְּעוֹנָתוֹ. אָז הַחֵלּוּ לִבְנוֹתוֹ: רַבּוּ בְּנֵי הַמְּלוּכָה. וַתִּשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה: דָּן הַסּוֹחֵר בִּרְאוֹתוֹ. כִּי נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ: כְּלוּלַת מִגְדָּלִים נָאִים. לְפִי עִנְיַן הַבַּנָּאִים: יִזָּכֵר לְךָ עַתָּה. אֶתְמוֹל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: חֲפָשִׁי בְּוַדַּאי וּבְבֵרוּר. כְּנֶאֱמַתָּ לְעִנְיַן שִׁחְרוּר: זֶה קִיְּמוֹ בֶּאֱמֶת. וּפָרַח לוֹ אִישׁ הָאֱמֶת:

אָמַר יְהוָֹה לְיַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
בָּחַר יְהוָֹה בְּיַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
גָּאַל יְהוָֹה אֶת יַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
הַבָּאִים יַשְׁרֵשׁ יַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
וְיֵרְדְּ מִיַּעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
זְכוֹר זֹאת לְיַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
חֶדְוַת יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
טֹבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
נִשְׁבַּע יְהוָֹה לְיַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
סְלַח נָא לַעֲוֹן יַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
עַתָּה הָשֵׁב שְׁבוּת יַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
פָּדָה יְהוָֹה אֶת יַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
קוֹל קוֹל יַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
רָנִּי וְשִׂמְחִי לְיַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
שָׁב יְהוָֹה אֶת שְׁבוּת יַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:

סדר הבדלה

אע"פ שהבדיל בתפלה ושמע הבדלה בביה"כ מ"מ חוזר ומבדיל בבית על הכוס. ואסור לעשות מלאכה קודם הבדלה אפילו בודאי לילה. ואם הבדיל בתפלה מותר אע"פ שעדיין לא הבדיל על הכוס. ואם צריך לעשות מלאכה קודם שיתפלל אומר המבדיל בין קודש לחול בלא ברכה ועושה מלאכה כשחשכה. וככה תעשינה הנשים שאינן מתפללות. אבל בעל נפש לא יעשה שום מלאכה אפילו הדלקת הנר עד אחר סדר קדושה ואח"כ מותר בהדלקת הנר וכל מלאכה קלה שאין בה שיהוי. העושה מלאכה קודם הבדלה אינו רואה בה סימן ברכה. אין מבדילין על הפת. אבל על שכר ושאר משקים חוץ מן המים מבדילין אם הם חמר מדינה. אם אין לו יין ושום משקה די לו בהבדלה שבתפלה ויאמר המבדיל בלא כוס. יין להבדלה קודם ליין קידוש דקידוש אפשר בפת. שמן לנר חנוכה קודם ליין דהבדלה. השופכים מהכוס קודם הברכה או לאחרי' קודם שתיי' צריך ללמדם שלא יעשו כן כי איסור גדול הוא לדעת גדולים רבים אלא צריך למלאותו על כל גדותיו כדין כוס של ברכה ותו לא צריך. ואחר ששתה ממנו שופך מעט על השולחן כמו שאכתוב בסמוך. [ויותר טוב שלא לשפוך כלל משום הפסד אוכלין]:

נוטל הכוס בימינו. עומד ואומר בקול נעים וניגון יפה

הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד כִּי עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְהוָה וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה׃ וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה׃ לַיהוָה הַיְשׁוּעָה עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה׃ יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ לַיְּהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וִיקָר׃ כֵּן תִּהְיֶה לָּנוּ. כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא׃

המבדיל והשומעים היוצאים על ידו יתנו עיניהם בכוס ובנר בשעת ברכה

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׃

מחזיר הכוס לשמאלו או מניחו על השולחן ונוטל ההדס או הבשמים בימינו ומברך

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים׃

ומריח ונותן לאחרים להריח בו. או מחזירו לשמאלו. וכופף אצבעות ימינו על האגודל, ומקרב ידו לנר ומברך.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ׃

ברוך

לקוטי הגר"א

(סוד בורא מאורי האש) ברית איהי י'. ועם אש אתעביד אים. ואוף הכי את ה' עם אש איהי נוקבא. ועל תרין אישות (אלו) ר"ל י"ה דהם אורות של אשות האלו. אתמר בקדמיתא כתנות אור לאדם וחוה. והיינו בורא מאורי האש דאיכון בהבדלה. י"ה מן אים ואשה בתר דחאבו. ר"ל אחר שחטאו נלקח מהן י"ה דהן מאורי האש. ונעשה במקומם כתנות עור (כמה דכתיב) ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם ודא עור של נחש. והיינו בורא מאורי האש לאתדכאה במה דחב. ור"ל שלכך מברכין בורא מאורי האש להפשיט עור של נחש ולהתלבש במאורי האש כו'. ובגין דא תקינו לאחזאה לצפרנים בהבדלה. דהוה אדם מלובש בכתנות לצפרנים והוו נהרין כענני כבוד. [והצפרנים הם שיורי מאורי האש] ואיהו בהבדלה מינייהו. וידעו כי עירומים הם מינייהו בגופא. ר"ל דגופא שלהן היה מלובש בכתנות לצפרנים (ועכשיו בחובא ערומים מהם). ונשמתא ורוחא ונפשא ערומים מכתנות אור. דאיכון מאורי האש. שהנר"נ היה

מלובש

אח"כ מסתכל בצפרניו שהם מובדלות מן הבשר. וחוזר ונוטל הכוס בימינו ואומר

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים. בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל:

וישב ושותה הכוס לבדו. ואף בנת אחת אם ירצה משום חבובי מצוה. ומשייר בו מעט יין ושופכו על השולחן (ויש מכבין בו הנר ומריחין בעשן הכל לחבב המצוה) ורוחץ בו עיניו. ונהגו לומר מצות ה' ברה מאירת עינים [כבר כתבתי שאין לשפוך]. ולאחר הבדלה נוהגין לומר פיוט המבדיל וכו' והתחנה רבון העולמים וכו' ויאמר הגאון מוהר"ר יעב"ץ וז"ל ההשבעות אין אנו נוהגין כלל שומר נפשו ירחק מהם. גם לא הנהיג לומר שום פרשה של תורה בליל מוצ"ש שאין זמן לימוד המקרא בלילה כ"א ביום. גם לא אמר ק"ל צירופי אליהו ואולם התחנה רבון ראוי לומר לפי שהוא קדמונית וכבר הזכירה הטור

הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל. חַטֹּאתֵינוּ יִמְחֹל. זַרְעֵנוּ וּשְׁלוֹמֵנוּ יַרְבֶּה כַּחוֹל. וְכַכּוֹכָבִים בַּלָּיְלָה: יוֹם פָּנָה כְּצֵל תֹּומֶר. אֶקְרָא לָאֵל עָלַי גּוֹמֵר. אָמַר שׁוֹמֵר אָתָא בֹקֶר. וְגַם־לָיְלָה: צִדְקָתְךָ כְּהַר תָּבוֹר. עַל חֲטָאַי עָבוֹר תַּעֲבוֹר. כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבוֹר. וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: חָלְפָה עוֹנַת מִנְחָתִי. מִי יִתֵּן מְנוּחָתִי. יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי. אַשְׂחֶה בְכָל־לָיְלָה: קוֹלִי בַּל יוּנְטַל. פְּתַח לִי שַׁעַר הַמְנֻטָּל. שֶׁרֹּאשִׁי נִמְלָא טָל. קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה: הֵעָתֵר נוֹרָא וְאָיוֹם. אֲשַׁוֵּעַ תְּנָה פִדְיוֹם. בְּנֶשֶׁף בְּעֶרֶב יוֹם. בְּאִישׁוֹן לָיְלָה: קְרָאתִיךָ יָהּ הוֹשִׁיעֵנִי. אוֹרַח חַיִּים תּוֹדִיעֵנִי. מִדַּלָּה תְבַצְּעֵנִי. מִיּוֹם וְעַד לָיְלָה: טַהֵר טִנּוּף מַעֲשַׂי. פֶּן יֹאמְרוּ מַכְעִיסַי. אַיֵּה אֱלוֹהַּ עֹשָׂי: נֹתֵן זְמִירוֹת בַּלָּיְלָה: נַחְנוּ

בידך

לקוטי הגר"א

מלובש במאורי האש. ובשבת האדם מתלבש במאורי האש. ואחיזתן בצפרני האדם. ולכך במו"ש שמסתלקין מברכין בו"א כו'. כדי להאיר השארה מאורי האש. ורואין בצפרנים להאיר מן הצפרנים לגוף. ובגין דבשבת אתחזי לון באדלקת שרגא דשבת בתרין פתילות דאש. שהם כנגד איש ואשה מאורי הנ"ל. וכמ"ש אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור. ובמוצאי שבת יתעברון מינייהו תקינו למימר במוצאי שבת הבדלה באש (הק' ת"ז י' ע"א וע"ב): *)

בענין

*) ועי' מענין זה ביהל אור יתרו ס"ז א' הובא לקמן בסוף הלל ע"ש מענין ראיית הצפרניים בחוץ דווקא

סדר הבדלה

בְּיָדְךָ כַּחוֹמֶר. סְלַח נָא עַל קַל וָחוֹמֶר. יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אוֹמֶר. וְלַיְלָה לְלָיְלָה:

ונוהגין לנגן זה אחר הבדלה

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי אֵלִיָּהוּ הַגִּלְעָדִי בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד: אִישׁ אֲשֶׁר קִנֵּא לְשֵׁם הָאֵל. אִישׁ בֻּשַּׂר שָׁלוֹם עַל יַד יְקוּתִיאֵל. אִישׁ גָּשׁ וַיְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אליהו: אִישׁ דּוֹרוֹת שְׁנֵים עָשָׂר רָאוּ עֵינָיו. אִישׁ הַנִּקְרָא בַּעַל שֵׂעָר בְּסִמָּנָיו. אִישׁ וְאֵזוֹר עוֹר אָזוּר בְּמָתְנָיו אליהו: אִישׁ זָעַף עַל עוֹבְדֵי חַמָּנִים. אִישׁ חָשׁ וְנִשְׁבַּע מִהְיוֹת גִּשְׁמֵי מְעוֹנִים. אִישׁ טַל וּמָטָר עָצַר שָׁלֹשׁ שָׁנִים אליהו אִישׁ יָצָא לִמְצוֹא לְנַפְשׁוֹ נַחַת. אִישׁ כִּלְכְּלוּהוּ הָעוֹרְבִים וְלֹא מֵת לַשַּׁחַת. אִישׁ לְמַעֲנוֹ נִתְבָּרְכוּ כַּד וְצַפַּחַת אליהו: אִישׁ מוּסָרָיו הִקְשִׁיבוּ כְמֵהִים. אִישׁ נַעֲנָה בָאֵשׁ מִשְּׁמֵי גְבוֹהִים. אִישׁ סָחוּ אַחֲרָיו יְהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים אליהו: אִישׁ עָתִיד לְהִשְׁתַּלֵּחַ מִשְּׁמֵי עֲרָבוֹת. אִישׁ פָּקִיד עַל כָּל בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. אִישׁ צִיר נֶאֱמָן לְהָשִׁיב לֵב בָּנִים עַל אָבוֹת אליהו: אִישׁ קָרָא קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהֹוָה בְּתִפְאָרָה. אִישׁ רָכַב עַל סוּסֵי אֵשׁ בִּסְעָרָה. אִישׁ שֶׁלֹּא טָעַם טַעַם מִיתָה וּקְבוּרָה אליהו: אִישׁ תִּשְׁבִּי עַל שְׁמוֹ נִקְרָא. תַּצְלִיחֵנוּ עַל יָדוֹ בַּתּוֹרָה. תַּשְׁמִיעֵנוּ מִפִּיו בְּשׂוֹרָה טוֹבָה בִּמְהֵרָה. תּוֹצִיאֵנוּ מֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה אליהו: אִישׁ תִּשְׁבִּי תַּצִּילֵנוּ מִפִּי אֲרָיוֹת. תְּבַשְּׂרֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. תְּשַׂמְּחֵנוּ בָּנִים עַל אָבוֹת. בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת אליהו: כַּכָּתוּב הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהֹוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא וְהֵשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם אליהו: אַשְׁרֵי מִי שֶׁרָאָה פָנָיו בַּחֲלוֹם אַשְׁרֵי מִי שֶׁנָּתַן לוֹ שָׁלוֹם וְהֶחֱזִיר לוֹ שָׁלוֹם. יְהֹוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

זה הרבון כבר הזכירוהו רז"ל בירושלמי פרק אין עומדין

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים אַב הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת בְּסִמָּן טוֹב וּבְמַזָּל טוֹב הָחֵל עָלֵינוּ אֶת־שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם הֲשׂוּכִים

מִכָּל־חֵטְא וָפֶשַׁע וּמְנֻקִּים מִכָּל עָוֹן וְאַשְׁמָה וָרֶשַׁע וּמְדֻבָּקִים בְּתַלְמוּד תּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וַחֲנוּנִים דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל מֵאִתְּךָ וְתַשְׁמִיעֵנוּ בָּהֶם שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה וְלֹא תַעֲלֶה קִנְאָתֵנוּ עַל לֵב אָדָם וְלֹא קִנְאַת אָדָם תַּעֲלֶה עַל לִבֵּנוּ מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ הָאָב הָרַחֲמָן שִׂים בְּרָכָה וּרְוָחָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ וְכָל־הַיּוֹעֵץ עַל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל עֵצָה טוֹבָה וּמַחֲשָׁבָה טוֹבָה אַמְּצוֹ וּבָרְכוֹ גַּדְּלוֹ וְקַיְּמוֹ קַיֵּם עֲצָתוֹ כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר יִתֶּן־לְךָ כִלְבָבֶךָ וְכָל־עֲצָתְךָ יְמַלֵּא: וְנֶאֱמַר וְתִגְזַר אֹמֶר וְיָקָם־לָךְ וְעַל־דְּרָכֶיךָ נָגַהּ אוֹר: וְכָל־הַיּוֹעֵץ עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל עֵצָה שֶׁאֵינָהּ טוֹבָה תּוּפַר עֲצָתוֹ כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: וְנֶאֱמַר עֻצוּ עֵצָה וְתֻפָר. דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל. וּפְתַח לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַב הָרַחֲמִים אֲדוֹן הַסְּלִיחוֹת בָּזֶה הַשָּׁבוּעַ וּבְכָל־שָׁבוּעַ: שַׁעֲרֵי אוֹרָה שַׁעֲרֵי אֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים שַׁעֲרֵי אֲרִיכַת אַפַּיִם שַׁעֲרֵי בְרָכָה שַׁעֲרֵי בִינָה שַׁעֲרֵי גִילָה שַׁעֲרֵי גְדֻלָּה שַׁעֲרֵי גְאֻלָּה שַׁעֲרֵי גְבוּרָה שַׁעֲרֵי דִיצָה שַׁעֲרֵי דֵעָה שַׁעֲרֵי הוֹד שַׁעֲרֵי הָדָר שַׁעֲרֵי הַצְלָחָה שַׁעֲרֵי הָרְוָחָה שַׁעֲרֵי וַעַד טוֹב שַׁעֲרֵי זְרִיזוּת שַׁעֲרֵי זִמְרָה שַׁעֲרֵי זְכִיּוֹת שַׁעֲרֵי זִיו שַׁעֲרֵי זֹהַר תּוֹרָה שַׁעֲרֵי זֹהַר חָכְמָה שַׁעֲרֵי זֹהַר בִּינָה שַׁעֲרֵי זֹהַר דַּעַת שַׁעֲרֵי חֶדְוָה שַׁעֲרֵי חֶמְלָה שַׁעֲרֵי חֵן וָחֶסֶד שַׁעֲרֵי חַיִּים טוֹבִים שַׁעֲרֵי חָכְמָה שַׁעֲרֵי טוֹבָה שַׁעֲרֵי טֹהַר שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה שַׁעֲרֵי יֹשֶׁר שַׁעֲרֵי כַפָּרָה שַׁעֲרֵי כַלְכָּלָה שַׁעֲרֵי כָבוֹד שַׁעֲרֵי לִמּוּד שַׁעֲרֵי מָזוֹן שַׁעֲרֵי מְנוּחוֹת שַׁעֲרֵי מְחִילוֹת שַׁעֲרֵי מַדָּע שַׁעֲרֵי נֶחָמָה שַׁעֲרֵי נְקִיּוּת שַׁעֲרֵי סְלִיחָה שַׁעֲרֵי סִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא שַׁעֲרֵי עֶזְרָה שַׁעֲרֵי פְדוּת שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה טוֹבָה שַׁעֲרֵי צְדָקָה שַׁעֲרֵי צָהֳלָה שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה שַׁעֲרֵי קוֹמְמִיּוּת שַׁעֲרֵי רַחֲמִים שַׁעֲרֵי רָצוֹן שַׁעֲרֵי רְפוּאָה שְׁלֵמָה שַׁעֲרֵי שָׁלוֹם שַׁעֲרֵי שִׂמְחָה שַׁעֲרֵי שְׁמוּעוֹת טוֹבוֹת שַׁעֲרֵי שַׁלְוָה שַׁעֲרֵי תוֹרָה שַׁעֲרֵי תְפִלָּה שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה שַׁעֲרֵי תְשׁוּעָה כְּדִכְתִיב וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְהוָה מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה וַיַּעְזְרֵם יְהוָה וַיְפַלְּטֵם יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי־חָסוּ בוֹ: וְנֶאֱמַר

סדר הבדלה

חָשַׂף יְהוָה אֶת־זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ לְעֵינֵי כָּל־הַגּוֹיִם וְרָאוּ כָּל־אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ׃ וְנֶאֱמַר קוֹל צוֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּו יְרַנֵּנוּ כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְהוָה צִיּוֹן׃ וְקַיֵּם לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב מַה נָּאווּ עַל־הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מַשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה אֹמֵר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ׃ רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלִַם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן אָמֵן סֶלָה׃

סדר לוית המלכה

לעולם יסדר אדם שולחנו במוצ"ש אפילו אינו צריך אלא לכזית. ויהי' השולחן ערוך ממש. לכן ידליק ג"כ נר נוסף לכבודו. ויכריז ויאמר.

דָּא הִיא סְעוּדָתָא דְּדָוִד מַלְכָּא׃

ונמצא בספרים שיש עצם באדם שאינו נהנה משום אכילה כ"א מזו הסעודה של מוצ"ש. פת חמה במוצ"ש מלוגמא. חמין במוצ"ש מלוגמא.

לקוטי הגר"א

בענין ג' סעודות אז תתענג כו' חשיב כסדר במעלה. כי כבוד יום קודם לכבוד לילה (פסחים ק"ה א') וכבוד לילה קודם לסעודה ג'. שאין בה משום כבוד שכבר יצאו בשחרית. אלא משום (נשמט תיבה א'). וידוע שהן נגד ג' אבות יצחק בשיה"א בנוק'. יעקב בז"א. אברהם בע"ק סוד התורה חסד עליון. והן כסדר מלמעלה אברהם יצחק ויעקב ולכן נ"כ בסעודה ג' אין כ"כ כבוד כמו בתפלת ערבית שהוא מאריה דביתא. אבל אברהם ויצחק הן השושבינין. וסעודת מ"ש הוא דוד מלכא שהוא נר לצדק שבצדק הן הגרין מאומות. ולכן הוא סעודת חול נגד ג' הסעודות. ונגדה חלוץ עצמות. והיית כגן רוה (ליקוטים בסוף היכלות פקודי):

הלכות ראש חודש

מעשה רב

(א) **בעת** תפלת ערבית דר"ח מרבים קצת בנרות. והוא לובש כובע שבת לכבוד ר"ח שהוא דאורייתא:
בהלל

לקוטי דינים מהגר"א

(א) (**מה** שכתב הרמ"א בר"ח אם הוא ספק אם הזכיר אם לאו אין צריך לחזור) הש"ע השמיטו. (דס"ל דצריך לחזור) משום דלא קיימא במסקנא שם (בירושלמי פ"ז דברכות). והכי איתא שם. שלשה שאכלו כאחד כו'. תני הי' יושב ואוכל בשבת ושכח
ולא

לקוטי דינים וביאורים

(א) **מ"ש** במעש"ר. לכבוד ר"ח שהוא דאורייתא. ע' בסי' תי"ח סעיף ד' שהוא מחלוקת הרמב"ם וש"פ. ורבינו נראה שסובר כהרמב"ם שהוא דאורייתא וע"ש בס"ק ה' ו' (ומ"ש שם בס"ק י'. וז"ל ומ"ש ר"ח דאורייתא ר"ל שיש להן סמך מדאורייתא עכ"ל. נ"ל שטעה המעתיק והוא שייך לסוף ס"ק ה' למ"ד דרבנן):

לקוטי דינים מהגר"א

ולא הזכיר של שבת. רב אמר חוזר ושמואל אינו חוזר. שמעון בר בא בשם ר' יוחנן. ספק הזכיר של ר"ח ספק לא הזכיר אין מחזירין אותו. אשכח תנא פליג. כל יום שיש בו קרבן מוסף כגון ר"ח וחש"מ צריך להזכיר מעין המאורע. וא"ל הזכיר מחזירין אותו כו' (א"כ הרי מסיק דהברייתא פליג על ר' יוחנן ומחזירין אותו. וכן הקשה הב"י על הר"מ ע"ש) ובפ"ה שם ר"י בר אחא ור"ש בר אבא בש' ר"א ספק הזכיר ר"ח ספק לא הזכיר מחזירין אותו לאיכן הוא חוזר כו'. ועוד דמ' שם דבבה"מ איירי ופליג אגמ' דידן. אבל בתפלה לא איירי כלל (וכן כ' הב"י בדרך אפשר. והר"מ השיג עליו דא"כ מאי איירי' ספק אפילו ודאי לא אמרו אין מחזירין אותו כמ"ש לעיל סי' קפ"ח. ויותר הו"ל לתמוה אמסקנא דירושלמי דאם לא הזכיר מחזירין אותו שהוא נגד הגמרא דידן דבבהמ"ז אם לא הזכיר של ר"ח אינו חוזר. ולזה כ' רבינו דפליג אגמרא דידן). ועוד מדפריך מודאי לא הזכיר אספק. ש"מ שחד דינא אית להו ודלא כר"מ. (פי' שהר"מ כתב כאן דאם ודאי לא הזכיר חוזר. ואם ספק אינו חוזר. וא"כ מאי פריך אר' יוחנן דמיירי בספק ואמר

דאין

מעשה רב

(ב) **בהלל** פסוק יאמר נא כו' ויאמרו נא. הש"ץ לבד אומר. והצבור שומעין ועונין הודו. ודוקא ביום שמדלגין. אבל ביום שגומרין גם הצבור אומרים כל הפסוק עד חסדו:

ביהלליך

לקוטי דינים וביאורים

(ב) **מ"ש** בהלל פסוק יאמר נא כו' ויאמרו נא. הש"ץ לבדו אומר. והצבור שומעין ועונין הודו. ע' בסי' תכ"ב במג"א ס"ק ח' וז"ל צריך לשמוע יאמר נא וגומר מפי הש"ץ דשומע כעונה. ואם לא שמע לא יצא. ומוטב שיאמרו בעצמו בנחת עכ"ל. וכן כתב הטור שם וז"ל. וקורא ש"ץ לבדו הודו והקהל עונין אחריו הודו. וקורא פסוק יאמר נא ישראל והקהל עונין אחריו הודו וכן יאמרו נא בית אהרן ועונין הקהל אחריו הודו. וכן יאמרו נא יראי ה' ועונין הקהל אחריו הודו. וכ' הר"ן הביאו הב"י וז"ל. ומה שאנו נוהגין עכשיו שהש"ץ אומר יאמר נא ויאמרו נא והציבור עונין על כל אחד ואחד הודו לא מצינו מנהג זה בתלמוד. ואפשר שנהגו כן לרמוז שמצוה לענות ראשי פרקים ולפי שהוא פסוק של הודאה ושבח נהגו כן. ומ"מ יוצאין בו מאותן הפסוקים שאומר הש"ץ דשומע כעונה עכ"ל וע' בתוס' סוכה ל"ח ב' בד"ה מכאן שמצוה בסופו. ומ"מ מבואר מכל הנ"ל דדוקא אם שמע מש"ץ הפסוקים אז לא יענה. ויסמוך על שמיעתו. דשומע כעונה. אבל כפי מה שנוהגין בכמה מקומות שהש"ץ מתחיל התחלת הפסוק לבד בקול רם א"כ אינו שומע ולא יצא. א"כ יותר טוב שיאמר בעצמו כמ"ש המג"א כנ"ל:

ומ"ש ודוקא ביום שמדלגין כו' כן משמע מלשון הטור שסידר את הסדר הנ"ל בסדר מי שקורין אותו בדילוג. ועוד ראי' דבסי' תפ"ח כתב הטור בשם הר"מ מרוטנבורג דאין מברכין לגמור את ההלל אף כשגומרין אותו. דכשמברך לגמור אם יחסר ממנה אות א' או תיבה אחת הוי ברכה לבטלה. והרא"ש כתב שאין לדקדק בזה כי לגמור הוי פירושו לקרות. וכתב הפרישה וז"ל וש"מ דבר"ח גם הרא"ש מודה דאין לברך לגמור כיון שמפסיק בהלל ואינו גומרו. ואף שגם ל' לגמור פי' לקרות מכל מקום עדיף טפי לומר לקרוא כיון שאינו גומרו עכ"ל. ואם נימא דגם בשעה שגומרין מדלגין פסוקי יאמר נא ויאמרו נא. א"כ איך מברכין לגמור. וכ"ת כיון דשומע כעונה אינו נקרא הפסקה. דהא מ"מ לא הוי ממש כקורא בעצמו. כמ"ש התוס' ברכות כ"א ב' ד"ה עד דלכתחלה אין לעשות כן. ואדרבא אם נימא דהוי כעונה ממש א"כ הוי הפסקה אם שומע באמצע התפלה קדושה כמ"ש ר"ת ור"י ע"ש. וכ"כ התוס' סוכה ל"ח ב' ד"ה שמע ולא ענה. ואע"ג שיש לדחות. מ"מ בפשטי' נראה כמ"ש:

ומ"ש אומרים כל הפסוק עד חסדו. כוונתו לאפוקי מה שנוהגים באיזה מקומות לענות רק חצי הפ' וז"ל סידור של"ה המנהג הנכון הוא לענות אחר הש"ץ בפ' יאמר נא פ' הודו כו' ואחר כן יגמור כל הפסוק יאמר נא ישראל כל"ח. וכן בב' פסוקים יאמרו נא כו' יאמרו הודו כו' כל"ח. ולא כמו שנוהגים לומר בעניותם אחר הש"ץ רק חצי הפסוק ולא כל"ח. וכן משמע במ"א סי' תכ"ב ס"ק ח' עכ"ל. וכוונתו למ"ש שם המג"א וז"ל וכתבו התוס' הא דמפסיקין פסוק אנא לשנים והא קיי"ל דאסור להפסיק באמצע הפסוק. שאני הכא שב' בני אדם אמרוהו כדאיתא בפ' ע"פ כו'. והא דנוהגין לחלק פסוקי אז ישיר ביום המילה י"ל משום דהם אמרוה ג"כ פסקי פסקי עכ"ל הרי דבלא"ה אסור להפסיק באמצע הפסוק:

מ"ש

הלכות ראש חודש

מעשה רב

(ג) **ביהללוך** הנוסח יהללוך ה' אלהינו וכל מעשיך:

(ד) **בר"ח** הוא עצמו עולה לרביעי:

(ה) **הקריאה** בפ' התמיד. הראשון קורא. וידבר. צו. ואמרת. והשני קורא. את הכבש אחד. ועשירית. עולת. ונסכו. ואת הכבש. והשלישי חוזר למעלה קורא. עולת תמיד. ונסכו. ואת הכבש. ביום השבת, עולת שבת. והרביעי מתחיל בראשי חדשיכם עד יעשה ונסכו (וכ"ה בש"ע שלו סי' תכ"ג ס"ק ג'):

(ו) **בתפלת** מוסף הנוסח זכרון לכולם היו תשועת כו'. כי עד מזבח חדש הכל לשון עבר. וממזבח מתחיל בקשה על העתיד:

(ז) **אין** אומרים שיר של יומו. ואומרים במקומו בב' ימים דר"ח ברכי נפשי (מזמור ק"ד) שהוא שיר של ר"ח. ודוחה אפי' של שבת. ופשיטא של חנוכה (עי' סוכה דף נ"ד ע"ב ובתשו' רמ"ע מפאנו סי' כ"ה):

בענין

לקוטי דינים מהגר"א

דאין מחזירין מברייתא דמיירי בודאי לא הזכיר ולכן חוזר. אלא ודאי צ"ל דאין חילוק בין ודאי לספק. ובביהמ"ז לגמ' דידן אפילו בודאי לא הזכיר אינו חוזר. ולמסקנת הירושלמי אפילו בספק חוזר. ובתפלה כיון דודאי לא הזכיר חוזר. ה"ה לספק דחוזר) (סי' תכ"ב ס"ק ד'):

(ב) **בענין** קריאת ר"ח) הגאונים פי' (דהא דאמרו) והלכתא דולג קאי אר"ח. ואמצעי (דולגן. דקאמר) היינו שני. וא"א לומר דקאי אמעמדות דא"כ הלכתא למשיחא. אבל הר"ן בפ"ד דמגילה כתב שהרמב"ן ז"ל חלק עליהם. והקשה דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן והלא איתה חששא דנכנסין במקומה עומדת. שהרואה אותו מתחיל בפסוק ג' שבפרשה א'. יאמר הראשון לא קרא רק ב' פסוקים. ואי לא חיישינן לנכנסין בדלא אפשר כו' יקראו כו'. וכיון דאפילו בדולג אכתי איכא ההוא חששא למה ידלוג. יקרא כדרכו. ולא נחוש לנכנסין כו' כיון דלא אפשר. לפיכך פירש הוא ז"ל דפלוגתא דרב ושמואל אמעמדות קאי. דהתם ליכא אלא תמני' פסוקי הלכך לא אפשר אלא בדולג ופוסק. עכ"ל הר"ן שם. וקושיתו ודאי קושיא גדולה היא מאד. אבל שיטה המרווחת יותר נראה עיקר לנהוג כמ"ש במ"ס פי"ז הלכה ט'. וז"ל ובחודש עצמו קורא ג' בקרבן תמיד. הראשון קורא. וידבר. צו. ואמרת. והשני קורא. את הכבש האחד. ועשירית. עולת. ונסכו. ואת הכבש. והשלישי חוזר למעלה וקורא עולת תמיד. ונסכו. ואת הכבש. וביום השבת. עולת שבת. מפני שאמרו אין קורין בפרשה פחות מג'. וי"א אין משיירין בפ' פחות מג'. ע"ש. ולפ"ז ליכא שום חששא דנכנסין ויוצאין כלל. והא דקאמר בפ"ד דמגילה והלכתא דולג ואמצעי דולגן

לקוטי דינים וביאורים

(ג) **מ"ש** ביהללוך הנוסח יהללוך ה' אלקינו כל מעשיך. לאפוקי הנוסחא על כל מעשיך. דלפי נוסחא הזאת אינו מדוייק הנוסח אח"כ וחסידיך כו' ברנה יודו כו' ודו"ק. וכן מבואר הנוסחא הזאת בכמה סידורים עתיקים מנוסחי ספרד האמיתי בלא נוסח על:

(ד) **בר"ח** הוא עצמו עולה לרביעי. מפני שהוא עיקר ההוספה על ימות החול וגם שם מדבר מענין ר"ח:

(ה) **מ"ש** הקריאה בפ' התמיד כו' מבואר בלקוטי דינים מהגר"א סי' ב':

(ו) **מ"ש** בתפלת מוסף הנוסח זכרון לכולם היו תשועת כו'. ע' במג"א סי' תכ"ג ס"ק ג' וז"ל י"א זכרון לכלם היו. וי"א יהיו וי"א לכולנו עכ"ל. ונראה כי תשועת צ"ל בדגש התיו:

(ז) **מ"ש** א"א כו' ואומרים במקומו ברכי נפשי. ע' בטור סי' תכ"ג וז"ל ונוהגין בספרד לומר מזמור ברכי נפשי לפי שיש בו עשה ירח למועדים עכ"ל:

ומ"ש

לקוטי דינים מהגר"א

דולגן. קאי אמעמדות שאין שם אלא שלשה גברי לבד ושייך שפיר לשון אמלעי. דאי קאי אר"ח הל"ל ושני. וכן פירש"י ז"ל שם דקאי אמעמדות. וכיון דבר"ח לא איפסקא בגמרא דילן מסתבר טפי לנהוג כמו שמפורש במ"ס שהם בלי מחלוקת ובלי שום חששא.

מעשה רב

(ח) **בענין** שיר של יום כלל זה נקוט בידך. א"א שני מזמורים ביום אחר. ושל ר"ח דוחה את כולם אפי' של שבת

ועיין

לקוטי דינים וביאורים

(ח) **ומ"ש** שדוחה אפי' של שבת. ברייתא סוכה נ"ד ע"ב ר"ת שחל להיות בשבת שיר של ר"ח דוחה שיר של שבת. ואע"ג דאמר רב ספרא שם מאי דוחה דוחה לקדם. זהו רק לפי שרלה לתרץ דעת ר' אחא בר' חנינא ע"ש · אבל למסקנא אמר תיובתא דר' אחא בר חנינא ע"ש נ"ה א'. אז נפרש הברייתא כפשטא דאין אומרים שיר של שבת כלל. ואין לומר דרק אין תוקעים לכל מוסף במסקנא. אבל השיר אומרים · דא"כ בשלמא הקושיא הראשונה מבואר בהדיא דאין תוקעין. אבל הקושיא הב' מאי קושיא דהא שם אינו מבואר רק דאין אומרים בחוה"מ ב' שירים. ואם נימא דבשבת ור"ח אומרים ב' שירים. וע"כ לריך לומר דשיר של שבת ור"ח אין נדחה כלל. ול"ד לחוה"מ דנדחה מפני שבת. א"כ אין זה תיובתא. דנוכל לומר דראב"ח לענין שבת ור"ח קאמר דתוקעין לשניהם. אלא ודאי אין לחלק כלל:

וראיתי בדברי שלמה שתמה בשם אחיו הגאון ר' בצלאל ז"ל דהא דאין אומרים שני מזמורים היינו מזמורי מוסף כגון שיר של מוסף ר"ח דהה שיר של מוסף שבת שהיו אומרים הזי"ו ל"ך. אבל מזמור שיר ליום השבת הוא שיר של תמיד של שחר וזה לא מלינו שידחה. והתמיה עלומה מאד. וכן מבואר בכמה מקומות. וע' בר"ה ל' ע"ב ונתקלקלו הלוים בשיר. וע"ש בתוס'. ושם בשחרית קרב כהלכתו. במוסף מהו אומר כו'. וע"ש ברש"י ד"ה קרב כהלכתו. וע' מה שתירץ הג' ר"ש בדברי שלמה:

ולפענ"ד נראה דהנה לכאורה יש לדקדק למה לא מלינו בשום תפלה של שחרית מנחה וערבית שיהי' נזכר בהם הקרבנות לבד מתפלת מוסף. ונ"ל דתליא בפלוגתא דברכות כ"ו ע"ב ריב"ח אמר תפלות אבות תקנום. ריב"ל אמר כנגד תמידין תקנום. ותני' כשניהם ומסיק א"ל ריב"ח לעולם אימא לך תפלות אבות תקנום ואסמכינהו רבנן אקרבנות. דאלת"ה תפלת מוסף לריב"ח מאן תקנה. אלא תפלות אבות תקנום ואסמכינהו רבנן אקרבנות · ופרש"י בד"ה תפלת המוספין מאן תקנה. אלא ע"כ רבנן אסמכינהו אקרבנות וכי עיינו במוספין ולא מלאו תפלה כנגדה עמדו הם ותקנוה. עכ"ל. נמלא לריב"ח תחלת תיקוני שחרית מנחה ערבית לא הי' בשביל הקרבנות כי אם אבות תקנום. אלא דאח"כ אסמכינהו רבנן אקרבנות. ולא רלו חכמים לשנותה מכמו שהיתה מקודם. משא"כ במוספין שעיקר תחלת תיקונה הי' בשביל הקרבנות ולכן מזכירין בה הקרבנות [שוב ראיתי בנודע ביהודא מ"ק ח' א"ח סי' ד' שהקשה קושיא הנ"ל. וע"ש מה שתירץ]. והנה לפי זה יבא לנו בעז"ה הכל על נכון. דהנה אין אומרים שירה אלא על היין. ולא היו הלוים אומרים שיר כי אם בעת ניסוך היין. והנה לפי זה תינח בזמן שבהמ"ק קיים שהי' קרבנות תמיד של שחר ונסכו ולכן היו אומרים הלוים שיר משא"כ עכשיו שאין קרבן ואין נסכים איך יאמרו השיר. תינח אם היו מזכירים הקרבן והנסכים בשחרית. י"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה וכן בנסכים. משא"כ תפלת שחרית דעיקרו אינו בשביל הקרבנות כלל ואין מזכירין בה קרבנות וא"כ לא הי' ראוי לומר שיר של יום. אלא דמ"מ תקינו לומר שיר של יום בכל יום לזכר בעלמא דהא מ"מ אסמכינהו רבנן אקרבנות וגם יש בהן מעין יצירה של יום כמבואר בסוף ר"ה. אמנם בשבת כיון דאיכא מוסף ושם מזכירין הקרבנות ונסכיהם וגם תמיד של שחר ונסכו נזכר בתפלת מוסף על עולת התמיד ונסכה. וא"כ בודאי אין ראוי להזכיר שיר של יום בשחר ששם לא נזכר לא קרבן ולא נסכו. ולכן העבירו שיר של יום דשחרית של שבת אחר המוסף מפני שנזכר במוסף גם תמיד של שחר ונסכה ואומרים שירה על היין שהן הנסכים. וא"ת למה לא אמרו שיר של מוסף דהיינו הזי"ו ל"ך. וי"ל דכיון דאין אומרים שני מזמורים כאחד א"כ ע"כ לריך אחד לדחות. ותדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ולכן אומרים שיר של שחר שהוא תדיר יותר משל מוסף. וע' שם בסוכה נ"ד ב' בתוס' ד"ה ואמאי. דלאו דוקא לקדם אלא אפי' לדחות. אכן כשחל ר"ח בשבת הנה בגמ' סוכה שם אמרו דר"ח דוחה של מוספין דשבת. אע"ג דתדיר קודם. מ"מ עבדו לי' היכרא לידע שהוקבע ר"ח בזמנו. ולכן דוחה שיר של מוסף שבת אע"ג דתדיר.

וא"כ

מעשה רב

שבת. ושיר של שבת דוחה של יום טוב וחה"מ וחנוכה:

לקוטי דינים מהגר"א

ועיין בתוספת דברכות דף י"ח ע"א ד"ה למחר ובמ"ס כו'. ובמגילה דף ל"א ע"ב ד"ה ר"ח כו' וכן אנו נוהגים ע"פ מ"ס כו' עכ"ל: (בסי' תכ"ג סעיף קטן ג'):

לקוטי דינים וביאורים

וא"ב לדידן נמי דאומרין שיר של שחרית דשבת ג"כ דחיא לי' של ר"ח. כדי לידע שהוקבע ר"ח בזמנו. וכן בחול ג"כ דחי ר"ח שיר של שחרית לטעם הנ"ל. אמנם לענין יו"ט וחוה"מ בודאי שבת יותר תדיר מהם ולכן בודאי שיר של שבת דוחה אותם:

סדר תפלת ר״ח

ר"ח מותר בעשיית מלאכה, והנשים נוהגות שלא לעשות בו מלאכה. **במנחה** שלפניו מתפללין כדרכו אלא שא"א תחנון. **בערבית** מתפללין כדרכו אלא שמוסיפין **יעלה ויבוא** בעבודה. ואם שכח ולא הזכיר של ר"ח בלילה בין שהוא יום א' בין שהוא ב' ימים ר"ח אינו חוזר כשכבר סיים ברכת רצה אפילו לא התחיל עדיין מודים. וי"א שיאמרנו שם קודם מודים. ולדעת הזאת הסכים הגאון יעבץ. **בשחרית** מברכין ומתפללין כסדר כל יום *) אלא שמוסיפין **ובראשי חרשיכם** בסדר הקרבנות. ואומרין **יעלה ויבוא** בעבודה. ואם שכחו ונזכר קודם שהתחיל מודים אומרו שם. ואם נזכר אחר שהתחיל מודים וקודם סיום התפלה חוזר לרצה. ואם השלים תפלתו וכבר אמר יהיו לרצון א"פ אע"פ שלא עקר עדיין. חוזר לראש התפלה. וכן במנחה. **ש"ץ** ששכח ולא הזכיר ר"ח (בין בלחש בין בקול) בשחרית. וסיים תפלתו אין מחזירין אותו. ואם לא סיים עדיין חוזר לרצה. ויחיד המתפלל בציבור ושכח. יוכל לצאת ע"י שישמע מש"ץ מלה במלה. ואחר חזרת התפלה של ש"ץ קורין **הלל** בדילוג ומעומד ומברכין עליו תחילה וסוף. והיחיד יחזור אחר שנים שיאמר להם הודו והם יענו אחריו ר"פ. ובצבור צריך לשמוע הודו ויאמר ויאמרו מפי הש"ץ דשומע כעונה. ואם לאו לא יצא או יאמר כ"א עמו בנחת. הבא לביה"כ בשעה שאומר הצבור הלל אומרו עמהם ואח"כ יתפלל. ואם עומד בפסוקי דזמרה פשיטא שאומרו שם אבל לא יברך ברכת הלל כיון שמברך ב"ש וישתבח. משו"ה בימי' שגומרין בהם הלל לא מצי למכללי' בפסד"ז. בבית האבל תוך ז' אין קורין וכשחוזרין לבית קורין. **בר"ח** וחנוכה ורגלים קורין **הלל** ולעולם גומרין אותו חוץ מן ר"ח וששת ימים האחרונים של פסח שאומרין אותו בדילוג. ובחה"מ חולצין התפילין קודם **הלל**. **)

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִקְרוֹא אֶת־הַהַלֵּל:

הַלְלוּיָהּ | הַלְלוּ עַבְדֵי יְהֹוָה הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהֹוָה: יְהִי שֵׁם יְהֹוָה

מברך

לקוטי הגר"א

ח"י ימים דהלל שהן דתיבת נח וחנוכה ופורים תשלומין דימים טובים דחסר מצתה והלל. ועיין ח"ג רנ"ו (לקוטים בסוף אג"ב אות ה' סי' א'):

עד"א

שער נפתלי

וכתב הר"א בנו של רבינו וז"ל. דהלל שהן דהיבת נח. פי' אדנ"י הוא תיבת נח היכל חושבן אדנ"י והוא בר"מ פ' פנחס. תיכת נח מני הקב"ה כו'. שנים שנים שבעה כו' אוף הכי אלין דמנטרין חגין

---

*) [אין צריך להוסיף שאין זה מקומו שעדיין לא התפללו שחרית שהוא במקום תמיד ואין שום דבר קרב קודם תמיד של שחר וכן בשבת אין אומרים בקרבנות פסוקי וביום השבת.

**) לדעת הגר"א אין מניחין תפלין בחוה"מ וכן המנהג בא"י.

מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה: רָם עַל־־כָּל־־גּוֹיִם | יְהוָה עַל־־הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת: הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי עִם־־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז: הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן: מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן: מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב: הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־־מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם:

בר"ח וחוה"מ פסח גם בני ימים האחרונים מדלגין זה

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־־חָפֵץ עָשָׂה: עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף־־לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן: יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ לֹא יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: יִרְאֵי יְהוָה בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא:

שער נפתלי

חגין וזמנין שנים שנים שבעה ושבעה. שנים שנים תרין יומין דר"ה ותרין יומין דשבועות. ובגין דאינון תרין מניה בספק. הא שני ימי הפורים. שבעה שבעה ז' יומין דפסח ז' יומין דסוכות. עכ"ל. וע' מ"ש רבינו בתיקון כ"א מ"ו ע"ב בד"ה תרין יומין ש"כ וז"ל ט"ס וכצ"ל תרין יומין דר"ה ויוה"כ תרין יומין דעצרת שבעה כו'. ר"ל דעצרת שבועות וש"ע. דשניהם נק' עצרת. ור"ה ויוה"כ ענין אחד וכן שבועות וש"ע כו'. וחנוכה ופורים ודאי אינן מי"ט רק הן תמורת ההלל ושמחה שחסר בהם כמ"ש כמ"א. [נח הוא שבת נייחא דכולא. ושם ויפת הן ר"ח ב' ימים. ולפי שתעיקר הוא יום השני והוא נגד שם. מלא וחסר א' ב'] חם היא ימי המלאכה חול. עבד עבדים יהי' לאחיו. ששת ימים תעבוד כו' ועמדו זרים כו' עכ"ל רבינו ולפ"ז ח"י ימים דהלל הן שני ימים דעצרת שהן שבועות ושמיני עצרת. ב' ימים דר"ה ויוה"כ שבעת ימי הפסח ושבעה ימים דסוכות. והי' ראוי להיות בכולם הלל ושמחה. אלא שבששת ימי הפסח א"א הלל כמבואר בגמ'. ויש בהם שמחה. ובר"ה ג"כ א"א הלל ויש בו שמחה. וביוה"כ לא הלל ולא שמחה. ומשלימים בחנוכה נגד ח' ימים שחסר הלל. ו' ימי פסח ור"ה ויו"כ. ונגד משתה ושמחה שחסר ביוה"כ משלימים בפורים:

ענין

סדר הלל

יְהוָֹה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן׃ יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְהוָֹה הַקְּטַנִּים עִם הַגְּדֹלִים׃ יֹסֵף יְהוָֹה עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם׃ בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָֹה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָֹה וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם׃ לֹא־הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

בר"ח וחוה"מ פסח גם שני ימים האחרונים מדלגים זה

אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע | יְהוָֹה אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי׃ כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא׃ אֲפָפוּנִי | חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא׃ וּבְשֵׁם־יְהוָֹה אֶקְרָא אָנָּה יְהוָֹה מַלְּטָה נַפְשִׁי׃ חַנּוּן יְהוָֹה וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם׃ שֹׁמֵר פְּתָאִים*) יְהוָֹה דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ׃ שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי כִּי יְהוָֹה גָּמַל עָלָיְכִי׃ כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי׃ אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָֹה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים׃ הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד׃ אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב׃

מָה־אָשִׁיב לַיהוָֹה כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי׃ כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְהוָֹה אֶקְרָא׃ נְדָרַי לַיהוָֹה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃ יָקָר בְּעֵינֵי יְהוָֹה הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו׃ אָנָּה יְהוָֹה כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי׃ לְךָ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְהוָֹה אֶקְרָא׃ נְדָרַי

לַיי

לקוטי הנר"א

עד"א איהו כליל שבע רקיען ועלייהו אמר דוד השמים שמים לה' שהוא (עד"א נק') הוי"ה (בתי' ג'):

דלותי ולי יהושיע ר"ל כי הד' הוא חו"ג ב' דרועין. ו' הוא עמודא דסמיך לדלת. ור"ל ו' שבתוך ה'. שבלא ו' הוא ד'. ואינון ב' דרועין דאינון שית פרקין. ר"ל בלא ו' שבתוך ה' הוא ד' ב' דרועין שית פרקין. בלא ו' (גופא) דכליל כל השית פרקין. אז היא דלה. עד שבא ו' בתוך הד' ונעשה ה'. והוא משלים לתרין דרועין וגופא שהן ג' ווין שהן חג"ת. וז"ש דליתי ולי יהושיע. ר"ל ו' לי יהושיע (סוף הק' ת"ז):

היכל אדני איהי כלילא מז' היכלין מז' ארעין. ועלייהו א..ר דוד אתהלך לפני ה' בארצות החיים ור"ל שגם מז' ארצות שלנו היא כלולה: (בתיקון ג'):

כום ישועות אשא. בפ' תרומה אמר מאן ישועות דא ימינא. ובפ' בראשית אמר דאינון ה' תרעין ה' עלין תקיפין. ונראה שנק' הגבורות ישועות כשנכללין בימינא. וכן הוא על י"ד פרקין דיד נגד י"ג מכילן דקא' שם בפ' בראשית ר"ח פתח כשושנה כו' מה שושנה אית בה תליסר כו' אוף כ"י אית בה תליסר כו' וכן תליסר עולמתין דילה כו'. (עי' בתמ"ז פ"ז ב' בד"ה תפוס כום):

כי

---

*) פתאים, הא' נעלם והחירק נקראת תחת הי'.

לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃ בְּחַצְרוֹת ׀ בֵּית יְהוָה בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָםִ הַלְלוּיָהּ׃

הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים׃ כִּי גָבַר עָלֵינוּ ׀ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְהוָה לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

חזן הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ ק׳ הודו

חזן יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ ק׳ הודו

חזן יֹאמְרוּ נָא בֵית אַהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ ק׳ הודו

חזן יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ ק׳ הודו

מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָּהּ עָנָנִי בַמֶּרְחַבְיָה׃ יְהוָה לִי לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם׃ יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי׃ טוֹב לַחֲסוֹת

בי״י

לקוטי הגר״א

כי גבר עלינו חסדו כו׳. ר״ל דאתגבר רחמי על דינא והכל בשביל העקידה שאברהם גבר על יצחק ועקדו וכמ״ש במ״ר שעקד הקב״ה מדה״ד דלעילא (בי״א תי׳ א׳ תי׳ ב׳):

ד׳ פסוקים דשיר השירים נגד כלי״ש (ר״ת כהן לוי ישראל מלכות). שיר מלכות. כמ״ש (ברכות ז׳ ב׳) דוד שריוהו כו׳ ישקני הלוים ברננה כמ״ש עבדו את כו׳. משכני כו׳ הוא העבודה בכהנים. והוא הביאני המלך חדריו בהיכל. ושם נגילה ונשמחה בך. לריח בישראל בוידוי השלמת קרבן. וכמ״ש מור ואהלות קליעות כו׳. ונגד רביעית הנ״ל (דהיינו שיר דדוד מלך ישראל) היה כלי שיר. וכולן מעכבין את הקרבן כו׳. וזהו אברהם יגל יצחק ירנן (כי אברהם בחסד שהוא כהן ואתה כהן. ושם גילה כנ״ל נגילה ונשמחה. ויצחק בגבורה לוים. ושם רננה כנ״ל). וזהו ג״כ הודו נגד מלכות. ע״כ אודה כו׳ (נ״ל שהוא ט״ס ונ״ל ע״כ אודך כו׳ והיא פסוק תהלים י״ח. ומסיים שם מגדיל ישועות מלכו) ואח״כ יאמר נא ישראל. ואח״כ יאמרו נא בית אהרן. ואח״כ יאמרו נא יראי ה׳ בסוד פחד יצחק. בסוד ד׳ דרגין הנ״ל. (ביאורו לש״ה ע״ד הנסתר סי׳ א׳ פ׳ א׳):

הטעם דצריך (לתפלה) אתר דחיק. דתפלה במקום עבודה ועבודה בצפון. וכן תפלה וזהו מן המצר דמשם סליק לרחובות בינה. עומקא דכולא (נעה״ג. כי תפלה צריך לעומקא דכולא בינה. לכן מצפון קו שמאלא עולה באורח מישור. לבינה ירושלים עלאה) וז״ש ענני במרחב כו׳ (יהל אור פ׳ בשלח ס׳ ע״א ד״ה שאני יצחק):

כתיב מן המצר קראתי יה תשעה אמר דוד עד כל גוים סבבוני. לאסחרא ולאגנא עלוי

שער נפתלי

ענין הט׳ תיקונין דז״א וסדרן מבואר בדברי רבינו בספד״צ פ״ג. כי ט׳ דז״א הן מן המצר קראתי יה. וי״ג דרבות קידשא דע״ק בט׳ דז״א הן ט׳ דשלח לך ה׳ ארך אפים כו׳. וט׳ תיקונים דפ׳ שלח לך הן (א) ארך. (ב) אפים. (ג) ורב. (ד) חסד. (ה) נשא עון. (ו) ופשע. (ז) ונקה. (ח) לא ינקה. (ט) פוקד עון אבות כו׳ עד סוף הפסוק. ואע״פ שבפ׳ תשא בי״ג תיקונין לא נמני לא ינקה פוקד כו׳ (היינו טעמא כי

סדר הלל

בַּיהֹוָה מִבְּטֹחַ בָּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהֹוָה מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים: כָּל־
גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהֹוָה כִּי אֲמִילַם: סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהֹוָה כִּי
אֲמִילַם: סַבּוּנִי כִדְבֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהֹוָה כִּי אֲמִילַם:
דָּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל וַיהֹוָה עֲזָרָנִי: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה: קוֹל

רנה

לקוטי הגר״א

עלוי. ר״ל דממן המצר עד התחלת הפסוק כל גוים הן ט׳ תיקונים דדיקנא דז״א. ולאלין אצטריך דוד להכניע כל הגוים בכל המלחמות. שלכן היה אדמוני. ולכן אמר אח״כ כל גוים סבבוני בשם ה׳ כי אמילם. והוא ט׳ תיקונין אלו. וכמ״ש בא״ז דף רל״ה א׳ ועל האי אתיב דוד כו׳ ושם וכל הני תיקונין דבדיקנא יקירא דז״א (כלהו רחמי משתכחי. וכד אצטריך לדינא מתחזי דינא. וכדין עבדין נוקמין לשנאיהון דישראל עכו״ם ואינון דעקין להו כו׳ וכד בעא לאגחא קרבא בהאי דיקנא אתחזי כגיבר תקיף. מארי נצחן קרבייא וכדין מריט מאן דמריט. ואגליש) מאן דאגליש. ושם כד שריין שערי לאתערא אתחזי כגיבר כו׳. וחמשה פסוקים כל פסוק ב׳ תיקונים חוץ פסוק ה׳ לי בעוזרי שהוא תיקון א׳. וכמ״ש בא״ר (קל״ט ב׳) שתא שמות וג״פ אדם. והאתנחתא חולק הפסוק לשנים. חוץ פסוק הנ״ל. וכמ״ש שם ע״ב קם ר״א פתח ואמר כו׳ עד יקרא דדיקנא דא· וז״ש לאסחרא ולאגנא. בשביל גוים שסבבוהו כמ״ש כל גוים סבבוני כו׳. — דיקנא דז״א ט׳ תיקונין כלילן ט׳ ספירות שלו כמ״ש בפ׳ משפטים דף קכ״ב ע״ב דיקנא דמלכא כו׳ כמש״ל. וט״ס שלו עיקרן הן שיתא ועם המוחין הן תשעה. וכן הוא בדיקנא דז״א הן שיתא. וט׳ עם מוחין. ולכן הוא ו״פ ה׳ וג״פ אדם. וכנגד דעת הוא נדיבים לשון רבים. נגד חו״ג בדעת חדרים ימלאו. כל הון יקר ונעים. וזהו נדיבים. (ריש פ״ג דסד״ל בד״ה כתיב מן ובד״ה ותוצא הארץ):

דוד בסיהרא הוא בעטרת דז״א כו׳ לכן אמר דוד סבוני כו׳ כי אמילם ג״פ להכרית הערלה סביבו. והוא בזמן המשיח שליטת העטרה הדר. וכן אמר ט׳ תיקונים מן המצר. בסוד סריס אין לו זקן. ולכן נק׳ הדר הדרת פנים (זקן) ואמר דחה כו׳ נגד נגה הרביעית ובזה א״ל כריתה אלא חוזרת לקדושה. (פ״א דסד״ל בד״ה מלך השמיני הדר בליקוט שם):

טוב

שער נפתלי

כי) שם דנהרין י״ג דע״ק בז״א וכלם מתהדר לרחמים. ואלו שנים האחרונים דין בהם ג״כ. (ע״כ דברי רבינו שם). וסדרן במן המצר הוא מן המצר קראתי יה (א). ענני במרחב יה ב). ה׳ לי לא אירא (ג). מה יעשה לי אדם (ד). ה׳ לי בעוזרי ואני אראה כשונאי (ה). טוב לחסות בה׳ (ו). מבטוח באדם (ז). טוב לחסות בה׳ (ח). מבטוח בנדיבים (ט). וכבר כתב רבינו כי סדרן הם ששה ספירות וג׳ מוחין, והששה ספירות כנגדן ששה שמות. ונגד ג׳ מוחין נגד חו״ב ב׳ פעמים אדם ונגד דעת שכולל חו״ג הוא נדיבים לשון רבים. ולכאורה הם כסדרן מן המצר כנגד חסד. ענני במרחב יה כנגד גבורה. ה׳ לי לא אירא כנגד תפארת. מה יעשה לי אדם כנגד מוח חכמה. כח מה ג׳ אדם ה׳ לי בעוזרי ואני אראה בשונאי. כנגד נצח. טוב לחסות בה׳ כנגד הוד. מבטוח באדם כנגד מוח בינה. טוב לחסות בה׳ היא כנגד היסוד. מבטוח בנדיבים. כנגד מוח דעת חו״ג שבו כנ״ל. וידוע כי יסוד אבא מסתיים בתפארת. ולכן אחר תפארת שהוא בפסוק ה׳ לי לא אירא אמר מה יעשה לי אדם שהוא מוח חכמה הבא מאבא. וכן ידוע כי בינה עד הוד אתפשטת ולכן אחר טוב לחסות בה׳ שהוא הוד. אמר מבטוח באדם שהוא נגד מוח בינה. ויסוד ודעת ידוע שהם אחד. ולכן אמר טוב לחסות בה׳ שהוא יסוד. ואחריו אמר מבטוח בנדיבים שהוא הדעת. כן נ״ל:

רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל: יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה
יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל: לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי־יָהּ: יַסֹּר
יִסְּרַנִּי יָּהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי: פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ:

זה

לקוטי הגר"א

טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים. והפסוק הזה בעצמו אין לו פירוש לכאורה. והענין כי יש שני חלקי בטחון. אחד שהקב"ה מבטיחו לתת לו הון רב ועושר. כמו שמצינו שהבטיח לו השי"ת לאברהם שיעשיר. וזה נקרא בטחון. וחלק הב'. הוא שהקב"ה אין מבטיחו. אך האדם בעצמו שם בטחונו בה'. וזה נק' חסיון. וכמ"ש צור חסיו בו. שהצור הוא למחסה לאדם מזרם וממטר. כאשר ינוח שם בעצמו. אך הצור לא הבטיחו שיהי' לו למחסה. וז"ש טוב לחסות בה'. הוא חלק הב'. כלומר שמעצמו ישים וישליך יהבו על ה'. אף שלא הבטיח לו ה'. ממה שישים בטחונו באדם. אף לאחר שהבטיח האדם לו לעשות הטוב. וזהו מבטוח באדם (עכ"ל במשלי י"ד פ' כ"ו):

מ"ש כל גוים סבבוני ואח"כ אמר סבוני גם סבבוני ואח"כ אמר סבוני כדבורים היינו סב הוא מקרוב וסבב הוא מרחוק. ואמר כי שלשה רעות עשו הכשדים עמו. שמתחלה סבבוני מרחוק. ואח"כ קרבו הרחוקים וסבוני מקרוב. ונוסף עליהם עוד לסבב גם מרחוק. וז"ש סבוני גם סבבוני. ואח"כ קרבו הרחוקים השניים וסבוני עד באפס מקום. ועמדו זה על זה כאשר תעשנה הדבורים עומדים אחד ע"ג חבירו. וז"ש סבוני כדבורים (ביאורו לישעיה ה' פ' ו'):

לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה. לא אמות. בגיהנם שהוא למות. כי אחיה בתחית המתים כמ"ש ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואספר מעשי יה לעוה"ב. בסוד כל הנשמה תהלל יה (אד"א ברכה אופן שני פ' ו'):

פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה. פתחו לי דא אינון תרין עפעפי עינא „הן שערות שמכסין העינים" דאינון פתחין וסגרין. ועלייהו אתמר והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה. אלין תרין כרובי עינא „הן בשר שמכסין העינים" פורשי כנפים עפעפי עינא. ועוד פתחו לי שערי צדק אלין אינון ב' עיינין. כאן דרים שערי צדק. ור"ל צדק שמסתכלין באורח מישור כמש"ו. בזמנא דאינון מסתכלין באורח מישור אתמר בהון ופניהם איש אל אחיו. ובזמנא דלאו אינון מסתכלין באורח מישור הא נחש עקלתון תמן. עליה אתמר כי המות יפריד וגו'. ר"ל בשביל המות דשריא שם. לכך יפריד בין העינים. תלת גוונא עינא אינון תלת אבהן כו'. בת עין דאיהי דקיקא זעירא דא שכינתא דאשתתפת באבהן. ר"ל לכך נקראים העינים שערי. שהשכינה איקרי זה השער. קם ר"ש על רגלוי ואמר רבון עלמין אפתח עיני לאסתכלא בהון לעילא. אבא ב"ם. בארבעים ותרין אתוון דשמא מפרש למנדע כל את ואת על תקוני. (כי) מבראשית כו' עד ב' דובהו הן מ"ב אותיות שהן נגד שם מ"ב כידוע. ומפ' והולך בראשית וגו' והארץ היתה תהו ובהו וגו'. ואינון אב"ג ית"ץ. קר"ע שט"ן. נג"ד יכ"ש. בט"ר צת"ג. חק"ב טנ"ע. יג"ל פז"ק. שק"ו צי"ת. בשכמל"ו. „לפי שהזכיר את השם אמר בשכמל"ו" (ואינו מהשם) כל את ואת אית ליה מאמר ואית ליה כתיב. ר"ל או הוא מאמר או הוא כתיב. (כי) עשר אמירן אינון ול"ב שבילין. וכלהו תליין מן אי"ה והן רמוזין בג' גווני עינא חג"ת. דאתמשכי מכח"ב. ודא איהו אבא בם אודה י"ה אי"ה בחושבן אוד"ה יה. ואינון שבע ספירן כלילן בז' שמהן (דמ"ב) וכלהו כלילן לון בת שבע. ולית ספירה מכלהו ספירן דיהא לה רשו לארקא ברכאן ולאשפעא

לתתאין

סדר הלל

זֶה־הַשַּׁעַר לַיהוָה צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה

לקוטי הגר"א

לפתחין אלא בבת שבע. בגין דאיהי קשורא דכלהו ספירן כו'. ובגין דא אתמר בה אל יתהלל חכם בחכמתו וגו' כי אם בזאת. בזאת יבא אהרן אל הקדש. דלית רשו לנביא וחכימא למנדע לעילא שום מדע אלא בה. ור"ל דלכך נאמר פתחו לי שערי צדק. שהן מל'. אבא ב"ם ז"ש אודה י"ה ג"ם. שעל ידה אבא בכו"ם. והכל כלול בעין. וע"י העינים שרואין מעשה ה' מודים לה'. וז"ש פתחו לי כו' שהם העינים. אודה יה. (תיקונים תי' ד'):

פתח איהו מ"ב. חושבן פתח (האותיות במ"ק) איהו כ'. וניצוץ ותרין רקיעי (של הנקודות הנ"ל) וו"י. הא מ"ב כו'. פתחו לי שערי צדק אבא ב"ם כו' בם ארבעים ותרין כו'. קמץ קומץ (פי' כי קמץ הוא מלשון קומץ היד) סתים באת יו"ד (שהיד כשהוא קמוץ וסתום הוא כמו י') פתח אתפתח ביה בחמש אצבען דאינון ה' (כי פתח הוא מלשון פתיחת היד. ונראין ה' אצבעות) וכמה רזין בנקודי. והאי איהו אבא בם אודה י"ה. ור"ל דקמץ סתים ביו"ד ואתפתח בה' כנ"ל שהן חו"ב. וא"כ בפתח כליל י"ה. וז"ש אבא ב"ם שהוא הפתח אודה י"ה. דבפתח אתפתח השער ובו פותח את ידך שמשם ממלאין שאלתו לפיכך אודה י"ה. וז"ש ופתח עליה אתמר פתחו לי כו' זה השער לה'. ר"ל דלשון פתחו הוא פתח. דקרא מיירי בו. ופתח השער הוא ג"כ בפתח דכתיב זה השער לה'. ופתח בו השם הוי"ה כמ"ש לעיל דפתח סליק לחושבן הוי"ה (כי פתח חושבנו כ' במ"ק. ועם צורת הפתח שהוא ו' הרי כ"ו) וז"ש זה השער לה': (הקדמת ת"ז ז' ב' בד"ה קמץ קומץ):

קמץ פתח. דא סגיר ודא פתח. תרין תרעין. שבא. שערי צדק. ר"ל השפתים דוגמת שבא. זו ע"ג זו. וז"ש עלייהו אתמר פתחו לי שערי צדק וזהו אדני "שפתי תפתח". מלגאו איהו סגולתא. ר"ל בתוך השערים נקודה פנימית שהיא סגולה כו' חל"ם. עליה אתמר אבא בם אודה יה. אבו"א איהו עשר בני'. דאיהו נקודת חלם דחלם שפי' עטירית כתר. בם הוא שב"א גי' מ"ב. כמ"ש בהקדמה (כי אותיות שבא במ"ק. ו'. ונקודותיו תלת ניצוצין ורקיע שהן יוי"ו גי' ל"ו ועם ו' דאותיות הרי מ"ב) והן שערי צדק כנ"ל. וזהו ב"ם. וביה (בחולם) אודה י"ה דאיהו כתר על כלהו. (תי' תי"ח כ"ח ב'):

את תרעא דצדיקיא. ר"ל דנטרין ברית. דלא מתפתחא אלא לצדיקייא. הה"ד זה השער לה' צדיקים יבאו בו. והאי איהו תרעא דצדיק ח"י עלמי"ן. (תי' י"א כ"ב ב'):

זה [השער] דא צרי. דהוא ג"כ שער זה אצל זה. ואינון תרי סמכי קשוט. צדיקים יבאו בו דא צדיק דאיהו את ברית. בתרווייהו. ר"ל בשניהן בא. והוא ברית ועטרה. זה בנצח וזה בהוד. וזהו צדיקים. ושניהם נקראו אות ברית כידוע: (תי"ח כ"ח ב'):

בנים (כפשוטן) נק' מצד הגופים. ותלמידים נק' בנים מצד החכמה שהוליד להם. והוא רוח הפנימי דבהן. והן ברית הלשון והמעור. ששניהם הם דעת המוליד. אלא שזה מוליד בגופני [וזה ברוחני]. הזרע שהוא גופני מוליד בגופני. והדבור שהוא רוחני מוליד רוחני. ומכאן כמה כח הדיבור שמוליד בנים רוחנים כו'. והנה כמו שברית נק' קשת יורה חצים. כן הלשון שהוא ג"כ דרגא דיסוד כידוע לשון למודים נק' ג"כ קשת. וכמ"ש בשתי"ג כו'. וקשתא איהו לישנא דפומא כו' חוט השני דא שפה חוט של קשת דביה הוה צדיק זריק חצים דאינון מילולים כו' והן מלולין דחכמתא. והן הטפין דאמר כאן (בתכ"א) והן ג' טפין דחכמה בינה ודעת דנפיק מפומא כו'. ואמר לא יבשו [כי ידברו את אויבים

בשער

בשער] דכן יפלא חן כבדו דחיויא כו'. וכן ילחם באהבה עם הת"ח את והב בסופה כו'. והוא המלחמה של רחימו כמו יורה כחץ אל האשה. והמלחמה נק' בזיווג לפי שהם שני הפכים מ"ד ומ"כ. ושני דינים הן. א' דינא דקודשא יראת ה'. והוא שלהובא דרחימותא. וכל התעוררות והשמחה ושכר העוה"ב וכל טובה הכל שם. וכמ"ש מה רב טובך אשר צפנת בצפין. תערוך שלחן לפני כו' והוא יין המשומר בענביו המשמח כו' עין לא ראתה כו'. ויש יראה רעה רצועה בישא. דינא דמסאבותא. על ראש רשעים יחול כו'. והן הן ב' המלחמות. דינא דלאו קדישא לגבי חויא יפלא חן כו' והוא ויזובו בהכאה ראשונה כו'. ואח"כ בשנייה מים. ושתאן חיוון ברא חות הקודש. ולכן צריכין חבריא ללמוד יחד באהבה גדולה לאדבקא רוחא ברוחא. כמ"ש בפ' ויקהל. וכמ"ש גם בלא דעת כו' כמו בני שנואה. ונק' התלמידים ג"כ חצים. כנ"ל גבי בנים. אבל עיקרן על טיפין דחכמתא וז"ש לא יבשו כו'. כי בחכמה לא יבוש לפלפל בשער וללמד תורה ברבים. ואמר דאיהו תרעא דצדיק אות ברית קודש דעלה אתמר זה השער לה' צדיקים יבאו בו כמו למטה שעטרה שהוא שער מל' זה השער כו' נק' קשת. כי שם הקשת כמש"ל. ומשם יורה כחץ, וכ"ה בלשון שהוא יסוד. ופומא הוא אות ברית שלו והוא השער זה השער כו'. ופה ומילה שניהם הם שערים שהם נקובים ונפתחים להוציא דבור וזרע. וחושבנא חד (ר"ל פה מילה) ג"כ. והם מכוונים בכ"ד. ושניהם הן ברית כמ"ש בס"י. והן ברית התורה והמילה. וע"י שניהם זוכה ובא לתרעא דג"ע ונק' צדיק וז"ש זה השער כו' (עי' כ"א כ"ד א' בד"ה על אלין טפין):

(**האי** שדי איהו מלבר במזוזה. ושמי ה' דאיהו מלגאו במזוזה) דאיהי תרעא דקב"ה דאתמר בה זה השער לה' ר"ל דמשם יכנסו לה'. והוא מלגאו בה. ה' בהיכל קדשו: — וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך. אלין תרין סמכי קשוט. חוזר לפרש ענין המזוזה. שדי דבה. דהשער הוא תלת אבהן. דמשם זה השער בתלת חיוון בי"ב אנפין ז"ה. דאינהו פתחו השער הזה לכל באי עולם. וזהו בשעריך. ומזוזות הן הרי סמכי קשוט: (תי' כ"ב ס"ד ב' בד"ה בהאי שדי ובד"ה וכתבתם. ועי' בתז"ח ע"ז ע"ג בד"ה די שמי'):

זה השער לה' צדיקים יבאו בו. זה הוא צדיק בי"ב תחומין. ולכן חותם דנשמתא אלו"ה שם. ולכן אמר צדיקים יבאו בו. ולכן צדיקים ירשו ארץ ב' השמות חוורא וסומקא· וסוד ז"ה הוא ג' גווני הקשת דדעת. ולכן הוא השער ז"ו דגי' ג"י דג' אתוון יה"ו. והגי'

גי'

שער נפתלי

מ"ש זה הוא צדיק בי"ב תחומין. כי זה בגי' י"ב. וידוע כי היסוד נק' טוב דטובי גניז כו'. וי"ב פעמים טוב גי' צדיק כמ"ש הר"א ז"ל בביאורו ע"ל לקוטי הגר"א על צדיק וישר (נדפס אחר אג"ב) וכן ל פעמים טוב הוא גי' ישר. ושניהם בגי' אלו"ה ל' וי"ב. ע"ש. וענין הי"ב תחומין. י"ב גבולים. והם חיבור ו"ק דדכורא עם ו"ק דנוק'. וכן הם ג"פ אהי"ה י"ב אותיות. ג' מוחין וג' לבושין דאהי' אימא. שהם קנ"א קס"א קמ"ג גי' תנ"ה והן בגי' חות"ם ע"ה. וכן תחום. וכן חותם דשמים וארץ שהן בר"ת את השמים ואת הארץ גי' טוב. והן י"ב פעמים ול' פעמים כנ"ל שם אלו"ה. וכן בדעת שם מ"ב דאלו"ה בסדר הנ"ל ל' וי"ב. כ"ז ב"י כמ"ש רבינו שם. ושם שם החותם הנ"ל גושפנקא דשמיא וארעא גי' טוב. וז"ש ולכן חותם דנשמתא אלו"ה שם. ועי' בספר באר יצחק שפי' על לבוש דנשמות שם אלו"ה. ומ"ש ולכן צדיקים יבאו בו היינו נשמות הצדיקים שהם נכנסין בו כידוע. והנה שם אלו"ה ידוע שהוא בחסד. וחסד אזיל בכלהו יומין ונכלל ביסוד כידוע. והנה צדיקים ירשו ארץ. היינו שם אלקים במילוי אלפין גי' אר"ץ. כי היסוד מתחבר עם הנוק' והנשמות הם בה והיא שם אלקים. נמצא הצדיקים יורשים שני השמות אלו"ה ואלקי"ם חסד ודין והם חוורא וסומקא. ומ"ש וסוד זה הוא ג' גווני הקשת דדעת נראה שהם ג' שמות דחב"ד שנכללים בדעת ג' מוחין. והם ג' גוונין וג' שמות. הוי' בחכמה אהי' בבינה אהו"ה בדעת. והם י"ב אותיות גי' זה. ושורשם יה"ו חב"ד. ומ"ש ולכן הוא השער. כי השער גי' תקע"ה וכן גי' ג"י דג' אתוון יה"ו הנ"ל כזה יו"ד וי"ו דל"ת ה"י יו"ד וי"ו יו"ד וי"ו גי' השער. ומ"ש ז"ו. ר"ל כי באותיות הנ"ל יש בהם יודין ווין כמספר י"ו. ושאר אותיות הם ז'. ד' דלתין ות' ל' ה'. הם ז'. וז"ס ז"ו: ומ"ש והגי' גי' דהוא שס"ה, כי הו"א ג"

סדר הלל

לִישׁוּעָה: אודך אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה: אבן מֵאֵת יְהֹוָה

היתה

לקוטי הגר"א

ג' דהוא שס"ה. והן שס"ה שערים הידועים. לה' סוד גי' א' וה' דו"ק ונוק' חיבור לדכורא. ז"ס ל' אל ה'. צדיקים הם צדיק וצדק. ו"ה בגי' גי'. וז"ש יבאו יבא משמע הוא. יבאו בוא"ו גם נוקבא. והם רוח ונפש שהם צדיקים. ולכן נק' נוקבא זאת כלילא מב' צדיקים בכ"ד צירופים. וכשהוא כלול מג' גוונין תג"ל שהם ל"ו כמ"ש בבהיר. נק' ברית. אבל בה נהירין תרין כו'. ב"ו הוא ח' אתוון מלאות דהשער בגי'. וז"ס בו (לקוטי הגר"א שנדפס עם פי' באר יצחק):

(צדיק איהו) שורק באת ו'. קשורא דדכר ונוקבא. והוא שורק גדול. ובג"ד אודך כי עניתני ותהי לי לישועה דא שכינתא. שהיא מקבלת כל צלותין דאיהי מסטרא דצדיק שורק לגבי בעלה קשורא דילי'. ואיהי חרק תחות צרי תרי סמכי קשוט. ואיהי סגול תחות תרין דרועין. ואיהי חלם לעילא בכתר. ור"ל בכולם קאי אשכינה שכוללת כל הנקודות כמש"ו ואיהי חירק כו' ואיהי סגול כו'. כמ"ש בתי"ז דת"ת נכלל בחו"ג משא"כ יסוד (פי' ולכך לא חשיב ת"ת לבד תרין דרועין כמו שחושב צדיק לבד תרין סמכי קשוט ומ"ש) ואיהי חלם לעילא בכתר דבשלשה מקומות אלו שרשה כידוע. ובג"ד אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. כלהו אמרין מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו. (תי"ח כ"ח ב'):

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. דסלקא לחכמה (תכ"א בהג"ה כ"ז ב' ד"ה אבן):

האי אבנא איהו י' בראש **א** ואיהי י' בסופה עלה אתמר מגיד מראשית אחרית.

ואיהו

שער נפתלי

ג"כ י"ב. וגי' גי' דהוא כזה ה"י יו"ד וי"ו יו"ד וי"ו אל"ף למ"ד פ"א גי' שס"ה נגד שס"ה שערים. וכתב הגאון רי"א כי השס"ה נעלמו ממנו אף שידועים היו לרבינו. ואפשר שהוא שס"ה חלונות שברקיע ששם החמה נכנסת בכל יום משס"ה ימות החמה כענין מ"ש הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח כו' מוציא חמה ממקומה עכ"ל וע"ש שהאריך בזה. ומ"ש לה' סוד גי' א' וה' דו"ק. שם בביאור הנ"ל נראה שט"ס הוא וצ"ל די"ה. והכוונה שי"ה בב' גילופין דההין ואלפין יו"ד ה"א יו"ד ה"ה הוא בגי' להוי"ה ע"ש שהאריך:

[ומ"ש ונוק' חיבור לדכורא ז"ס ל' אל ה' כ' הגרי"א הנ"ל. כי הנוק' היא ל' שהמלכות נקנית בל' מעלות והיא טפילה להוי"ה. וחיבורם ע"י הדעת. ומ"ש צדיקים הם צדיק וצדק הם דו"נ שנק' צדיק וצדק והם בסוד וא"ו ה"א שיסוד הוא וא"ו. ועטרת היסוד דרגא דצדק ושם ה"א תתאה. וצדיקים גימ' גי' גי' דו"ה במילוי אלפין וא"ו אל"ף וא"ו ה"א אל"ף. ור"ל שזה השער הוא הדעת שהוא השער להוי"ה שהוא י"ה חו"ב ושם צדיקים ו"ה יבאו בו. ומ"ש וז"ס יבאו בו כו' ר"ל יבא"ו הוא ו"ה הנ"ל במילוי אלפין. יב"א הוא וא"ו י"ג בריתות דרגא דצדיק. וה"ו של יבאו הוא ה"א נוקבא. והוא מ"ש שהנוקבא טפלה לדכורא. שיבוא משמע דכורא לבד. אבל יבאו כולל ג"כ נוקבא עמו: ומ"ש והם רוח ונפש ידוע כי ו"ה הם רוח ונפש שהם צדיקים כי נ"ר נפש רוח ו"ה דו"נ שבאדם צריכין לתקן בעוה"ז והם הצדיקים. ומ"ש ולכן נק' נוק' זאת. פי' כמנין ב"פ צדיק וז"ש כלילא מב' צדיקים, והן יסוד ועטרת היסוד. והיסוד נק' טוב. והנוק' יש בה כ"ד צירופם בסוד אדנ"י, ובהצטרפה עם היסוד הוא כ"ד פעמים טו"ב גי' זאת. ומ"ש וכשהוא כליל מג' גוונין תג"ל. פי' תלי גלגל לב שהם בעולם שנה נפש, ובהם ג' פעמים י"ב. י"ב מזלות בעולם. י"ב חדשים בשנה. י"ב אברים בנפש כמ"ש בס"י וז"ש שהם ל"ו ג"פ י"ב והם נגד ג' מוחין ג' גוונין דקשת ג' אתוון יק"ו. חב"ד. עולם בחכמה כמ"ש כולם בחכמה עשית. שנה בבינה שהיא נוק'. והנוק' היא זמן ועת לכל חפץ. ואדם נפש בדעת שהוא מחבר העולם והשנה ביחד. וצדיק כולל כל השלשה דרגין שסימנם תג"ל והוא ל"ו. ולכן נק' ברי"ת. כי ל"ו פעמים טוב גי' ברית: ומ"ש אבל בה נהירין תרין, פי' שלכן נק' זאת שבה רק ב' דרגין מג' דרגין הנ"ל ואין מאיר בה רק ב' מוחין דחו"ב לבד. והם כ"ד. ב' פעמים י"ב הנ"ל והם כ"ד פעמים טוב גי' זאת: ומ"ש בו הוא ח' אתוון מלאות דהשער בגי'. הם יה"ו בגי' לבד הם ח' אותיות כזה יו"ד ה"י וי"ו. וז"ס בו ח' אתוון הנ"ל: כל זה העתקתי בקיצור מפי' באר יצחק]:

ואיהי יו"ד ה"י וא"ו ה"י כליל עשר ספירן. ר"ל דתלת יודין ביה. וע"ל כ"ג ב' ותלת יודין אינון י' י' י'. ואינון רישא וסופא ואמצעיתא דאת א'. ואינון רמיזין בשמא שתים כו'. אבל כאן כוונתי רק על ב' היודין שבתחלה וסוף. דבאמצעיתא נכלל בוא"ו. ואין באלף יודין עצמיים רק ב' תחלה וסוף. ורומז על הנ"ל. אע"ג דהיא אבן מאסו הבונים בסוף כולן סלקא על כולן לאתר דאתגזרת מתמן. והן בשילוב יאהדונה"י. י' בראש ובסוף דסלקא מסוף עד הראש כנ"ל כו'. והכל רמוז באלף. ב' יודין בראש וסוף. ו' אותיות באמצעיתן נגד ו' האמצעי שבאלף (שם כ"ח א' בד"ה ואיהי):

מלכותא קדישא דאתמר בה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. מאי הבונים. אלין אינון מארי מתניתין דאינון בנאן בניינין דעלמא. ופסקי הלכות דמאסו בה בגלותא אתמר בה היתה לראש פנה. בגין דאיהי הלכה למשה מסיני קבלה למשה (ור"ל) דעתה אין אנו סומכין על פסק אלא בראיות ופלפולא כמו שהוא בכל הש"ס ופוסקים. אבל פסקי הלכות אינו אלא לע"ה. אבל לע"ל שילמדו מפי משה הלכה למשה מסיני. ושם אין קושיא ופלפול כלל וזהו לראש פנה. ומפרש הכל בעין. כי העין הוא התורה. והיא בת עין שהיא אבן מאסו הבונים. היא רביעית שהיא אדם שאינה בכלל י"ב (גוונין ואנפין שהם דג' חיות ארי' שור נשר) והיא מאסו הבונים שהיא שחורה בגלותא. אבל לע"ל משה שהוא אדם כמש"ל תש"ע אזי הוא מנהר לה והיא תהי' עקרית כנ"ל. וז"ש ומה דהות בת עינא אוכמא. מינה ובה יהא קב"ה נהיר עלמא. בגין דאיהי נהיר בה (י"א תי' קמ"ג ב' ד"ה ופסקי הלכות):

נטור גרמך מאבנין דילה. ר"ל מנסיונות שלה. דהא בפומא דצדיקיא איהי מסתלקא בצלותין דילהון לגבי בעלה ובעובדין דילהון. ר"ל באלו סלקת ובוחנת כמש"ו. דהאי אבנא כד נחתת לתתא איהי אבן בוחן דעלה אתמר ה' צדיק יבחן. ובה נתנסו אבהן (והאי אבנא) ר"ל מלכות דמלכות והיא אבן בחן ואבן מאסו הבונים כו'. והיא י' של אדני וכן י' של הוי"ה דשם הוי"ה בה להיפך (הוה"י) נוקבא כידוע. ובגין דא אתמר אבן מאסו הבונים דאינון אבהן. דאבהן בה הו"ה של השם והן מאסו באבנא (ו') [י'] מלכות דילה. דאסתלקו לעילא בחג"ת דילה שהן ג' אותיות ראשונות של השם כידוע. וכד נחתת לתתא נחתת כגוונא דא הוה"י. ור"ל אז מאסו שהיא למטה מהן. וכד אסתלקת אתמר בה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. בסוד עטרת בעלה דסלקת לכתרא דילה. שהיא ע"ג ג' אותיות הראשונות של השם. ואז היו"ד ע"ג ג' אותיות הו"ה שהן חו"ב ו"ק דילה. וזה לראש פינה. והוא לבתר דקאים ב"נ בנסיונא כמש"ו. בה נתנסה אברהם בעשרה נסיונות. ר"ל ביו"ד עשר נסיונות. ובזמנא דנתנסה בה בר נש איהו מאיך כגוונא דבר נש דהוא מאיך אז. ור"ל יו"ד בסוף השם. ולבתר דקאים בנסיונא דילה. איהי אסתלקת ביה לגבי בעלה דאיהי יהו"ה. ר"ל דסלוק יו"ד על הג' אותיות. ואז השם כסדר. ואז איהי אצל בעלה בשוה בסוד שני המאורות הגדולים. וכן האדם אסתלק אז כגוונא דידה. שכל ישראל הן מסטרא דמלכות שלה. דמשם נקראים בני מלכים. וכגוונא דאיהי כ"ה בר נש. בההיא זמנא אסתלק בה בר נש על כל אינון דרגין וממנן דאתנסי בהון בר נש (תז"ח ע"ו ע"ג):

האי נקודה דאיהי ציון. יסוד דילה שהיא אבן מאסו כו' דהיא סלקא לעילא כידוע ומקבל מכולם. איהי בין תרין ירכי קשוט דאינון צרי ובהון אתעביד סגול. ר"ל בתרין ירכין. בתרין דרועין איהי סגולתא לעילא מינייהו. חלם על צרי אתעביד סגולתא (∴). חרק תחות צרי אתעביד סגול (∵) תחות תרין ירכין. ובגין דאיהי סגולתא על תרין דרועין. ות"ת (שהוא) למטה משני דרועין. דאינון אברהם יצחק ויעקב. אמר קרא אבן

מאסו

סדר הלל

הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: מאת זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָֹה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: זה

החזן מנגן אנא והקהל עונה. החזן חוזר ומנגן אנא והקהל עונה.

אָנָּא יְהוָֹה הוֹשִׁיעָה נָּא: אָנָּא יְהוָֹה הוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא יְהוָֹה הַצְלִיחָה נָא: אָנָּא יְהוָֹה הַצְלִיחָה נָא:

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָֹה בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָֹה: ברוך אֵל | יְהוָֹה וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: אל אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: אלי הוֹדוּ לַיהוָֹה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: הודו

יהללוך

לקוטי הגר"א

מאסו הבונים היתה לראש פינה. שלמטה בנה"י. שהם ג"כ בחי' חג"ת אבות (כידוע שחג"ת דילה נגד נה"י דילי'. וכן חג"ת דיעקב הם כידוע) היא למטה. והם מאסו. וכאן היתה לראש פנה. והבונים הן אבות דנבגית מהם כידוע. כרוה נדיבי העם כו': (שם פ"ב ע"ב):

חולם מלא בוא"ו סלוק באתווי אקי"ק. ותלת ניצוצין י' י' י' כחושבן יקו"ק דאיהו כ"ו וארבע אתוון. סליק לחושבן יקו"ק אקי"ק כ"א. ברזא יקו"ק כיקו"ק. ר"ל שאמר שהוא הוי"ה אהי"ה. ואמר ברזא דהוי"ה בלבד הוא כיהו"ק שהוא עם הכולל כ"א. וסגולה דיליה אל כ"א רפא כ"א לה. אנא ה' הושיעה כ"א. ר"ל לרפואה ולישועה (הק' ת"ז י"א ב'):

יצירה הן רתיכין פנימים. ועשיה רתיכין דלבר. דעלייהו נאמר וראית את אחורי. ופני לא יראו. מט"ע שר הפנים. וכמ"ש בז"ח פ' בראשית דעליה נתחבט משה לראות. עכ"ב. והן פני' ואילין נגד זו"נ. וכלהו אתייחדין באלבשין בראשי אלבשאן. כורסיא דהוא רם ונשא (ר"ל בריאה) למעלה על כולם. ובפנים האלבשות ואחורי האלבשות ב' רתיכין הנ"ל. וכמ"ש בפ' ויקהל ברזא דאלבשאן. ע"ש ר"ח א' ב'. דרגין עלאין אשתמודעין בזקיפו דאלבשאן לעילא. ובזקיפו דאלבשאן אתברכו דרגין עלאין ודרגין תתאין כחדא כו'. ואינון אנפין דאקרון אחוריים. אלבשין לגו בלא טופרין אלין אינון אנפין פנימאן אתכסיין. ורזא דא וראית את אחורי אינון אחורי אלבשין לאחורא בטופריהון. ופני לא יראו אלין אלבשין לגו בלא טופרין דאינון אנפין פנימאן. וכד מברכין על שרגא כו'. ור"ל דהן נגד יצירה ועשיה דו"כ. וז"א הוא גוונין דלא אתחזיין כמ"ש בר"פ וארא. וכן יצירה דמקנן בהו. ונגד נוק' גוונין דמתחזיין כו' הוא עשיה אחוריים כנ"ל. והם שצריכים לאתברכא משרגא בלילה דאיהו מאורי האש. אבל לא פנימאן. דאינון מאורי אור יוצר המאורות. שאין גוון שם כו'. וז"ש ולא יראו פני ריקם כו' אלא פני רזא כו'. והוא עלאה דיצירה שהוא פני דלא יתחזי כו'. וכמ"ש אל ה' ויאר לנו שהוא מאורי האור בעלמא הנ"ל (ר"ל עולם הב'). אל ה' (בגי') כ"ז אלפין מארי כו'. אסרו חג כו'. ונאמר זה בסוף הלל ברגלים. והן ג' עלמין ברוך הבא בשם ה' עשר אמירן שהם בשם ה'. ברכנוכם מבית ה'. (שהוא בריאה בית והיכל). אל ה' ביצירה כנ"ל. אלי אתה כו' הוא ברזא דנוק'. שעלה קאמר דוד אלי. דרגא דאתאחד בה כמ"ש בפ' א"מ. הודו לה' כי טוב כו' למעלה על כולם. שמא קדישא כנ"ל (ביאורו ליתרו ס"ז א' בד"ה אחזי ליחדא):

יְהַלְלוּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ *) (עַל) כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וַחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשִׁמְךָ נָאֶה לְזַמֵּר כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

בכל יום שיש תפלת מוסף אומר הש"ץ ק"ת אחר הלל. לכן בחנוכה (חוץ מר"ח ושבת) אין אומרין כ"א חצי קדיש. כשחל ר"ח בחול מוציאין ס"ת א' וקורין ד' אנשים בסדר פנחס בפ' התמיד. ח"ק. יהללו. ומחזירין הס"ת להיכל. אשרי ובא לציון [וא"א למנצח] ח"ק. וחולצין התפילין. ומתפללין מוסף.

תפלת מוסף לר"ח בחול

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן אַבְרָהָם: אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.

בחורף מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם: בקיץ מוֹרִיד הַטָּל נ"א משיב הרוח ומוריד הטל.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה: ונאמן

לקוטי הגר"א

(ליקוט מהגר"א נמצא בין כתבי תלמידיו) מלך עוזר ומושיע ומגן. הענין מפני שיש שלשה מיני ישועה. א' כשקם אויב על אחד עוזר לו השני והכו את האויב. וזהו נקרא עוזר כמ"ש ויעזור לו אבישי בן צרוי'. והב' הוא שמושיע לו מן יד אויב שלא לעשות רעה. וזהו נקרא מושיע. והג' שהוא מגן לו. דהיינו שאינו מניח את האויב לבא אליו לעשות לו רעה. וזהו שהקב"ה עשה לנו כל אלו הג'. דהיינו שנתן לנו תורה ומצות עשה ומצות ל"ת. שבמצות עשה אנו משברין את היצה"ר והקליפות שלא ישלטו עלינו ח"ו. ובמצות ל"ת אנו ניצלים מהן. אם נשמור מלעשות. שאם ח"ו עוברים הם שולטים ח"ו. והתורה מגינה עלינו שלא יוכלו לבא עלינו כלל:

---

*) בנוסח הגר"א ליתא.

תְּפִלַּת מוּסָף לְר״ח בְּחוֹל

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קדושה לש״ץ בחזרת התפילה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: קו״ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהֹוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: קו״ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהֹוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר: קו״ח יִמְלֹךְ יְהֹוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

חזן לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לְעַמְּךָ נָתָתָּ. זְמַן כַּפָּרָה לְכָל תּוֹלְדוֹתָם. בִּהְיוֹתָם מַקְרִיבִים לְפָנֶיךָ זִבְחֵי רָצוֹן וּשְׂעִירֵי חַטָּאת לְכַפֵּר בַּעֲדָם. זִכָּרוֹן לְכֻלָּם הָיוּ. תְּשׁוּעַת נַפְשָׁם מִיַּד שׂוֹנֵא: מִזְבֵּחַ חָדָשׁ בְּצִיּוֹן תָּכִין. וְעוֹלַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ נַעֲלֶה עָלָיו וּשְׂעִירֵי עִזִּים נַעֲשֶׂה בְרָצוֹן. וּבַעֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִשְׂמַח כֻּלָּנוּ. וּבְשִׁירֵי דָוִד עַבְדְּךָ הַנִּשְׁמָעִים בְּעִירֶךָ. הָאֲמוּרִים לִפְנֵי מִזְבְּחֶךָ. אַהֲבַת עוֹלָם תָּבִיא לָהֶם. וּבְרִית אָבוֹת לַבָּנִים תִּזְכּוֹר: וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם: וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ. אֶת־קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת־מוּסַף יוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה. נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה. כְּמִצְוַת רְצוֹנְךָ. כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ. עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ. מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהֹוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִים: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ וְשָׂעִיר לְכַפֵּר וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. חַדֵּשׁ עָלֵינוּ אֶת־הַחֹדֶשׁ הַזֶּה. לְטוֹבָה

ולברכה

וְלִבְרָכָה. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה. לְפַרְנָסָה וּלְכַלְכָּלָה. לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. לִמְחִילַת חֵטְא. וְלִסְלִיחַת עָוֹן (בשנת העבור וּלְכַפָּרַת פָּשַׁע) כִּי־בְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בָּחַרְתָּ מִכָּל־הָאֻמּוֹת וְחֻקֵּי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לָהֶם קָבָעְתָּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים:

רְצֵה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקימתנו כן תחיינו ותקימנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנחנו מודים לך ברוך אתה יי אל ההודאות:

בחנוכה אומרים כאן על הנסים.

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

*) לש״ץ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁיךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְהוָֹה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָֹה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָֹה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ

יג

*) אם יש כהנים המנהג בא״י שעולים לדוכן.

תְּפִלַּת מוּסָף לְר"ח בְּחוֹל

יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהֹוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַיהֹוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

הש"ץ חוזר התפלה בקול ואומר קדושה ואו"א ברכנו וכו'. קדיש תתקבל. עלינו. ק"י.

ר"ח שחל בשבת. בשחרית מסדרין הברכות וסדר תמיד ופסד"ז ותפה"ש כמו בשאר שבתות ובש"ע אומרין יעלה ויבוא בעבודה. ודין הזכרתו כמו בר"ח דחול. והש"ץ חוזר התפלה ואומרין הלל בדילוג. קדיש תתקבל. אין כמוך. ומוציאין ב' ס"ת וקורין בראשון ז' בסדר השבוע. ומניח ס"ת שני' אצלה ואומר ח"ק על שתיהן. וקורין למפטיר באחרונה בסדר פנחס וביום השבת ובראשי חדשיכם עד ס"פ ומפטירין השמים כסאי. ואחר שהגניעו הס"ת אומר הש"ץ ח"ק ומתפללין מוסף. תמצאהו אצל סדר מוסף לשבת.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּפִּיל חֶבְלֵי שֵׁנָה עַל־עֵינָי וּתְנוּמָה עַל־עַפְעַפָּי: וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּשְׁכִּיבֵנִי לְשָׁלוֹם וְתַעֲמִידֵנִי לְשָׁלוֹם וְאַל יְבַהֲלוּנִי רַעְיוֹנַי וַחֲלוֹמוֹת רָעִים וְהַרְהוֹרִים רָעִים וּתְהִי מִטָּתִי שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ וְהָאֵר עֵינַי פֶּן־אִישַׁן הַמָּוֶת כִּי אַתָּה הַמֵּאִיר לְאִישׁוֹן בַּת־עָיִן: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמֵּאִיר לְעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדוֹ:

אל מלך נאמן

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה | אֶחָד:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־

ידך

לקוטי הגר"א

הנכנס לישן כו' עד והיה. דבה ס' אתוון הידועים כתרא דמלכותא. והד' של אחד גדולה שנכפל לשנים הוא בסתר עליון שהוא כתרא עילאה אכתריאל כו'. מ"ב שמא דשם אי"ה אות הראשון ה' עד ד'. והשני ה"ו רביעי ושלישי ב' אתוון ח"ז. ואח"כ חמישי ב' האחרונים יחד ע"י והן י"ה ב"ה והשם מלא בשמא דילה. והן כסדר תלה י"ה כו': (ביאוריו לברכות פ"ט סי' מ"ג):

ה'

שער נפתלי

כתב הר"א ז"ל דבה ס' אתוון. פי' של שם הוי"ה. ונקראו כתר דמלכותא. כי הם נגד ששים גבורים סביב לה למלכות כו': והד' של אחד גדולה נחלק לשנים. פי' שני דלתות שבה ד' אלפין במילואן העולה דמ"ת כידוע. עכ"ל. ונ"ל שהוא בסוד לאה הנק' מדת ד' אלפין והד' גדולה הוא לאה קשר של ד' כידוע שהוא בינת והיא נקראת סתר עליון. וחשיב הד' גדולה לשנים לתשלים המספר של ס' אותיות. כי אותיות של הוי"ה נמצאת בפרשה ראשונה יודין י"ט. ההין ט"ו. ווין כ"ד. וביחד הם נ"ח. והב' דלתין של ד' גדולה משלימין לס': והר"א כתב וז"ל הוא בסתר עליון הוא שם אכתריאל שהוא כתר מ"ב שעולה מספרם בסתר. אות ראשון ה' פי' ה' של אהי"ה כפולה הוא יו"ד. והוא בא"ב מא' עד ד' עולה י'; והשני ה"ו. פי' כפל של ה"ו עולה ל' של אלהיך כי אות הראשון הוא א' של אלהיך: (הוא): רביעי ושלישי של אהי' עולה כמו ח"ז. ואח"כ כו' והן י"ה בה' פי' י"ה בה' מלא כזה יה"ה עולה ך'. והשם מלא בשמא דילה כי כ' הוא כתר משלים לי"ט ועולה כ' והוא כ' של אלהיך עכ"ל עם הוספת מכי"ק: והנה מצאתי על מאמר זה ביאור מהגאון ר' יצחק אייזיק ז"ל מסובאלק ונדפס בסוף ביאור על רות שנדפס בירושלים וסיים שם בכמה דברים. שדברי רבינו סתומים עד יערה רוח עלינו ממרום עכ"ד. וכשיעזרני הי"ת אדפיסו בל"נ:

סדר קריאת שמע על המטה

יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

ויש מוסיפין פ׳ והי׳ ופ׳ ציצית

וִיהִי נֹעַם | אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַיהוָה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ: לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדְּךָ | אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי־אַתָּה יְהוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ: לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ: עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי: יִקְרָאֵנִי | וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ: אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי: ארך ימים וגו׳

יְהוָה מָה־רַבּוּ צָרָי רַבִּים קָמִים עָלָי: רַבִּים אֹמְרִים לְנַפְשִׁי אֵין יְשׁוּעָתָה לּוֹ בֵאלֹהִים סֶלָה: וְאַתָּה יְהוָה מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי: קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה: אֲנִי שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה הֱקִיצוֹתִי כִּי יְהוָה יִסְמְכֵנִי: לֹא־אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלָי: קוּמָה יְהוָה הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַי כִּי־הִכִּיתָ אֶת־כָּל־אֹיְבַי לֶחִי שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ: לַיהוָה הַיְשׁוּעָה עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה:

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר

שטן

לקוטי הגר״א

ה׳ מה רבו צרי וגו׳. לפי שהם בגוים ג׳ מינין. א׳ אלו שעושין הרעה בידים. ב׳. אשר אינם יכולים לעשות רק שמסיתים לעשות רעה לישראל. והג׳. גם אינם מסיתים רק שמחשבתם תמיד לעשות רעה. וזה שאמר דוד. מה רבו צרי. אותם שעושין רעה רבים קמים עלי אלו המסיתים. רבים אומרים המבזין אותי במחשבתם. וכנגד זה [אמר] ואתה ה׳ מגן בעדי נגד העושין בידים. כבודי הוא נגד המסיתין. ומרים ראשי נגד החושבין (אד״א האזינו אופן א׳ ל״ב ל״ב):

המלאך

שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

בָּרוּךְ יְהוָֹה בַּיּוֹם. בָּרוּךְ יְהוָֹה בַּלָּיְלָה. בָּרוּךְ יְהוָֹה בְּשָׁכְבֵנוּ. בָּרוּךְ יְהוָֹה בְּקוּמֵנוּ: כִּי בְיָדְךָ נַפְשׁוֹת הַחַיִּים וְהַמֵּתִים אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל־חָי וְרוּחַ כָּל־בְּשַׂר אִישׁ: בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְהוָֹה אֵל אֱמֶת: אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם יַחֵד שִׁמְךָ וְקַיֵּם מַלְכוּתְךָ תָּמִיד וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְתָגֵל נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתְךָ בֶּאֱמֶת בֶּאֱמוֹר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ יְהוָֹה מֶלֶךְ יְהוָֹה מָלָךְ יְהוָֹה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד כִּי אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה:

הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל־רָע יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ

למצותיו

לקוטי הגר"א

המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים. מאי המלאך. אי הוה אמר מלאך הוה משמע על חנוך מטטרון. אבל ה' בתוספת. איהי שכינתא. שעלה נאמר ויסע מלאך האלהים כו'. דאיהי ברכה. ר"ל זהו יברך את כו' והיא הגואל אותי מכל רע. כמ"ש גמלתהו טוב ולא רע כו'. והיא המגנת על האדם כידוע. (והיא) ברכת ה' היא תעשיר. שהיא ותתן טרף כו'. ובה ולא יוסיף עצב עמה. „שנאמר בעצבון תאכלנה והוא רע דע"ה טו"ר". אבל בה ולא רע כנ"ל. יברך את הנערים כלהו נערים דאתקריאו על שם נער אתברכאן על ידי ההוא נער. (והן) עולמין (דילה) וחק לנערותיה. [עולמין דילה ביצירה משט' דמט"ט נער. עלמות אהבוך (וז"ש) כלהו נערים דאתקריאו על שם נער] ויקרא בהם שמי דא שכינתא עילאה. יעקב ת"ת דאתכליל בבינה בן י"ה. כידוע. ש' דעד"א עם מי. שמי. ושם אבותי אלין אבהן. ועוד יברך את הנערים. צדיק ותרי נביאי קשוט. וזהו ויקרא בהם בנערים נה"י שמי ושם אבותי בינה וחג"ת כנ"ל דאשתקיין מבינה וחג"ת. וידגו לרוב. חכמה. דאתמר בה ותרב חכמת שלמה דתתרבי ותסגי. ר"ל וידגו הוא רבוי שפע החכמה. ומביא ראיה שנאמר ותרב חכמת שלמה כו'. וכאן נאמר לרוב. שנו"ה נקראין דגים דאתרביאו במים כמ"ש במעשה בראשית (תז"ח פ"ג ד'):

והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו. דהל"ל והישר בעיני תעשה והאזנת למצותי כו'. אלא הוא כמש"ל פ"ה דכד אמר בשם אמרו דעתיקא סתים קאמר. ולכן אמר והישר בעיניו כו'. דכל המצות תלוי בז"א. ולכן נאמר בעיניו

לשון

תיקונים והשמטות לחלק א'

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
א	א	לקו"ב ס' קימה	ד	מעורר שחרא לא	מעורר שחרא שחרא לא
"	"	שם דיני נט"י	יא	פליג	פלוג
ב	א	דיני הנהגת בהכ"ס	ח	מיעקרו	איעקרו
"	"	לקר"ו	ח	דהר"ש	דהרא"ש
"	ב	"	יח	באגודה	כאגודה
ד	"	אמרי שפר	לג	ההוי'	הוי"ה
"	"	"	לט	נמא	נמלא
ה	א	סידור כ"י	ד	וע"כ מתברכין	ואח"כ מתברכין
"	"	"	ח	בפרטות	בפרטיות
"	"	"	ט	בפרטותיה	בפרטיותיה
ו	ב	"	יג	הוא	שהיא
"	"	"	יד	מתפשטות	מתפשטת
ז	א	"	יב	נטילם	נטילת
"	"	אמרי שפר	כב	ומשערים	משערים
ח	א	שער נפתלי	כ	מ"ח	מ"ה
"	ב	אמרי שפר	מג	ובחי'	ובח"י
יוד	ב	שער נפתלי	יד	מי"ס	מי"ש
"	"	אמרי שפר	כא	ממלות	ממללות
יא	א	שער נפתלי	ב	בו'	כו'
"	ב	סידור כ"י	א	תניניעור	תנינעור
יב	א	אמרי שפר	כה	אחד	אחר
"	ב	שער נפתלי	כב	עפעפיו הוא הסרון	עפעפי הוא חסרון
"	"	"	מא	יודי	יודין
יג	א	לקוטי הגר"א	ב	וה"ן	וח"ן
יד	"	אמרי שפר	לז	הראה	היראה
"	"	"	"	כחד	פחד
"	ב	סידור כ"י	ו	סדנו	חסדנו
"	"	לקוטי הגר"א	ג	והכ"ל	והכל
טו	א	אמרי שפר	ד	מאובינו	מאויבינו
"	ב	בפנים	ה	וּלְשַׁבְּחָךְ	וּלְשַׁבֵּחָךְ
טז	א	"	ב	ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד	כולו נמחק
"	ב	אמרי שפר	יא	ויותר נרא' כו' עד עולם הבא בשורה י"ב	נ"ל מוקפים בשני חצאי עיגולים
"	"	"	טז	באורתא	באורחא
"	"	"	כד	שנקט	שנק'
"	"	סידור כ"י	א	חסר, באיזה עקו'	מקורם אתה
יח	א	קיצור הלקוטים	ז	בגנון	בגוון
יט	"	אמרי שפר	יח	והנהגה	וההגנה
"	ב	ה' תפלין לקה"ג	ד	לקבל	לקבל
כ	א	מעשה רב	ו	ורובע למטה	ורובע זרוע למטה

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
כ	ב	לקוטי הגר"א	ו	ודמ"ש	דמ"ש
"	"	"	יב	דיד	יד
"	"	לקו"ד וביאורים	ג	רוע	זרוע
כא	א	על העמוד		ליקוטי הגר"א	קיצור הליקוטים
"	"	"		קיצור הליקוטים	לקוטי הגר"א
"	"	לקוטי הגר"א	ד	שם והא	שם והוא
"	"	"	ה	והשיבין	והשיכין
"	"	"	ו	ז' ענפין	ז' ראשין ז' ענפין
"	"	קיצור הלקוטים	כ	קשור	ו' קשור
"	"	שער נפתלי	ב	רוח	ריח
"	"	אמרי שפר	ד	סד	סוד
"	"	"	י	עשה	נעשה
כב	"	"	ג	איתנו	אותנו
"	"	לקוטי הגר"א	יא	וחזרתו	וחוזרות
"	ב	"	ד	ענייכיו	ענייכינו
כג	א	קיצור הלקוטים	יד	וליחדם	וליחדם
"	"	לקוטי הגר"א	כז	דעל יהו	דעלייהו
"	ב	שער נפתלי	ג	ב	בו
"	"	לקוטי הגר"א	יא	דבשכ"מ	דבש"כ
"	"	"	כז	תינוק	תינוק
כד	א	"	כב	מתייחד הוא	מתייחד עמה הוא
"	ב	"	ה	בג' עלמין	בזו"נ של עולמות
"	"	"	טו	י"ב	ע"ב
"	"	"	כ	והיא על גביהם ומעלה	והיא על גביהם למעלה
"	"	"	כא	מליא טבין	מליא מכל טבין
"	"	"	לד	דתפילין	דתפלין
כה	א	שער נפתלי	ג	מ"ג	מ"כ
"	"	אמרי שפר	ז	שהקב"ה במעשיו	שהקב"ה שורה במעשיו
"	ב	לקוטי הגר"א	יז	קשרי התפלין	קשרי התפלין שקושר את היצ"ה בידו לעשות כרצון יצה"ט. וקושר לקב"ה ושכינתיה
"	"	"	יח	דהאי	בהאי קשר
כו	א	"	יא	ו' של	ושל
"	"	אמרי שפר	ז	תתנהג	תתנהג
"	ב	לקוטי הגר"א	כח	וז"ל (ותראה	וז"ל) ותראה
כז	א	מעשה רב	ב	ווישן	וישן
כח	"	לקוטי הגר"א	י	מתפללין	מתפילין
"	"	לקו"ד וביאורים	ד	האריז"ל	האריז"ל [וכן הרן ביומא בריש פ' יוהכ"פ ד"ה והוי ידוע והרא"ש בסו' ברכו']

תיקונים והשמטות לחלק א'

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
כט	א	סידור כ"י	ה	ז"כ	דו"כ
לא	"	לקוטי הגר"א	ו	אית ערבן	איתערבן
"	"	"	"	וחשיב סמים השני לחסד (כי הוא כולל חמש סממני')	קבלתי מכתב מהרב רש"ל נ"י כי מה שנדפס בתז"ח שם הוא טעות הדפוס ובכתב יד ק' איתא. וחשיב סמים השני לחד. ע"כ דבריו. ולפ"ז כל המאמר מוטעה. וכנ"ל. דשחיק חמש סמנין דקטורת בוסמין איתערבן בהדייהו (והיינו כמ"ש רבינו בליקוט משה"ש כי הן ב' דברים. סמים ובשמים. והבשמים הם מתערבים עם הסמים כדי לבשמן ע"ש). והחמש סמנין הן הכתוב בפסוק קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה וחשיב סמים השני לחד והן חמש נהורין דחמש ספירות. כנ"ל.
"	ב	אמרי שפר	ז	עור	אור
"	"	"	ט	חופש	חופף
"	"	"	טז	הירך	היסוד
לב	א	בפנים הסידור	ג	תְּסוֹבֲבֵנִי	תְּסוֹבְבֵנִי
"	"	אמרי שפר	לג	המור	האור
"	"	שער נפתלי	כא	ומשבשמין	ומתבשמין
"	ב	לקוטי הגר"א	ה	נקחו	יקחו
"	"	אמרי שפר	אחרונ'	לפי	לשון
לג	ב	"	ד	הזא	הוא
לד	א	לקוטי הגר"א	ו	מימיני	מימינו
"	"	"	ט	כ"א	כאחד
"	"	אמרי שפר	אחרונ'	וקיים שונים מירום	וקוים שונים מורים
לה	"	לקוטי הגר"א	יז	רי"ו ו' גבורה	רי"ו ג' גבורה
"	"	"	אחרונ'	וככלו	וכללו
לו	"	"	יח	און	אמון
"	ב	"	לז	ובהיא	ובהאי

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
לז	ב	לקוטי הגר"א	ז	וגו'	וגוי'
לח	א	"	יא	שע"י שלקא	שע"י עולה שלקא
"	"	אמרי ספר	יט	התגלות	התגלות
"	ב	לקוטי הגר"א	ד	דאיתו	דאיתן
לט	א	"	ז	וסוד	וסודן
"	"	"	יג	עין	עון
"	"	"	יד	בהדרש	בהדרת
מ	ב	"	טו	לכי	לכן
"	"	שער נפתלי	א	הגאו	הגאון
"	"	"	ג	יסורין	יסודין
"	"	אמרי ספר	ב	היא פינה	הנא פונה
מב	"	"	י	השפע	הפשט
מג	א	"	טז	ללכלו	לכללו
מד	"	לקו"ד וביאורים	א	בה תפלה	בהתפלה
"	"	"	ה	מן עד	מן ויושע עד
"	"	"	לז	ס"ו	סי'
מה	"	אמרי ספר	כג	ונה	וגם
"	"	"	כט	ועולם	שבכל עולם ועולם
"	"	"	"	שמבאר שבכל עול' ועולם הולך	שמבאר והולך
"	"	"	אחרונ'	מחשבה	מחשבת
מז	ב	"	ל	מכנים	מכנים
"	"	"	לב	הוא ה"י	הוא ע"י
מח	א	סידור כ"י	ה	להם כמש"ל	להם לעלות כמש"ל
"	"	לקוטי הגר"א	ו	למשלי י'	למשלי י"ד
"	"	אמרי ספר	כו	לכן שם יגל' פז"ק בהוד	לכן שם יג"ל פז"ק באלף השבי נגד יום השבי שבי' בהוד (ועי' מ"ש לעיל בלקוטי הגר"א על שם מ"ב מתז"ת ע"ש ב' ג')
"	ב	"	טו	ג"כ	ג"ר
נב	"	"	יג	לפנין	לפני
"	"	לקוטי הגר"א	טז	ש	וכמ"ש
נג	א	שער נפתלי	ט	ונורה	ונורא
"	"	"	י	נודה	נורא
"	"	"	טז	היוס	הים
"	"	"	כ	מתמתקי	מתמתקין
"	"	"	כב	אלחי	אלהי
"	ב	לקוטי הגר"א	יג	מחוטם אמצעי	מחוטם שהוא אמצעי
"	"	"	יח	סודו	סוד
"	"	שער נפתלי	ג	דנוגע	דנוגה

תיקונים והשמטות לחלק א

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
כד	א	שער נפתלי	טז	הוי"ח	הוי"ה
"	"	"	כד	כי הא	כי הא'
"	ב	סידור כ"י	ב	דרגון	דרגין
"	"	"	ה	האכורי'	האסורים
"	"	לקוטי הגר"א	ב	שלומות	שלימות
"	"	"	ד	ישיב	ישיר
"	"	"	יג	תרוע	תרועה
נה	א	שער נפתלי	ג	דגיל	דגי'
"	"	"	כה	אהי"ה ומחברם	הוי"ה והיא אהו"ה. ומחברם
נו	"	לקוטי הגר"א	ח	אל . כמ"ש	אל . תמיד. כמ"ש
"	ב	"	יג	בה"ר ג"ן	בה"ר כו' ג"ן
נז	א	"	ג	ל"ז א'	ל"ח א' בהג"ה
"	"	"	יט	של חו"ג	שלחו"ג
"	"	"	לו	חותם. ותולדותיהם ה"ח	חותם ותולדותיהם . ה"ח
נח	"	"	טו	הואו. הוא	הואו) הוא
"	"	"	כב	קכ"ה	קכ"ה
נט	"	"	ג	יראו	יראי
סא	"	"	א	בקומה מכל	בקומה יותר מכל
"	ב	"	ג	נאלמת	נעלמת
"	א	שער נפתלי	ד	הותם	חותם
"	ב	אמרי שפר	ו	פ"ו	ו' פעמים
"	"	"	ז	בסוד	ביסוד
סב	א	לקוטי הגר"א	א	ואינן	ואיכן
"	"	"	טז	תכ"ו	תש"ו
"	"	שער נפתלי	ו	הוכלות	היכלוה
"	"	"	"	הוכלות	היכלות
"	"	לקוטי הגר"א	ד	**ערת**	**ערח**
"	"	"	ז	דחליקין	דסליקין
"	"	"	יד	שר	שער
"	"	"	כא	גי'	ג'
"	"	"	כב	ואנו בואנחנו	ואנו משלימים בואנחנו
סג	"	אמרי שפר	א	דכל ל	דכליל
"	ב	סידור כ"י	ד	סוד	סודו
"	"	"	ט	קלט) ב' אבל	קל"ט ב') אבל
"	"	בפנים	ט	אַפַּיִם	אַפַּיִם
"	"	לקוטי הגר"א	א	ג"ר (וז"ש בספר	ג"ר וז"ש (בספר
סד	א	אמרי שפר	ב	מפסוק	מפסיק
"	ב	"	ד	ינק'	ונק'
"	"	"	יב	מ"י	מ"מ

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
סד	ב	אמרי שפר	טו	קרטיג	קטרוג
〃	〃	〃	כ	עמיתית	אמיתית
סה	א	〃	ד	המסתרר	המסתתר
〃	〃	〃	יג	כל״ל	כנ״ל
סו	〃	לקוטי הגר״א	כד	בסק׳	בסט׳
〃	〃	〃	כו	שלמא	שלטא
סו	ב	〃	יט	פותח את ידך כו׳	כל המאמר מיותר והוא כפול לעיל
סז	א	סידור כ״י	א	הראשון בגלא	הראשון במדור השלישי בגלא
סט	〃	שער נפתלי	כ	ח׳ והיו	ה׳ והיו
〃	〃	〃	כא	ה ובלכתך	ח׳ ובלכתך
〃	〃	〃	כד	ט׳	ט״ו
〃	〃	〃	כו	ב״ו	כ״ו
〃	ב	〃	יט	אכל הגבו׳ להיותה	אכל הגבו׳ להיותם
ע	〃	לקוטי הגר״א	ג	בג׳	בב׳ (וכן קבלתי מכתב מהרב ש״ל כ״י כי כן הוא בכ״י)
עא	א	〃	ב	ובהו	וב״ה
עג	〃	אמרי שפר	כא	בעניינו	בענייני
〃	〃	〃	אחרונ׳	ילכ	ולכן
〃	ב	〃	ב	לבא רה	לבחורה
עט	א	〃	טו	ש׳ היה	שיהיה
פב	〃	〃	ז	בכל אופק ואופק	כ״ב אמנםאחר שהוקבע המשכנובהמ״ק ונאסרו הבמות אז עיקר האור בא אל השמש באופן אה״ק ובשאר האופנים מקבל רק זיוו. וכן יתגלה לעתיד
〃	ב	לקוטי הגר״א	יג	מ״ש	יש :
פד	〃	שער נפתלי	ד	בו׳	כ״ו
פו	א	לקוטי הגר״א	טז	ולד ק הוא בקילוי	ולדיק הוא בקולו
פז	〃	〃	יד	כמקדש„ הכל שפה	כמקדש הכל„ שפה
〃	〃	〃	טז	שמוע	שומע
〃	〃	〃	לא	בק״ש	דק״ש
〃	〃	〃	לה	תב״א	תכ״א
〃	〃	〃	מא	שית	שיתין
פח	〃	〃	לב	הו ין	הווין
פט	〃	〃	ט	הנוק׳	הנק׳
〃	〃	〃	כ	מבנוי	מבני

תיקונים והשמטות לחלק א

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
פט	ב	לקוטי הגר"א	כג	לגפי	לגבי
"	ב	"	כו	אלהם לפי	אלא בלפי
ל	א	"	טז	הן ה'	והן ה'
לא	"	שער נפתלי	יד	דיחור	דיחוד
"	"	"	יט	ב'	בו
"	"	"	"	הוסכן	חוסכן
לב	ב	"	ו	ומ'	ומי
לה	"	לקו"ד וביאורים	ג	ההברכה	ההברה
לו	א	לקו"ד מהגר"א	יב	בנתים	בנתיב
"	"	לקו"ד וביאורים	יא	צ יכים	צריכים
"	ב	לקו"ד מהגר"א	ו	נגיחותוי	נגיחותיו
"	"	לקד"ו	יב	קדישו קדושה	קדיש וקדושה
"	א	"	טו	המתפללו נוהה	המתפלל ונוהה
לז	ב	"	ט	וערט	ופרט
"	"	לקוטי הגר"א	ז	ק"ז	ט"ז
"	"	"	יב	תק נא	תקונא
לט	א	שער נפתלי	ח	דרהימותא	דרחימותא
"	ב	"	ג	בע"ח	בע"ה
"	"	"	כח	רוהניים	רוחניים
ק	א	"	יח	לחוד	להוד
קא	"	לקוטי הגר"א	א	נשמתא	נשרא
"	"	"	ב	היו זכיין	מיותר
קג	ב	"	טז	ותק סבעוד	ותקס בעוד
קה	א	אמרי שפר	כה	במ"ב	בע"ב
"	ב	שער נפתלי	ל	ח'	ה'
קז	א	לקוטי הגר"א	לו	תפתח שפתי	שפתי תפתח
קח	"	שער נפתלי	כד	תחתו	תחתון
"	"	"	כז	הד'	הה'
קיא	ב	"	ד	דמ"ח	דמ"ה
קיג	"	"	יא	המדברן	המחברן
"	"	"	"	משבן	משכן
"	"	"	טו	מהב	מהבו
קיד	א	לקוטי הגר"א	ה	(יב) כמ"ש	(יב) רצון כמ"ש
"	"	"	יא	ושנה. ובאדם	ושנה טולסיבנה ובאדם
קטו	"	"	ה	אתוון	אתוון כו'
"	"	"	"	תוספת	היפסת
קטז	"	שער נפתלי	יב	רתס	רחס
"	ב	"	יד	האדם הזא	האדם היא
"	"	"	יט	ודן	הן
קכ	"	לקו"ד וביאורים	ה	התרכים	הו התרכים
"	"	"	ו	בעות	אצבעות

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
קכב	א	שער נפתלי	ו	ו"ך	ו"ח
"	"	"	ז	ר"ת:	ר"ת י"ס:
"	"	לקוטי הגר"א	א	ג׳ פסוקים	התחלת ג׳ פסוקים
קכד	ב	שער נפתלי	לד	הן	חן
קכה	א	לקוטי הגר"א	ז	גילופין	והן גילופין
"	"	שער נפתלי	ח	כ	כי
"	ב	"	ה	כהי׳	בחי׳
קכו	א	"	י	באוני	בואני
"	"	"	ו	יאין	ואין
"	"	"	טז	ודין	יודין
"	"	"	לא	כנ"ע	כנ׳
"	"	"	לך	מלכות	כתר מלכות
קכח	"	כפנים הסידור	ד	וְיָחֻנֶּךָּ יִשָּׂא	וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא
קלא	ב	לקוטי הגר"א	ב	השפע	השפה
קלב	א	אמרי ספר	כג	ות זאים	וחטאה
"	"	"	לג	נקרא	כולר
"	"	"	לו	להתער	להתערב
"	"	"	לט	נשמת תכלית	נשמתו לתכלית
קלג	"	"	כה	הדברין	הדברים
"	"	"	ל	וחכר	וחסר
"	ב	"	כב	יסאו	יסוד
"	"	"	לג	המשפט	הנהגת המשפט
"	"	"	"	י"ח	י"א
"	"	"	לז	אינו מזיד	אינו אלא מזיד
"	"	"	מג	לסיקנו	לשוקלו
קלד	"	"	ה	הפא	הפה
קלי	"	בפנים	כב	נַחְפְּשָׂה	נַחְפְּשָׂה
קמב	א	"	ח	חֻקֶּךָ	חֻקֶּיךָ
קמה	"	לקו"ד מהגר"א	כז	פ"ק	ס"ק
קמו	"	לקוטי הגר"א	י	בגי	בגי׳
קסא	ב	לקו"ד וביאורים	ד	ועל דבר קושית התוס׳ כו׳ עד סוף המאמר	כל זה צריך למחוק וקושיית תי׳ בתי׳ ומ"ש הגר"א בסי׳ קל"ז ס"ק ב׳ הוא ע"ס כמ"ש בס׳ תקלין חדתין בהקדמתו

בכדי שלא להוציא הנייר חלק אמרתי להדפיס גרגיר אחד מחתני הרב החו"ב נ"י

הנה בעירנו עה"ק **יפו** ת"ו נהגו לקרות המגילה י"ד וט"ו ולא מצאתי מי שדיבר מענין ספיקא „דיפו" ולכאורא ליכא למחייבם מטעם ספק שני ימים כמו שכתב הר"ן במגילה ולא דמי „לטבריא והוצל" כמו שכתב הר"ן שם ע"ש

א) **אמנם** מצאתי בירושלמי במגילה אמר ר"י מגבית ועד אנטיפרס ששים ריבוא עיירות היו כו' ופריך כל העיירות שמנה יהושע אפילו מאה אינן ואמר רשב"ל מוקפות חומה מנה עכ"ל א"כ לרשב"ל יפו ודאי מוקף חומה היתה מימות יהושע בן נון ועוד יש להביא ראי' מהא דאמרינן בקידושין דף כ"ו ע"ב דתניא בתורת כהנים שדה שלא יעמוד ביפו ויזרקנה לים וכתב רש"י ז"ל „יפו" חומתה על הים הרי כתב רש"י ז"ל בהדיא דיפו היתה מוקפת חומה ואין לומר דלמא נעשה חומתה אחרי ימות יהושע בן נון דמקודם צריכין להבין מנא ידע לרש"י ז"ל דיפו היתה מוקפת חומה נלענ"ד משום דאמרינן שם אלא כל שעומד בעיר ויזרקנה חוץ לחומה וכן כתב הרמב"ם בפי"א מטומאת צרעת ה"א וז"ל וכיצד משלחה עומד בעיר וזורקה חוץ לחומה ע"ש משמע דבעינן שישלח ציפורי מצורע מתוך עיר מוקפת חומה ואם כן למה ליה קרא למעט „יפו" תיפוק ליה דלא הוי מוקפת חומה ע"כ שפיר הוכיח רש"י ז"ל „דיפו" חומתה על הים. והנה בתוספת שם בד"ה כל הקשו לפי' הקונטרס שהרי מצורע היה ונטהר חוץ לעיר שהרי אסור לכנוס לפנים מן החומה ע"ש א"כ ע"כ הא דבעינן שלוח ציפורי מצורע מעיר מוקפת חומה היינו מוקף מימות יהושע בן נון דאל"כ מאי הקשו התוספת הא כתבו כל המפרשים בפ"א דכלים משנה ז' דהא דאיתא התם עיירות המוקפות חומה מקודשות ממנה שמשלחים מתוכן את המצורעים וכתבו הר"ש והר"ב והתוי"ט דבעינן מוקפת מימות יהושע בן נון ע"ש אלא ודאי דהא דבעינן מוקפת חומה בשלוח ציפורי מצורע נמי מימות יהושע בן נון היתה ולפ"ז הו"ל לקרות בט"ו דוקא:

ב) **והנה** בערכין דף ל"ב דפריך הגמרא מאי קאמר ומשני אביי דה"ק עד גמלא בגליל עד גדוד בעבר הירדן וחדיד ואונו וירושלים ביהודה עכ"ל הרי ס"ל לאביי דביהודה ליכא עיירות המוקפות חומה אלא חדיד ואונו וירושלים כדמשמע מרש"י ז"ל ותוספת בד"ה מאי קאמר ע"ש וכן ס"ל לרב אשי דמשני התם תרי ירושלים הוו כדכתב הרדב"ז בתשובותיו חלק ב' סי' תרפ"א ע"ש וא"כ אי נימא „דיפו" ת"ו היתה מוקפת חומה קשה למה לא מנה גם יפו ביהודה הא „יפו" מארץ יהודה כמו שכתב בעל המחבר דברי יוסף בתשובותיו סי' ה' „דיפו" מארץ יהודה היא ואעפ"י דמחלק דן היא אבל יש הפרש בין חלק יהודה ובין ארץ יהודה ע"ש וא"כ מוכח מהא דערכין „דיפו" לא היתה מוקפת חומה ואין לאמר דיפו היתה מוקפת חומה משלש רוחות כמו טבריא והרביעי היתה ימה חומתה והילכך לא מנה בברייתא יפו משום דאמרינן במגילה דף ה' ובערכין דף ל"ב דכתיב גבי בתי ערי חומה סביב פרט לטבריא דהא כתבו התוספת בערכין דף ל"ב ע"ב תד"ה וקדשו דהא דמצורע משתלח מעיירות המוקפות חומה מימות יהושע בן נון דוקא היינו משום דילפינן גז"ש מושבו דמצורע מבית מושב דעיר חומה וא"כ כיון דאין גז"ש למחצה ה"ה דאין משלחין ממוקף חומה דטבריא וממילא מוכח „דיפו" היתה מוקפת חומה כל סביביו וקשה כנ"ל:

ג) **והנה** מצאתי לרבינו „הגר"א" ז"ל בשביעית פרק ט' משנה ב' דחלק בנימין נכלל בארץ יהודה בלשון חכמים ע"ש ולפ"ז קשה לי לאביי ורב אשי דס"ל לברייתא דליכא בארץ יהודה עיירות המוקפות חומה רק חדיד ואונו וירושלים הא אמרינן במגילה דף ד' דלוד ואונו וגיא החרשים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון היו והא לוד וגיא חרשים

חרשים מערי בנימין הוו א״כ מארץ יהודה הוו ואמאי לא מנה גם אלו. והקושי׳ זאת הצעתי לפני חותני הצדיק הרב הגאון ר׳ נפתלי הירץ הלוי הגאב״ד דיפו ת״ו בעל המחבר „סידור הגר״א״ והראה לי פי׳ רבינו גרשום שפי׳ שם בערכין לאביי הא דאמר חדיד ואונו וירושלים ביהודה הק׳ שכל אותן שהן גדולות כיוצא בהן או יתירות מהן ומוקפות חומה מימות יהושע בן נון נידונין כבתי ערי חומה עכ״ל ולפ״ז איכא למימר דרבינו הגר״א יפרש סוגי׳ הנ״ל כרבינו גרשום אבל באמת רש״י ותוספת שם משמע בהדיא דלא ס״ל כרבינו גרשום הנ״ל ע״ש בד״ה מאי קאמר ותקשה כנ״ל ואולי דס״ל להתוספת ורש״י דהא דאמרו בכל מקום יהודה היינו חלק יהודה לבד וחלק בנימין וראובן ושמעון ושאר שבטים הכל גליל העליון וגליל התחתון הוא דמיקרי וכן משמע דס״ל להשאגת אריה במגילה דף ד׳ ודוחק ואין להאריך:

ד) **אמנם** באמת לא כהשאגת אריה ולא כדברי יוסף אלא כרבינו הגר״א ז״ל דמצאתי לבעל כפתור ופרח פרק אחד עשר דף רפ״א דפוס ירושלים ת״ו שהביא בשם הראב״ד דחלק יהודה ושמעון ובנימין קרואים בלשון חכמים יהודה וחלק של שאר שבטים קרואים גליל העליון וגליל התחתון ע״ש וכתב שם דכן ס״ל לרש״י ע״ש הרי כתב הראב״ד ז״ל בהדיא „דיפו״ אינו מיהודה דהא מחלק דן הוא אלא מגליל הוא וערי בנימין דהיינו לוד וגיא חרשים מיהודה הוא ובריית׳ זאת דלא מנה לוד וגיא חרשים צ״ע ומכל הנ״ל נראה דיפו מוקפת חומה היתה א״כ אף שאינני כדאי להכריע לקרות המגילה דווקא בט״ו אבל מ״מ אין זה ספק השקול לילך בתר רובא דעלמא אלא קרוב יותר לומר דיפו מוקפת חומה היתה ע״כ שפיר קורין בי״ד ובט״ו:

ה) **עוד** איכא למימר ע״פ דרך החידוד דברייתא דערכין ס״ל דמצורע משתלח אפילו מעיר שאינה מוקפת מימות יהושע דלכאורה קשה לרבינו גרשום למה מנה ביהודה כל הני תלתא ליתני קטנה שבהן ואנא ידענא דכל כיוצא בו דנין בה דין דבתי ערי חומה ע״כ נלפענ״ד דס״ל דליכא כיוצא אלא הני תלתא לחוד ותו לא ולפי דזוטר מנייהו קא חשיב כולהו לאפוקי בגליל בעבר הירדן ולפ״ז בתורת כהנים דבהר פ׳ ד׳ דמני התם קצרה הישנה של ציפורי וחקרה של גוש חלב ויודפת הישנה וגמלא בגליל ע״כ ס״ל דהני ותו לא דאל״כ קשה כנ״ל למה לי כל הני וליכא למימר דס״ל טעמא כר״י בר״י דהא עד גדוד בעבר הירדן קאמר ואיכא כיוצא בו ולר״י בר״י ליכא אלא גדוד לבד וא״כ ע״כ ס״ל „דיפו״ איננה כיוצא כל הני ואם איתא דס״ל לגז״ש דמושב מושב דבתי עיר חומה הא אין גז״ש למחצה א״כ למה לי מיעט גבי יפו תיפוק ליה דאיננה מוקפת כדין בתי ערי חומה אלא ע״כ לא ס״ל הך גז״ש הנ״ל וממילא אין מוכח „דיפו״ היתה מוקפת חומה. דוק כי קצרתי ואין כאן מקום להאריך:

ממני הק׳ **יוסף צבי הלוי**

ב"ה. # דברי המדפיס

אודה לה' הטוב שהחייני וקיימני והגיעני לברך על המוגמר בצאת לאור מבית דפוסי ב' חלקים מסידור **הגר"א** זיע"א.

ובע"ה כי הנהו משוכלל ומסודר בתכלית היופי, באותיות חדשים ונייר יפה ומהודר, ומוגהה בהג"ה מרויקת.

ויברך ה' מציון את הנדיב (שהעלים שמו) שהזיל זהב מכספו להוציא לאור תעלומות תוה"ק רזין דאורייתא הנובעת מבאר מים חיים בארה של תורה מגאון עוזינו מאורן של ישראל **הגר"א מווילנא** זצללה"ה.

וגם זכה בזה להיות מתומכי יושבי עיה"ק ירושלם ת"ו להנהגים מיגיע כפם, ויאמנו דבריהם כי גם המה רוצים למלאכת העבודה, והי' הסידור הזה למופת על קדמת בית דפוסי בעיה"ק ת"ו.

ועתירתי לה' השוכן בציון כי יתן בלבב הנדיב לקום לעזרה להוציא לאור חלק השלשי אשר הנהו בכתובים ומסודר ע"י הרב הגה"נ חו"ב סוע"ה צמבי"א כו' מו"ה **נפתלי הירץ** שליט"א הגאב"ד עיה"ק **יפו** אשר הקדיש עצמו וסידר הג' חלקים לבאר היטיב את תורת אליהו וסביביו הוביל שי למורא מספרי האר"י הקדוש זצללה"ה זיע"א „מעץ חיים" „ומשמונה שערים" ויקרא בשם שער נפתלי ובאר היטיב באמרי שפר למען נוכל להבין צוף דבש אמרי אליהו הקדושים זכות **הגר"א** זצ"ל תגן עליהם ועלינו בתוך כלל ישראל להושע בתשועת עולמים, כעתירת הצופה לישועת ה' בבנין אפריון בב"א.

יצחק נחום לעווי

כן תקותי לה' אמיץ וחזק כי אוכל להדפיס בבית דפוסי כל דבר הדרוש גדול וקטן בתכלית היופי, ולהפיק רצון כל איש ואיש ע"צ היו"ט ומועיל, ויוכלו להפנות אלי עפ"י האדרעסא הלזו

J. N. LEWY JERUSALEM (Palastine)

נסדר ע"י המסדר

אהרן מרדכי עפשטיין

ספרי'ה וועלוועל ליב
נוסדה ע"י נכדו הרה"צ וכו'
הר"ר משה ליפשיץ שליט"א
אדמו"ר מפילדלפיא
וע"י בנו הרב
ר' חיים אברי ליפשיץ שליט"א

אסור להוציא שום ספר
מכותלי הישיבה
בלי רשות הגבאים

אוצר הספרים
שע"י
ישיבת לפלגות ראובן
ירושלים תובב"א

הספריה הלאומית
S 2015 A 1758
סידור הגר"א :
C.1
3770749-20
SHI